

TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI

Ziyaret Raporları

2023

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI 2023 YILI ZİYARETLERİ RAPORU

Adres: Yüksel Cad. No: 23, 06650 Kızılay/ANKARA
Tel:+90 312 422 78 00 Faks:+90 312 422 78 99
www.tihek.gov.tr tihek@tihek.gov.tr

Hazırlayanlar

Mehmet Alp DİDİNMEZ
İsmail SAYDAM
Elifsu AKMAN
Emrehan ŞENGÜL

© Raporda yayımlanan yazı, konu ve diğer görsellerin her hakkı saklıdır,
kaynak gösterilmeden hiçbir ortamda alıntı yapılamaz ve para ile satılamaz.

İÇİNDEKİLER

2023 YILINDA NEZARETHANELERE YAPILAN ZİYARETLER

MARMARİS İLÇE JANDARMA KOMUTANLIĞI NEZARETHANELERİ ZİYARETİ RAPORU	3
ARDEŞEN İLÇE EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ ZİYARETİ RAPORU	15
CEBECİ ŞEHİT BİROL ÖZTEKİN POLİS MERKEZİ AMİRLİĞİ NEZARETHANELERİ ZİYARETİ RAPORU	25
ARDEŞEN İLÇE JANDARMA KOMUTANLIĞI NEZARETHANELERİ ZİYARETİ RAPORU	35
MALATYA İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ ZİYARETİ RAPORU	45
MANİSA YUNUSEMRE İLÇE JANDARMA KOMUTANLIĞI NEZARETHANESİ ZİYARETİ RAPORU	59
BORÇKA İLÇE JANDARMA KOMUTANLIĞI NEZARETHANELERİ ZİYARETİ RAPORU	69
BURSA İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ TAKİP ZİYARETİ RAPORU	79
İZMİR SELÇUK İLÇE EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ ZİYARETİ RAPORU	99
ÇANKAYA İLÇE JANDARMA KOMUTANLIĞI NEZARETHANELERİ ZİYARETİ RAPORU	109
OF İLÇE JANDARMA KOMUTANLIĞI NEZARETHANELERİ ZİYARETİ RAPORU	125
ERUH İLÇE JANDARMA KOMUTANLIĞI NEZARETHANELERİ ZİYARETİ RAPORU	135
MERSİN İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ ZİYARETİ RAPORU	147
SAMSUN İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ TAKİP ZİYARETİ RAPORU	161
ANKARA ANAFARTALAR ŞEHİT KÂMİL ARSLAN POLİS MERKEZİ AMİRLİĞİ NEZARETHANELERİ ZİYARETİ RAPORU	177
İSTANBUL BEŞİKTAŞ İLÇE EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ ZİYARETİ RAPORU	187
VAN İL JANDARMA KOMUTANLIĞI NEZARETHANELERİ ZİYARETİ RAPORU	207

2023 YILINDA CEZA İNFAZ KURUMLARINA GERÇEKLEŞTİRİLEN ZİYARETLER

SİNCAN 2 NO.LU L TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU	221
TEKİRDAĞ 2 NO.LU F TİPİ YÜKSEK GÜVENLİKLİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU	237
YOZGAT 2 NO.LU T TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU	253
ESKİŞEHİR H TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU	289
ANTALYA S TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU	307
DENİZLİ T TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU	335
ARDANUÇ AÇIK CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU	349
ÜNYE M TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU	363
TOKAT T TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU	381
METRİS R TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU	397

DUMLU 1 NO.LU YÜKSEK GÜVENLİKLİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU	413
ADANA F TİPİ YÜKSEK GÜVENLİKLİ CEZA İNFAZ KURUMU TAKİP ZİYARETİ RAPORU	429
SİNCAN T TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU	461
AFYONKARAHİSAR 2 NO.LU T TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU	479
DİYARBAKIR 2 NO.LU YÜKSEK GÜVENLİKLİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU	499
KIRŞEHİR S TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU	527
İZMİR 1 NO.LU F TİPİ YÜKSEK GÜVENLİKLİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU	543
ANKARA AYAŞ AÇIK CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU	559
MALTEPE 2 NO.LU L TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU	579
ELMADAĞ KADIN AÇIK CEZA İNFAZ KURUMU TAKİP ZİYARETİ RAPORU	597
GAZİANTEP ARABAN K1 TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU	619
MERSİN E TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU	635

2023 YILINDA HUZUREVLERİ, YAŞLI BAKIM ve REHABİLİTASYON MERKEZLERİNE GERÇEKLEŞTİRİLEN ZİYARETLER

SÜLEYMAN DEMİREL HUZUREVİ YAŞLI BAKIM VE REHABİLİTASYON MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU	661
BALIKESİR ÖZEL GÜRE HUZUREVİ VE YAŞLI BAKIM MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU	673
GAZİANTEP HUZUREVİ YAŞLI BAKIM VE REHABİLİTASYON MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU	687
VAN ÖZEL KARDELEN BAKIM MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU	711
MALATYA ENGELSİZ YAŞAM BAKIM REHABİLİTASYON VE AİLE DANIŞMA MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU	725
NEVŞEHİR HACİBEKTAŞ RIFAT KARTAL HUZUREVİ ZİYARETİ RAPORU	739
İSTANBUL OTİZM BAKIM, REHABİLİTASYON VE AİLE DANIŞMA MERKEZİ MÜDÜRLÜĞÜ TAKİP ZİYARETİ RAPORU	757
KOCAELİ KÖSEKÖY BAKIM, REHABİLİTASYON VE AİLE DANIŞMA MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU	775

2023 YILINDA GERİ GÖNDERME MERKEZLERİNE GERÇEKLEŞTİRİLEN ZİYARETLER

ANKARA AKYURT GERİ GÖNDERME MERKEZİ TAKİP ZİYARETİ RAPORU	797
BURSA GERİ GÖNDERME MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU	817
İSTANBUL BİNKILIÇ GERİ GÖNDERME MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU	839

2023 YILINDA TRANSİT GEÇİŞ MERKEZLERİNE GERÇEKLEŞTİRİLEN ZİYARETLER

İSTANBUL HAVALİMANI TRANSİT GEÇİŞ MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU	857
DALAMAN HAVALİMANI KABUL EDİLEMİYEN YOLCU BEKLEME ALANI ZİYARETİ RAPORU	857

2023 YILINDA RUH SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI HASTANELERİNE GERÇEKLEŞTİRİLEN ZİYARETLER

TRABZON ATAKÖY RUH VE SİNİR HASTALIKLARI HASTANESİ TAKİP ZİYARETİ RAPORU	885
ADANA DR. EKREM TOK RUH SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI HASTANESİ TAKİP ZİYARETİ RAPORU	921
BAKIRKÖY PROF. DR. MAZHAR OSMAN RUH SAĞLIĞI VE SİNİR HASTALIKLARI EĞİTİM VE ARAŞTIRMA HASTANESİ ZİYARETİ RAPORU	953

2023 YILINDA ÇOCUK EVLERİNE GERÇEKLEŞTİRİLEN ZİYARETLER

MEVLANA KIZ ÇOCUK EVLERİ SİTESİ MÜDÜRLÜĞÜ TAKİP ZİYARETİ RAPORU	985
BURSA SIRAMEŞELER ÇOCUK EVLERİ SİTESİ MÜDÜRLÜĞÜ ZİYARETİ RAPORU	1001

2023 YILINDA ÇOCUK EĞİTİM EVLERİNE GERÇEKLEŞTİRİLEN ZİYARET

ANKARA ÇOCUK EĞİTİMEVİ ZİYARETİ RAPORU	1023
--	------

2023 YILINDA ADLİYE MAHPUS BEKLEME ALANLARINA GERÇEKLEŞTİRİLEN ZİYARETLER

ANKARA BATI ADLİYESİ MAHPUS BEKLEME ALANI TAKİP ZİYARETİ RAPORU	1041
DİYARBAKIR ADLİYESİ NEZARETHANELERİ ZİYARETİ RAPORU	1051

TIHEK

**2023 YILINDA NEZARETHANELERE
GERÇEKLEŞTİRİLEN ZİYARETLER**

MARMARİS İLÇE JANDARMA
KOMUTANLIĞI
NEZARETHANELERİ

ZİYARETİ RAPORU

2023/26

KISALTMALAR

AIÖK	Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi
BM	Birleşmiş Milletler
CMK	Ceza Muhakemesi Kanunu
cm	Santimetre
km	Kilometre
m ²	Metrekare
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
Para.	Paragraf
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanununun 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. Suç işlediği şüphesi somut delillerin varlığı ile kuvvetle muhtemel olan kişinin kolluk kuvvetleri tarafından özgürlüğünden yoksun bırakılmasına ilişkin genel hükümler 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda (CMK) yer almaktadır. CMK'nin 99'uncu maddesinde ise *"Gözaltına alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethanelerin maddi koşulları, bu kişinin hangi görevlinin sorumluluğuna bırakılacağı, sağlık kontrolünün nasıl yapılacağı, gözaltı işlemlerine ilişkin kayıt ve defterlerin nasıl tutulacağı, gözaltına alınmanın başlangıcında ve bu tedbire son verildiğinde hangi tutanakların tutulacağı ve gözaltına alınan kişiye hangi belgelerin verileceği ile kolluk tarafından gerçekleştirilen yakalama işlemlerinin yürütülmesinde uyulacak kuralların yönetmelikle gösterileceği"* hükme bağlanmıştır.
5. 1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 4'üncü maddesine göre nezarethaneler; *"şüpheli veya sanıkların haklarındaki işlemlerin tamamlanıp adli mercilere sevk edilinceye kadar bekletilmesi amacıyla yapılmış yerleri"* ifade etmektedir.
6. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin tutulduğu nezarethanelere ziyaretler düzenlemek TİHEK'in görev ve yetki alanı kapsamındadır.
7. Anılan görevin icrası kapsamında, 6/3/2023 tarihinde Marmaris İlçe Jandarma Komutanlığı Nezarethanelerine *habersiz* bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; İnsan Hakları ve

Eşitlik Uzmanı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ..., ..., ... ile Muğla Valiliği tarafından görevlendirilen Doktor ... ile Psikolog ... yer almıştır.

8. Ziyaret, Marmaris İlçe Jandarma Komutanlığına bağlı Çetibeli Jandarma Karakol Komutanlığı yetkilileri ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede TİHEK'in ulusal önleme mekanizması kapsamındaki görev ve yetkileri, ziyaretin amacı ve yöntemi hakkında bilgilendirme yapılmış, Karakol Komutanlığı ve faaliyetleri ile ilgili genel bilgiler alınmıştır. Görüşmenin ardından Heyet, Jandarma Karakol Komutanlığı Nezarethanelerini ziyaret etmiştir. Ziyaret sırasında nezarethanelerde tutulan¹ olmadığı görülmüştür. Ziyaret, Çetibeli Jandarma Karakol Komutanı ile yapılan son görüşmede Heyetin gözlem ve tespitlerinin iletilmesiyle sonlandırılmış, daha sonra Marmaris İlçe Jandarma Komutanlığı-Merkez Jandarma Karakol Komutanlığı Nezarethaneleri ziyaret edilmiştir. İkinci ziyaret Marmaris İlçe Jandarma Komutanı... ile yapılan ön görüşme ile başlamıştır. Görüşmede TİHEK'in ulusal önleme mekanizması kapsamındaki görev ve yetkileri, ziyaretin amacı ve yöntemi hakkında bilgilendirme yapılmış, Jandarma Karakol Komutanlığı ve faaliyetleri ile ilgili genel bilgiler alınmıştır. Görüşmenin ardından Heyet, Jandarma Komutanlığı Nezarethanelerini ziyaret etmiş; ilk ziyarette olduğu gibi nezarethanelerde tutulan olmadığı görülmüştür. Ziyaret, Marmaris İlçe Jandarma Komutanı ile yapılan son görüşmede Heyetin gözlem ve tespitlerinin iletilmesiyle sonlandırılmıştır.
9. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 9/1/2023 tarihli ve 2023/03 sayılı kararı ve Başkanlık makamının 1/3/2023 tarihli ve 20108 sayılı oluruna istinaden 6/3/2023 tarihinde Marmaris İlçe Jandarma Komutanlığı Nezarethanelerine gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. Marmaris Çetibeli Jandarma Karakol Komutanlığı Nezarethaneleri

10. 1/2/2019 tarihinde faaliyete başlayan Karakol Komutanlığının Muğla Marmaris şehir merkezine uzaklığı 20 km'dir. Marmaris – Muğla yolunda yer alan Karakol tarafından adli kolluk hizmeti verilmekte ayrıca trafik ve yol kontrolü de yapılmaktadır. Karakol binası önünde bulunan kontrol noktasında kesintisiz 24 saat yol kontrolü yapıldığı, günlük ortalama beş bin araç çevirmesi ve kontrolü olduğu, görevli Cumhuriyet Savcısının talimatı üzerine şüpheli şahısların adliyeye sevk edildiği, mesai saatleri dışında ise kişilerin nezarethaneye alındığı öğrenilmiştir. Özellikle deniz yoluyla yasa dışı bir şekilde ülkeyi terk etmeye çalışan yabancıların sıkça yakalandığı, yakalanan yabancıların işlemlerinin tamamlanarak Muğla İl Göç İdaresi Müdürlüğüne teslim edildiği ifade edilmiştir.
11. Nezarethaneye alınacak kişilerin üst araması Karakol bahçesinde yer alan ayrı bir alanda yapılmakta, bu alanın girişinde bir adet güvenlik kamerası bulunmaktadır. Arama alanında; kaba

¹ Nezarethanelerde bulunan özgürlüğünden mahrum bırakılanlar için kısaca "tutulan" ifadesi kullanılacaktır.

üst aramasında kullanılan eldivenlerin bulunduğu, yakalanan yabancıların yanında getirdikleri gıda malzemelerini saklamak için bir adet soğuk muhafaza dolabının yer aldığı görülmüştür.

12. Karakol binasının girişinde engellilerin kullanımına uygun rampa yer almaktadır.
13. Karakolda bulunan toplam iki adet nezarethane odası binanın giriş katında yer almaktadır. 1 no.lu nezarethane odası 296 x 319 cm, 2 no.lu oda 332 x 316 cm en ve boya sahip olup yükseklikleri 271 cm'dir². Uluslararası standartlara³ göre 7 ile 9 m² arası büyüklükteki nezarethane odalarında aynı anda ikiden fazla kişi kalmamalı ve gözaltında tutulan her kişiye, çok kişilik nezarethane odalarında en az 4 m² yaşam alanı sağlanmalıdır⁴. Bu çerçevede, Karakol'un yalnızca Çetibeli ve Çamlı köyleri bölgesine hizmet vermesinden dolayı genellikle tutulan sayısının az olduğu ve her odada bir kişinin tutulduğu, nezarethane odalarında tutulan sayısında yoğunluk yaşanması halinde, Marmaris İlçe Merkez Jandarma Karakol Komutanlığına veya Marmaris İlçe Emniyet Müdürlüğüne bağlı nezarethanelerin kullanıldığı ifade edilmiştir.
14. İdare tarafından kadınların da nezarethanede tutulduğu bilgisi verilmiş ancak yapılan incelemede oda girişinde bu duruma ilişkin bir tabela ya da işaretin bulunmadığı görülmüştür. Konu hakkında İdare ile yapılan görüşmede, kadın tutulan sayısının genelde az olduğu, bu sebeple kadın tutulan olmadığında iki odanın da erkek tutulanlara tahsis edildiği belirtilmiştir.
15. Nezarethane odalarının duvarlarla ayrıldığı, odalardaki yere sabitlenmiş oturma alanlarının yumuşak ve silinebilir deri şilte ile kaplı ve tutulanların uyuması için uygun özellikte olduğu tespit edilmiştir.
16. Odalarda yeterli sayıda temiz battaniye bulunduğu ve tutulanların kendilerine zarar vermesini önlemek için battaniye kenarlıklarının sökülmüş olduğu görülmüştür.
17. Karakol binasında ısınma fueloil (yakıt yağı) sistemiyle, nezarethane odalarındaki havalandırma ise odalarda yer alan pencereler vasıtasıyla sağlanmaktadır.
18. Odalardaki yapay aydınlatma, koridordaki lambalar aracılığıyla sağlanmaktadır. Lambaların açma kapama düğmesinin çevrilerek ayarlanabilir olduğu, tutulanlar uyurken lambaların

2 Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi, AİÖK Standartları, CPT/Inf (92) 3, para.43: "Bir polis hücresi (veya bir başka tür gözaltındaki kişinin / mahkûmun kalacağı yer) için makul büyüklüğün ne olduğu zor bir sorudur. Böyle bir değerlendirme yaparken göz önünde bulundurulması gereken birçok faktör vardır. Ancak CPT heyetleri bu konuda genel kuralları belirleme ihtiyacı hissetmişlerdir. Birkaç saatten daha uzun süreli kalışlar için tek kişilik polis hücrelerinin değerlendirilmesinde halen kullanılan (asgari standart değil, arzu edilen düzey olarak görülen) kriterler şunlardır: 7 m² civarında, duvarlar arasında 2 metre veya daha çok, tavan ve taban arasında 2,5 metre mesafe olan yerler."

3 CPT/Inf (2020)24 Türkiye Raporu, para.30: "CPT alıkonulan kişilerin genellikle çok sıkışık yerlerde tutulduğunu bir kez daha tespit etmiştir. Örneğin, ziyaret edilen bazı kurumlarda, 8 m² büyüklüğündeki hücrelerde aynı anda üç kişi ve 9 m² büyüklüğündeki hücrelerde aynı anda dört kişinin kaldığı anlaşılmıştır. Komite, Türk makamlarının alıkonulan kişilerin gece boyunca tutulduğu tüm gözaltı hücrelerinde yeterli yaşam alanı olmasını sağlamak için gerekli adımları atması yönündeki tavsiyesini tekrarlamaktadır; 7 ile 9 m² büyüklükteki hücrelerde aynı anda ikiden fazla kişi kalmamalıdır."

4 CPT/Inf (2020)24 Türkiye Raporu, para.30: "CPT alıkonulan kişilerin genellikle çok sıkışık yerlerde tutulduğunu bir kez daha tespit etmiştir. Örneğin, ziyaret edilen bazı kurumlarda, 8 m² büyüklüğündeki hücrelerde aynı anda üç kişi ve 9 m² büyüklüğündeki hücrelerde aynı anda dört kişinin kaldığı anlaşılmıştır. Komite, Türk makamlarının alıkonulan kişilerin gece boyunca tutulduğu tüm gözaltı hücrelerinde yeterli yaşam alanı olmasını sağlamak için gerekli adımları atması yönündeki tavsiyesini tekrarlamaktadır; 7 ile 9 m² büyüklükteki hücrelerde aynı anda ikiden fazla kişi kalmamalıdır."

kısılarak düşük düzeyde tutulduğu bilgisi edinilmiş; odalarda yer alan pencerelerden gelen doğal ışığın yeterli olduğu görülmüştür.

19. Odaların içinde yarım duvar ve kapı ile bölünmüş alanda birer adet tuvalet, lavabo ve duş yer almaktadır. Ayrıca Karakolda engelli bireylerin kullanımına uygun tuvalet, banyo ve lavabo bulunmaktadır. Tuvaletlerde sabun ve peçete gibi hijyen ürünlerinin mevcut, banyo ve lavabo musluklarının akar halde olduğu görülmüş, sıcak su açıldığında ise sıcak suyun gelmediği anlaşılmıştır. Karakolda 24 saat sıcak su imkânının bulunduğu ancak sıcak suyun kullanılacağı zaman sistemin açıldığı ve sıcak suyun geldiği belirtilmiştir.
20. Her odada acil çağrı butonu bulunduğu görülmüş, butonların çalışıp çalışmadığı kontrol edilerek çalıştığı tespit edilmiştir. Ayrıca tutulanların ihtiyaçlarını demir parmaklık arasından elini kameraya karşı sallayarak veya nöbetçi personele seslenerek bildirdiği belirtilmiştir.
21. Tutulanlara iâşe bedeli kapsamında Karakol yakınında bulunan bir restorandan yemek verildiği, tutulan Karakola 18:00'den önce getirilirse yemek, 18.00'den sonra getirilirse kahvaltı temin edildiği ve kapalı içme suyu verildiği bilgisi edinilmiştir.
22. Nezarethane oda ve koridorlarının temiz olduğu görülmüş, bu alanların temizliğinin her sabah düzenli olarak yapıldığı ifade edilmiştir.
23. Acil tıbbî müdahale gereken durumlarda, tutulanlara ilk müdahalenin ilk yardım eğitimi almış olan personel tarafından yapıldığı, ardından 112 Acil Çağrı Merkezi aranarak ambulans çağrıldığı, tutulanın hastaneye götürülmesi gereken hallerde ise görevli personel eşliğinde tedavisi yapılmak üzere hastaneye sevkinin sağlandığı ifade edilmiştir.
24. Tutulanların ilaç kullanmaları gerektiğinde ilaçların nezarethane çalışanları tarafından tek tek saatinde verildiği, söz konusu ilaçların tutulanların raporuna istinaden veya ailelerinden alınan bilgilere göre verildiği belirtilmiştir.
25. Karakolda bir avukat görüşme odası ve dört ifade alma odası bulunmakta, ifade odalarından ikisi aktif olarak kullanılmaktadır. İncelenen avukat görüşme ve ifade alma odalarının yeterli aydınlatma, ısınma ve havalandırma imkânına sahip olduğu, ifade alma odalarında ses ve görüntü kaydı yapan güvenlik kamerasının bulunduğu, avukat görüşme odasının dışarıya ses geçirmediği ve müdafî ile tutulanın kimsenin duyamayacağı şekilde⁵ görüşmesini sağlayacak nitelikte olduğu görülmüştür. Ayrıca tutulan kişinin yabancı olması durumunda kendisine Muğla İl Göç İdaresi Müdürlüğünden tercüman tahsis edildiği belirtilmiştir.
26. Koridorda Nezarethane Talimatnamesinin⁶ Türkçe ve farklı dillerde (Almanca, Arapça, Fransızca, İngilizce ve Rusça) asılı olduğu, ayrıca tutulanların, kendilerine isnat olunan suçla ilgili susma, müdafî tayin etme, yakınlarına ya da ilgili konsolosluğa haber verme gibi temel haklarını içeren

5 Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği madde 21: "Şüpheli veya sanık vekâletname aranmaksızın müdafî ile her zaman ve konuşulanları başkalarının duyamayacağı bir ortamda görüşebilir."

6 Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği madde 25/5: "Nezarethane girişine, onaylanmış nezarethane talimatı asılır."

Şüpheli ve Sanık Hakları Formu'nun Türkçe ve farklı dillerde (Almanca, Arapça, Fransızca, İngilizce ve Rusça) bulunduğu görülmüştür.

27. Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter incelenmiş, gözaltına alınan kişinin nezarethaneye giriş-çıkış saati, gözaltına alınma nedeni, üst aramasında teslim alınan eşyaları, kişinin müdafii talep edip etmediği, talep ettiyse gelen müdafinin bilgileri, haber verilmesini istediği yakını gibi hususların defterde yer aldığı, görevli Cumhuriyet Savcısının en son 30/1/2023 tarihinde defteri kontrol ettiğine dair kaydın bulunduğu, 1/1/2023'ten ziyaret tarihi olan 6/3/2023'e kadar olan üç aylık süre içinde nezarethanelerde toplam dört kişi tutulduğu tespit edilmiştir.
28. Nezarethaneye ait koridor ve odaları gösteren toplam iki adet güvenlik kamerası görülmüştür. Yapılan incelemede; kameraların çalışır durumda olduğu, nezarethanelerin kör nokta olmayacak şekilde 24 saat kayıt altına alındığı, kayıtların sistemde geriye dönük olarak 15 gün süreyle saklandığı, bu sürenin 30 güne çıkarılması için bakım çalışması yapıldığı, tutulanların buldukları alanın kamera ile izlendiğini belirten uyarı yazısının asılı olduğu tespit edilmiştir.
29. Nezarethanelerde bir kadın ve dokuz erkek olmak üzere toplam on personelin görev yaptığı, nezarethane odalarında tutulan olması durumunda tutulan kişinin cinsiyetine göre bir kadın veya bir erkek personelin nöbetçi olarak çalıştığı, kadın tutulanların işlemlerinin kadın personel tarafından yapıldığı bilgisi edinilmiştir.

B. Marmaris Merkez Jandarma Karakol Komutanlığı Nezarethaneleri

30. 1987 yılında faaliyete başlayan Karakol Komutanlığı Muğla Marmaris şehir merkezinde yer almaktadır. Karakol, 6000 m² açık alan üzerine 1200 m² hizmet binası, 300 m² garaj ve 2000 m² lojman olarak inşa edilmiştir.
31. Bina girişinde engellilerin kullanımına uygun rampanın bulunduğu görülmüş ve engelliler için bir adet tekerlekli sandalyenin Marmaris Devlet Hastanesinden geçici olarak temin edildiği öğrenilmiştir.
32. Karakolda yer alan toplam iki adet nezarethane odasının girişin bir alt katında bulunduğu, bu odalara erişimin merdivenlerle sağlandığı, asansör veya rampanın bulunmadığı ve bu sebeple engelli bireylerin erişimine uygun olmadığı görülmüştür.
33. Karakolda yer alan 1 no.lu nezarethane odası 400 x 480 cm, 2 no.lu oda 260 x 480 cm en ve boya sahip olup yükseklikleri 300 cm'dir. Uluslararası standartlara göre 7 ile 9 m² arası büyüklükteki nezarethane odalarında aynı anda ikiden fazla kişi kalmamalı ve gözaltında tutulan her kişiye, çok kişilik nezarethane odalarında en az 4 m² yaşam alanı sağlanmalıdır. Bu çerçevede, Karakol'un yalnızca Marmaris ilçesi ile bu ilçede yer alan 13 mahallede yetkili olmasından dolayı genellikle tutulan sayısının az olduğu ve her odada bir kişinin tutulduğu, nezarethane odalarında tutulan sayısında yoğunluk yaşanması halinde, Çetibeli Jandarma Karakol Komutanlığına veya Marmaris İlçe Emniyet Müdürlüğüne bağlı nezarethanelerin kullanıldığı ifade edilmiştir.
34. İdare tarafından kadınların da nezarethanede tutulduğu bilgisi verilmiş ve yapılan incelemede oda girişinde bu duruma ilişkin bir tabelanın bulunduğu görülmüştür.

35. Nezarethane odalarının duvarlarla ayrıldığı, odalardaki yere sabitlenmiş oturma alanlarının yumuşak ve silinebilir deri şilte ile kaplı ve tutulanların uyuması için uygun özellikte olduğu anlaşılmıştır.
36. Odalarda yeterli sayıda temiz battaniye bulunduğu ve tutulanların kendilerine zarar vermesini önlemek adına battaniye kenarlıklarının sökülmüş olduğu görülmüş, talep halinde ek battaniyenin de verildiği belirtilmiştir.
37. Karakol binasında ısınmanın fueloil (yakıt yağı) sistemiyle, nezarethane odalarındaki havalandırmanın ise odalarda yer alan pencereler vasıtasıyla sağlandığı öğrenilmiştir.
38. Odalardaki yapay aydınlatmanın koridordaki lambalar aracılığıyla sağlandığı görülmüş, odalarda yer alan pencerelerden gelen doğal ışığın yeterli olduğu değerlendirilmiştir.
39. Odaların içinde yarım duvar ve kapı ile bölünmüş alanda birer adet tuvalet, lavabo ve duş yer aldığı görülmüştür. Ayrıca Karakolda engelli bireylerin kullanımına uygun tuvalet, banyo ve lavabonun da bulunduğu gözlemlenmiştir. Tuvaletlerde sabun ve peçete gibi hijyen ürünlerinin mevcut olmadığı, banyo ve lavabo musluklarının akar halde olduğu görülmüş, sıcak su açıldığında ise sıcak suyun gelmediği anlaşılmıştır. İdare tarafından hijyen malzemelerinin mevcut olduğu, tutulan olması durumunda sabun, peçete, şampuan ve gerekli tüm malzemenin tutulana verildiği, Karakolda 24 saat sıcak su imkânının bulunduğu, sıcak suyun kullanılacağı zaman sistemin açıldığı ve termosifon üzerinden sıcak suyun geldiği belirtilmiştir.
40. Odalarda acil çağrı butonunun bulunmadığı görülmüş, tutulanların ihtiyaçlarını demir parmaklık arasından elini kameraya karşı sallayarak veya nöbetçi personele seslenerek bildirdiği belirtilmiştir.
41. Tutulanların yemek ihtiyacının günlük iaşe bedeli kapsamında karşılandığı, sabah ve gece geç saatte getirilen tutulan olduğunda yemek yerine kahvaltı verildiği bilgisi edinilmiştir.
42. İdare tarafından temizliğin her cuma günü düzenli olarak yapıldığı ve her tutulan ayrıldığında temizliğin tekrar yapıldığı belirtilmiş, nezarethane oda ve koridorlarının temiz olduğu görülmüştür.
43. Acil tıbbî müdahale gereken durumlarda, tutulanlara ilk müdahalenin ilk yardım eğitimi almış olan personel tarafından yapıldığı, ardından 112 Acil Çağrı Merkezi aranarak ambulans çağrıldığı, tutulanın hastaneye götürülmesi gereken hallerde ise görevli personel eşliğinde tedavisi yapılmak üzere hastaneye sevkinin sağlandığı ifade edilmiştir.
44. Karakolda bir avukat görüşme odası, bir ifade alma odası ve bir teşhis odası bulunduğu görülmüştür. İncelenen avukat görüşme, ifade alma ve teşhis odalarının yeterli aydınlatma, ısınma ve havalandırma imkânına sahip olduğu, ifade alma odasında ses ve görüntü kaydı yapan güvenlik kamerasının bulunduğu, avukat görüşme odasında kamera bulunmadığı ve odanın dışarıya ses geçirmediği, müdafî ile tutulanın kimsenin duyamayacağı şekilde görüşmesini sağlayacak nitelikte olduğu anlaşılmıştır.

45. Koridorda Nezarethane Talimatnamesinin Türkçe ve farklı dillerde (Almanca, Arapça, Fransızca, İngilizce ve Rusça) asılı olduğu, ayrıca tutulanların, kendilerine isnat olunan suçla ilgili susma, müdafii tayin etme, yakınlarına ya da ilgili konsolosluğa haber verme gibi temel haklarını içeren Şüpheli ve Sanık Hakları Formu'nun Türkçe ve farklı dillerde (Almanca, Arapça, Fransızca, İngilizce ve Rusça) bulunduğu görülmüştür.
46. Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter incelenmiş, gözaltına alınan kişinin nezarethaneye giriş-çıkış saati, gözaltına alınma nedeni, üst aramasında teslim alınan eşyaları, kişinin müdafii talep edip etmediği, talep ettiyse gelen müdafinin bilgileri, haber verilmesini istediği yakını gibi hususların defterde yer aldığı, görevli Cumhuriyet Savcısının en son 30/1/2023 tarihinde defteri kontrol ettiğine dair kaydın bulunduğu, 1/1/2023'ten ziyaret tarihi olan 6/3/2023'e kadar olan üç aylık süre içinde nezarethanelerde toplam sekiz kişi tutulduğu tespit edilmiştir.
47. Nezarethaneye ait koridor ve odaları gösteren toplam altı adet güvenlik kamerası olduğu tespit edilmiştir. Yapılan incelemede; kameraların çalışır durumda olduğu, nezarethanelerin kör nokta olmayacak şekilde 24 saat kayıt altına alındığı, kayıtların sistemde geriye dönük olarak iki ay süreyle saklandığı, kameraların gece görüş özelliğine sahip olduğu, tutulanların buldukları alanın 24 saat kamera ile izlendiğini belirten iki ayrı uyarı yazısının asılı olduğu görülmüştür.
48. Ziyaret Heyetince 25/2/2023-26/2/2023 tarihlerine ait kamera kayıtları izlenmiş, nezarethanede bir tutulanın olduğu, tutulma süresi boyunca nöbetçi personelin nezarethane koridorunda hazır beklediği, tutulana ek battaniye verildiği görülmüş, kötü muamele teşkil edebilecek bir durum olmadığı tespit edilmiştir.
49. İlçe Jandarma Komutanlığı bünyesinde dördü kadın toplam 229 personelin görev yaptığı ifade edilmiştir. Kadın tutulanların işlemlerinin kadın personel tarafından yapıldığı belirtilmiştir.
50. Nezarethane personelinin belirli aralıklarla uzaktan eğitim kapısından eğitim aldığı, alınan eğitimler arasında "İnsan Hakları Eğitimi, Kolluk İletişim Yöntemleri Eğitimi, Türk Ceza Kanunu'nda Yer Alan İşkence Yasası Eğitimi, Stres ve Öfke Kontrolü Eğitimi, Ceza Muhakemeleri Kanunu Kapsamında İfade Alma Eğitimi ile İşkence ve Kötü Muameleyi İnceleme ve Belgelendirme Eğitimi"nin yer aldığı, bu eğitimlerin içeriğinde BM Sözleşme ve Protokollerinin de anlatıldığı ifade edilmiştir.

III. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Çetibeli Jandarma Karakol Komutanlığına Yönelik Tavsiyeler

51. Nezarethane odalarının girişinde, odaların hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiğini gösteren tabela ya da işaret olmadığı görüldüğünden odaların girişlerine uygun tabela ya da işaretlerin asılması⁷,

7 AİÖK Standartları CPT/Inf (2000) 13, para. 21: "...Avrupa Konseyi'ne üye devletlerde kadınlar, özgürlüğünden mahrum insanların göreceli olarak küçük bir grubunu temsil etmektedir. Bu durum, devletlerin gözaltındaki kadınlar için özel düzenlemeler yapmasını çok maliyetli hale getirdiğinden kadınlar genellikle az sayıdaki yerde (ve bazen evlerinden ve bakmakla yükümlü oldukları çocuklardan uzakta) erkek tutuklular için hazırlanmış (ve bazen erkek tutuklularla paylaşılan) tesislerde tutulmaktadır. Bu şartlar altında, özgürlüğünden mahrum kadınların güvenli ve makul gözetim şartlarında olmasını sağlamak için özel çaba sarf edilmelidir."

52. "Hem polis tarafından kötü muameleye maruz kalan kişilerin, hem de fiziksel olarak kötü muamele yaptıkları veya psikolojik baskı uyguladıkları yönünde haksız suçlamalara maruz kalan polis memurlarının çıkarına"⁸ olacak şekilde suistimallerin önlenmesi ve belgelendirilebilirliğin sağlanması açısından nezarethanedeki kameraların kayıtlarının sistemde geriye dönük en az otuz gün saklanması,

B. Merkez Jandarma Karakol Komutanlığına Yönelik Tavsiyeler

53. Nezarethanelerde gözaltında bulunan engelli bireyler için geçici olarak temin edilen tekerlekli sandalyenin sürekli olarak edinilmesi⁹,
54. Karakol binasında nezarethanelerin girişin bir alt katında bulunduğu, alt kata yalnızca merdivenlerle erişilebildiği ve asansör veya engelli rampasının bulunmadığı görüldüğünden; engelli bireylerin kullanımına uygun bir düzenlemenin¹⁰ yapılması,
55. Nezarethane odalarında herhangi bir çağrı sisteminin bulunmadığı görüldüğünden; tutulanların odalarında acil çağrı butonu gibi bir çağrı sisteminin oluşturulması¹¹ hususları tavsiye edilmektedir.

8 AİÖK Standartları, CPT/Inf(2002)15-part, para. 36.

9 BM Engelli Hakları Sözleşmesi madde 14: "Taraflar Devletler engelli kişiler eğer herhangi bir süreç sonunda özgürlüklerinden mahrum edildiyse; bunun diğer bireylerle eşit koşullar altında yapılmasını; engellilerin uluslararası insan hakları hukukuna uygun olarak güvencelere sahip olmasını ve makul düzenlemeye ilişkin hükümler dâhil olmak üzere Sözleşme'nin hedefleri ve ilkeleriyle uyumlu muamele görmesini sağlar."

10 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun madde 3/1/j: "Makul düzenleme; engellilerin insan haklarını ve temel özgürlüklerini tam ve diğer bireylerle eşit şekilde kullanmasını veya bunlardan yararlanmasını sağlamak üzere belirli bir durumda ihtiyaç duyulan, ölçüsüz veya aşırı bir yük getirmeyen, gerekli ve uygun değişiklik ve tedbirleri ifade eder." 6701 sayılı Kanun uyarınca makul düzenleme; "Engellilerin hak ve özgürlüklerini tam ve diğer bireylerle eşit şekilde kullanmasını veya bunlardan yararlanmasını sağlamak üzere belirli bir durumda ihtiyaç duyulan, mali imkânlar nispetinde, ölçülü, gerekli ve uygun değişiklik ve tedbirleri" ifade etmektedir.

11 AİÖK Standartları CPT/Inf(2002)15-part, para.48: "Polis nezaretindeki kişilerin her zaman nezaret görevlileriyle kolayca temas geçebilecek durumda olmasını sağlamak için gerekli önlemler alınmalıdır. AİÖK heyetleri bazen, polis hücrelerinin polis memurlarının normalde bulunduğu ofislerden veya masalardan uzak olduğunu ve gözaltındaki kişilerin polis memurlarının dikkatini çekebilecekleri herhangi bir imkân (örneğin çağrı sistemi) sahip olmadığını gözlemlemiştir. Bu şartlar altında, çeşitli olaylara (gözaltındaki tutuklular arasında şiddet, intihar girişimi, yangın, vs.) zamanında yanıt verilememesi olasılığı oldukça yüksektir."

ARDEŞEN İLÇE EMNİYET
MÜDÜRLÜĞÜ
ZİYARETİ RAPORU

2023/30

KISALTMALAR

AIÖK	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
BM	Birleşmiş Milletler
CMK	Ceza Muhakemesi Kanunu
Cm	Santimetre
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
para.	Paragraf
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK): 20/4/2016 tarihli 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı maddesi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendi uyarınca UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. Suç işlediği şüphesi somut delillerin varlığı ile kuvvetle muhtemel olan kişinin kolluk kuvvetleri tarafından özgürlüğünden yoksun bırakılmasına ilişkin genel hükümler 4/12/2004 tarihli, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda (CMK) düzenlenmiştir. CMK'nın 99'uncu maddesine göre; *"gözümlüne alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethanelerin maddi koşulları, bu kişinin görevlinin sorumluluğuna bırakılacağı, sağlık kontrolünün nasıl yapılacağı, gözaltı işlemlerine ilişkin kayıt ve defterlerin nasıl tutulacağı, gözümlüne alınmanın başlangıcında ve bu tedbire son verildiğinde hangi tutanakların tutulacağı ve gözümlüne alınan kişiye hangi belgelerin verileceği ile kolluk tarafından gerçekleştirilen yakalama işlemlerinin yürütülmesinde uyulacak kuralların yönetmelikle gösterileceği"* hükme bağlanmıştır.
5. 1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yakalama, Gözümlüne Alma ve İfade Alma Yönetmelik'in 4'üncü maddesi mucibince nezarethane; *"şüpheli veya sanıkların haklarındaki işlemlerin tamamlanıp adli mercilere sevk edilinceye kadar bekletilmesi amacıyla yapılmış yerleri"* ifade eder şeklinde tanımlanmıştır.
6. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendine göre; Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görev ve yetkisini haiz olduğu hükme bağlanmıştır.

7. Anılan görevin icrası kapsamında, 4/5/2023 tarihinde Ardeşen İlçe Emniyet Müdürlüğü¹ nezarethanelerine *habersiz* bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ..., ..., ... ve... ile Psikolog ... yer almıştır.
8. Ziyaret ilk olarak Ardeşen İlçe Emniyet Müdürü ile yapılan görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede; TİHEK Heyeti tarafından, ulusal önleme mekanizması, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiş, İlçe Müdürlüğü ile ilgili genel bilgiler edinilmiştir. Görüşmenin ardından Heyet, Müdürlük bünyesindeki Nezarethaneleri incelemiştir. Ziyaret İlçe Emniyet Müdürü ile yapılan son görüşme ile sonlandırılmıştır.
9. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 9/1/2023 tarihli ve 2023/03 sayılı Kurul kararı ile Başkanlık Makamınının 26/4/2023 tarihli ve 21953 sayılı oluruna istinaden Ardeşen İlçe Emniyet Müdürlüğüne 4/5/2023 tarihinde gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. NEZARETHANEDE YAPILAN TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

10. Ardeşen İlçe merkezinde bulunan Müdürlük hizmet binası 1983 yılında inşa edilmiş olup üç kattan müteşekkildir.
11. İlçe Müdürlüğü ana hizmet binasında iki adet nezarethane odası bulunmakla birlikte, odalar binanın eksi birinci katında yer almaktadır.
12. Bina girişinde engelli bireylerin binaya erişimini sağlayan engelli asansörü bulunduğu ancak ziyaret tarihinde asansörün arızalı olmasından dolayı çalışmadığı ve binada engelli rampasının olmadığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde binanın eksi birinci katında bulunan Nezarethane engelli bireyler için erişilebilir değildir.
13. İnceleme sırasında nezarethanede tutulan olmadığı görülmüştür.
14. Nezarethanedeki odalardan biri kadın tutulanlara, diğeri erkek tutulanlara tahsis edilmiş olup; oda girişlerinde odanın hangi cinsiyet grubuna ait olduğunu belirten tabelalar mevcuttur. Erkek nezarethane odası 550x300 cm, kadın nezarethane odası ise 330x275 cm en ve boya sahiptir. Odaların yüksekliği 270 cm'dir. Erkek nezarethane odası dört, kadın nezarethane odası ise üç kişi kapasiteli olup toplam nezarethane kapasitesi yedi kişidir.
15. Nezarethane odalarında yeteri kadar sabit ve dayanıklı oturma yeri bulunduğu, oturma alanlarınının yumuşak şilte ile kaplı ve tutulanların rahatlıkla uyuyabileceği özelliğe sahip olduğu anlaşılmıştır.
16. Nezarethanede kapasitesiyle eş değer sayıda battaniye ve yastığın olduğu, battaniye ve yastıkların oda dışındaki bir dolapta tutulduğu, havalandırmanın demir parmaklıklı oda kapıları aracılığı ile sağlandığı, ısıtmanın kalorifer sistemiyle sağlandığı, aydınlatmanın ise koridorlarda

¹ Bundan sonra kısaca Müdürlük olarak ifade edilecektir.

yer alan yapay aydınlatmalar ve nezarethane odalarında yer alan pencereler vasıtasıyla sağlanan doğal ışıkla karşılandığı gözlemlenmiştir.

17. Ziyaret Heyeti tarafından incelenen güvenlik kamera kayıtları görüntülerinden nezarethanede tutulan kişilere yastık ve battaniye verildiği görülmüştür.
18. Müdürlükte bir adet tuvalet, bir adet banyo ve bir adet lavabo bulunduğu, tuvalet ve banyoların oda dışında olduğu, engelli bireylerin kullanımına uygun banyo ve tuvaletin mevcut olmadığı, lavaboda sabun ve peçete gibi hijyen ürünlerinin mevcut olduğu, sıcak su imkânının olduğu, tuvalet ve lavabo musluklarının akar vaziyette olduğu fakat banyo musluğunun çalışmadığı gözlemlenmiştir. Ayrıca Heyet tarafından geçmişe dönük yapılan kamera incelemesinde, tutulanların ihtiyaç hallerinde tuvalet ve banyoya çıkarıldıkları görülmüştür.
19. Tuvaletlerin temiz şekilde kullanıma hazır tutulduğu buna karşın banyo temizliğinin yeterli olmadığı görülmüştür.
20. Tutulanların içme suyu ihtiyacının marketten, yemek ihtiyacının ise tutulanların talepleri doğrultusunda dışardaki restoranlardan karşılandığı belirtilmiştir.
21. Müdürlükte bir adet müdafî görüşme odasının bulunduğu, odada müdafî ve tutulan için sandalye ve masa olduğu, odanın içeride konuşulanların dışarıdan duyulamayacağı şekilde dizayn edildiği test edilmiştir.
22. Müdürlükte iki adet ifade odası olduğu, söz konusu odalarda görüntü ve ses kayıt alma özelliği bulunan aygıtların bulunduğu görülmüştür.
23. Nezarethane talimatnamesinin Türkçe, İngilizce, Fransızca, Almanca, Rusça, Ukraynaca, Gürcüce olmak üzere 7 farklı dilde nezarethane koridorunda asılı olduğu görülmüştür.
24. Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter² kayıtlarının görevli Cumhuriyet Savcısı tarafından incelendiği, Cumhuriyet Savcısının en son 30/12/2022 tarihinde söz konusu defteri incelediği ve deftere *"Kameraların çalışır vaziyette olduğu, kamera görüntülerinin ihtiyaç halinde CD'ye aktarıldığı, en son gözaltına alınan şahsın bilgilerinin deftere eksiksiz olarak girildiği, nezarethane odalarının hijyenik olduğu ve herhangi bir eksiklik tespit edilmedi"* şeklinde imzalı not düştüğü görülmüştür. Heyet tarafından, deftere ilişkin yapılan detaylı incelemede, defter kayıtlarının genel olarak doldurulduğu ancak bazı tutulanların nezarethaneden çıkarılma tarih ve saatinin deftere yazılmadığı görülmüştür. Buna ek olarak kamera kayıtlarının incelenmesi sonucu, tutulan bazı kişilerin çıkış saatleri ile defterde belirtilen çıkış saatlerinin tam olarak uyuşmadığı tespit edilmiştir.
25. Tutulanın yabancı olması durumunda kişinin tahkikatını yürüten birimlerce tercüman tahsis edildiği, Müdürlükte, yabancı tutulanların haklarını gösteren Türkçe, İngilizce, Fransızca, Almanca, Rusça, Ukraynaca ve Gürcüce formlar olduğu görülmüştür.

2 Bundan sonra kısaca defter olarak ifade edilecektir.

26. Nezarethanede, biri nezarethane girişini, dördü nezarethane odalarının içerisini gösteren toplam beş güvenlik kamerası bulunmaktadır. Kameralar 24 saat esasına göre kayıt yapmakta olup kamera kayıtlarının geriye dönük 30 gün tutulduğu tespit edilmiştir.
27. Nezarethane odalarındaki kameralarda kör nokta olmadığı ve kameraların gece görüşünün net olduğu ayrıca kameraların geçmişe dönük izlenmesi noktasında bir sorun olmadığı tespit edilmiştir.
28. Nezarethanede dokuz personelin görev yaptığı, personelin 12-36 saat esasına göre vardiyalı çalıştığı, her vardiyada bir kadın iki erkek olmak üzere toplam üç personelin görev aldığı, personel sayısının yeterli olduğu bilgisi verilmiştir.
29. Müdürlükte görevli personelin hizmet içi eğitimler aldığı ancak insan haklarına yönelik herhangi bir eğitim almadığı bilgisi paylaşılmıştır.
30. Ziyaret Heyeti tarafından, gözaltı işlemleri sırasında tutulanların konulduğu ekip aracı da incelenmiş, araçta tutulanlar için oturma alanı ve havalandırma imkânlarının olduğu gözlemlenmiştir.

III. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

31. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Müdürlük tarafından, Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmış ve gerekli bilgi ve belgelere erişim vakitlice sağlanmıştır. Bu çerçevede hem İlçe Müdürünün hem de İlçe Müdürlüğü personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyetimiz tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

A. İlçe Emniyet Müdürlüğüne Yönelik Tavsiyeler

32. BM Engelli Hakları Sözleşmesi'nin 14'üncü maddesinde yer alan; *"Taraflar Devletler engelli kişiler eğer herhangi bir süreç sonunda özgürlüklerinden mahrum edildiyse; bunun diğer bireylerle eşit koşullar altında yapılmasını; engellilerin uluslararası insan hakları hukukuna uygun olarak güvencelere sahip olmasını ve makul düzenlemeye ilişkin hükümler dâhil olmak üzere Sözleşme'nin hedefleri ve ilkeleriyle uyumlu muamele görmesini sağlar."*³ hükmü uyarınca engelli asansörünün tamir edilmesi ayrıca nezarethanedeki banyo ve tuvaletlerin engellilerin kullanıma uygun hale getirilmesi,
33. Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi (AİÖK)'nin *"Nezarethanedeki kişiler gerektiğinde temiz ve düzgün şartlarda doğal ihtiyaçlarını karşılayabilmeli ve uygun yıkanma imkânlarına sahip olmalıdır."*⁴ tavsiyesi uyarınca banyo temizliğine dikkat edilmesi ve banyodaki musluğun tamir edilmesi,

3 Birleşmiş Milletler (BM), Genel Kurul, Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme, A/RES/61/106 (2006), m.14.

4 Avrupa İşkencenin ve İnsanlıkdışı veya Onurkırıcı Ceza veya Muamelelerin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf/(2002) 8, para. 42.

34. Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliğinin "Gözaltı işlemleri nezarete alınanların kaydına ait deftere yazılmak suretiyle tespit edilir. Denetime tabi olan bu defterde: Giriş tarihi ve saati belirtilir."⁵ hükmü uyarınca defter kayıtlarının eksiksiz bir şekilde tutulması hususuna dikkat edilmesi,
35. AİÖK'nin "Şüphelilerin sorgulanması, tatminkâr bir biçimde yapılabilmesi için özel eğitim gerektiren ve uzmanların yapması gereken bir iştir. İlk olarak ve özellikle, sorgulamanın amacının tam olarak ne olduğu kesin olarak belirlenmelidir; amaç, sorgulamayı yapan memurların gözünde suçlu olduğu varsayılan bir kişinin itiraf etmesini sağlamak değil, incelenmekte olan konu hakkında gerçekleri öğrenmek için doğru ve güvenilir bilgilere ulaşmak olmalıdır. Şüphelilerin sorgulanması sırasında uygulanacak davranış kurallarının belirlenmesi, kolluk kuvvetlerinin uygun eğitimi almasına ek olarak, yukarıda belirtilen amaca uymalarını çok kolaylaştıracaktır."⁶ tavsiyesi uyarınca; Müdürlükte görev yapan personelin hizmet içi eğitim müfredatına, insan hakları ile BM'nin İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İstanbul Protokolü dahil olmak üzere işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme konularının dâhil edilmesi; hususları tavsiye edilmektedir.

5 1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği, madde. 12.

6 Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur kırıcı Ceza veya Muamelelerin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf/(2002)9, para. 34.

CEBECİ ŞEHİT BİROL ÖZTEKİN
POLİS MERKEZİ AMİRLİĞİ
NEZARETHANELERİ

ZİYARETİ RAPORU

2023/38

KISALTMALAR

AİÖK / CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
BM	Birleşmiş Milletler
CMK	Ceza Muhakemesi Kanunu
cm	Santimetre
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
para.	Paragraf
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
m ²	Metrekare

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in birinci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsanî veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin 1'inci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. Suç işlediği şüphesi somut delillerin varlığı ile kuvvetle muhtemel olan kişinin kolluk kuvvetleri tarafından özgürlüğünden yoksun bırakılmasına ilişkin genel hükümler 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK)'da yer almaktadır. CMK'nın 99'uncu maddesinde ise *"Gözaltına alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethanelerin maddi koşulları, bu kişinin hangi görevlinin sorumluluğuna bırakılacağı, sağlık kontrolünün nasıl yapılacağı, gözaltı işlemlerine ilişkin kayıt ve defterlerin nasıl tutulacağı, gözaltına alınmanın başlangıcında ve bu tedbire son verildiğinde hangi tutanakların tutulacağı ve gözaltına alınan kişiye hangi belgelerin verileceği ile kolluk tarafından gerçekleştirilen yakalama işlemlerinin yürütülmesinde uyulacak kuralların yönetmelikle gösterileceği"* hükme bağlanmıştır.
5. 1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 4'üncü maddesine göre nezarethaneler; *"şüpheli veya sanıkların haklarındaki işlemlerin tamamlanıp adli mercilere sevk edilinceye kadar bekletilmesi amacıyla yapılmış yerleri"* ifade etmektedir.
6. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir.

7. Anılan görevin icrası kapsamında 11/1/2023 tarihinde Cebeci Şehit Birol Öztekin Polis Merkezi Amirliği Nezarethanelerine¹ *habersiz* bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; Başkan Yardımcısı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ... ve ... yer almıştır.
8. Ziyaret, Merkez İdaresi ile yapılan ön görüşme ile başlamıştır. Görüşmede; Ziyaret Heyeti tarafından, TİHEK, ulusal önleme mekanizması, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiştir. Ziyaret Heyeti, görevli personel tarafından Merkez İdaresi ve nezarethanelere ilişkin konularda bilgilendirilmiş, nezarethanede tutulan kişi olmaması nedeni ile alıkonulanlarla herhangi bir görüşme yapılamamış, ortak alanlar ile nezarethanelere ilişkin incelemelerde bulunulmuştur.
9. Bu rapor, 22/9/2022 tarihli ve 2022/185 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık makamının 9/1/2023 tarihli ve 18020 sayılı oluruna istinaden 11/1/2023 tarihinde Şehit Birol Öztekin Polis Merkezi Amirliği Nezarethanelerine gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. NEZARETHANEDE YAPILAN TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

10. Merkez, 1968 yılında inşa edilmiş olup 1970 yılında faaliyete başlamıştır. Ön Cebeci Mahallesi, Çankaya/Ankara'da bulunan Merkeze toplu taşıma araçları ile ulaşım mümkündür.
11. Ziyaret Heyeti tarafından Merkez içerisinde asansör bulunmadığı, bu sebeple birinci katta yer alan nezarethanelerin engelli bireylerin kullanımına uygun olmadığı değerlendirilmiştir. İdare tarafından konuyla ilgili olarak Merkeze hiç engelli tutulunun gelmediği, gelmesi halinde Çankaya İlçe Emniyet Müdürlüğü merkez binasına gönderileceği ifade edilmiştir.
12. Merkez 500 metrekare (m²) açık alan, 350 m² kapalı alana sahiptir.
13. Merkezde iki nezarethanenin bulunduğu görülmüştür. Merkez İdaresi tarafından her nezarethanede bir kişinin tutulduğu, ikiden fazla kişinin gelmesi halinde ise bu kişilerin Çankaya İlçe Emniyet Müdürlüğüne gönderildiği söylenmiştir. Bir nezarethanenin boyutu 300x300 santimetre (cm), yüksekliği 300 cm; diğer nezarethanenin boyutu 300x240 cm, yüksekliği 300 cm'dir.
14. Nezarethanenin girişinde odanın hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiğine ilişkin işaret veya tabelanın mevcut olmadığı görülmüştür.
15. Nezarethanelerin içinde tutulanlara ayrılan tek bir oturma alanının olduğu ancak yeterince kullanışlı ve rahat olmadığı gözlemlenmiştir. Merkez personeli tarafından Ziyaret Heyetine yatma ve oturma alanlarının eskidiği ve yenilenmesi gerektiği yönünde Emniyet Genel Müdürlüğüne iki defa yazı gönderildiği aktarılmıştır.
16. Nezarethanelerin içinde yeterli sayıda bulunan yastık ve battaniyenin eski olduğu gözlemlenmekle birlikte tutulanlara verilen eşyaların kendilerine zarar vermemeleri için lastikli

1 Bundan sonra kısaca Merkez olarak ifade edilecektir.

alanlarının kesildiği görülmüştür. Merkez İdaresi tarafından tutulanlara verilen eşyaların düzenli olarak yıkıldığı ve depoda muhafaza edildiği belirtilmiş, Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede eşyaların temiz olduğu görülmüştür.

17. Merkez İdaresi tarafından hamile, engelli, yaşlı, çocuk veya diğer hassas grupların özel durumları ve ihtiyaçları ile ilgili gerekli dikkat ve özenin gösterildiği, sağlık durumlarına dikkat edilerek takibinin yapıldığı, bu kişiler hakkında Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nde bulunan hükümlerin uygulandığı belirtilmiştir.
18. Nezarethanelerin yer aldığı koridorda bir pencerenin bulunduğu görülmüştür. Pencerenin karşısındaki odaya yeterince ışık gelirken pencereye daha uzak olan diğer odaya nispeten daha az ışığın geldiği gözlemlenmiştir.
19. Merkezin ısınma ihtiyacının doğalgaz yakıtlı ısıtma sistemi aracılığıyla sağlandığı bilgisi edinilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından ortak alanlar ile nezarethaneler incelenmiş, Merkez ısısının uygun olduğu tespit edilmiştir.
20. Yapay aydınlatma için koridorda büyük lambaların bulunduğu, nezarethane odalarının içerisinde ise aydınlatmanın bulunmadığı tespit edilmiştir.
21. Merkezde iki adet tuvalet ve lavabo, bir adet banyonun olduğu görülmüştür. Merkez İdaresi tarafından 24 saat sıcak suya erişim imkânının mevcut olduğu; ayrıca tuvalet, lavabo ve banyoların düzenli olarak temizlendiği ve malzemelerin günlük olarak kontrol edildiği ifade edilmiştir. Öte yandan Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede tuvalet, lavabo ve banyonun eski ve bakımsız olduğu, engellilerin kullanımına uygun olmadığı, tuvalet kâğıdı, kâğıt havlu gibi eşyaların eksik olduğu gözlemlenmiştir.
22. Merkez İdaresi tarafından Merkezin düzenli olarak ilaçlandığı ifade edilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından söz konusu hususa ilişkin belge Merkez İdaresinden talep edilmiş olup Merkezin 7/1/2023 tarihinde Belediye ekipleri tarafından ilaçlanarak dezenfekte edildiği tespit edilmiştir.
23. Merkez İdaresi tarafından İl Emniyet Müdürlüğüne tutulanların yemek ve su ihtiyacı ile ilgili yıllık ihalenin gerçekleştirildiği, ihale kapsamında özel beslenme ihtiyacına yönelik menüler sağlanmadığı ancak tutulanın marketten herhangi bir ihtiyacının olması halinde ihtiyacının giderildiği belirtilmiştir.
24. Tutulanlara acil tıbbi müdahale gerektiren durumlarda bu konuda eğitim almış personel tarafından gerekli müdahalenin yapıldığı ve 112 Acil Çağrı Merkezinin arandığı bilgisi edinilmiştir.
25. Merkez İdaresi tarafından tutulanın bulaşıcı hastalığa sahip olduğunun tespit edilmesi halinde hastanede gerekli kontrollerin yapıldığı ve Merkezde bulunan tüm odaların dezenfekte edildiği açıklanmıştır.
26. Merkezde yangın alarm sistemi ve yangın merdiveninin bulunmadığı ancak yangın söndürme tüplerinin bulunduğu görülmüştür.

27. Merkez İdaresi tarafından, tutulanların talep etmesi halinde ibadet ihtiyaçlarını karşılamak için gerekli malzemelerin verildiği görülmüştür.
28. Merkezde bir müdafî görüşme odası ve bir ifade alma odası bulunduğu görülmüştür. Müdafî görüşme odasının aynı zamanda bekleme odası olarak kullanıldığı belirtilmiştir. Bu odanın duvarlarına tutulanlar tarafından kalemle çok sayıda yazı yazıldığı ve odanın duvarlarının bakımsız olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca odada masanın bulunmadığı sadece odanın iki kenarında oturulacak yerlerin bulunduğu ve buraların oldukça bakımsız olduğu görülmüştür.
29. Merkezde Nezarethane Talimatı², Gözaltı Talimatnamesi, Şüpheli Hakları ile Evrensel İnsan Hakları Beyannamesinin mevcut olduğu ancak bunların dışında tutulanları bilgilendirici broşür veya kitapçık gibi herhangi bir materyalin bulunmadığı, ayrıca, yabancı uyruklu şahıslar için İngilizce, Arapça, Rusça, Fransızca, Almanca gibi çeşitli dillerde hazırlanmış Sanık Hakları Formu bulunmadığı tespit edilmiştir.
30. Merkez İdaresi tarafından tutulana ait eşyaların bir tutanak karşılığında emanet kutusunda muhafaza edildiği, serbest bırakılma halinde eşyaların tutanak ile teslim edildiği, tutuklanma durumunda ise ilgili jandarma personeline teslim edilmek üzere eşyaların savcılığa verildiği belirtilmiştir.
31. Tutulanların dilek ve şikâyetlerini Merkez İdaresine iletebilmesi için dilek ve şikâyet kutusunun bulunduğu görülmüştür. Merkez İdaresi tarafından son bir yıl içerisinde yazılı dilek ve şikâyetin olmadığı açıklanmıştır.
32. Merkez İdaresi tarafından tutulanın sürekli ilaç kullanması ve bu durumu bildirmesi halinde, tutulanın ilaçlarının temin edilerek görevli personelin gözetiminde kullanıldığı belirtilmiştir.
33. Merkezde tutulanlara ve tutulma sürelerine ait bilgilerin Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter ve Pol-Net 4 Sistemi ile kayıt altına alındığı ve Sistemin Cumhuriyet savcısı tarafından kontrol edildiği açıklanmıştır. Ziyaret Heyeti tarafından nezarethane defteri incelenmiş olup defter kayıtlarının bazı bölümlerinde yer alan giriş/çıkış saatleri ile sonuç kısmının eksik olduğu görülmüştür.
34. Merkezde 19 adet kamera bulunduğu, Merkezin dışındaki kameraların gece görüşü özelliğine sahip olduğu ve kayıtların 30 gün süre ile saklandığı belirtilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemelerde kameraların çalışır durumda olduğu ve geçmişe dönük kamera kayıtlarının düzenli bir biçimde tutulduğu gözlemlenmiştir.
35. Merkezde teknik nedenlerle kamera kayıtlarında aksaklık yaşanma ihtimali karşısında jeneratörün bulunduğu tespit edilmiştir.
36. Merkez İdaresi tarafından, tutulanların görevli personel tarafından güvenlik kameraları ile sürekli kontrol edildiği ve ilgili personelin gözetimde bulunduğu belirtilmiş ancak

2 Bkz. Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 25'inci maddesinin beşinci fıkrası şöyledir: "Nezarethane girişine, onaylanmış nezarethane talimatı asılır."

nezarethanelerde tutulanların erişebileceği acil çağrı butonu gibi bir sistemin olmadığı tespit edilmiştir.

37. Merkezde; 5 komiser/komiser yardımcısı, 44 polis memuru, 2 bilgisayar işletmeni, 2 geçici görevli, 15 çarşı ve mahalle bekçisi ve 1 teknisyen yardımcısı olmak üzere toplam 69 personelin bulunduğu ifade edilmiştir. Merkez İdaresi tarafından personelin gruplar halinde çalıştığı ve her grupta bir kadın personel bulunduğu bildirilmiş ancak ziyaret sırasında Ziyaret Heyeti tarafından ziyaret sırasında herhangi bir kadın personelin bulunmadığı görülmüştür.
38. Merkez İdaresi tarafından tutulunun yabancı olması halinde Ankara Adli Yargı İlk Derece Mahkemesi Adalet Komisyonu Başkanlığınca oluşturulan tercüman listesinden yararlanılarak yeminli tercüman talep edildiği bildirilmiştir.

III. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

39. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Merkez tarafından, Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmış, gerekli bilgi ve belgelere erişim vakitlice sağlanmıştır. Bu çerçevede, İdarenin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Tavsiyeler

1. Cebeci Şehit Birol Öztekin Polis Merkezi Amirliğine Yönelik Tavsiyeler

40. Engelli bireylerin kullanımına uygun olacak şekilde³ nezarethanelerde makul düzenlemenin yapılması,⁴
41. Nezarethane odalarının girişinde, odanın hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiğine ilişkin işaret veya tabelaların asılması,
42. Nezarethanelerin içinde tutulanlara ayrılan oturma alanının eskidiği, yeterince kullanışlı ve rahat olmadığı gözlemlendiğinden söz konusu alan ile yastık ve battaniyelerin yenilenmesi,
43. Nispeten daha az ışığın girdiği nezarethane odasına yapay aydınlatmanın sağlanması,
44. Merkezin tuvalet, banyo ve lavabolarının engellilerin kullanımına uygun olacak hale getirilmesi, ayrıca sıvı sabun, peçete gibi hijyen malzemelerinin bulundurulması,

3 7/7/2005 tarihli ve 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun Geçici Madde 2'ye göre; "Kamu kurum ve kuruluşlarına ait mevcut resmî yapılar, mevcut tüm yol, kaldırım, yaya geçidi, açık ve yeşil alanlar, spor alanları ve benzeri sosyal ve kültürel alt yapı alanları ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılmış ve umuma açık hizmet veren her türlü yapılar bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren sekiz yıl içinde engellilerin erişebilirliğine uygun duruma getirilir."

4 Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesinin 14'üncü maddesine göre; "Taraf Devletler engelli kişiler eğer herhangi bir süreç sonunda özgürlüklerinden mahrum edildiyse; bunun diğer bireylerle eşit koşullar altında yapılmasını; engellilerin uluslararası insan hakları hukukuna uygun olarak güvencelere sahip olmasını ve makul düzenlemeye ilişkin hükümler dâhil olmak üzere Sözleşme'nin hedefleri ve ilkeleriyle uyumlu muamele görmesini sağlar."

45. Müdafî görüşme odasının⁵ tadilatının yapılarak odanın yenilenmesi,
46. Her ne kadar Merkez İdaresi tarafından talep doğrultusunda tutulanlara bilgilendirme yapıldığı ifade edilse de hem yabancı uyruklu şahıslar için çeşitli dillerde Sanık Hakları Formunun hazırlanması hem de tutulanları bilgilendirici broşür, kitapçık gibi materyallerin edinilmesi ve görünür yerlere asılması,
47. Tutulanlara ve tutulma sürelerine ait bilgilerin yer aldığı nezarethane defterinin tam ve eksiksiz olarak doldurulması,
48. Tutulanların odalarında herhangi bir çağrı sisteminin bulunmadığının tespit edilmesi nedeniyle, nezarethanelerde tutulanların erişebileceği acil çağrı butonu gibi bir çağrı sisteminin oluşturulması,⁶
49. Tutulan kişiler arasında kadınların da olabileceği ihtimalinin her zaman göz önünde bulundurulması ve nöbet sistemi içerisinde kadın personele de yer verilmesi, hususları tavsiye edilmektedir.

5 Bkz. Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 21'inci maddesi şöyledir: "Şüpheli veya sanık vekâletname aranmaksızın müdafî ile her zaman ve konuşulanları başkalarının duyamayacağı bir ortamda görüşebilir. (...) Her kolluk biriminde görüşme için uygun şartları haiz görüşme odası ayrılır."

6 Bkz. AİÖK Standartları, CPT/Inf(2002)15-part, para. 48. "Polis nezaretindeki kişilerin her zaman nezaret görevlileriyle kolayca temasa geçebilecek durumda olmasını sağlamak için gerekli önlemler alınmalıdır. AİÖK heyetleri bazen, polis hücrelerinin polis memurlarının normalde bulunduğu ofislerden veya masalardan uzak olduğunu ve gözaltındaki kişilerin polis memurlarının dikkatini çekebilecekleri herhangi bir imkâna (örneğin çağrı sistemi) sahip olmadığını gözlemlemiştir. Bu şartlar altında, çeşitli olaylara (gözaltındaki tutulular arasında şiddet, intihar girişimi, yangın, vs.) zamanında yanıt verilememesi olasılığı oldukça yüksektir."

ARDEŞEN İLÇE
JANDARMA KOMUTANLIĞI
NEZARETHANELERİ
ZİYARETİ RAPORU

2023/40

KISALTMALAR

AIÖK	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
BM	Birleşmiş Milletler
CMK	Ceza Muhakemesi Kanunu
cm	Santimetre
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
para.	Paragraf
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK): 20/4/2016 tarihli 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı maddesi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendi uyarınca UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. Suç işlediği şüphesi somut delillerin varlığı ile kuvvetle muhtemel olan kişinin kolluk kuvvetleri tarafından özgürlüğünden yoksun bırakılmasına ilişkin genel hükümler 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK)'da düzenlenmiştir. CMK'nın 99'uncu maddesine göre; *"gözümlüne alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethanelerin maddi koşulları, bu kişinin hangi görevlinin sorumluluğuna bırakılacağı, sağlık kontrolünün nasıl yapılacağı, gözaltı işlemlerine ilişkin kayıt ve defterlerin nasıl tutulacağı, gözümlüne alınmanın başlangıcında ve bu tedbire son verildiğinde hangi tutanakların tutulacağı ve gözümlüne alınan kişiye hangi belgelerin verileceği ile kolluk tarafından gerçekleştirilen yakalama işlemlerinin yürütülmesinde uyulacak kuralların yönetmelikle gösterileceği"* hükme bağlanmıştır.
5. 1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yakalama, Gözümlüne Alma ve İfade Alma Yönetmeliğinin 4'üncü maddesi mucibince nezarethane; *"şüpheli veya sanıkların haklarındaki işlemlerin tamamlanıp adli mercilere sevk edilinceye kadar bekletilmesi amacıyla yapılmış yerleri"* ifade eder şeklinde tanımlanmıştır.
6. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendine göre; Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görev ve yetkisini haiz olduğu hükme bağlanmıştır.
7. Anılan görevin icrası kapsamında, 4/5/2023 tarihinde Ardeşen İlçe Jandarma Komutanlığı Nezarethanelerine *habersiz* bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde Türkiye İnsan

Hakları ve Eşitlik Kurulu Üyeleri ... ve ... ile İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ..., ..., ..., ...
... ve Psikolog yer almıştır.

8. Ziyaret ilk olarak Ardeşen İlçe Jandarma Komutanı ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede; TİHEK Heyeti tarafından, UÖM, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiş, İlçe Jandarma Komutanlığı ile ilgili genel bilgiler edinilmiştir. Görüşmenin ardından Heyet, Komutanlık bünyesindeki nezarethaneleri incelemiştir. Ziyaret İlçe Jandarma Komutanı ile yapılan son görüşme ile sonlandırılmıştır.
9. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 9/1/2023 tarihli ve 2023/03 sayılı Kurul kararı ile Başkanlık Makamınının 26/4/2023 tarihli ve 21953 sayılı oluruna istinaden Ardeşen İlçe Jandarma Komutanlığı Nezarethanelerine¹ 4/5/2023 tarihinde gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

10. Ardeşen İlçe merkezinde bulunan Komutanlık hizmet binası 1973 yılında faaliyete başlamış olup iki kattan müteşekkildir.
11. Komutanlık hizmet binasında iki adet nezarethane odası bulunmakta olup nezarethane odaları binanın giriş katında yer almaktadır.
12. Binaya girişte engelli rampasının ya da engelli asansörünün bulunmadığı görülmüş, nezarethanenin engelli bireyler için erişilebilir olmadığı değerlendirilmiştir.
13. Ziyaret esnasında nezarethanede tutulan olmadığı görülmüştür.
14. Nezarethanedeki odalardan biri kadın tutulanlara, diğeri erkek tutulanlara tahsis edilmiş olup oda girişlerine odanın hangi cinsiyet grubuna ait olduğunu belirten tabelalar takılmıştır. Erkek nezarethane odası 310x290 cm, kadın nezarethane odası ise 310x370 cm en ve boya sahiptir. Odaların yüksekliği 300 cm'dir.
15. Erkek nezarethane odası ve kadın nezarethane odası birer kişilik olup toplam kapasite iki kişidir. Komutanlık kapasitenin üzerinde tutulan olması durumunda ilgili kişilerin yan binada yer alan İlçe Emniyet Müdürlüğü Nezarethanelerine alındığı bilgisini paylaşmıştır. Ayrıca çocuk tutulan olması durumunda çocukların yetişkinlerden ayrı odalarda tutulduğu belirtilmiştir.
16. Nezarethane odalarında yeteri kadar sabit ve dayanıklı oturma yeri bulunduğu, oturma alanlarının yumuşak şilte ile kaplı ve tutulanların rahatlıkla uyuyabileceği özelliğe sahip olduğu gözlemlenmiştir.
17. Nezarethanede kapasitesiyle eş değer sayıda battaniye ve yastığın olduğu, battaniyelerin kenar lastiklerinin kişilerin kendilerine zarar vermelerinin önlenmesi için kesilmiş olduğu, yatakların

1 Bundan sonra kısaca Komutanlık olarak ifade edilecektir.

- baş kısımlarının da yastık görevi görecek şekilde tasarlandığı bununla beraber battaniye ve yastık kılıflarının yeterince temiz olmadığı gözlemlenmiştir.
18. Havalandırmanın demir parmaklıklı oda kapıları aracılığı ve odalarda yer alan pencereler vasıtasıyla sağlandığı, ısıtmanın ise kalorifer sistemiyle sağlandığı görülmüştür.
 19. Nezarethane odalarının yapay aydınlatmasının koridor ve odalarda yer alan lambalar ile doğal aydınlatmasının ise oda içindeki pencerelerden gelen gün ışığı ile sağlandığı görülmüştür. Yapılan incelemede erkek nezarethane odasının lambasının yanmadığı görülmüş, Komutanlık sorunun çözüleceğini belirtmiştir. Komutanlık tarafından daha sonra gönderilen bilgi, belge, fotoğraf ve videolardan yanmayan lambaların değiştirildiği, nezarethanenin aydınlatması ile ilgili sorunların giderildiği görülmüştür.
 20. Komutanlıkta, tutulanların üzerinden çıkan değerli eşya, para gibi eşyaların saklandığı altı adet kilitli eşya dolanının bulunduğu görülmüştür. Dolap kapaklarının güvenlik kamerasına dönük olduğu gözlemlenmiştir.
 21. Nezarethanede yangın söndürme tüpleri, yangın söndürme hortumları ile diğer gerekli ekipmanların bulunduğu görülmüş, yangın söndürme tüplerinin düzenli aralıklarla kontrollerinin sağlandığı tespit edilmiştir.
 22. Nezarethane odaları içerisinde yaklaşık bir buçuk metre yüksekliğe sahip bir duvar ile odadan ayrılmış halde tuvalet, banyo ve lavabo bulunmaktadır. Lavaboda sabun ve peçete gibi hijyen ürünlerinin mevcut olduğu, tuvalet ve lavabo musluklarının akar vaziyette olduğu bununla birlikte engelli bireylerin kullanımına uygun banyo ve tuvaletin mevcut olmadığı, sıcak su imkânının 24 saat kesintisiz sağlanamadığı, sadece ihtiyaç halinde kömür ocağının yakılmasıyla sıcak su elde edilebildiği anlaşılmıştır. Yapılan incelemede tuvalet ve banyoların genel olarak temiz olmadığı gözlemlenmiştir.
 23. Tutulanların içme suyu ihtiyacının şebeke suyu ya da talep halinde pet şişe sulardan, yemek ihtiyacının ise tutulanların isteği doğrultusunda sağlık durumları (diyet, vegan, vejetaryen ve özel beslenmesi gereken çocuk) göz önünde bulundurularak dışardaki restoranlardan karşılandığı belirtilmiştir. Tutulanların yemek ve su ihtiyaçları giderlerinin ilgili birim bütçesinden sağlandığı ve ayrıca Komutanlığa bağlı birlikte yer alan kantinden de tutulanların ihtiyaçlarının temin edilebildiği aktarılmıştır.
 24. Acil tıbbî müdahale gereken durumlarda, yaklaşık beş dakikalık mesafede bulunan sağlık kuruluşu aranarak ambulans çağrıldığı, tutulanın hastaneye götürülmesi gereken hallerde ise görevli personel eşliğinde tedavisi yapılmak üzere hastaneye sekinin sağlandığı ifade edilmiştir.
 25. Tutulanların sağlık muayenelerinde doktora bilgi vermesi durumunda gözetim altında kaldıkları süre içerisinde ilaç kullanımlarına izin verildiği, ilaçların görevli nezarethane ya da nöbetçi personel tarafından ecza dolabında muhafaza edildiği, kullanımlarının takip ve kontrol edildiği bilgisi edinilmiştir.

26. Komutanlıkta bir adet müdafî görüşme odasının bulunduğu odada müdafî ve tutulan için sandalye ve masa olduğu görülmüş olup, yapılan incelemede odanın içerisinde konuşulanların dışarıdan duyulduğu sonucuna varılmıştır.
27. Komutanlıkta bir adet ifade alma odası olduğu, söz konusu odada görüntü ve ses kayıt alma özelliği bulunan kameraların ve yeteri sayıda masa ve sandalyenin bulunduğu gözlemlenmiştir.
28. Nezarethane talimatnamesinin Türkçe, İngilizce, Almanca, Fransızca, Rusça, Arapça, Farsça ve Gürcüce olmak üzere 8 farklı dilde nezarethane koridorunda asılı olduğu görülmüştür. Ayrıca nezarethane girişinde, suç mağduru çocuk ve suça sürüklenen çocuklara yönelik yapılacak işlemlerin detaylı olarak anlatıldığı talimatların bulunduğu görülmüştür.
29. Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter kayıtlarının görevli Cumhuriyet Savcısı tarafından incelendiği, Cumhuriyet Savcısının en son 30/12/2022 tarihinde söz konusu defteri incelediği ve deftere *"Kameraların çalışır vaziyette olduğu, kamera görüntülerinin CD'ye aktarılıp saklandığı, sanıkların haklarının duvara asılı vaziyette yer aldığı ve bir önceki ziyaretten bu yana yabancı dilde sanık hakları formlarının sayısının arttırıldığı ve eksikliğin giderildiği, en son gözaltına alınan şahsın defter kayıtlarında eksikliklerin bulunduğu, bunun dışında bir eksikliğin bulunmadığı gözlemlendi."* şeklinde imzalı not düştüğü görülmüştür. Heyet tarafından deftere ilişkin yapılan detaylı incelemede, defter kayıtlarının genel olarak tutulduğu ancak bazı tutulanların nezarethaneden çıkarılma tarih ve saatinin deftere yazılmadığı görülmüştür.
30. Tutulananın yabancı olması durumunda kişinin tahkikatını yürüten birimlerce tercüman tahsis edildiği, Merkezde yabancı tutulanların haklarını gösteren Türkçe, İngilizce, Fransızca, Almanca, Rusça, Arapça, Farsça ve Gürcüce formlar olduğu görülmüştür.
31. Nezarethanede, biri ara koridoru, diğer ikisi ise nezarethane odalarının içerisini gösteren toplam üç güvenlik kamerası bulunmaktadır. Kameralar 24 saat esasına göre kayıt yapmakta olup, kamera kayıtlarının geriye dönük bir yıl süreyle saklandığı ifade edilmiştir. Yapılan incelemede nezarethane odalarındaki kameralarda kör nokta olmadığı ve anlık olarak izlemelerin yapılabildiği tespit edilmiştir. Bununla birlikte geçmişe dönük kayıtların sistem üzerine kaydedilmediği, hard disklere kaydedildiği ve hard disklere kaydedilen veriler Komutanlık bilgisayarlarından açılmadığı için izlenemediği tespit edilmiştir. Yapılan incelemede tuvalet ve banyoların güvenlik kamerası açısından izlenebildiği görülmüştür. Durum mahremiyet açısından uygun bulunmamış olup İdareye tuvalet ve banyo bölümlerinin kamera görüntülerinin bulanıklaştırılabileceği, dijital karartma uygulanabileceği, yarım duvarın yükseltilebileceği gibi alternatif öneriler sunulmuştur.
32. Nezarethane odalarında, tutulanların ihtiyaç anında personeli çağırmak amacıyla kullandıkları acil durum butonlarının bulunduğu görülmüş ancak butonların çalışmadığı tespit edilmiştir. Komutanlık butonların pillerinin bittiği için çalışmadığını kontrollerinin sağlanacağını belirtmiştir. Komutanlık tarafından daha sonra gönderilen bilgi, belge, fotoğraf ve videolardan acil durum butonlarının çalışır hale getirildiği görülmüştür.

33. Komutanlıkta 2'si kadın olmak üzere 39 personelin görev yaptığı, görev yapan tüm personelin profesyonel askerlerden oluştuğu, zorunlu askerlik hizmetini yerine getiren kişilerin bulunmadığı belirtilmiştir. Nezarethanede kadın tutulan olması durumunda kadın personelin bu süre zarfında nezarethanede bulunduğu ifade edilmiştir. Ayrıca personel sayısının yeterli olduğu vurgulanmıştır.
34. Komutanlıkta görev yapan personelin, son bir yıl içerisinde insan hakları, dezavantajlı gruplarla iletişim ve BM İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İçin El Kılavuzu (İstanbul Protokolü) içerir şekilde işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme eğitimlerini aldığı belirtilmiştir.

III. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

35. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Komutanlık tarafından, Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmış ve gerekli bilgi ve belgelere erişim vakitlice sağlanmıştır. Bu çerçevede hem İlçe Jandarma Komutanına hem de İlçe Jandarma Komutanlığı personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Tavsiyeler

1. İlçe Jandarma Komutanlığına Yönelik Tavsiyeler

36. Komutanlığa girişte kullanılmak üzere engelli rampası ya da engelli asansörünün kurulması ayrıca nezarethanedeki banyo ve tuvaletlerin engellilerin kullanıma uygun hale getirilmesi,²
37. Battaniye ve yastık kılıfı gibi eşyaların her tutulandan sonra kullanılmamış olanları ile değiştirilmesi ve düzenli aralıklarla temizliklerinin sağlanması,
38. Tuvalet ve banyo bölümlerinin temizliğine dikkat edilmesi, temizliğin düzenli aralıklarla yerine getirilmesi,³
39. Müdafî görüşme odasının dışarıya ses geçirmeyecek şekilde yeniden tasarlanması,⁴
40. Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defterin eksiksiz bir şekilde doldurulması hususuna dikkat edilmesi,

2 BM Engelli Hakları Sözleşmesi madde 14: "Taraf Devletler engelli kişiler eğer herhangi bir süreç sonunda özgürlüklerinden mahrum edildiyse; bunun diğer bireylerle eşit koşullar altında yapılmasını; engellilerin uluslararası insan hakları hukukuna uygun olarak güvencelere sahip olmasını ve makul düzenlemeye ilişkin hükümler dâhil olmak üzere Sözleşme'nin hedefleri ve ilkeleriyle uyumlu muamele görmesini sağlar."

3 AİÖK Standartları, CPT/Inf(2002)15-part, para. 42. "Nezarethanede bulunan kişiler gerektiğinde temiz ve düzgün şartlarda doğal ihtiyaçlarını karşılayabilmeli ve uygun yıkanma imkânlarına sahip olmalıdır."

4 Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği madde 21: "Şüpheli veya sanık vekâletname aranmaksızın müdafî ile her zaman ve konuşulanları başkalarının duyamayacağı bir ortamda görüşebilir."

41. Geçmişe dönük kamera kayıtlarının izlenebilmesi adına diğer Jandarma Komutanlıkları tarafından uygulanan kayıt sistemlerinin Komutanlık bünyesine tedarikinin sağlanması ya da kayıtların izlenebileceği bilgisayarların temin edilmesi,
42. Tuvalet ve banyo bölümlerinde mahremiyetin sağlanması için bu alanları gören kamera görüntülerinin, güvenlik kamera kayıtlarında görülmeyecek hale getirilmesi ya da bu bölümleri odadan ayıran duvarın yükseltilmesi,
hususları tavsiye edilmektedir.

**MALATYA İL EMNİYET
MÜDÜRLÜĞÜ
NEZARETHANELERİ
ZİYARETİ RAPORU**

2023/47

KISALTMALAR

AİÖK/ CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
BM	Birleşmiş Milletler
CMK	Ceza Muhakemesi Kanunu
Km	Kilometre
Lt	Litre
m ²	Metrekare
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
para.	Paragraf
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in amacı; *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsanî veya küçültücü muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. Suç işlediği şüphesi somut delillerin varlığı ile kuvvetle muhtemel olan kişinin kolluk kuvvetleri tarafından özgürlüğünden yoksun bırakılmasına ilişkin genel hükümler 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda (CMK) düzenlenmiştir. CMK'nın 99'uncu maddesinde; *"gözümlüne alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethanelerin maddi koşulları, bu kişinin görevlinin sorumluluğuna bırakılacağı, sağlık kontrolünün nasıl yapılacağı, gözaltı işlemlerine ilişkin kayıt ve defterlerin nasıl tutulacağı, gözümlüne alınmanın başlangıcında ve bu tedbire son verildiğinde hangi tutanakların tutulacağı ve gözümlüne alınan kişiye hangi belgelerin verileceği ile kolluk tarafından gerçekleştirilen yakalama işlemlerinin yürütülmesinde uyulacak kuralların yönetmelikle gösterileceği"* hükme bağlanmıştır.
5. 1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yakalama, Gözümlüne Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 4'üncü maddesi mucibince nezarethane; *"şüpheli veya sanıkların haklarındaki işlemlerin tamamlanıp adli mercilere sevk edilinceye kadar bekletilmesi amacıyla yapılmış yerleri"* ifade etmektedir.
6. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendine göre; Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görev ve yetkisini haiz olduğu hükme bağlanmıştır.

7. Anılan görevin icrası kapsamında 16/5/2023 tarihinde Malatya İl Emniyet Müdürlüğü¹ nezarethanelerine *habersiz* bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; Ulusal Önleme Mekanizması Birimi Koordinatörü ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcısı ... ve Sosyal Hizmet Uzmanı ... yer almıştır.
8. Ziyaret, Malatya İl Emniyet Müdürlüğü yetkilileri ile yapılan ön görüşme ile başlamıştır. Görüşmede UÖM hakkında genel bir bilgilendirme yapılmış, gerçekleştirilecek ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiş ve İdareden Müdürlük bünyesinde bulunan şubeler, gerçekleştirdikleri iş ve işlemler hakkında genel bilgiler edinilmiştir. Görüşmenin ardından heyet, Müdürlük bünyesinde bulunan nezarethaneleri ziyaret etmiştir. 6/2/2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli olmak üzere meydana gelen deprem nedeniyle birçok nezarethanelerin depremzede kamu görevlilerinin konaklaması için kullanıldığı görülmüştür. Ziyaret, ilgili bölümlerin incelenmesinin ardından yetkililer ile yapılan son görüşme ile tamamlanmıştır.
9. Bu rapor, 9/1/2023 tarihli ve 2023/03 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık makamının 11/5/2023 tarihli ve 22332 sayılı oluruna istinaden 16/5/2023 tarihinde, Malatya İl Emniyet Müdürlüğü nezarethanelerine gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

10. Müdürlük ana hizmet binasında; Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü'nün ve Narkotik Şube Müdürlüğü'nün kullanımına ait olan ortak nezarethaneler yer almaktadır. Çocuk Şube Müdürlüğü ve Asayiş Şube Müdürlüğü binaları ise ana hizmet binasından ayrı bir yerleşkede yer almaktadır.
11. Ziyaret tarihinde, Müdürlük ana hizmet binasındaki şube müdürlüklerinde ve Çocuk Şube Müdürlüğü ile Asayiş Şube Müdürlüğü'nde bulunan nezarethanelerde herhangi bir tutulanın olmadığı görülmüştür.

A. İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri

12. Müdürlük nezarethanelerine iniş merdiven ve asansör aracılığıyla sağlanmakta olup, merdivenlerde engellilere uygun bir rampanın bulunmadığı ancak asansör aracılığıyla engelli bireylerinin nezarethane odalarına erişiminin sağlanabileceği gözlemlenmiştir.
13. Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü'nde, dört adet nezarethane odası bulunmaktadır. Nezarethane odalarından biri kadın tutulanlara, diğerleri erkek tutulanlara tahsis edilmiştir. Nezarethane odası 7 m² (en: 2 m, boy: 3,5 m, yükseklik: 2,5 m) alana sahiptir.

¹ Bu raporda, Malatya İl Emniyet Müdürlüğü artık kısaca "Müdürlük" olarak ifade edilecektir.

14. Nezarethane odaları üç kişiye kadar çıkarılabilir kapasiteye sahip olacak şekilde düzenlenmiş olup İdarece tutulan sayısında yoğunluk yaşanması hâlinde birimlerin kendi aralarında koordine olarak nezarethanelerde dengeli bir yerleşim sağlandığı ifade edilmiştir.
15. Nezarethane odalarındaki oturma bölümlerinin ihtiyaç duyulduğunda uyumak için uygun olacak şekilde yumuşak ve silinebilir kumaş şilte ile kaplı olduğu görülmüştür. Nezarethane odalarının tümünde yeterli sayıda temiz battaniye bulunduğu gözlemlenmiştir. İdare tarafından nezarethane odalarından toplanan kirli eşyaların belirli aralıklarla Polisevinde yıkandığı ifade edilmiştir.
16. Nezarethane odalarının havalandırma ve doğal ışık ihtiyaçlarının odalarda bulunan delikli menfezler vasıtasıyla karşılandığı gözlemlenmiştir.
17. Nezarethane odalarının ısıtılması koridor kısmında bulunan kalorifer petekleri aracılığıyla sağlanmaktadır. Isınma sistemi olarak merkezi ısınma sistemi kullanılmaktadır. Heyet üyeleri tarafından İdareye, ısınma konusunda bugüne kadar herhangi bir problem yaşanıp yaşanmadığı sorulmuş, İdarece bu konuda hiçbir şikâyetin alınmadığı belirtilmiştir.
18. Nezarethane bir kadın ikisi erkek olmak üzere toplam üç tuvalet, bir banyo, bir lavabo bulunduğu görülmüştür. Engelli bireylerin kullanımı için tuvalet ve banyoda tutamaç mevcuttur. İdare tarafından 24 saat sıcak suyun sağlandığı belirtilmiş, Heyet tarafından sıcak su akışı kontrol edilmiş ve suyun kısa sürede ısındığı gözlemlenmiştir.
19. Nezarethane tuvaletlerinde ve banyosunda sabun, terlik, havlu gibi hijyen malzemelerinin yeterli miktarda bulunduğu görülmüş, İdare tarafından bu bölümlerin günlük olarak temizlendiği, kişisel temizlik malzemelerinin görevli personel tarafından sürekli olarak kontrol edilerek eksikliklerin giderildiği ve bazı malzemelere acil ihtiyaç halinde depolardan ulaşılabildiği bilgisi aktarılmıştır.
20. İdarece, Müdürlük bünyesindeki nezarethanelerin düzenli olarak üç ayda bir kez olmak üzere ilaçlandığı, bulaşıcı hastalıkların önlenmesine ilişkin olarak ise nezarethanelerde tutulanların ateş ölçümünün yapıldığı ve nezarethanelerin düzenli olarak temizlendiği ifade edilmiştir.
21. İdarece yemeklerin Polisevinde hazırlandığı, tutulanlara üç öğün yemek verildiği, yemek saatleri dışında tutulan gelmesi halinde bu kişiler için ayrıca yemek talep edildiği, tutulanların sağlık durumları dikkate alınarak diyet menülerin oluşturulduğu ancak farklı beslenme biçimlerine (vegan, vejetaryen vb.) uygun menülerin hazırlanmadığı belirtilmiştir.
22. İdarece, tutulanların içme suyu ihtiyaçlarının yemeklerin yanında verilen 0.5 Lt. pet şişe sular ile karşılandığı ifade edilmiştir.
23. İdarece, acil tıbbi müdahale ihtiyacı halinde 112 Acil Çağrı Merkezi vasıtası ile tutulanlara ilk müdahalenin yapılarak ilgili Cumhuriyet Savcısına duruma ilişkin bilgi verildiği, hastane ortamında müdahale edilmesine karar verilen tutulanların ise tahkikatı yürüten birimde görevli memur eşliğinde en yakın sağlık kuruluşuna sevklerinin sağlandığı, tedavi işlemlerinin

tamamlandığına dair doktor raporu ile birlikte tutulanların nezarethaneye giriş işlemlerinin tekrar yapıldığı ifade edilmiştir.

24. İdarece, tutulanların üzerinden çıkan değerli eşya, para vb. eşyaların emanet dolaplarında muhafaza altına alındığı, tutulanlar hakkındaki gerekli işlemler bitirilir bitirilmez söz konusu eşyaların tutulanlara teslim edildiği belirtilmiştir.
25. Nezarethanelerde tutulan olması durumunda kişilerin herhangi bir ihtiyaçlarının olup olmadığının tespiti için görevli personelce düzenli aralıklarla kontrollerin yapıldığı ifade edilmiş ancak nezarethane odalarında acil durum butonu bulunmadığı görülmüştür.
26. Nezarethane görevlileri tarafından engelli, hasta, yaşlı, hamile ve özel ihtiyaçları bulunan kişilerin gözetimine alınması halinde ivedilikle konu ile ilgili soruşturmayı yürüten Cumhuriyet Savcısına söz konusu tutulanlar hakkında bilgi verildiği, bu kişilerin Cumhuriyet Savcısı talimatı olmaksızın nezarethaneye konulmadığı, genelde bu tarz kişilerin tutulma süresinin uzun olmadığı ifade edilmiştir.
27. İdarece, kronik hastalığı bulunan ve adli doktor raporunda sürekli ilaç kullanması gerektiği belirtilen tutulanların ilaçlarının dağıtımının kullanım saatlerine riayet edilerek nezarethane görevlisi tarafından düzenli olarak gerçekleştirildiği, raporu veya ilaç reçetesi bulunmayan tutulanların Cumhuriyet Savcısının bilgisi dâhilinde görevli personel refakatinde sevk edilerek ilaçlarına ulaşması için gerekli işlemlerin yapıldığı belirtilmiştir.
28. Müdürlük bünyesindeki her şubenin kendine ait birer adet müdafî görüşme odası bulunmaktadır. Ziyaret heyeti tarafından yapılan incelemelerde; odalarda güvenlik kamerası bulunduğu, odanın herhangi bir şekilde dinlenmediği ve ses kaydı alınmadığı gözlemlenmiştir.
29. Müdürlük bünyesinde iki adet ifade alma odası bulunmaktadır. Odaların yeterli ışıklandırma ve havalandırma imkânına sahip olduğu, odalarda ses ve görüntü kaydı yapan bir adet güvenlik kamerası bulunduğu gözlemlenmiştir. Odalarda, ses ve görüntü kaydı alındığına dair uyarı da bulunmaktadır.
30. Nezarethane koridorlarındaki panolarda Nezarethane Talimatnamesinin asılı olduğu, tutulanların haklarını gösteren CMK'nın 91'inci ve 147'nci maddelerine göre hazırlanmış Sanık Hakları Formunun Türkçesi ve yabancı uyruklu şahısların anlayacakları dillerde tercümesinin asılı olduğu görülmüştür. Ayrıca, ihtiyaç halinde tercüman yardımından faydalandığı ifade edilmiştir.
31. Ziyaret heyetince Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter kayıtları incelenmiş; Yakalama, Gözetimine Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 12'nci maddesinde belirtilen hususların defterde yer aldığı, kayıtların eksiksiz tutulduğu ve defterin görevli Cumhuriyet Savcısı tarafından da düzenli olarak incelendiği anlaşılmıştır. Defterde, deprem felaketi nedeniyle 2023 yılında herhangi bir inceleme yapılmadığı anlaşılmıştır.
32. Terörle Mücadele Şube Müdürlüğünde toplamda 32 adet 7/24 esasına uygun olarak kayıt alan güvenlik kamerası bulunmaktadır. Güvenlik kameraları nezarethane odalarını, nezarethane

odalarının yer aldığı kattaki koridorları, nezarethane girişini, tuvalet ve banyonun girişini, müdafî görüşme odalarını ve ifade odalarını göstermektedir.

33. İdarece, kameraları izleyen iki odada iki görevli personelin bulunduğu, acil durumlarda kısa sürede müdahale edilebilmesi maksadıyla bu görevlilere nezarethane odalarına yakın ayrı bölümler oluşturulduğu belirtilmiştir. Ziyaret heyeti tarafından güvenlik kameraları ve güvenlik odaları incelenmiş; iki odada ikişer görevli personel olmak üzere toplam dört personelin kamera kayıtlarını izlediği görülmüştür. Heyetçe, kamera kayıtlarının geriye dönük 30 gün süreyle saklandığı, kamera açılarında kör nokta bulunmadığı kamera kayıtlarının izlenmesi suretiyle anlaşılması olup tepegöz ve gece görüşlü kameraların mevcut olduğu görülmüştür.
34. İdarece, herhangi bir elektrik kesintisi yaşanması durumunda Müdürlük bünyesindeki kameraların bağlı olduğu jeneratörün otomatik olarak devreye girdiği ifade edilmiştir.
35. İdare tarafından kadın ve erkek personel sayısının yeterli olduğu, gözaltına alınan kadınlarla ilgili işlemlerin kadın personel tarafından yapıldığı, kadın personel için nöbet listesi tutulduğu ve geceyi nezarethanede geçirmesi gereken kişinin kadın olması halinde listeye göre kadın personelin nöbet tuttuğu, kadın personel sayısının yetersiz kalması halinde ise diğer birimlerden geçici olarak kadın personel görevlendirildiği ifade edilmiştir.
36. İdarece, personelin hizmet içi eğitim kapsamında temel olarak insan hakları ve BM'nin işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı muamele veya cezaların etkili biçimde soruşturulması ve belgelendirilmesi konularında eğitim aldığı, mesleğin icrası sırasında bu alanlarda seminer ve toplantılara katılmaya teşvik edildikleri ifade edilmiştir. Meydana gelen deprem felaketinin etkileri geçtikten sonra eğitimlere devam edileceği belirtilmiştir.

B. Çocuk Şube Müdürlüğü Nezarethaneleri

37. Çocuk Şube Müdürlüğü binası, Müdürlük ana binasına yaklaşık 1.4 km uzaklıkta bulunmaktadır.
38. Çocuk Şube Müdürlüğünün iki katlı olduğu, nezarethane odasının binanın birinci katında yer aldığı, ancak nezarethane odasına girişte engellilerin kullanımına uygun bir girişin yer almadığı görülmüştür.
39. Müdürlük bünyesinde kız ve erkek çocuk tutulanlar için ayrılmış nezarethane odaları bulunmamaktadır. İdarece, nezarethane standart ölçülere sahip olduğu ifade edilmiştir. Nezarethane odası 7 m² (en: 2 m, boy: 3,5 m, yükseklik: 2,5 m) alana sahiptir.
40. Şube Müdürlüğünde, en fazla üç çocuk tutulmanın barındırabileceği bir adet nezarethane odası bulunmaktadır.
41. Nezarethane odalarındaki oturma bölümleri rahatlıkla uyunabilecek nitelikte yumuşak ve silinebilir kumaş şilte ile kaplıdır. Nezarethane odalarının tümünde yeterli sayıda temiz battaniye bulunmaktadır.

42. İdare tarafından, çocuk tutulanların çıkışının yapılmasının ardından kullanılmış battaniye ve yastık kılıflarının kirli dolaplarına konulduğu ve belirli aralıklarla Polisevinde yıkıldığı belirtilmiştir.
43. Nezarethane herhangi bir havalandırma ve soğutma sistemi bulunmamaktadır. Nezarethane odasının havalandırma ve doğal ışık ihtiyacı delikli menfez yoluyla sağlanmaktadır. Odaların ısınması ise merkezi kalorifer sistemi ile sağlanmaktadır. Isınmayı sağlamak için ek olarak ısıtıcı bulunmaktadır. Heyetçe, odalarda pencerenin nezarethane odası dışında olmasından ötürü gün ışığının yetersiz olduğu tespit edilmiştir.
44. Heyet tarafından, nezarethanein bulunduğu katta bir tuvalet ve bir lavabonun bulunduğu, tuvalet ve lavabonun kız çocuk ile erkek çocuk ayırımına uygun şekilde yapılandırılmadığı, banyonun bulunmadığı ve engelli çocuk kullanımına uygun olabilecek şekilde bir lavabonun mevcut olmadığı görülmüş; sıcak suyun termosifon ile sağlandığı, yapılan kontrolde suyun kısa sürede ısındığı gözlemlenmiştir.
45. İdarece, nezarethanein günlük temizlik dışında, çocuk tutulanların işlemlerinin bitip nezarethaneden ayrılmasının akabinde görevli personel tarafından ayrıca temizlendiği, ihtiyaç duyulması halinde bulaşıcı hastalıkların önlenmesi amacıyla dezenfekte edildiği belirtilmiştir.
46. İdare tarafından, çocuk tutulanlara günde üç öğün Polisevinden temin edilen yemeklerin verildiği; talep edilmesi halinde yakınları tarafından getirilen yemeklerin tutulanlara verilebileceği, kantin ve market ihtiyaçlarının çocuk tutulanların talepleri doğrultusunda görevli personel tarafından karşılanabildiği ifade edilmiştir.
47. İdarece, içme suyu ihtiyacının herhangi bir sınırlama olmaksızın karşılandığı bilgisi verilmiştir.
48. İdarece, çocuk tutulanların acil sağlık yardımına ihtiyaç duyması halinde 112 Acil Çağrı Merkezinden ambulans istendiği, ilk müdahalenin sağlık görevlileri tarafından yapıldığı, hastanede tedavisine devam edilmesine karar verilmesi durumunda ise bu çocukların personel refakatinde hastaneye sevk işlemlerinin sağlandığı, sürekli ilaç kullanması gerektiği belirtilen ve/veya kronik hastalığı bulunan çocuk tutulanların ilaçlarının, nezarethane görevlisi tarafından kullanım saatlerine riayet edilerek verildiği belirtilmiştir.
49. Nezarethane bulunabilecek olan çocuk tutulanların herhangi bir ihtiyaçlarının olup olmadığının tespiti için görevli personelce düzenli aralıklarla kontrollerin yapıldığı ifade edilmiş, nezarethane odasında çocuk tutulanların kullanabileceği acil durum butonu bulunmadığı, ancak nezarethane odasının seslenme suretiyle görevli personel ile iletişim kurmaya elverişli olduğu gözlemlenmiştir.
50. Şubede bir adet müdafî görüşme odası bulunmaktadır. Müdafî görüşme odasında kamera ve ses kaydı sisteminin bulunmadığı ve kapıların ses geçirmeyecek özellikte olduğu, yeteri kadar masa ve sandalyenin bulunduğu gözlemlenmiştir.
51. Şubede iki adet ifade alma odası bulunmaktadır. İfade alma odasında yeterli sayıda masa ve sandalyenin mevcut olduğu, ayrıca odada ifadeyi alacak görevlilerin kullanacağı teknik malzeme

ile ifade sürecinin baştan sona sesli ve görüntülü bir şekilde kaydedilmesini sağlayan güvenlik kamerasının da bulunduğu görülmüştür.

52. Mağdur çocukların ifadelerinin Baro tarafından görevlendirilen avukatlar eşliğinde alınmakta olduğu, ifade sürecine dair kamera kaydının tahkikat evrakına eklenerek Cumhuriyet Savcılığına gönderildiği, bu şekilde alınan ifadeler ile mağdur çocukların adli süreçte tekrar ifade vermesinin önüne geçildiği belirtilmiştir.
53. İdarece, mağdur çocukların ifadesi alınırken sosyal hizmet uzmanının bulunduğu, ihtiyaç halinde de Malatya Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğünden uzmanın gelebileceği ifade edilmiştir.
54. Ziyaret heyetince, nezarethane koridorunda Emniyet Genel Müdürlüğü Nezarethane Talimatnamesinin bulunduğu, sanık hakları formu gibi bilgilendirici başka bir broşür veya kitapçık gibi belgelerin nezarethane odalarının bulunduğu koridora asılmamış olduğu, yabancı çocuk tutulanlar için yabancı dilde sanık hakları formunun bulunmadığı gözlenmiştir.
55. Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter kayıtları ziyaret heyeti tarafından incelenmiş ve Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 12'nci maddesinde belirtilen hususların defterde yer aldığı, kayıtların eksiksiz tutulduğu ve defterin görevli Cumhuriyet Savcısı tarafından da düzenli olarak incelendiği anlaşılmıştır.
56. Nezarethanede bulunan 26 adet güvenlik kamerası 7/24 esasına göre kayıt yapmakta ve kayıtlar 75 gün geriye dönük olarak saklanmaktadır. İdare tarafından, elektrik kesintisi yaşanması durumunda jeneratörün otomatik olarak devreye girdiği ve böylece güvenlik kameralarının kesintisiz bir şekilde kayıt yapabildiği belirtilmiştir. Yapılan incelemede kamera açılarında herhangi bir kör noktanın bulunmadığı anlaşılmıştır.
57. İdarece, Şubede yeterli sayıda kadın ve erkek personelin bulunduğu, personel sayısının yetersiz kalması halinde ise diğer birimlerden geçici olarak personel görevlendirildiği belirtilmiştir.

C. Asayiş Şube Müdürlüğü Nezarethaneleri

58. Asayiş Şube Müdürlüğü binası, ana hizmet binasına yaklaşık 4.3 km uzaklıkta bulunmaktadır.
59. Nezarethane odasının binanın alt katında yer aldığı ve engellilerin kullanımına uygun olmadığı görülmüştür.
60. İdarece, deprem felaketi nedeniyle şehrin de etkilendiği, bu nedenle müdürlük personelinin zaman zaman nezarethane odalarını barınma amaçlı kullandığı ifade edilmiştir.
61. Müdürlük bünyesinde kadın ve erkek tutulanlar için ayrılmış nezarethane odaları bulunmaktadır. Müdürlükte, kadın tutulanlar için bir, erkek tutulanlar için iki adet nezarethane odası olmak üzere toplam üç adet nezarethane odası yer almaktadır. Nezarethane odaları 7 m² (en: 2 m, boy: 3,5 m, yükseklik: 2,5 m) alana sahiptir.
62. Nezarethane odalarında en fazla 5 kişi tutulabilmektedir.

63. Nezarethane odalarındaki oturma bölümleri rahatlıkla uyunabilecek nitelikte yumuşak ve silinebilir kumaş şilte ile kaplıdır. Nezarethane odalarının tümünde yeterli sayıda temiz battaniye bulunmaktadır.
64. İdare tarafından, tutulanların çıkış işleminin yapılmasının ardından kullanılmış battaniye ve yastık kılıflarının kirli dolaplarına konulduğu ve belirli aralıklarla Polisevinde yıkatıldığı belirtilmiştir.
65. Nezarethane odalarının ısınması merkezi kalorifer sistemi aracılığıyla sağlanmaktadır.
66. Nezarethane odaları koridordaki demir parmaklıklı kapı ve odalarda bulunan pencereler vasıtasıyla doğal olarak havalandırılmaktadır. Ancak nezarethane odalarındaki pencerelerin ziyaret edilen diğer Müdürlük nezarethane odalarına nazaran küçük olduğu gözlemlenmiştir.
67. Nezarethanede kadın ve erkek tutulanlar için ayrı tuvalet ve banyolar bulunmamaktadır. Heyetçe, bu durumun mahremiyet açısından uygun olmadığı değerlendirilmiştir.
68. Nezarethane görevlilerince, lavabonun ve banyonun temizliğinin İl Müdürlüğü hizmetli kadrosunda görevli personel tarafından günlük olarak yapıldığı, hijyen malzemelerinin günlük olarak değiştirildiği ifade edilmiştir.
69. Müdürlükte bir adet müdafî görüşme odası olduğu, mahremiyet açısından odada kamera ve ses kayıt sisteminin bulunmadığı gözlenmiştir. İdarece, deprem felaketi nedeniyle odanın depo olarak kullanıldığı, müdafî görüşmesi gerekli olduğu zaman odanın boşaltılarak görüşmenin sağlandığı ifade edilmiştir.
70. Müdürlükte bir adet teşhis odası bulunmakta ve teşhis odasında kamera yer almamaktadır. İdarece, müdafî odasında olduğu gibi deprem felaketi nedeniyle odanın depo olarak kullanıldığı, ifade alınması ya da teşhisin gerekmesi halinde odanın boşaltılarak kullanıldığı belirtilmiştir.
71. Nezarethane odalarının bulunduğu koridordaki panoda Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği ile yabancı tutulanlar için altı farklı dilde şüpheli sanık hakları formlarının, ayrıca Nezarethane Talimatnamesinin asılı olduğu görülmüştür.
72. Nezarethanede 10 adet güvenlik kamerası bulunmaktadır. Kameralar, 24 saat esasına göre kayıt yapmakta, kamera kayıtları geriye dönük 30 gün tutulmakta ve 10 adet kameradan 3 adedi nezarethane odalarını, 2 adedi nezarethane koridorlarını, diğerleri ise nezarethanenin çeşitli noktalarını görüntülemektedir. Heyetçe, kamera kayıtlarının izlenmesi sonucu nezarethane odalarındaki ve koridorlardaki kameralarda kör nokta bulunmadığı tespit edilmiştir.
73. İdare, kamera kayıtlarının 7/24 esasına uygun olacak şekilde izlendiğini, tutulanların kendilerine zarar vermemeleri hususuna büyük özen gösterildiğini, bu bağlamda herhangi bir acil durumda kısa sürede müdahale edildiğini, nezarethane alanı büyük olmadığından tutulanların ihtiyaçlarını görevli personele seslenerek aktardığını, nezarethaneye ilk girişte tutulanlara yemek ihtiyacının olup olmadığını sorulduğunu, su ihtiyacının herhangi bir sınır olmaksızın karşılandığını ifade etmiştir. Heyetçe, nezarethane odaları ile görevli personel masasının seslenerek iletişim kurulabilecek uzaklıkta olduğu görülmüştür.

74. İdarece, nezarethane personelinin hizmet içi eğitim programları kapsamında sürekli olarak eğitimler aldığı, nezarethane sorumlularının bu alanda eğitilmiş olan kişilerden seçildiği hususları belirtilmiştir.

III. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirmeler

75. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Müdürlükler tarafından Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere erişimi sağlanmış, gerekli bilgi ve belgelere erişim vakitlice sağlanmıştır.

B. Tavsiyeler

1. Malatya İl Emniyet Müdürlüğüne Yönelik Tavsiyeler

76. Nezarethane odalarında oluşabilecek acil bir durumda veya tutulanların sağlık durumlarında oluşabilecek ani gelişmelerde ve benzeri durumlarda olaya kısa süre içerisinde müdahale edilebilmesini sağlamak amacıyla odalara acil durum butonunun konulması,
77. Mahremiyetin korunması için, tüm Müdürlüklerdeki nezarethane odalarının girişine veya içine tutulanların buldukları alanın kamera ile izlendiğini belirten şekilde bir uyarı yazısının konulması, İl Emniyet Müdürlüğünde güvenlik gerekçesiyle müdafî odasında personelin konuşulanları duyamayacağı ancak görebileceği bir düzenleme yapılması,
78. Nezarethanelerin yer aldığı koridor duvarlarına Nezarethane Talimatnamesinin yanı sıra Sanık Hakları Formu, Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği, İnsan Hakları Evrensel Beyanname gibi bilgilendirici metinler asılması, bununla birlikte Çocuk Şube Müdürlüğünde yabancı çocuk tutulanlar için farklı dillerde sanık hakları formu ve diğer bilgilendirici metinlerin hazır bulundurulması,²
79. Çocuk Şube Müdürlüğündeki tuvalet kısmının kız çocuk ve erkek çocuk olacak şekilde ayrılması, uygun bir bölümün banyo olarak ayrılarak yine burada kız çocuk ve erkek çocuk şeklinde ayırım yapılması,³

2 Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf/(2002) 9, para. 44. "Özgürlüğü kısıtlanmış kişilerin hakları, bu kişiler söz konusu hakları bilmediği sürece pek bir değer taşımamaktadır. Bu nedenle polis nezaretine alınan kişilere gecikme olmadan ve anladıkları bir dille hakları konusunda sarîh olarak bilgi verilmesi şarttır. Bunun gerçekleşmesini sağlamak için, polis tarafından gözaltına alınan kişilere, söz konusu hakları açık bir biçimde belirten bir form nezaretlerinin başında sistematik olarak verilmelidir. Ayrıca söz konusu kişilerden, hakları konusunda bilgilendirildiklerine dair bir ifadeyi imzalamaları da istenmelidir."

3 Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf/(2002) 9, para. 47.2. "Polis nezaretindeki kişiler mahremiyete uygun şartlarda tuvalet imkânına ve yıkanmak için uygun şartlara sahip olmalıdır."

80. Müdürlük nezarethanelerinde gözaltında bulunan engelli bireylere uygun banyo ve tuvaletin bulunmadığı göz önüne alınarak engelli bireylerin kullanımına uygun, makul bir düzenlemenin⁴ yapılması,⁵ hususları tavsiye edilmektedir.

4 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun madde 3/1/j: "Makul düzenleme; engellilerin insan haklarını ve temel özgürlüklerini tam ve diğer bireylerle eşit şekilde kullanmasını veya bunlardan yararlanmasını sağlamak üzere belirli bir durumda ihtiyaç duyulan, ölçüsüz veya aşırı bir yük getirmeyen, gerekli ve uygun değişiklik ve tedbirleri ifade eder."

5 BM Engelli Hakları Sözleşmesi madde 14: "Taraflar Devletler engelli kişiler eğer herhangi bir süreç sonunda özgürlüklerinden mahrum edilirse; bunun diğer bireylerle eşit koşullar altında yapılmasını; engellilerin uluslararası insan hakları hukukuna uygun olarak güvencelere sahip olmasını ve makul düzenlemeye ilişkin hükümler dâhil olmak üzere Sözleşme'nin hedefleri ve ilkeleriyle uyumlu muamele görmesini sağlar."

MANİSA YUNUSEMRE İLÇE
JANDARMA KOMUTANLIĞI
NEZARETHANESİ

ZİYARETİ RAPORU

2023/48

KISALTMALAR

AİÖK	Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi
BM	Birleşmiş Milletler
CMK	Ceza Muhakemesi Kanunu
m ²	Metrekare
km	Kilometre
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
para.	Paragraf
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık dışı veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın 1'inci maddesine göre Protokolün amacı; *"Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendinde yer alan hüküm uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM; *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. Suç işlediği şüphesi, somut delillerin varlığı ile kuvvetle muhtemel olan kişinin kolluk kuvvetleri tarafından özgürlüğünden yoksun bırakılmasına ilişkin genel hükümler 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda (CMK) düzenlenmiştir. CMK'nin 99'uncu maddesinde; *"Gözümlüne alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethanelerin maddi koşulları, bu kişinin görevlinin sorumluluğuna bırakılacağı, sağlık kontrolünün nasıl yapılacağı, gözaltı işlemlerine ilişkin kayıt ve defterlerin nasıl tutulacağı, gözaltına alınmanın başlangıcında ve bu tedbire son verildiğinde hangi tutanakların tutulacağı ve gözaltına alınan kişiye hangi belgelerin verileceği ile kolluk tarafından gerçekleştirilen yakalama işlemlerinin yürütülmesinde uyulacak kuralların yönetmelikle gösterileceği"* hükme bağlanmıştır.
5. 1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yakalama, Gözümlüne Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 4'üncü maddesine göre; *"Nezarethane; şüpheli veya sanıkların haklarındaki işlemlerin tamamlanıp adli mercilere sevk edilinceye kadar bekletilmesi amacıyla yapılmış yerleri ifade eder."*
6. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevi ve yetkisini haiz olduğu ifade edilmiştir. Özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin tutulduğu nezarethanelere ziyaretler düzenlemek TİHEK'in görev ve yetki alanı kapsamındadır.

7. Anılan görevin icrası kapsamında, 26/4/2023 tarihinde Yunusemre İlçe Jandarma Komutanlığı Nezarethanesine *habersiz* bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı... İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcısı... ve Psikolog... yer almıştır.
8. Ziyaret, Manisa İl Jandarma Komutanlığı yetkilileri ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. İl Jandarma Komutanlığı yerleşkesi içerisinde kullanılan bir nezarethane bulunmadığından ortak kullanılan Yunusemre İlçe Jandarma Komutanlığı nezarethanesine geçilerek izleme gerçekleştirilmiştir. Görüşmede ilk olarak TİHEK ve UÖM hakkında genel bir bilgilendirme yapılmış, gerçekleştirilecek ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiş ve İdareden nezarethanenin işleyişine ilişkin genel bilgiler edinilmiştir. Görüşmenin ardından Heyet nezarethaneye geçmiştir. Ziyaret esnasında nezarethanede tutulan¹ olmadığı görülmüştür. Ziyaret, İdare ile yapılan son görüşmede Heyetin gözlem ve tespitlerinin iletilmesiyle sonlandırılmıştır.
9. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 9/1/2023 tarihli ve 2023/03 sayılı Kararına istinaden 26/4/2023 tarihinde Manisa Yunusemre İlçe Jandarma Komutanlığı Nezarethanesine gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. NEZARETHANEDE GERÇEKLEŞTİRİLEN TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

10. Nezarethane şehir merkezine 10 km uzaklıkta Manisa'nın Yunusemre ilçesinde bulunmaktadır. Manisa İl Jandarma Komutanlığı hizmet binasının fiziki koşullarının yetersiz olması sebebiyle, 2016 yılından bu yana Yunusemre Kaymakamlığı Merkez Jandarma Karakol Komutanlığı hizmet binası içerisinde yer alan prefabrik hizmet binası ortak nezarethane olarak kullanılmaktadır.
11. Binada her biri iki kişi kapasiteli iki nezarethane odası bulunmaktadır. Her bir nezarethane odasının eni 3.5 metre, boyu 3.7 metre, yüksekliği ise 3 metredir. Nezarethanenin bulunduğu bölümün toplam alanı 50 m², her bir nezarethane odası ise 12,95 m²'dir.²
12. Uluslararası standartlara³ göre 7 m² ile 9 m² arası büyüklükteki nezarethane odalarında aynı anda ikiden fazla kişi kalmamalı ve gözaltında tutulan her kişiye, çok kişilik nezarethane odalarında en az 4 m² yaşam alanı sağlanmalıdır.⁴ Bu kapsamda iki kişilik nezarethanelerde, kayıt defterindeki tutulanlara ait kayıtlar da dikkate alınarak, yeterli alan olduğu

1 Nezarethanelerde bulunan özgürlüğünden mahrum bırakılanlar için kısaca "tutulan" ifadesi kullanılacaktır.

2 Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi, AİÖK Standartları, CPT/Inf (92) 3, para.43: "Bir polis hücresi (veya bir başka tür gözaltındaki kişinin / mahkûmun kalacağı yer) için makul büyüklüğün ne olduğu zor bir sorudur. Böyle bir değerlendirme yaparken göz önünde bulundurulması gereken birçok faktör vardır. Ancak CPT heyetleri bu konuda genel kuralları belirleme ihtiyacı hissetmişlerdir. Birkaç saatten daha uzun süreli kalışlar için tek kişilik polis hücrelerinin değerlendirilmesinde halen kullanılan (asgari standart değil, arzu edilen düzey olarak görülen) kriterler şunlardır: 7 m² civarında, duvarlar arasında 2 metre veya daha çok, tavan ve taban arasında 2,5 metre mesafe olan yerler."

3 CPT/Inf (2020)24 Türkiye Raporu, para.30: "CPT alıkonulan kişilerin genellikle çok sıkışık yerlerde tutulduğunu bir kez daha tespit etmiştir. Örneğin, ziyaret edilen bazı kurumlarda, 8 m² büyüklüğündeki hücrelerde aynı anda üç kişi ve 9 m² büyüklüğündeki hücrelerde aynı anda dört kişinin kaldığı anlaşılmıştır. Komite, Türk makamlarının alıkonulan kişilerin gece boyunca tutulduğu tüm gözaltı hücrelerinde yeterli yaşam alanı olmasını sağlamak için gerekli adımları atması yönündeki tavsiyesini tekrarlamaktadır; 7 ile 9 m² büyüklükteki hücrelerde aynı anda ikiden fazla kişi kalmamalıdır."

4 Bkz. CPT/Inf (2022)06 Romanya Raporu, para.43

gözlemlenmiştir. İdare, fazla sayıda gözaltı olması durumunda Cumhuriyet Savcısının talimatı doğrultusunda İl Emniyet Müdürlüğü nezarethanesinin kullanıldığını ifade etmiştir.

13. Nezarethane odalarının kadın ve erkek şeklinde ayrıldığı ifade edilmiş olsa da ziyaret sırasında odaların hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiğini gösteren bir işaret veya tabelanın bulunmadığı gözlemlenmiş, bu ayrımın duruma göre yapıldığı anlaşılmıştır.⁵ İdare, nezarethane odalarının kullanımında kişilerarası husumet, cinsiyet ve getirilen ilçelerin farklı olması gibi durumların dikkate alınarak yerleştirilmelerin yapıldığını belirtmiştir. Ziyaretin ardından, gönderilen bilgi, belge ve fotoğraflardan ilgili tabelaların kapı girişlerine asılmış oldukları görülmüştür.
14. Nezarethaneye çocuk alınmadığı, getirilen çocuğun emniyetle görüşülerek savcı talimatıyla çocuk şube birimine götürüldüğü belirtilmiştir. Ziyaret tarihine kadar olan sürede nezarethanede engelli tutulmanın olmadığı, özel ihtiyaç sahibi bir şahıs geldiği takdirde gerekli hassasiyetin gösterildiği ifade edilmiştir.
15. Nezarethanelerde ikişer adet kullanılabilir ve temiz durumda yatak, yastık ve battaniyenin olduğu, ayrıca battaniye kenarlıklarının çıkarılmış olduğu görülmüştür. Battaniyelerin her kullanım sonrası değiştirildiği, iki ayda bir toplu olarak yıkandığı ifade edilmiştir.
16. Her nezarethanede ayrı ayrı havalandırma penceresinin olduğu ve her nezarethanenin hem doğal hem de yapay aydınlatmaya sahip olduğu görülmüştür. Isınma ise kalorifer sistemi ile sağlanmaktadır. Ayrıca 24 saat sıcak suyun olduğu bilgisi edinilmiştir.
17. Nezarethanelerde bulunan tuvalet ve banyoların temiz ve kullanılabilir olduğu görülmüş fakat kişilerin kaldığı alanın içinde olduğu, sadece yarım bir duvar ile ayrıldığı ve bu bölüme geçiş için ara bir kapı veya perdenin olmadığı tespit edilmiştir. Mahremiyetin sağlanması için gerekli çalışmaların yapılması hususu İdareye iletilmiş, İdare tarafından bu yönde gerekenlerin yapılacağı ifade edilmiştir. Ayrıca tutuluların kendilerine zarar verme ihtimaline karşı ziyaretten sonra duş başlıklarının sabitlendiği belirtilmiş, Kurumdan istenen bilgi ve belgelerde bu durum teyit edilmiştir.
18. Tutuluların yemek ve su ihtiyacının talep ettikleri takdirde, Lojistik Şube Müdürlüğü ödeneğinden karşılanarak giderildiği ifade edilmiştir.⁶
19. Her iki nezarehane de çalışır durumda olan acil çağrı butonu olduğu görülmüştür. Ancak uyarı butonlarının mobil olması nedeniyle alkali pil ile çalıştığı tespit edilmiş, kalan kişilerin bu piller ile intihar teşebbüsünde bulunabileceği ve konu ile ilgili önlem alınması gerektiği İdareye iletilmiştir.

5 AİÖK Standartları CPT/Inf (2000) 13, para. 21: "(...) Avrupa Konseyi'ne üye devletlerde kadınlar, özgürlüğünden mahrum insanların göreceli olarak küçük bir grubunu temsil etmektedir. Bu durum, devletlerin gözaltındaki kadınlar için özel düzenlemeler yapmasını çok maliyetli hale getirdiğinden kadınlar genellikle az sayıdaki yerde (ve bazen evlerinden ve bakmakla yükümlü oldukları çocuklardan uzakta) erkek tutuklular için hazırlanmış (ve bazen erkek tutuklularla paylaşılan) tesislerde tutulmaktadır. Bu şartlar altında, özgürlüğünden mahrum kadınların güvenli ve makul gözetim şartlarında olmasını sağlamak için özel çaba sarf edilmelidir."

6 Jandarma Genel Komutanlığı Nezarethane Yönergesi m.16/1: "Nezarethanede kalan her şüpheli, gözaltına alındığı andan itibaren her gün için yemek saatlerine göre; sabah, öğle ve akşam olmak üzere üç öğün yemek verilmek suretiyle, gözaltında tutulduğu birliğin bedelen beslenme heyeti tarafından bedelen beslenme esaslarına göre iache edilir. Bedelen beslemenin uygulanmadığı birliklerde, piyasadan yiyecek maddesi temin edilerek, giderleri ilgili birimin/Bakanlığın bütçe ödeneklerinden karşılanır."

20. Acil tıbbî müdahale gereken durumlarda, tutulanlara ilk müdahalenin ilk yardım eğitimi almış olan personel tarafından yapıldığı, ardından 112 Acil Çağrı Merkezi aranarak ambulans çağrıldığı, tutulunun hastaneye götürülmesi gereken hallerde ise görevli personel eşliğinde tedavisi yapılmak üzere hastaneye sevkinin sağlandığı ifade edilmiştir.
21. Sürekli ilaç kullanan tutulunun ilaçlarının girişte teslim alındığı ve saati geldiği zaman nezarethane personeli tarafından kendisine verildiği belirtilmiştir.
22. Binada dört adet ifade alma odası bulunmaktadır. Bu odalardan biri gerektiği takdirde avukat görüşme odası olarak kullanılmaktadır. Odalarda hem görüntü hem ses kaydı alan kameraların olduğu, istendiği takdirde ses kaydının kapatılabildiği İdare tarafından ifade edilmiştir.
23. Tutulan kişinin yabancı olması halinde kendisine, ilgili birim personeline tercüman tahsis edildiği öğrenilmiştir.
24. Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter incelenmiş, gözaltına alınan kişinin nezarethaneye giriş-çıkış saati, gözaltına alınma nedeni, üst aramasında teslim alınan eşyaları, kişinin avukat talep edip etmediği, talep ettiyse gelen avukatın bilgileri, haber verilmesini istediği yakını ya da diplomatik temsilciliğin bilgileri gibi hususların defterde yer aldığı, kayıtların mevzuata uygun bir şekilde tutulduğu tespit edilmiştir.⁷
25. Koridorlarda Nezarethane Talimatnamesinin⁸ asılı olduğu, ayrıca tutulanların, kendilerine isnat olunan suçla ilgili susma, müdafî tayin etme, yakınlarına ya da ilgili konsolosluğa haber verme gibi temel haklarını içeren Şüpheli ve Sanık Hakları Formu'nun Türkçe ile beraber beş farklı dilde bulunduğu görülmüştür.
26. Nezarethaneye ait koridor ve odaları gösteren toplam beş adet güvenlik kamerası bulunmaktadır.⁹Yapılan incelemede, kameraların çalışır durumda olduğu, nezarethanelerin kör nokta olmayacak şekilde 24 saat kayıt altına alındığı, elektrik kesintilerine karşı jeneratörün olmadığı, sadece güç kaynağının bulunduğu, tutulanların buldukları alanın kamera ile izlendiğini belirten herhangi bir uyarı yazısının ise bulunmadığı tespit edilmiştir.
27. İdare tarafından kamera kayıtlarının sistemde geriye dönük olarak dört ay süreyle saklandığı ifade edilmiştir. En son nezarete alınan kişinin kamera kayıtları da Heyet tarafından incelenmiş ve herhangi bir sorun tespit edilmemiştir.
28. Nezarethanede sadece bir kadın personelin olduğu, kadın tutulanların işlemlerinin kadın jandarma personeli tarafından yapıldığı ifade edilmiştir.

7 Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği madde 12: "Gözaltı işlemleri nezarete alınanların kaydına ait deftere yazılmak suretiyle tespit edilir. Denetime tâbi olan bu defterde: a) Kimlik bilgileri; 1) Adı ve soyadı, (...)b) Gözaltına alınmasına esas bilgiler; 1) Isnat edilen suç, gözaltına alınma nedeni, (...)c) Giriş işlemleri; 1) Yakalamanın yeri, tarihi ve saati, 2) Giriş tarihi ve saati, 3) Girişte alınan hekim raporunun verildiği makam, tarihi, sayısı ve özeti, 4) Üst aramasında teslim alınan malzemeler, teslim eden ve teslim alanın imzası,(...) d) Şüpheli ile ilgili işlemler; 1) Haber verilen yakını veya belirlediği kişi, adres ve telefon numarası, 2) Haber verilen diplomatik temsilciliğin adı ve telefon numarası, 6) Tercüman temin edilip edilmediği, tercümanın adı, soyadı ve imzası, 7) Müdafî istediği hakkındaki beyanı ve imzası, (...) 9) Gelen müdafînin adı ve soyadı, sicil numarası, geliş saati ve imzası,(...)belirtir. Bu defterde, yukarıda belirtilen zorunlu bilgilerin dışında gerekli görülen diğer bilgilere de yer verilebilir."

8 Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği madde 25/5: "Nezarethane girişine, onaylanmış nezarethane talimatı asılır."

9 Bkz. AİÖK Standartları, CPT/Inf(2002)15-part, para. 36.

29. Nezarethane personelinin 2022 yılında düzenli olarak, belirli aralıklarla hizmet içi eğitim aldığı, alınan eğitimler arasında "İnsan Hakları Eğitimi, Hassas Gruplara Mensup Bireylerle İletişim Eğitimi, BM'nin İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi için El Kılavuzu (İstanbul Protokolü) içerir şekilde işkence ve Kötü Muameleyi İnceleme ve Belgelendirme Eğitimi" nin yer aldığı bilgisi edinilmiştir.

III. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

30. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Komutanlık tarafından, ziyaret heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmıştır. Bu çerçevede, Yunusemre İlçe Jandarma Komutanlığı ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları ziyaret heyetimiz tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

A. İlçe Jandarma Komutanlığına Yönelik Tavsiyeler

31. Nezarete bulunan lavabo ve tuvaletleri odalardan ayıran duvarların tutulunun mahremiyeti ve nezarethanenin güvenliği dengesini bozmayacak şekilde yükseltilmesi ve kapı takılarak mahremiyetin sağlanması,¹⁰
32. Uyarı butonlarının sabitlenerek alkali pillerden dolayı kişilerin kendilerine zarar verme ihtimalinin ortadan kaldırılması,
33. Ayrı bir avukat görüşme odası bulunmadığı, tutulanların avukat görüşmelerini ifade alma odalarından birinde gerçekleştirdiği ve bu odaların sesli ve görüntülü kayıt yapan kameralarla izlenebildiği göz önüne alınarak, AİÖK'nin "Avukata erişim hakkı polis gözetimi altında tutulan bireylerin üç temel hakkından biridir."¹¹ olarak belirlediği standardı ile Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliğinin 21'inci maddesinde yer alan "Şüpheli veya sanık vekâletname aranmaksızın müdafî ile her zaman ve konuşulanları başkalarının duyamayacağı bir ortamda görüşebilir.(...) Her kolluk biriminde görüşme için uygun şartları haiz görüşme odası ayrılır." hükmü uyarınca ulusal ve uluslararası standartlara uygun müstakil bir avukat görüşme odasının hazırlanması,
34. Tutulanların mahremiyetinin korunması için nezarethane odalarının girişine ya da içine, tutulanların buldukları alanın 24 saat kamera ile izlenmekte olduğunu belirten bir uyarı yazısının asılması,
hususları tavsiye edilmektedir.

10 Jandarma Genel Komutanlığı Nezarethane Yönergesi m.25/4: "Tuvalet, banyo ve temizlik ihtiyaçlarının giderilmesi için gerekli tedbirler alınır. Bu ihtiyaçların nezarethane içerisinde karşılanması esastır. Nezarethane içinde bulunan kişi, bu ihtiyaçlarının giderilmesi için kolluğa ihtiyaç duymamalıdır. Tuvalet ve duş için ayrı bölümlere gerek yoktur, tuvaletin bulunduğu yerde kurulacak kapalı bir duş sistemi de yeterli görülebilmektedir. Tuvalet kapıları kiltsiz ve kolsuz olacak şekilde kovboy kapı menteşesi (itildiğinde iki kapısı da açılabilen) kullanılarak ve tuvaletten dışarı açılacak şekilde dizayn edilir."

11 Bkz. AİÖK Standartları, CPT/Inf/(2002) 15, para. 40.

**BORÇKA İLÇE JANDARMA
KOMUTANLIĞI NEZARETHANELERİ
ZİYARETİ RAPORU**

2023/54

KISALTMALAR

AİÖK	Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi
BM	Birleşmiş Milletler
CMK	Ceza Muhakemesi Kanunu
cm	Santimetre
km	Kilometre
m ²	Metrekare
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
para.	Paragraf
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. Suç işlediği şüphesi, somut delillerin varlığı ile kuvvetle muhtemel olan kişinin kolluk kuvvetleri tarafından özgürlüğünden yoksun bırakılmasına ilişkin genel hükümler 4/11/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda (CMK) yer almaktadır. CMK'nin 99'uncu maddesinde ise *"Gözaltına alınan kişilerin bulunduracakları nezarethanelerin maddi koşulları, bu kişinin görevlinin sorumluluğuna bırakılacağı, sağlık kontrolünün nasıl yapılacağı, gözaltı işlemlerine ilişkin kayıt ve defterlerin nasıl tutulacağı, gözaltına alınmanın başlangıcında ve bu tedbire son verildiğinde hangi tutanakların tutulacağı ve gözaltına alınan kişiye hangi belgelerin verileceği ile kolluk tarafından gerçekleştirilen yakalama işlemlerinin yürütülmesinde uyulacak kuralların yönetmelikle gösterileceği"* hükme bağlanmıştır.
5. 1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 4'üncü maddesine göre nezarethaneler; *"şüpheli veya sanıkların haklarındaki işlemlerin tamamlanıp adli mercilere sevk edilinceye kadar bekletilmesi amacıyla yapılmış yerleri"* ifade etmektedir.
6. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda; özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin tutulduğu nezarethanelere ziyaretler düzenlemek TİHEK'in görev ve yetki alanı kapsamındadır.

7. Anılan görevin icrası kapsamında, 13/9/2023 tarihinde Borçka İlçe Jandarma Komutanlığı Nezarethanelerine *habersiz* bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ... ile Uzman Psikolog ... yer almıştır.
8. Ziyaret, Komutanlık yetkilileri ile yapılan ön görüşme ile başlamıştır. Görüşmede TİHEK'in UÖM kapsamındaki görev ve yetkileri, ziyaretin amacı ve yöntemi hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Görüşmenin ardından nezarethaneler incelenmiştir. Ziyaret sırasında nezarethanelerde tutulan¹ olmadığı görülmüştür. Ziyaret, Borçka İlçe Jandarma Komutanı ile yapılan son görüşmede Heyetin gözlem ve tespitlerinin iletilmesiyle sonlandırılmıştır.
9. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 22/9/2022 tarihli ve 2022/662 sayılı kararı ve Başkanlık makamının 5/9/2023 tarihli ve 26431 sayılı oluruna istinaden 13/9/2023 tarihinde Borçka İlçe Jandarma Komutanlığına² gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

10. Komutanlık binası 14/6/2012 tarihinde faaliyete başlamış olup şehir merkezindedir.
11. Binaya girişte engelli rampasının ya da engelli asansörünün bulunmadığı görülmüş, nezarethanelerin engelli bireyler için erişilebilir olmadığı değerlendirilmiştir.
12. Bodrum katta yer alan nezarethane karşılıklı 2 odadan oluşmaktadır. Odaların en ve boyu 297×520 cm, yükseklikleri 335 cm'dir³. Komutanlık İdaresi ile yapılan görüşmede nezarethane odalarında tutulan sayısının genellikle az olduğu, tutulan sayısında yoğunluk yaşanması halinde Borçka İlçe Emniyet Müdürlüğü nezarethanelerinin kullanıldığı ifade edilmiştir.
13. Nezarethane odalarından biri kadın tutulanlara, diğeri erkek tutulanlara tahsis edilmiştir. Odaların girişinde hangi cinsiyete tahsis edildiğini gösteren tabelaların olduğu görülmüştür.
14. Odalar sağlam ve kalın demir parmaklıklara, yumuşak malzemeden yapılmış, yeterli büyüklükte ve sabitlenmiş 2 adet oturma ve uyuma alanına sahiptir.
15. Odalarda yeterli sayıda temiz battaniye ve yastık bulunduğu ve tutulanların kendilerine zarar vermesini önlemek için battaniye kenarlarının sökülmüş olduğu görülmüştür.

1 Nezarethanelerde bulunan özgürlüğünden mahrum bırakılanlar için kısaca "tutulan" ifadesi kullanılacaktır.

2 Bundan sonra Komutanlık olarak ifade edilecektir.

3 Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi, AİÖK Standartları, CPT/Inf (92) 3, Para. 43: "Bir polis hücresi (veya bir başka tür gözaltındaki kişinin / mahkûmun kalacağı yer) için makul büyüklüğün ne olduğu zor bir sorudur. Böyle bir değerlendirme yaparken göz önünde bulundurulması gereken birçok faktör vardır. Ancak CPT heyetleri bu konuda genel kuralları belirleme ihtiyacı hissetmişlerdir. Birkaç saatten daha uzun süreli kalışlar için tek kişilik polis hücrelerinin değerlendirilmesinde halen kullanılan (asgari standart değil, arzu edilen düzey olarak görülen) kriterler şunlardır: 7 m² civarında, duvarlar arasında 2 metre veya daha çok, tavan ile taban arasında 2.5 metre mesafe olan yerler." CPT/Inf(2020)24 Türkiye Raporu, para.30: "CPT alıkonulan kişilerin genellikle çok sıkışık yerlerde tutulduğunu bir kez daha tespit etmiştir. Örneğin, ziyaret edilen bazı kurumlarda, 8m² büyüklüğündeki hücrelerde aynı anda üç kişi ve 9 m² büyüklüğündeki hücrelerde aynı anda dört kişinin kaldığı anlaşılmıştır. Komite, Türk makamlarının alıkonulan kişilerin gece boyunca tutulduğu tüm gözaltı hücrelerinde yeterli yaşam alanı olmasını sağlamak için gerekli adımları atması yönündeki tavsiyesini tekrarlamaktadır; 7 ile 9m² büyüklükteki hücrelerde aynı anda ikiden fazla kişi kalmamalıdır." Bkz. CPT/Inf (2022)06 Romanya Raporu, para. 43.

16. Odaların aydınlatması koridorda bulunan led lambalar aracılığı ile sağlanmaktadır. Odaların içinde bulunan lambaların çalışmadığı görülmüş, pencerelerden yeteri kadar doğal ışık girmediği gözlemlenmiştir.
17. Nezarethane odalarında ısınma için tesisat bulunmamasıyla birlikte ısınmanın koridorda bulunan elektrikli ısıtıcı ile sağlandığı ve ihtiyaç durumunda yedek battaniye verildiği bilgisi alınmış, havalandırma için sineklik ve demir parmaklıklarla kapatılmış pencereler olduğu görülmüştür.
18. Odaların içerisinde yarım duvar ve kapı ile bölünmüş alanda birer adet tuvalet, lavabo ve banyo bulunmaktadır. Ancak söz konusu bölümlerde tutamaç vb. araçlar bulunmadığı, bu nedenle engelli bireylerin kullanımına uygun olmadıkları görülmüştür.
19. Tuvaletlerde sabun ve peçete gibi hijyen ürünlerinin mevcut olmadığı görülmüştür. Komutanlık İdaresi ile yapılan görüşmede hijyen ürünlerinin ihtiyaç durumunda tutulanlara verildiği bilgisi alınmıştır. Banyo ve lavabodaki musluklardan soğuk suyun aktığı ancak komutanlıkta sıcak su tesisatının bulunmamasından dolayı sıcak suya erişimin olmadığı anlaşılmıştır. Kamera kayıtlarının incelenmesi sırasında kamera açısının tuvalet ve duş alanını görmeyecek şekilde konumlandırıldığı tespit edilmiştir.
20. Odalarda acil durum çağrı butonunun olmadığı görülmüştür. Komutanlık İdaresi ile yapılan görüşmede nezarethanede tutulan olduğu zaman personelin sürekli olarak nezarethane girişinde nöbet tuttuğu bilgisi alınmıştır.
21. Tutulanların içme suyu ihtiyacının sınırlama olmaksızın pet şişe sular ile sağlandığı; yemek ihtiyacının ise iaşe bedeli karşılığında temin edildiği ancak genel olarak yemeklerin tutulanların aileleri tarafından getirildiği, tutulanların talep etmesi halinde dışarıdan hazır gıda da alınabildiği bilgisi edinilmiştir.
22. Nezarethane oda ve koridorlarının temiz olduğu görülmüş, bu alanların temizliğinin günlük olarak yapıldığı bilgisi alınmıştır.
23. Acil tıbbî müdahale gereken durumlarda 112 Acil Çağrı Merkezinin aranarak ambulans çağrıldığı ve Cumhuriyet Savcısı talimatı doğrultusunda hareket edildiği ayrıca ilk yardım eğitimi alan personelin bulunduğu ifade edilmiştir.
24. Tutulanların ilaç kullanmaları gerektiğinde ilaçların görevli personel tarafından takip edildiği belirtilmiştir.
25. Komutanlıkta 1 avukat görüşme odası ve 1 ifade alma odası bulunduğu ancak bu odalarda fiziki ve teknik donanımın yetersiz olmasından dolayı asayiş tim odalarının kullanıldığı bilgisi edinilmiştir. Avukat görüşme odası olarak kullanılan odada kamera bulunduğu ve sesli kayıt aldığı bilgisi edinilmiştir. Komutanlık İdaresi tarafından görüntü ve ses kayıtlarının alındığı ancak izlenmediği ifade edilmiştir.

26. Koridorda Nezarethane Talimatnamesinin⁴ asılı olmadığı, Türkçe ve farklı dillerde (İngilizce, Fransızca, Almanca, Gürcüce ve Rusça) gözaltına alınan şahısların haklarını gösteren bilgilendirme yazılarının olduğu görülmüştür.
27. Tutulan kişinin yabancı olması durumunda ilçede öğretmen olarak görev yapan bir kişinin tercüman olarak görevlendirildiği bilgisi edinilmiştir.
28. Nezarethaneye Alınanların Kaydına ait Defter incelenmiş, nezarethaneye giriş- çıkış saati, gözaltına alınma nedeni, üst aramasında teslim edilen eşyaları, kişinin müdafii talep edip etmediği, haber verilmesini istediği yakını gibi hususların bazen deftere işlenmediği ve görevli Cumhuriyet Savcısının defter kontrolünün de düzenli olmadığı görülmüştür.
29. Komutanlığa ait 3 adet güvenlik kamerası mevcut olup bu kameralardan 1 tanesi girişte diğer 2 tanesi nezarethane odalarının olduğu bölümdedir. Heyet tarafından yapılan incelemede kameraların çalışır durumda olduğu, tutulanların buldukları alanın kamera ile izlendiğini belirten uyarı yazısının asılı olduğu, nezarethane odalarının kör nokta kalmayacak şekilde 24 saat kayıt altına alındığı ve kayıtların sistemde geriye dönük olarak 30 gün süreyle saklandığı tespit edilmiştir. Heyet tarafından kamera kayıtları kontrol edilmiş olup herhangi bir sorunla karşılaşmamıştır.
30. Komutanlık İdaresi ile yapılan görüşmede Komutanlık bünyesinde yeterli sayıda kadın ve erkek personelin bulunduğu, bu bağlamda personel ihtiyacının olmadığı bilgisi alınmıştır.
31. Komutanlıkta görevli personelin eğitim durumuna ilişkin yapılan görüşmede görevli personele İnsan Hakları Eğitimi ve Hassas Gruplara Mensup Bireylerle İletişim konulu hizmet içi eğitim verildiği bilgisi edinilmiştir.

III. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

32. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Komutanlık tarafından, Ziyaret Heyetinin bütün bölümler ile gerekli bilgi ve belgelere erişimi sağlanmıştır. Bu çerçevede, Komutanlık personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Tavsiyeler

33. Komutanlığın girişine engelli bireylerin kullanımına uygun rampa yapılması⁵,

4 Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği madde 25/5: "Nezarethane girişine, onaylanmış nezarethane talimatı asılır."

5 BM Engelli Hakları Sözleşmesi madde 14: "Taraflar Devletler engelli kişiler eğer herhangi bir süreç sonunda özgürlüklerinden mahrum edildiyse; bunun diğer bireylerle eşit koşullar altında yapılmasını; engellilerin uluslararası insan hakları hukukuna uygun olarak güvencelere sahip olmasını ve makul düzenlemeye ilişkin hükümler dâhil olmak üzere Sözleşme'nin hedefleri ve ilkeleriyle uyumlu muamele görmesini sağlar."

34. Nezarethane odalarında çalışmayan lambaların yenileri ile değiştirilmesi ve yeterince doğal ışık almadığı görülen nezarethane odalarında sorunun giderilmesi için gerekli düzenlemelerin yapılması⁶,
35. Nezarethanelerde engelli bireylere uygun banyo, tuvalet ve lavabonun bulunmadığı göz önüne alınarak engelli bireylerin kullanımına uygun makul düzenlemenin⁷ yapılması,
36. Komutanlıkta sıcak su tesisatının yapılmasına yönelik çalışmaların başlatılması⁸,
37. Nezarethane odalarında oluşabilecek acil bir durumu veya tutulanların sağlık durumlarında oluşabilecek ani gelişmeleri ve benzeri durumları daha iyi şekilde takip edebilmek için gerekli önlemler alınarak odalara acil durum butonlarının yerleştirilmesi⁹,
38. Nezarethane odalarının yer aldığı koridor duvarına Nezarethane Talimatnamesinin asılması¹⁰,
39. Yabancı uyruklu kişilerin gözaltına alınması halinde; ihtiyaç duymaları durumunda Artvin Adli Yargı İlk Derece Mahkemesi Adalet Komisyonu Başkanlığı tarafından her yıl düzenli yayınlanan tercüman listesinden tercüman çağırılması,
40. Komutanlıkta avukat görüşme odası olarak kullanılan odada bulunan kameranın, ses ve görüntü aldığı göz önüne alındığında; Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 21'inci maddesine göre: *"Şüpheli veya sanık vekâletname aranmaksızın müdafî ile her zaman ve konuşulanları başkalarının duymayacağı bir ortamda görüşebilir."*¹¹ hükmü uyarınca her kolluk biriminde bulunması gereken müstakil avukat görüşme odasında uygun şartların altında sağlanması, hususları tavsiye edilmektedir.

6 AİÖK Standartları, CPT/İnf (2002) 13, para.47; *"Bütün polis hücreleri, içinde bulundurulan kişi sayısına göre makul büyüklükte olmalı ve gerekli ışıklandırma (uyku süresi hariç, okumaya yetecek kadar ışık) ve havalandırma şartlarına sahip olmalıdır; tercihen hücrelerde doğal ışık olmalıdır."*

7 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun madde 3/1/j: *"Makul düzenleme; engellilerin insan haklarını ve temel özgürlüklerini tam ve diğer bireylerle eşit şekilde kullanmasını veya bunlardan yararlanmasını sağlamak üzere belirli bir durumda ihtiyaç duyulan, ölçsüz veya aşırı bir yük getirmeyen, gerekli ve uygun değişiklik ve tedbirleri ifade eder."*

8 Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/İnf(2002) 9, para. 47.2. *"Polis nezaretindeki kişiler mahremiyete uygun şartlarda tuvalet imkânına ve yıkanmak için uygun şartlara sahip olmalıdır."*

9 Avrupa Cezaevi Kuralları 18.2: *"Mahpusların personel ile gecikmeksizin irtibat kurmasını mümkün kılan bir alarm sistemi olmalıdır."*, 52.4. *"Tüm mahpusların, gece de dâhil olmak üzere, günün her saatinde personel ile iletişim kurabilmesine imkân sağlanmalıdır."*

10 Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 25'inci maddesinin beşinci fıkrasına göre: *"Nezarethane girişine, onaylanmış nezarethane talimatı asılır."*

11 Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği, madde 21.

BURSA İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ
NEZARETHANELERİ TAKİP
ZİYARETİ RAPORU

2023/55

KISALTMALAR

CMK	Ceza Muhakemesi Kanunu
Km	Kilometre
KOM	Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele
M	Metre
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TEM	Terörle Mücadele
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. Suç işlediği şüphesi, somut delillerin varlığı ile kuvvetle muhtemel olan kişinin kolluk kuvvetleri tarafından özgürlüğünden yoksun bırakılmasına ilişkin genel hükümler 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK)'de yer almaktadır. CMK'nin 99'uncu maddesinde ise *"Gözaltına alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethanelerin maddi koşulları, bu kişinin hangi görevlinin sorumluluğuna bırakılacağı, sağlık kontrolünün nasıl yapılacağı, gözaltı işlemlerine ilişkin kayıt ve defterlerin nasıl tutulacağı, gözaltına alınmanın başlangıcında ve bu tedbire son verildiğinde hangi tutanakların tutulacağı ve gözaltına alınan kişiye hangi belgelerin verileceği ile kolluk tarafından gerçekleştirilen yakalama işlemlerinin yürütülmesinde uyulacak kuralların yönetmelikle gösterileceği"* hükme bağlanmıştır.
5. 1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 4'üncü maddesine göre nezarethaneler; *"Şüpheli veya sanıkların haklarındaki işlemlerin tamamlanıp adli mercilere sevk edilinceye kadar bekletilmesi amacıyla yapılmış yerleri"* ifade etmektedir.
6. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görev ve yetkisini haiz olduğu ifade edilmiştir.
7. Anılan görevin icrası kapsamında 10/5/2023 tarihinde Bursa İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethanelerine *habersiz bir takip* ziyareti gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde TİHEK Kurul

Üyesi, İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ile talep üzerine görevlendirilen Doktor ve Psikolog yer almıştır.

8. Ziyaret, İl Emniyet Müdürlüğü bünyesinde bulunan Asayiş, Güvenlik, Terörle Mücadele (TEM), Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele (KOM), Narkotik Suçlarla Mücadele ve Çocuk Şube Müdürlüklerinin yetkilileri ile yapılan ön görüşmeler ile başlamıştır. Görüşmede TİHEK Heyeti tarafından; UÖM, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiş ve İl Emniyet Müdürlüğü ve faaliyetleri ile ilgili genel bilgiler alınmıştır. Görüşmenin ardından Heyet, Bursa İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethanelerine geçerek incelemelerde bulunmuştur. Ziyaret sırasında nezarethanelerde tutulan¹ olmadığı görülmüştür.
9. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 9/1/2023 tarihli ve 2023/03 sayılı Kurul kararı ile Başkanlık makamının 2/5/2023 tarihli ve 22110 sayılı oluruna istinaden 10/5/2023 tarihinde, Bursa İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethanelerine gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

10. İl Emniyet Müdürlüğü bünyesinde Asayiş, Güvenlik, TEM, KOM, Narkotik Suçlarla Mücadele ve Çocuk Şube Müdürlüklerinin nezarethaneleri bulunmaktadır. Bu nezarethanelerden Güvenlik ve TEM nezarethaneleri İl Emniyet Müdürlüğü'nün ana binasında yer alırken KOM ve Narkotik Şube Müdürlükleri ve nezarethaneleri Bursa İl Emniyet Müdürlüğü'nün Odunluk semtinde bulunan ek hizmet binasında yer almaktadır. Asayiş Şube Müdürlüğü ve nezarethaneleri Bursa İl Emniyet Müdürlüğü'nün Acemler semtinde bulunan ek hizmet binasında; Çocuk Şube Müdürlüğü ise İl Emniyet Müdürlüğü'nün Şükranıye semtinde yer alan ek hizmet binasında bulunmaktadır.
11. KOM ve Narkotik Şube Müdürlüklerinin yer aldığı ek hizmet binası İl Emniyet Müdürlüğü ana hizmet binasına yaklaşık 3 km, Çocuk Şube Müdürlüğü yaklaşık 11 km ve Asayiş Şube Müdürlüğü yaklaşık 5 km uzaklıktadır.

A. Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü

12. TEM ve Güvenlik Şube Müdürlüklerinin bulunduğu ana hizmet binası 2016 yılında faaliyete geçmiştir.
13. Şubede dört koridorun her birinde 4'er adet olmak üzere toplam 16 nezarethane odası bulunmaktadır. Nezarethaneler 3'er kişilik olup toplam kapasitesi 48'dir. Nezarethanelerde mevcut kapasitenin üzerinde tutulan olması durumunda Güvenlik Şube Müdürlüğü nezarethanelerinin kullanıldığı anlaşılmıştır. Odaların yüksekliği 3,50 m, boyu 3,30 m ve eni 2,00 m'dir.

1 Nezarethanelerde bulunan özgürlüğünden mahrum bırakılanlar için kısaca "tutulan" ifadesi kullanılacaktır.

14. Odalarda yere sabitlenmiş oturma alanlarının olduğu, bunların yumuşak ve temizlenebilir bir malzeme ile kaplı olduğu ve tutulanların uyuması için uygun özellikte olduğu görülmüştür.
15. Nezarethanede kadınlar için ayrı bir bölüm olmadığı görülmüş, İdarece; kadın tutulanların olması halinde ayrı koridorda bulunan nezarethane odalarının kullanıldığı belirtilmiştir.
16. Nezarethanenin ısıtma, soğutma ve havalandırmasının merkezi klima sistemi ile sağlandığı, ziyaret sırasında nezarethane sıcaklığının uygun olduğu gözlemlenmiştir.
17. İdarece; nezarethaneye alınan kişilere verilen battaniye ve yastıkların temiz ve poşetlenmiş şekilde muhafaza edildiği, battaniye ve yastıkların kişilere nezarethaneye girişlerinde teslim edildiği, çıkışları sonrası temizlenerek tekrar paketlenildiği ifade edilmiş, ziyaret heyetince, battaniye ve yastıkların temiz ve paketli şekilde muhafaza edildiği ve yeterli sayıda olduğu, tutulanların kendilerine zarar vermesinin önlenmesi amacıyla battaniye kenarlıklarının sökülmüş olduğu görülmüştür.
18. Nezarethane odalarının aydınlatmasının, koridorlarda bulunan yapay aydınlatma aracılığıyla sağlandığı görülmüştür.
19. İdarece; nezarethanelerin temizliğinin temizlik personeli tarafından günlük yapıldığı ifade edilmiş ziyaret sırasında nezarethane odalarının, koridorların ve lavaboların temiz olduğu gözlemlenmiştir.
20. Erkek ve kadınlar için ayrı iki adet tuvalet ile birlikte tutulanların duş alabilecekleri bir banyo bulunduğu, 24 saat sıcak su imkânının olduğu anlaşılmış, ziyaret esnasında yapılan kontrolde sıcak su akışında bir sorun olmadığı gözlenmiştir.
21. Nezarethanelerin bulunduğu alanda engelli bireylerin kullanımına uygun tuvalet bulunmadığı görülmüş, İdare tarafından, ihtiyaç halinde engelli bireylerin asansörlerle ulaşma imkânının olduğu üst katlarda bulunan tuvaletleri kullandıkları belirtilmiştir.
22. Tutulanların yemek ihtiyaçlarının İl Emniyet Müdürlüğü İkmal Şube Müdürlüğüne temin edildiği ve nezarethane büro amirliği görevlilerince günde iki öğün yemek dağıtımının yapıldığı ifade edilmiştir.
23. Acil tıbbî müdahale gereken durumlarda, tutulanlara ilk müdahale yapabilecek tıbbi personel bulunmadığı, acil durumlarda 112 Acil Çağrı Merkezi aranarak ambulans çağrıldığı, tutulanların hastaneye götürülmesini gerektiren hallerde ise görevli personel eşliğinde tedavisi yapılmak üzere ilgili kişilerin hastaneye sevkini sağlandığı belirtilmiştir.
24. Tutulanların ilaç kullanmaları gereken durumlarda, nezarethane personeli tarafından ilacın rapor ya da reçetesine göre tutulana verildiği ve bu durumun tutanak altına alındığı bilgisi verilmiştir.
25. Nezarethanede 19 adet güvenlik kamerasının bulunduğu ve bu kameraların kayıtlarının en az 120 gün süreyle tutulabildiği belirtilmiş olup, Ziyaret Heyetince ifade alma odasında bulunan kameranın kayıtlarının 30/12/2022 tarihine kadar (132 gün) geriye dönük izlenebildiği ancak nezarethanedeki diğer kameraların 30/3/2023 tarihine kadar (42 gün) geriye dönük izlenebildiği

tespit edilmiştir. Kamera görüntülerinin geçmişe doğru izlenmesinde herhangi bir sorunla karşılaşılmamıştır.

26. Nezarethane koridorunda yangın söndürme tüplerinin bulunduğu, tüplerin bakımının yapılmış olduğu ve dolu vaziyette bulunduğu gözlemlenmiştir.
27. Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter kayıtları incelenmiş; kayıtların eksiksiz bir şekilde tutulduğu ve görevli Cumhuriyet Savcısı tarafından da düzenli olarak incelendiği görülmüştür.
28. Tutulanların üzerinden çıkan değerli eşya, para vb. eşyaları koyabilecekleri numaralı emanet dolaplarının bulunduğu görülmüştür.
29. Nezarethane girişinde Türkçe, İngilizce ve Arapça dillerinde nezarethane talimatının asılı olduğu, ayrıca ihtiyaç halinde kullanmak üzere yabancı dillerde Şüpheli ve Sanık Hakları Formlarının bulunduğu görülmüştür.
30. Nezarethanede dört adet ifade alma odası bulunduğu, odada sesli ve görüntülü kayıt alma özelliğine sahip kamera bulunduğu ve odanın duvarında görüntülü ve sesli kayıt alındığına ilişkin bilgilendirici bir panonun asılı olduğu görülmüştür.
31. Nezarethanede bir adet müdafî görüşme odası bulunmakta olup odanın içeride yapılan görüşmelerin dışarıdan duyulamayacak ancak görülebilecek bir yapıda tasarlandığı gözlemlenmiştir.

B. Güvenlik Şube Müdürlüğü

32. Güvenlik Şube Müdürlüğü Nezarethanesi, Bursa İl Emniyet Müdürlüğü'nün ana hizmet binasında yer almaktadır.
33. Güvenlik Şube Müdürlüğü Nezarethanesinin toplumsal olayların ardından gözaltına alınan toplu grupların tutulduğu bir nezarethane olduğu ve Bursa'da bu türden toplumsal olayların nadir yaşanması sebebiyle genellikle nezarethanede tutulan olmadığı bilgisi edinilmiştir. Nitekim ziyaret tarihinde nezarethanede tutulan bulunmamaktadır. Ayrıca şube nezarethanelerinin en son üç yıl önce kullanıldığı belirtilmiştir.
34. Bir koridor boyunca yan yana yer alan toplam 4 adet nezarethane odası bulunmakta olup nezarethanenin toplam kapasitesi 60 kişidir. Nezarethane odalarının 3 tanesinin yükseklikleri 3,5 m, boyları 8,5 m ve enleri 5 m'dir, diğer odanın ise yüksekliği 3,5 m, boyu 8 m ve eni ise 5,25 m'dir.
35. Nezarethanede kadınlar için ayrı bir bölüm olmadığı görülmüş, İdare tarafından kadın tutulanların olması halinde kadınların ayrı bir nezarethane odasına yerleştirildikleri belirtilmiştir.
36. Odalarda yeterli miktarda yere sabitlenmiş oturma alanlarının olduğu, bunların üstünde yumuşak ve temizlenebilir bir malzeme bulunduğu ve tutulanların uyuması için uygun özellikte olduğu gözlemlenmiştir.

37. Havalandırmanın koridorda bulunan açılabilir pencereler yoluyla, ısıtma ve soğutmanın ise merkezi klima sistemi ile sağlandığı görülmüştür. Ziyaret sırasında nezarethane sıcaklığının uygun olduğu gözlemlenmiştir.
38. Tutulanlara verilmek üzere battaniye ve yastıkların temiz ve paketlenmiş şekilde muhafaza edildiği ve yeterli sayıda olduğu, tutulanların kendilerine zarar vermesinin önlenmesi amacıyla battaniye kenarlıklarının sökülmüş olduğu görülmüştür. Ayrıca, İdare tarafından tutulanların nezarethanedeki ayrılmalarının ardından battaniye ve yastıklarının yıkandığı belirtilmiştir.
39. Aydınlatma koridorda bulunan yapay aydınlatma ile sağlanmaktadır. Nezarethane odalarının aydınlatmasının, koridorlarda bulunan yapay aydınlatma aracılığıyla sağlandığı görülmüştür.
40. İdarece, nezarethanelerin temizliğinin temizlik personeli tarafından günlük olarak yapıldığı ifade edilmiş, ziyaret esnasında yapılan kontrollerde nezarethane odalarının, koridorların ve lavaboların temiz olduğu görülmüştür.
41. Nezarethanede erkek ve kadınlar için ayrı olacak şekilde iki adet tuvalet bulunmakta olup ayrıca tutulanların duş alabilecekleri bir banyo da bulunmaktadır. İdare tarafından 24 saat sıcak su imkânının olduğu bilgisi verilmiş olup ziyaret sırasında banyoda sıcak suyun aktığı tespit edilmiştir.
42. Nezarethanelerin bulunduğu alanda engelli bireylerin kullanımına uygun tuvalet bulunmadığı görülmüştür. İdare tarafından ihtiyaç duyulması halinde engelli kişilerin asansörlerle ulaşma imkânının olduğu üst katlarda bulunan tuvaletleri kullanabildikleri belirtilmiştir.
43. Tutulanların yemek ihtiyaçlarının İl Emniyet Müdürlüğü İkmal Şube Müdürlüğüne temin edildiği ve nezarethane büro amirliği görevlilerince günde iki öğün olarak dağıtımının yapıldığı anlaşılmıştır.
44. Acil tıbbî müdahale gereken durumlarda, tutulanlara ilk müdahale yapabilecek tıbbi personel bulunmadığı, acil durumlarda 112 Acil Çağrı Merkezi aranarak ambulans çağrıldığı, tutulanın hastaneye götürülmesi gereken hallerde ise görevli personel eşliğinde tedavisi yapılmak üzere hastaneye sevkinin sağlandığı belirtilmiştir.
45. Tutulanların ilaç kullanmaları gereken durumlarda, nezarethane personeli tarafından ilacın rapor ya da reçetesine göre tutulana verildiği ve bu durumun tutanak altına alındığı bilgisi verilmiştir.
46. Nezarethanede altı adet kamera olduğu görülmüş ve Ziyaret Heyetince kamera kayıtlarının 9/3/2023 tarihine kadar (63 gün) geriye dönük izlenebildiği tespit edilmiştir. Kamera görüntülerinin geçmişe doğru izlenmesinde herhangi bir sorunla karşılaşılmamıştır.
47. Nezarethane koridorunda yangın söndürme tüplerinin bulunduğu, tüplerin bakımının yapılmış ve dolu olduğu gözlemlenmiştir.
48. Ziyaret Heyeti tarafından incelenen Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defterin eksiksiz bir şekilde tutulduğu ve görevli Cumhuriyet Savcısı tarafından düzenli olarak incelendiği görülmüştür.

49. Tutulanların hakları konusunda bilgilendirilmesi için Şüpheli ve Sanık Hakları Formu kullanıldığı ve bu formların farklı dillerde çevirisinin mevcut olduğu gözlemlenmiştir.
50. Nezarethanede bir adet ifade alma odası olduğu, ifade alma odasında ses ve görüntü kayıt eden bir kamera bulunmadığı görülmüş, İdare tarafından ifade alınacağı zaman ses kayıt özelliği olan taşınabilir bir kamera kullanıldığı belirtilmiştir.
51. Nezarethanede bir adet müdafî görüşme odası bulunmakta olup odanın içeride yapılan görüşmelerin dışarıdan duyulamayacak ancak görülebilecek bir yapıda tasarlandığı gözlemlenmiştir.

C. Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü

52. KOM Şube Müdürlüğü ve Nezarethanesi, Bursa İl Emniyet Müdürlüğü'nün Odunluk semtinde bulunan ek hizmet binasında yer almaktadır. Bina 2015 yılında inşa edilmiş ve 2019 yılında faaliyete başlamıştır.
53. Nezarethanede, bir koridor boyunca yan yana yer alan toplam 5 adet nezarethane odası bulunmakta olup nezarethanenin toplam kapasitesi 20 kişidir. Nezarethane odalarının yükseklikleri 3,5 m, boyları 3,8 m ve enleri 2,5 m'dir.
54. Nezarethanede kadınlar için ayrı bir bölüm olmadığı görülmüş olup İdare tarafından kadın tutulanların olması halinde kadınların ayrı bir nezarethane odasına yerleştirdikleri belirtilmiştir.
55. Odalarda yeterli miktarda yere sabitlenmiş oturma alanlarının olduğu, bunların üstünde yumuşak ve temizlenebilir bir malzeme bulunduğu ve tutulanların uyuması için uygun özellikte olduğu görülmüştür.
56. Havalandırmanın koridorda bulunan açılabilir pencereler yoluyla, ısıtma ve soğutmanın ise merkezi klima sistemi ile sağlandığı görülmüştür. Ziyaret sırasında nezarethane sıcaklığının uygun olduğu gözlemlenmiştir.
57. Tutulanlara verilmek üzere battaniye ve yastıkların temiz, katlı ve yeterli sayıda olacak şekilde nezarethane odalarında hazır tutulduğu ve tutulanların kendilerine zarar vermesinin önlenmesi amacıyla battaniye kenarlıklarının sökülmüş olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca, İdare tarafından tutulanların nezarethaneden ayrılmalarının ardından battaniye ve yastıklarının yıkandığı belirtilmiştir.
58. Aydınlatma koridorda ve nezarethane odalarında bulunan yapay aydınlatma ile sağlanmaktadır.
59. İdarece, nezarethanelerin temizliğinin temizlik personeli tarafından günlük olarak yapıldığı ifade edilmiş, ziyaret esnasında yapılan kontrollerde nezarethane odalarının, koridorların ve lavaboların temiz olduğu görülmüştür.
60. Erkek ve kadınlar için ayrı olacak şekilde iki adet tuvaletin bulunduğu ancak hangi tuvaletin hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiğini gösterir işaretlerin mevcut olmadığı ve nezarethanelerin bulunduğu alanda engelli bireylerin kullanımına uygun tuvalet bulunmadığı tespit edilmiştir. İdare tarafından ihtiyaç duyulması halinde engelli kişilerin asansörlerle ulaşma imkânının

olduğu üst katlarda bulunan tuvaletleri kullanabildikleri belirtilmiştir. Ziyaret Heyetinin ziyaret sırasındaki tavsiyeleri üzerine bu raporun yazımı sürecinde lavabolara gerekli işaretlerin asıldığı ve lavaboların ve banyonun engelli bireylerin kullanımına uygun hale getirilmesi amacıyla tutamaçların yerleştirildiği bilgisi verilmiş olup bu durum İdare tarafından Kurumumuza iletilen fotoğraflarla da teyit edilmiştir.

61. İdarece, tutulanların duş alabilecekleri bir banyo bulunduğu, 24 saat sıcak su imkânının olduğu ifade edilmiş, ziyaret sırasında yapılan kontrolde banyoda sıcak su akışında bir sorun olmadığı görülmüştür.
62. Tutulanların yemek ihtiyaçlarının İl Emniyet Müdürlüğü İkmal Şube Müdürlüğüne temin edildiği ve nezarethane büro Amirliği görevlilerince günde iki öğün olarak dağıtımının yapıldığı anlaşılmıştır.
63. Acil tıbbî müdahale gereken durumlarda, tutulanlara ilk müdahale yapabilecek tıbbi personel bulunmadığı, acil durumlarda 112 Acil Çağrı Merkezi aranarak ambulans çağrıldığı, tutulanın hastaneye götürülmesi gereken hallerde ise görevli personel eşliğinde tedavisi yapılmak üzere hastaneye sevkinin sağlandığı belirtilmiştir.
64. İdareden, tutulanların ilaç kullanmaları gereken durumlarda, nezarethane personeli tarafından ilacın rapor ya da reçetesine göre tutulana verildiği ve bu durumun tutanak altına alındığı bilgisi alınmıştır.
65. Nezarethanede 6 adet kamera olduğu ve ziyaret heyetince kamera kayıtlarının 28/3/2023 tarihine kadar (44 gün) geriye dönük izlenebildiği görülmüştür. Kamera görüntülerinin geçmişe doğru izlenmesinde herhangi bir sorunla karşılaşılmamıştır.
66. Nezarethane koridorunda yangın söndürme tüplerinin bulunduğu, tüplerin bakımının yapıldığı ve dolu olduğu gözlemlenmiştir.
67. Ziyaret Heyeti tarafından incelenen Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defterin eksiksiz bir şekilde tutulduğu ve görevli Cumhuriyet Savcısı tarafından da düzenli olarak incelendiği görülmüştür.
68. Tutulanların hakları konusunda bilgilendirilmesi için Şüpheli ve Sanık Hakları Formu kullanıldığı ve bu formların farklı dillerde çevirisinin mevcut olduğu görülmüştür.
69. Nezarethanede ifade alma odasının bulunmadığı görülmüştür.
70. Nezarethanede bir adet müdafî görüşme odası bulunmakta olup odanın içeride yapılan görüşmelerin dışarıdan duyulamayacak ancak görülebilecek bir yapıda tasarlandığı gözlemlenmiştir.

D. Narkotik Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü

71. Narkotik Şube Müdürlüğü ve Nezarethanesi, Odunluk semtinde, KOM Şube Müdürlüğü ile aynı ek hizmet binasında yer almaktadır. Bina 2015 yılında inşa edilmiş ve 2019 yılında faaliyete başlamıştır.

72. Nezarethanede bir koridor boyunca yan yana yer alan toplam 5 adet nezarethane odası bulunmakta olup nezarethanenin toplam kapasitesi 24 kişidir. Nezarethane odalarının yükseklikleri 3,5 m, boyları 4,9 m ve enleri 2,5 m'dir.
73. Nezarethanede kadınlar için ayrı bir bölüm olmadığı, kadın tutulanların olması halinde kadınların ayrı bir nezarethane odasına yerleştirildikleri belirtilmiştir.
74. Odalarda yeterli miktarda yere sabitlenmiş oturma alanlarının olduğu, bunların üstünde yumuşak ve temizlenebilir bir malzeme olduğu ve tutulanların uyuması için uygun özellikte olduğu görülmüştür.
75. Havalandırmanın koridorda bulunan açılabilir pencereler yoluyla, ısıtma ve soğutmanın ise merkezi klima sistemi ile sağlandığı görülmüştür. Ziyaret sırasında nezarethane sıcaklığının uygun olduğu gözlemlenmiştir.
76. Tutulanlara verilmek üzere battaniye ve yastıkların temiz, katlı ve yeterli sayıda olacak şekilde nezarethane odalarında hazır tutulduğu, tutulanların kendilerine zarar vermesinin önlenmesi amacıyla battaniye kenarlıklarının sökülmüş olduğu görülmüştür. İdare tarafından tutulanların nezarethaneden ayrılmasının ardından battaniye ve yastıklarının yıkandığı belirtilmiştir.
77. Aydınlatma koridorda ve nezarethane odalarında bulunan yapay aydınlatma ile sağlanmaktadır.
78. Nezarethanelerin temizliğinin temizlik personeli tarafından günlük olarak yapıldığı bilgisi paylaşılmıştır. Ziyaret sırasında nezarethane odalarının, koridorların ve lavaboların temiz olduğu görülmüştür.
79. Erkek ve kadınlar için ayrı olacak şekilde iki adet tuvaletin olduğu ancak hangi tuvaletin hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiğini gösterir işaretlerin mevcut olmadığı görülmüş olup nezarethanelerin bulunduğu alanda engelli bireylerin kullanımına uygun tuvalet bulunmadığı tespit edilmiştir. İhtiyaç duyulması halinde engelli kişilerin asansörlerle üst katlarda bulunan tuvaletlerden yararlandırıldığı belirtilmiştir. Ziyaret Heyetinin ziyaret sırasındaki tavsiyeleri üzerine bu raporun yazımı sürecinde tuvaletlere cinsiyeti belirtir gerekli işaretlerin asıldığı ve tuvaletlerin engelli bireylerin kullanımına uygun hale getirilmesi amacıyla tutamaçların yerleştirildiği bilgisi verilmiş olup bu durum İdare tarafından Kurumumuza iletilen fotoğraflarla da teyit edilmiştir.
80. Tutulanların duş alabilecekleri bir banyonun da bulunduğu görülmüş ve İdare tarafından 24 saat sıcak su imkânının olduğu bilgisini verilmiştir. Ziyaret sırasında sıcak suyun aktığı Ziyaret Heyeti tarafından da teyit edilmiştir.
81. Tutulanların yemek ihtiyaçlarının İl Emniyet Müdürlüğü İkmal Şube Müdürlüğüne temin edildiği ve nezarethane büro amirliği görevlilerince günde iki öğün olarak dağıtımının yapıldığı bilgisi paylaşılmıştır.
82. Acil tıbbî müdahale gereken durumlarda, tutulanlara ilk müdahale yapabilecek tıbbi personel bulunmadığı, acil durumlarda 112 Acil Çağrı Merkezi aranarak ambulans çağrıldığı, tutulanın

hastaneye götürülmesi gereken hallerde ise görevli personel eşliğinde tedavisi yapılmak üzere hastaneye sevkinin sağlandığı belirtilmiştir.

83. Tutulanların ilaç kullanmaları gereken durumlarda, nezarethane personeli tarafından ilacın rapor ya da reçetesine göre tutulana verildiği ve bu durumun tutanak altına alındığı bilgisi verilmiştir.
84. Nezarethanede 8 adet, koridorda 2 adet ve avukat görüşme odasında 1 adet olmak üzere toplam 11 adet kamera olduğu ve ziyaret heyetince kamera kayıtlarının 24/3/2023 tarihine kadar (48 gün) geriye dönük izlenebildiği görülmüştür. Kamera görüntülerinin geçmişe doğru izlenmesinde herhangi bir sorunla karşılaşılmamıştır.
85. Nezarethane koridorunda yangın söndürme tüplerinin bulunduğu, tüplerin bakımının yapıldığı ve dolu olduğu gözlemlenmiştir.
86. Ziyaret Heyeti tarafından incelenen Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait eksiksiz bir şekilde tutulduğu ve görevli Cumhuriyet Savcısı tarafından da düzenli aralıklarla incelendiği görülmüştür.
87. Tutulanların hakları konusunda bilgilendirilmesi için Şüpheli ve Sanık Hakları Formu kullanıldığı ve bu formların farklı dillerde çevirisinin mevcut olduğu gözlemlenmiştir.
88. Nezarethanede ifade alma odasının bulunmadığı görülmüştür.
89. Nezarethanede bir adet müdafî görüşme odası bulunmakta olup odanın içeride yapılan görüşmelerin dışarıdan duyulamayacak ancak görülebilecek bir yapıda tasarlandığı gözlemlenmiştir.

E. Asayiş Şube Müdürlüğü

90. Asayiş Şube Müdürlüğü ve Nezarethanesi, Bursa İl Emniyet Müdürlüğü'nün Acemler semtinde bulunan ek hizmet binasında yer almaktadır. Bina 1976 yılında inşa edilmiş olup İl Emniyet Müdürlüğüne 1980 yılında tahsis edilmiş ve bu tarih itibarıyla kullanılmaya başlanmıştır.
91. Nezarethane binanın eksi birinci katında yer almakta olup nezarethanede iki koridor boyunca yan yana uzanan toplam dokuz adet nezarethane odası bulunmaktadır. Nezarethanenin toplam kapasitesi 22 kişidir. Nezarethane odalarının yükseklikleri 2,89 m, boyları 3,9 m ve enleri 2,7 m'dir.
92. Nezarethanede kadınlar için ayrı bir bölüm olmadığı, kadın tutulanların olması halinde kadınların diğer koridorda yer alan ayrı bir nezarethane odasına yerleştirildikleri belirtilmiştir.
93. Odalarda yeterli miktarda yere sabitlenmiş oturma alanlarının olduğu, bunların üstünde yumuşak ve temizlenebilir bir malzeme olduğu ve tutulanların uyuması için uygun özellikte olduğu görülmüştür.
94. Havalandırmanın koridorda bulunan açılabilir pencereler yoluyla, ısınmanın ise kalorifer sistemi ile sağlandığı görülmüştür. Ziyaret sırasında nezarethane sıcaklığının uygun olduğu gözlemlenmiştir.

95. Tutulanlara verilmek üzere battaniye ve yastıkların temiz, katlı ve yeterli sayıda olacak şekilde nezarethane odalarında hazır tutulduğu, tutulanların kendilerine zarar vermesinin önlenmesi amacıyla battaniye kenarlıklarının sökülmüş olduğu da görülmüş; İdare tarafından tutulanların nezarethanedeki çıkışının ardından battaniye ve yastıklarının yıkandığı belirtilmiştir.
96. Aydınlatma, koridorlardaki nezarethane odalarına doğru bakan yapay aydınlatma ile sağlandığı gözlenmiş, bu güçlü aydınlatma sisteminin yaydığı ışıkların nezarethane odasındaki tutulanlar açısından özellikle gece saatlerinde rahatsız edici nitelikte olabileceği değerlendirilmiştir.
97. İdarece, nezarethanelerin temizliğinin temizlik personeli tarafından günlük olarak yapıldığı ifade edilmiş, ziyaret sırasında yapılan kontrollerde nezarethane odalarının, koridorların ve lavaboların temiz olduğu görülmüştür.
98. Her iki koridorda da birer adet tuvalet olduğu ve nezarethanelerin bulunduğu alanda engelli bireylerin kullanımına uygun tuvalet bulunmadığı ayrıca tuvaletlerin girişinde bir basamak olduğu, dolayısıyla tekerlekli sandalye ile tuvaletlere erişimin mümkün olmadığı tespit edilmiştir.
99. Tutulanların duş alabilecekleri bir banyonun da bulunduğu görülmüş ve İdare tarafından 24 saat sıcak su imkânının olduğu anlaşılmış, ziyaret sırasında yapılan kontrollerde sıcak su akışında bir sorun olmadığı tespit edilmiştir.
100. Tutulanların yemek ihtiyaçlarının İl Emniyet Müdürlüğü İkmal Şube Müdürlüğüne temin edildiği ve nezarethane büro amirliği görevlilerince günde iki öğün yemek dağıtımının yapıldığı anlaşılmış, nezarethane koridorunda kumanya saatlerinin asılı olduğu görülmüştür.
101. Acil tıbbî müdahale gereken durumlarda, tutulanlara ilk müdahale yapabilecek tıbbi personel bulunmadığı, acil durumlarda 112 Acil Çağrı Merkezi aranarak ambulans çağrıldığı, tutulanın hastaneye götürülmesi gereken hallerde ise görevli personel eşliğinde tedavisi yapılmak üzere hastaneye sevkinin sağlandığı belirtilmiştir.
102. Nezarethanede toplam 14 adet kamera olduğu ve ziyaret heyetince kamera kayıtlarının 26/3/2023 tarihine kadar (46 gün) geriye dönük izlenebildiği görülmüştür. Kamera görüntülerinin geçmişe dönük izlenmesinde herhangi bir sorunla karşılaşılmamıştır.
103. Nezarethane koridorunda yangın söndürme tüplerinin bulunduğu, tüplerin bakımının yapıldığı ve dolu olduğu gözlemlenmiştir.
104. Ziyaret Heyeti tarafından incelenen Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defterin eksiksiz bir şekilde tutulduğu ve görevli Cumhuriyet Savcısı tarafından da düzenli aralıklarla incelendiği görülmüştür.
105. Nezarethanede bir adet ifade alma odasının bulunduğu görülmüş, ancak İdare tarafından ifadelerin üst katlarda bulunan personel odalarında alındığı, bu alanın kullanılmadığı, personel odalarında ise kamera bulunmadığı ancak seygar kameralarla ifadelerin kayıt altına alındığı ifade edilmiştir.
106. Nezarethanede bir adet müdafî görüşme odası olduğu, odada kamera olmadığı, odanın içerisinde masa ve sandalyenin bulunduğu ve kapısının kapatılabildiği görülmüştür.

F. Çocuk Şube Müdürlüğü

107. Çocuk Şube Müdürlüğü ve Nezarethanesi, İl Emniyet Müdürlüğü'nün Şükranıye Ek Hizmet Binasında yer almaktadır. Bina 1969 yılında inşa edilmiş, 2015 yılına kadar çeşitli kamu kurumları tarafından kullanılmış, 2015 yılında yapılan tadilatın ardından İl Emniyet Müdürlüğü tarafından kullanılmaya başlanmıştır.
108. Nezarethane binanın ikinci katında bulunmaktadır. Nezarethanede iki adet oda bulunmakta olup nezarethanenin toplam kapasitesi altı kişidir. Nezarethane odalarından biri kız çocukları için diğeri ise erkek çocukları için ayrılmıştır. İki nezarethane odasının da yükseklikleri 2,6 m, boyları 5,3 m ve enleri 2,2 m'dir.
109. İdarece, tutulan çocukların aynı cinsiyetten olması halinde aralarındaki yaş farkları gözetilerek çocukların ayrı nezarethane odalarına yerleştirildiği belirtilmiştir.
110. Odalarda yeterli miktarda yere sabitlenmiş oturma alanlarının olduğu, bunların üstünde yumuşak ve temizlenebilir bir malzeme olduğu ve tutulanların uyuması için uygun özellikte olduğu görülmüştür.
111. Havalandırmanın koridorda bulunan açılabilir pencereler yoluyla, ısınmanın ise kalorifer sistemi ile sağlandığı görülmüş, ziyaret sırasında yapılan kontrollerde nezarethane sıcaklığının yeterli olduğu gözlemlenmiştir.
112. Tutulanlara verilmek üzere battaniye ve yastıkların temiz, katlı ve yeterli sayıda olacak şekilde nezarethane odalarında hazır tutulduğu, tutulanların kendilerine zarar vermesinin önlenmesi amacıyla battaniye kenarlıklarının sökülmüş olduğu da görülmüş, İdarece, tutulanların nezarethanedeki çıkışının ardından battaniye ve yastıklarının yıkandığı belirtilmiştir.
113. Nezarethane koridordaki pencereler sayesinde doğal ışık almakta olup aynı zamanda koridorda ve nezarethane odalarında yapay aydınlatma bulunmaktadır.
114. İdarece, nezarethanelerin temizliğinin temizlik personeli tarafından günlük olarak yapıldığı ifade edilmiş, ziyaret sırasında yapılan kontrollerde nezarethane odalarının, koridorların ve lavaboların temiz olduğu görülmüştür.
115. Erkek ve kadınlar için ayrı olacak şekilde iki adet tuvalet olduğu ve nezarethanelerin bulunduğu alanda engelli bireylerin kullanımına uygun tuvalet bulunmadığı tespit edilmiştir.
116. Tutulanların yemek ihtiyaçlarının İl Emniyet Müdürlüğü İkmal Şube Müdürlüğüne temin edildiği ve nezarethane büro amirliği görevlilerince günde iki öğün yemek dağıtımının yapıldığı anlaşılmıştır.
117. Acil tıbbî müdahale gereken durumlarda, tutulanlara ilk müdahale yapabilecek tıbbi personel bulunmadığı, acil durumlarda 112 Acil Çağrı Merkezi aranarak ambulans çağrıldığı, tutulanın hastaneye götürülmesi gereken hallerde ise görevli personel eşliğinde tedavisi yapılmak üzere hastaneye sevkinin sağlandığı belirtilmiştir.

118. Tutulanların ilaç kullanmaları gereken durumlarda, nezarethane personeli tarafından ilacın rapor ya da reçetesine göre tutulana verildiği ve bu durumun tutanak altına alındığı bilgisi verilmiştir.
119. Nezarethanede toplam 20 adet kamera olduğu ve Ziyaret Heyetince kamera kayıtlarının 29/3/2023 tarihine kadar (43 gün) geriye dönük izlenebildiği görülmüştür. Kamera görüntülerinin geçmişe doğru izlenmesinde herhangi bir sorunla karşılaşılmamıştır.
120. Nezarethane koridorunda yangın söndürme tüplerinin bulunduğu, tüplerin bakımının yapılmış ve dolu olduğu gözlemlenmiştir.
121. Ziyaret Heyeti tarafından incelenen Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defterin eksiksiz bir şekilde tutulduğu ve görevli Cumhuriyet Savcısı tarafından da düzenli aralıklarla incelendiği görülmüştür. Defterlerin incelemesi sırasında; 18 yaşından büyük kişilerin de zaman zaman nezarethanede tutulduğu ancak yetişkinlerle çocukların nezarethanede aynı anda tutulmamış olduğu görülmüştür.
122. Tutulanların hakları konusunda bilgilendirilmesi için Şüpheli ve Sanık Hakları Formu kullanıldığı ve bu formların farklı dillerde çevirisinin mevcut olduğu, Arapça olarak hazırlanan "Bilinmesi Gerekenler" başlıklı afişin yer aldığı ve Çocuk Hakları Sözleşmesi isimli kitapçıkların olduğu görülmüştür.
123. Nezarethanede bir adet ifade alma odasının bulunduğu, odada ses ve görüntü kaydı yapabilen bir kameranın da mevcut olduğu görülmüştür.
124. Nezarethanede bir adet müdafî görüşme odası olduğu, odada iki adet iki kişilik koltuk ve bir adet kanepenin olduğu, odanın yapısının içeride yapılan görüşmelerin dışarıdan duyulamayacak ancak görülebilecek şekilde tasarlandığı gözlemlenmiştir.

III. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

125. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Bursa İl Emniyet Müdürlüğü tarafından, Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmıştır.

B. Tavsiyeler

1. Önceki Ziyarete Verilen Tavsiyelerin Takibi Bağlamında Tespit ve Gözlemler

126. TİHEK tarafından 23/10/2019 tarihinde Bursa Emniyet Müdürlüğü Nezarethanelerine bir ziyaret düzenlenmiştir.² Ziyarete ilişkin gözlem ve tavsiyeler 2020/4 sayılı rapor ile kamuoyuna duyurulmuştur.³

² Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 2019/11 sayılı kararı ve Başkanlık oluru üzerine düzenlenen ziyaret.

³ Bkz. TİHEK, Bursa İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyaret Raporu.

127. Kuruma daha önce verilen tavsiyelerin yerine getirilmesine ilişkin tespitler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tavsiyeler	Tavsiye Verilen Kurum/Yerine Getirilme	Açıklama
Hijyenik açıdan battaniye ve yastık yıkama sıklığının artırılması ve her bir kişiye ilk girişinde temiz battaniye ve yastık verilmesinin hassasiyetle sağlanması	Bursa İl Emniyet Müdürlüğü Yerine getirildi	İdare kullanılmış olan battaniye ve yastıkların tutulan nezarethanedan ayrıldıktan sonra yıkamaya gönderildiği bilgisini paylaşmıştır. Ziyaret sırasında kullanıma hazır halde bulunan battaniye ve yastıkların da temiz olduğu görülmüştür.
Merkezi ısıtmanın mevcut mevsim koşulları dikkate alınarak ayarlanması,	Bursa İl Emniyet Müdürlüğü Yerine getirildi	Isıtmanın binalara göre merkezi klima veya kalorifer yoluyla sağlandığı ve nezarethane sıcaklıklarının mevsim koşullarına uygun olduğu gözlemlenmiştir.
Banyonun fiziksel koşullarının iyileştirilmesi ve banyo bulunan şubelerde tutulan özgürlüğünden mahrum bırakılanların nezarethaneye ilk girişlerinde bu tür bir imkâna sahip oldukları konusunda bilgilendirilmeleri,	Bursa İl Emniyet Müdürlüğü Yerine getirildi	Nezarethanelerde bulunan banyoların genel itibarıyla tadilattan geçirildiği, temiz ve kullanılabilir durumda oldukları, sıcak suyun mevcut olduğu gözlemlenmiştir. Ziyaret sırasında tutulan bulunmadığından banyo imkânı konusunda tutulanların bilgilendirilip bilgilendirilmediği öğrenilememiştir.
Çocuk Şube Müdürlüğünde ve banyo ve tuvaletlerinde tutamaç bulunmayan diğer şube nezarethanelerinde özgürlüğünden mahrum bırakılan engelli bireylerin insan onuruna yakışır bir şekilde tutulması için makul düzenlemeler yapılması,	Bursa İl Emniyet Müdürlüğü Kısmen yerine getirildi	Ziyaret edilen nezarethanelerin hiçbirinde engelli bireylerin kullanımına uygun tuvalet bulunmadığı görülmüştür. TEM ve Güvenlik Şube Müdürlüğü nezarethanelerinde üst katlarda bulunan, personelin kullandığı bazı tuvaletlerde tutamaç olduğu görülmüş, İdare tarafından ihtiyaç halinde bu tuvaletlerin nezarethanede tutulan kişiler tarafından da kullanıldığı belirtilmiştir. KOM ve Narkotik Şube Müdürlüğü nezarethanelerinde bulunan tuvaletlere ziyaret sonrasında tutamaçlar eklenerek bu durum Kurumumuza iletilen fotoğraflarla teyit edilmiştir. Asayiş ve Çocuk Şube Müdürlüğü nezarethanelerinde bulunan tuvaletlere ilişkin herhangi bir değişiklik bildirilmemiştir.

<p>İfade odalarında kayıt alınmayan şubelerde kamera sisteminin kurulmasına yönelik girişimlerin başlatılması ve zaten ihalesi tamamlanmış olan ancak kamera temin edilemeyen Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü için ise ihale sürecinin yinelenmesi,</p>	<p>Bursa İl Emniyet Müdürlüğü Yerine getirildi</p>	<p>Güvenlik ve Asayiş Şube Müdürlükleri nezarethanelerinde ifade alınırken seyyar kamera sistemi kullanıldığı, diğer şubelerde ise ifade alma odalarında sabit kamera sistemi bulunduğu görülmüştür.</p>
<p>Yakalama veya nezarethaneye giriş sağlık raporu ve muhafaza altına alınan eşya ve paraya ilişkin tutanağın bir nüshasının özgürlüğünden mahrum bırakılanlara verilmesi gerektiğinden özgürlüğünden mahrum bırakılanın talebi olup olmadığına veya başkaca herhangi bir tasarrufuna bağlı olmaksızın uygulamanın mevzuata uygun şekilde sürdürülmesi,</p>	<p>Bursa İl Emniyet Müdürlüğü Tespit edilemedi</p>	<p>Ziyaret sırasında tutulan bulunmadığından nezarethaneye giriş sağlık raporu ve muhafaza altına alınan eşya ve paraya ilişkin tutanağın bir nüshasının tutulana verilir verilemediği teyit edilememiştir. Ancak idare Sanık Hakları Formunun ve Sevk Serbest Bırakma Tutanağının tutulana verildiği bilgisini paylaşmıştır.</p>
<p>Çocuk Şube Müdürlüğünde yalnızca çocukların tutulması ve yürütülen soruşturmalar kapsamında soruşturma sürecinin hızını yavaşlatmayacak şekilde şüpheli yetişkinlerin çocuklarla karşılaşmayacakları uygun bir alanda tutulması veya ilgili diğer şubelere yönlendirilmeleri,</p>	<p>Bursa İl Emniyet Müdürlüğü Yerine getirilmedi</p>	<p>Çocuk Şube Müdürlüğü Nezarethanesinin kayıt defteri incelendiğinde her ne kadar çocuklarla aynı zamanda olmasa da yetişkinlerin de zaman zaman bu nezarethanede tutuldukları görülmüştür.</p>
<p>Kolluk personelinin moral, motivasyon ve verimliliğini artırmak üzere mesai saatleri, vardiya ve diğer çalışma koşullarının gözden geçirilerek gerekmesi halinde imkânlar dâhilinde iyileştirmeler yapılması,</p>	<p>Bursa İl Emniyet Müdürlüğü Yerine getirildi</p>	<p>Bir önceki ziyaret sırasında uygulanan 12/24 esasına göre olan vardiya sisteminden 12/36 esasına göre olan vardiya sistemine geçildiği öğrenilmiştir.</p>
<p>Nezarethanelerde meydana gelebilecek olası her türlü vakaya ilişkin herhangi bir adli veya idari sürecin başlatılması halinde bu alanlarda bulunan kameraların 30 günlük kayıt alma sürelerinin kısa olduğu değerlendirilmiş olup en az 6 ay olacak şekilde kayıt alma sürelerinin uzatılmasına ilişkin düzenleme yapılması tavsiye edilmektedir.</p>	<p>İçişleri Bakanlığı Yerine getirildi</p>	<p>İdare kamera sistemlerinde yapılan iyileştirmelerle kayıt süresinin artırıldığı bilgisini paylaşmıştır. Yapılan incelemede kayıt sürelerinin genel itibarıyla 40-50 gün arasında olduğu görülmüştür.</p>

128. Yukarıdaki açıklamalar çerçevesinde önceki ziyarete ilişkin Çocuk Şube Müdürlüğünde yetişkinlerin tutulmaması tavsiyesinin yerine getirilmediği, tuvalet ve banyoların engelli

bireylerin kullanımına uygun hale getirilmesi tavsiyesinin ziyaret tarihine kadar hiçbir şube müdürlüğü nezarethanesinde yerine getirilmediği ancak ziyaret sonrası iki şube müdürlüğü nezarethanelerinde gerekli düzenlemelerin gerçekleştirildiği, güvenlik kameralarının kayıt sürelerinin artırılması tavsiyesinin ise kısmen yerine getirildiği tespit edilmiştir. Diğer tavsiyelerin ise yerine getirildiği gözlemlenmiştir.

2. Bursa İl Emniyet Müdürlüğüne Yönelik Tavsiyeler

129. Asayiş Şube Müdürlüğü Nezarethanesindeki aydınlatmanın tutulanları rahatsız etmeyecek şekilde parlaklığı daha az veya doğrudan nezarethane odasına dönük olmayan alternatifleri ile değiştirilmesi,
130. TEM, Güvenlik, Asayiş ve Çocuk Şube Müdürlüklerindeki lavabo ve tuvaletlerin engelli bireylerin kullanımına uygun hale getirilmesi⁴,
131. Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü ile Narkotik Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü nezarethanelerinde gerekli donanıma sahip bir ifade alma odası oluşturulması⁵,
132. Çocuk Şube Müdürlüğü Nezarethanelerinde yalnızca çocukların tutulması⁶,

3. İçişleri Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

133. Nezarethanelerde meydana gelebilecek olası her türlü vakaya ilişkin herhangi bir adli veya idari sürecin başlatılması halinde bu alanlarda bulunan kameraların 30 günlük kayıt alma sürelerinin kısa olduğu değerlendirildiğinden, kayıt alma sürelerinin en az 6 ay olacak şekilde uzatılmasına ilişkin düzenleme yapılmasının değerlendirilmesi⁷,
hususları tavsiye edilmektedir.

4 Birleşmiş Milletler, Engelli Hakları Sözleşmesi, m. 14: *"Taraflar Devletler engelli kişiler eğer herhangi bir süreç sonunda özgürlüklerinden mahrum edildiyse; bunun diğer bireylerle eşit koşullar altında yapılmasını; engellilerin uluslararası insan hakları hukukuna uygun olarak güvencelere sahip olmasını ve makul düzenlemeye ilişkin hükümler dâhil olmak üzere Sözleşme'nin hedefleri ve ilkeleriyle uyumlu muamele görmesini sağlar."*

5 CPT, Nezarethane, Inf(92)3-part1, para. 39 *"Sorgulama sürecine gelince, CPT polis tarafından ifadenin nasıl alınacağı konusunda açık kuralların veya uygulamaların olması gerektiğini düşünmektedir..."*

6 CPT, Ceza mevzuatı uyarınca özgürlüklerinden yoksun bırakılan çocuklar (18 yaşından küçük gençler), Inf(2015)1-part, para. 102: *"... çocuklar (ister tutuklu ister hükümlü olsunlar) kural olarak yetişkinlere mahsus kurumlarda tutulmamalı, ancak özellikle bu yaş grubuna yönelik olarak tasarlanmış tesislerde barındırılmalıdır. CPT bu gençlerin istisnai hallerde yetişkinlere ait cezaevlerinde tutulmaları halinde, gençlerin daima yetişkinlerden ayrı, farklı bir birimde barındırılmaları gerektiği görüşündedir. Ayrıca, diğer tutukluların da bu bölüme girişine izin verilmemelidir..."*

7 CPT, Nezarethane, Inf(92)3-part1, para. 39 *"...CPT, polis tarafından alınan ifadelerin elektronik olarak kaydedilmesinin, tutukluların kötü muameleye maruz kalmasını önlemek için (ve polis açısından da önemli avantajlar içeren) bir başka faydalı önlem olduğunu belirtmektedir."*

İZMİR SELÇUK İLÇE EMNİYET
MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ
ZİYARETİ RAPORU

2023/58

KISALTMALAR

AIÖK	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
BM	Birleşmiş Milletler
cm.	Santimetre
CMK	Ceza Muhakemesi Kanunu
KADES	Kadın Acil Destek Uygulaması
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanunun 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. Suç işlediği şüphesi somut delillerin varlığı ile kuvvetle muhtemel olan kişinin kolluk kuvvetleri tarafından özgürlüğünden yoksun bırakılmasına ilişkin genel hükümler 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda (CMK) yer almaktadır. CMK'nın 99'uncu maddesinde ise *"Gözaltına alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethanelerin maddi koşulları, bu kişinin hangi görevlinin sorumluluğuna bırakılacağı, sağlık kontrolünün nasıl yapılacağı, gözaltı işlemlerine ilişkin kayıt ve defterlerin nasıl tutulacağı, gözaltına alınmanın başlangıcında ve bu tedbire son verildiğinde hangi tutanakların tutulacağı ve gözaltına alınan kişiye hangi belgelerin verileceği ile kolluk tarafından gerçekleştirilen yakalama işlemlerinin yürütülmesinde uyulacak kuralların yönetmelikle gösterileceği"* hükme bağlanmıştır.
5. 1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 4'üncü maddesine göre nezarethaneler; *"şüpheli veya sanıkların haklarındaki işlemlerin tamamlanıp adli mercilere sevk edilinceye kadar bekletilmesi amacıyla yapılmış yerleri"* ifade etmektedir.
6. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin tutulduğu nezarethanelere ziyaretler düzenlemek TİHEK'in görev ve yetki alanı kapsamındadır.

7. Anılan görevin icrası kapsamında, 21/8/2023 tarihinde İzmir Selçuk İlçe Emniyet Müdürlüğü Nezarethanelerine *habersiz* bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ... ile talep üzerine görevlendirilen ... ile Psikolog... yer almıştır.
8. Ziyaret, Merkez İdaresi ile yapılan ön görüşme ile başlamıştır. Görüşmede; TİHEK Heyeti tarafından TİHEK, UÖM, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgi verilmiştir. İlçe Emniyet Müdürlüğü ile ilgili genel bilgiler edinilmiştir. Görüşmenin ardından Heyet, Müdürlük bünyesindeki Nezarethaneleri incelemiştir. Ziyaret İlçe Emniyet Müdürü yetkilileri ile yapılan son görüşme ile sonlandırılmıştır.
9. Bu rapor, 22/9/2022 tarihli ve 2022/662 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık makamının 11/8/2023 tarihli ve 25516 sayılı oluruna istinaden 21/8/2023 tarihinde Selçuk İlçe Emniyet Müdürlüğü Nezarethanelerine¹ gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

10. Selçuk ilçe merkezine 500 metre mesafede bulunan Merkez binası dört kattan müteşekkil olup 1998 yılında hizmete açılmıştır.
11. Deprem bölgesinde yer alan Merkez binasında bugüne kadar boya, badana vb. ufak çaplı iyileştirmeler yapıldığı bilgisi paylaşılmıştır. Binanın güçlendirilmesine dair İnşaat Emlak Şube Müdürlüğü ile Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı arasında ödenek üzerine resmi yazışmaların gerçekleştirildiği, 2020 İzmir depreminden sonra söz konusu güçlendirme kararının yeniden alınması gerektiği belirtildiği için süreçte bir ilerleme olmadığı ifade edilmiştir.
12. Merkezde her biri 4 kişi kapasiteli olmak üzere 2 adet nezarethane odası bulunmakta, odalar binanın eksi birinci katında yer almaktadır. Nezarethane odalarına erişimin merdivenle sağlandığı, asansör veya engelli rampası bulunmadığı bu sebeple odaların engelli bireylerin erişimine uygun olmadığı görülmüştür.
13. Nezarethane odalarının yan yana olduğu ve birbirinden duvarla ayrıldığı gözlemlenmiştir. Her iki nezarethane odasının da eni 265 cm, boyu 275 cm ve yüksekliği 265 cm'dir.
14. Ziyaret sırasında nezarethanede tutulan² olmadığı görülmüştür. İdare tarafından ilçede suç işleme oranının düşük olduğu, bundan dolayı çok fazla gözaltı işlemi olmadığı, kapasite üzerinde bir gözaltı olması durumunda tutulanların diğer ilçelerdeki nezarethanelere nakledildiği belirtilmiştir.
15. İdare tarafından, çocuk tutulanların nezarethanelere konulmadıkları ve çocuk muhafaza gözlem alanında bekletildiği bilgisi verilmiştir.

1 Bundan sonra Merkez olarak ifade edilecektir.

2 Nezarethanelerde özgürlüğünden mahrum bırakılanlar için kısaca "tutulan" ifadesi kullanılacaktır.

16. Tutulanların cinsiyetine göre nezarethane odalarına yerleştirildikleri aktarılmış ancak oda girişlerinde odaların hangi cinsiyet grubuna ait olduğunu belirten tabela olmadığı görülmüştür. Konu hakkında İdare ile yapılan görüşmede; nezarethane odalarına, odanın hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiğini belirten tabelalarının asılması gerektiği ifade edilmiştir. İdare tarafından söz konusu tabelalar kısa süre içinde temin edilip oda girişlerine asılmış ve söz konusu durum fotoğraflanarak bildirilmiştir.
17. Nezarethane odalarında yeteri kadar sabit ve dayanıklı oturma yeri bulunduğu ancak oturma alanının sert tahta bir materyalden yapıldığı ve uyumaya elverişli olmadığı anlaşılmıştır. Kamera kayıtları incelendiğinde tutulanların kendilerine verilen battaniyeleri oturma yerlerine serdiği ve bu şekilde uyudukları gözlemlenmiştir.
18. Nezarethanede yeterli sayıda battaniye olduğu ancak hiç yastık bulunmadığı görülmüştür.
19. Battaniyelerin temiz olduğu ve tutulanların kendilerine zarar vermesini önlemek için battaniye kenarlıklarının sökülmüş olduğu görülmüştür.
20. Merkezin ısınmasının doğal gaz ile çalışan kalorifer sistemiyle sağlandığı öğrenilmiştir.
21. Nezarethane odalarının havalandırmasının demir parmaklıklı oda kapılarından gelen hava ile sağlandığı anlaşılmıştır.
22. Nezarethane odalarının, içinde bulunan pencere sayesinde doğal ışık aldığı³, yapay aydınlatmanın hem nezarethane odalarında hem de odaların bulunduğu koridorda yer alan lambalar vasıtasıyla sağlandığı gözlemlenmiştir.
23. Nezarethanede 1 adet tuvalet, 1 adet banyo ve 1 adet lavabo bulunduğu; tuvalet, banyo ve lavabonun nezarethane odalarının dışındaki koridorda olduğu görülmüştür. İdare tarafından tuvalet, banyo ve lavaboların rutin olarak haftada 1 gün temizlendiği, bunun yanında nezarethanede kalan olması halinde kişinin çıkışından sonra tekrar temizlendiği, temizlik malzemelerinin günlük olarak kontrol edildiği ve bittikçe yenilendiği ifade edilmiştir. Ziyaret Heyetinin yaptığı incelemede; lavaboda sabun bulunduğu, banyoda sıcak suyun mevcut olduğu ve duş başlığının sabit şekilde duvara monte edildiği gözlemlenmiştir. Ancak tuvalet, banyo ve lavaboların engelli bireylerin kullanımına uygun olmadığı ve yeterince temiz olmadığı görülmüştür.
24. Nezarethane odalarının ve koridorların temizliğinin her gün görevli personel tarafından yapıldığı, ayda bir olmak üzere ilaçlamanın da düzenli olarak gerçekleştirildiği bildirilmiştir.
25. Nezarethane odalarında acil durum çağrı butonu olmadığı görülmüş ancak İdare tarafından nezarethanede tutulan olması durumunda sürekli olarak bir personelin nöbetçi bulunduğu ve aynı zamanda kamera görüntüleri aracılığıyla tutulanların sürekli olarak takip edildiği bilgisi verilmiştir.

3 Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi (AİÖK)'nin tavsiyesi: "Bütün polis hücreleri, içinde bulundurulacak kişi sayısına göre makul büyüklükte olmalı ve gerekli ışıklandırma (uyku süresi hariç, okumaya yetecek kadar ışık) ve havalandırma şartlarına sahip olmalıdır; tercihen hücrelerde doğal ışık olmalıdır."

26. Merkezde tutulanların yemek ve içme suyu ihtiyaçlarının Emniyet Müdürlüğü bütçesinden karşılandığı, bu kapsamda ihtiyaçların tutulanlara sorulduktan sonra Merkezin anlaşmalı olduğu restoranlardan temin edildiği ifade edilmiştir. Kamera kayıtları incelendiğinde, tutulanların yemek ve içme suyu ihtiyaçlarının karşılandığı görülmüştür.
27. Nezarethane odasına girmeden önce tutulunun sağlık kontrolünden geçirildiği bilgisi paylaşılmış, buna ilişkin kayıtlar incelenmiş ve ilgili sağlık raporlarının alındığı görülmüştür.
28. Tutulanların ilaç kullanmaları gerektiğinde, ilaçların nezarethanede görevli personel tarafından tutulanların sağlık raporuna veya reçetesine istinaden sağlık kuruluşlarından bilgi alınarak verildiği belirtilmiştir.
29. Acil tıbbi müdahale gerektiren durumlarda bu konuda eğitim almış personel tarafından tutulanlara gerekli müdahalenin yapıldığı ve 112 Acil Çağrı Merkezinin aranarak alanında uzman personel talep edildiği bilgisi edinilmiştir.
30. Yabancı uyruklu tutulanlar için güncel tercüman listelerinden tercüman tahsis edildiği, farklı dillerden tutulanların haklarını gösterir formlara sistemleri üzerinden ulaşabildikleri bildirilmiş; formun İngilizce, Almanca, Fransızca ve Rusça örnekleri iletilmiştir.
31. Merkezde 1 adet avukat görüşme odası ve 1 adet teşhis odası bulunmaktadır. Avukat görüşme odasının nezarethane odalarının olduğu koridorda bulunduğu, odanın polis ekipmanları ile dolu olduğu ve görüşme gerçekleştirmeye uygun olmadığı görülmüş, İdare tarafından avukat görüşme odasının aktif kullanılmadığı ve avukat ile yapılan görüşmelerin avukatın talep ettiği herhangi bir kamerasız odada gerçekleştiği ifade edilmiştir.
32. Merkezde Polis Merkezi, Asayiş Büro, Güvenlik Büro, Aile İçi Büro ve Çocuk Bürosu olmak üzere toplam 5 adet ifade alma odası bulunduğu ve söz konusu odalarda görüntü ve ses kayıt alma özelliği bulunan aygıtların bulunduğu gözlemlenmiştir.
33. Nezarethane Talimatnamesinin⁴ nezarethane odalarının bulunduğu koridorda duvara asılı olduğu görülmüştür.
34. Nezarethanede Kadın Acil Destek Uygulaması (KADES) hakkında bilgilendirici broşürlerin olduğu görülmüştür.
35. Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter incelenmiş, gözaltına alınan kişinin nezarethaneye giriş-çıkış saati, gözaltına alınma nedeni, üst aramasında teslim alınan eşyaları, kişinin müdafii talep edip etmediği, talep ettiyse gelen müdafinin bilgileri, haber verilmesini istediği yakını gibi hususların defterde yer aldığı ve defterin eksiksiz doldurularak kayıt altına alındığı görülmüştür. Görevli Cumhuriyet Savcısının ortalama 3 ayda bir defteri düzenli olarak imzaladığı, son imza attığı tarihin 28/7/2023 olduğu ve bir önceki imza tarihinin de 31/3/2023 olduğu görülmüştür. Defterde yazılan bilgiler ile kamera kayıtlarını karşılaştırmak için Ziyaret Heyeti tarafından en son tutulan kişinin bilgileri kontrol edilmiş; kişinin 19/8/2023 tarihinde saat 22.35'te girişinin ve

4 Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği madde 25/5: "Nezarethane girişine, onaylanmış nezarethane talimatı asılır."

20/8/2023 tarihinde saat 11.57'de çıkışının gerçekleştiği, kamera kayıtlarındaki görüntüler ile defter kayıtlarındaki bilgilerin eşleştiği tespit edilmiştir.

36. Merkez İdaresi tarafından tutulana ait eşyaların tutulana yanında kontrol edildiği, tutanak altına alınarak nezarethane defterine işlendiği ve kilitli emanet eşya dolabına konulduğu bilgisi verilmiştir.
37. Merkezde kayıt yapan ve gece görüş özelliğine sahip toplam 24 adet güvenlik kamerasının bulunduğu, kameraların ortalama 60 gün kayıt tutma özelliği⁵ olduğu ve kayıtların belirli süre sonunda otomatik olarak silinip yerine yeni kayıtların alınmaya devam ettiği bilgisine ulaşılmıştır. Ziyaret Heyeti tarafından kamera kayıtlarına ilişkin yapılan incelemede kameraların gece görüşünün net olduğu ve geçmişe dönük 50 gün kayıt yapabildiği tespit edilmiştir.
38. Kamera kaydı görüntüleri izlendiğinde, nezarethane odalarının içinde, kapı hizasındaki ufak bir alanın kamera açısı dışında kaldığı görülmüştür. Nezarethane odalarının bulunduğu koridorda yer alan tuvalet, banyo ve lavabonun içinin kameranın görüş alanı dışında kalmasının yerinde olduğu ancak lavabo bölümüne açılan kapının önünü gören bir kamera olmadığı gözlemlenmiştir. İdare tarafından nezarethane odalarının içeri görüntüleyen kameralardaki kör noktaya ilişkin olarak; kameraların en geniş açıyı alabileceği şekilde yerleştirildiği ancak buna rağmen ufak bir alanın kör nokta teşkil etmesinin önüne geçilemediği ifade edilmiştir. Kameraların tuvalet, banyo ve lavabo kısmına açılan kapıyı görmemesinin nedeninin ise; söz konusu kapının açık bırakılması halinde tuvalet bölümünün kamera kayıtlarına yansıtacağı olduğu açıklanmıştır.
39. Kamera kayıtlarının kesintiye uğramaması için tüm elektrikli sistemlerin jeneratör ve kesintisiz güç kaynağına bağlı olduğu ifade edilmiştir. Kamera görüntülerinin izlendiği odada, jeneratörün haftalık olarak test edildiği ve bunun takip edildiğine ilişkin bir kontrol çizelgesinin bulunduğu görülmüştür.
40. Merkez İdaresi tarafından merkezde 51'i polis memuru, 16'sı bekçi ve 1'i sivil memur olmak üzere toplam 68 kişinin görev yaptığı ifade edilmiştir. Polis memurlarından 3 kişinin kadın olduğu belirtilmiştir.
41. Merkezde görevli personelin 2023 yılı için Polis Akademisi Başkanlığı Hizmet İçi Eğitim Şube Müdürlüğü tarafından düzenlenen insan hakları eğitiminden yararlandığı, bununla birlikte işkence ve kötü muameleyle ilişkin bir eğitim almadığı anlaşılmıştır.

III. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

42. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Merkez tarafından,

5 Kamera kayıtlarının sistemde tutulma süresi, sistemdeki cihazın aldığı görüntü boyutlarına göre değişiklik gösterebilmektedir.

Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmış, gerekli bilgi ve belgelere erişim vakitlice sağlanmıştır. Bu çerçevede, Merkez İdaresinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Merkez İdaresine Yönelik Tavsiyeler

43. Nezarethane odalarına erişimin engelli bireyler için uygun hale getirilmesi⁶,
 44. Merkez binasının deprem dayanıklılık testinin bir an önce gerçekleştirilmesi için sürecin başlatılması,
 45. Nezarethane odalarındaki oturma alanlarının tutulanların rahat bir şekilde uyumasına ve dinlenmesine imkân sağlayacak hale getirilmesi⁷ ve ayrıca yastık temin edilmesi,
 46. Nezarethanedeki tuvalet, banyo ve lavaboların temizliğine özen gösterilmesi⁸,
 47. Nezarethane odalarında oluşabilecek acil bir durumu veya tutulanların sağlık durumlarında oluşabilecek ani gelişmeleri ve benzeri durumları daha iyi bir şekilde takip edebilmek⁹ için nezarethane odalarına acil durum çağrı butonu konulması,
 48. Avukat görüşme odasının görüşme yapılmaya uygun hale getirilmesi veya gerekli fiziksel şartları sağlayan bir odanın avukat görüşme odası olarak belirlenmesi¹⁰,
 49. Nezarethane odalarındaki kameraların kör nokta bırakmayacak şekilde tekrar düzenlenmesi,
 50. Merkezde görev yapan personelin “tutulanlara ve özellikle hassas gruplara yönelik muamele” ile “BM'nin İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Küçültücü Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Sुरुşturulması ve Belgelendirilmesi (İstanbul Protokolü)” dâhil olmak üzere işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin eğitim almasının sağlanması¹¹,
- hususları tavsiye edilmektedir.

6 BM Engelli Hakları Sözleşmesinin 14'üncü maddesi: “Taraf Devletler engelli kişiler eğer herhangi bir süreç sonunda özgürlüklerinden mahrum edildiyse; bunun diğer bireylerle eşit koşullar altında yapılmasını; engellilerin uluslararası insan hakları hukukuna uygun olarak güvencelere sahip olmasını ve makul düzenlemeye ilişkin hükümler dâhil olmak üzere Sözleşme'nin hedefleri ve ilkeleriyle uyumlu muamele görmesini sağlar”.

7 AİÖK'nin tavsiyesi: “Ayrıca hücrelerde dinlenme imkânı olmalı ve nezarete gece kalmak zorunda olan kişilere temiz şilte ve battaniye verilmelidir.”

8 AİÖK'nin tavsiyesi: “Nezaretteki kişiler gerektiğinde temiz ve düzgün şartlarda doğal ihtiyaçlarını karşılayabilmeli ve uygun yıkanma imkânlarına sahip olmalıdır.”

9 AİÖK'nin tavsiyesi: “Polis nezaretindeki kişilerin her zaman nezaret görevlileriyle kolayca temasa geçebilecek durumda olmasını sağlamak için gerekli önlemler alınmalıdır.”

10 Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 21'inci maddesi: “Şüpheli veya sanık vekâletname aranmaksızın müdafî ile her zaman ve konuşulanları başkalarının duyamayacağı bir ortamda görüşebilir. (...) Her kolluk biriminde görüşme için uygun şartları haiz görüşme odası ayrılır.”

11 AİÖK'nin tavsiyesi: “Şüphelilerin sorgulanması, tatminkâr bir biçimde yapılabilmesi için özel eğitim gerektiren ve uzmanların yapması gereken bir iştir. İlk olarak ve özellikle, sorgulamanın amacının tam olarak ne olduğu kesin olarak belirlenmelidir; amaç, sorgulamayı yapan memurların gözünde suçlu olduğu varsayılan bir kişinin itiraf etmesini sağlamak değil, incelenmekte olan konu hakkında gerçekleri öğrenmek için doğru ve güvenilir bilgilere ulaşmak olmalıdır. Şüphelilerin sorgulanması sırasında uygulanacak davranış kurallarının belirlenmesi, kolluk kuvvetlerinin uygun eğitimi almasına ek olarak, yukarıda belirtilen amaca uymalarını çok kolaylaştıracaktır.”

ÇANKAYA İLÇE JANDARMA
KOMUTANLIĞI NEZARETHANELERİ
ZİYARETİ RAPORU

2023/59

KISALTMALAR

AİÖK	Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi
BM	Birleşmiş Milletler
CMK	Ceza Muhakemesi Kanunu
Cm	Santimetre
m ²	Metrekare
ml	Mililitre
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
para.	Paragraf
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı hükmü uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. Suç işlediği şüphesi, somut delillerin varlığı ile kuvvetle muhtemel olan kişinin kolluk kuvvetleri tarafından özgürlüğünden yoksun bırakılmasına ilişkin genel hükümler 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK)'de düzenlenmiştir. CMK'nin 99'uncu maddesinde *"Gözaltına alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethanelerin maddi koşulları, bu kişinin hangi görevlinin sorumluluğuna bırakılacağı, sağlık kontrolünün nasıl yapılacağı, gözaltı işlemlerine ilişkin kayıt ve defterlerin nasıl tutulacağı, gözaltına alınmanın başlangıcında ve bu tedbire son verildiğinde hangi tutanakların tutulacağı ve gözaltına alınan kişiye hangi belgelerin verileceği ile kolluk tarafından gerçekleştirilen yakalama işlemlerinin yürütülmesinde uyulacak kuralların yönetmelikle gösterileceği"* hükme bağlanmıştır.
5. 1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 4'üncü maddesine göre; *"Nezarethane; Şüpheli veya sanıkların haklarındaki işlemlerin tamamlanıp adli mercilere sevk edilinceye kadar bekletilmesi amacıyla yapılmış yerleri ifade eder."*
6. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevi ve yetkisini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu kapsamda; özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin tutulduğu nezarethanelere ziyaretler düzenlemek TİHEK'in görev ve yetki alanı kapsamındadır.

7. Anılan görevin icrası kapsamında, 18/8/2023 tarihinde Çankaya İlçe Jandarma Komutanlığı Nezarethanelerine *habersiz* bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ... ile Uzman Psikolog ... yer almıştır.
8. Ziyaret, Çankaya İlçe Jandarma Komutanlığı yetkilileri ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede OPCAT ve UÖM hakkında genel bir açıklamanın ardından TIHEK'in UÖM kapsamındaki görev ve yetkileri, ziyaretin amacı ve yöntemi hakkında bilgilendirme yapılmış; İlçe Jandarma Komutanlığı, faaliyetleri ve nezarethaneler ile ilgili genel bilgiler alınmıştır. Görüşmenin ardından Ziyaret Heyeti, İlçe Jandarma Komutanlığı Nezarethanelerine geçerek incelemelerde bulunmuştur. Ziyaret sırasında nezarethanelerde tutulan¹ olmadığı görülmüştür. Ziyaret, Çankaya İlçe Jandarma Komutanlığı yetkilileri ile yapılan son görüşmede Ziyaret Heyetinin gözlem ve tespitlerinin iletilmesiyle sonlandırılmıştır.
9. Bu rapor, 9/1/2023 tarihli ve 2023/03 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık makamının 17/8/2023 tarihli ve 25661 sayılı oluruna istinaden 18/8/2023 tarihinde Çankaya İlçe Jandarma Komutanlığı Nezarethanelerine² gerçekleştirilen habersiz ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

10. Ankara'nın şehir merkezine 17 kilometre mesafedeki Ahlatlıbel Mahallesinde bulunan Çankaya İlçe Jandarma Komutanlığı hizmet binası, 16/2/2006 yılında faaliyete başlamıştır. Jandarma Komutanlığının ve Jandarma Komutanlığı Nezarethanelerinin ziyaret tarihinde Yakupabdal, Karataş, Kömürcü, Karahasanlı, Yayla, Akarlar, Çavuşlu, Evciler, Tohumlar mahalleleri olmak üzere toplam 9 mahalleden sorumlu olduğu ifade edilmiştir.
11. Nezarethanelerin bulunduğu hizmet binası, 5670 m²'lik bir alan içine inşa edilmiş olup 470 m²'lik kapalı alana sahiptir. 3 katlı olan hizmet binasında; giriş katta 1 kamera odası, 1 bekleme odası, 1 asayiş tim komutanı odası; birinci katta 1 avukat görüşme odası, bodrum kat olarak da ifade edilebilecek -1. katta ise 2 nezarethane odası ve karşılarında hem ifade alma odası hem de teşhis odası olarak teşekkül ettirilmiş bir alan mevcuttur.
12. Hizmet binası girişinde, kenarlıkları olan, engelli bireylerin erişimini sağlayacak şekilde engelli rampası bulunmaktadır. Ancak bodrum katta konumlandırılan nezarethane odalarına yalnızca merdivenler aracılığıyla erişim mümkün olup bina içerisinde asansör ya da engelli rampası bulunmamaktadır.
13. Bodrum katta bulunan 2 adet nezarethane odasından ilki 280×475 cm en ve boy ile 330 cm yüksekliğe sahipken diğer oda, 400×475 cm boyutlarında ve yine 330 cm yüksekliğe sahiptir³.

1 Nezarethanelerde bulunan özgürlüğünden mahrum bırakılanlar için kısaca "tutulan" ifadesi kullanılacaktır.

2 Bundan sonra kısaca Komutanlık veya İdare olarak ifade edilecektir.

3 Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelesinin Önlenmesi Komitesi, (AİÖK) Standartları, Nezarethane, CPT/Inf (92) 3, para.43: "Bir polis hücresi (veya bir başka tür gözaltındaki kişinin / mahkûmun kalacağı yer) için makul büyüklüğün ne olduğu zor bir sorudur. Böyle bir değerlendirme yaparken göz önünde bulundurulması gereken birçok faktör vardır. Ancak CPT heyetleri

14. Komutanlıktaki nezarethane kapasitesinin, toplam 2 kişi olduğu görülmüştür.
15. Görevli personel tarafından ilk nezarethane odasında erkeklerin tutulduğu, kadın tutulan olduğunda ise daha geniş olan ikinci odanın kullanıldığı ifade edilmiştir. Kadın tutulan olmadığına ise her 2 nezarethane odasının da erkek tutulanlar için kullanıldığı belirtilmiştir.
16. Nezarethane odalarının hangi cinsiyet için kullanılmakta olduğunu gösteren herhangi bir ibare ya da tabelanın bulunmadığı görülmüştür.
17. Nezarethane odalarında acil çağrı butonlarının olduğu görülmüş ve çalışıp çalışmadıkları Ziyaret Heyeti tarafından kontrol edilmiştir. Kontrol neticesinde; kadınların tutulduğu nezarethane odasındaki butonun çalışır durumda olduğu ancak erkek tutulanların kaldığı nezarethane odasındaki acil çağrı butonunun çalışmadığı gözlemlenmiştir.
18. Ziyaret tarihinde nezarethanede tutulan bulunmamaktadır.
19. Görevli personel tarafından aynı suçla ilgisi olanların, aralarında husumet bulunanların, kadın ve erkeklerin nezarethanede bir araya konulmadığı ifade edilmiştir.
20. Kadın, çocuk, engelli, yaşlı ya da hamile tutulan olması durumunda Cumhuriyet savcısının talimatı doğrultusunda hareket edildiği belirtilmiştir.
21. Görevli personel tarafından, son 4 yılda yalnızca 1 kez emziren bir kadının bebeğiyle gözaltına alınarak nezarethaneye getirildiği; onun da savcılık talimatıyla nezarethane odalarına alınmadan direkt hâkimliğe sevk edildiği bilgisi verilmiştir.
22. Ziyaret tarihine kadar, nezarethanede aynı anda 2 kişiden fazla tutulan olmadığı bilgisi verilmiş; çoklu gözaltı olması halinde gözaltına alınanların, başta Yenimahalle İlçe Jandarma Komutanlığı ile Çankaya İlçe Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri olmak üzere, çevre ilçelerdeki jandarma ve emniyet nezarethanelerine ya da doğrudan Ankara İl Jandarma Komutanlığı nezarethanelerine sevk edildiği belirtilmiştir.
23. Nezarethaneye konulacak kişinin, nezarethane sorumlusu olan personel tarafından detaylı üst aramasının yapıldığı; üst araması neticesinde tutulananın üstünden çıkan eşya ve paraların niteliği, seri numaraları, miktarı, özellikleri ve diğer tanımlayıcı bilgilerin; ayrıntılı şekilde üst arama tutanağına yazıldığı ve üst aramasında teslim alınan malzemelerin aynı zamanda Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Deftere de kaydedildiği ifade edilmiştir.
24. Nezarethane bünyesinde, şimdiye kadar herhangi bir ölüm ya da intihar vakasının yaşanmadığı dile getirilmiştir.

bu konuda genel kuralları belirleme ihtiyacı hissetmişlerdir. Birkaç saatten daha uzun süreli kalışlar için tek kişilik polis hücrelerinin değerlendirilmesinde halen kullanılan (asgari standart değil, arzu edilen düzey olarak görülen) kriterler şunlardır: 7 m² civarında, duvarlar arasında 2 metre veya daha çok, tavan ve taban arasında 2.5 metre mesafe olan yerler."

Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin "Nezarethane ve ifade alma odası" başlıklı 25'inci maddesinin birinci fıkrasına göre; "Nezarethaneler en az 7 m² genişliğinde, 2,5 metre yüksekliğinde ve duvarlar arasında en az 2 metre mesafe olacak şekilde düzenlenir. Yeterli doğal ışıklandırma ve havalandırma imkânları sağlanır. Ancak, şüpheli sayısının çokluğu sebebiyle nezarethane imkânlarının yetersiz olması durumunda, nezarethaneler için öngörülen fizikî şartlara sahip başka yerler de kullanılabilir."

25. Her bir nezarethane odasında yere sabitlenmiş; üzerinde siyah renkte vinleks ile kaplı, silinebilir sünger mevcut olan tek bir yatma/oturma alanı bulunmaktadır⁴.
26. Nezarethane odalarındaki eşyalar ve eşyaların konumu her 2 odada da aynı olup yukarıda bahsedilen oturma alanının dışında; bu oturma alanının hemen bitişiğinde, yere sabitlenmiş, betondan, beyaz, küçük birer masa mevcuttur. Yerlerin gri-beyaz fayanslarla kaplandığı nezarethane odalarında, başka herhangi bir eşya bulunmamaktadır.
27. Nezarethane odalarında, tutulanların uyurken kullanması için herhangi bir yastık ya da battaniyenin olmadığı görülmüştür. Durum, yetkili personele sorulduğunda; yastık ve örtünme malzemelerinin ancak nezarethane odasında bir tutulan olması durumunda verildiği, bunun haricinde odalarda bu tip malzemenin bulundurulmadığı ifade edilmiştir.
28. Ziyaret Heyeti tarafından söz konusu battaniye ve yastıklar görülmek istenmiş; teşhis/ ifade alma odasının bir köşesine konulmuş 2 adet battaniye ile 1 adet yastık gösterilmiştir.
29. Gösterilen battaniyelerin kenarlarındaki dikişler, tutulanların kendisine zarar vermesini önleyecek şekilde sökülmüştür. Ancak yastık ve battaniyelerin yeterince temiz ve hijyenik olmadığı tespit edilmiştir. Görevli personel tarafından, bu malzemelerin en son tutulan kişilerden kaldığı ve kirli olduğu; kirlilerin, nezarethaneye bir kilometre uzaklıkta bulunan Jandarma Akademisinde yıkatıldığı ve çarşamba günleri verilip pazartesi günleri yıkanmış-kurutulmuş şekilde geri alındıkları belirtilmiştir.
30. Ziyaret anında bir tutulan olması halinde, tutulan kişiye verilebilecek temiz yastık ve battaniye olup olmadığı sorulduğunda ise Ziyaret Heyeti, hizmet binasının birinci katında bulunan ve er/erbaşların Çankaya İlçe Jandarma Komutanlığında görevli olduğu dönemden kalan bir yatakhaneye götürülmüş; buradaki yastık ve battaniyelerin, ihtiyaç halinde tutulanlara verildiği ifade edilmiştir.
31. Er/erbaş yatakhanesinde bulunan yastık, battaniye ve nevresim takımlarının temiz ve düzenli olduğu görülmüş ancak yatakhanedeki battaniyelerin kenarlarındaki dikişlerin sökülmediği ve tutulanlara bu battaniyelerin verilmesi durumunda, kendilerine zarar vermeleri noktasında risk teşkil ettiği değerlendirilmiştir. Durum Komutanlık İdaresine iletilmiş; ziyaret tarihinden sonra raporun yazım sürecinde, yatakhane de bulunan battaniyelerin bir kısmının tutulanlara verilmek üzere yedek olması amacıyla kenarlıklarının söküldüğü bildirilmiştir.
32. Nezarethane odalarında tuvalet ve duş alanının olduğu bölümde, tavana yakın şekilde konumlandırılmış küçük birer pencere bulunmaktaysa da pencerelerin içeriden olacak şekilde; beyaz renkte, küçük, yuvarlak delikleri olan metal bir levhayla kapatıldığı görülmüştür. Benzer şekilde, nezarethane odalarının yer aldığı koridorun sonunda da yine tavana yakın şekilde

4 Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliğinin "Nezarethane ve ifade alma odası" başlıklı 25'inci maddesinin ikinci fıkrasına göre; "Nezarethanelerde gözaltına alınan kişilerin yatmaları ve oturmaları için yeteri kadar sabit ve dayanıklı oturma yerleri bulundurulur."

- konumlandırılmış küçük bir pencere olduğu ve bu pencerenin, bu defa dışarıdan olacak şekilde, yine delikli metal bir levha ile kapatıldığı ve standartlara uygun olduğu gözlemlenmiştir.
33. Ancak nezarethane odalarındaki pencerelerin içeriden olacak şekilde metal bir levha ile kapatılmış olması sebebiyle havalandırmaya herhangi bir katkısı bulunmamakta; yine koridordaki tek pencerenin de küçük ve yine dışarıdan delikli metal levhayla kapatılmış olması nedeniyle yeterince hava akışı sağlanamamaktadır. Bunların dışında nezarethanelerin teşekkül ettirildiği bodrum katında, başkaca herhangi bir havalandırma unsuru (merkezî ya da lokal) bulunmadığından ziyaret tarihinde nezarethane odalarının oldukça havasız olduğu gözlemlenmiştir.
 34. Komutanlık hizmet binasında doğalgaz ile ısınma sağlandığı ifade edilmiş; nezarethane odalarının bulunduğu bodrum katında koridorda konumlandırılmış bir adet kalorifer peteğinin olduğu görülmüştür. Ziyaret tarihi olan 18/8/2023 tarihinde Ankara’da yaz mevsiminin yaşanması ve kaloriferin kapalı olması sebebiyle peteğin çalışıp çalışmadığı tespit edilememiştir.
 35. Nezarethane koridor ve odalarındaki pencerelerin metal plakalarla kapatılması ve bodrum katı olması sebebiyle nezarethane odalarında doğal ışık bulunmamaktadır. Yapay aydınlatma olarak hem koridorda hem de odalarda beyaz renk ışık veren floresan lambaların kullanıldığı; lambalar açıldığında, odalardaki duvar ve fayansların da beyaz olması ve kullanılan lambaların ışığının şiddeti nedeniyle gözü rahatsız eden bir ortamın olduğu değerlendirilmiştir.
 36. Her nezarethane odasının içinde gri renkte, tahta plakalarla ayrılmış bir alanda; tutulanların kendilerine zarar vermesini önleyecek şekilde hortumsuz (duvara gömme şekilde) bir duş alanı ve çelikten yapılmış birer lavabolu klozet mevcuttur.
 37. Tuvalet kapıları kiltsiz ve kolsuz şekilde kovboy kapı menteşesi (kapının itilmesi halinde açılabilen tarzda) kullanılarak ve tuvaletten içeri açılacak şekilde tasarlanmıştır.
 38. Görevli personel tarafından nezarethane odalarında 7/24 sıcak suya erişim olduğu belirtilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından, nezarethane odalarında bulunan musluk ve sifonların çalışıp çalışmadığı kontrol edilmiş; sifonlarda ya da duş kısımlarında herhangi bir problem olmadığı, sıcak suya erişimin olduğu anlaşılmıştır. Kadın tutulanların barındırıldığı nezarethane odasında ise lavabodaki musluğun çalışmadığı görülmüştür.
 39. Nezarethane odalarında bulunan tuvaletlerde ya da duş kısmında, engelli bireylerin kullanımı için herhangi bir tutunma barının vs. olmadığı gözlemlenmiştir.
 40. Hizmet binası genelinde yangın alarm sisteminin bulunduğu; nezarethane odalarının olduğu koridorun girişinde ise yangın alarm butonu ve yangın dolabı içerisinde 18 metre uzunluğunda yangın hortumu ile 1 adet büyük boy yangın söndürme tüpünün bulunduğu anlaşılmıştır.
 41. Görevli personel tarafından yangın tüplerinin çalışıp çalışmadığı ve doluluk oranının düzenli olarak her ay kontrol edildiği bilgisi verilmiş, yangın dolabı ve içindeki teçhizata ilişkin son kontrolün 10/6/2023 tarihinde yapıldığı tespit edilmiştir. Yangın dolabının üzerinde “Yangın

- Hortumu Kullanma ve Bakım Talimatı" ile "Yangın Dolabının Kullanma Talimatı"nın asılı olduğu ve konuya ilişkin sorumlu personellerin isimlerinin de talimatnamelerde yer aldığı görülmüştür.
42. Nezarethane bünyesinde her katın bir sorumlusunun olduğu, haftada 2 defa temizlik yapıldığı bilgisi paylaşılmış; nezarethane odalarının, her tutulandan sonra da mutlaka temizlendiği ifade edilmiştir. Ziyaret anında nezarethane koridorunun, odaların, tuvalet ve duş bölümlerinin son derece temiz olduğu gözlenmiştir.
 43. Ziyaret tarihinde nezarethane odalarında herhangi bir hijyen malzemesi bulundurulmadığı görülmüş; durum, personele sorulduğunda; nezarethanenin boş olduğu zamanlarda nezarethane odalarında hijyen malzemelerinin bulundurulmadığı ancak tutulan olması halinde her bir tutulana, kişiye özel olarak sabun, tuvalet kâğıdı vb. hijyen malzemelerinin teslim edildiği ifade edilmiştir.
 44. Nezarethane bünyesinde planlama çerçevesinde haşere ve kemirgene karşı ilaçlama yapıldığı bilgisi verilmiştir.
 45. Tutulanlara verilecek yemeklerin, talepleri doğrultusunda dışarıdan sipariş edildiği ya da varsa yakınları tarafından getirildiği söylenmiştir. Jandarma komutanlıklarının nezarethanelerinde tutulanlara verilecek yemek için Ankara İl Jandarma Komutanlığı bünyesinde ayrı bir bütçenin bulunduğu ve bu bütçeden işlerin karşılandığı belirtilmiştir⁵.
 46. Ancak uygulamada, İl Jandarma Komutanlığı ile yazışma sürecini işletmedikleri; nadiren ve az sayıda tutulan bulunduğundan daha pratik olduğunu düşündükleri için herhangi bir tutulan olması durumunda, nezarethanede bulunan personelin kendi aralarında para toplayarak sipariş edilen yemeği ödedikleri, bazen de tutulanın kendi yemeğini ödemekte ısrar ettiği ya da yakınları tarafından da ücretin karşılanabildiği ifade edilmiştir.
 47. Tutulanın herhangi bir rahatsızlığı (tansiyon, diyabet, çölyak vb. özel beslenme gerektiren rahatsızlıkların varlığı halinde) olduğunu ifade etmesi halinde, durumuna uygun tarzda yemek tedarik edildiği ve şimdiye kadar bu konuda herhangi bir problem yaşanmadığı dile getirilmiştir.
 48. Nezarethane odalarında bulunan musluklardan akan suyun içilebilir olup olmadığına dair herhangi bir tabela ya da bilgilendirici emare bulunmamaktadır. Tutulanların içme suyu ihtiyacının da yine dışarıdan tedarik edilen pet şişe sular ile giderildiği ifade edilmiştir.
 49. Tutulanların, ibadet etmek istediklerinde Komutanlık binasında bulunan mescitten faydalanabildikleri ayrıca talep etmeleri halinde kendilerine seccade verildiği beyan edilmiştir.
 50. Tutulanın, gözüne alma işlemleri esnasında ya da nezarethanede tutulduğu sırada acil müdahale gerektiren bir durumun yaşanması halinde, 112 Acil Çağrı Merkezi aranarak ambulans çağrıldığı; hastaneye götürülmesi gerektiğinde ise Cumhuriyet savcısının talimatıyla görevli personel eşliğinde, Kuruma yakın olan Beytepe Murat Erdi Eker Devlet Hastanesi, Gölbaşı

5 AİÖK Standartları, Nezarethanelerde CPT standartlarının uygulanmasına ilişkin gelişmeler, CPT/Inf (2002) 15, para.47 ; "...Polis nezaretindeki kişiler... her zaman içme suyuna erişebilmeli ve bu kişilere en az bir tam öğün olmak üzere (örneğin sandviçten daha doyurucu bir öğün) uygun zamanlarda yemek verilmelidir."

Şehit Ahmet Özsoy Devlet Hastanesi ya da Bilkent Şehir Hastanesine sevk edildiği bilgisi verilmiştir.

51. Tutululardan ilaç kullanması gereken kişilerin, nezarethaneye alınırken kullandıkları ilaçların yanlarında bulunması durumunda; ilaçların teslim alındığı ve Cumhuriyet savcısının talimatı çerçevesinde nezarethanede görevli personel tarafından tutulunun beyanı doğrultusunda, ilaçların birer doz olacak şekilde saatinde verildiği ifade edilmiştir. Eğer tutulunun ilaç kullanması gerekiyor ve ilacı yanında değilse bu durumda da yine Cumhuriyet savcısının talimatıyla tutulunun yakınlarına derhal haber verilerek söz konusu ilacın istendiği; yakını yoksa veya ilacı getirebilecek durumda değilse de tutulunun sağlık raporu doğrultusunda ilaç temin edilmesi için sağlık kuruluşuna acele yazı yazıldığı bilgisi verilmiştir.
52. Kişi, gözüaltına alındıktan sonra soruşturmayı yapan personel tarafından tutulunun bir yakınına veya belirteceği bir kişiye gecikmeksizin; yakalandığı, gözüaltına alındığı veya gözüaltı süresinin uzatılmasına karar verilmesi halinde Cumhuriyet savcısının talimatıyla bilgi verildiği beyan edilmiştir.
53. Tutulunun çocuk olması halinde ise çocuğun durumunun anne, baba veya vasisine bildirilerek imkânlar ölçüsünde; çocuğun nezarethanede tutulduğu süre boyunca yanında yakınlarından birinin bulundurulduğu bilgisi edinilmiştir.
54. Yabancı uyruklu kişilerin gözüaltına alınması halinde; ihtiyaç duymaları durumunda Ankara Adli Yargı İlk Derece Mahkemesi Adalet Komisyonu Başkanlığı tarafından her yıl düzenli olarak yayımlanan tercüman listesinden tercümanın çağrıldığı, Göç İdaresi Başkanlığına ve tutulunun uyruğunda bulunduğu ülke büyükelçiliğine/konsoloslughuna mutlaka haber verildiği ifade edilmiştir.
55. Çankaya İlçe Jandarma Komutanlığı hizmet binasının birinci katında 1 adet avukat görüşme odası mevcuttur. Odanın tam ortasına konumlandırılmış 1 adet masa ve karşılıklı 2 sandalye, duvarda 1 adet saat bulunmaktadır. Odada bulunan, dışarıdan parmaklıklı 1 adet pencere sayesinde havalandırma ve doğal aydınlatmanın yeterli olduğu görülmüştür. Isıtma için ise 1 adet kalorifer peteği bulunmaktadır.
56. Avukat görüşme odasında kamera bulunmadığı görülmüş; Ziyaret Heyeti tarafından yapılan inceleme neticesinde odanın dışarıya ses geçirmediği ve müdafii ile tutulunun kimsenin duyamayacağı şekilde görüşmesini sağlayacak nitelikte olduğu tespit edilmiştir⁶.

6 AİÖK Standartları, Kötü muameleyi önleme yolu olarak avukata erişim, CPT/Inf (2011) 28, para.23; "Polis tarafından özgürlüklerinden yoksun bırakılanların bu süreç boyunca avukata erişim hakları, avukatla buluşma hakkını ve de mahrem bir ortamda buluşma hakkını mutlaka içermelidir. Kötü muameleye karşı bir teminat olarak görülen bu hak bağlamında (adil muhakeme aracı olmaktan farklı olarak), avukatın özgürlüğünden yoksun bırakılan şahısla fiziksel olarak aynı ortamda bulunması gerekliliği açıktır. Çünkü ancak bu şekilde ilgili şahsın fiziksel ve psikolojik durumu doğru değerlendirilebilir. Aynı şekilde, avukatla buluşmanın mahrem bir ortamda olmaması halinde, gözüaltındaki şahıs nasıl muamele gördüğünü açıklamakta kendisini rahat hissetmeyebilir..." Yakalama, Gözüaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin "Müdafii ile görüşme" başlıklı 21'inci maddesine göre; "Şüpheli veya sanık vekâletname aranmaksızın müdafii ile her zaman ve konuşulanları başkalarının duyamayacağı bir ortamda görüşebilir. (...) Her kolluk biriminde görüşme için uygun şartları haiz görüşme odası ayrılır."

57. Nezarethanelerin bulunduğu bodrum katında, nezarethanelerin tam karşısında konumlandırılmış; sorgu odası aynası ile ayrılmış iki odadan oluşan, kayıt için gerekli donanım ile birlikte odanın karşılıklı iki köşesinde kameralar bulunan bir ifade alma/teşhis alanı mevcuttur.
58. Ziyaret tarihinde ifade alma odasındaki kameranın 2 yıldır çalışmadığı, bu nedenle bu alanın ifade almak için kullanılmadığı, mevcut durumda ifade alma işlemleri için hizmet binasının giriş katında yer alan asayiş tim komutanının odasının kullanıldığı ifade edilmiştir. Görevli personel tarafından söz konusu odanın giriş katta olması, havalandırma ve doğal aydınlatma imkânlarının bodrum katında bulunan ifade alma/teşhis odasından daha elverişli olması sebebiyle de asayiş tim komutanının odasının ifade alma odası olarak tercih edildiği bilgisi verilmiştir.
59. Ziyaret tarihinde Çankaya İlçe Jandarma Komutanlığı genelinde Nezarethane Talimatnamesinin asılı olmadığı görülmüştür.
60. Nezarethanelerin bulunduğu koridorun girişine yakalanan/gözaltına alınan kişilerin sahip oldukları haklara ilişkin bilgilendirme formlarının Türkçe, İngilizce, Almanca, Fransızca, Rusça ve Arapça olmak üzere 6 dilde asılı olduğu tespit edilmiştir. Görevli personel tarafından tutulanlara, haklarının yazılı olarak bildirildiği ve tutulan tarafından da bu hususun anlaşıldığını belirten "Yakalama ve Gözaltına Alma Tutanağı Şüpheli ve Sanık Hakları Formu"nun düzenlenerek imzalı bir örneğinin tutulana verildiği ifade edilmiştir. Yine yabancı uyruklu tutulanlara da kendi dilinde "Şüpheli ve Sanık Hakları Formu"nun teslim edildiği belirtilmiştir. Ziyaret tarihinde Kurum bünyesinde yabancı uyruklu tutulanlara verilmek üzere İngilizce, Arapça, Almanca, Fransızca, Rusça dillerinde hazırlanmış sanık hakları formlarının olduğu görülmüş, formların birer nüshası Ziyaret Heyetiyle paylaşılmıştır⁷. Sanık Hakları Formu dışında tutulanlara verilmek üzere kişileri bilgilendirici başkaca broşür, kitapçık vb. materyalin bulunmadığı tespit edilmiştir.
61. Emanet dolaplarının Hizmet Binasının girişinde yer alan, kilitli şekilde tutulan ayrı bir odada duvara monte şekilde konumlandırıldığı görülmüştür. Toplam 6 adet kilitli dolap bulunmaktadır. Tutulanların nezarethaneye konulmadan önce yapılan üst araması esnasında üstünden çıkan eşya ve paraların, kilitli saklama dolaplarına konularak tutulan gözaltından çıkıncaya kadar saklandığı ve gözaltı süresinin bitiminde de tutulana, eksiksiz olarak tutanakla teslim edildiği ayrıca hem tutanağa hem de Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defterdeki çıkış işlemleri bölümüne tutulanın "Eşyama ve paramı eksiksiz teslim aldım" ibaresini kendi el yazısı ile yazması sağlanarak gerekli kayıtların mevzuat çerçevesinde tutulduğu beyan edilmiştir.
62. Ziyaret Heyeti tarafından Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter incelenmiş; gözaltına alınan kişinin nezarethaneye giriş-çıkış saati, gözaltına alınma nedeni, üst aramasında teslim

7 AİÖK Standartları, Nezarethanelerde CPT standartlarının uygulanmasına ilişkin gelişmeler, CPT/Inf (2002) 15, para. 44; "Özgürlüğü kısıtlanmış kişilerin hakları, bu kişiler söz konusu hakları bilmediği sürece pek bir değer taşımamaktadır. Bu nedenle polis nezaretine alınan kişilere gecikme olmadan ve anladıkları bir dilde hakları konusunda sarıh olarak bilgi verilmesi şarttır. Bunun gerçekleşmesini sağlamak için, polis tarafından gözaltına alınan kişilere, söz konusu hakları açık bir biçimde belirten bir form nezaretlerinin başında sistematik olarak verilmelidir. Ayrıca söz konusu kişilerden, hakları konusunda bilgilendirildiklerine dair bir ifadeyi imzalamaları da istenmelidir."

alınan eşyaları, kişinin müdafii talep edip etmediği, talep ettiyse gelen müdafinin bilgileri, haber verilmesini istediği yakını gibi hususların defterde yer aldığı görülmüş; defterin düzenli ve mevzuata uygun şekilde tutulduğu ve tutulanların 24 saatten fazla nezarethanede tutulmadığı tespit edilmiştir. Öte yandan, Cumhuriyet savcısının 2023 yılının başından ziyaret tarihine kadar olan süreçte; Ocak ve Mayıs aylarında olmak üzere Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defteri 2 kez kontrol etmiş olduğu anlaşılmıştır⁸.

63. Çankaya İlçe Jandarma Komutanlığı bünyesinde, nezarethane güvenlik kameraları ile Komutanlık binasındaki diğer kameraların; 2 ayrı kamera sistemi şeklinde teşekkül ettirildiği ve kameraların nöbetçi astsubay tarafından sürekli izlendiği ifade edilmiştir. Nezarethane koridorunun girişinde ve nezarethane odalarında birer tane olmak üzere, nezarethane bölümünde toplamda 3 kamera bulunduğu tespit edilmiştir. Nezarethane koridorunda, tutulanların görebileceği şekilde; nezarethanelerin kamera ile izlendiğini belirten uyarı yazısının duvarda asılı olduğu görülmüştür.
64. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede, nezarethane odalarındaki oturma alanlarının kameraların görüş alanına girdiği; tuvalet ve duş alanlarının ise görüş açısının dışında kaldığı tespit edilmiştir. Kameralardan birinin puslu olduğu tespit edilmiş; söz konusu kameranın ifade alma odasındaki bozuk kamera olduğu dile getirilmiştir.
65. Ziyaret tarihinde görevli personel tarafından nezarethaneleri gören kameraların geriye dönük 30 gün süreyle saklanabildiği; nezarethaneler dışında kalan yerleri gören diğer kamera kayıtlarının ise geriye dönük 7 gün süreyle saklanabildiği belirtilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından kamera kayıtları geriye dönük incelenmek istenmiş ancak görevli personel tarafından Komutanlık binasında daha önce kör noktaların olduğu, kör nokta kalmaması için yeni kameraların taktırıldığı, ziyaret tarihinden 1 ay kadar önce yeni sisteme geçildiği ve yeni kurulan sistemi kullanmayı ve şifresini bilen tek astsubayın da izinde olduğu ifade edilmiş; bu nedenlerle geçmişe dönük kamera kayıtları izlenememiştir. Ziyaretin ardından gönderilen bilgi- belgede ise güvenlik kamera kayıtlarının geriye dönük olarak 90 gün süreyle saklanabildiği ve harekete duyarlı olduğu bilgisi verilmiştir.
66. Çankaya İlçe Jandarma Komutanlığında jeneratör bulunmadığı ve elektrik kesintisi durumunda kameralar da dâhil olmak üzere hiçbir elektronik eşyanın çalışmadığı dile getirilmiştir.
67. Ziyaret tarihinde Komutanlıkta 4 kadın ve 45 erkek personelin görev yaptığı bilgisi edinilmiştir. Nezarethaneden sorumlu 1 kadın personel olduğu, yine 1 kadın ve 1 erkek olmak üzere 2 personelin de yedek sorumlu olarak görevlendirildiği bilgisi verilmiş; Komutanlıktaki personel sayısının yeterli olduğu beyan edilmiştir.

8 5271 sayılı CMK'nin "Gözetli işlemlerinin denetimi" başlıklı 92'nci maddesine göre; "Cumhuriyet başsavcıları veya görevlendirecekleri Cumhuriyet savcıları, adli görevlerinin gereği olarak, gözetilene alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethaneleri, varsa ifade alma odalarını, bu kişilerin durumlarını, gözetilene alınma neden ve sürelerini, gözetilene alınma ile ilgili tüm kayıt ve işlemleri denetler; sonucunu Nezarethaneye Alınanlar Defterine kaydederler."

68. Nezarethane odalarında tutulan olması durumunda tutulan kişinin cinsiyetine göre 1 kadın ve 1 erkek personelin nöbetçi olarak çalıştığı, kadın tutulanların işlemlerinin kadın personel tarafından yapıldığı bilgisi edinilmiş; bunun için de Komutanlıkta görev yapan 4 kadın personelin dönüşümlü şekilde çalıştığı; kadın tutulan olması halinde görev yapmak üzere 1 kadın personelin de sürekli olarak Komutanlıkta bulundurulduğu ifade edilmiştir. Ziyaret tarihinde de görev yapan 1 kadın astsubayın olduğu görülmüştür.
69. Son 5 yıl içerisinde Komutanlık personeliyle ilgili herhangi bir disiplin soruşturması ya da adli soruşturma yapılmadığı; personele yönelik işkence veya kötü muamele iddiası ya da şikâyetinin olmadığı ifade edilmiştir.
70. Personelin eğitiminden Ankara İl Jandarma Komutanlığının sorumlu olduğu, eğitimlerin yüz yüze ya da çevrimiçi şekilde yapılabildiği beyan edilmiş; insan hakları, Nezarethane Yönergesi'nin uygulanması, hassas gruplara mensup bireylerle iletişim, İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Küçültücü Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi için El Kılavuzu (İstanbul Protokolü) eğitimlerinin verildiği bildirilmiştir.

III. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

71. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek bir iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Bu çerçevede, Kurum İdaresi ve personeli ziyaret esnasında iş birliğine açık bir tutum sergilemiş; UÖM'nin Kurumdaki tüm birimlere, gerekli bilgi, belge ve kayıtlara erişebilmesi ve özel görüşmeler gerçekleştirebilmesi için uygun koşulları sağlamıştır.

B. Tavsiyeler

1. Çankaya İlçe Jandarma Komutanlığına Yönelik Tavsiyeler

72. Komutanlık binasında nezarethane odalarının girişin bir alt katında bulunduğu, alt kata yalnızca merdivenlerle erişilebildiği ve asansör veya engelli rampasının bulunmadığı görüldüğünden; engelli bireylerin kullanımına uygun, makul düzenlemenin⁹ yapılması,
73. Nezarethane odalarının girişine, odaların hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiğini gösteren uygun tabela ya da işaretlerin asılması¹⁰,

9 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun madde 3/1/j: "Makul düzenleme; engellilerin insan haklarını ve temel özgürlüklerini tam ve diğer bireylerle eşit şekilde kullanmasını veya bunlardan yararlanmasını sağlamak üzere belirli bir durumda ihtiyaç duyulan, ölçsüz veya aşırı bir yük getirmeyen, gerekli ve uygun değişiklik ve tedbirleri ifade eder."

10 AİÖK Standartları CPT/Inf (2000) 13, para. 21: "...Avrupa Konseyi'ne üye devletlerde kadınlar, özgürlüğünden mahrum insanların görevli olarak küçük bir grubunu temsil etmektedir. Bu durum, devletlerin gözetimindeki kadınlar için özel düzenlemeler yapmasını çok maliyetli hale getirdiğinden kadınlar genellikle az sayıdaki yerde (ve bazen evlerinden ve bakmakla yükümlü oldukları çocuklardan uzakta) erkek tutuklular için hazırlanmış (ve bazen erkek tutuklularla paylaşılan) tesislerde tutulmaktadır. Bu şartlar altında, özgürlüğünden mahrum kadınların güvenli ve makul gözetim şartlarında olmasını sağlamak için özel çaba sarf edilmelidir."

74. Nezarethane koridorunun girişinde yer alan ve erkek tutulanların kaldığı nezarethane odasındaki acil çağrı butonunun çalışır hale getirilmesi¹¹,
75. Tutulanlara verilen yastık ve battaniyelerin, tutulanların salıverilmesinden/sevk edilmesinden hemen sonra temizlenmesi; her an birinin gözaltına alınarak nezarethaneye konulabileceği göz önünde bulundurularak nezarethane kapasitesi kadar yastık ve battaniyenin temiz şekilde hazır bulundurulması,
76. Nezarethane odalarının bulunduğu bodrum katında doğal havalandırma imkânı bulunmadığından havalandırma tesisatının kurulmasına yönelik sürecin başlatılması,
77. Nezarethane odalarında doğal aydınlatmanın sağlanması için nezarethane odalarındaki pencereleri kapatacak şekilde içeriden monte edilmiş olan metal plakaların sökülerek yerine kırılmaz özellikte camlı, dışarıdan parmaklıkla muhafaza edilmiş; standartlara uygun pencerelerin konumlandırılması¹²,
78. Kadın tutulanların kaldığı nezarethane odasındaki musluğun çalışır hale getirilmesi¹³,
79. Komutanlık nezarethanelerinde banyo, tuvalet ve lavabonun engelli bireylerin kullanımına uygun hale getirilmesi için makul düzenlemenin yapılması¹⁴,
80. Nezarethane odalarında bulunan musluklardan akan suyun içilebilir olup olmadığına dair tabela ya da bilgilendirici bir yazının, tutulanların görebileceği şekilde asılması,
81. Her ne kadar Komutanlık İdaresi tarafından tutulanlara bilgilendirme yapıldığı ifade edilse de Sanık Hakları Formu dışında tutulanları bilgilendirici broşür, kitapçık gibi materyallerin edinilmesi ve görünür yerlere asılması,
82. Gerek kötü muameleye maruz kalan kişilerin gerekse fiziksel olarak kötü muamele yaptıkları veya psikolojik baskı uyguladıkları yönünde haksız suçlamalara maruz kalan personelin çıkarına¹⁵ olması için uzun süredir bozuk olduğu belirtilen ifade alma odasındaki kameranın

11 Avrupa Cezaevi Kuralları 18.2: "Mahpusların personel ile gecikmeksizin irtibat kurmasını mümkün kılan bir alarm sistemi olmalıdır.", 52.4. "Tüm mahpusların, gece de dâhil olmak üzere, günün her saatinde personel ile iletişim kurabilmesine imkân sağlanmalıdır."

AİÖK Standartları CPT/Inf(2002)15-part, para.48: "Polis nezaretindeki kişilerin her zaman nezaret görevlileriyle kolayca temasa geçebilecek durumda olmasını sağlamak için gerekli önlemler alınmalıdır. AİÖK heyetleri bazen, polis hücrelerinin polis memurlarının normalde bulunduğu ofislerden veya masalardan uzak olduğunu ve gözaltındaki kişilerin polis memurlarının dikkatini çekebilecekleri herhangi bir imkâna (örneğin çağrı sistemi) sahip olmadığını gözlemlemiştir. Bu şartlar altında, çeşitli olaylara (gözaltındaki tutulular arasında şiddet, intihar girişimi, yangın, vs.) zamanında yanıt verilememesi olasılığı oldukça yüksektir."

12 AİÖK Standartları, Nezarethane, CPT/Inf (92) 3, para. 42; "Bütün polis hücreleri, içinde bulundurulan kişi sayısına göre makul büyüklükte olmalı ve gerekli ışıklandırma (uyku süresi hariç, okumaya yetecek kadar ışık) ve havalandırma şartlarına sahip olmalıdır; tercihen hücrelerde doğal ışık olmalıdır. Ayrıca hücrelerde dinlenme imkânı olmalı ve nezarete gece kalmak zorunda olan kişilere temiz şilte ve battaniye verilmelidir."

13 Birleşmiş Milletler Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Kuralları) "Kişisel Temizlik" başlıklı Kural 18'e göre; "1. Mahpusların kendilerini temiz tutmaları istenir ve bu amaçla kendilerine sağlıkları ve temizlikleri için gerekli su ve tuvalet malzemesi sağlanır."

14 BM Engelli Hakları Sözleşmesi madde 14: "Taraflar Devletler engelli kişiler eğer herhangi bir süreç sonunda özgürlüklerinden mahrum edildiyse; bunun diğer bireylerle eşit koşullar altında yapılmasını; engellilerin uluslararası insan hakları hukukuna uygun olarak güvencelere sahip olmasını ve makul düzenlemeye ilişkin hükümler dâhil olmak üzere Sözleşme'nin hedefleri ve ilkeleriyle uyumlu muamele görmesini sağlar."

15 AİÖK Standartları, CPT/Inf (2002)15-part, para. 36.

çalışır hale getirilmesi ve nezarethanedeki kameraların kayıtlarının bir suretinin gerekli hallerde 1 yıl süreyle dijital ortamda arşivlenmesi,

83. Komutanlıktaki kamera sistemini ve şifreyi bilen yalnızca 1 astsubayın bulunması nedeniyle ilgili astsubay izindeyken sistemin kullanılmadığı dikkate alınarak kamera kaydı görüntülerine her zaman erişim sağlanabilecek şekilde; yeterli sayıda yedek personelin de konuyla ilgili eğitilerek görevlendirilmesi,
hususları tavsiye edilmektedir.

2. Ankara İl Jandarma Komutanlığına Yönelik Tavsiye

84. Çankaya İlçe Jandarma Komutanlığına jeneratör sistemi kurulmasına yönelik sürecin başlatılması,
hususları tavsiye edilmektedir.

OF İLÇE JANDARMA KOMUTANLIĞI
NEZARETHANELERİ

ZİYARETİ RAPORU

2024/03

KISALTMALAR

AIÖK	Avrupa İşkencenin ve İnsanlıkdışı veya Onurkırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi
Cm	Santimetre
CMK	Ceza Muhakemesi Kanunu
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK): 20/4/2016 tarihli 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı maddesi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendi uyarınca UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. Suç işlediği şüphesi somut delillerin varlığı ile kuvvetle muhtemel olan kişinin kolluk kuvvetleri tarafından özgürlüğünden yoksun bırakılmasına ilişkin genel hükümler 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda (CMK) düzenlenmiştir. CMK'nın 99'uncu maddesine göre; *"gözümlüne alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethanelerin maddi koşulları, bu kişinin görevlinin sorumluluğuna bırakılacağı, sağlık kontrolünün nasıl yapılacağı, gözaltı işlemlerine ilişkin kayıt ve defterlerin nasıl tutulacağı, gözümlüne alınmanın başlangıcında ve bu tedbire son verildiğinde hangi tutanakların tutulacağı ve gözümlüne alınan kişiye hangi belgelerin verileceği ile kolluk tarafından gerçekleştirilen yakalama işlemlerinin yürütülmesinde uyulacak kuralların yönetmelikle gösterileceği"* hükme bağlanmıştır.
5. 1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yakalama, Gözümlüne Alma ve İfade Alma Yönetmelik'in 4'üncü maddesi mucibince nezarethane; *"şüpheli veya sanıkların haklarındaki işlemlerin tamamlanıp adli mercilere sevk edilinceye kadar bekletilmesi amacıyla yapılmış yerleri"* ifade eder şeklinde tanımlanmıştır.
6. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendine göre; Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görev ve yetkisini haiz olduğu hükme bağlanmıştır.
7. Anılan görevin icrası kapsamında, 3/5/2023 tarihinde Of İlçe Jandarma Komutanlığı nezarethanelerine *habersiz* bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; İnsan Hakları ve

Eşitlik Uzman Yardımcıları..., Psikolog ... ile talep üzerine görevlendirilen bir psikolog ve bir hekim yer almıştır.

8. Ziyaret ilk olarak Of İlçe Jandarma Komutanı ile yapılan görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede; TİHEK Heyeti tarafından, UÖM görevine, ziyaretin amacına ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiş, Of İlçe Jandarma Komutanlığı ile ilgili genel bilgiler edinilmiştir. Görüşmenin ardından Heyet, Of İlçe Jandarma Komutanlığı bünyesindeki nezarethane odalarını incelemiştir. Ziyaret, Komutan ile yapılan son görüşme ile sonlandırılmıştır.
9. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 9/1/2023 tarihli ve 2023/03 sayılı Kurul kararı ile Başkanlık Makamınının 26/4/2023 tarihli ve 21953 sayılı olurlarına istinaden Of İlçe Jandarma Komutanlığına¹ 3/5/2023 tarihinde gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

10. Of İlçe merkezine iki kilometre uzaklıkta bulunan Komutanlık hizmet binası, 16/11/2020 tarihinde faaliyete geçmiştir.
11. Binanın her iki giriş kapısında da engelli bireylerin binaya erişimini sağlayan engelli rampası ve bina içerisinde asansör mevcuttur. Nezarethane, engelli bireyler için erişilebilirdir.
12. Komutanlık hizmet binasında tek kişi kapasiteli dört nezarethane odası bulunmakta olup odalar, binanın giriş katında yer almaktadır. İdare, nezarethane kapasitesi üzerinde tutulan olması durumunda Cumhuriyet savcısının talimatı alınarak Of İlçe Emniyet Müdürlüğüne ait nezarethanenin kullanıldığını belirtmiştir.
13. Oda ölçüleri standart olup odaların her biri 340 santimetre (cm) yüksekliğe ve 335x400 cm en ve boya sahiptir.
14. Ziyaret sırasında nezarethanede tutulan olmadığı görülmüştür. Nezarethanede en son tutulananın ziyaret tarihinden 2 gün önce kaldığı anlaşılmıştır.
15. İdare, yabancı uyruklu kişilerin tutuklanmadıkları sürece nezarethaneye alınmadıklarını ve yakında geri gönderme merkezi olmaması sebebiyle asayiş odalarında bekletildiklerini belirtmiştir. Ayrıca, yabancı uyruklu kişilerin yapılan tüm adli işlemlerinde adliyede kayıtlı bulunan tercümanlardan destek alındığı bilgisi verilmiştir.
16. İdare, nezarethanedeki odalardan ikisinin (1 ve 2 No.lu odalar) kadın tutulanlara, diğer iki odanın ise (3 ve 4 No.lu odalar) erkek tutulanlara tahsis edildiğini belirtmiştir. Ancak, oda girişlerinde odanın hangi cinsiyet grubuna ait olduğunu belirten yazı/tabela olmadığı görülmüştür.

1 Bundan sonra kısaca Komutanlık veya İdare olarak ifade edilecektir.

17. Nezarethane odalarında sabit ve dayanıklı oturma yeri bulunmaktadır. Oturma yerlerinin yumuşak şilteyle kaplı ve tutulanların rahatlıkla oturabileceği ve uyuyabileceği özelliğe sahip olduğu gözlemlenmiştir.
18. Battaniye ve yastıkların bir kısmının odaların dışında bulunan bir dolapta hazır bekletildiği ancak dolapta nezarethane kapasitesi kadar battaniye ve yastık olmadığı gözlemlenmiştir. Battaniye kenarlarının tutulanların intihar girişiminde bulunmasını önlemek amacıyla çıkarılmış olduğu ve temiz görüldüğü fakat yastıkların kılıfsız olduğu ve temiz olmadığı görülmüştür. İdare, diğer battaniye ve yastıkların depoda tutulduğunu ve ihtiyaç halinde tutulanlara verildiğini ve yastıklara tutulanların kendilerine zarar verme girişimlerini önlemeye yönelik olarak kılıf takılmadığını belirtmiştir. Depodan sorumlu personelin izinde olması sebebiyle depoya girilememiştir. Ancak, ziyaret sonrası İdare tarafından gönderilen fotoğraflardan Komutanlıkta yeterli sayıda battaniye ve yastık olduğu anlaşılmıştır. Odalarda bulunan güvenlik kamera kayıtlarında yapılan incelemede ziyaret tarihi öncesinde en son tutulana ilişkin görüntüler incelenmiş; tutulan kişiye battaniye ve yastık verildiği görülmüştür.
19. Her bir nezarethane odasında, etrafı ortalama 140 cm yüksekliğinde duvarla ayrılmış ve içerisinde tuvalet, lavabo ve duş alanının olduğu en ve boy ölçüleri 115x227 cm olan bir bölüm bulunmaktadır. Odaların birinde söz konusu bölüme ait kapının kapanmadığı görülmüştür. Bölümlerde yapılan incelemede musluklardan sıcak suyun aktığı ve genel olarak tuvalet ve banyoların temiz olduğu gözlemlenmiş ancak lavabo, tuvalet ve duş alanında tuvalet kâğıdı, kâğıt havlu, sabun, şampuan gibi hijyen malzemeleri bulunmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca, odalarda bulunan güvenlik kameralarının, söz konusu bölümlerin duvar ve kapılarının alçak olmasından ötürü duş alanının kullanılması durumunda tutulanların mahremiyetine zarar verebilecek şekilde kayıt aldığı incelenen güvenlik kamera kayıtlarından anlaşılmıştır.
20. Nezarethanede havalandırma demir parmaklıklı oda kapıları aracılığı ile sağlanmaktadır. Odaların kapılarının önünde ve koridorlarda havalandırma pervazlarının bulunduğu ayrıca odaların bulunduğu kat koridoru girişlerinden odaların hava aldığı gözlemlenmiştir.
21. Odaların dışındaki giriş koridorlarında kalorifer petekleri ve klima olduğu görülmüştür. Odaların ısınmasının kalorifer ve klimalar ile sağlandığı belirtilmiştir.
22. Odalar koridorlarda yer alan yapay aydınlatmalar ve odalarda bulunan pencereler vasıtasıyla içeri giren doğal ışıkla aydınlatılmaktadır. Odaların aydınlık olduğu ve yeterli doğal ışık aldığı gözlemlenmiştir.
23. Odaların her birinde acil durum butonuyla birlikte tutulanların personelle iletişim kurmasına imkân veren diyafon mevcuttur. Ziyaret Heyeti tarafından buton ve diyafonlar test edilmiş ve söz konusu aygıtların çalıştığı tespit edilmiştir. Ayrıca, İdare nezarethanede tutulanları karşıdan görebilecek şekilde yirmi dört saat esasına göre nöbetçi personel görevlendirildiğini ifade etmiştir.
24. İdare, talep eden tutulanlara mescitte bulunan seccadelerden verildiğini belirtmiştir.

25. Nezarethanede tutulanların sabah, öğle ve akşam olmak üzere günlük yemek ihtiyaçları Komutanlık tarafından iâşe bedeli çerçevesinde bütçeden karşılanarak temin edilmektedir. İdare, tutulanlara yakınları tarafından getirilen yemeklerin de verilebileceğini, tutulanların içme suyu ihtiyaçlarının ise nezarethane girişinde bulunan soğuk su sebilinden karşılandığını ayrıca talep halinde tutulanlara kantinden şişe su verildiğini belirtmiştir.
26. İdare, çocuk tutulan olması durumunda tutulma işleminin tutulan çocuğun anne, baba veya vasisine derhal bildirildiğini, çocuk tutulanların ifadesi alınırken müdafinin hazır bulundurulduğunu, çocuk ile ilgili işlemlerde sivil araç ve sivil personel görevlendirildiğini ayrıca çocuğun alikonulma işlemlerinde çocuğa kelepçe takılmadığını ifade etmiştir.
27. İdare, nezarethane odalarının altı ayda bir düzenli olarak ilaçlandığını belirtmiştir.
28. Nezarethanenin fiziksel koşullarının genel olarak iyi, nezarethane odalarının ferah, temiz ve aydınlık olduğu gözlemlenmiştir.
29. Nezarethanede yangın tüpleri ve odalarda yangın-duman sensörleri bulunduğu, tüplerin kontrollerinin düzenli olarak yapıldığı ve son kullanma tarihlerinin geçmediği görülmüştür.
30. Komutanlıkta bir müdafî görüşme odası bulunmaktadır. Odada sandalye/ masa gibi eşyaların bulunduğu ve odanın içeride konuşulanların dışarıdan duyulmayacak şekilde tasarlandığı görülmüştür.
31. Komutanlıkta bulunan teşhis odası incelenmiş, odada kamera bulunmadığı ve odanın teşhisin yapıldığı odayı görebilecek camlı bir duvarla diğer odadan ayrıldığı görülmüştür.
32. Komutanlıkta, 1 ifade alma odası bulunmaktadır. Odada yapılan incelemede odada masa ve sandalyeler ile güvenlik kamerası olduğu görülmüştür.
33. Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter kayıtlarının görevli Cumhuriyet savcısı tarafından düzenli olarak incelendiği görülmüştür. Heyet tarafından, deftere ilişkin yapılan detaylı incelemede, defter kayıtlarının genel olarak düzenli olarak doldurulduğu ancak bazı tutulanların nezarethaneden çıkarılma tarih ve saatinin deftere yazılmadığı gözlemlenmiştir. Konu ile ilgili olarak İdare, defter dışında jandarma nezarethane kayıt sistemine de tüm işlemlerin elektronik olarak kaydedildiğini; defter kayıtlarının düzenli olarak tutulmasına karşın bazı kısımların doldurulmasının unutulabildiğini belirtmiştir. Yapılan incelemede nezarethane kayıtlarının elektronik ortamda da tutulduğu ve burada herhangi bir eksiklik bulunmadığı tespit edilmiştir.
34. Odaların giriş kısmında ve odaların içinden tutulanlar tarafından okunabilecek uzaklıkta Türkçe Nezarethane Talimatı ile Türkçe, Almanca, İngilizce ve Fransızca dillerinde Türkiye Cumhuriyeti Kanunlarına Göre Yakalanan/Gözaltına Alınan Şahısların Hakları Bilgilendirme Formlarının asılmış olduğu görülmüştür.
35. Nezarethanede, biri nezarethane girişini ve dördü nezarethane odalarının içerisini kayıt altına alan toplam beş güvenlik kamerası bulunmaktadır. İdare, binada güvenlik kamera kayıtlarının kesintisiz olarak alınmasına imkân veren jeneratör bulunduğunu ve güvenlik kamera kayıtlarının sadece sistem odasından izlenebileceğini belirtmiştir. Sistem odasında yapılan incelemede,

güvenlik kameralarının gece görüşlerinin net olduğu, kör noktaya sebep olmayacak şekilde ve 7 gün 24 saat esasına göre kayıt yaptıkları, kayıtların geriye dönük izlenmesinde sorun olmadığı ve geriye dönük olarak yaklaşık 11 ay süreyle izlenebildiği görülmüştür. İdare, tutulanlara ait güvenlik kamera kayıtlarının beş yıl süreyle saklandığını belirtmiştir.

36. İdare, Komutanlıkta yeteri kadar erkek personel ile iki kadın personelin görevli olduğunu, ihtiyaç halinde İl Jandarma Komutanlığı tarafından talep edilen kadar kadın personel görevlendirmesinin yapıldığını ifade etmiştir. Ziyaret tarihinde kadın personelden birinin izinli olması diğer personelin ise henüz göreve başlamaması sebebiyle Komutanlıkta kadın personel bulunmadığı görülmüş olup bu durumun kadın tutulan olması durumunda hizmetin aksamasına veya gereken şekilde yapılamamasına neden olabileceği değerlendirilmiştir.
37. İdare, görevli personelin personel yıllık eğitim müfredatında; insan hakları, işkence ve kötü muamele ile hassas gruplara mensup bireylerle iletişim konularının yer aldığını ayrıca eğitim devresinde de personele bu yönde eğitim ve seminerler verildiğini belirtmiştir.

III. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

38. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Bu çerçevede, Komutanlık personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumu Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Tavsiyeler

1. İlçe Jandarma Komutanlığına Yönelik Tavsiyeler

39. Nezarethane odalarının girişinde odaların hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiğini belirten işaret ve tabelaların olmadığı göz önünde bulundurularak odaların girişlerine hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiklerine ilişkin işaret veya tabelaların asılması,
40. Odalarla aynı katta bulunan dolapta nezarethane kapasitesi kadar temiz battaniye ve yastığın hazır bulundurulması ve bunların kullanım durumuna göre düzenli olarak temizlenmesi²,
41. Kapanmayan lavabo, tuvalet ve duş alanı giriş kapısının tamir edilmesi ve odalarda bulunan güvenlik kameralarının açısının duş alanlarını kayıt altına almayacak şekilde ayarlanması³,

2 Avrupa İşkencenin ve İnsanlık dışı veya Onur kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi (AİÖK)'ne göre; "(...) nezarette gece kalmak zorunda olan kişilere temiz şilte ve battaniye verilmelidir. (...)" Bkz. AİÖK Standartları, CPT/Inf/(2002) - Rev. 2010, s. 7, para. 42.

3 "(...) nezaretteki kişiler mahremiyete uygun şartlarda tuvalet imkânına ve yıkanmak için uygun şartlara sahip olmalıdır. (...)" Bkz. AİÖK Standartları, CPT/Inf/(2002) - Rev. 2010, s. 13, para. 47.

42. Lavabo, tuvalet ve duş alanı kısmında tuvalet kâğıdı, kâğıt havlu, sabun ve şampuan gibi hijyen malzemeleri bulundurulması⁴,
43. Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defterin eksiksiz bir şekilde doldurulması hususuna dikkat edilmesi⁵,
44. Odalara asılmış olan Nezarethane Talimatı ile Türkiye Cumhuriyeti Kanunlarına Göre Yakalanan/Gözaltına Alınan Şahısların Hakları bilgilendirme formlarının bölgede daha ziyade Arapça, Farsça ve Gürcüce dili konuşan yabancılar olduğu göz önünde bulundurularak bu ilave dillerle çeşitlendirilmesi, anılan formların ve Nezarethane Talimatı dışında tutulanları bilgilendirici broşür, kitapçık, form gibi materyallerin şahısların anlayacakları dillerde görünür yerlere asılması-yerleştirilmesi⁶,

2. Trabzon İl Jandarma Komutanlığına Yönelik Tavsiye

45. Komutanlıkta sürekli olarak en az bir kadın personel bulundurulmasının temin edilmesi⁷, hususları tavsiye edilmektedir.

4 “(...) Nezaretheki kişiler gerektiğinde temiz ve düzgün şartlarda doğal ihtiyaçlarını karşılayabilmeli ve uygun yıkanma imkânlarına sahip olmalıdır. (...)” Bkz. AİÖK Standartları, CPT/Inf/(2002) - Rev. 2010, s. 8, para. 42.

5 Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmelik’in “Nezarethaneye alınanların kaydına ait defter” başlıklı 12’nci maddesinde; “Gözaltı işlemleri nezarete alınanların kaydına ait deftere yazılmak suretiyle tespit edilir. Denetime tâbi olan bu defterde: (...) c) Giriş işlemleri; 1) Yakalamanın yeri, tarihi ve saati, 2) Giriş tarihi ve saati, (...) e) Çıkış işlemleri; 1) Çıkarıldığı tarih ve saat, (...) belirtilir.” hükmü yer almaktadır.

6 “(...) nezarete alınan kişilere gecikme olmadan ve anladıkları bir dilde hakları konusunda sarih olarak bilgi verilmesi şarttır. (...)” Bkz. AİÖK Standartları, CPT/Inf/(2002) - Rev. 2010, s. 15, para. 44.

7 “Kadın ve erkek personel olması, üst arama gibi cinsiyet açısından hassas olan işlerin yapılmasında doğru personelin kullanılmasını da mümkün kılar. CPT bu bağlamda, yaşı ne olursa olsun özgürlüğünden mahrum edilen kişilerin sadece aynı cinsiyetten personel tarafından aranması gerektiğine ve (...) soyunmasını gerektiren türdeki aramaların diğer cinsiyetten olan gözaltı personelinin göremeyeceği bir yerde yapılması gerektiğine dikkat çeker; bu prensip çocuklar söz konusu olduğunda özellikle uygulanmalıdır.” Bkz. AİÖK Standartları, CPT/Inf/(2002) - Rev. 2010, s. 73, para. 26.

ERUH İLÇE JANDARMA
KOMUTANLIĞI NEZARETHANELERİ
ZİYARETİ RAPORU

2024/10

KISALTMALAR

AIÖK	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
BM	Birleşmiş Milletler
CMK	Ceza Muhakemesi Kanunu
Cm	Santimetre
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
para.	Paragraf
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK): 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının (ı) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin 1'inci fıkrasının (k) bendi uyarınca UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. Suç işlediği şüphesi somut delillerin varlığı ile kuvvetle muhtemel olan kişinin kolluk kuvvetleri tarafından özgürlüğünden yoksun bırakılmasına ilişkin genel hükümler 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK)'da düzenlenmiştir. CMK'nın 99'uncu maddesine göre; *"gözümlüne alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethanelerin maddi koşulları, bu kişinin hangi görevlinin sorumluluğuna bırakılacağı, sağlık kontrolünün nasıl yapılacağı, gözaltı işlemlerine ilişkin kayıt ve defterlerin nasıl tutulacağı, gözümlüne alınmanın başlangıcında ve bu tedbire son verildiğinde hangi tutanakların tutulacağı ve gözümlüne alınan kişiye hangi belgelerin verileceği ile kolluk tarafından gerçekleştirilen yakalama işlemlerinin yürütülmesinde uyulacak kuralların yönetmelikle gösterileceği"* hükme bağlanmıştır.
5. 1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yakalama, Gözümlüne Alma ve İfade Alma Yönetmeliğinin 4'üncü maddesi mucibince nezarethane; *"şüpheli veya sanıkların haklarındaki işlemlerin tamamlanıp adli mercilere sevk edilinceye kadar bekletilmesi amacıyla yapılmış yerleri"* ifade eder şeklinde tanımlanmıştır.
6. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin 1'inci maddesinin (j) bendine göre; Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görev ve yetkisini haiz olduğu hükme bağlanmıştır. Bu kapsamda; özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin tutulduğu nezarethanelere ziyaretler düzenlemek TİHEK'in görev ve yetki alanı kapsamındadır.

7. Anılan görevin icrası kapsamında, 1/11/2023 tarihinde Eruh İlçe Jandarma Komutanlığı Nezarethanelerine¹ *haberli* bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ... , İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcısı ... ile Kurumumuzun talebi üzerine görevlendirilen Hekim ... ve Psikolog ... yer almıştır.
8. Ziyaret ilk olarak Eruh İlçe Jandarma Komutanı ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede; TİHEK Heyeti tarafından, UÖM, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiş, İlçe Jandarma Komutanlığı ile ilgili genel bilgiler edinilmiştir. Görüşmenin ardından Heyet, Komutanlık bünyesindeki nezarethaneleri incelemiştir. Ziyaret İlçe Jandarma Komutanı ile yapılan son görüşme ile sonlandırılmıştır.
9. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 9/1/2023 tarihli ve 2023/03 sayılı kararı ile Başkanlık Makamınının 24/10/2023 tarihli ve 28291 sayılı oluruna istinaden Eruh İlçe Jandarma Komutanlığı Nezarethanelerine 1/11/2023 tarihinde gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

10. Eruh İlçe merkezinde bulunan Komutanlık hizmet binası, 2014 yılında inşa edilmiş ve aynı yıl faaliyetlerine başlamış olup üç kattan müteşekkildir.
11. Komutanlık nezarethanelerinin Ekim 2022 ve Ocak 2023 tarihleri arasında tadilatta olduğu ve Jandarma Genel Komutanlığının belirlemiş olduğu nezarethane standartlarına uygun olarak gerekli düzenlemelerin yapıldığı öğrenilmiştir. Görevli personel tarafından nezarethanenin önceki durumu ile tadilat sonrası durumunu gösterir fotoğraflar Ziyaret Heyeti ile paylaşılmış, nezarethanenin önemli ölçüde değişmiş olduğu görülmüştür.
12. Komutanlık hizmet binasında iki nezarethane odası bulunmakta olup nezarethane odaları binanın bodrum katında yer almaktadır.
13. Binaya girişte engelli rampasının ya da engelli asansörünün bulunmadığı görülmüş, nezarethanenin engelli bireyler için erişilebilir olmadığı değerlendirilmiştir. Bununla birlikte Komutanlık İdaresi tarafından, tutulan kişinin engelli olması durumunda Cumhuriyet Savcısına bildirildiği ve ilgili kişinin işlemlerinin nezarethaneye alınmadan tamamlandığı belirtilmiştir. Ayrıca tutulanın hastalık durumuna bağlı olarak da bu prosedürün işletildiği ifade edilmiştir.
14. Ziyaret esnasında nezarethanede tutulan olmadığı görülmüştür.
15. Nezarethanedeki odalardan biri kadın tutulanlara, diğeri erkek tutulanlara tahsis edilmiş olup oda girişlerine odanın hangi cinsiyet grubuna ait olduğunu belirten tabelalar yerleştirilmiştir. Erkek nezarethane odası 290x410 cm, kadın nezarethane odası ise 270x300 cm en ve boya sahiptir. Odaların yüksekliği yaklaşık olarak 300 cm'dir.

1 Bundan sonra kısaca Komutanlık olarak ifade edilecektir.

16. Erkek nezarethane odası ve kadın nezarethane odası birer kişilik olup toplam kapasite iki kişidir. Komutanlık İdaresi kapasitenin üzerinde tutulan olması durumunda ilgili kişilerin Eruh İlçe Emniyet Müdürlüğü Nezarethanelerine alındığı bilgisini paylaşmıştır. Ayrıca çocuk tutulan olması durumunda çocukların yetişkinlerden ayrı odalarda tutulduğu belirtilmiştir.
17. Nezarethane odalarında yeteri kadar sabit ve dayanıklı oturma yeri bulunduğu, oturma alanlarının yumuşak şilte ile kaplı ve tutulanların rahatlıkla uyuyabileceği özelliğe sahip olduğu gözlemlenmiştir.
18. Nezarethanede kapasitesiyle eş değre sayıda battaniye ve yastığın olduğu, battaniyelerin kenar lastiklerinin kişilerin kendilerine zarar vermelerinin önlenmesi için kesilmiş olduğu gözlemlenmiştir. Battaniyelerin, her bir tutulunun kullanımı ardından ve rutin olarak ayda bir defa yıkandığı belirtilmiş, yapılan incelemede battaniyelerin temiz olduğu görülmüştür. Nezarethanede kapasite sayısında battaniye ve yastık bulunmakla birlikte yoğunluk durumlarının yaşanması ihtimaline karşı ek battaniye ve yastığın bulundurulması gerektiği değerlendirilmiştir.
19. Havalandırmanın demir parmaklıklı oda kapıları aracılığı ve odalarda yer alan pencereler vasıtasıyla sağlandığı, ısıtmanın ise kalorifer sistemiyle sağlandığı görülmüştür.
20. Nezarethane odalarının yapay aydınlatmasının koridor ve odalarda yer alan lambalar ile doğal aydınlatmasının ise oda içindeki pencerelerden gelen gün ışığı ile sağlandığı görülmüştür. Ayrıca yapay aydınlatmanın, ışık derecesi ayarlanarak değiştirilebildiği gözlemlenmiştir.
21. Komutanlıkta, tutulanların üzerinden çıkan değerli eşya, para gibi eşyaların saklandığı altı adet kilitli eşya dolabının bulunduğu görülmüştür. Dolapların her birinin çift kilitli olduğu ve anahtarlardan bir tanesinin tutulana verildiği öğrenilmiştir.
22. Nezarethanede yangın söndürme tüpleri, yangın söndürme hortumları ile diğer gerekli ekipmanların bulunduğu görülmüş, yangın söndürme tüplerinin düzenli aralıklarla kontrollerinin sağlandığı tespit edilmiştir.
23. Nezarethane odaları içerisinde yaklaşık bir buçuk metre yüksekliğe sahip bir duvar ile odadan ayrılmış halde tuvalet, banyo ve lavabo bulunmaktadır. Banyo duş başlığı ve hortumunun tutulunun kendisine zarar vermesini önlemek için duvara gömülü olduğu görülmüştür. Tuvalet ve lavabo musluklarının akar vaziyette olduğu, bununla birlikte engelli bireylerin kullanımına uygun banyo ve tuvaletin mevcut olmadığı, sıcak su imkânının 24 saat kesintisiz sağlanmadığı, tutulunun talebi halinde sıcak suya erişimin olduğu öğrenilmiştir.
24. Tuvalet ve banyo bölümünde sabun, tuvalet kâğıdı, kâğıt havlu gibi ürünlerin bulunmadığı görülmüş, Komutanlık İdaresi tarafından tutulunun kendisine zarar vermesinin önlenmesi için bu ürünlerin sürekli olarak tuvalet ve banyo bölümünde bulundurulmadığı, tutulunun talebi halinde ürünlerin verildiği ve kullanımın ardından geri alındığı ifade edilmiştir. Bu bölümde yapılan incelemede tuvalet ve banyoların genel olarak temiz olduğu gözlemlenmiş ancak su

giderlerinin bulunduğu alanın açık olduğu, buradan haşerelerin içeri girebileceği değerlendirilmiştir.

25. Komutanlık İdaresi tarafından nezarethane bölümlerinin günlük olarak ve her tutulananın ayrılmasının ardından temizlendiği belirtilmiş; nezarethane odaları, koridor, ifade alma odası ve avukat görüşme odasının genel olarak temiz olduğu gözlemlenmiştir.
26. Tutulanların içme suyu ihtiyacının lavabolardan akan şebeke suyu ya da talep halinde pet şişe sulardan, yemek ihtiyacının ise tutulanların isteği doğrultusunda sağlık durumları (diyet, vegan, vejetaryen ve özel beslenmesi gereken çocuk) göz önünde bulundurularak dışarıdan temin edildiği belirtilmiştir. Tutulanların yemek ve su ihtiyaçları giderlerinin ilgili birim bütçesinden sağlandığı ve ayrıca Komutanlığa bağlı birlikte yer alan kantinden de tutulanların ihtiyaçlarının karşılandığı aktarılmıştır.
27. Acil tıbbî müdahale gereken durumlarda, 112 Acil Çağrı Merkezi aranarak ambulans çağrıldığı, tutulananın hastaneye götürülmesi gereken hallerde ise ilgili Cumhuriyet Savcısına bilgi verildiği ve Cumhuriyet Savcısının talimatına göre görevli personel eşliğinde tedavisi yapılmak üzere hastaneye sevkinin sağlandığı ifade edilmiştir.
28. Tutulanların sağlık muayenelerinde doktora bilgi vermesi durumunda gözetim altında kaldıkları süre içerisinde ilaç kullanımlarına izin verildiği, ilaçların görevli nezarethane ya da nöbetçi personel tarafından ecza dolabında muhafaza edildiği, kullanımlarının takip ve kontrol edildiği ifade edilmiştir. Tutulananın yanında ilacının bulunmaması halinde ise ilgili Cumhuriyet Savcısına bilgi verildiği ve Cumhuriyet Savcısının talimatına göre doktor tarafından reçete edilen ilaçların temin edilerek tutulana ulaştırıldığı bilgisi edinilmiştir.
29. Komutanlıkta bir müdafî görüşme odasının bulunduğu, odada müdafî ve tutulanan için sandalye ve masanın bulunduğu ve odanın güvenlik kamerası ile izlendiği görülmüş; yapılan incelemede odanın içerisinde konuşulanların dışarıdan duyulmadığı ve güvenlik kamerasının ses kayıt özelliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.
30. Komutanlıkta görünmez cam sistemi ve sesli görüntülü kayıt yapan kamera sisteminin mevcut olduğu bir ifade alma odasının bulunmadığı, ifade alma odası olarak Tim Komutanı odasının kullanıldığı, burada yeteri sayıda masa ve sandalyenin bulunduğu görülmüştür. Bu odada bir güvenlik kamerasının mevcut olduğu görülmüş, yapılan incelemede kameranın bozuk olduğu ve kayıt tutmadığı tespit edilmiştir.
31. Nezarethane talimatnamesinin Türkçe, İngilizce, Almanca ve Fransızca olmak üzere dört farklı dilde nezarethane koridorunda asılı olduğu görülmüştür.
32. Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter kayıtlarının görevli Cumhuriyet Savcısı tarafından incelendiği görülmüştür. Heyet tarafından deftere ilişkin yapılan detaylı incelemede, defter kayıtlarının genel olarak tutulduğu ancak bazı tutulanların nezarethanedeki çıkarılma tarih ve saatinin deftere yazılmadığı görülmüştür. Bununla birlikte defter kayıtlarının Jandarma Kolluk İşlemleri Projesi sistemine elektronik ortamda girildiği belirtilmiş, burada da kayıtların tutulduğu

ve defter kayıtlarındaki eksik hususların burada bulunmadığı görülmüştür. Her ne kadar elektronik sistemde kayıtlar tutulsa da defter kayıtlarının da eksiksiz olarak tutulması gerektiği Komutanlık İdaresi ile paylaşılmıştır.

33. Tutulanan yabancı olması durumunda kişinin tahkikatını yürüten birimlerce tercüman tahsis edildiği, Merkezde yabancı tutulanların haklarını gösteren Türkçe, İngilizce, Fransızca ve Almanca formlar olduğu görülmüştür.
34. Nezarethanedeki, ikisi ara koridoru, diğer ikisi ise nezarethane odalarının içerisini gösteren toplam dört güvenlik kamerası bulunmaktadır. Kameralar 24 saat esasına göre kayıt yapmakta olup, kamera kayıtlarının geriye dönük 7 gün süreyle saklandığı, bu sürenin ardından kayıtların CD'lere aktarıldığı öğrenilmiştir. Yapılan incelemede nezarethane odalarındaki kameraların nezarethane odalarının tamamını gösterdiği ve anlık olarak ve CD'ler üzerinden geçmişe dönük olarak izlemelerin yapılabildiği tespit edilmiştir. İncelenen kayıtlarda tuvalet ve banyoların güvenlik kamerası açısından izlenebildiği görülmüştür. Durum mahremiyet açısından uygun bulunmamış olup İdareye tuvalet ve banyo bölümlerinin kamera görüntülerinin bulanıklaştırılabileceği, dijital karartma uygulanabileceği, yarım duvarın yükseltilebileceği gibi alternatif öneriler sunulmuştur. Ayrıca anlık ve geçmişe dönük kamera kayıtlarının izlenmesi esnasında görüntü kayıtlarında pürüzleşme ve karıncalanmaların söz konusu olduğu ve bir nezarethane odasının gece görüşünde sorunların bulunduğu, kayıtların net olarak izlenemediği tespit edilmiştir. Komutanlık İdaresi tarafından daha sonra gönderilen bilgi ve belgelerden, ziyaretin ardından iki gün sonra (3/11/2023 tarihinde) Siirt İl Jandarma Komutanlığı tarafından Komutanlığa yerinde inceleme yapıldığı ve kameraların görüntü kalitesinin yetersizliği tespit edilerek ihtiyaç listesinin hazırlandığı ve buna göre kameraların ve diğer ekipmanların değiştirileceği öğrenilmiştir.
35. Defter kayıtlarından rastgele belirlenen tutulanlara ait kamera görüntüleri incelenmiş, bazen tutulan iki kişinin aynı nezarethane odasına konulduğu, bu kişilerin aynı yatağı paylaşmak zorunda kaldığı görülmüştür. Komutanlık İdaresi aynı olayla ilgili birden fazla tutulan olması durumunda aynı nezarethane odasına konulabildiğini ancak bundan sonraki süreçlerde daha dikkatli olunacağını ve bir nezarethane odasında birden fazla tutulunun konulmayacağını belirtmiştir.
36. Nezarethane odalarında, tutulanların ihtiyaç anında personeli çağırmak amacıyla kullandıkları acil durum butonlarının bulunduğu görülmüş ve çalışıp çalışmadıkları Ziyaret Heyeti tarafından kontrol edilmiştir. Kontrol neticesinde butonların çalışır durumda olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca Komutanlık İdaresi tarafından nezarethanelerde tutulan olması durumunda personelin, tutulan ayrılana kadar iki saat aralıklarla burada bulunduğu ifade edilmiştir.
37. Komutanlıkta yeteri sayıda kadın ve erkek personelin görev yaptığı, görev yapan tüm personelin profesyonel askerlerden oluştuğu, zorunlu askerlik hizmetini yerine getiren kişilerin bulunmadığı belirtilmiştir. Nezarethanedeki kadın tutulan olması durumunda kadın personelin

bu süre zarfında nezarethanede bulunduğu ve personel sayısının yeterli olduğu vurgulanmıştır. Ziyaret esnasında kadın personelin de bulunduğu görülmüştür.

38. Komutanlıkta görev yapan personelin, son bir yıl içerisinde uzaktan erişim yöntemiyle insan hakları ve diğer eğitimleri aldığı ve eğitimlerin tekrarlandığı belirtilmiştir. Bununla birlikte personelin dezavantajlı gruplarla iletişim ve BM İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İçin El Kılavuzu'nu (İstanbul Protokolü) içerir şekilde işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme eğitimleri almadığı öğrenilmiştir.

III. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

39. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Komutanlık tarafından, Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmış ve gerekli bilgi ve belgelere erişim vakitlice sağlanmıştır. Bu çerçevede, hem İlçe Jandarma Komutanının hem de İlçe Jandarma Komutanlığı personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Tavsiyeler

1. İlçe Jandarma Komutanlığına Yönelik Tavsiyeler

40. Komutanlığa girişte kullanılmak üzere engelli rampası ya da engelli asansörünün kurulması ayrıca nezarethanedeki banyo ve tuvaletlerin engellilerin kullanıma uygun hale getirilmesi,²
41. Yoğunluk yaşanması ihtimaline karşı nezarethane bünyesinde ek battaniye ve yastığın bulundurulması,
42. Tuvalet ve banyo bölümlerinde yer alan su giderlerinin haşere girmeyecek şekilde gider kapağı ile kapatılması,
43. Komutanlıkta uygun bir odanın ifade alma odası olarak düzenlenmesi, odanın sesli görüntülü kayıt yapan kamera sistemi ile donatılması ve gerekli ekipmanın temin edilmesi,
44. Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defterin eksiksiz bir şekilde doldurulması,
45. Tuvalet ve banyo bölümlerinde mahremiyetin sağlanması için bu alanları gören kamera görüntülerinin, güvenlik kamera kayıtlarında görülmeyecek hale getirilmesi ya da bu bölümleri odadan ayıran duvarın yükseltilmesi,

2 BM Engelli Hakları Sözleşmesi madde 14: "Taraflar Devletler engelli kişiler eğer herhangi bir süreç sonunda özgürlüklerinden mahrum edildiyse; bunun diğer bireylerle eşit koşullar altında yapılmasını; engellilerin uluslararası insan hakları hukukuna uygun olarak güvencelere sahip olmasını ve makul düzenlemeye ilişkin hükümler dâhil olmak üzere Sözleşme'nin hedefleri ve ilkeleriyle uyumlu muamele görmesini sağlar."

46. Gerek kötü muameleye maruz kalma ihtimali bulunan kişilerin gerekse fiziksel olarak kötü muamele yaptıkları veya psikolojik baskı uyguladıkları yönünde haksız suçlamalara muhatap olma ihtimali bulunan personele yönelik bu risklerin azaltılması amacıyla güvenlik kameralarının ve kamera kayıt sistemlerinin yenilenmesi,
47. Nezarethane odalarında aynı anda iki kişinin tutulmaması, tutulan sayısının fazla olması halinde İlçe Emniyet Müdürlüğü nezarethanelerine ya da yakın başka bir nezarethaneye sevklerin sağlanması,
48. Personelin dezavantajlı gruplarla iletişim ve BM İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İçin El Kılavuzu'nu (İstanbul Protokolü) içerir şekilde işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme eğitimlerini almasının sağlanması, hususları tavsiye edilmektedir.

MERSİN İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ
NEZARETHANELERİ
ZİYARETİ RAPORU

2024/16

KISALTMALAR

AiÖK/ CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
BM	Birleşmiş Milletler
CMK	Ceza Muhakemesi Kanunu
m ²	Metrekare
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
para.	Paragraf
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın amacı *"Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının (ı) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin 1'inci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. Suç işlediği şüphesini gösteren somut delillerin varlığı halinde kişinin kolluk kuvvetleri tarafından özgürlüğünden yoksun bırakılmasına ilişkin genel hükümler 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda (CMK) düzenlenmiştir. CMK'nin 99'uncu maddesinde *"Gözümlüne alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethanelerin maddi koşulları, bu kişinin hangi görevlinin sorumluluğuna bırakılacağı, sağlık kontrolünün nasıl yapılacağı, gözaltı işlemlerine ilişkin kayıt ve defterlerin nasıl tutulacağı, gözaltına alınmanın başlangıcında ve bu tedbire son verildiğinde hangi tutanakların tutulacağı ve gözaltına alınan kişiye hangi belgelerin verileceği ile kolluk tarafından gerçekleştirilen yakalama işlemlerinin yürütülmesinde uyulacak kuralların yönetmelikle gösterileceği"* hükme bağlanmıştır.
5. 1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yakalama, Gözümlüne Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 4'üncü maddesine göre nezarethaneler *"Şüpheli veya sanıkların haklarındaki işlemlerin tamamlanıp adli mercilere sevk edilinceye kadar bekletilmesi amacıyla yapılmış yerleri"* ifade etmektedir.
6. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu kapsamda, özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin tutulduğu nezarethanelere ziyaretler düzenlemek TİHEK'in görev ve yetki alanı kapsamındadır.

7. Anılan görevin icrası kapsamında, 17/2/2023 tarihinde Mersin İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethanelerine *habersiz* bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; Başkan Yardımcısı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcısı ... ve Psikolog ... yer almıştır.
8. Ziyaret, Mersin İl Emniyet Müdürü M. A. ile yapılan ön görüşme ile başlamıştır. Görüşmede UÖM hakkında genel bir bilgilendirme yapılmış, gerçekleştirilecek ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiş ve İdareden İl Emniyet Müdürlüğü bünyesinde bulunan şubeler ve bu şubelerin gerçekleştirdikleri iş ve işlemler hakkında genel bilgiler edinilmiştir. Ön görüşmenin ardından sırasıyla İl Emniyet Müdürlüğü ana hizmet binasında bulunan Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü Nezarethaneleri ile Siteler Polis Merkezi Amirliği Nezarethaneleri ziyaret edilmiştir. Ziyaretlerin sonunda Siteler Polis Merkezi Amir Vekili U. Ö. ile son görüşme yapılarak ziyaret sonlandırılmıştır.
9. Bu rapor, 22/9/2022 tarihli ve 2022/662 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık Makamının 17/2/2023 tarihli ve 19565 sayılı oluruna istinaden 17/2/2023 tarihinde, Mersin İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethanelerine gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri

10. 2007 yılında inşası tamamlanan İl Emniyet Müdürlüğü ana hizmet binası 2008 yılında hizmete açılmıştır. Merkezi bir konumda bulunması nedeniyle Müdürlük binasına toplu taşıma araçlarıyla ulaşım kolaylıkla sağlanabilmektedir.
11. İl Emniyet Müdürlüğü ana hizmet binasında bulunan nezarethaneler sadece Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü tarafından kullanılmaktadır.
12. Ziyaret esnasında nezarethane tutulan olmadığı görülmüştür.
13. İl Emniyet Müdürlüğü ana hizmet binasında her biri 5 kişi kapasiteli toplam 5 nezarethane odası bulunmaktadır. Uluslararası standartlara göre çok kişilik nezarethane odalarında her bir kişi için en az 4 m² yaşam alanı sağlanmalıdır¹. İl Emniyet Müdürlüğü ana hizmet binasında bulunan nezarethane odalarının her biri, eni 3.8 metre, boyu 5.2 metre ve yüksekliği 3,15 metre olmak üzere 19,76 m² alana sahiptir².

1 Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelelerin Önlenmesi Komitesi (AİÖK/CPT), CPT/Inf (2020)24 Türkiye Raporu, para.30: "CPT alıkonulan kişilerin genellikle çok sıkışık yerlerde tutulduğunu bir kez daha tespit etmiştir. Örneğin, ziyaret edilen bazı kurumlarda, 8 m² büyüklüğündeki hücrelerde aynı anda üç kişi ve 9 m² büyüklüğündeki hücrelerde aynı anda dört kişinin kaldığı anlaşılmıştır. Komite, Türk makamlarının alıkonulan kişilerin gece boyunca tutulduğu tüm gözaltı hücrelerinde yeterli yaşam alanı olmasını sağlamak için gerekli adımları atması yönündeki tavsiyesini tekrarlamaktadır; 7 ile 9 m² büyüklükteki hücrelerde aynı anda ikiden fazla kişi kalmamalıdır."

2 AİÖK, AİÖK Standartları, CPT/Inf (92) 3, para.43: "Bir polis hücresi (veya bir başka tür gözaltındaki kişinin / mahkûmun kalacağı yer) için makul büyüklüğün ne olduğu zor bir sorudur. Böyle bir değerlendirme yaparken göz önünde bulundurulması gereken birçok faktör vardır. Ancak CPT heyetleri bu konuda genel kuralları belirleme ihtiyacı hissetmişlerdir. Birkaç saatten daha uzun süreli çalışmalar için tek

14. İdare tarafından, nezarethanelerde tutulan kişi sayısının 25'in üstüne çıkması durumunda bina içerisinde kullanılacak başka bir yer bulunmaması nedeniyle ilde bulunan diğer birimlerin nezarethanelerinin kullanıldığı bilgisi verilmiştir. Bu kapsamda kayıt defterindeki tutulanlara ait kayıtlar da dikkate alındığında tutulanlar için yeterli alan olduğu gözlemlenmiştir.
15. Hizmet binası içinde 2 tanesi genele hizmete vermek üzere toplam 4 asansör bulunmakta olup bodrum katında yer alan nezarethane odalarına asansör ve merdiven ile erişim sağlanmaktadır.
16. İdare ile yapılan görüşmelerde kadınların da nezarethanede tutulduğu bilgisi verilmiş ancak yapılan incelemede oda girişlerinde bu duruma ilişkin bir tabela ya da işaretin bulunmadığı görülmüştür. İdare tarafından sunulan bilgi ve belgelerde de konuya ilişkin olarak, nezarethane odalarının girişinde hangi odanın hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiğine ilişkin bir düzenlemenin bulunmadığı, ancak farklı cinsiyete sahip kişilerin aynı nezarethane odasında tutulmadığı ifade edilmiştir.
17. Nezarethanede çocukların tutulmadığı, çocuklara ilişkin işlemlerin Çocuk Şube Müdürlüğü tarafından takip edildiği belirtilmiştir. Tutulanlar arasında ağır bir engeli bulunanlar, gebe olanlar ve emzirenlerin bulunması durumunda gerekli kolaylıkların sağlandığı, Cumhuriyet Savcısına bilgi verildiği ve talimat doğrultusunda hareket edildiği belirtilmiştir.
18. Nezarethane odalarındaki oturma bölümlerinde ihtiyaç duyulduğunda uyumak için uygun olacak şekilde sabit yastık özelliği bulunmakta olup, oturma bölümleri yumuşak ve silinebilir kumaş şilte ile kaplıdır. İdare tarafından toplamda kapasite sayısının 4 katı kadar battaniye bulundurulduğu, battaniyelerin her kullanımdan sonra değiştirildiği ve toplu halde yıkattırıldığı belirtilmiştir. Yapılan incelemelerde nezarethane odalarının tümünde yeteri kadar sayıda temiz battaniye bulunduğu ve battaniye kenarlıklarının güvenlik amacıyla çıkarılmış olduğu görülmüştür.
19. Nezarethanede, tutulanlardan Müslüman olanlar için seccadelerin mevcut olduğu, ziyaret tarihi itibarıyla diğer inançlara ilişkin herhangi bir talebin gelmediği öğrenilmiştir.
20. Nezarethane odalarında acil durum butonu bulunmadığı görülmüştür. Bununla birlikte İdare tarafından tutulanların, personel ile 7/24 yüz yüze iletişime geçebilme imkânı olması nedeniyle herhangi bir elektronik sisteme ihtiyaç duyulmadığı ifade edilmiştir.
21. Nezarethane odalarında havalandırma penceresi olduğu ve her nezarethanenin hem doğal hem de yapay aydınlatmaya sahip olduğu görülmüştür. İdare tarafından kanal sistemi ile tüm oda ve koridorlardan geçen suni bir havalandırma sisteminin olduğu, ısınma ve soğutma işlemlerinin merkezi sistem ile sağlandığı ve 24 saat sıcak suya erişim imkânının bulunduğu bilgisi verilmiştir. Yapılan incelemelerde ısınma ve sıcak suya erişime ilişkin bir sorun tespit edilmemiştir.
22. Nezarethanede 1 banyo ile 2 tuvalet bulunmakta olup bunların temiz durumda oldukları görülmüştür. Ancak engelliler için gerekli düzenlemelere sahip ayrı bir lavabo ve banyo

kişilik polis hücrelerinin değerlendirilmesinde halen kullanılan (asgari standart değil, arzu edilen düzey olarak görülen) kriterler şunlardır: 7 m² civarında, duvarlar arasında 2 metre veya daha çok, tavan ve taban arasında 2.5 metre mesafe olan yerler."

- bulunmamaktadır. İdare tarafından engelliler ve kadın tutulanlar için ayrı banyo ve tuvalet planlaması yapıldığı bilgisi verilmiştir.
23. İdare tarafından, tutulanların duş ve temizlik ihtiyacı için sadece sıvı sabun sağlandığı, havlu, şampuan, diş macunu gibi bireysel kullanım ürünleri olması sebebiyle haber verilen yakınları tarafından temin edildiği bilgisi verilmiştir.
 24. Nezarethanelerin temizliğinin Emniyet Müdürlüğü tarafından görevlendirilen personel tarafından yapıldığı, rutin temizlik kapsamında günlük olarak çöplerin toplandığı, koridor, banyo ve tuvaletlerin temizlendiği, günlük temizlik dışında, tutulanların işlemleri bitip nezarethanedan ayrılmalarının akabinde görevli personel tarafından ayrıca temizlendiği; bulaşıcı hastalıkların önlenmesi ve haşere sorunun yaşanmaması amacıyla da ayda bir defa dezenfekte edildiği İdarece belirtilmiştir. Yapılan incelemelerde nezarethane odalarının temiz durumda olduğu gözlenmiştir.
 25. Tutulanlarının yemek ihtiyaçlarının hizmet alımı suretiyle temin edildiği, tutulanlara üç öğün (sabah-öğle-akşam) yemek verildiği, tutulanların içme suyu ihtiyacının öğünlerle birlikte karşılandığı belirtilmiştir.
 26. İdarece, acil tıbbi müdahale ihtiyacı halinde 112 Acil Çağrı Merkezi vasıtası ile tutulanlara ilk müdahalenin yapıldığı, 112 görevlilerinin gerek görmesi durumunda görevli memur eşliğinde sevklerinin sağlandığı, tedavi işlemlerinin tamamlandığına dair doktor raporu ile birlikte tutulanların nezarethaneye giriş işlemlerinin tekrar yapıldığı ifade edilmiştir.
 27. Sürekli ilaç kullanan tutulanların reçete veya doktor raporu ibraz etmesi ya da doktor raporunda sürekli ilaç kullanması gerektiğinin belirtilmesi durumlarında ilacın temin edildiği ve saati geldiği zaman nezarethane personeli tarafından kendisine verildiği belirtilmiştir.
 28. Müdürlük bünyesinde bir müdafî görüşme odası bulunmaktadır. Yapılan incelemelerde standartlara uygun olarak, odada herhangi bir görüntü ve ses kaydı alan sistemin bulunmadığı ve odanın içerisinde konuşulanların dışarıdan duyulmadığı tespit edilmiştir.
 29. Müdürlük bünyesinde üç ifade alma odası bulunmaktadır. Odalar ses ve görüntü kaydı yapan bir güvenlik kamerası ile izlenmektedir. Odaların yeterli ışıklandırma ve havalandırma imkânına sahip olduğu, odalarda yer alan pencerelerde parmaklıkların bulunduğu gözlenmiştir.
 30. Tutulanların mahremiyetinin korunması için nezarethane içinde, tutulanların buldukları alanın (sesli) kamera ile izlenmekte olduğunu belirten bir uyarı yazısının asıldığı görülmüştür.
 31. Tutulan kişinin yabancı olması halinde kendisine tercüman tahsis edildiği bilgisi edinilmiştir.
 32. Nezarethane koridorlarındaki panolarda Nezarethane Talimatnamesinin, CMK'nın 91'inci ve 147'nci maddelerine uygun olarak hazırlanmış Sanık Hakları Formunun Türkçe ve yabancı

uyruklu şahısların anlayacakları dillerde tercümesinin³ ve İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinin asılı olduğu görülmüştür.

33. Nezarethanede tutulanların üst araması esnasında üzerinden çıkan özel eşyaların bez torba içerisine konularak ağzının bağlandığı, üzerine şüphelinin isminin yazıldığı ve nezarethane odası ile aynı numaralı dolaplarda muhafaza edildiği belirtilmiştir.
34. Ziyaret heyeti tarafından Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter kayıtları incelenmiş; Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 12'nci maddesinde belirtilen hususların defterde yer aldığı, defterin görevli Cumhuriyet Savcısı tarafından belirli aralıklarla incelendiği, ancak bazı kayıtlarda müdafî isimlerinin yazılmadığı anlaşılmıştır⁴.
35. Nezarethanede 7/24 esasına uygun olarak kayıt alan gece görüş özelliğine sahip, sabit ve geniş açılı 17 güvenlik kamerası bulunmaktadır. Kameralar nezarethane içerisini, nezarethane odalarını, nezarethane odalarının yer aldığı koridorları, nezarethane girişini, tuvalet ve banyoların girişini göstermekte olup kamera kayıtlarının geriye dönük 30 gün süreyle saklandığı ve olası bir elektrik kesintisine karşı jeneratörün otomatik olarak devreye girdiği belirtilmiştir. Yapılan incelemelerde mutfak alanında kamera bulunmadığı ancak mutfak girişini gösteren bir kamera olduğu tespit edilmiştir.
36. Ziyaret esnasında kamera görüntülerinden sorumlu personelin Merkezde bulunmaması nedeniyle kamera kayıtlarına ilişkin inceleme gerçekleştirilememiştir. Ancak ziyaret tarihinden sonra geçmişe yönelik kayıtlar talep edilmiş olup Mersin İl Emniyet Müdürlüğü tarafından sunulmuştur. Bu çerçevede yapılan incelemelerde geriye dönük izlemede bir sorun bulunmadığı ve defter kayıtları ile kamera kayıtlarının tutarlı olduğu tespit edilmiştir.
37. Müdürlük bünyesinde yeterli sayıda kadın ve erkek personelin bulunduğu, gözaltına alınan kadınlarla ilgili işlemlerin kadın personel tarafından yapıldığı belirtilmiştir.
38. İdarece, personele hizmet içi eğitim kapsamında genel konulara ilişkin olarak çevrimiçi ve yüz yüze eğitimler verildiği belirtilmiştir.

3 Almanca, Arapça, Bulgarca, Fransızca, Gürcüce, İspanyolca, Romence, İngilizce, Rusça, Ukraynaca, Yunanca dillerinde sanık hakları formu bulunmaktadır.

4 Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği madde 12: "Gözaltı işlemleri nezarete alınanların kaydına ait deftere yazılmak suretiyle tespit edilir. Denetime tâbi olan bu defterde: a) Kimlik bilgileri; 1) Adı ve soyadı, (...)b) Gözaltına alınmasına esas bilgiler; 1) İsnat edilen suç, gözaltına alınma nedeni, (...) c) Giriş işlemleri; 1) Yakalamanın yeri, tarihi ve saati, 2) Giriş tarihi ve saati, 3) Girişte alınan hekim raporunun verildiği makam, tarihi, sayısı ve özeti, 4) Üst aramasında teslim alınan malzemeler, teslim eden ve teslim alanın imzası,(...) d) Şüpheli ile ilgili işlemler; 1) Haber verilen yakını veya belirlediği kişi, adres ve telefon numarası, 2) Haber verilen diplomatik temsilciliğin adı ve telefon numarası, 6) Tercüman temin edilip edilmediği, tercümanın adı, soyadı ve imzası, 7) Müdafî istediği hakkındaki beyanı ve imzası, (...) 9) Gelen müdafînin adı ve soyadı, sicil numarası, geliş saati ve imzası,(...)belirtir. Bu defterde, yukarıda belirtilen zorunlu bilgilerin dışında gerekli görülen diğer bilgilere de yer verilebilir." 8 Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği madde 25/5: "Nezarethane girişine, onaylanmış nezarethane talimatı asılır."

B. Siteler Polis Merkezi Amirliği

39. Siteler Polis Merkezi Amirliği, Şevket Sümer Mahallesi 156'ncı caddede yer almakta olup İl Emniyet Müdürlüğüne yaklaşık 7 km mesafededir. Merkez binası, cadde üzerinde yer alması nedeniyle toplu taşıma araçları ile ulaşımaya elverişlidir.
40. Bina girişinde engelli rampası bulunduğu, nezarethane odalarının zemin katta bulunduğu ve odalara merdiven ile erişim sağlandığı görülmüştür.
41. Ziyaret esnasında nezarethanede tutulan olmadığı görülmüştür.
42. Hizmet binasında her biri 9,75 m² (en: 2,5 m, boy: 3,90 m, yükseklik: 2,75 m) alana sahip 2 nezarethane odası bulunmaktadır. Nezarethanedeki odalardan biri kadın tutulanlara, diğeri erkek tutulanlara tahsis edilmiş olup oda girişlerine odanın hangi cinsiyet grubuna ait olduğunu belirten tabelalar takılmıştır.
43. İdare tarafından toplam kapasitenin 10 kişi olduğu, kapasite aşımı olması durumunda tutulanların Asayiş Şube Müdürlüğüne sevk edildiği bilgisi verilmiştir. Ancak nezarethane odalarının büyüklüğü göz önüne alındığında Merkez kapasitesinin 10 kişi olarak belirlenmesinin uluslararası standartlara⁵ aykırı olacağı değerlendirilmiştir.
44. Merkeze ait nezarethanelere çocuk girişi yapılmadığı, gözetimine alınan çocukların Çocuk Şube Müdürlüğüne sevk edildiği belirtilmiştir.
45. Nezarethane odalarının genel olarak temiz olduğu ve tümünde yeterli sayıda kenarlıkları kesilmiş, temiz battaniye ve yastık bulunduğu görülmüştür.
46. Nezarethane odalarında ısınma ve havalandırma ihtiyacı sırasıyla klima ve ortak havalandırma sistemi ile sağlanmakta olup ziyaret esnasında yapılan incelemelerde ısınma ve havalandırmaya ilişkin bir sorun tespit edilmemiştir.
47. Merkezde tutulanlar için bir banyo ile kadın ve erkeklere ayrı ayrı tahsis edilmiş iki tuvalet bulunmaktadır. Yapılan incelemelerde tuvalet ve banyoların engelli bireylerin kullanımına uygun olmadığı, tutamaçların bulunmadığı tespit edilmiştir.
48. İdare ile yapılan görüşmede sıcak su ihtiyacının güneş enerjisi sistemi ile karşılandığı bilgisi verilmiş ancak ziyaret esnasında yapılan incelemelerde sıcak suyun akmadığı tespit edilmiştir.
49. İdare, rutin temizliğin, temizlikten sorumlu personel tarafından günlük olarak, genel temizliğin ise tutulanların sevk işlemlerinin yapılmasından sonra yapıldığını ifade etmiştir. Yapılan incelemelerde nezarethane odaları ile tuvaletlerin temiz durumda olduğu görülmüştür.
50. Tutulanlar için sıvı sabun, tuvalet kâğıdı, havlu gibi kişisel temizlik malzemelerinin Destek Şube Müdürlüğü tarafından temin edildiği belirtilmiştir.

5 Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi (AiÖK/CPT), CPT/Inf (2020)24 Türkiye Raporu, para.30: "(f...) 7 ile 9 m² büyüklükteki hücrelerde aynı anda ikiden fazla kişi kalmamalıdır.

51. İdare, tutulanların yemek ve içme suyu ihtiyacının Polisevinden getirilen kumanyalarla karşılandığı bilgisini paylaşmıştır.
52. Acil tıbbi müdahale gerektiren durumlarda ilk müdahalenin 112 Acil Sağlık Hizmetleri görevlileri tarafından Cumhuriyet Savcısının bilgisi dâhilinde yapıldığı ifade edilmiştir.
53. Merkezde bir müdafî görüşme odası⁶ bulunmaktadır. Ziyaret heyeti tarafından yapılan incelemelerde; odanın aydınlatma sisteminin yeterli olduğu, güvenlik kamerası bulunmadığı ve odanın içerisinde konuşulanların dışarıdan duyulmaması için duvarların ses yalıtımı malzemeleri ile kaplandığı gözlemlenmiştir.
54. Merkezde bir ifade alma odası bulunmakta olup oda ses ve görüntü kaydı yapan bir güvenlik kamerası ile izlenmektedir.
55. Nezarethane koridorunda Nezarethane Talimatnamesinin, CMK'nın 91'inci ve 147'nci maddelerine uygun olarak hazırlanmış Sanık Hakları Formunun Türkçe ve yabancı uyruklu şahısların anlayacakları dillerde tercümesinin⁷ bulunduğu görülmüştür.
56. Yapılan incelemelerde Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defterin görevli Cumhuriyet Savcısı tarafından düzenli olarak incelendiği, defterin usulüne uygun şekilde tutulduğu, kayıtların tam olduğu anlaşılmıştır.
57. Merkezde bina içi ve dışını gören toplam 33 güvenlik kamerasının mevcut olduğu, kayıtların 30 güne kadar tutulduğu anlaşılmıştır. İdare tarafından elektrik kesintisi durumlarında jeneratörün devreye girdiği bilgisi verilmiştir.
58. Polis Merkezi Amirliğinde görevli personelin Polis Akademisi Başkanlığı tarafından hazırlanan eğitim videoları kapsamında; İnsan Hakları, İnsan Hakları Temelinde İşyerinde Cinsiyet Eşitliği, Kamu Denetçiliği Kurumu Bağlamında İyi Yönetim İlkeleri, İnsan Hakları Çerçevesinde Etik ve Kamuda Etkili İletişim konularında eğitim aldığı bilgisi verilmiştir.
59. İdare ile yapılan son görüşmede Siteler Polis Merkezi Amirliğinin 2022 yılı içinde Akdeniz İlçe İnsan Hakları Kurulu tarafından ziyaret edildiği, ziyaret tarihi itibarıyla Merkez hakkında yapılmış bir şikâyet bulunmadığı bilgisi verilmiştir.

III. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

60. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Müdürlük tarafından, ziyaret heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmış, gerekli bilgi ve belgelere erişim vakitlice temin edilmiştir. Bu çerçevede, İl Emniyet Müdürlüğü İdaresi ve

6 Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği madde 21: "Şüpheli veya sanık vekâletname aranmaksızın müdafî ile her zaman ve konuşulanları başkalarının duyamayacağı bir ortamda görüşebilir."

7 Almanca, Arapça, Fransızca, İngilizce, Rusça dillerinde sanık hakları formu bulunmaktadır.

personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları ziyaret heyetimiz tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. İl Emniyet Müdürlüğüne Yönelik Tavsiyeler

61. İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethane odaları ile tuvalet ve banyoların giriş kısmına ilgili alanların hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiğini gösteren tabela ya da işaretlerin asılması⁸,
62. Hem İl Emniyet Müdürlüğü hem de Siteler Polis Merkezi Amirliği Nezarethanelerinde engelli bireyler için erişilebilirlik standartlarına uygun tuvalet ve banyo tahsis edilmesi⁹,
63. İl Emniyet Müdürlüğü bünyesindeki tüm nezarethane odalarına acil durum butonu konulması¹⁰,
64. İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethanesinde bulunan tuvalet ve banyolarda sabun, şampuan, tuvalet kâğıdı, havlu gibi hijyen malzemelerinin hazır tutulması¹¹,
65. Siteler Polis Merkezi Amirliği nezarethane odalarında tutulacak kişi sayısının uluslararası standartlar göz önünde bulundurularak belirlenmesi¹²,
66. Siteler Polis Merkezi Amirliğinde tutulanların sıcak suya erişimlerinin sağlanması için gerekli tesisatın kurulması,
67. İl Emniyet Müdürlüğü tarafından Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter kayıtlarının eksikliğe mahal vermeyecek şekilde düzenli olarak tutulması¹³,

-
8. AİÖK Standartları, CPT/Inf(2000)13-part, para. 21: "... Avrupa Konseyi'ne üye devletlerde kadınlar, özgürlüğünden mahrum insanların göreceli olarak küçük bir grubunu temsil etmektedir. Bu durum, devletlerin gözetimindeki kadınlar için özel düzenlemeler yapmasını çok maliyetli hale getirdiğinden kadınlar genellikle az sayıdaki yerde (ve bazen evlerinden ve bakmakla yükümlü oldukları çocuklardan uzakta) erkek tutuklular için hazırlanmış (ve bazen erkek tutuklularla paylaşılan) tesislerde tutulmaktadır. Bu şartlar altında, özgürlüğünden mahrum kadınların güvenli ve makul gözetim şartlarında olmasını sağlamak için özel çaba sarf edilmelidir."
 9. BM Engelli Hakları Sözleşmesi madde 14: "Taraflar Devletler engelli kişiler eğer herhangi bir süreç sonunda özgürlüklerinden mahrum edildiyse; bunun diğer bireylerle eşit koşullar altında yapılmasını; engellilerin uluslararası insan hakları hukukuna uygun olarak güvencelere sahip olmasını ve makul düzenlemeye ilişkin hükümler dâhil olmak üzere Sözleşme'nin hedefleri ve ilkeleriyle uyumlu muamele görmesini sağlar." Committee on the Rights of Persons with Disabilities, Guidelines on article 14 of the Convention on the Rights of Persons with Disabilities: The right to liberty and security of persons with disabilities", 2015, para. 18: Sözleşme'nin denetim mekanizması olan Engelli Hakları Komitesi tarafından hazırlanan Engelli Kişilerin Haklarına Dair Sözleşme'nin 14. Maddesine İlişkin Kılavuz İlkeler uyarınca Taraflar Devletlerin; "alınan engelli kişilerin alınuldukları yerde bağımsız olarak yaşayabilmelerini ve günlük yaşamın tüm yönlerine tam olarak katılabilmelerini sağlamak için, banyo, avlu, (...) gibi çeşitli alanlara ve hizmetlere diğerleriyle eşit bir şekilde erişimlerinin sağlanması da dâhil olmak üzere, ilgili tüm önlemleri alması" gerektiğini, aksi takdirde "erişilebilirlik ve makul düzenleme eksikliğinin engelli kişilerin Sözleşme'nin 17. maddesiyle bağdaşmayan ve 15(2) maddesinin ihlalini teşkil edebilecek standart altı alınulma koşullarına maruz bırakabileceğini" vurgulamaktadır.
 10. AİÖK Standartları, CPT/Inf(2002)15-part, para. 48: "Polis nezaretindeki kişilerin her zaman nezaret görevlileriyle kolayca temasa geçebilecek durumda olmasını sağlamak için gerekli önlemler alınmalıdır. CPT heyetleri bazen, polis hücrelerinin polis memurlarının normalde bulunduğu ofislerden veya masalardan uzak olduğunu ve gözetimindeki kişilerin polis memurlarının dikkatini çekebilecekleri herhangi bir imkân (örneğin çağrı sistemi) sahip olmadığını gözlemlemiştir. Bu şartlar altında, çeşitli olaylara (gözetimdeki tutulular arasında şiddet, intihar girişimi, yangın, vs.) zamanında yanıt verilememesi olasılığı oldukça yüksektir."
 11. AİÖK Standartları, CPT/Inf/(2002)7-part, para. 42: "(...) Nezaretteki kişiler gerektiğinde temiz ve düzgün şartlarda doğal ihtiyaçlarını karşılayabilmeli ve uygun yıkanma imkânlarına sahip olmalıdır."
 12. AİÖK Standartları, CPT/Inf (92) 3, para.43; CPT/Inf (2020)24 Türkiye Raporu, para.30: "(...)7 ile 9 m² büyüklükteki hücrelerde aynı anda ikiden fazla kişi kalmamalıdır."
 13. AİÖK Standartları, CPT/Inf/(1992) 2, para. 40: "(...) gözetim altına alınan her bir birey için, söz konusu kişinin nezaretiyle ilgili bütün unsurları (özgürlüğünün ne zaman elinden alındığı ve bu önlemin alınmasının nedenleri; haklarının ne zaman belirtildiği; yaralanma, ruhsal hastalık, vs. işaretleme; akraba/konsolosluk ve avukatın ne zaman temasa geçtiği ve ziyaret ettiği; ne zaman yemek verildiği; ne zaman sorgulandığı; ne zaman nakledildiği veya salıverildiği, vb.) ve bu unsurlar konusunda yapılanları içeren tek ve kapsamlı bir nezaret kaydı tutulmasının, polis nezaretindeki kişilere tanınan temel hakları daha da güçlendireceğine (ve büyük olasılıkla polis memurlarının işinin kolaylaşacağına) inanmaktadır."

68. Müdürlük ve Amirlik bünyesinde görev yapan tüm personelin hizmet içi eğitim müfredatına “BM'nin İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Küçültücü Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İçin El Kılavuzu (İstanbul Protokolü)” dâhil olmak üzere insan hakları konularının eklenmesi¹⁴, hususları tavsiye edilmektedir.

14 *Avrupa Cezaevi Kuralları madde 81.4: “Bütün personelin eğitimi, uluslararası ve bölgesel insan hakları belge ve standartlarının, özellikle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin ve Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı ya da Onur Kırıcı Muamele veya Cezanın Önlenmesi Sözleşmesinin öğretilmesini ve Avrupa Cezaevi Kurallarının uygulanmasını kapsamalıdır.”*

SAMSUN İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ
NEZARETHANELERİ TAKİP

ZİYARETİ RAPORU

2024/45

KISALTMALAR

AIÖK/CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
CMK	Ceza Muhakemesi Kanunu
KOM	Kaçakçılık ve Organize Suçlar Şube Müdürlüğü
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TEM	Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. Suç işlediği şüphesi, somut delillerin varlığı ile kuvvetle muhtemel olan kişinin kolluk kuvvetleri tarafından özgürlüğünden yoksun bırakılmasına ilişkin genel hükümler 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK)'de yer almaktadır. CMK'nin 99'uncu maddesinde ise *"Gözaltına alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethanelerin maddi koşulları, bu kişinin hangi görevlinin sorumluluğuna bırakılacağı, sağlık kontrolünün nasıl yapılacağı, gözaltı işlemlerine ilişkin kayıt ve defterlerin nasıl tutulacağı, gözaltına alınmanın başlangıcında ve bu tedbire son verildiğinde hangi tutanakların tutulacağı ve gözaltına alınan kişiye hangi belgelerin verileceği ile kolluk tarafından gerçekleştirilen yakalama işlemlerinin yürütülmesinde uyulacak kuralların yönetmelikle gösterileceği"* hükme bağlanmıştır.
5. 1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 4'üncü maddesine göre nezarethaneler; *"Şüpheli veya sanıkların haklarındaki işlemlerin tamamlanıp adli mercilere sevk edilinceye kadar bekletilmesi amacıyla yapılmış yerleri"* ifade etmektedir.
6. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görev ve yetkisini haiz olduğu ifade edilmiştir.
7. Anılan görevin icrası kapsamında 1/12/2023 tarihinde Samsun İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethanelerine *haberli bir takip* ziyareti gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde Türkiye İnsan

Hakları ve Eşitlik Kurulu Üyesi ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ... ve ... ile talep üzerine görevlendirilen Hekim ... ve Psikolog ... yer almıştır.

8. Ziyaret, Samsun İl Emniyet Müdürü ile yapılan ön görüşme ile başlamıştır. Görüşmede UÖM hakkında genel bir bilgilendirme yapılmış, gerçekleştirilecek ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiş ve İdareden İl Emniyet Müdürlüğü bünyesinde bulunan şubeler ve bu şubelerin gerçekleştirdikleri iş ve işlemler hakkında genel bilgiler edinilmiştir. Ön görüşmenin ardından İl Emniyet Müdürlüğü ana hizmet binasında bulunan Asayiş Şube Müdürlüğü, Narkotik Şube Müdürlüğü, Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü (TEM) nezarethanelerinde ve genel nezarethane olarak kullanılan bölüm ile Çocuk Şube Müdürlüğünde incelemelerde bulunularak tutulanlarla görüşmeler gerçekleştirilmiştir.
9. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 9/1/2023 tarihli ve 2023/3 sayılı Kurul kararı ile Başkanlık makamının 27/11/2023 tarihli ve 29654 sayılı oluruna istinaden 1/12/2023 tarihinde, Samsun İl Emniyet Müdürlüğü¹ Nezarethanelerine gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. İl Emniyet Müdürlüğü

10. Samsun'un Atakum ilçesinde bulunan Müdürlük hizmet binası 21/7/2017 tarihinde hizmete açılmıştır. Merkezi bir konumda bulunması nedeniyle Müdürlük binasına toplu taşıma araçlarıyla ulaşım kolaylıkla sağlanabilmektedir.
11. Müdürlük bünyesinde faaliyet gösteren tüm şubeler ana hizmet binasında yer almaktadır.
12. Müdürlük, 19.591,00 metrekare açık alan üzerinde 34.550 metrekare kapalı alanda hizmet vermektedir.
13. Müdürlük hizmet binasında birinci katta Asayiş Şube Müdürlüğü nezarethaneleri, 2. katta Narkotik Şube Müdürlüğü nezarethaneleri, dördüncü katta ise TEM Şube Müdürlüğü nezarethaneleri bulunmaktadır. Kaçakçılık ve Organize Suçlar Şube Müdürlüğü (KOM) ve Çocuk Şube Müdürlüğünün kendine ait nezarethanesi bulunmamakta, bu şubeler Asayiş Şube Müdürlüğüne bağlı eksi birinci katta bulunan genel nezarethaneyi kullanmaktadır.
14. Müdürlük binasına girişin engelli bireylerin erişimine uygun olduğu, ayrıca iç girişte engelli bireyler için ayrı bir kapının bulunduğu görülmüştür. Bununla birlikte nezarethanelerin bulunduğu katlara asansör vasıtasıyla erişim sağlamak mümkündür.
15. Ziyaret tarihinde nezarethanelerde 2'si kadın olmak üzere toplam 9 tutulan bulunmaktadır.
16. Müdürlük, nezarethanelerin ayda bir defa ilaçlandığı bilgisini vermiştir.

¹ Bundan sonra Müdürlük olarak ifade edilecektir.

B. Asayiş Şube Müdürlüğü

17. Asayiş Şube Müdürlüğü katında bir nezarethane ünitesi bulunmaktadır. Nezarethane ünitesinin 3'er kişi kapasiteli 2 odadan oluştuğu görülmüştür. Odaların yüksekliği 4,50 metre, boyu 3,30 metre, eni ise birinde 3,50 metre, diğesinde 3,30 metredir.
18. Asayiş Şube Müdürlüğüne bağlı olarak eksi birinci katta hizmet veren genel nezarethanede ise her biri 5 kişi kapasiteli 6 nezarethane odası bulunmaktadır. Nezarethane odalarının yüksekliği 4,50 metre, boyu 5,65 metre eni ise; birinde 3,40 metre; diğlerinde 3,30 metredir.
19. Fazla sayıda tutulan olması durumunda eksi birinci katta bulunan genel nezarethanenin kullanıldığı öğrenilmiştir. Bununla birlikte nezarethanesi olmayan şubeler de buradaki nezarethaneleri kullanmaktadır.
20. Nezarethane odalarının girişinde odaların hangi cinsiyet grubuna ait olduğuna ilişkin bir işaret veya tabela bulunmadığı görülmüştür. İdare farklı cinsiyet gruplarının kesinlikle aynı nezarethane odasında tutulmadığını ifade etmiştir.
21. Odalarda yere sabitlenmiş oturma alanlarının olduğu, bunların yumuşak ve temizlenebilir bir malzeme ile kaplı olduğu ve tutulanların uyuması için uygun özellikte olduğu görülmüştür.
22. Nezarethane odalarının ısıtılması koridor kısmında bulunan kalorifer petekleri aracılığıyla sağlanmaktadır. Ziyaret sırasında nezarethane sıcaklığının uygun olduğu gözlemlenmiştir.
23. Nezarethane odalarında yeterli sayıda battaniye bulunduğu, battaniyelerin temiz ve tutulanların kendilerine zarar vermesini önlemek amacıyla kenar fitillerinin çıkarılmış olduğu görülmüştür. İdare, kirli battaniyelerin Şubeye ait depoda istiflendiğini, belli bir sayıya ulaştıktan sonra yıkandığını ifade etmiştir. Bu depoda temiz ve kirli battaniyelerin ayrılarak raflara dizildiği görülmüştür. Bir tutulan kendisiyle gerçekleştirilen görüşmede battaniyelerin temiz olduğunu dile getirmiştir.
24. Genel nezarethane de dâhil olmak üzere Şubeye bağlı tüm nezarethane odalarında doğal havalandırmanın delikli demir örgüler ile güvenliği sağlanmış pencere vasıtasıyla sağlanmakta olduğu görülmüştür. Bu pencerelerden nezarethane odalarının yeterince doğal ışık aldığı, ayrıca koridor alanında sabit bulunan lambalar aracılığı ile yapay ışığın sağlandığı görülmüştür. Buna ilave olarak genel nezarethanede havalandırma için ısıtma ve soğutma özelliği olan, temiz hava girişi ve kirli hava çıkışı sağlayan yapay bir sistemin kurulduğu öğrenilmiştir. Bu katta bulunan nezarethane odaları incelenmiş ve havalandırmaya ilişkin bir sorun tespit edilmemiş, tutulanların da bu konuya ilişkin bir şikâyeti olmamıştır.
25. İdarece, nezarethanelerin temizliğinin temizlik personeli tarafından günlük olarak yapıldığı ifade edilmiş, ziyaret sırasında yapılan kontrollerde nezarethane odalarının, koridorların ve lavaboların temiz olduğu görülmüştür.
26. Nezarethane odalarında acil durum butonu bulunmamaktadır. İdare, nezarethanelerin 24 saat kamera ile izlendiğini, tutulanların seslenmesi veya kameraya el sallaması halinde personel ile iletişime geçebildiğini belirtmiştir. Ayrıca görevli personel tarafından saat başı kontrol edildiği

ifade edilmiştir. Genel nezarethanede bulunan bir tutulan ile yapılan görüşmede tutulan, lavabo ihtiyacını karşılamak için kameraya el salladığını ve seslendiğini fakat fark edilmediğini ifade etmiştir. Kısa süre sonra bir işlem için yetkili personel tarafından nezarethane odasının dışına çıkarıldığında lavaboya gidebildiğini belirtmiştir.

27. Şubenin bulunduğu katta aynı bölme içerisinde birer banyo, tuvalet ve lavabo bulunmaktadır. Burada yapılan incelemede, banyo ve tuvaletin temiz ve kullanılabilir durumda olduğu, içerisinde sıvı sabun ve tuvalet kâğıdının bulunduğu, tuvaletin klozet tipi olduğu ve engelli bireyler için tutamaçların yer aldığı, ayrıca sıcak ve soğuk suyun aktığı tespit edilmiştir. İdare 24 saat sıcak suyun olduğu bilgisini vermiştir. Tutulanların kendisine zarar vermesi ihtimaline karşı tedbir olarak tuvalet kapılarında kilit sisteminin olmadığı ve dışarıya doğru açılır şekilde düzenlendiği görülmüştür.
28. Genel nezarethanenin bulunduğu eksi birinci katta ise üçer tuvalet ve lavabo ile bir banyo bulunmaktadır. Tuvaletlerden biri engelli bireylerin kullanımı için düzenlenmiştir. Burada yapılan incelemede banyo ve tuvaletlerin temiz ve kullanılabilir durumda olduğu, gerekli hijyen malzemelerinin bulunduğu görülmüştür.
29. Tutulanların yemek ihtiyacının günde üç öğün olmak üzere Polisevi Şube Müdürlüğünden karşılandığı öğrenilmiştir. Kendileriyle görüşme gerçekleştirilen tutulanlar, yemeklerin yeterli olduğunu; sabah kahvaltısı olarak üç çeşit kutu kahvaltılık ve ekmek, akşam yemeği olarak pilav ile kuru fasulye yemeğinin verildiğini ifade etmiştir. Yemek ile beraber 500 ml. pet şişe su verilerek tutulanların içme suyu ihtiyacının da karşılandığı görülmüştür.
30. Acil tıbbî müdahale gereken durumlarda 112 Acil Çağrı Merkezi aranarak ambulans çağrıldığı, tutulanların hastaneye götürülmesini gerektiren hallerde ise görevli personel eşliğinde tedavi yapılmak üzere ilgili kişilerin hastaneye sevkinin sağlandığı belirtilmiştir. Bu Şube nezarethanelerinde bulunan tutulanlarla yapılan görüşmede, tutulanlar nezarethaneye yerleştirilmeden önce doktor muayenesinden geçtiklerini ifade etmiştir.
31. Tutulanların ilaç kullanmaları gereken durumlarda, nezarethane personeli tarafından ilacın rapor ya da reçetesine göre tutulana verildiği ve bu durumun tutanak altına alındığı bilgisi verilmiştir. Dışinden rahatsızlığı olan bir tutulanla yapılan görüşmede, tutulan ilaçlarının kendisine verildiğini belirtmiştir.
32. İdare, tutulanların ibadet ihtiyacını nezarethane odası içinde yerine getirdiğini, isterlerse nezarethane bünyesinde seccadelerin mevcut olduğunu belirtmiştir. Ziyaret sırasında talep halinde tutulanlara verilmek üzere seccadenin bulunduğu görülmüştür.
33. Şube bünyesinde biri genel nezarethanede olmak üzere iki avukat görüşme odası bulunmaktadır. İçlerinde gerekli eşyalarla birlikte birer adet güvenlik kamerasının olduğu görülmüş, kameranın sadece görüntü kaydı aldığı teyit edilmiştir. Genel nezarethanede bulunan avukat görüşme odasında rutubet olduğu görülmüştür. Yetkililer tarafından konuya ilişkin, Müdürlüğün alt katlarının selden etkilendiği bunu düzeltmek amacıyla gerekli çalışmaların

yapılacağı belirtilmiştir. Kendileriyle görüşme gerçekleştirilen tutulanlar avukatlarıyla rahatlıkla görüşebildiklerini ifade etmişlerdir.

34. Asayiş Şube Müdürlüğünün bulunduğu birinci katta ifade alma odasının bulunmadığı öğrenilmiştir. Genel nezarethane katında ise bir ifade alma odası mevcuttur. Bu odada bilgisayar, yazıcı, masa, sandalye gibi gerekli eşyalar ile güvenlik kamerasının olduğu görülmüştür.
35. Asayiş Şube Müdürlüğüne ait nezarethanede 8 adet, Genel Nezarethanede ise 22 adet güvenlik kamerasının bulunduğu öğrenilmiştir. Kameralar 24 saat esasına göre kayıt almakta ve 1 ay süreyle saklanmaktadır. Kamera görüntülerinin geçmişe dönük izlenmesinde herhangi bir sorunla karşılaşılmamış ve kör nokta bulunmadığı görülmüştür.
36. Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter kayıtları incelenmiş; kayıtların eksiksiz bir şekilde tutulduğu ve görevli Cumhuriyet Savcısı tarafından da düzenli olarak incelendiği görülmüştür.
37. Asayiş Şube Müdürlüğünün bulunduğu katta tutulanların eşyalarının saklanabilmesi için 10 adet, genel nezarethanede ise 50 adet kilitlenebilen eşya dolabının mevcut olduğu görülmüştür.
38. Nezarethane talimatnamesinin Türkçe dilinde duvarda asılı olduğu görülmüştür. Bunun dışında tutulanlara haklarını bildirmek için farklı dillerde hazırlanmış Şüpheli ve Sanık Hakları Formu verildiği bilgisi paylaşılmıştır. Heyet tarafından yapılan incelemede tutulanlara imzalatılmış Arapça ve Rusça hazırlanmış Şüpheli ve Sanık Hakları Formları olduğu görülmüştür.
39. Şube personelinin yıl içerisinde, nezarethane defteri tutulması, nezarethane görüntü kayıtlarının incelenmesi ve gözaltı-nezarethane modülü gibi eğitimler aldığı öğrenilmiştir.

C. Narkotik Şube Müdürlüğü

40. Narkotik Şube Müdürlüğünde toplam 8 kişi kapasiteli 2 nezarethane odası bulunmaktadır. Odaların yüksekliği 4,20 metre, boyu 3,50 metre, eni ise 3,30 metredir.
41. Nezarethane odalarının girişinde odaların hangi cinsiyet grubuna ait olduğuna ilişkin bir işaret veya tabela bulunmadığı görülmüştür. İdare farklı cinsiyet gruplarının kesinlikle aynı nezarethane odasında tutulmadığını ifade etmiştir.
42. Odalarda yere sabitlenmiş oturma alanlarının olduğu, bunların yumuşak ve temizlenebilir bir malzeme ile kaplı olduğu ve tutulanların uyuması için uygun özellikte olduğu görülmüştür.
43. Nezarethane odalarında doğal havalandırmanın delikli demir örgüler ile güvenliği sağlanmış pencere vasıtasıyla sağlanmakta olduğu görülmüştür. Bu pencerelerden nezarethane odalarının yeterince doğal ışık aldığı, ayrıca koridor alanında sabit bulunan lambalar aracılığı ile yapay ışığın sağlandığı görülmüştür.
44. Nezarethane odalarının ısıtılması koridor kısmında bulunan kalorifer petekleri aracılığıyla sağlanmaktadır. Ziyaret sırasında nezarethane sıcaklığının uygun olduğu gözlemlenmiştir.
45. Nezarethane odalarında yeterli sayıda battaniye bulunduğu, battaniyelerin temiz ve tutulanların kendilerine zarar vermesini önlemek amacıyla kenar fitillerinin çıkarılmış olduğu görülmüştür.

- Kirli battaniyelerin bir depoda istiflenerek belli bir sayıya ulaştıktan sonra yıkıldığı bilgisi edinilmiştir.
46. Nezarethane odalarında acil durum butonu bulunmamaktadır. İdare, nezarethanelerin 24 saat kamera ile izlendiğini, tutulanların seslenmesi veya kameraya el sallaması halinde personel ile iletişime geçebildiğini belirtmiştir. Ayrıca görevli personel tarafından saat başı kontrol edildiği ifade edilmiştir.
 47. Nezarethanelerin temizliğinin temizlik personeli tarafından günlük olarak yapıldığı bilgisi paylaşılmıştır. Ziyaret sırasında nezarethane odalarının, koridorların ve lavaboların temiz olduğu görülmüştür.
 48. Şubenin bulunduğu katta aynı bölme içerisinde birer banyo, tuvalet ve lavabo bulunmaktadır. Burada yapılan incelemede, banyo ve tuvaletin temiz ve kullanılabilir durumda olduğu fakat içerisinde sabun ve tuvalet kâğıdının bulunmadığı görülmüştür. İdare güvenlik sebebiyle bu ürünlerin sürekli olarak orada tutulmadığını talep üzerine verildiğini ifade etmiştir. Yapılan incelemede tuvaletin klozet tipi olduğu ve engelli bireyler için tutamaçların yer aldığı, ayrıca sıcak ve soğuk suyun aktığı tespit edilmiştir. İdare 24 saat sıcak suyun olduğu bilgisini vermiştir. Tutulanların kendisine zarar vermesi ihtimaline karşı tedbir olarak tuvalet kapılarında kilit sisteminin olmadığı ve dışarıya doğru açılır şekilde düzenlendiği görülmüştür.
 49. Tutulanların yemek ihtiyacının günde üç öğün olmak üzere Polisevi Şube Müdürlüğünden karşılandığı öğrenilmiştir. Yemek ile beraber 500 ml. pet şişe su verilerek tutulanların içme suyu ihtiyacının da karşılandığı görülmüştür.
 50. Acil tıbbî müdahale gereken durumlarda 112 Acil Çağrı Merkezi aranarak ambulans çağrıldığı, tutulanların hastaneye götürülmesini gerektiren hallerde ise görevli personel eşliğinde tedavisi yapılmak üzere ilgili kişilerin hastaneye sevkinin sağlandığı belirtilmiştir.
 51. Tutulanların ilaç kullanmaları gereken durumlarda, nezarethane personeli tarafından ilacın rapor ya da reçetesine göre tutulana verildiği ve bu durumun tutanak altına alındığı bilgisi verilmiştir.
 52. İdare, tutulanların ibadet ihtiyacını nezarethane odası içinde yerine getirdiğini, isterlerse nezarethane bünyesinde seccadelerin mevcut olduğunu belirtmiştir. Talep halinde tutulanlara verilmek üzere seccadenin bulunduğu görülmüştür.
 53. Şube bünyesinde dışarıda görüşmelerin duyulamayacağı şekilde ayarlanmış bir avukat görüşme odası bulunmaktadır. İçeride yapılan incelemede fazla sayıda sandalye olduğu fakat bir masanın bulunmadığı görülmüştür. İçeride sadece görüntü kaydı alan bir adet güvenlik kamerasının olduğu görülmüştür. Ayrıca duvarda kamera ile izleme yapıldığına dair bir uyarı yazısı bulunduğu görülmüştür.
 54. Şube bünyesinde dört ifade alma odası mevcuttur. Bu odalarda bilgisayar, yazıcı, masa, sandalye gibi gerekli eşyalar ile güvenlik kamerasının olduğu görülmüştür.

55. Şube bünyesinde 16 adet güvenlik kamerasının bulunduğu öğrenilmiştir. Kamera kayıtlarının saklanma süresi 98 gündür. Kamera kayıtları rastgele izlenmiş ve herhangi bir sorunla karşılaşılmamıştır.
56. Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter kayıtları incelenmiş; kayıtların eksiksiz bir şekilde tutulduğu ve görevli Cumhuriyet Savcısı tarafından da düzenli olarak incelendiği görülmüştür.
57. Diğer nezarethanelere benzer şekilde kilitlenebilir eşya dolaplarının olduğu görülmüştür.
58. Nezarethane talimatnamesinin Türkçe dilinde duvarda asılı olduğu görülmüştür. Bunun dışında tutulanlara haklarını bildirmek için farklı dillerde hazırlanmış Şüpheli ve Sanık Hakları Formu verildiği bilgisi paylaşılmıştır.
59. Şube personelinin yıl içerisinde, aile içi şiddet, çocukların korunması, öfke kontrolü, insan hakları, nefret suçları vb. konularda eğitimler aldığı bilgisi paylaşılmıştır.

D. Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü (TEM)

60. Terörle Mücadele Şube Müdürlüğünde toplam 10 kişi kapasiteli 2 nezarethane odası bulunmaktadır. Odaların yüksekliği 4,15 metre, eni 3,50 metre, boyu ise birinde 3,80 diğerinde 3,00 metredir.
61. Nezarethane odalarının girişinde odaların hangi cinsiyet grubuna ait olduğuna ilişkin bir işaret veya tabela bulunmadığı görülmüştür. İdare farklı cinsiyet gruplarının kesinlikle aynı nezarethane odasında tutulmadığını ifade etmiştir.
62. Odalarda yere sabitlenmiş oturma alanlarının olduğu, bunların yumuşak ve temizlenebilir bir malzeme ile kaplı olduğu ve tutulanların uyuması için uygun özellikte olduğu görülmüştür.
63. Nezarethane odalarında doğal havalandırmanın delikli demir örgüler ile güvenliği sağlanmış pencere vasıtasıyla sağlanmakta olduğu görülmüştür. Bu pencerelerden nezarethane odalarının yeterince doğal ışık aldığı, ayrıca koridor alanında sabit bulunan lambalar aracılığı ile yapay ışığın sağlandığı görülmüştür.
64. Nezarethane odalarının ısıtılması koridor kısmında bulunan kalorifer petekleri aracılığıyla sağlanmaktadır. Ziyaret sırasında nezarethane sıcaklığının uygun olduğu gözlemlenmiştir.
65. Nezarethane odalarında yeterli sayıda battaniye bulunduğu, battaniyelerin temiz ve tutulanların kendilerine zarar vermesini önlemek amacıyla kenar fitillerinin çıkarılmış olduğu görülmüştür. Kirli ve temiz battaniyelerin ayrı şekilde bir odada muhafaza edildiği görülmüştür.
66. Nezarethane odalarında acil durum butonu bulunmamaktadır. İdare, nezarethanelerin 24 saat kamera ile izlendiğini, tutulanların seslenmesi veya kameraya el sallaması halinde personel ile iletişime geçebildiğini belirtmiştir. Ayrıca görevli personel tarafından saat başı kontrol edildiği ifade edilmiştir.
67. Nezarethanelerin temizliğinin temizlik personeli tarafından günlük olarak yapıldığı bilgisi paylaşılmıştır. Ziyaret sırasında nezarethane odalarının, koridorların ve lavaboların temiz olduğu görülmüştür.

68. Şubenin bulunduğu katta aynı bölme içerisinde birer adet banyo, tuvalet ve lavabo bulunmaktadır. Burada yapılan incelemede, banyo ve tuvaletin temiz ve kullanılabilir durumda olduğu, içerisinde sıvı sabun ve tuvalet kâğıdının bulunduğu, tuvaletin klozet tipi olduğu ve engelli bireyler için tutamaçların yer aldığı, ayrıca sıcak ve soğuk suyun aktığı tespit edilmiştir. İdare 24 saat sıcak suyun olduğu bilgisini vermiştir. Tutulanların kendisine zarar vermesi ihtimaline karşı tedbir olarak tuvalet kapılarında kilit sisteminin olmadığı ve dışarıya doğru açılır şekilde düzenlendiği görülmüştür.
69. Tutulanların yemek ihtiyacının günde üç öğün olmak üzere Polisevi Şube Müdürlüğünden karşılandığı öğrenilmiştir. Yemek ile beraber 500 ml. pet şişe su verilerek tutulanların içme suyu ihtiyacının da karşılandığı görülmüştür.
70. Acil tıbbî müdahale gereken durumlarda 112 Acil Çağrı Merkezi aranarak ambulans çağrıldığı, tutulanların hastaneye götürülmesini gerektiren hallerde ise görevli personel eşliğinde tedavisi yapılmak üzere ilgili kişilerin hastaneye sevkinin sağlandığı belirtilmiştir.
71. Tutulanların ilaç kullanmaları gereken durumlarda, nezarethane personeli tarafından ilacın rapor ya da reçetesine göre tutulana verildiği ve bu durumun tutanak altına alındığı bilgisi verilmiştir.
72. İdare, tutulanların ibadet ihtiyacını nezarethane odası içinde yerine getirdiğini, isterlerse nezarethane bünyesinde seccadelerin mevcut olduğunu belirtmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından izlenen kamera kayıtlarında kendisine seccade verilen tutulanların olduğu ve nezarethane odasında bu tutulanların ibadetlerini yerine getirebildiği görülmüştür.
73. Şube bünyesinde dışarıda görüşmelerin duyulamayacağı şekilde ayarlanmış bir avukat görüşme odası bulunmaktadır. İçeride yapılan incelemede karşılıklı duran iki adet iki kişilik kanepenin olduğu fakat bir masanın bulunmadığı görülmüştür. İçeride sadece görüntü kaydı alan bir adet güvenlik kamerasının olduğu görülmüştür.
74. Şube bünyesinde bir ifade alma odası mevcuttur. Bu odalarda bilgisayar, yazıcı, masa, sandalye gibi gerekli eşyalar ile güvenlik kamerasının olduğu görülmüştür.
75. Şube bünyesinde 7 adet güvenlik kamerasının bulunduğu öğrenilmiştir. Kamera kayıtlarının saklanma süresi 30 gündür. Kamera kayıtları rastgele izlenmiş ve herhangi bir sorunla karşılaşılmamıştır.
76. Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter kayıtları incelenmiş; kayıtların eksiksiz bir şekilde tutulduğu ve görevli Cumhuriyet Savcısı tarafından da düzenli olarak incelendiği görülmüştür. Ayrıca yabancı tutulanlara ait kayıtlarda talep halinde tercümanın da çağırıldığına ilişkin kayıtların olduğu görülmüştür.
77. Diğer nezarethanelere benzer şekilde kilitlebilir eşya dolaplarının olduğu görülmüştür.
78. Nezarethane talimatnamesinin Türkçe dilinde duvarda asılı olduğu görülmüştür. Bunun dışında tutulanlara haklarını bildirmek için farklı dillerde hazırlanmış Şüpheli ve Sanık Hakları Formu

verildiği bilgisi paylaşılmıştır. Heyet tarafından yapılan incelemede tutulanlara imzalatılmış Arapça hazırlanmış Şüpheli ve Sanık Hakları Formları olduğu görülmüştür.

79. Şube personelinin yıl içerisinde verilen hizmet içi eğitimlerde insan hakları alanında bilgilendirildiği ifade edilmiştir.

E. Çocuk Şube Müdürlüğü

80. Ziyaret tarihinde Çocuk Şube Müdürlüğü nezarethanelerinde tadilat olması sebebiyle kullanılmadığı görülmüştür. Bunun yerine geçici bir süreyle Asayiş Şube Müdürlüğüne bağlı genel nezarethanelerin kullanıldığı öğrenilmiştir.
81. Çocuklara ayrılan nezarethane odasını yetişkinler için kullanılan nezarethane odalarından ayıran bir ahşap paravan olduğu görülmüştür. Bu sayede yetişkin tutulanlarla çocuk tutulanların irtibatının bulunmadığı görülmüştür.
82. Şube Müdürlüğünde çocuklar için düzenlenmiş tuvalet ve lavabolar incelenmiş, kız ve erkek çocuklar için ayrı tuvaletlerin olduğu görülmüştür.
83. Şube Müdürlüğünde 1 psikolog ile 4 sosyal çalışmacı görev yapmaktadır.
84. Ziyaret sonrasında yapılan görüşmede tadilatın sona erdiği, gerekli düzenlemelerin yapılarak Çocuk Şube Müdürlüğü nezarethanelerinin faaliyete açıldığı öğrenilmiştir.

III. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

85. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Samsun İl Emniyet Müdürlüğü tarafından bütün bölümler ile gerekli bilgi ve belgelere erişim bekletilmeksizin sağlanmıştır. Bu çerçevede hem İl Emniyet Müdürlüğü hem de ziyaret edilen nezarethane alanlarındaki personelin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Önceki Ziyarete Verilen Tavsiyelerin Takibi Bağlamında Tespit ve Gözlemler

86. TİHEK tarafından 3/8/2018 tarihinde Samsun İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethanelerine bir ziyaret düzenlenmiştir.² Ziyarete ilişkin gözlem ve tavsiyeler 2018/15 sayılı rapor ile kamuoyuna duyurulmuştur.³
87. Kuruma daha önce verilen tavsiyelerin yerine getirilmesine ilişkin tespitler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

2 Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 2018/7 sayılı kararı ve 27/7/2018 tarihli Başkanlık oluru üzerine düzenlenen ziyaret.

3 Bkz. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu, Samsun İl Emniyet Müdürlüğü ve Jandarma Komutanlığı Nezarethaneleri Ziyaret Raporu, Rapor No:2018/15, Ankara, 2018.

Tavsiyeler	Tavsiye Verilen Kurum ve Yerine Getirilme	Açıklama
Nezarethane ve koridorlara kapalı devre kamera sisteminin kurulması halinde nezarethanedeki kişiler tarafından kolayca görülebilecek noktalara nezarethanenin kamerayla kontrol edildiğine dair uyarı talimatları asılması,	<i>Samsun İl Emniyet Müdürlüğü</i> <i>Kısmen</i>	Bütün nezarethane odalarında ve koridorlarda sabit kamera sisteminin kurulmuş olduğu fakat her Şubede tutulanların buldukları alanın kamera ile izlendiğini belirten bir uyarı yazısının olmadığı görülmüştür.
Eksi birinci katta bulunan nezarethanelerin yer aldığı bölümde havalandırma için ayrı bir sistemin kurulmasının gözden geçirilmesi,	<i>Samsun İl Emniyet Müdürlüğü</i> <i>Yerine Getirildi</i>	Bu bölümde yer alan nezarethanedeki havalandırma için ısıtma ve soğutma özelliği olan, temiz hava girişi ve kirli hava çıkışı sağlayan yapay bir sistemin kurulduğu görülmüştür.
Narkotik Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü'nün nezarethanesinde düşük ışık seviyesine sahip yapay aydınlatmanın kullanılmasının, özgürlüğünden yoksun bırakılan kişilerin tutulma koşullarının ilgili standartlara uyumu açısından uygun olmadığı,	<i>Samsun İl Emniyet Müdürlüğü</i> <i>Yerine Getirildi</i>	Nezarethane odalarında doğal havalandırmanın delikli demir örgüler ile güvenliği sağlanmış pencere vasıtasıyla sağlanmakta olduğu görülmüştür. Bu pencerelerden nezarethane odalarının yeterince doğal ışık aldığı, ayrıca koridor alanında sabit bulunan lambalar aracılığı ile yapay ışığın tutulma koşullarına uygun olarak sağlandığı görülmüştür.
Banyo ve tuvaletlerinde tutamaç bulunmayan nezarethanelerin, özgürlüğünden alıkonulan engelli bireylerin insan onuruna yakışır bir şekilde tutulabilmesi için makul düzenlemeler yapılması,	<i>Samsun İl Emniyet Müdürlüğü</i> <i>Yerine Getirildi</i>	Müdürlük bünyesinde bulunan tüm nezarethanelerdeki tuvalet ve banyoların engelli bireylerin kullanımına uygun olduğu görülmüştür.
Çocuk Şube Müdürlüğü nezarethanelerinde duvarlarda rutubetten dökülme olması sebebiyle söz konusu duvarların boya ve sıvasının yenilenmesi,	<i>Samsun İl Emniyet Müdürlüğü</i> <i>Yerine Getirildi</i>	Çocuk Şube Müdürlüğü nezarethanelerinin tadilatında olduğu, gereken yenileme faaliyetlerinin gerçekleştirilmeye çalışıldığı görülmüştür.
Battaniyelerin yeterince temiz olmadığı görülmüş, bu sebeple periyodik olarak ve mutlaka her kullanımdan sonra yıkanmaları,	<i>Samsun İl Emniyet Müdürlüğü</i> <i>Yerine Getirildi</i>	Battaniyelerin temiz ve kullanılabilir durumda olduğu görülmüştür. İdare, kirli battaniyelerin Müdürlüğe ait depolarda istiflendiğini, belli bir sayıya ulaştıktan sonra yıkandığını ifade etmiştir. Bu depoda temiz ve kirli battaniyelerin ayrı ayrı raflara dizildiği görülmüştür.

C. Tavsiyeler

1. Samsun İl Emniyet Müdürlüğüne Yönelik Tavsiyeler

88. Müdürlük bünyesinde bulunan tüm nezarethane odalarının girişine, odaların hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiğini gösteren uygun tabela ya da işaretlerin asılması,⁴
89. Ziyaret edilen tüm Müdürlük ve Amirliklerdeki nezarethane odalarına acil durum butonu yerleştirilmesi,⁵
90. Genel nezarethanede bulunan avukat görüşme odasında rutubet olması sebebiyle gereken tadilat çalışmalarının yapılması,
91. Mahremiyetin korunması için, Müdürlük bünyesinde bulunan tüm nezarethane odalarının girişine veya içine tutulanların buldukları alanın kamera ile izlendiğini belirten bir uyarı yazısının konulması tekiden,
92. Müdürlük personelinin; tutulanlara ve özellikle hassas gruplara yönelik muamele ile BM'nin İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Küçültücü Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi (İstanbul Protokolü) dâhil olmak üzere işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin eğitim almasının sağlanması,⁶
hususları tavsiye edilmektedir.

4 Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin "Nezarethane İşlemleri" başlıklı 11'inci maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendine göre; "Aynı suçla ilgisi olanlar, birbirine hasım olanlar, erkek ve kadınlar bir araya konulmazlar, çocuklar yetişkinlerden ayrı tutulurlar."

5 Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi (AİÖK/CPT) Standartları CPT/Inf (2002)15-part, para.48: "Polis nezaretindeki kişilerin her zaman nezaret görevlileriyle kolayca temasa geçebilecek durumda olmasını sağlamak için gerekli önlemler alınmalıdır. AİÖK heyetleri bazen, polis hücrelerinin polis memurlarının normalde bulunduğu ofislerden veya masalardan uzak olduğunu ve gözaltındaki kişilerin polis memurlarının dikkatini çekebilecekleri herhangi bir imkâna (örneğin çağrı sistemi) sahip olmadığını gözlemlemiştir. Bu şartlar altında, çeşitli olaylara (gözaltındaki tutulular arasında şiddet, intihar girişimi, yangın, vs.) zamanında yanıt verilememesi olasılığı oldukça yüksektir."

6 AİÖK'nin tavsiyesi: "Şüphelilerin sorgulanması, tatminkâr bir biçimde yapılabilmesi için özel eğitim gerektiren ve uzmanların yapması gereken bir iştir. İlk olarak ve özellikle, sorgulamanın amacının tam olarak ne olduğu kesin olarak belirlenmelidir; amaç, sorgulamayı yapan memurların gözünde suçlu olduğu varsayılan bir kişinin itiraf etmesini sağlamak değil, incelenmekte olan konu hakkında gerçekleri öğrenmek için doğru ve güvenilir bilgilere ulaşmak olmalıdır. Şüphelilerin sorgulanması sırasında uygulanacak davranış kurallarının belirlenmesi, kolluk kuvvetlerinin uygun eğitimi almasına ek olarak, yukarıda belirtilen amaca uymalarını çok kolaylaştıracaktır."

ANKARA ANAFARTALAR ŞEHİT
KÂMİL ARSLAN POLİS MERKEZİ
AMİRLİĞİ NEZARETHANELERİ

ZİYARETİ RAPORU

2024/53

KISALTMALAR

AIÖK	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
BM	Birleşmiş Milletler
cm.	Santimetre
CMK	Ceza Muhakemesi Kanunu
OPCAT	Optional Protocol to the Convention Against Torture (İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. Suç işlediği şüphesi somut delillerin varlığı ile kuvvetle muhtemel olan kişinin kolluk kuvvetleri tarafından özgürlüğünden yoksun bırakılmasına ilişkin genel hükümler 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda (CMK) yer almaktadır. CMK'nin 99'uncu maddesinde ise *"Gözaltına alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethanelerin maddi koşulları, bu kişinin hangi görevlinin sorumluluğuna bırakılacağı, sağlık kontrolünün nasıl yapılacağı, gözaltı işlemlerine ilişkin kayıt ve defterlerin nasıl tutulacağı, gözaltına alınmanın başlangıcında ve bu tedbire son verildiğinde hangi tutanakların tutulacağı ve gözaltına alınan kişiye hangi belgelerin verileceği ile kolluk tarafından gerçekleştirilen yakalama işlemlerinin yürütülmesinde uyulacak kuralların yönetmelikle gösterileceği"* hükme bağlanmıştır.
5. 1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 4'üncü maddesine göre nezarethaneler; *"şüpheli veya sanıkların haklarındaki işlemlerin tamamlanıp adli mercilere sevk edilinceye kadar bekletilmesi amacıyla yapılmış yerleri"* ifade etmektedir.
6. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin tutulduğu nezarethanelere ziyaretler düzenlemek TİHEK'in görev ve yetki alanı kapsamındadır.

7. Anılan görevin icrası kapsamında, 7/7/2023 tarihinde Ankara ili Altındağ ilçesinde yer alan Anafartalar Şehit Kâmil Arslan Polis Merkezi Amirliği Nezarethanelerine *habersiz* bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ..., ..., Psikolog ... ile talep üzerine görevlendirilen Uzman Hekim ... yer almıştır.
8. Ziyaret, Merkez Amiri ile yapılan ön görüşme ile başlamıştır. Görüşmede; TİHEK Heyeti tarafından; TİHEK, UÖM, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiştir. Polis Merkezi Amirliği ile ilgili genel bilgiler edinilmiştir. Görüşmenin ardından Heyet, Merkez Amirliği bünyesindeki Nezarethaneleri incelemiştir. Ziyaret Merkez Amiri ile yapılan son görüşme ile bitirilmiştir.
9. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 9/1/2023 tarihli ve 2023/3 sayılı Kararı ile Başkanlık Makamınının 7/7/2023 tarihli ve 24192 sayılı oluruna istinaden 7/7/2023 tarihinde Altındağ İlçe Emniyet Müdürlüğü Anafartalar Şehit Kâmil Arslan Polis Merkezi Amirliği Nezarethanelerine¹ gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

10. Altındağ ilçe merkezinde yer alan Merkez binası tek kattan müteşekkil olup 1981 yılında hizmete açılmıştır.² Merkezin, yakın zamanda başka bir adrese taşınacağı bilgisi paylaşılmıştır.
11. Merkezde her biri 8 kişi kapasiteli olmak üzere 2 nezarethane odası bulunmaktadır.
12. Nezarethane odalarının bitişik olduğu ve birbirinden demir parmaklıklarla ayrıldığı görülmüştür. Nezarethane odalarından birinin eninin 301, boyunun 472, yüksekliğinin 408 cm olduğu; diğer nezarethane odasının eninin 303, boyunun 476, yüksekliğinin 408 cm olduğu ölçülmüştür.
13. Ziyaret sırasında nezarethanede tutulan olmadığı, gözaltına alınmış bir kişinin işlemlerinin yapılmaya başlandığı görülmüştür.
14. İdare tarafından, Merkezde çocuklar için tutulma işleminin yapılmadığı ifade edilmiştir.
15. Tutulanların cinsiyetine göre nezarethane odalarına yerleştirildikleri aktarılmışsa da odaların hangi cinsiyet grubuna ait olduğuna dair bilgilendirici bir levha ya da işaret bulunmamaktadır.
16. Merkezdeki nezarethanelerin genel olarak kirli ve bakımsız olduğu görülmüştür.
17. Nezarethane odalarında yeteri kadar sabit ve dayanıklı oturma yeri bulunduğu, oturma yerlerinin uyumaya elverişli biçimde yumuşak ve silinebilir materyal ile kaplı olduğu görülmüştür. Kamera kayıtları incelendiğinde tutulanların kendilerine verilen battaniyeleri oturma yerlerine serdiği ve bu şekilde uyudukları gözlemlenmiştir.

1 Bundan sonra Merkez olarak ifade edilecektir.

2 1981 öncesinde okul olarak faaliyet gösterdiği belirtilen bina, tarihî öneme sahiptir. Mustafa Kemal Atatürk'ün harf inkılabı doğrultusunda yeni alfabeyi tanıttığı tarihî fotoğrafı, bu okulda çekilmiştir. Polis merkezi olarak dönüştürülmesinin ardından ilk olarak "Anafartalar Polis Karakolu" adı altında hizmete başladığı, 2007 itibarı ile "Anafartalar Polis Merkezi" olarak isminin değiştirildiği, 22/7/2019 tarihinden bu yana şimdiki ismiyle faaliyetlerine devam ettiği bilgisi paylaşılmıştır.

18. Merkezde kapasiteyle eş değer sayıda battaniyenin bulundurulduğu anlaşılrsa da battaniyelerin dağınık ve kirli biçimde tutulduğu görülmüştür. Battaniyeler, tutulanların kendilerine zarar vermesini önlemek amacıyla kenarları kesilmiş vaziyettedir.
19. Nezarethanelerin ısınmasının doğalgaz ile çalışan kalorifer sistemi marifetiyle, havalandırmanın ise demir parmaklıklı oda kapıları aracılığıyla sağlandığı görülmüştür. Ziyaret sırasında nezarethanedeki havalandırmanın yeterli olmadığı anlaşılmıştır.
20. Nezarethane odalarının doğal ışık almadığı,³ aydınlatmanın nezarethane odalarını karşıdan görecekle şekilde yerleştirilmiş yapay ışıklandırma (floresan lamba) yoluyla sağlandığı görülmüştür.
21. Nezarethanede erkek ve kadın tutulanlar için 2 ayrı tuvalet, 2 ayrı banyo ve 2 lavabo bulunmaktadır. Tuvalet, banyo ve lavabolar nezarethane odalarının dışında yer almaktadır. Lavabo ve tuvaletler hem personel hem tutulanlar tarafından kullanılmaktadır. Belirtilen yerlerde tesisatın düzgün çalışır vaziyette olmadığı görülmüş,⁴ ayrıca giderlerden kaynaklı koku probleminin olduğu fark edilmiştir. Bu sorun Merkez personeli ile yapılan görüşmelerde de teyit edilmiştir. İdare tarafından tuvalet, banyo ve lavaboların rutin olarak haftada 1 gün temizlendiği, bunun yanında nezarethanede kalan olması hâlinde kişinin çıkışından sonra tekrar temizlendiği, temizlik malzemelerinin günlük olarak kontrol edildiği ve bittikçe yenilendiği ifade edilmiştir. Ziyaret Heyetinin yaptığı incelemede lavaboda sabun bulunduğu, banyoda sıcak suyun mevcut olduğu görülmüştür. Ancak tuvalet, banyo ve lavaboların engelli bireylerin kullanımına uygun olmadığı ve yeterince temiz tutulmadığı anlaşılmıştır.
22. Nezarethane odalarının ve koridorların temizliğinin her gün görevli personel tarafından yapıldığı, nezarethanenin ihtiyaç duyulduğu zamanlarda ilaçlandığı bilgisi verilmiştir.
23. Nezarethane odalarında acil durum çağrı butonu olmadığı görülmüş ancak İdare tarafından nezarethanede tutulan olması durumunda sürekli olarak bir personelin nöbetçi bulunduğu ve aynı zamanda kamera görüntüleri aracılığıyla tutulanların sürekli olarak takip edildiği bilgisi verilmiştir.
24. Merkezde tutulanların yemek ve içme suyu ihtiyaçlarının İlçe Emniyet Müdürlüğü tarafından verilen kumanya ile sağlandığı, ihtiyaç ve istek doğrultusunda dışarıdan da yiyecek temin edilebildiği bilgisi paylaşılmıştır.
25. Acil tıbbi müdahale gerektiren durumlarda bu konuda eğitim almış personel tarafından tutulanlara gerekli müdahalenin yapıldığı⁵ ve 112 Acil Çağrı Merkezinin aranarak ambulans talep edildiği bilgisi edinilmiştir.

3 Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi (AİÖK)'nin tavsiyesi: "Bütün polis hücreleri, içinde bulundurulan kişi sayısına göre makul büyüklükte olmalı ve gerekli ışıklandırma (uyku süresi hariç, okumaya yetecek kadar ışık) ve havalandırma şartlarına sahip olmalıdır; tercihen hücrelerde doğal ışık olmalıdır."

4 Odalardan birinde musluk başlığının kırık olduğu ve musluğun kullanılamaz durumda olduğu, odaların tamamında banyo duş başlıklarının bulunmadığı görülmüştür.

5 Merkez personeline verilen eğitimler arasında "Acil Müdahale Eğitimi" olduğu ifade edilmiştir.

26. Tutulanların ilaç kullanmaları gerektiğinde ilaçların, sağlık raporu ve reçeteye istinaden nezarethanede görevli personel tarafından verildiği belirtilmiştir.
27. Yabancı tutulanlar için haklarını gösteren formların bulunmadığı görülmüştür.
28. Merkezde 1 müdafî görüşme odası ve 2 ifade alma odası bulunmaktadır. Müdafî görüşme odasında kamera bulunmadığı, odanın ses yalıtımlı olduğu görülmüştür. İfade alma odalarında kamera olduğu görülse de odalardan birinde kamera açısına bazı eşyaların girdiği, eşyaların odada kör nokta oluşturduğu fark edilmiştir. Durum Merkez İdaresine bildirilmiş, Amirlik tarafından gerekli düzenlemelerin yapılacağı belirtilmiştir.
29. Nezarethane Talimatnamesinin⁶ ve gözaltına alınan şahısların haklarını içeren belgenin nezarethane odalarının girişlerinde duvara asılı olduğu görülmüştür.
30. Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter incelenmiş, tutulanların nezarethaneye giriş-çıkış saati, gözaltına alınma nedeni, üst aramasında teslim alınan eşyaları, kişinin müdafî talep edip etmediği, talep ettiyse gelen müdafinin bilgileri, haber verilmesini istediği yakını gibi hususların defterde yer aldığı ve defterin eksiksiz doldurularak kayıt altına alındığı görülmüştür. Defterde yazılan bilgiler ile kamera kayıtları karşılaştırılmış, son 1 ay içerisinde tutulanlar arasından rastgele belirlenenlerin bilgileri kontrol edilmiştir. Giriş-çıkış dâhil kaydedilen bilgilerin kamera defter kayıtlarıyla uyumlu olduğu görülmüştür. Ziyaret esnasında gözaltına alındığı öğrenilen bir tutulanla yapılan görüşmede de bahsedilen hususlar teyit edilmiştir.
31. Merkez İdaresi tarafından tutulana ait eşyaların tutulanın yanında kontrol edildiği, tutanak altına alınarak nezarethane defterine işlendiği ve kilitli etajerlere konulduğu bilgisi verilmiştir.
32. Merkezde kayıt yapan ve geniş açılı özelliğine sahip toplam 20 adet güvenlik kamerasının bulunduğu, kamera görüntülerinin Merkez İdaresinde 30 gün süre ile saklandığı, görüntülerin İl Emniyet Müdürlüğüne gönderildiği ve İl Emniyet Müdürlüğündeki kayıtların 1 sene boyunca ulaşılabilir olduğu bilgisi edinilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından kamera kayıtlarına ilişkin yapılan incelemede kameraların gece görüşünün olmadığı görülmüştür.
33. Merkezde jeneratör bulunduğu ifade edilmiştir.
34. Merkezde görevli personelin 2023 yılı için Polis Akademisi Başkanlığı Hizmet İçi Eğitim Şube Müdürlüğü tarafından düzenlenen insan hakları eğitiminden yararlandığı ve personele acil müdahale eğitimi verildiği, fakat işkence ve kötü muameleyle ilişkin bir eğitim almadığı anlaşılmıştır.

III. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

35. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli, ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Merkez tarafından, Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmış, gerekli bilgi ve belgelere

6 Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği madde 25/5: "Nezarethane girişine, onaylanmış nezarethane talimatı asılır."

erişim vakitlice sağlanmışır. Bu çerçevede, Merkez İdaresinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Merkez İdaresine Yönelik Tavsiyeler

36. Nezarethane odalarının girişine, odaların hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiğini gösteren uygun tabela ya da işaretlerin asılması,
37. Merkezde kullanılan battaniyelerin temizliğine özen gösterilmesi,
38. Nezarethanedeki havalandırma imkânlarının iyileştirilmesi,
39. Nezarethanedeki tuvalet, banyo ve lavabolarda tadilat yapılması, yüksek konumda sabit duş başlıkları eklenmesi, çalışmayan musluk başlıklarının değiştirilmesi, tadilatla birlikte engelli bireylerin erişimine uygun hâle getirilmesi⁷ ve tüm tesisatın çalışır vaziyette tutulmasına özen gösterilmesi⁸ ayrıca giderdeki koku sorununun çözülmesi,
40. Nezarethane odalarında oluşabilecek acil bir durumu veya tutulanların sağlık durumlarında oluşabilecek ani gelişmeleri ve benzeri durumları daha iyi bir şekilde takip edebilmek⁹ için gerekli önlemlerin alınması, nezarethane odalarına acil durum çağrı butonu konulması,
41. Yabancı dillerde bilgilendirici afiş ve broşürlerin bulundurulması,
42. Merkezdeki kameraların kör nokta bırakmayacak şekilde tekrar düzenlenmesi, kameraların 30 günlük süre tutumunun daha uzun bir süreye çıkarılması,
43. Merkezde görev yapan personelin hizmet içi eğitim müfredatına “tutulanlara ve özellikle hassas gruplara yönelik muamele” ile “BM'nin İşkence ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi (İstanbul Protokolü)” dâhil olmak üzere işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme konularının dâhil edilmesi,¹⁰ hususları tavsiye edilmektedir.

7 BM Engelli Hakları Sözleşmesi'nin 14'üncü maddesi: “Taraf Devletler engelli kişiler eğer herhangi bir süreç sonunda özgürlüklerinden mahrum edildiyse; bunun diğer bireylerle eşit koşullar altında yapılmasını; engellilerin uluslararası insan hakları hukukuna uygun olarak güvencelere sahip olmasını ve makul düzenlemeye ilişkin hükümler dâhil olmak üzere Sözleşme'nin hedefleri ve ilkeleriyle uyumlu muamele görmesini sağlar”.

8 AİÖK'nin tavsiyesi: “Nezaretteki kişiler gerektiğinde temiz ve düzgün şartlarda doğal ihtiyaçlarını karşılayabilmeli ve uygun yıkanma imkânlarına sahip olmalıdır.”

9 AİÖK'nin tavsiyesi: “Polis nezaretindeki kişilerin her zaman nezaret görevlileriyle kolayca temasa geçebilecek durumda olmasını sağlamak için gerekli önlemler alınmalıdır.”

10 AİÖK'nin tavsiyesi: “Şüphelilerin sorgulanması, tatminkâr bir biçimde yapılabilmesi için özel eğitim gerektiren ve uzmanların yapması gereken bir iştir. İlk olarak ve özellikle, sorgulamanın amacının tam olarak ne olduğu kesin olarak belirlenmelidir; amaç, sorgulamayı yapan memurların gözünde suçlu olduğu varsayılan bir kişinin itiraf etmesini sağlamak değil, incelenmekte olan konu hakkında gerçekleri öğrenmek için doğru ve güvenilir bilgilere ulaşmak olmalıdır. Şüphelilerin sorgulanması sırasında uygulanacak davranış kurallarının belirlenmesi, kolluk kuvvetlerinin uygun eğitimi almasına ek olarak, yukarıda belirtilen amaca uymalarını çok kolaylaştıracaktır.”

İSTANBUL BEŞİKTAŞ İLÇE
EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ
NEZARETHANELERİ

ZİYARETİ RAPORU

2024/59

KISALTMALAR

CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
BM	Birleşmiş Milletler
CMK	Ceza Muhakemesi Kanunu
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
para.	Paragraf
PolNet	Polis Bilişim Ağı
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. Suç işlediği şüphesi somut delillerin varlığı ile kuvvetle muhtemel olan kişinin kolluk kuvvetleri tarafından özgürlüğünden yoksun bırakılmasına ilişkin genel hükümler 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda (CMK) yer almaktadır. CMK'nın 99'uncu maddesinde ise *"Gözüne alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethanelerin maddi koşulları, bu kişinin hangi görevlinin sorumluluğuna bırakılacağı, sağlık kontrolünün nasıl yapılacağı, gözaltı işlemlerine ilişkin kayıt ve defterlerin nasıl tutulacağı, gözaltına alınmanın başlangıcında ve bu tedbire son verildiğinde hangi tutanakların tutulacağı ve gözaltına alınan kişiye hangi belgelerin verileceği ile kolluk tarafından gerçekleştirilen yakalama işlemlerinin yürütülmesinde uyulacak kuralların yönetmelikle gösterileceği"* hükme bağlanmıştır.
5. 1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yakalama, Gözüne Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 4'üncü maddesine göre nezarethaneler; *"şüpheli veya sanıkların haklarındaki işlemlerin tamamlanıp adli mercilere sevk edilinceye kadar bekletilmesi amacıyla yapılmış yerleri"* ifade etmektedir.
6. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görev ve yetkisini haiz olduğu ifade edilmiştir.
7. Anılan görevin icrası kapsamında, 19/6/2023 tarihinde Beşiktaş İlçe Emniyet Müdürlüğü Nezarethanelerine *habersiz* bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; İnsan Hakları ve

Eşitlik Uzman Yardımcıları ..., ..., ... ve ... ile talep üzerine görevlendirilen Hekim ... ile Psikolog ... yer almıştır.

8. Ziyaret, Beşiktaş İlçe Emniyet Müdürlüğü¹ yetkilileri ile yapılan ön görüşme ile başlamıştır. Görüşmede UÖM hakkında genel bir bilgilendirme yapılmış, gerçekleştirilecek ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiş ve İdareden İlçe Emniyet Müdürlüğü bünyesinde bulunan şubeler ve bu şubelerin gerçekleştirdikleri iş ve işlemler hakkında genel bilgiler edinilmiştir. Görüşmenin ardından Heyet, sırasıyla Beşiktaş İlçe Emniyet Müdürlüğüne bağlı Beşiktaş Polis Merkezi Amirliği, Arnavutköy Polis Merkezi Amirliği, Etiler Polis Merkezi Amirliği, Asayiş Büro Amirliği, Çocuk Büro Amirliği ve Levent Polis Merkezi Amirliği nezarethanelerini ziyaret etmiştir.²
9. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 9/1/2023 tarihli ve 2023/3 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık makamınının 15/6/2023 tarihli ve 23722 sayılı oluruna istinaden 19/6/2023 tarihinde Beşiktaş İlçe Emniyet Müdürlüğü Nezarethanelerine gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. Beşiktaş Polis Merkezi Amirliği

10. Yıldız Mahallesi Çırağan Caddesi'nde bulunan Beşiktaş Polis Merkezi Amirliği binası 1950 yılında inşa edilmiş olup 2002 yılından itibaren Beşiktaş Polis Merkezi Amirliği olarak kullanılmaktadır.
11. Amirlikte 2 nezarethane odası bulunmaktadır. Nezarethane odalarının toplam kapasitesi 4'tür. Her iki nezarethane odası da 5,40 metrekare alana sahiptir. Amirlikte kapasitenin üzerinde tutulan olması durumunda diğer polis merkezi amirliklerinin nezarethanelerinin kullanıldığı bilgisi verilmiştir.
12. Nezarethane odalarının girişinde hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiğine ilişkin bir işaret veya tabela bulunmadığı görülmüştür. İdare tarafından Amirlikte aynı anda kadın ve erkek tutulan bulunması halinde ayrı tutuldukları belirtilmiştir.
13. Ziyaret tarihinde nezarethanede tutulan bulunmamaktadır.
14. Nezarethane odalarında bulunan oturma alanlarının yere sabitlenmiş olduğu, üzerlerinde tutulanların uyumasına elverişli yumuşak ve temizlenebilir materyal bulunduğu görülmüştür.
15. Nezarethane odaları koridordaki pencereler vasıtasıyla doğal ışık almaktadır. Ayrıca koridorda ve nezarethane odalarında yapay aydınlatma bulunmaktadır.
16. Nezarethane odalarında yapay havalandırma sistemi bulunmakta, ısınma kalorifer sistemi ile sağlanmaktadır.

1 Kısaca "Müdürlük" ifadesi kullanılacaktır.

2 Adı geçen yerler için kısaca "Amirlik" ifadesi kullanılacaktır.

17. Amirlikte yeterli sayıda temiz battaniye bulunduğu, tutulanların kendilerine zarar vermesinin önlenmesi amacıyla battaniye kenarlıklarının sökülmüş olduğu görülmüştür.
18. Kadınlar ve erkekler için ayrı olacak şekilde 2 tuvaletin bulunduğu, tuvaletlerden birinde ayrıca duş alanı olduğu ancak hangi tuvaletin hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiğini gösterir işaret veya tabelaların mevcut olmadığı görülmüştür. Tutamaç bulunmaması ve tuvalete giden koridorda basamak olması nedeniyle tuvaletler ve duş alanının engelli bireylerin kullanımına uygun olmadığı anlaşılmıştır.
19. İdare tarafından nezarethane temizliğinin günlük olarak gerçekleştirildiği, ayda bir defa ilaçlama yaptırıldığı bilgisi paylaşılmıştır. Ziyaret sırasında nezarethane odalarının, koridorların ve tuvaletlerin temiz olduğu görülmüştür.
20. Tutulanların yemek ihtiyaçlarının Destek Hizmetleri Büro Amirliği tarafından temin edildiği, Amirlik personeli tarafından dağıtımının gerçekleştirildiği, içme suyu ihtiyacının ise arıtma su ile karşılandığı belirtilmiştir.
21. Amirlikte 1 ifade alma odası bulunmakta olup odada kamera sistemi ve ses kayıt cihazı olduğu görülmüştür.³ İdare tarafından, ihtiyaç halinde ayrıca bir odanın daha ifade alma amacıyla kullanılabilirdiği belirtilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından söz konusu odada yapılan incelemede, odada kamera sistemi ve ses kayıt cihazı bulunduğu görülmüştür.
22. Nezarethanede 1 müdafî görüşme odası bulunmakta olup odada kamera olmadığı görülmüştür.
23. Ziyaret esnasında Nezarethane Talimatnamesinin⁴ tutulanların görebileceği şekilde duvara asılı olduğu ancak herhangi bir yere kamera kaydı alındığına dair bilgilendirici yazı asılmadığı tespit edilmiştir.
24. Tutulanların hakları konusunda bilgilendirilmesi için Şüpheli ve Sanık Hakları Formu kullanıldığı ve bu formun farklı dillerde çevirisinin ihtiyaç halinde kullanılmak üzere Amirlikte bulundurulduğu görülmüştür.
25. Amirlikte toplam 14 adet güvenlik kamerası bulunduğu, inceleme yapılan alanlarda herhangi bir kör nokta olmadığı görülmüştür. Yalnızca bir kameranın önünde demir parmaklık bulunduğu, bu durumun görüşü kısmen engellediği tespit edilmiş, İdare tarafından kamera açısının düzeltileceği belirtilmiştir. Ziyaret Heyetince yapılan incelemede, kamera kayıtlarının 23/5/2023 tarihine kadar (27 gün) geriye dönük izlenebildiği tespit edilmiştir. Kamera görüntülerinin geçmişe doğru izlenmesinde herhangi bir sorunla karşılaşılmamıştır.

3 Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin "Nezarethane ve ifade alma odası" başlıklı 25'inci maddesinin altıncı fıkrasına göre; "İç ve dış emniyeti sağlanmış, özel surette hazırlanmış, teknik donanımlı, bağımsız yerlerin ifade alma odası olarak kullanılmasına özen gösterilir."

4 Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin "Nezarethane ve ifade alma odası" başlıklı 25'inci maddesinin beşinci fıkrası uyarınca "Nezarethane girişine, onaylanmış nezarethane talimatı asılır."

26. Ziyaret Heyeti tarafından Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter ile kamera görüntüleri birlikte incelenmiş, bazı kayıtlarda giriş ve çıkış saatlerinin işlenmediği tespit edilmiştir. Defterin görevli Cumhuriyet Savcısı tarafından düzenli aralıklarla incelendiği görülmüştür.
27. Amirlikte ilk yardım çantası bulunmakta olup Ziyaret Heyetinde bulunan hekim tarafından yapılan incelemede, ilk yardım çantasında gerekli malzemelerin bulunduğu tespit edilmiştir.
28. İdare tarafından tutulanların ilaç kullanmaları gereken durumlarda, Amirlik personeli tarafından ilacın rapor ya da reçetesine göre tutulana verildiği ve bu durumun tutanak altına alındığı bilgisi verilmiştir.
29. Nezarethane koridorunda yangın söndürme tüplerinin bulunduğu, tüplerin kontrollerinin yapıldığı görülmüştür.
30. İdare tarafından Amirlik personelinin mukayyitlik, ilkyardım, nezarethane, yol kapama, aile içi şiddetle mücadele, acil müdahale şüpheli kişi araç durdurma arama ve güvenli müdahale konularında eğitim aldığı bilgisi verilmiştir.

B. Arnavutköy Polis Merkezi Amirliği

31. Arnavutköy Mahallesinde bulunmakta olan Arnavutköy Polis Merkezi Amirliği binası 1845 yılında inşa edilmiş olup 2002 yılından itibaren Arnavutköy Polis Merkezi Amirliği olarak kullanılmaktadır.
32. Amirlikte 2 nezarethane odası bulunmaktadır. Nezarethane odalarının toplam kapasitesi 5'tir. Her iki nezarethane odası da 10 metrekare büyüklüktedir. Amirlikte kapasitenin üzerinde tutulan olması durumunda diğer polis merkezi amirliklerinin nezarethanelerinin kullanıldığı bilgisi verilmiştir.
33. Nezarethane odalarının girişinde hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiğine ilişkin bir işaret veya tabela bulunmadığı görülmüştür. İdare tarafından Amirlikte aynı anda kadın ve erkek tutulan bulunması halinde ayrı tutuldukları belirtilmiştir.
34. Ziyaret tarihinde nezarethanede tutulan bulunmamaktadır.
35. Nezarethane odalarında bulunan oturma alanlarının yere sabitlenmiş olduğu ancak üzerlerinde tutulanların uyumasına elverişli herhangi bir yumuşak malzeme bulunmadığı görülmüştür.
36. Nezarethane odalarından birinde pencere bulunduğu diğerinde ise bulunmadığı, bu nedenle bir nezarethane odası doğal ışık alırken diğerinin almadığı gözlemlenmiştir.
37. Havalandırma yapay havalandırma yoluyla, ısınma ise kalorifer sistemi ile sağlanmaktadır.
38. Amirlikte yeterli sayıda temiz battaniye bulunduğu, tutulanların kendilerine zarar vermesinin önlenmesi amacıyla battaniye kenarlıklarının sökülmüş olduğu görülmüştür.
39. Kadınlar ve erkekler için ayrı olacak şekilde 2 tuvaletin bulunduğu, kadınlar tuvaletinde ayrıca duş alanı olduğu görülmüştür. Tutamaç bulunmaması nedeniyle tuvaletler ve duş alanının engelli bireylerin kullanımına uygun olmadığı tespit edilmiştir.

40. İdare tarafından nezarethane temizliğinin günlük olarak gerçekleştirildiği, battaniyelerin haftada 1 defa yıkandığı bilgisi paylaşılmıştır. Ziyaret sırasında nezarethane odalarının, koridorların ve tuvaletlerin temiz olduğu görülmüştür.
41. Tutulanların yemek ihtiyaçlarının Destek Hizmetleri Büro Amirliği tarafından temin edildiği, Amirlik personeli tarafından dağıtımının gerçekleştirildiği, içme suyu ihtiyacının ise ambalajlı sular ile karşılandığı belirtilmiştir.
42. Amirlikte 1 ifade alma odası bulunduğu, odada kamera sistemi ve ses kayıt cihazı olduğu görülmüştür.
43. Amirlikte 1 müdafî görüşme odası bulunduğu, odada kamera olmadığı görülmüştür.
44. Ziyaret esnasında Nezarethane Talimatnamesinin tutulanların görebileceği şekilde duvara asılı olduğu ancak herhangi bir yere kamera kaydı alındığına dair bilgilendirici yazı asılmadığı, ihtiyaç halinde kullanılmak üzere yabancı dillerde Şüpheli ve Sanık Hakları Formlarının hazır bulundurulmadığı tespit edilmiştir.
45. Amirlikte toplam 11 adet güvenlik kamerası bulunduğu, inceleme yapılan alanlarda herhangi bir kör nokta olmadığı görülmüştür. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede, kamera kayıtlarının 4/5/2023 tarihine kadar (46 gün) geriye dönük izlenebildiği tespit edilmiştir. Kamera görüntülerinin geçmişe doğru izlenmesinde herhangi bir sorunla karşılaşılmamıştır.
46. Ziyaret Heyeti tarafından Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter ile kamera görüntüleri birlikte incelenmiş, Defter kayıtlarının düzenli biçimde tutulduğu ancak bazı kayıtlarda giriş ve çıkış saatlerinin işlenmediği tespit edilmiştir. Defterin görevli Cumhuriyet Savcısı tarafından düzenli aralıklarla incelendiği görülmüştür.
47. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede Amirlikte ilk yardım çantası bulunmadığı tespit edilmiş olup İdareye söz konusu husus aktarılmış, İdare tarafından ziyaret sonrasında Kurumumuza gönderilen bilgi/belge ve fotoğraflardan Nezarethaneye ilk yardım çantası temin edildiği anlaşılmıştır.
48. İdare tarafından tutulanların ilaç kullanmaları gereken durumlarda, Amirlik personeli tarafından ilacın rapor ya da reçetesine göre tutulana verildiği ve bu durumun tutanak altına alındığı bilgisi verilmiştir.
49. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede, Amirlikte bulunan yangın söndürme tüplerinden birinin en son 2022 yılı Ekim ayında doldurulduğu, sonrasında kontrolden geçmediği tespit edilmiştir.
50. İdare tarafından Amirlikte 4 kadın ve 31 erkek personelin görev yaptığı, personele yönelik eğitimlerde insan hakları ve hassas gruplara mensup bireylerle iletişim konularına da yer verildiği bilgisi verilmiştir.

C. Etiler Polis Merkezi Amirliği

51. Etiler Mahallesi Selviler Sokak'ta bulunan Etiler Polis Merkezi Amirliği 2008 yılında faaliyete geçmiştir.
52. Amirlikte toplam 2 nezarethane odası bulunmaktadır. Her iki nezarethane odası da 5,40 metrekare alana sahip olup nezarethane odalarının toplam kapasitesi 4'tür. İdare tarafından, Amirlikte kapasitenin üzerinde tutulan olması durumunda diğer polis merkezi amirliklerinin nezarethanelerinin kullanıldığı bilgisi verilmiştir.
53. Nezarethane odalarının girişinde hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiğine ilişkin bir işaret veya tabela bulunmadığı görülmüştür. İdare tarafından Amirlikte aynı anda kadın ve erkek tutulan bulunması halinde ayrı tutuldukları belirtilmiştir.
54. Nezarethane odalarında bulunan oturma alanlarının yere sabitlenmiş olduğu, üzerlerinde tutulanların uyumasına elverişli yumuşak ve temizlenebilir materyal bulunduğu görülmüştür.
55. Havalandırma koridorda bulunan açılabilir pencere yoluyla, ısınma ise kalorifer sistemi ile sağlanmaktadır.
56. Aydınlatma oda ve koridorlarda bulunan led lambalar ile sağlanmaktadır. İdare tarafından tutulanların talep etmesi halinde gece koridorda bulunan lambaların kapatılabildiği bilgisi verilmiştir.
57. Amirlikte yeterli sayıda temiz battaniye bulunduğu, tutulanların kendilerine zarar vermesinin önlenmesi amacıyla battaniye kenarlıklarının sökülmüş olduğu görülmüştür.
58. Amirlikte 1 tuvalet ve 1 duş alanı bulunduğu, tutamaç olmaması nedeniyle tuvalet ve duş alanının engelli bireylerin kullanımına uygun olmadığı tespit edilmiştir. Tuvaletlerin temiz ve bakımlı olduğu görülmüştür.
59. İdare tarafından nezarethane temizliğinin günlük olarak gerçekleştirildiği, battaniyelerin haftada 1 defa yıkandığı bilgisi paylaşılmıştır. Ziyaret sırasında nezarethane odalarının ve koridorların temiz olduğu görülmüştür.
60. Tutulanların yemek ihtiyaçlarının Destek Hizmetleri Büro Amirliği tarafından temin edildiği, Amirlik personeli tarafından dağıtımının gerçekleştirildiği, çevre marketlerden sipariş vermek isteyen tutulanlara destek sağlandığı, içme suyu ihtiyacının ise ambalajlı sular ile karşılandığı belirtilmiştir.
61. Amirlikte 2 ifade alma odası bulunduğu, odalarda sesli kayıt özelliği bulunan kameralar olduğu görülmüştür.
62. Amirlikte 1 müdafî görüşme odası bulunduğu, odada ses kaydı alma özelliği bulunmayan kamera olduğu görülmüştür.
63. Ziyaret esnasında nezarethanede 25 yaşında Türkmenistan asıllı erkek bir tutulan bulunduğu görülmüş, kendisi ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Tutulan tarafından seslendiğinde görevli

personel ile iletişime geçebildiği, talep etmesi halinde koridorda bulunan ışığın kapatıldığı belirtilmiştir.

64. Ziyaret esnasında Nezarethane Talimatnamesinin tutulanların görebileceği şekilde duvara asılı olduğu ancak herhangi bir yere kamera kaydı alındığına dair bilgilendirici yazı asılmadığı tespit edilmiştir.
65. Tutulanların hakları konusunda bilgilendirilmesi için Şüpheli ve Sanık Hakları Formu kullanıldığı ve bu formun farklı dillerde çevirisinin ihtiyaç halinde kullanılmak üzere Amirlikte bulundurulduğu görülmüştür.
66. Amirlikte toplam 24 adet güvenlik kamerası bulunduğu, inceleme yapılan alanlarda herhangi bir kör nokta olmadığı görülmüştür. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede, kamera kayıtlarının 18/5/2023 tarihine kadar (30 gün) geriye dönük izlenebildiği tespit edilmiştir. Kamera görüntülerinin geçmişe doğru izlenmesinde herhangi bir sorunla karşılaşılmamıştır.
67. Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter kayıtları incelenmiş; kayıtların eksiksiz bir şekilde tutulduğu, görevli Cumhuriyet Savcısı tarafından en son 22/10/2022 tarihinde denetlendiği görülmüştür.
68. Amirlikte ilk yardım çantası bulunmakta olup Ziyaret Heyetinde bulunan hekim tarafından yapılan incelemede ilk yardım çantasında gerekli malzemelerin bulunduğu tespit edilmiştir.
69. İdare tarafından tutulanların ilaç kullanmaları gereken durumlarda, Amirlik personeli tarafından ilacın rapor ya da reçetesine göre tutulana verildiği ve bu durumun tutanak altına alındığı bilgisi verilmiştir.
70. Nezarethane koridorunda yangın söndürme tüplerinin bulunduğu, tüplerin kontrollerinin yapıldığı görülmüştür.
71. İdare tarafından Amirlik personelinin mukayyitlik, ilkyardım, nezarethane, yol kapama, aile içi şiddetle mücadele, acil müdahale şüpheli kişi araç durdurma arama ve güvenli müdahale konularında eğitim aldığı bilgisi verilmiştir.

D. Asayiş Büro Amirliği

72. Asayiş Büro Amirliği, Etiler Mahallesi Dilhayat Sokak'ta bulunmaktadır. 1993 yılında inşa edilmiş olan tek katlı bina, 1995 yılından itibaren Asayiş Büro Amirliği olarak faaliyet göstermektedir.
73. Amirlikte 2 nezarethane odası bulunmaktadır. Her 2 nezarethane odası da 6,35 metrekare olup, nezarethane odalarının toplam kapasite 10'dur. Amirlikte kapasitenin üzerinde tutulan olması durumunda, diğer polis merkezi amirliklerinin nezarethanelerinin kullanıldığı bilgisi verilmiştir.
74. Nezarethane odalarının girişinde hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiğine ilişkin bir işaret veya tabela bulunmadığı görülmüştür. İdare tarafından Amirlikte aynı anda kadın ve erkek tutulan bulunması halinde ayrı tutuldukları belirtilmiştir.
75. Ziyaret tarihinde nezarethanede tutulan bulunmamaktadır.

76. Nezarethane odalarında bulunan oturma alanlarının yere sabitlenmiş olduğu, üzerlerinde tutulanların uyumasına elverişli yumuşak ve temizlenebilir materyal bulunduğu görülmüştür.
77. Nezarethane odaları koridordaki pencereler vasıtasıyla doğal ışık almaktadır. Ayrıca koridorda ve nezarethanelerde yapay aydınlatma bulunmaktadır.
78. Havalandırma koridorda bulunan açılabilir pencereler yoluyla, ısınma ise kalorifer sistemi ile sağlanmaktadır.
79. Amirlikte yeterli sayıda temiz battaniye bulunduğu, tutulanların kendilerine zarar vermesinin önlenmesi amacıyla battaniye kenarlıklarının sökülmüş olduğu görülmüştür.
80. Kadınlar ve erkekler için ayrı olacak şekilde 2 tuvaletin bulunduğu, kadınlar tuvaletinde ayrıca duş alanı olduğu görülmüştür. Tutamaç bulunmaması nedeniyle tuvaletler ve duş alanının engelli bireylerin kullanımına uygun olmadığı tespit edilmiştir. Tuvaletlerin temiz ve bakımlı olduğu görülmüştür.
81. İdare tarafından nezarethane odaları ve tuvaletlerin temizliğinin haftada 1 gün gerçekleştirildiği, battaniyelerin ayda 1 defa yıkandığı bilgisi verilmiştir.
82. Tutulanların yemek ihtiyaçlarının Destek Hizmetleri Büro Amirliği tarafından temin edildiği, Amirlik personeli tarafından dağıtımının gerçekleştirildiği, içme suyu ihtiyacının ise ambalajlı sular ile karşılandığı belirtilmiştir.
83. Amirlikte 1 ifade alma odası bulunduğu, odada ses kaydı alma özelliği bulunan kamera sistemi olduğu görülmüştür.
84. Amirlikte 1 müdafî görüşme odası bulunduğu, odada kamera olmadığı görülmüştür.
85. Ziyaret esnasında Nezarethane Talimatnamesi veya başka bir bilgilendirici belgenin tutulanların görebileceği bir yerde asılı olmadığı, herhangi bir yere kamera kaydı alındığına dair bilgilendirici yazı asılmadığı, ihtiyaç halinde kullanılmak üzere yabancı dillerde Şüpheli ve Sanık Hakları Formlarının hazır bulundurulmadığı tespit edilmiştir.
86. Amirlikte toplam 7 adet güvenlik kamerası bulunduğu, inceleme yapılan alanlarda herhangi bir kör nokta olmadığı ancak kameraların gece görüşünün net olmadığı tespit edilmiştir. İdare tarafından kameraların yakın zamanda yenilenmesinin planladığı bilgisi verilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede, kamera kayıtlarının 6/5/2023 tarihine kadar (44 gün) geriye dönük izlenebildiği görülmüştür. Kamera görüntülerinin geçmişe doğru izlenmesinde herhangi bir sorunla karşılaşılmamıştır.
87. Ziyaret Heyeti tarafından Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter ile kamera görüntüleri birlikte incelenmiş, bazı kayıtlarda giriş ve çıkış saatlerinin işlenmediği bazı giriş ve çıkış saatlerinin ise kamera kayıtlarıyla tutarsız olduğu tespit edilmiştir. Defterin görevli Cumhuriyet Savcısı tarafından en son 8/2/2023 tarihinde incelendiği görülmüştür.
88. Amirlikte ilk yardım çantası bulunmakta olup Ziyaret Heyetinde bulunan hekim tarafından yapılan incelemede, ilk yardım çantasında gerekli malzemelerin bulunduğu tespit edilmiştir.

89. Nezarethane koridorunda yangın söndürme tüplerinin bulunduğu, tüplerin kontrollerinin yapıldığı görülmüştür.
90. İdare tarafından Amirlikte 2 kadın ve 35 erkek personelin görev yaptığı, personele yönelik eğitimlerde insan hakları ve hassas gruplara mensup bireylerle iletişim konularına da yer verildiği bilgisi verilmiştir.

E. Çocuk Büro Amirliği

91. Bebek Mahallesi Cevdetpaşa Caddesi'nde bulunan Çocuk Büro Amirliği binası, 1983 yılında inşa edilmiş olup 2002 yılından itibaren Çocuk Büro Amirliği olarak kullanılmaktadır.
92. Amirlikte 2 nezarethane odası bulunmaktadır. Nezarethane odalarının toplam kapasitesi 4'tür. Her iki nezarethane odası da 6,35 metrekaredir.
93. Nezarethane odalarının girişinde hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiğine ilişkin bir işaret veya tabela bulunmadığı görülmüştür. İdare tarafından Amirlikte aynı anda kız ve erkek çocuk tutulan bulunması halinde ayrı tutuldukları belirtilmiştir.
94. Ziyaret tarihinde nezarethanede tutulan çocuk bulunmamaktadır.
95. Nezarethane odalarında bulunan oturma alanlarının yere sabitlenmiş olduğu, üzerlerinde tutulanların uyumasına elverişli yumuşak ve temizlenebilir materyal bulunduğu görülmüştür.
96. Nezarethane odaları koridordaki pencere vasıtasıyla doğal ışık almaktadır. Ayrıca koridorda ve nezarethane odalarında yapay aydınlatma bulunmaktadır.
97. Havalandırma koridorda bulunan açılabilir pencere yoluyla, ısınma ise kalorifer sistemi ile sağlanmaktadır.
98. Amirlikte yeterli sayıda temiz battaniye bulunduğu, tutulanların kendilerine zarar vermesinin önlenmesi amacıyla battaniye kenarlıklarının sökülmüş olduğu tespit edilmiştir.
99. Amirlikte biri engelli tuvaleti olmak üzere toplam 2 tuvalet bulunmaktadır. Engelli tuvaletinde klozet ve duş alanı bulunduğu, tutamaç olmadığı, duş alanının depo olarak kullanıldığı anlaşılmıştır. İdare tarafından çocukların amirlikte en fazla 1 gün süreyle tutulduğu bu nedenle duş alanını kullanma yönünde bir talep almadıkları belirtilmiştir.
100. İdare tarafından nezarethane odaları ve tuvaletlerin temizliğinin haftada 1 gün gerçekleştirildiği, battaniyelerin ayda 1 defa yıkandığı bilgisi verilmiştir.
101. Nezarethanede tutulanların yemeklerinin aileleri tarafından karşılandığı, ancak maddi durumu elverişli olmayanlara destek olunduğu, içme suyu ihtiyacının ise ambalajlı sular ile karşılandığı belirtilmiştir.
102. Amirlikte 1 ifade alma odası bulunduğu, odada ses kaydı alma özelliğine sahip kamera olduğu görülmüştür. İdare tarafından 12 yaşın altındaki çocukların ifadesinin pedagog eşliğinde alındığı, istismar gibi durumlar olması halinde ise işlemlerin Çocuk İzlem Merkezlerinde gerçekleştirildiği bilgisi verilmiştir.

103. Amirlikte 1 müdafî görüşme odası bulunduğu, odada ses kaydı alma özelliği bulunmayan kamera olduğu görülmüştür.
104. Ziyaret esnasında Nezarethane Talimatnamesinin ve kamera kaydı alındığına dair bilgilendirici yazının tutulanların görebileceği şekilde duvara asılı olduğu tespit edilmiştir.
105. Amirlikte ihtiyaç halinde kullanılmak üzere yabancı dillerde Şüpheli ve Sanık Hakları Formlarının hazır bulundurulmadığı tespit edilmiştir.
106. Amirlikte toplam 16 adet güvenlik kamerası bulunduğu, inceleme yapılan alanlarda herhangi bir kör nokta olmadığı ancak kameraların gece görüşünün net olmadığı görülmüştür. İdare tarafından tutulan olması halinde ışıkların açık bırakıldığı bu şekilde kamera kaydı alınmasının sağlandığı bilgisi verilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede, kamera kayıtlarının 27/3/2023 tarihine kadar (84 gün) geriye dönük izlenebildiği görülmüştür. Kamera görüntülerinin geçmişe doğru izlenmesinde herhangi bir sorunla karşılaşılmamıştır.
107. Ziyaret Heyeti tarafından Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter ile kamera görüntüleri birlikte incelenmiş, bazı kayıtlarda giriş ve çıkış saatlerinin işlenmediği tespit edilmiştir. İdare tarafından kayıtlar için PolNet (Polis Bilişim Ağı) sisteminin kullanıldığı, iş yoğunluğu nedeniyle defterde detaylı bilgilere yer verilmediği, eksik kalan hususların sene sonunda PolNet sistemine girilen bilgiler doğrultusunda deftere kaydedildiği belirtilmiştir. Defterin görevli Cumhuriyet Savcısı tarafından 31/12/2020 tarihinde incelendiği tespit edilmiştir.
108. Amirlikte ilk yardım çantası bulunmadığı tespit edilmiştir. İdare tarafından acil tıbbî müdahale gereken durumlarda tutulanlara ilk müdahaleyi yapabilecek tıbbi personel bulunmadığı ancak tüm personelin ilk yardım eğitimi aldığı, ihtiyaç halinde 112 Acil Çağrı Merkezi aranarak ambulans çağrıldığı ifade edilmiştir.
109. İdare tarafından tutulanların ilaç kullanmaları gereken durumlarda, Amirlik personeli tarafından ilacın rapor ya da reçetesine göre tutulana verildiği ve bu durumun tutanak altına alındığı bilgisi verilmiştir.
110. Nezarethane koridorunda yangın söndürme tüplerinin bulunduğu, tüplerin kontrollerinin yapıldığı görülmüştür.
111. İdare tarafından Amirlikte 3 kadın ve 14 erkek personelin görev yaptığı, personelin çocuk temel eğitimi, nezarethane eğitimi ve ilkyardım eğitimi aldığı bilgisi verilmiştir. Personele yönelik eğitimlerde insan hakları ve hassas gruplara mensup bireylerle iletişim konularına da yer verildiği belirtilmiştir.

F. Levent Polis Merkezi Amirliği

112. Levent Mahallesi Hacı Adil Caddesi'nde bulunan Levent Polis Merkezi Amirliği binası, 1967 yılında faaliyete geçmiştir.
113. Amirlikte 2 nezarethane odası bulunmaktadır. Nezarethane odalarından biri 10 metrekare, diğeri ise 7 metrekaredir.

114. Nezarethane odalarının girişinde hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiğine ilişkin bir işaret veya tabela bulunmadığı görülmüştür. İdare tarafından Amirlikte aynı anda kadın ve erkek tutulan bulunması halinde ayrı tutuldukları belirtilmiştir.
115. Ziyaret tarihinde nezarethanede tutulan bulunmamaktadır.
116. Nezarethane odalarında bulunan oturma alanlarının yere sabitlenmiş olduğu ancak üzerlerinde tutulanların uyumasına elverişli herhangi bir yumuşak malzeme bulunmadığı görülmüştür.
117. Nezarethane odalarının pencereler vasıtasıyla doğal ışık aldığı ayrıca koridorda ve nezarethanelerde yapay aydınlatma bulunduğu görülmüştür.
118. Nezarethane odalarında yapay havalandırma sistemi bulunmakta, ısınma kalorifer sistemi ile sağlanmaktadır.
119. Amirlikte yeterli sayıda battaniye bulunduğu, tutulanların kendilerine zarar vermesinin önlenmesi amacıyla battaniye kenarlıklarının sökülmüş olduğu görülmüştür. Ziyaret esnasında nezarethane odalarında bulunan battaniyelerin kirli olduğu gözlemlenmiştir.
120. Kadınlar ve erkekler için ayrı olacak şekilde 2 tuvaletin bulunduğu, tuvaletlerden birinde ayrıca duş alanı olduğu ancak hangi tuvaletin hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiğini gösterir işaret veya tabelaların mevcut olmadığı görülmüştür. Tutamaç bulunmaması nedeniyle tuvaletler ve duş alanının engelli bireylerin kullanımına uygun olmadığı tespit edilmiştir.
121. Nezarethanede bulunan şahıslara İlçe Emniyet Müdürlüğü'nün gönderdiği paketli kumanyaların verildiği, yemek ile alakalı olarak sorun yaşayan kişilere dışarıda bulunan büfe ve restoranlar aracılığı ile yemek siparişi verilebildiği, içme suyu ihtiyacının ise arıtma su ile karşılandığı, filtre bakımlarının yıllık düzenli şekilde yapıldığı belirtilmiştir.
122. Nezarethane odalarının temizliğinin günlük olarak gerçekleştirildiği, ayda bir defa ilaçlama yaptırıldığı bilgisi paylaşılmıştır. Ziyaret sırasında nezarethane odalarının, koridorların ve lavaboların temiz olduğu görülmüştür.
123. Amirlikte 1 ifade alma odası bulunduğu, odada ses kaydı alma özelliğine sahip kamera bulunduğu görülmüştür.
124. Amirlikte 1 müdafî görüşme odası bulunduğu, odada kamera bulunmadığı görülmüştür.
125. Ziyaret esnasında kamera kaydı alındığına dair bilgilendirici yazının tutulanların görebileceği şekilde duvara asılı olduğu ancak herhangi bir yere Nezarethane Talimatnamesi asılmadığı tespit edilmiştir.
126. Tutulanların hakları konusunda bilgilendirilmesi için Şüpheli ve Sanık Hakları Formu kullanıldığı ve bu formun farklı dillerde çevirisinin ihtiyaç halinde kullanılmak üzere Amirlikte bulundurulduğu görülmüştür.
127. Amirlikte toplam 12 adet güvenlik kamerası bulunduğu, inceleme yapılan alanlarda herhangi bir kör nokta olmadığı görülmüştür. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede, kamera

kayıtlarının 13/2/2023 tarihine kadar (126 gün) geriye dönük izlenebildiği tespit edilmiştir. Kamera görüntülerinin geçmişe doğru izlenmesinde herhangi bir sorunla karşılaşılmamıştır.

128. Ziyaret Heyeti tarafından Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter ile kamera görüntüleri birlikte incelenmiş, bazı kayıtlarda giriş ve çıkış saatlerinin işlenmediği tespit edilmiştir. İdare tarafından kayıtların PolNet sistemi üzerinde detaylı şekilde tutulduğu bu nedenle defterde eksiklikler olabildiği belirtilmiştir. Defterin görevli Cumhuriyet Savcısı tarafından düzenli aralıklarla incelendiği görülmüştür.
129. Amirlikte ilk yardım çantası bulunmadığı tespit edilmiştir. İdare tarafından acil tıbbî müdahale gereken durumlarda tutulanlara ilk müdahaleyi yapabilecek tıbbi personel bulunmadığı, ilk yardım eğitimi almış personel tarafından ilk müdahalenin gerçekleştirildiği, 112 Acil Çağrı Merkezi aranarak ambulans çağrıldığı ifade edilmiştir.
130. İdare tarafından tutulanların ilaç kullanmaları gereken durumlarda, Amirlik personeli tarafından ilacın rapor ya da reçetesine göre tutulana verildiği ve bu durumun tutanak altına alındığı bilgisi verilmiştir.
131. Nezarethane koridorunda yangın söndürme tüplerinin bulunduğu, tüplerin kontrollerinin yapıldığı görülmüştür.
132. İdare tarafından personele yönelik eğitimlerde insan hakları ve hassas gruplara mensup bireylerle iletişim konularına da yer verildiği bilgisi verilmiştir.

III. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

133. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Beşiktaş İlçe Emniyet Müdürlüğü tarafından bütün bölümler ile gerekli bilgi ve belgelere erişim bekletilmeksizin sağlanmıştır. Bu çerçevede hem İlçe Emniyet Müdürlüğü hem de ziyaret edilen nezarethane alanlarındaki personelin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Tavsiyeler

1. Beşiktaş Polis Merkezi Amirliğine Yönelik Tavsiyeler

134. Nezarethane odalarının en az 7 metrekare genişliğine sahip olacak şekilde yeniden düzenlenmesi veya farklı Amirlik nezarethanelerinin kullanılması gibi diğer seçeneklerin değerlendirilmesi,⁵

5 Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin "Nezarethane ve ifade alma odası" başlıklı 25'inci maddesinin birinci fıkrasına göre; "Nezarethaneler en az 7 metrekare genişliğinde, 2,5 metre yüksekliğinde ve duvarlar arasında en az 2 metre mesafe olacak şekilde düzenlenir. Yeterli doğal ışıklandırma ve havalandırma imkânları sağlanır. Ancak, şüpheli sayısının çokluğu sebebiyle nezarethane imkânlarının yetersiz olması durumunda, nezarethaneler için öngörülen fizikî şartlara sahip başka yerler de kullanılabilir."

135. Nezarethane odalarının girişine, odaların hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiğini gösteren tabela ya da işaretlerin asılması,⁶
136. Hem nezarethane odalarının hem de nezarethanedeki bulunan tuvaletlerin girişine hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiğini gösteren tabela ya da işaretlerin asılması,
137. Nezarethane odalarının engelli bireylerin erişimine uygun hale getirilmesi; nezarethanedeki tuvalet, banyo ve lavabolarda da engelli dostu uygulamaların başlatılması,⁷
138. Mahremiyetin korunması için nezarethane odalarının girişine veya içine tutulanların buldukları alanın kamera ile izlendiğini belirten bir uyarı yazısının asılması,
139. Önünde demir parmaklık bulunduğu tespit edilen güvenlik kamerasının açısının uygun şekilde yeniden düzenlenmesi,
140. Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter kayıtlarının eksikliğe mahal vermeyecek şekilde düzenli olarak tutulması⁸
hususları tavsiye edilmektedir.

2. Arnavutköy Polis Merkezi Amirliğine Yönelik Tavsiyeler

141. Nezarethane odalarının girişine, odaların hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiğini gösteren tabela ya da işaretlerin asılması,
142. Nezarethane odalarındaki oturma alanlarının tutulanların yatmaları için elverişli yumuşak ve temizlenebilir malzeme ile kaplanması,⁹
143. Doğal ışık almadığı tespit edilen nezarethane konusunda gerekli düzenlemelerin gerçekleştirilmesi,¹⁰
144. Nezarethane odalarının engelli bireylerin erişimine uygun hale getirilmesi; nezarethanedeki tuvalet, banyo ve lavabolarda da engelli dostu uygulamaların başlatılması,¹¹

6 Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin "Nezarethane İşlemleri" başlıklı 11'inci maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendine göre; "Aynı suçla ilgili olanlar, birbirine hasım olanlar, erkek ve kadınlar bir araya konulmazlar, çocuklar yetişkinlerden ayrı tutulurlar."

7 BM Engelli Hakları Sözleşmesinin 14'üncü maddesi: "Taraf Devletler engelli kişiler eğer herhangi bir süreç sonunda özgürlüklerinden mahrum edildiyse; bunun diğer bireylerle eşit koşullar altında yapılmasını; engellilerin uluslararası insan hakları hukukuna uygun olarak güvencelere sahip olmasını ve makul düzenlemeye ilişkin hükümler dâhil olmak üzere Sözleşme'nin hedefleri ve ilkeleriyle uyumlu muamele görmesini sağlar".

8 CPT Standartları, CPT/Inf/(1992) 2, para. 40: "(...) gözaltına alınan her bir birey için, söz konusu kişinin nezaretiyle ilgili bütün unsurları (özgürlüğünün ne zaman elinden alındığı ve bu önlemin alınmasının nedenleri; haklarının ne zaman belirtildiği; yaralanma, ruhsal hastalık, vs. işaretleri; akriba/konsolosluk ve avukatın ne zaman temasa geçtiği ve ziyaret ettiği; ne zaman yemek verildiği; ne zaman sorgulandığı; ne zaman nakledildiği veya salıverildiği, vb.) ve bu unsurlar konusunda yapılanları içeren tek ve kapsamlı bir nezaret kaydı tutulmasının, polis nezaretindeki kişilere tanınan temel hakları daha da güçlendireceğine (ve büyük olasılıkla polis memurlarının işinin kolaylaşacağına) inanmaktadır."

9 Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin "Nezarethane ve İfade Alma Odası" başlıklı 25'inci maddesinin ikinci fıkrasına göre; "Nezarethanelerde gözaltına alınan kişilerin yatmaları ve oturmaları için yeteri kadar sabit ve dayanıklı oturma yerleri bulundurulur."

10 CPT Standartları, CPT/Inf/(2002)9, para. 42.: "Bütün polis hücreleri, içinde bulundurulmuş kişi sayısına göre makul büyüklükte olmalı ve gerekli ışıklandırma (uyku süresi hariç, okumaya yetecek kadar ışık) ve havalandırma şartlarına sahip olmalıdır; tercihen hücrelerde doğal ışık olmalıdır."

11 BM Engelli Hakları Sözleşmesinin 14'üncü maddesi: "Taraf Devletler engelli kişiler eğer herhangi bir süreç sonunda özgürlüklerinden mahrum edildiyse; bunun diğer bireylerle eşit koşullar altında yapılmasını; engellilerin uluslararası insan hakları hukukuna uygun olarak

145. Mahremiyetin korunması için nezarethane odalarının girişine veya içine tutulanların buldukları alanın kamera ile izlendiğini belirten bir uyarı yazısının asılması,
146. İhtiyaç halinde kullanılmak üzere yabancı dillerde Şüpheli ve Sanık Hakları Formlarının Amirlikte hazır bulundurulması,
147. Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter kayıtlarının eksikliğe mahal vermeyecek şekilde düzenli olarak tutulması,
148. Yangın söndürme tüplerinin altı ayda bir kontrol edilmesi, yıllık genel bakımlarının düzenli olarak yapılması¹²
hususları tavsiye edilmektedir.

3. Etiler Polis Merkezi Amirliğine Yönelik Tavsiyeler

149. Nezarethane odalarının en az 7 metrekare genişliğine sahip olacak şekilde yeniden düzenlenmesi veya farklı Amirlik nezarethanelerinin kullanılması gibi diğer seçeneklerin değerlendirilmesi,
150. Nezarethane odalarının girişine, odaların hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiğini gösteren tabela ya da işaretlerin asılması,
151. Nezarethane odalarının engelli bireylerin erişimine uygun hale getirilmesi; nezarethanedeki tuvalet, banyo ve lavabolarda da engelli dostu uygulamaların başlatılması,
152. Mahremiyetin korunması için nezarethane odalarının girişine veya içine tutulanların buldukları alanın kamera ile izlendiğini belirten bir uyarı yazısının asılması
hususları tavsiye edilmektedir.

4. Asayiş Büro Amirliğine Yönelik Tavsiyeler

153. Nezarethane odalarının en az 7 metrekare genişliğine sahip olacak şekilde yeniden düzenlenmesi veya farklı Amirlik nezarethanelerinin kullanılması gibi diğer seçeneklerin değerlendirilmesi,
154. Nezarethane odalarının girişine, odaların hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiğini gösteren tabela ya da işaretlerin asılması,
155. Nezarethane odalarının engelli bireylerin erişimine uygun hale getirilmesi; nezarethanedeki tuvalet, banyo ve lavabolarda da engelli dostu uygulamaların başlatılması,
156. Nezarethane Talimatnamesinin tutulanların görebileceği bir yere asılması,

güvencelere sahip olmasını ve makul düzenlemeye ilişkin hükümler dâhil olmak üzere Sözleşme'nin hedefleri ve ilkeleriyle uyumlu muamele görmesini sağlar".

- 12 19/12/2007 tarihli ve 26735 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik'in "Taşınabilir söndürme tüpleri" başlıklı 99'uncu maddesinin yedinci fıkrası şu şekildedir; "...Söndürme tüplerinin altı ayda bir kontrol edilmesi, yıllık genel bakımlarının yapılması, standartlara uygun toz kullanılması ve dört yıl sonunda tozunun değiştirilmesi şarttır."

157. İhtiyaç halinde kullanılmak üzere yabancı dillerde Şüpheli ve Sanık Hakları Formlarının Amirlikte hazır bulundurulması,
158. Mahremiyetin korunması için nezarethane odalarının girişine veya içine tutulanların buldukları alanın kamera ile izlendiğini belirten bir uyarı yazısının asılması,
159. Güvenlik kameralarının gece görüşü özelliğine sahip yeni kameralar ile değiştirilmesi,
160. Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter kayıtlarının eksikliğe mahal vermeyecek şekilde düzenli olarak tutulması
hususları tavsiye edilmektedir.

5. Çocuk Büro Amirliğine Yönelik Tavsiyeler

161. Nezarethane odalarının en az 7 metrekare genişliğine sahip olacak şekilde yeniden düzenlenmesi veya farklı Amirlik nezarethanelerinin kullanılması gibi diğer seçeneklerin değerlendirilmesi,
162. Nezarethane odalarının girişine, odaların hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiğini gösteren tabela ya da işaretlerin asılması,
163. Nezarethane odalarının engelli bireylerin erişimine uygun hale getirilmesi; nezarethanedeki tuvalet, banyo ve lavabolarda da engelli dostu uygulamaların başlatılması,
164. Duş alanının kullanıma hazır halde bulundurulması,¹³
165. Tutulan çocukların günlük beslenme ihtiyaçlarının karşılanması,¹⁴
166. İhtiyaç halinde kullanılmak üzere yabancı dillerde Şüpheli ve Sanık Hakları Formlarının Amirlikte hazır bulundurulması,
167. Güvenlik kameralarının gece görüşü özelliğine sahip yeni kameralar ile değiştirilmesi,
168. Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter kayıtlarının eksikliğe mahal vermeyecek şekilde düzenli olarak tutulması,
169. İlk yardım için gerekli malzemelerin standartlara uygun şekilde temin edilerek hazır bulundurulması
hususları tavsiye edilmektedir.

6. Levent Polis Merkezi Amirliğine Yönelik Tavsiyeler

170. Nezarethane odalarının girişine, odaların hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiğini gösteren tabela ya da işaretlerin asılması,
171. Nezarethane odalarındaki oturma alanlarının tutulanların yatmaları için elverişli yumuşak ve temizlenebilir malzeme ile kaplanması,

13 CPT, Nezarethane, CPT/Inf(92)3-part1, para. 42: "...Nezarethedeki kişiler gerektiğinde temiz ve düzgün şartlarda doğal ihtiyaçlarını karşılayabilmeli ve uygun yıkanma imkânlarına sahip olmalıdır..."

14 CPT, Nezarethane, CPT/Inf(92)3-part1, para. 42: "...Bu kişilere uygun zamanlarda her gün en az bir tam öğün (sandviçten daha doyurucu bir şey) olmak üzere yemek verilmelidir."

172. Nezarethane odalarında kullanılan battaniyelerin temizlik koşullarına özen gösterilmesi,
173. Nezarethanede bulunan tuvaletlerin girişine hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiğini gösteren tabela ya da işaretlerin asılması,
174. Nezarethane odalarının engelli bireylerin erişimine uygun hale getirilmesi; nezarethanedeki tuvalet, banyo ve lavabolarda da engelli dostu uygulamaların başlatılması,
175. Nezarethane Talimatnamesinin tutulanların görebileceği bir yere asılması,
176. Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter kayıtlarının eksikliğe mahal vermeyecek şekilde düzenli olarak tutulması,
177. İlk yardım için gerekli malzemelerin standartlara uygun şekilde temin edilerek hazır bulundurulması
hususları tavsiye edilmektedir.

7. Beşiktaş İlçe Emniyet Müdürlüğü İdaresine Yönelik Tavsiyeler

178. Müdürlük bünyesinde bulunan tüm nezarethane odalarının ve tuvaletlerin girişine, hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiklerini gösteren tabela ya da işaretlerin asılması,
179. Müdürlük bünyesinde bulunan tüm nezarethane odalarının engelli bireylerin erişimine uygun hale getirilmesi; nezarethanedeki tuvalet, banyo ve lavabolarda da engelli dostu uygulamaların başlatılması,
180. Müdürlük bünyesinde bulunan nezarethanelerde görevli personele, tutulanlara ve özellikle hassas gruplara yönelik muamele ile BM'nin İşkence ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi (İstanbul Protokolü) dâhil olmak üzere işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin eğitim almasının sağlanması¹⁵
hususları tavsiye edilmektedir.

8. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığına Yönelik Tavsiye

181. Nezarethanelerden sorumlu Savcının nezarethane kayıt defterini daha sık kontrol etmesinin sağlanması,
hususları tavsiye edilmektedir.

15 CPT Standartları, CPT/Inf/(2002)9, para. 34.: "Şüphelilerin sorgulanması, tatminkâr bir biçimde yapılabilmesi için özel eğitim gerektiren ve uzmanların yapması gereken bir iştir. İlk olarak ve özellikle, sorgulamanın amacının tam olarak ne olduğu kesin olarak belirlenmelidir; amaç, sorgulamayı yapan memurların gözünde suçlu olduğu varsayılan bir kişinin itiraf etmesini sağlamak değil, incelenmekte olan konu hakkında gerçekleri öğrenmek için doğru ve güvenilir bilgilere ulaşmak olmalıdır. Şüphelilerin sorgulanması sırasında uygulanacak davranış kurallarının belirlenmesi, kolluk kuvvetlerinin uygun eğitimi almasına ek olarak, yukarıda belirtilen amaca uymalarını çok kolaylaştıracaktır."

VAN İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
NEZARETHANELERİ

ZİYARETİ RAPORU

2023/60

KISALTMALAR

AIÖK/CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
BM	Birleşmiş Milletler
CMK	Ceza Muhakemesi Kanunu
m ²	metrekare
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
para.	Paragraf
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
vb.	ve benzer

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in amacı; *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. Suç işlediği şüphesi somut delillerin varlığı ile kuvvetle muhtemel olan kişinin kolluk kuvvetleri tarafından özgürlüğünden yoksun bırakılmasına ilişkin genel hükümler 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK)'da düzenlenmiştir. CMK'nın 99'uncu maddesinde; *"gözümlüne alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethanelerin maddi koşulları, bu kişinin hangi görevlinin sorumluluğuna bırakılacağı, sağlık kontrolünün nasıl yapılacağı, gözaltı işlemlerine ilişkin kayıt ve defterlerin nasıl tutulacağı, gözümlüne alınmanın başlangıcında ve bu tedbire son verildiğinde hangi tutanakların tutulacağı ve gözümlüne alınan kişiye hangi belgelerin verileceği ile kolluk tarafından gerçekleştirilen yakalama işlemlerinin yürütülmesinde uyulacak kuralların yönetmelikle gösterileceği"* hükme bağlanmıştır.
5. 1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yakalama, Gözümlüne Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 4'üncü maddesi mucibince nezarethane; *"şüpheli veya sanıkların haklarındaki işlemlerin tamamlanıp adli mercilere sevk edilinceye kadar bekletilmesi amacıyla yapılmış yerleri"*
6. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendine göre; Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görev ve yetkisini haiz olduğu hükme bağlanmıştır.
7. Anılan görevin icrası kapsamında 3/8/2023 tarihinde Van İl Jandarma Komutanlığı¹ nezarethanelerine habersiz bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; İnsan Hakları ve

1 Bu raporda, Van İl Jandarma Komutanlığı artık kısaca "Komutanlık" olarak ifade edilecektir.

Eşitlik Uzman Yardımcıları ... ile Kurumumuzun talebi üzerine görevlendirilen ... ve Psikolog ... yer almıştır.

8. Ziyaret, Van İl Jandarma Komutanlığı yetkilileri ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede TİHEK'in UÖM görev ve yetkileri, ziyaretin amacı ve yöntemi hakkında bilgilendirme yapılmış, Komutanlık ve faaliyetleri ile ilgili genel bilgiler alınmıştır. Görüşmenin ardından Heyet, Komutanlığa bağlı nezarethaneleri incelemiştir. Ziyaret sırasında nezarethanelerde tutulan² olmadığı görülmüştür. Ziyaret, Komutanlık yetkilileri ile yapılan son görüşmede Heyetin gözlem ve tespitlerinin iletilmesiyle sonlandırılmıştır.
9. Bu rapor, 9/1/2023 tarihli ve 2023/03 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık makamının 25/7/2023 tarihli ve 24820 sayılı oluruna istinaden 3/8/2023 tarihinde, Van İl Jandarma Komutanlığı nezarethanelerine gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

10. 1993 yılında geniş bir arazi üzerinde hizmet binalarının inşasının tamamlanmasıyla faaliyete başlayan Komutanlık, Van şehir merkezine 2 kilometre uzaklıktadır. 2011 yılında Van ilinde yaşanan depremin ardından hizmet binalarının kısmi tadilatlarla güçlendirildiği ifade edilmiştir.
11. Komutanlığa ait nezarethane odaları, Komutanlığa ait kampüsün içerisinde bulunan bir hizmet binasının bodrum katında yer almaktadır. Nezarethane odalarının bulunduğu kata dik ve dar bir merdivenle inilmekte olup girişte engelli rampası ve asansörünün bulunmadığı görülmüş bu bağlamda nezarethane girişinin, engelli bireylerin kullanımına uygun olmadığı değerlendirilmiştir.
12. Komutanlık bünyesinde 4 adet nezarethane odası bulunmaktadır. Nezarethane odaları aynı boyutlarda olup her biri 9 m² (en: 2 m, boy: 3 m, yükseklik: 3,10 m) alana sahiptir³.
13. Komutanlık yetkilileri ile yapılan görüşmede odalara 12 kişiye kadar tutulan yerleştirilebildiği öğrenilmiştir. Tutulan sayısında yoğunluk yaşanması hâlinde birimlerin kendi aralarında koordine olarak nezarethanelerde dengeli bir yerleşim sağlandığı, başta Komutanlığa en yakın birim olan Van Edremit İlçe Jandarma Komutanlığı nezarethaneleri olmak üzere; civardaki ilçe jandarma komutanlığı nezarethanelerinden destek alındığı bilgisi verilmiştir.
14. Uluslararası standartlara⁴ göre 7 ile 9 m² arası büyüklükteki nezarethane odalarında aynı anda 2'den fazla kişi kalmamalı ve gözaltında tutulan her kişiye, çok kişilik nezarethane odalarında en

2 Nezarethanelerde bulunan özgürlüğünden mahrum bırakılanlar için kısaca "tutulan" ifadesi kullanılacaktır.

3 1/6/2015 tarihli ve 25832 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin "Nezarethane ve ifade alma odası" başlıklı 25'inci maddesine göre; "Nezarethaneler en az 7 metrekare genişliğinde, 2,5 metre yüksekliğinde ve duvarlar arasında en az 2 metre mesafe olacak şekilde düzenlenir. Yeterli doğal ışıklandırma ve havalandırma imkânları sağlanır."

4 CPT/Inf (2020) 24 Türkiye Raporu, para. 30: "CPT alıkonulan kişilerin genellikle çok sıkışık yerlerde tutulduğunu bir kez daha tespit etmiştir. Örneğin, ziyaret edilen bazı kurumlarda, 8 m² büyüklüğündeki hücrelerde aynı anda üç kişi ve 9 m² büyüklüğündeki hücrelerde aynı anda dört kişinin kaldığı anlaşılmıştır. Komite, Türk makamlarının alıkonulan kişilerin gece boyunca tutulduğu tüm gözaltı

az 4 m² yaşam alanı sağlanmalıdır. Buradan hareketle Ziyaret Heyeti tarafından, bir nezarethane odasına 12 kişiye kadar tutulan yerleştirilmesinin uluslararası standartlara aykırılık teşkil edebileceği sonucuna varılmıştır.

15. Nezarethane odalarından biri kadın tutulanlara, diğerleri erkek tutulanlara tahsis edilmiştir. Nezarethane odalarının girişinde odanın hangi cinsiyet grubuna ait olduğunu gösteren uyarıcı yazıların bulunduğu görülmüştür.
16. Nezarethane odalarının birbirlerinden duvarlarla ayrıldığı, oturma bölümlerinin ihtiyaç duyulduğunda uyumak için uygun olacak şekilde yumuşak ve silinebilir kumaş şilte ile kaplı olduğu, odaların tümünde yeterli sayıda temiz battaniye bulunduğu gözlemlenmiştir.
17. Odaların havalandırma ve doğal ışık ihtiyaçları, koridorda bulunan delikli menfezler vasıtasıyla sağlanmaktadır. Heyet tarafından, doğal ışığın yetersiz olduğu, ziyaret tarihinde nezarethanenin sıcak ve havasız olduğu tespit edilmiştir.
18. Isıtmanın, doğalgaz kullanan merkezi ısıtma sistemi ile sağlandığı ifade edilmiştir. Heyet tarafından odaların girişinde kalorifer petekleri bulunduğu gözlemlenmiştir. Ziyaretin gerçekleştiği mevsimin yaz olması hasebiyle ısınma sistemi test edilememiştir. Komutanlık İdaresi ile yapılan görüşmede ısınma konusunda bir sorun yaşanmadığı ifade edilmiştir.
19. Her nezarethane odasında 1 tuvalet ve 1 lavabo bulunmaktadır. Heyet tarafından, tuvaletlerin ve lavaboların oldukça eski olduğu ve engelli bireylerin kullanımına uygun olmadığı gözlemlenmiştir. Komutanlık İdaresi lavaboların ve tuvaletlerin engelli bireylerin kullanımına uygun olmadığını farkında olduklarını, engelli bir bireyin tutulmasını gerektiren hallerde yazışma yapılarak savcılık talimatıyla durumlarına uygun bir nezarethaneye naklinin sağlandığı bilgisini paylaşmıştır.
20. Nezarethane odalarında bulunan lavabolarda sıcak su imkânının olmadığı görülmüştür.
21. Tuvaletlerde sabun, tuvalet kâğıdı gibi hijyen malzemelerinin bulunmadığı görülmüş, durum personele sorulduğunda; tutulanlara özel olarak giriş anından itibaren, Komutanlıktan tedarik edilen hijyen malzemelerinin verildiği beyan edilmiştir.
22. Komutanlık İdaresi tarafından, tutulanların çoğu zaman kısa süreli kaldığını ve bu yüzden banyo yapma ihtiyacının genelde bulunmadığı ifade edilmiş; yine de tutulanların banyo yapmak istemesi halinde Komutanlıkta yer alan ve askeri koğuştta bulunan duştan faydalanabilecekleri, banyoda 24 saat boyunca sıcak su hizmetinin sunulduğu, tutulanların kendisine zarar vermemesi için banyoda gerekli fiziki düzenlemelerin gerçekleştirildiği dile getirilmiştir.
23. Komutanlıkta yangın alarm sistemi ve merdivenin bulunduğu görülmüştür.
24. Komutanlık İdaresi tarafından, nezarethane odalarında 3 günde bir rutin temizlik yapıldığı, her gözaltına alma işleminden sonra da ayrıca temizlik yapıldığı, tutulanlar nezarethaneden

hücrelerinde yeterli yaşam alanı olmasını sağlamak için gerekli adımları atması yönündeki tavsiyesini tekrarlamaktadır; 7 ile 9 m² büyüklükteki hücrelerde aynı anda ikiden fazla kişi kalmamalıdır.”

- çıkarıldıktan sonra battaniyelerin Komutanlığın çamaşırhanesinde yıkanıp kurutulduğu ve tekrar kullanıma hazır şekilde bırakıldığı belirtilmiştir. Ancak ziyaret sırasında nezarethane odalarında örümcek ağlarının bulunduğu ve odalardaki tuvaletlerin kirli olduğu görülmüştür.
25. Komutanlık İdaresi belediyenin nezarethanede düzenli olarak ilaçlama yaptığını belirtmiştir. Ancak ilaçlama yapıldığına ilişkin olarak yazılı bir belgenin bulunmadığı öğrenilmiştir.
26. Komutanlık İdaresi ile yapılan görüşmede tutulanların yemek ihtiyacının Komutanlık yemekhanesinde hazırlanan 3 öğün yemekle, su ihtiyacının ise nezarethane odalarında bulunan lavabolardan akan su ile giderildiği öğrenilmiştir. İdare tarafından düzenli olarak Van Halk Sağlığı Laboratuvarında su analizinin yapıldığı, analizlere istinaden lavabolardan akan suyun sağlığa uygun olduğu ifade edilmiştir. Fakat buna ilişkin yazılı bir rapor sunulmamıştır. Ziyaret sırasında söz konusu lavaboların kirli olduğu, buradan su içmenin tutulanların sağlığı ve hijyen açısından uygun olmadığı değerlendirilmiştir⁵.
27. Tutulanlar arasında diyabet, tansiyon, çölyak vb. rahatsızlıkları bulunan kişilerin durumlarını görevli personele bildirmeleri halinde, yemeklerin tutulanın rahatsızlığına uygun olacak şekilde ayarlandığı dile getirilmiştir.
28. Nezarethanelerde tutulan kişilerin herhangi bir ihtiyaçlarının olup olmadığının tespiti için görevli personelce düzenli aralıklarla kontrollerin yapıldığı ifade edilmiş, nezarethane odalarında acil durum butonu bulunduğu görülmüş ancak söz konusu butonların çalışmadığı tespit edilmiştir. Komutanlık İdaresi, nezarethane odalarının görevli personelin bulunduğu konuma seslenme suretiyle iletişim kurulabilecek kadar yakın olduğunu ancak acil durum butonlarına ilişkin sorunun çözülmesi için gerekli çalışmaların yapılacağını belirtmiştir.
29. Komutanlık İdaresi tarafından ziyaret gününe kadar herhangi bir şekilde çocuk⁶ şahsın nezarethanelerde tutulmadığı, bu konu hakkında Van Cumhuriyet Başsavcılığının talimatları doğrultusunda hareket edildiği belirtilmiştir.
30. Nezarethanede seccade ve tespihin mevcut olduğu görülmüş, İdare tarafından ibadet etmek isteyen tutulanların içeride bulunan lavaboda abdest alarak ibadetlerini yapabileceği belirtilmiştir.
31. Komutanlık İdaresi ile yapılan görüşmede, acil tıbbi müdahale ihtiyacı halinde 112 Acil Çağrı Merkezi vasıtası ile tutulanlara ilk müdahalenin yapılarak ilgili Cumhuriyet Savcısına duruma ilişkin bilgi verildiği, hastane ortamında müdahale edilmesine karar verilen tutulanların ise tahkikatı yürüten birimde görevli memur eşliğinde en yakın sağlık kuruluşuna sevklerinin sağlandığı, tedavi işlemlerinin tamamlandığına dair doktor raporu ile birlikte tutulanların nezarethaneye giriş işlemlerinin tekrar yapıldığı ifade edilmiştir.

5 Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin "Nezarethane İşlemleri" başlıklı 11'inci maddesine göre; d) "Yiyecek ve içecekler önceden kontrol edilir."

6 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Tanımlar" başlıklı 6'ncı maddesine göre; b) "Çocuk deyiminden; henüz on sekiz yaşını doldurmamış kişi anlaşılır."

32. Komutanlık İdaresi tarafından doktor raporunda sürekli ilaç kullanması gerektiği belirtilen tutulanların ilaçlarının dağıtımının, giriş muayenesini gerçekleştiren doktora bilgi verilerek ve kullanım saatlerine riayet edilerek nezarethane görevlisi tarafından gerçekleştirildiği, raporu veya ilaç reçetesi bulunmayan tutulanların Cumhuriyet Savcısının bilgisi dâhilinde görevli personel refakatinde hastaneye sevk edilerek ilaçlarına ulaşması için gerekli işlemlerin yapıldığı belirtilmiştir. İlaçların nezarethane nöbetçi odasında bulunan kilitli dolaplarda tutulduğu görülmüştür.
33. Yaşlı, kadın, hamile, engelli veya diğer hassas gruplara mensup tutulanların hastane kontrolü, ilaç, yemek, lavabo vb. özel ihtiyaçlarının karşılanmasının Cumhuriyet Savcısıyla irtibata geçilmesi suretiyle sağlandığı öğrenilmiştir. Komutanlık İdaresi tarafından; hasta, yaşlı, hamile, engelli gibi daha hassas gruplardaki şahısların işlemlerinin en kısa sürede yapılmaya çalışıldığı belirtilmiştir.
34. Müdafî, ifade alma ve teşhis odaları nezarethane odalarının bulunduğu binadan farklı bir binada olduğu görülmüştür.
35. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede teşhis odasının yalnız yapay aydınlatma imkânına sahip olduğu, standart bir sorgu odası camı ile 2 bölüme ayrıldığı, bölmeler arası iletişim için gerekli ses sistemi ile yeterli masa ve sandalyeye sahip olduğu görülmüştür.
36. Teşhis odasında 3 adet kamera olduğu görülmüş olup Komutanlık personeli kameraların ses kaydı alma özelliği olduğunu ifade etmiştir.
37. İfade alma odası ise aynı anda 3 personelin görev yapabileceği şekilde dizayn edilmiş olup yeterli sayıda masa ve sandalyeye sahiptir.
38. Ziyaret Heyeti tarafından müdafî ile görüşme odası da incelenmiş olup odanın doğal ışık ve havalandırma imkânına ve yeterli sayıda masa ve sandalyeye sahip olduğu, odada ses kayıt özellikli bir kamera bulunmadığı görülmüştür⁷. Heyet tarafından müdafî ile görüşme odasında yapılan incelemede, odada konuşulanların dışarıdan kısmen duyulabildiği anlaşılmıştır.
39. Nezarethanenin girişinde Türkçe, İngilizce, Arapça, Rusça, Fransızca ve Almanca olmak üzere toplam 6 dilde sanık hakları formunun, Nezarethane Talimatnamesinin ve Nezarethaneye Alınacak Şahıslarda Dikkat Edilecek Hususlar metninin asılı olduğu görülmüştür. Buna ek olarak tutulanlara bir bilgilendirme formu verildiği, gözüaltına alınanlar arasında yabancı kişiler olması halinde savcılık aracılığıyla tercüman talep edildiği öğrenilmiştir.
40. Komutanlık İdaresi tarafından, Komutanlıkta herhangi bir elektrik kesintisi yaşanması durumunda Komutanlık bünyesindeki kameraların bağlı olduğu jeneratörün otomatik olarak devreye girdiği ifade edilmiştir.

7 Yakalama, Gözüaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin "Müdafî ile görüşme" başlıklı 21'inci maddesine göre; "*Şüpheli veya sanık vekâletname aranmaksızın müdafî ile her zaman ve konuşulanları başkalarının duyamayacağı bir ortamda görüşebilir. Bu kişilerin müdafî ile yazışmaları denetime tâbi tutulamaz.*"

41. Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter Ziyaret Heyeti tarafından incelenmiş; Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 12'nci maddesinde belirtilen hususların defterde yer aldığı, kayıtların eksiksiz tutulduğu ve defterin görevli Cumhuriyet Savcısı tarafından da düzenli olarak incelendiği anlaşılmıştır. Defterde Cumhuriyet Savcısının son denetim tarihi 12/7/2023 olarak görülmüştür.
42. Nezarethane odalarında toplam 6 adet güvenlik kamerası bulunduğu, kamera görüntülerinin geriye dönük olarak 30 gün süreyle saklandığı ve nezarethanede görevli personel tarafından her an takip edildiği gözlemlenmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan kontrollerde kameraların nezarethane odalarını tam olarak gördüğü, nezarethane içinde bulunan tuvaleti görmediği, bu bağlamda mahremiyetin korunduğu tespit edilmiştir.
43. Ziyaret Heyeti rastgele seçim usulüyle belirlediği tutulanların defter kayıtları ile kamera kayıtlarını karşılaştırmıştır. İnceleme sırasında defterin tutulma düzeni ya da tutulanların nezarethanede tutulma sürelerine ilişkin mevzuata aykırı bir durum tespit edilmemiştir.
44. Nezarethane odalarının girişinde, görevli personel masasının hemen arkasında 15 adet adli emanet dolabı bulunduğu, hepsinin kilitlenebilir tarzda ve anahtarlarının eksiksiz şekilde üzerlerinde olduğu gözlemlenmiştir. Komutanlık İdaresi tarafından, tutulanların üzerinden çıkan eşyaların emanet dolaplarında muhafaza altına alındığı, tutulanlar hakkındaki gerekli işlemler tamamlandığında söz konusu eşyaların tutulanlara teslim edildiği belirtilmiştir.
45. Komutanlık nezarethanesinde 2 personelin sürekli olarak bulunduğu belirtilmiştir. İdare tarafından kadın ve erkek personel sayısının yeterli olduğu, gözaltına alınan kadınlarla ilgili işlemlerin kadın personel tarafından yapıldığı, kadın personel için nöbet listesi tutulduğu ve geceyi nezarethanede geçirmesi gereken kişinin kadın olması halinde listeye göre kadın personelin nöbet tuttuğu ifade edilmiştir.
46. Komutanlık İdaresi tarafından personelin nezarethanede tutulanlara yönelik yaklaşıma ilişkin düzenli eğitime tabi tutulduğu belirtilmiştir.

III. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

47. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Komutanlık tarafından, Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmış ve gerekli bilgi ve belgelere erişim vakitlice sağlanmıştır. Bu çerçevede, Komutanlık personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Tavsiyeler

1. Van İl Jandarma Komutanlığına Yönelik Tavsiyeler

48. Nezarethanenin engelli bireylerin erişimine uygun hale getirilmesi⁸,

8 BM Engelli Hakları Sözleşmesi madde 14: "Taraf Devletler engelli kişiler eğer herhangi bir süreç sonunda özgürlüklerinden mahrum edildiye; bunun diğer bireylerle eşit koşullar altında yapılmasını; engellilerin uluslararası insan hakları hukukuna uygun olarak

49. Bir nezarethane odasında tutulacak kişi sayısının uluslararası standartlar göz önünde bulundurularak belirlenmesi⁹,
50. Tutulanların lavabolardan sıcak suya erişimlerinin sağlanması için gerekli tesisatın kurulması,
51. Nezarethane odalarında doğal ışık ve havalandırma konularına yönelik gerekli iyileştirmelerin yapılması,
52. Sabun, tuvalet kâğıdı gibi hijyen malzemelerinin her daim nezarethanedeki bulundurulması,
53. Tutulanların banyo yapabilmesi amacıyla nezarethane odalarındaki uygun bir alanın bu amaç için kullanılabilir hale getirilmesi,
54. Nezarethane odalarında, lavabo ve tuvaletlerde hijyen kurallarına uygun olacak şekilde düzenli olarak temizliğin¹⁰ sağlanması,
55. Belediye tarafından her ay yapılan düzenli olarak yapıldığı ifade edilen ilaçlamanın yazılı olarak belgelenmesi ve kaydının tutulması,
56. Nezarethane odalarında bulunan musluklardan akan suyun içilebilir olup olmadığına yönelik su analizi raporlarının düzenli olarak alınması, musluklardan akan suyun içilebilir olup olmadığı konusunda bilgilendirici bir yazının tutulanların görebileceği şekilde asılması,
57. Nezarethane odalarındaki acil durum butonunun çalışır hale getirilmesi¹¹,
58. Müdafî ile görüşme odasının konuşulanların başkalarının duyamayacağı¹² hale getirilmesi¹³, hususları tavsiye edilmektedir.

güvencelere sahip olmasını ve makul düzenlemeye ilişkin hükümler dâhil olmak üzere Sözleşme'nin hedefleri ve ilkeleriyle uyumlu muamele görmesini sağlar."

- 9 CPT/Inf (2020) 24 Türkiye Raporu, para. 30: "CPT alıkonulan kişilerin genellikle çok sıkışık yerlerde tutulduğunu bir kez daha tespit etmiştir. Örneğin, ziyaret edilen bazı kurumlarda, 8 m² büyüklüğündeki hücrelerde aynı anda üç kişi ve 9 m² büyüklüğündeki hücrelerde aynı anda dört kişinin kaldığı anlaşılmıştır. Komite, Türk makamlarının alıkonulan kişilerin gece boyunca tutulduğu tüm gözaltı hücrelerinde yeterli yaşam alanı olmasını sağlamak için gerekli adımları atması yönündeki tavsiyesini tekrarlamaktadır; 7 ile 9 m² büyüklükteki hücrelerde aynı anda ikiden fazla kişi kalmamalıdır."
- 10 AİÖK Standartları, CPT/Inf (2002)15-part, para. 42. "Nezarethane'deki kişiler gerektiğinde temiz ve düzgün şartlarda doğal ihtiyaçlarını karşılayabilmeli ve uygun yıkanma imkânlarına sahip olmalıdır."
Mezkûr Yönetmelik'in "Nezarethane ve ifade alma odası başlıklı" 25'inci maddesine göre; "Tuvalet, banyo ve temizlik ihtiyaçlarının giderilmesi için gerekli tedbirler alınır."
- 11 AİÖK Standartları CPT/Inf (2002)15-part, para.48: "Polis nezarethane'deki kişilerin her zaman nezaret görevlileriyle kolayca temasa geçebilecek durumda olmasını sağlamak için gerekli önlemler alınmalıdır. AİÖK heyetleri bazen, polis hücrelerinin polis memurlarının normalde bulunduğu ofislerden veya masalardan uzak olduğunu ve gözaltındaki kişilerin polis memurlarının dikkatini çekebilecekleri herhangi bir imkân (örneğin çağrı sistemi) sahip olmadığını gözlemlemiştir. Bu şartlar altında, çeşitli olaylara (gözaltındaki tutulular arasında şiddet, intihar girişimi, yangın, vs.) zamanında yanıt verilememesi olasılığı oldukça yüksektir."
- 12 Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin "Müdafî ile görüşme" başlıklı 21'inci maddesine göre; "Şüpheli veya sanık vekâletname aranmaksızın müdafî ile her zaman ve konuşulanları başkalarının duyamayacağı bir ortamda görüşebilir. Bu kişilerin müdafî ile yazışmaları denetime tâbi tutulamaz."
- 13 AİÖK Standartları, Kötü muameleyi önleme yolu olarak avukata erişim, CPT/Inf (2011) 28, para.23; "Polis tarafından özgürlüklerinden yoksun bırakılanların bu süreç boyunca avukata erişim hakları, avukatla buluşma hakkını ve de mahrem bir ortamda buluşma hakkını mutlaka içermelidir. Kötü muameleye karşı bir teminat olarak görülen bu hak bağlamında (adil muhakeme aracı olmaktan farklı olarak), avukatın özgürlüğünden yoksun bırakılan şahısla fiziksel olarak aynı ortamda bulunması gerekliliği açıktır. Çünkü ancak bu şekilde ilgili şahsın fiziksel ve psikolojik durumu doğru değerlendirilebilir. Aynı şekilde, avukatla buluşmanın mahrem bir ortamda olmaması halinde, gözaltındaki şahıs nasıl muamele gördüğünü açıklamakta kendisini rahat hissetmeyebilir..."

TIHEK

**2023 YILINDA CEZA İNFAZ KURUMLARINA
GERÇEKLEŞTİRİLEN ZİYARETLER**

SİNCAN 2 NO.LU L TİPİ KAPALI
CEZA İNFAZ KURUMU

ZİYARETİ RAPORU

2023/37

KISALTMALAR

OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
SEGBİS	Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi
COVID-19	Yeni Koronavirüs Hastalığı

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı; *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM; *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK' in görev ve yetki alanına girmektedir.
5. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 8'inci maddesi uyarınca: *"Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile teması olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir."*
6. Anılan görevin icrası kapsamında, 27-28/2/2023 tarihlerinde Sincan 2 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna¹ habersiz bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup ziyaret heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ..., ..., ..., ve ... ile Psikolog ... ve Ankara Valiliği tarafından görevlendirilen bir Doktor ve bir Sosyal Çalışmacı yer almıştır.
7. Ziyaret, Kurum İdaresi ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Ön görüşmede; Ziyaret Heyeti tarafından ziyaretin amacı ve kapsamı ile TİHEK'in ulusal önleme mekanizması görevine ilişkin detaylı bilgiler verilmiş; Kurum İdaresinden Kuruma ilişkin genel bilgiler alınmıştır. Daha sonra

1 Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

ortak alanlar incelenerek gerekli tespitler yapılmıştır. Sonrasında özgürlüğünden mahrum bırakılan kişiler ile gizliliği sağlayacak şekilde Kurum personeli bulunmaksızın görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Heyet üyeleri tarafından görüşme gerçekleştirilen mahpuslara²; TİHEK ve UÖM görevi hakkında genel bilgi verilmiştir. Akabinde Kurumda görev yapan personelle de görüşmeler gerçekleştirilmiş olup ziyaret, ilk gözlem ve tespitlerin Kurum İdaresiyle paylaşılmasını içeren son görüşme ile tamamlanmıştır.

8. Bu rapor, 9/1/2023 tarihli ve 2023/03 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık makamının 24/2/2023 tarihli ve 19863 sayılı oluruna istinaden 27-28/2/2023 tarihlerinde, Sincan 2 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gerçekleştirilen habersiz ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. GENEL BİLGİLER

A. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

9. 30/6/2006 tarihinde hizmet vermeye başlayan Sincan 2 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Ankara ili Sincan ilçesi Yenikent Adalet Mahallesi sınırları içerisinde, Sincan Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü içerisinde yer almaktadır. Kurum, Ankara şehir merkezine yaklaşık 40 kilometre uzaklıkta bulunmaktadır.
10. Kurumun toplam yerleşim alanı 132.500 m²'dir. İhata duvarının içinde kalan güvenlik alanı 45.407 m² olup binanın yerleştiği alan ise 29.483 m²'dir.
11. Kurumun kapasitesi mimari projesi itibari ile 480 kişilik olup, artan mevcut sebebi ile odalara ranza ilavesi yapılmak suretiyle kapasite 1724 kişiye çıkarılmıştır.
12. Kurum binası 2 katlı olup toplam 6 bloktan müteşekkildir. Ayrıca Kurum bünyesinde ayrı olarak ziyaretçi kayıt binası bulunmaktadır. A, B, C, E ve F bloklar hükümlü ve tutukluların 1, 3 ve 28 kişilik yaşam ünitelerinin, sosyo-kültürel faaliyetlere yönelik iş atölyelerinin, dersliklerin, spor ve sahne aktivitelerinin yapılabileceği çok amaçlı salonun ve açık spor alanlarının yer aldığı bloklardır. D blok ise idari birimlere ve açık, kapalı ve avukat görüşlerinin yapıldığı mekânlara ayrılmıştır.
13. Kurumda mahpusların kaldığı 58 adet 28 kişilik ünite bulunmaktadır. Her bir ünite, 4 kişilik ve 12 metrekare alana sahip 7 odadan oluşmaktadır. Bunun dışında Kurumda, 4 adet her biri 11 metrekare alana sahip 3 kişilik oda, 38 adet her biri 11 m²'lik alana sahip tek kişilik oda, 29/12/2004 tarihli ve 25685 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 18'inci maddesi kapsamında akıl hastalığı dışında ruhsal rahatsızlığı bulunan mahpusun barındırıldığı 1 adet tek kişilik oda, 3 adet hasta odası ile 2 adet yumuşak oda bulunmaktadır.

2 Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hükümlülükleri ifade etmektedir.

14. 28 kişilik üniteler içerisinde, tüm mahpusların ortak vakit geçirebilecekleri ve mutfaktan yararlanabilecekleri 86 metrekarelik ortak yaşam alanı yer almaktadır. Ortak yaşam alanı, açık havalandırma avlusuna açılmaktadır. Ünitelerde aynı zamanda ortak kullanımlı tuvalet, duş ve lavabo bulunmaktadır.
15. 3 kişilik odaların bulunduğu ünitelerin her birinin içerisinde mahpusların kullanabileceği ve küçük bir mutfağın yer aldığı 84 metrekarelik ortak yaşam alanı yer almaktadır. Ortak yaşam alanı bu üniteye ait havalandırma bahçesine açılmaktadır. Banyo ve tuvaletler odaların kendi içerisinde kullanıma sunulmuştur.
16. Tek kişilik odalarda tuvalet ve banyo oda içerisinde yer almaktadır. Bu odalarda kalan mahpusların yararlanabileceği 2 havalandırma alanı bulunmaktadır.
17. Kurumda ortak alan olarak; 6 adet SEGBİS (Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi) cihazının yer aldığı bir SEGBİS odası, 2 adet halı saha, 3 adet berberhane, 1 adet çok amaçlı kapalı spor salonu, 1 adet sinema gösteri salonu, 5 adet derslik, 1 adet kütüphane, 55 adet görüşme kabininden oluşan kapalı görüşme alanı, 4 adet açık görüş alanı, 17 adet görüşme kabininden oluşan avukat görüşme odası, 14 adet eş görüş odası ve 1 adet ilk ve ortaöğretime yönelik elektronik sınav salonu bulunmaktadır.
18. Kuruma gelen engelli ziyaretçilerin açık görüş alanına erişimini sağlamak için 1 adet engelli asansörü bulunmaktadır.

B. Kurum Personeli

19. Kurum personelinin unvan ve cinsiyete göre dağılımı aşağıda tablo şeklinde gösterilmiştir:

Ünvan	Kadın Personel	Erkek Personel	Toplam	Kurumda Aktif Görev Yapan
Kurum Müdürü	1	-	1	1
İkinci Müdür	-	4	4	4
Psikolog	7	-	7	6
Hekim	-	1	1	1
Diş Hekimi	-	1	1	1
Sosyal Çalışmacı	2	2	4	3
İnfaz ve Koruma Başmemuru	1	5	6	6
İnfaz ve Koruma Memuru	34	319	353	297
Öğretmen	2	2	4	3
Sağlık Memuru	2	2	4	3
Hizmetli	1	1	2	2
Diğer	6	18	24	18
GENEL TOPLAM	56	355	411	345

20. Kurum personelinin 55'i diğer kurumlarda geçici görevli, 6'sı ücretsiz izinli, 5'i açığa alınmış olup; Kurumda 345 personel aktif olarak görev yapmaktadır

21. Kurumda aktif olarak çalışan 345 personelden 70'i ise Kuruma bağlı Sincan Kampüs Devlet Hastanesi, Etlik Şehir Hastanesi, Bilkent Şehir Hastanesi/Tutuklu ve Hükümlü Adli Psikiyatri Hastanesi ve Atatürk Sanatoryum Eğitim ve Araştırma Hastanesinde görev yapmaktadır.

C. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

22. Ziyaret tarihinde Kurumda 446 hükümlü, 468 hüküm özlü ve 1201 tutuklu olmak üzere toplam 2115 mahpus barındırılmaktadır.
23. Kurumda 4 fiziksel engelli, 11 ruhsal engelli ve 1 zihinsel engelli olmak üzere toplam 16 engelli mahpus bulunmaktadır. Kronik rahatsızlığı bulunan mahpus sayısı 176'dır.
24. Kurumda yabancı, kadın ve çocuk mahpus barındırılmamaktadır.

III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. Fiziksel Koşullar

25. Kurumun ısıtılması doğal gazlı kalorifer sistemiyle sağlanmaktadır.
26. Havalandırma alanlarının sabah 08:00 ile akşam 17:00 arasında mahpusların erişimine açık olduğu İdare ve kendileriyle görüşme yapılan mahpuslar tarafından ifade edilmiştir.
27. Odalarda yapay aydınlatmanın yanında gün ışığından yararlanmayı sağlayacak pencerelerin de yeterli büyüklükte olduğu görülmüştür.
28. Mahpuslara Kuruma kabul sırasında ve ihtiyaca binaen dilekçe ile başvurmaları durumunda nevresim, yastık ve battaniye verildiği İdare tarafından belirtilmiş, görüşme yapılan mahpuslar da söz konusu durumu teyit etmiştir. Yapılan incelemelerde de mahpuslara söz konusu malzemelerinin verilmiş olduğu görülmüştür.
29. İdare, Kurumun su ihtiyacının Sincan Açık Ceza İnfaz Kurumunun su depolarından karşılandığı ve mahpuslara süre ve miktar sınırlaması olmaksızın şebeke suyunun sağlandığı, su analizlerinin Sincan Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından yapıldığı bilgisini vermiştir. Su analiz sonuçları Heyet tarafından incelenmiş ve suyun içilebilir olduğu anlaşılmıştır.
30. Sıcak sudan günde 6 saat yararlanıldığı İdare tarafından dile getirilmiştir. Görüşme yapılan mahpuslar da günlük olarak 6 saat sıcak su verildiğini ve sıcak sudan yararlanma süresinin yeterli olduğunu ifade etmişlerdir.
31. Ünitelerin temizliği, ünitelerde barındırılan mahpuslar aracılığı ile Kurum tarafından verilen veya kantinden tedarik edilen temizlik malzemeleri ile yapılmaktadır.
32. Kurumda 12 adet kurutma özellikli çamaşır makinesi ve 11 adet kurutma özelliği olmayan çamaşır makinesi olmak üzere toplam 23 adet çamaşır makinesi bulunmaktadır. Çamaşırın, haftalık planlama ile her ünitenin kendi gününde çamaşırhaneden faydalanmak isteyen mahpusların dilekçe ile başvurmaları halinde yıkandığı İdare ve kendileriyle görüşme yapılan mahpuslar tarafından belirtilmiştir.

33. Engelli mahpusların kaldığı odalardaki merdivenlerde ve tuvaletlerde tutamacın bulunmadığı, ayrıca odalardan birinde tuvaletin herhangi bir bölmeyle ayrılmadan oda içerisinde yerleşik olduğu görülmüş, bu hususlar Ziyaret Heyeti tarafından İdareye bildirilmiştir. İdare tarafından ziyaret tarihinden sonra tarafımıza gönderilen görsellerden, merdiven ve tuvaletlere tutamaçların eklendiği, oda içerisinde bulunan tuvaletin bir bölmeyle ayrıldığı anlaşılmıştır.
34. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, emanette bulunan giysilerinin uzun süre değiştirilemediği şikâyeti alınmıştır. Konuya ilişkin olarak İdare; giysilerin açık görüş veya kapalı görüş sırasında mahpusların yakınları tarafından getirilebildiği, giysi değişimlerinin yaz ve kış mevsimi başlangıçlarında ve sonlarında yapıldığı, ayrıca mahpusun dilekçe ile talep etmesi durumunda deforme olmuş giysilerin değiştirildiği ifade edilmiştir. Ziyaret Heyetinin mahpuslarla görüşmeleri sırasında, birçok mahpusun üzerinde deforme olmuş giysiler bulunduğu görülmüştür.
35. Kurumun kapasitesinin 1724 kişilik olması ve hâlihazırda Kurumda kalmakta olan mahpus sayısının 2115 olması nedeniyle birçok üniteye yer yatağında yatan mahpusların olduğu görülmüştür.

B. Yönetim ve Personelin Tutumu

36. Kurumda görev yapan tüm personele iş sağlığı ve güvenliği, ilk yardım, yangın söndürme, stresle başa çıkma, iletişim ve insan hakları gibi konularda eğitim verilmektedir.
37. Kurumda 2 farklı mesai sistemi uygulanmaktadır. Sabit çalışma esasına dâhil olan personelin mesai saatleri hafta içi 08.00-17.00 saatleri arasındadır. Vardiyalı çalışma sistemine dâhil olan personel 08.00-20.00 ve 20.00-08.00 arasında olmak üzere 4'lü vardiya sisteminde çalışmaktadır.
38. Olağanüstü durumlar için Kurum personeline yönelik görevlendirme planı yapıldığı ve Kurum binasının görünen yerlerine asıldığı görülmüştür.
39. Sayımlar, sabah 08.00 ve akşam 20.00 saatlerinde olmak üzere, güvenlik ve gözetim servisi görevlilerinden oluşan ekipler tarafından vardiya değişiminde yapılmakta, bununla birlikte İdare tarafından uygun görülmesi durumunda da yapılabilmektedir.
40. Sabah sayımları, 5 kişiye kadar olan odalarda oda içerisinde, 5 kişiden fazla olan odalarda ise havalandırma bahçesinde ayakta sıralı bir şekilde; akşam sayımları ise odalardaki ortak alanlarda ayakta sıralı bir şekilde yapılmakta, İdarenin gerekli gördüğü durumlarda sabah ve akşam sayımları havalandırma bahçesi veya ortak alanda yapılmaktadır.
41. Ziyaretçi kabulü sırasında gerçekleştirilen aramalarda daha fazla sayıda kadın infaz ve koruma personeline ihtiyaç duyulduğu İdare tarafından belirtilmiştir. Kurum mevcudu dikkate alındığında 35 kadın infaz ve koruma personelinin yeterli olduğu değerlendirilmektedir.

C. İşkence ve Kötü Muamelenin Önlenmesi, Disiplin ve Şikâyet Mekanizmaları

42. İdarece, mahpusların yazmış oldukları dilekçelerin sabah sayımı esnasında odalardan toplandığı ve tasnif edildikten sonra gönderilmesi istenilen yerlere gönderildiği bilgisi verilmiştir. Kendileriyle görüşme yapılan mahpusların bazıları dilekçelerinin ilgili mercilere ulaştırılmadığını ifade etmiştir. Söz konusu hususa ilişkin olarak Kurum İdaresi tarafından, mahpusların aynı gün ya da 1 gün sonra dilekçe ile başvurduklarında dilekçe çıkış numaralarının kendilerine bildirildiği ifade edilmiştir. Kendileriyle görüşme yapılan mahpuslar ise dilekçe çıkış numaralarının kendilerine verilmediğini beyan etmişlerdir. Kurum kayıtları incelendiğinde mahpusların dilekçelerinin ilgili mercilere gönderildiği görülmüştür.
43. Kurumun iç kısmı, çatısı ve yakın çevresi toplam 340 adet güvenlik kamerası ile 24 saat izlenmektedir. Güvenlik kameralarının geriye dönük olarak 6 ay süreyle kayıt yapabildiği Ziyaret Heyeti tarafından tespit edilmiştir. Her ünitenin alt kat, üst kat ve ortak kullanım alanlarında 2'şer adet güvenlik kamerası, havalandırma bahçelerinde de 1'er adet güvenlik kamerası bulunmakta, bunun yanında yumuşak odalarda da güvenlik kamerası bulunmaktadır. Alt katlardaki güvenlik kameralarının çekim alanları ortak alanları kapsamakta, tuvalet ve banyoları kapsamamaktadır. Üst kattaki güvenlik kameralarının çekim alanı ise odaların giriş kısmını kapsamakta olup odaların içerisini kapsamamaktadır. Yumuşak odada bulunan güvenlik kamerasının çekim alanı tuvaleti de kapsamaktadır. Kapalı spor salonu, gümüş atölyesi ve kursların gerçekleştirildiği dersliklerde ise güvenlik kamerasının bulunmadığı, mahpus kabul alanı ve revir önünde yer alan kameraların konumları ve açıları dolayısıyla kör noktalara sebep olduğu, bazı güvenlik kameralarının görüntü kalitesinin oldukça düşük olduğu görülmüştür.
44. İdare tarafından, son 1 yıl içerisinde infaz hâkimliğine ceza infaz kurumu uygulamaları nedeni ile şikâyet yapılmadığı, infaz hâkimliği kararı veya ceza infaz kurumu savcısı talimatı ile değiştirilmiş uygulama bulunmadığı bilgisi paylaşılmıştır.
45. İdare, Kurumda son 1 yıl içerisinde 5 mahpusun kötü muamele iddiasıyla ilgili mercilere başvuruda bulunduğu bilgisini vermiştir. Söz konusu başvurular hakkında adli ve idari süreçlerin başlatıldığı, 4 başvuru hakkında iddiaların asılsız olduğu yönünde sonuca varıldığı, 1 başvuru hakkında ise inceleme sürecinin devam ettiği öğrenilmiştir.
46. Son 1 yıl içerisinde Kurumda kalan mahpuslardan 199'u hakkında adli soruşturma başlatılması için suç duyurusunda bulunulduğu, 344 mahpus hakkında da disiplin yaptırımını uygulandığı, mahpuslar arasında ölümle veya ağır yaralanmayla sonuçlanan bir kavga olayı yaşanmadığı bilgileri İdare tarafından paylaşılmıştır.
47. Kendileriyle görüşme gerçekleştirilen mahpusların çoğunluğu tarafından infaz ve koruma memurlarının kendilerine yönelik olumsuz tutum ve davranışlarının olduğu, Kuruma kabul sırasında aramaların gerçekleştirildiği kabinlerin hemen yanındaki odada, sağlık biriminde ise muayene sırasında Kurum hekimi tarafından kendilerine fiziksel şiddet uygulandığı iddia edilmekle beraber iddialar hekim tarafından reddedilmiş ve odada güvenlik kamerası bulunmadığı için bu iddialar Ziyaret Heyeti tarafından teyit edilememiştir. Mahpuslarca, Kuruma

kabul aşaması ve revir birimi dışında da infaz ve koruma memurları tarafından fiziksel şiddet ve kötü muamelenin uygulandığı ifade edilmiştir. Söz konusu iddialar kapsamında, mahpusların istikrarlı bir şekilde aynı odayı tarif etmeleri üzerine mahpuslar tarafından tarif edilen odada Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede, odada güvenlik kamerası bulunmadığı, odadaki bir dolabın içerisinde ise 3 adet cop ve pantolon kemerlerinin bulunduğu görülmüştür. İdare tarafından; *“cop ve kemerlerin söz konusu odada şiddet uygulanması amacıyla bulundurulmadığının, mahpusların söz konusu odaya arama için alındığının ve aramaların yaklaşık 2-3 dakika sürdüğünün, detaylı aramaların ise daha uzun sürebildiğinin ve tutanağa bağlandığının”* ifade edilmesi üzerine koridorda bulunan ve odaya giriş ve çıkışları görmeye müsaade eden güvenlik kameralarının geçmişe yönelik kayıtları incelenmiş, bazı mahpusların içeride 10 dakikadan fazla kaldığı tespit edilmiştir. Uzun süren bu aramalar için Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 34'üncü maddesinin ikinci fıkrasının (ç) bendi uyarınca düzenlenmesi gereken detaylı arama tutanaklarının talep edilmesi üzerine; *“söz konusu aramalara ilişkin detaylı arama tutanaklarının kilitli bir çekmeceye bulunduğu, anahtarın ise o an Kurumda bulunmayan bir personelde olduğu için temin edilemediği”* ifade edilmiştir.

D. Sağlık, Bakım, Psikososyal Servis Hizmetleri

48. Sağlık servisinde genel muayene ve diş muayenesi hizmetleri verilmekte olup 1 hekim, 1 diş hekimi ve 3 sağlık memuru çalışmaktadır. Hekim ve diş hekimi 08.00-17.00 arasında, sağlık memurları ise 08.00-20.00 ve 20.00-08.00 arasında olmak üzere 2 vardiya halinde görev yapmaktadır.
49. İdare tarafından; sağlık biriminde hekimlerin reçete etmiş olduğu ilaç dışında ilaç bulunmadığı, soğuk zincir ile taşınan ilaçların usulüne uygun şekilde sağlık biriminde muhafaza edildiği, reçete edilen ilaçların aynı gün içerisinde anlaşmalı eczanelerden temininin sağlandığı ve mahpuslara aksatılmadan verildiği bilgisi verilmiştir. Mahpuslardan bazıları, kendilerine reçete edilen ilaçların verilmediği şikâyetinde bulunmuştur. Bu hususla ilgili olarak İdare tarafından; bazı ilaçların uyuşturucu ve uyarıcı madde olarak kullanılabilmesi nedeniyle ilaçların verilmesinde Kurum hekimi tarafından bu hususa dikkat edildiği ifade edilmiştir.
50. Hastaneye sevklerin, öncelikle kampüs içerisindeki devlet hastanesinin ilgili bölümlerine, ileri tetkik ve tedaviler için üçüncü basamak sağlık kuruluşlarına zaman geçirilmeden yapıldığı, acil durumlarda ise 112 Acil Servis aranarak gereken işlemlerin yapıldığı İdare tarafından belirtilmiştir. Mahpuslardan bazıları, muayene ve sevklerinin sağlanmadığını ifade etmiştir. Bu hususla ilgili olarak Ziyaret Heyeti tarafından sağlık servisinde yapılan incelemede, serviste acil müdahaleler için gerekli teçhizatın bulunduğu, günlük ortalama 90-100 arasında mahpusun muayene edildiği, sağlık talebine ilişkin dilekçelerin düzenli olarak arşivlendiği ve yapılan muayene işlemlerinin muayene kayıt defterlerine günlük olarak işlendiği görülmüştür. İdare, tüm mahpusların herhangi bir ayırım yapılmaksızın muayeneye çıkarıldığı bilgisini vermiştir. Ayrıca Kurum hekimi tarafından; psikiyatri bölümüne sevk talebinde bulunanlardan, uyuşturucu

ve uyarıcı etkiye sahip ilaçlardan ikincil amaç sağlama nedeniyle sevk edilmek istedikleri anlaşılanların sevkini sağlanmadığı ifade edilmiştir.

51. İdare ve kendileriyle görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından; kronik hastalıkları olan mahpuslar için planlanan tedavilerin aksatılmadan yerine getirildiği, kullanmaları gereken tıbbi cihaz ve materyallerin Kurum tarafından sağlandığı ifade edilmiştir.
52. Kurumda hasta, yaşlı ve engelli mahpusların özel ihtiyaçlarının Kurum ödeneği kullanılarak karşılanmakta olduğu İdarece ifade edilmiş, söz konusu durum görüşme yapılan mahpuslarca da doğrulanmıştır.
53. İdare, son 1 yıl içerisinde Kurumda ve Kuruma bağlı hastanelerde 1 intihar vakası ve 4 intihara teşebbüs vakasının gerçekleşmiş olduğu, intihar riski bulunan 11 mahpusun bulunduğu, bu kişilerin düzenli olarak takip edildiği bilgilerini paylaşmıştır.
54. Ziyaret Heyeti tarafından sağlık servisinde yapılan incelemede servisin hijyen koşulları bakımından uygun olmadığı gözlemlenmiş, ayrıca dış tedavisinde kullanılan araç ve gereçlerin sterilizasyonunun uygun bir şekilde yapılmadığı Ziyaret Heyetinde bulunan hekim tarafından değerlendirilmiştir.
55. Psikososyal yardım servisinde 2 bireysel görüşme odası ve 1 grup çalışması odası bulunmaktadır. İdare, ihtiyaç durumuna göre sinema salonu ve dersliklerin de bireysel çalışmalar ve grup çalışmaları için kullanıldığı bilgisini vermiştir.
56. İdarece; Kuruma giriş yapan her mahpus ile bireysel ön görüşme yapılarak araştırma ve değerlendirme formunun servis uzmanları ve memurlar tarafından ayrı ayrı doldurulduğu, dilekçe ile talep eden mahpuslarla da bireysel görüşme yapıldığı, psikolojik durumu nedeniyle takibi yapılan kişilerin talep aranmaksızın durumlarına göre belli aralıklarla görüşmeye çıkarıldığı, yapılan görüşmelerde intihar riski olduğu düşünülen kişilere yönelik vaka toplantısı ve risk değerlendirme formu doldurularak bu kişilerin takibinin yapıldığı, ayrıca sigara, alkol ve uyuşturucu madde bağımlılığı ile öfke kontrolüne yönelik programların gerçekleştirildiği bilgileri paylaşılmıştır. Kendileriyle görüşme yapılan mahpuslar da giriş sırasında ve talep etmeleri halinde psikologla bireysel görüşmelere ve grup çalışmalarına katılabildiklerini beyan etmişlerdir.
57. Kendileriyle görüşme gerçekleştirilen mahpusların bazıları tarafından, saç-sakal tıraşının zorunlu tutulduğu, sakal bırakmak isteseler dahi izin verilmediği ifade edilmiştir. Konu ile ilgili olarak İdare tarafından, alışılmışın dışında olmadığı sürece saç ve sakalla ilgili herhangi bir kısıtlama yapılmadığı ifade edilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmeler sırasında saç ve sakal tıraşının zorunlu olduğuna ilişkin bir emarenin bulunmadığı, sakal bırakan mahpusların bulunduğu görülmüştür.

E. Beslenme

58. İdare, yemeklerin günlük iâşe bedeli kapsamında verildiğini, yemeklerin Sincan Açık Ceza İnfaz Kurumunda yapılarak mevcut sayıya göre yemek servis aracı ile Kuruma gönderildiğini, gelen

yemeğin odada bulunan mahpus sayısına göre tabldot şeklinde dağıtıldığını belirtmiştir. Kendileriyle görüşülen mahpuslar, yemeklerin tadının iyi olduğunu ve miktar olarak yeterli olduğunu ifade etmişlerdir. Ziyaret Heyeti de inceleme sırasında öğle yemeğini Kurum personeliyle birlikte yemiş ve öğle yemeğinin lezzeti, kalitesi ve doyuruculuğu Heyet tarafından yeterli bulunmuştur.

59. İdare, Kurumda kronik rahatsızlığı bulunan 66 mahpusa özel diyet yemeklerinin Sincan Açık Ceza İnfaz Kurumunda bulunan diyetisyenlerin hazırladığı diyet programı doğrultusunda ve Kurumun sağlık görevlilerinin kontrolünde verildiği bilgisini vermiştir. Diyet yemeklerin verildiği, özel beslenme ihtiyacı bulunan mahpuslarca da doğrulanmıştır.
60. Kurum kantininde ürün çeşitliliğinin bulunduğu, hijyen ürünleri de dahil olmak üzere temel ihtiyaç maddesi olarak kabul edilen ürünlerin mevcut olduğu; fiyatların piyasa fiyatları civarında olduğu ve son kullanma tarihi geçmiş ürünün bulunmadığı görülmüştür.

F. Faaliyetler ve Günlük Yaşam

61. Eğitim-öğretim servisinde; dersane, kütüphane, meslek atölyeleri, bilgisayar sınıfı ve elektronik sınav salonu bulunmaktadır.
62. İdare tarafından, eğitim-öğretim servisinde 3 öğretmen ve 7 infaz ve koruma memurunun 08.00-17.00 saatleri arasında görev yaptığı belirtilmiştir.
63. Kurumda bulunan kurs faaliyetlerine ilişkin bilgiler aşağıda tablo halinde verilmiştir:

KURS ADI	KATILIMCI SAYISI
Birinci Kademe Okuma Yazma Kursu	21
İkinci Kademe Okuma Yazma Kursu	19
Bilgisayar Kullanımı-Bilgisayar İşletmenliği (2 Grup Halinde)	24
Ahşap Şekillendirme (2 Grup Halinde)	23
Dekoratif Ahşap Süsleme (2 Grup Halinde)	29
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	12
Görgü Kuralları ve Birlikte Yaşama	19
Kur'an-ı Kerim	10

64. Kurumda bulunan okuma yazma kursuna katılımın okuma yazma bilmeyenler için zorunlu olduğu, katılmak istemeyenlerin seyir defterine yazıldığı İdare tarafından belirtilmiştir.
65. Kendileri ile görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından kursların yetersiz olduğu belirtilmiştir. Kurum kapasitesi ve mevcut kursların sayısı ile kurslardan faydalanan mahpus sayısı birlikte değerlendirildiğinde kursların çeşitlilik ve kapasite olarak talebi karşılama noktasında yetersiz olduğu değerlendirilmektedir.
66. İdare, Kurumda açık öğretim üzerinden ilkokul, ortaokul veya lise eğitimini sürdüren 380 mahpus bulunduğu bilgisini vermiştir.

67. Kurum bünyesinde iş kolu olarak; iç kantin (2 adet), dış kantin, terzi, fotoğrafhane, mobilya ve ağaç işleri, hamak yapımı, maket boncuk yapımı, resim, gümüş işleme, fotokopi ve çamaşırhane bulunmaktadır.
68. Ziyaret Heyetinin ahşap atölyesinde yaptığı incelemede çalışanların tahta tozuna maruz kalmalara karşı önlem olarak herhangi bir ekipman (gözlük ve maske) kullanmadığı görülmüştür. İdare ile yapılan görüşmede bu hususa ilişkin tavsiyede bulunulmuş, ziyaret tarihinden sonra İdare tarafından gönderilen görsellerden söz konusu tavsiyenin yerine getirildiği anlaşılmıştır.
69. İdare tarafından, toplam 41 mahpusun iş yurdu atölyelerinde çalıştığı, bu mahpuslara fiilen çalıştıkları gün nispetinde kısa vadeli sigorta primlerinin ödendiği bilgisi verilmiştir.
70. İdarece, Kurumda bulunan halı saha, çok amaçlı kapalı spor salonu ve sinema salonunun aylık olarak alınan kararlar doğrultusunda ve İdare ve Gözlem Kurulu Başkanı ve üyelerinin günlük onayıyla, blok ve ünite sıralamasına göre gerekli güvenlik tedbirleri çerçevesinde kullanıldığını belirtilmiştir. Kendileriyle görüşme yapılan mahpuslar, söz konusu faaliyetlere katılımlarının sağlandığını ifade etmişlerdir.
71. Kurumda mevcut olan kütüphane dışında, mahpusların Sincan Adalet Halk Kütüphanesinden de yararlandığı İdarece ifade edilmiştir. Kütüphanede kitap sayısının ve çeşitliliğinin yeterli olduğu görülmüştür.
72. Mahpusların Kurum kütüphanesine ait 3 ve Sincan Adalet Halk Kütüphanesinden aldıkları 3 kitabı 15 gün süreyle odalarında bulundurabildikleri, 15 gün içerisinde temin ettikleri kitabı bitirememeleri halinde süreyi uzatabildikleri, aynı zamanda yakınları tarafından gönderilen 3 kitabı da odalarında bulundurabildikleri, mensup oldukları dinin kutsal kitabının, ibadet şekillerinin anlatıldığı kitapların, kutsal kitabı okumaya yönelik alfabe kitaplarının ve ders kitaplarının kitap sayı sınırına dâhil olmadığı bilgisi İdare tarafından paylaşılmıştır. Kendileriyle görüşülen mahpuslardan bazılarının, İdare tarafından sadece 1 kitap alınmasına izin verildiği yönündeki beyanları üzerine kütüphaneden alınan kitaplara ilişkin belgeler incelenmiş, birden fazla kitap alınabildiği görülmüştür.

G. Dış Dünya ile İletişim

73. İdarece, mahpusların haftalık 30 dakika görüntülü görüşme yapabildiği, yakını ziyarete gelmemiş mahpusların görüşme sürelerinin 60 dakikaya çıkartıldığı ifade edilmiş, mahpuslarla yapılan görüşmelerde de mahpuslar, İdarenin konuya ilişkin ifadelerini doğrulamıştır.
74. Kurumda toplam 30 adet ankesörlü telefon bulunmakta olup telefonların tamamı çalışır vaziyettedir.
75. Kapalı görüş alanında ise 50 adet dinlenilemez; 5 adet dinlenilebilir telefon bulunmaktadır. İdare tarafından, dinlenilebilir telefonların yalnızca terör örgütü üyeliği suçundan Kurumda bulunanlar için kullanıldığı belirtilmiştir.

76. İdarece, mahpuslara ayda 1 kez yaklaşık 50 dakika süreyle açık görüş, haftada 1 kez yaklaşık 45 dakika süreyle de kapalı görüş imkânı tanındığı ifade edilmiş, söz konusu hususlar mahpuslarca da doğrulanmıştır. Mahpuslar tarafından, açık görüş alanına yiyecek sokulmasına izin verilmediği ifade edilmiş, ayrıca açık görüş alanında mahpusların ve ziyaretçilerin görüşme süresini takip edebilmesi amacıyla yararlanabileceği bir duvar saatinin bulunmadığı görülmüş, açık görüşlerde yiyecek bulundurulmasına izin verilmesi ve açık görüş alanına duvar saati konulmasına yönelik tavsiyeler Kurum İdaresine aktarılmıştır. Ziyaret tarihinden sonra söz konusu tavsiyelerin yerine getirildiğine ilişkin belgeler Kurum İdaresince tarafımıza gönderilmiştir.
77. Kurumda 14 eş görüş odası bulunmaktadır. İdare, eş görüşmelerinin COVID-19 (Yeni Koronavirüs Hastalığı) Pandemisi öncesinde düzenli olarak yapıldığını ve eş görüşme odalarının yoğun olarak kullanıldığını, COVID-19 önlemleri kapsamında eş görüşmelerinin askıya alındığını ve söz konusu durumun devam ettiğini, eş görüş ödülü yerine açık görüş süresini uzatma gibi ödüllerin verildiğini ifade etmiştir.
78. Odalarda bulunan televizyonlardan 48 adet kanalın izlenebildiği İdare tarafından ifade edilmiş, Ziyaret Heyetince de teyit edilmiştir. Mahpuslar, televizyon kanallarının sayısından ve içeriğinden memnun olduklarını dile getirmişlerdir.

IV. TAVSİYELER

A. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

79. Mahpusların giysi değiştirme işlemlerinin talepleri doğrultusunda aksatılmadan yapılması,³
80. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde önemli sayıda mahpus tarafından kendilerine fiziksel şiddet uygulandığına ilişkin iddiaların dinlenilmesi ve yapılan incelemelerde fiziksel şiddete ilişkin emarelere rastlanmasından hareketle işkence ve kötü muamelelerin önlenmesi, soruşturulması ve cezasızlığın önlenmesi için etkin önlemler alınması, bu kapsamda; Kurumda görevli personelin hizmet içi eğitim müfredatına, Birleşmiş Milletlerin İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi Kılavuzu (İstanbul Protokolü) başta olmak üzere işkence ve kötü muamele konusunda müstakil eğitimlerin dâhil edilmesi, mahpuslardan işkence veya kötü muameleyle dair herhangi bir şikâyetin alınması durumunda geciktirilmeksizin gerekli araştırmanın yapılması ve adli makamlara bildirim sağlanması,⁴

3 *"Kıyafet ve yatak takımı konuları, hijyen meseleleriyle yakından ilgilidir. Yetersiz kıyafet ve sağlıksız yatak takımlarının tümü, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin üçüncü maddesine aykırı sayılabilecek bir duruma katkıda bulunabilir."* (Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Avrupa Cezaevi Kurallarına Dair Üye Devletlere Tavsiye Kararı, Rec(2006)2-rev, 11/1/2006, para. 20.)

4 *"Sözleşme'ye taraf devlet, yetkisi altındaki ülkelerde işkence olaylarını önlemek için etkili kanuni, idari, adli veya başka tedbirleri alacaktır." İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi, (1984), 2'nci madde. "Bütün mahpuslar, doğuştan sahip oldukları insanlık onuru ve değeri gözetilerek saygı ile muamele görecektir. Gerekçesi ne olursa olsun hiçbir mahpus işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı veya aşağılayıcı muameleyle veya cezaya maruz bırakılmaz ve tüm mahpuslar bu tür muamelelerden ve cezalardan korunur. Mahpusların, personelin, hizmet sağlayıcıların ve ziyaretçilerin emniyeti ve*

81. Kurumdaki kameraların kör noktaları bertaraf edecek şekilde yeniden ayarlanması, kapalı spor salonu, gümüş atölyesi, derslikler ve mahpus arama kabinlerinin yanındaki odaya güvenlik kamerası konulması ve güvenlik kameralarının görüntü kalitesinin yükseltilmesi,
82. Yumuşak odadaki güvenlik kamerası görüntüsünün tuvalet bölümünü göstermemesini sağlayacak önlemlerin alınması,
83. Sağlık biriminde fiziksel ortamın ve malzemelerin düzenli aralıklarla temizlenerek hijyeninin sağlanması, diş tedavisinde kullanılan malzemelerin sterilizasyonunun düzenli aralıklarla yapılması,⁵
84. Kurumda mahpuslara sunulan kursların resim, müzik vb. kursları içerecek şekilde çeşitlendirilmesi ve daha fazla mahpusun kurslara katılımının sağlanması,⁶
85. COVID-19 tedbirleri kapsamında ara verilmiş olan eş görüş odalarının kullanımına tekrar başlanması,

B. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiye

86. Hâlihazırda kapasitesi artırılmış olarak hizmet veren Kurumun kapasite üzerinde mevcut barındırıyor olması sorununun çözümüne yönelik çalışmalar yapılması, bu kapsamda Kurumdaki nakil taleplerinin tekrar değerlendirilmesi, hususları tavsiye edilmektedir.
87. 6701 sayılı Kanun'un 18'inci maddesinin beşinci fıkrasındaki "*Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu konusu suç teşkil eden insan hakları veya ayrımcılık yasağı ihlallerini tespit ettiği takdirde, bunlarla ilgili suç duyurusunda bulunur.*" hükmü uyarınca raporun 47'nci paragrafında; mahpuslar tarafından iddia edilen hususlar ve Ziyaret Heyetimizce de yapılan tespitlerle ilgili olarak Türk Ceza Kanunu uyarınca fiillerin takdir ve tasnifi Savcılık makamı tarafından yapılmak üzere raporun bir örneğinin Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesine,
88. Ayrıca 47'nci paragrafta mahpuslar tarafından iddia edilen hususlar ve Ziyaret Heyetimizce de yapılan tespitlerle ilgili olarak idari yönden soruşturma hususunun değerlendirilmesi için raporun bir örneğinin Adalet Bakanlığına gönderilmesine, karar verilmiştir.

selameti her zaman sağlanır." (Birleşmiş Milletler (BM), Mahpusların Islahı İçin 70/175 sayılı Asgari Standart Kurallar, A/RES/70/175, 17/12/2015, Kural 1.)

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" başlıklı 17'nci maddesinin üçüncü fıkrasına göre: "*Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.*"

5 "*Mahpuslar, hijyen ve mahremiyetin gözetildiği sıhhi imkânlarla her an ulaşabilmelidirler.*" (Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Rec(2006)2-rev Sayılı Tavsiye Kararı, para. 19.)

6 "*1. Hapis cezası veya bir kişiyi özgürlüğünden mahrum bırakan benzer tedbirlerin amacı, esas olarak toplumu suçtan korumak ve tekrar suç işlenmesinin önüne geçmektir. Bu amaçlara, sadece hapis cezasının, bu kişilerin serbest bırakıldıktan sonra, mümkün olduğunca, topluma yeniden entegrasyonunun sağlanması ve böylece kanunlara riayet eden ve kendini idame ettirebilen bir hayat sürmesine imkân sağlamak için uygulanması ile ulaşılabilir. 2. Bu doğrultuda, ceza infaz kurumu idareleri ve diğer yetkili makamlar, düzeltici, ahlaki, manevi, sosyal ve sağlık- spor temelli nitelikler taşıyanlar da dâhil olmak üzere eğitim, mesleki eğitim, iş ve uygun, mevcut olan başka destek türlerini sunmalıdır. Tüm bu programlar, faaliyetler ve hizmetler mahpusların bireysel ihtiyaçları doğrultusunda verilmelidir.*" (BMGK, 70/175(2015), para. 4.)

TEKİRDAĞ 2 NO.LU F TİPİ
YÜKSEK GÜVENLİKLİ KAPALI
CEZA İNFAZ KURUMU

ZİYARETİ RAPORU

2023/49

KISALTMALAR

OPCAT

İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol

TİHEK

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu

UÖM

Ulusal Önleme Mekanizması

UYAP

Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK' in görev ve yetki alanına girmektedir.
5. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un sekizinci maddesi uyarınca: *"Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir."*
6. Anılan görevin icrası kapsamında, 1/6/2023 ve 2/6/2023 tarihlerinde Tekirdağ 2 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna *habersiz* bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup ziyaret heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ..., Psikolog ... ile talep üzerine görevlendirilen bir hekim yer almıştır.
7. Ziyaret, İdare ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Ön görüşmede; Ziyaret Heyeti tarafından ziyaretin amacı ve kapsamı ile TİHEK'in UÖM görevine ilişkin detaylı bilgiler verilmiş; İdareden Kuruma ilişkin genel bilgiler alınmıştır. Sonrasında özgürlüğünden mahrum bırakılan kişiler ile gizliliği sağlayacak şekilde Kurum personeli bulunmaksızın görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Heyet üyeleri tarafından görüşme gerçekleştirilen mahpuslara¹; TİHEK ve UÖM görevi hakkında genel bilgi verilmiştir. Akabinde Kurumda görev yapan personelle de görüşmeler gerçekleştirilmiş olup görüşmelerin ardından ortak alanlar ve diğer bölümler incelenmiştir. Ziyaret, ilk gözlem ve tespitlerin İdareyle paylaşılmasını içeren son görüşme ile tamamlanmıştır.

8. Bu rapor, 9/1/2023 tarihli ve 2023/03 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık makamının 26/5/2023 tarihli ve 22894 sayılı oluruna istinaden 1/6/2023 ve 2/6/2023 tarihlerinde Tekirdağ 2 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna² gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. GENEL BİLGİLER

A. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

9. Tekirdağ Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü yerleşkesinde bulunan Kurum 21/12/2003 tarihinde faaliyete geçmiştir. Kurum, Tekirdağ şehir merkezine yaklaşık 10 kilometre uzaklıkta bulunmaktadır.
10. Kurumun ihata duvarı içerisinde kalan arazisinin alanı 45.000 metrekare, binanın yerleştiği alan ise 25.900 metrekaredir.
11. Kurumda 151 adet üç kişilik, 79 adet tek kişilik olmak üzere toplam 230 oda ve 532 yatak bulunmaktadır. Üç kişilik odalar 38 metrekare, tek kişilik odalar 14 metrekaredir.
12. Kurumda spor faaliyetlerinde kullanılmak üzere çim saha, halı saha ve kapalı spor salonu ve ayrıca sosyal faaliyetlerde kullanılmak üzere kütüphane ve iki çok amaçlı salon bulunmaktadır.
13. Kurumda 30 kapalı görüş alanı, dört açık görüş alanı, iki aile görüş odası ve 11 avukat görüş odası bulunmaktadır. Açık görüş alanlarından biri ziyaretlerin olmadığı günlerde derslik olarak kullanılmaktadır.
14. Kurumda iki gözlem odası ve iki doku hasarı ve travma önleyici oda³ bulunmaktadır.

B. Kurum Personeli

15. Kurum personelinin ünvan ve cinsiyete göre dağılımı aşağıda tablo şeklinde gösterilmiştir:

ÜN VAN I	SAYISI	EĞİTİM DÜZEYİ	CİNSİYET
Kurum Müdürü	1	Lisans	Erkek
Kurum İkinci Müdürü	2	Lisans	Erkek
İdare Memuru	2	Lisans	1 Erkek, 1 Kadın
Öğretmen	1	Lisans	Erkek

1 Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hüküm özlüleri ifade etmektedir.

2 Bundan sonra kısaca "Kurum" olarak ifade edilecektir.

3 Yumuşak oda ve süngerli oda olarak da bilinmektedir.

Psikolog	1	Lisans	Kadın
Diş Hekimi	1	Lisans	Kadın
Sayman Vekili	1	Lisans Üstü	Erkek
Bilgisayar İşletmeni	3	Lisans	Kadın
Kâtip	2	Ön Lisans	1 Erkek 1 Kadın
Memur	2	Ön Lisans, Lise	Erkek
Teknisyen	3	Lise, Ön Lisans	2 Erkek, 1 Kadın
İnfaz ve Koruma Baş Memuru	3	Lisans, Ön Lisans	Erkek
İnfaz ve Koruma Memuru	134	Lisans, Ön Lisans, Lise	127 Erkek, 7 Kadın
Kaloriferci	1	Lisans	Erkek
Sağlık Memuru	3	Ön Lisans	Kadın
Vekâleten ve Tedviren Görevli İnfaz ve Koruma Baş Memuru	5	Lisans	Erkek
Geçici Görevli İnfaz ve Koruma Baş Memuru	4	Lisans	Erkek
Geçici Görevli İnfaz ve Koruma Memuru	19	Lisans, Ön Lisans, Lise	Erkek
TOPLAM	188		170 Erkek, 18 Kadın

16. Kurum bünyesindeki 188 personelden beşi geçici görevli olarak başka kurumda çalışmakta, ikisi ise ücretli izinde olup Kurumda aktif olarak görev yapan personel sayısı 181'dir.
17. İdare tarafından Kurum personeline işkence ve kötü muamelenin önlenmesi ile insan hakları konuları da dâhil olmak üzere muhtelif konularda hizmet içi eğitimlerin verildiği belirtilmiştir.

C. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

18. Ziyaret tarihinde Kurumda 324 hükümlü, 35 hükümlü, 11 tutuklu olmak üzere toplam 370 mahpus bulunmaktadır. Bunlardan 14'ü fiziksel engelli ve biri ruhsal engelli, 30'u ise kronik rahatsızlığı bulunan mahpustur. Ayrıca 14 yabancı mahpus barındırılmaktadır.
19. Kurumda kadın ve çocuk mahpus barındırılmamaktadır.

III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. Fiziksel Koşullar

20. Kurumda, 79 tekli odaya karşılık tek kişilik odada barındırılması gereken mahpus sayısının 150 olduğu bilgisi edinilmiştir.
21. Kurumda bulunan üç kişilik odalar ikişer katlı olup yatakhaneler üst katta bulunmaktadır. Üç kişilik odalarda bir tuvalet ve banyo, iki adet lavabo bulunmakta, ayrıca odaların ortak yaşam

alanında mutfak dolabı ve evyeli mutfak lavabosu bulunmaktadır. Tek katlı olan bir kişilik odalarda ise birer adet tuvalet, banyo ve lavabo yer almaktadır.

22. Kurumda bulunan üç kişilik odaların müstakil havalandırma alanları bulunmakta olup tekli odalarda ise mahpusların ikili ve üçlü gruplarla veya tek olarak kullandığı müşterek havalandırma alanları bulunmaktadır. Havalandırma alanlarının kapılarının sabah 08.00'de açılıp akşam 20.00'de kapatıldığı, havanın aydınlık kalma süresinin kısaldığı dönemde kapıların hava kararmadan 15 dakika önce kapatıldığı, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasından hükümlü olanların ise mevzuatta öngörülen bir saatlik süreye uygun olacak şekilde havalandırma alanından yararlandığı İdare tarafından ifade edilmiş, kendileriyle görüşülen mahpuslarca da doğrulanmıştır.
23. Ziyaret edilen odaların pencere kenarlarında silikon kaplamanın olmadığı görülmüş, mahpuslar tarafından pencerelerdeki bu eksikliğin ısınma anlamında sorunlara yol açtığı dile getirilmiştir. Söz konusu husus Kurum İdaresine aktarılmış, İdarece gerekli tadilatın yapılacağı ifade edilmiştir.
24. Kuruma girişte her mahpusa yatak takımlarının verildiği ve eskidikçe yenileriyle değiştirildiği hem İdare hem de görüşme yapılan mahpuslar tarafından ifade edilmiş, Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemelerde de yatak takımlarının temiz olduğu görülmüştür.
25. Odaların temizliğinin mahpuslar tarafından sağlandığı, mahpusların kişisel temizlikleri için kullandıkları deterjanları ve diğer malzemeleri kendilerinin temin ettiği, maddi durumu iyi olmayan mahpuslara Kurum tarafından temizlik malzemesi yardımı yapıldığı, kendileriyle görüşülen mahpuslar ve İdare tarafından belirtilmiştir.
26. Kurumda, yatak takımlarının yıkanmasında kullanılan iki adet çamaşır makinesi ve iki adet kurutma makinesi bulunmaktadır. Mahpuslar kişisel çamaşırlarını kantinden temin ettikleri deterjanlarla odalarında yıkamaktadır.
27. Kurumun ısıtılması doğal gazlı kalorifer sistemi ile sağlanmaktadır. Ziyaret esnasında tekli odada kalan bir mahpus, kalorifer peteğinin odanın arka kısmında kalması sebebiyle odanın yeterince ısınmadığını ifade etmiş, söz konusu odada yapılan incelemede kalorifer peteğinin bulunduğu konum sebebiyle ısınma konusunda yetersizliğe neden olabileceği değerlendirilmiştir.
28. Kurumun içme ve kullanma suyu ihtiyacı Tekirdağ Açık Ceza İnfaz Kurumu bünyesinde bulunan su kuyularından karşılanmakta olup mahpusların günlük içme ve kullanma suyu limiti 150 litredir. İdare tarafından, her ay düzenli olarak su analizinin yapıldığı ifade edilmiş, son üç aya ilişkin analiz raporları Ziyaret Heyeti tarafından incelenmiş, suyun içme ve kullanma için uygun olduğu görülmüştür.
29. Sıcak su mahpuslara 24 saat içerisinde kişi başı 50 litre olacak şekilde verilmektedir. Kurumdaki bloklardan birinde sıcak suya erişim konusunda aksaklıklar olduğu anlaşılmıştır. Mahpuslar tarafından bu sorunun yakın zamanda yapılan tadilat sonrasında ortaya çıktığı ifade edilmiş, bu

husus İdareye aktarılmış ve İdare tarafından söz konusu sorunun çözülmesi için gerekli adımların atılacağı ifade edilmiştir.

30. Kurumda; havalandırma bahçeleri, çatılar, Kurumun iç ve dış alanlarını kapsayacak ve odaların içerisi haricinde kör nokta bulunmayacak şekilde toplam 469 adet güvenlik kamerası bulunmakta ve güvenlik kamerası kayıtları bir yıl süreyle saklanmaktadır. Ziyaret sırasında yapılan incelemelerde güvenlik kameralarından ikisinin çalışmamakta olduğu görülmüştür.
31. Doku hasarı ve travma önleyici odalarda yapılan incelemede odaların genel olarak temiz olmadığı ve odalardan birisinin ışığının yanmadığı görülmüştür. Ayrıca, söz konusu odalara en son giriş yapılan tarihlere yönelik güvenlik kamerası kayıtları Ziyaret Heyeti tarafından incelenmiş olup herhangi bir soruna rastlanmamıştır. Bununla birlikte, güvenlik kameralarının çekim alanlarının tuvaleti de kapsamakta olduğu görülmüştür.

B. Yönetim ve Personelin Tutumu

32. Mahpusların Kuruma kabulünün, mevzuat doğrultusunda gerekli bilgileri kayıt altına alınarak ve arama işlemleri yapılarak gerçekleştirildiği İdare tarafından ifade edilmiştir.
33. Mahpus kabul bölümünde yapılan incelemede ve izlenen güvenlik kamerası görüntülerinde mahpusların Kuruma girişlerinde öncelikle kaba üst aramalarının yapıldığı, akabinde detaylı arama için bir odaya alındığı, bu süreç sonrası Kurum Hekimi tarafından giriş muayenelerinin yapıldığı ve odaları belirlenene kadar geçici odaya götürüldükleri anlaşılmıştır. Bu bölümlerde yapılan incelemede giriş yapan mahpuslara haklarını tanıtıcı broşürlerin ve diğer belgelerin teslim edildiği tespit edilmiş, ancak arama odasında mahpusların detaylı arama için üstlerini değiştirmeleri sırasında kullanabilecekleri bir paravanın ve arama önlüklerinin bulunmadığı görülmüştür.
34. Kurumda sabah ve akşam olmak üzere iki kez sayım yapıldığı bilgisi İdarece verilmiştir.
35. Kendileriyle görüşme yapılan mahpuslar, genel olarak yönetim ve personelin kendilerine karşı tutumlarından memnun olduklarını dile getirmişlerdir. Bununla birlikte bir odada bulunan mahpuslar personelin kendilerine yönelik fiziksel şiddet uyguladığını iddia etmiş ancak söz konusu iddialarla ilgili yapılan detaylı kamera görüntüsü incelemelerinde konuya dair bir bulguya rastlanılmamış olup iddiaların gerçeği yansıtmadığı sonucuna varılmıştır.

C. Disiplin ve Şikâyet Prosedürleri

36. Mahpuslar tarafından verilen dilekçelerin sabah sayımı esnasında sayımı gerçekleştiren personel tarafından alınarak Güvenlik ve Gözetim Servisine teslim edildiği, burada yapılan tasnif işleminden sonra dilekçelerin Kurum ikinci müdürleri tarafından ilgili birimlere havale edildiği bilgisi İdare tarafından verilmiştir. Kendileriyle görüşme yapılan mahpuslardan bazıları, Kuruma yönelik dilekçelerine yanıt alamadıklarını, Kurum dışındaki mercilere yönelik olarak yazdıkları dilekçelerinin ise akıbetini öğrenemediklerini beyan etmişlerdir. Kurum İdaresi tarafından, Kuruma yönelik dilekçelere imkân dâhilinde yanıt verildiği, yoğunluk nedeniyle gecikmelerin yaşanabildiği, mahpusların talepleri doğrultusunda dilekçe çıkış numaralarının kendilerine

tebliğ edildiği ifade edilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından dilekçelerin akıbetine yönelik olarak yapılan incelemede dilekçeler hakkında gerekli işlemlerin yapıldığı, dilekçelerin Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'ne (UYAP) de kaydedildiği görülmüştür.

D. Sağlık ve Bakım Hizmetleri

37. Kurumun Sağlık Servisi genel muayene odası (revir), diş muayenesi odası, müşahede odası, arşiv, psikiyatrik ilaçların bulunduğu oda ve depo bölümlerinden oluşmaktadır. Sağlık Servisinde pazartesi ve perşembe günleri yarım gün olacak şekilde aile hekiminin hizmet verdiği, Kurum diş hekimi, üç sağlık memuru ile hastane işlemlerinin takibinde görevli iki infaz ve koruma memurunun hafta içi 08.00-17.00 saatleri arasında görev yaptığı, ayrıca mesai saatleri haricinde gerçekleşecek acil durumlar için bir personelin nöbetçi olarak bulundurulduğu bilgisi Kurum İdaresinden edinilmiştir.
38. Revirde yapılan incelemelerde sağlık ekipmanları ve hijyen açısından bir eksiklik bulunmadığı, yeşil ve kırmızı reçeteli ilaçların ayrı bir odada, kilitli dolapta saklandığı görülmüştür. Mahpuslara reçete edilen diğer ilaçlardan odalarda bulundurulmasında sakınca bulunmayanların odalara verildiği, odada bulundurulmasında sakınca görülen ilaçların odaların dışında bulunan ilaç kutularına konularak yemek dağıtımlarında ilgili mahpuslara verildiği, narkotik ilaçlar sınıfına giren ilaçların ise imza karşılığında görevli personele teslim edilerek ilacın kullanıldığından emin olunması açısından güvenlik kamerasının önünde mahpusa verildiği bilgisi öğrenilmiştir. İlaç teslim defterleri Ziyaret Heyeti tarafından incelenmiş, imza ve tarihlerin düzenli olarak tutulduğu görülmüştür.
39. Kendileriyle görüşme yapılan mahpusların Kurum Revirinde verilen sağlık hizmetine ilişkin herhangi bir şikâyeti olmamakla birlikte bazı mahpuslar tarafından hastane sevklerinin gecikebildiği ifade edilmiştir. Kurum İdaresi tarafından; günde ortalama 20 ila 30 mahpusun muayenesinin gerçekleştirildiği, sevk işlemlerinin yürütülmesinde görev alan jandarma personelinin bağlı olduğu Jandarma Tabur Komutanlığının yaptığı planlama çerçevesinde sağlık durumu açısından aciliyeti olan mahpuslar önceliklendirilecek şekilde, Kurum Revirinde muayene tarihine göre eskiden yeniye doğru sıralandırılarak mahpusların hastaneye sevklerinin gerçekleştirildiği, her mahpusun hastaneye sevkinin ortalama bir hafta içerisinde gerçekleştirildiği, dış hastalıklarında randevu sistemine bağlı gecikmelerin yaşanabildiği ifade edilmiştir. Yapılan incelemelerde hastane sevklerinin makul süre içerisinde gerçekleştirildiği, Kurum tarafından paylaşılan belgelerden ayda ortalama 150 mahpusun hastaneye sevkini sağlandığı görülmüştür.
40. Kendileriyle görüşme yapılan bazı mahpuslar, hastaneye gittiklerinde kelepçeli olarak muayene edildiklerini ve bu durumdan dolayı hastaneye gitmek istemediklerini ifade etmişlerdir. İdare

tarafından, kelepçeli muayenenin mevzuat doğrultusunda hekim talimatı ve gözetiminde gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.⁴

41. İdare tarafından; acil sağlık sorunu söz konusu olduğunda odalarda bulunan acil durum butonuna basılmasıyla acil müdahale gereken mahpusun vakit kaybetmeksizin revire alınarak ilk müdahalesinin yapıldığı, gerekli görülmesi halinde 112 Acil Servisin çağrıldığı, aynı zamanda Jandarma Tabur Komutanlığına bilgi verildiği ve ambulansa bir veya iki güvenlik görevlisinin tahsisinin sağlanarak mahpusun hastane sevkinin yapıldığı bilgisi verilmiştir. Ziyaret edilen odalarda yapılan incelemede, acil durum butonlarının çalışır vaziyette olduğu görülmüştür.
42. Kurum İdaresi tarafından, hasta ve engelli mahpusların özel ihtiyaçlarının talepleri doğrultusunda kendi emanet para hesaplarından karşılandığı, hekim raporu ile belirlenen zaruri ihtiyaçların ise Kurum genel bütçesinden karşılandığı bilgisi verilmiştir.
43. Geçmişte açlık grevine giren mahpuslara ait kayıtlar kontrol edilmiş, günlük kilo ölçümlerinin yapıp kayıt altına alındığı görülmüştür. Grev yapan mahpuslara gerekli takviyelerin yapıldığı İdare tarafından ifade edilmiştir.
44. Kurumun Psikososyal Yardım Servisinde bir psikolog ve bir infaz ve koruma memuru hafta içi 08:00-17:00 saatleri arasında görev yapmaktadır.
45. Psikososyal Yardım Servisi faaliyetleri çerçevesinde Kuruma nakil olarak gelen mahpuslar ile ilk görüşmelerin; kendine zarar verme, açlık grevi veya ölüm orucu durumlarında destek ve önleme amaçlı görüşmelerin, tahliye olacak mahpuslarla da tahliye sonrası sürece hazırlık anlamında görüşmelerin yapıldığı, gerekli görüldüğünde ya da talep üzerine mahpusların aileleriyle de görüşme yapıldığı, aylık ortalama 150-200 arası görüşme yapıldığı, bunun yanında, mahpuslara yönelik grup çalışmalarının da yapıldığı, her mahpus için seyir defteri, gözlem formu, gelişim değerlendirme formu, araştırma ve değerlendirme formu gibi formların doldurulduğu, doldurulan formların sonuçlarına göre belirlenmiş olan müdahale programlarının uygulandığı bilgisi İdare tarafından verilmiştir. Kurum mevcudu ile birlikte değerlendirildiğinde görüşmelerin ve diğer faaliyetlerin imkân dâhilinde yerine getirildiği, psikolog sayısının yeterli olmadığı, Kurumda psikolog ve sosyal çalışmacı ihtiyacı bulunduğu değerlendirilmektedir.
46. Kurum içerisinde bireysel görüşme odasının Ani Müdahale Birimine uzak olması sebebiyle kullanılmadığı, bireysel görüşme için kullanılan odanın ise görüşme odası özelliklerine sahip olmadığı ve odada bilgisayar bulunmadığı görülmüştür. Kurum İdaresi tarafından bireysel görüşmelere tahsis edilecek yeni bir odanın planlandığı ifade edilmiştir.

4 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 50'nci maddesinin birinci fıkrasına göre: "Hiçbir hâlde zincir ve demire vurmamak tedbir olarak uygulanmaz. Kelepçe ve bedensel hareketleri kısıtlayıcı araçlar; (...) b) Hekimin talimat ve gözetiminde olmak üzere tıbbî nedenlerle, (...) kullanılabilir." Jandarma Genel Komutanlığı 27-3 (B) Devriye Yönergesinin 7'nci maddesine göre: "Tutuklu ve hükümlülerin sağlık kuruluşlarında tedavileri esnasında, gerektiğinde hükümlü ve tutukluların sağlığına zarar vermeyecek şekilde, kaçmalarını önlemek için kelepçe takılabilir"

E. Beslenme

47. Yemeklerin Tekirdağ 1 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu tarafından hazırlanarak gönderildiği, yemeklerin günde üç öğün olacak şekilde mahpusların odalarına dağıtıldığı İdare tarafından ifade edilmiştir.
48. Özel beslenme ihtiyacı olan mahpuslara hekim tarafından tavsiye edilen diyet listelerinin Tekirdağ 1 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gönderilerek, diyet listesine uygun yemek gelmesinin sağlandığı bilgisi İdare tarafından verilmiş olup diyet yemek listesi Ziyaret Heyeti ile de paylaşılmıştır.
49. Bazı mahpuslar tarafından, kantinden haftada bir kez alışveriş yapabildikleri, kimi zaman son kullanma tarihi yaklaşmış ürünlerin verildiği ve haftada bir kez alışveriş yapabildikleri için bunları değiştirme olanaklarının olmadığı ifade edilmiştir. Kantinde yapılan incelemede son kullanma tarihi yaklaşmış sütlerin olduğu görülmüş, İdare tarafından söz konusu hususa dikkat edileceği beyan edilmiştir. Ayrıca mahpuslardan bazıları kantinde sunum dosyası, körüklü dosya, cımbız, tırnak törpüsü, kürdan, saklama kabı, yara bandı, koli bandı gibi ürünlerin satılmadığını ifade etmiş, İdare tarafından cımbız, tırnak törpüsü gibi ürünlerin güvenlik nedeniyle satılmadığı ifade edilmiştir.

F. Faaliyetler ve Günlük Yaşam

50. Kurumdaki çok amaçlı salon içerisinde langırt, masa tenisi ve satranç takımı bulunmaktadır.
51. Kurumda sosyal ve kültürel faaliyetler kapsamında yağlı boya ve resim kursu verilmekte olup kurslara toplam 20 mahpus katılmaktadır. Kurumda resim atölyesi dışında faal bir atölye bulunmamaktadır. İdare tarafından, daha fazla kursun açılması iradesinin mevcut olduğu, ancak eğitici personel yetersizliği nedeniyle bu fikrin hayata geçirilemediği, eğitici personel için Süleymanpaşa Halk Eğitim Merkezinden birden fazla kez talepte bulunulduğu halde eğitici personel tahsis edilmediği ifade edilmiştir.
52. Görüşme gerçekleştirilen bazı mahpuslar tarafından, spor faaliyetlerine çıkış günü ve saatinin kendilerine söylenmediği, kimi zaman görüş saatleri ile spor faaliyetine çıkış saatlerinin çakıştığı ifade edilmiştir. İdare tarafından, mahpusların açık ve kapalı spor salonlarından İdare ve Gözlem Kurulu tarafından yapılan plan çerçevesinde yararlandırıldığı, çakışma olmaması için açık görüşlerin yapıldığı haftada spor faaliyetinin yapılmadığı, ancak kimi zaman faaliyet grubu içerisinde bulunan herhangi bir mahpusun kapalı görüş saatinin faaliyet saatiyle çakışabildiği ifade edilmiştir.
53. Kurumda bulunan kapalı spor salonunun zemininin bozuk olduğu görülmüştür. Kurum İdaresi tarafından, söz konusu salonun bir yıldır kullanılmadığı, tadilat için ödenek talebinde bulunulduğu ve talebin karşılanması halinde tadilatın gerçekleştirileceği ifade edilmiştir.
54. Görüşme yapılan mahpuslardan bazıları, sohbet ve spor faaliyetlerine farklı odalardan mahpuslarla birlikte katılıma izin verilmediğini ifade etmişlerdir. Kurum İdaresi tarafından, farklı

odalardaki mahpusların söz konusu faaliyete birlikte katılmasında tehlikelilik ve husumet durumlarının dikkate alındığı ifade edilmiştir.⁵

55. Kendileriyle görüşme yapılan mahpusların bir kısmı, oda değişikliği taleplerinin yerine getirilmediğini, geçmek istedikleri odaya geçemediklerini ifade etmişlerdir. İdare tarafından, oda değişikliğinde mahpusların suç tipi, hasımlık durumu ve güvenliğe ilişkin gerekçelerin göz önünde bulundurulduğu ifade edilmiştir.
56. Mahpusların odalarında kişi başı 20 kitap ve 10 dergi bulundurma hakkına sahip olduğu, Kurum kütüphanesinden 15 günde kişi başı üç kitap, Tekirdağ Namık Kemal İl Halk Kütüphanesinden ise beş kitap isteme hakkına sahip oldukları kendileriyle görüşme gerçekleştirilen mahpuslar ve Kurum İdaresi tarafından ifade edilmiştir. Kurum kütüphanesinde kitap çeşitliliğinin mevcut olduğu, ayrıca kütüphanede çevrim içi sınavlarda kullanılan dokuz adet masaüstü bilgisayarın bulunduğu görülmüştür.
57. Kurumun Manevi Rehberlik Biriminde Tekirdağ Müftülüğü tarafından görevlendirilen bir vaiz ve Kurumda görevli bir infaz ve koruma memurunun çalışmakta olduğu, mahpusların dilekçelerine istinaden görüşmelerin yapıldığı, ayrıca yabancı mahpusların dini vecibelerini yerine getirmeleri için gereken imkân ve materyallerin karşılandığı İdare tarafından belirtilmiş, Kurumda bulunan yabancı mahpuslarca da bu durum doğrulanmıştır.

G. Dış Dünyayla İletişim, Ziyaret ve Ailelerle Etkileşim

58. Mahpusların telefon görüşmesinden, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası alanların 15 günde bir; diğer mahpusların haftada bir olmak üzere 10 dakika süreyle yararlandırıldığı, bunun yanında ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası alanlara ayda bir kez açık görüş, bir kez de kapalı görüş; diğer mahpuslara ayda bir kez açık görüş, ayda üç kez de kapalı görüş olanağı tanındığı İdare ve kendileriyle görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından ifade edilmiştir. Kapalı görüşlerde kullanılan telefonlardan birinin arızalı olduğu görülmüş, söz konusu durum İdareye bildirilmiştir.
59. Mahpusların gazete ve dergi taleplerini Eğitim Servisine her ayın son haftası bildirdiği, gazete ve dergi aboneliği ücretinin mahpusların emanet para hesabından düşülerek taleplerin karşılandığı görüşme yapılan mahpuslar ve İdare tarafından belirtilmiştir.
60. Yabancı mahpuslara talep etmeleri halinde konsolosluk ile görüşme imkânı sağlandığı bilgisi İdare tarafından verilmiş, görüşme yapılan yabancı mahpuslarca da söz konusu bilgi doğrulanmıştır.

5 Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından çıkarılan 22/1/2007 tarihli ve 45/1 No.lu Ceza İnfaz Kurumlarının Tahsisi, Nakil İşlemleri ve Diğer Hükümler Hakkında Genelge'nin "Ortak Etkinlikler" başlıklı üçüncü bölümünün birinci maddesine göre: "Hükümlü ve tutuklular işledikleri suçlara, kurumdaki davranışlarına, ilgi ve yeteneklerine göre gruplandırılarak, güvenlik bakımından tehlike yaratmadığı ölçüde, kendileri için hazırlanmış iyileştirme programları çerçevesinde eğitim, spor, meslek kazandırma ve çalışma ile diğer sosyal ve kültürel faaliyetlere katılırlar. Bu faaliyetler yüksek güvenlikli kurumlar ile diğer kurumların yüksek güvenlikli bölümlerinde on kişiyi aşmayacak gruplar hâlinde yürütülür. Programların süresi ve katılacak hükümlü tutuklu sayısı her programın özelliği, güvenlik koşulları ve kurumun olanakları dikkate alınarak idare ve gözlem kurulunca belirlenir. İyileştirme programlarının amaca aykırı sonuçlar verdiği tespit edilen hükümlü ve tutuklular yönünden bu uygulamaya son verilebilir veya gerekli değişiklikler yapılabilir."

IV. TAVSİYELER

A. Değerlendirme

61. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Kurum tarafından, Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmış ve gerekli bilgi ve belgelere erişim vakitlice sağlanmıştır. Bu çerçevede, Kurum Müdürünün ve Kurum personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Tavsiyeler

1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

62. Mahpusların barındırıldığı odalarda bulunan pencerelerin ısı yalıtımı sağlayabilecek bir malzeme ile kaplanması,⁶
63. Mahpusların kişisel çamaşırlarının yıkanmasında kullanılmak üzere bir çamaşırhanenin oluşturulması,
64. Kurumda sıcak suyla ilgili aksaklıkların yaşandığı blokta⁷ ve kalorifer peteğinin konumundan dolayı ısınmada sorunun yaşandığı tek kişilik odada gerekli tadilatın yapılması,
65. Çalışmadığı tespit edilen iki güvenlik kamerasının onarımının veya değiştirilmesinin sağlanarak çalışır vaziyete getirilmesi, ayrıca doku hasarı ve travma önleyici odalarda bulunan güvenlik kameralarının görüntülerinin tuvalet kısmını kapsamamasını sağlayacak önlemlerin alınması,
66. Doku hasarı ve travma önleyici odaların temizliğinin düzenli olarak yapılması ve odalardan birindeki yanmayan ışığın onarımının veya değiştirilmesinin sağlanması,
67. Arama odasına arama kabinlerinin/paravanlarının eklenmesi ve odada arama önlüklerinin bulundurulması aramalar sırasında gerekmesi halinde bu önlüklerin kullanılmasının sağlanması,
68. Psikososyal Servis bünyesinde bireysel görüşme için uygun bir odanın oluşturulması,
69. Kurum kantininde satılan ürünlerin son kullanma tarihlerine dikkat edilmesi ve sunum dosyası, plastik cımbız, körüklü dosya, kürdan, saklama kabı, yara bandı, koli bandı gibi ürünlerin temin edilmesi,

6 *"Mahpuslara kalmaları için ayrılan bütün yerlerde ve özellikle uyumak için kaldıkları yerlerde, iklim şartlarına ve ayrıca metreküpteki hava miktarına, asgari metrekare alana, ışıklandırmaya, ısıtmaya ve havalandırmaya gerekli özen gösterilerek, sağlıklı ilgili bütün gereksinimler karşılanır."* (Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, Mahpusların İslahı İçin Asgari Standart Kurallar, A/RES/70/175, 17/12/2015, para. 13.)

7 *"Genel hijyenin sağlanması için her mahpusun, iklime uygun sıcaklıkta ve mümkünse her gün, değilse haftada en az iki kez (veya gerekiyorsa daha sık olarak) banyo veya duş yapabilmesi için uygun tesisler sağlanmalıdır."* (Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Avrupa Cezaevi Kurallarına Dair Üye Devletlere Rec(2006)2-rev Sayılı Tavsiye Kararı, 1/7/2020, para. 19.4.)

70. Spor faaliyetlerine katılım günü ve saatinin mahpuslara önceden bildirilmesi,⁸
71. Kapalı görüşlerde kullanılan telefonlardan arızalı olanın onarımının veya değiştirilmesinin sağlanması,
hususları tavsiye edilmektedir.

2. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiye

72. Kurumda tek kişilik odalarda barındırılması zorunlu olup tek kişilik odada barındırılmayan mahpusların 5275 sayılı Kanun'un öngördüğü infaz rejimine uygun olacak şekilde barındırılmasının sağlanması,⁹
hususları tavsiye edilmektedir.

3. Süleymanpaşa İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne Yönelik Tavsiye

73. Kurumda eğitici personel eksikliği nedeniyle kurs ve atölye faaliyetlerinin çeşitlendirilememesi nedeniyle Kuruma eğitici personel tahsisinin sağlanması,¹⁰
hususları tavsiye edilmektedir.

8 *"Mahpusların bedensel sağlıklarını geliştirmek ve uygun egzersizler ile boş zaman etkinliklerine imkân sağlamak amacıyla doğru bir biçimde organize edilen faaliyetler, cezaevi rejiminin ayrılmaz bir parçasını oluşturmaktadır." (Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Avrupa Cezaevi Kurallarına Dair Üye Devletlere Rec(2006)2-rev Sayılı Tavsiye Kararı, 1/7/2020, para. 27.3.)*

9 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun 25'inci maddesinin birinci fıkrasına göre: *"Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının infazı rejimine ait esaslar aşağıda gösterilmiştir: Hükümlü, tek kişilik odada barındırılır."*

10 *"Meslekî eğitim içeren çalışmalar, bundan faydalanabilecek mahpuslara ve özellikle de genç mahpuslara sağlanmalıdır." (Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Avrupa Cezaevi Kurallarına Dair Üye Devletlere Rec(2006)2-rev Sayılı Tavsiye Kararı, 1/7/2020, para. 26.5.)*

YOZGAT 2 NO.LU T TİPİ
KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU
ZİYARETİ RAPORU

2023/51

KISALTMALAR

ACEP	Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu Projesi
ARDEF	Araştırma Değerlendirme Formu
BİSİS	Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
SEGBİS	Ses ve Görüntülü Bilişim Sistemi
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT)'i imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM; *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
5. 1/6/2005 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 8'inci maddesi uyarınca; *"Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile teması olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir."*
6. Anılan görevin icrası kapsamında 15/3/2023-16/3/2023 tarihlerinde Yozgat 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna *habersiz* bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ... Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ... ile TİHEK'in talebi doğrultusunda görevlendirilen Doktor ve Psikolog ... yer almıştır.
7. Ziyaret, İdare ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede Heyet tarafından; UÖM görevine, ziyaretin amacına ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiştir. İdareden Kurum hakkında güncel bilgiler ile mahpusların¹ sayısı ve sınıflandırmalarına ilişkin bilgiler alınmıştır. İdareden

1 Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hüküm özlüleri ifade etmektedir.

mahpusların yerleşim planına ilişkin alınan belge üzerinden, İdarenin dahli olmadan özellikle farklı suç türünden mahpusların bulunduğu koğuş ve odalar seçilerek buradaki mahpuslarla görüşmeler gerçekleştirilmiş ve mahpusların tutuldukları ortam yerinde gözlemlenmiştir. Ziyaret sürecince, Heyet üyeleri tarafından görüşme gerçekleştirilen mahpuslara; TİHEK hakkında genel bilgi verilmiş, ziyaretin amacı ve kapsamı belirtilmiş; gizliliğe riayet edilerek rapor hazırlanacağı hususu aktarılmıştır. Görüşmeler sırasında infaz ve koruma memurları ile diğer idari personelden herhangi bir kimse odalarda bulunmamıştır. Ziyaret kapsamında ortak kullanım alanlarında da incelemelerde bulunulmuş, çeşitli belge ve kayıtlar kontrol edilmiştir. Ziyaret bitiminde İdare ile yapılan son toplantıda ilk tespit ve gözlemler paylaşılmış, ziyaret sonrası hazırlanacak raporun İdare ve ilgili kurumlarla paylaşılarak tavsiyelerin takip edileceği ve takip ziyareti de yapılabileceği bilgisi verilmiş, ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.

8. Bu rapor, 9/1/2023 tarihli ve 2023/3 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık Makamınının 14/3/2023 tarihli ve 20589 sayılı oluruna istinaden 15/3/2023-16/3/2023 tarihlerinde, Yozgat 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna² gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. GENEL BİLGİLER

A. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

9. Kurum, şehir merkezine 12 kilometre uzaklıkta bulunan Yozgat Ceza İnfaz Kurumları Yerleşkesi içerisinde yer almaktadır. Bir bölümü yüksek güvenlikli olan Kurum, 26.076 metrekare açık alan üzerine 20.585 metrekare kapalı alan olarak inşa edilmiş ve 17/8/2021 tarihinde faaliyete geçmiştir.
10. İki katlı olan Kurum binasında 14 kişi kapasiteli 62 koğuş, 5 kişi kapasiteli 8 koğuş ve tek kişilik 102 oda bulunmaktadır. Bu sebeple, Kurumun olağan mahpus kapasitesi 1010'dur. Bununla birlikte 14 kişi kapasiteli koğuşların kapasitesi 18 kişi kapasiteli kullanıma elverişli olduğundan Kurumun artırılmış mahpus kapasitesi 1258'dir.
11. Kurumda; özel olarak tasarlanmış 2 doku hasarı ve travma önleyici oda³ (yumuşak oda), tek kişilik 2 müşahede odası ve 12 kişi kapasiteli 2 geçici koğuş bulunmaktadır.
12. Kurumda ortak kullanım alanı olarak hobi odası ve derslik şeklinde kullanılan 8 oda, 1 konferans salonu, 1 revir ve 8 kişi kapasiteli 1 revir müşahede odası, 12 avukat görüş odası, 6 aile görüşme odası, 4'ü 14 ve 2'si 8 mahpus kapasiteli toplam 6 açık görüş salonu, 36 kapalı görüş kabini, 1 kapalı spor salonu ve 1 halı saha, 4 Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) odası ve 1 emanet eşya deposu bulunmaktadır.

² Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

³ Mahpusların, personele veya bir farklı kişiye bedensel zarar vermesini önlemek, intihara meyilli olanların güvenliklerini sağlamak gibi amaçlarla kısa süreli kullanılan ve tehlike oluşturan durumlara karşı özel olarak hazırlanmış oda. Yumuşak oda ve süngerli oda olarak da bilinmektedir.

B. Kurum Personeli

13. Kurumda idari bölümde görev yapan personelin hafta içi mesai saatleri 08.30-17.30 içerisinde, Dörtlü vardiya sisteminin uygulandığı Kurumda, vardiyada görev yapan personelin gündüz vardiyası 08.30-20.30 saatleri arasında, gece vardiyası ise 20.30-08.30 saatleri arasındadır.
14. Kurumda, toplam 234 personel görev yapmaktadır. Kurumda görev yapan personelin unvan bazında sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

UNVAN	MEVCUT PERSONEL SAYISI
Kurum Müdürü	1
Kurum İkinci Müdürü	2
İdare Memuru	4
Hekim	1
Diş Hekimi	1
Öğretmen	3
Psikolog	1
İnfaz ve Koruma Başmemuru	4
İnfaz ve Koruma Memuru	207
Sayman	1
Şoför	2
Kâtip	4
Sağlık Memuru	3
TOPLAM PERSONEL	234

15. İdare tarafından Kurum personelinin; infaz ve koruma memuru yetiştirme, telefonla görüş, Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Bireysel Müdahale Programı (YARDM), firarı önleme, mutemetlik, emanet para ve kıymetli eşya işlemleri mesleki müdahale teknik ve taktikleri, vardiya işlemleri, infaz ve koruma başmemurluğu, eğitim ve öğretim servisi memurluğu, psikososyal çalışmacı, adli tıp işlemleri, terör uzmanlaşma, Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu Projesi (ACEP), iş sağlığı ve güvenliği, kuruma kabul işlemleri kütüphane ve yayın işlemleri, ceza infaz kurumu kâtipi, sağlık memuru ve öğretmen uyum, personel destek, personel disiplin işlemleri, pozitif psikoterapi temelli psikolojik ilk yardım, aday memurluk (diş hekimi), personel işlemleri, ziyaretçi kabul işlemleri, afet farkındalık, liderlik ve yöneticilik, intihar ve intiharı önleme, ambar işlemleri, manevi rehberlik, idare ve gözlem kurulu sekretarya işlemleri, ceza infaz işlemleri, yönetim uygulamaları konulu eğitimler aldığı ifade edilmiştir. Ancak, Kurumda görevli personelin insan hakları eğitimi, kişiler arası iletişim ile işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin özel bir eğitim almadığı anlaşılmıştır.

C. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

16. 15/3/2023 tarihinde Kurumda 169'u tutuklu, 119'u hüküm özlü ve 934'ü hükümlü olmak üzere toplam 1.222 mahpus bulunmaktadır.

17. Mahpusların tamamı erkektir ve bunların 22'si yabancı uyrukludur. 1 ampute ve 67 kronik rahatsızlığı olan mahpus bulunmaktadır.
18. İdare tarafından, tek kişilik odalarda; ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası infaz edilenlerin, hekim raporu ile tek kişi kalması uygun görülenlerin ve 5275 sayılı Kanun'un 9/3 fıkrası⁴ kapsamında tehlikeli halde bulunan mahpusların barındırıldığı bilgisi verilmiştir.

III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. Fiziksel Koşullar

1. Kurumun Fiziksel Durumu

19. Koğuşlar, 2 katlı olup koğuşların üst katında yatakhane ve alt katında ortak yaşam alanı bulunmaktadır. 14 kişi kapasiteli koğuşların yatakhane alanı 55, ortak yaşam alanı 35 ve havalandırma alanı 47 metrekaredir. Diğer taraftan, 5 kişi kapasiteli koğuşların yatakhane alanı 33, ortak yaşam alanı 25 ve havalandırma alanı 30 metrekaredir. Tek kişilik odaların alanı 13 metrekaredir. Bu odalardan her 8'inin ortak kullanımı için 68 metrekare büyüklüğünde havalandırma alanı bulunmaktadır.
20. 14 kişi kapasiteli koğuşlarda 3 tuvalet, 3 lavabo ve 1 banyo bulunurken 5 kişi kapasiteli koğuşlarda ve tek kişilik odalarda ise birer tuvalet, lavabo ve banyo bulunmaktadır.
21. Koğuş ve odalarda genellikle acil çağrı butonları bulunmakta olup bazı koğuş ve odalarda çağrı butonu olmadığı ya da olanların çalışır vaziyette olmadığı tespit edilmiştir. Durum Kurum İdaresine bildirilmiş İdare tarafından bozuk çağrı butonlarının en kısa sürede tamir edileceği ifade edilmiştir.
22. Koğuş, oda ve ortak alanların temizliklerinin yeterli olduğu gözlemlenmiştir.
23. Her mahpusun koğuşunda/odasında kendisine ait yatak, yastık ve ranzasının bulunduğu ancak bazı yatakların eski ve kirli, bazı yastıkların ise yırtık vaziyette olduğu görülmüştür.
24. Mahpuslar tarafından Kurumda sıklıkla elektrik kesintisi yaşandığı ifade edilmiş olsa da İdare tarafından, Kurumda jeneratör olduğu ve uzun süreli elektrik kesintisi yaşanmadığı belirtilmiştir.
25. Kurumda, dördü 360 derece dönebilen güvenlik kamerası olmak üzere toplam 398 güvenlik kamerası mevcuttur. Havalandırma alanlarında, ortak alanlarda ve koğuşların ortak yaşam alanlarında güvenlik kameraları bulunmaktadır. Koğuşların yatakhane bölümlerinde ve tek kişilik odalarda güvenlik kamerası bulunmamaktadır. Güvenlik kamera kayıtlarının 90 gün süreyle geriye dönük olarak saklandığı, biri havalandırma alanını kayıt altına alan olmak üzere üç güvenlik kamerasının çalışmadığı tespit edilmiştir.

4 5275 sayılı Kanun'un "Yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumları" başlıklı 9'uncü maddesinin 3'üncü fıkrasında; "Eylem ve tutumları nedeniyle tehlikeli hâlde bulunan ve özel gözetim ve denetim altında bulundurulmaları gerekli olduğu saptananlar ile buldukları kurumlarda düzen ve disiplini bozanlar veya iyileştirme tedbir, araç ve usullerine ısrarla karşı koyanlar bu kurumlara gönderilirler." hükmü yer almaktadır.

26. Kurumda iki yumuşak oda bulunmaktadır. Bu odalarda yapılan incelemede odaların iç yüzeylerinin yumuşak malzemeyle kaplı olduğu, kapı üzerinde havalandırma yerinin bulunduğu, odalarda birer lamba, küçük pencere ve tuvalet (taşı) bulunduğu, her iki odanın iki güvenlik kamerasıyla kayıt altına alındığı görülmüş, kayıtların incelenmesi sonucunda yumuşak odada mahpus tutulma süresinin makul olduğu ancak güvenlik kameralarının tuvalet kısımlarını gördüğü ve bu durumun odada tutulan mahpusların mahremiyetini ihlal edeceği değerlendirilmiştir.
27. Kurumun, merkezi doğalgazlı kalorifer sistemiyle ısıtıldığı gözlenmiş, ısınma konusunda mahpuslardan herhangi bir şikâyet alınmamıştır.
28. Kurumda, sigara içilmeyen bir koğuş bulunmaktadır.

2. Suya Erişim

29. Kampüste yer alan Yozgat Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından mahpus başına günlük 50 litre sıcak su ve 150 litre soğuk su verilmektedir.
30. Koğuş ve odalarda şebeke suyuna 7/24 erişim sağlanmaktadır. Kurumda sabah ve akşam birer saat olmak üzere mahpuslara günde 2 saat sıcak su sağlanmaktadır. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar temiz soğuk ve sıcak suya erişim konusunda sıkıntı yaşamadıklarını ayrıca Kurum kantininden ambalajlı sulardan satın alabildiklerini ifade etmiştir.

3. Hijyen Koşulları

31. Kurumda bulunan koğuş ve odaların temizliği, buralarda barınmakta olan mahpuslar tarafından Kurumun sağladığı çekpas ve fırçalarla yapılmaktadır. Mahpuslar kantinden temizlik malzemeleri satın alabilmektedir. İdare tarafından maddi durumu yetersiz olan mahpusların temizlik malzemesi ihtiyaçlarının Kurum genel bütçesinden karşılandığı ve sağlık durumu uygun olmayan mahpusların barındığı oda/koğuşların temizliğinin görevlilerce yapıldığı ifade edilmiştir.
32. Kurum çamaşırhanesinde ev tipi 4 çamaşır makinesi ve 4 çamaşır kurutma makinesi bulunmaktadır. Mahpuslar, 30 TL ücreti karşılığında çamaşırlarının yıkama ve kurutma işlemlerini çamaşırhanede yaptırabilmektedir. Ayrıca, mahpuslar Kurum kantininden temin ettikleri deterjan ile çamaşırlarını kendileri de yıkayabilmektedir. İdare tarafından; mevcut makinelere ek olarak alım ihalesinin tamamlanan 4 çamaşır makinesi ve 4 çamaşır kurutma makinesinin kurulumlarının yakında yapılacağı, maddi durumu elverişli olmayan mahpuslara bedeli Kurum bütçesinden karşılanmak üzere çamaşır deterjanı verildiği ile bulaşıcı hastalık durumunda karantina altına alınan mahpusların kullandığı eşyaların yüksek sıcaklıkta yıkandığı belirtilmiştir.

4. Kantin

33. Kurumda bir kantin bulunmaktadır. Mahpuslar dilekçeyle kantinden alışveriş yapabilmektedir. Görüşme yapılan mahpuslarca kantinden temin edilen plastik sandalyelerin kalitesiz olması

sebebiyle çabuk kırıldığı ifade edilmiştir. Heyetimizce bazı sandalyelerin kırılmış ve dikilerek tamir edilmiş olduğu gözlemlenmiştir. Kantinde satılan sandalyelerin yerine daha kaliteli ve sağlam sandalyelerin satışa sunulması konusu İdare ile paylaşılmıştır.

34. Kantinde peynir, küp şeker ve tavuk döner gibi gıda malzemeleri, dereotu, yeşil soğan gibi sebzeler; kireç sökücü ve krem temizleyici gibi temizlik malzemeleri ile boncuk satılması mahpuslar tarafından talep edilmiştir. Ayrıca, bazı mahpuslar tarafından fiyatı daha uygun olması açısından 5 lt.'lik ambalajlı suların satılması talebinde bulunulmuştur. Heyet tarafından incelenen kantinde farklı markalarda ürünlerin satıldığı ve ürün çeşitliliğinin bulunduğu görülmüştür. Ürün çeşitliliğinin mahpusların talepleri doğrultusunda artırılması hususu İdare ile paylaşılmıştır. İdare tarafından kantinde satılan ürün çeşitliliğinin mahpusların talepleri doğrultusunda artırılacağı ifade edilmiştir.
35. Mahpuslar, eşya değişiminin yılda sadece iki kez yapıldığını, kantinde iç çamaşırı satılması sebebiyle aileleri tarafından getirilen iç çamaşırlarının Kuruma alınmadığını ifade etmişlerdir. İdare tarafından güvenlik gerekçesiyle kantinde satılan eşyaların hediye olarak mahpuslara verilmediği belirtilmiştir. Kurum İç Yönergesi dâhil ilgili mevzuat incelendiğinde iç çamaşırının hediye olarak mahpuslara verilmesine engel bir durumun olmadığı tespit edilmiştir.⁵
36. Mahpuslar kantinden satın aldıkları komodin ve kova gibi eşyaların daha sonra koğuşlarda fazla eşya olduğu gerekçesiyle toplatıldığını ifade etmişlerdir. İdare tarafından, mevzuat kapsamında beş kovaya ve mahpus başına bir çekmeceye izin verildiği belirtilmiştir. Bu sınırlandırmanın Kurum İç Yönergesi'nden kaynaklı olduğu tespit edilmiştir.⁶ Sorunun, mahpuslara uygulanan eşya kotaları hakkında Kurum tarafından bilgilendirme yapılmamasından kaynaklandığı anlaşılmıştır.
37. Koğuş ve odalarda buzdolabı olmadığı ve yiyeceklerin havalandırma alanında tutulduğu görülmüştür. Mahpuslar tarafından kantinde buzdolabı satılmadığı ifade edilmiş, yapılan incelemede kantinde buzdolabı satılmadığı görülmüştür. İdare tarafından, buzdolabının dış kantinden alınabilmesini mümkün kılacak bir çalışmanın devam ettiği ifade edilmiştir.

B. Yönetim ve Personelin Tutumu

38. Mahpuslar dilekçe ile talep etmeleri durumunda Kurumdan sorumlu Cumhuriyet savcısı ve Kurum ikinci müdürüyle görüşebildiklerini belirtmişlerdir.

5 Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Dışarıdan gönderilen hediyeleri kabul etme hakkı" başlıklı 77'nci maddesine göre; "(1) Kapalı ceza infaz kurumlarındaki hükümlü Ocak, Mart, Mayıs, Temmuz, Eylül, Kasım aylarının ilk haftasında ve dinî bayramlarda, her yıl 31 Aralık günü yılbaşı sayılarak yılbaşında veya kendi doğum günlerinde dışarıdan gönderilen ve kurum güvenliği ve kişilerin sağlığı için tehlikeli olmayan bir hediye kabul etme hakkına sahiptir. (2) Hediye kabulüne ilişkin aşağıdaki esaslar uygulanır: a) Hükümlü, hediye olarak ancak kitap veya giyim eşyası kabul edebilir. (...) ç) Gönderilen eşya, güvenlik ve hijyen kontrolünden geçirilir. (...) (8) Hediye hükümlüye tesliminde Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında yönetmelik ve Kurum İç Yönergesinde belirtilen usul ve esaslar dikkate alınır."

6 Kurumun İç Yönergesinin 31'inci maddesinin birinci paragrafına göre; "Ceza infaz kurumlarında bulundurulabilecek eşya ve maddeler hakkında yönetmelikte belirtilenlere ilave olarak; (...) her odaya mevcudu dikkate alınmak suretiyle banyo ve lavaboda kullanılmak üzere en fazla 5 adet plastik kova, (...) verilir. Her hükümlü ve tutukluya bir çekmece bölümü olacak şekilde plastik komidin, (...) bulundurulur."

39. Bazı mahpuslar, kendileri hakkında kararların alındığı İdare ve Gözlem Kurulu toplantılarına fiziki katılım sağlayamadıklarını ifade etmiştir. İdare tarafından, açık ceza infaz kurumuna ayrılma konusunda yeni gelen mahpusların gözlemlenmeleri gerektiği için sürenin uzadığı, mahpusların toplantıya fiziki katılım talebinde bulunması halinde talebin dikkate alınacağı ifade edilmiştir.
40. İdare tarafından, mahpusların Kuruma kabulü sırasında belgelerinin kontrol edildiği, Araştırma Değerlendirme Formu (ARDEF) gibi çeşitli formların doldurulduğu, arama odasında aramalarının yapıldığı, duyarlı kapıdan geçirilerek geçici koğuşa yerleştirildiği, psikolog ve doktor görüşmesinden sonra suç türü ve durumuna uygun koğuşa yerleştirildiği bilgisi verilmiştir. Ayrıca, mahpuslara hak ve yükümlülükleri hakkında bilgi sahibi olmaları için Hükümlü ve Tutuklu El Kitabının verildiği belirtilmiştir. Mahpuslar, anılan kitabın kendilerine verildiği bilgisini teyit etmiştir.
41. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, Kuruma kabul sırasında aramaların üzerlerinde yalnızca iç çamaşırı kalacak şekilde yapıldığı ve kendilerine arama önlüğü verilmediği iddia edilmiştir. Arama odalarında yapılan incelemede tek kullanımlık arama önlüklerinin mevcut olduğu görülmüştür.
42. Görüşme yapılan mahpusların çoğu tarafından dilekçelerinin akıbetini bilmedikleri iddia edilmiş ve dilekçelerine çıkış numarası verilmesi talep edilmiştir. İdare ile yapılan son görüşmede durum aktarılmış; İdare tarafından, dilekçelerin ilgili yerlere ulaştırıldığı ancak dilekçelerin yoğunluğu sebebiyle dilekçelere çıkış numaralarının aynı gün verilemeyebildiği belirtilmiştir.

C. Beslenme

43. Kurumda mahpuslara kahvaltı, öğle ve akşam yemeği olmak üzere üç öğün yemek verilmektedir. Yemekler günlük iaşe bedeli karşılığında Yozgat Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından hazırlanmakta, Kuruma teslim edilmekte ve Kurum tarafından mahpuslara dağıtılmaktadır. İdare tarafından yemek numunelerinin Açık Ceza İnfaz Kurumunda tutulduğu, iaşe bedellerinin arttırılmasından sonra mahpusların yemekle ilgili şikâyetlerinin azaldığı belirtilmiştir.
44. Mahpuslar, Kurumda günde üç öğün yemek ve iki ekmek verildiğini, iaşe bedelinin artması sonrası yemeklerin düzeldiğini, genel olarak yemeklerin güzel olduğunu ancak yemek ve ekmek istihkakı dağıtımlarının düzenli bir şekilde belirli saatlerde gerçekleştirilmediğini ayrıca haftalık yemek listelerinin kendileriyle paylaşılmadığını ifade etmişlerdir. İdare tarafından haftalık yemek listesinin televizyondaki idari kanaldan paylaşılacağı ifade edilmiştir. Heyet tarafından haftalık yemek listesi incelenmiş, yeterli sıklıkla yumurta ve et çıktığı ancak bu listenin diyetisyen

tarafından kontrol edilmediği tespit edilmiştir. Açık Ceza İnfaz Kurumu, Kurumda diyetisyen bulunmadığından yemek listelerinin kalori miktarı⁷ dikkate alınarak hazırlandığını belirtmiştir.

45. Kurumda diyet yemeğine ihtiyacı olan mahpuslar bulunduğu öğrenilmiş, bu mahpuslarla yapılan görüşmede diyet yemek taleplerinin karşılandığı ifade edilmiştir.

D. Sağlık

46. Kurumda tam zamanlı çalışan bir aile hekimi ile üç sağlık memuru bulunmaktadır. Ancak, ziyaret tarihi itibarıyla aile hekiminin geçici görevle deprem bölgesinde bulunması sebebiyle Kurumda sağlık hizmeti geçici görevli başka bir hekim tarafından haftada iki gün süre ile verilmektedir. Ayrıca, hekime yardımcı olmak üzere infaz ve koruma memurları görevlendirilmiştir.
47. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde dilekçe ile revire çıkma talebinde buldukları ifade edilmiştir. Görüşme yapılan mahpusların çoğu revir taleplerinin karşılanmasının ayları bulabildiğini, hekimin fiziki muayene yapmadığını, uzaktan bakıp ilaç yazdığını, hekime çıkma taleplerinin revirde görevli sağlık memuru tarafından değerlendirilerek sonuçlandırıldığını, sağlık memurunun ayakta durabilen durumdakilerin revire çıkma talebini acil görmediğini ve kendilerine kaba davrandığını belirtmişlerdir. Revirde yapılan görüşmede hekime çıkma taleplerinin revirde görevli sağlık memuru tarafından değerlendirildiği anlaşılmış, ilgili sağlık memurunun Heyet üyelerine de kaba şekilde davrandığı gözlemlenmiştir. Durum, İdare ile paylaşılmış, İdare tarafından ilgili sağlık memurunun uyarılacağı ifade edilmiştir.
48. İdare tarafından Kurum aile hekimliğinde muayene edilen mahpusların hastaneye sevklerinin uygun görülmesi üzerine ivedilikle Yozgat Şehir Hastanesinden randevularının alındığı ve sevklerinin sağlandığı belirtilmiş, mahpuslar tarafından da hastaneye sevk konusunda sorun yaşanmadığı ifade edilmiştir.
49. Mahpusların sevkleri jandarma tarafından sağlanmaktadır. İdare tarafından, Kampüste tabur komutanlığı şeklinde jandarma yapılanması olması sayesinde sevkle görevlendirilen yeterli jandarma personeli olduğu ifade edilmiştir.
50. Kurumdaki ilaç odasında normal reçeteli ilaçların kapaksız raflara yerleştirildiği görülmüştür. Mahpuslar normal reçeteli ilaçların toplu şekilde verildiğini, yeşil reçeteli ilaçların ise teker teker verildiğini ve içip içmediklerinin ilgili personelce kontrol edildiğini ifade etmiştir.
51. Kurumda bir diş hekimi görevlidir. Mahpusların çoğu; diş hekiminin kendileriyle ilgilendiğini ancak dişle ilgili muayene ve hastaneye sevklerde çok sıra beklediklerini ifade etmişlerdir. Görüşme yapılan diş hekimi, dişle ilgili günde 50-60 dilekçenin kendilerine geldiğini, işlemlerin uzun sürmesi sebebiyle yoğunluk olduğunu, Kurumda diş dolgusu, çekimi ve kanal tedavisi yapıldığını, diş teknisyeninin olması halinde işlerinin kolaylaşacağını, revirde malzeme sıkıntısı olmadığını, Kurumda Mart ayında 135 işlem olmak üzere son bir yılda dişle ilgili 3000 işlem

7 5275 sayılı Kanun'un "Hükümlünün beslenmesi" başlıklı 72'nci maddesinin 1'inci fıkrasına göre; "Hükümlüye Adalet ve Sağlık bakanlıklarınca birlikte belirlenecek kalori esasına göre, sağlıklı ve güçlü kalması için nitelik ve nicelik olarak besleyici, sağlık koşullarına uygun, makul çeşitlilikte, yaş, sağlık, çalıştığı işin özelliği, dinî ve kültürel gerekleri göz önünde tutularak besin verilir ve içme suyu sağlanır."

yapıldığını ayrıca mahpuslarının dış bakımları konusunda yeterince bilgi sahibi olmadığını ifade etmiştir. İdare tarafından, Valilik ve Adalet Bakanlığında dış teknisyeni talebinde bulunulduğu, dış bakımı konusunda ise mahpuslara eğitim düzenlenebileceği belirtilmiştir.

52. Revirde yapılan incelemede rastgele seçilen sağlık bilgisi kayıtları kontrol edilmiş ve kayıtların düzenli olarak tutulduğu görülmüştür.
53. Ziyaret tarihlerinde Kurumda açlık grevi yapan bir mahpus bulunmaktadır. Mahpus, Kurum koşullarının düzeltilmesine yönelik açlık grevinde olduğunu ifade etmiştir. İdare tarafından ilgili mahpusun yargılama süreçleri nedeniyle grevde olduğu, taleplerinin yerine getirilmesi için sık sık açlık grevine girdiği belirtilmiştir. Ziyaret sonrasında Kurumla yapılan görüşmede bu mahpusun açlık grevini bıraktığı bilgisi edinilmiştir.

E. Psikososyal Servis

54. Psikososyal serviste bir psikolog ile üç infaz ve koruma memuru görev yapmaktadır. Psikoloğun izinli olması nedeniyle kendisiyle görüşme sağlanamamış olup ilgili infaz ve koruma memurlarıyla görüşülmüştür. Kurumda sosyal çalışmacı bulunmamaktadır. İdare tarafından da Kurumda sosyal çalışmacıya ihtiyaç olduğu ifade edilmiştir.
55. Psikososyal serviste yapılan görüşmede dilekçe ile talepte bulunmaları halinde mahpuslarla görüşüldüğü, psikolojik rahatsızlığı bulunan mahpusların durumlarının takip edildiği, grup çalışmaları için bir oda oluşturulduğu ve Kurumda öfke kontrolü programı gibi grup çalışmalarının aktif olarak yapıldığı ifade edilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar, yeteri kadar görüşemediklerini iddia ettikleri psikologla daha fazla görüşmek istediklerini bildirmişlerdir. İlgili infaz ve koruma memurları, mahpus sayısına göre yetersiz olan psikolog sayısı sebebiyle istenilen sıklıkta görüşme gerçekleştirilemediğini ifade etmişlerdir. Heyet tarafından, Kurumda barınan mahpus sayısı ve profili göz önüne alındığında psikolog sayısının artırılmasının mahpusların iyi olma hallerine önemli katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.
56. Psikososyal servisin, Kuruma yeni gelen mahpuslarla gerçekleştirdiği, görüşmede kişilerin genel bilgileri ile varsa daha önce yaşadıkları psikolojik rahatsızlıklar, gördükleri tedaviler ve madde bağımlısı olup olmadıkları gibi hususlarda bilgiler alınarak ilk görüşme formuna işlendiği anlaşılmıştır.
57. Psikososyal servis tarafından mahpuslar hakkında ARDEF doldurulduğu, Risk ve İhtiyaç Raporu sonucunda belirlenen mahpusların risk durumuna göre yardım programı başlatıldığı ve takibinin yapıldığı, ayrıca mahpusların durumu hakkında gerektiği takdirde aileleriyle veya yakınlarıyla görüşmeler yapılarak iş birliği içinde çalışıldığı ifade edilmiştir.
58. Kuruma yeni gelenlere azami üç gün içerisinde Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi (BİSİS) formu uygulandığı, BİSİS sonuçlarına göre mahpuslarla bireysel görüşmelerin gerçekleştirildiği, yapılan görüşmelerde mahpusun ihtiyacına odaklanarak psikolojik problemlerinin en aza indirgenmesinin amaçlandığı aktarılmıştır. BİSİS sonrası görüşmede intihar riskinin saptanması veya intihar girişiminde bulunan kişilerin olması halinde vaka toplantısının yapıldığı, kişilere

“intihar müdahale programı” uygulanıldığı bilgisi paylaşılmıştır. Psikososyal servisin intihar ve risk grubunda olan mahpuslarla takip esaslı bireysel görüşmeler yaptığı, bu kapsamda intihara meyilli mahpusların takiplerinin düzenli olarak yapıldığı ifade edilmiştir.

F. Eğitsel, Sosyal, Kültürel, Mesleki ve Sportif Etkinlikler

59. Kurum eğitim ve öğretim servisi bünyesinde eğitim-öğretim bürosu, manevi rehberlik bürosu ve kütüphane bürosu mevcut olup burada 3 öğretmen, 3 vaiz, 8 infaz ve koruma memuru olmak üzere toplam 14 personel görev yapmaktadır.
60. Kurumda toplamda 8 derslik bulunmaktadır. Bu dersliklerin aynı zamanda hobi atölyesi olarak da kullanıldığı, ziyaret tarihinde Kurumda 3 okuma-yazma kursu, 2 yağlı boya resim kursu, 1 kokulu sabun yapım kursu ve 1 Kur'an-ı Kerim kursu olmak üzere toplam 7 gruba kurs verilmekte olduğu, ayrıca Kurumda hijyen eğitimi verildiği gözlenmiştir. İdarece; ziyaret tarihindeki okuma-yazma kurslarına toplam 21, yağlı boya resim kurslarına toplam 13, kokulu sabun yapım kursuna 12 ve Kur'an-ı Kerim kursuna 34 mahpusun katıldığı ifade edilmiştir. Görüşme yapılan mahpuslarca; kursların az sayıda olması, kontenjanın sınırlı olması sebebiyle kurslara katılım sağlayamadıkları ancak bir kez verilen yarım günlük hijyen eğitimi kursuna katılabildikleri ifade edilmiştir. Bu durum Heyetimizce kurum idaresine sorulmuş, İdare tarafından, halk eğitim merkezinde farklı kurslar düzenleyebilecek yeterli öğretici bulunmadığı için kursların sınırlı sayıda olduğu, sorunu çözmeye yönelik yazışmaların devam ettiği belirtilmiştir.
61. Mahpusların, bir hafta kapalı spor salonundan, bir hafta açık spor salonundan 45 dakika süreyle faydalandırıldığı, mahpuslar arasında voleybol ve futbol turnuvaları yapıldığı anlaşılmış, açık spor salonunun futbol sahası, kapalı spor alanının ise basketbol, voleybol veya futbol sahası olarak kullanıma uygun olduğu görülmüştür.
62. Kurumdaki konferans salonu, çok amaçlı salon olarak kullanılmaktadır. İdare tarafından, konferans salonunda; sosyal-kültürel faaliyetler yapıldığı, konferans (en son 12 Mart tarihinde İstiklal Marşı konulu bir konferans düzenlenmiştir) ve seminer yoluyla mahpusların sosyalleşmesine ve gelişimine katkı sağlanmaya çalışıldığı, mahpusların düşünsel becerilerini geliştirmek için şiir yarışması düzenlendiği, müzik kursu gibi etkinliklerin de yapıldığı belirtilmiştir. Konferans salonunun söz konusu etkinlikler için kullanıma uygun olduğu görülmüştür.
63. Mahpuslar, barındıkları koğuş ve odalarda 1 televizyon bulundurabilmektedir. Televizyonlarda 1'i idari kanal olmak üzere 26 kanal mevcuttur. Bu kanallardan ortalama 21 kanalın izlenebildiği, diğer kanalların ise çekmediği görülmüştür. Görüşme yapılan mahpuslar, televizyon kanallarının çeşitlendirilmesi talebinde bulunulmuştur. İdare tarafından kanalların çeşitlendirilmesine yönelik anket yapılacağı ifade edilmiştir.
64. Kurum kütüphanesinde 2.203 kitap bulunmaktadır. Kütüphanede yabancı dilde kitap bulunmadığı görülmüştür. Kütüphanenin yanı sıra mahpuslar toplamda 70.000 kitabı olan il

Halk Kütüphanesinden de yararlanabilmektedir. Mahpuslar, Kurum kütüphanesinden 15 günde bir değiştirilmek üzere 3 kitap ve İl Halk Kütüphanesinden ayda bir kez değiştirilmek üzere 2 kitap ödünç alabilmektedir. Ayrıca, mahpuslar yanlarında kendilerine ait 5 kitap bulundurabilmektedir. İdareden İl Halk Kütüphanesinden bugüne kadar toplamda 4.488 kitap alındığı, son 1 yıl içerisinde Kurum kütüphanesinden 850 mahpusun faydalandığı bilgisi edinilmiştir. Bazı mahpuslar, Kurumdaki kitap sayısının talebi karşılayamaması sebebiyle kütüphaneden talep ettikleri kitaplara erişemediklerini belirtmişlerdir. Kütüphanede yapılan incelemede kütüphane kitap sayısının Kurum kapasitesi bağlamında yetersiz olduğu görülmüştür. İdare tarafından kütüphanedeki kitap sayısının artırılacağı bilgisi verilmiştir.

65. Kurumda, 15 örgün öğretim öğrencisi ile 49 açık öğretim fakültesi, 242 açık öğretim lisesi ve 36 açık öğretim ortaokulu öğrencisi olmak üzere toplamda 342 öğrenci mahpus bulunduğu bilgisi edinilmiştir. Eğitim birimi ile yapılan görüşmede, örgün öğrenim görmekte olan mahpusların sınavlara girmek için dilekçe verdikleri ve üniversitenin de kabul etmesi durumunda sınava götürüldükleri bilgisi verilmiştir. Öğrenciliği devam eden mahpuslar, okul kitaplarını yanlarında bir kotaya tabi olmaksızın bulundurabilmektedir.

G. Dış Dünya ile İletişim

66. Kurumda bulunan 12 avukat görüş odasında güvenlik kamerası bulunmadığı, avukatla mahpus arasında fiziksel temas kurmalarını engelleyen herhangi bir materyal olmadığı, odaların mahpus ve avukatın dışardan görülebileceği ancak konuşulanların duyulamayacağı şekilde tasarlandığı görülmüştür. Mahpuslar avukatlarıyla görüşmelerini görüşme odasında yaptıklarını, bu konuda herhangi bir kısıtlamayla karşılaşmadıklarını beyan etmişlerdir.
67. Kurumda SEGBİS görüşmeleri için ayrılan dört odanın üçünde çalışır halde SEGBİS cihazı bulunmaktadır. SEGBİS cihazı bulunmayan odanın, SEGBİS görüşmesi için getirilen mahpusların beklemesi için kullanıldığı ifade edilmiştir. Mahpuslar, SEGBİS konusunda herhangi bir şikâyetle bulunmamıştır.
68. Kurumda, koşullarda barınan mahpusların görüntülü görüşme yapabilmesine imkân tanıyan ACEP kapsamında temin edilen cihazlar bulunmaktadır. Tek kişilik odaların dışında her koşutta bir görüntülü ve sesli görüşme cihazı ve kabini bulunmaktadır. İdare tarafından, mahpusların görüntülü görüşmelerini istedikleri zaman yapabildiği belirtilmiştir. Mahpusların çoğu, cihazın arızalanması veya Kurumda elektrik kesintisi yaşanması durumunda süreleri dolmuş görüldüğü için görüşme haklarını tam olarak kullanamadıklarını ve kullanılmayan sürenin yeniden kullanılması yönünde İdarece telafinin yapılmadığını ifade etmiştir. İdare tarafından, bu durumun ACEP'te yaşanan sistemsel bir sorundan kaynaklandığı belirtilmiştir.
69. Kurumda 28 ankesörlü telefon bulunmaktadır. Bu telefonlar, kurumlar arası görüşmelerde veya tek kişilik odalarda kalan mahpuslar tarafından kullanılmaktadır. Koşullarda barınan bazı mahpuslar ekonomik açıdan daha uygun olduğu ve görüntülü görüşmede yaşanan kesintiler sebebiyle tam olarak kullanamadıkları haklarının telafisi için ankesörlü telefon ile görüşme

haklarını kullanmak istediklerini ancak kurumlar arası görüşmeler hariç ankesörlü telefonla görüşe izin verilmediğini ifade etmişlerdir.⁸

70. Mahpuslar, her ayın ilk üç haftası kapalı görüş ve son haftası açık görüş yapabilmektedirler. Mahpuslar, görüşlerde 0-6 yaş grubundaki çocuklar sayıya dâhil edilmemek üzere en fazla 5 ziyaretçiyle görüşülebilmektedir. Mahpuslar tarafından, açık ve kapalı görüş haklarından 45 dakika süreyle faydalanabildikleri ifade edilmiştir. Açık görüş salonlarında yapılan incelemede salonlarda klima ve masaların bulunduğu ve bu masaların etrafında altışar sandalyenin yer aldığı dolayısıyla ortamın görüşmeler için uygun olduğu, aynı şekilde kapalı görüş kabinlerinin de görüşe elverişli bulunduğu gözlemlenmiştir.
71. Kurumda 6 adet aile görüşme odasının bulunmaktadır. Odaların genel olarak kullanıma uygun ve hazır olduğu görülmüştür. İdare tarafından, 2023 yılında (ziyaret tarihine kadar olan sürede) odaların toplam 3 defa kullanıldığı ifade edilmiştir.

IV. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

72. TİHEK'in UÖM görevi kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek bir iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Bu çerçevede Kurum İdaresinin, ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık ve kolaylaştırıcı tutumları memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Tavsiyeler

1. Kuruma Yönelik Tavsiyeler

73. Kurumda görevli personelin hizmet içi eğitim müfredatına insan hakları eğitimi, kişiler arası iletişim ile BM'nin İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İstanbul Protokolü başta olmak üzere işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin eğitimlerin dâhil edilmesi,
74. Personelin mahpuslarla iletişim, stres yönetme gibi personelin iyilik halini koruyacak seminer ve eğitimler almasının sağlanması,
75. Çağrı butonu olmayan koğu ve odalara çağrı butonu takılması, çalışmayan çağrı butonlarının tamir edilmesi veya yenilenmesi,
76. Eskimiş yatak ve yastıkların değiştirilmesi,
77. Çalışmadığı tespit edilen güvenlik kameralarının tamir edilmesi veya değiştirilmesi,
78. Yumuşak odalardaki tuvalet kısımlarının güvenlik kamera kayıtlarında görülmeyecek hale getirilmesi,

8 Kurum İç Yönergesinde, ankesörlü telefonların kurumlar arası görüşmelerde veya tek kişilik odalarda kalan mahpuslar tarafından kullanılacağı düzenlenmiştir.

79. Kantinde mahpuslar için satışa sunulan plastik sandalyelerin daha dayanıklı olanlarının tercih edilmesi,
80. Kantinde peynir, küp şeker ve tavuk döner gibi gıda maddeleri, kireç sökücü ve krem temizleyici gibi temizlik malzemeleri, dereotu ve yeşil soğan gibi sebzeleri ile boncuk satılması,
81. Mahpusların mevzuatla belirlenen bayram, yılbaşı ve doğum günü gibi tarihlerde hediye olarak iç çamaşırı alabilmesine izin verilmesi hususunun değerlendirilmesi,
82. Oda ve koğuşlarda mahpus sayısı dikkate alınarak belirli eşyaların sayısal sınırlamaya tabi tutulmasının makul olabileceği ancak sınırlamaların mahpuslar tarafından kotaya tabi eşyaların satın alınmasından önce bilinmesi için gerekli bilgilendirmelerin yapılması,
83. Mahpusların buzdolabı satın alabilmesine imkân sağlanması hususunun değerlendirilmesi,
84. Talep eden mahpusların kendileriyle ilgili kararların alındığı Kurum İdare ve Gözlem Kurulu toplantılarına fiziki katılım sağlayabilmelerine izin verilmesi,⁹
85. Dilekçe veren mahpuslara düzenli olarak dilekçe çıkış numarasının bildirilmesi,
86. Haftalık yemek listelerinin düzenli olarak mahpuslarla paylaşılması,
87. Mahpuslara yemeklerinin ve ekmek istihkaklarının belirli ve uygun saatlerde verilmesi,
88. Mahpusların tedavi ve muayenelerinin uygun şekilde hekim tarafından yapılması, mahpuslara kaba davrandığı iddia edilen ve ziyaret esnasında Heyetimize de kaba davranan sağlık memurunun benzer olayların tekrarrünün önlenmesi amacıyla ikaz edilmesi, söz konusu personelin mahpuslara ve görevli personele insan onurunun gerektirdiği şekilde saygılı davranmasının sağlanması,¹⁰
89. Dış bakımı konusunda mahpuslara eğitim düzenlenmesi,
90. Mahpusların iyileştirilmesi ve topluma kazandırılması amacıyla Kurumdaki kurs çeşitliliğinin artırılmasına yönelik çalışmaların sürdürülmesi,
91. Mahpusların açık görüş yapılan haftada da spor haklarından faydalanabilmelerinin sağlanması,
92. Kurumdaki televizyon kanalı sayısının mahpusların talepleri doğrultusunda artırılması hususunun değerlendirilmesi, çekmeyen kanallar için çözüm üretilmesi,

9 29/12/2020 tarihli ve 31349 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik'in "Kurulun inceleme ve değerlendirme esasları" başlıklı 16/5 maddesine göre; "İdare ve gözlem kurulu; hükümlü hakkındaki değerlendirmesini yaparken, gözlem değerlendirme ve gelişim değerlendirme raporları, risk değerlendirme raporu ile infaz dosyalarındaki tüm bilgi ve belgelere göre karar verir. Kurullar bu değerlendirme sırasında talebi üzerine veya re'sen hükümlü ile mülakat yapabilir."

10 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Hapis cezalarının infazında gözetilecek ilkeler" başlıklı 6'nıncı maddesine göre; "(1) Hapis cezalarının infaz rejimi, aşağıda gösterilen temel ilkelere dayalı olarak düzenlenir: (...) b) Ceza infaz kurumlarında hükümlülerin düzenli bir yaşam sürdürmeleri sağlanır. Hürriyeti bağlayıcı cezanın zorunlu kıldığı hürriyetten yoksunluk, insan onuruna saygının korunmasını sağlayan maddî ve manevî koşullar altında çektirilir. (...)" Aynı Kanun'un "Hükümlünün muayene ve tedavisi" başlıklı 78/1 maddesine göre; "Kurumun sağlık koşullarının düzenlenmesi, hükümlünün acil veya olağan muayene ve tedavisi kurumun hekimi tarafından yapılır." Birleşmiş Milletler Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Kuralları), Kural 1'e göre; "Bütün mahpuslar, doğuştan sahip oldukları insanlık onuru ve değeri gözetilerek saygı ile muamele görecektir. Gerekeceği ne olursa olsun hiçbir mahpus işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı veya aşağılayıcı muameleye veya cezaya maruz bırakılmaz ve tüm mahpuslar bu tür muamelelerden ve cezalardan korunur. (...)" 70/175 sayılı Genel Kurul Kararı, 17/12/2015.

93. Kurumda barınan yabancı mahpuslar da gözetilerek Kütüphanede yabancı kitap bulundurulması, mahpusların talepleriyle uyumlu olarak kütüphanede bulunan kitap sayı ve çeşitliliğinin artırılması,

94. Ankesörlü telefonların kurumlar arası görüşmeler haricinde de mahpuslar tarafından kullanılabilmesi hususunun değerlendirilmesi,

2. Yozgat Açık Ceza İnfaz Kurumuna Tavsiye

95. Kurumun yemek listelerinin mahpusların ihtiyaç duyduğu kalori miktarını sağlayacak şekilde diyetisyen tarafından hazırlanması veya kontrolünün sağlanması,

3. Yozgat İl Milli Eğitim Müdürlüğüne Tavsiye

96. Kurumda, kurs sayısının ve çeşitliliğinin artırılmasının sağlanması için gerekli olan öğreticilerin görevlendirilmesi hususunda hassasiyet gösterilmesi,

4. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

97. ACEP üzerinden gerçekleştirilen görüntülü görüşme sırasında bağlantı kopmalarının neden olduğu hak kaybının önlenmesi amacıyla gerekli tedbirlerin alınması,

98. Kurumun sosyal çalışmacı ve dış teknisyeni ile ilave psikolog ihtiyacına ilişkin hususlarının değerlendirilmesi,

hususları tavsiye edilmektedir.

**BALIKESİR BURHANIYE T TİPİ
KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU
ZİYARETİ RAPORU**

2023/52

KISALTMALAR

OPCAT

İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol

TİHEK

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu

UÖM

Ulusal Önleme Mekanizması

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın 1'inci maddesine göre Protokol'ün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
5. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 8'inci maddesi uyarınca; *"Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir."*
6. Anılan görevin icrası kapsamında 30-31/5/2023 tarihlerinde Burhaniye T tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna¹ habersiz bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ... ve talep üzerine görevlendirilen 1 doktor ve 1 sosyal çalışmacı yer almıştır.
7. Ziyaret, Kurum Müdürü ile yapılan ön görüşme ile başlamıştır. Ön görüşmede OPCAT ve UÖM hakkında bilgi verilmiş ve Kurumumuzun 6701 sayılı Kanun'dan kaynaklanan yetki ve sorumlulukları Kurum İdaresine aktarılmıştır. Görüşmenin ardından İdareden mahpusların yerleşim planına ilişkin alınan belge üzerinden, İdarenin dahli olmadan özellikle farklı suç

1 Bundan sonra "Kurum" olarak ifade edilecektir.

türünden mahpusların bulunduğu koğuşlar seçilerek buradaki mahpuslarla görüşmeler gerçekleştirilmiş ve mahpusların tutuldukları ortam yerinde gözlemlenmiştir. Heyet üyeleri tarafından görüşme gerçekleştirilen mahpuslara; TİHEK hakkında genel bilgi verilmiş, ziyaretin amacı ve kapsamı belirtilmiş; gizliliğe riayet edilerek rapor hazırlanacağı hususu aktarılmıştır. Görüşmeler sırasında infaz ve koruma memurları ile diğer idari personelden herhangi bir kimse koğuşlarda bulunmamıştır. Mahpuslarla görüşmelerin tamamlanmasının ardından sağlık servisi, psikososyal servis, manevi rehberlik servisi, kütüphane, atölyeler, kamera odası, çamaşırhane, kantin, açık ve kapalı görüş alanları, avukat görüşme alanı, personel yemekhanesi, ziyaretçi odaları, açık ve kapalı spor salonları ziyaret edilmiştir. Yapılan incelemelerin ve ziyaretlerin ardından Kurum İdaresi ile son görüşme gerçekleştirilmiş ve ziyaret sonlandırılmıştır.

8. Bu rapor, 22/9/2022 tarihli ve 2022/662 sayılı Kurul kararına ve Başkanlık makamının 25/5/2023 tarihli ve 22826 sayılı olurlarına istinaden 30-31/5/2023 tarihinde, Burhaniye T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. GENEL BİLGİLER

A. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

9. Balıkesir merkeze yaklaşık 8 kilometre uzaklıkta bulunan Kurum, 25/1/2015 tarihinde faaliyete geçmiştir.
10. Toplamda 20.734,65 metrekare alan üzerine kurulu olan Kurumda mahpusların barındırıldığı 18 adet tek kişi kapasiteli oda, 1 adet engelli odası, 2 adet geçici oda ve 69 adet çok kişi kapasiteli oda olmak üzere toplam 90 oda bulunmaktadır. Ayrıca Kurumda 2 adet travma önleyici oda² da bulunmaktadır.
11. Kurumda 6 adet derslik, 2 adet el işi atölyesi, 1 adet kapalı spor salonu, 1 adet açık spor salonu, 1 adet konferans salonu, 1 adet kütüphane, 1 adet revir, 2 adet müşahede odası, 8 adet avukat görüşme odası, 6 adet aile görüşü odası, 4 adet kapalı görüş alanı ve 4 adet açık görüş alanı bulunmaktadır.

B. Kurum Personeli

12. Ziyaret tarihinde Kurumda; 1 kurum müdürü, 2 kurum ikinci müdürü, 3 idare memuru, 6 kâtip, 7 bilgisayar işletmeni, 1 memur, 6 infaz ve koruma başmemuru, 238 infaz ve koruma memuru, 3 teknisyen, 3 psikolog, 1 kurum tabibi, 1 hemşire, 5 sağlık memuru, 3 öğretmen, 1 işyurdu müdürü ve muhasebe yetkilisi, 14 şoför, 2 kaloriferci ve geçici süreyle görev yapan diğer personel dâhil olmak üzere toplam 324 personel bulunmaktadır. Kurum kayıtlarında söz konusu

2 Yumuşak oda ve süngerli oda olarak da bilinmektedir.

personelin; 3'ünün lisansüstü, 162'sinin lisans, 97'sinin ön lisans, 60'ının lise, 2'sinin ise ortaokul mezunu olduğu yer almaktadır.

13. İnfaz ve koruma başmemurları ile infaz ve koruma memurları gündüz mesaisi ile birlikte dörtlü vardiya sisteminde çalışmaktadır. Kurum İdaresi ile yapılan görüşmede Kurumdaki personel sayısının yeterli olduğu ifade edilmiştir.
14. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede Kurum personelinin Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenen takvime göre hizmet içi eğitimlere ve aday memurluk eğitimlerine katıldığı, bu çerçevede İnfaz ve Koruma Memuru Yetiştirme Eğitimi, Ceza İnfaz Kurumu Kâtabi Yetiştirme Eğitimi, Terör Uzmanlaşma Eğitimi, Pozitif Psikoterapi Temelli Psikolojik İlk Yardım Eğitimi, Firarı Önleme Eğitimi, Hükümlü Disiplin İşlemleri Eğitimi, Eğitim ve Öğretim Servisi Memuru Eğitimi, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi UYAP Ekranları Kullanımı Eğitimi, İnfaz ve Koruma Başmemurluk İşlemleri Eğitimi, Otomatik Eksternal Defibrilatör Eğitimi, Kadın Hükümlüler ile Çalışan Personelin Uzmanlaşma Eğitimi, Aile Çocuk Destek Programı Eğitimi (0-6 Yaş İletişim), Mesleki Müdahale Teknik ve Taktikleri Yönetici Eğitimi, Adli Tıp İşlemleri Eğitimi, Sekretarya İşlemleri Eğitimi, Vardiya İşlemleri Eğitimi, Emanet Para ve Kıymetli Eşya İşlemleri Eğitimi, Personel Disiplin İşlemleri Eğitimi, Psikososyal Servis Memuru Eğitimi, Mentör Eğitimi, Manevi Rehberlik İşlemleri Eğitimi, Telefonla Görüşürme İşlemleri Eğitimi, Ziyaretçi Kabul İşlemleri Eğitimi, Eşik Puan ve Erken İyileşme Uygulamaları ve Ofis Programları Eğitimi gibi eğitimler aldığı, insan hakları ile işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin özel bir eğitim almadığı anlaşılmıştır.

C. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılanlar

15. Kurumun artırılmış kapasitesi 680 olup ziyaret tarihinde Kurumda 236 tutuklu, 1130 hükümlü ve 113 hükümlü olmak üzere toplam 1479 mahpus bulunmaktadır.
16. Kurumdaki mahpusların 90'ı kadın, 1389'u erkektir. Kurumdaki mahpuslar arasında 13 yabancı uyruklu³ mahpus bulunmaktadır.
17. Kurumdaki mahpuslardan yedisinin engelli raporu, 577'sinin çeşitli kronik rahatsızlıkları bulunmaktadır.
18. Kurumda çocuk mahpus bulunmamakla birlikte annelerinin yanında kalan 4 çocuk bulunmaktadır.

III. TESPİT GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. Fiziksel Koşullar

19. Kurumun kapasitesi 680 olup ziyaret tarihinde Kurumda 1479 mahpus kalmaktadır. Ziyaret Heyetinin koğuşlarda yaptığı incelemede koğuşların tamamına yakınında yer yatağında yatan

3 Yabancı mahpusların üçü Suriye, biri Çin Halk Cumhuriyeti, biri Irak, biri Yunanistan, biri Türkmenistan, ikisi Almanya, biri Cezayir, biri Fas ve ikisi Afganistan İslam Cumhuriyeti vatandaşıdır.

mahpusların olduğu, ranzaların aralarında boşluk kalmayacak şekilde yerleştirildiği ve koşullardaki kalabalıklaşma nedeniyle dolapların koridorlara çıkarıldığı gözlemlenmiştir. Kurum İdaresi, Kurumun kapasitesinin üzerinde mahpus barındırmak zorunda olduklarını ifade etmiştir.

20. Her koşutta üst katta 1 yatakhane, alt katta ise 1 mutfak, 1 banyo, 2 lavabo, 2 tuvalet ve 1 havalandırma alanı bulunmaktadır. Ziyaret tarihinde havalandırma alanlarının kapıları sabah 06.30'da açılıp 19.30'da kapatılmaktadır. İdare ile yapılan görüşmede söz konusu saatlerin mevsimsel olarak güneşin doğuş ve batışına göre değiştirildiği öğrenilmiştir.
21. Koşulların ortak alanında televizyon, plastik masa ve sandalye, buzdolabı gibi temel eşyalar bulunmaktadır.
22. Koşukapılarının mavi, duvarların ise beyaza boyandığı görülmüş olup İdare mahpuslara özgürlük hissi verebilmek için bu uygulamanın tercih edildiğini ifade etmiştir.
23. Kurumun ısıtılması, kömür ile çalışan kalorifer sistemi aracılığıyla sağlanmaktadır. Mahpuslar ile yapılan bire bir görüşmelerde ısınmaya ilişkin bir sorun yaşanmadığı anlaşılmıştır.
24. İdare, Kurumda her mahpus için günlük 50 litre sıcak su, 200 litre soğuk su olmak üzere toplamda 250 litre suyun verildiği, sıcak suya sabah, öğle ve akşam olmak üzere günde 3 defa, soğuk suya ise kota dâhilinde 7/24 erişim olanağı bulunduğu bilgisini paylaşmıştır. Mahpuslar ile yapılan görüşmelerde suya erişim konusunda zaman zaman sorun yaşandığı, bazı zamanlar sıcak suya erişiminin ya hiç olmadığı ya da çok sınırlı olduğu ve günün her saatinde soğuk suya erişimin olmadığı bildirilmiştir. Heyet tarafından ziyaret sırasında yapılan kontrollerde bazı koşullarda suların akmadığı görülmüştür. Mahpusların iddiaları ve ziyaret gözlemleri İdareye iletilmiş; İdare, Kurumda yürütülen tadilat nedeniyle teknik bir sorun yaşandığını ve sorunun yakında çözüleceğini, ayrıca bazı koşulların günlük kotalarını bitirmeleri nedeniyle günün her saatinde suya erişemediklerini ifade etmiştir. Su kotalarının kontrol edildiği sistem Heyet tarafından incelenmiş, her koşuğa yukarıda belirtilen kota dâhilinde suyun tanımlandığı görülmüştür. Bu bağlamda sorunun koşullardaki kalabalıklaşmadan kaynaklandığı anlaşılmıştır.
25. Koşullarda yapılan incelemede Kurumdaki kalabalıklaşma nedeniyle her mahpusa 1 dolabın düşmediği, bu nedenle bazı mahpusların dolapları ortak kullanmak zorunda kaldığı, her mahpusa yatak, yastık, nevresim ve battaniye verildiği ancak bazı nevresimlerin, yatakların ve battaniyelerin oldukça eski ve yırtık olduğu görülmüştür.
26. Ziyaret Heyetinin engelli koşuğunda yaptığı incelemede, koşuk tuvaletinde ve banyoda tutamaç gibi engelli bireylerin ihtiyaçları için gerekli araçların olmadığı görülmüştür.
27. Travma önleyici odalarda yapılan incelemede odaların doğal aydınlatma imkânına sahip olduğu, duvarların mavi kauçuk ile kaplandığı ve odanın kullanımına ilişkin kayıtların düzenli tutulduğu görülmüştür. Öte yandan, travma önleyici odalarda bulunan kameraların tuvaletin olduğu bölümü görüntüleyebildiği tespit edilmiştir.

28. Koşuların temizliğinin mahpuslar tarafından yapıldığı öğrenilmiştir. Ayrıca İdare, ekonomik durumu uygun olmayan mahpuslara maliyeti genel bütçeden karşılanmak üzere temizlik malzemesi verildiğini belirtmiştir.
29. Kantinde yapılan incelemede; ürün çeşitliliğinin ve fiyatların dış dünya ile karşılaştırıldığında normal olduğu görülmüştür. Öte yandan, yapılan görüşmelerde mahpuslar kantinde satılan iç çamaşırı, terlik vb. ürünlerin kalitesinden ve her bedende bulunamayışından yakınmıştır. Bu bağlamda mahpuslar, Ziyaret Heyeti ile yaptıkları görüşmelerde kantinde satılan iç çamaşırı, terlik vb. ürünleri ailelerinin kendilerine göndermek istediğini, ancak İdarenin Kuruma dışarıdan eşya kabul etmediğini ifade etmişlerdir. Konuya ilişkin İdare ile yapılan görüşmede bu uygulama teyit edilmiş, İdarenin güvenlik gerekçesiyle mahpusların aileleri tarafından gönderilen eşyaları Kuruma almadığı öğrenilmiştir.
30. Kurumda kalan mahpuslar çamaşırlarını işyurduna bağlı olarak faaliyet gösteren çamaşır yıkama ve kurutma atölyesinde ücret karşılığında yıkatabilmektedir. Söz konusu atölyede 12 adet çamaşır makinesi ve 24 adet çamaşır kurutma makinesi bulunduğu görülmüştür. Ayrıca mahpuslar çamaşırlarını kantinden temin edebildikleri deterjanla koşullarında kendileri de yıkayabilmektedir. Nitekim ziyaret sırasında koşullarda yıkanmış ve asılmış çamaşırlar görülmüştür.
31. Kurumda 1 eşya deposu bulunmakta olup mahpusların Kuruma kabulleri sırasında teslim ettikleri eşyalar burada paketlenmiş ve isimlerine göre tasnif edilmiştir. Depo kayıtları incelenmiş olup eşyaların mahpuslara teslim edildiği, fazla eşyaların ise burada muhafaza edildiği görülmüştür. Mahpuslarla yapılan görüşmede 1 mahpusun saatinin kendisine verilmediğini iddia etmesi üzerine ilgili personel ile görüşülmüş ve mahpusun 27/3/2023 tarihinde Kuruma geldiği, ziyaret tarihi itibarıyla saatin inceleme aşamasında olduğu, sürecin tamamlanmasının ardından kendisine teslim edileceği öğrenilmiş ve bu durum kayıtlardan teyit edilmiştir.
32. Kurumda 7/24 esasına göre kayıt yapan toplam 177 güvenlik kamerası bulunmaktadır. Kamera kayıtları 10 ayrı dijital kayıt cihazında muhafaza altına alınmakta olup kayıtlar cihazın dâhili disk kapasitesine göre 3 ile 6 ay arasında tutulmaktadır. Kamera kayıtları Ziyaret Heyeti tarafından incelenmiş ve kayıtların düzenli tutulduğu görülmüştür.

B. Yönetim ve Personelin Tutumu

33. İdare, Kuruma hükmü kesinleşerek, tutuklanarak veya başka ceza infaz kurumlarından nakil yoluyla gelen mahpusların aramalarında, öncelikle bedenün üst kısmındaki giysilerin çıkartıldığı, bedenün üst kısmındaki giysiler giyildikten sonra bedenün alt kısmındaki giysilerin çıkartılarak aramayı yapıp tamamladıkları bilgisini vermiştir. İdare, mahpusların kuruma girişleri esnasında şüphe uyandırması veya istihbarat alınması durumlarında ise detaylı aramaya tabi tutulduklarını; detaylı aramanın bu iş için ayrılan bölmede ilgiliye önlük verilerek, doktor tarafından mümkün olduğunca en kısa sürede elle temas olmadan yapıldığı ve arama sırasında aramanın gerekliliğini ortaya koyan tutanak tanzim edildiğini ifade etmiştir. Yapılan incelemede

kabul kısmında 2 arama odasının olduğu ve odalarda tek kullanımlık önlüklerin bulunduğu görülmüştür.

34. İdare, mahpusların Kuruma ilk girişlerinde; İdare ve Gözlem Kurulunun mahpus dosyası üzerinde yaptığı incelemeden sonra mahpusun 3 ila 4 gün içinde suç tipine ve hasımlık durumuna göre uygun koğuşa veya odaya yerleştirildiğini ifade etmiştir.
35. Görüşme gerçekleştirilen mahpusların büyük bir bölümü, genel olarak infaz ve koruma memurlarının kendilerine yönelik davranışlarından memnun olduklarını, infaz ve koruma memurlarının sorunlarını çözmekte kendilerine yardımcı olduklarını ifade etmiştir.

C. Disiplin ve Şikâyet Prosedürleri

36. İdare, Kurum içi dilekçelerin, sabah sayımında dilekçe kontrolü yapan görevliler tarafından günlük olarak alındığını, dilekçenin konusu ve mahiyeti açısından tasnif edilerek ilgili birimlere havale edildiği bilgisini vermiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, dilekçelerin sabah sayımı sırasında görevliler tarafından toplanıp sıraya konduğu teyit edilmiş ancak dilekçe numaraları kendilerine verilmediği için dilekçelerinin işleme alınıp alınmadığı hususundan emin olmadıkları öğrenilmiştir. Ayrıca bazı mahpuslar, tarih ve muhatabını belirttikleri bazı dilekçelerinin işleme alınmadığını iddia etmiştir. Söz konusu iddialar, Kurumun evrak biriminde incelenmiş ve söz konusu dilekçelerin işleme alındığı görülmüştür.
37. İdare, sayımların sabah ve akşam olmak üzere günde 2 defa yapıldığını, sayımların mevsim şartlarına göre bazen koğuş içerisinde, bazen de havalandırma alanlarında yapıldığı bilgisini vermiş; görüşme yapılan mahpuslar da söz konusu durumu teyit etmiştir.
38. Ceza İnfaz Kurumu ve Tutukevi İzleme Kurulunun Kuruma ziyarette bulunduğu öğrenilmiştir. Yapılan görüşmelerde mahpuslar, Kurulun ziyaretleri sırasında koğuşları İdare ile birlikte ziyaret ettiğini, bu nedenle Kurul üyeleri ile yalnız görüşme fırsatı bulamadıklarını iddia etmişlerdir.
39. Kurumda son 1 yıl içinde mahpuslar tarafından şikâyette bulunulan ve hakkında adli işlem yapılan herhangi bir personel bulunmamaktadır.

D. Beslenme

40. Kurumda yemekler günlük iaşe bedeli kapsamında günde 3 öğün olarak Burhaniye Açık Ceza İnfaz Kurumunda pişirilerek getirilmektedir. Yemek listesinin Açık Ceza İnfaz Kurumunda çalışan aşçılar ve mahpuslar tarafından yemeklerin miktarı ve çeşitliliğine dikkat edilerek hazırlandığı öğrenilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, mahpusların genel olarak yemeklerden memnun olduğu gözlemlenmiştir. İnceleme sırasında öğle yemeği Kurum personeliyle birlikte yenilmiş ve öğle yemeğinin lezzeti, kalitesi ve doyuruculuğu Ziyaret Heyeti tarafından yeterli bulunmuştur.
41. Hastalık ve benzeri nedenlerle farklı şekilde beslenme ihtiyacı olan mahpuslar için diyabetik yemek listesi, yağsız ve tuzsuz yemek listesi ile açlık grevi ve sonrası için yemek listesi bulunduğu teyit edilmiştir. Açlık grevindeki mahpusların beslenmelerine ilişkin Kurumun Aile Hekimliği

tarafından bir bilgilendirme formu hazırlandığı görülmüş olup formda açlık grevindeki mahpuslara her gün 2 adet B1 vitamini içeren tablet, limon, en az 1,5 litre su, 5 yemek kaşığı şeker, 2 çay kaşığı tuz ve bir tatlı kaşığı karbonat verilmesi öngörülmüştür. Öte yandan, ziyaret sırasında açlık grevinde olan mahpusun bulunmadığı öğrenilmiştir.

42. Kurumda 24 saat soğuk suya/şebeke suyuna erişilmekte olup şebeke suyunun İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik'e uygun olduğu, ayrıca mahpusların ve görevli personelin Kurum kantininden 1.5 ve 5 litrelik su satın alabildiği öğrenilmiştir.

E. Sağlık

43. Kurumun sağlık biriminde mesai saatlerinde görevli 1 hekim, 2 sağlık personeli, 4 sağlık memuru ve 9 infaz ve koruma memuru görev yapmaktadır. Ayrıca Kuruma haftada 1 gün dış hekim, 1 gün nöroloji uzmanı hekim ve 2 gün iç hastalıkları uzmanı hekim gelmektedir. İdare, sağlık biriminin 08.30-17.30 esasına göre görev yaptığı bilgisini paylaşmıştır.
44. İdare, 1 günde ortalama 80 mahpusun revire çıkmak istediğini ancak 72 kişinin revire çıkarıldığını, mahpusların muayene talep dilekçelerine istinaden belirli günlerde muayene edildiklerini, acil durumlarda ise mahpusun bekletilmeden muayene edildiğini belirtmiştir. Bu tip durumlarda sağlık memurunun ilk değerlendirmesinin ardından Kurum hekimine bilgi verildiği, ileri tetkik ve müdahale gerektiren durumlarda şehirdeki acil servisin arandığı öğrenilmiştir.
45. Kurum hekimiyle yapılan görüşmede, yoğunluğu önlemek amacıyla durumu acil olan mahpuslar hariç, mahpusların kaldığı her bloğa belirli bir gün ayırdıklarını ve günlük muayene talep dilekçelerini bu yöntemle göre aldıklarını belirtmiştir. Ayrıca koşullardan gelen talep sayısına da dikkat edildiği, tüm koşullara fırsat sunulabilmesi için her koşuştan günlük ortalama 5 kişinin revire çıkarıldığı öğrenilmiştir.
46. İdare, kronik hastalığı bulunan mahpusların düzenli olarak kontrollerinin yapıldığı, mahpusların kullanmaları gereken ilaçların doktor tarafından reçete edilerek personel tarafından temin edildiği ve hastalara teslim edildiği bilgisini vermiştir. İdare ayrıca mahpuslara bırakılması sakıncalı olan ilaçların personel tarafından günlük olarak kontrollü bir şekilde mahpuslara verildiği bilgisini paylaşmıştır. Mahpusların kendilerine verilen ilaçların koşullarda tutulmasına izin verilmediği yönündeki şikâyetleri İdare ve sağlık servisi ile görüşülmüş, koşullarda ilaç depolamanın önüne geçmek için bu uygulamanın yürütüldüğü bilgisi alınmıştır.
47. İdare, Kurum hekimi tarafından hastaneye sevk uygun görülen mahpusların jandarma personeli tarafından hastaneye götürüldüğünü ve sevk günlerinin jandarma personel sayısına göre değişiklik gösterdiği bilgisini paylaşmıştır. Sevklerin genellikle fizyoterapi ve psikiyatri alanlarında yapıldığı ve günde ortalama 40 mahpusun hastaneye sevk edildiği öğrenilmiştir. Hastaneye sevkler kayıtlar üzerinden teyit edilmiştir.

48. Koşuğunun bulunduğu katlarda triaj odası bulunmakta olup odada sağlık memuru beklemektedir. Triaj odasında mahpusların şikâyetleri doğrudan tansiyon, satürasyon ve şeker gibi ölçümler yapılmakta; mahpusların durumu hakkında hekime bilgi verilmektedir.
49. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde Kurum hekiminin hastalarını infaz ve koruma memurları ve diğer sağlık personelinin bulunduğu bir ortamda muayene ettiği öğrenilmiştir. Kurum hekimi, mahpusların kendisine zarar vermelerinden çekindiği için infaz ve koruma memurları yanında mahpusları muayene ettiğini ifade etmiştir.
50. Ziyaret Heyeti tarafından sağlık servisinde yapılan incelemede, sağlık hizmeti talebine ilişkin dilekçelerin düzenli olarak arşivlendiği ve yapılan muayene işlemlerinin muayene kayıt defterlerine günlük olarak işlendiği görülmüştür.
51. Ziyaret sırasında Heyet, bir koğuşta uyuz hastalığından muzdarip 1 mahpus ile karşılaşmış ve söz konusu hastanın karantinaya alınmadığı, bu nedenle hastalığın koğuştaki 3 kişiye daha bulaştığı Ziyaret Heyetinde görevli hekim tarafından tespit edilmiştir. Bu durum İdare ve sağlık servisiyle yapılan görüşmelerde ifade edilmiş ve gerekli önlemlerin alınması hususunda uyarıda bulunulmuştur.
52. Mahpuslar, Ziyaret Heyeti ile yaptıkları görüşmelerde dış muayenelerinde gecikme yaşandığını ifade etmişlerdir. İdare ile konuya ilişkin yapılan görüşmede Kurumdaki dış hekiminin görevinden ayrıldığı, göreve yeni başlayacak dış hekiminin arşiv soruşturmasının tamamlanmak üzere olduğu ve göreve başlayacağı ifade edilmiştir. Öte yandan, bu süreçte 1 dış hekiminin haftada bir gün Kuruma geldiği belirtilmiştir.

F. Psikososyal Servis Hizmetleri

53. Psikososyal serviste 2 psikolog, 1 sosyal çalışmacı ve 3 infaz ve koruma memuru görev yapmaktadır. Servis personeli 08.30-17.30 saatleri arasında görev yapmaktadır.
54. Servis bünyesinde 2 adet görüşme odası bulunmakta olup grup çalışma odası bulunmamaktadır. Bu nedenle servis tarafından düzenlenen konferanslar, konferans salonunda; grup çalışmaları ise eğitim servisi sınıflarında gerçekleştirilmektedir.
55. Maddi durumu yetersiz olan ve yaşamını idame ettirmeye yönelik temel ihtiyaçlarını karşılayacak imkânı olmayan mahpusların ihtiyaçlarının Kurumun genel bütçesinden ya da Kuruma verilen bağışlardan karşılanması hususunda psikososyal servisin çalışmalar yürüttüğü ve bu çalışmalar sonucunda mahpuslara verilen yardımların tutanak ile kayıt altına alındığı görülmüştür.
56. Psikososyal servisin çalışmalarına ilişkin servis personeli ile yapılan görüşmede, mahpusların Kuruma girişlerinin yapılmasının ardından ilk gözlem görüşmelerinin gerçekleştirildiği, tanı ve sınıflandırmaları için İlk Görüşme Formu ile Araştırma ve Değerlendirme Formlarının kullanıldığı, Kuruma yerleştikten sonra servisle görüşmek isteyen mahpusların dilekçe ile görüşme talep edebildiği öğrenilmiştir.

57. Kurumda günlük ortalama 10-12 mahpusun dilekçe ile psikososyal servise başvuru yaptığı, gelen dilekçelerin incelendiği, dilekçe içeriğinin başka bir servisle ilişkili olması durumunda dilekçenin ilgili servise iletildiği belirtilmiştir. Ödül talebi içeren dilekçelerin ise İdare ve Gözlem Kuruluna sunulmak üzere işleme alındığı ifade edilmiştir.
58. Servis personeli, risk grubunda değerlendirdiği ve açlık grevinde ya da ölüm orucunda olan mahpuslar ile talep etmeksizin bireysel görüşmeler yapıldığını, mahkemelerce talep edilmesi durumunda mahpuslarla ilgili sosyal inceleme raporlarının hazırlandığını belirtmiştir. Ayrıca intihar ve kendine zarar verme riski bulunan mahpusların takibinin yapılarak belirlenen tarihlerde değerlendirme toplantılarının gerçekleştirildiği ifade edilmiştir. Ziyaret Heyetinin serviste yaptığı incelemelerde kendine zarar verme riski bulunan mahpusların takibine ilişkin bilgi notları görülmüştür.
59. İntihar riski olan mahpuslara yönelik risk içeren malzemelerin mahpustan uzaklaştırılması, oda arkadaşlarına bilgi verilmesi, aralıklı kontrol ve vardiya ile gündüz personeli arasında vaka hakkında bilgilendirme yapılması gibi koruyucu tedbirlerin alındığı, mahpusun sağlık öyküsünün, intihar teşebbüsünde kullanılan yöntemin, teşebbüs sonrası konulan tanı, tedavi ve alınan ilaçların ve teşebbüs sonrası psikiyatri takibinin sağlık servisi tarafından takip edildiği, mahpusun ailesi ile olan ilişkisinin geliştirilmesi için psikososyal servisin çalışmalar yürüttüğü ve tüm bu sürecin Vaka Toplantısı ve Risk Değerlendirme Formu ile kayıt altına alındığı görülmüştür.

G. Eğitsel, Sosyal, Kültürel, Mesleki ve Sportif Faaliyetler

60. İdare, sportif faaliyetler kapsamında her koğuşun haftada 1 saat açık ve kapalı spor salonundan faydalanabildiği bilgisini vermiş olup söz konusu bilgi yapılan görüşmelerde mahpuslar tarafından teyit edilmiştir.
61. Ziyaret Heyetinin incelemesinde, spor salonlarının zeminin deforme olduğu görülmüştür. İdare zeminin yenilenmesi için ihale çalışmalarına başladığı bilgisini vermiştir.
62. Koğuşlarda bulunan televizyonlarda müzik ve belgesel kanalları dâhil olmak üzere 28 televizyon kanalının mevcut olduğu anlaşılmıştır. Heyet tarafından yapılan incelemede kanal çeşitliliğinin olduğu ve televizyonların sorunsuz biçimde çalıştığı görülmüştür.
63. Kurumda bulunan kütüphanenin kitap listesi incelenmiş olup kütüphanede 5632 yayın olduğu görülmüştür. Ayrıca, Kurumda bulunan mahpusların Burhaniye İlçe Halk Kütüphanesinden de faydalanabildiği öğrenilmiştir.
64. İdare, mahpusların Kurum kütüphanesinden ve İlçe Halk Kütüphanesinden ikişer adet kitap alabildiğini, bunun dışında koğuşlarında 15 adede kadar kendilerine ait kitap bulundurabildiklerini ve kutsal kitaplar ile ders kitaplarının bu sayıya dâhil olmadığını belirtmiştir. Kayıtlarda yapılan incelemede son 1 yılda kütüphaneden 2289 mahpusun yararlandığı görülmüştür.

65. Kurumun abone olduğu dergi ve gazetelerin de olduğu öğrenilmiş olup gazete ve dergi listesi incelenmiştir. Listede ekonomiye, edebiyata ve gündelik hayata ilişkin dergilerin olduğu, ayrıca çocuklar için hazırlanmış birden fazla derginin bulunduğu görülmüştür. Gazetelerin yeterli çeşitliliğe sahip olduğu değerlendirilmiştir.
66. Kurumda, 407 mahpus eğitime devam etmekte olup bunlardan 79'u açık öğretim ilkokuluna, 268'i açık öğretim lisesine, 60'ı ise yükseköğretime devam etmektedir.
67. Aktif olarak eğitime devam eden mahpusların kitapları Burhaniye İlçe Halk Eğitim Merkezinden ücretsiz olarak, ilgili yükseköğretim kurumlarının internet sayfalarından ücreti karşılığında ya da mahpusların yakınları tarafından temin edilmektedir.
68. Kurumda 2022-2023 eğitim öğretim yılı içinde 1. ve 2. kademe okuma-yazma, aşçı çırağı yetiştirme, bağlama, drapaj tekniği ile etek dikimi, din eğitimi ve ahlak, Kur'an-ı Kerim okuma, hafızlık, iş güvenliği ve işçi sağlığı kurslarının açıldığı ve bu kurslardan toplam 213 mahpusun yararlandığı ifade edilmiştir. Ayrıca Kurumda el işi ve hobi atölyesi bulunmakta olup hafta içi 09.30-17.00 saatleri arasında faaliyet göstermektedir.
69. Mahpuslar Ziyaret Heyeti ile yaptıkları görüşmelerde Kurumdaki kursların sürekliliğinin olmadığını ve çeşitliliğinin az olduğunu, bu durumun iyi hal değerlendirme süreci için yeterli puanı toplamalarını engellendiğini ifade etmişlerdir. İdare ve ilgili servisle yapılan görüşmede Kurumun kursların çeşitliliğini artırmak istediği ancak Burhaniye Halk Eğitim Merkezinden eğitici temin etmekte sorun yaşadığı, İlçede yeterli sayıda eğitici bulunmadığı öğrenilmiştir.
70. Kurumun işyurduna ait kantin, terzi, çamaşır yıkama ve kurutma, fotoğraf, fotokopi, fırın, sebze ve meyve yetiştiriciliği, inşaat-onarım, kafeterya ve çay ocağı atölyeleri bulunmakta olup ziyaret tarihinde inşaat-onarım, kafeterya ve çay ocağı atölyelerinin faal olmadığı öğrenilmiştir. Kantin atölyesinde 6 personel ve 13 mahpus, terzi atölyesinde 1 personel ve 2 mahpus, çamaşır yıkama ve kurutma atölyesinde 1 personel ve 2 mahpus, fırın atölyesinde 1 personel ve 6 mahpus, sebze ve meyve yetiştiriciliği atölyesinde ise 1 personel ve 3 mahpus çalışmaktadır.
71. Faaliyette olan atölyeler ziyaret sırasında incelenmiş ve mahpusların genel olarak memnun olduğu görülmüştür.
72. Kurumda anneleri ile birlikte kalan 4 çocuk bulunmakta olup Ziyaret Heyeti anneler ile özel olarak görüşmüştür. Görüşmede çocukların temel ihtiyaçlarının karşılandığı, ancak Kurumda çocuklar için hazırlanan oyun alanlarında yeterli malzemenin olmadığı bildirilmiştir. Ziyaret Heyeti açık ve kapalı oyun alanlarını ziyaret etmiş; açık oyun alanının zeminindeki yumuşak malzemenin yıprandığı görülmüştür. Konuya ilişkin İdare ile görüşülmüş olup çocuklar için daha fazla oyun malzemesi temin edileceği ve gerekli tadilatın yapılacağı Ziyaret Heyetine bildirilmiştir.

H. Dış Dünya ile İletişim, Ziyaret ve Ailelerle Etkileşim

73. Kurumda 24 adet ankesörlü telefon ve tekli koğuşlar hariç diğer bütün koğuşlarda Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu (ACEP) projesi kapsamında 70 adet

görüntülü görüşme kabini bulunmaktadır. Görüşmelerin mevzuat çerçevesinde yapıldığı öğrenilmiştir.

74. Ayrıca bayram ve olağanüstü durumlarda mahpuslara ilave telefonla görüşme hakkının verildiği belirtilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde bu durum teyit edilmiş, ancak 1 mahpus herhangi bir dini inanca mensup olmadığı için kendisine ilave telefonla görüşme hakkı verilmediğini iddia etmiştir. Ziyaret Heyeti iddiaya ilişkin kayıtları incelemiş ve mahpusun ilave görüşme hakkını kullandığı görülmüştür.
75. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde görüntülü görüşme kabinlerinin tamamen kapalı olması nedeniyle görüşmeler sırasında çok havasız ve sıcak olduğu, bu nedenle görüşme sırasında oldukça zorlandıkları öğrenilmiştir. Görüntülü görüşme kabinleri kontrol edilmiş ve kabinlerin içinin havasız ve oldukça sıcak olduğu tespit edilmiştir.⁴ İdare konuya ilişkin, görüşme kabinlerinin Adalet Bakanlığının yetkisinde olduğunu ve İdare olarak herhangi bir müdahalede bulunamayacaklarını belirtmiştir.
76. Kurumda kapalı görüş için 36 adet görüş kabini, 4 adet açık görüş alanı ve 6 adet aile görüşü odası bulunmaktadır. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde görüşmelere ilişkin genel olarak bir sorun tespit edilememiştir. Öte yandan, bazı mahpuslar Ziyaret Heyetine eş görüşmesinden faydalanamadıklarını ifade etmiştir. Bu durum İdareye bildirilmiş olup mahpusların dilekçe vermediği, dilekçe vermeleri durumunda taleplerinin İdare ve Gözlem Kurulu tarafından değerlendirileceği bildirilmiştir.⁵
77. Kurumda 16 adet avukat görüşme odası bulunmaktadır. Mahpuslar, avukat görüşme odasında avukatları ile görüştiklerini, bu konuda herhangi bir kısıtlamayla karşılaşmadıklarını beyan etmişlerdir. Ziyaret Heyeti tarafından avukat görüşme odalarında yapılan incelemede, odalarda kamera olmadığı ve mahpus ile avukatın konuşmasının duyulamayacağı gözlemlenmiştir.

IV. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

78. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Kurum tarafından, Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmış, mahpuslarla izole görüşmeler yapabilmesi için gerekli önlemler alınmış ve gerekli bilgi ve belgelere erişim vakitlice sağlanmıştır. Bu çerçevede, Kurum İdaresi ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyetimiz tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

4 Söz konusu sorun TİHEK'in Espiye L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna yönelik ziyaretinde de tespit edilmiş ve raporda konuya yer verilmiştir. Bkz. TİHEK, Espiye L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, 2023/23, para.86.

5 Eş görüşmesi, Hükümlü ve Tutukuların Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik'in "Ödül türleri" başlıklı 7'nci maddesinde ödül türlerinden biri olarak sayılmış olup mezkûr Yönetmelik'in "Eş görüşmesi ödülü ile ilgili genel hükümler" başlıklı 12'nci maddesinde mahpusların İdare ve Gözlem Kurulu kararıyla eş görüşmesinden faydalanabileceği belirtilmiştir.

B. Tavsiyeler

1. İdareye Yönelik Tavsiyeler

79. Mahpuslara dilekçelerinin akıbetini takip edebilmeleri veya dilekçelerine ilişkin şikâyetlerini yargı makamlarına taşıyabilmeleri için dilekçelerinin belge sayısının bildirilmesi⁶,
80. Mahpusların kullandığı yıpranmış nevresim ve battaniye gibi eşyaların yenilenmesi⁷,
81. Engelli koğuşunda engellilerin erişilebilirliğini sağlayacak araçların temin edilmesi,
82. Mahpusların mahremiyetinin korunması için travma önleyici odalardaki tuvaletlerin kameralar tarafından görüntülenmesini engelleyecek şekilde önlem alınması,
83. Mahpusların aileleri tarafından gönderilen iç çamaşırı vb. eşyaların gerekli kontrollerin yapılmasının ardından mahpuslara teslim edilmesi⁸,
84. Mahpusların muayenesi sırasında hekime karşı ciddi bir güvenlik riski oluştuğuna dair net bir şüphe olmaması durumunda personelin muayene odasında bulunmaması ve mahremiyete saygı gösterilmesi⁹,

6 *"Her talep veya şikâyet ivedilikle ele alınır ve gecikmeden yanıtlanır. Talep veya şikâyetin reddedilmesi veya aşırı gecikme durumunda, şikâyet eden bu durumu yargıya veya diğer bir makama taşıyabilir."* Bkz. BM Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Rules), Kural 57.; *"(2) Hükümlüye, kurum en üst amirine veya görevlendirdiği bir personele, talep veya şikâyetlerini her gün bildirme olanağı tanınır. Talep veya şikâyetler, ilgisine veya konusuna göre yargı mercilerine veya diğer yetkili makamlara iletilir. Talep veya şikâyet konusu başvurunun sonucu hakkında hükümlü, geciktirilmeden bilgilendirilir."* Bkz. Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik, m.56.

7 *"Her mahpusa, yerel ve ulusal standartlara uygun olan ve verildiği anda temiz bulunan, iyi korunan ve temizliğin sağlanmasına yetecek sıklıkta değiştirilen tek kişilik ve yeterli büyüklükte bir yatak sağlanır."* Bkz. BM Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Rules), Kural 21.

8 *"Kapalı ceza infaz kurumlarındaki hükümlü, iki ayda bir kez, ayrıca dinî bayram, yılbaşı veya kendi doğum günlerinde dışarıdan gönderilen ve kurum güvenliği için tehlikeli olmayan bir hediyeyi kabul etme hakkına sahiptir. Çocuk ve altmış beş yaşını tamamlamış hükümlüler ile beraberinde çocuğu bulunan kadın hükümlüler, idare ve gözlem kurulu tarafından alınacak karar doğrultusunda belirtilen zaman dilimi dışında da hediye kabul edebilir."* Bkz. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun, m.69.; *"Hükümlülerin koğuş, oda ve eklentilerinde üç çift ayakkabı, bir çift terlik, bir adet kemer ve gerektiği kadar iç çamaşırı ve çorap ile aynı tür eşyadan 6 adedi geçmeyecek ve toplamda 30 parçayı aşmayacak şekilde; başörtüsü, fular, içlik, havlu, bornoz, palto, manto, mont, ceket, hırka, pantolon, etek, elbise, eşofman, gömlek, kazak, pijama, tişört, kravat, kaşkol, 25/11/1925 tarihli ve 671 sayılı Şapka İktisâsı Hakkında Kânuna aykırı olmayan bir adet şapka bulundurulmasına izin verilir. Hükümlüler; ceza infaz kurumu dışından getirilmesine izin verilen giyim eşyalarından eskijenlerini, yenileriyle değiştirebilir."* Bkz. Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik, m.8. Ayrıca Anayasa Mahkemesine göre ceza infaz kurumlarının güvenliğini sağlamak için aileler tarafından tutuklu ve hükümlülere kıyafet teslimine yönelik olarak kısıtlayıcı düzenlemeler yapılması makul olmakla birlikte müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olabilmesi, müdahale için seçilen aracın ceza infaz kurumunun güvenliğinin sağlanması amacına ulaşılabilmesi bakımından elverişli olmasına bağlıdır. Bu çerçevede Mahkeme, Kuruma teslim edilen iç çamaşırlarının uygun yöntemlerle denetlenerek mahpusa verilmemesinin kurum ile mahpus arasındaki çatışan menfaatlerin dengelenmesi çabasına girilmeden kurum güvenliğinin sağlanması amacına öncelik verilmesi anlamına geleceğini, ceza infaz kurumlarının güvenliğini sağlayacak tedbirlerin alınması konusunda kamusal makamların geniş takdir yetkileri bulunsa da alınacak tedbirlerin tutuklu ve hükümlülerin tutulma hâlinin gerektirdiğinin ötesinde fiziksel ve ruhsal bütünlüklerinin bozulmasına neden olmaması gerektiğini vurgulamaktadır. Bkz. Anayasa Mahkemesi, Mehmet Erdoğan, B.No: 2019/18371, 16/11/2022, para.16-17.

9 *"Her alıkonan kişi, gizliliğine saygı gösterilen bir ortamda muayene edilmelidir. Polis ya da diğer kolluk görevlileri hiçbir zaman muayene odasında bulunmamalıdır. Bu usulü güvenceden sadece muayeneyi yapan hekim, alıkonanın sağlık personeline karşı ciddi bir güvenlik riski oluşturduğu yönünde ikna edici bir kanıt olduğunu düşünüyorsa vazgeçebilir. Böyle bir durumda, hekimin talebi üzerine, muayene sırasında polis ya da diğer kolluk görevlileri değil, sağlık kurumunun güvenlik personeli hazır bulunmalıdır. Bu durumda da güvenlik personeli görüşülen kişinin iştirme mesafesinin dışında (yani yalnız görüş mesafesi içinde) olmalıdır."* Bkz. Birleşmiş Milletler İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi için El Kılavuzu, para.313.

85. Uyuz gibi bulaşıcı hastalıkların tedavisinde gecikmeye mahal verilmeden karantina da dâhil olmak üzere gerekli tedbirlerin alınması¹⁰,
86. Açık ve kapalı spor salonu ile çocuklar için hazırlanan açık oyun alanının başta zeminlerinde olmak üzere ihtiyaç duyulan tadilatların yapılması,

2. Ceza İnfaz Kurumu ve Tutukevi İzleme Kuruluna Yönelik Tavsiye

87. Kuruma yapılan ziyaretlerde gerekli güvenlik önlemleri gözetilerek mahpuslarla idare ve personel olmaksızın görüşmeler yapılması hususunun değerlendirilmesi¹¹,

3. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

88. Başta infaz ve koruma memurları olmak üzere personele insan hakları ile işkence ve kötü muamele yasağı üzerine eğitim verilmesi¹²,
89. Kurumda toplam kapasitenin üzerinde mahpus bulunduğu için bazı mahpusların yer yatağında yattığı, dolap sayısının yetersiz olduğu, sağlık hizmetlerine erişimde gecikme yaşanabildiği ve buna bağlı olarak Kurumdaki yaşam kalitesinin düştüğü tespit edilmiş olup bu çerçevede kalabalıklaşma¹³ sorununun giderilmesine yönelik çalışmaların yapılması,
90. Görüntülü görüşme kabinlerinde yaşanan havasızlık ve yüksek sıcaklık problemlerine karşı gerekli önlemlerin alınması,
hususları tavsiye edilmektedir.

10 “Tarama için güncel yöntemlerin kullanılması, ilaç ve gerekli malzemelerin düzenli olarak temin edilmesi, tutukluların reçete edilen ilaçları doğru dozlarda ve doğru aralıklarla almalarını sağlayacak personelin bulundurulması ve gerektiğinde özel bir beslenme diyetinin sağlanması yukarıda sözü geçen hastalıklarla mücadelede ve söz konusu tutuklulara uygun bakımı sunmada etkin bir stratejinin ana unsurlarını oluşturmaktadır. Bunun gibi, bulaşıcı hastalıkları bulunan tutukluların kaldığı yerlerdeki fiziki şartların da sağlıklarında iyileşme sağlamaya yönelik olması gerekmektedir. Buralarda gün ışığı ve havalandırmaya ek olarak, hijyen koşulları uygun olmalı ve fazla kalabalık olmamalıdır.” Bkz. CPT, 11.Genel Rapor, CPT/Inf(2001)16, para. 31.

11 “Kurum idaresi, izleme kurulunun ziyaret ve çalışmalarında gerekli yardım ve kolaylığı sağlar. İzleme kurulu, hükümlü ve tutuklularla yalnız görüşebileceği gibi; kurul istediği takdirde kurum görevlileri de görüşmelerde hazır bulunurlar.” Bkz.Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulları Yönetmeliği, m.8.; “Teftiş sırasında ceza infaz kurumu müfettişinden talepte veya şikâyetle bulunma imkânı vardır. Mahpus, müdür veya diğer personel üyeleri olmadan, müfettiş veya başka bir teftiş görevlisi ile serbestçe ve tamamen gizlilik içinde konuşma imkânına sahiptir.” Bkz. BM Mahpusların İslahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Rules), Kural 56.

12 “İnsani bir cezaevi sisteminin temel taşı, mahkûmlarla ilişkilerinde doğru yaklaşımın ne olması gerektiğini bilen, işini sadece bir görev değil meslek olarak gören, iyi seçilmiş ve eğitilmiş cezaevi personeli olmuştur.” Bkz. CPT, 11. Genel Rapor, CPT/Inf(2001)16, para.26.

13 “Aşırı kalabalıklaşma, CPT'nin görev alanını doğrudan ilgilendiren bir konudur. Bir cezaevindeki bütün hizmetler ve faaliyetler, planlanandan daha çok kişinin olması durumunda olumsuz yönde etkilenecektir; söz konusu tesisteki genel yaşam kalitesi, belki de çok ciddi biçimde düşecektir. Ayrıca cezaevindeki veya cezaevinin bir bölümündeki aşırı kalabalıklaşma, fiziksel açıdan insanlık dışı veya aşağılayıcı düzeye gelebilir.” Bkz. CPT, Genel Rapor, CPT/Inf (92) 3, para. 46.

ESKİŞEHİR H TİPİ KAPALI
CEZA İNFAZ KURUMU
ZİYARETİ RAPORU

2023/56

KISALTMALAR

BM	Birleşmiş Milletler
CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
5. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 8'inci maddesi uyarınca: *"Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir."*
6. Anılan görevin icrası kapsamında 9-10/1/2023 tarihlerinde Eskişehir H Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna habersiz bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ..., Psikolog ... ve talep üzerine görevlendirilen bir doktor yer almıştır.
7. Ziyaret, İdare ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede; TİHEK Heyeti tarafından; UÖM, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiştir. İdareden Kurum hakkında güncel bilgiler, kurumun mevcut durumu, mahpusların¹ sayısı ve sınıflandırmalarına ilişkin bilgiler alınmıştır. İncelemeler sırasında sağlık servisi, psikososyal servis, kütüphane, atölyeler, kamera odası,

1 Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumunda özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hüküm özlüleri ifade etmektedir.

çamaşırhane, kantin, açık ve kapalı görüş alanları, avukat görüşme alanı, personel yemekhanesi, açık ve kapalı spor salonları ziyaret edilmiştir. Buradaki incelemelerin ardından İdareden mahpusların yerleşim planına ilişkin belge üzerinden, İdarenin dahil olmadan özellikle farklı suç türünden mahpusların bulunduğu koğuşlar seçilerek buradaki mahpuslarla görüşmeler gerçekleştirilmiş ve mahpusların tutuldukları ortam yerinde gözlemlenmiştir. Heyet üyeleri tarafından görüşme gerçekleştirilen mahpuslara; TİHEK hakkında genel bilgi verilmiş, ziyaretin amacı ve kapsamı belirtilmiş, gizliliğe riayet edilerek rapor hazırlanacağı hususu aktarılmıştır. Görüşmeler sırasında infaz ve koruma memurları ile diğer idari personelden herhangi bir kimse koğuşlarda bulunmamıştır. Ziyaret bitiminde İdare ile son bir toplantı yapılmış; ilk tespit ve gözlemler paylaşılmış, ziyaret sonrası hazırlanacak raporun İdare ve ilgili kurumlarla paylaşarak tavsiyelerin takip edileceği ve takip ziyareti de yapılabileceği bilgisi verilmiş; ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.

8. Bu rapor, 22/9/2022 tarihli ve 2022/662 sayılı Kurul kararına ve Başkanlık Makamınının 6/1/2023 tarihli ve 17898 sayılı oluruna istinaden 9-10/1/2023 tarihlerinde Eskişehir H Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna² gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini içermektedir.

II. GENEL BİLGİLER

A. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

9. Şehir merkezine 14 kilometre uzaklıkta bulunan Kurum 25041 m² kapalı, 7959 m² açık olmak üzere toplam 33000 m² alan üzerinde hizmet vermektedir.
10. Kurum, H ve T Tipli iki kısımdan oluşmaktadır. Kurumun H Tipi kısmı 1987 yılında faaliyete geçmiş, 2012 yılında Kurum kapasitesini arttırmak amacıyla H Tipi kısma eklenti olarak T Tipi kısım inşa edilmiş ve faaliyete alınmıştır.
11. Kurumun H Tipi kısmında; 25 adedi tek kişilik koğuş, 11 adedi disiplin hücresi ve beş adedi sohbet odası olmak üzere toplam 153 koğuş; T Tipi kısmında ise 64 adedi tek kişilik koğuş olmak üzere toplam 116 koğuş bulunmaktadır.
12. Kurumda; altı adet eğitim dersliği, bir adet konferans salonu, üç adet muayene odası, bir adet tıbbi müdahale odası, bir adet bekleme odası, aile planlama, gebe/bebek izleme ve emzirme odası olarak da kullanılan bir adet yatakhane, beş adet avukat görüşme odası, üç adet Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) odası, üç adet eş görüşme odası, dört adet kapalı görüş salonu, iki adet açık görüş salonu ve iki adet doku hasarı ve travma önleyici oda³ bulunmaktadır.

B. Kurum Personeli

13. Kurumda bir kurum müdürü, üç kurum ikinci müdürü, iki idare memuru, bir sayman, yedi infaz ve koruma baş memuru, 196 infaz ve koruma memuru, beş bilgisayar işletmeni, iki kâtip, üç

² Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

³ Yumuşak oda ve süngerli oda olarak da bilinmektedir.

öğretmen, bir psikolog, bir sosyal çalışmacı, dört sağlık memuru, üç teknisyen, bir hizmetli ve bir memur olmak üzere toplam 231 personel görev yapmaktadır.

14. Kurumda görevli 231 personelin 27'si kadın, 204'ü erkektir.

C. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

15. Kurum kapasitesi olağan durumlarda 1418, ihtiyaç halinde artırılmış olarak ise 1562'dir. Ziyaret tarihinde Kurumda 1512'si hükümlü, 127'si hükümlü ve 168'i tutuklu olmak üzere toplam 1807 mahpus bulunmaktadır.
16. Kurumda on üçü Afganistan, sekizi İran, dördü Irak, ikisi Moldova, ikisi Suriye, biri Azerbaycan ve biri Honduras uyruklu olmak üzere toplam 31 yabancı mahpus bulunmaktadır.
17. Kurumda yedisi ruhsal/zihinsel engelli, dördü görme engelli ve biri ortopedik engelli olmak üzere toplam 12 engelli mahpus barındırılmaktadır.
18. Kurumda kadın ve çocuk mahpus bulunmamaktadır.

III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. Fiziksel Koşullar

19. Ziyaret tarihinde Kurumda kapasitenin üzerinde mahpus kaldığı görülmüştür. Ziyaret Heyetinin yaptığı incelemede, birden fazla koğuştaki mahpusların yer yataklarında kaldığı gözlemlenmiştir.
20. Ziyaret edilen koğuştan birinde, hükümlüler ile tutukluların ve farklı örgüt mensubu mahpusların bir arada tutulduğu tespit edilmiştir. Söz konusu durumun sebebi sorulduğunda İdare tarafından, farklı terör örgütlerine mensup tutuklu ve hükümlülerin ayrı yerleştirilmesine olanak sağlayacak sayıda koğuş bulunmadığından böyle bir uygulamaya gidildiği belirtilmiştir.
21. Kurumdaki bütün koğuştaki havalandırma alanı bulunmaktadır. İdare, havalandırma kapılarının sabah gün doğumuyla birlikte açıldığını ve hava kararınca kapatıldığını, kapıların açılıp kapatılma saatlerinin mevsim şartlarına göre düzenlendiğini aktarmıştır. Görüşme yapılan mahpuslar, havalandırma alanlarının saat 08.00-08.30 saatlerinde açıldığını ve akşam saat 17.00-17.30 civarında kapandığını beyan etmiştir.
22. Bazı koğuştaki bulunan havalandırma kapılarının camlarının kırık olduğu görülmüş, Kurum yetkililerince mahpusların camları bilinçli olarak odayı havalandırmak amacıyla kırıldığı belirtilmiştir. Kendileri ile görüşme gerçekleştirilen mahpuslardan bazıları bu hususu doğrularken bazıları camların koğuşa geldiklerinde kırık olduğunu ve bu durumdan rahatsızlık duyduklarını belirtmişlerdir.
23. Kurumun ısıtılması, doğalgaz kullanan kalorifer sistemi aracılığıyla sağlanmaktadır. Ziyaret edilen koğuştaki genel olarak kalorifer peteklerinin sıcak olduğu görülmüş olup bir koğuştaki kalorifer peteklerinin yeterli düzeyde ısınmadığı, koğuşun soğuk olduğu gözlemlenmiştir.
24. Kurumda 24 saat temiz suya erişim imkânı bulunmaktadır. Kurumda kullanılmakta olan sıcak su Eskişehir 2 No.lu Açık Ceza İnfaz Kurumundan gelmektedir. Mahpuslara her gün 06.00-07.00

saatleri arasında ve ayrıca haftada üç gün üçer saat süreyle sıcak su sağlanmaktadır. Ayrıca, kurum iç hizmetlerinde çalışan mahpuslar için 18.00-19.00 arasında sıcak su verilmektedir. Ziyaret edilen bazı koğuşlarda, koğuşta fazla sayıda mahpus bulunması nedeniyle bu sürenin yeterli gelmediği ifade edilmiştir. İdare tarafından, Açık Ceza İnfaz Kurumundan sınırlı miktarda su gönderildiği, bu nedenle süreyi arttırmalarının mümkün olmadığı belirtilmiştir.

25. Koğuş ve odaların temizliği, Kurum tarafından kontrollü olarak dağıtımı gerçekleştirilen temizlik malzemeleri ile mahpuslar tarafından gerçekleştirilmektedir. Ayrıca isteyen mahpuslar kendi paraları ile kantinden temizlik malzemesi temin edebilmektedir. Ziyaret Heyetinin gerçekleştirdiği incelemelerde, koğuşların genel itibarıyla temiz olduğu görülmüştür.
26. Kurum çamaşırhanesinde çalışan vaziyette bir adet 50 kilogram kapasiteli çamaşır makinesi ve bir adet 50 kilogram kapasiteli kurutma makinesi bulunmaktadır. İdare tarafından mahpusların kıyafetlerinin 15 günde bir defa yıkandığı bilgisi verilmiştir. Kendileri ile görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından bu husus doğrulanmış, çamaşır yıkama sıklığının yeterli olmadığı, haftada bir defa çamaşır verebilmelerinin daha iyi olacağı belirtilmiştir.
27. Kurumda engelli mahpuslar için kullanılan üç koğuş bulunmaktadır. Ziyaret edilen engelli koğuşlarından birinde klozet ve acil çağrı butonu bulunmadığı görülmüştür. Söz konusu koğuşta herhangi bir fiziksel engeli olmayıp kronik rahatsızlığı olan mahpuslar tutulmaktadır. Fiziksel engeli bulunan mahpusların tutulduğu diğer iki koğuşta ise klozet ve acil çağrı butonu bulunduğu görülmüştür.
28. Kurumda idari birim ve ana binada 224 adet, ziyaret kabul mahallinde ve kurum dışında sekiz adet olmak üzere toplamda 232 adet güvenlik kamerası bulunmaktadır. İdare tarafından kamera sisteminin kayıt arşiv süresinin en az 90 gün olacak şekilde tasarlandığı belirtilmiştir. Kurumda iki farklı kamera kayıt odası bulunmakta olup ziyaret tarihinde bir odada bulunan cihazda geriye dönük izlemeyi sağlayan sistemin bozuk olmasından dolayı ilgili cihaza bağlı olan kameraların geriye dönük kayıtları izlenememiştir. Söz konusu arızaya ilişkin tutanaklar ve sorunun giderilmesi için gerçekleştirilen yazışmalara ilişkin dokümanlar Ziyaret Heyetinin bilgisine sunulmuştur. Diğer kamera odasında bulunan 16 kameranın ise 48 gün geriye dönük izlenebildiği, harici bellekte yaşanan bir sorun dolayısıyla daha eski kayıtların bulunmadığı, bu hususta da arızaya ilişkin gerekli tutanakların tutulduğu ve sorunun giderilmesi için gerekli yazışmaların gerçekleştirildiği öğrenilmiştir. Diğer kameralarda ise 76 gün geriye dönük izleme yapılabildiği gözlemlenmiştir.
29. Genel olarak kamera kayıt sisteminin eski, kameraların gece görüşlerinin yetersiz, görüntü kalitesinin oldukça düşük olduğu görülmüştür. Kurum personeli tarafından sistemin eski olması nedeniyle sık sık arızalarla karşılaşabildikleri belirtilmiştir.
30. Mahkûm kabul alanı, futbol sahası gibi bazı alanlarda görüntü sağlayan kameralarda kör noktalar olduğu tespit edilmiştir. İdare tarafından, mevcut kayıt sistemine yeni kamera ekleme imkânının bulunmadığı belirtilmiştir.

31. Kamera odasında görevli bir infaz ve koruma memuru bulunmakta olup, söz konusu memur aynı zamanda mahpusların ilaçlarının dağıtımı ile görevlidir. Memurun ilaç dağıtımı gerçekleştirdiği zamanlarda kamera odasında görevli birinin bulunmadığı öğrenilmiştir.
32. Kurumda üç adet eş görüş odası bulunmaktadır. Eş görüş odasının doğal aydınlatma ve havalandırmaya sahip olduğu, içerisinde bir yatak, bir dolap, bir masa ve iki sandalye bulunduğu görülmüştür. Odalarda çalışır durumda uyarı butonları bulunmaktadır.
33. Kurumda bulunan iki doku hasarı ve travma önleyici odanın ziyaret tarihinde tadilatla olduğu görülmüştür. Ziyaret sonrasında tadilat tamamlanmış, ilgili görseller Kurumumuza iletilmiştir. Odaların dolgu malzemesi ile kaplı olduğu, doğal ışık aldığı, köşesinde bir adet tuvalet bulunduğu görülmüştür. Odalarda ikişer adet kamera mevcut olup söz konusu kameralar tuvaletin bulunduğu alanı da görüntülemektedir.

B. Yönetim ve Personelin Tutumu

34. Kurumda görev yapan personelin, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Personel Daire Başkanlığı tarafından verilen hizmet içi eğitimleri düzenli olarak aldığı belirtilmiş olup alınan eğitimler arasında; "İnsan Hakları, İletişim ve Toplumsal İlişkiler, Psikoloji, Orantılı Güç Kullanımı" yer almaktadır.
35. İdare tarafından; Kuruma gelen mahpusların kabul işlemleri tamamlandıktan sonra yanlarındaki eşyaların detaylı aramasının yapıldığı ardından mahpusun üst ve beden aramasının gerçekleştirildiği bilgisi verilmiştir. Detaylı aramayı gerektiren bir bilgi, bulgu veya şüphe oluşması halinde durumun Kurum en üst amirine bildirildiği, üst amirinin gerekli görmesi halinde detaylı arama yapıldığı, detaylı arama esnasında kişilere tek kullanımlık önlük verildiği, öncelikle bedenin üst kısmındaki giysilerin çıkartıldığı, bedenin üst kısmındaki giysiler giyildikten sonra bedenin alt kısmındaki giysilerin çıkartılarak aramanın tamamlandığı belirtilmiştir.
36. İdare, Kuruma yeni giriş yapmış mahpusların kabul işlemleri gerçekleştirildikten sonra geçici odalara alındığı, İlk Gözlem Kurulu ile gerçekleştirilen görüşme sonrası İdare ve Gözlem Kurulu kararı ile barındırılacakları odaya yerleştirildikleri bilgisini vermiştir.
37. İdare tarafından, kendi öz bakımını yapamayacak durumda olan hasta, yaşlı ve engelli mahpusların yaşam şartlarını kolaylaştıracak erişilebilir koşullara yerleştirildiği ifade edilmiştir. İdare ayrıca, yabancı uyruklu olan ve Türkçe bilmeyen hükümlü ve tutukluların uyruklarına ve suç türlerine göre aynı odalara yerleştirildiğini, yerleştirmeler esnasında sigara kullanıp kullanmama durumunun dikkate alındığını belirtmiştir.
38. Ziyaret edilen koşullardan birinde, görme engelli Irak vatandaşı bir mahpus bulunduğu görülmüş, mahpusun Türkçe bilmediği öğrenilmiştir. Kişinin tutulduğu iki katlı koşunun merdiven kenarlarında tutamaç bulunmadığı gözlemlenmiştir. Görme engelli mahpus ile aynı koşu da kalan diğer mahpuslar tarafından söz konusu mahpusun kişisel bakımını sağlayamadığı, bütün ihtiyaçlarını kendilerinin giderdiği, bu durumdan rahatsız oldukları ifade edilmiştir. İdare konuyla ilgili olarak, mahpusun terör suçlusunu, ilgili mevzuat

hükümleri uyarınca⁴ terör suçlarının bulunduğu koğuştta tutulduğunu, Kurumda durumuna uygun bir engelli koğuştta olmadığından böyle bir uygulamaya gidildiğini belirtmiştir.

39. İdare tarafından, bulaşıcı hastalık geçiren veya taşıyıcı olan mahpusların tekli veya çoklu karantina odalarına alınarak hekim takibinde tutuldukları bilgisi verilmiştir. Ziyaret tarihinde, verem hastası olduğunu beyan eden bir mahpusun hastaneye sevkinin sağlandığı, gerçekleştirilen tetkikler sonucu tüberküloz pozitif olduğu saptandığından, İdare ve Gözlem Kurulu kararı ile tek kişilik odada barındırıldığı, tedavi sürecinin devam ettiği öğrenilmiştir.
40. Koğuştlarda bulunan acil çağrı butonlarından bazılarının çalışmadığı tespit edilmiştir. Mahpuslar tarafından, acil durumlarda infaz ve koruma memurlarına ulaşmakta zorluk yaşadıkları belirtilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından acil durum butonunun çalışmadığı bir koğuştta, koğuşt kapısı kapalı şekilde gerçekleştirilen görüşme sonunda, infaz koruma memurunun kapıyı açması için Ziyaret Heyetince içeriden kapıya vurulmuş, yakın mesafede durması talep edilen infaz ve koruma memuru yaklaşık on dakika sonra kapıyı açmaya gelmiş, kapıya vurulduğunu duymadığını belirtmiştir. Bu durum neticesinde Ziyaret Heyetince, mahpusların acil durumlarda infaz koruma memurlarına ulaşmakta zorluk yaşadıklarına yönelik iddialarının kabul edilebilir olduğu değerlendirilmiştir.
41. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından, kendilerine karşı işkence ya da kötü muamele konusu olabilecek herhangi bir davranışta bulunulmadığı, genel olarak İdare ve Kurum personelinin kendilerine yönelik tutum ve davranışlarından memnun oldukları belirtilmiştir.

C. Disiplin ve Şikâyet Prosedürleri

42. İdare, Kurum içi dilekçelerin, sabah sayımında dilekçe kontrolü yapan görevliler tarafından günlük olarak alındığı, dilekçenin konusu ve mahiyeti açısından tasnif edilerek İnfaz ve Koruma Baş Memurluğu nezaretinde ilgili birimlere havale edildiği, talep edilmesi halinde dilekçe çıkış numarasının mahpuslara tebliğ edildiği bilgisini vermiştir. Yapılan görüşmelerde mahpuslar, verdikleri dilekçelerin ilgili makamlara gönderilmesinde bir sorun yaşamadıklarını ifade etmiştir.
43. İdare, son bir yıl içerisinde Kurumda görevli personel hakkında kötü muamele iddiası içeren iki şikâyet olduğunu ve bu şikâyetlere ilişkin olarak idari işlem başlatıldığı bilgisini vermiştir. Söz konusu şikâyetlere ilişkin Ziyaret Heyetinin yaptığı incelemede, bir şikâyet kapsamında yürütülen disiplin soruşturması sonucunda ilgili infaz ve koruma memuru hakkında kınama cezası verildiği, sonrasında infaz ve koruma memurunun farklı bir ceza infaz kurumuna naklen atandığı ve Kurum ile olan ilişkisinin kesildiği; diğer soruşturmada ise ilgili iki infaz ve koruma

4 Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Hükümlülerin gruplandırılması" başlıklı 24'üncü maddesi göre "Hükümlüler; a) İlk defa suç işleyenler, mükerrirler, itiyadî suçlular veya suç işlemeyi meslek edinenler, b) Aklî ve bedensel durumları nedeniyle veya yaşları itibarıyla özel bir infaz rejimine tâbi tutulması gerekenler, c) Tehlike hâli taşıyanlar, d) Terör suçlular, e) Suç örgütlerine veya çıkar amaçlı suç örgütlerine mensup olan suçlular, Gibi gruplara ayrılırlar. (2) Hükümlüler ayrıca yaşları, hükümlülük süreleri ve suç türleri itibarıyla da gruplandırılırlar". Mezkûr Kanununun 63 üncü maddesinin 3'üncü fıkrası uyarınca "Kadınların erkeklerle, hükümlülerin tutuklularla, çocukların yetişkinlerle, örgüt veya çıkar amaçlı örgüt suçluları ile terör suçlularının Kanunda sayılan hâller dışında bir araya gelmelerine ve bağlantı kurmalarına izin verilmez."

memuru hakkında aylıktan kesme cezası verildiği ve soruşturmaya konu olaylar nedeni ile vardiya değişikliğine gidildiği öğrenilmiştir.

44. Kurumda mahpuslar arasında meydana gelen ve yaralamaya sebebiyet veren olaylarda İdare tarafından konuyla ilgili suç duyurusunda bulunulduğu ve son bir yıl içerisinde bu kapsamda ilgili mercilere bildirilen 129 adli vaka olduğu öğrenilmiştir.

D. Beslenme

45. Kurumda tüketilen yemekler, Adalet Bakanlığı tarafından belirlenen günlük iaşe bedeli göz önünde bulundurularak, Kurumun bitişiğinde bulunan Eskişehir 2 No.lu Açık Ceza İnfaz Kurumunda hazırlanmaktadır.
46. Kurum personeli ile mahpusların aynı yemeği tükettiği görülmüştür. Ziyaret Heyetince, inceleme sırasında öğle yemeğini kurum personeliyle birlikte yenilmiş ve öğle yemeğinin lezzeti, kalitesi ve doyuruculuğu Heyet tarafından yeterli bulunmuştur.
47. İdare, özel beslenme ihtiyacı olan mahpuslar için durumlarına uygun yemekler hazırlandığı bilgisini vermiştir. Yapılan incelemede, diyabet, çölyak ve crohn hastaları ile vejetaryen beslenenler için ayrı menülerin bulunduğu görülmüştür. Kendileri ile görüşme gerçekleştirilen bazı mahpuslar tarafından, hastalıklarına yönelik hazırlandığı belirtilen menülerin, tüketmeleri sakıncalı olan besinleri içerdiği belirtilmiştir. Yemek menülerine bakıldığında, menülerin Eskişehir 2 No.lu Açık Ceza İnfaz Kurumu Müdürü, bir idare memuru, bir infaz ve koruma memuru ve bir aşçı tarafından onaylandığı, diyetisyen veya gıda mühendisi kontrolünden geçmediği tespit edilmiştir.
48. Mahpusların içme suyu ihtiyacı şebeke suyu veya istenildiğinde kantinden temin edilen pet şişe sular ile sağlanmaktadır.
49. Kurumda kullanılan suların üç ayda bir Eskişehir Halk Sağlığı Laboratuvarında analiz edildiği belirtilmiş olup Ziyaret Heyetince incelenen 20/1/2023 tarihli Su Analiz Raporunda, suyun, 17/2/2005 tarihli ve 25730 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik’e uygun olduğu tespit edilmiştir.
50. Kurum içerisinde kantin bulunmakta olup kantinde satılan ürünlerin satış fiyatlarına ilişkin listelerin mahpusların bulunduğu oda ve koğuşlara dağıtıldığı anlaşılmıştır. Ziyaret Heyeti tarafından Kurum kantini gezilmiş; ürünlerin son kullanma tarihleri, muhafaza koşulları ve satış fiyatları incelenmiştir. Son kullanma tarihi geçmiş herhangi bir ürün bulunmadığı, ürünlerin saklama koşullarının uygun olduğu görülmüştür.
51. Kendileri ile görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından, kantinde genel olarak aynı kategoride tek bir markaya ait ürün satışının gerçekleştirildiği, farklı fiyatlarda seçeneklerin olmadığı, uygun fiyatlı seçeneklerin de bulunmasının iyi olacağı ifade edilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından, Kurum kantininde gerçekleştirilen incelemede, satışı gerçekleştirilen peynir, zeytin gibi temel gıda maddelerinde her ürün grubu için bir markanın satışının gerçekleştirildiği, uygun fiyatlı alternatiflerin bulunmadığı görülmüştür. Bu husus İdare ile gerçekleştirilen son görüşme

esnasında kendilerine aktarılmış, İdare tarafından ürün çeşitliliğinin artırılması yönünde çalışma gerçekleştirileceği belirtilmiştir.

E. Sağlık

52. Kurum sağlık servisinde; iki muayene odası, bir diş klinik muayene odası, bir müdahale ve pansuman odası, bir yatakhane, bir ilaç dağıtım odası, bir sekreterlik bulunmaktadır.
53. Kurum revirinde haftanın beş günü bir hekim ve bir hemşire görev yapmakta olup, haftada iki gün Kuruma ilave bir hekim ve bir hemşire gelmektedir. Revirde ayrıca dört sağlık memuru görev yapmaktadır. Kurum sağlık personeli tarafından günlük ortalama 100 mahpusun muayene edildiği belirtilmiştir.
54. Kurum revirinde bir muayene kayıt defteri tutulmadığı, muayene bilgilerinin kişilerin Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP)'nde bulunan kayıtlarına işlendiği görülmüştür.
55. Sağlık servisinde üç infaz ve koruma memuru muayene süreçlerini takip etmekle, üç infaz ve koruma memuru ilaç dağıtımını gerçekleştirmekle ve üç infaz ve koruma memuru da UYAP kayıt işlemlerini gerçekleştirmekle görevlendirilmiştir.
56. Eskişehir 1 No.lu Açık Ceza İnfaz Kurumunda görevli diş hekimi, haftada iki gün (pazartesi ve çarşamba günleri) Kuruma gelerek muayene ve diş çekim işlemlerini gerçekleştirmektedir. Dolgu cihazının bozuk olduğu, yenisinin istendiği fakat cihazın henüz tedarik edilmediği, dolayısıyla da mevcut durumda dolgu işlemlerinin yapılamadığı öğrenilmiştir. Kurumda panoramik röntgen cihazı bulunmadığı için diş hekimine gelen mahpusların büyük bir bölümünün ileri tetkik ve/veya tedavi için hastaneye sevk edildiği, söz konusu cihazın Kurumda bulunması halinde hastane sevklerinin büyük oranda azalacağı belirtilmiştir.
57. Hastane sevklerini azalmak amacıyla, iki haftada bir gün psikiyatri ve ortopedi hekimlerinin Kuruma gelerek mahpusların muayenelerini Kurum içerisinde gerçekleştirdiği öğrenilmiştir. Ziyaret esnasında psikiyatrin Kurumda bulunduğu, psikiyatriye sevk edilen mahpusların muayenelerini gerçekleştirdiği görülmüştür.
58. Kendileri ile görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından, ağız ve diş sağlığı polikliniklerine yapılan sevkler başta olmak üzere hastane sevklerinde altı ayı bulan gecikmeler yaşanabildiği belirtilmiştir. İdare tarafından, son bir yıl içerisinde 6972 hastane sevki gerçekleştirildiği, Kurum hekimleri tarafından hastane sevkleri uygun görülen mahpusların aciliyet ve randevu durumları göz önünde tutularak belli bir sıra içerisinde hastaneye sevklerinin sağlandığı fakat bu süreçte zaman zaman Jandarma Tabur Komutanlığından kaynaklı personel ve araç eksikliği nedeniyle gecikmeler yaşandığı belirtilmiştir.
59. Mesai saatleri dışında revirde dönüşümlü olarak bir sağlık memuru bulunduğu, acil bir durum olması halinde triyaj uygulanarak 112 Acil Servise haber verildiği belirtilmiştir. Son bir yıl içerisinde 277 mahpusun Acil Polikliniğine sevk edildiği öğrenilmiştir.
60. Kurum revirinde kişilerin hekim ile görüşme taleplerinin fiziksel ortamda arşivlendiği, elektronik bir kayıt süreci bulunmadığı görülmüştür. İdare tarafından acil durumlar haricinde her bir

koğuşun dört haftada bir defa revire alındığı, acil durumlarda sıra dikkate almaksızın hekim görüşmesinin sağlandığı belirtilmiştir. Kendileri ile görüşme gerçekleştirilen bazı mahpuslar tarafından, dört haftalık süre içerisinde rahatsızlandıklarında hekim ile görüşme sağlayamadıkları, hekim ile görüşme yönündeki taleplerinin çoğunlukla dikkate alınmadığı ifade edilmiştir.

61. Kurumda ölüm orucunda olan bir mahpus bulunduğu öğrenilmiş, yapılan incelemede revir birimi tarafından söz konusu mahpusun kontrollerinin düzenli olarak sağlandığı görülmüştür.

F. Psikososyal Servis Hizmetleri

62. Psikososyal yardım servisinde bir psikolog, bir sosyal çalışmacı ve iki infaz ve koruma memuru görev yapmaktadır. Söz konusu görevliler hafta içi mesai saatleri içerisinde hizmet vermektedir.
63. Psikososyal servis tarafından, Kuruma yeni gelen mahpuslarla ihtiyaç ve risklerinin belirlenebilmesi amacıyla bireyselleştirilmiş iyileştirme sistemi kapsamında ilk üç gün içerisinde görüşme gerçekleştirildiği, görüşmede kişilerin genel bilgileri, varsa daha önce yaşadıkları psikolojik rahatsızlıklar, gördükleri tedaviler ve madde bağımlılığı durumu gibi bilgiler alınarak araştırma ve değerlendirme formuna işlendiği; ortaya çıkan risk ve ihtiyaç durumu doğrultusunda gerekli görülmesi halinde bireysel görüşmeler ve grup çalışmaları gerçekleştirildiği öğrenilmiştir. Bu kapsamda son bir yıl içerisinde 1248 araştırma ve değerlendirme formu doldurulduğu, 3705 bireysel görüşme gerçekleştirildiği bilgisi verilmiştir.
64. Kurumda uyum sorunu yaşayan, kendine zarar verme riski olan veya farklı bir özel durumu bulunan (madde bağımlılığı, ölüm orucu/açlık grevi) mahpusların takip altında tutulduğu, bu kişilerle hem resen hem de dilekçelerine istinaden görüşülerek psikososyal servis raporu hazırlandığı; gerekli görülen durumlarda mahpusların aileleri ile ihtiyaçları doğrultusunda görüşmeler gerçekleştirildiği belirtilmiştir.
65. Kendileri ile görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından, psikolog ile görüşme taleplerinin genel olarak karşılandığı ifade edilmiştir.

G. Eğitsel, Sosyal, Kültürel, Mesleki ve Sportif Faaliyetler

66. Kurumda bir adet kapalı, iki adet açık spor salonu ve egzersiz aletlerinin bulunduğu bir adet fitness salonu bulunmaktadır. İdare tarafından, kapalı spor salonunun genellikle konferans, seminer gibi etkinlikler için kullanıldığı, ancak salonda badminton, masa tenisi gibi kapalı salon sporları yapılması için çalışmaların yürütüldüğü belirtilmiştir. Açık spor salonlarından biri futbol sahası olarak diğeri ise basketbol ve voleybol sahası olarak kullanılmaktadır.
67. İdare, her bir koğuşun spor ve fitness salonlarına diğer koğuşlardan ayrı olarak çıkartıldığını, Kurumda çok fazla sayıda koğuş bulunması nedeniyle mahpusların futbol sahası, basketbol/voleybol sahası ve fitness salonundan ayda birer defa bir saat süreyle faydalanabildiği bilgisini vermiştir. Kendileri ile görüşme gerçekleştirilen bazı mahpuslar tarafından, koğuşlarının kalabalık olması nedeniyle koğuş mevcudu ikiye bölünerek spor salonlarına çıkartıldıkları, bu nedenle her bir mahpusun açık spor salonlarından ayda bir defa,

fitness salonundan ise iki ayda bir defa faydalanabildiği belirtilmiş, spor salonlarından daha sık faydalanma talepleri dile getirilmiştir.

68. Koşullarda bulunan televizyonlarda; film, müzik ve belgesel kanalları ile ücretli abonelik gerektiren bir spor kanalı dâhil olmak üzere toplam 23 kanal olduğu anlaşılmıştır. Kendileri ile görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından, söz konusu ücretli futbol kanalının bulunmasından memnuniyet duydukları dile getirilmiştir.
69. Kurum kütüphanesinde iki infaz ve koruma memuru görev yapmaktadır. İdare tarafından Ziyaret Heyeti ile paylaşılan Kurum kitap listesinde toplam 7995 kitap olduğu görülmüştür. Ayrıca mahpusların dilekçe ile talepte bulunmaları halinde Eskişehir İl Halk Kütüphanesinde bulunan kitaplardan da faydalanabildikleri öğrenilmiştir. İdare tarafından son bir yıl içerisinde 1386 mahpusun kütüphaneden faydalandığı bilgisi verilmiştir.
70. İdare tarafından, mahpusların yanlarında bulundurabilecekleri kitap sayısına ilişkin herhangi bir sınırlamaya gidilmediği belirtilmiş, kendileri ile görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından bu husus doğrulanmıştır.
71. Kurumda, biri Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesinde, 66'sı farklı üniversitelerin açık öğretim fakültelerinde, 307'si açık öğretim lisesinde ve 57'si açık öğretim ortaokulunda olmak üzere toplamda 431 mahpusun aktif öğrenciliğe devam ettiği öğrenilmiştir.
72. Kurumda işyurdu bünyesinde faaliyet gösteren lüle taşı atölyesi, terzi atölyesi ve tekstil atölyesi bulunmaktadır. Lüle taşı atölyesinde bir atölye şefi ve 15 mahpus, terzi atölyesinde bir atölye şefi ve bir mahpus, tekstil atölyesinde iki atölye şefi ve 46 mahpus çalışmaktadır. Çalışma saatlerinin 08.30-16.30 olduğu öğrenilmiştir. Tekstil atölyesi özel sektör iş birliğinde faaliyet göstermektedir. Ziyaret tarihinde atölyede çocuk mont ve yağmurlukları üretildiği görülmüştür. Ziyaret esnasında tekstil atölyesinde çalışan mahpuslarla görüşme gerçekleştirilmiş, mahpuslar tarafından çalışma koşullarından memnun oldukları dile getirilmiştir.
73. Kurumda meslek edindirme çalışmaları kapsamında konfeksiyon, bilgisayar işletmenliği ve lüle taşı işlemciliği kursları verildiği bilgisi edinilmiştir. Kurumda ayrıca bir el işi atölyesi bulunmaktadır. Atölyeden her gün onar kişilik iki grubun faydalandığı, her ay grupların değiştirildiği, atölyede boncuk, tığ, el örgüsü vb. faaliyetlerin yürütüldüğü tespit edilmiştir. Ziyaret tarihinde konfeksiyon, bilgisayar, lüle taşı ve el işi atölyelerinde gerekli malzemelerin bulunduğu ve eğitim sürecinin devam ettiği görülmüştür.
74. İdareden, sosyal ve kültürel kurslar kapsamında bağlama kursu, karakalem resim kursu, kişisel imaj yönetimi kursu, iş yaşamında etik kurallar geliştirme ve uyum eğitimi kursu, bağımlılıkla mücadele kursu, güzel konuşma ve diksiyon kursu, etkili ve hızlı okuma kursu, birinci ve ikinci kademe okuma-yazma kursları düzenlendiği bilgisi alınmıştır. Ziyaret tarihi itibarıyla okuma yazma kursuna devam eden 22; bilgisayar işletmenliği kursuna devam eden 18; bağlama kursuna devam eden 37; konfeksiyon kursuna devam eden 24; karakalem kursuna devam eden 20 ve imaj yönetimi kursuna devam eden 74 mahpus bulunduğu öğrenilmiştir.

75. Kurum manevi rehberlik biriminde, iki vaiz, bir din hizmetleri uzmanı ve bir müezzin görev yapmaktadır. Ziyaret tarihinden önceki bir yıllık süre içerisinde manevi rehberlik birimince; 288 mahpusa birinci seviye Kur'an-ı Kerim okuma kursu, 236 mahpusa ikinci seviye tecvid kursu, beş mahpusa hafızlık eğitimi, bir mahpusa Arapça dil kursu eğitimi düzenlendiği öğrenilmiştir. Ayrıca son bir yıl içerisinde manevi rehberlik birimi tarafından 202 koğuş ziyareti gerçekleştirildiği, 24 dini konferans ve bir seminer düzenlendiği, 247 mahpus ile bireysel görüşme gerçekleştirildiği bilgisi verilmiştir. Kendileri ile görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından manevi rehberlik biriminin yürüttüğü faaliyetlerden haberdar oldukları, talep etmeleri halinde söz konusu faaliyetlere katılım sağlayabildikleri ifade edilmiştir.

H. Dış Dünya ile Etkileşim

76. Kurumda, ayda üç defa 40 dakika kapalı görüş, ayda bir defa 50 dakika açık görüş ve haftada 10 dakika telefon ile görüşme imkânı sunulduğu mahpuslar ve İdare tarafından belirtilmiştir.
77. Kapalı görüş alanında toplam 33 görüşme kabini bulunmaktadır. Ziyaret Heyetinin kapalı görüş alanında yaptığı incelemelerde kapalı görüş kabinlerinin bazılarında mahpuslar ile ziyaretçileri arasındaki teması engellemek için kırılmaz cam bölmeyle birlikte demir parmaklıkların kullanıldığı görülmüştür. Görüşme gerçekleştirilen bazı mahpuslar tarafından, kapalı görüş alanlarındaki demir parmaklıklardan dolayı ziyaretçileriyle birbirlerini tam olarak göremedikleri, bu durumun kendileri için psikolojik bir baskı hali yarattığı; sırf bu nedenden dolayı bazı mahpusların çocuklarının kapalı görüşe gelmek istemedikleri ifade edilmiştir.
78. Açık görüş salonlarının toplam kapasitesi 360'tır. İdare tarafından açık görüş salonlarının ihtiyaç halinde sınavlar için de kullanılabilirdiği belirtilmiştir. Salonların temiz ve düzenli olduğu görülmüştür.
79. Kurumda 46 adet ankesörlü telefon bulunmaktadır. Bazı mahpuslar tarafından, ziyaret günü ile telefon ile görüşme günlerinin çakışabildiği, bu durumun telefon ile görüşme hakkını işlevsiz kıldığı, planlamanın farklı günlerde yapılmasının daha uygun olacağı ifade edilmiştir. İdare tarafından genel olarak planlamaların ziyaret günleri dikkate alınarak yapıldığı fakat istisnai hallerde bu tarz durumların yaşanabildiği belirtilmiştir.
80. Son bir yıl içerisinde 10 mahpusa eş görüşmesi ödülü verilmiştir.

IV. TAVSİYELER

A. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

81. Koğuşlarda tutuklular ile hükümlülerin birlikte tutulduğu görüldüğünden; tutuklu ve hükümlülerin sınıflandırılarak farklı koğuşlara dağıtılması⁵,

5 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Tutuklama kararının yerine getirildiği durumlar" başlıklı 111'inci maddesinin üçüncü fıkrası: "Tutuklular, tutuklevlerinde veya maddi olarak bulunmadığı hallerde kapalı ceza infaz kurumlarının tutuklulara ayrılan bölümlerinde, büyükler, kadınlar, gençler, çocuklar olmak üzere ve suç türleri de gözetilerek ayrı yerlerde barındırılırlar."

82. Kurumda bulunan kalorifer peteklerinin düzenli olarak kontrollerinin sağlanması, yeterince ısınmadığı tespit edilen koğuşlara ilave petek yerleştirilmesi gibi alternatif çözümlerin değerlendirilmesi⁶,
83. Koğuşların havalandırma kapılarında bulunan camlardan kırık olanların mahpusların talepleri de dikkate alınarak yenilenmesi veya mümkün olması halinde odanın havalandırılmasına imkân sağlayacak farklı bir materyal ile değiştirilmesi,
84. Mahpuslara çamaşırlarını daha sık yıkatabilme imkânının sağlanması⁷,
85. Engel durumu veya kronik hastalığı bulunan mahpusların durumlarına uygun koğuşlara yerleştirilmesi, Kurumda mahpusların durumuna uygun koğuş bulunmaması halinde nakil gibi diğer seçeneklerin değerlendirilmesi⁸,
86. Engelli ve hasta mahpuslar tarafından kullanılan koğuşların günlük yaşamı kolaylaştıracak şekilde düzenlenmesi ve tuvaletlerin erişilebilir hale getirilmesi⁹,
87. Engelli ve hasta mahpuslar tarafından kullanılan koğuşlar başta olmak üzere acil çağrı butonu bulunmayan bütün koğuşlara acil çağrı butonu sistemi kurulması, çalışmayan acil çağrı butonları için gerekli tamirat işlemlerinin gerçekleştirilmesi,
88. Kamera kayıt sistemindeki aksaklıkların giderilmesi, bunun mevcut sistemin onarımı ile mümkün olmaması halinde kayıt sisteminin yenilenmesi,
89. Güvenlik kameralarının görüntü kalitesinin artırılması ve gece görüşünün iyileştirilmesi; mahkûm kabul alanı, futbol sahası gibi kör nokta bulunan alanlarda kameraların kör nokta bırakılmayacak şekilde tekrardan düzenlenmesi,
90. Çalışma planının kamera odasında sürekli olarak görevli personel bulunacak şekilde revize edilmesi,
91. Kurumda bulunan doku hasarı ve travma önleyici odalarda mahremiyetin sağlanması amacıyla kameraların tuvaletin bulunduğu alanı görmeyecek şekilde konumlandırılması veya görüntünün tuvaleti gören kısımlarının dijital olarak kapatılması gibi önlemlerin alınması,
92. Kantin ürün çeşitliliğinin özellikle temel gıda malzemelerinde farklı fiyat grubunda ürünleri de içerecek şekilde zenginleştirilmesi,

6 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Hükümlünün barındırılması ve yatırılması" başlıklı 63'üncü maddesinin dördüncü fıkrası: "Oda ve kısımlarda iklim koşulları göz önüne alınarak yeterli yer, ışık, ısınma, havalandırma ve hijyen sağlanır."

7 Birleşmiş Milletler, Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar, Kural 19.2: "Bütün giysiler temiz ve uygun koşullarda tutulur. İç çamaşırları temizliğin korunması için, gerekli sıklıkta değiştirilir ve yıkanır."

8 Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi İçtihadına İlişkin Rehber: Mahpus Hakları, 114: "Engellilere muameleye ilişkin olarak, Mahkeme, yetkililer engelli bir kişinin tutuklanmasına ve tutukluluk halinin devamına karar verdiğinde, o kişinin engelliliğinden kaynaklanan özel ihtiyaçlara karşılık gelen koşulların güvence altına alınmasına özel dikkat göstermeleri gerektiğini değerlendirmiştir(Z.H./Macaristan, 2012, § 29; Grimailovs /Letonya, 2013, § 151 ve bu kapsamda anılan diğer kararlar)."

9 Birleşmiş Milletler, Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar, Kural 13: "Hapishane idareleri fiziksel, zihinsel ya da diğer engelleri olan mahpusların hapishane yaşamına eşitlik temelinde tam ve etkili bir şekilde erişimini sağlayacak makul barınma koşullarını, tam olarak sağlar ve o koşullarda düzenlemeler yapar."

93. Hastane sevklerini azaltmak ve sevk yoğunluğu kaynaklı tedaviye erişimde karşılaşılan gecikmeleri önleyebilmek için Kurumda gerçekleştirilen dış tedavilerinde ihtiyaç duyulan dolgu ve panoramik röntgen cihazlarının temini,
94. Her bir koğuş için dört haftada bir olarak belirlenmiş olan revire çıkma aralığının sıklaştırılması, mahpusların revire çıkma yönündeki taleplerini içeren dilekçelerin günlük olarak değerlendirilmesi¹⁰,
95. Mahpusların UYAP dosyalarına işlenen sağlık verileri Kurum sağlık servisinde sunulan hizmetlerin bütüncül biçimde izlenebilmesine olanak sağlamadığından, Kurum sağlık servis servisinde sunulan hizmetlere ilişkin bir hasta kayıt defteri tutulması¹¹,
96. Genellikle konferans, seminer gibi etkinlikler için kullanıldığı belirtilen kapalı spor salonunda, kapalı salon sporları yapılması için yürütüldüğü belirtilen çalışmanın tamamlanması ve mahpusların kapalı spor salonundan faydalanmasının sağlanması¹²,
97. Kapalı görüş alanındaki bazı kabinlerde bulunan demir parmaklıkların kaldırılması,
98. Telefon ile görüşme, açık görüş ve kapalı görüş günlerinin mahpusların söz konusu haklarından en etkili şekilde faydalanabilmesinin sağlanması için birbirleriyle çalışmayacak şekilde planlanması¹³,

B. Eskişehir 2 No.lu Açık Ceza İnfaz Kurumuna Yönelik Tavsiyeler

99. Mahpuslara sunulan yemeklere ilişkin menülerin, bir diyetisyen tarafından düzenli olarak kontrol edilmesinin sağlanması¹⁴,
100. Kuruma gönderilen sıcak su miktarının yeterli gelmediği anlaşıldığından yeterli miktarda su gönderilmesinin sağlanması¹⁵,

10 CPT, Cezaevlerinde Sağlık Hizmetleri, Inf (93)12, para. 34: "Sağlık hizmetleri, doktora danışma talepleri gereksiz gecikme olmadan karşılanacak şekilde düzenlenmelidir."

11 Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik 13'üncü maddenin ikinci fıkrasının f bendine göre Cezaevi tabibi, "Sağlık servisinin, tıbbi kayıt ve arşiv sistemini oluşturur ve kayıtların düzenli ve doğru bir şekilde tutulmasını sağlar."

12 Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 27.3: "Mahpusların bedensel sağlıklarını geliştirmek ve uygun egzersizler ile boş zaman etkinliklerine imkân sağlamak amacıyla doğru bir biçimde organize edilen faaliyetler, cezaevi rejiminin ayrılmaz bir parçasını oluşturmalıdır."

13 Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 24.4: "Ziyaretler için yapılan düzenlemeler, mahpuslara aile ilişkilerini mümkün olduğunca normal bir düzeyde sürdürmelerine ve geliştirmelerine izin verecek bir tarzda olmalıdır." Kural 24.5: "Cezaevi yetkilileri, dış dünyayla yeterli bir iletişim sürdürmelerinde mahpuslara yardım etmelidirler ve bunun için onlara uygun destek ve yardım sağlamalıdır."

14 Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 13'üncü maddesinin yedinci fıkrası: "Diyetisyen; kurumlarda kalan hükümlüler ile iştah edilecek personel için enerji ve besin öğeleri ihtiyacını göz önünde bulundurarak menü planlar, hükümlülerin sağlıklı beslenmesini ve gıda güvenliğini temin eder, alanyla ilgili ihale süreçlerinde ve teknik şartname hazırlanmasında görev alır, düzenli aralıklarla hizmet içi eğitim verir, rahatsızlığı bulunanlar veya vejetaryen gibi farklı beslenme tercihleri olan hükümlüler için uygun yemeklerin hazırlanması ile bu konularla ilgili diğer işlerin yerine getirilmesini sağlar."

15 Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 19.4: "Genel hijyenin sağlanması için her mahpusun, iklimine uygun sıcaklıkta ve mümkünse her gün, değilse haftada en az iki kez (veya gerekiyorsa daha sık olarak) banyo veya duş yapabildiği için uygun tesisler sağlanmalıdır."

C. Eskişehir İl Jandarma Komutanlığına Yönelik Tavsiye

101. Hastane sevk raporu düzenlenmiş mahpusların hastane sevklerinin en kısa sürede gerçekleştirilebilmesi için gerekli çalışmalarının yürütülmesi¹⁶,

D. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

102. Kurumda kapasitenin üzerinde mahpus bulunduğundan kalabalıklaşma sorununun çözümüne yönelik çalışmalar yapılması, bu kapsamda Kurumdaki nakil taleplerinin tekrardan değerlendirilmesi ve Kuruma isteğe bağlı nakil yapılmaması¹⁷, hususları tavsiye edilmektedir.

16 Birleşmiş Milletler, Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar, Kural 27: "Özel bir tedaviye ya da ameliyata ihtiyacı olan mahpuslar, uzmanlaşmış kurumlara ya da sivil hastanelere nakledilir. Bir hapislinin kendi hastane olanakları varsa, mahpuslar uygun tedavi ve bakım için sevk edildiklerinde bu birimler yeterli insan gücü ve donanıma sahip olur."

17 CPT, 2'nci Genel Rapor, Inf (92)3, para. 46: "Aşırı kalabalık, CPT'nin görev alanını doğrudan ilgilendiren bir konudur. Bir cezaevindeki bütün hizmetler ve faaliyetler, planlanandan daha çok kişinin olması durumunda olumsuz yönde etkilenecektir; söz konusu tesisdeki genel yaşam kalitesi, belki de çok ciddi biçimde düşecektir. Ayrıca cezaevindeki veya cezaevinin bir bölümündeki aşırı kalabalıklaşma, fiziksel açıdan insanlık dışı veya aşağılayıcı düzeye gelebilir."; para.50: "CPT, bir kurumda aşırı kalabalık, zayıf bir faaliyet programı ve yetersiz tuvalet/yıkama imkânını bir arada gördüğünde özellikle endişelenmektedir. Bu tür şartların bir araya gelmesi mahkûmlara çok zarar verebilir."

ANTALYA S TİPİ KAPALI
CEZA İNFAZ KURUMU
ZİYARETİ RAPORU

2024/01

KISALTMALAR

ACEP	Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu (E-Görüş) Projesi
ARDEF	Araştırma Değerlendirme Formu
BM	Birleşmiş Milletler
CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
CEKUT	Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Arama ve Kurtarma Ekibi
CTE	Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
ÖSYM	Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi
SEGBİS	Ses ve Görüntülü Bilişim Sistemi
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi
YARDM	Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Bireysel Müdahale Programı

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol'ü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokol'ün amacı; *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
5. Yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumları, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 9'uncu maddesinde *"İç ve dış güvenlik görevlilerine sahip, firara karşı teknik, mekanik, elektronik ve fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları sürekli kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasların geçerli olduğu sıkı güvenlik rejimine tâbi hükümlülerin bir veya üç kişilik odalarda barındırıldıkları tesislerdir."* şeklinde tanımlanmıştır. Söz konusu tesisler, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldıkları alanlardan olduğundan 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j hükmü uyarınca TİHEK, ceza infaz kurumlarına haberli veya habersiz ziyaret gerçekleştirme yetkisine sahiptir.
6. Anılan görevin icrası kapsamında 16-17 Mart 2023 tarihlerinde Antalya S Tipi Ceza İnfaz Kurumuna¹ habersiz bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup ziyaret heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları... ile talep üzerine Valilik tarafından görevlendirilen Antalya Tabip Odası Başkanıyer almıştır.

1 Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

7. Ziyaret, İdare ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. TİHEK Heyeti tarafından, UÖM'e, ziyaretin amacına ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiştir. İdareden Kurum hakkında güncel bilgiler, Kurumun mevcut durumu, mahpusların² sayısı ve sınıflandırmalarına ilişkin bilgiler alınmıştır. İdare ile yapılan görüşmenin ardından Ziyaret Heyeti odaların bulunduğu alan ve eklentilerde incelemelerde bulunmuştur. Sonrasında özgürlüğünden mahrum bırakılan kişiler ile gizliliği sağlayacak şekilde Kurum personeli bulunmaksızın görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede, İdarenin dahil olmadan farklı gruplardan mahpusların bulunduğu odalar seçilerek buradaki mahpuslarla görüşmeler gerçekleştirilmiş ve mahpusların tutuldukları ortam yerinde gözlemlenmiştir. Heyet üyeleri tarafından görüşme gerçekleştirilen mahpuslara; TİHEK hakkında genel bilgi verilmiş, ziyaretin amacı ve kapsamı belirtilmiş; gizliliğe riayet edilerek bir ziyaret raporu hazırlanacağı hususu aktarılmıştır. Mahpuslarla yapılan görüşmelerin ardından, sağlık servisi, psikososyal servis, manevi rehberlik servisi, kütüphane, kamera odası, çamaşırhane, kantin, açık ve kapalı görüş alanları, avukat görüşme alanı, personel yemekhanesi, ziyaretçi odaları, açık ve kapalı spor salonları ziyaret edilmiştir. Ziyaret bitiminde İdare ile son bir toplantı yapılmış; ilk tespit ve gözlemler paylaşılmış; ziyaret sonrası hazırlanacak raporun İdare ve ilgili kurumlarla paylaşılarak tavsiyelerin takip edileceği ve takip ziyareti de yapılabileceği bilgisi verilmiş; ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.
8. Bu rapor, 9/1/2023 tarihli ve 2023/3 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık Makamı'nın 10/3/2023 tarihli ve 2023/4 sayılı Oluruna istinaden 16-17 Mart 2023 tarihlerinde Antalya S Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. GENEL BİLGİLER

A. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

9. Antalya Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü³ içerisinde yer almakta olan Kurum Binası Antalya İlinin Döşemealtı İlçesinde, Antalya-Burdur karayolunun 22 kilometre batısındadır. 15/2/2021 tarihli Bakanlık Oluru ile hizmete açılan ve 22/6/2021 tarihi itibarıyla hükümlü ve tutuklu kabul işlemlerine başlayan Kurum, 32.500.00 metrekarelik alan üzerine inşa edilmiştir. Bina oturma alanı ise 22.365.91 metrekaredir.
10. Kurum fiziki yapısı itibarıyla tekli ve üçlü oda sisteminden oluşmakta olup A, B ve C Blok şeklinde konumlandırılmış üç blok ile idari bölümden meydana gelmektedir.

2 Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hükümlülükleri ifade etmektedir.

3 Antalya Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü içerisinde yer alan diğer kurumlar: Antalya Açık Ceza İnfaz Kurumu, Antalya S Tipi Ceza İnfaz Kurumu, Antalya Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Antalya L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu. (Ziyaret tarihinden kısa bir süre sonra Antalya Y Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun da açılmış olacağı bilgisi verilmiştir.)

11. A Bloкта 48 adet 3 kişilik oda, 35 tanesi alt katta 35 tanesi üst katta olmak üzere 70 adet tek kişilik oda ile bir tanesi 4 kişilik bir tanesi 5 kişilik 2 adet geçici oda mevcuttur. Ayrıca Tutuklu/Hükümlü Kabul Birimi de bu blokta yer almaktadır.
12. Kurumun B Bloğunda 30 adet 3 kişilik oda, 27 adet 1 kişilik oda, 2 adet 1 kişilik özel olarak tasarlanmış doku hasarı ve travma önleyici oda⁴ (yumuşak oda), 5 adet 1 kişilik disiplin odası, 1 adet kapalı spor alanı ile 4 adet açık spor alanı, ani müdahale ekibi bekleme odası, berber, terzi, başmemurluk ve nöbetçi müdür odaları bulunmaktadır.
13. C Blok ise, A Blok ile aynı fiziki yapıya sahip olup, 48 adet 3 kişilik oda, 35 tanesi alt katta 35 tanesi üst katta olmak üzere 70 adet tek kişilik oda ile bir tanesi 4 kişilik bir tanesi 5 kişilik olmak üzere 2 adet geçici oda mevcuttur.
14. Kurumda 126 adet 3 kişilik, 167 adet 1 kişilik (1 adet engelli odası) olmak üzere toplamda 293 adet oda bulunmaktadır. Odalarda barındırılan mahpus sayısı 3'ü geçmemektedir. Odaların 70 tanesi ağırlaştırılmış hükümlüler için tasarlanan koğuşlardır.
15. Kurumun çevresi ihata duvarı ve dikenli tellerle çevrilidir. İhata duvarında nöbet kuleleri bulunmaktadır. Binanın iç ve dış alanları projektörler ile aydınlatılmakta, sistemde mevcut olan kameralar ile bina çevresi görüntülenmekte ve bu görüntüler merkez kontrol odasında izlenerek kayıt altına alınmaktadır. İhata duvarının dış kısmında jandarma cezaevi bölük komutanlığı binası, ziyaretçi kabul binası⁵, lojman binası ve su arıtma tesisi bulunmaktadır.

B. Kurum Personeli

16. Kurumda 157 kadrolu, 41 sözleşmeli olmak üzere toplamda 198 görevli personel bulunmaktadır. Bunlardan 9'u kurum dışında geçici görevli iken 11'i kurum dışından geçici görevle gelmiş olup Kurumda çalışmaktadır.
17. Personelin ünvan ve sayı dağılımı ise aşağıdaki gibidir:

ÜN VAN I	KADIN PERSONEL	ERKEK PERSONEL	TOPLAM
Kurum Müdürü	-	1	1
Kurum 2. Müdürü	-	2	2
İdare Memuru	1	2	3
Öğretmen	-	1	1
Psikolog	3	1	4
Diş Hekimi	1	-	1
Sayman	-	1	1
Sosyal Çalışmacı	2	-	2
Sağlık Memuru	1	1	2

- 4 Mahpusların, personele veya bir farklı kişiye bedensel zarar vermesini önlemek, intihara meyilli olanların güvenliklerini sağlamak gibi amaçlarla kısa süreli kullanılan ve tehlike oluşturan durumlara karşı özel olarak hazırlanmış oda. Yumuşak oda ve süngerli oda olarak da bilinmektedir.
- 5 Ziyaretçi kabul binasında; avukat/ziyaretçi kayıt birimi, emanet eşya teslimi ve ziyaretçilerin hizmetine sunulu kantin, iki kişilik misafirhane, şoför odası, emzirme odası, bay/bayan tuvaletleri bulunmaktadır.

Hemşire	1	1	2
Ambar Memuru	-	1	1
Bilgisayar İşletmeni	-	1	1
Bilgisayar Teknisyeni	-	1	1
Elektrik Teknisyeni	-	1	1
Elektronik Teknisyeni	-	1	1
Cezaevi Kâtibî	3	4	7
İnfaz ve Koruma Başmемuru	1	6	7
İnfaz ve Koruma Memuru	12	141	153
Kaloriferci	-	1	1
Hizmetli	1	1	2
Şoför	-	3	3
Teknisyen (İnşaat)	-	1	1
TOPLAM			198

18. Kurumda gündüz ve dörtlü vardiya sistemi⁶ olmak üzere iki farklı mesai tipi uygulanmaktadır. Gündüz mesai sisteminde; vardiya sisteminde görevlendirilenlerin dışında kalan diğer personel 08.00–17.00 saatleri arasında çalışmaktadır. Vardiya sisteminde görevli personel ise 08.00–20.00 ile 20.00–08.00 saatleri arasında çalışmaktadır.
19. Kurumda görev yapan 72 personel (66 İnfaz ve Koruma Memuru ile 6 İnfaz ve Koruma Başmемuru) dörtlü vardiya sistemine göre, kalan 118 personel ise gündüz mesai sistemine göre çalışmaktadır.
20. Kurumda görev yapan personelin, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü (CTE) Personel Daire Başkanlığı tarafından verilen hizmet içi eğitimleri düzenli olarak aldığı öğrenilmiştir. Bu kapsamda alınan eğitimler arasında; “Kuruma kabul işlemleri eğitimi, Personel Disiplin İşlemleri Eğitimi, Ceza İnfaz Kurumu Kâtibî Yetiştirme Eğitimi, Vardiya İşlemleri Eğitimi, Terör Uzmanlaşma Eğitimi, İntihar ve İntihar Önleme Eğitimi, İnfaz ve Koruma Memuru Yetiştirme Eğitimi, Sağlık Uygulamaları Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) Ekranları Kullanımı Eğitimi, Hükümlü Disiplin İşlemleri Eğitimi, İntihar ve İntihar Önleme Eğitimi, İlaç Takip Sistemi Programı Uygulayıcı Eğitimi, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Arama ve Kurtarma Ekibi (CEKUT) Eğitimleri, Personel Disiplin İşlemleri Eğitimi, Araştırma Değerlendirme Formu (ARDEF), Mahkûm Kabul Birimi Eğitimleri, Madde Bağımlılığı Hekim Eğitimi, İdare ve Gözlem Kurulu Sekretarya İşlemleri Eğitimi, İş sağlığı ve Güvenliği Eğitimi, Mesleki Müdahale Teknik ve Taktikleri Eğitimi, Ziyaretçi Kabul Eğitimi, Emanet Para ve Kıymetli Eşya İşlemleri Eğitimi, Telefonla Görüşürme İşlemleri Eğitimi” yer almaktadır.
21. Personelin insan hakları eğitimi, kişiler arası iletişim ve işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin özel bir eğitim almadığı, CTE tarafından planlanan eğitimlerin alındığı ve planlaması yapılan

6 Dörtlü vardiya; 08.00-20.00 arası çalışan personelin 24 saat dinlendiği; 20.00-08.00 arası gece çalışan personelin ise 48 saat dinlendiği çalışma sistemini ifade eder.

eğitimlerin gelecek dönemlerde alınmaya devam edileceği ifade edilerek Kurum personelinin hassas gruplara yaklaşım konusunda yeterli donanım ve bilgiye sahip olduğu belirtilmiştir.

C. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

22. 545 kişi kapasiteli Kurumda; ziyaret tarihi itibarıyla 343 hükümlü, 95 hükümlü ve 24 tutuklu olmak üzere toplam 462 mahpus barındırılmaktadır. Bu mahpuslardan 43'ü yabancı uyrukludur. Kurumda engelli, kadın ve çocuk mahpus bulunmamakta olup yalnızca erkek mahpus bulunmaktadır.
23. Kurumda; kronik hastalığı bulunan 89 mahpus⁷ bulunmaktadır. İlgili mahpusların bazılarının ise birden çok kronik hastalığı bulunduğu bilgisi edinilmiştir.
24. Ziyaret tarihi itibarıyla Kurumda, 23 kişinin 5275 sayılı Kanun'un 9/3 maddesi kapsamında cezasını infaz eden, eylem ve tutumları nedeniyle tehlikeli hâlde bulunan ve özel gözetim ve denetim altında bulundurulmaları gerekli olduğu saptanan tehlikeli mahpus olduğu, bu mahpusların tek kişilik odalarda barındırıldığı öğrenilmiştir.
25. Kurum İdaresi tarafından iyi halli bulunan ve tek kişilik odada kalan mahpusların, İdare ve Gözlem Kurulu kararıyla 3 kişiyi geçmeyecek şekilde anlaştıkları mahpuslarla havalandırmaya çıkabildikleri belirtilmiştir. Mahpusların odalara yerleşiminin mevzuata uygun olarak hükümlülük süreleri ve suç türlerine göre gruplandırıldığı görülmüştür. Bu konuda mahpuslardan herhangi bir şikâyet edinilmemiştir.

III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. Fiziksel Koşullar

26. Kurum 22 ay önce hizmete açılmış olduğundan fiziksel koşullarının genel olarak iyi olduğu gözlemlenmiştir.
27. Kurumun ziyaretçi kabul biriminde göz biyometrisi tanıma sistemi, duyarlı kapı ve X-ray cihazı bulunmaktadır. Jandarma ile infaz ve koruma memurları gözetiminde duyarlı kapı sisteminden geçip üst araması gerçekleştirilen ziyaretçiler; elektronik turnike kapıları önünde biyometrik tanıma sistemine göz irisini tarattıktan sonra Kuruma giriş yapabilmektedir. Bu prosedür, Kurum personeli ve tüm ziyaretçiler için uygulanmaktadır.
28. Ziyaret esnasında ifade alma ve sorgu işlemleri ile duruşmaların yürütülmesinde yararlanılan iki adet Ses ve Görüntülü Bilişim Sistemi (SEGBİS) cihazı bulunduğu görülmüştür.
29. Mahkûm kabul servisinde Kuruma yeni kabulü yapılan mahpuslar için bir tanesi 4 kişilik ve bir tanesi 5 kişilik olmak üzere iki müşahede odası bulunmaktadır. Bu odada geçen süre içerisinde mahpusların Kuruma uyumu için gerekli işlemlerin yapıldığı, Kurum hekimi tarafından muayene

7 1 AIDS, 12 Astım, 1 diyalize bağlı 1 diyalize bağlı olmayan olmak üzere 2 Böbrek yetmezliği, 1 Çölyak, 7 Diyabet, 5 Epilepsi, 1 kısmi felç, 4 Hepatit B, 2 Hepatit C, 20 Hipertansiyon, 1 Huzursuz bacak sendromu, 1 iyi huylu prostat büyümesi, 9 Kalp-Damar Hastalığı, 3 Kanser, 3 KOAH, 1 Kronik ven yetmezliği, 1 MS hastalığı, 2 Prostat, 3 Romatizma, 2 Uyku apnesi, 7 Psikiyatrik rahatsızlığı bulunan ve 1 şizofreni ve 1 uyuz hastalığı bulunan mahpus bulunmaktadır.

edildiği, psikososyal servis personeli tarafından bilgilendirildiği belirtilmiştir. Müşahede süresinin üç günü geçmediği öğrenilmiştir⁸.

30. Kurum personeli tarafından, Kuruma gelen kargoların haftada bir açıldığı, arama köpekleri eşliğinde kontrol işlemleri gerçekleştirildikten sonra uygun görülen eşyaların mahpuslara teslim edildiği belirtilmiştir.
31. Kurumda bir adet emanet eşya deposu bulunmakta olup burada Kuruma yeni gelen mahpusların eşyaları ve mahpusların yakınlarının kargo ile gönderdiği eşyalar bulunmaktadır. Mahpusun beraberinde getirmiş olduğu eşya ve elbiseler emanet eşya memuru tarafından emanet eşya deposuna alınmakta ve depoya alınan malzemelerin cinsi ve sayısına göre UYAP dosyasına üst arama tutanağı şeklinde kaydedilmektedir.
32. 6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen deprem felaketi sebebiyle Kahramanmaraş Türkoğlu 1 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan zorunlu nedenlerle nakledilen 36 mahpusun eşyalarının getirilmesi noktasında sorunlar yaşandığı, hala oradaki eşyalarını alamayan mahpusların bulunduğu belirtilmiştir. Ziyaret esnasında görüşme yapılan mahpuslar tarafından depremden 56 saat sonra Kahramanmaraş Türkoğlu 1 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan zorunlu nedenlerle Antalya S Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna nakillerinin gerçekleştirildiği, deprem nedeniyle nakledildikleri için eşyalarının taşınmasında herhangi bir ücret alınmadığı, ancak aralarında hala eşyaları kendilerine teslim edilmeyen depremzede mahpusların bulunduğu belirtilmiştir.
33. Kuruma hükmü kesinleşerek, tutuklanarak, mahkeme ve hastane sevklerinden veya başka ceza infaz kurumlarından nakil yoluyla gelen mahpuslar, mahkûm kabul kısmından Kuruma kabul edilmektedir. Mahpusların Kuruma girişleri esnasında detaylı arama için mahkûm kabul alanında önlük bulunmaktadır.
34. Kuruma yeni kabulü yapılan, hastane veya adliyeye sevk edilen mahpusların işlemleri mahpus giriş çıkış kapısından yapılmaktadır. Detaylı arama bu bölümde gerçekleştirilmektedir.
35. İncelemeyi gerçekleştiren heyet üyeleri tarafından ziyaret esnasında Kurumda bulunan yangın söndürme tüplerinin 2020 yılı Kasım ayında doldurulduğu, sonrasında herhangi bir kontrolden geçmediği görülmüştür.
36. Kurumda tek kişilik odalar; yatak, eşya dolabı, televizyon ünitesi, tuvalet ve banyonun bulunduğu tek kattan oluşmaktadır. Tekli odaların yaşam alanı büyüklüğü 12 metrekare olup oda içerisinde 2,6 metrekarelik tuvalet ve banyo alanı mevcuttur. Yan yana bulunan üç tekli oda aynı havalandırmayı kullanmaktadır.
37. Kurumda 2 kat olarak planlanan 3 kişilik odalar; mutfak, oturma alanı, televizyon ünitesi, tuvalet ve banyo bölümünün bulunduğu alt kat; yatakların, eşya dolaplarının bulunduğu üst kat ve

8 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Kuruma alınma ve kayıt işlemleri" başlıklı 55'inci maddesine göre; "Kuruma gelen her hükümlü kabul odasına alınır. Bu süre içerisinde hükümlünün Kuruma uyumuna yönelik yardım yapılarak, gerekli olan bilgiler sözlü ve yazılı olarak kendisine bildirilir. Kabul odasına alınan hükümlü burada en çok üç gün kalır."

havalandırma alanından oluşmaktadır. Üç kişilik odaların yatakhane alanı büyüklüğünün 19,5 metrekare, yaşam alanı büyüklüğünün 21 metrekare, havalandırma avlularının ise 32,6 metrekare olduğu öğrenilmiştir.

38. İncelenen tüm odalarda anons sistemi ve acil durum butonu bulunduğu görülmüştür. Mahpuslar anons sisteminin sorunsuz çalıştığını, acil durum butonuna basıldığında kısa süre içinde personelin odalara geldiğini ifade etmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede acil durum butonunun çalışmasında bir sorun bulunmadığı teyit edilmiştir.
39. Yapılan incelemelerde Kurum kapasitesinin altında mahpus kaldığı için kapasitenin aşılmadığı, kalabalıklaşma sorununun olmadığı görülmüştür. Bununla birlikte Kurumda kapasite aşımı sorunu olmadığı için mahpusun cezasının infazı tek kişilik odada kalmasını gerektirmese dahi mahpusun bu yönde talepte bulunulması halinde tek kişilik odada barındırılabilirdiği Kurum İdaresi tarafından ifade edilmiştir.
40. Kurumun ısıtılması, yakıt olarak doğalgaz kullanılan merkezi sistem aracılığıyla sağlanmaktadır. Odalarda, koridorlarda ve Kurumun diğer tüm eklentilerinde döküm kalorifer peteği bulunduğu görülmüştür.
41. Kurumda bulunan mahpuslara, mevsim şartlarına uygun olarak battaniye, nevresim, yastık vb. malzemelerin dağıtıldığı, mahpusların talebi olması durumunda yaz aylarında battaniyelerin toplanıp sonbaharda yeniden dağıtıldığı belirtilmiştir. Ayrıca yıpranma olması durumunda veya diğer ihtiyaç durumlarına göre taleplerin değerlendirildiği ifade edilmiştir. Ziyaret edilen yerlerde ısınma problemi ile karşılaşılmadığı görülmüş olup görüşme yapılan mahpuslar tarafından da ısınmaya ilişkin bir problem iletilmemiştir.
42. Kurum İdaresi tarafından, ağırlaştırılmış müebbet ve hücre cezası infazının dışında kalan mahpusların odalarının havalandırma kapısının yaz aylarında saat 08.00'de açıldığı ve akşam 20.00'de kapatıldığı belirtilmiştir. Günlerin kısaldığı dönemlerde odaların havalandırma kapılarının İdare ve Gözlem Kurulu Kararı doğrultusunda gün batımının hemen öncesinde kapatıldığı, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası infaz edilen mahpusların günlük bir saat, iyi hali bulunan mahpusların ise günlük iki saat havalandırmadan faydalandırıldığı belirtilmiştir.
43. Kurum İdaresi tarafından, tüm 3 kişilik odaların alt katında havalandırma bahçesi bulunduğu, alt katta bulunan tek kişilik odaların tamamında da havalandırma bahçesi bulunduğu, ancak A ve C Bloкта alt katta bulunan 10 tek kişilik odanın bağımsız havalandırmalarının bulunmadığı, üst kattaki tek kişilik olan ağırlaştırılmış müebbet rejimine tabii mahpusların barındırıldığı odaların havalandırma bahçesi bulunmadığı; bu nedenle ağırlaştırılmış müebbet rejimine tabii mahpusların personeller nezaretinde İdarece belirlenen saatlerde alt katta bulunan ortak havalandırma alanlarına çıkarıldığı belirtilmiştir.
44. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde anılan saatlerde havalandırmaların açıldığı ve kapatıldığı, her koğuşun kendine ait bir avlusu olduğu ve odalarda kalabalıklaşma sorunu yaşanmadığı için havalandırmayla ilgili bir sorun yaşanmadığı belirtilmiştir.

45. Kurum İdaresi tarafından Kurumun su ihtiyacının aynı kampüs içerisinde yer alan Antalya Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından sağlandığı belirtilmiştir.
46. Su analizlerinin Antalya Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından yaptırıldığı ifade edilmiştir. Antalya Valiliği İl Sağlık Müdürlüğü Antalya Halk Sağlığı Laboratuvarından alınan analiz raporları üzerinde yapılan inceleme sonucunda, suyun içilebilir nitelikte olduğu ve ilgili Yönetmelik'e⁹ uygun olduğu anlaşılmıştır.
47. Mahpusların içme suyu ihtiyacını musluk suyundan karşıladığı, ayrıca Kurum kantininde 1,5 ve 5 litrelik suların satışının yapıldığı görülmüştür.
48. İdare, koğuşlara suyun dağıtılmasının su otomasyon sistemi tarafından belirli bir kota doğrultusunda yapıldığı, bu kota gereği mahpusların bulunduğu odalara her gün kişi başı 100 litre sıcak 200 litre soğuk olmak üzere 300 litre su verildiği bilgisini paylaşmıştır. Sıcak suya erişim hususunda mahpuslardan herhangi bir şikâyet gelmemiştir.
49. Kurumda kalan mahpusların oda temizliğinin mahpusların kendileri tarafından yapıldığı, temizlik malzemelerinin kantinde satıldığı, maddi durumu yeterli olmayan hükümlü ve tutuklulara Kurum tarafından temizlik malzemesi verildiği ifade edilmiştir.
50. Kendi başına odasının temizliğini yapamayacak durumda mahpus bulunması halinde Kurum personeli tarafından gerekli desteğin sağlandığı ifade edilmiştir.
51. Ziyaret esnasında Kurumun genel temizliğine daha fazla özen gösterilmesi gerektiği tespit edilmiş, özellikle ortak alanların temizliğini gerçekleştiren ve Kurumda çalışmakta olan işçi mahpusların sayısının artırılması ile bu sorunun giderilebileceği değerlendirilmiştir.
52. Kurum bünyesinde yer alan çamaşırhanede 3 adet çamaşır makinesi ve 3 adet kurutma makinesi bulunmaktadır. Mahpusların talep dilekçelerine istinaden 25 Türk Lirası karşılığında bedeli mahpusların emanet para hesaplarından kesilmek üzere yıkama işlemi yapılmaktadır. Kurum İdaresi tarafından maddi durumu iyi olmayan mahpusların kıyafetlerinin bedelsiz şekilde yıkandığı, bu hususta mahpuslara ait filelerin birbirine karıştırılmamasına özen gösterildiği ifade edilmiştir.
53. Ziyaret esnasında Kurumda 1 adet terzihanenin bulunduğu, tamir, paça ve ütü gibi işlemlerin de bu alanda yapıldığı görülmüştür.
54. Ziyaret esnasında Kurumda bir berberhanenin bulunduğu, berberhanede iki işçi mahpus ve bir nöbetçi memur çalıştığı, berberhanenin Kurum personeli tarafından da kullanıldığı görülmüştür. Mahpuslar her ay odalara dağıtılan tıraş makineleri ile bir infaz ve koruma memuru gözetiminde koğuş kapısının önüne çıkarak koridorda ve kameranın görebileceği bir açıda olacak şekilde saç tıraşı olabilmektedir. Tekli odalarda kalan mahpuslar ise taleplerine göre Kurum berberhanesinde tıraş edilmektedir. Kurum İdaresi tarafından berberin haricinde kantinde

9 17/2/2005 tarihli ve 25730 sayılı İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik.

satılan tıraş makinesinin temin edilmesi ile mahpusların kendi tıraşlarını yapma imkânları bulunduğu ifade edilmiştir.

55. Kurumda 14 m² büyüklüğünde 2 adet doku hasarı ve travma önleyici oda (yumuşak oda) bulunmaktadır. İncelemeyi gerçekleştiren heyet üyeleri tarafından ziyaret esnasında yumuşak odaların hijyen açısından yeterli olmadığı, yumuşak odaların standartlara uygun olmadığı, öncelikle odaların kaplı olduğu dolgu malzemesinin yumuşak olmadığı, odanın zemininde ise yumuşak dolgu malzemesinin hiç bulunmadığı görülmüştür.
56. Yumuşak odalarda havalandırma bulunmakla beraber doğal havalandırmaya imkân sağlayacak herhangi bir pencere bulunmamaktadır. Bu durum, odaya gün ışığının girmesini engellediğinden dolayı yumuşak odaların doğal ışık almadığı tespit edilmiştir.
57. Ziyarete yumuşak odanın, anlık ve eski tarihli kamera görüntüleri izlenmiş, kör noktalarının bulunmadığı anlaşılmıştır. Yumuşak odaların bir köşesinde bir adet tuvalet bulunduğu ve odada bulunan tuvaletin kamera açısı içerisinde kaldığı tespit edilmiştir. İdare, yumuşak odalarda tuvalet kısmının görünmemesine yönelik önerileri dikkate alacağını ifade etmiştir.
58. Yumuşak oda kamera kayıtlarının incelenmesi esnasında bir mahpusun elleri arkadan kelepçelenmiş şekilde yumuşak odada tutulduğu görülmüştür. İdare tarafından, mahpusun kendine ve çevresine zarar verme eğiliminin çok yüksek düzeyde olduğu, bu nedenle kelepçeli olarak tutulduğu belirtilmiştir. Söz konusu mahpusun, daha önce infaz ve koruma memurlarına yönelik saldırgan tavır ve tutumlar sergilediği olaylara ilişkin tutanaklar ziyaret heyetinin bilgisine sunulmuştur. Mahpus, Ziyaret Heyetinin görüşme talebini kabul etmemiştir.
59. Yumuşak odaya alınanlara ilişkin kayıt defterinin tutulduğu görülmüş olup, Heyet tarafından kayıt defteri incelendiğinde yumuşak odanın Kurum faaliyete geçtiği tarihten itibaren 23 defa kullanılmış olduğu, kayıtlarda mahpusların odaya alınma sebepleri hanesinin doldurulmuş olduğu görülmüştür. Ancak, ziyaret heyeti tarafından yumuşak oda kullanım kayıtlarının düzenli olarak tutulmadığı tespit edilmiştir. Kayıt defteri ve kamera kayıtları birlikte incelendiğinde mahpusların odaya alınma ve odadan çıkış saatleri arasında fark olduğu, kayıt defterinde çıkış saati belli olmayan mahpus kayıtlarının olduğu, 5/01/2022 tarihinde saldırgan hareketlerde bulunduğundan dolayı sakinleşmesi amacıyla saat 22.15'te yumuşak odaya alınan bir mahpusun ertesi gün sabah saat 08.38'de yumuşak odadan çıkartıldığı; benzer şekilde 13/5/2022 tarihinde saldırgan hareketleri bulunduğu gerekçesiyle memurlara zarar vermemesi için saat 16.48'de yumuşak odaya alınan bir mahpusun ertesi gün 14/5/2022 tarihinde saat 10.19'da çıkartıldığı tespit edilmiştir.
60. Ziyaret esnasında görüşme yapılan infaz ve koruma memurları tarafından, kendisine ve çevresine zarar verme olasılığı bulunan mahpusların sakinleşmeleri için götürüldükleri yumuşak odada tutuldukları süre boyunca kameradan izlendiği ve durumunun kontrol edildiği, mahpusun durumunun personel tarafından kısa aralıklarla kontrolden geçirildiği, sakinleştiği görüldükten sonra koğuşuna alındığı ifade edilmiştir. Ancak incelenen kamera kayıtlarından uzun süre bu odada tutulan kişilere yemek dağıtımının yapılmadığı tespit edilmiştir.

61. 388 çeşit ürün bulunan kantinde ziyaretin gerçekleştirdiği hafta 18 çeşit meyve ve sebzenin satışının yapılacağı öğrenilmiştir. Ürün çeşitliliği fazla olan kantinde; futbol topu, voleybol topu, kuş besleyen mahpuslar için kuş yemi, el örgüsü için simli ip gibi çeşitli ürünlerin bulunduğu görülmüş olup talep dilekçeleri ile istenen ürünlerin memurlar aracılığıyla mahpuslara ulaştırıldığı öğrenilmiştir.
62. İdare, kantinde satılan ürünlerin listelerinin ve satış fiyatlarının güncel olarak mahpusların bulunduğu oda ve koğuşlara dağıtıldığı bilgisini vermiştir. Kantin fiyat listesinin aynı zamanda Kurum yayının yapıldığı TV kanal listesinde de gösterilmekte olduğu görülmüştür. Ziyaret Heyetinin kantinde yaptığı incelemede, ürün çeşidinin oldukça fazla olduğu, temel ihtiyaç maddesi olarak kabul edilen ürünlerin satışının yapıldığı ve ürün fiyatlarının piyasa şartlarına göre makul olduğu gözlemlenmiştir.
63. Görüşülen mahpuslardan bazıları kantin fiyatlarının çok hızlı değiştiğini ve satılan ürünlerin fiyatlarının pahalı olduğunu iddia etmiştir. İdare tarafından kantin fiyatlarının CTE tarafından belirlendiği, fiyatların artış hızına bağlı olarak kantin fiyat listesinin de güncellenerek duyurulduğu ifade edilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından kantinde yapılan incelemede; farklı alım güçlerine göre çeşitli ürün türlerinin olduğu, kantin genelinde ürün çeşitliliğinin yeterli olduğu, talep edilen markaların bulunduğu görülmüştür.
64. Kantin bölümünde görevli personel ile yapılan görüşmede, kantinde satılan çamaşır ipi, tırnak makası gibi farklı amaçlarda da kullanılabileceği düşünülen ürünlerin takibinin yapıldığı, kişilerin kaydının tutulduğu, elinde eskisi olan ürün görüldükten sonra yenisi ile değişim amacıyla satışın yapıldığı öğrenilmiştir.

B. Yönetim ve Personelin Tutumu

65. Yapılan görüşmelerde mahpuslar, kendilerine karşı işkence ya da kötü muamele konusu olabilecek herhangi bir davranışla karşılaşmadıklarını, genel olarak İdare ve Kurum personelinin kendilerine yönelik tutum ve davranışlarından memnun olduklarını belirtmişlerdir.
66. Kurumda hasta, yaşlı ve yabancı olan hassas grup olarak nitelendirebilecek mahpusların bulunduğu, hasta mahpuslar için gerekli sağlık malzemelerinin Kurum tarafından temin edilerek ihtiyaç sahibi mahpuslara ulaştırıldığı, yaşlı ve hasta mahpuslara gerekli hallerde yardımcı olduğu öğrenilmiştir.
67. Kurumda sayımların sabah 08.00, akşam 20.00 saatlerinde olmak üzere, mevsim şartlarına göre bazen oda içerisinde, bazen de havalandırma alanlarında, güvenlik ve gözetim servisi görevlilerinden oluşan ekipler tarafından yapıldığı öğrenilmiştir.
68. Son 1 yıl içerisinde Kurumda isyan olayı yaşanmamış olup, ziyaret tarihinden 9 gün önce 7/3/2023 tarihinde ağırlaştırılmış müebbet hükümlüsü olan bir mahpus intihar etmiştir. Mahpusun saat 17.30 civarında akşam yemeği dağıtımında kendi yemeğini aldığı, bu esnada durumunda herhangi bir olumsuzluk ve şüpheli bir durumun gözlemlenmediği tespit edilmesine rağmen, akşam vardiya değişimi için sayım yapıldığı esnada adı geçen hükümlünün

odasının içerisine saat 20.12'de girildiği, tuvalet kapısı kapalı olduğundan seslenildiği, cevap alınamaması üzerine tuvalet kapısının açıldığı mahpusun bileğini kesip tuvalet penceresinin demir parmaklıklarına çamaşır ipiyle kendini asıp intihar ettiğinin görüldüğü, ivedi bir şekilde 112 Acil Çağrı Merkezinin arandığı, durumdan sıralı amirler Nöbetçi Müdür, Kurum en üst amiri ve Nöbetçi Savcılığın haberdar edildiği, saat 20.40'ta Kuruma gelen 112 Acil Servisi tarafından mahpusun öldüğünün tespit edildiği ve sağlık ekipleri tarafından ölüm raporu düzenlendiği aktarılmıştır.

69. Ziyaret esnasında görüşme yapılan mahpuslardan bazıları tarafından, iyi hali bulunan mahpuslar için eş ve aile görüş ödülünden yararlanma talep edilmesine rağmen telefonla görüşme süresinin artırılması haricinde başka hiçbir ödülden yararlandırılmadıkları iddia edilmiştir. Ziyaret esnasında Kurumun üst katında yer alan 4 adet aile görüş odasının daha önce hiç kullanılmadığı öğrenilmiştir. Hükümlü ve Tutukluların Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik'e göre ödülden yararlandırılanların listesi incelendiğinde açık görüş süresini uzatma ve telefonla görüşme süresini artırma haricinde mahpusların farklı ödüllerden yararlandırılmadığı anlaşılmıştır.

C. İşkence ve Kötü Muamelenin Önlenmesi, Disiplin ve Şikâyet Mekanizmaları

70. Dilekçelerin sabah sayımında hazır kuvvette görevli personel tarafından günlük olarak alındığı, dilekçenin konusu ve mahiyeti açısından tasnif edilerek ilgili birimlere havale edildiği, mahpusların tekrar dilekçe vasıtası ile çıkış numarası istemesi halinde infaz birimi tarafından dilekçe çıkış numarasının paylaşıldığı, Kurumun İdare ve Gözlem Kurulu Bürosunda 21/3/2022-21/3/2023 tarihleri arasında yapılan UYAP kayıtları ve belge incelemesinde mahpuslar tarafından yazılan 312 adet itiraz talepli dilekçenin Antalya Ceza Mahkemeleri Ön Bürosuna çıkışlarının yapıldığı öğrenilmiştir.
71. Ziyaret esnasında mahpuslarla yapılan görüşmelerde dilekçelerin işleme konmasında bir sorun olmadığı öğrenilmiştir. Taleplerinin hızlı bir şekilde hayata geçirildiği, kalabalıklaşma sorunu olmadığı için işlerin hızlı bir şekilde yürüdüğü aktarılmıştır. Mahpuslar talep ettikleri zaman infaz ve koruma memurlarıyla, idare memurlarıyla ve üst düzey yöneticilerle görüşebildiklerini belirtmişlerdir.
72. Son 1 yıl içerisinde kötü muamele iddiasıyla toplam 5 mahpus başvuruda bulunmuştur ancak yapılan inceleme ve araştırmalarda iddiaların gerçek olduğuna yönelik herhangi bir veriye ulaşılamayarak bu şikâyet başvuruları hakkında kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verilmiştir.
73. Kurumda toplam 629 adet güvenlik kamerası bulunduğu belirtilmiştir. Kurum İdaresinden güvenlik kameraları ile Kurum içi ve çevresinin, havalandırma bahçelerinin, çatıların, 3 kişilik odaların ortak yaşam alanlarının, oda giriş kapılarının ve bahçe kapılarının 24 saat boyunca izlenerek kayıt altına alındığı bilgisi edinilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede odalarda yatakhane bölümleri hariç kör noktanın bulunmadığı görülmüştür.

74. Güvenlik kameralarından gelen görüntüyü kayıt eden DVR cihazının¹⁰ özelliğine göre değişmekle birlikte kamera kayıtlarının geriye dönük olarak bir yıl saklandığı tespit edilmiştir. Ziyaret esnasında merkez kontrol odasında görev yapmakta olan infaz ve koruma memurları tarafından Ziyaret Heyeti üyelerine Kurum açıldığından beri kamera kayıtlarının tutulduğu ve yedek olarak arşivlendiği, ifade alma odalarında kameraların bulunduğu, ifade alma odalarına kameraların yaklaşık bir yıl önce takıldığı bilgisi verilmiştir.
75. Kurumda bulunan yumuşak odalarda da 2 adet kamera bulunduğu, kameraların odalarda kör nokta olmayacak şekilde çaprazlama yerleştirildiği, bu alandaki kameraların da 24 saat esasına göre geriye dönük 1 yıl süreyle kayıt aldığı tespit edilmiştir.

D. Beslenme

76. Kurumun yemekleri, Adalet Bakanlığı CTE Genel Müdürlüğü tarafından belirlenen günlük iaae bedeli göz önünde bulundurularak, sabah, öğlen ve akşam olmak üzere üç öğün olacak şekilde haftalık yemek listesine göre Antalya Açık Ceza İnfaz Kurumunda hazırlanmaktadır. Yemeklerin dağıtımının odalarda kalan mahpus sayısına göre belirlendiği ve görevli memur eşliğinde odalara dağıtımın yapıldığı belirtilmiş, Kurum personeli ile mahpusların aynı yemeği tükettiği görülmüştür.
77. Ziyaret tarihinde Kurumda 63 özel beslenme ihtiyacı olan mahpus¹¹ bulunmaktadır. Bu mahpuslara uzman hekimden aldıkları sağlık raporuna istinaden diyet yemek verildiği öğrenilmiştir. Ayrıca kişisel tercihleri gereği vegan veya vejeteryan yemek almak isteyen mahpuslara dilekçelerine istinaden almak istedikleri yemek çeşidinin verildiği belirtilmiştir. Çölyak hastası olan bir mahpusa özel glütensiz yemek hazırlandığı, diğer özel beslenme ihtiyacı bulunan mahpuslara yağsız ve tuzsuz yemek veya protein zengini diyet yemekler çıkarıldığı belirtilmiştir. Vejeteryen beslenen bir mahpus tarafından kendisine vejeteryen menü sağlandığı belirtilmiştir.
78. Yapılan incelemede yemek numunelerinin mevzuata¹² uygun olarak 72 saat boyunca saklandığı ve önceki günlere ait yemek numunelerinin de mutfakta bulunduğu görülmüştür.
79. Kendileri ile görüşme yapılan mahpuslardan yemeklerin lezzeti ve porsiyonu konusunda herhangi bir şikâyet alınmamıştır.

E. Sağlık, Bakım, Psikososyal Servis Hizmetleri

80. Kurumda bulunan sağlık servisinde; muayene, ilaç takibi, aşılama, basit tıbbi müdahale, açlık grevi takipleri ve hastane sevk işlemleri yapılmaktadır. Kurum, aile hekimliği ve dış hekimliği

10 Güvenlik kameraları üzerinden gelen görüntüyü kayıt altına alabilen cihazlara Dijital Kayıt Cihazı (DVR) adı verilmektedir.

11 22 mahpusun diyet yemek raporu, 26 mahpusun vejeteryan yemek raporu, 9 mahpusun gastrit-reflü-ülser yemek raporu, 4 mahpusun diyabetik yemek raporu, 1 mahpusun vegan yemek raporu ve 1 mahpusun da yağsız diyet raporu bulunmaktadır.

12 26/9/2008 tarihli ve 27009 sayılı Gıda Güvenliği ve Kalitesinin Denetimi ve Kontrolüne Dair Yönetmelik'in 8'inci maddesine göre; "Kamu-özel kurum ve kuruluşları ile mahallinde üretilerek toplu tüketime sunan işyerleri ve yemek fabrikaları, ürettiği yemek partisinin her çeşidinden alınan bir örneği 72 saat uygun koşullarda saklamakla yükümlüdür."

olmak üzere 2 bölümden oluşmaktadır. Bu bölümlerde 1 diş hekimi, 4 sağlık memuru ve 2 infaz ve koruma memuru çalışmaktadır. Sağlık servisinde görev yapan personel, hafta içi 08.00-17.00 saatleri arasında görev yapmaktadır. Gündüz 2 kadın sağlık memuru gece 2 erkek sağlık memuru olmak üzere 2 vardiyada hizmet verildiği belirtilmiştir.

81. Kurumunun mevcudunun 1000 mahpustan az olması sebebi ile sürekli aile hekimi bulunmadığı, aile hekiminin geçici olarak çarşamba ve cuma günleri olmak üzere haftanın 1 tam ve 1 yarım günü görev yaptığı bilgisi edinilmiştir. Bununla birlikte, her Perşembe yarım gün Antalya Eğitim ve Araştırma Hastanesinden psikiyatri uzmanının geldiği bilgisi edinilmiştir. Psikiyatri uzmanı tarafından, psikiyatri bölümüne sevki uygun görülen hastaların muayene işlemlerinin Kurum revirinde gerçekleştirildiği öğrenilmiştir.
82. Mahpusların, Kuruma ilk kabulünde yapılan muayenede kronik rahatsızlığının olup olmadığını sorulduğu, eğer varsa tetkiklerinin yapılarak tedavilerinin sağlandığı belirtilmiştir. Kronik hastalıkları bulunan mahpusların, dilekçe ile başvurmaları beklenmeksizin, düzenli aralıklarla sağlık kontrollerinin yapıldığı belirtilmiştir.
83. Sağlık Biriminde mahpuslara ait ilaçlar, revirde yer alan kapalı kilitli bir odada kapalı kilitli dolap içerisinde saklanmakta olup infaz ve koruma memurlarının gözetiminde sağlık memuru tarafından dağıtılmaktadır. Yeşil ve kırmızı reçeteli ilaçlar, ayrı bir odada kilitli dolaplarda saklanmaktadır. Antidepresan, psikiyatrik ilaçlar ve kötüye kullanılma riski olan yeşil reçeteleri ilaçlar sağlık birimi tarafından kontrollü şekilde günlük dozlar halinde mahpuslara verilmektedir. Hekimler tarafından reçete edilen ilaçlar Antalya Eczacılar Odası tarafından belirtilen kota dâhilinde belirtilen eczaneler tarafından temin edilerek mahpuslara imza karşılığı teslim edilmektedir. Yapılan incelemelerde, ilaçların saklama koşullarına uygun olarak tutulduğu, son kullanma tarihi geçen ilaç bulunmadığı görülmüştür.
84. İleri tetkik ve tedavi için hastane sevki uygun görülen hükümlü ve tutukluların günlük olarak Jandarma Tabur Komutanlığına liste bildirilerek sevkinin gerçekleştirildiği, Ceza İnfaz Kurumları yerleşkesinin bulunduğu yere yakın sağlık kuruluşunun yaklaşık 30 kilometre uzaklıkta olmasından dolayı sevlerde sorun yaşandığı bildirilmiştir. Kendileriyle görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından da hastane sevlerinde uzun süreli gecikmeler yaşanabildiği belirtilmiştir.
85. Mahpusların sevkinin yapıldığı Antalya Eğitim ve Araştırma Hastanesinin işleyişi nedeni ile her gün belirli sayıda mahpusun sevkinin gerçekleştirildiği, meydana gelen deprem felaketi sonrası birçok Jandarma personelinin farklı şehirlerde geçici süreyle görevlendirilmesi nedeniyle Ceza İnfaz Kurumları Yerleşkesinde bulunan Jandarma Tabur Komutanlığının yeterli personeli bulunmadığı, bu sebeple Jandarma Genel Komutanlığı tarafından sevk işlemlerine ilişkin sınırlamalar getirildiği, ziyaret tarihi itibarıyla günlük hastaneye sevk edilebilecek mahpus sayısının dört olarak belirlendiği ve bu sayının kendilerine yazı ile bildirildiği, kişilerin sağlık durumları özelinde değerlendirme yapılarak sevk edilecek 4 kişinin belirlendiği, acil olmayan sevlerin ertelenmek durumunda kaldığı, bunun da mahpuslar açısından mağduriyet yarattığı

belirtmiştir. Bu nedenle, yeterli sayıda sevk yapılamadığı ve sevk sürelerinin gün geçtikçe uzadığı ifade edilerek Antalya Ceza İnfaz Kurumları yerleşkesinde 5 ceza infaz kurumu bulunduğu gözetilerek yerleşkede hastane bulunmamasının bahsedilen sorunların en büyük nedeni olduğu dile getirilmiştir.

86. Sağlık Birimi tarafından kronik hastalıkları bulunan mahpusların sağlık durumlarına ilişkin takiplerin titizlikle yapılmakta olduğu; kronik hastalığı bulunan mahpusların düzenli olarak uzman hekim kontrollerine gönderildiği, Kurumun mevcudunun 462 olması ve aile hekiminin haftanın 1 tam günü ve yarım günü görev yapması nedeni ile o hafta dilekçesi bulunan tüm mahpusların doktor muayenesinin yapıldığı belirtilmiştir.
87. Acil bir sağlık sorunu meydana geldiğinde, ilk tedavinin kurum sağlık personelleri tarafından yapıldığı, Kurum sağlık imkânlarının yetersiz olduğu durumlarda 112 Acil Çağrı Merkezi aranarak ambulansın Kuruma çağrıldığı ifade edilmiştir.
88. 2022 yılı istatistikî verilerine göre acil olarak ambulans ile hastaneye sevk edilen mahpus sayısının toplamda 137 olduğu, yıl içerisinde hastaneye sevk edilen tüm mahpusların sayısının 2.270 olduğu, yıl içerisinde Kurum tabipliğinde toplamda 3.793 tedavi ve muayene işleminin gerçekleştirildiği bilgisi paylaşılmıştır.
89. Kurumda aile hekiminin bulunmadığı zamanlarda da hastaneye sevk edilen mahpuslar için ambulans talebinde bulunulduğu belirtilmiştir. Paylaşılan sağlık verileri incelendiğinde, ziyaretin gerçekleştirildiği 2023 yılının Mart ayı içerisinde 01/3/2023- 16/3/2023 tarihleri arasında hastaneye sevk edilmeyi bekleyen 100 mahpusun bulunduğu görülmüştür.
90. Sağlık memurlarıyla yapılan görüşmede günlük yaklaşık 40 kişinin muayene edildiği belirtilmiştir. Psikiyatrik hastalığı nedeniyle ilaç kullanan kişilerin ilaçlarının görevli infaz ve koruma memuru tarafından takibi yapılarak verildiği bildirilmiştir. Kurumda intihara meyilli kişilerin bulunduğu ve bu kişilerin gözlemlenmesinin psikososyal servis tarafından yapıldığı, intiharı önleme amaçlı müdahale programı uygulandığı bildirilmiştir.
91. Sağlık servisinde görev yapan personel ile yapılan görüşmede, Kurumda psikiyatrik rahatsızlığı bulunan Suriyeli bir mahpusun hastalığı sebebiyle atak geçirdiği dönemlerde ortak bir dil kullanamadıkları için müdahale etmede zorlandıkları ifade edilmiştir. Türkçe bilmeyen yabancı mahpusların muayenelerinin, aynı dili bilen ve Türkçe konuşabilen mahpuslar eşliğinde gerçekleştirildiği öğrenilmiştir.
92. Ziyaret esnasında görüşme yapılan mahpuslardan bazıları tarafından doktor muayenesi esnasında kelepçeli oldukları, doktor muayeneleri esnasında odada infaz ve koruma memurunun bulunduğu, mahremiyetin sağlanması için ilave bir tedbir alınmadığı ifade edilmiştir. Bu durum revirdeki sağlık personellerine sorulduğunda güvenlik gereği bu uygulamanın yapıldığı, muayene esnasında mahpusun kelepçeli olup olmamasının doktorun takdirine bırakıldığı bildirilmiştir.

93. Kurum sağlık personeli tarafından, Kuruma gelen doktorun Sağlık Bakanlığı e- Nabız sistemindeki verilere erişim sağlayamadığı, yalnızca UYAP sisteminde yer alan bilgilere erişebildiği, bu durumun hastaların takibinde sorunlar doğurabildiği belirtilmiştir.
94. Kurumda AIDS hastası 1 kişinin olduğu ve tekli koğuştta kaldığı bildirilmiştir.
95. Kurumda psikososyal serviste görev yapmakta olan 2 sosyal çalışmacı ve 2 psikoloğun hafta içi 08.00-17.00 arasında görev yaptıkları öğrenilmiştir. Ziyaret esnasında Kurumda 3 psikososyal servis çalışma odasının mevcut olmakla birlikte psikoloğun bireysel görüşmeleri gerçekleştirdiği odası ile grup görüşmelerini gerçekleştirdiği odaların birbirinden bağımsız olduğu görülmüştür.
96. Kuruma her yeni gelen mahpusa yönelik Bireysel İyileştirme Sistemi kapsamında ilk üç gün içerisinde ARDEF görüşmeleri gerçekleştirilmektedir. İyi hal değerlendirmeleri ise ilk yedi gün içerisinde psikososyal servis uzmanı gözetiminde psikososyal servis memuru tarafından hazırlanmaktadır. Mahpus hakkında düzenlenen ilk görüşme formu, suç grubu ve infaz rejimi mevzuatı dikkate alınarak hükümlülere yönelik Psikososyal Servis İyileştirme Planları düzenlenmektedir.
97. Bireysel İyileştirme Sistemi kapsamında ARDEF Rapor çalışmasının devamı niteliğinde olan mahpuslar ile düzenli olarak belirli aralıklarla psikososyal destek, takip, gözlem ve değerlendirme görüşmesi yapıldığı belirtilmiştir.
98. Mahpusların psikososyal yönden bireysel destek almaya ihtiyaç duyduklarında psikososyal servise dilekçe yoluyla başvuruda bulunabileceği konusunda gereken yasal bilgilendirmelerin yapıldığı, bireysel görüşmeye çıkmayanların dilekçe taleplerinin ve birim tutanaklarının tutularak UYAP dosyalarına kayıt edildiği, psikososyal servis uzmanı tarafından mahpuslara yönelik yapılan ilk ruhsal değerlendirme ve ARDEF bilimsel rapor veri sonuçlarına göre belirlenen risk/ihtiyaç durumu gözetilerek gerekli olan psikososyal destek çalışmalarının planlandığı, mahpusların risk/ihtiyacına göre Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Bireysel Müdahale Programı (YARDM) Programlarının düzenli olarak planlandığı ve takip esaslı uygulandığı belirtilmiştir.
99. Mahpusların aile ilişkilerini destekleyebilmek için psikososyal yönden gerekli görüldüğü takdirde Kurum telefon görüşü ile ya da Kurum aile görüşü ile gerekli psikososyal aile odaklı destekleyici görüşmenin yapıldığı, risk grubuna alınan mahpuslar hakkında ilgili birimlerin hazırladıkları bakım ve gözetim planları hakkında Vaka Yönetimi ve Değerlendirme Toplantıları yapıldığı, mahpuslar hakkında risk düzeyleri belirlenerek gerekli bakım ve gözetim tedbirlerin alındığı açıklanmıştır.
100. Kurum bünyesinde toplam 50 mahpus (25 hükümlü 9/3 tehlikeli statüde, 25 hükümlü intihar ve risk gurubunda) hakkında Risk Yönetim Kurulu rapor çalışmasının yapıldığı, 51 mahpus hakkında Risk Yönetim Kurulunda bulunan ilgili birimlerin hazırladığı Bakım ve Gözetim Plan ve toplantısı hakkında gerekli bilgilendirme ve UYAP sistemine kayıt işlemlerinin yapıldığı, Kriz Destek, Gözlem ve Değerlendirme Görüşmeleri kapsamında; kendine ve çevresine zarar verme, yas süreci hakkında, açlık grevi ve ölüm orucu eylem davranışlarına yönelik mahpuslara ilgili

mevzuat gereği bedensel ve ruhsal bütünlüğünü koruması ile ilgili gereken ikna ve motivasyonel destek görüşmelerinin yapıldığı, belirtilmiştir.

101. Psikososyal Servis birimi tarafından Kurum hizmete girdiği 20/6/2021 tarihi ile ziyaret tarihi aralığında toplam 145 mahpus ile kriz destek görüşmesi yapıldığı, ayrıca 10 mahpus hakkında intihara teşebbüs davranışı ve 1 mahpusun yüksek riskte kendine çevreye zarar verme eğilimi ve 2 mahpusun yöneldiği intihar girişimi sonucundaki vefatı nedeniyle gereken psikososyal servis vukuat bildirimiminin Adalet Bakanlığının ilgili birimlerine yapıldığı belirtilmiştir.
102. Yapılan görüşmelerin UYAP üzerinden Psikososyal Servis Bilgilendirme Tutanağı altında Kurum idaresine ve baş memurluğa düzenli olarak bildirildiği, mahpusların psikososyal yönden ihtiyaç ve talepleri doğrultusunda psikososyal servise dilekçe yoluyla başvurdukları takdirde bireysel destek görüşme gün ve saatlerinin planlanarak psikososyal destek süreci bireysel görüşme odasında sağlandığı belirtilmiştir.
103. Ayrıca, Kurum bünyesinde psikiyatri vaka sayısı takibi ile birlikte risk grubu bakım ve gözetim planı dâhilinde psikososyal destek sürecinde olan mahpuslar ile düzenli bir şekilde destek çalışmalarına devam edildiği, psikososyal servis uzmanları tarafından Kurum personelinin sorunlarının tespiti ve çözümü için grup ya da bireysel görüşmeler yapıldığı, formların UYAP üzerinden kişiye özel oluşturulduğu belirtilmiştir.
104. Psikososyal serviste görevli personel ile yapılan görüşmelerde haftalık olarak 15-20 civarında mahpusun görüşme talep ettiği, aynı hafta içerisinde hepsiyle görüşmeler gerçekleştirildiği belirtilmiştir.
105. Kendileri ile görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından, psikolog görüşmeleri esnasında odada infaz ve koruma memurunun bulunduğu, mahremiyetin sağlanması için ilave bir tedbir alınmadığı ifade edilmiştir. Kurum personeli tarafından, Kurum güvenliğinin sağlanması için infaz ve koruma memurunun odada bulunması gerektiği belirtilmiştir.
106. Psikososyal servis faaliyetleri kapsamında ayrıca maddi durumu iyi olmayan mahpuslara sivil toplum kuruluşlarından başışla gelen kıyafet ve ayakkabı gibi ürünlerin dağıtımının yapıldığı belirtilmiştir.

F. Faaliyetler ve Günlük Yaşam

107. Kurumun eğitim ve öğretim servisinde; "eğitim ve öğretim bölümü", "kütüphane bölümü" ve "manevî rehberlik birimi" yer almaktadır. Kurumun eğitim ve öğretim servisinde; 1 öğretmen, 1 kütüphaneden sorumlu infaz ve koruma memuru, eğitim ve öğretim servisinde sorumlu 3 infaz ve koruma memuru görev yapmaktadır. Kurum kütüphanesinde görev yapan personelin, hafta içi 08.00-12.00 / 13.00-17.00 saatleri arasında çalıştığı öğrenilmiştir.
108. Kurum kütüphanesinde din, edebiyat, coğrafya, tarih, toplum bilimleri, psikoloji, güzel sanatlar, felsefe, araştırma-tarih ve ders kitapları gibi çeşitli konularda 1807 yayın bulunmaktadır. Ziyaret Heyeti tarafından kütüphane incelenmiş olup farklı dillerde yayınların bulunduğu görülmüştür. Mahpuslar, yayın talep formu doldurarak Kurum kütüphanesinden ve Antalya Tekelioğlu İl Halk

Kütüphanesinden yararlanabilmektedir. Antalya Tekelioğlu İl Halk Kütüphanesinde yer alan kitapların listesi incelendiğinde, çeşitli konularda toplam 30.418 yayın bulunduğu görülmüştür.

109. Son bir yıl içerisinde Kurum kütüphanesinden toplam 10.534 adet kitabın mahpuslara tesliminin sağlandığı belirtilmiştir.
110. Kurum İdaresi tarafından mahpusların Kurum kütüphanesinden 3 adet, Antalya Tekelioğlu İl Halk Kütüphanesinden de 3 adet olmak üzere 6 yayını 15 gün süreyle alabildiği ve isteyenlerin bu sürenin uzatılmasını da talep edebildiği belirtilmiştir.
111. Kuruma, kurum dışından kargo/posta/ziyaretçi yoluyla gelen/getirilen kitapların (ders, sınavlara hazırlık, sözlük, dinî yaşam bakımından zorunlu olan kitaplar hariç) Yönetmelik'te belirtilen zaman dilimlerinde mahpuslara teslim edildiği belirtilmiştir.
112. Mahpusların gazete ve dergi gibi süreli yayınlara dış kantinden ulaşabildikleri, mahpuslara dağıtılan 20 gazetenin yer aldığı gazete listesinden mahpuslardan dilekçe yoluyla 2 haftalık talep toplandı; talep sonucunda gazetelerin anlaşmalı olunan gazete bayiinden alınarak Kurum kantinine getirildiği ifade edilmiştir.
113. Kurumda bulunan mahpuslar içerisinde eğitim ve öğretime aktif olarak devam eden mahpuslara ilişkin istatistik veriler tablodaki gibidir:

ÖĞRENİM KADEMESİ	KİŞİ SAYISI
Açık Öğretim Ortaokulu	12
Açık Öğretim Lisesi	47
İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi	9
Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi	27
Atatürk Üniversitesi Açık ve Uzaktan Öğretim Fakültesi	8
TOPLAM	103

114. Açık Öğretim Ortaokulu ve Açık Öğretim Lisesi eğitimine devam eden mahpusların ders kitaplarının Döşemealtı İlçe Halk Eğitimi Merkezi tarafından ücretsiz olarak sağlandığı belirtilmiştir. Diğer açık öğretim fakültelerinin okul kitaplarının bu öğrencilerin üniversitelerinin internet üzerinden erişilen öğrenci sayfalarında yazdırılabilir formlarda yüklü bulunduğu, bunların ücretinin mahpusların kendileri tarafından karşılanmak üzere, isterlerse Kurumda bulunan fotokopi iş kolunda yazdırılarak kendilerine teslim edildiği, isterlerse de yakınları kanalıyla (ziyaretçi, posta, kargo vs. yollarla) Kuruma ulaştırıldıktan sonra kendilerine teslim edildiği belirtilmiştir.
115. Kendileri ile görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından sosyal ve kültürel etkinliklerin az olduğu, yeteneklerine uygun atölyelerin açılması gerektiği ifade edilmiştir.
116. Kurumda, 4 adet açık saha ve 1 adet kapalı spor salonu bulunmaktadır. Ziyaret esnasında görüşme yapılan mahpuslar tarafından Kurumda aktif olarak yapılan tek sosyal etkinliğin

haftada 1 saat açık spor sahasına çıkmak olduğu dile getirilmiştir. Kapalı spor salonunun son 1 aydır faaliyete başladığı, farklı koşullardan aynı suç tipinde olanların birlikte spor faaliyetlerine çıktıkları öğrenilmiştir.

117. Kütüphanede 8 adet bilgisayar bulunmaktadır. Kurum kütüphanesinde bulunan bilgisayarlar vasıtasıyla mahpusların yargı makamlarına ve diğer kuruluşlara elektronik ortamda dilekçe yazabildiği, elektronik belgeleri inceleyebildiği öğrenilmiştir. Kurum İdaresi, mahpusların kütüphanedeki bilgisayarları sınavların çevrim içi ortamda düzenlenmesi halinde kullandığını; fiziki ortamda yüz yüze düzenlenen sınavlarda infaz ve koruma memurları, gözetmenler ve sınav salon başkanının eşliğinde sınıflarda sınavlara girildiğini belirtmiştir. Kurumun Ölçe, Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından yapılan sınavlarda başvuru merkezi olarak görevlendirildiği, mahpusların ÖSYM sınavlarına başvuruları kurumda yapabildiği ifade edilmiştir.
118. ÖSYM ve açık öğretim kurumları tarafından yapılan sınavların başvurusunun Kurum tarafından yapıldığı, sınavlarının duyurusunun kişilere video konferans sistemi ile yapıldığı belirtilmiştir.
119. Kurumda aktif kullanılan atölye bulunmadığı, mahpusların kantinde satılan materyalleri satın alarak kendi odalarında çeşitli el işi faaliyetlerini yaptıkları bilgisi edinilmiştir. Bununla birlikte Kurum kantininde, kişilerin el işi faaliyetleri gerçekleştirmesine imkân sağlayacak boncuk, tığ, örgü ipi gibi ürünlerin satıldığı görülmüştür.
120. Kurumda iş-meslek eğitimi ve sosyal kültürel kurslar kapsamında Yetişkinler I. Kademe Okuma Yazma Öğretimi ve Temel Eğitim Programı kursları açılmakta olup ziyaret tarihi itibarıyla verilmekte olan eğitim/kursların listesi ile katılan mahpusların listesi aşağıda belirtilmiştir.

	Kursun Adı	Kurs Tarihi	Kursa Alınan Tutuklu	Kursa Alınan Hükümlü
1	Kur'an-ı Kerim Okuma (Elifba) Kursu	29.08.2022-29.12.2022	28	41
2	Kur'an-ı Kerim Okuma (Elifba) Kursu	23.03.2023-19.06.2023 Kurs toplam 10 gruba açılmış olup halen devam etmektedir.	9	25
3	Gıda ve Su Sektöründe Çalışanlar İçin Hijyen Eğitimi	16.06.2022-06.09.2022 Kurs, toplam 16 ayrı gruba yönelik olarak açılmıştır.	22	60
4	İlk Yardım	24.10.2022-15.03.2023 Kurs, toplam 17 gruba yönelik olarak açılmış olup halen açılmaya devam etmektedir.	35	65
5	Yabancılar İçin Türkçe-Seviye A-1	20.10.2022-08.06.2023 (Kurs devam ediyor)	4	6

6	Yetişkinler I. Kademe Okuma Yazma Öğretimi ve Temel Eğitim Programı	20.10.2022-03.08.2023 (Kurs devam ediyor)	-	1
7	Yetişkinler I. Kademe Okuma Yazma Öğretimi ve Temel Eğitim Programı	01.02.2023-11.04.2023 (Kurs devam ediyor)	1	-

121. Kurum İdaresi tarafından hâlihazırda devam eden okuryazarlık ve yabancılara Türkçe öğretimi kursunun bulunduğu belirtilmiştir. İlk görüşmede kişinin eğitim durumunun tespit edildiği, isteğe göre eğitimine devam ettiği belirtilmiştir. Kurumda bir kursun açılması için en az 10 kişinin katılım göstermesi gerektiği belirtilmiştir. Uzun saat gerektiren kurslardan yararlanabilecek mahpus sayısının az olacağı gerekçesiyle kurumda kısa süreli kursların olduğu belirtilmiştir.
122. Kurumda görevli bulunan vaizin Kur'an-ı Kerim kursu düzenlediği, talepte bulunan mahpuslarla görüşme gerçekleştirdiği, hafızlık yapmak isteyen mahpuslarla bireysel çalışmalar gerçekleştirdiği öğrenilmiştir.
123. Ziyaret esnasında Kurumda çalışmakta olan işçi mahpusların bir ayda 26 gün olmak üzere aylık 860 Türk Lirası ücret karşılığında, 08.00-17.00 mesai saatlerinde arasında hizmet verdiği bilgisi edinilmiştir.

G. Dış Dünya ile İletişim

124. Kurum İdaresinden mahpusların mevzuata uygun olarak ayda 1 kez açık görüş ve 3 kez kapalı görüş yapabildiği, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükümlü olanlar ile tehlikeli statüde yer alan mahpusların ise 15 günde 1 defa olmak üzere ayda 1 açık ve 1 kapalı görüş yapabildiği öğrenilmiştir¹³. Her iki türdeki görüş için 1 saatlik süre sınırının belirlendiği, sürenin görüşmenin gerçekleşme anıyla birlikte başladığı ve açık görüşler için ziyaretçi sayısının 6 kişi ile sınırlandırıldığı öğrenilmiştir¹⁴. Görüşme yapılan mahpuslardan açık ve kapalı görüşlerle ilgili olarak bir şikâyet iletilmiş olmamakla birlikte ziyaret esnasında kapalı ve açık görüş alanlarının genel olarak temiz olmadığı görülmüştür.
125. Kurumda bulunan avukat görüşme odasında ziyaret sırasında yapılan incelemelerde bu odaların ses geçirdiği, içeride konuşulanların dışarıdan duyulduğu tespit edilmiştir.
126. Kurum İdaresi tarafından Kurumda mahpusların kullandığı 24 adet ankesörlü telefon bulunduğu ifade edilmiştir. Bununla birlikte ziyaret esnasında koşullarda görüntülü görüşme sisteminin bulunmadığı görülmüştür.

13 17/6/2005 tarihli ve 25848 sayılı Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik'in "Temel İlkeler" başlıklı 5'inci maddesine göre; "Kurum idaresinin uygun göreceği bir hafta açık görüş, ayın diğer haftaları kapalı görüş olmak üzere, hükümlü ve tutuklular bu Yönetmelikte belirtilen yakınları ile haftada bir kez olacak şekilde görüşme yapabilir. Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükümlü olanlar, on beş günde bir kez olmak üzere, biri açık, diğeri kapalı görüş biçiminde, ayda iki kez görüşme yapabilir."

14 T.C. Adalet Bakanlığı Antalya S Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Yüksek Güvenlikli Bölüm İç Yönerge, "Hükümlülerin Ve Tutukluların Dışarı İle İlişkileri Ziyaret Gün ve Saatleri" madde 36.

127. İdare tarafından, telefon ile haberleşme hakkının ilgili Yönetmelik'e¹⁵ uygun olarak ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükümlü olanlar ile tehlikeli statüde yer alan mahpuslar için 15 günde 1 defa 10 dakika, diğer tüm mahpuslar için haftada 10 dakika olacak şekilde kullanıldığı ifade edilmiştir.
128. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, görüşülen kişilerin tamamına yakını tarafından görüntülü görüşme imkânının buldukları ceza infaz kurumuna da getirilmesi gerektiği, görüntülü görüşme sisteminin kurulmamış olmasının kendilerine yönelik bir ayrımcılık teşkil ettiği iddia edilmiştir.
129. Bununla birlikte, okul çağında çocuğu olan mahpusların hafta sonları telefon ile görüşme hakkından yararlandırılmadığı dile getirilmiş, bu husus İdareye iletilmiş olup İdare tarafından talep edilen şekilde görüşmelerin yaptırılabilceği belirtilmiştir.
130. Kurumda her odada televizyon bulunduğu; analog kanal listesinde 36 ulusal TV kanalı bulunduğu, dijital TV kanal yayın listesinde 46 kanalın yer aldığı, Kurum yayınlarının DVD üzerinden kanal yayınında paylaşıldığı ve 13 radyo kanalı bulunduğu; yabancılar için de uygun TV kanallarının kanal listesine eklendiği görülmüştür. Kurum İdaresi tarafından, mahpuslara anket yapılarak bu ankete göre kanal listesinin belirlendiği ifade edilmiştir. Kanallar içerisinde ücretli spor kanalı bulunmakta olup bu kanalın ücretinin Kurum İdaresi tarafından karşılandığı belirtilmiştir. Kanal listesinde yapılan incelemede, kanal sayısı ve çeşitliliğinin yeterli olduğu değerlendirilmiştir.
131. Görüşme gerçekleştirilen bir yabancı mahpus tarafından, televizyonda Türkçe yayın yapan kanallara ek olarak İngilizce ve Rusça dillerinde kanal bulunduğu fakat Arapça kanal olmadığı belirtilmiştir. Kanal listesi incelendiğinde, Arapça dilinde yayın yapan kanal olmadığı görülmüştür.

IV. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

132. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek bir iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Bu çerçevede, Kurum İdaresi ve personeli ziyaret esnasında iş birliğine açık bir tutum sergilemiş; UÖM'nin Kurumdaki tüm birimlere, gerekli bilgi, belge ve kayıtlara erişebilmesi ve özel görüşmeler gerçekleştirebilmesi için uygun koşulları sağlamıştır.

15 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Telefonla görüşme hakkı" başlıklı 74'üncü maddesine göre; "Hükümlüler görüşebilecekleri yakınlarından bir veya birden fazla kişi ile haftada bir kez ve bir telefon numarasıyla bağlantı kurarak kesintisiz görüşme yapabilir. Herhangi bir nedenle görüşme gerçekleşmemişse daha önceden bildirilen numaralardan bir diğeriyle görüşebilir. Konuşma süresi görüşme başladığı andan itibaren on dakikayı geçemez. Deprem, salgın hastalık, doğal afet gibi zaruri hâllerde Bakanlık kararı ile telefon ile görüşme süresi ve sayısı artırılabilir. Tehlikeli hükümlü oldukları idare ve gözlem kurulu tarafından belirlenen hükümlüler on beş günde bir kez olmak ve on dakikayı geçmemek üzere sadece eşi, çocukları, annesi ve babası ile sadece sesli olarak görüşebilir."

B. Tavsiyeler

1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

133. Yangın söndürme tüplerinin altı ayda bir kontrol edilmesi, yıllık genel bakımlarının yapılması¹⁶,
134. Yumuşak oda olarak tabir edilen doku hasarı ve travma önleyici odanın standartlara uygun hale getirilmesi, gerekli tadilatlar yapılarak zemin başta olmak üzere odanın her tarafının yumuşak dokulu sünger ile kaplanması,
135. Yumuşak oda kamera kayıtlarının tutulmasında mahpusun kişisel mahremiyeti gözetilerek tuvalet kısmının görünmemesine yönelik gerekli teknik düzenlemelerin yapılması,
136. Yumuşak odanın keyfi kullanımı bakımından şüpheye mahal bırakmayacak şekilde kayıt defterinin düzenli ve eksiksiz tutulması, mahpusun odaya giriş ve çıkış saatleri ile yumuşak odaya alınma gerekçelerinin kayıt defterinde eksiksiz ve doğru olarak belirtilmesi,
137. Yumuşak odada tutulan mahpusların uzun süreli tutulmasının önüne geçilmesi, düzenli aralıklarla kontrol edilmesi, sakinleştiği gözlemlenen mahpusun ivedilikle koğuşuna gönderilmesi hususunda özen gösterilmesi,
138. Doktor muayeneleri ve bireysel psikolog görüşmeleri esnasında gerekli mahremiyetin sağlanması, Kurum psikoloğunun mahpuslarla gerçekleştirdiği bireysel görüşmelerde infaz ve koruma memurunun görüşme odasında hazır bulunmasının mahpuslar üzerinde etkili sonuç ve tedavinin sağlanmasını zorlaştırabileceği dikkate alınarak mevcut uygulamanın sadece tehlike arz eden mahpuslar ile görüşme yapılırken sürdürülmesi yahut tehlike halini bertaraf etmek üzere psikoloğun masasının kapı önüne alınması gibi alternatif güvenlik önlemlerinin uygulamaya konulması,
139. Mahpusların ıslah edilmesi ve topluma kazandırılması amacıyla faal olmayan kursların açılarak bu kursların daha kapsamlı hale getirilmesi ve çeşitlendirilmesi; odalarda mahpusların zamanlarını daha verimli geçirebilmeleri için etkinlik taleplerinin imkânlar dâhilinde yeniden değerlendirilmesi¹⁷,

16 19/12/2007 tarihli ve 26735 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmeliğin "Taşınabilir söndürme tüpleri" başlıklı 99'uncu maddesinin yedinci fıkrası şu şekildedir; "...Söndürme tüplerinin altı ayda bir kontrol edilmesi, yıllık genel bakımlarının yapılması, standartlara uygun toz kullanılması ve dört yılsonunda tozunun değiştirilmesi şarttır."

17 Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 27.6: "Spor, oyunlar, kültürel faaliyetler, özel hobiler ve diğer boş zaman uğraşlarına imkân sağlanmalı ve mümkün olduğunca mahpusların bu etkinlikleri organize etmelerine izin verilmelidir."

140. Kurumda açılan kursların sayısının artırılması, hangi kursların açıldığının mahpuslara düzenli olarak anons yoluyla ve yazılı olarak bildirilmesi¹⁸, ekonomik getirisi olabilecek sanatlara mahpusların meslek edinimi kapsamında yer verilmesi¹⁹,
141. Mahpusları teşvik etmek için Hükümlü ve Tutukluların Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik'te yer alan ödüllendirme sisteminin daha etkin bir biçimde kullanılması²⁰,
142. Açık ve kapalı görüş alanlarının temizliğinin düzenli olarak yapılması,
143. Avukat görüş odalarında görüşme gizliliğini sağlayacak şekilde gerekli düzenlemeler yapılarak konuşulanların dışarıdan duyulmasını engelleyecek ses yalıtımının sağlanması²¹,
144. Kurum televizyon kanal listesine Arapça dilinde yayın yapan bir kanal eklenmesi,
145. Görüntülü görüşme alt yapısının kurulması işlemlerinin hızlandırılarak Kurum bünyesinde görüntülü görüşme uygulamasının faaliyete geçirilmesi²²,
hususları tavsiye edilmektedir.

2. Jandarma Genel Komutanlığına Yönelik Tavsiye

146. Sağlık hakkına erişimi tehlikeye sokacağı dikkate alınarak ceza infaz kurumu yerleşkesinde görev yapan Jandarma Genel Komutanlığı personeli sayısının eksik olması gerekçe gösterilerek uygulanan günlük hastaneye sevk edilebilecek mahpus sayısındaki kotanın kaldırılması, hususu tavsiye edilmektedir.

18 [CPT/Inf (92) 3], para. 47: "Tatminkâr bir faaliyet programı (çalışma, eğitim, spor, vs.), mahkûmların iyiliği açısından çok önemlidir. Bu durum ister hüküm giymiş, ister mahkemeye çıkmayı bekleyen kişilerin bulunduğu bütün kurumlar için geçerlidir. CPT, birçok tutukevindeki faaliyetlerin çok kısıtlı olduğunu gözlemlemiştir. Özellikle mahkûmların sık sık değiştiği bu tür kurumlarda düzenli faaliyetlerin düzenlenmesini kolay bir mesele değildir. Açıkçası, hüküm giymiş mahkûmların bulunduğu kurumlarda hedeflenen türden bireye yönelik programların geliştirilmesi söz konusu olamaz."

Konuya ilişkin Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 25.2 şu şekildedir; "Tutuklu ve hükümlülerin yeterli kişisel ve sosyal temasta bulunabilmesi için her gün gerektiği kadar süreyle odalarının dışında zaman geçirmelerine izin verilmelidir."

19 Birleşmiş Milletler Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kuralları (Nelson Mandela Kuralları) Kural 98: "1. Yaptırılan iş, mümkün olduğu kadar, mahpuslara tahliye edildikten sonra geçimini sağlama yeteneği kazandırır veya bunu artırır. 2. Mahpuslar ve özellikle genç mahpuslar için kazanç sağlayabilecekleri faydalı meslekler konusunda mesleki eğitim sağlanır. 3. Seçilebilecek uygun meslekler arasından ve kurum idaresinin ve disiplinin gereklerine uygun olarak, mahpuslara yapmak istedikleri işi seçme imkânı verilir."

20 BM Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Rules), Kural 95: "Mahpusları iyi hale teşvik etmek, sorumluluk duygularını geliştirmek ve kendilerine uygulanan rejimde iş birliklerini sağlamak ve çıkarlarını korumak için her kurumda farklı sınıflardaki mahpuslara uygun bir ayrıcalıklar sistemi ile farklı rejim metodları oluşturulur."

21 BM Mahpusların Islahı için Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Rules), Kural 61/1: "Mahpuslara, seçtikleri bir avukat ya da hukuki yardım sağlayıcı ile ulusal hukuka uygun olarak gecikmeksizin, alan dinlemesi yapılmaksızın, sansürlü ve tam bir gizlilik içinde görüşme, danışma ve konuşma için yeterli fırsat, zaman ve kolaylık sağlanır. Görüşmeler, hapishane personelinin görebileceği, ancak duyulmayacak bir ortamda olur." Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 23.4: "Mahpuslarla avukatları arasında hukuki konularda yapılan görüşmeler, yazışmalar ve diğer iletişimler gizli tutulmalıdır."

Ceza Muhakemesi Kanunu, Madde 154/1: "Şüpheli veya sanık, vekâletname aranmaksızın müdafii ile her zaman ve konuşulanları başkalarının duyamayacağı bir ortamda görüşebilir."

22 BM Mahpusların Islahı için Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Rules), Kural 58/1: "Mahpusların, aileleri ve arkadaşları ile gerekli denetim altında, düzenli aralıklarla aşağıdaki şekilde iletişim kurmalarına izin verilir: (a) Karşılıklı yazışarak, mümkün olduğu durumlarda telekomünikasyon, elektronik, dijital ve diğer araçları kullanarak ve (b) Ziyaret kabul etmesiyle"

3. Sağlık Bakanlığına Yönelik Tavsiye

147. Antalya ili Döşemealtı ilçesi Kömürcüler mevkiinde bulunan ceza infaz kurumları kampüs yerleşkesinin şehirden yaklaşık 30 kilometre uzak olması, kampüs içerisinde farklı ceza infaz kurumunun daha yer alması, Kampüs içerisinde bulunan ceza infaz kurumlarında kalan mahpus sayısı ve yoğunluk nedeniyle hastane sevklerinde yaşanan gecikmeler de dikkate alınarak, Kampüs içerisinde bir hastane tesis edilmesi hususunun değerlendirilmesi, hususu tavsiye edilmektedir.

4. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

148. Deprem felaketi sebebiyle Kahramanmaraş Türkoğlu 1 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan nakledilen depremzede mahpusların deprem felaketi esnasında kaybolan eşyaları hakkında bilgilendirilmesi,
149. Kurum temizliğinin daha sağlıklı yerine getirilebilmesi temizlik işinde çalışan işçi mahpus sayısının artırılması,
150. Kurum revirinde kişilerin tedavi geçmişinin görülebilmesi için e-nabız ve UYAP sistemleri arasında entegrasyonu sağlayacak işlemler için girişimlerde bulunulması, hususları tavsiye edilmektedir.

DENİZLİ T TİPİ KAPALI
CEZA İNFAZ KURUMU
ZİYARETİ RAPORU

2024/02

KISALTMALAR

OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
SEGBİS	Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın 1'inci maddesine göre Protokolün amacı; *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının (ı) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin 1'inci fıkrasının (k) bendine göre UÖM; *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK' in görev ve yetki alanına girmektedir.
5. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 8'inci maddesi uyarınca: *"Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile teması olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir."*
6. Anılan görevin icrası kapsamında, 5/7/2023 ve 6/7/2023 tarihlerinde Denizli T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna¹ habersiz bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup ziyaret heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ... ile talep üzerine görevlendirilen Uzman Doktor ... ve Psikolog ... yer almıştır.
7. Ziyaret, Kurum İdaresi ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Ön görüşmede; Ziyaret Heyeti tarafından ziyaretin amacı ve kapsamı ile TİHEK'in UÖM görevine ilişkin detaylı bilgiler verilmiş; Kurum İdaresinden Kuruma ilişkin genel bilgiler alınmıştır. Daha sonra ortak alanlar incelenerek

1 Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

gerekli tespitler yapılmıştır. Sonrasında özgürlüğünden mahrum bırakılan kişiler ile gizliliği sağlayacak şekilde Kurum personeli bulunmaksızın görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Heyet üyeleri tarafından görüşme gerçekleştirilen mahpuslara²; TİHEK ve UÖM görevi hakkında genel bilgiler verilmiştir. Akabinde Kurumda görev yapan personelle de görüşmeler gerçekleştirilmiş olup ziyaret, ilk gözlem ve tespitlerin Kurum İdaresiyle paylaşılmasını içeren son görüşme ile tamamlanmıştır.

8. Bu rapor, 9/1/2023 tarihli ve 2023/03 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık makamının 22/6/2023 tarihli ve 23847 sayılı olurlarına istinaden 5/7/2023 ve 6/7/2023 tarihlerinde Denizli T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gerçekleştirilen habersiz ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. GENEL BİLGİLER

A. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

9. Denizli ili Honaz ilçesinde bulunan Kurum, 19/12/2016 tarihinde faaliyete geçmiştir. Kurum, Denizli şehir merkezine yaklaşık 28 kilometre uzaklıkta bulunmaktadır.
10. Kurum 38.657 m² arazi üzerine inşa edilmiş olup kapalı alanı toplam 25.000 m²'dir. Kurumun olağan kapasitesi 770 kişi; artırılmış kapasitesi ise 1414 kişidir.
11. Toplam 2 kattan müteşekkil olan Kurum binasında mahpusların barındırıldığı; 102 adet 15 metrekarelik tek kişilik oda, 8 adet 34 metrekarelik 3 kişilik oda, 8 adet 56 metrekarelik 8 kişilik oda, 54 adet 64 metrekarelik 10 kişilik oda, 2 adet 45 metrekarelik geçici oda ve 2 adet 15 metrekarelik yumuşak oda bulunmaktadır. 3 kişilik odalarda 23 metrekarelik, 8 kişilik odalarda da 30 metrekarelik ortak yaşam alanları mevcuttur. 10 kişilik odalar ise 35 metrekarelik ortak yaşam alanının yanında 46 metrekarelik bir bahçeye sahiptir. Tek kişilik odalarda yatakhane ve ortak yaşam alanı aynı bölümde bulunmakta, çoklu odalarda ise üst kat yatakhane, alt kat ise ortak yaşam alanı olarak kullanılmaktadır.

B. Kurum Personeli

12. Kurum personelinin ünvan ve cinsiyete göre dağılımı aşağıda tablo şeklinde gösterilmiştir:

ÜN VAN	ERKEK	KADIN	TOPLAM
Müdür	1	-	1
İkinci Müdür	2	-	2
İdare Memuru	1	1	2
Öğretmen	3	-	3
Psikolog	1	2	3
Diş Hekimi	-	1	1
İnfaz ve Koruma Baş Memuru	3	3	6

2 Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hüküm özlüleri ifade etmektedir.

İnfaz ve Koruma Memuru	187	33	220
Büro Memuru	5	9	14
Sağlık Memuru	2	2	4
Teknisyen	4	-	4
Bilgisayar İşletmeni	2	-	2
TOPLAM	211	51	262

- Ayrıca, Kurum personelinden 4 infaz ve koruma memuru başka kurumlarda geçici görevli olarak bulunmaktadır.
- Kurum personeline yönelik; meslek etiği, ceza infaz kurumu yönetimi, stres yönetimi, ceza infaz kurumları güvenliği, insan hakları, işkence yasağı, iletişim, ekip çalışması, mesleki ve resmi yazışma kuralları, yangın, mesleki müdahale, ilk yardım, intihar davranışları gibi çeşitli konularda eğitimlerin verildiği bilgisi Kurum İdaresinden edinilmiştir.

C. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

- Ziyaret tarihinde Kurumda 1405 hükümlü, 70 hüküm özlü, 121 tutuklu olmak üzere toplam 1596 mahpus barındırılmaktadır. Bunlardan 3'ü fiziksel engelli ve biri işitme engelli, 55'i ise kronik veya bulaşıcı hastalığı bulunan mahpustur. Ayrıca 14 yabancı mahpus barındırılmaktadır.
- Kurumda 195 kadın ve 1 çocuk mahpus barındırılmaktadır. Ayrıca, annesinin yanında kalan 0-6 yaş aralığında 6 çocuk bulunmaktadır.

III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. Fiziksel Koşullar

- Kurumda bulunan çoklu odalarda 2 tuvalet, 3 tuvalet lavabosu ve 1 banyo; tekli odalarda ise 1 tuvalet, 1 tuvalet lavabosu ve 1 banyo bulunmaktadır. Ayrıca tüm odalarda mutfak lavabosu, tezgâh ve dolaptan oluşan mutfak alanı bulunmaktadır.
- Mahpuslara Kuruma kabul sırasında nevresim ve yastık gibi yatak malzemelerinin verildiği, sonrasında ise mahpusların bu malzemeleri talepleri halinde Kurum kantininden temin edebildikleri İdare tarafından belirtilmiştir. Kurumda kapasitenin üstünde mahpusun barındırılması nedeniyle birçok odada yer yatağında yatan mahpusların olduğu, kimi odalardaki yer yataklarında nevresim ve yastığın bulunmadığı görülmüştür. Kurum İdaresince, nevresim ve yastık tedariki için Adalet Bakanlığından talepte bulunulduğu ifade edilmiş, yazılmış talep yazıları Ziyaret Heyeti tarafından görülmüştür.
- Odaların temizliğinin mahpuslar tarafından ve Kurumca sağlanan temizlik malzemeleri ile yapılmakta olduğu İdare ve görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından ifade edilmiş, ziyaret sırasında yapılan incelemede odaların genel olarak temiz olduğu görülmüştür.
- Kurumda erkek mahpuslar için 5 adet çamaşır yıkama ve 5 adet çamaşır kurutma makinesi, kadın mahpuslar için ise 7 adet çamaşır yıkama ve 3 adet çamaşır kurutma makinesi bulunmaktadır. İdare tarafından, mahpusların dilekçe ile başvurmaları halinde çamaşırhaneden

yararlandırıldığı, her mahpusa ait çamaşırların file içerisine konulmak suretiyle bağımsız olarak yıkandığı, kadın ve çocukların çamaşırlarının ücretsiz olarak yıkandığı belirtilmiştir.

21. Kurumun ısıtılması Denizli Açık Ceza İnfaz Kurumuna bağlı ısı merkezinden sağlanmaktadır. Her odada kalorifer peteği bulunmakta ve ısı ayarı peteklerden yapılabilir.
22. Kurumun su ihtiyacı Denizli Açık Ceza İnfaz Kurumuna bağlı su deposundan sağlanmaktadır. Her mahpusun 200 litre soğuk su, 50 litre sıcak su kullanım hakkının olduğu, annelerinin yanında kalan 0-6 yaş arasındaki çocuklar için ise kota uygulamasının olmadığı İdare ve mahpuslarca belirtilmiştir. Öte yandan, su analiz raporları Ziyaret Heyeti tarafından incelenmiş ve suyun içilebilir olduğu anlaşılmıştır.
23. Bazı mahpuslar, haşerelere karşı Kurumda yılda birkaç defa ilaçlama yapıldığını, ancak 2023 yılında hiç ilaçlama yapılmadığını ifade etmişlerdir. Kurum tarafından, ayda 1 defa haşere ilaçlaması yapıldığı bilgisi verilerek ilaçlamaya ilişkin belgeler paylaşılmış, 2023 yılı da dâhil olmak üzere her ay ilaçlama yapıldığı görülmüştür.
24. Görüşülen mahpuslardan bazıları odalarında sigara kullanımından rahatsız olduklarını ifade etmişlerdir. Kurum İdaresi tarafından, mahpusların odalara dağıtılmasında suç tipi, hasımlık durumu ve benzeri unsurların dikkate alındığı, bunlara ek olarak sigara kullanımı durumunun da dikkate alınmasının Kurumun kapasitesi ve oda sayısı göz önünde bulundurulduğunda olanaklı olmadığı ifade edilmiştir. Kurumun fiziksel kapasitesinin, mahpusları sigara kullanımına göre ayırmaya elverişli olmadığı değerlendirilmiştir.
25. Mahpusların barındırıldığı odalardaki ortak yaşam alanlarında ve bahçelerde birer adet, yumuşak odalarda ise 2'şer adet güvenlik kamerası bulunmaktadır. Kurumun diğer muhtelif bölümlerindeki güvenlik kameralarıyla birlikte Kurumda toplam 410 adet güvenlik kamerası bulunmaktadır. Güvenlik kameralarının çekim alanlarında kör nokta bulunmadığı ve görüntü kayıtlarının 135 ila 180 gün süreyle saklandığı belirlenmiştir.
26. Yumuşak odalarda tuvaletin etrafının tamamen açık olduğu ve güvenlik kameralarından birinin tuvaletin tam üstünde olduğu, dolayısıyla gerekli mahremiyetin sağlanmadığı, ayrıca tuvalette bulunan sifonun çalışmadığı görülmüştür.

B. Yönetim ve Personelin Tutumu

27. Mahpusların Kuruma kabulü sırasında görevli infaz ve koruma memurlarınca üst ve eşya aramasının yapıldığı, aramadan sonra mahpusların geçici odaya alındığı, Kuruma gelen mahpus yakınlarının kayıtlarının ise gerekli evraklarla birlikte Ziyaret Kabul Biriminde yapıldığı, üst ve eşya aramasının ardından ziyaret görüş alanına geçişlerinin sağlandığı bilgisi edinilmiş, arama işlemlerinin yapıldığı arama odalarının mahremiyeti sağlayacak şekilde hazırlandığı, detaylı arama sırasında kullanılmak üzere arama önlüğünün odada bulundurulduğu görülmüştür.
28. Kurumda, sabah 08.00 ve akşam 19.30 saatlerinde olmak üzere günde iki kez sayım yapıldığı bilgisi İdarece verilmiştir.

C. Disiplin ve Şikâyet Prosedürleri

29. Bazı mahpuslar, dilekçelerinin işleme alınıp alınmadığına yönelik kendilerine bilgi verilmediğini ifade etmiştir. İdarece, mahpusların yazmış oldukları dilekçelerin sabah sayımı esnasında odalardan toplandığı ve tasnif edildikten sonra gönderilmesi istenilen birimlere gönderildiği, Kurum dışına gönderilmesi istenen dilekçeler için Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla elektronik ortamda gönderim yapıldığı ve kayıtların Sistem üzerinde tutulduğu, gerekliyse ve talep edildiyse mahpusa dilekçesi ile ilgili bilgi verildiği ve verilen bilginin imza altına alınıp dilekçenin arşivlendiği bilgisi verilmiştir. Kurum kayıtları incelendiğinde mahpusların dilekçelerinin ilgili mercilere gönderildiği görülmüştür.

D. Sağlık ve Bakım Hizmetleri

30. Sağlık Servisinde genel muayene ve diş muayenesi hizmetleri verilmekte olup 1 hekim, 1 diş hekimi, 1 ebe ile 4 sağlık memuru çalışmaktadır. 4 sağlık memurundan biri hafta sonu görev yapmakta olup biri ise ziyaret tarihinde doğum izninde bulunmaktadır.
31. Sağlık Servisinde muayene ve müşahede odalarının temiz olduğu, muayenelerde kullanılan ekipmanların dezenfekte edildiği ve steril olduğu, Serviste muayene odalarının dışında 5 yataklı bir müşahede odasının bulunduğu, odada elektrokardiyografi cihazının ve solunum cihazının olduğu, bu cihazların en son 2023 yılında kalibre edilmiş olduğu görülmüştür.
32. Mahpusların bir bölümü, Kurum revirinde muayene olma taleplerinin yeterli ölçüde karşılanmadığını, muayene veya ilaç ihtiyacının olup olmadığına kimi zaman infaz ve koruma memurlarının karar verdiğini ve hastaneye sevklerin gecikebildiğini ifade etmiştir. Kurum İdaresi tarafından; Sağlık Servisinde aylık olarak ortalama 1500-2000 mahpusun muayene talebine karşılık 1000-1500 muayenenin yapıldığı, muayene taleplerinde günlük yapılabilecek muayene sayısının, talep eden mahpusun yakın tarihte muayene edilip edilmediğinin, varsa planlanan tedavisinin devam edip etmediğinin ve aciliyet durumunun dikkate alındığı, son 1 yıl içerisinde 22430 hekim muayenesi, 4584 diş hekimi muayenesi ve 5078 hastane sevkinin yapıldığı; hastaneye sevklerin, randevulu muayenelerde il sınırları içerisindeki hastaneler için ilgili hastanenin aranması, il dışındaki hastaneler için ise resmi yazışmayla randevu alınarak; randevusuz muayenelerde ise doğrudan yapıldığı, Kurumda kapasitenin üstünde mahpus barındırılmasından ötürü oluşan yoğunluğun Jandarma Tabur Komutanlığı ile sevk planlaması yapılarak azaltılmasına çalışıldığı bilgileri verilmiştir.
33. İdare tarafından; mahpuslara reçete edilen ilaçların anlaşmalı eczanelerden temininin sağlandığı ve mahpuslara verildiği, yeşil reçeteli ilaçların, psikiyatrik tedavide kullanılan ilaçların ve kontrollü biçimde verilmesi gereken diğer ilaçların ise kilitli bir odada muhafaza edildiği ve mahpuslara kontrollü bir şekilde verildiği belirtilmiştir.
34. İdare tarafından, kronik hastalıkları olan mahpusların kontrol muayenelerinin düzenli aralıklarla yapıldığı, istenen tüm tetkik ve tedavilerin eksiksiz bir şekilde uygulandığı ifade edilmiştir.

35. Acil bir tıbbi durumun yaşanması halinde Kurum revirinde yapılan ilk müdahale sonrası 112 Acil Servis aranarak mahpusların sağlık kuruluşuna nakillerinin sağlandığı İdare tarafından ifade edilmiştir.
36. Psikososyal Serviste 3 psikolog, 2 erkek ve 1 kadın infaz ve koruma memuru görev yapmaktadır. Psikologla görüşme yapmak için de kullanılan Psikososyal Servis odasının mahpusların kendilerini rahat hissedebileceği şekilde dizayn edildiği; odanın iyi ışık aldığı ve duvarlara renkli tabloların asıldığı görülmüştür.
37. Kendileriyle görüşme yapılan mahpuslardan bazıları psikologla görüşemediklerini ifade etmişlerdir. Kurum İdaresi tarafından; Psikososyal Servis faaliyetleri kapsamında mahpuslarla bireysel görüşmeler, araştırma ve değerlendirme formunun hazırlanması kapsamındaki görüşmeler, açık ceza infaz kurumuna ayrılma ve denetimli serbestlik öncesi görüşmeler dâhil olmak üzere günde ortalama 20 görüşme gerçekleştirildiği, kendine zarar verme ihtimali yüksek olan mahsuplarla öncelikle görüşüldüğü, psikososyal iyileştirme kapsamında aile görüşmelerinin de yapıldığı, sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlerin planlamasının yapıldığı, ancak yoğunluk sebebiyle grup terapilerinin yapılamadığı dile getirilmiş olup görüşmelerin yapıldığına ilişkin kayıtlar Ziyaret Heyeti tarafından görülmüştür.
38. İdare tarafından, son 1 yıl içerisinde Kurumda toplam 8 intihar girişimi vakasının gerçekleşmiş olduğu ve bunlardan hiçbirinin ölümle sonuçlanmamış olduğu, intihar girişimi olması durumunda önlem olarak girişimde bulunan mahpusun durumunun takip edildiği, görüşmeler yapıldığı ve mahpusla aynı odada olup onu yakından takip edebilecek bir gölge mahpusun belirlendiği ifade edilmiştir.

E. Beslenme

39. İdare, yemeklerin günlük iaaşe bedeli kapsamında günde 3 öğün olarak verildiğini, yemeklerin Denizli Açık Ceza İnfaz Kurumunda yapılarak mevcut sayıya göre Kuruma gönderildiğini ve mahpusların barındırıldığı odalara dağıtıldığını, diyet yemek ihtiyacı bulunan mahpuslara özel diyet yemeklerin verildiğini belirtmiştir.
40. Kendileriyle görüşülen bazı mahpuslar kantinde ürün çeşitliliğinin yeterli olmadığını ve fiyatların yüksek olduğunu dile getirmişlerdir. Ziyaret Heyeti tarafından kantinde yapılan incelemede ürün çeşitliliğinin yeterli olduğu ve fiyatların piyasa fiyatlarına göre makul seviyede olduğu görülmüştür.

F. Faaliyetler ve Günlük Yaşam

41. Kurumda bulunan açık spor salonunun girişinde 1 adet soyunma odası ve 5 adet duş odası bulunmakta olup odaların temiz ve kullanışlı olduğu; ancak salonun zemininin yıpranmış durumda olduğu ve onarıma ihtiyaç duyduğu görülmüştür. Kapalı spor salonunun ise futbol, voleybol, basketbol ve masa tenisi oyunlarının oynanmasına uygun bir şekilde hazırlandığı, salonda yeterli sayıda spor malzemelerinin bulunduğu görülmüştür.

42. Mahpusların aylık olarak hazırlanan faaliyet planına göre ayda 1 defa açık spor salonundan, 1 defa kapalı spor salonundan faydalandırıldığı, yine aylık olarak yapılan sohbet programı dâhilinde açık görüş alanlarında sohbet amaçlı bir araya gelmelerinin sağlandığı İdare tarafından ifade edilmiştir. Kendileriyle görüşülen mahpuslar da ayda 1 veya 2 defa spor faaliyeti yaptıklarını ifade etmişlerdir.
43. Kütüphanede kitap sayısının ve çeşitliliğinin yeterli olduğu görülmüştür. Mahpusların kütüphaneden aynı anda en fazla 3 kitap almalarına ve odalarında kişi başı olmak üzere; Kurum kütüphanesinden alınan en fazla 5 kitap, Denizli İl Halk Kütüphanesinden alınan en fazla 1 kitap ve dışarıdan alınan en fazla 7 kitap bulundurmalarına izin verildiği, dini kitaplara yönelik 2; ders kitaplarına yönelik ise 15 kitap bulundurma kotasının mevcut olduğu, İdare ve kendileriyle görüşülen mahpuslar tarafından ifade edilmiş, ayrıca odalara broşür şeklinde kitap listesinin dağıtıldığı görülmüştür.
44. Kurumda 6 adet derslik ve 1 adet bilgisayar odası bulunmaktadır. İdare tarafından, Eğitim-Öğretim Servisinde 6 öğretmen ve 7 infaz ve koruma memurunun 08.00-17.00 saatleri arasında görev yaptığı belirtilmiştir.
45. Kurumda ziyaret tarihinde aktif olan kurs faaliyetlerine ilişkin bilgiler aşağıda tablo halinde verilmiştir:

KURS ADI	KATILIMCI SAYISI
Birinci Kademe Okuma Yazma Kursu	13
Yabancılar İçin Türkçe Kursu	5
Hafızlık	1
Kur'an-ı Kerim'i Doğru Anlama ve Tanıma	5
Kur'an-ı Kerim Okuma	8
Bağlama Çalma	7
Guaj Boya ile Resim Yapma	9
Saç Geçici ve Kalıcı Şekil Verme Teknikleri	9
Arıcılık	7

46. Kendileri ile görüşme gerçekleştirilen mahpusların bir kısmı tarafından kursların yetersiz olduğu belirtilmiştir. Kurum İdaresi tarafından ise herhangi bir kursun açılması için yeterli sayıda talebin olmasının beklendiği, katılımcıların gruplandırılmasında suç grubu ve hasımlık durumlarının dikkate alındığı, tehlikeli gruplara güvenlik açısından 10 kişilik kontenjan uygulandığı belirtilmiştir. Kurum kapasitesi ve mevcut kursların sayısı ile kurslardan faydalanan mahpus sayısı birlikte değerlendirildiğinde kursların çeşitlilik ve katılımcı sayısı anlamında ihtiyacı karşılama noktasında yetersiz olduğu değerlendirilmiştir.
47. Mahpuslardan bazıları kurslara katılım için 40 yaş sınırının öngörülmesi sebebiyle kurslara katılamadıklarını ifade etmişlerdir. Kurum İdaresi tarafından, hobi ve meslek edindirmeye

- yönelik kurslarda yaş sınırının bulunmadığı, okuma yazma kursunda ise 45 yaş sınırının olduğu bilgisi verilmiştir.
48. Kurum bünyesinde iş kolu olarak; kantin, çamaşırhane, terzihane, fotokopi ve fotoğrafhane faaliyet göstermektedir. Kantinde 5 personel ve 20 işçi mahpus, fotokopi ve fotoğrafhanede 1 personel, çamaşırhanede 1 personel ve 2 işçi mahpus, terzihanede ise 1 personel ve 2 işçi mahpus çalışmaktadır.
 49. Manevi Rehberlik Biriminde 2 imam ve 4 vaiz olmak üzere 6 personel görev yapmaktadır. Birimin faaliyetleri kapsamında mahpuslarla bireysel görüşmelerin ve oda ziyaretlerinin yapıldığı, mahpuslara Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yayımlanan dergilerin verildiği, mensup oldukları dine göre kutsal kitaplarına erişme ihtiyaçlarının karşılandığı ifade edilmiştir.
 50. Sosyal ve kültürel faaliyetler kapsamında önemli gün ve haftalarda yapılan konferans ve diğer faaliyetlerin yanında aile ve toplum, azim ve liderlik gibi farklı konularda konferansların yapıldığı, bilgi yarışmalarının düzenlendiği, Manevi Rehberlik Birimi tarafından da dini bayram kutlamaları dışında bağımlılıkla mücadele, israf ve tasarruf gibi konularda konferanslar düzenlendiği bilgileri idarece verilmiştir.
 51. Kendileriyle görüşülen bazı kadın mahpuslar yanlarında kalan çocuklar için herhangi bir eğitici faaliyetin gerçekleştirilmediğini, yalnızca bir çeşit oyuncak verildiğini ifade etmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede, Kurumda annesi ile kalan çocuklar için 1 adet kreş-oyun odasının ve 1 adet çocuk parkının bulunduğu, bu alanlardaki oyuncak ve etkinlik çeşitliliğinin yeterli olduğu görülmüş, İdare tarafından, kreşe 4-6 yaş arasındaki çocukların katıldığı bilgisi verilmiştir. Bununla birlikte, yaşları itibarıyla kreş faaliyetlerine katılmayan çocuklara yönelik daha fazla sayıda eğitici-eğlendirici materyalin sağlanmasının iyi bir uygulama örneği olacağı değerlendirilmiştir.

G. Dış Dünyayla İletişim

52. Kurumda, her birinde 50 ila 60 kişinin görüşme yapmasına müsait 12'şer masa bulunan 6 adet açık görüş alanı, 36 adet kapalı görüş kabini ve 6 adet aile görüş odası bulunmaktadır.
53. Kurumda bulunan 12 avukat görüşme odasından 8'i aktif olarak kullanılmaktadır. Odaların içerisindeki konuşma seslerinin oda dışından duyulmadığı tespit edilmiştir.
54. Kurumda 4 adet Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) odası bulunmaktadır. SEGBİS odalarından birinde sistemde yaşanan arızadan dolayı odanın kullanılmadığı görülmüştür.
55. Mahpusların talep dilekçesi ile birlikte bedellerini ödemek koşuluyla süreli ve süresiz yayınlardan yararlanabildikleri İdare tarafından ifade edilmiş, mahpuslarca bu durum doğrulanmıştır.
56. Odalarda birer adet televizyon bulundurulabildiği, talep eden mahpusların ücretini karşılayarak Kurum kantininden televizyon satın alabildiği, televizyonlardan 29 adet kanalın izlenebildiği, ayrıca günde 2 defa film gösterimi yapıldığı İdare ve mahpuslar tarafından ifade edilmiştir.

IV. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

57. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Kurum İdaresi ile yapılan ön görüşmenin akabinde ortak alanların incelenmesi ve mahpuslarla görüşmelerin gerçekleştirilmesi amacıyla Kurum binasına erişim talep edildiğinde Kurum İdaresi tarafından Ziyaret Heyetinin erişim yetkisinin olmadığı ifade edilmiş, Kurumumuzun UÖM kapsamındaki yetkileri detaylıca açıklandıktan sonra ortak alanlara ve mahpusların tutulduğu bölümlere erişim yaklaşık 1 saatlik gecikmeyle sağlanmıştır. Bununla birlikte, ziyaretin sonraki aşamalarında Kurum İdaresi iş birliğine açık bir tutum sergilemiştir.

B. Tavsiyeler

1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

58. Yumuşak odalardaki tuvaletlerin etrafının mahremiyeti sağlayacak şekilde kapatılması, tuvaletlerin üstünde bulunan güvenlik kamerasının tuvaletleri görüntüleyemeyecek şekilde ayarlanması ve çalışmayan sifonun tamir edilmesi,
59. Kurumda bulunan açık spor salonunun zemininin bakım ve onarımının yapılması,
60. Kurumda mevcut olan kurslara daha fazla sayıda mahpusun katılımının sağlanması ve kurs çeşitliliğinin artırılması³,
61. Okuma yazma kursu için öngörülen 45 yaş sınırının 22/1/2007 tarihli ve 45/1 No.lu Ceza İnfaz Kurumlarının Tahsisi, Nakil İşlemleri ve Diğer Hükümler Hakkında Genelge'ye uygun olarak 65 yaşa yükseltilmesi⁴,
62. Çocukların Kurumdaki iyi olma halleri açısından, yaşları itibarıyla kreş faaliyetlerine katılmayan çocuklara yönelik daha fazla sayıda eğitici-eğlendirici materyalin sağlanması,
63. Yaşanan arızadan ötürü kullanılmayan SEGBİS odasındaki arızanın giderilerek odanın kullanıma açılması,
hususları tavsiye edilmektedir.

3 "1. Hapis cezası veya bir kişiyi özgürlüğünden mahrum bırakan benzer tedbirlerin amacı, esas olarak toplumu suçtan korumak ve tekrar suç işlenmesinin önüne geçmektir. Bu amaçlara, sadece hapis cezasının, bu kişilerin serbest bırakıldıktan sonra, mümkün olduğunca, topluma yeniden entegrasyonunun sağlanması ve böylece kanunlara riayet eden ve kendini idame ettirebilen bir hayat sürmesine imkân sağlamak için uygulanması ile ulaşılabilir. Bu doğrultuda, ceza infaz kurumu idareleri ve diğer yetkili makamlar, düzeltici, ahlaki, manevi, sosyal ve sağlık-spor temelli-nitelikler taşıyanlar da dahil olmak üzere eğitim, mesleki eğitim, iş ve uygun, mevcut olan başka destek türlerini sunmalıdır. Tüm bu programlar, faaliyetler ve hizmetler mahpusların bireysel ihtiyaçları doğrultusunda verilmelidir." (Birleşmiş Milletler Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar, BMGK, 70/175(2015), para. 4.)

4 Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından çıkarılan 22/1/2007 tarihli ve 45/1 No.lu Ceza İnfaz Kurumlarının Tahsisi, Nakil İşlemleri ve Diğer Hükümler Hakkında Genelge'nin "Eğitim-Öğretim Çalışmaları" başlıklı dördüncü bölümünün "Yetişkin I. ve II. Kademe Eğitimi Başarı Kursları" alt başlığının birinci maddesine göre: "Ceza infaz kurumlarında okuma yazma bilmeyen veya yetişkin II. kademe eğitimi başarı belgesi bulunmayan 65 yaş altı, sağlık durumu elverişli genç ve yetişkin hükümlü ve tutuklular için yetişkin I. ve II. kademe eğitimi başarı kursları açılacaktır."

2. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

64. Kurumun kapasite üzerinde mevcut barındırıyor olmasından dolayı; yer yatağında yatan ve yatak malzemeleri temin edilememiş olan mahpusların bulunması, Kurum revirinde ve hastanelerde yapılan muayenelerin ve psikologla görüşme taleplerinin yerine getirilmesinin gecikmesi ve sigara kullanmayan mahpuslara ayrı oda tahsis edilememesi göz önüne alındığında kapasite sorununun çözümüne yönelik çalışmalar yapılması,
65. Ziyaret Heyetinin ziyaret kapsamında Kurum binasına erişim talebinin Kurum İdaresi tarafından gecikmeli olarak yerine getirilmesinden dolayı, tüm ceza infaz kurumlarına ziyaretlerde kolaylık sağlanması için bilgilendirme yapılması,
hususları tavsiye edilmektedir.

ARDANUÇ AÇIK
CEZA İNFAZ KURUMU
ZİYARETİ RAPORU

2024/07

KISALTMALAR

ACEP	Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu
BM	Birleşmiş Milletler
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Projesi

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
5. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Açık ceza infaz kurumları" başlıklı 14'üncü maddesi şöyledir: *"Açık ceza infaz kurumları, hükümlülerin iyileştirilmelerinde, çalıştırılmaları ve meslek edindirilmelerine öncelik verilen, firara karşı engelleri ve dış güvenlik görevlisi bulunmayan, güvenlik bakımından kurum görevlilerinin gözetim ve denetimi ile yetinilen kurumlardır."*
6. Anılan görevin icrası kapsamında 12/9/2023 tarihinde Ardanuç Açık Ceza İnfaz Kurumuna¹ habersiz bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ...Uzman Psikolog ... ile talep üzerine görevlendirilen Hekim ... yer almıştır.
7. Ziyaret, İdare ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede; TİHEK Heyeti tarafından, UÖM, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiştir. İdareden Kurum hakkında güncel bilgiler, kurumun mevcut durumu, mahpusların² sayısı ve sınıflandırmalarına ilişkin bilgiler alınmıştır. İdare ile yapılan görüşmenin ardından Ziyaret Heyeti odaların bulunduğu alan ve eklentilerde

1 Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

2 Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hüküm özlüleri ifade etmektedir.

incelemelerde bulunmuştur. Heyet üyeleri tarafından görüşme gerçekleştirilen mahpuslara; TİHEK hakkında genel bilgi verilmiş, ziyaretin amacı ve kapsamı belirtilmiş, gizliliğe riayet edilerek rapor hazırlanacağı hususu aktarılmıştır. Görüşmeler sırasında infaz ve koruma memurları ile diğer idari personelden herhangi bir kimse odalarda bulunmamıştır. Ziyaret bitiminde İdare ile son bir toplantı yapılmış; ilk tespit ve gözlemler paylaşılmış; ziyaret sonrası hazırlanacak raporun İdare ve ilgili kurumlarla paylaşılarak tavsiyelerin takip edileceği ve takip ziyareti de yapılabileceği bilgisi verilmiş, ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.

8. Bu rapor, 22/9/2022 tarihli ve 2023/662 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık makamınının 5/9/2023 tarihli ve 26431 sayılı oluruna istinaden 12/9/2023 tarihinde, Ardanuç Açık Ceza İnfaz Kurumuna gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. GENEL BİLGİLER

A. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

9. 9/9/2021 tarihinde faaliyete geçen Kurum, ilçe merkezine 2.8 kilometre, il merkezine ise 65.2 kilometre uzaklıktadır.
10. Kuruma ulaşım dik bir toprak yol ile sağlanmakta olup ulaşım için toplu taşıma ya da servis imkânı olmadığı öğrenilmiştir.
11. Toplam 33.000 m² alan üzerine kurulu olan Kurumda kapalı alan 4.051 m²'dir.
12. Kurumda, 1 adet manevi rehberlik odası, 1 adet kütüphane, 1 personel yemekhanesi, 1 terzihane, 1 mescit, 1 revir, 1 psikososyal servis odası, 1 psikososyal servis bireysel görüşme odası, 1 berberhane, 1 merkez kontrol odası ve 1 kantin bulunmaktadır.
13. Kuruma ait 20 dairelik lojman mevcuttur.
14. Kurumda açık görüş odası bulunmamakla birlikte görüşe uygun bir alanda açık görüşler ile avukat görüşleri yapılmaktadır. Kurumda doku hasarı ve travma önleyici oda³ ve aile görüş odası bulunmamaktadır.

B. Personel

15. Kurumda; 59 personel aktif olarak, 3 personel ise geçici görevle farklı ceza infaz kurumlarında görev yapmaktadır. Personelin ünvan ve sayılarına göre dağılımı aşağıdaki gibidir:

ÜN VAN	ERKEK	KADIN	TOPLAM
Kurum Müdürü	1		1
İdare Memuru		1	1
Sayman	1		1
Öğretmen (Geçici görevli)	1		1
Psikolog	1		1

3 Yumuşak oda ve süngerli oda olarak da bilinmektedir.

İnfaz ve Koruma Başmemuru	4		4
Hemşire		1	1
Aşçı	1		1
Elektrik Teknisyeni	1		1
Sıhhi Tesisat Teknisyeni	1		1
Kaloriferci	1		1
Bilgisayar Teknisyeni		1	1
Memur	1		1
Şoför	3		3
İnfaz ve Koruma Memuru (ikisi geçici görevli)	41	2	43
TOPLAM	57	5	62

16. Kurum personelinin 38'inin ön lisans/lisans, 24'ünün ise lise ve dengi okul mezunu olduğu, infaz ve koruma memurlarının hizmet içi eğitim aldığı, bir kısmının ise mutemetlik, ziyaret kabul işlemleri ve mahpus kabul işlemleri gibi eğitimler aldıkları öğrenilmiştir. Öte yandan personelin Birleşmiş Milletler (BM) İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İçin El Kılavuzu (İstanbul Protokolü), insan hakları, işkence ve kötü muamele yasağı ile hassas gruplara yaklaşım gibi konularda eğitim almadıkları beyan edilmiştir.
17. Kurumda dörtlü vardiya sistemi bulunduğu, birinci vardiyanın 08.00-20.00, ikinci vardiyanın 20.00-08.00, üçüncü vardiyanın 08.00-20.00 ve dördüncü vardiyanın 20.00-08.00 saatleri arasında olduğu ifade edilmiştir.

C. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılanlar

18. Kurumun kapasitesinin 160 kişi olduğu, ihtiyaç halinde bu sayının 180'e çıkarılabildiği anlaşılmıştır.
19. Ziyaret tarihinde Kurumda 55 erkek mahpus bulunmakta olup bunların 2'si engellidir.
20. Kurumda çocuk ve kadın mahpus bulunmamaktadır.

III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. Fiziksel Koşullar

21. Kurumda, 8 kişi kapasiteli 2 oda, 10 kapasiteli 1 oda, 12 kişi kapasiteli 11 oda, 2 kişi kapasiteli 1 engelli odası olmak üzere toplam 15 oda bulunmaktadır. Her odada mahpuslar için banyo ve tuvalet vardır.
22. Ziyaret tarihinde mevcudun az olması nedeniyle tüm koşulların kullanılmadığı, mahpusların barındırıldığı odaların tam kapasite kullanılmaması sebebiyle alan konusunda sıkıntı yaşanmadığı gözlemlenmiş, görüşme yapılan mahpuslardan da odaların kapasitesi konusunda herhangi bir şikâyet alınmamıştır. İdarece, Kurumun kapasite altında mahpus barındırdığı,

- mahpusların suç türüne göre odalara yerleştirildiği koğuş yoğunluklarının farklılık gösterdiği ifade edilmiştir.
23. Odaların gün ışığı aldığı ve ferah olduğu, oda zemininin silinebilir yüzey ile kaplı olduğu gözlemlenmiştir.
 24. Engelli koğuşundaki tuvalet ve banyoda engellilerin kullanımına uygun olacak şekilde tutamaçlar bulunduğu, engelli odasında 1 kişinin kaldığı, odanın girişindeki mermerin kırık olduğu, odada acil durum butonu bulunmadığı görülmüştür. İdare tarafından, acil durum butonu bulunmasa dâhi vardiyadaki personelin sık sık odayı kontrol ettiği, tuvaletin ve duşun mahpusa uygun yapılabilmesi için çekilen tesisat dolayısıyla mermerin kırıldığı ifade edilmiş, ilgili mahpus tarafından bu bilgi teyit edilmiş, kırık olan mermerin kendisine zorluk çıkarmadığı ifade edilmiştir.
 25. Kurum İdaresince, Kurumun açık ceza infaz kurumu olması hasebiyle havalandırma açısından herhangi bir problem yaşanmadığı belirtilmiş, mahpuslardan da havalandırmaya ilişkin olarak herhangi bir şikâyet alınmamıştır.
 26. Koğuşlarda mahpusların yataklarının bulunduğu bölümün temizliğinin mahpuslar tarafından günlük olarak gerçekleştirildiği anlaşılmıştır.
 27. Ziyaret Heyeti tarafından, katlarda bulunan ortak panolarda Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) sınav takvimi, haftalık açık görüş tarihleri, özel izin ve sevk süresini gösterir liste, yemek listesi, çamaşırhane programı, nakiller hakkında bilgilendirme, örnek nakil dilekçesi, nakle kapalı ceza infaz kurumları listesi ve iç kantin fiyat listesi asıldığı görülmüştür.
 28. Kurumda 7/24 esasına göre kayıt yapan 15 güvenlik kamerasının bulunduğu görülmüştür. İdare tarafından, kamera kayıtlarında bazı kör noktaların bulunduğu ve kamera kayıt süresinin 73 gün olduğu ifade edilmiştir. Heyet tarafından kamera odasında yapılan izlemede, kamera kayıt süresi teyit edilmiş olup kamerada bazı kör noktaların bulunduğu görülmüş; kamera kayıtlarının süresi dolduğunda silindiği, herhangi bir yedekleme işlemi yapılmadığı bilgisi alınmıştır.
 29. Kurumun ısıtılması, kalorifer sistemi aracılığıyla kömürle sağlanmaktadır. Odalarda ve koridorlarda yeterli büyüklükte ve sayıda kalorifer peteği bulunduğu görülmüştür. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde ısınma ile ilgili herhangi bir sorun yaşanmadığı belirtilmiştir.
 30. İdare tarafından mahpuslara, mevsim şartlarına uygun olarak battaniye, nevresim, yastık ve benzeri malzemelerin verildiği bilgisi verilmiştir. Konuya dair mahpuslardan bir şikâyet alınmamıştır.
 31. İdare tarafından, sıcak su ihtiyacının güneş enerjisi sistemi aracılığıyla sağlandığı, sıcak suya erişimde herhangi bir kota ve süre sınırlamasının bulunmadığı ifade edilmiştir. Bu husus mahpuslar tarafından teyit edilmiş olup mahpuslar sıcak suya erişim konusunda herhangi bir şikâyetlerinin olmadığını ifade etmiştir.
 32. İdare tarafından Kurum şebeke suyu analizlerinin her ay yapıldığı ifade edilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından, Artvin İl Sağlık Müdürlüğü tarafından hazırlanan 13/6/2023 ve 18/7/2023 tarihli su

analiz raporları incelenmiş, analiz sonuçlarının İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik'e uygun olduğu görülmüştür.

33. Kurumda 1 adet sanayi tipi çamaşır makinesi, 1 adet sanayi tipi kurutma makinesi bulunduğu görülmüştür. Mahpusların kıyafetlerini her hafta çarşamba günü yıkatabildikleri belirtilmiştir. Mahpuslar ile yapılan görüşmelerde bu husus doğrulanmıştır.
34. Kurum bahçesinde monte edilecek vaziyette spor aletleri bulunduğu görülmüş, bahçenin otlardan temizlenmesinin ardından aletlerin monte edileceği ve mahpusların kullanımına sunulacağı ifade edilmiştir. Ayrıca bahçede kurulumu henüz yapılmamış basketbol potalarının da bulunduğu görülmüştür.
35. Kurumda 1 adet futbol/voleybol sahasının bulunduğu, sahayı tamamen bitkilerin kapladığı ve kullanılmadığı görülmüştür. İdare, sahanın yeniden kullanıma açılması amacıyla çalışmalar yürüttüklerini ve bitkilerin temizlenmeye başlanacağını belirtmiştir.
36. Kurumda her katta ortak kullanılan 3 adet banyonun bulunduğu, banyoların kapı bölümlerinin demir çubuğa asılı perdeler ile kapalı olduğu görülmüştür. Ziyaret Heyeti tarafından, demir çubukların mahpusların kendilerine zarar verebilmesi açısından tehlikeli olduğu değerlendirilmiştir. Ayrıca incelenen banyo bölümlerinden bazılarında duş başlıklarının kırık olduğu gözlemlenmiştir.
37. Mahpuslar ile yapılan görüşmede, mahpuslar kendilerine ait yemek dolabı sağlanması talebinde bulunmuşlardır. Kurum İdaresi mahpuslar tarafından yazılı talepte bulunulması halinde dolapların sağlanacağını ifade etmiştir.

B. Yönetim ve Personelin Tutumu

38. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslarca, infaz ve koruma memurlarının sorunlarını çözmekte kendilerine yardımcı oldukları ve mahpuslara karşı tutum ve davranışlarının müspet olduğu ifade edilmiştir.
39. Kurumda, parmak izi ile sayım uygulamasına ek olarak günde 4 defa fiziki sayım yapıldığı ifade edilmiştir. İdarece parmak izi ile sayım uygulamasında zaman zaman sorunlar yaşanması sebebiyle fiziki sayımların yapıldığı belirtmiştir. Heyetimizce, fiziki sayımın bina dışında yapılması durumunda mahpusların olumsuz hava koşullarından zarar görmemesi için gerekli tedbirlerin alınmasının faydalı olacağı değerlendirilmiştir.
40. Kurumda 2 üst arama odası bulunduğu, üst arama odalarının kadın ve erkek olarak ayrıldığı, kadın mahpusların üst arama işleminin kadın infaz ve koruma memurları tarafından yapıldığı anlaşılmıştır.
41. İdarece, mahpusların kabul aşamasında detaylı üst araması yapıldığı, emanete alınacak eşyalarının ayrıldığı, Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP) üzerinden dosyası açılarak teslim alındığı, mahpusa Hükümlü ve Tutuklu El Kitabı verilerek uyması gereken kuralların ve haklarının ne olduğunun bildirildiği ifade edilmiştir.

C. Disiplin ve Şikâyet Prosedürleri

42. İdarece, disiplin cezasını gerektiren mahpus eylemlerinin bir tutanakla tespit edildikten sonra Kurum Müdürü tarafından muhakkik tayin edilerek; olaya ilişkin kamera kayıtlarının incelenmesi, tanık ifadesine başvurulması, muhakkik raporunun düzenlenmesi ile mahpusun disiplin amirliğine sevk edildiği, yasal süre içinde disiplin kurulunun karar verdiği ve bu kararın mahpusa tebliğ edilmek suretiyle disiplin soruşturma sürecinin işletildiği ifade edilmiştir.
43. İdarece, mahpus dilekçelerinin başmemur ve nöbetçi müdürün kaşe ve imzasından sonra ilgili birimlere dağıtıldığı, dilekçelerin akıbeti hakkında mahpusların sözlü olarak bilgilendirildiği, talep olması halinde dilekçe çıkış numarası verildiği ifade edilmiş, mahpuslarla yapılan görüşmelerde, dilekçelerin ulaşımı ve çıkışı konusunda herhangi bir sorun yaşanmadığı, talepleri hâlinde dilekçe çıkış numarası alabildikleri anlaşılmıştır.

D. Beslenme

44. Kurumun yemekleri, haftalık yemek listesine göre Kurumda yer alan mutfakta hazırlanmaktadır. Hazırlanan yemeklerin, mevcuda göre belirlenerek görevli personel eşliğinde mahpuslara dağıtıldığı tespit edilmiştir.
45. Yemeklerin Kurum mutfağında çalışan aşçılar ve işçi mahpuslarca hazırlandığı görülmüştür. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından, öğle yemeği çeşitliliğinin az olduğu, öğle yemeğinde sık sık pilav ve makarna çıktığı, etin az verildiği, çorba türü yemeklerin düzenli olarak çıkmadığı, bununla birlikte porsiyonların yeterli olduğu, artan yemeklerin kaldırılmadığı ve acıkanların istedikleri vakit yemek yiyebildiği ifade edilmiştir. Kurum İdaresi, iaşe bedeli ölçüsünde yemek listelerini oluşturduklarını ifade etmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından Kurum yemekhanesinde öğle yemeği yenilmiş, yemek çeşitliliği ve lezzetinin yerinde olduğu ancak yemekhane bulunan yemek listesi kontrol edildiğinde çorbanın menülerde diğer yemek türlerine oranla daha az bulunduğu gözlemlenmiştir.
46. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar, muayene sonrası hastaneye sevk edilmeleri halinde, hastanedeki muayene süresinin uzaması durumunda yemek ihtiyaçlarının doğduğunu, Kuruma geç dönülmesi durumunda öğle ve akşam yemeği saatlerinin de geçmiş olduğunu, bu sebeple öğünlerinin aksadığını ifade etmişlerdir.
47. İdareden, Kurumda kronik rahatsızlığı bulunan 4 mahpusa özel diyet yemeklerinin Ardanuç Aile Sağlığı Merkezi hekimlerinin yönlendirmesiyle Kurumun sağlık görevlilerinin kontrolünde verildiği bilgisi alınmıştır. Diyet yemeklerinin verildiği, özel beslenme ihtiyacı bulunan mahpuslar tarafından da teyit edilmiştir.
48. Ziyaret Heyeti tarafından mutfak, soğuk hava ve kuru bakliyat depoları incelenmiş; bu alanların temiz olduğu, ürünlerin saklama koşullarına uygun bir şekilde muhafaza edildiği görülmüştür.

49. Yapılan incelemede yemek numunelerinin mevzuata⁴ uygun olarak 72 saat boyunca saklandığı görülmüştür.
50. Kurumda 1 kantin bulunmaktadır. Kantin deposunda son kullanma tarihi geçmiş olan ürünlerin ayrı raflarda tutulduğu, yenileri ile değiştirilerek tarihi geçmiş ürünlerin iade edildiği belirtilmiştir. Kantinde satılan ürünlerin son kullanma tarihleri kontrol edilmiş olup herhangi bir soruna rastlanmamıştır.
51. Yapılan görüşmelerde mahpuslar, kantinde taze meyve ve sebze satılmasını istediklerini ifade etmişlerdir. Kurum İdaresi tarafından sebze ve meyve gibi taze gıdaya ulaşımında Kurumun konumu sebebiyle sıkıntı yaşandığı belirtilmiştir.
52. İdare tarafından mahpusların içme suyu ihtiyacının şebeke suyuyla ya da kantinde satılan pet şişe sularla giderildiği ifade edilmiştir. Mahpuslardan içme suyuna ulaşım konusunda herhangi bir şikâyet alınmamıştır.

E. Sağlık

53. Kurumda 1 revir bulunmakta olup, revirde 1 infaz ve koruma memuru, 1 hemşire ve haftada 1 gün Kurumda görev yapan 1 hekim bulunmaktadır. Revirdeki personelin, gündüz mesaisi sistemine göre 08.00-17.00 saatleri aralığında çalıştığı ifade edilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, revire ulaşımında zorluk yaşamadıkları bilgisi edinilmiştir.
54. Sağlık servisinde ilaçların ilaç dolabında saklandığı görülmüştür. Heyet tarafından ilaçların son kullanma tarihi kontrol edilmiş olup son kullanma tarihi geçen ilaca rastlanılmamıştır.
55. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde dilekçe ile talep etmeleri halinde doktora erişim ve hekim muayenesi konusunda bir sorun yaşanmadığı ifade edilmiştir.
56. İdarece, kronik hastalığı bulunan mahpusların takiplerinin düzenli olarak yapıldığı, ilaçlarının temin edildiği, uzman hekim tarafından yapılması gereken kontroller için de hasta mahpusların hastane sevklerinin sağlandığı belirtilmiştir.
57. İdare tarafından, Kurumda psikiyatrik ilaç kullanan 2 mahpus bulunduğu ve söz konusu mahpuslara ait ilaç listesinin düzenli bir biçimde tutulduğu, psikiyatrik ilaçların günlük dozlarda görevliler nezaretinde hasta mahpuslara iştirildiği, psikiyatrik ilaç dışındakilerin ise mahpuslara elden teslim edildiği belirtilmiştir. Heyetimizce yapılan incelemede, psikiyatrik ilaçların saatinde ve imza karşılığı verildiği görülmüştür.
58. Revir deposunda ilk yardım malzemelerinin steril şekilde tutulduğu ve depoda tekerlekli sandalye bulunduğu da gözlemlenmiştir.
59. Hastanelere sevk edilmesi gereken mahpus olması halinde jandarma personeline bildirim yapıldığı ve ilgili mevzuat kapsamında birlik komutanlığınca belirlenen zamanda mahpusun sevk

4 Gıda Güvenliği ve Kalitesinin Denetimi ve Kontrolüne Dair Yönetmelik'in 8'inci maddesinin (ı) bendi: "Kamu-özel kurum ve kuruluşları ile mahallinde üretilerek toplu tüketime sunan işyerleri ve yemek fabrikaları, ürettiği yemek partisinin her çeşidinden alınan bir örneği 72 saat uygun koşullarda saklamakla yükümlüdür."

işlemlerinin gerçekleştirildiği; acil durumlarda, 112 Acil Çağrı Merkezine (112 AÇM) bildirim yapılarak gerekli tıbbi müdahalenin yapıldığı ve lüzum görülmesi halinde ilgili mahpusun ambulansla hastaneye sevkini gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.

F. Psikososyal Servis Hizmetleri

60. Psikososyal serviste 1 psikolog ve 1 infaz ve koruma memuru görev yapmaktadır.
61. Psikososyal servisin, Kuruma yeni gelen mahpuslarla ilk 3 gün içerisinde görüşme gerçekleştirdiği, görüşmede; kişilerin genel bilgileri, varsa daha önce yaşadığı psikolojik rahatsızlıkları, gördüğü tedaviler ve madde bağımlısı olup olmadığı gibi hususların ilk görüşme formlarına işlediği belirtilmiştir.
62. Psikososyal servisin, psikofarmakolojik tedaviye ihtiyaç duyan mahpusların psikiyatri sevkini gerçekleştirdiği ve takibini yaptığı, kriz durumunda olan (kendine zarar verme ya da yakınlarından birisinin kaybı gibi durumlarda) mahpuslarla özel görüşmeler gerçekleştirerek psikolojik destek sağladığı, intihar ve risk grubunda olan mahpuslarla takip esaslı psikososyal bireysel görüşmeler yaptığı ifade edilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde bu hususlar teyit edilmiş olup psikoloğa ulaşmada zorluk yaşamadıkları, istedikleri zaman psikolog ile görüşebildikleri, psikolog tarafından her bir mahpus için iyileştirme planının düzenlendiği belirtilmiştir.
63. Ziyaret Heyetinin yaptığı incelemede Kurumda mahpuslara yönelik herhangi bir grup çalışması yapılmadığı tespit edilmiştir.

G. Eğitsel, Sosyal, Kültürel, Mesleki ve Sportif Faaliyetler

64. Kurumda hâlihazırda görev yapan öğretmenin geçici görevlendirmesinin Ekim 2023 tarihinde biteceği, İlçe Halk Eğitim Müdürlüğünden öğretmen talebinde bulunduğu ancak henüz bir öğretmen görevlendirmesinin söz konusu olmadığı anlaşılmıştır.
65. İdarece, Ardanuç ilçesinde gazete ve dergi bayii olmaması sebebiyle hâlihazırda mahpusların gazete ve dergiye erişim imkânı bulunmadığı, ancak gazetelerin ve dergilerin temini için çalışmalara devam edildiği ifade edilmiştir.
66. Kurumun ortak kullanım alanlarında televizyon bulunduğu görülmüş, İdare tarafından gönderilen bilgi ve belgelerden televizyonda 275 kanalın bulunduğu anlaşılmıştır.
67. Kurum eğitim servisinde, kütüphane ve mahpusların sınava girebileceği sınav odası bulunmaktadır. İdare tarafından, kütüphanede yaklaşık 2100 kitabın, ilçe halk kütüphanesinde ise yaklaşık 1500 kitabın bulunduğu, mahpusların 15 gün içerisinde teslim etmek üzere yanlarında 5 kitap bulundurabildiği, bu sürenin uzatılabildiği, açık öğretime ilişkin kitapların ise İlçe Halk Eğitim Merkezinden sağlandığı, son bir yıl içinde 20 mahpusun kütüphaneden faydalandığı bilgisi paylaşılmıştır.
68. Mahpuslar, Kurum kütüphanesine erişimde bir sıkıntı yaşamadıklarını ve ilçe halk kütüphanesinden tek seferde 3 kitapla sınırlı olmak üzere yararlanabildiklerini belirtmiştir.

Bununla birlikte mahpuslar, kütüphanede ilgi alanlarına yönelik kitap çeşitliliğinin yeterli olmadığını, genellikle tek tip kitap bulunduğunu dile getirmiştir. Heyet tarafından kütüphanedeki kitap çeşitliliğinin geniş olduğu; coğrafya, din, doğa bilimleri, edebiyat, felsefe, matematik, retorik, tarih, toplum bilimleri, psikoloji olmak üzere toplam 10 çeşit kitapların bulunduğu tespit edilmiştir.

69. İdare, Kurumda iş yurdu faaliyeti olarak kantin iş kolunun bulunduğunu ve burada 1 mahpus ile 1 personelin çalıştığını belirtmiştir.
70. Kurumda herhangi bir kurs faaliyetinin olmadığı görülmüştür. Mahpuslar, Kurumda şimdiye kadar hiç kurs açılmadığını ifade etmiş olup eğitim-öğretim, meslek kazandırma gibi kursların ve atölyelerin açılmasını talep etmişlerdir.
71. İdare tarafından, kısa süre içerisinde bal paketleme iş kolunun açılacağı, bu iş kolunda başlangıçta 5 mahpusun çalıştırılacağı, ilerleyen zamanda çalışan mahpus sayısının 2 katına çıkarılacağı, bu konuya ilişkin olarak proje çalışmalarının devam ettiği ifade edilmiştir.
72. İdare tarafından, iş yurdu satış mağazası olarak kullanılması amacıyla Ardanuç Adliyesinde mahpusların da çalışabileceği bir odanın ayrıldığı, ayrıca adliyede çay ocağı işletmesi ile temizlik işlerinin de mahpuslarca yerine getirilmesi amacıyla iş birliği çalışmalarının yürütüldüğü belirtilmiştir.

H. Dış Dünya ile İletişim

73. Kurumda 14 adet ankesörlü telefon bulunmaktadır. İdare, mahpusların Kurumun açık ceza infaz kurumu olmasından dolayı telefonla görüşme hakkından 07.00-23.00 saatleri aralığında herhangi bir kota olmaksızın faydalandığını belirtmiştir. Heyet tarafından mahpuslarla yapılan görüşmelerde, telefonla görüşme konusunda herhangi bir sıkıntı yaşanmadığı öğrenilmiştir. Ancak ankesörlü telefonların, birbirlerine çok yakın olduğu, mahpusların birbirlerinin konuşmalarını duyabileceği ve mahremiyetin korunamayacak derecede olabildiği gözlemlenmiştir. Bu hususta İdare, konunun ankesörlü telefonu kuran şirketle alakalı olduğunu ifade etmiştir.
74. Kurumda, Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu (ACEP) projesi kapsamında görüntülü görüşme sisteminin bulunmadığı görülmüştür. Yapılan görüşmelerde mahpuslar görüntülü görüşme sisteminin kurulması yönündeki taleplerini iletmişlerdir.

IV. TAVSİYELER

A. Değerlendirme

75. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Kurum tarafından, Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmış ve gerekli bilgi ve belgelere erişim vakitlice sağlanmıştır.

B. Tavsiyeler

1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

76. Kurum personeline, insan hakları ile BM İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İçin El Kılavuzu (İstanbul Protokolü) başta olmak üzere işkence ve kötü muamele eğitimlerinin verilmesi,
77. Kurum dâhilinde yaşanan olaylarda güvenlik kameraları kayıtlarının kanıt niteliği dikkate alındığında kayıtların silinmesinin hak kayıplarına neden olabileceği değerlendirilmiş, güvenlik kamera hafızalarının artırılması, kayıt saklama süresinin uzatılması ve verilerin silinmesinin engellenmesi,
78. Kameraların kör noktalar bertaraf edilecek şekilde ayarlanması,
79. Hastane sevkleri için Kurumdan ayrılan ve geç saatlerde dönen mahpuslar için özel olarak yemek ayrılması,
80. Mahpusların sosyalleşmesi, bilgi ve görgülerinin artırılması amacıyla eğitim- öğretim kursları ile iş meslek kurslarının ve atölyelerin açılması, kültürel etkinliklerin düzenlenmesi⁵,
81. Kurum psikososyal servisinin mahpuslara yönelik, mahpusların beden ve ruh sağlığı ve bütünlüğünü korumayı amaçlayan grup çalışmaları ve programları düzenlemesi⁶, hususları tavsiye edilmektedir.

5 Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 27.6: "Spor, oyunlar, kültürel faaliyetler, özel hobiler ve diğer boş zaman uğraşlarına imkân sağlanmalı ve mümkün olduğunca mahpusların bu etkinlikleri organize etmelerine izin verilmelidir."

6 Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 12. maddesi: "Psiko-sosyal yardım servisi Madde 12- (1) Psiko-sosyal yardım servisi; personel ve hükümlülerin ruh ve beden sağlığı ve bütünlüğüne ilişkin koruyucu, geliştirici programları araştıran, uygulayan ve gerektiğinde tedavi sürecine katılarak psikolojik destek ve müdahalede bulunan, ayrıca hükümlülerin bireysel özelliklerini, yaşam koşullarını ve suç işleme nedenlerini belirleyerek bireysel gelişmelerine yardımcı olan, kurum yaşamına uyumlarını ve toplumsal yaşamla uyumlaşmalarını sağlayan ve bireyin yeniden suç işlemesini engelleyecek önlemleri alan ve bu amaçla gerektiğinde kurum en üst amirinin bilgisi dâhilinde, aileler ve sosyal çevreyle görüşme yapan servistir. Psiko-sosyal yardım servisinde; psikolog, sosyal çalışmacı, sosyolog ve çocuk gelişimi uzmanı görev yapar."

ÜNVE M TİPİ KAPALI
CEZA İNFAZ KURUMU
ZİYARETİ RAPORU

2024/09

KISALTMALAR

ACEP	Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu Projesi
ARDEF	Araştırma Değerlendirme Formu
BİSİS	Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
SEGBİS	Ses ve Görüntülü Bilişim Sistemi
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT)'i imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsanî veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının (ı) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin 1'inci fıkrasının (k) bendine göre UÖM; *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
5. 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 8'inci maddesi uyarınca; *"Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile teması olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir."*
6. Anılan görevin icrası kapsamında 19/10/2023 tarihinde Ünye M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna habersiz bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret heyetinde; Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu Üyesi ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ... ve ... ile Uzman Psikolog ... yer almıştır.
7. Ziyaret, İdare ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede; TİHEK Heyeti tarafından, UÖM görevine, ziyaretin amacına ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiştir. İdareden Kurum hakkında güncel bilgiler ile mahpusların¹ sayısı ve sınıflandırmalarına ilişkin bilgiler alınmıştır. İdareden

1 Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hüküm özlüleri ifade etmektedir.

mahpusların yerleşim planına ilişkin alınan belge üzerinden, İdarenin dahli olmadan özellikle farklı suç türünden mahpusların bulunduğu koğuş ve odalar seçilerek buradaki mahpuslarla görüşmeler gerçekleştirilmiş ve mahpusların tutuldukları ortam yerinde gözlemlenmiştir. Ziyaret sürecince, Heyet üyeleri tarafından görüşme gerçekleştirilen mahpuslara; TİHEK hakkında genel bilgi verilmiş, ziyaretin amacı ve kapsamı belirtilmiş; gizliliğe riayet edilerek rapor hazırlanacağı hususu aktarılmıştır. Görüşmeler sırasında infaz ve koruma memurları ile diğer idari personelden herhangi bir kimse odalarda bulunmamıştır. Ziyaret kapsamında ortak kullanım alanlarında da incelemelerde bulunulmuş, çeşitli belge ve kayıtlar kontrol edilmiştir. Ziyaret bitiminde İdare ile son bir toplantı yapılmış; toplantıda ilk tespit ve gözlemler İdareyle paylaşılmış, ziyaret sonrası hazırlanacak raporun İdare ve ilgili kurumlarla paylaşılarak tavsiyelerin takip edileceği ve takip ziyareti de yapılabileceği bilgisi verilmiş; ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.

8. Bu rapor, 9/1/2023 tarihli ve 2023/3 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık Makamınının 16/10/2023 tarihli ve 28011 sayılı oluruna istinaden 19/10/2023 tarihlerinde, Ünye M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna² gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. GENEL BİLGİLER

A. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

9. Ünye Kapalı ve Açık Ceza İnfaz Kurumuna bağlı olan Kurum, Ordu'nun Ünye ilçesinde bulunmakta olup şehir merkezine 8 kilometre mesafededir. Kurum binası, 1986 yılında faaliyete geçmiştir.
10. Kurum, 10.206 metrekare açık alan üzerine 5.206 metrekare kapalı alan şeklinde 2 katlı olarak inşa edilmiştir. A, B ve C olmak üzere 3 bloktan oluşmaktadır. 3 blokta toplam 40 koğuş ve tek kişilik 6 oda bulunmaktadır. Bu koğuşların 24'ü 6 kişilik, 6'sı 8 kişilik, 9'u 14 kişilik ve 1'i 26 kişiliktir. Koğuş ve odalarla birlikte Kurumun toplam mahpus kapasitesi 350'dir.
11. Kurumda ortak kullanım alanı olarak 1 konferans salonu, 1 Ses ve Görüntülü Bilişim Sistemi (SEGBİS) odası, 1 bilgisayar odası, 1 kantin, 1 revir, 1 kütüphane, 2 derslik, 2 avukat görüş odası, 4 aile görüşme odası, 5 geçici müşahede odası ve 15 kapalı görüş kabini ile 1 doku hasarı ve travma önleyici oda³ (yumuşak oda) bulunmaktadır.

B. Kurum Personeli

2 Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir. Ayrıca Kurum İdaresi, İdare şeklinde kullanılacaktır.

3 Mahpusların, personele veya bir farklı kişiye bedensel zarar vermesini önlemek, intihara meyilli olanların güvenliklerini sağlamak gibi amaçlarla kısa süreli kullanılan ve tehlike oluşturan durumlara karşı özel olarak hazırlanmış oda. Yumuşak oda ve süngerli oda olarak da bilinmektedir.

12. Kurumda, toplam 181 personel⁴ görev yapmaktadır. Kurumda görev yapan personelin ünvanlarına göre sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

ÜN VAN	MEVCUT PERSONEL SAYISI
Kurum Müdürü	1
Kurum İkinci Müdürü	1
İdare Memuru	3
Diş Hekimi	1
Öğretmen	2
Psikolog	2
İnfaz ve Koruma Başmemuru	4
İnfaz ve Koruma Memuru	136
Sağlık Memuru	5
Memur	1
Sayman	1
Bilgisayar İşletmeni	3
Teknisyen	3
Aşçı	1
Şoför	8
Kâtip	5
Hizmetli	2
Kaloriferci	2
TOPLAM PERSONEL	181

13. İdare tarafından ilgili Kurum personelinin; Vardiya İşlemleri Eğitimi, Mesleki Müdahale Teknik ve Taktikleri Eğitimi, Sertifikalı İlk Yardım Eğitimi, İnfaz İşlemleri Eğitimi, Aşçı Uyum Eğitimi, Hijyen ve Mutfak Hizmetleri Eğitimi, İnfaz ve Koruma Memuru Yetiştirme Eğitimi, Personel İşlemleri Eğitimi, Mutemetlik İşlemleri Eğitimi, Ambar İşlemleri Eğitimi, Personel Destek Eğitimi, Mektup Okuma İşlemleri Eğitimi, Hizmet Takip Programı Açık Süre İşlemleri Eğitimi, Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi (BİSİS) Yetişkin Araştırma Değerlendirme Formu (ARDEF) Eğitimi, Emanet Eşya ve Kıymetli Para İşlemleri Eğitimi konularında meslek içi eğitimler aldığı bilgisi paylaşılmıştır. Ayrıca, Kurum psikososyal servisi tarafından personele yönelik hassas gruplara yaklaşım ile ilgili seminer ve konferans verildiği belirtilmiştir. Ancak personelin; insan hakları, kişiler arası iletişim ile işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin özel herhangi bir eğitim almadığı tespit edilmiştir.
14. Kurumda idari bölümde görev yapan personelin hafta içi mesai saatleri 08.00- 17.00'dir. Diğer personel yönünden ise dörtlü vardiya sisteminin uygulandığı, gündüz vardiyasının 08.00-20.00 saatleri arasında, gece vardiyasının ise 20.00-08.00 saatleri arasında gerçekleştirildiği öğrenilmiştir.

4 Kurumda görevli infaz ve koruma başmemurları ile infaz ve koruma memurları hariç diğer personel aynı zamanda Açık Ceza İnfaz Kurumunda görevlidir.

C. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

15. 19/10/2023 tarihinde, Kurumda 332 (6'sı Kadın-326'sı Erkek) hükümlü, 99 (10'u Kadın-89'i Erkek) tutuklu, 60 (4'ü Kadın-56'sı Erkek) hükümlü olmak üzere toplam 491 mahpus vardır. Mahpusların 3'ü yabancı uyrukludur. Kurumda, kronik rahatsızlığı olan 81 mahpus bulunmaktadır.
16. Kurumda, anneleri yanında kalan 1'i 2 aylık ve diğeri 2 yaşında olmak üzere toplam 2 çocuk⁵ barındırılmaktadır.

III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. Fiziksel Koşullar

17. Kurum binasının oldukça eski bir yapı olduğu ve yer yer boyalarının döküldüğü, Kuruma yeni müdür atanması ile birlikte, ziyaret tarihi itibarıyla kurum binası genelinde tamirat, tadilat, boya, badana işlemlerinin başlatıldığı ve bu işlemlerin kısa zamanda tamamlanmasının amaçlandığı görülmüştür.
18. Koğuşların yapısı tek katlı ve iki katlı olmalarına göre değişiklik göstermektedir. İki katlı olan koğuşların üst katında yatakhane, alt katında ortak yaşam alanı bulunurken tek katlı koğuşların yatakhane ve ortak yaşam alanı yan yana iki farklı oda şeklindedir. Tek katlı koğuşlarda hasta veya yaşlı olan mahpuslar kalmaktadır. Ayrıca Kurumda, 1 hasta ve yaşlı koğuşu bulunmaktadır.
19. Her koğuşun kendine ait havalandırma alanı mevcuttur. Mahpuslarca, havalandırma bahçesinin sabah 07.30 ile akşam 18.30 saat aralığında açık olduğu, mevsimlere göre saatin değiştiği belirtilmiştir.
20. Büyük koğuşlarda 2 tuvalet ve 1 banyo, küçük koğuşlarda ise 1 tuvalet ve 1 banyo bulunmaktadır. Koğuşlarda bulunan bazı tuvalet ve banyo kapılarının kırık olduğu görülmüş, İdare ile yapılan görüşmede Kurumun tadilatla olduğu, gerekli tamir ve bakım işlemlerinin en kısa zamanda tamamlanacağı ifade edilmiştir.
21. Kurumda 2 kadın koğuşu bulunmaktadır.
22. Kurumda 1 sigara içilmeyen koğuş bulunmaktadır.
23. Kurumda mahpusların kantinden buzdolabı temin edebildiği görülmüştür⁶. Kadınların kaldığı koğuşlardan birinde mahpuslarca, buzdolabının bozulduğu ve tamir ücretini karşılayamadıklarından buzdolabını yaptıramadıkları ifade edilmiş, konu ile alakalı olarak İdare

5 5275 sayılı Kanun'un "Hükümlünün bakıma muhtaç çocuklarının barındırılması" başlıklı 65'inci maddesine göre; "(1) Anaları hükümlü olup da dışarda korumasına bırakılacak kimsesi bulunmayan sıfır-altı yaş grubundaki çocuklar, analarının yanında kalabilirler. (...)"

6 17/6/2005 tarihli ve 25848 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik'in "Elektrikli eşyalar" başlıklı 9'uncu maddesine göre; "(Değişik:RG- 31/1/2023-32090) Koğuş, oda ve eklentilerinde, kurumun elektrik tesisatı, fiziki koşulları ile odanın mevcudu dikkate alınmak suretiyle, kantinden temin edilen; (...) buzdolabı, (...) izin verilebilir. (...) Oda sistemine geçmemiş kurumlarda veya kurum idaresince uygun görülen hallerde elektrik tesisatı, fiziki koşulları ile odanın mevcudu dikkate alınmak suretiyle en fazla iki adet buzdolabı bulundurulmasına izin verilebilir. (...)"

ile yapılan görüşmede, depoda buzdolabı olmadığı ancak Kuruma buzdolabı bağış yapılsa buzdolabının ilgili kadın koğuşuna verileceği belirtilmiştir.

24. Çocukları yanında kalan anneler ile birebir görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerde çocukların ihtiyaçlarının karşılandığı, hekim muayenelerinin düzenli yapıldığı, bez ve ıslak mendil gibi malzemelerin ücretsiz verildiği ifade edilmiş, ancak çocukların beşiğinin olmadığı, birinin annesiyle aynı yatakta ve diğerinin ise ranzalar arası kurulan salıncakta yattığı görülmüştür. Kurumda, anne yanında kalan çocuklar için kreş veya oyun alanı olmadığı gözlenmiştir. Konu ile alakalı olarak İdare ile yapılan görüşmede, çocuklar için park yatak ve bir çocuk için yürüteç temin edileceği bu amaçla metal olmayan parçalar içeren yatak ve yürüteç arandığı ifade edilmiş, ziyaret sonrasında Kurum tarafından gönderilen bilgi, belge ve fotoğraflardan park yatak ve yürütecin alınıp ilgili koğuşlara yerleştirildiği ve çocuklar için pasta alınıp Kurumda doğum günü programı düzenlendiği anlaşılmıştır.
25. Kurumda bulunan koğuş ve odaların temizliği, mahpuslar tarafından yapılmaktadır. İdare ve mahpuslarla yapılan görüşmede, maddi durumu iyi olmayan mahpusların temizlik malzemesi ihtiyaçlarının Kurum bütçesinden karşılandığı, diğer mahpusların ise Kurum kantininden temizlik malzemesi temin edebildiği ifade edilmiştir. Koğuş, oda ve ortak alanların temizliklerinin genel itibarıyla yeterli olduğu gözlemlenmiştir.
26. Kurum çamaşırhanesinde 4 ev tipi ve 1 sanayi tipi çamaşır makinesi ile 4 ev tipi ve 1 sanayi tipi çamaşır kurutma makinesi bulunmaktadır. Mahpusların nevresim ve battaniyelerinin ücretsiz olarak yıkılmakta ve kurutulmakta olduğu öğrenilmiştir. Diğer taraftan erkek mahpusların 20 TL ücret karşılığında giysilerini yıkatıp kurutabildikleri, kadın mahpuslar için ise koğuşlarının yanında ayrı 2 çamaşır makinesinin bulunduğu ve makinede giysilerini ücretsiz olarak yıkatabildikleri ancak kurutma makinesi olmaması sebebiyle giysilerini koğuşlarının havalandırma alanlarında kuruttukları gözlemlenmiştir. Kadın mahpuslar, bölgenin nemli iklim ikliminden kaynaklı olarak giysilerini kurutmakta zorluk çektiklerini ifade etmişlerdir. İdarece, kadın mahpusların yıkatılan giysilerinin kurutulmasının sağlanacağı ayrıca maddi durumu iyi olmayan erkek mahpusların giysilerinin de ücretsiz yıkandığı ifade edilmiştir.
27. Koğuşların ortak yaşam alanında mutfak tezgâhı bulunmakta ancak mutfak dolabı bulunmamaktadır. Görüşme yapılan bazı mahpuslarca giysilerini yerleştirmek üzere kişi başına bir dolap verildiği, giysi ve yiyeceklerini aynı dolapta saklamak mecburiyetinde kaldıkları kendilerine ek dolap ya da koğuşlarına mutfak dolabı ihtiyaçlarının olduğu ifade edilmiştir. Diğer taraftan, bazı koğuşlarda mahpus mevcudundan daha az sayıda giysi dolabı olduğu ve bazı dolapların kırık olduğu görülmüş, konu ile alakalı olarak İdare ile yapılan görüşmede, Kuruma yeni dolap getirildiği, ihtiyacı olan mahpuslara en kısa zamanda dolap verileceği, ihtiyaç olan koğuşlara da acilen mutfak dolaplarının yapılacağı ifade edilmiştir.
28. Her mahpusun kendisine ait yatağının bulunduğu görülmüştür. Bazı mahpuslar tarafından yataklarda belli bir kullanım süresi sonucunda çökme olduğu ifade edilmiş, yataklar Heyetimizce incelenmiş ve bazı yatakların yıpranmış olduğu görülmüştür.

29. Ziyaret edilen bazı koğuşlarda kalabalıklaşma olduğu, koğuşlarda mahpus mevcudu kadar ranza bulunmadığı, bu sebeple yer yatağında yatan mahpuslar bulunduğu gözlemlenmiştir.
30. Kurumda, mahpuslara yaz aylarında 1 ve kiş aylarında ise ek olarak 1 battaniye verilmektedir. Kendileri ile görüşme yapılan mahpuslarca, İdarenin verdiği battaniyelerin ince olması sebebiyle yeteri kadar ısıtmadığı, kantinde satılan battaniyenin ise pahalı olduğu ifade edilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede İdarelerin verdiği battaniyelerin ince olduğu, kantindeki battaniyelerin ise satış fiyatının makul olduğu değerlendirilmiştir.
31. Ziyaret edilen koğuşların hepsinde ışıkların yandığı görülmüştür. Kendileri ile görüşme yapılan mahpuslarca, koğuş lambalarının 7/24 açık olduğu, geceleri ışıktan korunarak uyuyabilmek için lambaların etrafını gazete kâğıdıyla sarmak mecburiyetinde kaldıkları ifade edilmiştir. Konu ile alakalı olarak İdare ile yapılan görüşmede, kameraların gece görüş özelliği olmadığı için lambaların açık bırakıldığı beyan edilmiştir.
32. Kurumun ısıtılması, kömür ile çalışan 2 kalorifer kazanı vasıtasıyla sağlanmaktadır. Kendileri ile görüşme yapılan mahpuslarca Kurumda ısınma konusunda herhangi bir sorun olmadığı belirtilmiştir.
33. Kuruma biri kaynak su hattı ve diğeri şebeke su hattı olmak üzere iki hat üzerinden soğuk su sağlanmaktadır. İdare; Kurumda 2 su deposu olduğunu, kaynak suyun Kurumda arıtma sistemi bulunmadığından kullanma suyu olarak verildiğini ve bu suyun düzenli aralıklarla klorlandığını, Ordu Su ve Kanalizasyon İdaresi tarafından sağlanan şebeke suyunun ise içme suyu olarak mahpuslara damacanaların doldurulması suretiyle verildiğini belirtmiştir. Mahpuslar, kaynak suyunun sabah saat 08.00 ile 12.00 arasında kesildiğini ancak damacana ile yeteri kadar içme suyunun ücretsiz olarak verildiğini ayrıca haftalık ihtiyaç listesinde belirtmek suretiyle kantinden de pet şişe su satın alabildiklerini ifade etmişlerdir. Ziyaret edilen koğuşlarda da belirtilen saat aralığında suyun akıp akmadığı kontrol edilmiş ve suyun akmadığı görülmüştür. Konu ile alakalı olarak İdare ile yapılan görüşmede, Kurumun yeterli suya erişimde sorun yaşadığı belirtilmiş, ziyaret sonrasında Kurumla yapılan görüşmelerden şebeke suyunun damacanalara doldurularak mahpuslara verilmesi yerine şebeke sistemi ile doğrudan koğuşların erişimine sunulduğu ifade edilmiştir. Mahpusların şebeke suyuna doğrudan erişiminin sağlanmasının çok yerinde olduğu değerlendirilmiştir.
34. Kurumda, mahpusların sıcak su ihtiyaçlarının pazartesi, çarşamba ve cuma günleri koğuş mevcutları göz önünde bulundurularak kişi başi 12 dakika olacak şekilde sağlandığı görülmüş, kendileri ile görüşme yapılan mahpuslarca, sıcak suyun kişi başi 12 dakika olacak şekilde verilmesinin yetersiz olduğu ifade edilmiş, Konu ile alakalı olarak İdarece, Kurumda tek su kazanı olduğu, bina tesisatının eski olduğu ve kapasite üzerinde mahpus barındırıldığı için bu şekilde uygulama yapmak zorunda kalındığı belirtilmiştir.
35. Mahpuslar dilekçeyle kantinden alışveriş yapabilmektedir. Mahpuslar kantin için haftalık olarak ürün talep fişi doldurdıklarını, kantin listesinin aylık olarak verildiğini ancak kantinde mevcut olan ürünlerin ve ürün fiyatlarının haftalık olarak değişebildiğinden listenin haftalık olarak

güncel halinin verilmesini talep etmiş, ayrıca kantin ürün mevcudunun genelde talebi karşılayamadığından ürünlere erişemediklerini ifade etmişlerdir.

36. Görüşme yapılan bazı mahpuslar kantinde kireç çözücü ve bulaşık süngeri satılmadığını, kantindeki terliklerin kalitesiz olduğunu belirtmiş ve kadın mahpuslar hijyenik ped gibi ürünlerin tek tip olduğundan çeşitlendirilmesi talebinde bulunmuşlardır. Kantinde yapılan incelemede, kantinin deposunun geniş olduğu, ürün fiyatlarının makul olduğu ve son kullanma tarihi geçmiş ürün olmadığı, ancak Kurum kapasitesine göre kantin hazır ürün mevcudu ve çeşitliliğinin yetersiz olduğu gözlemlenmiştir. İdare, kadın mahpuslara hijyenik pedin ücretsiz sağlanacağını, kantinde konsinye sisteminin uygulandığını ve bu sistem çerçevesinde fiyatların değiştiğini ancak ara dönemlerde televizyonda kantin listesinin güncel halinin yayımlanabileceğini ifade etmiştir.
37. Kurumda, 99 adet güvenlik kamerası mevcuttur. Havalandırma alanlarında, ortak alanlarda ve koğuşların ortak yaşam alanlarında güvenlik kameraları bulunmaktadır. Güvenlik kameralarının kayıt süresi 40-45 gün arasında değişmekte ve gece görüş özelliği ise bulunmamaktadır. Geçmişe yönelik güvenlik kamera kayıtlar incelenmiş, kayıtlarda herhangi bir sorun ile karşılaşmamıştır. Kamera odasında daimi bekleyen personel olmadığı ifade edilmiştir.
38. Kurumda 1 yumuşak oda bulunmaktadır. Söz konusu oda incelenmiş olup odanın iç kısımlarının yumuşak malzemeye kaplı olduğu, odada havalandırma kısmının bulunduğu, kameranın tuvalet bölümünü görüntülemeksizin mahremiyeti sağlayacak açıda konumlandırıldığı ve odanın kullanıma uygun olduğu gözlemlenmiştir. İdare, odanın hiç kullanılmadığını belirtmiştir. Oda kayıt defteri kontrol edilmiş ve odanın hiç kullanılmamış olması sebebiyle defterin boş olduğu görülmüştür.

B. Yönetim ve Personelin Tutumu

39. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar İdare ve personelden memnun olduklarını, personelin tutumunun iyi olduğunu ifade etmişlerdir.
40. İdare ve mahpuslar tarafından Kuruma kabulde mahpuslara bilgilendirme yapıldığı ve bilgi formu verildiği ifade edilmiştir.
41. Mahpusların görevli personel tarafından sayımlarının, her gün sabah 08.00 ve akşam 20.00 saatlerinde olmak üzere günde iki defa koğuşlarında yapıldığı bilgisi edinilmiştir.
42. Mahpuslar; Kurum Müdürünün göreve yeni başladığını, koğuşları bizzat sık sık ziyaret ederek talep ve şikâyetlerini dinlediğini, kendisinden çok memnun olduklarını, Cumhuriyet savcısı ile de görüşme taleplerinin karşılanmasında bir sorun yaşamadıklarını ifade etmişlerdir.
43. Kurum binası eski tip olduğu için mahpus, ziyaretçi ve personel girişi aynı kısımdan yapılmakta ve girişte arama kabinleri bulunmaktadır. Görüşme yapılan mahpuslar, Kuruma kabul sırasında aramalarının arama kabinlerinde arama önlüğü verilmeksizin üzerlerinde yalnız iç çamaşırı olacak şekilde yapıldığını ifade etmişlerdir. Aramaların yapıldığı kabinlerde önlük olmadığı, tek

kullanımlık arama önlüklerinin kabinlerin karşısındaki bir odadaki dolapta bekletildiği görülmüş, aramada önlüğün genellikle kullanılmadığı personel tarafından ifade edilmiştir.

C. Disiplin ve Şikâyet Prosedürleri

44. Kurumda tek kişi kapasiteli 5 müşahede odası bulunmaktadır.
45. İdare tarafından mahpusların dilekçelerinin her gün sabah sayımında toplandığı, sınıflandırıldığı ve ilgili birim ya da muhataplara gönderildiği ifade edilmiştir. Mahpuslar, dilekçelerin iletilmesi konusunda sıkıntı yaşamadıklarını ifade etmişlerdir. Kurum içi dilekçelere genelde 1-2 gün içerisinde cevap verildiği, talep eden mahpuslara dilekçe numaraların bildirildiği hem mahpuslar hem de İdare tarafından belirtilmiştir. İdare, Kurum dışı dilekçelerin Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP)'a kayıtlarının gerçekleştirildiğini belirtmiştir.

D. Beslenme

46. Kurumda mahpuslara kahvaltı, öğle yemeği ve akşam yemeği verilmektedir. Mahpusların günlük iaşe bedeli çerçevesinde haftalık yemek listesine uygun olarak yemekler, 1 aşçı ve görevli 5 mahpus tarafından Kurum yemekhanesinde hazırlanmaktadır. Heyet tarafından yemekhane incelenmiş; yemekhanede, yemeklerin kalori hesabına göre hazırlanmadığı ancak yemeklerde çeşitliliğin ve doyuruculuğun dikkate alındığı Kurum personeli tarafından ifade edilmiş, çalışanların bone ve eldivenlerinin takılı olduğu, kahvaltı ve yemek numunelerinin 3 gün saklandığı, 2 soğuk hava deposunun bulunduğu, depolardaki ürünlerin yeterli miktarda ve tüketime uygun olduğu görülmüştür.
47. Görüşme yapılan mahpusların genel çoğunluğu yemeklerin doyurucu ve iyi olduğunu belirtmişlerdir. Az sayıda mahpus tarafından ise; yemeklerin yağlı ve çeşitliliğin az olduğunu, yemek ve ekmek miktarının yeterli olmadığını, çoğu zaman aynı yemeklerin çıktığını beyan etmişlerdir. Ayrıca, kahvaltıda simit ve poğaçaya gibi ürünlerin verilmesini talep etmişlerdir. Haftalık yemek listelerinin diyetisyen görüşü olmaksızın aşçı ve idari personel (müdür ile infaz ve koruma memurları) tarafından hazırlandığı bilgisi verilmiş, incelenen listelerde sürekli olarak haftanın 1-2 öğününde kuru fasulye, taze fasulye, biber dolması ve nohut yemeği vb. yemeklere yer verildiği, yemek çeşitliliğinin fazla olmadığı gözlemlenmiştir. Bununla birlikte Ziyaret Heyeti tarafından öğle yemeği Kurumda yenilmiş, yemeğin lezzetli ve doyurucu olduğu anlaşılmıştır.
48. Kurumda hastalık veya diğer nedenlerle özel beslenme ihtiyacı olan mahpus bulunmadığı öğrenilmiştir.
49. İdare tarafından emziren annelere günlük 50 TL iaşeye ek olarak 25 TL değerinde sebze-meyve, yoğurt, süt, yumurta gibi ek gıdalar verildiği belirtilmiştir. Anneler, çocuklarının bebek maması, kaşık maması ve diğer ek gıda ihtiyaçlarının İdare tarafından karşılandığını ifade etmiştir.

E. Sağlık

50. Kurumda, kadrosu Adalet Bakanlığında bulunan ve tam zamanlı olarak çalışan 1 diş hekimi ile 5 sağlık memuru (1'i ücretsiz izinde) bulunmaktadır. Ayrıca, Adalet Bakanlığının Sağlık Bakanlığı ile

yaptığı Protokol gereğince görevlendirilen 1 hekim haftada bir gün (Çarşamba günü) ve 1 psikiyatri hekimi her ayın bir günü mahpuslara poliklinik hizmeti vermektedir. Görüşme yapılan mahpusların geneli dönüşümlü olarak 2 hekimin geldiğini ve bunlardan birinin kendileriyle ilgilenmediğini, muayene etmeden ilaç yazdığını, muayenelerini revir yerine hazır kuvvet odasında gerçekleştirdiğini, infaz ve koruma memurlarının yanında muayene olduklarından rahatça sorunlarını dile getiremediklerini ifade etmişlerdir. İdare ile yapılan görüşmede muayenelerin artık revirde gerçekleştirileceği belirtilmiştir.

51. Kurumda, mahpusların dilekçeyle ve acil durumlarda ise doğrudan muayene için revire çıkması sağlanmaktadır. Mahpuslar, dilekçe yazarak revire çıkarıldıklarını ayrıca acil durumlarda hemen muayene olabildiklerini ifade etmiştir. İdaren elde edilen belgeler üzerinden yapılan incelemede haftada ortalama 175 mahpusun poliklinik muayenesi için revire çıkarıldığı anlaşılmıştır.
52. Kurumda, hekimin yaptığı muayene sonucuna göre 182 Randevu Sistemi aracılığıyla mahpuslara randevu alındığı ve mahpusların hastaneye sevk işlemlerinin yapıldığı öğrenilmiştir. Sağlık personeli tarafından, kronik rahatsızlığı olan mahpusların belirli aralıklarla hastaneye sevklerinin yapılarak kontrol ve takiplerinin sağlandığı ifade edilmiştir. Diğer taraftan, Ünye Devlet Hastanesinde yoğunluk olması sebebiyle randevu alımında gecikmeler yaşandığı belirtilmiştir. İdare tarafından, bazen hastanedeki hekimlerin mahpusları muayene etmekten imtina ettiği, son yaşanan bir olayda ilgili hekim hakkında tutanak tutulup şikâyetçi olduğu bilgisi verilmiştir.
53. Acil bir sağlık sorunu olan mahpuslar için 112 Acil Servisin arandığı, 112 Acil Servis ekibinin uygun görmesi durumunda hastaneye sevklerin sağlandığı öğrenilmiştir.
54. Kurum revirinde 1 diş ünitesi mevcuttur. Diş hekiminin kullandığı malzemelerin paketli ve steril olduğu görülmüş, sterilizasyon için otoklav cihazı bulunduğu tespit edilmiştir. Revirde, diş çekimi ve dolgusu işlemlerinin yapıldığı, daha ağır bir işlem veya tedavi için hastaneye sevklerin sağlandığı belirtilmiştir. Bazı mahpuslar diş tedavileri konusunda sevklerin uzun sürdüğünü ifade etmiştir. Diş hekimi, asistanı olmadığı için işlemlerinin uzun sürdüğünü belirtmiş ve asistana ihtiyacı olduğunu ifade etmiştir.
55. Revirde, psikiyatri ilaçların kilitli dolaplarda, diğer ilaçların ise kilitsiz dolaplarda muhafaza edildiği görülmüştür. İlaç dolabında son kullanma tarihi geçmiş yeşil reçeteli ilaçların olduğu tespit edilmiş ve bunların imha edilmesi gerektiği sağlık personeline iletilmiştir. Hekim reçetesine göre eczanelerden temin edilen ilaçların mahpuslara dağıtımının personel tarafından yapıldığı öğrenilmiştir. Mahpuslar; ilaca erişimde sıkıntı yaşamadıklarını, ilaçların zamanında dağıtıldığını, bazen kullandıkları ilaçların yerine muadillerinin verildiğini, koşullarında ilaç bulundurabildiklerini, psikiyatrik ilaçların ise tek tek teslim edildiğini ifade etmişlerdir.

F. Psikososyal Servis

56. Psikososyal serviste, 2 psikolog ve BİSİS eğitimi almış 2 infaz ve koruma memurunun normal mesai saatleri içerisinde görev yaptığı öğrenilmiştir.

57. Psikososyal serviste, mahpuslara ceza infaz kurumlarına kabul aşamasında psikolog ile infaz ve koruma memurları tarafından BİSİS kapsamında ARDEF formlarının doldurulduğu belirtilmiştir. ARDEF yoluyla elde edilen sonuçlar doğrultusunda mahpusların, ihtiyaçlarına uygun bireysel müdahale ya da grup çalışmalarına yönlendirildiği öğrenilmiştir.
58. Mahpuslarla görüşmelerin, özel olarak ayarlanmış bir odada gerçekleştirildiği, görüşme odasının genel olarak yeterli büyükte olduğu, bu odada projeksiyon makinesi aracılığıyla kurum içi sunumların yapıldığı görülmüştür.
59. İlgili personel tarafından psikososyal serviste; bireysel çalışma yöntemi, grup çalışma yöntemi, önce düşün programı, salıverilme öncesi mahkûm gelişim programı, intihar ve kendine zarar verme konusunda farkındalık programı, özel gözetim ve denetim programı, öfke kontrolü programı ile sigara alkol ve madde bağımlılığı programı (SAMBA) uygulandığı ifade edilmiştir.
60. Kurumda, risk grubunda olan mahpuslar için vaka toplantılarının düzenlendiği ve düzenli takiplerinin yapıldığı görülmüştür. 2023 yılı başından ziyaret tarihine kadar olan sürede, kurumda intihar girişimi olmadığı ancak kendine zarar verme eğilimi gösteren bir mahpus bulunduğu ve bu kişinin takibinin düzenli olarak yapıldığı öğrenilmiştir.
61. Psikososyal servis tarafından aynı zamanda Açık Ceza İnfaz Kurumunda barınan mahpuslara da hizmet sunulduğu öğrenilmiştir. Personel tarafından serviste bir günde ortalama 7-8 mahpus tarafından görüşme talep edildiği ve haftalık 100 kadar mahpus ile görüşme yapıldığı belirtilmiştir. Görüşme yapılan mahpuslar psikolog ile görüşebildiklerini ifade etmişlerdir. Psikolog ve mahpus görüşmelerinde güvenlik amaçlı olarak 1 infaz ve koruma memurunun da hazır bulunduğu anlaşılmıştır.
62. Kurumda vaiz tarafından manevi rehberlik hizmeti sunulduğu, haftada 1 gün kadın mahpuslarla ve diğer 4 gün erkek mahpuslarla bireysel olarak koşullarında görüşme yapıldığı, 100'e yakın mahpusun manevi rehberlikten faydalandığı belirtilmiştir.

G. Eğitsel, Sosyal, Kültürel, Mesleki ve Sportif Etkinlikler

63. Kurum eğitim servisi bünyesinde 2 öğretmen ile 3 infaz ve koruma memurunun görev yaptığı anlaşılmıştır.
64. Kurumda, çok amaçlı kullanılan 1 konferans salonu bulunmaktadır. İdare tarafından sinema, tiyatro, konser, seminer gibi etkinliklerin konferans salonunda gerçekleştirildiği ifade edilmiştir. Görüşme yapılan mahpusların bazıları, sinema etkinliğine katıldığını, ancak diğer bazı mahpusların da Kurumda yeterli etkinlik düzenlenmediğini söylediği belirtmiştir. Kurumun kapasite üzerinde mahpus barındırması ve fiziksel koşullarının yeterli olmaması dolayısıyla Kurumda tüm mahpusların katılmasına imkân verebilecek sıklıkla etkinlik düzenlenemediği anlaşılmıştır.
65. Kurumda 12 kişi kapasiteli 2 derslik bulunmaktadır. Derslikler kadın ve erkek olmak üzere ikiye ayrılmıştır. İdare tarafından, dersliklerde 12'den fazla mahpusun eğitim alacak olması

durumunda sabah ve akşam olmak üzere ikiye bölünerek eğitim faaliyetlerine devam edildiği ve hasım mahpusların ayrı zamanlarda eğitim almasının sağlandığı belirtilmiştir.

66. Kurumda açık spor salonu olarak işlev gören bir üstü açık alan bulunmaktadır. İdare; Kurumun fiziki yetersizliği nedeniyle Kurumda kapalı spor salonu olmadığını, mahpusların haftada bir defa bir saat süreyle açık spor salonu olarak kullanılan alandan faydalandırıldığını belirtmiştir. Heyetimiz tarafından söz konusu alan ziyaret edilmiş; alanın yaklaşık iki havalandırma alanı büyüklüğünde ve zemininin beton olduğu, voleybol oynanacağı zaman file takılabildiği, futbol kalesi ve basket potasının olmadığı görülmüştür.
67. Kurumda vaiz tarafından 12 mahpusa Kuran'ı Kerim okuma ve hafızlık kursunun verildiği ayrıca Kurumda, 15 mahpusun da berberlik kursundan istifade ettiği öğrenilmiştir.
68. Görüşme yapılan mahpuslar, Kurumda açılacak kursların kendilerine bildirildiğini ve kurslara katılımı dilekçeyle talep ettiklerini, katılabildikleri Kuran'ı Kerim kursu ve berberlik kursu dışında ise Kurumda kurs olmadığını belirtmişlerdir. Kadın mahpuslar, bireysel olarak koşullarında ürettikleri el işleri ürünlerini satabilmelerinin kendilerine gelir sağlayacağını ifade etmiş ve bu amaçla Kurumda tekstil atölyesi gibi kursların açılmasını talep etmişlerdir. İdare tarafından, Kurumda; arıcılık kursu, ekmek üretimi, aşçılık, kalorifercilik ve zayıf akım tesisatçısı kurslarının açılmasının planlandığı ifade edilmiştir.
69. Kurumda, mahpusların dilekçe ile talepleri doğrultusunda süreli ve süresiz yayınlardan bedelini ödemek suretiyle yararlanabildiği, Kurum kantini aracılığı ile mahpuslar tarafından gazete satın alınabildiği gözlemlenmiştir.
70. Koğuş ve odalarda bulunan televizyonlarda 24 televizyon kanalına erişim sağlanabildiği görülmüştür. Ziyaret edilen koğuşlarda mahpuslar tarafından televizyon kanallarının anket yoluyla belirlendiği ifade edilmiştir.
71. Kurumda, içerisinde 3.609 kitap bulunan 1 kütüphane mevcuttur. Kütüphanede Türkçe, Kürtçe, Gürcüce, Rusça, İngilizce ve Fransızca dillerinde roman ve hikâye kitapları ile Türkçe-İngilizce, Türkçe-Almanca, Türkçe-Gürcüce sözlükler bulunduğu görülmüştür. Ayrıca, mahpuslar, 15 gün süreyle kütüphaneden 3 kitap ve kütüphanede bulunmayan kitaplar için ise İlçe Halk Kütüphanesinden 15 gün süreyle 3 kitap alabildiklerini ifade etmişlerdir. İdare tarafından ders kitapları, dini kitaplar ve hediye olarak gönderilen kitapların koğuşlara verildiği belirtilmiştir.
72. İdare tarafından Kurumda mahpuslardan 8'inin Açık Öğretim Ortaokuluna, 100'ünün Açık Öğretim Lisesine ve 7'sinin Açık Öğretim Fakültesine devam ettiği belirtilmiştir. Mahpusların, Kurum derslikleri ve konferans salonunu gibi yerlerde sınavlarına girebildikleri anlaşılmıştır.

H. Dış Dünya ile İletişim

73. Kurumda, 15 kapalı görüş odası bulunduğu ve odaların kullanıma uygun olduğu görülmüştür. Kurumda, açık görüşme alanı ise bulunmamaktadır. İdare, Kurumun fiziki yapısının yetersiz olması nedeniyle açık görüşme alanının olmadığını ancak açık görüşlerin konferans salonunda yapıldığını belirtmiştir. Görüşme yapılan mahpuslar, açık görüşlerin 45 dakika, kapalı görüşlerin

30 dakika olarak uygulandığını ifade etmiş ve kapalı görüş süresinin artırılmasını talep etmişlerdir.

74. Mahpuslar; mektup iletmede ve almada herhangi bir sorun olmadığını, 2-3 gün içerisinde mektuplarının kendilerine ulaştığını belirtmişlerdir.
75. Kurumda, Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu Projesi (ACEP) kapsamında mahpusların koğuşlarında görüntülü görüşme yapabilmesine imkân tanıyan cihaz bulunmamaktadır. Mahpuslar, Kurumda görüntülü görüşme yapılabilmesine imkân sağlanmasını talep etmişlerdir.
76. Kurumda 14 ankesörlü telefon vardır. Görüşme yapılan mahpuslar telefon görüşlerinin 10 dakika olduğunu ifade etmişlerdir. Çoğu mahpus, telefon görüşmeleri sırasında arıza yaşandığını belirtmişlerdir. Bazı mahpuslar arıza durumunda telefon görüşme haklarından faydalanmalarının telafi edilmediğini ileri sürmüşlerdir. İdare telefon sisteminde arıza olduğunu, Türk Telekom'a yazı yazdıklarını ama sorunun henüz çözülmediğini söylemişlerdir.
77. Kurumda 4 aile görüşme odası bulunmaktadır. Odalarda televizyon, yatak ve diğer eşyaların bulunduğu, acil çağrı butonlarının çalıştığı, odaların genel olarak kullanıma uygun ve hazır olduğu görülmüştür. Görüşme yapılan mahpusların çoğunluğu, eş görüşünden 8 ayda bir faydalanabildiklerini belirtmiş ve daha sık görüşme yapabilmeyi talep etmişlerdir.
78. Kurumda, 2 avukat görüş odası bulunmaktadır. Odaların ses yalıtımlarının iyi olduğu gözlemlenmiştir. Görüşme yapılan mahpuslar, avukat görüşü konusunda sorun yaşamadıklarını dile getirmiştir.
79. Kurumda, 1 SEGBİS odası ve cihazı bulunmaktadır. Odada, günlük olarak 4-5 mahpusun görüşme gerçekleştirdiği öğrenilmiştir. Kurumda tek SEGBİS cihazı bulunması dolayısıyla aynı saatte birden fazla duruşma olabildiği ve çakışma sebebiyle hak kayıplarının yaşanabildiği belirtilmiştir.

IV. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

80. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Kurum tarafından, Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmıştır. Bu çerçevede, Kurum Müdürünün ve Kurum personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Tavsiyeler

1. Kuruma Yönelik Tavsiyeler

81. Kurumda görevli personelin hizmet içi eğitim müfredatına insan hakları eğitimi, kişiler arası iletişim ile Birleşmiş Milletlerin İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele

veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi (İstanbul Protokolü) başta olmak üzere işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin eğitimlerin dâhil edilmesi,

82. Kurumda koğuş ve ortak alanların gerekli tamir ve tadilatlarının yapılması,
83. Koğuşlardaki kırık tuvalet ve banyo kapılarının tamir edilmesi ya da yenilenmesi,
84. Bölgenin nemli iklim koşulları, buna bağlı olarak çamaşır kurutmanın zorluğu dikkate alınarak kadın mahpusların giysilerinin kurutma işlemlerinin sağlanması için kurutma makinesi temin edilmesi,
85. Her mahpusa giysi dolabı verilmesi, kırık dolapların tamir edilmesi ya da yenilenmesi, koğuşlara mutfak dolapları yapılması,
86. Yıpranmış durumda olan mahpus yataklarının talep edilmesi halinde yenileriyle değiştirilmesi,
87. Mahpuslara verilen battaniyelerin kalın ve kaliteli olmasının sağlanması,
88. Koğuşların yatakhane kısımlarındaki lambaların gece uyku saatlerinde mahpusları rahatsız etmeyecek şekilde ayarlanması için gerekli tedbirlerin alınması,
89. Mahpusların haftalık daha fazla sıcak suya erişebilmesinin sağlanması⁷ ve gün içerisinde soğuk su kesintisinin oluşmaması için gerekli tedbirlerin alınması,
90. Kantinde kireç sökücü ve bulaşık süngeri gibi temizlik malzemelerinin satışının sağlanması, satılan hijyenik ped gibi ürünlerin çeşitlendirilmesi ve kantin ürün mevcudunun talepleri karşılayacak hale getirilmesi,
91. 40-45 gün arasında değiştiği tespit edilen güvenlik kamera kayıt sürelerinin imkân nispetinde artırılması, güvenlik kameralarının gece görüş özellikli olanları ile değiştirilmesi ve kamera odasında daimi olarak bir personelin bulundurulması,
92. Kuruma kabul sırasında detaylı arama yapılması durumunda mahpuslara tek kullanımlık arama önlüğü verilmesi⁸,
93. Kahvaltıda simit ve poğaçaya gibi ürünlere belirli aralıklarla yer verilmesi, yemek listelerinin diyetisyen görüşüne uygun olarak hazırlanması ve yemek çeşitliliğinin artırılması,
94. Hekim muayenelerinin hekim-mahpus mahremiyetini sağlayacak şekilde revirde gerçekleştirilmesi,

7 *"Her mahpusun yararlanabileceği, yeterli banyo ve duş yeri bulunur. Mahpusların iklim koşullarına uygun, mevsime ve coğrafi bölgeye göre genel sağlığa uygunluk için gerekli aralıklarda, ılık bir iklim varsa haftada en az bir kez banyo veya duş olanağı sağlanır."* (Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, Mahpuslara Muameleye Dair Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kuralları, 70/175, 17/12/2015, Kural 16.).

8 *29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza Ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Arama, güvenlik tatbikatı ve sayım" başlıklı 34'üncü maddesinin ikinci fıkrasına göre; "Hükümlünün üzerinde, kuruma sokulması veya bulundurulması yasak madde veya eşya bulunduğu dair makul ve ciddi emarelerin varlığı ve bunun başka suretle tespitinin olanaksız olması durumunda, kurum en üst amirinin gerekli görmesi hâlinde, detaylı olarak veya beden çukurlarında aşağıda belirtilen usullere göre arama yapılabilir: a) (Değişik: RG-12/11/2021-31657-CK-4773/14 md.) Detaylı arama, hükümlünün utanma duygusunu ihlal etmeyecek şekilde ve görevli dışında kimsenin görmemesini sağlayacak tedbirler alınarak gerçekleştirilir. Arama sırasında hükümlüye tek kullanımlık giyim önlüğü verilir."*

95. Revirdeki ilaçların düzenli olarak kontrol edilerek son kullanma tarihi geçmiş ilaçların gecikmeksizin imha edilmesi,
96. Kurumda, sinema, tiyatro, konser ve seminer gibi mahpuslara yönelik etkinliklerin artırılması,
97. Kurumda açık ve kapalı spor salonları oluşturulmasına yönelik girişimlerde bulunulması, spor salonları açılıncaya kadar bu amaçla kullanılan spor alanının zeminine çim halı döşenmesi, futbol kalesi ve basket potası yerleştirilmesi,
98. Kurumda düzenlenen kurs sayısının artırılması, mevcut kurslara daha fazla mahpusun katılabilmesine imkân verilmesi ile planlanan arıcılık, ekmek üretimi, aşçılık, kalorifercilik ve zayıf akım tesisatçısı kurslarının açılması,
99. Kurumda kanuni alt sınırdan uygulanan kapalı görüş süresinin artırılması noktasında gerekli çalışmaların yapılması⁹,
100. Mahpusların telefon görüşmeleri sırasında telefon sisteminde yaşanan arızalar nedeniyle maruz kaldıkları hak kayıplarının telafi edilmesi hususları tavsiye edilmektedir.

2. Ordu İl Sağlık Müdürlüğüne Tavsiyeler

101. Ünye Devlet Hastanesinde yaşanan yoğunluk sebebiyle Kurum tarafından mahpuslar için randevu alımında yaşanan gecikmelerin giderilmesine yönelik çalışmalar yapılması,
102. Ünye Devlet Hastanesinde bazı hekimlerin mahpus hastaları muayene etmekten imtina ettiği konusunun araştırılarak ilgililer hakkında gerekli işlemlerin yapılması, hususları tavsiye edilmektedir.

3. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

103. Kurumda kapasite üzerinde mahpus kabul edilmesi sebebiyle yaşanan kalabalıklaşma sorununun çözümüne dönük çalışmalar yapılması,
104. Kuruma yeterli sayıda SEGBİS cihazı temin edilmesi,
105. Kurumda ACEP kapsamında görüntülü görüşme imkânının sağlanması, hususları tavsiye edilmektedir.

9 5275 sayılı Kanun'un "Hükümlüyü ziyaret" başlıklı 83'üncü maddesi göre; "(1) Hükümlü, belgelendirilmesi koşuluyla eşi, üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımları ile vasisi veya kayyımı tarafından haftada bir kez ve ayrıca kuruma kabullerinde, zorunlu hâller dışında bir daha değiştirilmemek üzere, ad ve adreslerini bildirdiği en fazla üç kişi tarafından, yarım saatten az ve bir buçuk saatten fazla olmamak üzere çalışma saatleri içinde ziyaret edilebilir. (...)"

**TOKAT T TİPİ KAPALI
CEZA İNFAZ KURUMU**
ZİYARETİ RAPORU

2024/12

KISALTMALAR

CETAS	Ceza ve Tevkifevleri İlaç Takip Sistemi
CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
İKM	İnfaz ve Koruma Memuru
m2	Metrekare
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
SEGBİS	Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanun ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in birinci maddesine göre Protokol'ün amacı; *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM; *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
5. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un *"Kapalı Ceza İnfaz Kurumları"* başlıklı 8'inci maddesi şöyledir: *"Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile teması olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir."*
6. Anılan görevin icrası kapsamında işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek amacıyla 13-14/6/2023 tarihlerinde Tokat T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna¹ habersiz bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; TİHEK Başkan Yardımcısı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ..., Psikolog ... ile talep üzerine görevlendirilen Doktor ... yer almıştır.
7. Ziyaret, İdare ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede; TİHEK Heyeti tarafından, UÖM, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiştir. İdareden Kurum hakkında güncel bilgiler,

1 Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

Kurumun mevcut durumu, mahpusların² sayısı ve sınıflandırmalarına ilişkin bilgiler alınmıştır. Ardından Heyet tarafından belirlenen ve farklı suç gruplarından mahpuslar ile koğuşların içerisinde bulunan havalandırma alanlarında ve odalarda görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Heyet üyeleri tarafından görüşme gerçekleştirilen mahpuslara; TİHEK hakkında genel bilgi verilmiş, ziyaretin amacı ve kapsamı belirtilmiş; gizliliğe riayet edilerek bir ziyaret raporu hazırlanacağı hususu aktarılmıştır. Görüşmeler sırasında infaz ve koruma memurları (İKM) ile diğer idari personelden kimse koğuşlarda bulunmamıştır. Bunun akabinde, kantin, derslikler, revir, psikososyal servis, açık ve kapalı görüş alanları ve diğer ortak alanlar ziyaret edilmiş, ilgili personel ile görüşülmüş, çeşitli kayıt ve dosyalar incelenmiştir. Son olarak Kurum yönetimi ile tekrar bir araya gelinmiş ve Heyetin ilk gözlem ve tespitleri, mahpusların talep ve şikâyetleri hakkında yönetim ile görüşülerek ziyaret sonlandırılmıştır.

8. Bu rapor, 9/1/2023 tarihli ve 2023/03 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık makamınının 7/6/2023 tarihli ve 23376 sayılı oluruna istinaden 13-14/6/2023 tarihlerinde Tokat T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. GENEL BİLGİLER

A. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

9. Kurum binası 2009 yılında hizmete girmiştir. Tokat Çamlıbel mevkiinde bulunan Kurum, il merkezine yaklaşık 30 kilometre uzaklıktadır.
10. Kurum, takriben 500.000 m² büyüklüğündeki arsa üzerinde 13.127 m² kapalı alanda yarım bodrum ve 2 katlı olacak şekilde inşa edilmiştir.
11. Kurumda 20 adet tek kişilik müşahede odası, 2 adet doku hasarı ve travma önleyici oda³, 6 adet aile görüşme odası ile mahpusların barındırıldığı 92 adet oda bulunmaktadır.

B. Kurum Personeli

12. Kurumda çalışan personelin ünvan ve cinsiyetlerine göre dağılımı aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

ÜN VAN	ERKEK	KADIN	TOPLAM
Kurum Müdürü	1		1
Kurum İkinci Müdürü	2		2
İdare Memuru	2		2
Muhasebe Yetkilisi	1		1
Psikolog	1	2	3
Öğretmen	3		3

2 Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hüküm özlüleri ifade etmektedir.

3 Yumuşak oda ve süngerli oda olarak da bilinmektedir.

Ek Ders Karşılığı Öğretmen	1		1
Diş Tabibi		2	2
Bilgisayar İşletmeni	2		2
Bilgisayar İşletmeni (Geçici Görevli Giden)	1		1
Memur	2	1	3
Sağlık Memuru	5	2	7
Sağlık Memuru (Geçici Görevle Gelen)	1		1
Hemşire (Geçici Görevle Gelen)		1	1
Şoför	10		10
Teknisyen	6		6
Teknisyen Yardımcısı	1		1
Aşçı	2		2
İnfaz ve Koruma Baş Memuru	3		3
İnfaz ve Koruma Baş Memuru (Vekâlet)	10		10
İnfaz ve Koruma Baş Memuru (Geçici Görevle Giden)	1		1
İnfaz ve Koruma Memuru (Geçici Görevle Gelen Kadrolu)	3		3
İnfaz ve Koruma Baş Memuru Vekâleten (Geçici Görevle Giden)	1		1
İnfaz ve Koruma Memuru	193	26	219
İnfaz ve Koruma Memuru (Sözleşmeli)	1		1
İnfaz ve Koruma Memuru (Geçici Görevle Giden Kadrolu)	8	1	9
Şoför (Geçici Görevle Giden)	1		1
Kaloriferci	1		1
Memur (Engelli Kadrosu)	1		1
TOPLAM	264	35	299

13. Kurum personelinin toplam sayısı 299 olup, 12 personel diğer Kurumlarda geçici görevli olduğundan aktif görev yapan personel sayısı 287'dir.
14. Toplam personelin 59'u lise mezunu, 63'ü ön lisans mezunu, 172'si lisans mezunu ve 5'i yüksek lisans mezunudur.
15. Kurumda 170 personel 08.00-17.00 arası gündüz mesaisi yapmaktayken, 117 personel vardiya usulü olarak çalışmaktadır.

C. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

16. Kurumun artırılmış kapasitesi 1040'tır. Ziyaret tarihinde Kurumda 904 hükümlü, 75 tutuklu ve 109 hükümlü olmak üzere toplam 1088 mahpus bulunmaktadır. Bu mevcudun içinde 34 kadın, 16 yabancı ve 2 engelli mahpus bulunmaktadır.
17. Kronik rahatsızlığı bulunan mahpus sayısı 153'tür.

18. Annesinin yanında kalan çocuk ya da çocuk mahpus bulunmamaktadır.

III. TESPİT VE GÖZLEMLER

A. Fiziksel Koşullar

19. Genel olarak Kurum binasının fiziksel şartlarının iyi olduğu gözlemlenmiştir.
20. Kurumda, mahpusların barındırıldığı 70 adet çok kişilik, 20 adet tek kişilik oda ve 2 adet ilk kabul odası bulunmaktadır.
21. Çok kişilik odalar çift katlı olup üst katları yatakhane; alt katları ise mutfak, banyo ve tuvaletten oluşmaktadır. Çoklu odalar 28 ile 33 m²'lik üst yatakhane bölümüne, 25 ile 32.5 m²'lik ortak yaşam ve 25 ile 33 m² arasında değişen havalandırma alanına sahiptir.
22. 14 m²'lik tek kişilik odalar içerisinde lavabo, duş ve tuvalet bulunmaktadır. Açık hava ihtiyaçları havalandırma bahçesinden yararlandırılmak sureti ile yapılmaktadır. İdare tarafından, tekli odaların 85 m² havalandırma alanına sahip olduğu ifade edilmiştir.
23. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemelerde, bazı koşullarda kalabalıklaşma olduğu, bazı koşullarda ise herhangi bir kalabalıklaşma sorunu olmadığı görülmüş olup kalabalıklaşma sorununa ilişkin olarak koşullar arası dengeli bir dağılımın yapılabileceği tespit edilmiştir. Bazı mahpuslar, koşutta kalanların birçoğunun sigara içmesi nedeniyle sigara içilmeyen koğuştan talep ettiklerini ifade etmiştir. İdare tarafından, tadilattan dolayı bazı koşullarda geçici bir yoğunluğun olduğu ve tadilatta olan boş bir koğuşun tadilat tamamlandıktan sonra sigara içilmeyen koğuştan düzenlenebileceği bilgisi verilmiştir.
24. Kurumun ısınma ihtiyacının kalorifer sistemiyle (yakıt türü olarak fuel oil kullanılmasıyla) karşılandığı belirtilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmede sıcaklık konusunda herhangi bir şikâyetin olmadığı anlaşılmıştır. Heyet tarafından kaloriferlerin yandığı, sıcaklığın oda sıcaklığı düzeyinde olduğu tespit edilmiştir.
25. İdare tarafından, Kuruma gelen mahpusların ilk giriş yaptıkları anda battaniye, yatak ve nevresim ihtiyaçlarının karşılandığı, bu eşyaların ekonomik ömrü tamamlanınca ihtiyaca ve Kurumun elindeki imkânlarla binaen yenileriyle değiştirildiği belirtilmiştir. Mahpuslar, ilk girişte söz konusu eşyaları edindiklerini, eşyaların yenisine ulaşımında herhangi bir sorun yaşamadıklarını, buna ilişkin yaşadıkları sorunları görevli personele söylediklerinde hızlıca çözüm bulunduğunu ifade etmişlerdir.
26. Kurumda su dağıtımının 24 saat kesintisiz yapıldığı, Kuruma ait 3 adet kuyudan çıkartılan suyun arıtılarak içme suyu ihtiyacını karşılamak için kullanıldığı belirtilmiştir. Kurum İdaresi tarafından gönderilen su analiz raporu incelendiğinde, Kurumdaki suyun 17/2/2005 tarihli ve 25730 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik'e uygun olduğu tespit edilmiştir. Suya erişim konusunda mahpuslardan herhangi bir şikâyet alınmamıştır.
27. Mahpusların sıcak su ihtiyaçlarının haftada 2 gün olmak üzere 8'er saat süreyle karşılandığı, buna ek olarak haftada 4 defa 15 ile 30 dakika arası ihtiyaç suyunun verildiği İdare tarafından

dile getirilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından mahpuslarla yapılan görüşmelerde, sıcak suya erişimde problem bulunmadığı tespit edilmiştir.

28. İdare tarafından Kurumda 3 adet çamaşır, 3 adet kurutma makinesinin mevcut olduğu, mahpusların istekleri doğrultusunda belirlenen günlerde kıyafet, nevresim gibi ürünlerin yıkandığı ifade edilmiştir. Mahpuslarca bu durum doğrulanmıştır.
29. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemelerde, bazı koğuşlarda bulunan ranzaların kullanıma bağlı olarak eskimiş olduğu görülmüş ve ayrıca kadın mahpuslar bulunduğu koğuşlardaki 2 katlı ranzalarda merdiven olmadığından üst ranzaya çıkmakta zorluk yaşadığını ifade etmiştir.
30. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, bazı mahpuslar deprem sebebiyle Kuruma nakil olduklarını, ancak kıyafet gibi ürünlerinin kargo yoluyla kendilerine gönderilmediğini ifade etmiştir. Kurum idaresi, deprem dolayısıyla nakil olan mahpuslara kıyafet yardımı yapıldığını belirtmiş olup buna ilişkin listeyi yazılı belge olarak sunmuştur.
31. İnceleme yapılan yumuşak odaların iç yüzeylerinin yumuşak malzemeyle kaplı olduğu, kapı üzerinde havalandırma boşluğunun bulunduğu, odalarda birer lamba, küçük pencere ve tuvalet (taşı) bulunduğu, her 2 odanın ikişer kamerayla kayıt altına alındığı görülmüştür. Yumuşak odaya ilişkin defter incelendiğinde kayıtların düzenli olarak tutulduğu, yumuşak odada mahpus tutulma süresinin makul olduğu görülmüştür.
32. İdare tarafından, Kurumda toplam 271 adet güvenlik kamerasının bulunduğu, kameraların gece görüş sistemine sahip olduğu ve geçmişe dönük kayıt süresinin 3 ay olduğu belirtilmiştir. Tüm koridorlar, açık ve kapalı görüş alanları, merdivenler, tekli oda havalandırma bahçeleri, doku hasarı ve travma önleyici odalar, koğuş koridorları, atölyeler ve çatılar güvenlik kamerası ile 7/24 izlenmektedir. Mahpusların kaldığı odalarda kamera bulunmamaktadır. Ziyaret Heyeti tarafından güvenlik kameraları rastlantısal metot ile seçilerek incelenmiş; incelenen güvenlik kameralarında kör noktanın bulunmadığı, geçmişe dönük kayıtlarda sorun olmadığı anlaşılmış, işkence veya kötü muameleyle konu olabilecek herhangi bir duruma da rastlanmamıştır.

B. Yönetim ve Personelin Tutumu

33. Kurum İdaresi tarafından personele, görevlerine başlamadan önce veya göreve başladıktan sonra uzaktan veya eğitim merkezlerinde hizmet içi eğitimler, temel eğitim, yetiştirme eğitimi ve aday memur eğitimi verildiği ifade edilmiştir.
34. Personelin aldığı eğitimler arasında; insan hakları, kişiler arası iletişim ile işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin eğitiminin de bulunduğu belirtilmiş; personelin, hassas gruplara yaklaşım konusunda yeterli donanım ve bilgiye sahip olduğu dile getirilmiştir.
35. Ziyaret tarihi itibarıyla odaya kapatma cezası alan ya da Kurum disiplin odalarında (tek kişilik) kalmasına karar verilen mahpus bulunmadığı öğrenilmiştir.
36. Heyetin özgürlüğünden mahrum bırakılanlar ve İdare ile yaptığı görüşmeler neticesinde, Kurumda son bir yıl içerisinde herhangi bir intihar olayı yaşanmadığı öğrenilmiştir.

C. Disiplin ve Şikâyet Prosedürleri

37. Kurumda bulunan tüm mahpusların talep dilekçelerinin sabah sayımı ile birlikte toplanarak infaz ve koruma baş memurluğunda tasnif ve kayıtlarının yapıldığı İdare tarafından ifade edilmiştir. Tasnif ve kaydı yapılan dilekçelerin Kurum nöbetçi müdürü tarafından gerekli birimlere havale edildiği, kurumlardan gelen cevapların geciktirilmeksizin ilgili mahpusa bildirildiği, mahpusların tekrar dilekçe yazması hâlinde dilekçelerinin çıkış numaralarına ulaşabildikleri ifade edilmiştir. Konuya ilişkin olarak mahpuslarla yapılan görüşmelerde dilekçeyi diledikleri yere ulaştırma ve çıkış numarası alma konularında sorun yaşamadıkları ifade edilmiştir.
38. İdare, Kurum içinde eşler arasında yazılan mektupların ulaşımının hızlı olması açısından İKM'ler aracılığıyla iletildiğini beyan etmiştir. Ancak mahpuslarla yapılan görüşmelerde, eşler arası mektup ulaşım süresinin 20-30 günü bulabildiği bilgisi alınmıştır. İdareyle yapılan görüşmelerde, mektupların mektup birimince okunup kısa sürede (en geç 1-2 gün içinde) teslim edildiği, Kurum içi mektuplaşma olduğundan düzenli bir kaydının tutulmadığı öğrenilmiştir.
39. Yapılan görüşmelerde mahpusların genel olarak yönetimden ve Kurum personelinin kendilerine yaklaşım ve tutumlarından memnun oldukları gözlemlenmiştir.

D. Beslenme

40. Yemeklerin Kurum mutfağında çalışan aşçılar ve işçi mahpuslarca hazırlandığı görülmüştür. Heyet tarafından Kurum yemekhanesinde öğle yemeği yenilmiş, yemek çeşitliliği ve lezzetinin yerinde olduğu gözlemlenmiştir.
41. Kurum İdaresi tarafından yemeklerin mahpuslara günlük iaaşe bedeline göre, günde 3 öğün olmak üzere gerekli kalori hesaplamaları yapılarak verildiği beyan edilmiştir. Ancak Kurum tarafından sunulan yemek listeleri incelendiğinde bazı öğünlerde, çeşit ve kalori dağılımının dengeli olmadığı, diyetisyen ve gıda mühendisi kontrolünün eksik olduğu görülmüştür.
42. Mahpuslar, yapılan görüşmelerde kantinde et, tavuk gibi ürünlerin çeşitliliğinin ve miktarının az olduğunu ifade etmişlerdir. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede, Kurum kantininde, hijyen ürünleri de dahil olmak üzere temel ihtiyaç maddesi olarak kabul edilen ürünlerin bulunduğu, ancak et ve tavuk ürünlerinin yeterli olmadığı, fiyatların ise piyasa fiyatları civarında olduğu ve son kullanma tarihi geçmiş ürünün bulunmadığı gözlemlenmiştir.

E. Sağlık ve Bakım

43. Kurum sağlık servisinde, sağlık memuru odası, aile hekimi muayene odası, dış revir birimi odası, pansuman odası, ilaç odası, revir birimi deposu bölümlerinin bulunduğu görülmüştür. İdare tarafından, Kurum sağlık servisinde 9 sağlık memurunun, 1 aile hekiminin, 2 dış hekiminin, 4 İKM'nin görev yaptığı; anılan İKM'lerden 2'sinin hastanelerde görevli olarak çalıştığı, 5 sağlık memuru ve 4 İKM'nin gündüz 08.00-17.00'de, 4 sağlık memurunun vardiya usulüne uygun olarak 24 saat esaslı çalıştığı ifade edilmiştir.

44. Yapılan görüşmelerde günde ortalama 65-70 mahpusun revire çıkma talebinde bulunduğu, talebin ivedilikle gerçekleştirilmeye çalışıldığı, mahpusların taleplerinin öncelik/aciliyet durumlarına göre belirlenerek sırayla revire çıkarıldığı bilgisi edinilmiştir. Mahpuslar revire çıkma taleplerinin bazı zamanlarda gecikmeli olabildiğini ancak revire erişim hususunda genel olarak ciddi bir şikâyetlerinin bulunmadığını ifade etmiştir. Son görüşmede Kurum İdaresince, en geç 1-2 gün içerisinde mahpusların revire çıkarıldığı ifade edilmiştir.
45. Kurum İdaresi tarafından, sağlık servisinde psikiyatrik ve yeşil reçeteli ilaçların ayrı bir odada kilitli olarak saklandığı, soğuk zincire tabii ilaçlar ve aşuların uygun farklı dolaplarda muhafaza edildiği, günlük olarak hekimin reçete ettiği ilaçların ise Ceza ve Tevkifevleri İlaç Takip Sistemi (CETAS) sisteminden kontrol edilmesi suretiyle mahpuslara teslim edildiği belirtilmiştir. Heyet üyeleri tarafından yapılan sağlık servisi incelemesinde İdare tarafından belirtildiği gibi ilaçların muhafaza edildiği, günlük olarak verilmesi gereken ilaçların bahsi geçen sistem üzerinden kaydının tutulduğu görülmüştür.
46. Sağlık servisinde, hekimler tarafından günlük reçete edilen ilaçlar ve hastaneden yazılan reçetelerin tutanak altına alınarak günlük olarak eczaneye teslim edildiği, eczane tarafından hazırlanan ilaçların yine tutanak ile teslim alındığı ifade edilmiştir. Kontrole tabi ilaçların günde 3 defa olmak üzere ilaç dağıtım poşetlerinde adet olarak verildiği; kalp, diyabet, astım, tansiyon gibi kronik hastalıkları olan hastaların ilaçlarının eczaneden gönderildiği şekilde mahpuslara teslim edildiği belirtilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, ilaçlara ulaşım konusunda herhangi bir şikâyet alınmamıştır.
47. İdare tarafından mahpusların sevklerinin aynı gün içerisinde yapılarak jandarma ve hastane görevlilerine teslim edildiği, mevcut hastalıkların durumuna göre haftalık planlamalar yapıldığı belirtilmiştir. Aciliyet durumunun varlığında, mesai saatleri içerisinde ise aile hekimi, mesai saatleri dışında ise nöbetçi sağlık memuru tarafından zaman kaybedilmeksizin ön muayenenin gerçekleştirilmesi suretiyle 112 Acil Çağrı Merkezi aranarak ambulans talep edildiği ve hastanın ilgili kurum ve kuruluşlara sevkinin sağlandığı bilgisi alınmıştır. Kuruma ambulansın en geç 20 dakikada geldiği belirtilmiştir.
48. Mahpuslar bazı zamanlarda hastaneye sevk raporu olmasına rağmen sevklerin gecikebildiğini ifade etmiştir. Konuya ilişkin olarak İdare, hastaneye sevkler noktasında Tokat Devlet Hastanesi ve Gaziosmanpaşa Üniversitesi Hastanesinin yoğunluğu sebebiyle gecikmeler yaşanabildiğini belirtmiştir.
49. Sağlık servisinde yapılan incelemede, Ziyaret Heyetinde bulunan hekim tarafından dış tedavisinde kullanılan araç ve gereçlerin sterilizasyonunun uygun bir şekilde yapılmadığı değerlendirilmiştir.
50. Mahpusların sağlık sorununun aciliyet teşkil ettiği durumlarda, İdare dış tabiplerinin izinli veya raporlu olması halinde İl Sağlık Müdürlüğünden personel görevlendirmesi talebinde bulunularak mahpusların dış tedavilerinde aksamaya sebebiyet verilmeden devamlılığın sağlandığını ifade etmiştir. Sağlık servisi içinde bulunan dış polikliniğinde basit çekim, dolgu, dış

temizliği, dış kaplamalarının yapıştırılması vb. işlemler yapıldığı, cerrahi müdahale gerektiren tedaviler için mahpusların dış hastanesine sevk edildiği belirtilmiştir.

F. Psikososyal Servis

51. Kurum İdaresi, Kurumda 3 psikoloğun görev yaptığını ve sosyal çalışmacının bulunmadığını belirtmiştir.
52. Servis ile yapılan görüşmelerde, mahpusların danışmanlık taleplerini dilekçe ile belirtmesi halinde bireysel görüşmelerin yapıldığı ifade edilmiştir. Mahpuslar, psikoloğa ulaşmada herhangi bir sorun yaşamadıklarını ifade etmişlerdir.
53. Kurumda psikologların grup çalışmaları (öfke kontrol, sigara alkol madde bağımlılığını azaltma eğitimi, saliverilme öncesi uyum çalışmaları) yaptıkları; grup çalışmalarının risk analizinde ihtiyacı olduğu tespit edilen ve benzer riskleri taşıyan aynı suç grubunda bulunan mahpuslara verildiği bilgisi edinilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, söz konusu grup çalışmalarının yapıldığı belirtilmiştir.

G. Sosyal, Kültürel, Mesleki, Eğitsel ve Sportif Etkinlikler

54. İdare tarafından, Kurumda eğitim-öğretimin kütüphane ve eğitim-öğretim servisi aracılığıyla sağlandığı, eğitim-öğretim servisinde 4 öğretmen ve 6 İKM'nin görev yaptığı, dışarıdan gelen (halk eğitim) 8 öğretmenin de bulunduğu belirtilmiştir.
55. Görevli personellerle yapılan görüşmelerde, mahpuslara açık öğretim, uzaktan eğitim gibi eğitim seçeneklerinin sunulduğu, sınavların çevrimiçi olarak gerçekleştirildiği bilgisi alınmıştır. İdare tarafından, Kurumda Açık Öğretim Lise öğrencisi 199 mahpusun, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi öğrencisi 28 mahpusun, İstanbul Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi öğrencisi 10 mahpusun ve Atatürk Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi öğrencisi 9 mahpusun bulunduğu ifade edilmiştir.
56. Açık Öğretim Lisesini ve Açık Öğretim Ortaokulunu aktif okuyan öğrencilerin ders kitaplarının Halk Eğitim Müdürlüğünden ücretsiz bir şekilde temin edilmesi suretiyle mahpuslara ulaştırıldığı belirtilmiştir. Bu durum görüşme yapılan mahpuslar tarafından da teyit edilmiştir. Açık Öğretim Fakültesinin aktif öğrencisi olan mahpusların ise kitaplarını dış kantin aracılığıyla temin ettikleri belirtilmiştir.
57. Kurumda açık hazır giyim atölyesinde 1 memur ve 3 mahpusun, yazma-baskı atölyesinde 2 memur ve 2 mahpusun, bez sucuk atölyesinde 2 memur ve 6 mahpusun, kapalı tekstil atölyesinde 1 memur ve 42 mahpusun, terzi atölyesinde 1 memur ve 1 mahpusun, iplik üretim atölyesinde 1 memurun, çamaşır atölyesinde 1 memurun, hediyelik eşya atölyesinde 1 memur ve 4 mahpusun, gıda paketlenme atölyesinde 2 memur ve 3 mahpusun, arıcılık atölyesinde 1 memurun, tarım atölyesinde 1 memur ve 2 mahpusun görev yaptığı İdare tarafından ifade edilmiştir.

58. İdare tarafından Kurumda, guaj boya resim kursunda 22, bağlama kursunda 36, birinci kademe okuma/yazma kursunda 11, ikinci kademe okuma/yazma kursunda 7, bilgisayar kursunda 18 mahpusun eğitim almakta olduğu belirtilmiştir. Mahpuslar, Kurumda verilen eğitimlerden ve eğitimlerin çeşitliliğinden memnun olduklarını dile getirmiştir.
59. Eğitim-öğretim servisi bünyesinde kabak işlemeciliğinde 29, çini işlemeciliğinde 29, atık malzemelerden hediyelik eşya yapımı eğitiminde de 29 mahpusun eğitim almakta olduğu, çalışmaların 08.00-17.00 saatleri arasında sürdüğü bilgisi edinilmiştir.
60. Din görevlilerinin Kur'ân-ı Kerîm eğitimi verdiği bilgisi alınmıştır. Mahpuslar, bu kurstan memnun olduklarını dile getirmişlerdir. Ayrıca din görevlilerinin koğuşlarda toplu görüşmeler yaptığı, zaman zaman ihtiyaç halinde bireysel görüşmeler de yaptığı hem İdare hem de mahpuslar tarafından belirtilmiştir.
61. İdare tarafından, satranç ve tenis turnuvalarının düzenlendiği ifade edilmiştir. Bu konu mahpuslar tarafından da teyit edilmiş olup bu turnuvalarının sıklığının artırılması yönünde talepte bulunmuşlardır. Talep, son görüşmede İdareyle paylaşılmış olup bu konuda çalışma yapılacağı bilgisi alınmıştır.
62. Kadın mahpusların tahliye sonrasında meslek edindirilmesi amacıyla 900 saat ustalık, 600 saat kalfalık dersi olarak kadın kuaförü olma imkânının olduğu ifade edilmiştir. Kadın mahpuslarla yapılan görüşmelerde bu husus teyit edilmiştir.
63. Kurum İdaresi, odalara günlük olarak gazete dağıtımının yapıldığını ifade etmiştir. Mahpusların gazete ve dergiye ulaşımının dış kantin aracılığıyla sağlanmakta olduğu, mahpusların dilekçelerinde belirtilen gazete ve dergilerin Kurum tarafından incelenmesi akabinde mahpuslara verildiği bilgisi edinilmiştir. Bu durum görüşme yapılan mahpuslar tarafından da doğrulanmıştır. Ayrıca mahpuslar, yapılan görüşmelerde bazı günler ve hafta sonları gazetelerin dağıtımında aksama yaşandığından yakınmıştır. Son görüşmede İdare bu hususta daha dikkatli davranılacağını ifade etmiştir.
64. İdare, Kurum kütüphanesinde kayıtlı 6500 civarında kitap bulunduğunu, ziyaret tarihinde 1000 tane daha kitabın yeni geldiğini ve henüz kaydedilmediğini belirtmiştir. Heyet tarafından yapılan incelemede, kütüphanede İngilizce, Rusça sözlükler ile İngilizce dilinde roman ve hikâye kitaplarının olduğu, yeterli sayı ve çeşitlilikte kitabın bulunduğu gözlemlenmiştir. Mahpuslardan, kitap çeşitliliğine ya da sayısına ilişkin herhangi bir talep veya şikâyet alınmamıştır.
65. Kütüphane görevlilerinden alınan bilgiye göre mahpuslar, kütüphanedeki kitaplar dışında İl Halk Kütüphanesinden ve aileleri aracılığıyla dışarıdan da kitaplara ulaşabilmektedir. Mahpusların, Kurum kütüphanesinden ve İl Halk Kütüphanesinden 2 hafta süre ile toplamda 3 kitap alma hakkına sahip olduğu, aileleri aracılığıyla da dışarıdan 5 kitaba ulaşabildiği ifade edilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde bu hususlar teyit edilmiş olup kitaplara erişim noktasında bir şikâyet alınmamıştır.

66. Eğitim birimindeki personellerle yapılan görüşmelerde, uyum atölyesine ilişkin olarak Avrupa Birliği projesi hazırlığı içinde olduklarını, bu konuda hazırlamış oldukları projeyi AB Mali İş birliği ve Proje Uygulama Genel Müdürlüğüne sunduklarını ifade etmişlerdir. Proje kapsamında, mahpusların kapalı ceza infaz kurumlarına ilk kabulden tahliye kadar olan süreçteki ıslahın daha etkin sağlanması, tahliye sonrasında topluma yeniden kazandırılma için çalışmalar yürütülmesi, mesleki anlamda gelişmenin sağlanması amaçlanmaktadır. Ziyaret Heyeti tarafından, bu proje iyi uygulama örneği olarak değerlendirilmiştir.
67. Kurum İdaresiyle yapılan görüşmelerde, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesinde görevli olan öğretim görevlilerince zaman zaman mahpuslar ve personel için konferanslar düzenlendiği bilgisi alınmıştır.
68. Kurumda 150 kişilik sinema salonunun bulunduğu görülmüştür. İdare, kontrol edilebilirliğin sağlanması amacıyla burada aynı anda en fazla 70-80 kişiye sinema gösterimi yapıldığını belirtmiştir.
69. Kurum İdaresi, 1 kapalı spor ve 1 açık spor salonu bulunduğunu, mahpusların 1 hafta kapalı spor salonundan ve 1 hafta açık spor salonundan faydalandığını dile getirmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, faydalanma sıklığının sayısı teyit edilmiş olup spor salonundan faydalanma süresinin kısa olduğuna dair şikâyet alınmıştır. Sürenin kısalığı şikâyeti son görüşmede İdareyle paylaşılmış, İdare tarafından konunun mevzuatla⁴ ilgili olduğu, mahpuslara mümkün olan en yüksek sürenin tanındığı ifade edilmiştir.

H. Dış Dünya ile İletişim

70. Kurumda 10 adet avukat görüşme odasının bulunduğu, bunlardan 7 tanesinin aktif olarak kullanıldığı, geri kalan 3'ünün ziyaret tarihinde tadilat aşamasında olduğu görülmüştür. Mahpuslardan avukat görüşme odalarına ilişkin herhangi bir şikâyet alınmamıştır.
71. Kurumda 4 adet kapalı görüş ve 4 adet açık görüş odasının bulunduğu görülmüştür. İdare tarafından açık ve kapalı görüşlerin, ayda 1 defa mevzuata uygun sürelerle; birer saat olarak gerçekleştirildiği aktarılmıştır. Görüşülen mahpuslar tarafından bu süre doğrulanmıştır.
72. Kurumda, Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu Projesi (ACEP) kapsamında görüntülü telefon cihazlarının kurulumunun gerçekleştirildiği, bu amaçla 2 tanesi revir kısmında ve geri kalanı koğuşlarda olmak üzere toplam 74 Multimedya Cihazının bulunduğu görülmüştür. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde haftalık görüntülü görüşme haklarının mevzuata uygun olacak şekilde 30 dakika olarak verildiği, açık/kapalı görüşe çıkmayanların ise 60 dakika

4 5275 sayılı ve 13/12/2004 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Beden eğitimi" başlıklı 87'nci maddesinin ikinci fıkrası şöyledir: "(1) Hükümlünün toplumsal, ruhsal ve bedensel gelişmelerini sağlamak amacıyla fizik ve ruhsal sağlık durumlarının elverdiği ölçüde spor, beden eğitimi ve eğlendirici etkinliklere katılmasına müsaade olunur ve olanaklar ölçüsünde yer ve araç sağlanır. (2) Açık havada çalışmayan veya kapalı ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlüye, hava koşulları elverdiği ölçüde, günde en az bir saat açık havada gezinmek olanağı verilir. Bu süre içerisinde bireysel spor da yapılabilir. Kurum dışındaki etkinliklere açık ceza infaz kurumları ile çocuk eğitimevlerinde bulunan hükümlüler katılabilirler."

görüntülü görüşme haklarının olduğu, mevzuatta belirtilen bazı suç gruplarının⁵ ise telefonla görüşme sürelerinin 10 dakika olduğu öğrenilmiştir.

73. Kurumda toplamda 3 adet Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) odası bulunmaktadır. Mahpusların, SEGBİS sistemiyle ilgili herhangi bir sorun yaşamadığı yapılan görüşmelerde teyit edilmiştir.
74. Ziyaret Heyeti, kapalı-açık görüş, avukat görüş odalarını, SEGBİS görüşmelerinin yapıldığı odaları incelemiş ve bu odaların yeterli fiziki koşullara ve görüşme gizliliğini sağlayacak şekilde ses yalıtımlarına sahip olduklarını tespit etmiştir.
75. Odalarda bulunan televizyonlardan 31 adet kanalın izlenebildiği gözlemlenmiştir. Mahpuslar, hâlihazırda bulunan televizyon kanallarının sayısından ve içeriğinden memnun olsalar da sinema ve belgesel kanallarının eksikliğini yaşadıklarını ifade etmiştir. İdare Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü ile iletişim halinde olduklarını, ücretli TV aboneliği ile sinema ve belgesel kanallarına erişimin sağlanabileceğini belirtmiştir.

IV. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

76. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Kurum tarafından, Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmış ve gerekli bilgi ve belgelere erişim vakitlice sağlanmıştır. Bu çerçevede, hem Kurum Müdürünün hem de Kurum personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Tavsiyeler

1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

77. Kurumda tadilatla bulunan koğuşların tadilatının tamamlanması,
78. Kurumda yer alan koğuşlarda dengeli bir dağılımın gerçekleştirilmesi ve sigara içmek istemeyen mahpuslar için sigara içilmeyen koğuş tahsis edilmesi,
79. Bazı odalarda varlığı tespit edilen eski ranzaların yenileriyle değiştirilmesi,
80. Aynı Kurumda kalan eşlerin iç postalarının daha hızlı ulaştırılması,

5 Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Telefonla görüşme hakkı" başlıklı 74'üncü maddesi şöyledir: "h) Tehlikeli hükümlü oldukları idare ve gözlem kurulu tarafından belirlenen hükümlüler on beş günde bir kez olmak ve on dakikayı geçmemek üzere sadece eşi, çocukları, annesi ve babası ile sadece sesli olarak görüşebilir. Terör örgütü yöneticiliği ve suç işlemek amacıyla kurulan silahlı örgüt yöneticiliği suçundan mahkûm olanlar, konuşma süresi haftada on dakikayı geçmemek üzere sadece sesli görüşme yapabilir. Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası alan hükümlüler, idare ve gözlem kurulunun uygun gördüğü hâllerde ve on beş günde bir olmak üzere eşi, altsoy ve üstsoy, kardeşleri ve vasisi ile on dakikayı geçmemek üzere sadece sesli görüşebilir."

81. Öğünlerde uygun çeşitte ve kaloride yemeğin sunulması için gıda mühendisi ve/veya diyetisyen⁶ kontrolünün sağlanması,
82. Kahvaltı ve öğle yemeği menülerinin, her mahpusun sağlıklı ve güçlü olması için dengeli ve günlük protein ihtiyacını karşılayacak şekilde verilmesi⁷,
83. Kantinde satılan et ve tavuk ürünlerinin çeşitliliğinin artırılmasının sağlanması,
84. Sağlık servisinde dış tedavisinde kullanılan araç ve gereçlerin sterilizasyonunun uygun bir şekilde yapılmasının sağlanması,
85. Televizyon kanallarının güncellenerek, sinema ve belgesel gösterimi sağlayacak bir kanalın da kanal listesine eklenmesi,
hususları tavsiye edilmektedir.

2. Tokat İl Sağlık Müdürlüğüne Yönelik Tavsiyeler

86. Hastane sevk raporu düzenlenmiş ve acil muayene olması gereken mahpusların hastane sevklerinin kısa süre içerisinde gerçekleştirilmesi,
87. Tokat Devlet Hastanesinde ve Gaziosmanpaşa Üniversitesinde bulunan polikliniklerde mahpuslar için randevu alımında yaşanan gecikmelerin giderilmesine yönelik çalışmalar yapılması⁸,
hususları tavsiye edilmektedir.

3. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

88. İki katlı ranzalara merdiven eklenmesi talebinde bulunan kadın mahpuslar için gerekli aparatların ranzalara eklenmesi,
89. Deprem bölgesinde bulunan ceza infaz kurumlarından nakil olan mahpusların eşyalarının kargo ile gönderiminin sağlanması,
hususları tavsiye edilmektedir.

6 31083 sayılı ve 29/3/2020 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza Ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Sağlık servisi" başlıklı 13'üncü maddesi şöyledir: "Sağlık servisi; kurumda koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetlerini cezaevi tabibinin başkanlığında yerine getiren servistir. Sağlık servisinde; cezaevi tabibi, dış tabibi, eczacı, veteriner, diyetisyen, sağlık memuru, hemşire ve hayvan sağlık memuru görev yapar."

7 Mahpusların İslahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Kuralları) Kural 22: "(1) Kurum idaresi tarafından, her mahpusa sağlıklı ve güçlü olmaları için besin değeri yeterli, iyi hazırlanmış ve uygun saatlerde sunulan yemekler verilir."

8 Mahpusların İslahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Kuralları) Kural 22: "(1) Acil durumlarda tüm ceza infaz kurumları tıbbi yardıma derhal erişim sağlayacaktır. Özel muamele veya ameliyatı gerektiren mahpuslar ihtisas kurumlarına veya sivil hastanelere sevk edilecektir. Bir ceza infaz kurumu kendi hastane imkânlarına sahip ise mahpuslara uygun tedavi ve bakımın sağlanması için yeterli personel ve donanıma sahip olmalıdır."

**METRİS R TİPİ KAPALI
CEZA İNFAZ KURUMU
ZİYARETİ RAPORU**

2024/14

KISALTMALAR

AÖL	Açık Öğretim Lisesi
AÖÖ	Açık Öğretim Ortaokulu
ARDEF	Araştırma ve Değerlendirme Formu
CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
SEGBİS	Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın 1'inci maddesine göre Protokolün amacı; *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsanî ya da küçültücü muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 8'inci maddesi uyarınca: *"Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile teması olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir."*
5. R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumları doğuştan ya da sonradan meydana gelen fiziksel veya ruhsal engele sahip, hasta ve bakıma ihtiyaç duyan kadın, erkek ve çocuk mahpusların¹ barındırıldığı, rehabilitasyon tipi bir ceza infaz kurumudur. Sağlık kurulu raporunda belirtilen hususlar sebebi ile ceza infaz kurumunda barındırılmayan mahpuslar, R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutulmaktadır. Kurumda mahpusların almış oldukları cezaların infazı gerçekleştirilmesinin yanı sıra gerekli bakım ve tedavileri de yapılmaktadır.
6. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.

1 Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hüküm özlüleri ifade etmektedir.

7. Anılan görevin icrası kapsamında 20/6/2023 tarihinde Metris R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna *habersiz* bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ... ile talep üzerine görevlendirilen hekim ... ve psikolog ... yer almıştır.
8. Ziyaret, İdare ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede; TİHEK Heyeti tarafından, UÖM, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiştir. İdareden Kurum hakkında güncel bilgiler, Kurumun mevcut durumu, mahpusların sayısı ve sınıflandırmalarına ilişkin bilgiler alınmıştır. İdare ile yapılan görüşmenin ardından Ziyaret Heyeti ikiye ayrılarak koğuşların bulunduğu alan ve eklentilerde ve toplu kullanım alanlarında incelemelerde bulunmuştur. Mahpusların yerleşim planına ilişkin alınan belge üzerinden farklı suç tiplerine göre koğuşlar İdarenin dahli olmadan rastgele seçilerek, infaz ve koruma memurları ve diğer idari personel bulunmaksızın koğuş içerisinde ve diğer alanlarda mahpuslarla bire bir ve toplu görüşmeler yapılmıştır. Görüşme yapılan kişilere TİHEK hakkında genel bilgi verilmiş, ziyaretin amacı ile kapsamı belirtilmiş ve gizliliğe riayet edilerek rapor hazırlanacağı hususu aktarılmıştır. Ziyaret bitiminde İdare ile son bir toplantı yapılmış, ilk tespit ve gözlemler paylaşılmış, ziyaret sonrası hazırlanacak raporun İdare ve ilgili kurumlarla paylaşılarak tavsiyelerin takip edileceği ve takip ziyareti de yapılabileceği bilgisi verilmiş, ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.
9. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 9/1/2023 tarihli ve 2023/3 sayılı kararı ve Başkanlık Makamınının 16/6/2023 tarihli ve 23763 sayılı olurlarına istinaden 20/6/2023 tarihinde, Metris R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna² gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. GENEL BİLGİLER

A. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

10. Kurum, İstanbul ilinin Esenler ilçesinde Metris Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü içerisinde yer almakta olup Kuruma toplu ulaşım araçları ile ulaşım sağlanabilmektedir.
11. Kurum 2009 yılında inşa edilmiş ve 2010 yılında faaliyete başlamıştır. Kurum, Metris 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna bağlı olarak hizmet sunmaktadır.
12. Kurum, 1191 metrekaresi açık alan ve 2241 metrekaresi kapalı alan olmak üzere toplam 3432 metrekare alanda hizmet vermektedir.
13. Kurum 2 katlı olup A, B ve C bloktan oluşmaktadır. Kurumda 46 adet 3 kişilik oda ve 12 adet tek kişilik oda bulunmakta olup toplam kapasite 150'dir. Mahpus başına düşen alan 9,7 metrekaredir.
14. Kurumda; eğitim birimi derslikleri, kütüphane, enstrüman ve sinema etkinlikleri için ritim odası, akvaryumların ve kuşların bulunduğu odalar, hobi bahçesi, satranç ve langırt odası, bilgisayar

2 Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

odası, revir muayene odaları, psikososyal servis odası, fitness odası, özel banyo odası, çamaşırhane, kantin, yumuşak oda, avukat görüşme alanı, Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) odası, aile görüşme odası, açık-kapalı görüşme alanları ve güvenlik kamera odası bulunmaktadır.

B. Kurum Personeli

15. İdare tarafından Kurumun, Metris 2 No.lu T Tipine bağlı olarak hizmet sunması nedeniyle personel sayısının görevlendirmeye bağlı değişiklik gösterdiği belirtilmiştir. Ziyaret tarihinde Kurumda 1 Kurum ikinci müdürü, 2 idare memuru, 5 infaz ve koruma başmemuru, 37 infaz ve koruma memuru, 9 sağlık memuru, 20 hasta bakıcı, 2 fizyoterapist, 1 fitness öğretmeni, 1 psikolog ve 3 teknisyen olmak üzere toplam 81 personel bulunmaktadır.
16. İdare tarafından mahpusların öz bakımı dâhil tüm ihtiyaçlarının personel tarafından yerine getirildiği bu nedenle personel sayısının yetersiz olduğu ifade edilmiş; 26 infaz ve koruma memuru, 1 sosyal çalışmacı, 3 sağlık memuru ve 8 hasta bakıcıya ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir.
17. İdare tarafından Kurumda görevli personelin meslek içi eğitimler aldığı, görev alanı ile alakalı olarak ise, Mesleki Müdahale, Moral-Motivasyon, Temel İlk Yardım, Etkili İletişim Teknikleri, Mahkûm Kabul Eğitimi vb. eğitimler aldığı aktarılmıştır. Ancak personelin insan hakları ile işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin özel herhangi bir eğitim almadığı tespit edilmiştir.

C. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılanlar

18. Kurumda 127 hükümlü, 8 hükümsüz ve 10 tutuklu olmak üzere toplam 145 mahpus bulunmaktadır.
19. Kurumda tutulan mahpusların 54'ü ruhsal, 2'si zihinsel ve 83'ü fiziksel engellidir.
20. İdare tarafından, Kurumda 5275 sayılı Kanun'un 16'ncı maddesi³ kapsamında barındırılan mahpusların diyabetis mellütis, hipertansiyon, kronik kalp rahatsızlığı, koah, astım, obez, venöz yetmezlik, multiple skleroz, uzuv eksikliği, motor nöron hastalığı, kısmi felç vb. rahatsızlıklara sahip olduğu; 5275 sayılı Kanun'un 18'inci maddesi⁴ kapsamında barındırılan mahpusların ise genellikle atipik psikoz, şizofreni, organik olmayan psikoz, obsesif kompulsif bozukluk, bipolar anti sosyal kişilik bozukluğu vb. kronik tanılara sahip olduğu belirtilmiştir.
21. Kurumda kadın ve çocuk mahpus bulunmamaktadır.

3 5275 sayılı Kanun'un "Hapis cezasının infazının hastalık nedeni ile ertelenmesi" başlıklı 16'ncı maddesine göre; "(1) Akıl hastalığına tutulan hükümlünün cezasının infazı geriye bırakılır ve hükümlü, iyileşinceye kadar Türk Ceza Kanunu'nun 57 nci maddesinde belirtilen sağlık kurumunda koruma ve tedavi altına alınır. Sağlık kurumunda geçen süreler cezaevinde geçmiş sayılır.

(2) Diğer hastalıklarda cezanın infazına, resmî sağlık kuruluşlarının mahkûmlara ayrılan bölümlerinde devam olunur. Ancak bu durumda bile hapis cezasının infazı, mahkûmun hayatı için kesin bir tehlike teşkil ediyorsa mahkûmun cezasının infazı iyileşinceye kadar geri bırakılır.(...)"

4 5275 sayılı Kanun'un "Akıl hastalığı dışında ruhsal rahatsızlığı olan hükümlülerin cezalarının infazı" başlıklı 18'inci maddesine göre; "(1) Hapsedilme ve diğer nedenlerden kaynaklanan akıl hastalığı dışında ruhsal rahatsızlıkları bulunup da ruh ve sinir hastalıkları hastanelerinde tutulmaları gerekli görülmemek infaz kurumlarına geri gönderilenlerin cezaları, belirlenen infaz kurumlarının mahsus bölümlerinde infaz edilir.(...)"

22. Kurumda 1 Afganistan, 1 Pakistan ve 1 Suriye uyruklu olmak üzere toplam 3 yabancı mahpus bulunmaktadır.

III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. Fiziksel Koşullar

23. Kurumda ziyaret edilen koğuşların tamamının tek katlı olduğu, mutfak bölümü ve havalandırma bahçesinin bulunmadığı görülmüştür. Görüşme gerçekleştirilen mahpusların çoğunluğu koğuşlarda mutfak bölümü olmadığı için yemek yapmakta zorlandıklarını, sebze ve meyveleri banyo lavabosunda yıkadıklarını ifade etmişler ve bu durumdan yakınmışlardır.
24. Ziyaret edilen koğuşlarda tuvalet ve banyonun bir arada olduğu, fiziksel engelli mahpusların bulunduğu koğuşlarda alafranga tuvaletin olduğu görülmüştür. Bununla birlikte bazı koğuşların tuvalet/banyo bölümlerinde tutunma barının olmadığı gözlemlenmiştir.
25. Ziyaret edilen bazı tek kişilik odaların alaturka tuvalet bulunan bölümlerinin yarım bir duvar ile odadan ayrıldığı ve kapının bulunmadığı görülmüştür. İdare tarafından bu durumun sebebi; mahpusların takibini kolaylaştırmak ve intihar riskini önlemek olarak belirtilmiştir.
26. Ziyaret edilen her koğuşta acil çağrı butonunun bulunduğu ayrıca bazı mahpuslarda kişisel taşınabilir çağrı butonlarının da olduğu görülmüştür. Görüşme gerçekleştirilen mahpusların geneli butona bastıklarında hasta bakıcıların kısa sürede koğuşa geldiğini ancak hasta bakıcıların sayısının az olması ve yoğunluklarından dolayı bazı işlere yetişemediğini ifade etmişlerdir.
27. Ziyaret edilen koğuşlarda her mahpusun sağlık durumuna göre ayarlanabilir yatak ile yastık, nevresim, dolap, komodin bulunduğu görülmüştür. Ayrıca mahpusların sağlık durumlarına göre koğuşlarda tekerlekli sandalye, koltuk değneği ve protez gibi sağlık ekipmanlarının bulunduğu görülmüştür. Görüşme yapılan mahpuslar kişisel eşyalarını koğuşlarda bulundurabildiklerini, sağlık durumlarına göre sağlık ekipmanlarına izin verildiğini ve bir sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir.
28. İdare tarafından, koğuşların temizliğinin sağlık durumları uygun olan mahpusların kendileri tarafından yapıldığı; sağlık durumları uygun olmayan mahpusların koğuşlarının ise personel tarafından haftanın belirli günlerinde temizlendiği belirtilmiştir. Ziyaret edilen koğuşlardan bazılarının temiz olmadığı gözlemlenmiş; görüşme yapılan mahpuslardan bazıları temizlik yapmakta zorlandıklarını dile getirmiş ve bu hususta personelin kendilerine yardımcı olması talebinde bulunmuşlardır.
29. İdare tarafından Kurumun ısınmasının doğalgazla çalışan kalorifer tesisatı aracılığıyla sağlandığı belirtilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen mahpusların geneli kış mevsiminde ısınma konusunda bir sorun yaşamadıklarını ifade etmişlerdir.
30. İdare tarafından su ihtiyacının şebeke suyundan sağlandığı, sıcak ve soğuk suya erişimde herhangi bir kotanın olmadığı belirtilmiştir. Görüşme yapılan mahpuslar tarafından da sıcak ve soğuk suyun 24 saat aktığı ifade edilmiş olup bu konuda bir şikâyet dile getirilmemiştir.

31. Kurumda çamaşırhane bulunmakta olup burada 2 adet çamaşır makinesi ve 1 adet kurutma makinesinin bulunduğu görülmüştür. Görüşme yapılan mahpuslar çamaşırhanenin ücretsiz olduğunu, kıyafetlerinin haftada bir defa file ile toplandığını, yıkama ve kurutma işlemi sonrası file ile teslim edildiğini belirtmiştir.
32. İdare tarafından kendi başına yıkanma ihtiyacını gideremeyecek durumda olan mahpusların kişisel temizlikleri için 2 adet özel yıkama ünitesinin aktif olarak kullanıldığı ifade edilmiş, Ziyaret Heyeti tarafından da ünitelerin temiz ve kullanışlı oldukları gözlemlenmiştir. Görüşme yapılan mahpuslar sağlık durumları uygun olanların kendilerinin duş aldığını, ihtiyaç olduğunda hasta bakıcılarından yardım istediklerini; yatağa bağımlı mahpusların ise duşlarının özel yıkama ünitesinde yapıldığını ifade etmişlerdir.
33. İdare tarafından, Kuruma haftada bir gün berberin geldiği ve mahpusların saç, sakal kesimi gibi işlemlerinin yapıldığı belirtilmiştir. Görüşme yapılan mahpuslar da benzer şekilde haftada bir gün Kuruma berber geldiğini ifade etmişlerdir.
34. Kurumda 106 adet güvenlik kamerasının bulunduğu, mahpusların odalarının dışında tüm alanların kamera ile izlendiği, kayıt süresinin görüntü kalitesi ve harekete göre ortalama 6 ay olduğu belirtilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından rastgele seçilen tarih aralıkları incelenmiş olup kamera kayıtlarının geçmişe dönük incelenmesinde bir sorun olmadığı, kameraların çalışır durumda olduğu ve izlenen kamera kayıtlarında kör noktanın bulunmadığı tespit edilmiştir.
35. Kurumda 6 adet yumuşak odanın bulunduğu, kameranın mahremiyeti sağlayacak şekilde tuvalet bölümünü görüntülemeksizin konumlandırıldığı, kayıt defterine göre mahpusların burada en fazla 1 saat tutulduğu ve kayıt defterinin düzenli ve eksiksiz olarak doldurulduğu görülmüştür.

B. Yönetim ve Personelin Tutumu

36. Ziyaret Heyeti tarafından mahkûm kabul alanı incelenmiş, kabul işlemleri hakkında İdareden bilgi alınmıştır. İdare tarafından ilk olarak evrak incelemesinin yapıldığı, daha sonra hekim ve sağlık memuru eşliğinde mahpusun fiziki sağlık dosyası, fiziki muayenesi ve ilaçları kontrol edilerek kabul işleminin yapıldığı aktarılmıştır. Mahpusların sağlık durumlarına uygun olarak (kalp pili, beyin pili vs. olduğu takdirde duyarlı kapı kapatılarak) duyarlı kapıdan geçişin sağlandığı belirtilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından kabul işlemlerinin İdarenin belirttiği hususlara uygun olarak gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.
37. Görüşme yapılan mahpusların tamamı İdare ve personelden memnun olduklarını, personelin kendilerine yardımcı olmaya çalıştığını belirtmiştir.
38. Görüşme yapılan bir mahpus obezite rahatsızlığının olduğunu, İdare tarafından kendisine özel sandalye yaptırıldığını, İdarenin tutumundan memnun olduğunu ifade etmiştir.
39. İdare tarafından sayımların sabah saat 08.00 ve akşam saat 20.00'de mahpusların sağlık durumlarına göre ayakta veya yatakta alındığı belirtilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar da sayımların sağlık durumlarına uygun şekilde yapıldığını ifade etmiştir.

40. İdare tarafından mahpusların dilekçelerinin hafta içi sabah sayımlarında toplandığı, mühür vurularak ilgili birimlere havale edildiği, mahpusların talep etmeleri halinde çıkış numaralarının kendilerine verildiği belirtilmiştir. Ayrıca salı günleri koğuşların ziyaret edildiği, dilekçe ile müracaat edemeyenlerin taleplerinin sözlü olarak alındığı aktarılmıştır. Görüşme yapılan mahpuslar da her hafta müdür, psikolog, sağlık memuru, infaz ve koruma başmemurundan oluşan heyetin koğuşları ziyaret ettiğini, bir sıkıntılarının olup olmadığını sorulduğunu ifade etmiştir.
41. İdare tarafından Kurumda son 1 yıl içerisinde isyan veya intihar gibi olayların yaşanmadığı belirtilmiştir.
42. İdare tarafından iletilen bilgi ve belgeler üzerine yapılan incelemede; Kurumda 2022 yılında bir mahpusun bir personel tarafından işkenceye maruz kaldığı iddiasını içeren şikâyet dilekçesi üzerine Kurum Disiplin Amirliği tarafından ön soruşturma yapıldığı, soruşturma neticesinde iddiaların asılsız ve soyut olduğu gerekçesiyle soruşturmaya yer olmadığına dair karar verildiği anlaşılmıştır.

C. Sağlık Hizmetleri

43. Kurumda, İlçe Sağlık Müdürlüğünden görevlendirilen 4 hekim görev yapmaktadır. İdare tarafından sağlık hizmetlerinin gündüz ve vardiya ekibi tarafından yürütüldüğü; gündüz ekibinin hafta içi 08.00-17.00 saat aralığında; vardiya ekibinin 24 saat çalışma ve 72 saat dinlenme şeklinde görev yaptığı belirtilmiştir. Her vardiyada 1 hekim, 1 sağlık memuru ve 3 hasta bakıcının bulunduğu bilgisi edinilmiştir.
44. İdare tarafından revire günde ortalama 7 kişinin çıktığı, mahpusların muayene dilekçelerinin alınmasının yanı sıra haftada 1 defa yapılan vizitede sağlık durumlarının kontrol edildiği; Kurum hekiminin uygun görmesi durumunda hastaneye sevklerin jandarma personeli eşliğinde yapıldığı belirtilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar hastaneye sevklerde gecikmeler yaşandığını ifade etmişlerdir. İdare tarafından jandarma personelinin sayısının yetersizliği ve hastanelerde ilgili hekimin bulunmadığı durumlarda gecikmeler yaşanabildiği, durumu acil olanlara ve Adli Tıp Kurumu raporu bekleyenlere sevklerde öncelik verildiği belirtilmiştir.
45. İdare, Kurumda dış hekimi bulunmadığı için dış muayenelerinin Metris 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda yapıldığını belirtmiştir. Görüşme yapılan mahpuslar dış muayenelerinin yapıldığını ifade etmişlerdir.
46. İdare tarafından hekimin reçete ettiği ilaçların anlaşmalı eczaneler aracılığıyla temin edildiği, ilaçların bitim tarihi yaklaştığında Cezaevleri İlaç Takip Sisteminin uyarı verdiği belirtilmiştir. Kurumda ilaçların revir biriminde kameralı alanda muhafaza edildiği, mahpuslara ilaçların teker teker verildiği, ilaç dağıtımlarının 09.00 ile 21.00 saatleri arasında yapıldığı, hekim tarafından özel bir durum belirtildiği takdirde dağıtım saatlerinde bu hususa ayrıca riayet edildiği belirtilmiştir. Görüşme yapılan mahpuslar ilaçların kendilerine verildiğini, içilip içilmediğinin kontrol edildiğini ve bir sorun yaşamadıklarını ifade etmişlerdir.

47. Revirdeki acil durum çantası kontrol edilmiş, gerekli sağlık ekipmanlarının bulunduğu anlaşılmıştır.
48. Kurumda fitness odasında yürüyüş bandı gibi çeşitli ekipmanların bulunduğu görülmüş; 2 fizyoterapist ve 1 fitness öğretmeninin görevli olduğu öğrenilmiştir. İdare tarafından fizik tedavi sürecine destek olacak faaliyetlerin yürütüldüğü, fizik tedavi sürecinde olan mahpusların salondan haftada 3 veya 4 defa yararlanabildiği belirtilmiştir. İdare tarafından fizik tedavinin mahpuslar için oldukça faydalı olduğu, yatağa bağımlı halde Kuruma gelen mahpuslardan fizik tedavi sayesinde yürümeye başlayanların olduğu ifade edilmiştir.

D. Psikososyal Servis Hizmetleri

49. İdare tarafından Psikososyal Servis Biriminde 1 psikolog ve 1 infaz ve koruma memurunun görev yaptığı belirtilmiştir. Ayrıca 1 psikiyatristin Metris 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan geldiği, Kurum özelinde psikiyatrist görevlendirmesine ihtiyaç duyulduğu, görevlendirme talep edildiği ancak henüz gerçekleşmediği ifade edilmiştir.
50. İdare tarafından PsikoSosyal Servis Biriminin, Kuruma giriş yapan mahpusla ilk 3 gün içerisinde görüşme yaptığı, görüşme sonrası Araştırma ve Değerlendirme Formu (ARDEF) hazırlanarak her bir mahpusun ihtiyaçlarına uygun bir müdahale planı oluşturulduğu, her koğunun genel itibarıyla haftada bir defa ziyaret edildiği ve intihar riski gibi özel durumu bulunan mahpusların yakından takip edildiği ifade edilmiştir.
51. İdare tarafından günde ortalama 3 mahpusun dilekçe ile görüşme talebinde bulunduğu, 5275 sayılı Kanun'un 18'inci maddesi kapsamında Kurumda bulunan mahpusların genellikle psikiyatrik tanıları itibarıyla aktif psikopatolojik semptomları olduğu göz önünde bulundurularak dilekçe şartı aranmadan da bireysel görüşmeler yapıldığı belirtilmiştir. İdare tarafından iletilen bilgi ve belgelere göre; 2023 yılı içerisinde 659 bireysel görüşme ve 55 aile görüşmesi yapılmıştır.
52. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar psikolog ile görüştiklerini ve psikoloğun da düzenli olarak koğuşları ziyaret ettiğini ifade etmişlerdir.
53. İdare tarafından iletilen bilgi ve belgelere göre; Kurumda kıyafet ihtiyacı bulunan mahpuslara yardımcı olunduğu, engelli maaşı ve malulen emeklilik gibi konularda yönlendirmelerin yapıldığı, ilgili kurum ve kuruluşlarla irtibata geçildiği anlaşılmıştır.

E. Beslenme

54. İdare tarafından yemeklerin Metris 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hazırlandığı; sabah, öğle ve akşam olmak üzere 3 öğün yemek verildiği ifade edilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen bazı mahpuslar yemeklerin porsiyon, çeşit ve lezzet bakımından yetersiz olduğunu ve mide hastalıkları olanları rahatsız ettiğini ifade etmiştir. İdare ile yapılan görüşmede yemeklerin Kurum içerisinde hazırlanmadığı, diyet yemek listelerine bazen uyulmadığı, Kurumda gıda deposu olmadığı için diyabet gibi hastalığı olan mahpuslara ara öğün verilemediği aktarılmıştır. Ziyaret Heyeti tarafından Kurumda öğle yemeği yenilmiş, yemeklerin lezzet ve çeşit

açısından yeterli olduğu; yemek listesinde yapılan incelemede de yemeklerin çeşitlilik açısından uygun olduğu değerlendirilmiştir.

55. İdare tarafından kendi başına yemek yiyemeyen mahpuslara hasta bakıcıların yardımcı olduğu ifade edilmiş; bu durum ziyaret esnasında Ziyaret Heyeti tarafından da gözlemlenmiştir.
56. Kurumda 1 kantin bulunmaktadır. İdare tarafından kantin harcaması yapamayan mahpuslara yardımcı olduğu ifade edilmiştir. Görüşme yapılan mahpuslar kantin için dilekçelerin toplandığını ve ertesi gün ürünlerin teslim edildiğini ifade etmişlerdir. Kurum kantininde yapılan incelemede fiyatların piyasa fiyatlarına benzer şekilde olduğu ve yeterli çeşitlilikte ürün bulunduğu gözlemlenmiştir.
57. Görüşme yapılan mahpusların bazıları yemek ve kantin listelerine erişemediklerini ifade etmişlerdir. Ziyaret Heyetinin Kurum idari televizyon kanalından yemek ve kantin listelerinin yayınlanması önerisi İdare tarafından olumlu karşılanmış ve yerine getirileceği ifade edilmiştir.
58. İdare tarafından Kurumda içme suyunun şebeke suyu ile ya da kantinde satılan pet şişe sularla sağlandığı belirtilmiştir. İncelenen bilgi ve belgelere göre Kurumdaki içme ve kullanma suyunun ayda bir defa analizinin yapıldığı ve İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik'e uygun olduğu anlaşılmıştır.

F. Eğitsel, Kültürel, Sosyal, Sportif ve Mesleki Faaliyetler

59. İdare tarafından Kurumda; Açık Öğretim Ortaokuluna (AÖO) 3, Açık Öğretim Lisesine (AÖL) 9, İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesine 1 mahpusun devam ettiği belirtilmiştir. AÖO ile AÖL kitaplarının Esenler Halk Eğitim Merkezinden temin edildiği; üniversite kitaplarının ise mahpusların ziyaretçileri aracılığıyla ya da dilekçesine istinaden ücreti kendisi tarafından karşılanarak temin edildiği ifade edilmiştir. Yıl içerisinde Yükseköğretim Kurumları Sınavına 7 mahpusun katıldığı belirtilmiştir. Görüşme yapılan mahpuslar eğitimlerine devam edebildiklerini, herhangi bir sorun bulunmadığını ifade etmişlerdir.
60. İdare tarafından Kurumda bir kütüphanenin bulunduğu, hafta içi 08.00-17.00 saatleri arasında bir infaz ve koruma memurunun burada görev yaptığı, kütüphanede yaklaşık 2000 adet kitabın bulunduğu belirtilmiştir. Mahpusların Kurum kütüphanesinden ve Gaziosmanpaşa İlçe Halk Kütüphanesinden 15 günde bir 3 adet kitap alabildikleri, koğuşlarda ders kitabı ve dini kitaplar hariç 10 adet kitap bulundurabildikleri ifade edilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından kütüphanede farklı alanlarda ve yabancı dilde kitapların olduğu gözlemlenmiştir. İdare tarafından iletilen bilgi ve belgelere göre son 1 yıl içerisinde 770 mahpusun kütüphaneden faydalandığı görülmüştür. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar kütüphaneden kitap alabildiklerini, koğuşlarda ortalama 15 kitap bulundurabildiklerini ifade etmişlerdir.
61. Kurumda 1 konferans salonu bulunmakta olup burada bağlama gibi müzik aletlerinin olduğu görülmüştür.
62. Kurumda akvaryumun olduğu bir balık odası ile kuşların olduğu bir oda bulunduğu görülmüştür.

63. Kurumda langırt ve satranç malzemelerinin olduğu bir oda ile bir hobi bahçesi de bulunmaktadır. Görüşme yapılan mahpuslar koşullara göre sırasıyla bu etkinliklerden yararlandıklarını ifade etmişlerdir.

G. Dış Dünya ile İletişim

64. Ziyaret edilen koşullardaki televizyonlarda 23 adet kanalın olduğu, bu kanallar içerisinde ulusal yayınlar ile müzik, spor, belgesel ve sinema kanallarının bulunduğu görülmüştür.
65. Kurumda koşullara ait müstakil havalandırma alanlarının bulunmadığı görülmüştür. İdare tarafından Kurumun 2 katlı olduğu, koşulların her bloğa ait ortak havalandırma bahçesini farklı saatlerde kullandığı belirtilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar gün içerisinde öğleden önce 2 saat ve öğleden sonra 3 saat olmak üzere toplam 5 saat havalandırmaya çıktıklarını ifade etmişlerdir.
66. Kurumda 30 kişilik 1 açık görüş alanı ve 21 kişilik 7 kapalı görüş alanının bulunduğu görülmüştür. İdare tarafından Kurumda görüşlerin çarşamba, perşembe ve cuma günleri yapıldığı belirtilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar dini bayramlarda görüş yapıldığında o hafta olan açık görüşlerin yapılmadığını ifade etmişlerdir. İdare tarafından bayram görüşü ile açık görüş tarihinin aynı zamana denk gelmesi halinde birinin yapıldığı ancak artık görüş günlerinin aynı gün olması durumunda programın yeniden düzenleneceği ve her iki görüşün de yaptırılacağı ifade edilmiştir.
67. Kurumda görüntülü görüşme sistemi bulunmamaktadır.
68. Kurumda 6 adet ankesörlü telefon bulunduğu, pazartesi ve salı günleri mahpusların talep ettikleri zaman aralığında telefonla görüşme haklarını kullanabildikleri ifade edilmiştir. Görüşme yapılan mahpuslar da haftada 10 dakika telefon ile görüştüklerini ve bir sorun yaşamadıklarını ifade etmişlerdir.
69. Kurumda 1 aile görüş odasının bulunduğu, temiz ve kullanıma uygun olduğu görülmüştür.
70. Kurumda 1 SEGBİS odası, 2 avukat görüş odasının olduğu görülmüştür. Avukat görüş odasındaki konuşmaların dışarıdan duyulmadığı anlaşılmıştır.

IV. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

71. Ziyaret Heyeti başlangıçta Kuruma kabul edilmemiş, Kurum Müdürü ile telefonla ve yüz yüze iletişim kurulamamıştır. Yaklaşık bir buçuk saat sonra Kurum Müdürü ile gerçekleşen telefon görüşmesinde TİHEK'in görev ve yetki alanından bahsedilmiştir. Ancak Kurum Müdürü, 17/6/2005 tarihli ve 25848 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik'in "Heyetlerin ziyaretleri" başlıklı 26'ncı maddesi kapsamında heyetlerin Kurumu ziyaret etmesinde Adalet Bakanlığından izin alınması şartının arandığını ifade etmiştir. Yaklaşık bir buçuk saat sonra gerçekleştirilen görüşmeler neticesinde Kuruma

giriş yapılmıştır. İdare ile yapılan görüşmede mezkûr Yönetmelik'te TİHEK'in için yer verilmemesi ve TİHEK hakkında bilgi sahibi olunmamasından dolayı Kuruma girişte gecikmenin yaşandığı belirtilmiştir. Bununla birlikte Kurum İdaresi tarafından ziyaret sürecinde Ziyaret Heyetine her türlü kolaylık sağlanmış ve tüm bilgi, belge, oda ve eklentilere erişimde herhangi bir sorun yaşanmamıştır.

B. Tavsiyeler

1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

72. Kurumdaki tüm koğuşların tuvalet ve banyo bölümlerine tutunma barı yerleştirilerek erişilebilirliğe ilişkin düzenlemelerin yapılması⁵,
73. Belli aralıklarla koğuşların temizliğinin kontrol edilmesi ve koğuşlarının temizliğini yapmakta zorlanan mahpuslara yardımcı olunması,
74. Kurumda koğuşlarda bulunan televizyondaki idari kanalda kantin ve yemek listelerinin yayınlanması,
75. Özel beslenmeye ihtiyaç duyan mahpusların diyet yemek listelerine uygun yemeklerin çıkarılması ve ara öğünlerin sağlanması, hususları tavsiye edilmektedir.

2. İstanbul İl Sağlık Müdürlüğüne Yönelik Tavsiye

76. Kuruma psikiyatrist görevlendirilmesi, hususu tavsiye edilmektedir.

3. Jandarma Genel Komutanlığına Yönelik Tavsiye

77. Hastane randevularında jandarma personelinin sayısının yetersizliğinden kaynaklı aksamaların yaşandığı anlaşılmış olup eksikliğin giderilmesi amacıyla yeterli sayıda personel görevlendirilmesinin sağlanması, hususu tavsiye edilmektedir.

4. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

78. Kurumun hasta veya bakıma ihtiyaç duyan mahpusların barındırıldığı rehabilitasyon tipi bir ceza infaz kurumu olduğu ve mahpusların bakım ve tedavi hizmetleriyle genel olarak personelin ilgilendiği gözetilerek; Kurum personel ihtiyacının karşılanmasına yönelik gerekli çalışmalarda bulunulması⁶,

5 Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Kuralları) Kural 5: "Hapishane idareleri fiziksel, zihinsel ya da diğer engellilikleri olan mahpusların hapishane yaşamına eşitlik temelinde tam ve etkili bir şekilde erişimini sağlayacak makul barınma koşullarını, tam olarak sağlar ve o koşullarda düzenlemeler yapar."

6 CPT 11. Genel Rapor'dan alıntı [CPT/Inf (2001) 16]: "Personel sayısının düşük olması ve/veya mahpuslarla doğrudan temas kurma imkânlarını azaltan personel sistemleri, olumlu ilişkiler kurulmasını engellemektedir; ayrıca genel olarak hem personel, hem de mahpuslar için daha güvensiz bir ortam oluşmasına neden olmaktadır. Personel sayısının yetersiz olduğu durumlarda, söz konusu

79. Kurumda görevli personelin hizmet içi eğitim müfredatına insan hakları ile Birleşmiş Milletler İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi için El Kılavuzu (İstanbul Protokolü) başta olmak üzere işkence ve kötü muamele yasağı, TİHEK'in görev ve yetkilerine ilişkin içeriklerin dâhil edilmesi,
80. Kurumdaki koğuşlarda mutfak bölümünün oluşturulmasına yönelik çalışmaların başlatılması,
81. Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik'in "Heyetlerin ziyaretleri" başlıklı 26'ncı maddesine ya da yeni oluşturulacak müstakil bir maddeye ulusal önleme mekanizması görevi yürüten kurumların önceden izin almaksızın ceza infaz kurumlarını ziyaret edebileceğine ilişkin hüküm eklenmesi,
82. Kurumumuz tarafından ulusal önleme mekanizması kapsamında gerçekleştirilen ziyaretler esnasında gerekli kolaylıkların sağlanması ve bu suretle Kurumumuzun görevlerini sağlıklı bir şekilde yerine getirebilmesi amaçlarını teminen, ilgililere gerekli bilgilendirmenin yapılması talebi iletilmiş⁷ olmakla beraber izleme ziyaretini yürütmekte olan personelimiz zaman zaman engelleyici tavırlarla karşılaşabilmektedir. Metris R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna yönelik izleme ziyaretinde yaşanan, Ziyaret Heyetinin uzun süre bekletildikten sonra Kuruma alınması gibi benzeri olayların yaşanmaması için ilgililere yeniden bilgilendirme yapılması, hususları tavsiye edilmektedir.

kurumda temel güvenlik ve yönetim düzeyinin tutturulabilmesi için oldukça fazla mesai yapılması gerekebileceği de unutulmamalıdır. Bunun sonucu olarak personelin stres düzeyi aşırı artabilir ve personel gereğinden hızlı yorulabilir, bu durum da herhangi bir cezai ortamında zaten bulunan gerilimi artırabilir."

- 7 TİHEK'e UÖM görevi tevdi edildiğinden beri birden fazla kez bilgilendirme yazısı yazılmıştır. Konuya ilişkin en son Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifleri Genel Müdürlüğüne 2/2/2024 tarihli ve 32714 sayılı yazımız gönderilmiştir.

DUMLU 1 NO.LU YÜKSEK
GÜVENLİKLİ KAPALI
CEZA İNFAZ KURUMU

ZİYARETİ RAPORU

2024/18

KISALTMALAR

OPCAT

İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol

SEGBİS

Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi

TİHEK

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu

UÖM

Ulusal Önleme Mekanizması

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının (ı) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin 1'inci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 9'uncu maddesine göre: *"Yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlilerine sahip, firara karşı teknik, mekanik, elektronik ve fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları sürekli kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasların geçerli olduğu sıkı güvenlik rejimine tâbi hükümlülerin bir veya üç kişilik odalarda barındırıldıkları tesislerdir."*
5. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
6. Anılan görevin icrası kapsamında 26/7/2023 tarihinde Dumlu 1 No.lu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna¹ habersiz bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ... ile Kurumumuzun talebi üzerine görevlendirilen Hekim ... ve Psikolog ... yer almıştır.
7. Ziyaret, İdare ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede; TİHEK Heyeti tarafından, UÖM, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiştir. İdareden Kurum hakkında güncel bilgiler,

1 Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

kurumun mevcut durumu, mahpusların² sayısı ve sınıflandırmalarına ilişkin bilgiler alınmıştır. Buradaki görüşmenin ardından İdareden, mahpusların yerleşim planına ilişkin alınan belge üzerinden, İdarenin dahli olmadan özellikle farklı suç türünden mahpusların bulunduğu koşullar seçilerek buradaki mahpuslarla görüşmeler gerçekleştirilmiş ve mahpusların tutuldukları ortam yerinde gözlemlenmiştir. Heyet üyeleri tarafından görüşme gerçekleştirilen mahpuslara, TİHEK hakkında genel bilgi verilmiş, ziyaretin amacı ve kapsamı belirtilmiş ve gizliliğe riayet edilerek rapor hazırlanacağı hususu aktarılmıştır. Görüşmeler sırasında infaz ve koruma memurları ile diğer idari personelden herhangi bir kimse koşullarda bulunmamıştır. Mahpuslarla yapılan görüşmelerin ardından Ziyaret Heyeti koşulların bulunduğu alan ve eklentilerde incelemelerde bulunmuştur. İncelemeler sırasında sağlık servisi, psikososyal servis, manevi rehberlik servisi, kütüphane, atölyeler, kamera odası, kantin, açık ve kapalı görüş alanları, avukat görüşme alanı, personel yemekhanesi, ziyaretçi odaları, açık ve kapalı spor salonları ziyaret edilmiştir. Ziyaret bitiminde İdare ile son bir toplantı yapılmış, ilk tespit ve gözlemler ile acil olduğu değerlendirilen hususlar paylaşılmış, ziyaret sonrası hazırlanacak raporun İdare ve ilgili kurumlarla paylaşılarak tavsiyelerin takip edileceği ve takip ziyareti de yapılabileceği bilgisi verilmiş, ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.

8. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 9/1/2023 tarihli ve 2023/03 sayılı kararı ve Başkanlık makamının 17/7/2023 tarihli ve 24465 sayılı olurlarına istinaden 26/7/2023 tarihinde, Dumlu 1 No.lu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. GENEL BİLGİLER

A. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

9. Erzurum merkeze 24 kilometre uzaklıkta bulunan Kurum, 20/8/2002 tarihinde faaliyete geçmiştir.
10. Kurumda; 1 kapalı spor salonu, 4 açık spor salonu, 7 derslik, 28 kapalı görüş kabini, 4 açık görüş salonu, 4 aile görüşme odası, 2 doku hasarı ve travma önleyici oda³, 12 avukat görüşme odası, 2 müşahede odası, 1 manevi rehberlik odası, 1 çok amaçlı salon, 2 ziyaretçi arama kabini, 2 aktif SEGBİS cihazı, kütüphane, personel yemekhanesi, terzihane, mescit, revir, psikososyal servis odası, psikososyal servis bireysel görüşme odası, merkez kontrol odası ve kantin bulunmaktadır.
11. Kurumda 7/24 esasına göre kayıt yapan toplam 856 adet güvenlik kamerası bulunmaktadır.

B. Personel

12. Personelin ünvanlarına göre sayıları aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

2 Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hüküm özlüleri ifade etmektedir.

3 Yumuşak oda veya süngerli oda olarak da bilinmektedir.

ÜN VAN	PERSONEL SAYISI
Kurum Müdürü	1
Kurum İkinci Müdürü	2
İdare Memuru	2
Diş Hekimi	1
Öğretmen	2
Psikolog	6
İnfaz ve Koruma Başmemuru	4
İnfaz ve Koruma Memuru	248
Kâtip	2
Sağlık Memuru	4
Teknisyen	2
Şoför	2
TOPLAM	276

C. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılanlar

13. Kurumun kapasitesi 495 kişidir. Ziyaret tarihinde Kurumda 300'ü hükümlü, 20'si tutuklu ve 75'i hüküm özlü olmak üzere toplam 395 mahpus bulunmaktadır.
14. Kurumda 1 Afganistan uyruklu, 1 Özbekistan uyruklu, 1 Tunus uyruklu, 1 İran uyruklu, 2 Mısır Uyruklu, 2 Gürcistan uyruklu, 3 Irak uyruklu ve 16 Suriye uyruklu toplam 27 yabancı mahpus bulunmaktadır.
15. Kurumda kadın ve çocuk mahpus bulunmamaktadır.

III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. Fiziksel Koşullar

16. Kurumda, tek kişi kapasiteli 350 koğuş, 3 kişi kapasiteli 45 koğuş ve 10 geçici koğuş olmak üzere toplamda 405 koğuş bulunmaktadır. Banyo ve tuvalet alanı hariç tek kişilik koğuşlar 13,3 metrekare, 3 kişilik koğuşlar ise 26 metrekaredir.
17. Kurum koğuşlarında bir tuvalet ve bir banyo bulunmaktadır. Ayrıca tekli koğuşlar ve geçici koğuşlar hariç, diğer bütün koğuşlarda bir mutfak da bulunmaktadır.
18. İdare, her mahpusa 1 adet yatak, 1 adet nevresim takımı, 1 adet yastık ve 1 adet battaniye verildiğini; talepleri olması halinde mevsim şartları da göz önünde bulundurularak mahpuslara 2 ilave battaniye daha verildiğini teyit etmiştir. Görüşme yapılan mahpuslar; her mahpusun yatak, yastık, nevresim, battaniye ve dolabının olduğunu ifade etmiştir. Söz konusu durum Ziyaret Heyeti tarafından yapılan koğuş ziyaretlerinde de müşahede edilmiştir. Ayrıca koğuşlarda, mahpusların kendilerinin satın aldıkları buzdolabı, televizyon, semaver, çekmecelik, masa, sandalye gibi eşyaların olduğu görülmüştür.

19. Koşuların temizliği mahpuslar tarafından gerçekleştirilmektedir⁴. İdare, maddi durumu yetersiz olan mahpusların temizlik ürünlerinin İdare tarafından ücretsiz olarak temin edildiği bilgisini vermiştir. Ziyaret Heyetinin koşullarda yaptığı incelemelerde, koşulların genel olarak temiz olduğu görülmüştür.
20. Doku hasarı ve travma önleyici odaların yumuşak dolgu malzemesi ile kaplı olduğu, doğal ışık aldığı ve içerisinde yapay havalandırma ile birlikte bir tuvaletin bulunduğu görülmüştür. Ayrıca oda kayıt defterinin de düzenli olarak tutulduğu tespit edilmiştir. Odalarda kamera bulunmakla birlikte kamera tuvaletin bulunduğu alanı da görüntülemektedir. Söz konusu durum Ziyaret Heyeti tarafından İdareye bildirilmiş; ziyaret tarihinden sonra İdarece tarafımıza iletilen görsellerde tuvaletin kameranın görüş açısından çıkartıldığı görülmüştür.
21. Kurumda tek kişilik koşullarda kamera bulunmadığı, 3 kişilik koşullarda ise kamera bulunduğu ve kameranın sadece ortak yaşam alanını görüntülediği görülmüştür. Havalandırma avlularında da kamera bulunmaktadır. Ziyaret Heyetinin kamera kontrol odasında yaptığı incelemede bütün kameraların düzenli bir şekilde çalıştığı, gündüz ve gece görüşlerinin net olduğu, incelenen kameralarda kör noktalar bulunmadığı, kamera kayıtlarının geriye dönük 7 aya kadar izlenebildiği tespit edilmiştir.
22. İdare, her mahpus için günlük 100 litre sıcak su, 150 litre soğuk su olmak üzere toplam 250 litre suyun koşu güncel sayıları dikkate alınarak koşu otomatlarına aktarıldığı ve mahpusların 7/24 suya erişim olanaklarının bulunduğu bilgisini paylaşmıştır. Görüşme yapılan mahpuslar da suya erişim noktasında herhangi bir sorun yaşamadıklarını, sağlanan sıcak su miktarının ihtiyaçlarının giderilmesinde yeterli olduğunu ifade etmişlerdir.
23. Kurum çamaşırhanesinde çalışan vaziyette 3 adet çamaşır makinesi ve 3 adet kurutma makinesi mevcuttur. Bir çamaşır filesi 17,5 Türk Lirası karşılığında yıkanmaktadır. Her mahpusun çamaşırını ayrı yıkanmakta ve mahpuslar talepleri olması durumunda her zaman çamaşırını yıkatabilmektedir.
24. Kurumda, zemin katlardaki koşulların havalandırma alanı bulunurken, havalandırma alanı bulunmayan koşullar bloklardaki ortak havalandırma alanını kullanmaktadır. İdare, yüksek güvenli ceza infaz kurumu olunması hasebiyle mahpusların havalandırmaya çıkmalarının mahpusun suç türüne, konumuna ve tehlikelilik durumuna göre değişiklik gösterdiğini ancak her mahpusun günlük bir saatten az olmamak üzere havalandırmaya çıkarıldığı bilgisini vermiştir. Görüşme yapılan mahpuslar, günlük 1.5 saat havalandırmaya çıktıklarını beyan etmiştir.

4 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Sağlığın korunması kurallarına uyma" başlıklı 27. maddesi; "Hükümlü, sağlığının korunması ve salgın hastalıkların önlenmesi için gerekli ve alınmış tedbirlere uymak, kişi sağlığı için tehlike doğuran durumları gecikmeksizin kurum yönetimine bildirmek, kendi ve içinde yaşadığı ortamın temizliğine uygun davranışlar göstermek zorundadır."

25. Kurumun ısıtılması, doğalgaz yakıtlı kalorifer sistemi aracılığıyla sağlanmaktadır. Mahpuslar, ısınma ile ilgili problemlerinin olmadığını, ağır kış şartlarına rağmen ısınma sisteminin düzenli olarak çalıştığını ve havaların soğumasıyla birlikte sistemin faaliyete geçirildiğini aktarmıştır.
26. Koşullarda acil durum butonları olduğu görülmüş, butonların çalıştığı Ziyaret Heyeti tarafından test edilmiştir.
27. Kurumda iki adet ziyaretçi arama odası bulunmaktadır. Ziyaretçi arama odalarından birisinin kadın ziyaretçilere, diğerinin ise erkek ziyaretçilere tahsis edildiği, odalarda askılık olduğu ve odaların temiz olduğu görülmüştür.
28. Eş görüşme odalarında çağrı butonu bulunmakta olup butonların çalıştığı Ziyaret Heyeti tarafından test edilmiştir.
29. Odaların düzenli ve temiz olduğu, her odada banyo, tuvalet, elbise dolabı, koltuk bulunduğu ve oda pencerelerinde perde olduğu gözlemlenmiştir. Odalardaki banyolarda sıcak su imkânı bulunduğu ancak banyoların temiz olmadığı gözlemlenmiştir. Yapılan evrak incelemesinde son bir yıl içerisinde 25 tane mahpusa eş görüşme ödülü verildiği tespit edilmiştir.
30. İdare, kantinde satılan ürünlerin listelerinin ve satış fiyatlarının güncel olarak mahpusların bulunduğu koşullara dağıtıldığı bilgisini vermiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmede mahpuslar, kantin ürünlerine erişimde herhangi bir sorun yaşamadıklarını ancak kantinde ürün çeşitliliğinin az olduğunu belirtmişlerdir. Ziyaret Heyetinin kantinde yaptığı incelemede, kantindeki ürün çeşidinin oldukça fazla olduğu, temel ihtiyaç maddesi olarak kabul edilen ürünlerin satışının yapıldığı ve ürünlerin son kullanma tarihlerinin geçmediği, bozulma özelliği olan ürünlerin uygun saklama koşullarında muhafaza edildiği gözlemlenmiştir. Ayrıca kantinde satışa sunulan taze meyve ve sebzenin haftalık olarak tedarik edildiği, cuma günleri ise taze simit ve tatlı satışlarının olduğu kantin personeli tarafından ifade edilmiştir.

B. Yönetim ve Personelin Tutumu

31. İdare, Kuruma hükmü kesinleşerek, tutuklanarak veya başka ceza infaz kurumlarından nakil yoluyla gelen mahpusların aramalarında, tek kullanımlık önlük verilerek kişinin arama odasına alındığı, öncelikle bedenin üst kısmındaki giysilerin çıkartıldığı, bedenin üst kısmındaki giysiler giyildikten sonra bedenin alt kısmındaki giysilerin çıkartılarak aramayı yapıp tamamladıkları, mahpusa ait tüm eşyaların X-Ray cihazından geçirilerek kontrol edildiği bilgisini vermiştir. Ziyaret Heyetinin arama odalarında yaptığı incelemede, odalarda mahremiyetin korunması amacıyla odaya kamera konulmadığı görülmüştür. Odalarda önlük olduğu, ayrıca kamera kayıtlarında yapılan incelemede Kuruma en son gelen mahpuslara arama için önlük verildiği tespit edilmiştir.
32. İdare, mahpusların Kuruma ilk girişlerinde; İdare ve Gözlem Kurulunun mahpus dosyası üzerinde yaptığı incelemeden sonra mahpusun suç tipine uygun koşula veya odaya yerleştirildiğini ifade etmiştir. Ziyaret Heyetinin yaptığı koşul ziyaretlerinde aynı suç grubuna mensup mahpusların aynı koşullarda kaldığı, mevzuat uyarınca tehlikeli mahpus statüsünde

bulunan mahpusların tek kişilik koğuşlara yerleştirildiği, tutuklu ve hükümlü mahpusların ayrı koğuşlarda barındırıldığı anlaşılmıştır.

33. İdare, Kurum personelinin hizmet içi eğitim kapsamında insan hakları eğitimi aldığı bilgisini paylaşmıştır. Görüşme gerçekleştirilen mahpusların nerdeyse tamamı, infaz ve koruma memurlarının kendilerine yönelik davranışlarından memnun olduklarını, sorunlarını çözmekte kendilerine yardımcı olduklarını, kendilerine karşı fiziksel veya sözlü herhangi bir kötü muamele durumunun söz konusu olmadığını ifade etmiştir.

C. Disiplin ve Şikâyet Prosedürleri

34. İdare, Kurum içi dilekçelerin, sabah sayımında dilekçe kontrolü yapan görevliler tarafından günlük olarak alındığı, dilekçenin konusu ve mahiyeti açısından tasnif edilerek sorumlu infaz ve koruma başmemuru ve Kurum nöbetçi müdürü tarafından ilgili birimlere havale edildiği, talep olması durumunda dilekçe çıkış numaralarının mahpuslara verildiği bilgisini vermiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde mahpuslar, dilekçelerin sabah sayımı sırasında görevliler tarafından toplandığını, İdarenin dilekçelerine cevap verdiğini, Kurum dışına gönderilen dilekçelerin çıkışında bir sorun yaşanmadığını belirtmişlerdir.
35. İdare, sayımların sabah ve akşam olmak üzere günde 2 defa nöbetçi ikinci müdürün riyasetinde yapıldığı bilgisini vermiş, görüşme yapılan mahpuslar da söz konusu durumu teyit etmiştir.
36. İdare, ayrıca son bir yıl içerisinde mahpuslar tarafından işkence ve kötü muamele iddiasıyla ilgili herhangi bir şikâyet olmadığı bilgisini vermiştir.

D. Beslenme

37. İdare, yemeklerin günlük iâşe bedeli kapsamında verildiğini, yemeklerin Dumlu Açık Ceza İnfaz Kurumunda pişirilerek getirildiğini, yemeklerin miktarı ve çeşitliliğine önem verildiğini, yemeklerin bir kişinin günlük olarak alması gereken kalori ihtiyacı gözetilerek hazırlandığını belirtmiştir. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar, yemeklerin çok yağlı olduğuna, karbonhidrat ağırlıklı olduğuna ve yetersiz olduğuna dair şikâyette bulunmuşlardır. Ziyaret Heyeti tarafından, inceleme sırasında öğle yemeği kurum personeliyle birlikte yenilmiş ve öğle yemeğinin doyuruculuğu Heyet tarafından yeterli bulunmuş ancak yemeklerin yağının biraz rahatsız edici olduğu değerlendirilmiştir. Geçmişe dönük yemek listelerinde yapılan incelemede yemeklerin et, sebze ve bakliyat bakımından çeşitlilik gösterdiği görülmüştür.
38. İdare, özel beslenme ihtiyacı olan mahpuslar için durumlarına uygun yemekler hazırlandığı bilgisini vermiştir. Görüşme yapılan mahpuslar, özel beslenme ihtiyacı olan mahpuslara durumlarına uygun diyet yemeklerin verildiğini teyit etmiştir.
39. İdare, mahpusların içme suyu ihtiyacının şebeke suyuyla karşılandığı, buna ek olarak mahpusların kantinden de içme suyu temin edebildikleri bilgisini paylaşmıştır. Ziyaret Heyetinin yaptığı evrak incelemesinde, Kurumda kullanılan suyun analizinin düzenli olarak yapıldığı, en son analizin Kurum İdaresinin talebi üzerine İl Sağlık Müdürlüğü tarafından 07.06.2023 tarihinde

yapıldığı ve analiz sonucunun İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmeliğe uygun olduğu tespit edilmiştir.

E. Sağlık

40. Kurumun sağlık biriminde 1 hekim, 1 diş hekimi ve 4 sağlık personeli görev yapmaktadır. Hekim, İl Sağlık Müdürlüğü tarafından görevlendirmiş olup haftanın 2 günü (salı ve cuma günleri) ve sadece yarım gün Kurumda hizmet vermektedir. Diş doktoru ve sağlık personeli Kurumun kendi personeli olup haftanın 5 günü mesai saatleri içerisinde hizmet vermektedir. Ziyaret tarihinde hekim ve diş hekiminin Kurumda bulunmamasından dolayı kendileriyle görüşme sağlanamamış, Kurumdaki sağlık hizmetleri ile ilgili olarak sağlık personellerinden bilgi alınmıştır.
41. İdare, mahpusların muayene taleplerini dilekçeyle ilettikleri, bütün taleplerin karşılandığı, haftalık ortalama 120 hastanın muayene edildiği, acil durumlarda dilekçe olmaksızın hastaların doğrudan revire çıkarıldığı, kronik hastalığı bulunan mahpusların düzenli olarak kontrollerinin yapıldığı, mahpusların kullanmaları gereken ilaçların doktor tarafından reçete edilerek personel tarafından temin edildiği ve hastalara teslim edildiği bilgisini vermiştir. İdare ayrıca mahpuslara bırakılması sakıncalı olan ilaçların personel tarafından günlük olarak kontrollü bir şekilde mahpuslara verildiği bilgisini paylaşmıştır. Sağlık personelleriyle yapılan görüşmede, ilaçların temin edilmesi konusunda herhangi bir problem yaşanmadığı ifade edilmiştir. Görüşme yapılan mahpuslar da, İdare ve sağlık personelinin duruma ilişkin açıklamalarıyla aynı yönde beyanda bulunmuştur.
42. Ziyaret Heyeti tarafından sağlık servisinde yapılan incelemede, muayene taleplerinin tamamının karşılandığı, sağlık talebine ilişkin dilekçelerin düzenli olarak arşivlendiği, yapılan muayene işlemlerinin muayene kayıt defterlerine ve elektronik ortama işlendiği, serviste acil bir müdahale için gerekli teçhizatın olduğu, ilaçların son kullanma tarihlerinin geçmediği görülmüştür.
43. İdare, hekim tarafından hastaneye sevki uygun görülen mahpusların jandarma personeli tarafından hastaneye götürüldüğü ve sevk günlerinin jandarma personel sayısına göre değişiklik gösterdiği bilgisini paylaşmıştır. Mahpuslar, genel itibarıyla Kurumdaki sağlık hizmetlerinden memnun olduklarını ancak hastane sevklerinde sorun yaşadıkları ve sevklerin çok geç yapıldığı şikâyetinde bulunmuşlardır. Ziyaret Heyetinin yaptığı dosya incelemesinde doktor tarafından 10/5/2023 tarihinde hastaneye sevki uygun görülen bir hastanın 26/7/2023 tarihine kadar sevkinin gerçekleştirilmediği tespit edilmiştir. İdare, sevklerde jandarmanın yoğunluğu ve personel eksikliği gibi nedenlerden dolayı zaman zaman aksamaların yaşandığını belirtmiştir.
44. Diş servisinde, diş çekme, dolgu, kanal tedavisi, kaplama ve diş temizleme gibi tedavi hizmetleri verilmekte olup gerekli ekipmanlar mevcuttur. Mahpusların dosyalarının ve muayene taleplerine ilişkin dilekçelerin düzenli bir şekilde tutulduğu, muayene taleplerinin karşılandığı görülmüş ancak serviste kanal tedavisi için kullanılan bazı malzemelerin son kullanma tarihlerinin geçtiği tespit edilmiştir. Görüşme yapılan mahpuslar diş muayene ve tedavilerinin sorunsuz bir şekilde yapıldığını belirtmiştir.

F. Psikososyal Servis Hizmetleri

45. İdare, Kurumun psikososyal servisinin dilekçe talepleri doğrultusunda haftalık ortalama 35 bireysel görüşme yaptığı bilgini paylaşmıştır. İdare ayrıca, psikososyal servisin mahpuslara yönelik grup çalışmaları yaptığı, bu kapsamda Öfke Kontrolü Programı düzenlediği bilgisini paylaşmıştır. Kendileriyle görüşme yapılan mahpuslar, psikoloğa çıkma taleplerinin karşılandığını, psikologla bireysel görüşmeler yaptıklarını, psikoloğun zaman zaman grup çalışmaları da düzenlediğini ifade etmişlerdir.
46. Psikososyal servisin, Kuruma yeni gelen mahpuslara yönelik "İlk Görüşme Formu" düzenlediği, buna ek olarak her mahpus özelinde detaylı bilgilerin yer aldığı "Araştırma ve Değerlendirme Formu" oluşturduğu anlaşılmıştır.
47. Ziyaret Heyetinin yaptığı evrak incelemesinde, psikososyal servisin, psikofarmakolojik tedaviye ihtiyaç duyan mahpusların psikiyatri sevkini gerçekleştirdiği ve takibini yaptığı, kriz durumunda olan (kendine zarar verme ya da yakınlarından birisinin kaybı gibi durumlarda) mahpuslarla özel görüşmeler yaparak psikolojik destek sağladığı, intihar ve risk grubunda olan mahpuslarla takip esaslı psikososyal bireysel görüşmeler yaptığı anlaşılmıştır.

G. Eğitsel, Sosyal, Kültürel, Mesleki ve Sportif Faaliyetler

48. İdare, sportif faaliyetler kapsamında her mahpusun haftada bir saat spora çıktığı bilgisini vermiştir. Görüşme yapılan mahpuslar, haftada bir saat spora çıkarıldıklarını ifade etmişlerdir.
49. Ziyaret Heyetinin incelemesinde, kapalı spor salonunda futbol, basketbol, voleybol ve masa tenisi oyunları için gerekli ekipman bulunduğu görülmüştür. Açık spor salonları ise futbol oynamaya elverişli olup zemini sentetik çimlerle kaplıdır. Açık spor salonlarından birinin duvar üst kısmında bulunan güvenlik tellerinin saha içine düşmesinden dolayı kullanılamaz durumda olduğu görülmüştür.
50. Koğuşlarda bulunan televizyonlarda müzik, sinema, haber ve belgesel kanalları dâhil olmak üzere 30 televizyon kanalının mevcut olduğu ancak sinema kanalı başta olmak bazı kanallardan sinyal alınmadığı görülmüştür. Görüşme yapılan Mısır, Suriye, Irak ve Tunus kökenli yabancı mahpuslar televizyonda Arapça yayın yapan bir kanalın da yer alması talebinde bulunmuştur. Kurumda barındırılan ve anadili Arapça olan mahpus sayısı göz önüne bulundurulduğunda (22 kişi), kanal listesine Arapça yayın yapan bir kanalında eklenmesi talebini Ziyaret Heyeti İdareye iletmış, İdare ise televizyonda 30 kanal sınırlaması olduğunu yeni bir kanal eklenmesi durumunda mevcut kanallardan birisinin kanal listesinden çıkarılması gerektiğini ifade etmiştir. Görüşme yapılan bazı mahpuslar da lig maçlarını izlemek için ücretli spor kanalı aboneliği talebinde bulunmuş, İdare de konuyla ilgili yazışmaların yapıldığını ve kısa süre içerisinde ücretli spor kanalı bağlantısının sağlanacağını ifade etmiştir.
51. Kütüphanede bir infaz ve koruma memuru çalışmaktadır. İdare, Kurum kütüphanesinde 3603 kitabın olduğunu ve Kültür ve Turizm Bakanlığı ile yapılan protokol çerçevesinde mahpusların Erzurum İl Halk Kütüphanesinde bulunan kitaplardan da yararlanabildiğini ifade etmiştir.

52. İdare son bir yıl içerisinde 394 mahpusun kütüphaneden yararlandığı, bu kapsamda mahpusların, Kurum kütüphanesinden 5416 kitap, İl Halk Kütüphanesinden ise 2637 kitap talebinin karşılandığı bilgisini paylaşmıştır.
53. İdare ayrıca, mahpusların haftalık olarak 2 kitap Kurum kütüphanesinden, 3 kitap da İl Halk Kütüphanesinden alabildiklerini, ayrıca kendilerine ait kutsal kitap, dini kitap ve sözlük hariç yanlarında 20 adet kitap ve 5 dergi bulundurabildiği bilgisini vermiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, mahpuslar İdarenin verdiği sayılara ilişkin bilgileri doğrulamış, kitaplara erişim konusunda herhangi bir engelle karşılaşmadıklarını ve ilgili personelin kendilerine yardımcı olduğunu belirtmiştir. Ziyaret Heyetinin Kurum kütüphanesindeki incelemesinde; mahpuslara dağıtımı yapılan kitapların düzenli olarak kayıt altına alındığı, kütüphanede yabancı dilde kaynak bulunduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca Ziyaret Heyetinin koğuş ziyaretlerinde, Kurum kütüphanesi ve İl Halk Kütüphanesinde bulunan kitapların listelerinin koğuşlara dağıtılmış olduğu görülmüştür.
54. İdare, Kurumda, açık öğretim fakültesi, açık öğretim lisesi ve açık öğretim ortaokulu kaydı olan 91 öğrenci bulunduğu bilgisini vermiştir. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar, Kurum İdaresinin ders kitaplarının tedariki ve sınavlara girilmesi noktasında kendilerine yardımcı olduğunu ifade etmiştir.
55. Kurumda atölye çalışması bulunmamaktadır. Görüşme gerçekleştirilen mahpusların tamamı, atölye alanlarına çıktıklarını ancak herhangi bir faaliyet olmadığı için sadece mahpusların sohbet ettiğini ifade etmiştir.
56. Kurumda sosyal etkinlik çalışmaları kapsamında yalnızca kara kalem resim kursu bulunmakta olup 5 mahpusun kursa katılım sağladığı görülmüştür. Görüşme yapılan mahpuslar tarafından, Kurumda sosyal etkinliklerin çok az olduğu ifade edilmiştir. İdare de kurs sayılarının sınırlı olduğunu kabul etmiştir.
57. İdare, eğitim ve öğretim çalışmaları kapsamında 2023 yılı içerisinde 3 mahpusa birinci derece okuma yazma kursu verildiği bilgisini paylaşmıştır.

H. Dış Dünya ile Etkileşim

58. Kurumda her blokta 8 adet ankesörlü telefon bulunmaktadır. Kurumda Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu projesi kapsamında görüntülü görüşme sistemi alt yapısı bulunmamaktadır. İdare ayrıca normal infaz rejimine tabi mahpusların yakınlarıyla haftada 10 dakika telefon görüşmesi yaptığı, ağırlaştırılmış infaz rejimine tabi mahpusların ise 15 günde bir 10 dakika telefon görüşmesi yaptığı bilgisini vermiştir. Görüşme yapılan mahpuslar, İdarenin telefon görüşmeleriyle ilgili verdiği bilgileri teyit etmiş ve bu konuda herhangi bir kısıtlamayla karşılaşmadıklarını ifade etmişlerdir. Ancak bazı mahpuslar, telefon görüşlerinin hafta içine denk geldiğini, bu saatlerde çocuklarının okulda olduğunu dolayısıyla çocuklarıyla konuşamadıkları şikâyetinde bulunmuşlardır. Söz konusu durum Ziyaret Heyeti tarafından

İdareye iletilmiş, İdare bu durumdaki mahpusların, çocuklarının okula gittiğini belgelemeleri durumunda telefon görüşme saatlerinin hafta sonuna alındığını belirtmiştir.

59. İdare, normal infaz rejimine tabi mahpusların ayda 1 defa açık görüşe, 3 defa da kapalı görüşe; ağırlaştırılmış infaz rejimine tabi mahpusların ise ayda 1 defa açık ve 1 defa kapalı görüşe çıktığı; görüşmelerin süresinin 45 dakika olduğu bilgisini vermiştir. Görüşme yapılan mahpuslar, İdarenin görüşme sürelerine ilişkin verdiği bilgilerin aynısını beyan etmiştir.
60. Ziyaret Heyetinin açık ve kapalı görüş alanlarında yaptığı incelemede, ziyaret alanlarının geniş, ferah ve temiz olduğu, alanlarda yeterli sayıda sandalye ve duvarlarda duvar saatleri olduğu gözlemlenmiştir. Heyet tarafından ayrıca kapalı görüş kabinlerindeki telefonların çalışıp çalışmadığı test edilmiş ve telefonların çalıştığı anlaşılmıştır.
61. Mahpuslar, avukat görüşme odasında avukatları ile görüştiklerini, bu konuda herhangi bir kısıtlamayla karşılaşmadıklarını beyan etmişlerdir. Ziyaret Heyeti tarafından avukat görüşme odalarında yapılan incelemede odalarda kamera olmadığı ancak odalardaki seslerin dışardan duyulabildiği anlaşılmıştır.

IV. TAVSİYELER

A. Değerlendirme

62. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Kurum tarafından, Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmıştır. Bu çerçevede, Kurum Müdürünün ve Kurum personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Tavsiyeler

1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

63. Yemek menülerinin mahpusların rahatlıkla tüketebileceği şekilde hazırlanması⁵,
64. Eş görüşme odalarındaki banyoların temizliğinin düzenli olarak yapılması,
65. Sinyal alınamayan televizyon kanallarının izlenmeye uygun hale getirilmesi ve televizyon kanallarının güncellenerek Arapça yayın yapan bir kanalın da kanal listesine eklenmesi,
66. Dış servisinde kullanılan malzemelerin son kullanma tarihlerinin düzenli olarak kontrol edilmesi ve son kullanma tarihi geçen malzemelerin tedavilerde kullanılmaması,
67. Açık spor salonundaki eksikliklerin giderilerek kullanıma hazır hale getirilmesi,

5 Mahpusların İslahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Kuralları) Kural 22: "Kurum idaresi tarafından, her mahpusa sağlıklı ve güçlü olmaları için besin değeri yeterli, iyi hazırlanmış ve uygun saatlerde sunulan yemekler verilir."

68. Kurum psikososyal servisinin mahpuslara yönelik, mahpusların beden ve ruh sağlığı ve bütünlüğünü korumayı amaçlayan grup çalışmaları ve programlarını artırması⁶,
69. Mahpusların sosyalleşmesi, bilgi ve görgülerinin artırılması amacıyla düzenlenen eğitim-öğretim kursları ile iş ve meslek kurslarının sayılarının artırılması, atölyelerin faal hale getirilmesi, kültürel etkinliklerin düzenlenmesi⁷,
70. Avukat görüşme odalarının mahpuslar ile avukat arasında konuşulanların duyulamayacağı hale getirilmesi⁸,
hususları tavsiye edilmektedir.

2. Erzurum İl Jandarma Müdürlüğüne Yönelik Tavsiye

71. Hastane sevk raporu düzenlenmiş ve acil muayene olması gereken mahpusların hastane sevklerinin en kısa sürede gerçekleştirilmesi⁹,
hususları tavsiye edilmektedir.

6 Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 12. maddesi: "Psiko-sosyal yardım servisi MADDE 12- (1) Psiko-sosyal yardım servisi; personel ve hükümlülerin ruh ve beden sağlığı ve bütünlüğüne ilişkin koruyucu, geliştirici programları araştıran, uygulayan ve gerektiğinde tedavi sürecine katılarak psikolojik destek ve müdahalede bulunan, ayrıca hükümlülerin bireysel özelliklerini, yaşam koşullarını ve suç işleme nedenlerini belirleyerek bireysel gelişmelerine yardımcı olan, kurum yaşamına uyumlarını ve toplumsal yaşamla uyumlaşmalarını sağlayan ve bireyin yeniden suç işlemesini engelleyecek önlemleri alan ve bu amaçla gerektiğinde kurum en üst amirinin bilgisi dâhilinde, aileler ve sosyal çevreyle görüşme yapan servistir. Psiko-sosyal yardım servisinde; psikolog, sosyal çalışmacı, sosyolog ve çocuk gelişimi uzmanı görev yapar."

7 Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 27.6: "Spor, oyunlar, kültürel faaliyetler, özel hobiler ve diğer boş zaman uğraşlarına imkân sağlanmalı ve mümkün olabildiğince mahpusların bu etkinlikleri organize etmelerine izin verilmelidir."

8 Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik; "Tutuklunun müdafisi, uzlaştırmacı ve arabulucu ile görüşmesi" kenar başlıklı 19. maddesi: "Tutuklu, vekâletname aranmaksızın müdafisi ile her zaman ve konuşulanları başkalarının duymayacağı, ancak; görüşmenin görevlilerce izlenebileceği bir ortamda, açık görüş usulüne tabi olarak görüşür. Bu kişilerin müdafisi ile yazışmaları denetime tabi tutulmaz."

9 Mahpusların İslahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Kuralları) Kural 27: "Özel bir tedaviye ya da ameliyata ihtiyacı olan mahpuslar, uzmanlaşmış kurumlara ya da sivil hastanelere nakledilir. Bir hapisanenin kendi hastane olanakları varsa, mahpuslar uygun tedavi ve bakım için sevk edildiklerinde bu birimler yeterli insan gücü ve donanıma sahip olur."

ADANA F TİPİ
YÜKSEK GÜVENLİK Lİ
CEZA İNFAZ KURUMU TAKİP
ZİYARETİ RAPORU

2024/19

KISALTMALAR

AIÖK	Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi
BM	Birleşmiş Milletler
m ²	Metrekare
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
para.	Paragraf
SEGBİS	Ses ve Görüntülü Bilişim Sistemi
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 9'uncu maddesine göre: *"Yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlilerine sahip, firara karşı teknik, mekanik, elektronik ve fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları sürekli kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasların geçerli olduğu sıkı güvenlik rejimine tâbi hükümlülerin bir veya üç kişilik odalarda barındırıldıkları tesislerdir."*
5. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
6. Anılan görevin icrası kapsamında 11-12/9/2023 tarihlerinde Adana F Tipi Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumuna¹ *habersiz bir takip* ziyareti gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ..., Uzman Psikolog ... ve Kurumumuzun talebi üzerine görevlendirilen Hekim ... yer almıştır.
7. Ziyaret, İdare ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. TİHEK Heyeti tarafından Kurum İdaresine UÖM görevine, ziyaretin amacına ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiştir. İdareden Kurum

1 Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

hakkında güncel bilgiler, Kurumun mevcut durumu, mahpusların² sayısı ve sınıflandırmalarına ilişkin bilgiler alınmıştır. İdare ile yapılan görüşmenin ardından Ziyaret Heyeti odaların bulunduğu alan ve eklentilerde incelemelerde bulunmuştur. Burada İdarenin dahil olmadan farklı gruplardan mahpusların bulunduğu odalar seçilerek buradaki mahpuslarla görüşmeler gerçekleştirilmiş ve mahpusların tutuldukları ortam yerinde gözlemlenmiştir. Heyet üyeleri tarafından görüşme gerçekleştirilen mahpuslara; TİHEK ve UÖM hakkında genel bilgi verilmiş, ziyaretin amacı ve kapsamı belirtilmiş; gizliliğe riayet edilerek rapor hazırlanacağı hususu aktarılmıştır. Görüşmeler sırasında infaz ve koruma memurları ile diğer idari personel odalarda bulunmamıştır. Buradaki görüşmelerin ardından sağlık servisi, psikososyal servis, manevi rehberlik servisi, kütüphane, kamera odası, çamaşırhane, kantin, açık ve kapalı görüş alanları, avukat görüşme alanı, personel yemekhanesi, ziyaretçi odaları, açık ve kapalı spor salonları ziyaret edilmiştir. Ziyaret bitiminde İdare ile son bir toplantı yapılmış; ilk tespit ve gözlemler paylaşılmış; ziyaret sonrası hazırlanacak raporun İdare ve ilgili kurumlarla paylaşarak tavsiyelerin takip edileceği bilgisi verilmiş; ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.

8. Bu rapor, 9/1/2023 tarihli ve 2023/03 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık makamının 6/9/2023 tarihli ve 26427 sayılı oluruna istinaden 11-12/9/2023 tarihlerinde Adana F Tipi Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumuna gerçekleştirilen takip ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. GENEL BİLGİLER

A. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

9. Adana ilinin Sarıçam ilçesinde yer alan Kurum, şehir merkezine 17 kilometre mesafededir. 2003 yılında faaliyete geçen Kurum, 34.040 m²lik açık alan üzerine inşa edilmiş olup 20.000 m² kapalı alana sahiptir.

B. Kurum Personeli

10. Kurumda ziyaret tarihinde 205 personel görev yapmakta olup personelin çoğunluğu lisans mezunudur. Personelin ünvan ve sayı dağılımı aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

ÜN VAN	PERSONEL SAYISI
Kurum Müdürü	1
Kurum İkinci Müdürü	1
İdare Memuru	3
Uzman Öğretmen	1
Psikolog	2
Sayman	1
Diş Hekimi	1

2 Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hükümlülükleri ifade etmektedir.

Bilgisayar İşletmeni	2
Cezaevi Kâtibi	3
Memur	1
Sağlık Memuru	2
Teknisyen	2
Teknisyen Yardımcısı	1
İnfaz ve Koruma Başmemuru	4
İnfaz ve Koruma Başmemuru (Vekil)	1
İnfaz ve Koruma Başmemuru (Tedviren)	6
İnfaz ve Koruma Memuru (Kadın)	11
İnfaz ve Koruma Memuru (Erkek)	162
TOPLAM	205

11. Kurumda gündüz ve dörtlü vardiya sistemi³ olmak üzere iki farklı mesai tipi uygulanmaktadır. Gündüz mesai sisteminde; vardiya sisteminde görevlendirilenlerin dışında kalan personel 08.00-17.00 saatleri arasında çalışmaktadır. Vardiya sisteminde görevli personel ise 08.00-20.00 ile 20.00-08.00 saatleri arasında çalışmaktadır.
12. Kurumda görev yapan personelin belirli dönemlerde Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü eğitim merkezlerince planlanan farklı konularda eğitimlere katıldığı; özellikle İnsan Hakları Eylem Planı kapsamında "Cumhurbaşkanlığı Uzaktan Eğitim Kapısı"⁴ sistemi üzerinden ceza infaz kurumları ve denetimli serbestlik müdürlüklerinde görevli personele "İnsan Hakları", "İnsan Hakları Temelinde İş Yerinde Cinsiyet Eşitliği", "İnsan Hakları ve Kamu Denetçiliği Kurumu Bağlamında İyi Yönetim İlkeleri" ve "İnsan Hakları Çerçevesinde Etik" konulu derslerin, Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi tarafından belirlenerek Kuruma bildirildiği ve anılan eğitim programına personelin katılmasının sağlandığı bilgisi edinilmiştir.
13. Kurum personelinin, yukarıda sayılan eğitimlere ek olarak yine eğitim merkezlerince planlanan öfke kontrolüne yönelik eğitimlere katılımlarının sağlandığı ve öfke problemi yaşayan mahpuslara yaklaşımları konusunda gerekli donanım ve bilgiye sahip olduğu belirtilmiştir.

C. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

14. Ziyaret tarihinde Kurumda 226 hükümlü, 68 hükümlü ve 45 tutuklu olmak üzere toplam 339 mahpus barındırılmaktadır. Bu mahpuslardan 19'u yabancı⁵ uyrukludur. Kurumda kadın ve çocuk mahpus bulunmamaktadır.

3 Dörtlü vardiya; 08.00-20.00 arası çalışan personelin 24 saat dinlendiği; 20.00-08.00 arası gece çalışan personelin ise 48 saat dinlendiği çalışma sistemini ifade eder.

4 Uzaktan Eğitim Kapısı, kamu çalışanlarının ihtiyaçlarına uygun bilgi, beceri ve yetkinliklere yönelik hazırlanan ve tüm kamu kurumlarının hizmetine sunulan dijital eğitim platformudur. <https://uzaktanegitimkapisi.cbiko.gov.tr/Giris?return=/> (E.T: 8/11/2023).

5 4 Irak, 1 Kanada, 1 Rusya ve 13 Suriye uyruklu yabancı mahpus bulunmaktadır.

15. Ziyaret tarihinde Kurumda, kronik rahatsızlığı olan 48 mahpus⁶ bulunmaktadır.

III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. Fiziksel Koşullar

16. A, B ve C olmak üzere birbirine bağlantılı 3 bloktan oluşan Kurum 368 kişi kapasitelidir. Kurumda, 59 tek kişilik ve 103 üç kişilik odanın yanı sıra 2 geçici oda mevcuttur.
17. Kurumdaki tek kişilik odalar, 10 m²lik yaşam alanına sahip ve standart olup odalarda birer adet tek kişilik demir karyola, demir dolap, plastik masa ve plastik sandalye bulunmaktadır. Odaların içindeki ayrı bir bölümde, toplam 2,5 m² genişlikte bir adet tuvalet ve duş alanı mevcuttur. Yan yana bulunan 3 tekli oda, aynı havalandırma alanını (80 m²) kullanmaktadır.
18. Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükümlü olanlar ile 5275 sayılı Kanun'un 9/3 maddesi gereğince tehlikeli mahpus⁷ olarak addedilenler tek kişilik odalarda; diğer mahpuslar ise üç kişilik odalarda barındırılmaktadır. Mahpusların odalara yerleşiminin mevzuata⁸ uygun olarak hükümlülük süreleri ve suç türlerine göre gruplandırıldığı görülmüştür.
19. Tek kişilik odalarda kalan mahpuslarla yapılan görüşmelerde mutfak alanının bulunmaması sebebiyle bulaşıklarını ve kantinden aldıkları meyve ve sebze tuvalet lavabosunda yıkamak zorunda kaldıkları ifade edilmiştir.
20. Kurumdaki tek kişilik odalardan bir tanesi engelli mahpuslara uygun şekilde düzenlenmiştir. Ziyaret tarihinde boş olan odadaki tuvaletin alafranga olduğu, lavabo ve aynasının daha alçak bir seviyede duvara monte edildiği ve tuvalet ile duş alanlarında tutunma barlarının olduğu görülmüştür.
21. Kurumda bulunan 3 kişilik odalar ise 2 katlıdır. Ortak alan şeklinde tasarlanan ve 21 m²lik yaşam alanına sahip olan alt katlarda 1 adet plastik masa, 3 adet plastik sandalye, krom tezgâh, evye ve musluk bataryası, tezgâhın üzerinde duvara monte edilmiş dolaptan oluşan bir mutfak alanı ile ayrı bir bölümde tuvalet ve duş alanı mevcuttur. Yatakhane şeklinde düzenlenen 25 m² büyüklüğündeki üst katlarda ise üçer adet demir karyola, dolap ve plastik etajer bulunmaktadır. 3 kişilik odaların 80 m² büyüklüğündeki havalandırma alanı diğer odalardan bağımsızdır.

6 3 Hepatit B, 3 Hepatit C, 6 Astım, 3 Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı (KOAH), 5 Diyabet, 7 Hipertansiyon, 1 Crohn, 3 Epilepsi, 7 Kroner Arter Hastalığı, 4 Psikoz, 3 anemi ve 3 fiziksel engelli mahpus bulunmaktadır.

7 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumları" başlıklı 9'uncu maddesinin üçüncü fıkrasına göre bu mahpuslar, "Eylem ve tutumları nedeniyle tehlikeli hâlde bulunan ve özel gözetim ve denetim altında bulundurulmaları gerekli olduğu saptananlar ile buldukları kurumlarda düzen ve disiplini bozanlar veya iyileştirme tedbir, araç ve usûllerine ısrarla karşı koyanlar..." şeklinde tanımlanmıştır.

8 5275 sayılı Kanun'un "Hükümlülerin gruplandırılması" başlıklı 24'üncü maddesine göre "(1) Hükümlüler;

a) İlk defa suç işleyenler, mükerrirler, itiyadî suçlular veya suç işlemeyi meslek edinenler,

b) Aklî ve bedensel durumları nedeniyle veya yaşları itibarıyla özel bir infaz rejimine tâbi tutulması gerekenler,

c) Tehlike hâli taşıyanlar,

d) Terör suçluları,

e) Suç örgütlerine veya çıkar amaçlı suç örgütlerine mensup olan suçlular, gibi gruplara ayrılırlar.

(2) Hükümlüler ayrıca yaşları, hükümlülük süreleri ve suç türleri itibarıyla da gruplandırılırlar."

22. 3 kişilik odalardan 3 tanesinin tuvalet kısmı alafranga tuvaletlerle değiştirilerek odalar, engelli veya yaşlı mahpuslar için uygun hale getirilmiştir⁹.
23. Kurumda incelenen odaların çoğunda mahpuslarca kantinden satın alınan küçük televizyon, mini buzdolabı, vantilatör¹⁰, su ısıtıcısı, elektrikli semaver gibi eşyaların bulunduğu görülmüştür.
24. Odaların hepsinde, oda kapılarının hemen yanına konumlandırılmış şekilde acil durum butonları mevcuttur. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede acil çağrı butonlarının çalışır vaziyette olduğu görülmüştür. Görevli personel tarafından; mahpusların acil durum butonlarını genelde dilekçelerinin akıbetini öğrenmek, kantin fişi vermek, deterjan istemek vs. gibi durumlar için amacı dışında kullandığı belirtilmiştir.
25. Kurumda odaların temizliği, odada kalan mahpuslar tarafından yapılmaktadır. Kendi temizliğini yapamayacak durumda olan mahpusların odalarının ise iç hizmetlerde çalışan mahpuslar tarafından temizlendiği belirtilmiştir.
26. Pandemi döneminin başından ziyaret tarihinden bir ay öncesine kadar haftalık olarak temel temizlik malzemelerinin (bulaşık deterjanı ve çamaşır suyu) Kurum tarafından ücretsiz verildiği belirtilmiştir. Ziyaret tarihinde, maddi durumu iyi olmayan mahpusların ihtiyaç duyduğu temizlik malzemelerinin Kurum tarafından karşılanmaya devam edildiği, diğer mahpusların ise kantinden temizlik malzemelerini satın alabildiği hem Kurum İdaresi hem de görüşülen mahpuslarca dile getirilmiştir.
27. Kireç çözücü, çamaşır suyu gibi kimyasal maddelerin Kurum İdaresinin kontrolünde kullanıldığı ve odalarda bulundurulmasına müsaade edilmediği ifade edilmiş, ziyaret esnasında odaların dışında kapı girişinde kireç çözücü ve çamaşır suyunun ambalajında tutulduğu ve odalara talep halinde, yarım çay bardağı kadar verildiği görülmüştür.
28. Kurumda gün içinde hastaneye ya da mahkemelere nakledilecek mahpuslar için içerisinde yalnızca plastik sandalyelerin olduğu 5 bekleme odası mevcuttur. Bekleme odalarında havalandırma ve doğal aydınlatmanın tavana yakın şekilde konumlandırılmış, dışarıdan parmaklıklı vasistas pencerelerle sağlandığı ve yeterli olduğu anlaşılmış; odaların içinde tuvaletin bulunmadığı görülmüştür.
29. Görevli personel tarafından; bekleme odasındaki mahpusların tuvalet ihtiyaçları olması halinde, mahpuslar tarafından kapıya vurularak ya da acil durum butonuna basılarak kendilerine seslendirildiği ve görevli infaz ve koruma memurlarınca mahpusların aynı katta, odaların az ilerisinde bulunan tuvaletlere götürüldüğü ifade edilmiştir.
30. Ziyaret Heyeti tarafından mahpusların Kuruma kabulünden hemen sonra yerleştirildiği geçici odalar da incelenmiş; odalarda üzerinde yatak bulunan dörder tane ranza tipi yatak, demir

9 BM Engelli Hakları Sözleşmesi madde 14: *"Taraflar Devletler engelli kişiler eğer herhangi bir süreç sonunda özgürlüklerinden mahrum edildiyse; bunun diğer bireylerle eşit koşullar altında yapılmasını; engellilerin uluslararası insan hakları hukukuna uygun olarak güvencelere sahip olmasını ve makul düzenlemeye ilişkin hükümler dâhil olmak üzere Sözleşme'nin hedefleri ve ilkeleriyle uyumlu muamele görmesini sağlar."*

10 Her odada en fazla 2 vantilatöre izin verildiği bilgisi edinilmiştir.

dolaplar, birer tane alaturka tuvalet ve duş alanı olduğu; ısıtmanın odalarda bulunan kalorifer peteği ile havalandırma ve doğal aydınlatmanın ise tavana yakın şekilde konumlandırılmış, dışarıdan parmaklıklarla kapatılan vasistas pencerelerle sağlandığı görülmüştür.

31. Kurumda 2 doku hasarı ve travma önleyici oda¹¹ (yumuşak oda) bulunmaktadır. Ziyaret tarihinde odaların her ikisi de incelenmiş; oda kapılarının iç kısmı da dâhil olmak üzere odaların tamamen mavi yumuşak malzeme ile kaplandığı görülmüştür. Odalarda birer adet alaturka tuvalet bulunmaktadır. İki odada da sifon ya da tuvaleti temizlemek için herhangi sistem bulunmadığı; odalardan birinde de tuvaletin temiz olmadığı görülmüştür. Yumuşak odalarda, tavana monte edilmiş halde ikişer kamera bulunduğu ve kameraların tuvalet alanını da görüntülediği anlaşılmıştır.
32. Yumuşak odaların havalandırma ve doğal ışığı, tavana yakın şekilde konumlandırılmış, dışarıdan demir parmaklıklı, vasistas pencereyle sağlanmaktadır. Yine odaların tavanında, havalandırma için bir mazgal mevcut olduğu görülmüştür. Ancak pencerenin kapalı olması ve havalandırma sisteminin çalışmaması sebebiyle odalardaki havalandırmanın yeterli olmadığı tespit edilmiştir.
33. Görevli personel tarafından yumuşak odanın uzun süredir kullanılmadığı; kullanılması halinde mahpusun odada tutulmasına ilişkin standart bir süre uygulaması olmadığı ancak görevli infaz ve koruma memuru tarafından her 15-20 dakikada bir, yumuşak odaya konulan mahpusun kontrol edildiği ifade edilmiştir.
34. Ziyaret Heyeti tarafından, yumuşak odada tutulmaların kaydı için kullanılan defter incelenmiş, odanın en son 7/7/2022 tarihinde kullanıldığı tespit edilmiştir. Odaya konulan en son mahpusun 6 saat tutulduğu ve nöbetçi infaz ve koruma memuru tarafından 2 saatte 1 kontrol edildiğine dair deftere kayıt düşüldüğü görülmüştür. Görevli personel tarafından, odaya konulan mahpusların defterde yazandan çok daha sık kontrol edildiği ifade edilmiştir.
35. Defterde, mahpusların yumuşak odaya alınma sebepleri genel olarak “memura saldırı”, “kendine zarar vereceğini bildirmesi”, “oda kapı ve duvarlarına vurması”, “koğuş camlarını kırması”, “agresif hal ve davranışları” şeklinde not edilmiştir. Defterde yapılan incelemede 15/1/2022 tarihinde agresif hal ve davranışları sebebiyle yumuşak odaya konulan 1 mahpusun 2 gün boyunca odada tutulduğu tespit edilmiştir.
36. Yumuşak odanın en son kullanıldığı tarihin Kurumdaki kameraların kayıt saklama süresi olan 6 aylık süreyi aşması dolayısıyla Ziyaret Heyeti tarafından odanın kullanımına dair kamera kaydı izlenememiştir.
37. Kurumda toplam 413 adet güvenlik kamerasının bulunduğu; tüm kameraların yakınlaştırma ve gece görüşü özelliğine sahip olduğu ancak ses almadıkları ve Kurum genelinde kör nokta bulunmadığı ifade edilmiştir.

11 “Yumuşak oda” veya “süngerli oda” olarak da bilinmektedir.

38. Yapılan incelemelerde; Kurum genelinde, koğuş içlerinde ve muayene odalarında kamera bulunmadığı, havalandırma alanlarını gören kameraların da yalnızca alt kat ve üst kat pencerelerini gördüğü, odaların içinin ise görünmediği tespit edilmiştir.
39. Güvenlik kameralarından gelen görüntüyü kaydeden DVR¹² cihazının özelliğine göre değişmekle birlikte kamera kayıtlarının ortalama 6 ay geriye dönük olarak saklandığı belirtilmiş; Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede de bu husus teyit edilmiştir.
40. Görevli personel tarafından kamera kayıtlarının, Merkez Kontrol Odasında nöbetçi personel tarafından 7/24 esasına göre izlendiği ve her vardiyada 3 personelin bulunduğu ifade edilmiştir.
41. Ziyaret tarihinden kısa süre önce gerek kör noktaların ortadan kaldırılması gerekse Kurum bünyesindeki tüm kameraların İnternet Protokolü (IP) sistemine¹³ geçirilmesinin sağlanması amacıyla bir altyapı çalışmasının yapıldığı, bu çalışma neticesinde Kurumdaki tüm kameraların, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü bünyesindeki Güvenlik ve İnfaz Daire Başkanlığı Bilgi Analiz Bürosuna bağlandığı bilgisi verilmiştir.
42. Kurumun su ihtiyacı şebeke suyundan karşılanmaktadır. İdare tarafından mahpusların günlük 200 litre soğuk, 50 litre sıcak su kotasına sahip olduğu ve sıcak suyun sürekli sağlandığı bilgisi verilmiştir.
43. Bire bir görüşme sağlanan mahpuslar tarafından Adana'nın çok sıcak bir il olması sebebiyle günlük 200 litre soğuk suyun yeterli gelmediği ifade edilmiş olup bu husus son görüşme esnasında Kurum İdaresine iletilmiştir. İdarece Adalet Bakanlığında gelen yazıda mahpuslara günlük 50 litre sıcak ve 150 litre soğuk su verileceğinin bildirildiği ancak Adana'nın sıcak olması nedeniyle Kurumda zaten soğuk su kotasının günlük 50 litre artırılmış şekilde 200 litre olarak uygulandığı belirtilmiştir.
44. Mahpuslar tarafından 24 saat sıcak suyun aktığı ve sıcak suya erişimde sorun yaşamadıkları dile getirilmiştir.
45. Hem mahpuslar hem de personel tarafından mahpusların yatak takımlarının, en geç ayda 1 defa Kurum çamaşırhanesinde ücretsiz yıkattırıldığı dile getirilmiştir.
46. Kurumda İşyurdu Müdürlüğü tarafından işletilen çamaşır yıkama ve kurutma atölyesi mevcut olup atölyede 2 adet çamaşır makinesi ile 2 adet çamaşır kurutma makinesi bulunmaktadır. Ziyaret tarihinde, deterjan ve yumuşatıcı işyurduna ait olmak üzere bir file çamaşırın 25 TL karşılığında yıkanıp kurutulduğu ifade edilmiştir. Bire bir görüşme sağlanan mahpusların çoğu, 25 TL fiyatı yüksek buldukları için çamaşırılarını elde yıkamayı tercih ettiklerini dile getirmişlerdir.
47. Kurumda hem mahpusların hem de personelin yararlandığı 1 berber atölyesi mevcuttur. Ziyaret Heyeti tarafından incelenen atölyenin hijyen açısından uygun olduğu, sterilizasyon aletinin ve

12 Güvenlik kameraları üzerinden gelen görüntüyü kayıt altına alabilen cihazlara Dijital Kayıt Cihazı (DVR) adı verilmektedir.

13 Kayıt cihazına gerek olmadan, sahip olduğu sensörler sayesinde görüntüyü yakalayıp bu görüntüleri dijital veriye çevirdikten sonra, anlık olarak internet veya yerel alan ağı (LAN) aracılığıyla ağ üzerinden yetkilendirilmiş olan kullanıcılara ileten görüntüleme sistemidir.

berber atölyesinde kullanılan örtü ve havluların yıkanması için çamaşır makinesinin bulunduğu görülmüş ayrıca kullanılan aletlerin, her mahpustan sonra da mutlaka ayrıca dezenfekte edildiği bilgisi edinilmiştir.

48. Mahpusların tıraş ihtiyaçlarının Halk Eğitim Merkezince görevlendirilen usta öğretici berber tarafından genelde havalandırma alanlarında veya koridorda giderildiği, mahpusların tıraş edildiği yerlerin kameranın görüş açısında kalmasına dikkat edildiği ve mahpusların tıraş olma taleplerini dilekçeyle bildirdiği ifade edilmiştir.
49. Havalandırma alanlarının kapıları saat 08.00'de sabah sayımı ile birlikte açılmakta ve akşam saat 17.00'den itibaren mevsimine göre havanın kararma saati dikkate alınarak kapatılmaktadır. İnfaz rejimi nedeniyle tekli koğuşlarda kalan ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası olan mahpusların havalandırmadan faydalanma saatleri ise Kurum İdare ve Gözlem Kurulu kararı ile belirlenmektedir.
50. Kurumda ısınma yakıt olarak doğalgaz kullanılan kalorifer sistemi aracılığıyla sağlanmaktadır. Tek kişilik odalarda birer tane, üç kişilik odalarda ise her katta 1 tane olacak şekilde kalorifer peteği bulunmaktadır. Yine bloklarda odaların konumlandırıldığı koridor boyunca hem kalorifer peteklerinin hem de tavana monte edilmiş şekilde ısıtma borularının yerleştirildiği görülmüştür. Yapılan bire bir görüşmelerde mahpuslar tarafından geçtiğimiz kış mevsiminde kaloriferlerin kesintisiz çalıştırıldığı ve ısınma sorunu yaşamadıkları ifade edilmiştir.
51. İncelenen belgelerden, hizmet alımı yöntemi ile Kurumda genel haşere ve kemirgen ilaçlaması yapıldığı ve en son ilaçlamanın 9/8/2023 tarihinde gerçekleştirildiği anlaşılmıştır.
52. Kurum odalarında, koridorlarında ve eklentilerinde yangın sensörlerinin tavana monte edilmiş olduğu görülmüştür. Yine blokların tamamında tavana, yangın çıkması halinde suyun hızlı bir şekilde Kurum içerisinde iletilmesini sağlayacak yangın söndürme boruları yerleştirilmiştir. Ayrıca koridorların girişlerinde yangın alarmı butonları ve her blokta olacak şekilde duvarlarda birçok yangın söndürme tüpünün olduğu, yine bazı duvarlara da "Yangında Yapılacaklar Listesi"nin asıldığı gözlemlenmiştir.

B. Yönetim, Personelin Tutumu ve Şikâyet Prosedürleri

53. Kurum personeli ve ziyaretçiler aynı bina girişini kullanmakta, önce eşyalarını X- Ray cihazından geçirmeleri ve duyarlı kapıdan geçmeleri gerekmektedir. Kurum girişinde 2 kadın arama odası mevcuttur. Kadın ziyaretçiler, kadın personel tarafından bu odaya alınarak dedektörle aranmaktadır. Erkek ziyaretçiler ise direkt kapı girişinde, erkek personel tarafından yine dedektörle aranmaktadır.
54. Mahpusların Kuruma kabulü ise tamamen farklı bir girişten yapılmaktadır. Kuruma kabul edilen mahpusun detaylı üst araması görevli infaz ve koruma memurları tarafından ayrı bir odada gerçekleştirilmektedir. Odada kamera olmadığı ve vücut araması esnasında kullanılmak üzere tek kullanımlık önlük bulunduğu görülmüştür.

55. Ziyaret Heyeti tarafından kamera kayıtlarının izlenmesi esnasında rastgele seçilen bir mahpusun Kuruma ilk kabul edildiği anın görüntüleri incelenmiş; kişinin ayakkabıları çıkarılarak kaba üst aramasının yapıldığı, kimlik doğrulamasının akabinde bekleme odasına alındığı, bu esnada Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP)'a gerekli kayıtlarının düğüldüğü, ardından odadan çıkarılarak üzerinde bulunan parayı saydığı ve memura teslim ettiği, miktarın Kuruma kabulü yapılan mahpusla birlikte tutanak altına alındığı; yanında getirdiği poşetin içinde yer alan eşyalarının tek tek çıkarılarak personel tarafından silkelendiği, kontrol edildiği ve not alındığı; ayakkabı bağcıkları, kemeri ve bir eşofman üstünün alıkonulduğu ancak geri kalan eşyalarının siyah bir torbaya konularak mahpusa teslim edildiği görülmüş; sonrasında mahpus, tekrar bekleme odasına alınmıştır.
56. Görevli personel tarafından Kuruma kabulü yapılan mahpuslara bir süre ayakkabı bağcığı, kemer gibi kendisine zarar vermesine sebep olabilecek unsurları barındıran eşyalarının teslim edilmediği ifade edilmiştir. Akabinde mahpusun kalıcı odasına yerleştirilme görüntüleri incelenmiş; eşyalarının bulunduğu siyah torbanın yanında olduğu; kendisine yatak, yastık, nevresim takımı ve plastik bir sandalye verildiği görülmüştür.
57. Teslim edilen malzemelerin yıpranması halinde mahpusların dilekçeyle talep etmeleri koşuluyla eskilerin alınarak mahpuslara yeni malzemelerin verildiği ifade edilmiştir. Konuya ilişkin görüşme sağlanan mahpuslardan da herhangi bir şikâyet alınmamıştır.
58. Mahpusun üst araması esnasında infaz ve koruma memurları tarafından eldiven takıldığı, mahpusun vücuduna temas edilmediği; Kuruma kabulü yapılacak olan mahpusun vücudunda genel itibarıyla yara, darp vb. izlerin olup olmadığının incelendiği; eğer böyle bir iz tespit edilirse ilgili mahpusun Kuruma kabul edilmeyerek direkt hastaneye sevkinin sağlandığı ifade edilmiştir.
59. Detaylı arama sırasında hükümlüye tek kullanımlık önlük verildiği, önce bedenin üst kısmındaki giysilerin çıkartıldığı, bedenin alt kısmındaki giysilerin ise üst kısmındaki giysiler giyildikten sonra çıkartıldığı beyan edilmiştir. Arama esnasında mahpusun beden çukurlarında ceza infaz kurumuna sokulması yasak olan herhangi bir eşya veya madde taşıdığı düşünülüyorsa mutlaka Kurum hekiminin çağrıldığı, hekimin Kurumda bulunmaması halinde de mahpusun yine hastaneye sevkini yapıldığı belirtilmiştir.
60. İşlemlerin ardından Kuruma kabul edilen mahpusların, geçici odalara alındığı, burada en fazla 3 gün bekletildiği¹⁴, yine bu süre içerisinde Kurum hekimi tarafından ilk muayenenin gerçekleştirildiği ve psikososyal servis tarafından mahpusla ilk görüşmenin yapılarak gerekli formların doldurulduğu ve mahpusa Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan bilgilendirme kitapçığının imza karşılığında teslim edildiği bilgisi verilmiştir.

14 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Kuruma alınma ve kayıt işlemleri" başlıklı 55'inci maddesinin beşinci fıkrasının (a) bendine göre "Kuruma gelen her hükümlü kabul odasına alınır. Bu süre içerisinde hükümlünün kuruma uyumuna yönelik yardım yapılarak, gerekli olan bilgiler sözlü ve yazılı olarak kendisine bildirilir. Kabul odasına alınan hükümlü burada en çok üç gün kalır."

61. Bire bir görüşme sağlanan mahpuslardan bazılarında söz konusu kitapçığın olduğu görülmüş, bazılarında ise verilmediği tespit edilmiştir. Konu, Kurum İdaresiyle görüşüldüğünde kitapçıların, ziyaret tarihinden yaklaşık 3 ay önce gönderildiği ve bu tarihten sonra Kuruma kabulü yapılan mahpuslara zimmetlenerek teslim edildiği ancak daha önce kabulü yapılan mahpuslara kitapçık verilmediği ifade edilmiştir.
62. Kurumda sayımların, sabah 08.00-08.30 ile akşam 19.30-20.00 saatleri arasında olmak üzere günde 2 defa nöbetçi ikinci müdürün başkanlığında yerine getirildiği ayrıca gerektiğinde de her zaman sayım yapılabildiği belirtilmiştir.
63. Kurumda, acil durumlar haricinde mahpusların yazdığı dilekçelerin; görevli personel tarafından sabah sayımı sırasında toplanarak ilgili birim ve konulara göre tasnif edildiği, ardından ilgili birim ve servislere sevk edildiği; talep ve şikâyetlerin neticesinin de mahpuslara geciktirilmeden bildirildiği ifade edilmiştir.
64. Kurum İdaresince, talep etmeleri halinde dilekçelerinin çıkış numaralarının mahpuslara tebliğ edildiği belirtilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde de verdikleri dilekçelerin ilgili makamlara gönderilmesinde bir sorun yaşamadıkları ifade edilmiştir.
65. İdare tarafından son 1 yıl içerisinde işkence ve kötü muamele iddiasıyla Kuruma başvuran mahpus bulunmadığı bilgisi verilmiştir.
66. Mahpuslarla yapılan bire bir görüşmelerde de Kurum personeliyle ilgili herhangi bir işkence ya da kötü muamele iddiasına rastlanılmamıştır. Görüşülen mahpusların bir kısmı tarafından mahpusların jandarma personeline hastaneye veya mahkemelere nakillerini sağlamak amacıyla teslim alınmaları esnasında; jandarma personelinin ağız içi arama yaptığı, bu yüzden bazı mahpusların hastane randevularına gitmekten imtina ettiği iddia edilmiştir.

C. Beslenme

67. Görevli personel tarafından; Kurumda 3 öğün yemek verildiği, yemeklerin Adalet Bakanlığı tarafından belirlenen günlük iâşe bedeli göz önünde bulundurularak haftalık yemek listesine göre Adana 1 No.lu Açık Ceza İnfaz Kurumunda hazırlandığı, verilecek yemek miktarının odalarda kalan mahpus sayısına göre belirlendiği ve görevli infaz ve koruma memurları tarafından dağıtımının yapıldığı ifade edilmiştir.
68. Diyabet, çölyak, tansiyon gibi özel beslenme ihtiyacı olan mahpuslarla ilgili hekim raporlarının açık ceza infaz kurumuna bildirildiği, yine açık ceza infaz kurumundaki hekimin onayladığı diyet listeleri doğrultusunda diğer yemeklerden ayrı olarak kişiye özel şekilde hazırlanan yemeğin ilgili mahpuslara aynı şekilde dağıtımının yapıldığı bilgisi verilmiş, bire bir görüşmeler esnasında çölyak rahatsızlığı bulunan bir mahpusa gönderilen yemekler görülmüştür.
69. Görevli personel tarafından Kurumda her hafta yemek listesinin değiştiği ve listelerin düzenli olarak mahpusların odalarında bulunan televizyonlar aracılığıyla Kurum televizyon kanalından duyurulduğu ifade edilmiştir.

70. Mahpuslarla yapılan görüşmeler esnasında 3 kişilik odalarda kalan bazı mahpuslar tarafından başta kahvaltı olmak üzere öğünlerde verilen porsiyonların az olduğu belirtilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede de 3 kişilik odalarda kalan mahpuslara verilen porsiyonların birbirinden farklı olduğu görülmüş, durum son görüşme esnasında Kurum İdaresine bildirilmiştir.
71. Ziyaret tarihinde öğle yemekleri Kurumda yenilmiştir. Kurum personeli ile mahpuslar aynı yemeği tüketmektedir. Ziyaretin ilk günündeki yemekler mısırlı pilav, orman kebabı ve aşure; ikinci gün ise kuru fasulye, pilav ve turşu şeklindedir. Yemeklerin doyurucu ve lezzetli olduğu, yemek çeşitliliğine dikkat edildiği görülmüştür.
72. Kurum bünyesinde işyurdu kapsamında faaliyet gösteren 1 kantin bulunmaktadır.
73. Kantinde hem mahpuslara hem de Kurum personeline satış yapıldığı ve yaklaşık 400 çeşit ürün bulunduğu öğrenilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede ürün çeşitliliğinin yeterli olduğu görülmüş, son kullanma/tüketim tarihi geçmiş ürüne rastlanılmamıştır.
74. Görevli personel tarafından satışı yapılan ürünlere ait kantin ürün ve fiyat listesinin güncellenerek aylık olarak koğuşlara dağıtıldığı ve satışına yeni başlanan ürünlerin de Kurumun anons sistemi üzerinden mahpuslara duyurulduğu belirtilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından kantinde satılan ürünlerin fiyat listesi incelenmiş olup ürün fiyatlarının dış piyasa ile uyumlu olduğu tespit edilmiştir.
75. Kantinde yapılan incelemede görevli personel tarafından meyve ve sebzenin, mahpusların talepleri doğrultusunda haftalık olarak tedarik edildiği ve mevsime göre ürünlerin değişiklik gösterdiği dile getirilmiştir.
76. Kurum İdaresi tarafından şebeke suyunun içilebilir olduğu ve su analizinin yılda en az 4 defa yapıldığı ifade edilmiş, Kurum tarafından gönderilen bilgi-belgeden 2023 yılı içerisinde iki ayda bir su analizinin yaptırıldığı ve Kurumda kullanılan şebeke suyunun "17/2/2005 tarihli ve 25730 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik'e göre uygun" olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte bire bir görüşülen mahpuslar tarafından Adana'da suların fazla kireçli olması sebebiyle içme suyu ihtiyaçlarını, Kurum kantininden satın aldıkları pet şişe sular ile giderdikleri ifade edilmiştir.

D. Sağlık Hizmetleri

77. Kurumun sağlık servisi; aile hekimi muayene odası, diş ünitesinin yer aldığı muayene odası, acil müdahale odası, gözlem odası, psikososyal servis ve psikiyatri odasından oluşmaktadır.
78. Kurumda Adana İl Sağlık Müdürlüğü tarafından görevlendirilen 1 aile hekimi görev yapmakta olup pazartesi, çarşamba ve cuma günleri yarı zamanlı olarak 09.30-12.00 saatleri arasında hizmet vermektedir. Yine Adana İl Sağlık Müdürlüğü tarafından görevlendirilen psikiyatrist, her çarşamba 13.00-17.00 saatleri arasında Kuruma gelerek mahpuslara hizmet vermektedir.
79. Kurumda ayrıca 2 kadrolu sağlık memuru ve kadrosu Adalet Bakanlığında olan bir de dış hekimi görev yapmaktadır.

80. Diş hekimiyle yapılan görüşmede; mahpuslardan gelen talep dilekçelerine göre gündüz vardiyasında ve tam zamanlı şekilde hizmet verildiği öğrenilmiştir.
81. Sağlık personeli tarafından aile hekimliği veya diş hekimliği muayeneleri neticesinde, ileri tetkik ve tedavi ihtiyacı olduğu düşünülen mahpusların ikinci basamak sağlık kuruluşlarına sevkini yapıldığı, sevki sağlanan mahpusların kronolojik sıraya göre hastane sevk listesine eklenerek hastaneye nakillerinin sağlandığı ifade edilmiştir.
82. Hastaneye sevkler noktasında, muayeneyi yapan Kurum hekiminin aciliyet belirtmesi halinde ilgili mahpusa ve Kurumdaki engelli mahpuslara öncelik tanındığı belirtilmiştir.
83. Ziyaret tarihine kadar son 1 yıl içerisinde gerçekleştirilen sağlık servisi faaliyetlerine ilişkin sayısal verileri içerir tablo aşağıda yer almaktadır:

GERÇEKLEŞTİRİLEN FAALİYET	TOPLAM
Aile hekimliği muayene sayısı	5248
Diş hekimliği muayene sayısı	864
İkinci ve Üçüncü Basamak Sağlık Kuruluşuna Sevk	410

84. Sağlık servisinde ilk olarak sağlık memurlarının odası incelenmiş, mahpusların kullandığı ilaçların demir bir dolapta üzerine ilacı kullanan mahpusun adının yazıldığı boş ilaç kutularının içerisinde toplu şekilde ve blister paketlerde (iç ambalajlarında) muhafaza edildiği görülmüştür.
85. Odada mahpusların kullandığı yeşil ve kırmızı reçeteli ilaçların konulduğu, duvara monte şekilde kilitli ayrı bir ilaç dolabı daha mevcuttur. İnsülin iğnesi gibi soğuk muhafaza edilmesi gereken ilaçlar ise sağlık servisinde bulunan buzdolabında tutulmaktadır.
86. Mahpusların kullanmaları gereken ilaçların ve dozlarının sağlık memurları tarafından hazırlandığı, görevli infaz ve koruma memurlarınca mahpuslara teslim edildiği ifade edilmiş, yeşil veya kırmızı reçeteli ilaçların ise bizzat sağlık memurları tarafından kontrollü şekilde ilgili mahpusa kullandırıldığı belirtilmiştir.
87. İlaçların teslim edilme yönteminin mahpusa göre değiştiği; normalde krem, ateş düşürücü, ağrı kesici, gargara gibi ilaçların mahpuslara kutuyla verildiği ancak kendine zarar verme eğilimi olan mahpuslara verilecek tüm ilaçların tek doz şeklinde teslim edildiği dile getirilmiştir.
88. Sağlık servisinde bulunan muayene odası incelenmiş, odada birer adet sedye ve seperatör, acil müdahale çantası, elektrokardiyografi (EKG) cihazı, nebulizatör¹⁵, APAP cihazı¹⁶, oksijen tüpleri, pansuman malzemeleri, tekerlekli sandalye, çeşitli boylarda koltuk değnekleri, tartı, tansiyon ve şeker ölçüm cihazlarının olduğu görülmüştür.

15 Sıvı haldeki ilaçları, basınçlı hava yardımı veya ses dalgaları vasıtasıyla solunabilir parçacık haline getiren cihazlardır. Genellikle Astım veya KOAH hastalarının tedavisinde kullanılır.

16 Genellikle uyku apnesi rahatsızlığı için kullanılan ve hastanın havayolundaki hava basıncının, gece boyunca sabit kalmasını sağlayan makinedir.

89. Ardından diş hekimi ziyaret edilmiş; odasında 1 adet diş ünitesi, diş tedavisinde kullanılan malzemeler, paketleme makinesi ve otoklav olduğu görülmüştür. Dolgu, diş çekimi, diş temizliği gibi işlemlerin Kurum bünyesinde yapıldığı ancak röntgen cihazı olmadığı için kanal tedavisi işlemleri için mahpusların hastaneye sevk edildiği dile getirilmiştir.
90. Muayene odasındaki EKG cihazı ile diş hekiminin odasında bulunan sterilizasyon cihazlarının kalibrasyonlarının 6 ayda bir düzenli şekilde yaptırıldığı görülmüştür.
91. Ziyaret Heyeti tarafından mahpuslarla yapılan bire bir görüşmelerde, sağlık durumları konusunda şikâyetle bulunan mahpusların isimleri not edilmiş ve sağlık servisinde Ziyaret Heyetinde yer alan Hekim tarafından ilgili mahpusların sağlık dosyaları incelenmiştir.
92. Çölyak rahatsızlığı bulunduğunu ve dolayısıyla da buna uygun diyet yemekle beslenmesi gerektiğini iddia eden bir mahpusun dosyası incelenmiş; konuyla ilgili hekimle görüştüğü, hastaneye sevkini sağlandığı ancak çölyak testine gerek görülmediği anlaşılmıştır.
93. Acilen ameliyat olması gerektiğini, defalarca dilekçe yazmasına rağmen ameliyat ettirilmediğini iddia eden bir başka mahpusun sağlık kayıtları incelenmiş; konuya ilişkin 4 defa Adana Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesine sevkini sağlandığı, sağlık durumuna ilişkin Adli Tıp Raporu aldırıldığı, ameliyat gününün belirlendiği ancak mahpus tarafından tahliye olduğunda kendi imkânları ile ameliyat olmak istediğinden bahisle ameliyat olmayı son anda reddettiği tespit edilmiştir. Mahpusa Kurum sağlık servisinde hekim tarafından ameliyatı reddetmesi ya da ertelemesi halinde ne gibi sağlık sorunlarına maruz kalacağı anlatıldığı ve ameliyatın bir an önce yapılması için gerekli telkinlerde bulunulduğu, yine Kurum nöbetçi müdürü, psikolog ve sağlık memuru eşliğinde mahpusa konuya ilişkin detaylı bilgi verildiği ve ameliyatı reddettiğine ilişkin mahpusun ıslak imzalı ifadesinin alınarak tutanak tutulduğu görülmüş; tutanağın ve mahpusun sağlık raporlarının bir nüshası Ziyaret Heyetiyle paylaşılmıştır.
94. Son olarak bipolar rahatsızlığı olan bir mahpusun kayıtları incelenmiş, kullanması gereken psikiyatrik ilaçların düzenli şekilde ve imza karşılığında kendisine kullandırıldığı anlaşılmıştır.
95. Görevli sağlık memuru tarafından ziyaret tarihinde açlık grevinde olan mahpusun bulunmadığı ancak mahpusların açlık grevine girmesi gibi durumlarda ilgili mahpusların Adalet Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığına bildirildiği; kendilerine şekerli su verildiği ve B vitamini desteğinin sağlandığı; her gün düzenli olarak bu mahpusların kilo, tansiyon ve şeker gibi ölçümlerinin yapıldığı dile getirilmiştir.
96. Kurum hekimi Kurumdayken acil bir sağlık sorunu ile karşılaşıldığında, mahpusa önce hekimin müdahale ettiği ve Kurum hekiminin kararı doğrultusunda işlem yapıldığı ifade edilmiş; hekimin bulunmadığı resmî tatil günlerinde ya da mesai saatleri dışında acil müdahale gerektiren bir durumun vuku bulması halinde ise 112 Acil Çağrı Merkezi aranarak ambulans çağrıldığı belirtilmiştir.
97. Sağlık memurları tarafından; Kuruma en yakın 112 Acil Yardım İstasyonunun Adana Organize Sanayi Bölgesinde olduğu, acil bir durumda ambulansın ortalama 30 dakikada Kuruma

ulaşabildiği, en büyük sorunun bu olduğu dile getirilmiş ve Adana Sarıçam Cezaevi Kampüsünün içine bir 112 Acil Yardım İstasyonu kurulması talep edilmiştir.

E. Psikososyal Servis Hizmetleri

98. Ziyaret tarihinde psikososyal serviste görevli 2 psikolog ve 1 psikososyal servis memuru bulunmaktadır.
99. Mahpusların Kuruma kabulü gerçekleştirildikten sonra en kısa sürede kendileriyle ilk görüşmenin gerçekleştirildiği; psikososyal servis memuru tarafından "Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi (BİSİS)¹⁷" formunun doldurulduğu; akabinde ise Kurum psikoloğu tarafından "İlk Görüşme Formu" ve "Araştırma Değerlendirme Formu (ARDEF)"in doldurulduğu; ilgili mahpusun hükümlü statüsünde olması halinde ise kişiye özel şekilde hazırlanan "İyileştirme Planı"nın oluşturulduğu ve 6 aylık sürelerle mahpusların durumlarının takip edildiği ifade edilmiştir.
100. Mahpuslarla yapılan ilk görüşmede mahpusa ilişkin bilgiler alındıktan ve gerekli formlar doldurulduktan sonra mahpusa Kurumun işleyişine yönelik bilgilendirme yapıldığı ve ihtiyaç duyulması halinde ilgili mahpusun psikiyatri bölümüne sevkinin sağlandığı belirtilmiştir.
101. Psikososyal servis tarafından her 3 ayda bir vaka toplantısı düzenlenerek riskli (kendisine veya çevresine zarar verme eğilimi olan) durumda bulunan mahpusların belirlendiği ve yapılması gerekenlere ilişkin diğer birimlere bilgilendirme yapıldığı belirtilmiştir. Ziyaret tarihinde Kurumda 6 mahpusun kendine zarar verme eğilimi olduğu, 3 mahpusun da intihar riskinin bulunduğu ifade edilmiş ve bu nedenle yapılan rehberlik işlemlerinin yanı sıra kendilerine zarar verebilecekleri eşyaların (jilet, kemer, eşofman bağcıkları, kireç çözücü, çamaşır suyu gibi) ilgili mahpusların odasında bulundurulmasına izin verilmediği bilgisi verilmiştir.
102. Mahpuslarla ilk görüşme haricindeki görüşmelerin genellikle mahpuslardan gelen talep dilekçeleri çerçevesinde gerçekleştirildiği, psikolojik durumlarına göre acil görüşülmesi gerektiği düşünülen mahpuslara öncelik tanındığı, görüşmelerin herhangi bir süre sınırına tabi olmadığı dile getirilmiş; Kurum genelinde her ay yaklaşık 40 adet görüşme talepli dilekçe olduğu bilgisi verilmiştir.
103. Kurumda her ay yapılan ödül toplantıları ile İdare ve Gözlem Kurulu tarafından ödül alması uygun görülen mahpusların belirlendiği ve mevzuat¹⁸ çerçevesinde ilgililerin ödülünden yararlandırıldığı ifade edilmiştir.

17 "Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi (BİSİS) 3 Aşamadan oluşmakta, öncelikle Kurum Kabul biriminde görevli eğitim almış infaz ve koruma memuru tarafından "ARDEF- Kurum Kabul Formu" doldurulmakta, sonra Psiko-Sosyal Yardım Servisinde görevli ve eğitim almış infaz ve koruma memuru tarafından "ARDEF- Psiko- Sosyal Memur" formu doldurulmakta, son olarak da Psiko-Sosyal Yardım Servisinde görevli Psikolog ve/veya Sosyal Çalışmacı tarafından "Psiko-Sosyal Uzman Formu" doldurularak hükümlünün risk ve ihtiyaçları belirlenmekte ve sonucunda her hükümlü tutuklu için bireyselleştirilmiş psiko-sosyal destek ve müdahale programı hazırlanmaktadır. ARDEF'ten çıkan sonuçlar doğrultusunda hükümlü ve tutuklular ihtiyaçlarına uygun bireysel müdahale ya da grup çalışmalarına yönlendirilmektedir." <https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/yardm-programi> (E.T:12/12/2023)

18 14/9/2021 tarihli ve 31598 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Hükümlü ve Tutukluların Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik'in "Ödül türleri" başlıklı 7'nci maddesine göre "(1) Hükümlü ve tutuklulara;

104. Psikososyal servis kapsamında 10 mahpusu geçmeyecek şekilde grup çalışmalarının yapıldığı bu kapsamda ziyaret tarihinde mevcudu 3 ve 5 arasında değişen sayıda mahpusun katılımıyla "Öfke Kontrolü", "Salıverilme Öncesi Mahkûm Gelişimi", "Kişisel Gelişim", "Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı (SAMBA)", "Önce Düşün" programlarının uygulandığı; grup çalışmalarının perşembe günleri yapıldığı, programların ortalama 3 ay sürdüğü ve bu 3 aylık periyotlarda 2-3 faaliyet grubunun olduğu bilgisi verilmiştir.
105. Manevi Rehberlik Birimi; Diyanet İşleri Başkanlığı ile Adalet Bakanlığı arasında 3/12/2019 tarihinde imzalanan "Hükümlü/Tutukluların Dini ve Ahlaki Gelişmelerini Sağlamaya Yönelik İş Birliği Protokolü" gereğince Adana İl Müftülüğünce görevlendirilen 1 vaiz, Adana Sarıçam İlçe Müftülüğünce görevlendirilen 1 din görevlisi ve Kurumca görevlendirilen 1 infaz ve koruma memuru olmak üzere toplam 3 kişiden oluşmaktadır.
106. Din görevlisi tarafından istekli olan mahpuslara cuma günleri hariç, hafta içi 4 gün ve günde 8 saat (09.00-16.00) olmak üzere "Din ve Ahlak Dersi" verildiği ifade edilmiştir.
107. Mahpuslar Kuruma ilk geldiğinde manevi rehberlik birimi olarak kendileriyle görüşmelerin yapıldığı, daha sonraki zamanlarda da mahpusların talep etmesi halinde bireysel görüşmelerin ve oda ziyaretlerinin yapıldığı, ayrıca deprem bölgesinden gelen mahpuslara özel ziyaretlerin düzenlendiği ifade edilmiştir.
108. Bire bir görüşülen mahpuslar tarafından manevi rehberlik birim görevlisi ve psikologla talep etmeleri halinde görüşebildikleri, bu konuda herhangi bir problem yaşamadıkları, manevi rehberlik birim görevlisi ile yapılan görüşmelerin yaklaşık 40 dakika sürdüğü dile getirilmiştir.
109. Yine manevi rehberlik kapsamında video konferans yoluyla odalarda bulunan televizyonlardan konferansların yayınlandığı, aynı anda en fazla 9 mahpustan oluşan gruplarla (3 koğuş) yüz yüze konferansların ve Kur'an-ı Kerim eğitimi faaliyetlerinin yerine getirildiği belirtilmiştir. Bunların dışında dini bayramlarda mahpuslarla bayramlaşma ve şeker dağıtım faaliyetlerinin yapıldığı, yakınına kaybeden mahpusların olması durumunda da taziye ziyaretlerinin gerçekleştirildiği öğrenilmiştir.

-
- a) *Kapalı ceza infaz kurumlarındaki evli hükümlü ve tutuklulara, kurum personelinin yakın nezareti olmaksızın eşleri ile mahrem görüşme,*
 - b) *Haftalık açık veya kapalı ziyaret süresini uzatma,*
 - c) *Kapalı ziyaret yerine açık ziyaret yapma,*
 - d) *ç) Üst üste kullanılmayan ziyaret sürelerini toplu olarak kullanma,*
 - e) *Haftalık telefonla görüşme sayı veya süresini artırma,*
 - f) *Sosyal, kültürel veya sportif etkinliklerden öncelikli ve daha uzun süreli yararlanma,*
 - g) *Haftalık harcama miktarını yarı oranında artırma,*
 - h) *Tek kişilik odada televizyon bulundurma,*
 - i) *Hediye,*
 - j) *Takdir belgesi,*
 - k) *Tavsiye mektubu ödülü verilebilir."*

110. Manevi rehberlik birim görevlileri tarafından, Arapça kitapların ve yabancı mahpuslar tarafından yazılan mektupların çevirilerinin yapıldığı ve yabancı mahpuslara ihtiyaç duymaları halinde Kurum içerisinde Arapça-Türkçe tercüme imkânı sağlandığı bilgisi edinilmiştir.
111. Manevi rehberlik birimi tarafından Kurumdaki mahpuslardan ihtiyaç sahibi olanlara da Türkiye Diyanet Vakfı aracılığıyla imkânlar ölçüsünde yardımcı olunmaya çalışıldığı ifade edilmiştir.
112. İdare tarafından Kurumda maddi durumu iyi olmayan ve ailelerinden maddi destek alamayan iyi halli mahpuslara nakdi yardım¹⁹ yapıldığı belirtilmiş, Kurum tarafından gönderilen bilgi belge içeriğinden de 2023 yılı içerisinde toplam 18 mahpusa 200 TL ve 500 TL arasında değişen bedellerde nakdi yardım yapıldığı görülmüştür.
113. Nakdi yardımların dışında 2023 yılı içerisinde deprem bölgesinden gelen 8, işçi koğuşunda barındırılan 11 ve diğer 13 mahpus olmak üzere toplam 32 mahpusa Kurum tarafından kıyafet yardımı yapıldığı anlaşılmıştır.

F. Eğitsel, Kültürel, Sosyal, Sportif ve Mesleki Etkinlikler

114. Ziyaret tarihinde eğitim öğretim servisinde 1 öğretmen ve 2 infaz ve koruma memuru olmak üzere toplam 3 kişinin, kütüphanede 3 infaz ve koruma memurunun, kurslarda ise Halk Eğitim Merkezince görevlendirilen 1 öğretmen ile 1 infaz ve koruma memuru olmak üzere toplam 2 kişinin görev yaptığı öğrenilmiştir.
115. 5/6/2023 tarihi itibarıyla mahpuslardan açık öğretim ortaokuluna kayıtlı 4, açık öğretim lisesine kayıtlı 31, açık öğretim fakültesine kayıtlı 13 aktif öğrenci olduğu; 4 mahpusun da örgün eğitimine devam ettiği ve alan adı (domain) şifresi alınarak ilgililerin çevrim içi sınavlara katılması için gerekli işlemlerin tesis edildiği bilgisi edinilmiştir. Mahpusların ücretsiz olan ders kitaplarının da yine eğitim birimi tarafından sağlandığı dile getirilmiştir.
116. Yüksekokullara devam eden mahpusların ders kaynaklarının ücretinin ilgili mahpus tarafından karşılanmak suretiyle dış kantin yoluyla temin edildiği veya ilgili mahpusun yakınları tarafından tedarik edilerek eğitim biriminin incelemesinden geçtikten sonra mahpusa teslim edildiği belirtilmiştir.
117. Ziyaret tarihinde Kurumda okuryazar olmayan 1 mahpus olduğu ve ilgilinin herhangi bir eğitim almak istemediği ifade edilmiştir.
118. Kurumdaki mahpusların ulusal düzeyde yapılan sınavlara (Yüksek Öğretim Kurumları Sınavı, Kamu Personeli Seçme Sınavı, Akademik Lisansüstü Eğitim Sınavı, Yabancı Dil Sınavı vs.) katılım sağladığı bilgisi incelenen belgelerle teyit edilmiştir.

19 30/3/2013 tarihli ve 28603 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Hükümlü ve Tutukluların Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmeliğin 26'ncı maddesinin birinci ve dördüncü fıkrasına göre; "(1) Hükümlü ve tutuklulara, kişisel özellikleri ile özel ilgi ve becerileri dikkate alınmak suretiyle ödül olarak bir hediye verilebilir. (...) (4) Hediye olarak verilen para veya eşyanın bedeli; Bakanlık bütçesi dışındaki resmî veya özel kurum ve kuruluşlardan alınan bağışlardan karşılanabileceği gibi 13/7/2005 tarihli ve 25874 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Hükümlü ve Tutukluların Emanete Alınan Kişisel Paralarının Kullanımına Dair Yönetmeliğin 12'nci maddesi kapsamında Eğitim Kurulunun kararı ile emanet para faizinden de karşılanabilir."

119. Eğitim Birimiyle yapılan görüşmenin ardından Kurum Kütüphanesi incelenmiş; ziyaret tarihinde kütüphane bünyesinde UYAP sistemine kayıt işlemleri tamamlanmış olan 6886 adet kitap bulunduğu ifade edilmiştir²⁰. Kurum kütüphanesinde kitap çeşitliliğinin yeterli olduğu görülmüştür.
120. Mahpusların Kurum kütüphanesinden haftada 3 kitap alma hakkının olduğu, ziyaretçilerin getirdiği veya kargo yoluyla gelen kitaplara ilişkin herhangi bir süre kısıtlamasının olmadığı; odalarda kişi başı 10 kitap ve 5 dini kitap olmak üzere toplam 15 kitap bulundurulabildiği ancak eğitimine devam eden mahpusların odalarında bulundurabilecekleri ders kitaplarının sayısına ilişkin herhangi bir sayı sınırının bulunmadığı ifade edilmiştir.
121. Yapılan protokol çerçevesinde Adana İl Halk Kütüphanesinden de kitap temin edilebildiği, ayda 1 defa buna ilişkin talep toplandığı ve mahpusların İl Halk Kütüphanesinden ayda 3 kitap alma hakkının olduğu öğrenilmiştir.
122. Kurum kütüphanesinden ve İl Halk Kütüphanesinden aldıkları kitaplar için mahpuslara 15 günlük bir süre verildiği; bu sürenin talep halinde 15 gün daha uzatılabildiği ifade edilmiştir.
123. Mevzuata uygun şekilde²¹ mahpusun yakınları tarafından Kuruma gönderilen kitapların da Eğitim Birimi tarafından incelendiği ve uygun bulunanların mahpuslara teslim edildiği bilgisi verilmiştir.
124. 19/2/2020-5/6/2023 tarihleri arasında okunan kitap sayısı ile okuyan mahpus sayısı aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

EĞİTİM-ÖĞRETİM DÖNEMİ	OKUNAN KİTAP SAYISI	OKUYAN MAHPUS SAYISI
2020	2461	820
2021	4977	1659
2022	4241	1413
2023 (5/6/2023'e kadar)	2775	925
TOPLAM	14454	4817

125. Kurum bünyesinde mahpusların eğitimleri ile ilgili iş ve meslek edindirmeye yönelik atölye çalışmaları düzenlendiği ifade edilmiş, Kurumda berber, seramik, resim, çini, saz ve boncuk atölyelerinin bulunduğu görülmüştür.
126. Ziyaret tarihinde içerisinde profesyonel seramik fırını bulunan seramik atölyesinin aktif olduğu tespit edilmiş, mahpuslara günde 2 grup halinde 3 ay süreli kursların açıldığı öğrenilmiştir.

20 Son 1 yıl içerisinde 1887 mahpusun kütüphaneden yararlandığı ifade edilmiştir.

21 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Dışarıdan gönderilen hediyeleri kabul etme hakkı" başlıklı 77'nci maddesinin birinci fıkrası gereği; "Kapalı ceza infaz kurumlarındaki hükümlü Ocak, Mart, Mayıs, Temmuz, Eylül, Kasım aylarının ilk haftasında ve dinî bayramlarda, her yıl 31 Aralık günü yılbaşı sayılarak yılbaşında veya kendi doğum günlerinde dışarıdan gönderilen ve kurum güvenliği ve kişilerin sağlığı için tehlikeli olmayan bir hediyeyi kabul etme hakkına sahiptir."

Resim atölyesinde ise 3 haftadır eğitimci olmadığı için faaliyet yapılamadığı ve Adana Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğünden eğitimci talep edileceği ifade edilmiştir.

127. Halk Eğitim Merkezinden gelen usta öğretici berber tarafından Kurumda yer alan berber atölyesinde haftada 40 saat olmak üzere toplam 372 saat ve 14 modül şeklinde eğitim verildiği, kursun iki buçuk ay kadar sürdüğü ve her grupta 3 ile 7 kişi arasında mahpus bulunduğu bilgisi verilmiş, aynı zamanda kurs kapsamında mahpuslara el-ayak bakımı, ağız- diş bakımı, dengeli beslenme, duruş ve hareket eğitimlerinin de verildiği dile getirilmiştir.
128. Bunların dışında Kurumda içerisinde resim ve boncuk dizme gibi etkinliklerin yapılabildiği, her bir blok için 1 tane olmak üzere toplam 3 adet hobi atölyesi bulunmaktadır. Hobi atölyelerinin, dilekçeyle talep edilmesi koşuluyla uygun bulunan mahpuslara gruplar halinde ve atölyenin müsaitliğine göre günlük 3 saat süreyle kullandırıldığı ve malzemenin talepte bulunan mahpuslar tarafından satın alındığı bilgisi verilmiştir.
129. Açılan kurslara mahpusların 10 kişiyi geçmeyecek şekilde katılımının sağlandığı ifade edilmiş, bire bir görüşülen mahpuslar tarafından ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası infaz edilen mahpusların, grup halinde düzenlenen kurslara katılımına izin verilmediği dile getirilmiştir. Kurum iç yönergesinde de bu yönde bir düzenlemenin olduğu görülmüştür.
130. 19/2/2020-5/6/2023 tarihleri arasında Kurum bünyesinde açılan iş ve meslek eğitimi kursları ve katılan mahpus sayısı aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

KURSUN ADI	AÇILAN KURS SAYISI	KURSLARA KATILAN MAHPUS SAYISI
Saç-Sakal Kesimi	6	29
Resim Sanat Eğitimi	3	30
Alçı Şekillendirme ve Döküm	1	5
Guaj Boya Resim	1	8
Gıda ve Su Sektöründe Çalışanlar İçin Hijyen Eğitimi	1	13
Yağlı Boya Resim	1	5
Sulu Boya Resim	1	5
Seramik Kursu	2	18
Bağlama Eğitimi	1	9

131. Kurumda içerisinde 8 bilgisayar bulunan ve mahpusların çevrim içi sınavlara katılımının yanı sıra Anayasa Mahkemesine başvuru yapılması amacıyla da kullanılan bir bilgisayar odası bulunmaktadır.
132. Kurumda mahpusların, açık görüşün olduğu hafta dışında kalan üç hafta boyunca haftada 1 defa olacak şekilde; 2,5 saat süreyle sohbet hakkından faydalandırıldıkları bilgisi edinilmiştir. Ziyaret tarihinde Kurumun açık görüş salonlarında mahpuslarca sohbet hakkından faydalanıldığı görülmüştür.

133. Ortak etkinlik gruplarının (sohbet, açık ve kapalı spor hakkı) 10 kişiyi aşmayacak şekilde Kurumda bulunan farklı suç grupları ve diğer hususlar ile Kurum imkânları gözetilerek psikososyal servis ile güvenlik ve gözetim servisinde ortak hazırlanan programın her ayın son haftası toplanan İdare ve Gözlem Kurulunca değerlendirilerek karara bağlanması sonucu belirlendiği bilgisi verilmiş, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası infaz edilen mahpusların ise kendi üniteleri hariç grup halinde yapılan etkinliklere katılmadığı ifade edilmiştir.
134. Kurumda birer adet kapalı spor salonu, halı saha ve toprak saha bulunmaktadır. İdare tarafından her ay açık görüş haftası dışında kalan 3 hafta boyunca, her hafta bir spor alanı olacak şekilde, mahpusların spor hakkından yararlandırıldığı ifade edilmiş, görüşülen mahpuslar tarafından da açık görüş haftası hariç her hafta 1 saat süreyle spor alanlarında spor yaptıkları belirtilmiştir.
135. Ziyaret Heyeti tarafından halı ve toprak sahalarda hiç top bulunmadığı, yine kapalı spor salonunda masa tenisi oynamak için raketlerin ve pinpon topunun ya da voleybol toplarının bulunmadığı gözlenmiş, personel tarafından spor malzemelerinin mahpuslar spor alanlarına geldikten sonra kendilerine verildiği ve spor hakkından yararlanma süresi dolduğunda da toplanarak kaldırıldığı dile getirilmiştir.
136. Ziyaret tarihinde, kapalı spor salonunda masa tenisi ve langırt masalarının da olduğu görülmüş, görevli personel tarafından ziyaret tarihinden 3 ay kadar önce Adana Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü tarafından bu masaların yanı sıra birçok spor malzemesinin Kuruma gönderildiği ifade edilmiştir. Gönderilen malzemeler arasında masa tenisi raketleri ve topları, futbol, basketbol ve voleybol topları, badminton setleri ve çeşitli ağırlıklarda dambıl takımları olduğu görülmüştür.
137. Spor alanlarından birlikte yararlanacak mahpusların, en fazla 9 kişi olacak şekilde psikososyal servis ile güvenlik ve gözetim servisinde ortaklaşa hazırlanan listeler çerçevesinde belirlendiği bilgisi edinilmiştir.
138. Kurumdaki işyurdunun 18/11/2003 tarihinde faaliyete geçtiği, ziyaret tarihinde Kurum bünyesinde işyurdu olarak faaliyet gösteren terzi atölyesi, iç kantin, fotoğraf atölyesi, çamaşır yıkama ve kurutma atölyesi olmak üzere 4 farklı iş kolu bulunduğu öğrenilmiştir. İşyurdu bünyesinde faaliyet gösteren alanlarda yalnızca infaz ve koruma memurları çalışmakta, Kurum bünyesinde uygulanan infaz rejimi nedeniyle mahpuslar çalıştırılmamaktadır.
139. Ziyaret tarihinde Kurumda iç hizmetlerde çalışan, tamamı adli suç grubundan 9 mahpusun olduğu ve ücretlerinin de genel bütçeden karşılandığı bilgisi verilmiştir. Yemek yenildiği esnada söz konusu mahpuslardan birkaçının yemekhanede çalıştığı gözlenmiştir.

G. Dış Dünya ile İletişim

140. Kurumda plastik masalar ve her birini çevreleyen dörder sandalyeden müteşekkil, toplam 30 kişi kapasiteli 4 açık görüş salonu bulunmaktadır. Ziyaret tarihinde, açık görüş salonlarında mahpusların sohbet hakkından faydalandığı ve her bir salonda sohbet hakkından

faydalanan yaklaşık 10 mahpusun bulunduğu görülmüştür. Her ayın ilk haftası 1 saat süreyle açık görüş yapılmaktadır. Ziyaretçi sayısı çocuklar dâhil 6 kişi ile sınırlıdır.

141. Kurumda toplam 30 kapalı görüş alanı mevcuttur. Kapalı görüşler, açık görüş haftası dışında kalan 3 hafta boyunca, haftada 1 defa ve 1 saat süreyle yaptırılmaktadır.
142. Haklarında ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükmedilen mahpuslar ise görüş hakkından eşi, altsoy ve üstsoyu, kardeşleri ve vasisi ile on beş günde 1 defa olmak üzere biri açık, diğeri kapalı görüş şeklinde, ayda toplam 2 defa ve günde 1 saati geçmemek üzere mevzuat çerçevesinde faydalandırılmaktadır.
143. Kapalı görüş alanlarında mahpus ile ziyaretçilerin arasının kırılmaz cam ile ayrıldığı ayrıca mahpusların bulunduğu tarafta ziyaretçilerini görmeyi engellemeyecek tarzda demir parmaklıkların bulunduğu ve görüşmelerin ahize ile gerçekleştirildiği görülmüş, Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede söz konusu ahizelerin çalışır vaziyette olduğu tespit edilmiştir.
144. Hem görüşülen mahpuslar hem de Kurum İdaresi tarafından açık ve kapalı görüşlerdeki 1 saatlik görüşme süresinin, mahpusun alana geldikten sonra başlatıldığı ve fiili olarak hesaplandığı ifade edilmiştir²².
145. Kurumda, her blokta 3 adet olmak üzere toplam 9 ankesörlü telefon bulunmaktadır. Telefonla görüşme süresi, her hafta 10 dakika olacak şekilde uygulanmaktadır
146. Ağırlaştırılmış müebbet cezası almış olan mahpuslar ise telefonla görüşme hakkından mevzuat çerçevesinde, 15 günde 1 defa olmak üzere yine 10 dakika süreyle faydalandırılmaktadır²³.
147. Kurumda, yurt genelinde "Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu (ACEP) E-Görüş Projesi" kapsamında ceza infaz kurumlarında kurulması planlanan görüntülü görüşme sistemleri henüz teşekkül ettirilmemiştir.
148. Kurumda 2 eş görüşme odası olduğu ve bu odalarda çift kişilik yatak, televizyon, mini buzdolabı, klima, 1 masa, 2 sandalye, 1 dolap, fön makinesi, su ısıtıcısı, 2 pet şişe içme suyu, 1 paket karton bardak bulunduğu görülmüştür. Oda içinde ayrı bir alanda tuvalet, lavabo, duşa kabin ve gerekli hijyen malzemeleri de bulunmaktadır. Sıcak suya erişim hususunda problem bulunmamaktadır. Odada kapının hemen yanına konumlandırılmış şekilde yer alan acil çağrı butonu Ziyaret Heyeti tarafından test edilerek çalışır vaziyette olduğu anlaşılmıştır.
149. Görevli personel tarafından eş görüşü uygulamasının ödül olarak verildiği ve Mayıs 2023'te yeniden uygulanmaya başlandığı bilgisi verilmiştir. Kurum İdaresi tarafından Ziyaret Heyetine, bu süre zarfında eş görüşü ödülünden faydalanan mahpusların listesi sunulmuştur. Listeye göre

22 Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik'in "Ziyaret gün ve saatleri" başlıklı 10'uncu maddesinin ikinci fıkrasına göre; "Görüş süresi, yarım saatten az, bir buçuk saatten fazla olacak şekilde belirlenemez. Görüş süresi, görüşmenin fiilen başladığı andan itibaren işletilir..." Mezkûr Kanun'un "Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının infazı" başlıklı 25'inci maddesinin birinci fıkrasının bendi uyarınca; "Hükümlü, kurum idare kurulunun uygun gördüğü hâllerde ve onbeş günde bir kez olmak üzere bendinde gösterilen kişilere, süresi on dakikayı geçmemek üzere telefon edebilir."

23 Mezkûr Kanun'un "Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının infazı" başlıklı 25'inci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi uyarınca; "Hükümlü, kurum idare kurulunun uygun gördüğü hâllerde ve onbeş günde bir kez olmak üzere (f) bendinde gösterilen kişilere, süresi on dakikayı geçmemek üzere telefon edebilir."

mayıs ayından, ziyaret tarihi olan 11/9/2023'e kadar 4 mahpusun bu ödülünden yararlandırıldığı anlaşılmıştır.

150. Kurumdaki televizyonlarda 27 kanal olduğu görülmüş, kanalların Kurumda kalan mahpuslar arasında yapılan anket neticesinde belirlendiği ve kanallar içerisinde yer alan ücretli spor kanalının ücretinin Kurum tarafından karşılandığı bilgisi verilmiştir.
151. Görüşme sağlanan bazı mahpuslar tarafından daha fazla film izlemek istedikleri ifade edilmiş, yine eğitim kanalında verilen eğitimlerin de saatlerinden haberdar olmadıkları belirtilmiştir.
152. Kurum İdaresi tarafından film kanallarıyla ilgili haftada bir kanalda yayınlanacak filmlerin değiştirildiği, eğitim birimince filmlerin kontrol edildiği ve yaklaşık 300 filmin her ay değiştirilerek her güne 1 film verilecek şekilde düzenlendiği dile getirilmiştir.
153. Kurumda 9 avukat görüşme odası mevcuttur. Ziyaret Heyeti tarafından avukat görüşme odalarında yapılan incelemede odalarda kamera olmadığı, 1 masa ve biri avukat diğeri de mahpus için 2 sandalye bulunduğu, odaların mahpus ile avukatın konuşmasının duyulamayacağı ancak görülebileceği şekilde tasarlandığı gözlemlenmiştir. Odalarda 2 ayrı kapı bulunmakta, avukat ve mahpus odaya farklı kapılardan girmektedir. Mahpuslar, avukatları ile avukat görüşme odasında görüştiklerini, bu konuda herhangi bir kısıtlamayla karşılaşmadıklarını beyan etmişlerdir.
154. Kurumda 2 adet SEGBİS odası bulunmaktadır. Ses yalıtımlı şekilde tasarlanan SEGBİS odalarının içerisi dışarıdan bakıldığında görülmemekte ve ses yalıtımı sayesinde içeride konuşulanlar duyulmamaktadır.

IV. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

155. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli, ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Kurum İdaresi tarafından Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmış, mahpuslarla özel görüşmeler yapılabilmesi için gerekli önlemler alınmış ve gerekli bilgi ve belgelere erişim vakitlice sağlanmıştır. Bu çerçevede, Kurum İdaresi ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Önceki Ziyarete Verilen Tavsiyelerin Takibi Bağlamında Tespit ve Gözlemler

156. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu tarafından 27/12/2021 tarihinde Adana F Tipi Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumuna habersiz bir ziyaret düzenlenmiştir. Ziyarete ilişkin gözlem ve tavsiyeler 2022/30 sayılı rapor ile kamuoyuna duyurulmuştur. Merkeze daha önce verilen tavsiyelerin yerine getirilmesine ilişkin tespitler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tavsiyeler	Tavsiye Verilen Kurum ve Yerine Getirilme	Açıklama
Kuruma kabulde yabancı mahpuslara verilmek üzere farklı dillerde bilgilendirme formları hazırlanarak dağıtılması.	Kurum İdaresi Yerine Getirildi	Mahpusların sahip olduğu haklar konusunda bilgilendirilmesi amacıyla Adalet Bakanlığı tarafından Türkçe, İngilizce, Almanca ve Arapça dillerinde hazırlanan kitapçıkların olduğu görülmüştür.
Kişiler arası iletişim yeteneğinin geliştirilmesi için personelin hizmet içi eğitim müfredatına öfke kontrol eğitimi, kriz müdahalesi eğitimi, psikososyal eğitim gibi özel eğitimlerin dâhil edilmesi.	Kurum İdaresi Kısmen	Kurum personeline öfke kontrolü eğitimlerinin verildiği bunun dışında da personelin, Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi tarafından insan haklarıyla ilgili çevrim içi şekilde sunulan çok sayıda eğitime katıldığı ifade edilmiştir.
Koşullara kısıtlı saatlerde sıcak su verilmesi dolayısıyla mahpusların yaşadıkları mağduriyetler göz önünde bulundurularak maddi imkânlar da elverdiği ölçüde koşullara verilen sıcak su saat aralıklarının artırılması, bununla birlikte sıcak su anonsunun mahpusların hazırlanabilmelerine imkân verecek şekilde önceden yapılması.	Kurum İdaresi Yerine Getirildi	Ziyaret tarihinde Kurumda barındırılan mahpusların günlük kişi başı 50 litre sıcak su kotasına sahip olduğu öğrenilmiş gerek Kurum İdaresi ile gerek mahpuslarla yapılan görüşmelerde, sıcak suyun kesintisiz olarak verildiği ve sıcak suya erişim hususunda herhangi bir sorun yaşanmadığı dile getirilmiştir. Yine Ziyaret Heyeti tarafından da Kurumda bulunan duş alanları rastgele seçim usulüyle test edilmiş ve ziyaret esnasında sıcak suyun aktığı tespit edilmiştir.
Kurum çamaşırhanesi faaliyete geçirilene kadar engelli koşusunda bulunan mahpusların kendi çamaşırlarını yıkamalarının mümkün olmadığı da göz önünde bulundurularak pandemi tedbirleri nedeniyle kapatılan Kurum çamaşırhanesinin tekrar açılmasının değerlendirilmesi.	Kurum İdaresi Yerine Getirildi	Ziyaret tarihinde Kurum çamaşırhanesinin çalışır vaziyette olduğu, 2 çamaşır makinesi ve 2 kurutma makinesi ile hizmet verdiği ve bir file çamaşırın 25 TL bedel karşılığında yıkayıp kurutularak ilgili mahpusa teslim edildiği bilgisi edinilmiştir.
Kurumda bulunan yumuşak odalarının temizliğinin yapılması ve boş olduğu zamanlarda havalandırılmasının sağlanması.	Kurum İdaresi Yerine Getirilmedi	Kurumda bulunan iki yumuşak odadan birindeki tuvaletin ziyaret tarihinde kirli olduğu ve her iki odanın da yeterince havalandırılmadığı tespit edilmiştir.
Kantine getirilen meyve- sebzelerde çeşitliliğinin artırılması, satışa sunulan ürünlerin arasına brokoli ve havuç gibi sebze çeşitlerinin de eklenmesi, ayrıca daha dayanıklı ısıtıcıların da ürün listesine dâhil edilmesi.	Kurum İdaresi Yerine Getirildi	Ziyaret tarihinde kantin listesi incelenmiş; listede muz, şeftali, üzüm, salatalık, roka, nane, marul, kırmızilahana, süs biberi, kapyra biber, yeşil soğan gibi meyve ve sebzelerin olduğu görülmüş, görevli personel tarafından ürünlerin, mevsim şartlarında yetişen meyve ve sebzelerden haftalık

		olarak mahpuslardan toplanan talepler çerçevesinde temin edilerek Kurum kantininde satıldığı bilgisi verilmiştir. Yine Kurum İdaresi tarafından satışı yapılan su ısıtıcılarının markasının değiştirildiği ifade edilmiş, ziyaret esnasında su ısıtıcılarına ilişkin herhangi bir şikâyet alınmamıştır.
Kurum sağlık servisinde intihar riski bulunan, yeşil veya kırmızı reçeteli ilaç kullanan, ciddi kronik rahatsızlığı bulunan mahpusların bilgilerinin yer aldığı panonun asılı olduğu görülmüş olup hasta mahremiyeti ilkesi bakımından uygun olmadığı değerlendirilen söz konusu uygulamanın sadece sağlık servisi personelinin görebileceği şekilde tatbik edilmesi.	Kurum İdaresi Yerine Getirildi	Sağlık servisinde, bazı ilaç isimleri ile ilaçların uygulama yöntem ve sıklığına ilişkin bilgi notlarının olduğu panoda ziyaret tarihinde herhangi bir mahpusa ilişkin kişisel bilgiler bulunmamaktadır.
Engelli koğuşunda tutulan mahpusların tedavileri için gerekli olan pansuman malzemelerinin kendilerine tesliminde gecikme yaşanmasına mahal verilmemesi.	Kurum İdaresi Değerlendirilmeye alınmamıştır.	Ziyaret tarihinde bire bir görüşülen mahpuslardan, pansuman malzemelerinin kendilerine verilmesi gibi bir taleple karşılaşılma, Kurum sağlık personeli ile yapılan görüşmede de Kurumda bulunan herhangi bir mahpusun kendilerine ulaşmış bu yönde bir talebi olmadığı bilgisi verilmiştir.
Mahpusların sosyalleşmesi ve boş zamanlarını değerlendirmeleri amacıyla psikososyal servis faaliyetleri ile eğitim-öğretim faaliyetlerinin düzenlenmesi, atölye ve grup çalışmalarının yapılması, iş meslek atölyelerinin tekrar faaliyete geçirilmesi.	Kurum İdaresi Yerine Getirildi	Kurumda mahpusların eğitimleri ile ilgili iş ve meslek edindirmeye yönelik atölyeler düzenlendiği ifade edilmiş, seramik, resim, çini, saz ve boncuk atölyelerinin bulunduğu görülmüştür. Ziyaret tarihinde seramik atölyesinin faaliyeti olduğu ve mahpuslara meslek edindirmeye yönelik saç-sakal kesimi ve bağlama eğitimlerinin devam ettiği öğrenilmiştir.
Aynı havalandırma alanlarını kullanan mahpusların yine aynı anda spor faaliyetlerine katılmasının pandemi tedbirlerine aykırılık teşkil etmeyeceği değerlendirildiğinden bu mahpusların beraber spor faaliyetine çıkarılma taleplerinin yerine getirilmesi.	Kurum İdaresi Yerine Getirildi	Sohbet hakkı ile açık ve kapalı spor salonlarından yararlanma hakkında yararlanacak mahpusların, 10 kişiyi geçmeyecek şekilde psikososyal servis ve güvenlik ve gözetim servisinde ortak oluşturulan listeler çerçevesinde belirlendiği, ağırlaştırılmış müebbet hükümlüsü mahpusların da kendi üniteleriyle (aynı koridordaki diğer ağırlaştırılmış müebbet hükümlüleriyle birlikte) grup halinde yapılan etkinliklere katılabildiği öğrenilmiştir.
Mahpusların cezaevinde ürettikleri ürünleri satarak para kazanmalarına	Kurum İdaresi	Ziyaret tarihinde, Kurum bünyesinde mahpusların yaptığı ürünlerin

imkân sağlayan sergi, stant vb. uygulamaların tekrar faaliyete geçirilmesi.	Yerine Getirilmedi	sergilenerek satıldığı stant ya da sergi gibi herhangi bir uygulamanın olmadığı ifade edilmiştir.
Uzun süre ayrı kalıp sohbet hakkından yararlanamayan mahpusların diğer mahpuslara göre psikolojik rahatsızlıklara yakalanma olasılığının yükseldiği hususu da göz önünde bulundurularak, sohbet hakkının uygun şartlarda mahpuslara kullanılması.	Kurum İdaresi Yerine Getirildi	Ziyaret tarihinde açık görüş salonlarında mahpuslara, en fazla 10 kişilik gruplar halinde sohbet hakkının kullanıldığı görülmüş, bire bir görüşülen mahpuslar tarafından da bu konuda herhangi bir sorun iletilmemiştir.
Bazı ceza infaz kurumlarında uygulanmaya başlanan ve mahpusların yargılandıkları mahkemelere hitaben yazdıkları dilekçelerin elektronik ortamda hazırlanmasına imkân veren bilgisayar odası uygulamasının Kurumda faaliyete geçirilmesinin değerlendirilmesi.	Kurum İdaresi Kısmen	Kurumda 8 adet bilgisayardan müteşekkil bir bilgisayar odası mevcuttur. Ziyaret tarihinde odanın, asıl olarak eğitimine devam eden mahpusların çevrim içi olarak sınavlara katılımının sağlanması amacıyla kullanıldığı, bunun dışında mahpusların, Anayasa Mahkemesine başvurmak istemesi halinde de odanın kullanıldığı belirtilmiştir. Ancak hem bire bir görüşülen mahpuslardan hem de görevli personelden, mahpusların yargılandıkları mahkemelere hitaben yazdıkları her türlü dilekçenin hazırlanması için bilgisayar odasının kullanılması gibi bir uygulamanın olmadığı öğrenilmiştir.
Hem mahpusların hem de ziyarete gelen yakınlarının güvenlik ve huzurunun sağlanması için farklı görüşlere (genellikle farklı terör örgütü mensupluğundan hükümlü) sahip mahpusların aynı anda açık görüşe çıkartılmamasına özen gösterilmesi.	Kurum İdaresi Yerine Getirildi	Kurum İdaresi tarafından açık görüş hakkından yararlandırılacak olan mahpusların Kurumun genel güvenliğini bozmayacak şekilde gruplandırıldığı, olası sataşmalara karşı her zaman açık görüş anında salonda 2 infaz ve koruma memurunun hazır edildiği ve salonların kamera ile izlendiği dile getirilmiştir. Keza ziyaret tarihinde görüşme sağlanan mahpuslardan da bu yönde bir şikâyet alınmamıştır.
Kapalı görüş süresinin mahpusun koğuştan çıktığı andan itibaren başlatılması yerine görüş süresinin hesaplanmasında fiili görüşmenin başladığı anın esas alınması.	Kurum İdaresi Yerine Getirildi	Kapalı görüşlerde görüş süresinin, mahpusun koğuştan çıktığı andan itibaren değil mevzuata uygun olarak görüşmenin başladığı andan itibaren işletildiği ve fiili olarak 1 saat şeklinde uygulandığı hem görüşme sağlanan mahpuslardan hem de Kurum İdaresinden öğrenilmiştir.
Kurumdaki "internetten eğitim videolarının indirilip belirli saatlerde koğuş televizyonlarına yansıtılarak mahpuslara izlettirilmesinin" olumlu bir	Kurum İdaresi Yerine Getirilmedi	Ziyaret tarihinde Kurumda internetten indirilen eğitim videolarının koğuş televizyonlarından verilerek mahpuslara izlettirilmesi uygulamasının devam ettiği,

iyi uygulama örneği olduğu değerlendirilmekle birlikte yabancı mahpusların da isteği doğrultusunda eğitim videoları arasında Türkçe Dil Eğitimi videolarının da eklenmesi.		eğitim videolarının ağırlıklı olarak dil bilgisi ve matematik alanında olduğu, söz konusu videolar arasında gitar ve bağlama eğitimine yönelik videoların da eklendiği görülmüş ancak Türkçe dil eğitimine ilişkin herhangi bir video tespit edilmemiştir.
Ceza infaz kurumlarında salgın döneminde kısıtlanan “en geç üç ayda bir kez olmak üzere, üç saatten yirmi dört saate kadar eşleriyle kurumun bu tür ziyaretler için ayrılan bölümünde ve personelin yakın nezareti olmaksızın mahrem şekilde uygulanması gereken eş görüşmesi ödülünün” pandemi tedbirleri çerçevesinde tekrar mahpuslara kullanılarak gözden geçirilmesi.	Adalet Bakanlığı Yerine Getirildi	Kurumda Mayıs 2023’ten itibaren İdare ve Gözlem Kurulu kararınca ödül alması uygun görülen mahpuslara, eş görüşmesi ödülünün kullanıldığı bilgisi belgelerle teyit edilmiştir.
Atipik Psikoz olduğu değerlendirilen mahpusun tek kişilik odada kaldığı ve gerçeklik algısının bozulduğu anlaşıldığından kendi kendine kalmasının uygun olmadığı düşünülmekte olup kişinin sağlık durumuna uygun başka bir kuruma nakledilmesi.	Adalet Bakanlığı Değerlendirilmeye alınmamıştır.	Söz konusu mahpusun Kurumda rahatsızlandığı, çağrılan ambulansla hastaneye sevk edildiği ve hastanede tedavi altındayken vefat ettiği öğrenilmiştir.
Kurum dışına sevklerde Jandarma kolluk personeli tarafından yapılan mahpusların beden aramalarının mevzuata uygun şekilde yapılmasına özen gösterilmesi.	Jandarma Genel Komutanlığı Yerine Getirildi	Ziyaret Heyeti tarafından mahpusların nakledilmeleri amacıyla jandarma personeline teslim alındığı anlara ait, farklı gün ve saatlerdeki birden çok kamera kaydı görüntüsü izlenmiştir. Görüntülerde, jandarma personeline eldiven takılarak mahpusların genel olarak üstünün arandığı, mahpusların ağızlarında herhangi bir kesici, delici alet olup olmadığına bakıldığı ve ağız içi arama hususunda elle herhangi bir müdahalede bulunulmadığı görülmüş, söz konusu aramanın kötü muamele yasağı bakımından ihlal teşkil etmediği ve mevzuata uygun olduğu anlaşılmıştır ²⁴ .

24 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik’in “Arama, Güvenlik Tatbikatı ve Sayım” başlıklı 34’üncü maddesinin ikinci fıkrası “Hükümlünün üzerinde, kuruma sokulması veya bulundurulması yasak madde veya eşya bulunduğu dair makul ve ciddi emarelerin varlığı ve bunun başka suretle tespitinin olanaksız olması durumunda, kurum en üst amirinin gerekli görmesi hâlinde, detaylı olarak veya beden çukurlarında aşağıda belirtilen usullere göre arama yapılabilir (...) Detaylı arama sırasında bedene dokunulmaması için gerekli özen gösterilir ve görevli tarafından eldiven kullanılır. Aranan kişinin beden çukurlarında bir şeyin bulunduğu dair makul ve ciddi emarelerin bulunması hâlinde öncelikle, hükümlüden madde veya eşyanın kendisi tarafından çıkartılması istenir, aksi hâlde bunun zor kullanılarak gerçekleştirileceği bildirilir. Beden çukurlarındaki arama, cezaevi tabibi tarafından yerine getirilir.” hükmünü haizdir. Beden çukuru kavramına vücudun hangi kısımlarının dâhil olacağı ayrıntılı olarak Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik hükümleri ile düzenlenmiştir. 1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Ceza Muhakemesinde Beden Muayenesi,

Ceza İnfaz Kurumu İdaresi tarafından önceden iletilen ihtiyaç listesindeki spor malzemelerinin Kuruma tedariki sağlanarak mahpuslara yönelik ıslah fonksiyonunun devamına katkıda bulunulması.	Adana Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü Yerine Getirildi	Ziyaret tarihinden 3 ay kadar önce, İl Müdürlüğü tarafından Kuruma masa tenisi ve langirt masalarının yanı sıra masa tenisi raketleri ve topları, futbol, basketbol ve voleybol topları, badminton setleri ve çeşitli ağırlıklarda dambıl takımları olmak üzere birçok spor malzemesinin gönderildiği görülmüştür.
--	---	--

C. Tavsiyeler

1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

157. Kişiler arası iletişim yeteneğinin geliştirilmesi için personelin hizmet içi eğitim müfredatına kriz müdahalesi eğitimi, psikososyal eğitim gibi özel eğitimlerin dâhil edilmesi tekiden²⁵,
158. Kurumda bulunan yumuşak odalarının temizliğinin yapılması ve boş olduğu zamanlarda havalandırılmasının sağlanması tekiden²⁶,
159. Mahpusların cezaevinde ürettikleri ürünleri satarak para kazanmalarına imkân sağlayan sergi, stant vb. uygulamaların tekrar faaliyete geçirilmesi tekiden²⁷,

Genetik İncelemeler ve Fizik Kimliğin Tespiti Hakkında Yönetmelik'in "Tanımlar" başlıklı 3'üncü maddesinde iç beden muayenesi ile dış beden muayenesinin tanımlarının yapıldığı görülmektedir. İç beden muayenesi, kafa, göğüs ve karın boşlukları ile cilt altı dokularının incelenmesi olarak tanımlanırken; dış beden muayenesi ise vücudun dış yüzeyi ile kulak, burun ve ağız bölgelerinin gözle ve elle yapılan yüzeysel tıbbî incelemesi olarak tanımlanmaktadır. Madde metninden anlaşılacağı üzere ağız bölgesi, dış beden muayenesi kapsamında tutulmuş olup Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in beden çukurları araması için öngördüğü koşulların ağız bölgesi için aranmayacağı değerlendirilmektedir.

Keza Yargıtay Ceza Genel Kurulu da 28/2/2017 tarihli, 2016/800 Esas ve 2017/120 Karar sayılı kararı ile 19/3/2019 tarihli, 2016/707 Esas ve 2019/220 Karar sayılı kararlarında "Arama; kişilerin konutları, iş yerleri, araçları, diğer yerleri, üstleri, eşyaları, özel kâğıtları, kullandıkları bilgisayar ve bilgisayar programları ile kütükleri üzerinde yapılmaktadır. Kişinin üstünde yapılan aramanın beden muayenesi boyutuna varmaması gerekir. Zira, beden muayenesi ve vücuttan örnek alınması aramadan farklı hükümlere tâbi kılınmış olup cinsel organlar veya anüs bölgesine bakılması iç beden muayenesi sayılmaktadır. Bu bölgeler haricindeki ağız, koltuk altı gibi beden boşlukları ile ayak, kol, saç arası gibi vücut bölgelerine tıbbî araç veya yöntemler kullanılmaksızın bakılması arama hükümlerine tabidir." diyerek ağız boşluklarına tıbbî araç kullanılmaksızın bakılmasının arama hükümlerine tabi olacağından bahsetmiştir.

Kurumumuz tarafından aynı konuda verilmiş kararlarda ise "Ağız bölgesi beden çukuru olarak kabul edilmemiştir. Ağız aramasının gerçekleştirilmesi için bir tıbbî araç gerekli değildir. Ağız içi aramaları, mahpusun ceza infaz kurumuna girişinde veya çıkışında kurumun güvenliğini tehlikeye düşürecek veya suç unsuru teşkil edebilecek bir cismin kuruma girişini önlemek amacıyla yapılan bir aramadır. Bu arama türünün insan onurunu zedeleyen bir uygulama olmadığı" (Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu [TİHEK], B. No: 2021/1072, K. No: 2022/663, 22/9/2022, para. 15), "Koltuk altı gibi beden boşlukları ile ayak, kol, saç arası gibi vücut bölgeleri ve başvuru konusu özelinde de 'ağız', Yargıtay tarafından beden çukuru olarak değerlendirilmediğinden" (TİHEK, K. No: 2023/511, para. 21) bahsedilmiş ve ağız içi araması uygulamasının ve bunun jandarma personeli tarafından gerçekleştirilmesinin kötü muamele yasağının ihlali olmadığına karar verilmiştir.

25. AİÖK, CPT Standarts /Inf (2001)16, para. 26 : "İnsani bir cezaevi sisteminin temel taşı, mahkûmlarla ilişkilerinde doğru yaklaşımın ne olması gerektiğini bilen, işini sadece bir görev değil meslek olarak gören, iyi seçilmiş ve eğitilmiş cezaevi personeli olmuştur. Mahkûmlarla olumlu ilişkiler kurmak, bu mesleğin temel özelliği olarak görülmelidir."
26. Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 19.1: "Cezaevlerinin bütün bölümleri her zaman gerekli şekilde bakımlı ve temiz tutulmalıdır."
27. Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 26.2/.3 ve Birleşmiş Milletler Mahkûmlara Uygulanacak Muameleye İlişkin Standart Asgari Kurallar, Kural 96.2 ve 98.1: "Tutuklu ve hükümlülere yeterli düzeyde ve faydalı çalışma imkânı sağlanmalı; mümkünse yapılan çalışma, tutuklu ve hükümlülerin serbest kaldıktan sonra gelir elde etme kapasitesini kaybetmemesini, hatta geliştirmesini sağlamalıdır."

160. Kurumda bulunan bilgisayar odasının, mahpusların yargılandıkları mahkemelere hitaben yazdıkları dilekçelerin elektronik ortamda hazırlanmasına imkân verecek şekilde kullanılması tekiden²⁸,
161. Kurumdaki “internetten eğitim videolarının indirilip belirli saatlerde koğuş televizyonlarına yansıtılarak mahpuslara izlettirilmesinin” olumlu bir iyi uygulama örneği olduğu değerlendirilmekle birlikte yabancı mahpusların da isteği doğrultusunda eğitim videoları arasına Türkçe Dil Eğitimi videolarının da eklenmesi tekiden²⁹,
162. Hijyenin sağlanabilmesi için yumuşak odalardaki tuvaletlere mahpusların kendisine zarar vermesini önleyecek şekilde sifon sisteminin kurulması,
163. Yumuşak odalarda bulunan tuvalet taşlarının yumuşak malzeme ile kaplanması,
164. Yumuşak odalarda mahremiyetin sağlanması amacıyla kameraların tuvaletin bulunduğu alanı görmeyecek şekilde konumlandırılması veya görüntünün tuvaleti gören kısımlarının dijital olarak kapatılması gibi önlemlerin alınması,
165. Ziyaret tarihinde yumuşak odada tutulanların kaydına dair defterin incelenmesi esnasında bir mahpusun 2 gün kesintisiz şekilde yumuşak odada tutulduğu tespit edilmiş ve söz konusu sürenin çok uzun olduğu değerlendirilmiştir. Bu itibarla mahpusların, yumuşak odada tutulmasını gerektiren sebebin uzun sürmesi halinde, mevzuata uygun olarak yumuşak oda kullanımına son verilmesi ve hastaneye sevklerinin sağlanması³⁰,
166. Adalet Bakanlığı tarafından mahpuslara yönelik hazırlanan bilgilendirme kitapçıklarının tüm mahpuslara anlayacakları dillerde dağıtımının yapılması³¹,
167. Kurumdaki mahpuslara dağıtılan yemeğin eşit porsiyonlarda verilmesinin sağlanması,
168. Kurumda dış tedavisine yönelik olarak kullanılmak üzere bir röntgen cihazının temin edilmesi,

28 BM Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Kuralları), Kural 57. “Mahpusların şikâyet ve talep hakkını kullanabilmesi, hatta isterse bu hakkı anonim bir şekilde kullanmasının sağlanması için koruyucu önlemler alınır.”

29 Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 37.1 : “Yabancı uyruklu mahpusların farklı ihtiyaçlarını karşılamak için pozitif önlemler alınmalıdır.”

30 Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün 14/5/2019 tarihli ve 77204178- 207.04.02/5747/78351 sayılı “Yumuşak malzeme ile hazırlanan odaların kullanımı” konulu yazısına göre “Hükümlü ve tutukluların bu odalara ‘saatlerle’ ifade edilebilecek sürelerle konulması ve durumunda bir değişiklik olması halinde söz konusu odalardan derhal çıkarılarak odasına veya konumuna uygun bölüme alınması, (...) Yumuşak malzeme ile kaplı odaların bir tedavi ortamı olmadığı dikkate alınarak hükümlü ve tutuklunun... sağlık durumunun gerektirdiği başta hastaneye sevk olmak üzere her türlü işlemin geciktirilmeksizin yerine getirilmesi hususlarında... gerekli dikkat ve özenin gösterilmesi” talep edilmiştir.

31 Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 30.1 ve 30.2: “Kuruma kabulde ve daha sonra gereken sıklıkta, tüm mahpuslar anlayacakları bir dilde cezaevi disiplinini sağlayan düzenlemeler ile cezaevindeki hakları ve yükümlülükleri hakkında yazılı ve sözlü olarak bilgilendirilmelidir. Mahpusların, kendilerine verilen bilgilerin yazılı bir nüshasını muhafaza etmelerine izin verilmelidir.”

Nelson Mandela Kuralları, Kural 54: “Kabul edildikten sonra, her mahpusa ivedilikle aşağıdakilerle ilgili yazılı bilgi verilir:

- a) Ceza infaz kurumu kanunu ve geçerli ceza infaz kurumu düzenlemeleri;
- b) Resmi bilgi arama yöntemleri, hukuki yardım programlarını da kapsayan hukuki danışmanlık, ve talep veya şikâyetlerin yapılmasına ilişkin usuller de dâhil olmak üzere hakları;
- c) Uygulanacak disiplin cezaları da dâhil olmak üzere yükümlülükleri;
- d) Mahpusun ceza infaz kurumu hayatına uyum sağlaması için gereken diğer tüm konular.” Nelson Mandela Kuralları, Kural 55.1: “54’te belirtilen bilgiler ceza infaz kurumu sakinlerinin ihtiyaçlarına uygun olarak en yaygın kullanılan dillerde sunulur. Mahpus bu dillerden hiçbirini anlamıyorsa, çeviri yardımı sağlanmalıdır.”

169. Kurumda bulunan ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını infaz eden mahpusların spor ve sohbet hakkından yararlandırılmalarında olduğu gibi iyileştirme faaliyetleri çerçevesinde Kurumda grup halinde düzenlenecek kurslara yine kendi ünitelerinde bulunan mahpuslarla birlikte katılımlarına izin verilmesi hususunun değerlendirilmesi ve gerekliyse Kurum İç Yönergesinin değiştirilmesi,
170. Mahpuslara, Kurumun merkezi yayın sistemi üzerinden verilen eğitim programlarının saatlerine ilişkin olarak düzenli aralıklarla Kurum genelinde bilgilendirme yapılması, hususları tavsiye edilmektedir.

2. Adana İl Sağlık Müdürlüğüne Tavsiye

171. Acil müdahale gerektiren durumlarda ambulansın Kuruma daha kısa sürede ulaşabilmesi amacıyla Sarıçam Ceza İnfaz Kurumu Kampüsüne yakın bir noktaya 112 Acil Yardım İstasyonu kurulması³², hususu tavsiye edilmektedir.

3. Adalet Bakanlığına Tavsiye

172. Kurumda genel bir tadilat yapılması halinde tek kişilik odalara mutfak alanının eklenmesi ve inşa edilecek olan yüksek güvenli ceza infaz kurumlarındaki veya diğer kapalı ceza infaz kurumlarının yüksek güvenli bölümlerindeki tek kişilik odaların da mutfak alanına sahip olacak şekilde tasarlanması, hususu tavsiye edilmektedir.

32 AİÖK, CPT Standarts /Inf (93)12, "Doktora erişim", para. 34: "Sağlık hizmetleri, doktora danışma talepleri gereksiz gecikme olmadan karşılanacak şekilde düzenlenmelidir."
Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 27.1: "Acil durumlarda tüm ceza infaz kurumları tıbbi yardıma derhal erişim sağlayacaktır. Özel muamele veya ameliyatı gerektiren mahpuslar ihtisas kurumlarına veya sivil hastanelere sevk edilecektir."

SİNCAN T TİPİ KAPALI
CEZA İNFAZ KURUMU
ZİYARETİ RAPORU

2024/20

KISALTMALAR

ACEP	Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu
BM	Birleşmiş Milletler
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının (ı) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin 1'inci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 8'inci maddesi uyarınca: *"Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir."*
5. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
6. Anılan görevin icrası kapsamında 6-7/11/2023 tarihlerinde Sincan T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna¹ habersiz bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ..., Ankara 1 No.lu Barosu İnsan Hakları Merkezi üyeleri Av. ... ile Av. ... ve Kurumumuzun talebi üzerine görevlendirilen Hekim ... ile Psikolog ... yer almıştır.
7. Ziyaret, İdare ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede; TİHEK Heyeti tarafından, UÖM, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiştir. İdareden Kurum hakkında güncel bilgiler,

1 Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

Kurumun mevcut durumu, mahpusların² sayısı ve sınıflandırmalarına ilişkin bilgiler alınmıştır. İncelemeler sırasında sağlık servisi, psikososyal servis, kütüphane, atölyeler, kamera odası, çamaşırhane, kantin, açık ve kapalı görüş alanları, avukat görüşme alanı, personel yemekhanesi ile açık ve kapalı spor salonları ziyaret edilmiştir. Buradaki incelemelerin ardından İdareden alınan mahpusların yerleşim planına ilişkin belge üzerinden, İdarenin dahli olmadan mahpusların bulunduğu koğuşlar seçilerek buradaki mahpuslarla görüşmeler gerçekleştirilmiş ve mahpusların tutuldukları ortam yerinde gözlemlenmiştir. Heyet üyeleri tarafından görüşme gerçekleştirilen mahpuslara; TİHEK ve UÖM hakkında genel bilgi verilmiş, ziyaretin amacı ve kapsamı belirtilmiş, gizliliğe riayet edilerek rapor hazırlanacağı hususu aktarılmıştır. Görüşmeler sırasında infaz ve koruma memurları ile diğer idari personelden herhangi bir kimse koğuşlarda bulunmamıştır. Ziyaret bitiminde İdare ile son bir toplantı yapılmış, ilk tespit ve gözlemler paylaşılmış, ziyaret sonrası hazırlanacak raporun İdare ve ilgili kurumlarla paylaşarak tavsiyelerin takip edileceği ve takip ziyareti de yapılabileceği bilgisi verilmiş olup ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.

8. Bu rapor, 9/1/2023 tarihli ve 2023/3 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu kararı ve Başkanlık Makamınının 2/11/2023 tarihli ve 28618 sayılı oluruna istinaden 6-7/11/2023 tarihlerinde Sincan T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini içermektedir.

II. GENEL BİLGİLER

A. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

9. Ankara ili Sincan Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü içerisinde bulunan Kurum 30/6/2014 tarihinde resmi olarak faaliyete geçmiştir.
10. Kurum müstemilatı ile birlikte 28.100 m² kapalı alan ve 7.500 m² açık alan olmak üzere toplam 35.600 m² alanda hizmet vermektedir.
11. Kurumda; 4 açık görüş salonu, 36 kapalı görüşme kabini, 8 eş görüşme odası, 20 avukat görüşme odası, 2 doku hasarı ve travma önleyici oda³, 2 bireysel görüşme için ve 2 grup görüşmesi için olmak üzere toplam 4 psikososyal servisi görüşme odası, 7 eğitim dersliği, kantin, çamaşırhane, revir, kütüphane, manevi rehberlik görüşme odası, konferans salonu, kapalı spor salonu, açık spor salonu ve berberhane bulunmaktadır.

B. Kurum Personeli

12. Kurumda, 30'u kadın ve 258'i erkek olmak üzere toplam 288 personel görev yapmaktadır. Personelin ünvan ve sayısı aşağıdaki şekildedir:

2 Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumunda özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hüküm özlüleri ifade etmektedir.

3 Yumuşak oda ve süngerli oda olarak da bilinmektedir.

ÜN VAN	PERSONEL SAYISI
Kurum Müdürü Vekili	1
Kurum İkinci Müdürü	3
İdare Memuru	2
Kâtip	2
Sayman	1
İnfaz ve Koruma Başmemuru	6
İnfaz ve Koruma Memuru	234
Dış Hekimi	1
Psikolog ⁴	5
Sosyal Çalışmacı ⁵	6
Öğretmen	5
Sağlık Memuru	5
Bilgisayar İşletmeni	5
Bilgisayar Teknisyeni	3
Teknisyen	3
Ambar Memuru	1
Memur	1
Hizmetli	3
Şoför	1
TOPLAM	288

13. Kurumda görev yapan personelin, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Personel Daire Başkanlığı tarafından verilen hizmet içi eğitimleri düzenli olarak aldığı belirtilmiş olup alınan eğitimler arasında; "İnsan Hakları, Kişiler Arası İletişim, İşkence ve Kötü Muamele Yasasına İlişkin Eğitim" yer almaktadır.

C. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

14. Kurumun artırılmış kapasitesi 1120'dir. Ziyaret tarihinde Kurumda 668'i hükümlü, 256'sı hükümsüz ve 89'u tutuklu olmak üzere toplam 1013 mahpus bulunmaktadır.
15. Kurumdaki mahpuslardan 2'si fiziksel engellidir.
16. Kurumda yabancı, kadın ve çocuk mahpus bulunmamaktadır.

III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. Fiziksel Koşullar

17. Kurumda 8 kişilik 62 koğu, 3 kişilik 8 koğu, 14 kişilik 2 geçici koğu ve tek kişilik 16 oda bulunmaktadır.

4 Psikologlardan 3'ü geçici görevlendirme ile Kurum dışında görev yapmaktadır.

5 Sosyal çalışmacıların 2'si geçici görevlendirme ile Kurum dışında görev yapmaktadır.

18. Kurumda bulunan koğuşların alt katında; ortak yaşam alanı, mutfak, havalandırma, banyo ve tuvaletler yer alırken üst katında yatakhane bulunmaktadır. Ortak yaşam alanlarında masa, sandalye, televizyon olduğu görülmüştür.
19. İdare tarafından 3 kişilik koğuşlarda 10 kişilik yatak bulunduğu ve bu koğuşların 88.84 m² alana sahip olduğu bilgisi paylaşılmıştır. 8 kişilik koğuşlarda ise 16 kişilik yatak bulunduğu ve bu koğuşların 145.66 m² alana sahip olduğu belirtilmiştir. Bu durumda; 10 mahpusun barındığı koğuşlarda kişi başına 8.88 m² alan, 16 mahpusun barındığı koğuşlarda kişi başına 9.10 m² alan düşmektedir. Ziyaret tarihinde, 16 yatak bulunan birden fazla koğuş mevcudun 17 olduğu, kişi başına 8.56 m² alan düştüğü gözlemlenmiştir. Ziyaret edilen koğuşlarda en az birer mahpusun, Kurumda artırılmış kapasitenin altında mahpus barındırılmasına rağmen kendilerine ranza verilmediği için yer yatağında yattığı görülmüştür.
20. Kurumda hasta ve engelli mahpuslara tahsis edilen 3 koğuş bulunmaktadır. Ziyaret edilen hasta ve engelli koğuşlarının havalandırma çıkış kapılarında rampa bulunmaması, yatakların üst katta yer alıp erişimin yalnızca merdivenle mümkün olması ve banyo ve tuvaletlerinde tutamaç bulunmaması sebepleriyle erişilebilir olmadığı gözlemlenmiştir. Bununla birlikte, bu koğuşlarda diğer koğuşlara nazaran daha az kişinin barındırıldığı görülmüştür.
21. İdare tarafından, koğuşların temizliğinin, Sincan T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun 4/11/2019 tarihli iç yönergesi doğrultusunda mahpuslar tarafından yapılmakta olduğu ifade edilmiştir. Odaların temizliğinin Kurum tarafından verilen veya kantinden tedarik edilebilen temizlik malzemeleri ile yapıldığı belirtilmiştir. Görüşme yapılan mahpuslar tarafından İdareyle malzemelerin tedariki konusunda herhangi bir sorun yaşamadıkları ifade edilmiştir. Ziyaret Heyetinin gerçekleştirdiği incelemelerde, koğuşların ve ortak alanların genel itibarıyla temiz olduğu görülmüştür.
22. Kurumda bulunan 2 geçici koğuşun kapısında cezaevi kuralları hakkında bilgilendirici yazıların asıldığı görülmüştür. Geçici koğuşların her mahpustan sonra temizlendiği İdare tarafından ifade edilmiş, odaların temiz olduğu gözlemlenmiştir.
23. Kurumda bulunan 8 eş görüşme odasının doğal aydınlatma ve havalandırmaya sahip olduğu, içerisinde birer adet yatak, dolap, kanepeler, televizyon, perde, ayna, saat ve hoparlör ile çalışır vaziyette acil çağrı butonu bulunduğu görülmüştür. Eş görüşme odalarındaki banyolarda soğuk ve sıcak su bulunduğu anlaşılmıştır. Öte yandan, odaların ve odalarda bulunan banyolarda yeterince temiz olmadığı görülmüş olup uzun süredir kullanılmadıkları izlenimi Ziyaret Heyeti tarafından edinilmiştir.
24. Kurumda bulunan 2 doku hasarı ve travma önleyici odanın yeterli doğal ışık aldığı ancak odaların duvarlarının yumuşak malzemedan yapılmadığı ve sert olduğu tespit edilmiştir. Odalarda kameraların mevcut olduğu ve söz konusu kameraların tuvaletin bulunduğu alanı da görüntülediği belirlenmiştir. Doku hasarı ve travma önleyici oda kayıtları için tutulan defter Ziyaret Heyeti tarafından incelenmiş olup defterin eksiksiz tutulduğu, odanın en son 2/4/2021 tarihinde kullanıldığı anlaşılmıştır.

25. Kurumda 368 adet güvenlik kamerası bulunmaktadır. İdare tarafından kamera sisteminin kayıt arşiv süresinin yaklaşık 180 gün olduğu bilgisi paylaşılmış ve bu durum Ziyaret Heyetinin yaptığı incelemelerde doğrulanmıştır.
26. Kurumdaki koğuşların ortak yaşam alanı ve bahçelerinin kamera ile görüntülediği, yatakhane ve tuvalet bölümlerinde kamera olmadığı, arızalı kamera bulunmadığı, gündüz ve gece görüşlerinin net olduğu, incelenen kameralarda kör nokta olmadığı görülmüştür. Ancak geçici koğuşların havalandırma bahçesinde kamera bulunmadığı görülmüş ve bu husus İdare ile paylaşılmıştır.
27. Kurumda 24 saat temiz suya erişim imkânı bulunmaktadır. Kurumdaki mahpus başına günlük olarak tahsis edilen su miktarı; 200 litresi soğuk su ve 50 litresi sıcak su olmak üzere toplam 250 litredir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde su miktarının yeterli olduğu ifade edilmiştir.
28. Kurum çamaşırhanesinde çalışan vaziyette 44 adet 9 kilogram kapasiteli yıkama ve kurutma yapabilen makine bulunmaktadır. İdare tarafından, her koğuşun çamaşırlarının 15 günde bir yıkandığı, çamaşırların fileler ile yıkanıp kurutulduktan sonra mahpuslara teslim edildiği bilgisi verilmiştir. Bu bilgiler görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından teyit edilmiş olup bu hususta Heyete iletilen bir şikâyet olmamıştır.
29. Kurumdaki bütün koğuşlarda havalandırma alanı bulunmaktadır. İdare, havalandırma kapılarının sabah gün doğumuyla birlikte açıldığını ve hava kararınca kapatıldığını, kapıların açılıp kapatılma saatlerinin mevsim şartlarına göre düzenlendiğini aktarmıştır. Görüşme yapılan mahpuslar, havalandırma alanlarının açılış ve kapanış saatlerinin güneşin doğuşu ve batışına göre düzenlendiğini belirtmiştir. Ziyaret edilen her koğuşta mahpuslar tarafından havalandırma alanının üst kısmına çekilen fens telleri hakkında şikâyette bulunulmuştur. Fens tellerinin hava akımını ve gün ışığını engellemediği gözlemlenmiştir.
30. Kurumun ısıtılması, doğalgaz ile çalışan kalorifer sistemi aracılığıyla sağlanmaktadır. Ziyaret edilen koğuşlarda genel olarak ısınma ile ilgili sorun yaşanmadığı ifade edilmiştir. Kışın ısınmakta zorluk çektiğini ifade eden bir mahpus kendisine ilave battaniye verildiğini belirtmiştir.

B. Yönetim, Personelin Tutumu ve Şikâyet Prosedürü

31. İdare tarafından, Kuruma gelen mahpusların sağlık raporları ve mahkeme evraklarına bakılarak kabul işlemleri tamamlandıktan sonra yanlarındaki eşyaların detaylı aramasının yapılarak tutanak altına alındığı bilgisi verilmiştir. Mahpusun ilk kabulünde, dışarıdan hiçbir şekilde görülemeyeceği ve görüntü kaydeden bir cihazın bulunmadığı bir odada, kişiye önlük verilerek hiçbir şekilde onur kırıcı ve rencide edici bir müdahalede bulunmaksızın önce üst kıyafetlerinin sonra alt kıyafetlerinin kontrolünü gerçekleştirerek üst arama tutanağının tutularak işlemlerin tamamlandığı ifade edilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından bu hususlarda bir şikâyet dile getirilmemiştir.

32. Kuruma yeni giriş yapmış mahpusların kabul işlemleri gerçekleştirildikten sonra mahpuslara ceza infaz kurumunda uyması gereken kurallar bütününe içeren hükümlü/tutuklu el kitapçığı ve kurum kimliği verildiği İdarece belirtilmiştir.
33. İdare tarafından mahpusların öncelikle geçici koğuşa alındığı ardından İdare ve Gözlem Kurulu ile gerçekleştirilen görüşme sonrası Kurulun kararı ile barındırılacakları koğuşa yerleştirildikleri bilgisi verilmiştir. Ziyaret edilen koğuşlarda mahpusların suç türleri dikkate alınarak yerleştirildiği ve hükümlüler ile tutukluların ayrı tutulduğu tespit edilmiştir.
34. İdare, Kurum içi dilekçelerin, sabah sayımında görevliler tarafından günlük olarak alındığını, dilekçenin konusu ve mahiyeti açısından tasnif edilerek görevli personele teslim edildiğini ve dilekçelerin havale işlemlerinin yapıldığını, mahpusların talepleri doğrultusunda dilekçelerinin akıbetine ilişkin bilgi verildiğini ve ücreti karşılığında gönderdikleri dilekçelerin fotokopilerinin mahpuslara verildiğini ifade etmiştir. Yapılan görüşmelerde mahpuslar tarafından, verdikleri dilekçelerin ilgili makamlara gönderilmesinde bir sorun yaşanmadığı belirtilmiştir.
35. Kurumda şikâyet kutularının bulunduğu görülmüş ve şikâyet kutularının düzenli olarak açıldığına ilişkin tutanaklar Ziyaret Heyeti tarafından incelenmiştir.
36. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından, kendilerine karşı işkence ya da kötü muamele konusu olabilecek herhangi bir davranışta bulunulmadığı, genel olarak İdare ve Kurum personelinin kendilerine yönelik tutum ve davranışlarından memnun oldukları belirtilmiştir.
37. Mahpuslar tarafından acil durumlarda infaz ve koruma memurlarına ulaşmakta zorluk yaşamadıkları belirtilmiştir.
38. Gerçekleştirilen görüşmeler sırasında mahpuslar tarafından; tüm kurallara uymalarına rağmen ödül düzenlemelerinden yararlanamadıkları ve özellikle eş görüşmesinin ödül olarak verilmediği yönünde şikâyetler dile getirilmiştir. Ziyaret sırasında görüşme yapılan mahpuslar arasında daha önce ödül uygulamasından yararlanan herhangi bir mahpus ile karşılaşmamıştır. Kurum tarafından son 1 yıl içerisinde verilen ödüller ve kaç kişinin bu ödüllerden yararlandığı bilgisi ise daha sonra Kurumumuza gönderilmiş olup uygulanan ödüllere ilişkin tablo aşağıda yer almaktadır:

UYGULANAN ÖDÜL	YARARLANAN MAHPUS SAYISI
Eş görüşmesi	2
Kapalı ziyaret yerine açık ziyaret yaptırılması	2
Telefonla görüşme süresi ve sayısının artırılması	17
Haftalık ziyaret sürelerinin uzatılması	36
TOPLAM	57

39. Son 1 yıl içerisinde Kurumda görevli personel hakkında işkence ve kötü muamele iddiası içeren şikâyet bulunmadığı bilgisi edinilmiştir.

C. Beslenme

40. Kurumda tüketilen yemekler, Adalet Bakanlığı tarafından belirlenen günlük iaşe bedeli göz önünde bulundurularak, Kurumla aynı kampüste bulunan Sincan Açık Ceza İnfaz Kurumunda hazırlanmaktadır. Kurum personeli ile mahpusların aynı yemeği tükettiği görülmüştür.
41. Görüşme yapılan mahpuslar tarafından genel olarak yemek kalitesinin ve miktarının yeterli olmadığı ifade edilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından, inceleme sırasında öğle yemeği Kurum personeliyle birlikte yenilmiş ve öğle yemeğinin lezzeti, kalitesi ve miktarı yeterli bulunmuştur.
42. İdare tarafından, özel beslenme ihtiyacı olan mahpuslara ilişkin doktor raporlarına istinaden mevcut bir uygulama yürütülmekte olduğu ifade edilmiştir. Yemek listelerinin standart listenin yanında tuzsuz-diyabetli ve tuzsuz-az yağlı olmak üzere iki ayrı liste halinde tutulduğu görülmüştür. Bazı mahpuslar tarafından protein ve lif diyeti sebebiyle mayıs ayına kadar yemek listesinde belirtilenlere ek olarak günlük yumurta ve süt gibi besinler verildiği ancak bahsedilen besinlerin artık yemek listesinde yiyemeyecekleri besin varsa onlara ikame olarak verildiği ifade edilmiştir. İdare tarafından söz konusu durum doğrulanmış, iaşe bedelleri dolayısıyla böyle bir uygulamaya geçildiği belirtilmiştir. Yemek menülerine bakıldığında, menülerin Sincan Açık Ceza İnfaz Kurumu Müdürü, Kurum ikinci müdürü, bir gıda mühendisi, bir diyetisyen, bir infaz ve koruma memuru ve bir aşçı tarafından onaylandığı görülmüştür.
43. Mahpusların içme suyu ihtiyacı şebeke suyu veya istenildiğinde kantinden temin edilen pet şişe sular ile sağlanmaktadır. Kurumda kullanılan suların Sincan Açık Ceza Kurumu tarafından analiz edildiği belirtilmiş olup Ziyaret Heyeti tarafından incelenen 9/2/2023 ve 10/8/2023 tarihli Su Analiz Raporlarında, suyun, 17/2/2005 tarihli ve 25730 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik'e uygun olduğu görülmüştür.
44. Kendileri ile görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından, kantinde ürün çeşitliliğinin olmadığı, diyet beslenenler için yağsız peynirin bulunmadığı, dış kantinden gelen sebze ve meyvelerin çürük geldiği, fiyatların yüksek olduğu ifade edilmiştir. Kurum içerisinde bulunan kantin Ziyaret Heyeti tarafından gezilmiş; ürünlerin son kullanma tarihleri, muhafaza koşulları ve satış fiyatları incelenmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından, Kurum kantininde gerçekleştirilen incelemede son kullanma tarihi geçmiş herhangi bir ürün bulunmadığı, ürünlerin saklama koşullarının uygun olduğu, fiyatlandırmanın piyasa koşullarına göre uygun olduğu, ürün çeşitliliğinin genel olarak yeterli olduğu; her ne kadar farklı beslenmesi gereken gruplara yönelik tuzsuz ürünler, glütensiz ürünler bulunsa da şikâyet edildiği üzere yağsız peynir bulunmadığı görülmüştür. Bu husus İdare ile gerçekleştirilen son görüşme esnasında kendilerine aktarılmış, İdare tarafından yağsız ürün çeşitliliğinin artırılması yönünde çalışma gerçekleştirileceği belirtilmiştir.

D. Sağlık Hizmetleri

45. Kurum sağlık servisinde genel muayene ve dış muayenesi hizmetleri verilmekte olup 1 hekim, 1 dış hekimi ve 5 sağlık memuru çalışmaktadır. Dış hekiminin Kurumun kadrolu personeli olduğu, hekimin ise görevlendirmeye Kurumda bulunduğu bilgisi alınmıştır.
46. Ziyaret tarihinden 3 hafta öncesine kadar Kurumda görevli başka bir hekimin olduğu ve kendisinin haftanın 5 günü geldiği, görev yaptığı süre boyunca sağlık işlemlerinde herhangi bir aksama olmadığı ancak kendisinin doğum iznine ayrıldığı bilgisi alınmıştır. Ziyaret tarihinde görevli olan hekimin ise haftanın 3 günü ve belirsiz saatlerde geldiği, bu sebeple muayene taleplerinin geç karşılandığı ve bütün taleplere anında cevap verilemediği ifade edilmiştir. Hekimin doğum iznine ayrılmasından sonra yaşanan sıkıntılar, görüşme yapılan mahpuslarca da dile getirilmiştir. Ziyaret sırasında hekim Kurumda olmadığı için kendisiyle görüşme gerçekleştirilememiştir. Heyet tarafından yapılan incelemede 5 gün önce revire çıkma talebi bulunan hastaların henüz muayene olmadıkları anlaşılmıştır.
47. Kurum revirinde mesai saatleri dışında da sağlık memuru bulunduğu, acil bir durum olması halinde 112 Acil Servise haber verildiği belirtilmiştir.
48. Kurum revirinde muayene kayıt defteri tutulduğu ve muayene bilgilerinin kişilerin kayıtlarının Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP)'a eksiksiz işlendiği tespit edilmiştir. Öte yandan, ilgili kayıtlar elektronik ortamda işlendiğinden, muayene kayıt defterlerine yalnızca temel bilgilerin yazıldığı, kayıt defterinde yer alan bazı bölümlerin boş bırakıldığı görülmüştür.
49. Kurumda kalan 97 mahpusun kronik rahatsızlığı bulunmaktadır. İdare ve kendileriyle görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından; kronik hastalıkları olan mahpuslar için planlanan tedavilerin aksatılmadan yerine getirildiği, kullanmaları gereken tıbbi cihaz ve materyallerin Kurum tarafından sağlandığı ifade edilmiştir.
50. Ziyaret sırasında, sağlık memuru tarafından kontrollü uygulanması gereken ilaçlar ve aşuların revirde muhafaza edildiği görülmüştür. Kontrole tabi ilaçların tek tek ve imza karşılığında verildiği, diğer ilaçların doktorun belirlediği dozlarda imza karşılığında kutu ile verildiği belirtilmiştir. Heyet tarafından, kırmızı ve yeşil reçeteli ilaçların ayrı ve kilitli bir dolapta muhafaza edildiği gözlemlenmiştir.
51. Ziyaret Heyeti tarafından sağlık servisinde yapılan incelemede servisin hijyen koşulları bakımından uygun olduğu, serviste acil müdahaleler için gerekli teçhizatın bulunduğu ancak acil müdahale çantasında ve muayene odasında son kullanma tarihi geçmiş ilaçların olduğu görülmüştür.
52. Kurumda görevli dış hekimi tarafından muayene, dış temizliği, dış çekimi, dolgu işlemlerinin gerçekleştirildiği, daha kapsamlı tedaviler için mahpusların hastaneye sevk edildiği belirtilmiştir. Ziyaret Heyetinde bulunan hekim tarafından dış tedavisinde kullanılan araç ve gereçlerin sterilizasyonunun uygun bir şekilde yapıldığı değerlendirilmiştir.

53. Kendileri ile görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından, ağız ve diş sağlığı polikliniklerine yapılan sevkler başta olmak üzere hastane sevklerinde gecikmeler yaşanabildiği belirtilmiştir. İdare tarafından, son 1 yıl içerisinde 6.972 hastane sevk gerçekleştirildiği, Kurum hekimleri tarafından hastane sevkleri uygun görülen mahpusların aciliyet ve randevu durumları göz önünde tutularak belli bir sıra içerisinde hastaneye sevklerinin sağlandığı fakat bu süreçte zaman zaman Jandarma Tabur Komutanlığından kaynaklı personel ve araç eksikliği nedeniyle gecikmeler yaşandığı belirtilmiştir. Heyet tarafından incelenen belgelerde ağız ve diş sağlığı polikliniklerine yapılan hastane sevklerinde 3 ayı bulan gecikmeler yaşandığı görülmüştür.

E. Psikososyal Servis Hizmetleri

54. Psikososyal yardım servisinde 4 sosyal çalışmacı, 2 psikolog ve 2 infaz ve koruma memuru görev yapmaktadır. Söz konusu görevliler hafta içi mesai saatleri içerisinde hizmet vermektedir. Psikososyal serviste 2 görüşme odası mevcut olup bireysel görüşmelerin burada yapıldığı bilgisi verilmiştir.
55. Psikososyal servis tarafından, Kuruma yeni gelen mahpuslarla ihtiyaç ve risklerinin belirlenebilmesi amacıyla bireyselleştirilmiş iyileştirme sistemi kapsamında görüşme gerçekleştirilerek mahpuslara ilişkin araştırma değerlendirme formu (ARDEF) doldurulduğu ve böylece kişilerin genel bilgileri, varsa daha önce yaşadıkları psikolojik rahatsızlıklar, gördükleri tedaviler ve madde bağımlılığı durumu gibi bilgilerin elde edildiği; ortaya çıkan risk ve ihtiyaç durumu doğrultusunda gerekli görülmesi halinde bireysel görüşmeler ve grup çalışmaları gerçekleştirildiği öğrenilmiştir. Psikososyal servis tarafından günde yaklaşık olarak 10-12 mahpus ile görüşme yapıldığı belirtilmiştir.
56. Kurumda uyum sorunu yaşayan, kendine zarar verme riski olan veya farklı bir özel durumu bulunan (madde bağımlılığı, ölüm orucu/açlık grevi) mahpusların takip altında tutulduğu, bu kişilerle hem resen hem de dilekçelerine istinaden görüşülerek psikososyal servis raporu hazırlandığı; gerekli görülen durumlarda mahpusların aileleri ile ihtiyaçları doğrultusunda görüşmeler gerçekleştirildiği belirtilmiştir.
57. Kurumda daha önce 2 mahpusun intihara meyilli olduklarının tespit edildiği, onlara yönelik özel çalışma ve görüşmeler yapıldığı, bahsi geçen kişilerin başka cezaevlerine nakil oldukları ifade edilmiştir.
58. Kendileri ile görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından, psikolog ile görüşme taleplerinin genel olarak karşılandığı ifade edilmiştir.,

F. Eğitsel, Kültürel, Sosyal, Sportif ve Mesleki Faaliyetler

59. Kurum eğitim ve öğretim servisi bünyesinde eğitim-öğretim bürosu, manevi rehberlik bürosu ve kütüphane bürosu mevcut olup burada 5 öğretmen, 1 vaiz ile 5 infaz ve koruma memuru olmak üzere toplam 11 personel görev yapmaktadır.

60. Kurumda yaygın eğitim kapsamında 212 mahpusun eğitimlerine devam ettiği, 39 mahpusun ise örgün eğitim kapsamında farklı üniversitelerde eğitim gördüğü bilgisi alınmıştır.
61. Yaygın ve örgün eğitimlerine devam eden mahpusların ders materyallerinin, talep halinde ve ücreti mahpusun kendisi tarafından karşılanmak üzere, öğrenim görülen okulların sistemlerinden indirilerek çıktısının öğrenciye teslim edildiği; bununla beraber yakınları tarafından posta yoluyla veya elden Kuruma teslimi halinde Eğitim Kurulu kararı alınarak ilgililere teslimi ile de temin edilebildiği ifade edilmiştir.
62. Görüşme yapılan mahpuslar tarafından ders ve sınav takibine ilişkin ve ders materyallerine erişim konusunda genel olarak bir sıkıntı yaşanmadığı, ders kitaplarının sayısında sınırlama olmadığı ifade edilmiştir.
63. Kurum kütüphanesindeki kitap listesinde toplam 9.530 kitap olduğu görülmüştür. Ziyaret sırasında kütüphanede Arapça, İspanyolca, İngilizce, Rusça dillerinde çeşitli kitaplar olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca mahpusların dilekçe ile talepte bulunmaları halinde Halk Kütüphanesinde bulunan kitaplardan da faydalanabildikleri öğrenilmiştir. İdare tarafından 15 günde bir kütüphaneden talep edilen kitapların dağıtımının yapıldığı bilgisi paylaşılmıştır.
64. İdare tarafından, mahpusların yanlarında bulundurabilecekleri kitap sayısının dini yayın, eğitim kitapları ve 1 sözlük hariç 5 kitapla sınırlı olduğu, dergilerin de kitaplar için uygulanan sınırlamaya dâhil olduğu belirtilmiştir. Eğitim kitabı kapsamında kotaya dâhil olmadan alınabilen yayınlar için mahpusun öğrenci statüsünde olması ve öğrenim gördüğü bölümle ilişkili ders kitapları olması gerektiği İdare tarafından ifade edilmiştir. Kendileri ile görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından; her ne kadar eğitim kitaplarının ve dini kitapların bu sınırlama dışında tutulduğu uygulaması olsa da 5 kitap kotasının yeterli olmadığı ifade edilmiştir.
65. İdare tarafından, Kurumda bulunan mahpuslara gazetelerin günlük; dergilerin ise aylık olarak talebe göre verildiği belirtilmiştir. Yabancı dilde yayımlanmış gazete ve dergilerin ceza infaz kurumuna kabul edilmesinde Adalet Bakanlığı'nın yetkili olduğu, mahpusların talepte buldukları dergi ve gazetelerin Kurum tarafından tiraj, bulunabilirlik ve yasaklı yayın olup olmaması hususları dikkate alınarak incelenip değerlendirildiği bilgisi paylaşılmıştır. Görüşme yapılan bazı mahpuslar tarafından talep ettikleri gazetelerin, özellikle yabancı dildeki spor gazetelerinin, kendilerine temin edilmediği ifade edilmiştir. İdare tarafından yabancı dildeki gazete ve dergilerin bulunması halinde mahpuslara verildiği, ancak talep edilen gazete ve dergilerin bulunmasına ilişkin sorun yaşandığı belirtilmiştir.
66. Ziyaret tarihinde Kurumda sosyal kültürel faaliyetler kapsamında karakalem resim ve kişisel gelişim kurslarının devam ettiği görülmüş, karakalem resim kursundan toplam 23 mahpusun ve kişisel gelişim kursundan toplam 41 mahpusun faydalandığı bilgisi alınmıştır. Görüşme yapılan mahpuslar tarafından sosyal kültürel faaliyetlerin yetersiz olduğu ifade edilmiş ve artırılması talep edilmiştir. Nitekim görüşme yapılan mahpuslar arasında hâlihazırda söz konusu faaliyetlere katılan ya da daha önce katılmış olan kişi sayısının çok az olduğu Ziyaret Heyeti tarafından da gözlemlenmiş, Kurum mevcudu göz önünde bulundurulduğunda faaliyetlerin

sayısının ve söz konusu faaliyetlerden yararlanan kişilerin sayısının yeterli olmadığı tespit edilmiştir.

67. İdare tarafından, Kurum manevi rehberlik biriminde bir vaizin pazartesi ve salı günleri mesai saatleri içinde görev yaptığı, görevlendirme süresinin haftanın 4 gününe çıkarılmasının Kurumca talep edildiği ancak Diyanet İşleri Başkanlığından olumsuz yanıt aldıkları ifade edilmiştir. Ayrıca, Kurumda tecvit, hadis, güzel okuma, hafızlık çalışmalarının yapılması için mahpuslardan talep olduğu ancak bunların vaizin sayısı ve görev süresinin kısıllığı sebebiyle sağlanamadığı, mevcut imkânlar dâhilinde dini günlerde etkinlikler yapıldığı ifade edilmiştir.
68. Kurumda 1 kapalı spor salonu ve 1 açık spor salonu bulunmaktadır. Kapalı spor salonunda futbol, basketbol, masa tenisi ve voleybol oynamaya imkân verecek ekipman olduğu ve salonun temiz olduğu görülmüştür. Açık spor alanında futbol oynandığı ve gerekli malzemelerin bulunduğu görülmüştür. İdare tarafından spor salonlarının, koşu alanlarının her biri ayrı ayrı yararlanacak şekilde, ayda 1 saat ve eş zamanlı olarak kullanıldığı ifade edilmiştir. Spor salonu kullanım saatleri mahpuslar tarafından da aynı şekilde belirtilmiştir.
69. Kurumda işyurdu bünyesinde faaliyet gösteren terzi atölyesi, çamaşır yıkama kurutma atölyesi ve hediyelik eşya atölyesi bulunmaktadır. Terzi atölyesinde 1 personel ve 1 mahpus, çamaşır yıkama kurutma atölyesinde 1 personel ve 2 mahpus, hediyelik eşya atölyesinde 2 personel ve 2 mahpus çalışmakta olup çalışma saatlerinin 08.30-16.30 olduğu öğrenilmiştir. Ziyaret sırasında hediyelik eşya atölyesinde ahşap materyallerin kesilip boyanarak ürünler oluşturulduğu görülmüş, çalışan mahpusların gözlük ve N95 maske kullandığı gözlemlenmiştir. Mahpuslar tarafından iş sağlığı ve güvenliği eğitimi aldıkları, sigortalarının düzenli yattığı, maske temini konusunda sorun yaşamadıkları, kesici aletlerin personel gözetiminde dağıtılıp toplandığı ifade edilmiştir.

G. Dış Dünya ile İletişim

70. Kurumda kapalı görüş alanında bulunan 36 görüşme kabininin her birinde ziyaretçi ile mahpusun bulunduğu alanın korunaklı camlarla birbirinden ayrıldığı ve alanın temiz olduğu görülmüştür. Açık görüşlerin yapıldığı 4 salonun da ferah ve temiz olduğu gözlemlenmiştir.
71. Kurumda kapalı görüş ve açık görüş sürelerinin 40 dakika olduğu, bu sürenin daha önce 35 dakika olarak uygulanırken artırıldığı hem İdare hem de görüşme yapılan mahpuslarca belirtilmiştir.
72. İdare tarafından mahpusların haftalık 10 dakika telefon görüşmesi yapma hakkı olduğu ifade edilmiştir. Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu (ACEP) E-Görüş Projesi kapsamında Kurumda görüntülü görüşme sistemi kurulu olmadığı, en kısa zamanda sisteme geçilmesi beklendiği aktarılmıştır.
73. Koşu alanlarında bulunan televizyonlarda; film, müzik, belgesel ve haber kanalları dâhil olmak üzere toplam 36 kanal olduğu anlaşılmıştır. Görüşme yapılan mahpuslardan kanalların çeşitlendirilmesi ile ilgili daha önce İdare tarafından anket yapıldığı bilgisi edinilmiştir.

74. Kurumda bulunan avukat görüşme odalarının içerisinde dışardan görülebilecek şekilde cam bölmelerle ayrıldığı ve odaların ses geçirmemesi için özel malzemeyle kaplandığı gözlemlenmiştir.

IV. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

75. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Kurum tarafından, Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmıştır. Bu çerçevede, Kurum Müdürünün ve Kurum personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Tavsiyeler

1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

76. Kurumda kapasitenin altında mahpus barındırılmasına rağmen koğuşlarda mahpusların yer yataklarında yatma sorununun çözülmesi için mahpuslara ranza temin edilmesi,
77. Engel durumu veya kronik hastalığı bulunan mahpusların yerleştirildiği koğuşların günlük yaşamı kolaylaştıracak şekilde düzenlenmesi, tuvaletlerin ve banyoların erişilebilir hale getirilmesi⁶,
78. Eş görüşme odalarının temizliğine özen gösterilmesi,
79. Kurumda bulunan doku hasarı ve travma önleyici odaların kullanım amacına uygun malzeme ile kaplanmış olması ve odalarda mahremiyetin sağlanması amacıyla kameraların tuvaletin bulunduğu alanı görmeyecek şekilde konumlandırılması veya görüntünün tuvaleti gören kısımlarının dijital olarak kapatılması gibi önlemlerin alınması,
80. Hem personel tarafından kötü muameleye maruz kalan kişilerin, hem de fiziksel olarak kötü muamele veya psikolojik baskı uyguladıkları yönünde haksız suçlamalara maruz kalan personelin çıkarına olacak şekilde; suistimallerin önlenmesi ve belgelendirilebilirliğin sağlanması açısından geçici koğuşların havalandırma bahçesine kamera yerleştirilmesi,
81. Mahpusların ödül uygulamalarından faydalandırılması uygulamasının yaygınlaştırılması,
82. Kantin ürün çeşitliliğinin özellikle yağsız beslenme diyetine uygun ürünleri de içerecek şekilde zenginleştirilmesi,
83. Hekimin haftanın 5 günü Kurumda bulunması için gerekli işlemlerin başlatılması⁷,

6 Birleşmiş Milletler, Mahpusların İslahı İçin Asgari Standart Kurallar, Kural 13: "Hapishane idareleri fiziksel, zihinsel ya da diğer engelleri olan mahpusların hapishane yaşamına eşitlik temelinde tam ve etkili bir şekilde erişimini sağlayacak makul barınma koşullarını, tam olarak sağlar ve o koşullarda düzenlemeler yapar."

7 CPT, Cezaevlerinde Sağlık Hizmetleri, Inf (93)12, para. 34: "Sağlık hizmetleri, doktora danışma talepleri gereksiz gecikme olmadan karşılanacak şekilde düzenlenmelidir."

84. Kurum sağlık servisinde sunulan hizmetlere ilişkin hasta kayıt defterinin eksiksiz tutulması⁸,
85. Acil müdahale çantasında ve muayene odasında bulunan ilaçların son kullanma tarihinin günlük/haftalık takibinin yapılması ve son kullanma tarihi geçen ilaçların Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliğine uygun olarak bertaraf edilmesi,
86. Mahpuslara verilen kitap sayısı kotasının artırılması,
87. Sosyal ve kültürel faaliyetlerin sayısının ve çeşitliliğinin artırılması⁹, hususları tavsiye edilmektedir.

2. Ankara İl Jandarma Komutanlığına Yönelik Tavsiye

88. Hastane sevk raporu düzenlenmiş mahpusların sevklerinde 3 ayı bulan gecikmelerin yaşandığı göz önünde bulundurularak, hastane sevklerinin en kısa sürede gerçekleştirilmesi için gerekli çalışmalarının yürütülmesi¹⁰, hususu tavsiye edilmektedir.

3. Diyanet İşleri Başkanlığına Yönelik Tavsiye

89. Kuruma yapılan vaiz görevlendirilmesinin ihtiyacı karşılayacak şekilde yeniden düzenlenmesi¹¹, hususu tavsiye edilmektedir.

4. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

90. Kurumda ACEP sistemine geçilmesi için çalışmaların hızlandırılması, hususu tavsiye edilmektedir.

5. Ankara İl Sağlık Müdürlüğüne Yönelik Tavsiye

91. Hekimin Kurumda haftanın 3 günü bulunmasının muayene organizasyonunun yapılmasında aksaklıklara sebep olduğu ve muayene taleplerinin geç karşılandığı gözlemlendiğinden, Kurumda haftanın 5 günü hekim bulunacak şekilde görevlendirilme yapılması¹², hususu tavsiye edilmektedir.

8 Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik 13'üncü maddenin ikinci fıkrasının (f) bendine göre Cezaevi tabibi, "Sağlık servisinin, tıbbi kayıt ve arşiv sistemini oluşturur ve kayıtların düzenli ve doğru bir şekilde tutulmasını sağlar."

9 Birleşmiş Milletler, Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar, Kural 105: "Mahpusların ruhsal ve fiziksel sağlıkları için her kurumda eğlendirici ve kültürel faaliyetler düzenlenir."

10 Birleşmiş Milletler, Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar, Kural 27: "Özel bir tedaviye ya da ameliyata ihtiyacı olan mahpuslar, uzmanlaşmış kurumlara ya da sivil hastanelere nakledilir. Bir hapisanenin kendi hastane olanakları varsa, mahpuslar uygun tedavi ve bakım için sevk edildiklerinde bu birimler yeterli insan gücü ve donanıma sahip olur."

11 Birleşmiş Milletler, Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar, Kural 65: "1. Kurumda aynı dine mensup önemli sayıda mahpusun bulunması halinde bir din görevlisi atanır veya seçimi onaylanır. Mahpusların sayısının gerektirmesi ve şartların imkân vermesi halinde, din görevlisinin tam gün çalışması sağlanır. 2. Birinci fıkraya göre atanan veya onaylanan din görevlisinin düzenli hizmetleri yerine getirmesine ve uygun zamanlarda kendi dinindeki mahpuslarla baş başa görüşmesine izin verilir. 3. Bir mahpusun din görevlisi ile görüşme talebi reddedilmez. Öte yandan bir mahpusun din görevlisinin kendisini ziyaret etme talebine karşı çıkması halinde, kendisinin bu tutumuna tam olarak saygı gösterilir."

12 Birleşmiş Milletler, Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar, Kural 31: "Doktor veya mevcut ise, diğer yetkin sağlık görevlileri, tüm hasta mahpuslara, fiziksel veya zihinsel sağlık sorunlarından veya yaralanmalarından şikâyetçi olan veya özel olarak dikkatlerini çeken tüm mahpuslara her gün erişime sahip olacaklardır. Tüm tıbbi muayeneler tam gizlilik ile yürütülecektir."

AFYONKARAHİSAR 2 NO.LU
T TİPİ KAPALI
CEZA İNFAZ KURUMU
ZİYARETİ RAPORU

2024/22

KISALTMALAR

ACEP	Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu Projesi
CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
m ²	Metrekare
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
Para.	Paragraf
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın 1'inci maddesine göre Protokolün amacı; *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının (ı) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin 1'inci fıkrasının (k) bendine göre UÖM *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 8'inci maddesi uyarınca; *"Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile teması olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir."*
5. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının (j) bendinde, kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
6. Anılan görevin icrası kapsamında 2-3/8/2023 tarihinde Afyonkarahisar 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna¹ habersiz bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ... ve Uzman Psikolog ... ile Kurumumuzun talebi üzerine görevlendirilen Hekim ... yer almıştır.
7. Ziyaret kapsamında ilk olarak Kurum İdaresi ile ön görüşme yapılmış; TİHEK, UÖM, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgi verilmiş; İdareden Kurum ile ilgili genel bilgiler alınmıştır. Görüşmenin ardından, sayım cetveli üzerinden suç türü ve koğuştur tipine göre ayırım yapılarak iki

1 Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

heyet halinde koğuşlar ziyaret edilmiş ve mahpuslarla² görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Ziyaretin ikinci gününde ise önce ortak alanlar incelenmiş, sonrasında koğuşlar ziyaret edilmeye devam edilmiş, ardından görevli personelle görüşülerek ilgili kayıt ve dosyalar kontrol edilmiştir. Ziyaret bitiminde İdare ile son görüşme gerçekleştirilmiş, görüşme kapsamında; Heyetin gözlem ve tespitleri ile mahpusların talep ve şikâyetleri iletilmiş, ziyaret sonrasında bir raporun hazırlanacağı, raporun İdare ve diğer ilgili makamlar ile paylaşılarak tavsiyelerin Kurumumuz tarafından takip edileceği ve takip ziyareti yapılabileceği belirtilerek ziyaret sonlandırılmıştır.

8. Bu rapor; Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 9/1/2023 tarihli ve 2023/3 sayılı kararı ve Başkanlık Makamınının 27/7/2023 tarihli ve 24934 sayılı olurlarına istinaden 2- 3/8/2023 tarihinde Afyonkarahisar 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. GENEL BİLGİLER

A. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

9. Afyonkarahisar il merkezine 8 kilometre mesafede bulunan Kurum, 23/6/2020 tarihinde faaliyetlerine başlamıştır.
10. Kurum, 25.064 m² açık alan üzerine 18.170 m² kapalı alan şeklinde kurulu olup 3 blok ve 1 idari bölümden oluşmaktadır. A, B ve C bloklarında, 102'si tek kişi kapasiteli oda, 10'u 20 kişi kapasiteli koğuş, 9'u 18 kişi kapasiteli koğuş, 43'ü 16 kişi kapasiteli koğuş ve 2'si 12 kişi kapasiteli geçici koğuş olmak üzere toplam 166 oda/koğuş bulunmaktadır. Geçici koğuşlardan biri kreş olarak kullanılmakta ve ayrıca Kurumda 2 doku hasarı ve travma önleyici oda³ bulunmaktadır.
11. Kurumda; bekleme salonu, personel ve ziyaretçi için üst arama yerleri, 12 avukat görüş kabini, 4 kapalı görüş alanı, 6 açık görüş salonu, mahpus kabul bölümü, 4 Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) odası, dış ünite odası, tabip odası, muayene odası, psikososyal servis odası, sağlık memuru odası, yemekhane, terzihane, fotoğrafhane, lokum atölyesi, kantin, açık spor salonu, kapalı spor salonu, konferans salonu, psikososyal servise ait bireysel görüşme odası ve grup çalışma odası ile 6 eş görüşme odası bulunmaktadır.

B. Kurum Personeli

12. Ziyaret tarihinde Kurumda toplam 258 personel görev yapmaktadır.

ÜN VAN	KADIN	ERKEK	TOPLAM SAYI
Müdür	-	1	1
İkinci Müdür	-	3	3

2 Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hükümlülükleri ifade etmektedir.

3 Yumuşak oda veya süngerli oda olarak da adlandırılmaktadır.

İdare Memuru	1	2	3
Aile Hekimi	-	1	1
Diş Hekimi	1	-	1
Psikolog	2	-	2
Sosyal Çalışmacı	-	1	1
Öğretmen	1	2	3
Bilgisayar İşletmeni	1	2	3
Memur	4	1	5
Hemşire	1	1	2
Sayman	-	1	1
Bilgisayar Teknisyeni	-	1	1
İnfaz ve Koruma Başmemuru	-	5	5
İnfaz ve Koruma Memuru	31	195	226
TOPLAM	42	216	258

13. Kurumda görev yapan infaz ve koruma memurlarının büyük bir bölümü vardiyalı olarak çalışmaktadır.
14. Kurumda görev yapan personelin, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Personel Daire Başkanlığı tarafından verilen hizmet içi eğitimleri düzenli olarak aldığı fakat insan hakları eğitimi, kişilerarası iletişim ve işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin özel bir eğitim almadığı belirtilmiştir.

C. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

15. Kurumun kapasitesi 1212 olup ziyaret tarihinde Kurumda 121'i tutuklu, 156'sı hükümlü ve 1057'si hükümlü olmak üzere toplam 1334 mahpus barındırılmaktadır.
16. Kurumdaki mahpusların 76'sı kadın, 1258'i erkektir.
17. Ziyaret tarihinde Kurumda barındırılan yabancı uyruklu mahpus sayısı ise 106'dır.⁴
18. Kurumda çocuk mahpus bulunmamakla birlikte annelerinin yanında kalan çocuk sayısı 5'tir.
19. Kurumdaki mahpusların 14'ünün engelli olduğu ayrıca 150 mahpusun da çeşitli kronik rahatsızlıkları bulunduğu öğrenilmiştir.

III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. Fiziksel Koşullar

20. Kurumda; çok kişilik odaların iki katlı olduğu, yatakhane üst katta bulunduğu, alt katta ise iki tuvalet, bir banyo ve iki lavabo ile mutfak tezgâhı ve dolaplarının yer aldığı ve bir havalandırma

4 Yabancı mahpusların İran, İngiltere, Suriye, Filistin, Almanya, Rusya, Afganistan, Ermenistan, Brezilya, Türkmenistan, Tacikistan, Gürcistan, Irak, Nijerya, Bangladeş, Peru, Azerbaycan, Çin, Ürdün, Kolombiya, İsrail, Fas, Moritanya ve Pakistan uyruklu oldukları bildirilmiştir.

alanının olduğu görülmüştür. Koğuşların ortak alanında televizyon, plastik masa ve sandalye, buzdolabı gibi temel eşyalar bulunmaktadır. Ayrıca görüntülü görüşme kabinleri de bu alanda konumlandırılmıştır. Tek kişilik odalarda ise ayrı bir bölümde banyo, tuvalet ve lavabo kısmı yer almakta ve yine mutfak tezgâhı ile dolapları bulunmaktadır.

21. Ziyaret tarihinde Kurumda kapasitenin üzerinde mahpus kaldığı görülmüştür. Heyetin koğuşlarda yaptığı incelemede bazı koğuşlarda yer yatağında yatan mahpusların olduğu ve koğuşta tutulan kişi sayısı kadar dolabın olmadığı gözlemlenmiştir. Kurum İdaresi, 6 Şubat 2023 tarihinde gerçekleşen deprem sonrasında çok sayıda mahpusun Kuruma nakil edildiğini bu sebeple kapasitenin aşıldığını ifade etmiştir.
22. Havalandırma alanlarının kapılarının sabah 07.00'de açılıp akşam 19.30'da kapatıldığı, tek kişilik odalarda barındırılan mahpusların ise günde bir saat olmak üzere havalandırma alanına çıkabildiği öğrenilmiştir. Mahpusların yazın havalandırma saatinin uzatılması talebine karşılık İdare; havanın aydınlanması ile kapıların açıldığını, gün batımı olmadan da güvenlik nedeniyle kapatıldığını ifade etmiştir.⁵
23. Kurumun ısınması Afyonkarahisar Kampüs Açık Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü bünyesinde bulunan kalorifer/ısı merkezince sağlanmaktadır. Mahpuslar ile yapılan görüşmelerde ısınmaya ilişkin bir sorun yaşanmadığı dile getirilmiştir.
24. İdare, su ihtiyacının Afyonkarahisar Kampüs Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından sağlandığı ve her mahpus için 50 litre sıcak su, 150 litre soğuk su olmak üzere toplam 200 litre suya erişim imkânı verildiği bilgisini paylaşmıştır. Kotaya bağlı olarak 7/24 suya erişim sağlanabilmektedir. Mahpuslar su miktarının kendilerine yettiğini ifade etmiştir.
25. Kurumda koğuşların temizliği mahpuslar tarafından yapılmaktadır. Gerekli temizlik malzemeleri Kurum iç kantininden temin edilebilmektedir. Bununla birlikte maddi durumu sebebiyle temizlik malzemesi alabilecek durumda olmayanlara Kurum tarafından temizlik ve hijyen malzemelerinin verildiği ifade edilmiştir. Heyet tarafından gezilen koğuşların genel olarak temiz olduğu gözlemlenmiştir.
26. Koğuşlarda çalışır vaziyette acil durum butonlarının olduğu tespit edilmiş fakat mahpuslardan butonlara bastıklarında zaman zaman infaz ve koruma memurlarından sert tepki aldıklarına ilişkin şikâyetler Ziyaret Heyetine iletilmiştir. Bu konu hakkında Heyet tarafından bilgilendirilen İdare, gerekli uyarıların yapılacağını bildirmiştir.

5 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 33'üncü maddesinin üçüncü fıkrası: "Odalarn havalandırma bahçesine açılan kapıların açılış ve kapanış saatleri, kurumların fiziki yapıları, kapasiteleri, mevcutları ve bölgenin coğrafi koşulları değerlendirilerek, bu hususlar kurum iç yönergesinde düzenlenir."

27. Yapılan görüşmelerde mahpuslar koğuşlarda yaygın bir sinek problemi olduğunu dile getirmişlerdir. Heyet tarafından da bizzat gözlemlenen bu durum İdareye iletilmiş, İdare düzenli olarak ilaçlama yaptırıldığını fakat sorunun önüne geçilemediğini ifade etmiştir.⁶
28. Ziyaret Heyetinin hasta ve engelli mahpuslar için ayrılan 2 koğuşta yaptığı incelemede; alaturka tuvalet yerine alafranga tuvalet yapıldığı ancak tuvalet ve banyonun bir arada olduğu, dolayısıyla aynı anda tuvalet ve banyonun kullanımının mümkün olmadığı, bu durumun da mahpuslar açısından zorluk yarattığı değerlendirilmiştir. İdare klozetin sonradan eklenmesi sebebiyle bu durumun oluştuğunu ifade etmiştir. Hem tuvalet hem banyo olarak kullanılan bu alanlarda engelli kullanımına uygun şekilde bir tutamacın olmadığı görülmüştür. Ayrıca hasta koğuşu olarak belirlenen koğuşların iki katlı olması, yatakhane kısmının yukarıda yer alması ve bu kısma erişimin ancak merdivenlerle sağlanması bakımından bu koğuşların erişilebilirlik standartlarını karşılamadığı değerlendirilmiştir.
29. Koğuşların çok büyük bir kısmında mahpusların kendi imkânları ile temin ettiği buzdolapları mevcuttur. Ancak, bir yabancı ve bir hasta mahpus koğuşunda buzdolabı olmadığı görülmüş, mahpuslar maddi güçlerinin yetmemesi sebebiyle alamadıklarını belirtmiştir. Bu durum İdareye iletilmiş, İdare bu koğuşlara depodan buzdolabı sağlanabileceğini ifade etmiştir.
30. Kurumda erkek ve kadın mahpuslar için ayrı çamaşır makineleri kullanılmaktadır. Erkek mahpusların çamaşırlarının ücreti kendileri tarafından ödenmek üzere, işyurtları bünyesinde faaliyet gösteren 10 adet yıkama ve kurutma özelliğine sahip çamaşır makinelerinde yıkatılıp kurutulduğu bilgisi edinilmiştir. 15 günde bir nevresimlerin, haftada bir de kıyafetlerin yıkandığı öğrenilmiştir. Kadın mahpusların kullanımına tahsis edilen 1 adet çamaşır makinesinin olduğu, kurutma özelliği olan bir makinenin ise olmadığı görülmüştür. Kadın mahpuslarla yapılan görüşmede mahpuslar, kış mevsiminde çamaşırını kurutmada zorluk yaşadıklarını ifade etmişlerdir. İdare, kadın mahpuslar için de kurutma makinesi alınabileceğini belirtmiştir.
31. Ziyaret Heyeti tarafından yumuşak odalar incelenmiş, odalarda bulunan alaturka tuvaletlerin taşının yumuşak bir malzeme ile kaplanmadığı görülmüştür. Ayrıca odalarda bulunan kameraların tuvaletin bulunduğu alanı da görüntülediği görülmüştür.
32. Kurumda bulunan eş görüşme odaları incelenmiş; odalarda bir adet çift kişilik yatak, bir adet dolap, bir adet klima ve çalışan vaziyette acil durum butonu olduğu görülmüştür. Odalarda bulunan banyo ve tuvaletlerin kullanıma uygun ve temiz olduğu değerlendirilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından incelenen belgelerden odaların 2023 yılında ziyaret tarihine kadar olan süreçte 3 defa kullandırıldığı anlaşılmıştır.⁷

6 28-29/7/2022 tarihlerinde, Afyonkarahisar 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna yapılan UÖM ziyaretinde de aynı sorun tespit edilmiştir. (TİHEK, Afyonkarahisar 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, Rapor No: 2022/66, Ankara, 2022, para. 33)

7 30/3/2013 tarihli ve 28603 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Hükümlü ve Tutukluların Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik'in 6'ncı maddesinin birinci fıkrası: "Kurul tarafından verilen ödüllerin türleri ve kimlere verildiği ile ödüllendirme gerekçelerini içeren aylık listeler yapılacak denetimlere imkân verecek şekilde özel bir klasörde saklanır."

33. Kurumda kurum eklentileri ve çatı bölümleri, koğuşların alt katında bulunan ortak yaşam alanı ile havalandırma bahçelerinde 24 saat kayıt yapabilen toplam 402 adet güvenlik kamerası bulunmaktadır. Kamera görüntülerinin, kayıt cihazlarının hafıza süresine göre 3 ila 6 ay arası tutulduğu belirtilmiştir. Mahpuslarca dile getirilen çeşitli iddialar kapsamında kamera kayıtları Ziyaret Heyeti tarafından incelenmiş olup herhangi bir kötü muameleye rastlanmamıştır.
34. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar; kantin fiyatlarının yüksek olduğunu, özellikle nevresim takımı veya iç çamaşırı gibi aile tarafından gönderilmesi yasak olan ürünleri kantinden temin etmekte zorlandıklarını ifade etmişlerdir. İdare, mahpuslara Kuruma kabul işlemleri gerçekleştirildikten sonra birer adet yatak ve yastıkla beraber 1 adet nevresim takımı ve mevsim şartlarına göre en fazla 2 adet battaniye verildiğini, nevresim ve iç çamaşırının dışarıdan alınmasına izin verilemeyeceğini fakat farklı ürün taleplerinin dikkate alınabileceğini belirtmiştir.
35. Kurum içerisinde bulunan kantin Ziyaret Heyeti tarafından gezilmiş; ürünlerin son kullanma tarihleri, muhafaza koşulları ve satış fiyatları incelenmiştir. Ürünlerin ihtiyacı karşılayacak çeşitlilikte olduğu, son kullanma tarihi geçmiş herhangi bir ürün bulunmadığı ve ürünlerin saklama koşullarının uygun olduğu görülmüştür. Kantin fiyat listesinde yapılan incelemede ürün fiyatlarının piyasa koşullarına göre uygun olduğu değerlendirilmiştir.

B. Yönetim ve Personelin Tutumu

36. İdare tarafından, Kuruma teslimi sağlanan mahpusların resmi evrakları kontrol edildikten sonra ceza infaz kurumuna girmesi veya bulundurulması yasak olan eşyaların bulunup bulunmadığının tespit edildiği, ardından eşkâl bilgilerinin tespiti amacıyla arama kabinlerinde personelce aramaların gerçekleştirildiği, daha sonra kişinin eşyalarının X-ray cihazından geçirilerek ayrıntılı eşya aramalarının yapıldığı, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) kayıt işlemleri gerçekleştirildikten ve fotoğraf kayıtları alındıktan sonra geçici süreyle gözlem odasına alındığı, son olarak İdare ve Gözlem Kurulunun ilk mesai gününde suç grubuna uygun oda ve koğuşa yerleştirildiği bilgisi verilmiştir.
37. Yapılan incelemede kabul kısmında 4 arama odasının olduğu, detaylı arama yapılacağı zaman mahpusa verilmesi gereken tek kullanımlık önlüklerin odalarda bulundurulmadığı, ayrı bir yerde paketli bir şekilde tutulduğu görülmüştür. Kendileriyle görüşme gerçekleştirilen mahpusların çoğu arama esnasında kendilerine önlük verilmediğini ifade etmiştir.
38. Mahpusların yerleştirilmesi yapılmadan önce geçici süreyle tutulduğu koğuştaki yapılan incelemede ise tutulan mahpuslar; birkaç gündür burada bekletildiklerini, kendilerine kantin hakkının henüz tanınmadığını bu sebeple yiyecek ve temizlik malzemeleri gibi ihtiyaçlarını temin edemediklerini ifade etmişlerdir. Yapılan incelemede banyo ve tuvalette temizlik malzemelerinin bulunmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca havalandırma kısmında çöplerin beklediği görülmüş, mahpuslar tarafından bu çöplerin 2-3 gündür beklediği ifade edilmiştir. Mahpusların kantin ihtiyacının olduğu İdareye iletilmiş, İdare ivedilikle ilgilenileceğini belirtmiştir. Ayrıca o gün İdare ve Gözlem Kurulunun toplanacağı ve söz konusu mahpusların kendileri için en uygun koğuşlara yerleştirileceği ifade edilmiştir.

39. İdare, Kurumun imkânları ölçüsünde mahpusların özel ihtiyaçlarını dikkate alarak oda yerleşimlerini yaptığını belirtmiştir. Bu kapsamda yaşlı ve sağlık sorunları olan mahpuslar için hasta koğuşlarının oluşturulduğu, sigara içmeyen mahpuslar için sigarasız koğuşun, yabancı mahpuslar için ise ayrı koğuşların oluşturulduğu ve anne yanında kalan çocuklar için ise oyun alanı ve çizgi film alanı oluşturulduğu görülmüştür.
40. Yapılan görüşmelerde mahpusların genel olarak Kurum personelinin ve İdarenin kendilerine yaklaşım ve tutumlarından memnun oldukları görülmüştür.

C. Disiplin ve Şikâyet Prosedürleri

41. İdare, sayımların sabah ve akşam olmak üzere günde iki defa yapıldığını, sayımların mevsim şartlarına göre bazen koğuş içerisinde, bazen de havalandırma alanlarında yapıldığı bilgisini vermiştir.
42. Kurumda mahpuslar arasında meydana gelen adli vakalar ve mahpusların görevli personele yönelik gerçekleştirmiş oldukları eylemler nedeniyle Afyonkarahisar Cumhuriyet Başsavcılığına 270 suç duyurusunda bulunulduğu öğrenilmiştir. Ayrıca Kurumda meydana gelen ve önem arz eden olaylarla ilgili Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne UYAP sistemi üzerinden anlık vukuat bildiriminde bulunulduğu belirtilmiştir.
43. İdare, mahpusların tüm dilekçelerinin mesai saatleri içerisinde sabah sayımı ile toplandığını, ilgili birimlere göre tasnif edildikten sonra dağıtımının sağlandığını belirtmiştir. Resmi kurum ve kuruluşlara hitaben sunulan dilekçelerin herhangi bir denetime tabi tutulmadan ilgili kuruma gönderildiği öğrenilmiştir. İdare, dilekçelere dair yasal mevzuat hükümleri çerçevesinde çıkış numaralarının tek tek dağıtılması yönünde bir düzenlemenin mevcut olmadığını, dilekçe yoluyla çıkış numarası ve fotokopi talebinde bulunan mahpuslara en kısa sürede çıkış numaraları ve dilekçelerinin birer örneğinin teslim edildiğini ifade etmiştir. Görüşülen mahpuslar tarafından dilekçelerle ilgili olarak birkaç münferit şikâyet dışında bir sorun dile getirilmemiştir.⁸

D. Beslenme

44. Kurumda tüketilen yemekler, Adalet Bakanlığı tarafından belirlenen günlük iaşe bedeli göz önünde bulundurularak, aynı kampüste bulunan Afyonkarahisar Kampüs Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından hazırlanmaktadır.
45. Personel ile mahpuslar aynı yemeği tüketmekte, yemekler oda ve koğuşlara kişi sayısına göre belirlenen miktarda verilmektedir.
46. Görüşülen mahpuslar tarafından yemeklerin kalite ve miktar açısından yetersiz olduğu, sürekli aynı yemeklerin çıktığı ifade edilmiştir. İdare tarafından, yemekleri kendilerinin yapmadığı, günlük iaşe miktarı sebebiyle yemek listelerinin imkânlar dâhilinde belirlendiği belirtilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından iki gün boyunca öğle yemeği Kurum yemekhanesinde yenilmiş, bir

8 İlgili şikâyetler 55 ve 60 numaralı paragraflarda detaylandırılmıştır.

aylık yemek listesi incelenmiş ve bu kapsamda yemeklerin miktar ve besin değeri bakımından yeterli olduğu değerlendirilmiştir.

47. İdare, özel beslenme ihtiyacı olan mahpuslar için durumlarına uygun yemekler hazırlandığı bilgisini vermiştir. Mahpuslardan bu yönde herhangi bir şikâyet alınmamıştır.
48. Kurumda içme suyu olarak 24 saat şebeke suyuna erişim sağlanabilmektedir. Bazı mahpuslar suyun içilmeye uygun olmadığı yönünde şikâyette bulunmuş, bunun üzerine 3/7/2023 tarihinde yapılmış olan su analizi raporu incelenmiş olup kullanılan suyun 17/2/2005 tarihli ve 25730 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik kapsamında uygun bulunduğu görülmüştür. Mahpusların isterlerse Kurum kantininden de su alabilme imkânına sahip olduğu anlaşılmıştır.

E. Sağlık

49. Kurumun sağlık servisi; doktor muayene odası, pansuman odası, sevk nakil işlem odası, dış tabibi odası, ilaç hazırlama odası, bir yataklı hasta koğuşu ve iki bekleme odasından oluşmaktadır.
50. Sağlık servisinde; 1 aile hekimi, 1 dış hekimi, 2 hemşire ve 11 infaz ve koruma memurunun çalıştığı bilgisi verilmiştir. Ancak dış hekiminin sağlık sorunları sebebiyle rapor aldığı ve uzun süredir Kurumda bulunmadığı belirtilmiştir.
51. İdarenin paylaştığı bilgilere göre; ziyaret tarihinden geriye doğru son 1 yıl içinde sağlık servisinde 14.439 muayene, 3.796 sevk işlemi gerçekleştirilmiştir. Revire çıkmak isteyen mahpusların, dilekçe veya sözlü olarak sağlık sorunu yaşadığını beyan etmesi üzerine aciliyet durumu, yaşı, kronik hastalığı gibi hususlar dikkate alınarak revire alındığı, günlük ortalama 140 civarında muayene ve ilaç talep dilekçesinin revir birimine sunulduğu, aylık muayene sayısının ise 1.500-1.800 arasında değişiklik gösterdiği belirtilmiştir.
52. Görüşülen mahpuslar dış rahatsızlıkları sebebiyle tedaviye erişimde zorluk yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Kurumun kadrolu dış hekiminin aktif olarak Kurumda bulunamaması sebebiyle mahpusların dış tedavilerinin düzenli bir şekilde yapılamadığı, haftalık olarak görevlendirilen dış hekimleri vasıtasıyla eksikliğin giderilmeye çalışıldığı fakat bu görevlendirmelerin düzenli bir şekilde yapılamadığı öğrenilmiştir. Ziyaret sonrasında İdareyle yapılan görüşmede, Afyonkarahisar İl Sağlık Müdürlüğü ile yapılan görüşmeler neticesinde, 25/9/2023 tarihi itibarıyla düzenli bir şekilde haftalık olarak dış hekimi görevlendirmelerinin yapıldığı bilgisi paylaşılmıştır.
53. Ziyaret sırasında incelenen dış muayene odasında, bir röntgen cihazının olduğu fakat çalışmadığı, bu durumun tedavileri aksattığı bilgisi edinilmiştir. İdare cihazın bozulan kısmının nitelikli bir parça olduğunu, temini için gerekli görüşmeler yapıldığını beyan etmiştir. Ziyaret sonrasında İdareyle tekrar görüşülmüş ve cihazın arızasının giderildiği ve çalışır durumda olduğu öğrenilmiştir.
54. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar, dış rahatsızlıkları haricinde revire çıkmada sorun yaşamadıklarını fakat hastaneye sevklerin gerçekleştirilmesinin uzun sürebildiğini ifade etmiştir.

Bu konuyla ilgili olarak İdare, hastane polikliniklerinde yaşanan yoğunluk nedeniyle bazı aksamaların meydana gelebildiğini belirtmiştir.

55. Sağlık servisine yapılan incelemede, bacağına yaralar olan bir mahpusun revire çıkma talepli dilekçesinin akıbetinin ne olduğu öğrenilmek istenmiş fakat ilgili dilekçe bulunamamıştır. Revir personeliyle yapılan görüşmede, mahpusların revire çıkma taleplerine ilişkin dilekçelerinin ancak ilgili dilekçe kapsamında bir işlem yapıldığında UYAP sisteminde kayıt altına alındığı öğrenilmiştir.

F. Psikososyal Servis Hizmetleri

56. Psikososyal serviste, 2 psikolog, 1 sosyal çalışmacı ve 3 infaz ve koruma memuru görev yapmaktadır. Servisin, hafta içi mesai saatleri içerisinde hizmet verdiği ancak gerektiğinde mesai saatleri dışında da serviste çalışan personellerin Kuruma çağırılabilirdiği bilgisi verilmiştir.
57. Psikososyal servis tarafından, Kuruma yeni gelen mahpuslarla ihtiyaç ve risklerinin belirlenebilmesi amacıyla bireyselleştirilmiş iyileştirme sistemi kapsamında ilk 3 gün içerisinde görüşme gerçekleştirildiği, görüşmede kişilerin genel bilgileri, varsa daha önce yaşadıkları psikolojik rahatsızlıklar, gördükleri tedaviler ve madde bağımlılığı durumu gibi bilgiler alınarak araştırma ve değerlendirme formuna işlendiği; ortaya çıkan risk ve ihtiyaç durumu doğrultusunda gerekli görülmesi halinde bireysel görüşmeler ve grup çalışmaları gerçekleştirildiği öğrenilmiştir.
58. 2023 yılı başından ziyaret tarihine kadar olan süreçte 1 intihar vakasının gerçekleştiği, 4 intihar teşebbüsünün olduğu ve 63 kendine zarar verme davranışı gösteren mahpus olduğu beyan edilmiştir. Kendine zarar verme riski olan mahpuslar ile psikososyal servis öncülüğünde vaka toplantılarının düzenlendiği ve açlık grevine giren mahpuslar ile görüşülerek ikna çalışmalarının yürütüldüğü ifade edilmiştir. Ayrıca eş görüşü yapılacağı zaman öncelikle psikososyal servisle görüşme yapıldığı bilgisi verilmiştir.
59. Kurumda mahpusların ayda 160 ilâ 240 arasında dilekçe ile görüşme talep ettiği; bireysel görüşmelerin yanında grup çalışmaları gibi diğer görüşmelerle birlikte aylık görüşme sayısının ise 400 civarı olduğu ifade edilmiştir.
60. Kendileriyle görüşülen mahpusların bir bölümü dilekçe ile talep etmelerine rağmen psikologla görüşemediklerini dile getirmiştir. Psikososyal servis uzmanları iyi hal uygulamaları kapsamında evrak işlerinin fazla olduğunu ve bireysel görüşmelere yeterince zaman ayıramadıklarını beyan etmişlerdir. İdareyle yapılan görüşmede psikolog sayısının Kurum kapasitesi için yetersiz olduğu belirtilmiştir.
61. Servis çalışanları, maddi durumu iyi olmayan mahpuslara çeşitli sosyal yardım kurumları aracılığıyla kıyafet temin etmeye çalıştıklarını ve bu kapsamda 20 mahpusa Kurum dışı nakdî yardım ulaştırıldığı, annesinin yanında kalan 8 çocuğa ve 150 mahpusa giyim yardımı yapıldığı bilgisi paylaşılmıştır.

G. Eğitsel, Sosyal, Kültürel, Mesleki ve Sportif Etkinlikler

62. Kurumun Eğitim Öğretim Servisi; Eğitim Öğretim Birimi, Manevi Rehberlik Birimi ve Kütüphane Birimi olmak üzere üç birimden oluşmaktadır. Eğitim Öğretim Servisinde 3 öğretmenin çalıştığı, Eğitim Öğretim Biriminde 4 infaz ve koruma memurunun, Kütüphane Biriminde 2 infaz ve koruma memurunun, Manevi Rehberlik Biriminde ise 1 vaize ile 3 vaizin görev yaptığı öğrenilmiştir.
63. Kurumda, 34'ü çeşitli üniversitelerin açık öğretim fakültelerinde, 278'i açık öğretim lisesinde ve 98'i açık ilköğretim okulunda olmak üzere toplam 410 mahpusun öğrenimine devam ettiği bilgisi verilmiştir.
64. Açık öğretim fakültelerinde okuyan mahpusların ders materyallerinin, talep üzerine öğrenim görülen okulların sistemlerinden indirilerek çıktısının öğrenciye teslim edildiği; açık öğretim lisesi ile açık ilköğretim okullarında okuyan mahpuslarının kitaplarının ise Halk Eğitim Merkezinden ücretsiz olarak temin edildiği bilgisi verilmiştir. Mahpuslar ders materyallerine ulaşabildiklerini ifade etmişlerdir.
65. Kurumda 9 derslik bulunmakta, bunların ikisi bilgisayar sınıfı olarak kullanılmaktadır. Kurumda iş-meslek eğitimi ve sosyal kültürel kurslar kapsamında; işletmelerde hijyen, 1. ve 2. kademe okuma yazma, saça geçici ve kalıcı şekil verme teknikleri, şiş ve tığ örücülüğü ile oyuncak bebek yapımı (Amigurumi) kurslarının açıldığı; ayrıca Kur'an- ı Kerim okuma ve yabancılar için Türkçe derslerinin verildiği bilgisi paylaşılmıştır. 2023 yılında düzenlenen kurslara katılan mahpus sayıları cetvelinde yapılan incelemede, yılın başından ziyaret tarihine kadar olan sürede 26 kurs açıldığı ve toplam 339 mahpusun bu kurslardan yararlandığı görülmüştür.
66. Ziyaret Heyetinin mahpuslarla yaptığı görüşmelerde birçok mahpus; düzenlenen kurs, etkinlik ve konferansların yeterli olmadığı, daha çok kurs açılması gerektiği ve talep ettikleri halde var olan kurslara katılmadıkları yönünde şikâyetlerini dile getirmişlerdir. Kadın mahpuslar kuaför ve gitar kursunun devam etmesi yönünde taleplerini Heyete iletmiştir. Bütün bu talep ve iddialar İdareyle paylaşılmış, İdare yaz dönemi olduğu için kursların ara tatile girdiğini ifade etmiştir.
67. Kurumda anne yanında kalan çocuklar için bir kreş ve oyun alanı bulunmaktadır. Ziyaret Heyetinin Kurumda kalan çocukların anneleri ile yaptığı görüşmelerde, çocuklarının temel ihtiyaçlarının karşılandığı, personelin ve İdarenin çocuklarla ilgili olarak gereken hassasiyeti gösterdikleri ifade edilmiştir.
68. Kurumun iş yurduna ait kantin, terzihane, çamaşırhane, fotoğrafhane, fotokopi ve lokum atölyeleri bulunduğu ve 18 mahpusun bu iş kollarında çalıştığı öğrenilmiştir. Kurumda ayrıca berberhane bulunmakta olup mahpusların burada tıraş olabildikleri öğrenilmiştir. Bu atölyelere yapılan ziyaretlerde mahpusların aktif şekilde çalıştığı görülmüştür. Kurum personeli ile yapılan görüşmelerde mahpusların ıslahı açısından iş kollarının artırılmasının faydalı olacağı belirtilmiştir.

69. Kurum kütüphanesinde 6.312 kitabın bulunduğu bilgisi edinilmiştir. Ayrıca mahpusların dilekçe ile talepte bulunmaları halinde Afyonkarahisar Gedik Paşa İl Halk Kütüphanesinde bulunan kitaplardan da faydalanabildikleri öğrenilmiştir.
70. İdare, mahpusların posta, kargo veya dış kantin aracılığıyla dışarıdan alınan süreli/süresiz yayınlardan en fazla 10 adet kitap ve 4 adet dergi bulundurulmasına, Kurum kütüphanesi ile İl Halk Kütüphanesinden ise en fazla 5 adet kitap alabilmesine izin verildiğini belirtmiştir. Dini kitaplarda ve ders kitaplarında ise herhangi bir sınırlama olmadığı öğrenilmiştir. 2023 yılı başından ziyaret tarihine kadar olan süreçte Kurum kütüphanesinden alınan yayın sayısının 9.105 olduğu öğrenilmiştir.
71. Kadın koğuşlarından birinde yapılan görüşmede mahpuslar, İdarenin kendilerini Kurum Kütüphanesine götürdüğünü ve burada bir süre kitapları inceleyerek kitap okuyabildiklerini ifade etmişlerdir.
72. Yabancı mahpuslarla yapılan görüşmelerde, Kurum kütüphanesinde yabancı dillerde yazılmış kitapların olmadığına yönelik şikâyetler dile getirilmiştir. Kitap listesinde yapılan incelemede yabancı dilde 281 yayın olduğu, bu yayınların çoğunun dini kitaplar olduğu görülmüştür. İdare, yabancıların Kuruma alımının 3 ay önce başladığını, yabancı dillerde yayın temini için çalışmaların yapılacağını ifade etmiştir.
73. Kurumda bulunan 159 kişi kapasiteli konferans salonunda film gösterimi, milli bayramların kutlanması, kurslarda başarılı olan mahpuslara ödülleri verilmesi gibi etkinliklerin düzenlendiği bilgisi edinilmiştir.
74. Mahpusların oda/koğuşlarında kullandıkları televizyonlarda 1'i idari kanal olmak üzere toplam 34 kanal mevcuttur. Görüşme gerçekleştirilen bazı mahpuslar belgesel ve film kanallarının artırılması yönünde talepte bulunmuşlardır. Yabancı mahpuslar ise İngilizce, Farsça ve Azerbaycan Türkçesi dillerinde yayın yapan kanalların eklenmesi talebinde bulunmuştur. İdare tarafından sunulan kanal listesinde spor ve belgesel kanallarının olduğu, ayrıca bir İngilizce ve bir de Arapça yayın yapan kanalın olduğu görülmüştür. Heyet tarafından yapılan incelemede televizyonların sorunsuz bir şekilde çalıştığı görülmüş, bununla birlikte yabancı mahpusların çok çeşitli ülkelerden olması da dikkate alınarak yabancı kanal çeşitliliğinin artırılacağı değerlendirilmiştir.
75. Görüşülen mahpuslar 15 günde bir spor salonuna çıkabildiklerini belirtmişlerdir. İdare, mahpusların haftalık 1 saat spor hakkından yararlanabildiklerini ancak açık spor salonundaki tadilat sebebiyle geçici süreyle sadece kapalı spor salonundan faydalandırıldıklarını, bu yüzden de 15 günde bir spora çıkarıldıklarını ifade etmiştir. İncelenen planlamada, bir hafta açık ve bir hafta kapalı olacak şekilde her koğuşun spor gününün ve saatinin belli olduğu görülmüştür. Kapalı spor salonunda yapılan inceleme esnasında mahpusların voleybol oynadığı ve spor faaliyetleri için gerekli malzemelerin bulunduğu gözlemlenmiştir.

76. Kadın mahpusların, personel eksikliği sebebiyle, ayda 15 günde bir olacak şekilde spor salonlarından faydalandırıldıkları öğrenilmiştir. Kadın mahpuslardan bu konuyla ilgili herhangi bir şikâyet alınmamıştır.

H. Dış Dünya ile İletişim, Ziyaret ve Ailelerle Etkileşim

77. Kurumda 25 adet ankesörlü telefon ve tekli koğuşlar hariç diğer bütün koğuşlarda Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu (ACEP) Projesi kapsamında 72 adet görüntülü görüşme kabini bulunmaktadır.
78. Mahpuslar haftalık 30 dakika görüntülü görüşme yapma hakkına sahiptir. Bununla birlikte açık/kapalı görüş yapamayan mahpusların sistem üzerinden ilave olarak tanımlanan 30 dakika ile toplam 60 dakika görüntülü görüşme yapabildikleri hem İdare hem de mahpuslar tarafından ifade edilmiştir. Mahpuslar ACEP sisteminde sık sık kesintilerin yaşandığını bu sebeple aileleriyle sağlıklı bir şekilde görüşemediklerini Heyete iletmiş, buna karşılık İdare sistemin yeni olmasından kaynaklanan bazı aksaklıkların yaşanabildiğini belirtmiştir.
79. Kurumda 36 kapalı görüş kabini ile 6 açık görüş salonu bulunmaktadır. Mahpuslar, ayda 3 defa kapalı görüşe, ayda 1 defa da açık görüşe çıkabildiklerini, her mahpus için açık ve kapalı görüş süresinin ortalama 45 dakika olduğunu ifade etmiş, bu sürenin uzatılmasını talep etmiştir. İdare açık ve kapalı görüşlerin mevzuata uygun şekilde yapıldığını, en az yarım saat en fazla bir buçuk saat olacak şekilde, ziyaretçi yoğunluğu ve personel sayısı dikkate alınarak planlandığını belirtmiştir.⁹
80. Kurumda 12 avukat görüşme odası mevcuttur. Mahpuslar, avukat görüşme odasında avukatları ile görüştiklerini, bu konuda herhangi bir kısıtlamayla karşılaşmadıklarını beyan etmişlerdir. Ziyaret Heyeti tarafından avukat görüşme odalarında yapılan incelemede, odalarda kamera olmadığı ve mahpus ile avukatın konuşmasının dışarıdan duyulamadığı gözlemlenmiştir.
81. Görüşülen yabancı mahpuslar aileleriyle iletişim kurmakta bazı sorunlar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Bu sebeple herhangi bir yerden maddi destek alamadıklarını ve ihtiyaçlarını karşılayamadıklarını belirtmişlerdir. Bu sorunların, mahpusların tabi oldukları ülke konsolosluklarından bilgi alınamaması sebebiyle, yabancı telefon numaralarının sisteme kaydedilememesinden kaynaklandığı anlaşılmıştır. İdare Suriye uyruklu mahpuslar hakkında konsoloslukla iletişime geçemeseler dahi mahpusların verdikleri numaraları kabul ettiklerini ve yardımcı olmaya çalıştıklarını ifade etmiştir.

9 17/6/2005 tarihli ve 25848 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik'in 10'uncu maddesi: "Ziyaret günleri ve saatleri ile bir hükümlü ve tutuklunun görüşebileceği ziyaretçi sayısı, kurumun fiziki yapısı ve kapasitesi dikkate alınarak, kurumca belirlenir. Görüş süresi, yarım saatten az, bir buçuk saatten fazla olacak şekilde belirlenemez. Görüş süresi, görüşmenin fiilen başladığı andan itibaren işletilir. Çocuk hükümlü ve tutuklular için ziyaret süresi bir saatten az, üç saatten fazla olmamak üzere belirlenir." Mezkûr Yönetmelik'in 17'nci maddesi: "Açık ziyaretler, bir buçuk saatten fazla olmamak kaydıyla 09.00 - 17.00 saatleri arasında yaptırılır. Ziyaret süresi, görüşmenin fiilen başladığı andan itibaren işler. Çocuk hükümlü ve tutuklular için ziyaret süresi bir saatten az, üç saatten fazla olmamak üzere belirlenir."

IV. TAVSİYELER

A. Değerlendirme

82. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Kurum tarafından, Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmıştır. Bu çerçevede, Kurum Müdürünün ve Kurum personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Tavsiyeler

1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

83. Kurumda görevli personelin hizmet içi eğitim müfredatına insan hakları eğitimi, kişiler arası iletişim ile BM'nin İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi (İstanbul Protokolü) başta olmak üzere işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin eğitimlerin dâhil edilmesi,
84. Mahpuslara acil durum butonlarının kullanımını gerektiren durumlara yönelik açıklayıcı bir broşür hazırlanarak bunların dağıtımının yapılması ve bu bilgilendirme sonrasında ise buton kullanan mahpusları ikaz etme usulü yerine bu kişilerin mevcut sorunlarının ve isteklerinin anlaşılmasına yönelik bir tutumun benimsenmesi,¹⁰
85. Kurumda genel olarak sinek sorunu olduğu görüldüğünden; ilaçlama sıklığının artırılması ve daha etkili ilaçlar kullanılarak ilaçlamanın yapılması,¹¹
86. Engel durumu veya kronik hastalığı bulunan mahpusların barındırıldığı koğuşların durumlarına uygun ve günlük yaşamı kolaylaştıracak şekilde düzenlenmesi,¹²
87. Özellikle yaz günlerinde birtakım ilaçların ve yemeklerin saklanması için buzdolabının hayati önem arz etmesi sebebiyle Kurumun imkânları ölçüsünde buzdolabı alamayan mahpusların bulunduğu koğuşlara buzdolabının sağlanması,
88. Kadın mahpuslar için çamaşır kurutma makinesinin temin edilmesi,
89. Doku hasarı ve travma önleyici odalarda bulunan tuvalet taşının yumuşak bir malzemeyle kaplanması ve mahremiyetin sağlanması amacıyla kameraların tuvaletin bulunduğu alanı görmeyecek şekilde konumlandırılması veya görüntünün tuvaleti gören kısımlarının dijital olarak kapatılması gibi önlemlerin alınması,

10 TİHEK, Espiye L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, Rapor No:2023/23, Ankara, 2023, para. 98.

11 TİHEK, Afyonkarahisar 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu (2022/66), para. 88.

12 Birleşmiş Milletler, Mahpusların İslahı İçin Asgari Standart Kurallar, Kural 13: "Hapishane idareleri fiziksel, zihinsel ya da diğer engelleri olan mahpusların hapishane yaşamına eşitlik temelinde tam ve etkili bir şekilde erişimini sağlayacak makul barınma koşullarını, tam olarak sağlar ve o koşullarda düzenlemeler yapar."

90. Mahpusların aileleri tarafından gönderilen iç çamaşırı ve benzeri eşyaların gerekli kontrollerin yapılmasının ardından mahpuslara teslim edilmesi,¹³
 91. Arama odalarında sürekli olarak tek kullanımlık giyim önlüklerinin bulunması ve detaylı aramanın mevzuata uygun şekilde gerçekleştirilmesi,¹⁴
 92. Geçici koğuştta tutulan mahpusların mümkün olan en kısa sürede kendileri için en uygun koğuştlara yerleştirilmesine ve geçici koğuştta tutuldukları süre boyunca temel ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için gerekli imkânların sağlanmasına özen gösterilmesi,
 93. Mahpusların sağlık hizmeti talebine ilişkin dilekçelerinin, dilekçe kapsamında bir işlem yapılmamış olsa dahi sağlık servisi tarafından UYAP sitemine kaydının gerçekleştirilmesi,
 94. Psikososyal servisin düzenli aralıklarla mahpuslarla görüşmeler gerçekleştirilmesi, ayrıca görüşme talep eden mahpusların da makul bir süre içinde taleplerinin karşılanması,
 95. Kurumda mevcut olan kurslara daha fazla sayıda mahpusun katılımının sağlanması ve kurs çeşitliliği ile kurs sayısının artırılması, ekonomik getirisi olabilecek sanatlara mahpusların meslek edinimi kapsamında yer verilmesi,¹⁵
 96. Yabancı mahpusların uyrukları da gözetilerek kütüphanede bulunan yabancı dillerde yazılmış yayınların çeşitliliğinin artırılması yönünde çalışmalar yürütülmesi,
 97. Televizyondaki yabancı kanalların yabancı mahpusların uyrukları da gözetilerek çeşitlendirilmesi yönünde çalışmalar yürütülmesi,
- hususları tavsiye edilmektedir.

-
- 13 29/12/204 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 69'uncu maddesi: "*Kapalı ceza infaz kurumlarındaki hükümlü, iki ayda bir kez, ayrıca dinî bayram, yılbaşı veya kendi doğum günlerinde dışarıdan gönderilen ve kurum güvenliği için tehlikeli olmayan bir hediyeyi kabul etme hakkına sahiptir. Çocuk ve altmış beş yaşını tamamlamış hükümlüler ile beraberinde çocuğu bulunan kadın hükümlüler, idare ve gözlem kurulu tarafından alınacak karar doğrultusunda belirtilen zaman dilimi dışında da hediye kabul edebilir.*" Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik'in 8'inci maddesi: "*Hükümlülerin koğuşt, oda ve eklentilerinde üç çift ayakkabı, bir çift terlik, bir adet kemer ve gerektiği kadar iç çamaşırı ve çorap ile aynı tür eşyadan 6 adedi geçmeyecek ve toplamda 30 parçayı aşmayacak şekilde; başörtüsü, fular, içlik, havlu, bornoz, palto, manto, mont, cekekt, hırka, pantolon, etek, elbise, eşofman, gömlek, kazak, pijama, tişört, kravat, kaşkol, 25/11/1925 tarihli ve 671 sayılı Şapka İktisâsı Hakkında Kanuna aykırı olmayan bir adet şapka bulundurulmasına izin verilir. Hükümlüler; ceza infaz kurumu dışından getirilmesine izin verilen giyim eşyalarından eskiyenlerini, yenileriyle değiştirebilir.*" Ayrıca Anayasa Mahkemesine göre ceza infaz kurumlarının güvenliğini sağlamak için aileler tarafından tutuklu ve hükümlülere kıyafet teslimine yönelik olarak kısıtlayıcı düzenlemeler yapılması makul olmakla birlikte müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olabilmese, müdahale için seçilen aracın ceza infaz kurumunun güvenliğini sağlanması amacına ulaşabilmesi bakımından elverişli olmasına bağlıdır. Bu çerçevede Mahkeme, Kuruma teslim edilen iç çamaşırlarının uygun yöntemlerle denetlenerek mahpusa verilmemesinin kurum ile mahpus arasındaki çatışan menfaatlerin dengelenmesi çabasına girilmeden kurum güvenliğini sağlanması amacına öncelik verilmesi anlamına geleceğini, ceza infaz kurumlarının güvenliğini sağlayacak tedbirlerin alınması konusunda kamusal makamların geniş takdir yetkileri bulursa da alınacak tedbirlerin tutuklu ve hükümlülerin tutulma hâlinin gerektirdiğinin ötesinde fiziksel ve ruhsal bütünlüklerinin bozulmasına neden olmaması gerektiğini vurgulamaktadır. (Anayasa Mahkemesi, *Mehmet Erdoğan*, B.No: 2019/18371, 16/11/2022, para.16-17.)
 - 14 Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 34'üncü maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendi: "*Detaylı arama, hükümlünün utanma duygusunu ihlal etmeyecek şekilde ve görevli dışında kimsenin görmemesini sağlayacak tedbirler alınarak gerçekleştirilir. Arama sırasında hükümlüye tek kullanımlık giyim önlüğü verilir.*"
 - 15 CPT Standartları, 2. Genel Rapor'dan alıntı [CPT/Inf (92) 3], para. 47: "*Tatminkâr bir faaliyet programı (çalışma, eğitim, spor, vs.), mahkûmların iyiliği açısından çok önemlidir. Bu durum ister hüküm giymiş, ister mahkemeye çıkmayı bekleyen kişilerin bulunduğu bütün kurumlar için geçerlidir. CPT, birçok tutukevindeki faaliyetlerin çok kısıtlı olduğunu gözlemlemiştir. Özellikle mahkûmların sık sık değiştiği bu tür kurumlarda düzenli faaliyetlerin düzenlenmesini kolay bir mesele değildir. Açıkçası, hüküm giymiş mahkûmların bulunduğu kurumlarda hedeflenen türden bireye yönelik programların geliştirilmesi söz konusu olamaz.*" Konuya ilişkin Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 25.2 şu şekildedir: "*Tutuklu ve hükümlülerin yeterli kişisel ve sosyal temasta bulunabilmesi için her gün gerektiği kadar süreyle odalarının dışında zaman geçirmelerine izin verilmelidir.*"

2. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

98. Kurumda toplam kapasitenin üzerinde mahpus bulunduğu için bazı mahpusların yer yatağında yattığı, dolap sayısının yetersiz olduğu, sağlık hizmetlerine erişimde gecikme yaşanabildiği ve buna bağlı olarak Kurumdaki yaşam kalitesinin düştüğü tespit edilmiş olup bu çerçevede kalabalıklaşma¹⁶ sorununun giderilmesine yönelik çalışmaların yapılması,
99. Kurumun kapasitesi dikkate alınarak ilave psikolog görevlendirilmesinin değerlendirilmesi,¹⁷
100. İşyurtları kapsamında verilen meslek edindirme kurslarının çeşitliliğinin artırılması,
101. ACEP kapsamında kurulumu gerçekleştirilen cihazlarda teknik aksaklıkların giderilmesi yönünde çalışmalar yürütülmesi,
hususları tavsiye edilmektedir.

3. Dışişleri Bakanlığına Yönelik Tavsiye

102. Yabancı mahpusların aileleriyle iletişim kurabilmesi için verdikleri telefon numaralarının güvenlik amacıyla tabi oldukları konsolosluk tarafından teyit edilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda ilgili konsolosluga başvurulsa da geri dönüş alınamayan durumlarla karşılaşmaktadır. Bu sebeple konu hakkında Türkiye'deki tüm yabancı ülke konsolosluklarının, yabancı mahpusların mağduriyetlerinin giderilmesi için bilgilendirilmesi,¹⁸
hususları tavsiye edilmektedir.

16 "Aşırı kalabalıklaşma, CPT'nin görev alanını doğrudan ilgilendiren bir konudur. Bir cezaevindeki bütün hizmetler ve faaliyetler, planlanandan daha çok kişinin olması durumunda olumsuz yönde etkilenecektir; söz konusu tesisdeki genel yaşam kalitesi, belki de çok ciddi biçimde düşecektir. Ayrıca cezaevindeki veya cezaevinin bir bölümündeki aşırı kalabalıklaşma, fiziksel açıdan insanlık dışı veya aşağılayıcı düzeye gelebilir." Bkz. CPT, Genel Rapor, CPT/Inf (92) 3, para. 46.

17 Birleşmiş Milletler, Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar, Kural 78: "1) Kurumda mümkün olduğu kadar yeterli sayıda psikiyatr, psikolog, sosyal hizmet uzmanı, öğretmen, meslek eğitmeni bulundurulur. (...)"

18 Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 74'üncü maddesinin ikinci fıkrasının (r) bendi: "Yabancı uyruklu hükümlülerin görüşmeleri için bildirdiği telefon numaralarının, bildirilen kişilere ait olup olmadığı, ayrıca görüşmek istenen kişinin, belirtilen kişi olmadığı yönünde bir şüphe bulunması hâlinde, ilgili konsolosluk makamlarından bilgi istenir. Görüşme yapılması talep edilen telefon numaralarının kime ait olduğunu gösteren, yetkili makamlarca düzenlenmiş resmi evrakın Türkçe tercümesi, hükümlünün yasal temsilcisi veya yakınları tarafından da ibraz edilebilir."

DİYARBAKIR 2 NO.LU YÜKSEK
GÜVENLİKLİ KAPALI CEZA İNFAZ
KURUMU

ZİYARETİ RAPORU

2024/23

KISALTMALAR

AİÖK	Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi
ARDEF	Araştırma ve Değerlendirme Formu
BİSİS	Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi
BM	Birleşmiş Milletler
m ²	Metrekare
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
para.	Paragraf
SEGBİS	Ses ve Görüntülü Bilişim Sistemi
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi
YARDM	Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Müdahale

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının (ı) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 9'uncu maddesine göre: *"Yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlilerine sahip, firara karşı teknik, mekanik, elektronik ve fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları sürekli kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasların geçerli olduğu sıkı güvenlik rejimine tâbi hükümlülerin bir veya üç kişilik odalarda barındırıldıkları tesislerdir."*
5. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
6. Anılan görevin icrası kapsamında 25-26/9/2023 tarihlerinde Diyarbakır 2 No.lu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna¹ habersiz bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ... ile Kurumumuzun talebi üzerine görevlendirilen Hekim ... ve Psikolog ... yer almıştır.
7. Ziyaret, İdare ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. TİHEK Heyeti tarafından Kurum İdaresine, UÖM'e, ziyaretin amacına ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiştir. İdareden Kurum hakkında

1 Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

güncel bilgiler, Kurumun mevcut durumu, mahpusların² sayısı ve sınıflandırmalarına ilişkin bilgiler alınmıştır. İdare ile yapılan görüşmenin ardından Ziyaret Heyeti odaların bulunduğu alan ve eklentilerde incelemeler gerçekleştirmiştir. İdarenin dahli olmadan farklı gruplardan mahpusların bulunduğu odalar seçilerek buradaki mahpuslarla görüşmeler gerçekleştirilmiş ve mahpusların tutuldukları ortam yerinde gözlemlenmiştir. Heyet üyeleri tarafından görüşme gerçekleştirilen mahpuslara; TİHEK hakkında genel bilgi verilmiş, ziyaretin amacı ve kapsamı belirtilmiş, gizliliğe riayet edilerek rapor hazırlanacağı hususu aktarılmıştır. Görüşmeler sırasında infaz ve koruma memurları ile diğer idari personel odalarda bulunmamıştır. Buradaki görüşmelerin ardından sağlık servisi, psikososyal servis, manevi rehberlik servisi, kütüphane, kamera odası, çamaşırhane, kantin, açık ve kapalı görüş alanları, avukat görüşme odaları, ziyaretçi odaları, açık ve kapalı spor salonları ziyaret edilmiştir. Ziyaret bitiminde İdare ile son bir toplantı yapılmış; ilk tespit ve gözlemler paylaşılmış, ziyaret sonrası hazırlanacak raporun İdare ve ilgili kurumlarla paylaşılarak tavsiyelerin takip edileceği ve takip ziyareti de yapılabileceği bilgisi verilmiş, ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.

8. Bu rapor, 9/1/2023 tarihli ve 2023/03 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu kararı ve Başkanlık makamının 21/9/2023 tarihli ve 26984 sayılı oluruna istinaden 25- 26/9/2023 tarihlerinde Diyarbakır 2 No.lu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. GENEL BİLGİLER

A. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

9. Diyarbakır il merkezine 16 kilometre mesafede bulunan ve 8/9/2020 tarihinde hizmete açılan Kurum, 31.385 m²'lik açık alan üzerine inşa edilmiş olup 22.345 m² kapalı alana sahiptir.
10. Kurumun da içerisinde bulunduğu Diyarbakır Ceza İnfaz Kurumları Kampüsüne ulaşımın, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi tarafından toplu taşıma araçları ile sağlandığı; her gün 08.00-17.00 saatleri arasında 15 dakikada bir, 17.00-23.00 saatleri arasında ise 30 dakikada bir servis hizmeti verildiği öğrenilmiştir. Ayrıca kampüs girişinde taksi durağının olduğu görülmüştür.
11. Kuruma, BM İşkenceyi ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezayı Önleme Alt Komitesi (SPT) tarafından da 9/9/2022 tarihinde bir izleme ziyareti gerçekleştirildiği ancak ziyarete ilişkin henüz bir rapor yayımlanmadığı veya Kuruma herhangi bir dönüşte bulunulmadığı öğrenilmiştir.

2 Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hükümlülükleri ifade etmektedir.

B. Kurum Personeli

12. Kurumda 217 personel³ görev yapmakta olup personelin çoğunluğu lisans mezunudur⁴. Personelin ünvan ve sayı dağılımı ise aşağıdaki gibidir:

ÜN VAN	KADIN	ERKEK	MEVCUT PERSONEL SAYISI
Kurum Müdürü	-	1	1
Kurum İkinci Müdürü	-	1	1
İdare Memuru	1	1	2
Öğretmen	1	1	2
Psikolog	2	-	2
Diş Hekimi	1	-	1
Bilgisayar İşletmeni	1	1	2
Cezaevi Kâtabi	1	-	1
Memur	1	2	3
Sağlık Memuru	1	-	1
İnfaz ve Koruma Başmemuru	-	7	7
İnfaz ve Koruma Memuru	6	188	194
TOPLAM	15	202	217

13. Kurum İdaresi ile yapılan görüşmede sağlık memuru sayısının yeterli olmadığı ifade edilmiştir.
14. Kurumda gündüz ve dördü vardiya sistemi⁵ olmak üzere iki farklı mesai tipi uygulanmaktadır. Gündüz mesai sisteminde; vardiya sisteminde görevlendirilenlerin dışında kalan diğer personel 08.00 – 17.00 saatleri arasında çalışmaktadır. Vardiya sisteminde görevli personel ise 08.00 – 20.00 ile 20.00 – 08.00 saatleri arasında çalışmaktadır.
15. Kurumda görev yapan personelin belirli dönemlerde Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne planlanan, yüz yüze veya çevrim içi şekilde sunulan farklı konularda eğitimlere katıldığı ifade edilmiştir. Kurum personelinin 2020 yılında; Psikososyal Servis Araştırma ve Değerlendirme Formu (ARDEF) – Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi (BİSİS), Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Müdahale (YARDM), Emanet Para ve Kıymetli Eşya İşlemleri Eğitimi, Liderlik ve Yöneticilik, ARDEF- BİSİS Mahkûm Kabul eğitimlerine; 2021 yılında, Firar ve Firar Girişimlerini Önleme, Ceza Tehiri ve Bulaşıcı Hastalıklar Sağlık Uygulamaları, İyi Hal Uygulamaları, Asayiş ve İyi Hal Uygulamaları, Kuruma Kabul İşlemleri, Personel Disiplin İşlemleri, Hükümlü Disiplin İşlemleri, Emanet Eşya İşlemleri, Ceza İnfaz Sisteminin Uluslararası ve Avrupa

3 Kurumda 3 sözleşmeli, 214 kadrolu personel bulunmaktadır.

4 Personelin eğitim durumuna göre dağılımı; 2 yüksek lisans mezunu, 123 lisans mezunu, 70 ön lisans mezunu, 22 lise mezunu şeklindedir.

5 Dördü vardiya; 08.00 - 20.00 arası çalışan personelin 24 saat dinlendiği; 20.00 - 08.00 arası gece çalışan personelin ise 48 saat dinlendiği çalışma sistemini ifade eder.

Birliği Standartlarına Uyum Kılavuzu Eğitimi (CARE AB Projesi), İşyurtları Eğitimi, Ziyaret Kabul İşlemleri, Eşik Puan ve Erken İyileşme Uygulamaları eğitimlerine; 2022 yılında, Mesleki ve Resmi Yazışma Kuralları, Telefonla Görüşürme İşlemleri, Manevi Rehberlik İşlemleri, Pozitif Psikoterapi Temelli Psikolojik Eğitim ile İlk Yardım Eğitimi, İnsan Hakları Eğitim Programı, Mektup Okuma İşlemleri, Mesleki Müdahale Teknik ve Taktikleri ve Firar Önleme eğitimlerine; 2023 yılının başından ziyaret tarihine kadar olan süreçte ise İntihar ve İntihar Önleme Eğitimi ile Acil Durum ve Kriz Yönetimi eğitimlerine katıldığı tespit edilmiştir.

16. Kurum tarafından gönderilen bilgi-belgeden Kurum personelinin, hassas gruplara yaklaşım konusunda herhangi bir eğitim almadığı görülmüş, personelle yapılan görüşmelerde de bu tarz bir eğitime ihtiyaç duyulduğu ifade edilmiştir.

C. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

17. Ziyaret tarihinde Kurumda filelen tutulmakta olan 257 hükümlü, 67 tutuklu ve 50 hükümlü olmak üzere toplam 374 mahpus olduğu bilgisi edinilmiştir. Bu mahpuslardan 13'ü yabancı⁶ uyrukludur. Mahpusların hepsi erkek olup ziyaret tarihinde çocuk mahpus bulunmamaktadır.
18. Kurum genelinde ziyaret tarihinde kronik rahatsızlıkları olan 84 mahpus⁷ bulunduğu öğrenilmiştir.

III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. Fiziksel Koşullar

19. A, B ve C olmak üzere birbirine bağlantılı 3 bloktan oluşan ve 2 katlı olarak inşa edilen Kurumun 485 kişilik kapasiteye sahip olduğu öğrenilmiştir.
20. Kurumda, 107 adet tek kişilik, 126 adet üç kişilik odanın yanı sıra 2 adet geçici oda ve 5 adet disiplin odası⁸ mevcuttur.
21. Odaların ve havalandırma bahçelerinin alanlarını içeren tablo aşağıdaki gibidir:

Tek Kişilik Odaların Yaşam Alanı	12 m ²
Tek Kişilik Odaların Tuvalet/Banyo Alanı	2,6 m ²
Tek Kişilik Odaların Havalandırma Bahçesi	23,5 m ²
Üç Kişilik Odaların Yaşam Alanı	21 m ²
Üç Kişilik Odaların Yatma Alanı	19,5 m ²
Üç Kişilik Odaların Tuvalet/Banyo Alanı	2,6 m ²
Üç Kişilik Odaların Havalandırma Bahçesi	32,6 m ²
Yumuşak Odaların Alanı	15,5 m ²
Disiplin Odalarının Alanı	12,5 m ²
Disiplin Odalarının Tuvalet/Banyo Alanı	2,6 m ²

6 1 Irak, 12 Suriye uyruklu yabancı mahpus bulunmaktadır.

7 Söz konusu kronik rahatsızlıkların dağılımı; 13 kalp, 6 tansiyon, 7 diyabet, 6 epilepsi, 2 Hepatit B, 1 Hepatit C, 1 Kanser, 32 ruhsal hastalıklar (bipolar, psikoz, şizofreni, kişilik bozukluğu, duygu durum bozukluğu), 1 işitme kaybı, 4 migren, 1 nöropatik ağrı, 2 fiziksel engelli, 1 tembel bağırsak sendromu, 5 astım, 2 kronik bronşit şeklindedir.

8 Hücreye koyma cezasının infaz edildiği oda.

22. Tek kişilik odalarda genel olarak birer adet demir karyola ve dolap, plastik masa ve sandalye ile evye, musluk bataryası ve tezgâhtan oluşan küçük bir mutfak alanı mevcuttur. Odaların çoğunda, mahpusların kantinden satın almak suretiyle edindiği televizyon ve vantilatörün olduğu görülmüştür. Odalarda ayrı bir bölümde tuvalet ve banyo alanı bulunmaktadır. Tek kişilik odalarda oda içinde kamera olmadığı, yalnızca havalandırma bahçelerinde kamera bulunduğu görülmüştür.
23. Tek kişilik odalardan bir tanesi engelli odası⁹ olarak tasarlanmış; odadaki mutfak evyesi, lavabo, ayna ve banyo bataryası diğer odalara göre daha alçakta konumlandırılmıştır. Ayrıca diğerlerinden farklı olarak bu odadaki tuvalet, alafranga tarzda tercih edilmiş ve hem tuvaletin hem de lavabonun yanında tutunma barlarının duvara monte edildiği görülmüştür.
24. İki katlı şekilde inşa edilen 3 kişilik odaların üst katında üçer adet demir karyola ve demir dolap bulunduğu; ortak yaşam alanı olarak tasarlanan alt katta ise mutfak alanı, tuvalet ve banyo ile 1 adet plastik masa ve 3 adet plastik sandalye olduğu görülmüştür. Üç kişilik odalarda üst katta kamera bulunmamakta; ortak yaşam alanı olan alt katta ise koğuş kapılarının hemen üstünde ve havalandırma bahçelerinde birer adet kamera bulunmaktadır.
25. Odaların hepsinde, oda kapılarının hemen yanına konumlandırılmış şekilde acil durum butonları mevcuttur. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede acil çağrı butonlarının çalışır vaziyette olduğu görülmüştür. Görevli personel tarafından, mahpusların acil durum butonlarını genelde dilekçelerinin akıbetini öğrenmek, kantin fişi vermek, deterjan istemek vb. durumlar için amacı dışında kullandığı belirtilmiştir.
26. Kurumda her koğuşa ait havalandırma bahçesi bulunmaktadır. Havalandırma bahçesi kapılarının sabah saat 07.00'de açıldığı, akşam ise havanın kararmasından bir saat önce kapatıldığı ifade edilmiş; sisli ve görüş mesafesinin azaldığı durumlarda kapıların, İdare tarafından uygun görülen herhangi bir saatte de kapatılabileceği belirtilmiştir.
27. İnfaz rejimi nedeniyle tekli koğuşlarda kalan, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası alan mahpusların havalandırma bahçesine çıkış saatleri ise Kurum İdare ve Gözlem Kurulu kararı ile belirlenmektedir. Bu mahpusların, bahsedilen kararlardaki saat aralıklarında havalandırma bahçesinden faydalandığı beyan edilmiştir. Görüşülen mahpuslardan havalandırma bahçesinden faydandırılma konusunda herhangi bir şikâyet alınmamıştır.
28. Kuruma kabulü yapılan mahpusların kalıcı koğuşları belirlenene kadar geçici odaya yerleştirildikleri ve burada en fazla 1 gün süreyle tutuldukları dile getirilmiştir.
29. Geçici odaların birinde 5 ranza, 7 dolap, 1 masa, 3 sandalye; diğerinde ise 4 ranza, 4 dolap ve 1 masa bulunmaktadır. Her iki odada da 1 tuvalet, 1 lavabo ve mahpusların kendine zarar vermesini önleyecek şekilde duvara gömme şekilde tasarlanmış duş bölmesi mevcuttur.

9 BM Engelli Hakları Sözleşmesi madde 14: "Taraf Devletler engelli kişiler eğer herhangi bir süreç sonunda özgürlüklerinden mahrum edildiyse; bunun diğer bireylerle eşit koşullar altında yapılmasını; engellilerin uluslararası insan hakları hukukuna uygun olarak güvencelere sahip olmasını ve makul düzenlemeye ilişkin hükümler dâhil olmak üzere Sözleşme'nin hedefleri ve ilkeleriyle uyumlu muamele görmesini sağlar."

Odaların havalandırması ve doğal aydınlatması, tavana yakın şekilde yerleştirilen demir parmaklıklı vasistas pencerelerle sağlanmaktadır. Ziyaret tarihinde odaların temiz ve havadar olduğu gözlenmiştir. Ziyaret tarihinde ranzalarda yatak olmadığı görülmüş; görevli personel tarafından yatakların, gelen mahpusa zimmetli şekilde odaya yerleşmeden hemen önce verildiği ifade edilmiştir.

30. Kurumda hücreye koyma disiplin cezasının infaz edildiği odalarda ise birer adet demir yatak ve dolap ile ayrı bir bölümde tuvalet, lavabo ve duş alanı bulunmaktadır. İncelenen "T1" numaralı disiplin odasında; odanın pencere camının kırıldığı ve cam kırıklarının, ziyaret tarihinde temizlenmemiş olduğu; oda tuvalet ve banyosunun da kirli halde bulunduğu görülmüştür. Disiplin odalarını gösterir kamera bulunmadığından Ziyaret Heyeti tarafından söz konusu camın kırılmasına ilişkin herhangi bir izleme yapılamamıştır.
31. Kurumda 2 doku hasarı ve travma önleyici oda¹⁰ mevcuttur. Ziyaret Heyeti tarafından yumuşak odalarda yapılan incelemede; oda kapılarının iç kısmı da dâhil olmak üzere odaların tamamen yumuşak malzeme ile kaplandığı görülmüştür. Odalarda, birer adet zeminin altına doğru ilerleyen plastik boru şeklinde (tuvalet taşı olmayan) tuvalet bulunmaktadır. Sifon ya da tuvaleti temizlemek için herhangi bir sistem bulunmadığı gözlenmiştir.
32. Her odada odaların karşılıklı iki ucunda, tavana monte edilmiş halde ikişer adet kamera bulunmaktadır. Kamera kayıtlarının incelenmesi sonucunda, kameraların tuvalet kısımlarını gördüğü tespit edilmiştir.
33. Havalandırma ve doğal aydınlatma; tavana yakın şekilde konumlandırılmış, dışarıdan demir parmaklıklı, dağılmayan cam özellikli vasistas pencereyle sağlanmaktadır. Tavanda ayrıca bir havalandırma menfezi de mevcuttur. Odalardaki yapay aydınlatma ise tavana gömme şekilde yerleştirilen led lambalar aracılığıyla sağlanmaktadır.
34. Odalarda çağrı butonunun bulunduğu görülmüş, Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede çağrı butonlarının çalışır vaziyette olduğu anlaşılmıştır.
35. Ziyaret tarihinde odaların temiz olmadığı görülmüş özellikle odalardan birinde ağır ve kötü bir koku olduğu anlaşılmıştır.
36. Görevli personel tarafından yumuşak odanın uzun süredir kullanılmadığı; kullanılması halinde de mahpusun odada tutulması hususunda sabit bir süre olmadığı ancak görevli infaz ve koruma memuru tarafından her 15-20 dakikada bir yumuşak odaya konulan mahpusun kontrol edildiği ifade edilmiştir. Buna ek olarak içerisinde mahpus bulunması halinde yumuşak odaların, merkez kontrol biriminde görevli vardiya personeli tarafından da kameralardan anlık şekilde izlendiği belirtilmiştir.
37. Ziyaret Heyeti tarafından yumuşak odada tutulanların kaydına dair defter incelenmiş; defterin düzenli şekilde tutulduğu ve kayıtlara göre odanın en son 18/4/2023 tarihinde kullanıldığı tespit

10 "Yumuşak oda" veya "süngerli oda" olarak da bilinmektedir.

edilmiştir. Defterde, mahpusların yumuşak odaya alınma sebepleriyle ilgili “oda kapı ve duvarlarına vurduğu için”, “kendine zarar verme” ve “agresiflik” gibi gerekçeler yazılmıştır.

38. Yumuşak odanın kullanıldığı tarihlerin, Kurumdaki kameraların kayıt saklama süresi olan 6 aylık süreyi aşması dolayısıyla Ziyaret Heyeti tarafından odaların kullanımına dair kamera kaydı izlemesi yapılamamıştır.
39. Ziyaret tarihinde Kurumda İnternet Protokolü (IP) sistemine entegre şekilde çalışan 649 adet kamera bulunduğu belirtilmiştir.
40. Güvenlik kameralarından gelen görüntüyü kaydeden DVR¹¹ cihazının özelliğine göre değişmekle birlikte kamera kayıtlarının ortalama 6 ay geriye dönük olarak saklandığı belirtilmiş; Ziyaret Heyeti tarafından merkez kontrol biriminde yapılan incelemede de bu husus teyit edilmiştir.
41. Kurumun suyunun önceden 6 adet artezyen kuyusundan gelen suyun arıtılmasıyla elde edildiği, yapılan çalışmalar neticesinde artık şebeke suyu kullanıldığı ve artezyen kuyularının kapatıldığı ifade edilmiştir.
42. İdare tarafından odalara su dağıtımının, oda girişlerindeki su sayaçları ve otomasyon sistemi ile sağlandığı, ziyaret tarihinde mahpusların günlük 200 litre soğuk ve 80 litre sıcak su kotasına sahip olduğu bilgisi verilmiştir. Kurumun sıcak su ihtiyacının Diyarbakır Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından merkezi doğalgaz sistemi ile sağlandığı öğrenilmiştir. Ziyaret tarihinde Kurumun otomasyon sisteminin bozuk olması sebebiyle mahpuslara herhangi bir su kotasının uygulanmadığı belirtilmiştir.
43. Bire bir görüşme sağlanan bazı mahpuslar tarafından soğuk su konusunda sorun yaşamadıkları ancak sıcak suyun sık sık kesildiği ifade edilmiştir. Durum, son görüşme esnasında İdareye iletilmiş; zaman zaman arızaların yaşanabildiği ve gerekli onarımın yapılması süresince suların kesilebildiği ancak bunun dışında da Diyarbakır ilinin yazın çok sıcak olması sonucu yaşanan kuraklık nedeniyle su kesintilerinin olabildiği dile getirilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemelerde ziyaret tarihinde sıcak suyun aktığı görülmüştür.
44. Kurumda odaların temizliği, odada kalan mahpuslar tarafından yapılmaktadır. Pandemi döneminin başından ziyaret tarihinden bir ay öncesine kadar haftalık olarak temel temizlik malzemelerinin (sabun, yüzey temizleyici, bulaşık deterjanı ve çamaşır suyu) Kurum tarafından ücretsiz verildiği ancak artık mahpuslar tarafından kantinden satın alındığı hem Kurum İdaresi hem de görüşülen mahpuslar tarafından dile getirilmiştir. Ayrıca Kurum İdaresi tarafından maddi durumunun iyi olmadığını, Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüklerinin durum göster belgeleriyle ispatlayan mahpusların ihtiyaç duyduğu temizlik malzemelerinin, Kurum tarafından karşılanmaya devam edildiği bilgisi eklenmiştir.
45. Kireç çözücü, çamaşır suyu gibi kimyasal maddelerin Kurum İdaresinin kontrolünde kullanıldığı ve odalarda bulundurulmasına müsaade edilmediği ifade edilmiş; ziyaret anında

11 Güvenlik kameraları üzerinden gelen görüntüyü kayıt altına alabilen cihazlara Dijital Kayıt Cihazı (DVR) adı verilmektedir.

odaların dışında hemen kapı girişinde kireç çözücü ve çamaşır suyunun ambalajında tutulduğu görülmüş ve odalara talep halinde, yarım çay bardağı kadar verildiği belirtilmiştir.

46. Kurumda İşyurdu Müdürlüğü tarafından işletilen Çamaşır Yıkama ve Kurutma Atölyesi mevcut olup haftanın 2 günü hizmet veren atölyede, 3 adet çamaşır makinesi ile 3 adet çamaşır kurutma makinesi bulunmaktadır. Ziyaret tarihinde, deterjan ve yumuşatıcı işyurduna ait olmak üzere bir file çamaşırın; 20 TL bedel karşılığında yıkanıp kurutulduğu ifade edilmiştir.
47. Kurumda Halk Eğitim Merkezinden gelen usta öğretici berber tarafından saç-sakal kesim kursunun verildiği bir atölye bulunmaktadır. Atölyede her biri lavabolu olan 4 tezgah olduğu, atölyenin genel itibarıyla temiz ve düzenli tutulduğu, atölyede kullanılan ürünlerin dezenfekte edilebilmesi için otoklav makinesinin de bulunduğu görülmüştür.
48. Kurumun, aynı kampüste yer alan Diyarbakır Açık Ceza İnfaz Kurumunun merkezi doğalgaz sistemi ile ısındığı bilgisi verilmiştir. Tek kişilik odalarda birer adet, üç kişilik odalarda ise her katta bir adet olacak şekilde kalorifer petekleri konumlandırılmıştır. Yine bloklarda, Kurumun ziyaret edilen tüm eklentilerinde kalorifer peteklerinin olduğu ve odaların konumlandırıldığı koridor boyunca kalorifer peteklerinin bulunduğu görülmüştür. Mahpuslarla yapılan bire bir görüşmelerde ısınma konusunda sorun yaşamadıkları öğrenilmiştir.
49. Ziyaret tarihinde incelenen belgelerden, dışarıdan hizmet alımıyla Kurum genelinde 2023 yılı boyunca her ay düzenli olarak haşere ve kemirgenlere karşı ilaçlama yapıldığı ve Kurumun en son 8/9/2023 tarihinde ilaçlandığı anlaşılmıştır.
50. Kurum odalarında, koridorlarında ve eklentilerinde yangın sensörlerinin tavana monte edilmiş olduğu görülmüştür. Tüm blokların tavanına, yangın çıkması halinde suyun hızlı bir şekilde Kurum içerisinde iletilmesini sağlayacak yangın tesisat boruları yerleştirilmiştir. Ayrıca koridorların başında, içinde yangın tüpleri olan ve olası bir yangın durumunda yapılması gerekenlerin yazılı olduğu yangın teçhizat dolapları mevcuttur.

B. Yönetim, Personelin Tutumu ve Şikâyet Prosedürleri

51. Görevli personel tarafından mahpusların Kuruma ilk kabullerinin yapılması esnasında kişinin kaba üst araması ve kimlik doğrulamasıyla birlikte UYAP'a gerekli kayıtlarının yapıldığı, ardından mahpusun üst arama odasına alındığı ve mevzuata¹² uygun şekilde detaylı üst aramasının

12 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Arama, güvenlik tatbikatı ve sayım" başlıklı 34'üncü maddesinin ikinci fıkrasına göre; " a) Detaylı arama, hükümlünün utanma duygusunu ihlal etmeyecek şekilde ve görevli dışında kimsenin görmemesini sağlayacak tedbirler alınarak gerçekleştirilir. Arama sırasında hükümlüye tek kullanımlık giyim önlüğü verilir.

b) Arama sırasında önce bedenün üst kısmındaki giysiler çıkartılır, bedenün alt kısmındaki giysiler üst kısmındaki giysiler giyildikten sonra çıkartılır. Bu giysiler de mutlaka aranır.

c) Detaylı arama sırasında bedene dokunulmaması için gerekli özen gösterilir ve görevli tarafından eldiven kullanılır. Aranılan kişinin beden çukurlarında bir şeyin bulunduğu dair makul ve ciddi emarelerin bulunması hâlinde öncelikle, hükümlüden madde veya eşyanın kendisi tarafından çıkartılması istenir, aksi hâlde bunun zor kullanılarak gerçekleştirileceği bildirilir. Beden çukurlarındaki arama, cezaevi tabibi tarafından yerine getirilir.

ç) Detaylı arama, mümkün olan en kısa süre içinde bitirilir ve işlem tutanağa bağlanır, tutanakta arama yapan görevliler ile hükümlünün imzası bulunur. Hükümlünün imzadan kaçınması hâlinde bu durum tutanağa geçirilir."

tamamlandığı, arama esnasında personelin mutlaka eldiven kullandığı ve mahpusa tek kullanımlık önlük verildiği; bu esnada mahpusun çıkarmış olduğu kıyafetlerin X-Ray cihazından geçirildiği, varsa mahpusun yanında getirdiği diğer eşyanın da yine X-Ray cihazından geçirildiği ve el dedektörü ile arandığı, sinyal vermemesi halinde mahpusa teslim edildiği bilgisi paylaşılmıştır.

52. İlk kabul biriminde mahpuslara yatak, nevresim takımı, yastık, battaniye, plastik sandalye ve mutfak malzemelerinin verildiği ayrıca bu malzemelerin yıpranması halinde de eskiyenlerin alınarak yeni eşyanın ilgili mahpusa teslim edildiği ifade edilmiştir.
53. Ziyaret Heyeti tarafından kamera kayıtlarının izlenmesi esnasında rastgele seçilen bir mahpusun Kuruma ilk kabul edildiği anın görüntüleri incelenmiş; sürecin mevzuata uygun ve personelin ifadesiyle uyumlu şekilde yürütüldüğü görülmüştür. Bire bir görüşme sağlanan mahpuslar tarafından da detaylı arama esnasında kendilerine tek kullanımlık önlük verildiği ifade edilmiştir.
54. Bunlara ek olarak mahpus haklarına dair bilgileri içeren "Tutuklu-Hükümlü El Kitabı"nın da Kuruma gelen mahpuslara, ilk kabul birimi tarafından imza karşılığında verildiği beyan edilmiş; Tutuklu-Hükümlü El Kitabı'nın Türkçe, İngilizce ve Arapça dillerinde örneklerinin bulunduğu görülmüştür. Ancak bire bir görüşme sağlanan yabancı uyruklu mahpuslardan hiçbirine el kitabının verilmediği anlaşılmıştır.
55. Kurumda sabah 08.00 ve akşam saat 20.00'de olmak üzere günde 2 defa sayım yapıldığı; sayımın, odada bulunanların kontrolü yapıldıktan sonra sayım cetveline işlenmesi ile tamamlandığı bilgisi verilmiştir.
56. İdare tarafından her ay, 1 defa jandarma personeli tarafından 1 defa da infaz ve koruma memurları tarafından olmak üzere toplam 2 defa tüm odalarda arama yapıldığı belirtilmiştir¹³.
57. Mahpuslar tarafından verilen dilekçelerin, odaların bulunduğu bloktan sorumlu olan personel tarafından sabah sayımı esnasında teslim alındığı; dilekçelerin başmemurluğa getirildikten sonra nöbetçi müdür tarafından ilgili birimlere havalesinin yapıldığı, nihayetinde de dilekçelere sayı numarası verilerek UYAP üzerinden ilgili makamlara gönderildiği ifade edilmiştir.
58. Kurum Müdürü ile görüşmek isteyen mahpusların dilekçelerine yazılı cevap verilmesi gereken durumlarda ise Kurum Nöbetçi Müdürü tarafından müdür görüşü yapılarak cevap verildiği, ilgili makamlara gönderilen dilekçelerle ilgili de gönderim yapılan evrak sayı ve tarihinin imza karşılığında dilekçe sahibi mahpusa tebliğ edildiği dile getirilmiştir.
59. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde de Kurum dışı dilekçelerde, ilgisine gönderildikten sonra dilekçelerine ilişkin takip numarasının kendilerine bildirildiği ve dilekçelerinin ilgili makamlara gönderilmesinde sorun yaşamadıkları beyan edilmiştir. Ancak görüşme sağlanan mahpuslar tarafından Kurum içi dilekçelerinin akıbetiyle ilgili personelden bilgi alamadıkları, bazen de Kurum içi talep ve şikâyetlerini dile getirdikleri dilekçelerin kaybolduğu ileri sürülmüştür. Konu,

13 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Arama" başlıklı 36'ncı maddesine göre; "(1) Kurumlarda, odalar ve eklentilerinde, hükümlülerin üst ve eşyasında habersiz olarak her zaman arama yapılabilir. Her ay bir kez mutlaka arama yapılır."

son görüşme esnasında dile getirilmiş ve Kurum İdaresi tarafından Kurum içi dilekçelere ilişkin özel bir kayıt sisteminin olmadığı bilgisi verilmiştir.

60. A ve C bloklarında duvarda birer adet dilek ve şikâyet kutusunun olduğu görülmüş; ziyaret tarihine kadar kutulara bırakılan herhangi bir dilek veya şikâyet yazısı olmadığı görevli personel tarafından ifade edilmiştir.
61. Kurumda aynı uyruklu olup aynı dili konuşan yabancı uyruklu mahpusların, suç grupları dikkate alınmak suretiyle infaz durumlarına göre en fazla 3 kişi olacak şekilde aynı koğuşa yerleştirilebildiği ifade edilmiştir. Mahpusların odalara yerleşiminin mevzuata¹⁴ uygun olarak hükümlülük süreleri ve suç türlerine göre gruplandırıldığı görülmüştür.
62. İdare tarafından son 1 yıl içerisinde işkence ve kötü muamele iddiasıyla Kuruma başvuran 3 mahpus bulunduğu bilgisi verilmiştir.¹⁵

C. Beslenme

63. Mahpuslara sabah, öğle ve akşam olmak üzere günde 3 öğün yemek verilmektedir. İdare tarafından yemeklerin günlük iaşe bedeli kapsamında, aynı kampüs içerisinde bulunan Diyarbakır Açık Ceza İnfaz Kurumunda pişirilerek getirildiği; yemeklerin miktarı ve çeşitliliğine önem verildiği ve bir kişinin günlük olarak alması gereken kalori ihtiyacı gözetilerek hazırlandığı belirtilmiştir.
64. İdare tarafından özel beslenme ihtiyacı olan mahpuslar¹⁶ için durumlarına uygun yemeklerin hazırlandığı ifade edilmiş; diyet listeleri doğrultusunda kişiye özel şekilde hazırlanan yemeklerin, sefer tasları aracılığıyla Kuruma gönderildiği ve ilgili mahpuslara aynı şekilde dağıtımının

14 5275 sayılı Kanun'un "Hükümlülerin gruplandırılması" başlıklı 24'üncü maddesine göre " (1) Hükümlüler;

a) İlk defa suç işleyenler, mükerrirler, itiyadî suçlular veya suç işlemeyi meslek edinenler,

b) Akli ve bedensel durumları nedeniyle veya yaşları itibarıyla özel bir infaz rejimine tâbi tutulması gerekenler,

c) Tehlike hâli taşıyanlar,

d) Terör suçlular,

e) Suç örgütlerine veya çıkar amaçlı suç örgütlerine mensup olan suçlular, gibi gruplara ayrılırlar.

(2) Hükümlüler ayrıca yaşları, hükümlülük süreleri ve suç türleri itibarıyla da gruplandırılırlar."

15 Kurumdan söz konusu mahpusların şikâyet dilekçeleri talep edilmiştir. Şikâyet dilekçesi sunan mahpuslardan ilki tarafından kronik kalp yetmezliği rahatsızlığı olduğu ve her ay kullandığı iğne tedavisinin yapılmadığı iddia edilmektedir. Ziyaret raporunun hazırlanması sürecinde gelen bilgi-belgeden; iğne tedavisinin, mahpusun sekinin yapıldığı Diyarbakır Gazi Yaşargil Eğitim ve Araştırma Hastanesinde görevli uzman hekim tarafından sonlandırıldığı görülmüştür. İkinci mahpus tarafından ise tek kişilik odada kaldığı, aynı havalandırma bahçesini paylaştığı diğer tek kişilik odalarda kalan mahpuslarla hasımlığının olduğu ve koğuşunun değiştirilmesini talep ettiği ancak dilekçelerinin işleme alınmadığı, nakil talebinin kabul edilmediği, Kurumun görüntülü görüşme imkânına sahip olmadığı ve kendisine psikolojik baskı yapılarak suça sürüklendiği gibi iddiaları içeren çok sayıda şikâyet dilekçesinin verildiği görülmüş; dilekçelerin tamamı hakkında Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından soruşturmaya yer olmadığına dair karar verilmiştir. İnfaz ve koruma memurları tarafından 27/6/2022 tarihinde yumuşak odada darp edildiği iddiasını içeren son dilekçeye ilişkin olarak, kamera kayıtları 6 aylık kayıt saklama süresini aştığından Ziyaret Heyeti tarafından olaya ilişkin herhangi bir izleme yapılamamış olup Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından konuya ilişkin yürütülen soruşturma neticesinde, kovuşturma yapılmasına yer olmadığına dair karar verildiği görülmüştür.

16 Ziyaret tarihinde 1 Çölyak, 2 Kısa Bağırsak Sendromu, 5 Diyabetik, 4 Vejetaryen, 3 Dispepsi, 12 tuzsuz/yağsız, 7 Reflü/Ülser, 2 protein diyet olmak üzere 36 mahpusun özel beslenmeye gereksinim duyduğu; bunlara ek olarak 1 mahpusun kalsiyumdan zengin beslenmesi gerektiği ve 4 mahpusun da raporları çerçevesinde posalı ek gıda tükettiği öğrenilmiştir.

yapıldığı bilgisi verilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmeler esnasında da diyet yemek tüketen mahpuslara gönderilen sefer tasları görülmüştür.

65. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından sürekli aynı yemeklerin çıktığı ve yemeklerin lezzetli olmadığı iddia edilmiştir. İddialar üzerine aylık yemek listeleri incelenmiş, çıkan yemeklerin farklı olduğu tespit edilmiştir.
66. Ziyaret tarihinde öğle yemekleri Kurum personeliyle birlikte yenilmiş ve Kurum personeli ile mahpusların aynı yemekleri tükettiği görülmüştür. Yenilen yemeklerin lezzeti ve doyuruculuğu Ziyaret Heyeti tarafından yeterli bulunmuştur.
67. Kurum kantininde 365 çeşit ürünün satıldığı anlaşılmıştır. Kantin içerisinde süt ürünlerinin konulduğu 2 soğuk hava deposu olduğu ve ürünlerin temiz, düzenli ve uygun koşullarda muhafaza edildiği gözlenmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından kantin genelinde yapılan incelemede ürün çeşitliliğinin yeterli olduğu görülmüş, son kullanma/tüketim tarihi geçmiş ürüne rastlanılmamıştır.
68. Görevli personel tarafından kantinde satılan ürünlerin güncel fiyat listesinin aylık olarak hazırlandığı, odalara dağıtıldığı ve merkezi yayın sistemi ile yayınlandığı ifade edilmiş, bu bir aylık süre içinde değişen fiyatların da mahpuslara ayrıca bildirildiği belirtilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından kantinde satılan ürünlerin fiyat listesi incelenmiş, ürün fiyatlarının piyasa ile uyumlu olduğu tespit edilmiştir.
69. İdare tarafından ziyaret tarihinden önceki son su analizinin 19/7/2023 tarihinde yaptırıldığı ifade edilmiş; Diyarbakır Halk Sağlığı Laboratuvarı tarafından hazırlanan 21/7/2023 tarihli analiz raporuna göre Kurumda kullanılan şebeke suyunun, "17/2/2005 tarihli ve 25730 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik'e göre uygun" olduğu tespit edilmiştir.
70. İdare tarafından şebeke suyunun içilebilir olduğu dolayısıyla içme suyu ihtiyacının şebeke suyuyla karşılandığı; buna ek olarak mahpusların, kantinden de pet şişe su temin edebildikleri bilgisi paylaşılmıştır.

D. Sağlık Hizmetleri

71. Kurumda Diyarbakır Kayapınar İlçe Sağlık Müdürlüğü tarafından görevlendirilen bir aile hekimi bulunmakta; pazartesi ve çarşamba günleri sabah 9.00-12.00 saatleri arasında yine aile hekimliğine bağlı bir hemşire ile birlikte hizmet vermektedir¹⁷.
72. Hem görüşme sağlanan mahpuslar hem de görevli personel tarafından hekimin iki gün ve yarı zamanlı olarak yürüttüğü çalışma saatlerinin yetersiz olduğu, muayene ve tedavilerin aksadığı ifade edilmiş; konuya ilişkin 19/9/2023 tarihli yazıyla hekimin haftanın üç günü, yarı zamanlı olacak şekilde görevlendirilmesinin Diyarbakır Kayapınar İlçe Sağlık Müdürlüğünden talep

17 Ziyaret tarihinden geriye doğru son 1 yıl içerisinde; sağlık biriminde yapılan toplam muayene sayısının 2960, sağlık birimi tarafından gerçekleştirilen toplam hastaneye sevk sayısının 1984 ve Kurum tarafından mahpuslara temin edilen reçete sayısının 2730 olduğu bilgisi verilmiştir.

edildiği görülmüştür. Bunun dışında kampüs bünyesinde yine görevlendirme ile haftanın iki yarım günü olacak şekilde hizmet veren bir psikiyatrist bulunduğu; psikiyatristle görüşme ihtiyacı olan mahpusların doğrudan kampüs içinde sevklerinin yapıldığı bilgisi edinilmiştir.

73. Sağlık biriminde, gündüz vardiyasında görev yapan 1 sağlık memuru ile ilk yardım eğitimi almış olan 5 infaz ve koruma memuru bulunmaktadır. Kurumda nöbet sisteminin bulunduğu ve her gece, ilk yardım eğitimi almış olan bu 5 infaz ve koruma memurundan birinin nöbetçi olarak sağlık biriminde kaldığı ifade edilmiştir. Sağlık memuru tarafından sağlık birimindeki personel sayısının yetersiz olduğu dile getirilmiştir.
74. Sağlık memuru tarafından mahpusların hastanelere sevki konusunda herhangi bir problem olmadığı ifade edilmiştir. Ayrıca mahpusların, odalarında yer alan acil çağrı butonlarına basmak suretiyle görevli infaz ve koruma memuruna sağlık personeli ile görüşmek istediğini ifade etmesi halinde sağlık birimi personeline gecikmeksizin ilgili mahpusun odasına bizzat gidildiği ve kendisiyle ilgilenildiği belirtilmiştir.
75. Sağlık biriminin girişinde hekim odası bulunmaktadır. Hekim odasında 1 adet sedye ve tekerlekli paravan, elektrokardiyografi (EKG) cihazı, şok cihazı, acil müdahale çantası, tansiyon ve şeker ölçümünde kullanılan cihazlar bulunmaktadır. EKG cihazının kalibrasyonunun 6 ayda bir düzenli şekilde yaptırıldığı görülmüştür.
76. Hem görevli personel hem de görüşülen mahpuslar tarafından mahpusların hekim tarafından muayene edilmesi esnasında, mutlaka 2 infaz ve koruma memurunun da hekim odasında hazır bulunduğu dile getirilmiştir.
77. Sağlık biriminde 1 adet pansuman odası bulunmaktadır. Odada insülin iğneleri ve soğuk muhafaza edilmesi gereken ilaçların konulduğu birer adet medikal buzdolabı, sedye ve tekerlekli paravan, tansiyon ölçüm cihazı, soğuk nebulizatör cihazı, medikal boy-kilo ölçer baskül, oksijen tüpleri ve pansuman malzemeleri olduğu görülmüştür. Yapılan incelemede oksijen tüplerinin son kullanma tarihlerinin geçmediği, nebulizatörün kalibrasyonunun yapıldığı anlaşılmıştır. Pansuman odasının en son ziyaret tarihinden 1 gün önce dikiş almak amacıyla kullanıldığı öğrenilmiş, "Pansuman Defteri" kayıtlarının düzenli şekilde tutulduğu görülmüştür.
78. Ziyaret tarihinde, sağlık biriminde bulunan gözlem odasında 1 tuvalet, lavabo ve duş alanının olduğu, engelli bireylerin kullanımına yönelik herhangi bir tutunma barı bulunmadığı görülmüştür. Gözlem odasının şimdiye kadar hiç kullanılmadığı, sadece pandemi döneminde görevli infaz ve koruma memurlarının dinlenmek için ara sıra odadan faydalandığı bilgisi paylaşılmıştır.
79. Ziyaret tarihinde Kurum bünyesinde Hepatit rahatsızlığı bulunan mahpuslar olduğu, söz konusu mahpusların bir kısmının tekli odalarda bir kısmının ise 3 kişilik odalarda kaldığı ancak 3 kişilik odalarda kalan mahpusların, oda arkadaşlarının hepsinin durumdan haberdar olduğu ve Hepatit rahatsızlığı bulunan mahpuslarla aynı odada kalmaya rıza gösterdikleri ifade edilmiştir.

80. Görevli personelden alınan bilgiye göre ziyaret tarihinde Kurumda açlık grevinde olan mahpus bulunmamaktadır. Geçmişte Kurumda yaşanan açlık grevi ya da ölüm orucu gibi durumlarda ilgili mahpusların Adalet Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığına bildirildiği; kendilerine şeker, şekerli su, limonlu su, meyve suyu gibi besinlerin verildiği ve her gün düzenli olarak bu mahpusların kilo, tansiyon ve şeker gibi ölçümlerinin yapıldığı dile getirilmiştir.
81. Sağlık biriminde, kadrosu Adalet Bakanlığında olan 1 diş hekimi çalışmakta olup pazartesi ve çarşamba günleri yarı zamanlı, salı günleri ise tam zamanlı şekilde hizmet vermektedir.
82. Diş hekiminin odasında birer adet diş ünitesi, röntgen cihazı, paketleme makinesi ve otoklav cihazı olduğu görülmüş; burada dolgu, diş çekimi, kanal tedavisi gibi uygulamaların yapılabildiği belirtilmiştir. İmplant ya da protez tedavisi gibi işlemler için ise mahpusların hastaneye sevk edildiği bilgisi verilmiştir. Diğer yandan vizite defterinin düzenli şekilde tutulduğu görülmüştür.
83. Mahpusların kullanmakta olduğu ilaçlar, hekim odasında; üzerinde ilgili mahpusun isminin yazılı olduğu etiketler yapıştırılan şeffaf, kilitli poşetlerde ve blister¹⁸ ambalajında, kutusundan çıkarılmış olarak muhafaza edilmektedir.
84. Mahpuslara reçete edilen ilaçların hem fizikî olarak kaydedildiği hem de Cezaevi Reçete Takip Sistemi¹⁹ aracılığıyla takibinin yapıldığı dolayısıyla da ilaçların son tüketim tarihlerinin sistem üzerinden de takip edilebildiği sağlık memuru tarafından ifade edilmiştir.
85. Mahpuslara verilen kırmızı ve yeşil reçeteli ilaçlar ise yine hekim odasında kilitli bir dolapta tutulmaktadır. Ayrıca bu tür ilaçlara ilişkin "Kırmızı- Yeşil Reçeteli İlaç Dağıtımı ve Stok Takibi Defteri"nin de düzenli şekilde tutulduğu görülmüştür.
86. Sağlık memuru tarafından mahpuslara verilmesi gereken ilaçlar ile dozlarının, bizzat sağlık birimi personeline ayarlandığı ve infaz ve koruma memurları aracılığıyla verildiği ancak kırmızı veya yeşil reçeteli ilaçların, doğrudan sağlık birimi personeli tarafından mahpuslara kullanırıldığı ifade edilmiştir.
87. Mahpusa göre değişmekle birlikte ağrı kesici ilaçlar ve merhemler ile soğuk algınlığı ilaçlarının çoğunlukla kutu halinde; daha ağır ilaçların ise doz doz olacak şekilde imza karşılığında mahpuslara teslim edildiği bilgisi edinilmiştir.
88. Hekim tarafından mahpuslara reçete edilen ilaçların temininde genel itibarıyla herhangi bir sorun yaşanmadığı belirtilmiş, görüşülen mahpuslardan da konuya ilişkin herhangi bir şikâyet alınmamıştır.
89. Sağlık biriminde görevli personel tarafından Kurumda hekim bulunmadığı zamanlarda, kendi yetkilerini aşan acil bir durum yaşandığında; 112 Acil Çağrı Merkezinin arandığı ve kampüsün

18 Tablet/kapsül formundaki ilaçları nem, toz, mikroorganizma vb. dış etkenlerden koruyarak uzun süre muhafaza edebilen; genellikle PVC veya PET hammadde kullanılarak üretilen paketlerdir.

19 "Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü ile birlikte çalışılmış, Türk Eczacıları Birliği öz kaynakları ile geliştirilen, teknik ve bilgi güncellemeleri Türk Eczacıları Birliği tarafından sağlanan Cezaevleri İlaç Takip Sistemidir. Türkiye içinde tutuklu ve hükümlülerin tüm ilaç temin süreçlerini düzenleyen uygulamadır." (<https://cetas.teb.org.tr/>, E.T:5/10/2023).

içerisinde bulunan Acil Yardım ve Kurtarma Hizmetleri Müdürlüğüne bağlı istasyondan gelen ambulansın, 5-6 dakika içerisinde Kuruma ulaştığı bilgisi verilmiştir.

90. Gerek dış tedavisi gerekse diğer tedavi taleplerine ilişkin mahpusların yazmış olduğu dilekçelerin, sağlık birimi personeli tarafından düzenli şekilde dosyalandığı ve taratılarak UYAP'a kayıtlarının yapıldığı görülmüştür.

E. Psikososyal Servis Hizmetleri

91. Ziyaret tarihinde birimde 2 psikolog ile 2 infaz ve koruma memuru olmak üzere toplam 4 personel görev yapmakta; sosyal hizmet uzmanı bulunmamaktadır. Görüşülen psikologlar tarafından bir sosyal hizmet uzmanının psikososyal serviste görevlendirilmesinin, mahpuslarla ilgilenilmesi noktasında etkililiği artıracağı ifade edilmiştir.
92. Kurumda görev yapan psikologların; "İntihar ve Kendine Zarar Verme", "Saliverilme Sonrasına Yönelik Mahkûm Gelişim Programı", "Öfke Kontrolü" ve "Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı (SAMBA)" eğitimlerini almış oldukları öğrenilmiştir.
93. Birimde psikologların bulunduğu oda, aynı zamanda bireysel görüşme odası olarak kullanılmakta; bu odanın hemen yanında ise birer adet projeksiyon cihazı ve bilgisayar, 9 adet sıra ve sandalyeden müteşekkil 1 adet grup görüşme odası mevcuttur.
94. Kuruma yeni gelen mahpuslarla en geç 3 gün²⁰ içerisinde ilk görüşme yapılarak mahpusları tanımak amacıyla "Psikososyal Servis İlk Görüşme Formu" ile "BİSİS²¹-YARDM Araştırma ve Değerlendirme Formu"nun²² mahpuslara uygulandığı ifade edilmiştir.
95. İlk görüşmeden sonra mahpuslarla yapılacak görüşmelerin, mahpusların talep ettiği zamanlarda yapıldığı; bu görüşmelerde de mahpusun Kuruma adaptasyonu, aile ilişkileri, çevresiyle iletişimi, ekonomik durumu, ilgi ve yetenekleri, sosyal faaliyetlere katılımı, ruhsal durumu, ödül talepleri, koğuş/oda değişiklikleri, kurumsal sorunlar, kurum iç hizmetlerinde çalışma talepleri ile ilgili konuların ağırlıklı olarak ele alındığı belirtilmiştir.
96. Mahpuslarla yapılan bire bir görüşmeler de dâhil olmak üzere 2 infaz ve koruma memurunun görüşme esnasında her zaman hazır bulunduğu ifade edilmiş; yapılan görüşmelerde herhangi bir süre sınırının uygulanmadığı, görüşmelerin genel itibarıyla 10 dakika ile 50 dakika arasında sürdüğü bilgisi verilmiştir²³.

20 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Kuruma alınma ve kayıt işlemleri" başlıklı 55'inci maddesinin beşinci fıkrasının (a) bendine göre "Kuruma gelen her hükümlü kabul odasına alınır. Bu süre içerisinde hükümlünün kuruma uyumuna yönelik yardım yapılarak, gerekli olan bilgiler sözlü ve yazılı olarak kendisine bildirilir. Kabul odasına alınan hükümlü burada en çok üç gün kalır."

21 "Avrupa Birliği Katılım Öncesi Yardım Aracı (Instrument for Pre-Accession Assistance [IPA]) projelerinden de destek alınarak Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından geliştirilen 'Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi(BİSİS)'; her türlü hükümlü ve tutuklu için kuruma kabulünden saliverilmesine kadar geçen eğitim ve iyileştirme faaliyetlerini kapsayan, tüm kurum sürecinin planlanıp uygulanabilmesi için risk ve ihtiyaçları içeren ve ayrıntılı durum saptamasının yapılmasını sağlayan bir program olarak Diyarbakır 2 No.lu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza infaz Kurumunda 25/11/2020 itibarıyla uygulanmaya başlanmıştır." (26/9/2023 tarihli Diyarbakır 2 No.lu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza infaz Kurumu "Psiko-sosyal Servis Faaliyet Raporu")

22 8/9/2020-26/9/2023 tarihleri arasında Kurumda 528 adet ARDEF, 29 adet de Tanıma Takip Formu doldurulmuştur.

23 8/9/2020-26/9/2023 tarihleri arasında psiko-sosyal servis tarafından yapılan bireysel görüşme sayısı 2486'dır.

97. Mahpuslarla yapılan görüşme ve çalışmalar esnasında, “Beck Depresyon/ Anksiyete”²⁴ ve “Hamilton Depresyon/ Anksiyete”²⁵ ölçeklerinin uygulandığı ifade edilmiştir. Gözlem ve görüşmeler sonucunda diğer birimler (sağlık, eğitim, başmemurluk, idari birimler vs.) ile iş birliği yapıldığı ve multidisipliner çalışmalar yapılarak sorunların çözülmeye çalışıldığı dile getirilmiştir.
98. Psikologlar tarafından yapılan görüşmeler sonucunda intihar riski olan, nevrotik veya psikotik tedaviye ihtiyaç olduğuna kanaat getirilen kişiler hakkında Psikososyal Servis Raporu hazırlanarak söz konusu mahpuslar Kurum tabipliği ile iş birliği içerisinde psikiyatri hekimine yönlendirilmektedir. Ayrıca 2 haftada bir psikososyal servis, mahkûm kabul personeli, idare, kurum personeli, sağlık birimi ya da koğuştaki diğer hükümlüler tarafından tespit edilen ve intihar risk faktörü taşıdığı belirlenen mahpuslar hakkında İntihar ve Kendine Zarar Verme Risk Değerlendirme Toplantıları (Vaka Toplantısı) yapıldığı ifade edilmiştir.
99. Ziyaret tarihinden önce yapılan en son vaka toplantısı 21/9/2023 tarihli olup toplantı tutanağının bir nüshası Ziyaret Heyetiyle paylaşılmıştır. Tutanağa göre Kurumdaki mahpuslardan 5’i “İntihar Riski Olanlar”, 2’si de “Kendine Zarar Verme Riski Olanlar” şeklinde sınıflandırılmış; ziyaret tarihinde toplam 7 mahpusun yüksek risk grubunda olduğu değerlendirilmiştir. Bu kişilerden ikisinin 30 dakikada bir, ikisinin ise 45 dakikada bir görevli infaz ve koruma memuru tarafından kontrol edilmesi uygun görülmüştür. Geriye kalan 3 mahpus için de “gölge hükümlü kararı”²⁶ verilmiştir.
100. 8/9/2020-26/9/2023 tarihleri arasında intihar riski taşıdığı tespit edilen mahpuslar hakkında açılan toplam intihar dosya sayısının 38 olduğu bilgisi verilmiştir. Ziyaret tarihinden geriye doğru son 1 yıl içerisinde bir mahpusun intihar ettiği öğrenilmiştir²⁷.
101. Psikososyal servis tarafından ayrıca mahpusların yakınlarının ölüm haberi, intihar girişimleri, açlık grevi, kendine zarar verme, madde bağımlılığın kaynaklı yoksunluk sendromu, hastalık tanısı olanların hastalıklarının nüksetme hali, sonradan hüküm alma gibi aniden gelişen durumlardan dolayı kriz görüşmelerinin yapıldığı ifade edilmiştir.²⁸

24 Dr. Aaron T. Beck ve ekibi tarafından 1961 yılında, depresyonu anlayabilmek; kişideki depresyonun şiddetini ölçmek ve sürece takip edebilmek amacıyla hazırlanan ve uluslararası geçerliliği olan, 21 sorudan müteşekkil özel bir psikolojik testtir.

25 Hamilton Depresyon ölçeği (HAM-D), hekimlerin hastalardaki depresyonun şiddetini ölçmek için kullanabilecekleri 17 soruluk bir testtir. Max Hamilton tarafından 1960’ta yayımlanmıştır ve hala depresyonun derecesini ölçmek için en yaygın olarak kullanılan yöntemdir (https://tr.wikipedia.org/wiki/Hamilton_Depresyon_%C3%96%C3%A7e%C4%9Fi, E.T:4/10/2023).

26 Adalet Bakanlığının 2/3/2022 tarihli ve 273/29104 sayılı yazısına göre “İntihar riski taşıdığı değerlendirilen hükümlü/tutuklunun oda veya koğuştaki arkadaşlarından gönüllü ve rızaları bulunan en fazla üçünün, birlikte barındırılmalarında güvenlik sorunu teşkil etmeyeceğine ilişkin değerlendirme yapılarak uygun görülmesi halinde, hükümlü/tutukluya nezaret etmek üzere görevlendirilmesi (gölge hükümlü) ve bu sorumluluğun özenle yerine getirilmesi halinde bu durumun gelişim değerlendirme raporlarının kanaat notu hanesinde lehe değerlendirilmesi” düzenlemesi yer almaktadır.

27 Hükümlünün vefatına ilişkin katta görevli personel için “görevi ihmal” isnatlı soruşturma başlatıldı; soruşturma sonucunda personelin üzerine düşen görevleri yerine getirdiği ve olayla ilgili herhangi bir ihmallerinin olmadığı anlaşıldığından bahisle ceza verilmesine yer olmadığına dair karar verilmiştir.

28 8/9/2020-26/9/2023 tarihleri arasında yapılan kriz görüşmesi sayısı 71’dir.

102. Mahpusların ailevi sorunları ile yaşadıkları kişisel problemlerinin çözümünde aile desteğinin sağlanabilmesi için Kurum içerisinde uygun görülen alanlarda ya da telefonla aile görüşmelerinin de yapıldığı dile getirilmiştir.²⁹
103. Aynı koridorda yer alan odalarda tutulan mahpuslardan; aynı suç grubunda olanlar arasından oluşturulan, en fazla 8 mahpustan oluşan gruplarla Değerlendirme, Profil Araçları ve Rehabilitasyon Programları (DEPAR)³⁰ kapsamında çalışmalar yürütüldüğü bilgisi edinilmiştir. Bu çerçevede mahpuslarla en son, 8 hafta boyunca haftada 1 defa olacak şekilde “Travma Sonrası Stres Bozukluğu” konulu grup çalışmalarının yapıldığı öğrenilmiştir.
104. Ziyaret tarihinde, “Öfke Kontrolü Programı” ve “Cinayet İşleyen Hükümlülere Yönelik Müdahale Programı” olmak üzere 2 grup çalışmasının, 2 farklı suç grubuna yönelik aktif şekilde devam ettiği ifade edilmiştir.
105. Görüşme yapılan mahpuslar tarafından talep etmeleri halinde psikologlarla gecikmeksizin görüşme sağlayabildikleri ve psikososyal servis çerçevesinde yapılan faaliyetlerden memnuniyet duyulduğu belirtilmiştir.
106. Kurum personeliyle de talepleri doğrultusunda, bireysel görüşmeler gerçekleştirildiği ve personele yönelik seminerler düzenlendiği psikososyal servis tarafından beyan edilmiştir. Personele yönelik olarak 3/2/2021 tarihinde “İntihar ve Kendine Zarar Verme Olgusuna Yaklaşım ve Müdahale”, 9/9/2021-29/9/2021 tarihleri arasında 8 kez “Etkili İletişim”, 18/10/2021-17/12/2021 tarihleri arasında 11 kez “Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Bağımlılığı ile Mücadele”, 18/2/2022-18/11/2022 tarihleri arasında ise 6 kez “Stres ve Stres Yönetimi” konulu seminerler düzenlenmiştir.
107. Ziyaret tarihinde manevi rehberlik biriminde Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından görevlendirilen 2 vaiz ve Kurumca görevlendirilen 2 infaz ve koruma memuru olmak üzere toplam 4 kişinin görev yaptığı öğrenilmiştir.
108. Manevi rehberlik birimiyle yapılan görüşme neticesinde mahpuslar Kuruma ilk geldiğinde kendileriyle görüşmeler yapıldığı, daha sonraki zamanlarda da mahpusların dilekçeyle talep etmesi halinde bireysel görüşmelerin ve oda ziyaretlerinin gerçekleştirildiği; bireysel görüşmelerin, genellikle 30 dakika ile 1 saat arasında sürdüğü ifade edilmiştir. Yine dilekçeyle talep edilmesi halinde mahpuslara Kur’an-ı Kerim kursu, Kur’an-ı Kerim’i güzel okuma kursu, hafızlık ve Arapça kurslarının verildiği bilgisi edinilmiştir. Kursların, dersliklerde verildiği ayrıca vaizlerin, zaman zaman mahpusların kaldığı odalara giderek mahpuslarla sohbet ettiği iletilmiştir.

29 Bu kapsamda 8/9/2020-26/9/2023 tarihleri arasında psiko-sosyal servis tarafından yapılan aile görüşmesi sayısı ise 187’dir.

30 “Farklı suç geçmişlerine sahip hükümlülerin rehabilitasyonunu, tedavisini ve topluma başarılı bir şekilde yeniden kazandırılmasını sağlayacak tamamen işlevsel bir sistemin geliştirilmesi ve ceza infaz kurumu personelinin AB standartlarına uygun şekilde hizmet vermesinin sağlanması da dâhil olmak üzere iyi tanımlanmış, iyi yapılandırılmış ve bireyselleştirilmiş bir infaz hizmetinin oluşturulması kapsamında Değerlendirme, Profil Araçları ve Rehabilitasyon Programları (DEPAR) projesi hayata geçirilmiştir” (<https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/depar-programi>, E.T:5/10/2023).

109. Görüşme yapılan mahpuslar tarafından manevi rehberlik birim görevlisiyle talep etmeleri halinde görüşebildikleri, bu konuda herhangi bir problem yaşamadıkları; manevi rehberlik birim görevlisi ile yapılan görüşmelerin yaklaşık 40 dakika sürdüğü dile getirilmiştir.
110. Son 1 yıl içerisinde Kurumda maddi durumu iyi olmayan bir mahpusa giyecek yardımı yapıldığı öğrenilmiştir.

F. Eğitsel, Kültürel, Sosyal, Sportif ve Mesleki Etkinlikler

111. Kurum eğitim öğretim servisine bağlı olarak kütüphane ve sosyal-kültürel kurslar çerçevesinde çalışmalar yapıldığı ifade edilmiştir. Ziyaret tarihinde eğitim öğretim servisinde 2 Kurum öğretmeni, 2 kütüphane memuru ve 2 infaz ve koruma memuru olmak üzere toplam 6 kişinin görev yaptığı öğrenilmiştir.
112. Ziyaret tarihinde mahpuslardan açık öğretim ortaokuluna kayıtlı 5, açık öğretim lisesine kayıtlı 36, açık öğretim fakültesine kayıtlı 21 aktif öğrenci olduğu; 9 mahpusun da örgün üniversite eğitimine devam ettiği ve alan adı (domain) şifresi alınarak çevrim içi sınavlara katılması için gerekli işlemlerin tesis edildiği bilgisi edinilmiştir. Mahpusların ücretsiz olan ders kitaplarının da yine eğitim birimi tarafından sağlandığı dile getirilmiştir.
113. Yüksekokullara devam eden mahpusların ders kaynaklarının ise ücreti ilgili mahpus tarafından karşılanmak suretiyle dış kantin yoluyla temin edildiği, öğrenci bilgi sistemlerinden indirildiği veya ilgili mahpusun yakınları tarafından tedarik edilerek³¹ eğitim biriminin incelemesinden geçtikten sonra mahpusa teslim edildiği belirtilmiştir.
114. Kurum kütüphanesinde 3072 adet kitap bulunduğu beyan edilmiştir. Kütüphanede Almanca, Arapça, İngilizce ve İtalyanca dillerinde yabancı kitapların da olduğu ve Kur'an-ı Kerim dışında farklı dinlere ait kutsal kitapların da yer aldığı görülmüştür.
115. Görüşme yapılan mahpuslar tarafından Kurum kütüphanesinden yaklaşık 4 aydır kitap alınamadığı ifade edilmiş; kütüphane personeli tarafından da kütüphanede sayım yapıldığı ve mevcut kitapların sisteme işlendiği gerekçesiyle ziyaret tarihinde kütüphanenin aktif olmadığı dile getirilmiştir. Ziyaret raporunun hazırlanması sürecinde gelen bilgi-belgeden kitap kayıt işlemlerinin devam ettiği öğrenilmiştir.
116. Görevli personel tarafından mahpusların odalarında 17 kitap bulundurma hakkı olduğu söylene de görüşülen mahpusların odalarda bulundurulabilecek kitap sayısı konusunda net bir bilgiye sahip olmadığı ve Kurum işleyişine yönelik İdare veya İdare ve Gözlem Kurulu tarafından alınan kararların, mahpuslara bildirilmediği anlaşılmış; durum, son görüşme esnasında Kurum Müdürüne de iletilmiştir.

31 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Dışarıdan gönderilen hediyeleri kabul etme hakkı" başlıklı 77'nci maddesinin birinci fıkrası gereği; "Kapalı ceza infaz kurumlarındaki hükümlü Ocak, Mart, Mayıs, Temmuz, Eylül, Kasım aylarının ilk haftasında ve dinî bayramlarda, her yıl 31 Aralık günü yılbaşı sayılarak yılbaşında veya kendi doğum günlerinde dışarıdan gönderilen ve kurum güvenliği ve kişilerin sağlığı için tehlikeli olmayan bir hediyeyi kabul etme hakkına sahiptir."

117. Yapılan protokol gereği Kurum Kütüphanesi dışında mahpusların, Diyarbakır İl Halk Kütüphanesinden de yararlanabildiği bilgisi verilmiş bu kapsamda mahpusların; 15 gün süreyle Kurum Kütüphanesinden 3, Diyarbakır İl Halk Kütüphanesinden 5 kitap alma haklarının olduğu ifade edilmiştir³².
118. Mahpusların gazete veya dergi istediğini dilekçeyle talep etmesi halinde; ücreti mahpuslar tarafından karşılanmak koşuluyla gazete ve dergilerin, saymanlık birimi tarafından dış kantin aracılığıyla alındığı ve mahpuslara verildiği ifade edilmiştir. Görüşme yapılan mahpuslar tarafından ise Nisan ayından beri dergilerini alamadıkları dile getirilmiş; son görüşme esnasında konunun İdareye iletilmesi neticesinde, dergilerin dış kantin aracılığıyla firmalardan alındığı ve Kurumun il merkezine uzak olması sebebiyle firmaların Kuruma dergileri getirmek istemediği bilgisi paylaşılmıştır.
119. Kurumda 2 bilgisayar odası bulunmakta olup her birinde internete erişimi olan 5 adet bilgisayar bulunmaktadır. Bilgisayar odalarının kullanımına ilişkin program, İdare ve Gözlem Kurulu tarafından belirlenmektedir. Görevli personel tarafından bilgisayarların, çevrim içi sınavlara girmek veya dilekçe yazmak için kullanıldığı ifade edilmiştir. Bilgisayar olmayan dersliklerde ise Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi sınavlarına girildiği bilgisi verilmiştir.
120. Ziyaret tarihinde Kurum bünyesinde devam etmekte olan saç-sakal kesim kursu, bağlama düzeni kursu ve resim atölyesi bulunmaktadır. Hafta içi 2 gün şeklinde sunulan bağlama düzeni kursuna, 2 grup halinde toplam 15 mahpusun katıldığı ve bağlamaların Kurum kantininden temin edildiği öğrenilmiştir.
121. Ziyaret tarihinde saç-sakal kesim kursuna devam eden 3 mahpus olduğu bilgisi verilmiştir. Mahpusların ayda 2 defa ücretsiz şekilde tıraş edildiği ve tıraş olma taleplerini dilekçeyle bildirdiği ifade edilmiş, tıraşların da kursta eğitim alan mahpuslardan biri tarafından yapıldığı belirtilmiştir.
122. Kurumda bulunan resim atölyesi, hafta içi 5 gün mahpusların kullanımına sunulmuştur. En fazla 10 kişi olacak şekilde belirlenen gruplar, haftada 1 gün bu atölyeden faydalanabilmektedir.
123. Kurumda 4 adet açık ve 1 adet de kapalı spor salonu bulunmaktadır. Ziyaret Heyeti tarafından açık spor salonları gezilmiş ve halı saha şeklinde tasarlanan spor alanlarında karşılıklı 2 kalenin konumlandırıldığı ve futbol toplarının olduğu görülmüştür.
124. Kurum İdaresi tarafından kapalı spor salonunun, Diyarbakır ilinde havanın sıcak olması nedeniyle mahpuslarca kullanılmak istenmediği ileri sürülmüştür. Ancak görüşülen mahpuslar tarafından kapalı spor salonunun kullanılmadığı ve yaz mevsiminde, havaların aşırı sıcak olduğu günlerde veya kış mevsiminde soğukta açık spor salonlarında spor yapmak zorunda kaldıkları ifade edilmiştir.

32 Ziyaret tarihinden geriye doğru son 1 yıl içerisinde, toplam 373 mahpusun Kurum kütüphanesinden yararlandığı beyan edilmiştir.

125. Ziyaret Heyeti tarafından kapalı spor salonu incelenmiş ve ziyaret tarihinde salonun depo olarak kullanıldığı; eski yataklar, masalar ve sandalyelerin konulduğu görülmüştür. Eski eşyaların dışında voleybol filesi, basketbol potaları ve 2 adet masa tenisi masasının da bulunduğu kapalı spor salonunun, Kurumun faaliyete geçtiği günden beri hiç kullanılmadığı öğrenilmiştir.
126. Kurumdaki mahpusların aynı anda en fazla 10 kişiyi geçmeyecek şekilde spor faaliyetlerine katılabildiği, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası alan mahpusların ise aynı ünite içerisinde yer alan mahpuslar ile İdare ve Gözlem Kurulunun belirleyeceği program kapsamında spor faaliyetlerine katılabildiği; bu çerçevede hazırlanan program dâhilinde mahpusların, haftada 1 defa ve 1 saat süreyle spor hakkından yararlandırıldıkları dile getirilmiştir.
127. Ortak etkinlik gruplarının (sohbet, açık ve kapalı spor hakkı) 10 kişiyi aşmayacak şekilde; Kurumda bulunan farklı suç grupları ve Kurum imkânları gözetilerek psikososyal servis ile güvenlik ve gözetim servisinde ortak hazırlanan programın İdare ve Gözlem Kurulunca değerlendirilerek karara bağlanması sonucu belirlendiği bilgisi verilmiş; ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası infaz edilen mahpusların ise kendi üniteleri hariç grup halinde yapılan etkinliklere katılmadığı eklenmiştir.
128. Sohbet faaliyetinin de yine açık görüş salonlarında gerçekleştirildiği Kurumda; açık görüşün olduğu hafta dışında kalan üç hafta boyunca haftada 1 defa olacak şekilde, 1 saat süreyle mahpusların sohbet hakkından faydalandırıldıkları bilgisi edinilmiştir.
129. Ziyaret tarihinde açık görüş alanlarında mahpusların sohbet hakkından yararlandırıldıkları ve masalara, mahpuslar için kutu oyunlarının bırakıldığı görülmüştür.
130. Ziyaret tarihinde Kurum bünyesinde işyurdu olarak faaliyet gösteren terzi atölyesi, iç kantin, fotoğraf atölyesi, fotokopi, çamaşır yıkama ve kurutma atölyesi olmak üzere 5 farklı iş kolu bulunduğu öğrenilmiştir.
131. Kurumda barındırılan mahpuslar, Kurum bünyesinde uygulanan infaz rejimi nedeniyle işyurtlarında çalıştırılmamaktadır. Ziyaret tarihinde, Diyarbakır 1 No.lu ve 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumlarından gelen, tamamı adli suç grubundan olan işçi mahpuslardan ikisinin kantinde çalıştırıldığı görülmüştür.
132. Kantin dışında kalan işyurtlarında infaz ve koruma memurları görev almaktadır. Terzi atölyesinde hem personele hem de mahpuslara hizmet verilmektedir. Dilekçeyle talep etmeleri neticesinde mahpusların kıyafetlerinin odalarından alındığı ve ütü, daraltma, dikiş, paça tadilatı gibi işlemlerin yapıldığı öğrenilmiştir.
133. Kurumda iç hizmetlerde çalışan yine Diyarbakır 1 No.lu ve 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumlarından gelen, tamamı adli suç grubundan 9 mahpusun olduğu ve ücretlerinin de genel bütçeden karşılandığı bilgisi verilmiştir. İç hizmetlerde çalışan mahpusların, genel temizlikte ve yemekhanede görev aldığı öğrenilmiştir.

G. Dış Dünya ile İletişim

134. Kurum bünyesinde her birinde 1 adet klima, 9 adet plastik masa ve bunları çevreleyen 4 adet sandalyeden müteşekkil 4 açık görüş alanı mevcuttur. Ayda bir defa, her ayın üçüncü haftası olacak şekilde; 1 saat süreyle açık görüş yapılmaktadır. Söz konusu 1 saatlik sürenin; fiili olarak mahpus açık görüş alanına geldikten sonra başlatıldığı³³ hem görevli personel hem de görüşülen mahpuslarca dile getirilmiştir.
135. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde açık görüşün olduğu hafta spora çıkmadıkları ve sohbet hakkından da faydalanamadıkları ifade edilmiştir.³⁴
136. Kurumda açık görüş haftası dışında kalan 3 hafta boyunca, haftada 1 defa ve 1 saat süreyle kapalı görüş yapılmaktadır. A blokta 16, C blokta 16 olmak üzere toplam 32 kapalı görüş alanı mevcuttur.
137. Kapalı görüş alanlarında mahpus ile ziyaretçilerin arasının kırılmaz cam ile ayrıldığı ve görüşlerin ahize ile gerçekleştirildiği görülmüştür; Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede söz konusu ahizelerin çalışır vaziyette olduğu tespit edilmiştir. Kapalı görüş alanlarında ziyaretçiler ve mahpuslar için yeterli sayıda sandalye bulunduğu görülmüştür.
138. Kurumda A blokta 8 adet, C blokta 8 adet olmak üzere koridorlarda toplam 16 adet ankesörlü telefon mevcuttur. Telefonla görüşme süresi, her hafta 10 dakika olacak şekilde uygulanmaktadır. Mahpuslardan hafta içi eğitim-öğretimine devam eden çocukları olanların, telefonla görüşme hakkından hafta sonları yararlanması sağlanacak şekilde düzenleme yapıldığı bilgisi edinilmiştir. Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası almış olan mahpuslar ise telefonla görüşme hakkından; mevzuat çerçevesinde, on beş günde 1 defa olmak üzere yine 10 dakika süreyle faydalandırılmaktadır.³⁵
139. Kurumda, yurt genelinde "Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu (ACEP) E-Görüş Projesi" kapsamında ceza infaz kurumlarında kurulması planlanan görüntülü görüşme sistemi henüz teşekkül ettirilmemiştir.
140. Kurumda 4 eş görüşme odası bulunmakta, bunlardan biri ziyaret tarihinde depo olarak kullanılmaktadır. Her odada 1 adet çift kişilik yatak, 2 adet komodin, 1 adet buzdolabı, tuvalet, banyo ve lavabo bulunduğu; odaların ışıklarının dışardan açıldığı tespit edilmiştir. Odalarda

33 17/6/2005 tarihli ve 25848 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik'in "Ziyaret gün ve saatleri" başlıklı 10'uncu maddesinin ikinci fıkrasına göre; "Görüş süresi, yarım saatten az, bir buçuk saatten fazla olacak şekilde belirlenemez. Görüş süresi, görüşmenin fiilen başladığı andan itibaren işletilir..."

34 Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün 22/1/2007 tarihli ve B:03.0.CTE.0.00.00.04/ sayılı 45/1 No'lu genelgesinde "Ortak Etkinlikler" başlıklı üçüncü bölümünün on üçüncü fıkrasına göre; "Güvenlik bakımından tehlike yaratmadığı ölçüde, idare ve gözlem kurulu tarafından belirlenen istekli hükümlü ve tutuklular, 10 kişiyi aşmayacak gruplar hâlinde ve idarenin gözetiminde, açık görüş alanlarında veya diğer ortak yerlerdeki sosyal faaliyetler çerçevesinde haftada toplam 10 saati aşmamak üzere sohbet amacıyla bir araya getirilebilir. Bu faaliyet hafta içerisinde açık görüş, avukat ve ziyaretçi görüşlerini aksatmayacak şekilde yaptırılır."

35 5275 sayılı Kanun'un "Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının infazı" başlıklı 25'inci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi uyarınca; "Hükümlü, kurum idare kurulunun uygun gördüğü hâllerde ve on beş günde bir kez olmak üzere (f) bendinde gösterilen kişilere, süresi on dakikayı geçmemek üzere telefon edebilir."

- hijyen malzemeleri olduğu görülmüş; aynı zamanda mahpusların kendilerinin de kantinden hijyen malzemesi olarak kullandıkları belirtilmiştir.
141. Odaların temizliğinin, odayı en son kullanan mahpus tarafından yapıldığı bilgisi alınmıştır. Yataklarda kullanılan çarşaf, tek kullanımlık olmakla birlikte çarşafın da mahpuslar tarafından kantinden satın alındığı söylenmiştir. Ayrıca odayı kullanacak olan mahpusların yine kantinden, yiyecek ve içecek satın alarak eş görüşme odasında tüketebildikleri ifade edilmiştir.
142. Görüşme yapılan mahpuslar tarafından eş görüşmesi ödülünden Kurum genelinde her ay yalnızca 2 mahpusun yararlandırıldığı dolayısıyla da eşleriyle bir defa görüştüktan sonra tekrar görüşebilmek için bir yıldan fazla süre beklemek zorunda kalındığı ifade edilmiştir.
143. Durum psikososyal servis biriminde dile getirilmiş, görevli personel tarafından; eş görüşmesi yapmak isteyen mahpusların belirlendiği, bu mahpusların durumlarının incelendiği, mahpusların eşleriyle de görüşüldüğü; ödülünden yararlandırılması uygun bulunan mahpusların bir listesinin oluşturulduğu ve her ay oluşturulan listedeki 2 mahpusun, 3 saat süreyle eş görüşmesi ödülünden faydalandırıldığı dile getirilmiştir³⁶. Ancak Eylül 2023 itibarıyla artık her ay listede yer alan 4 mahpusun, eş görüşmesi ödülünden faydalandırılacağı da eklenmiştir. Eş görüşmesi ödülünden faydalanacaklar arasında, tüp bebek tedavisi gibi özel durumları olan mahpuslara; ödülünden yararlanma hususunda öncelik tanındığı ya da listedeki diğer mahpuslara nazaran daha sık olacak şekilde bu ödülün verildiği belirtilmiştir.
144. Mahpusların odalarında bulunan televizyonlarda 23 kanal olduğu görülmüş; görüşülen mahpuslar tarafından kanalların, yaklaşık iki buçuk yıl önce mahpuslar arasında yapılan bir anket neticesinde belirlendiği ancak kanal sayısının az olduğu ifade edilmiş; konuya ilişkin Kurum İdaresi tarafından da analog sistem kullanıldığı için kanal sayısının az olduğu, dijitalleşme için ödenek talep edildiği ve ödeneğin sağlanması durumunda kanal sayısının artırılacağı bilgisi verilmiştir. Televizyon kanalları arasında ücretli bir spor kanalının da bulunduğu görülmüştür.
145. Kurumda 7 avukat görüşme odası mevcuttur. Ziyaret Heyeti tarafından avukat görüşme odalarında yapılan incelemede, odalarda kamera olmadığı; odaların, mahpus ile avukatın konuşmasının duyulamayacağı ancak görülebileceği şekilde tasarlandığı gözlemlenmiştir. Mahpuslar, avukatları ile avukat görüşme odasında görüştiklerini, bu konuda herhangi bir kısıtlamayla karşılaşmadıklarını beyan etmişlerdir.
146. Kurumda 2 Ses ve Görüntülü Bilişim Sistemi (SEGBİS) odası bulunmaktadır. Odaların girişinde personele yönelik SEGBİS odası kullanma talimatının asılı olduğu görülmüştür. Her bir SEGBİS odasında birer adet masa, sandalye ve çalışır vaziyette olan kameralı bilgisayar ile kulaklık ve

36 30/3/2013 tarihli ve 28603 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Hükümlü ve Tutukluların Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik'in "Eş görüşmesi ödülünün süresi" başlıklı 13'üncü maddesine göre; "(1) Hükümlü ve tutuklulara, en erken ayda bir en geç üç ayda bir, üç saatten yirmi dört saate kadar eş görüşmesi ödülü verilebilir. (2) İlk görüşmenin süresi üç saat olarak belirlenir. Bu süre; hükümlü veya tutuklunun tutum ve davranışları, kurumun fizikî yapısı, personel sayısı ve mevcut doluluk durumu dikkate alınarak kademeli şekilde yirmi dört saate kadar artırılabilir."

mikrofon bulunmaktadır. Odaların ses geçirmemesi amacıyla köpüklü malzeme ile kaplandığı görülmüştür.

IV. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

147. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli, ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Kurum İdaresi tarafından Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere erişimi sağlanmış, mahpuslarla özel görüşmeler yapabildiği için gerekli önlemler alınmış ve gerekli bilgi ve belgelere erişim vakitlice sağlanmıştır. Bu çerçevede, Kurum İdaresi ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Tavsiyeler

1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

148. Kurumda görevli personelin hizmet içi eğitim müfredatına insan hakları eğitimi, BM'nin İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İstanbul Protokolü başta olmak üzere işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin eğitimler ile hassas gruplarla iletişim eğitimi gibi özel eğitimlerin dâhil edilmesi,³⁷
149. Kurumda bulunan tüm mahpuslara, anlayacakları dillerde Adalet Bakanlığı tarafından mahpuslara yönelik hazırlanan "Tutuklu-Hükümlü El Kitabı"nın dağıtımının yapılması,³⁸
150. Disiplin cezalarının infaz edildiği odalara kırılmaz özellikte cam takılması,
151. Yumuşak odalarda mahremiyetin sağlanması amacıyla kameraların tuvaletin bulunduğu alanı görmeyecek şekilde konumlandırılması veya görüntünün tuvaleti gören kısımlarının dijital olarak kapatılması gibi önlemlerin alınması,

37 AİÖK, CPT Standarts /Inf (2001)16, para. 26 :*"İnsani bir cezaevi sisteminin temel taşı, mahkûmlarla ilişkilerinde doğru yaklaşımın ne olması gerektiğini bilen, işini sadece bir görev değil meslek olarak gören, iyi seçilmiş ve eğitilmiş cezaevi personeli olmuştur. Mahkûmlarla olumlu ilişkiler kurmak, bu mesleğin temel özelliği olarak görülmelidir."*

38 Birleşmiş Milletler Mahpusların İslahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Kuralları), Kural 54: *"Kabul edildikten sonra, her mahpusa ivedilikle aşağıdakilerle ilgili yazılı bilgi verilir:*

a) Ceza infaz kurumu kanunu ve geçerli ceza infaz kurumu düzenlemeleri;

b) Resmi bilgi arama yöntemleri, hukuki yardım programlarını da kapsayan hukuki danışmanlık, ve talep veya şikayelerin yapılmasına ilişkin usuller de dahil olmak üzere hakları;

c) Uygulanacak disiplin cezaları da dahil olmak üzere yükümlülükleri; ve

d) Mahpusun ceza infaz kurumu hayatına uyum sağlaması için gereken diğer tüm konular." Nelson Mandela Kuralları, Kural 55.1: *"54'te belirtilen bilgiler ceza infaz kurumu sakinlerinin ihtiyaçlarına uygun olarak en yaygın kullanılan dillerde sunulur. Mahpus bu dillerden hiçbirini anlamıyorsa, çeviri yardımı sağlanmalıdır."*

Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 30.1 ve 30.2: *"Kuruma kabulde ve daha sonra gereken sıklıkta, tüm mahpuslar anlayacakları bir dilde cezaevi disiplinini sağlayan düzenlemeler ile cezaevindeki hakları ve yükümlülükleri hakkında yazılı ve sözlü olarak bilgilendirilmelidir. Mahpusların, kendilerine verilen bilgilerin yazılı bir nüshasını muhafaza etmelerine izin verilmelidir."*

152. Yumuşak odaların ve disiplin odalarının temizliğinin yapılması ve boş olduğu zamanlarda havalandırılmasının sağlanması,³⁹
153. Mahpusların Kurum içi dilekçelerinin numaralandırılarak ilgili birimlere, imza karşılığında teslim edilmesini ifade eden zimmet defteri şeklinde Kurumun işleyişine uygun bir sistemin hayata geçirilmesi ve Kurum içi dilekçelerin, dilekçeleri teslim alan birimlerce düzenli olarak UYAP'a yüklenmesi,⁴⁰
154. Sağlık biriminde bulunan gözlem odalarındaki tuvalet ve duş alanlarına, engelli bireylerin kullanımına uygun şekilde tutunma barlarının monte edilmesi,
155. Ziyaret tarihinde kapalı olan kütüphanenin aktif hale getirilmesi,⁴¹
156. Kurumun işleyişine ilişkin mahpusları ilgilendiren konularda alınan kararlara ilişkin düzenli aralıklarla mahpuslara bilgilendirme yapılması,⁴²
157. Mahpusların süreli yayınlara düzenli bir şekilde erişiminin sağlanabilmesi amacıyla gerekli çalışmanın yapılması,⁴³
158. Kapalı spor salonunun mahpusların kullanımına açılması,
159. Ziyaret tarihinde depo olarak kullanılan eş görüşme odasının temizlenerek amacına uygun şekilde mahpusların kullanımına sunulması, hususları tavsiye edilmektedir.

2. Diyarbakır İl Sağlık Müdürlüğüne Yönelik Tavsiye

160. Ziyaret tarihinde haftada 2 gün ve yarı zamanlı şekilde hizmet veren aile hekiminin haftalık çalışma süresinin artırılması veya Kurumda görev yapan hekim sayısının artırılması,⁴⁴ hususu tavsiye edilmektedir.

3. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

161. Kurumdaki sağlık memuru sayısının artırılması ve Kurumda görev almak üzere bir sosyal çalışmacının atanmasının değerlendirilmesi, hususları tavsiye edilmektedir.

39 Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 19.1: "Cezaevlerinin bütün bölümleri her zaman gerekli şekilde bakımlı ve temiz tutulmalıdır."

40 Nelson Mandela Kuralları, Kural 56: "Her mahpus ceza infaz kurumu müdürüne veya temsilciliğini yapmaya yetkili ceza infaz kurumu personeline her gün istek veya şikâyetinde bulunma fırsatına sahip olmalıdır."

41 Nelson Mandela Kuralları, Kural 64: "Her kurumda, her kategoriden mahpusların kullanabileceği, kendilerini geliştirici ve eğitici yeterli sayıda kitabın bulunduğu bir kitaplık bulunur. Mahpuslar bu kitaplıktan tam olarak yararlanmaları için teşvik edilir."

42 Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 30: "Kuruma kabulde ve daha sonra gereken sıklıkta, tüm mahpuslar anlayacakları bir dille cezaevi disiplinini sağlayan düzenlemeler ile cezaevindeki hakları ve yükümlülükleri hakkında yazılı ve sözlü olarak bilgilendirilmelidir. Mahpusların, kendilerine verilen bilgilerin yazılı bir nüshasını muhafaza etmelerine izin verilmelidir."

43 Nelson Mandela Kuralları, Kural 63: "Mahpusların gazete, dergi veya kurumların özel yayınlarını okumaları, radyo dinlemeleri, konferansları veya kurum idaresinin çıkardığı veya denetlediği benzeri araçları izlemeleri sağlanarak, önemli haberler hakkında düzenli olarak bilgi sahibi olmaları sağlanır."

44 Nelson Mandela Kuralları, Kural 25.2: "Sağlık hizmeti, tam bir klinik bağımsızlık içinde hareket eden yeterli personele sahip disiplinler arası bir ekipten oluşacaktır."

KIRŞEHİR S TİPİ KAPALI
CEZA İNFAZ KURUMU
ZİYARETİ RAPORU

2024/24

KISALTMALAR

ACEP	Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu Projesi
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
SEGBİS	Ses ve Görüntülü Bilişim Sistemi
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT)'i imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsanî veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının (ı) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin 1'inci fıkrasının (k) bendine göre UÖM; *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasına göre; *"Yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlilerine sahip, firara karşı teknik, mekanik, elektronik ve fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları sürekli kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasların geçerli olduğu sıkı güvenlik rejimine tâbi hükümlülerin bir veya üç kişilik odalarda barındırıldıkları tesislerdir. Bu kurumlarda bireysel veya grup hâlinde iyileştirme yöntemleri uygulanır."*
5. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
6. Anılan görevin icrası kapsamında 14-15/8/2023 tarihlerinde Kırşehir S Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna *habersiz* bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ... ve Uzman Psikolog ... ile Kurumumuzun talebi üzerine görevlendirilen Hekim ... yer almıştır.
7. Ziyaret, İdare ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede; TİHEK Heyeti tarafından, UÖM görevine, ziyaretin amacına ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiştir. İdareden Kurum hakkında

güncel bilgiler ile mahpusların¹ sayısı ve sınıflandırmalarına ilişkin bilgiler alınmıştır. İdareden mahpusların yerleşim planına ilişkin alınan belge üzerinden, İdarenin dahli olmadan özellikle farklı suç türünden mahpusların bulunduğu koğuş ve odalar seçilerek buradaki mahpuslarla görüşmeler gerçekleştirilmiş ve mahpusların tutuldukları ortam yerinde gözlemlenmiştir. Ziyaret sürecince, Heyet üyeleri tarafından görüşme gerçekleştirilen mahpuslara; TİHEK hakkında genel bilgi verilmiş, ziyaretin amacı ve kapsamı belirtilmiş; gizliliğe riayet edilerek rapor hazırlanacağı hususu aktarılmıştır. Görüşmeler sırasında infaz ve koruma memurları ile diğer idari personel odalarda bulunmamıştır. Ziyaret kapsamında ortak kullanım alanlarında da incelemelerde bulunulmuş, çeşitli belge ve kayıtlar kontrol edilmiştir. Ziyaret bitiminde İdare ile son bir toplantı yapılmış; toplantıda ilk tespit ve gözlemler İdareyle paylaşılmış, ziyaret sonrası hazırlanacak raporun İdare ve ilgili kurumlarla paylaşılarak tavsiyelerin takip edileceği ve takip ziyareti de yapılabileceği bilgisi verilmiş; ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.

8. Bu rapor, 9/1/2023 tarihli ve 2023/3 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu Kararı ve Başkanlık Makamınının 11/8/2023 tarihli ve 25446 sayılı oluruna istinaden 14- 15/8/2023 tarihlerinde, Kırşehir S Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna² gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. GENEL BİLGİLER

A. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

9. Kurum, Kırşehir Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü içerisinde bulunmakta olup şehir merkezine 10 kilometre mesafededir.
10. Kurum, 8/2/2023 tarihinde faaliyete geçmiştir.

B. Kurum Personeli

11. Kurumda, toplam 201 personel³ görev yapmaktadır. Kurumda görev yapan personelin ünvanlarına göre sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

ÜN VAN	MEVCUT PERSONEL SAYISI
Kurum Müdürü	1
Kurum İkinci Müdürü	1
İdare Memuru	2
Sosyal Hizmet Uzmanı	1
Öğretmen (Geçici Görevli)	2

1 Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hükümlülükleri ifade etmektedir.

2 Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir. Ayrıca Kurum İdaresi, İdare şeklinde kullanılacaktır.

3 Kurumda görevli infaz ve koruma başmemurları ile infaz ve koruma memurları hariç diğer personel aynı zamanda kampüs bünyesinde bulunan Kırşehir 2 No.lu Açık Ceza İnfaz Kurumunda görevlidir.

Psikolog (Geçici Görevli)	1
İnfaz ve Koruma Başmемuru	5
İnfaz ve Koruma Memuru (Erkek)	170
İnfaz ve Koruma Memuru (Kadın)	8
Kâtip	5
Vaiz	1
Hemşire	3
Memur	1
TOPLAM PERSONEL	201

- İdare tarafından Kurumda görevli personelin; periyodik olarak hizmet içi eğitimlerden faydalandığı, Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan hizmet içi eğitim programlarında; insan hakları, kişiler arası iletişim, işkence ve kötü muamele yasağı ve hassas gruplara yaklaşıma yönelik eğitimlerinin yer aldığı öğrenilmiştir.
- Kurumda idari bölümde görev yapan personelin hafta içi mesai saatleri 08.00- 17.00'dir. Diğer personel yönünden ise dörtlü vardiya sisteminin uygulandığı, gündüz vardiyasının 08.00-20.00 saatleri arasında, gece vardiyasının ise 20.00-08.00 saatleri arasında olduğu öğrenilmiştir.

C. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

- Ziyaret tarihinde, Kurumda 270 hükümlü, 61 tutuklu ve 37 hükümlü olmak üzere toplam 368 mahpus bulunmaktadır. Kurumdaki mahpusların tamamı erkektir ve 16'sı yabancı uyrukludur.
- Kurumda, 3 fiziksel engelli, 92 kronik rahatsızlığı bulunan ve 18 psikiyatrik ilaç kullanan mahpus bulunmaktadır.

III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. Fiziksel Koşullar

- Kurum, 33.038 m² açık alan üzerine 22.366 m² kapalı alan şeklinde 2 katlı 3 blok olarak inşa edilmiştir.
- Kurumda, tek kişi kapasiteli 168 oda ile 3 kişi kapasiteli 126 koğuş bulunmaktadır. İdare tarafından 3 kişi kapasiteli koğuşlardan 62'sinin 6 kişilik artırılmış kapasiteli kullanılabildiği belirtilmiştir. Kurumun toplam artırılmış mahpus kapasitesi 732'dir.⁴
- Koğuşlar, 2 katlı olup koğuşların alt katları ortak yaşam alanı ve üst katları yatakhanedir. Koğuşların ortak yaşam alanlarının 21 metrekare ve yatakhane kısımlarının 19,5 metrekare, havalandırma bahçelerinin 30,36 metrekare, tek kişilik odaların ise 12,5 metrekare genişliğinde olduğu bilgisi edinilmiştir.

4 Geçici koğuşlar, yumuşak odalar, revir müşahede odaları ile disiplin odaları, Kurum kapasitesi hesabına dahil edilmemiştir.

19. Koğuş ve odalarda 1 tuvalet, 1 banyo ve 1 banyo lavabo bulunmaktadır. Bazı oda ve koğuşlarda tuvaletten koku geldiği anlaşılmıştır. Mahpuslar, koğuş ve oda tuvaletlerinde oluşan kokuyu engellemek için tuvaletlere alaturka tuvalet kapağı takılmasını ya da satın alabilmelerine imkân tanınmasını talep etmişlerdir. İdareyle bu talep hakkında yapılan görüşmede İdare tarafından, tuvalet kapağının altına telefon gibi yasak olan eşyaların saklanması söz konusu olabileceği, bu sebeple tuvalet kapağı kullanılmasına izin verilmediği belirtilmiştir.
20. Mahpuslar, kendilerine yatak, yastık, nevresim takımı ve 2 battaniye verildiğini ifade etmişlerdir.
21. Bazı koğuşlarda 4 veya 5 mahpusun kaldığı, bu koğuşlarda mahpus kapasitesi kadar ranza ve giysi dolabı bulunmadığı görülmüştür. İdareye Kurumdaki boş koğuşlara yer yatağına yatan mahpusların yerleştirilmeme gerekçesi sorulmuş, İdare tarafından mahpusların suç tiplerine göre koğuş ve odalara yerleştirildiği ayrıca koğuşlardaki tekli ranzaların çift katlı hale getirileceği ve dolap eksikliklerinin giderileceği belirtilmiştir.
22. Bazı mahpuslar, oda ve koğuş banyo kapılarına elbise askılığı takılmasını İdareden talep ettiklerini ifade etmişlerdir. İdare tarafından, banyo kapılarına askılıkların monte edileceği belirtilmiştir.
23. Görüşme yapılan mahpuslar, koğuş ve odalara temiz hava girişini azalttığı gerekçesiyle pencerelerdeki tel örgülerin çıkarılmasını talep etmişlerdir. Koğuş ve oda pencerelerinin dış cephesinde temiz hava girişini azaltacak kadar sıkı tel örgülerin bulunduğu görülmüştür. İdare, binanın projesinde pencerelere tel örgü takılmasının öngörüldüğünü ve tel örgülerin çıkarılması için Adalet Bakanlığından izin alınması gerektiğini belirtmiştir.
24. Koğuş ve odalarda duyuru hoparlörü olduğu görülmüştür. Mahpuslar, hoparlörlerin bozuk olması sebebiyle duyuruları anlamada sorun yaşadıklarını ifade etmişlerdir. İdare, sorunun çözümü amacıyla ilgili firmayla görüşüldüğünü belirtmiştir.
25. Koğuş ve odalarda çağrı butonu olduğu görülmüş ve çağrı butonlarının çalıştığı anlaşılmıştır.
26. Kurumda bulunan koğuş ve odaların temizliği, buralarda kalmakta olan mahpuslar tarafından yapılmaktadır. Mahpuslar kantinden temizlik malzemeleri satın aldıklarını, çekpas ve temizlik fırçasının ise İdare tarafından karşılandığı ancak tuvalet için ayrı çekpas ve temizlik fırçası verilmediğini ifade etmişlerdir. İdare tarafından, tuvalet için ayrı çekpas ve temizlik fırçası verilebileceği belirtilmiştir.
27. Kurum binasının yeni olması sebebiyle fiziksel şartlarının genel olarak iyi ve yeterli olduğu görülmüştür.
28. Koğuşların havalandırma bahçesi bulunmaktadır. Odalardan bazılarının odaya ait havalandırma bahçesi olduğu, bazı odalarda ise aynı havalandırma bahçesinin ortak şekilde kullanıldığı anlaşılmıştır. İdare tarafından koğuşlarda barınan mahpusların gün doğumundan 1 saat sonra açılıp gün batımından 1 saat sonra kapatılmak üzere gün boyu, odalarda barınan mahpusların ise günde 1 saat süreyle havalandırma bahçelerinden faydalandırıldığı ifade edilmiştir.

Mahpuslar, havalandırma bahçelerinden günlük düzenli olarak faydalandırıldıklarını ifade etmişlerdir.

29. Kurumda, tek kişilik 5 disiplin odası bulunmaktadır. Odaların boş olduğu görülmüştür. İdare tarafından odaların kullanılmamış olduğu belirtilmiştir.
30. Kurumda 1'i 5 kişi kapasiteli ve diğeri 4 kişi kapasiteli olmak üzere 2 geçici koğuş bulunmaktadır. Koğuşlarda ranza, yatak ve dolap ile pencere, tuvalet ve banyo bulunduğu ancak tuvalet ve banyoların kirli olduğu görülmüştür. Personel tarafından, mahpusların koğuş ve odalarına yerleştirme işlemleri tamamlanana kadar ortalama 2 saate yakın bu koğuşlarda kaldıkları ifade edilmiştir. Mahpuslar tarafından geçici koğuşlarla ilgili herhangi bir sorun dile getirilmemiştir.
31. Kurumda 3 engelli koğuşu bulunmaktadır. Engelli koğuşlarından biri ziyaret edilmiş, tuvaletin alafranga olduğu ancak tuvalette tutunma barı olmadığı görülmüştür.
32. Kurumda 2 yumuşak oda bulunmaktadır. Yumuşak odalarda 2 güvenlik kamerası ve alaturka tuvalet taşı ile aydınlatma ve havalandırma sistemi bulunduğu ancak odaların iç yüzeylerinin sert bir malzemeyle kaplı olduğu ve kamera kayıtlarında güvenlik kamera açılarının tuvalet bölümünü görüntülediği görülmüştür. Yumuşak oda kayıt defteri üzerinde yapılan inceleme sonucunda odaların kullanılmamış olduğu anlaşılmıştır.
33. Kurumda, 7/24 kayıt yapan 623 güvenlik kamerası mevcuttur. Koğuşların ortak yaşam alanları, havalandırma alanları ve Kurumun ortak alanlarında güvenlik kameraları bulunmaktadır. Güvenlik kamera kayıtlarının 6 ay süreyle geriye dönük olarak izlenebildiği İdare tarafından belirtilmiştir. Güvenlik kameralarında ve kamera kayıtlarının izlenmesinde herhangi bir sorunla karşılaşılmamıştır.
34. Mahpuslara kişi başına günde 150 litre soğuk su ve 50 litre sıcak su verilmektedir. İdare tarafından, Kurumun su ihtiyacının kampüste açılan su kuyularından temin edildiği ancak gelen suyun Kuruma yetmemesi sebebiyle günlük olarak gece 23.00 ila 04.30 saatleri arasında oda ve koğuşlara su verilmediği, Kırşehir Belediyesiyle Kuruma şebeke suyu sağlanması konusunda görüşüldüğü belirtilmiştir.
35. Ziyaret tarihinde, Kurumda çamaşır makinesi olmadığı anlaşılmıştır. Mahpuslar, giysilerini kendilerinin yıkadıklarını ifade etmişlerdir. İdare tarafından çamaşırhanenin yakında açılacağı belirtilmiş, ziyaret sonrasında ise Kurumda içerisinde 3 çamaşır makinesi ve 3 kurutma makinesi bulunan 1 çamaşırhane açıldığı bilgisi paylaşılmıştır.
36. Koğuş ve odalarda vantilatör olmadığı görülmüştür. Bazı mahpuslar, havanın sıcak olması dolayısıyla vantilatör satın almak istediklerini ifade etmişlerdir. İdare, koğuş ve odalara duvar tipi vantilatör takılmasına izin verdiklerini ancak ayaklı vantilatöre taşınabilir olduğundan izin vermediklerini, mahpusların ise gündüz koğuş ortak yaşam alanında ve gece yatakhane kullanabilmek üzere ayaklı vantilatör talep ettiklerini belirtmiştir.
37. Kurumda ısıtmanın, yakıt olarak doğalgaz kullanılan merkezi ısıtma sistemi vasıtasıyla sağlandığı bilgisi İdare tarafından paylaşılmıştır.

38. Kurumda, 1 adet kantin bulunmaktadır. Mahpuslar, kantinden ürün siparişlerini pazartesi günleri dilekçeyle bildirmekte ve ürünler mahpuslara cuma günleri teslim edilmektedir. Mahpuslar, kantinde elma, armut, karpuz ve muz gibi meyveler satıldığını ancak meyve çeşitliliğinin yeterli olmadığını ve satın aldıkları meyve ve sebzelerin çürük geldiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca, mahpuslar tarafından kantinde komodin, ayakkabılık, topuk taşı, tırnak törpüsü, alaturka tuvalet kapağı, uçlu kalem, kalemtıraş, resim yapmak için tuval satılması talep edilmiştir. İdare tarafından, sebze ve meyvelerin temin edildiği firmanın değiştirileceği, kantinde tuval satışı yapılacağı ancak talep edilen diğer ürünlere güvenlik gerekçesiyle izin verilemeyeceği belirtilmiştir.
39. Görüşme gerçekleştirilen bazı mahpuslar, ailelerinin iç çamaşırı hediyelerinin Kuruma alınmadığını, kantinde satılan iç çamaşırlarının ise kalitesiz olduğunu ve bedenlerinin uygun olmadığını ifade etmiştir. İdare tarafından, kantinde iç çamaşırı satıldığı gerekçesiyle iç çamaşırının hediye olarak alınmadığı belirtilmiştir. Kantinde, farklı bedenlerde iç çamaşırı olduğu ancak tek marka iç çamaşırı satışı yapıldığı görülmüştür.

B. Yönetim, Personelin Tutumu ve Şikâyet Prosedürleri

40. Kurumda, 3 arama odası bulunmaktadır. Görüşme yapılan birçok mahpus, Kuruma ilk kabullerinde arama esnasında kendilerine önlük verilmediğini ifade etmiştir. Mahpus kabul kısmında yapılan incelemede arama odalarında tek kullanımlık arama önlüğü bulunmadığı tespit edilmiştir. Personel, arama önlüğü kalmadığını belirtmiştir.
41. Görüşme yapılan bazı mahpuslar, bazı infaz ve koruma memurları tarafından kapılarının metal anahtarlıkla kapiya vurulmak suretiyle ses çıkarılarak açıldığını ve sert bir şekilde çekilerek kapatıldığını, bu durumdan rahatsız olduklarını ifade etmişlerdir.
42. Mahpuslar, iyi hâl değerlendirmesi⁵ sonucunda aldıkları puanların kendilerine bildirildiğini ifade etmişlerdir.
43. Mahpuslar, dilekçelerinin iletilmesi konusunda sorun olmadığını ancak dilekçe alındı belgesi verilmediğini belirtmişlerdir. İdare tarafından, dilekçe veren mahpusun talebi üzerine alındı belgesi verildiği ifade edilmiştir. Mahpusların kurum dışına gönderdikleri dilekçelerin akıbetini takip edilebilmesi amacıyla hizmet eden dilekçe kayıt numaralarının doğrudan mahpuslara bildirilmediği anlaşılmıştır.

5 5275 sayılı Kanun'un 89'uncu maddesinin birinci ve ikinci fıkrasına göre; "(1) Hükümlüler, ceza infaz kurumlarında buldukları tüm aşamalarda, ceza infaz kurumlarının düzen ve güvenliği amacıyla konulmuş kurallara uyup uymadığı, haklarını iyi niyetle kullanıp kullanmadığı, yükümlülüklerini eksiksiz yerine getirip getirmediği, uygulanan iyileştirme programlarına göre toplumla bütünleşmeye hazır olup olmadığı, tekrar suç işleme ve mağdura veya başkalarına zarar verme riskinin düşük olup olmadığı hususlarında idare ve gözlem kurulu tarafından iyi hâlin belirlenmesine esas olmak üzere en geç altı ayda bir değerlendirmeye tabi tutulur.

(2) Birinci fıkra uyarınca yapılacak değerlendirmede, infazın tüm aşamalarında hükümlülerin katıldığı iyileştirme ve eğitim-öğretim programları ile spor ve sosyal faaliyetler, kültür ve sanat programları, aldığı sertifikalar, kitap okuma alışkanlığı, diğer hükümlü ve tutuklular ile ceza infaz kurumu görevlileri ve dışarıyla olan ilişkileri, işlediği suçtan dolayı duyduğu pişmanlığı, ceza infaz kurumu kuralları ile kurum bünyesindeki çalışma kurallarına uyumu ve aldığı disiplin cezaları dikkate alınır."

44. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar, İdare ve personelden memnun olduklarını ifade etmişlerdir. Ziyaret süresince Heyet tarafından kötü muamele iddiasıyla karşılaşılmamıştır.

C. Beslenme

45. Kurumda mahpuslara kahvaltı, öğle yemeği ve akşam yemeği olmak üzere günde 3 öğün yemek ile 1 adet ekmek dağıtılmaktadır. Görüşme yapılan bazı mahpuslar, yemeklerin miktarının yetersiz olduğunu, sıklıkla aynı yemeklerin verildiğini ve karbonhidrat ağırlıklı benzer yemeklerin birlikte sunulabildiğini, ekmek miktarının yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir.
46. Yemekler, kampüste bulunan açık ceza infaz kurumu tarafından hazırlanmaktadır. Yemek listeleri üzerinde yapılan inceleme ve açık ceza infaz kurumuyla yapılan görüşme sonucunda listelerin diyetisyen onaylı olmadığı anlaşılmıştır. Diğer taraftan, ziyaret süresince Heyet tarafından Kurumda iki öğle yemeği yenilmiş, yemek miktarının yetersiz olduğu görülmüştür.
47. Mahpuslar, suyun çok kireçli olduğunu, suyun bazen bulanık aktığını, sudan kaynaklı olarak vücutlarında yara ve kaşıntı oluştuğunu belirtmişlerdir. Bu kapsamda, 25/7/2023 tarihli su numunesi üzerinden Kırşehir Halk Sağlığı Laboratuvarınca hazırlanan su analiz raporu incelenmiş, raporda 17/2/2005 tarihli ve 25730 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmeliği’ne göre suyun içmeye uygun olduğunun yazılı olduğu görülmüştür. Mahpuslar kantinde satışı yapılan pet şişe sulardan satın alabildiklerini ifade etmişlerdir.

D. Sağlık Hizmetleri

48. Kurumda 1 revir bulunmaktadır. Revirde, geçici görevlendirilen 1 aile hekimi tarafından hafta içi 2 gün (pazartesi ve çarşamba günleri) ve 1 dış hekimi tarafından hafta içi 1 gün (cuma günü) mahpuslara poliklinik hizmeti verilmektedir. Görüşme yapılan mahpuslar, dilekçe yazarak muayene olabildiklerini ve sağlık servisinin kendilerine yardımcı olduğunu ifade etmişlerdir. Heyette yer alan hekim tarafından, Kurum revirinin sağlık ekipmanları yönünden yeterli olduğu belirtilmiştir.
49. Görüşme yapılan mahpuslar, hastaneye sevklerinin geciktiğini ifade etmişlerdir. İdare tarafından, jandarmanın personel eksikliği nedeniyle sık sık sevkleri iptal ettiği bilgisi verilmiştir.
50. Revirde, ilaçların bir kısmının kilitli dolapta ve bir kısmının raflarda muhafaza edildiği görülmüştür. Mahpuslar, reçete edilen ilaçlara erişebildiklerini ifade etmişlerdir.
51. Revirde, 6 kişi kapasiteli 2 revir müşahede odası bulunmaktadır. Odalarda lavabo, tuvalet, banyo, ranza ve yataklar bulunduğu görülmüştür.
52. İdare tarafından, acil bir sağlık sorunu durumunda 112 Acil Servisin arandığı bilgisi verilmiştir.

E. Psikososyal Servis Hizmetleri

53. Psikososyal serviste, 1 sosyal hizmet uzmanı ile 3 infaz ve koruma memuru normal mesai saatleri içerisinde tam zamanlı olarak görev yapmaktadır. İdare tarafından, Kurumda kadrolu

psikolog bulunmadığı, geçici görevlendirme ile haftada 2 tam gün (perşembe ve cuma günleri) açık ceza infaz kurumundan psikolog geldiği ayrıca müftülükten görevlendirmeye Kuruma vaiz gönderildiği bilgisi verilmiştir.

54. Psikososyal serviste, 5 bireysel görüşme odası bulunmaktadır. Bu odalardan 1'inin vaiz odası ve 1'inin bilgisayar odası olarak kullanıldığı görülmüştür. Görevli personel tarafından, Kuruma getirilen mahpuslarla ilk 3 gün içerisinde bireysel görüşmelerin gerçekleştirildiği, bilgilendirme ve Kurum tanıtımı ile ailesinde bakıma muhtaç kişi olanların tespit edilerek Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bildirim yapıldığı ayrıca mahpusların görüşme talepli dilekçelerine ya da personel önerisine istinaden mahpuslarla görüşmede bulunduğu belirtilmiştir. Görüşme yapılan mahpuslar ilk kabulde psikolog ve vaizle görüştiklerini ifade etmiştir.
55. Görüşme yapılan sosyal hizmet uzmanı; haftada 5 ilâ 10 arasında mahpusla görüşme talepli dilekçelerine istinaden görüşme gerçekleştirdiğini ayrıca servis tarafından sosyal etkinlik planlarının hazırlandığını, Kurumda kısa bir süre önce voleybol turnuvası düzenlendiğini, etkili iletişim gibi çeşitli konularda personele konferanslar verildiğini, yakında konser düzenlenmesinin ve sosyal market projesi yapılmasının planlandığını, diğer taraftan Kurumda konferans salonunun olmadığını belirtmiştir. Görüşme yapılan mahpuslardan bazıları, voleybol turnuvasına katıldıklarını beyan etmişlerdir.

F. Eğitsel, Kültürel, Sosyal, Sportif ve Mesleki Faaliyetler

56. Kurum eğitim servisi bünyesinde 2 öğretmen ile 3 infaz ve koruma memurunun görev yaptığı öğrenilmiştir. İdare tarafından öğretmenlerin açık ceza infaz kurumundan görevlendirme ile geldiği belirtilmiştir.
57. İdare tarafından Kurumda mahpuslardan 16'sının Açık Öğretim Ortaokuluna, 54'ünün Açık Öğretim Lisesine ve 28'inin Açık Öğretim Fakültesine devam ettiği belirtilmiştir.
58. Kurumda, 1 kütüphane mevcuttur. Kütüphanede 1 infaz ve koruma memuru hafta içi 08.00-17.00 saatleri arasında görev yapmaktadır. Kütüphane kitap listesine göre kütüphanede 2.658 kitap bulunmaktadır. İdare tarafından mahpusların yanlarında ders kitapları ve dini kitaplar sayıya dâhil edilmeksizin dışarıdan hediye olarak aldıkları 5 kitap ile 15 gün süreyle Kurum kütüphanesinden 2 ve il halk kütüphanesinden 2 kitap olmak üzere 9 kitap bulundurma haklarının mevcut olduğu ve 360 mahpusun kütüphaneden faydalandığı bilgisi verilmiştir. Mahpuslar, dilekçeyle talep etmiş oldukları kitaplara kütüphaneden ve il halk kütüphanesinden erişebildiklerini ifade etmişlerdir.
59. Kurumda bulunan bilgisayar odasında 10 bilgisayarın bulunduğu görülmüştür. İdare tarafından, bilgisayarların çevrim içi sınavlar ve kurs için ayrıldığı belirtilmiştir.
60. Kurumda 4 derslik bulunmaktadır. Dersliklerin içerisinde tek kişilik 10 sıra ve masa olduğu görülmüştür. Mahpusların, Kurum derslikleri ve bilgisayar odasında sınavlara girebildikleri anlaşılmıştır.

61. Kurumda okuma yazma, Kur'an-ı Kerim ve hijyen kursları düzenlenmektedir. Mahpuslar tarafından, Kurumda düzenli olarak sosyal ve kültürel faaliyetler düzenlenmediği ve yeterli kurs bulunmadığı ifade edilmiştir. İdare tarafından, okuma yazma kursuna 7, Kur'an-ı Kerim kursuna 15 ve hijyen kursuna 17 mahpusun katılmakta olduğu ile Kurumda bağlama kursu ve bilgisayar kursu açılmak istendiği fakat öğretici bulunamadığından kursların açılmadığı belirtilmiştir.
62. Kurumda 3 iş atölyesi bulunmaktadır. Kurum bünyesinde iş yurdu faaliyeti olarak ise kantin ve fotoğraf baskı atölyesi mevcuttur. Mahpuslar, Kurumda hobi-iş atölyeleri açılmasını talep etmişlerdir. İdare tarafından, kantinde 4 mahpusun çalıştığı, fotoğraf baskı atölyesinde ise mahpus çalıştırılmadığı diğer taraftan hobi-iş atölyelerinin en kısa sürede faaliyete geçirileceği belirtilmiştir.
63. Kurumda 4 açık ve 1 kapalı spor salonu mevcuttur. Mahpuslar 1 saat süreyle, 3 haftada bir açık spor salonuna ve haftada bir kapalı spor salonuna çıkarılmaktadır. Açık spor salonlarının halı saha şeklinde olduğu, kapalı spor salonunda ise voleybol ve basketbol oynanabilmesi için uygun ekipmanların olduğu ve 2 masa tenisi bulunduğu görülmüştür. Görüşme yapılan mahpuslar, açık ve kapalı spor salonlarından faydalandıklarını ifade etmişlerdir. İdare tarafından suç tipleri göz önünde bulundurularak 3 ayı koğuşta kalan 10 kişiye kadar mahpusun birlikte salonlara çıkartıldığı belirtilmiştir.
64. İdare tarafından İdare ve Gözlem Kurulu kararıyla genel bütçe kapsamında ve iş yurtlarında Kurumda barınan 25 mahpusun çalıştığı belirtilmiştir. Çalışan mahpuslardan bir kısmıyla görüşme yapılmış, mahpuslar; ücretlerinin hesaplarına yatırıldığını ifade etmişlerdir.

G. Dış Dünya ile İletişim

65. Kurumda, 39 kapalı görüş kabini ve 6 açık görüş salonu bulunmaktadır. Kapalı görüş kabinlerinde mahpus ve ziyaretçi arasında sadece kırılmaz cam olduğu görülmüştür. Mahpuslar, ayda 1 hafta açık görüş ve diğer 3 hafta kapalı görüş yapmaktadır. Mahpuslar, Kurumda 45 dakika olarak uygulanan görüş sürelerinin artırılmasını talep etmişlerdir.
66. Kurumda, Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu Projesi (ACEP) kapsamında mahpusların görüntülü görüşme yapabilmesine imkân tanıyan cihaz bulunmamaktadır. Mahpuslar, Kurumda görüntülü görüşme yapılabilmesine imkân sağlanmasını talep etmişlerdir. İdareyle yapılan görüşmede, talebin Adalet Bakanlığına iletildiği belirtilmiştir.
67. Kurumda 20 ankesörlü telefon bulunmaktadır. Görüşme yapılan mahpuslar telefon görüşmelerinin 10 dakika olduğunu ifade etmişler, ödül telefon hakkı verilmesini talep etmişlerdir. İdare tarafından, telefonla görüşme süresinin genel bir uygulama olarak uzatılmayacağı ancak ödül sistemi ile zaman zaman ek 10 dakika telefon görüşme hakkı tanındığı belirtilmiştir.
68. Kurumda 4 eş görüşme odası bulunmaktadır. Odaların temiz, kullanıma uygun ve hazır bulunduğu görülmüştür. İdare tarafından, eş görüşleri için mahpuslara 3-6 saat arası görüşme izni verildiği belirtilmiştir. Görüşme yapılan mahpuslar, Kurumda eş görüşü ödülünden faydalanabildiklerini ifade etmişlerdir.

69. Koğuş ve odalarda bulunan televizyonlarda 1'i idari kanal olmak üzere 33 televizyon kanalı bulunmaktadır. Mahpuslar, kantin fiyatları gibi bilgilendirmeleri idari kanaldan öğrendiklerini ancak televizyon kanallarının yetersiz olduğunu, kanal listesine film ve ilave müzik kanalları eklenmesini talep ettiklerini ifade etmişlerdir. İdareden alınan kanal listesi kontrol edilmiş, dizi, haber, müzik, spor, belgesel ve eğlence kanalları olduğu ancak film kanalı olmadığı görülmüştür. Bazı mahpuslar, ücretli spor kanalı için para ödediklerini fakat ücretli spor kanalını izleyemediklerini ve radyo yayınlarının çekmediğini belirtmişlerdir. İdare tarafından, idari kanalın yayımlanabilmesi için bazı kanallara erişimin durdurulması gerektiği, Kurumda radyo yayını çekmeme sorununun çözülemediği ancak ücretli spor kanalı ile ilgili sorunun çözüme kavuşturulacağı belirtilmiştir.
70. Kurumda, 14 avukat görüş kabini bulunmaktadır. Kabinlerin ses yalıtımlarının olduğu, avukat ile mahpusun görüşmesi esnasında araya yerleştirilen cam vb. bir malzeme ile ayrıldığı ve sadece koridorda kamera bulunduğu gözlemlenmiştir. Görüşme yapılan mahpuslar, avukat görüşü konusunda sorun yaşamadıklarını dile getirmiştir.
71. Kurumda, 4 Ses ve Görüntülü Bilişim Sistemi (SEGBİS) odası ve 3 SEGBİS cihazı bulunmaktadır. İdare tarafından, SEGBİS cihazı olmayan odanın SEGBİS görüşmesi yapacak mahpuslar için bekleme odası olarak kullanıldığı belirtilmiştir. Bekleme odasında sandalyelerin olduğu görülmüştür. Mahpuslar, SEGBİS aracılığıyla görüşme yapabildiklerini ifade etmişlerdir.

IV. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

72. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Kurum tarafından, Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmıştır. Bu çerçevede, Kurum Müdürünün ve Kurum personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

1. Kuruma Yönelik Tavsiyeler

73. Mahpus oda ve koğuşlarında bulunan alaturka tuvaletlere tuvalet kapağı takılması ve kantinde tuvalet kapağı satışı yapılması,
74. Kapasite altı kullanım olmasına rağmen yerde yatma probleminin olduğu tespit edilmiş olup aynı problemin tekrarlanmaması için gerekli önlemlerin zamanında alınması, Kurumda bulunan boş koğuşların değerlendirilmesi, her mahpusa şahsi kullanımı için yatak ve dolap sağlanması,
75. Mahpus oda ve koğuşlarında bulunan banyolara elbise askılıkları monte edilmesi,
76. Mahpus oda ve koğuşlarına temiz hava girişini azaltması sebebiyle pencerelerin dış cephesinde yer alan sabit tel örgülerin güvenlik zafiyeti oluşturmayacak ve yeterli havalandırma sağlayacak şekilde yeniden dizayn edilmesi,
77. Duyuru hoparlörlerindeki sorunun giderilmesi,

78. Mahpuslara koğuş ve odalarında bulunan tuvaletlerin temizliğinde kullanılmak üzere ayrı çekpas ve temizlik fırçası verilmesi⁶,
79. Geçici koğuş tuvalet ve banyolarının temiz tutulması,
80. Engelli koğuşu tuvaletine tutunma barı takılması,
81. Yumuşak odaların işlevine uygun hasar önleyici ortam sunabilmesi amacıyla odaların iç kısmının yumuşak malzemeye kaplanması ve mahpusların mahremiyetinin korunması için odalardaki tuvaletlerin kameralar tarafından görüntülenmesini engelleyecek şekilde önlem alınması,
82. Mahpusların her an içme suyuna erişebilmesinin sağlanması amacıyla Kurumda soğuk su kesintilerinin oluşmaması için gerekli tedbirlerin alınması ve çalışmaların sürdürülmesi,
83. Mahpusların ayaklı vantilatör alabilmelerine imkân sağlanması⁷,
84. Kantinde tuval satılması, satışı yapılan meyve çeşitliliğinin artırılması ile taze ve zarar görmemiş meyve ve sebze satışı yapılmasına dikkat edilmesi,
85. Mahpusların aileleri tarafından gönderilen iç çamaşırlarının gerekli kontrollerin yapılmasının ardından mahpuslara teslim edilmesi⁸,
86. Kuruma kabul sırasında mahpuslara tek kullanımlık arama önlüğü verilmesi⁹,

6 Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Kurumların bakımı, temizliği ve ısıtılması" başlıklı 95'inci maddesinin birinci fıkrasında; "(1) Kurumlarda; oda, yatakhane, atölye ve diğer ortak kullanım alanlarının temiz tutulmasına (...) özen gösterilir. Bu amaçla, gerekli araç ve gereçler kurum idaresince sağlanır." hükmüne yer verilmiştir. Mahpuslara Muameleye Dair Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kurallarına göre; "Mahpusların kendilerini temiz tutmaları istenir ve bu amaçla kendilerine sağlıkları ve temizlikleri için gerekli su ve tuvalet malzemesi sağlanır." (Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, Mahpuslara Muameleye Dair Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kuralları, 70/175, 17/12/2015, Kural 18/1).

7 Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik'in "Elektrikli eşyalar" başlıklı 9'uncu maddesine göre; "(Değişik: RG-31/1/2023-32090) Koğuş, oda ve eklentilerinde, kurumun elektrik tesisatı, fiziki koşulları ile odanın mevcudu dikkate alınmak suretiyle, kantinden temin edilen; (...) idare tarafından uygun görülecek sayıda elektrikli su ısıtıcısı ve iklim koşulları da dikkate alınarak vantilatör bulundurulmasına izin verilebilir. (...)"

8 "Kapalı ceza infaz kurumlarındaki hükümlü, iki ayda bir kez, ayrıca dinî bayram, yılbaşı veya kendi doğum günlerinde dışarıda gönderilen ve kurum güvenliği için tehlikeli olmayan bir hediyeyi kabul etme hakkına sahiptir. Çocuk ve altmış beş yaşını tamamlamış hükümlüler ile beraberinde çocuğu bulunan kadın hükümlüler, idare ve gözlem kurulu tarafından alınacak karar doğrultusunda belirtilen zaman dilimi dışında da hediye kabul edebilir." Bkz. 5275 sayılı Kanun, m. 69. ; "Hükümlülerin koğuş, oda ve eklentilerinde üç çift ayakkabı, bir çift terlik, bir adet kemer ve gerektiği kadar iç çamaşırını ve çorap ile aynı tür eşyadan 6 adedi geçmeyecek ve toplamda 30 parçayı aşmayacak şekilde; başörtüsü, fular, içlik, havlu, bornoz, palto, manto, mont, ceket, hırka, pantolon, etek, elbise, eşofman, gömlek, kazak, pijama, tişört, kravat, kaşkol, 25/11/1925 tarihli ve 671 sayılı Şapka İktisâsı Hakkında Kanuna aykırı olmayan bir adet şapka bulundurulmasına izin verilir. Hükümlüler; ceza infaz kurumu dışından getirilmesine izin verilen giyim eşyalarından eskiyenlerini, yenileriyle değiştirebilir." Bkz. Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik, m.8. Ayrıca Anayasa Mahkemesine göre ceza infaz kurumlarının güvenliğini sağlamak için aileler tarafından tutuklu ve hükümlülere kıyafet teslimine yönelik olarak kısıtlayıcı düzenlemeler yapılması makul olmakla birlikte müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olabilmesi, müdahale için seçilen aracın ceza infaz kurumunun güvenliğini sağlanması amacına ulaşabilmesi bakımından elverişli olmasına bağlıdır. Bu çerçevede Mahkeme, Kuruma teslim edilen iç çamaşırlarının uygun yöntemlerle denetlenerek mahpusa verilmemesinin kurum ile mahpus arasındaki çatışan menfaatlerin dengelenmesi çabasına girilmeden kurum güvenliğini sağlanması amacına öncelik verilmesi anlamına geleceğini, ceza infaz kurumlarının güvenliğini sağlayacak tedbirlerin alınması konusunda kamusal makamların geniş takdir yetkileri bulursa da alınacak tedbirlerin tutuklu ve hükümlülerin tutulma hâlinin gerektirdiğinin ötesinde fiziksel ve ruhsal bütünlüklerinin bozulmasına neden olmaması gerektiğini vurgulamaktadır. Bkz. Anayasa Mahkemesi, Mehmet Erdoğan, B. No.: 2019/18371, 16/11/2022, para.16-17

9 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza Ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Arama, güvenlik tatbikatı ve sayım" başlıklı 34'üncü maddesinin ikinci fıkrasına göre; "Hükümlünün üzerinde, kuruma sokulması veya bulundurulması yasak madde veya eşya bulunduğu dair makul ve ciddi emarelerin varlığı ve bunun başka suretle tespitinin olanaksız olması durumunda, kurum en üst amirinin gerekli görmesi hâlinde, detaylı olarak veya beden çukurlarında aşağıda belirtilen usullere göre arama yapılabilir: a) (Değişik: RG-12/11/2021-31657-CK-4773/14 md.) Detaylı arama,

87. Mahpusların kaldığı oda ve koğuşlardaki kapıların rahatsızlığa sebep olacak kadar sert bir şekilde açılmamasına ve kapatılmamasına özen gösterilmesi,
88. Mahpuslara dilekçelerinin akıbetlerini takip edebilmeleri veya dilekçelerine ilişkin şikâyetlerini yargı makamlarına taşıyabilmeleri için dilekçelerinin sayılarının bildirilmesi¹⁰,
89. Mahpuslara verilen yemek miktarının yeterli olmasına ve eşit dağıtılmasına özen gösterilmesi,
90. Kurumda düzenlenen kurs sayısının artırılması, mevcut kurslara daha fazla mahpusun katılabilmesine imkân verilmesi, hobi-iş atölyelerinin faaliyete geçirilmesi,
91. Kapalı ve açık görüş süresinin artırılması konusunun gözden geçirilmesi¹¹;
92. Televizyon kanal listesine film kanalı eklenmesi, mahpusların radyoya ve ücretli spor kanalına erişimlerinin sağlanması, hususları tavsiye edilmektedir.

2. Kırşehir 2 No.lu Açık Ceza İnfaz Kurumuna Yönelik Tavsiye

93. Yemek listelerinin diyetisyen görüşüne uygun olarak hazırlanması amacıyla gerekli tedbirlerin alınması, hususu tavsiye edilmektedir.

3. Kırşehir İl Jandarma Komutanlığına Yönelik Tavsiye

94. Kurumda barınan mahpusların hastaneye sevklerinin düzenli bir şekilde yapılabilmesi konusunda gerekli tedbirlerin alınması, hususu tavsiye edilmektedir.

4. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

95. Kurumda ACEP kapsamında görüntülü görüşme imkânının sağlanması, hususları tavsiye edilmektedir.

hükümlünün utanma duygusunu ihlal etmeyecek şekilde ve görevli dışında kimsenin görmemesini sağlayacak tedbirler alınarak gerçekleştirilir. Arama sırasında hükümlüye tek kullanımlık giyim önlüğü verilir."

10 Nelson Mandela Kuralları, Kural 57: "Her talep veya şikâyet ivedilikle ele alınır ve gecikmeden yanıtlanır. Talep veya şikâyetin reddedilmesi veya aşırı gecikme durumunda, şikâyet eden bu durumu yargıya veya diğer bir makama taşıyabilir."; Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik, m. 56. "(2) Hükümlüye, kurum en üst amirine veya görevlendirdiği bir personele, talep veya şikâyetlerini her gün bildirme olanağı tanınır. Talep veya şikâyetler, ilgisine veya konusuna göre yargı mercilerine veya diğer yetkili makamlara iletilir. Talep veya şikâyet konusu başvurunun sonucu hakkında hükümlü, geciktirilmeden bilgilendirilir."

11 5275 sayılı Kanun'un "Hükümlüyü ziyaret" başlıklı 83'üncü maddesi göre; "(1) Hükümlü, belgelendirilmesi koşuluyla eşi, üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımları ile vasisi veya kayyımı tarafından haftada bir kez ve ayrıca kuruma kabullerinde, zorunlu hâller dışında bir daha değiştirilmemek üzere, ad ve adreslerini bildirdiği en fazla üç kişi tarafından, yarım saatten az ve bir buçuk saatten fazla olmamak üzere çalışma saatleri içinde ziyaret edilebilir. (...)"

İZMİR 1 NO.LU F TİPİ YÜKSEK
GÜVENLİKLİ KAPALI CEZA İNFAZ
KURUMU

ZİYARETİ RAPORU

2024/26

KISALTMALAR

ACEP	Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
5. 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 8'inci maddesi uyarınca; *"Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile teması olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir."*
6. Anılan görevin icrası kapsamında 22/8/2023 tarihinde İzmir 1 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna¹ habersiz bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ... ile Kurumumuzun talebi üzerine görevlendirilen Hekim ... ve Psikolog ... yer almıştır.
7. Ziyaret, İdare ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede; TİHEK Heyeti tarafından, UÖM, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiştir. İdareden Kurum hakkında güncel bilgiler,

1 Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

Kurumun mevcut durumu, mahpusların² sayısı ve sınıflandırmalarına ilişkin bilgiler alınmıştır. İdare ile yapılan görüşmenin ardından Ziyaret Heyeti koğuşların bulunduğu alan ve eklentilerde incelemelerde bulunmuştur. İncelemeler sırasında sağlık servisi, psikososyal servis, manevi rehberlik servisi, kütüphane, atölyeler, kamera odası, kantin, açık ve kapalı görüş alanları, avukat görüşme alanı, personel yemekhanesi, ziyaretçi odaları, açık ve kapalı spor salonları ziyaret edilmiştir. Buradaki incelemelerin ardından İdareden mahpusların yerleşim planına ilişkin belge üzerinden, İdarenin dahli olmadan özellikle farklı suç türünden mahpusların bulunduğu koğuşlar seçilerek buradaki mahpuslarla görüşmeler gerçekleştirilmiş ve mahpusların tutuldukları ortam yerinde gözlemlenmiştir. Heyet üyeleri tarafından görüşme gerçekleştirilen mahpuslara; TİHEK hakkında genel bilgi verilmiş, ziyaretin amacı ve kapsamı belirtilmiş; gizliliğe riayet edilerek rapor hazırlanacağı hususu aktarılmıştır. Görüşmeler sırasında infaz ve koruma memurları ile diğer idari personelden kimse koğuşlarda bulunmamıştır. Ziyaret bitiminde İdare ile son bir toplantı yapılmış; ilk tespit ve gözlemler paylaşılmış, ziyaret sonrası hazırlanacak raporun İdare ve ilgili kurumlarla paylaşılarak tavsiyelerin takip edileceği ve takip ziyareti de yapılabileceği bilgisi verilmiş; ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.

8. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 9/1/2023 tarihli ve 2023/03 sayılı Kurul kararı ile Başkanlık makamınının 11/8/2023 tarihli ve 25501 sayılı olurlarına istinaden 22/8/2023 tarihinde, İzmir 1 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. GENEL BİLGİLER

A. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

9. İzmir'in Buca İlçesinde bulunan Kurum 2001 yılında faaliyete geçmiştir.
10. Toplam 17662 m² alan üzerine kurulu olan Kurumda, tek kişi kapasiteli 59 koğuş, 3 kişi kapasiteli 103 koğuş, 2 mahpus kabul koğuşu, 1 revir koğuşu, 1 iç hizmetler koğuşu olmak üzere toplam 166 koğuş bulunmaktadır.
11. Kurumda 2 adet doku hasarı ve travma önleyici oda³ bulunmaktadır.
12. Kurumda; 1 adet kapalı spor salonu, 2 adet açık spor salonu, 6 adet derslik, 30 adet kapalı görüş kabini, 3 adet atölye, 4 adet açık görüş salonu, 2 adet aile görüşme odası, 6 adet avukat görüşme odası, manevi rehberlik odası, kütüphane, toplantı salonu, personel yemekhanesi, revir, psikososyal servis odası, merkez kontrol odası ve kantin bulunmaktadır.
13. Kurumda 7/24 esasına göre kayıt yapan toplam 412 adet güvenlik kamerası bulunmaktadır.

2 Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hükümlülükleri ifade etmektedir.

3 Yumuşak oda veya süngerli oda olarak da bilinmektedir.

B. Personel

14. Kurumda; 1 kurum müdürü, 2 kurum ikinci müdürü, 2 idare memuru, 1 dış hekimi, 1 ambar memuru, 2 psikolog, 1 sosyal çalışmacı, 6 memur, 1 sıhhi tesisatçı, 2 öğretmen, 2 bilgisayar işletmeni, 3 sağlık memuru, 1 kaloriferci, 5 infaz ve koruma baş memuru, 142 infaz ve koruma memuru olmak üzere toplam 172 personel görev yapmaktadır.

C. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılanlar

15. Ziyaret tarihinde Kurumda 308'i hükümlü, 33'ü tutuklu ve 61'i hükümlü olmak üzere toplam 402 mahpus bulunmaktadır.
16. Kurumda 4 yabancı mahpus bulunmaktadır.
17. Kurumda kronik hastalığı olan 35 mahpus bulunmaktadır.
18. Kurumda kadın ve çocuk mahpus bulunmamaktadır.

III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. Fiziksel Koşullar

19. Kurumun kapasitesi 368 kişi olup ziyaret tarihi itibarıyla Kurumda 402 mahpus kalmaktadır. İdare Kurumun, kapasitesinin üzerinde mahpus barındırdığını, mahpusların suç türüne göre koşullara yerleştirildiğinden koşullardaki yoğunlukların farklı olduğunu belirtmiştir. Kurumda kapasitesi üzerinde mahpus bulunmasına rağmen Ziyaret Heyetinin koşullarda yaptığı incelemede her mahpusun yatak ve ranzasının olduğu ve yerde yatan mahpus olmadığı gözlemlenmiştir.
20. Kurumun ısıtılması, yakıt olarak doğalgaz kullanılan kalorifer sistemi aracılığıyla sağlanmaktadır. Görüşme yapılan mahpuslardan bazıları, kış mevsiminde kalorifer arızaları yaşandığı ve bu durumun sık tekrar ettiği, kış aylarında ısınmada sorunlar yaşandığı şikâyetinde bulunmuştur. İdare, kış aylarında kalorifer sisteminde dönemsel sorunlar yaşandığını doğrulamış ve konuyla ilgili gerekli onarım işlemlerini acil bir şekilde yapmaya çalıştıklarını ifade etmiştir.
21. Kurumdaki bütün koşullar için havalandırma alanı bulunmaktadır. İdare, havalandırma kapılarının normal infaz rejimine tabi mahpuslar için sabah sayımıyla birlikte açıldığını ve hava kararınca kapatıldığını, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına tabi mahpuslar için ise mevzuattaki süreler dikkate alınarak kapıların açılma saatlerinin belirlendiğini ve söz konusu kişilerin kapılarının en geç saat 17.00'da kapatıldığını ifade etmiştir. Görüşme yapılan mahpuslar, havalandırma alanlarının sabah saatlerinde açıldığını ve akşam saat 17.00 civarında kapandığını beyan etmiştir.
22. Koşulların her birinde tuvalet ve banyo bulunmaktadır. Ayrıca tekli koşullar hariç, diğer bütün koşullarda mutfak alanı da bulunmaktadır.
23. İdare, her mahpus için günlük 100 litre sıcak su, 150 litre soğuk su olmak üzere toplam 250 litre suyun koşulların güncel mevcutları dikkate alınarak koşulların otomatlarına aktarıldığı ve mahpusların

7/24 suya erişim olanaklarının bulunduğu bilgisini paylaşmıştır. Mahpuslar ise günlük kişi başı 250 litre su kotalarının olduğunu, suya erişim konusunda herhangi bir sorun yaşamadıklarını, verilen sıcak su miktarının ihtiyaçlarını karşılamak için yeterli olduğunu ifade etmiştir.

24. İdare, her mahpusa bir adet nevresim takımı, bir adet battaniye ve bir adet yastık verildiğini; ayrıca kış aylarında her mahpusa ikinci bir battaniye sağlandığını ifade etmiştir. Görüşme yapılan mahpuslar; her mahpusun yatak, yastık, nevresim, battaniye ve dolabının olduğunu beyan etmiştir. Söz konusu durum Ziyaret Heyeti tarafından yapılan koğuş ziyaretlerinde gözlemlenmiştir.
25. Koğuşların temizliği mevzuat gereğince⁴ mahpuslar tarafından gerçekleştirilmekte olup koğuşların genel olarak temiz olduğu görülmüştür.
26. Koğuşlarda çalışır durumda olan acil durum butonları mevcuttur.
27. Doku hasarı ve travma önleyici odalarda yapay havalandırma, yapay ve doğal aydınlatma imkânının olduğu, yapay aydınlatmada kullanılan ampulün kırılmaz camla korunduğu gözlemlenmiştir. Odaların birinin havasız olduğu ve odada ağır bir koku olduğu hissedilmiştir. Odalarda kamera bulunmakla birlikte kameranın mahpusların mahremiyetini ihlal edecek şekilde tuvaletin olduğu bölümü görüntülediği görülmüştür. Oda kayıt defterinin düzenli olarak tutulduğu tespit edilmiştir.
28. Ziyaretçi arama odalarından birisinin kadın ziyaretçilere, diğerinin ise erkek ziyaretçilere tahsis edildiği, odalarda askılık olduğu ve odaların temiz olduğu görülmüştür.
29. Kurumda iki eş görüş odası bulunmakta olup, odalardan birinin su bastığı için kullanılamaz durumda olduğu gözlemlenmiştir. Odalarda banyo ve tuvalet mevcuttur. Odalarda elbise dolabı, televizyon, buzdolabı ve yatak olduğu görülmüş; buna ek olarak acil durum butonu bulunduğu ve çalışır vaziyette olduğu test edilmiştir. Odaların, uzun süre kullanılmamasından dolayı temiz olmadığı gözlemlenmiştir. İdare, eş görüşmelerinin pandemi öncesi dönemde düzenli olarak yapıldığını ve eş görüşme odalarının kullanıldığını, pandemiyle birlikte alınan önlemler kapsamında eş görüşmelerinin askıya alındığını ancak mevcut durumda odaların kullanılmasında herhangi bir engel olmadığını ifade etmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, mahpuslar pandemi sonrası dönemde eş görüşme odalarını kullanmadıklarını belirtmiş, İdare de pandemi sonrası dönemde eş görüşme ödülü alan mahpusun olmadığını bu yüzden odaların kullanılmadığını ifade etmiştir.
30. Kurumdaki koğuşlarda ve koğuş ortak alanlarında kamera bulunmamakta, havalandırma avlularında ise kamera bulunmaktadır. Ziyaret Heyetinin yaptığı incelemede sadece bir koğuşun avlusunu gösteren kameranın bozuk olduğu diğer kameraların çalıştığı, kameraların gündüz ve

4 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Sağlığın korunması kurallarına uyma başlıklı 27. Maddesi; "Hükümlü, sağlığının korunması ve salgın hastalıkların önlenmesi için gerekli ve alınmış tedbirlere uymak, kişi sağlığı için tehlike doğuran durumları gecikmeksizin kurum yönetimine bildirmek, kendi ve içinde yaşadığı ortamın temizliğine uygun davranışlar göstermek zorundadır."

gece görüşlerinin net olduğu tespit edilmiştir. Kamera kayıtlarının geriye dönük 75 güne kadar izlenebildiği test edilmiştir.

31. İdare, kantinde satılan ürünlerin listelerinin ve satış fiyatlarının güncel olarak mahpusların bulunduğu koğuşlara dağıtıldığı bilgisini vermiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmede mahpuslar, kantin ürünlerine erişimde herhangi bir sorun yaşamadıklarını ancak kantinde ürün çeşitliliğinin az olduğunu belirtmişlerdir. Ziyaret Heyetinin kantinde yaptığı incelemede, ürün çeşidinin oldukça fazla olduğu, temel ihtiyaç maddesi olarak kabul edilen ürünlerin satışının yapıldığı, glütensiz, şekersiz, vegan beslenmeye uygun ürünlerin de kantin ürünleri arasında bulunduğu gözlemlenmiştir. Ürünlerin son kullanma tarihlerinin geçmediği, bozulma özelliği olan ürünlerin uygun saklama koşullarında muhafaza edildiği görülmüştür. Kantinde haftada bir defa taze meyve ve sebze satışı yapıldığı ve buna ek olarak mahpusların haftada bir gün dış kantin imkânlarının olduğu öğrenilmiştir.
32. Kurumda çamaşırhane bulunmamaktadır. Mahpuslar kıyafetlerini kendi imkânlarıyla elde yıkayıp kurutmaktadır. İdare, elde yıkamanın deri ve cilt hastalıkları yönünden zararlı olacağını doktor raporuyla belgeleyen mahpusların kıyafetlerinin, Buca Açık Ceza İnfaz Kurumunda yıkattırıldığını ifade etmiştir. İdare ayrıca Bakanlıkla, Kurumda çamaşırhane kurulmasıyla ilgili görüşme içerisinde oldukları bilgisini paylaşmıştır.
33. Kurumda yangın söndürme sistemi bulunduğu, ziyaretten iki ay önce yangın tatbikatı yapıldığı ifade edilmiştir. Koridorlarda yangın söndürme tüpleri ve yangın tahliye hortumları olduğu görülmüştür.

B. Yönetim ve Personelin Tutumu

34. İdare, Kuruma hükmü kesinleşerek, tutuklanarak veya başka ceza infaz kurumlarından nakil yoluyla gelen mahpusların aramalarında, kişinin tek kullanımlık önlük verilerek arama odasına alındığı, öncelikle bedenin üst kısmındaki giysilerin çıkartıldığı, bedenin üst kısmındaki giysiler giyildikten sonra bedenin alt kısmındaki giysilerin çıkartılarak aramanın yapıldığı bilgisini vermiştir. Ziyaret Heyetinin arama odalarında yaptığı incelemede, odalarda arama önlüklerinin yer aldığı ve askılıklar olduğu görülmüştür. Ziyaret Heyeti tarafından detaylı arama formları incelemiş ve formların mevzuata uygun bir şekilde eksiksiz doldurulduğu gözlemlenmiştir.
35. İdare, mahpusların Kuruma ilk girişlerinde öncelikle geçici koğuşlara yerleştirildiğini; İdare ve Gözlem Kurulunun mahpus dosyası üzerinde yaptığı incelemeden sonra mahpusun suç tipine uygun koğuşa yerleştirildiğini ifade etmiştir. İdare, koğuş yerleştirilmelerinde yaşlı mahpusların durumuna ayrıca özen gösterdiklerini belirterek yaşlı mahpusları, klozet bulunan koğuşlara yerleştirdikleri bilgisini vermiştir. Söz konusu durum yapılan koğuş ziyaretlerinde Ziyaret Heyeti tarafından da müşahede edilmiştir.
36. Görüşme gerçekleştirilen mahpusların tamamı, infaz ve koruma memurlarının kendilerine yönelik davranışlarından memnun olduklarını, infaz ve koruma memurlarının sorunlarını

çözmekte kendilerine yardımcı olduklarını, kendilerine karşı fiziksel veya sözlü herhangi bir kötü muamele olmadığını ifade etmiştir.

37. İdare, Kurum personelinin hizmet içi eğitimi kapsamında insan hakları eğitimi aldığı bilgisini paylaşmıştır.

C. Disiplin ve Şikâyet Prosedürleri

38. İdare, Kurum içi dilekçelerin, sabah sayımında dilekçe kontrolü yapan görevliler tarafından günlük olarak alındığı, dilekçenin konusu ve mahiyeti açısından tasnif edilerek Kurum nöbetçi müdürü tarafından ilgili birimlere havale edildiği, talep olması durumunda dilekçe çıkış numaralarının dilekçe fotokopisinin üzerine yazılarak kendilerine verildiği bilgisini paylaşmıştır. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde mahpuslar, dilekçelerin sabah sayımı sırasında görevliler tarafından toplanıp sıraya konulduğunu, talep edenlere dilekçe numarası verildiğini ve İdarenin genel olarak dilekçelerine cevap verdiğini belirtmişlerdir.
39. İdare tarafından, sayımların sabah ve akşam olmak üzere günde iki defa yapıldığı, olağanüstü durumlarda ise günün her saatinde sayım yapıldığı bilgisi paylaşılmış; görüşme yapılan mahpuslar tarafından da söz konusu durum teyit edilmiştir.
40. İdare, son bir yıl içerisinde Kurumda mahpuslar arasında 25 adli vakanın yaşandığını belirtmiştir. İdare, ayrıca son bir yıl içerisinde mahpuslar tarafından işkence ve kötü muamele iddiasıyla ilgili herhangi bir şikâyet olmadığı bilgisini vermiştir.

D. Beslenme

41. İdare tarafından, yemeklerin günlük iaşe bedeli kapsamında üç öğün şeklinde verildiği, yemeklerin Buca Açık Ceza İnfaz Kurumunda pişirilerek getirildiği, yemeklerin miktarı ve çeşitliliğine önem verildiği belirtilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen mahpusların bir kısmı, yemeklerin tadının iyi olmadığı, bakliyat yoğunluklu yemeklerin çıktığı ve yemeklerin yetersiz olduğu şikâyetinde bulunmuştur. Ziyaret Heyeti de, inceleme sırasında öğle yemeğini Kurumda yemiş ve öğle yemeğinin lezzeti, kalitesi ve doyuruculuğu Heyet tarafından yeterli bulunmuştur. Ayrıca geriye dönük yemek listelerinde yapılan incelemede yemeklerin et, sebze ve bakliyat bakımından çeşitlilik gösterdiği fakat sabah kahvaltısında verilen yemek menüsünün doyuruculuğunun yetersiz olduğu değerlendirilmiştir.
42. İdare, özel beslenme ihtiyacı olan (alerji, şeker hastalığı, tansiyon hastalığı, vejetaryen vb. durumlar) mahpuslar için durumlarına uygun yemekler hazırlandığı bilgisini vermiştir. Görüşme yapılan mahpuslar, özel beslenme ihtiyacı olan mahpuslar için durumlarına uygun diyet yemekleri hazırlandığını belirtmiştir. Bazı mahpuslar ise diyet yemeklerinde çeşitlilik sorunu yaşadıklarını ancak durumu İdareye ilettikten sonra çözüldüğünü ifade etmiştir.
43. İdare tarafından, mahpusların içme suyu ihtiyacının şebeke suyuyla karşılandığı, buna ek olarak mahpusların kantinden de ambalajlı içme suyu temin edebildikleri bilgisi paylaşılmıştır. Ziyaret Heyetinin yaptığı evrak incelemesinde, Kurumda kullanılan suyun analizinin düzenli olarak yapıldığı en son analizin Kurum İdaresinin talebi üzerine İl Sağlık Müdürlüğü tarafından

11/5/2023 tarihinde yapıldığı ve analiz sonucunun İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmeliğe uygun olduğu tespit edilmiştir.

E. Sağlık

44. Kurumun sağlık biriminde 1 hekim, 1 diş hekimi, 3 sağlık personeli ve 1 infaz ve koruma memuru görev yapmaktadır. Hekim Buca İlçe Sağlık Müdürlüğü tarafından görevlendirmiş olup haftanın 2 günü (salı ve perşembe günleri) ve yarım gün Kurumda hizmet vermektedir. Diş hekimi Kurum personeli olup haftanın 5 günü mesai saatleri içerisinde hizmet vermektedir.
45. İdare, hekimin sadece 2 gün görevlendirilmesinden dolayı mahpusların revire çıkma taleplerinin bu 2 günde yoğunlaştığı, kronik hastalığı bulunan mahpuslara öncelik tanındığı bilgisini vermiştir. Görüşme yapılan mahpuslar ise hekimin sadece salı ve perşembe günleri hasta kabul ettiğini bu yüzden bazı zamanlar muayene olmak için birkaç gün beklemek zorunda kaldıklarını ifade etmişlerdir.
46. İdare tarafından, kronik hastalığı bulunan mahpusların kontrollerinin düzenli olarak yapıldığı, doktor tarafından reçete edilen ilaçların personel tarafından temin edilip hastalara teslim edildiği bilgisi verilmiştir. İdare ayrıca mahpuslara bırakılması sakıncalı olan ilaçların personel tarafından günlük olarak kontrollü bir şekilde mahpuslara verildiği bilgisini paylaşmıştır. Sağlık görevlileriyle yapılan görüşmede, ilaçların temin edilmesi konusunda herhangi bir problem yaşanmadığı ifade edilmiştir. Görüşme yapılan mahpuslar da, İdare ve sağlık personellerinin duruma ilişkin açıklamalarını teyit etmiştir.
47. İdare, hekim tarafından hastaneye sevki uygun görülen mahpusların jandarma personeli tarafından hastaneye götürüldüğü ve sevk günlerinin jandarma personel sayısına göre değişiklik gösterdiği bilgisini paylaşmıştır. Görüşme yapılan mahpusların büyük çoğunluğu, hastane sevklerinde sorun yaşandığı ve sevklerin geç yapıldığı şikâyetinde bulunmuştur. İdare, sevklerde jandarmanın iş yoğunluğu ve personel eksikliği gibi nedenlerden dolayı zaman zaman aksamaların yaşandığını belirtmiştir.
48. Ziyaret Heyeti tarafından sağlık servisinde yapılan incelemede, serviste acil bir müdahale için gerekli teçhizatın olduğu, tıbbi aletlerin kalibrasyon işlemlerinin düzenli olarak yapıldığı, kullanılan ilaçların son kullanma tarihlerinin geçmediği, sağlık hizmetlerinden yararlanma talebine ilişkin dilekçelerin düzenli olarak arşivlendiği, yapılan muayene işlemlerinin muayene kayıt defterlerine günlük olarak işlendiği ve kayıtların aynı zamanda elektronik ortama da aktarıldığı ancak bazı muayene taleplerinin geç karşılandığı görülmüştür.
49. Kurum diş servisinde, diş çekme, dolgu, diş temizleme gibi tedavi hizmetleri verilmekte olup bunun için gerekli ekipman mevcuttur. Serviste düzenli olarak diş muayenesi ve tedavi işlemlerinin yapıldığı, mahpusların dosyalarının ve muayene taleplerine ilişkin dilekçelerin düzenli bir şekilde tutulduğu görülmüş ve serviste son kullanma tarihi geçen malzeme olmadığı tespit edilmiştir. Görüşme yapılan mahpusların büyük çoğunluğu, diş muayene ve tedavilerinin sorunsuz bir şekilde yapıldığını belirtmiştir.

F. Psikososyal Servis Hizmetleri

50. Psikososyal serviste 2 psikolog, 1 sosyolog ve 3 infaz ve koruma memuru görev yapmaktadır.
51. Psikososyal servisin, Kuruma yeni gelen mahpuslarla ilk 3 gün içerisinde görüşme gerçekleştirdiği, görüşmede kişilerin genel bilgileri, varsa daha önce yaşadığı psikolojik rahatsızlıkları, gördüğü tedaviler ve madde bağımlısı olup olmadığı gibi hususlar öğrenilerek bu bilgilerin ilk görüşme formuna işlediği anlaşılmıştır.
52. İdare, mahpusların psikososyal servisle görüşme taleplerini dilekçeyle ilettiği, bu kapsamda Kurumun psikososyal servisinin dilekçe talepleri doğrultusunda sene başından itibaren 821 bireysel görüşme yaptığı bilgini paylaşmıştır.
53. Kendileriyle görüşme yapılan mahpusların büyük bir çoğunluğu, taleplerini dilekçeyle iletmeleri durumunda psikolog ile görüştürdüklerini ancak görüşme sırasında infaz ve koruma memurlarının da bulduklarını ifade etmişlerdir.
54. Psikososyal servisin, kriz durumunda olan (kendine zarar verme hali ya da yakınlarından birinin kaybı gibi durumlarda) mahpuslarla özel görüşmeler yaparak psikolojik destek sağladığı, intihar ve risk grubunda olan mahpuslarla takip esaslı psikososyal bireysel görüşmeler yaptığı, bu kapsamda intihara meyilli 22 mahpusun düzenli olarak takip edildiği anlaşılmıştır.
55. İdare, psikososyal servisin mahpuslara yönelik grup çalışmaları yaptıkları, bu kapsamda yıl içerisinde Önce Düşün Programı, Aile İçi Şiddet Önleme ve Müdahale Programı ve Terör Suçları ile Mücadele Programı düzenlendiği bilgisini paylaşmıştır.

G. Eğitsel, Sosyal, Kültürel, Mesleki ve Sportif Faaliyetler

56. İdare, sportif faaliyetler kapsamında her mahpusun açık görüş haftası dışındaki diğer haftalarda, her hafta 40 dakika olacak şekilde açık ve kapalı spor salonuna çıktığı bilgisini vermiştir. Görüşme yapılan mahpuslar, ayda bir defa kapalı spor salonuna, iki defa da açık spor salonuna 40 dakika süreyle çıkarıldıklarını ifade etmişlerdir.
57. Ziyaret Heyetinin kapalı spor salonunda yaptığı incelemede; futbol, basketbol ve voleybol oyunları için gerekli ekipman bulunduğu görülmüştür. Görüşme yapılan mahpuslardan bazıları kapalı spor salonunda masa tenisi oynama imkânının sağlanması talebinde bulunmuşlardır.
58. Koğuşlarda bulunan televizyonlarda müzik, belgesel, haber ve sinema kanalları dâhil olmak üzere 43 televizyon kanalının mevcut olduğu anlaşılmıştır. Televizyonda ayrıca merkezi yayın yapan bir kanal olduğu, kantin ürün ve fiyat listelerinin bu kanal aracılığıyla da mahpuslara duyurulduğu gözlemlenmiştir.
59. İdare, Kurum kütüphanesinde 7400 kitabın olduğu ve Kültür ve Turizm Bakanlığı ile yapılan protokol neticesinde mahpusların Buca Adalet Halk Kütüphanesinde bulunan kitaplardan da yararlanabildiği bilgisini vermiştir.
60. Kütüphanede 2 infaz ve koruma memuru çalışmaktadır. Görevli personel, mahpusların okumak istediği kitapları dilekçeyle talep ettiğini, taleplerin Kurum kütüphanesinden ve İlçe Halk

Kütüphanesinden karşılandığını aktarmıştır. İdare son bir yıl içerisinde 288 mahpusun kütüphaneden yararlandığı bilgisini paylaşmıştır.

61. İdare, mahpusların Kurum kütüphanesinden ve halk kütüphanesinden 15 günde bir 6 adet kitap alabildiklerini ve ayrıca mahpusların şahıslarına ait 20 kitabı da yanlarında bulundurabildiğini belirtmiştir. Söz konusu durum görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından da teyit edilmiştir. Mahpuslar ayrıca kitaplara erişim konusunda herhangi bir engelle karşılaşmadıklarını, ilgili personelin kendilerine yardımcı olduğunu, kitap listelerinin koşullara dağıtıldığını belirtmişlerdir. Ziyaret Heyetinin Kurum kütüphanesindeki incelemesinde; kütüphanenin havadar ve temiz olduğu, kütüphanede çalışma alanları bulunduğu, mahpuslara dağıtımı yapılan kitapların düzenli olarak kayıt altına alındığı, kütüphanede yabancı dilde kaynaklar bulunduğu gözlemlenmiştir.
62. Kurumda, 21 açık öğretim fakültesi öğrencisi, 13 açık öğretim lisesi öğrencisi ve 3 açık öğretim ortaokulu öğrencisi ile 28 örgün üniversite öğrencisi olmak üzere toplam 65 öğrenci mahpus bulunduğu bilgisi İdare tarafından verilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar, Kurum İdaresinin ders kitaplarının tedariki ve sınavlara girilmesi hususlarında kendilerine yardımcı olduğunu ifade etmiştir.
63. Kurumda, Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı 1 vaiz görev yapmaktadır. Vaizin cuma günü hariç haftanın 4 günü Kurumda bulunduğu anlaşılmıştır. Ziyaret Heyetinin vaizle yaptığı görüşmede, vaiz; psikososyal servis birimiyle koordineli bir şekilde çalıştığını, koşullara ziyaretler gerçekleştirdiğini ve talep eden mahpuslarla kendi odalarında bireysel görüşmeler gerçekleştirdiğini ifade etmiştir. Ayrıca mahpuslara yönelik temel dini bilgiler kursu ve hafızlık kursu düzenlenmektedir.
64. Kurumda meslek edindirme faaliyetleri kapsamında çini ve resim atölye çalışmaları yapılmaktadır. Atölye faaliyetleri 10'ar kişilik gruplar şeklinde yapılmaktadır. Atölyelerdeki çalışmalar, halk eğitim merkezi tarafından görevlendirilen usta öğreticiler tarafından yürütülmektedir. Ziyaret Heyetinin atölyede çalışan mahpuslarla yaptığı görüşmelerde çalışanlar; atölyelerdeki malzemelerin Kurum tarafından tedarik edildiğini, konuyu ilişkin olarak öncesinde eğitim aldıklarını ve atölye faaliyetlerine katılmaktan memnun olduklarını ifade etmişlerdir.
65. İdare, mahpuslara yönelik olarak birinci kademe okuma-yazma, tasarım uygulama modeli, hijyen eğitimi, çini işlemciliği ve heykel yapım kursları düzenlendiği bilgisini paylaşmıştır.

H. Dış Dünya İle Etkileşim

66. Kurumda 12 adet ankesörlü telefon bulunmaktadır. Kurumda Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu (ACEP) projesi kapsamında görüntülü görüşme sistemi alt yapısı ise bulunmamaktadır. İdare mevzuata uygun olarak normal infaz rejimine sahip mahpusların yakınlarıyla haftada 10 dakika telefon görüşmesi yaptığını, ağırlaştırılmış infaz rejimine tabi mahpusların ise iki haftada bir 10 dakika telefon görüşmesi yaptığı bilgisini vermiştir. Görüşme

yapılan mahpuslar, idarenin telefon görüşmeleriyle ilgili verdiği bilgilerle aynı yönde beyanda bulunmuş ve bu konuda herhangi bir kısıtlamayla karşılaşmadıklarını ifade etmişlerdir.

67. Ziyaret Heyetinin açık ve kapalı görüş alanlarında yaptığı incelemede, alanların geniş, ferah ve temiz olduğu, alanlarda yeterli sayıda sandalye bulunduğu gözlemlenmiştir. Heyet tarafından ayrıca kapalı görüş kabinlerindeki telefonların çalışıp çalışmadığı test edilmiş ve telefonların çalıştığı anlaşılmıştır.
68. Normal infaz rejimine tabi mahpuslar ayda 1 açık görüşe, 3 defa da kapalı görüşe, ağırlaştırılmış infaz rejimine tabi mahpuslar ise ayda 1 açık ve 1'de kapalı görüşe çıkmaktadır. Mahpuslar açık ve kapalı görüşlerin önceden 40 dakika yapıldığını ancak daha sonradan söz konusu sürenin artırılarak 1 saate çıkarıldığını belirtmişlerdir.
69. Mahpuslar, avukat görüşme odasında avukatları ile görüştiklerini, bu konuda herhangi bir kısıtlamayla karşılaşmadıklarını beyan etmişlerdir. Ziyaret Heyeti tarafından avukat görüşme odalarında yapılan incelemede, odalarda kamera olmadığı, odaların mahpus ile avukatın konuşmasının duyulamayacağı ancak görülebileceği şekilde tasarlandığı görülmüş, bir odanın ise bu standarda uygun olmadığı tespit edilmiştir.

IV. TAVSİYELER

A. Değerlendirme

70. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Kurum tarafından, Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmıştır. Bu çerçevede, Kurum Müdürünün ve Kurum personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Tavsiyeler

1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

71. Kurum ısıtma sistemindeki arızaların tamir edilmesi ve kontrollerinin düzenli olarak sağlanması⁵,
72. Doku ve travma önleyici odadaki kokunun giderilmesi ve odalarda mahremiyetin sağlanması amacıyla kameraların tuvaletin bulunduğu alanı görmeyecek şekilde konumlandırılması veya görüntünün tuvaleti gören kısımlarının dijital olarak kapatılması gibi önlemlerin alınması,
73. Eş görüşme odalarının temizliğinin düzenli aralıklarla yapılması, ayrıca su basması sonucu kullanılamaz hale gelen odanın tamirat işlemlerinin yapılarak kullanıma hazır hale getirilmesi,

5 Mahpusların İslahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Kuralları) Kural 13: "Mahpuslara kalmaları için ayrılan bütün yerlerde ve özellikle uyudukları yerlerde, iklim şartlarına ve ayrıca metreküp başına düşen hava miktarına, asgari zemin alanına, aydınlatmaya, ısıtmaya ve havalandırmaya gerekli özen gösterilerek, sağlık için gerekli bütün koşullar karşılanır."

74. Mahpuslara yönelik eş görüşme ödülünün uygulanması⁶,
75. Kurumdaki arızalı kameranın tamir edilmesi,
76. Kurumda çamaşırhane kurulması ve mahpusların çamaşırlarını burada yıkatmasına imkân sağlanması⁷,
77. Kahvaltı menülerinin, her mahpusun sağlıklı ve güçlü olması için yeterli besin değeri içerecek şekilde hazırlanması⁸,
78. Kapalı spor salonunda masa tenisi oynanmasına imkân verecek ekipmanın tedarik edilmesi,
79. Avukat görüşme odalarından standartlara uygun olmayan odanın mahpuslar ile avukat arasında konuşulanların duyulamayacağı ancak ortamın görülebileceği bir hale getirilmesi⁹, hususları tavsiye edilmektedir.

2. İzmir İl Jandarma Müdürlüğüne Yönelik Tavsiye

80. Hastane sevk raporu düzenlenmiş mahpusların hastane sevklerinin en kısa sürede gerçekleştirilmesi¹⁰, hususları tavsiye edilmektedir.

3. İzmir İl Sağlık Müdürlüğüne Yönelik Tavsiye

81. İl Sağlık Müdürlüğü tarafından Kuruma geçici görevlendirmesi yapılan hekimin Kurumdaki görevlendirilme gün sayısının artırılması, hususları tavsiye edilmektedir.

4. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiye

82. Kurumda kapasitenin üzerinde mahpus bulunduğundan sorununun çözümüne yönelik çalışmalar yapılması, hususları tavsiye edilmektedir.

6 Hükümlü ve Tutukluların Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik Madde 11: "Kapalı ceza infaz kurumundaki hükümlü ve tutuklulara, en geç üç ayda bir kez olmak üzere, üç saatten yirmi dört saate kadar eşleriyle kurumun bu tür ziyaretler için ayrılan bölümünde ve personelin yakın nezareti olmaksızın mahrem şekilde eş görüşmesi ödülü verilebilir."

7 Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Kuralları), Kural 19.2: "Bütün giysiler temiz ve uygun koşullarda tutulur. İç çamaşırları temizliğin korunması için, gerekli sıklıkta değiştirilir ve yıkanır."

8 Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Kuralları) Kural 22: "Kurum idaresi tarafından, her mahpusa sağlıklı ve güçlü olmaları için besin değeri yeterli, iyi hazırlanmış ve uygun saatlerde sunulan yemekler verilir."

9 Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik; "Tutuklunun müdafisi, uzlaştırmacı ve arabulucu ile görüşmesi" kenar başlıklı, 19. Madde: "Tutuklu, vekâletname aranmaksızın müdafisi ile her zaman ve konuşulanları başkalarının duymayacağı, ancak görüşmenin görevlilerce izlenebileceği bir ortamda, açık görüş usulüne tabi olarak görüşür. Bu kişilerin müdafisi ile yazışmaları denetime tabi tutulmaz."

10 Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar, Kural 27: "Özel bir tedaviye ya da ameliyata ihtiyacı olan mahpuslar, uzmanlaşmış kurumlara ya da sivil hastanelere nakledilir. Bir hapisçinin kendi hastane olanakları varsa, mahpuslar uygun tedavi ve bakım için sevk edildiklerinde bu birimler yeterli insan gücü ve donanıma sahip olur."

ANKARA AYAŞ AÇIK CEZA İNFAZ KURUMU

ZİYARETİ RAPORU

2024/27

KISALTMALAR

AİÖK	Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi
ARDEF	Araştırma Değerlendirme Formu
m ²	Metrekare
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
para.	Paragraf
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Projesi

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendi uyarınca, OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 14'üncü maddesi uyarınca; *"Açık ceza infaz kurumları, hükümlülerin iyileştirilmelerinde, çalıştırılmaları ve meslek edindirilmelerine öncelik verilen, firara karşı engelleri ve dış güvenlik görevlisi bulunmayan, güvenlik bakımından kurum görevlilerinin gözetim ve denetimi ile yetinilen kurumlardır."*
5. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden yoksun bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu hükme bağlanmıştır. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
6. Anılan görevin icrası kapsamında, 28/8/2023 tarihinde Ayaş Açık Ceza İnfaz Kurumuna¹ habersiz bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu Üyesi ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ..., Uzman Psikolog ... ile Kurumumuzun talebi doğrultusunda görevlendirilen Hekim ... yer almıştır.
7. Ziyaret, Kurum İdaresi ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede; TİHEK Heyeti tarafından UÖM, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiştir. İdareden Kurum hakkında güncel bilgiler, Kurumun mevcut durumu, mahpusların² sayısı ve sınıflandırmalarına

1 Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

2 Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hükümlülere ifade etmektedir.

ilişkin bilgiler alınmıştır. İdare ile yapılan görüşmenin ardından Ziyaret Heyeti odaların bulunduğu alan ve eklentilerde incelemelerde bulunmuştur. İdareden edinilen mahpusların yerleşim planına ilişkin belge üzerinden, İdarenin dahli olmadan farklı suç türlerinden mahpusların bulunduğu odalar seçilerek buradaki mahpuslarla görüşmeler gerçekleştirilmiş ve mahpusların tutuldukları ortam yerinde gözlemlenmiştir. Heyet üyeleri tarafından görüşme gerçekleştirilen mahpuslara TİHEK ve UÖM görevi hakkında genel bilgi verilmiş, ziyaretin amacı ve kapsamı belirtilmiş ve gizliliğe riayet edilerek rapor hazırlanacağı hususu aktarılmıştır. Görüşmeler sırasında infaz ve koruma memurları ile diğer idari personelden herhangi biri görüşme yapılan bölümlere alınmamıştır. Ziyaret bitiminde İdare ile son bir toplantı yapılmış; ilk tespit ve gözlemler paylaşılmış; ziyaret sonrası hazırlanacak raporun İdare ve ilgili kurumlarla paylaşılarak tavsiyelerin takip edileceği ve bu amaçla bir takip ziyareti de yapılabileceği bilgisi verilmiş olup ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.

8. Bu rapor, 9/1/2023 tarihli ve 2023/03 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu kararı ve Başkanlık makamınının 28/8/2023 tarihli ve 26012 sayılı oluruna istinaden 28/8/2023 tarihinde Ayaş Açık Ceza İnfaz Kurumuna gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. GENEL BİLGİLER

A. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

9. 1997 yılında faaliyete geçen Kurum, Ankara'nın Ayaş ilçesinde olup ilçe merkezine 2.5 kilometre mesafede bulunmaktadır.
10. Ayaş ilçe merkezine, Ankara il merkezinden toplu taşıma ile ulaşım sağlanabiliyor olsa da Ayaş ilçe merkezinden Kuruma güzergâhı olan bir toplu taşıma aracı bulunmamaktadır. Bu hususta, Kurum İdaresi tarafından Ankara Büyükşehir Belediyesinden 3 adet servis talep edildiği ifade edilmiş, Ziyaret Heyeti tarafından incelenen belgelerden Ankara Büyükşehir Belediyesi Ulaşım Daire Başkanlığının servis talebini reddettiği görülmüştür.

B. Kurum Personeli

11. Kurumda; kadrolu 181 personel, geçici görevli 13 personel olmak üzere toplam 194 personel görev yapmaktadır. Personelin ünvan ve görev dağılımı aşağıdaki şekildedir:

ÜNVAN	MEVCUT PERSONEL SAYISI
Kurum Müdürü	1
Kurum İkinci Müdürü	2
İdare Memuru	3
Öğretmen	1
Psikolog	2
İnfaz ve Koruma Başmemuru	4
İnfaz ve Koruma Memuru	145

Ambar Memuru	1
Sağlık Memuru	1
Bilgisayar Teknisyeni	3
Kaloriferci	1
Hizmetli	1
Teknisyen	10
Memur	1
Şoför	10
Mühendis	3
Sürekli İşçi	3
Sayman	2
TOPLAM	194

12. Kurumda görev yapan personelin öğrenim durumu aşağıdaki şekildedir:

EĞİTİM DÜZEYİ	PERSONEL SAYISI
İlköğretim	2
Ortaokul	1
Lise	68
Ön Lisans	37
Lisans	83
Yüksek Lisans	3
TOPLAM	194

13. Kurumda görev yapan personelin; Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Eğitim Daire Başkanlığı tarafından düzenlenen yıllık hizmet içi eğitim programları çerçevesinde; Yetiştirme Eğitimi, Personel Disiplin İşlemleri Eğitimi, Liderlik ve Yöneticilik, Eşik Puan ve Erken İyileşme Uygulamalı Eğitimi, Yönetim Uygulamaları Eğitimi, İnfaz ve Koruma Başmемurluğu Birim Eğitimi, Vardiya Personeli Uygulama Eğitimi, Açık Ceza İnfaz Kurumu Personeli Eğitim Programı Geliştirme Çalıştay, Mesleki Müdahale Teknik ve Taktikleri Eğitimi, Firar ve Firar Girişimlerini Önleme Eğitimi, Bilgi Edinme ve Toplama Eğitimi, Hizmetli Personel Eğitimi, İşyurdu Müdürlüklerinde Çalışan Sayman ve Muhasebe Memurlarına Yönelik Mesleki ve Kişisel Gelişim Eğitimi, Emanet Eşya Birimi Eğitimi, Emanet Para Birimi Eğitimi, Teknik Hizmetler Birimi Eğitimi, Teknisyen Uyum Eğitimi, Ambar Birimi Eğitimi, Ceza İnfaz Kurumları Reçete Provizyon Sistemi Eğitimi, Sağlık Uygulamaları Eğitimi, İnfaz ve Koruma Memuru Yetiştirme Eğitimi, Mektup Okuma Birimi Eğitimi, Telefon Görüşürme Birimi Eğitimi, Mahkûm Kabul Birimi Eğitimi, Sertifikalı İlk Yardım Eğitimi ve Mutemetlik İşlemleri Eğitimi aldığı öğrenilmiştir. Ayrıca, Kurum İdaresi tarafından hizmet içi eğitim kapsamında insan hakları kurs programının da verildiği ifade edilmiştir.
14. Kurumda İş Güvenliği Uzmanı bulunmakta olup tüm personele söz konusu uzman tarafından İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi verildiği belirtilmiştir.

15. Kurumda, vardiya personeli çalışma sistemi, vardiya şoför çalışma sistemi, gündüz personeli çalışma sistemi olmak üzere 3 tip çalışma modelinin uygulandığı; gündüz çalışan personelin çalışma saatlerinin 08.30-17.30, vardiya şoförünün ve vardiya infaz ve koruma memurlarının çalışma saatlerinin 08.00-20.00/20.00-08.00 şeklinde uygulandığı aktarılmıştır.

C. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

16. Ziyaret tarihinde Kurumda 288 mahpus kayıtlıdır. Mahpuslardan 3'ü özel izinde³ olup ziyaret anında Kurumda fiili olarak kalan mahpus sayısı 285'tir. Kurumun artırılmış kapasitesi ise 550 kişidir.
17. Kurumda kadın ve yabancı mahpus bulunmamaktadır.
18. Kurumda; astım hastası 1, diyabet hastası 4, tansiyon hastası 6, kalp hastası 1, tüberküloz hastası 1 ve hepatit (B ve C) hastası 2 olmak üzere kronik rahatsızlığı bulunan toplam 15 mahpus bulunmaktadır. Tüberküloz hastası olan mahpusun, odasında izole edilmeye çalışıldığı ve maske kullandığı görülmüştür. İdare ile yapılan görüşmede, söz konusu mahpusun sağlık durumu nedeniyle çalışma koşullarına uyum sağlayamayacağı gerekçesiyle kapalı ceza infaz kurumuna iade edileceği⁴ bilgisi alınmıştır.

III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. Fiziksel Koşullar

19. Kurum, 258.866 m² arazi üzerine inşa edilmiş olan 15.560 m² kapalı alan ile hizmet vermektedir.
20. Kurum bahçesinde toprak futbol sahası, suni çim döşenmiş yürüyüş alanı ve açık hava spor ve egzersiz alanı bulunmaktadır. Bahçenin düzenli ve bakımlı olduğu, ağaç gölgelerinde mahpusların oturabileceği bank ve masaların bulunduğu gözlemlenmiştir.
21. Kurum ana binası 2 kattan oluşmaktadır. Alt katta personel yemekhanesi, mahpus yemekhanesi, kazan dairesi, çamaşırhane, depo, mutfak, televizyon salonu ve çamaşırhane; üst katta ise mescit, toplantı salonu, televizyon salonu, kantin, emanet eşya deposu, çay ocağı, berberhane, kütüphane, toplantı salonu, psikososyal servis ve revir yer almaktadır.
22. Kurumda alt katta 8, üst katta 8 olmak üzere mahpusların yatakhane olarak kullandığı toplam 16 oda mevcuttur. Odaların tümünün ölçüleri aynı olup yükseklikleri 3 metre, genişlikleri 6 metre, uzunlukları 11 metre olmak üzere toplam büyüklükleri 66 m²'dir.

3 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun'un 95'inci maddesi: "Açık ceza infaz kurumlarında bulunanlarla kapalı ceza infaz kurumunda olup da açık ceza infaz kurumlarına ayrılmaya hak kazananlara, aileleriyle bağlarını sürdürmelerini veya güçlendirmelerini ve dış dünyaya uyumlarını sağlamak amacıyla kurum en üst amirinin önerisi ve Cumhuriyet Başsavcılığının onayı ile üç ayda bir, yol hariç yedi güne kadar izin verilebilir. (Ek cümle:14/4/2020-7242/39 md.) Hastalık veya doğal afet gibi zorunlu hâllerde bu izinler birleştirilerek kullanılabilir."

4 2/9/2012 tarihli ve 28399 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Açık Ceza İnfaz Kurumlarına Ayrıma Yönetmeliğinin 12'nci maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendi: "Bu Yönetmeliğin 5 inci maddesi gereğince doğrudan açık kurumlara gönderilenler hariç olmak üzere; yaş, sağlık durumu, bedensel veya zihinsel yetenekleri bakımından çalışma koşullarına uyum sağlayamayacakları tespit edilenler, (...) kurum yönetim kurulu kararı ile kapalı kurumlara iade edilir ve bu karar derhâl infaz hâkimliğinin onayına sunulur."

23. Her odada 16 adet 2 kişilik ranzalar halinde 32 yatak bulunmaktadır. Ziyaret tarihinde, odaların birinde 5 mahpus, birinde 13 mahpus, birinde tüberküloz hastası olan 1 mahpus ve 10 odada ise 23 ila 27 mahpus kalmaktadır. Kalan 3 odanın ise ziyaret anında boş olduğu görülmüştür. Kullanım halinde olan 23 ila 27 kadar mahpus bulunduran 10 odada hareket alanının kısıtlı olduğu ve hükümlü başına düşen yaşam alanının⁵ yaklaşık 2.4 m² ila 2.9 m² arasında olduğu gözlemlenmiştir.
24. İdare tarafından Kuruma çok sayıda mahpusun nakil geleceği ve mahpusların odalarına yerleştirilmesi hususunda karışıklık yaşanmaması için düzenlemelerin önceden yapıldığı, boş yahut az sayıda mahpusun bulunduğu odalara nakil gelecek mahpusların yerleştirileceği ifade edilmiştir.
25. Mahpusların yatakhane olarak kullandıkları odalarda 3 adet pencere ile doğal ışığın sağlandığı ve odaların aydınlık olduğu, ancak kalabalık koşullarda havalandırma yönünden pencerelerin yetersiz kaldığı gözlemlenmiştir.
26. Odalarda her mahpusun kendisine ait yatak, yastık, nevresim ile battaniyesinin olduğu ve mahpus sayısı kadar dolabın bulunduğu görülmüştür.
27. Kurumda bulunan mahpuslara yaz aylarında 1 adet, kış aylarında ise hava sıcaklıklarına göre 2 veya 3 adet battaniye⁶ verildiği belirtilmiştir.
28. Yaşlı ve kronik rahatsızlığı olan mahpusların İdareye ve diğer ortak alanlara ulaşımını kolaylaştırılacak şekilde alt kattaki odalara yerleştirildiği anlaşılmıştır.
29. Kurumun alt katında ortak olarak kullanılan banyo yer almaktadır. Banyo, hamam şeklinde tasarlanmış ve koşullara göre kullanım sırasına ilişkin çizelge banyo kapısına asılmıştır. Hamamın temiz tutulduğu ve kullanıma hazır olduğu görülmüştür. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde; banyonun hamam şeklinde kullanılıyor olması sebebiyle mahremiyet kaygısı taşıdıkları, bireysel olarak duş alabilecekleri banyo tasarımı talep ettikleri ifade edilmiştir.
30. Kurumun alt katında 13 tuvalet ve 18 lavabo, üst katında ise 13 tuvalet ve 25 lavabo bulunmaktadır.

5 Avrupa İşkencenin ve İnsanlık dışı veya Onur kırıcı Muamelenin veya Cezanın Önlenmesi Komitesi, AİÖK, Ceza İnfaz Kurumlarında Mahkûm Başına Düşen Yaşam Alanı, AİÖK standartları, CPT/Inf (2015) 44, para. 10, 21: "CPT'nin son yıllarda açıkça belirttiği gibi asgari yaşam alanı standardına oda içindeki banyo ve tuvalet alanı dâhil değildir. Sonuç olarak tek kişilik bir oda 6m² olmalı, ayrıca (genellikle 1 m² ila 2 m² tutarında) bir banyo/tuvalet eklentisi bulunmalıdır. Aynı şekilde çok kişilik odalardaki banyo/tuvalet bölümü de kişi başına düşen 4 m² hesabından ayrı tutulmalıdır. Ayrıca bir mahkûmdan fazlasını barındıran her odada banyo ve tuvaletler tamamen ayrılmış olmalıdır. (...) CPT hiçbir zaman oda boyutu standartlarının mutlak olarak değerlendirilmesi gerektiğini düşünmemiştir. Bir başka deyişle CPT, özellikle mahpusların her gün önemli miktarda bir vakti oda dışında geçirebilmeleri (atölyelerde, sınıflarda veya diğer aktivitelerde) gibi hafifletici faktörler bulunduğu sürece, asgari standartlarından küçük bir sapmanın otomatik olarak söz konusu mahkûm(lar)ın insanlık dışı ve onur kırıcı muamele gördükleri anlamına gelebileceği görüşünü benimsememektedir. Bununla birlikte CPT böyle durumlarda bile hâlâ asgari standarda bağlı kalınmasını tavsiye etmektedir."

6 17/6/2005 tarihli ve 25848 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik'in 15'inci maddesinin dördüncü fıkrası: "Hükümlüler, kendilerine idare tarafından verilen nevresim takımı ve battaniye dışında, kantinden temin edilmek şartıyla bir adet nevresim takımı ve iklim koşulları değerlendirilerek idarenin uygun göreceği sayıda battaniye bulundurulabilir."

31. Alt katta 1 adet ve üst katta 1 adet olmak üzere engelli mahpusların kullanımına ayrılmış toplam 2 tuvalet bulunmaktadır. Engelli mahpuslara ayrılan tuvaletlerin anahtarlarının yürüme güçlüğü çeken 2 mahpusta bulunduğu ve tuvaletlerin sadece söz konusu mahpuslar tarafından kullanıldığı anlaşılmıştır. Ancak tuvaletlerde engelli bireylere uygun tutunma barı olmadığı görülmüş ve yürüme güçlüğü çeken mahpuslarla yapılan görüşmede tuvaleti kullanmakta zorlandıkları ifade edilmiştir. Ziyaret tarihinden sonra raporlama sürecinde İdare ile iletişime geçilmiş ve engelli mahpusların kullanımına ayrılmış tuvaletlere tutunma barı yapıldığı, tuvaletlerin engelli bireylerin erişimine uygun biçimde yenilendiği bilgisi alınmış ve bu hususa ilişkin fotoğraflar Kurumumuza iletilmiştir.
32. Kurum İdaresi tarafından odaların ve ortak alanların genel temizliğinin, kurum içi hizmetlerde ücret karşılığı çalışan mahpuslarca yapıldığı ifade edilmiştir. Odaların temizliğinin haftada 1 ve ortak alanların temizliğinin ise günlük olarak İdare tarafından temin edilen temizlik malzemeleriyle yapıldığı bilgisi verilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemeler sırasında odaların ve ortak alanların temiz ve düzenli olduğu görülmüştür.
33. Kurumdaki mescidin girişinde abdest alma alanı bulunmaktadır. Mescidin; mahpuslar ve personel tarafından aktif olarak kullanıldığı, ibadete uygun şekilde düzenlendiği, zemininin halı ile kaplı ve temiz olduğu gözlemlenmiştir. Abdest alma alanında personelin ve mahpusların havlu, ayakkabı vb. kişisel eşyalarını koyabildikleri dolaplar olduğu ve alanın temiz tutulduğu görülmüştür.
34. Kurumun günlük kullanım ve içme suyu ihtiyacının 2 su kuyusundan alınan 100 ton kapasiteye sahip su deposuyla sağlandığı bilgisi verilmiştir.
35. Kurumda su dağıtımında kota uygulaması olmadığı, mahpuslara 24 saat temiz kullanım ve içme suyunun sağlandığı ifade edilmiştir. Sıcak suya erişimin ise İdare tarafından belirlenmiş çizelge dâhilinde yapıldığı iletilmiştir. Söz konusu çizelgeye göre sıcak su; hamam şeklinde tasarlanan banyo için pazartesi ve cumartesi günleri arasında toplam 2.5 saat, pazar günleri toplam 3 saat; tuvaletlerde bulunan lavabolarda ise hafta içi her gün 15 dakika ve hafta sonu her gün 15 dakika verilmektedir. İşyurtlarında bulunan mahpuslar için işyurduna gidiş ve dönüş saatleri dikkate alınarak sıcak su saatlerinin ayarlandığı ifade edilmiştir. Mutfakta ayrı bir banyo ve tuvaletin bulunduğu ve mutfakta çalışan mahpusların istedikleri zaman buradaki banyo ve tuvaleti de kullanabildiği görülmüştür.
36. Kurumda bulunan berber servisinde; sterilizasyon aleti ile temizlik ve hijyen malzemelerinin bulunduğu, kullanılan aletlerin temiz tutulduğu görülmüştür. Havluların gūnaşırı temizlendiği, talep edenlere tek kullanımlık havlu verildiği öğrenilmiştir. Mahpusların berber hizmetinden ücretsiz olarak ayda 1 defa yararlanabildiği öğrenilmiştir.
37. Kurumda bulunan çamaşırhanede; 1 adet sanayi tipi büyük boy çamaşır makinesi, 1 adet sanayi tipi büyük boy kurutma makinesi, 1 adet hassas kıyafetler için ev tipi çamaşır makinesi, 1 adet paletli nevresim kurutma ve ütöleme makinesi bulunmaktadır. Mahpusların kıyafetleri için çamaşırhaneden ücretsiz olarak yararlandıkları, nevresim takımlarının yine ücretsiz olmak üzere

haftada 1 defa yıkandığı ve buharlı dezenfeksiyona tabi tutulduğu belirtilmiştir. Ayrıca nevresim takımları ile yastıkların yıpranmaları halinde düzenli olarak yenileriyle değiştirildiği ifade edilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından koğuşlarda yapılan incelemeler neticesinde; nevresimlerin temiz olduğu ve yastık ile yatakların sağlam olduğu görülmüştür.

38. Kurum İdaresinin çamaşırlarını elde yıkamak isteyen mahpuslar için çamaşır yıkama çizelgesi hazırladığı görülmüştür. Çizelgeye göre hafta içi her gün 19.00-19.15 saatleri arasında ve hafta sonu 10.30-10.45 saatleri arasında elde çamaşır yıkama ve kişisel bakım için sıcak su verilmektedir. Kurumun arka bahçesinde açık havada çamaşır kurutmak için bir alan ayrıldığı ve çok sayıda çamaşır ipi bulunduğu görülmüştür.
39. Isınma, kömür yakıtı kullanılan kazan sistemi ile sağlanmaktadır. Odalarda ve koridorlarda yeterli büyüklükte ve sayıda kalorifer peteği bulunduğu görülmüştür. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde ısınma konusunda sorun yaşanmadığı ifade edilmiştir.
40. Kurum İdaresi tarafından doğalgaz dönüşüm projesinin başlatıldığı bilgisi verilmiştir. Ziyaret tarihinden sonra raporlama sürecinde İdare tarafından doğalgaz dönüşüm projesinin tamamlandığı ve doğalgaz ile ısınmaya geçileceği aktarılmış, bu hususa ilişkin belgeler tarafımıza iletilmiştir.
41. Kurumda 61 adet güvenlik kamerası bulunmaktadır. Kameralar ortak yaşam alanlarını, işyurdu⁷ atölyelerini, güvenlik ve gözetim servisi alanlarını, çevre tel çitlerini ve nizamiye bölgesini görüntülemekte olup odalar ile tuvaletlerde ise mahremiyet gereği kamera bulunmamaktadır. Kapalı alanlar, kör nokta olmayacak şekilde görüntülenmektedir. Nizamiye bölgesi için ise 16 adet ek kameraya ihtiyaç duyulduğu ve temini için gerekli çalışmaların yürütüldüğü iletilmiştir. Kayıtların sistemde geriye dönük olarak 3 ay saklandığı görülmüştür. Ziyaret tarihinden sonra raporlama sürecinde İdare ile iletişime geçilmiş ve nizamiye bölgesindeki kamera sayısının ihtiyaç doğrultusunda temin edilerek artırıldığı ve yeni kameraların kayıtlarının sistemde geriye dönük olarak 6 ay saklanabileceği bilgisi verilmiş, bu hususa ilişkin belgeler tarafımıza iletilmiştir.

B. Yönetim ve Personelin Tutumu

42. Kurum İdaresi, mahpusların Kuruma kabulü sırasında Açık Ceza İnfaz Kurumuna Teslim Olma Belgesi'nin incelenerek kimlik tespitlerinin yapıldığı, Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP) üzerinden dosya numarası verildiği, Eşkâl Bilgi Formu'nun doldurulduğu, parmak izlerinin alınarak parmak izi kayıt belgesinin oluşturulduğu; İlk Görüşme Formu doldurularak mahpusun genel sağlık durumu, kronik rahatsızlıkları, aile bilgileri, almış olduğu tedaviler hakkında bilgi sahibi olunarak revir birimi ile söz konusu bilgilerin paylaşıldığı, mahpuslar hakkında Araştırma Değerlendirme

7 15/7/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 4 No.lu Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatlanması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 79'uncu maddesi: "İşyurtları, ceza infaz kurumları ile tutuklevleri bünyesinde aşağıda belirtilen amaçları gerçekleştirmek amacıyla oluşturulan tesis, atölye ve benzeri ünitelerdir: a) Hükümlü ve tutukluların meslek ve sanatlarını koruyup geliştirmek. b) Hükümlü ve tutuklulara bir meslek ve sanat öğretmek. c) Ünitelerde üretilen ekonomik değerleri pazarlamak."

Formu (ARDEF)'in doldurulduğu, 3 gün içerisinde Kuruma kabul muayenelerinin yapıldığı ve odalarına İdare ve Gözlem Kurulu kararı ile yerleştirildiği bilgisini vermiştir.

43. Kurumda, dilekçelerin görevli personel tarafından sabah sayımı sırasında toplandığı ifade edilmiştir. Dilekçelerin; nöbetçi müdür, sorumlu infaz ve koruma başmemuru ve evrak tasnifinden sorumlu infaz ve koruma memurundan oluşan komisyon tarafından incelendiği, konusu ve dağıtımına göre tasnif kaşesi basılarak ilgili birime sevk edildiği bilgisi alınmıştır.
44. Kurum dışına yazılan dilekçelerde, üst yazının tarih ve sayısının dilekçe çıkış numarası olarak verildiği ve bu numara ile mahpusların dilekçelerinin akıbeti hakkında bilgilendirildiği iletilmiştir. Mahpuslar tarafından, dilekçelerinin toplanması ve ilgili makamlara iletilmesi hususunda bir sorun yaşanmadığı ifade edilmiştir.
45. Yapılan görüşmelerde mahpuslar, kendilerine karşı işkence ve kötü muamele konusu olabilecek herhangi bir davranış uygulanmadığını, genel olarak İdare ve Kurum personelinin kendilerine yönelik tutum ve davranışlarından memnun olduklarını belirtmişlerdir. Ziyaret heyeti tarafından da kötü muamele oluşturabilecek herhangi bir davranış veya bulguya rastlanmamıştır. Son bir yıl içerisinde işkence ve kötü muamele iddiasına ilişkin mahpuslar tarafından yetkili makamlara yapılmış bir şikâyet ya da başvuru bulunmamaktadır.

C. Beslenme

46. Kurumun yemekleri, haftalık yemek listesine göre hazırlanmaktadır. Mahpuslar ile personel aynı yemekleri yemektedir.
47. Hazırlanan haftalık yemek listesinde, diyetisyen ve gıda mühendisi imzasının mevcut olduğu görülmüştür. Özel diyet programına uyması gereken mahpuslar için diyetisyen ve uzman hekimler tarafından önerilen beslenme programlarına ilişkin iaşe temin edildiğine dair örnek belgeler incelenmiş, hazırlanan beslenme programına uyulduğu anlaşılmıştır.
48. Ziyaret Heyeti tarafından mutfak, kantin, soğuk hava ve kuru bakliyat depoları incelenmiş, bu alanların temiz olduğu, ürünlerin saklama koşullarına uygun bir şekilde muhafaza edildiği görülmüştür.
49. Yapılan incelemede yemek numunelerinin mevzuata⁸ uygun olarak 72 saat boyunca saklandığı ve önceki günlere ait yemek numunelerinin de mutfakta bulunduğu görülmüştür.
50. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde yemeklerin genel olarak lezzetli ve doyurucu olduğu belirtilmiştir.
51. Ziyaret Heyeti tarafından öğle yemeği Kurum yemekhanesinde yenilmiş, yemeklerin lezzetli ve doyurucu olduğu, yemekhanenin temiz olduğu gözlemlenmiştir. Haftalık yemek listeleri

8 26/9/2008 tarihli ve 27009 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Gıda Güvenliği ve Kalitesinin Denetimi ve Kontrolüne Dair Yönetmelik'in 8'inci maddesinin birinci fıkrasının (i) bendi: "Kamu-özel kurum ve kuruluşları ile mahallinde üretilerek toplu tüketime sunan işyerleri ve yemek fabrikaları, ürettiği yemek partisinin her çeşidinden alınan bir örneği 72 saat uygun koşullarda saklamakla yükümlüdür."

incelendiğinde; yemeklerin yeterli çeşitlilikte olduğu, meyve ve sebzenin sıkça verildiği görülmüştür.

52. Kantinde gerçekleştirilen incelemede, kantine birden fazla marka ve türde ürün getirilerek çeşitliliğin sağlandığı, son kullanma tarihi geçen ürün bulunmadığı ve ürün fiyatlarının piyasa koşullarına göre uygun olduğu tespit edilmiştir. Mahpuslar gün sınırlaması olmadan kantinden faydalanabildiklerini, ürün çeşitliliğinin yeterli olduğunu belirtmişlerdir.
53. Kurum şebekesinden verilen suyun içilebilir nitelikte olduğu ve kantinde pet şişe su satışının da yapılmakta olduğu belirtilmiştir.
54. İdare tarafından, Kurumda verilen suyun düzenli olarak Halk Sağlığı Müdürlüğü tarafından denetlendiği iletilmiş ve ilgili su analiz raporları Ziyaret Heyeti tarafından incelenmiş, analiz sonuçlarının 17/2/2005 tarihli ve 25730 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmeliğe uygun olduğu anlaşılmıştır.

D. Sağlık Hizmetleri

55. Kurum Revirinin; sağlık memuru bölümü, muayene bölümü, yataklı hasta bölümü ve diş bölümü olmak üzere 4 bölümden oluştuğu görülmüştür.
56. Revir biriminde, 1 sağlık memuru ve 3 infaz ve koruma memuru 08.30-17.30 saatleri arasında hizmet vermektedir. Kurumda kadrolu hekim bulunmamaktadır. Sağlık muayenelerinin haftada 2 gün Kuruma gelen aile hekimi tarafından yapıldığı, yapılan muayene sonrası ileri tetkik ve tedaviye ihtiyaç duyulduğuna kanaat getirilen mahpusların bir üst basamak sağlık kuruluşuna sevk edildiği, sevk için Kuruma ait aracın kullanıldığı, acil müdahale gerektiren hallerde ise 112 Acil Çağrı Merkezinin aranarak mahpusların en yakın sağlık merkezine sevklerinin sağlandığı ifade edilmiştir. Mahpuslar ile yapılan görüşmelerde, hastaneye sevklerinin infaz ve koruma memurlarının gözetimi çerçevesinde, kelepçe takılmadan yapıldığı iletilmiştir.
57. Mahpusların muayene taleplerinin dilekçe ile alındığı ve aynı gün dilekçelerin değerlendirilerek muayenelerin yapılmasını sağlamak üzere planlama yapıldığı, hastaneye sevki gereken mahpuslar için Sağlık Bakanlığı Merkezi Hekim Randevu Sistemi (MHRS) kullanılarak randevu alındığı öğrenilmiştir. Mahpuslar ile yapılan görüşmelerde kronik hastalığı olan mahpusların muayene ve ilaçlarının temininde sorun yaşanmadığı ancak hekimin haftada 2 gün gelmesi nedeniyle muayene taleplerinin karşılanmasında gecikmelerin yaşanabildiği, başka cezaevinden nakil ile gelen mahpusların tedavi süreçlerinde aksama olduğu iletilmiş ve Heyet tarafından bu hususla ilgili olarak İdareye bilgi verilmiştir.
58. İdare tarafından sağlık personeli sayısı ile aile hekiminin gün ve çalışma saatlerinin yeterli olmadığı, bu sebeple mahpusların sağlık servislerinden yararlanmasında aksaklıklar yaşanabildiği ifade edilmiştir. Ziyaret tarihinden sonra raporlama sürecinde İdare ile iletişime geçilmiş ve bu hususla ilgili sıkıntının giderildiği, Ankara İl Sağlık Müdürlüğü tarafından aile hekiminin Kuruma gelme gün sayısının pazartesi, salı ve çarşamba günleri olmak üzere haftada 3'e çıkartıldığı bilgileri alınmış, bu hususa ilişkin belgeler tarafımıza iletilmiştir.

59. İdare tarafından son 1 yılda revir birimi tarafından gerçekleştirilen muayene ve işlem sayısının 498 ve hastaneye sevki yapılan mahpus sayısının 246 olduğu bilgisi alınmıştır.
60. Revir biriminde, her mahpus için hasta dosyası düzenlendiği görülmüştür. Dosyaların içeriğinde; ilk muayene formları, hastane muayene notları, yazılan reçetelerin bulunduğu, işyurdunda çalışan mahpuslara ait hastane muayene formları ve portör muayene formlarının ise ayrıca dosyalandığı görülmüştür.
61. Muayene odasında 1 adet yatak ile gerekli tıbbi teçhizat ve temel sağlık cihazı ünitesi bulunmaktadır. Ziyaret Heyeti tarafından başta psikiyatrik ilaçlar olmak üzere revirde tutulan ilaçların kilitli dolaplarda, isme göre ayrılmış halde saklandığı ve ilaçların mahpuslara hafta içi tedavi saatinde revir personeli tarafından; hafta sonu ise vardiya başmemurları tarafından imza karşılığı kontrollü bir şekilde verildiğine dair çizelge tutulduğu görülmüştür. İdare tarafından mahpusların infaz ve koruma memuru nezaretinde sağlık dolabından insülin ilacı alabildiği iletilmiştir. Heyet tarafından ilaçların son kullanma tarihlerinin kontrol edilmesi sırasında bazı ilaçların son kullanma tarihinin geçtiği tespit edilmiş ve bu hususla ilgili olarak İdareye bilgi verilmiştir.
62. Kurum İdaresi tarafından, alerjik veya dermatolojik hastalıkları olan mahpusların tıbbi olarak önerilen nevresim takımlarının aileleri tarafından getirilebildiği belirtilmiştir.
63. Revirde ağız ve diş sağlığı için kullanılan diş ünitesinin ve temel diş tedavilerinin yapılabilmesi için gerekli olan tedavi malzemelerinin bulunduğu gözlemlenmiştir. Ancak ziyaret tarihinde Kurumda diş hekimi⁹ bulunmadığı için revirin diş sağlığı bölümünün kullanılmadığı görülmüştür. Ziyaret tarihinden sonra raporlama sürecinde İdare ile iletişime geçilmiş ve Kuruma kadrolu diş hekimi ataması yapıldığı bilgisi alınmış, buna ilişkin belgeler tarafımıza iletilmiştir.

E. Psikososyal Servis Hizmetleri

64. Psikososyal serviste; psikolog odası ve psikososyal servis memuru bulunmaktadır. Serviste 2 psikolog ve 1 infaz ve koruma memuru görev yapmaktadır.
65. Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Bireysel Müdahale Programı (YARDM) kapsamında, Kuruma ilk kabulü yapılan mahpuslarla 3 gün içinde görüşme yapılarak ARDEF doldurulduğu ve psikolog tarafından düzenli olarak bireysel görüşmeler yapıldığı ifade edilmiştir. Mahpusların psikolog ile görüşme taleplerini dilekçe ile verdikleri ancak dilekçe olmadan da herhangi bir zamanda psikososyal servise gelerek psikologla görüşebildikleri bilgisi verilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, mahpuslar psikoloğa ulaşmakta sorun yaşamadıklarını iletmışlerdir.

9 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmeliğin 13'üncü maddesinin birinci fıkrası: "Sağlık servisi; kurumda koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetlerini cezaevi tabibinin başkanlığında yerine getiren servistir. Sağlık servisinde; cezaevi tabibi, diş tabibi, eczacı, veteriner, diyetisyen, sağlık memuru, hemşire ve hayvan sağlık memuru görev yapar."

66. Denetimli serbestlik ve koşullu salıverilme kararlarının alınması öncesinde hazırlanan risk değerlendirmesi için psikososyal serviste haftada yaklaşık olarak 10 görüşme yapıldığı öğrenilmiştir.
67. Mahpusların psikiyatrik nedenlerle hastaneye sevkini gerektirdiği durumlarda, psikolog tarafından ön görüşme yapılmasının ardından hekim tarafından sevk gerçekleştirildiği bilgisi verilmiştir.
68. İşyurdunda çalışan mahpuslar için psikolog tarafından rapor hazırlandığı ancak söz konusu mahpusların gün içerisinde işyurdu faaliyetlerinde buldukları için psikososyal serviste grup çalışması yapılmadığı belirtilmiştir.
69. Kurumda son 1 yıl içerisinde kendine zarar verme ve intihar davranışı görülmediği, açlık grevi veya ölüm orucuna giren mahpus bulunmadığı bilgisi alınmıştır.

F. Sosyal, Kültürel, Mesleki, Eğitsel ve Sportif Etkinlikler

70. Kurum eğitim servisinde; 1 öğretmen, 1 kütüphaneci ve 1 eğitim servisi memuru görev yapmaktadır. İdare tarafından Kurumda; yaygın ve örgün eğitim çalışmaları, uzaktan eğitim çalışmaları, dini gelişim ve manevi rehberlik çalışmaları, okuma alışkanlığı kazandırma çalışmaları ile mesleki ve teknik eğitim çalışmaları yürütüldüğü belirtilmiştir.
71. Kurumda aktif olarak eğitim-öğretime devam eden mahpuslara ilişkin sayısal veriler aşağıdaki gibidir:

ÖĞRENİM KADEMESİ	KİŞİ SAYISI
Açık öğretim Ortaokulu	8
Açık öğretim Lisesi	41
Yüksek Öğretim/Örgün	5
Açık öğretim Fakültesi/Anadolu Üniversitesi	6
Açık öğretim Fakültesi/İstanbul Üniversitesi	1
Açık öğretim Fakültesi/Atatürk Üniversitesi	2
Meslek Yüksek Okulu	2
TOPLAM	65

72. Aktif olarak eğitim hayatına devam eden mahpusların ders kitabı ücretlerinin, Halk Eğitim Müdürlüklerinden karşılandığı bilgisi alınmıştır. Sınava girmesi gereken mahpusların kütüphanedeki bilgisayardan yararlanabildiği görülmüştür.
73. Kurum kütüphanesinde, toplam 5373 kitap bulunmaktadır. Ziyaret Heyeti tarafından kütüphane incelenmiş, kitap sayısı ve çeşitliliğinin yeterli olduğu görülmüştür. Mahpusların Kurum Kütüphanesi dışında İlçe Halk Kütüphanesinden de faydalanabildikleri bilgisi verilmiştir. İdareden süre sınırlaması olmamakla birlikte, mahpusların aynı anda Kurum kütüphanesinden 2 adet, İlçe Halk Kütüphanesinden 2 adet olmak üzere toplam 4 adet kitap alabildiği bilgisi alınmıştır. Ayrıca son 1 yıl içinde 508 mahpusun, toplam 1411 adet kitaptan yararlandığı anlaşılmıştır.

74. Görüşülen mahpuslar, kitaba erişimde bir problem yaşamadıklarını belirtmiş, kütüphanede çalışan görevlilerin tutumundan memnun olduklarını eklemiştir.
75. Ziyaret Heyeti tarafından, eğitim servisinde tutulan etkinlik cetveli incelenmiş ve Kurumdaki mahpuslara; Birinci ve İkinci Kademe Okuma-Yazma Kursu, Aile İçi İletişim Kursu, Bulaşıcı Hastalık ve Korunma Yolları, İnsan Hakları, İş Sağlığı ve Güvenliği, Acil Durum Oryantasyon Eğitimi, İyi Hal Uygulamaları Bilgilendirme Dersi, Mesleki Yeterlilik Algısı, Öz Denetim Kursu, Sağlıklı Beslenme ve Egzersiz Kursu gibi çeşitli kurslar verildiği görülmüştür.
76. Kurumdaki hobi atölyesinin mahpuslar tarafından hafta içi 17.30-00.00 saatleri arasında ve hafta sonu 08.00-00.00 saatleri arasında kullanılabildiği bilgisi verilmiştir. Atölyede birçok maket model, el işi çalışması, ahşap ve boncuk çalışması olduğu görülmüştür.
77. Kurumda sosyal faaliyet olarak son bir yıl içinde; bilgi yarışması, film izleme aktivitesi, şiir dinletisi, dini bilgilendirme sohbetleri, özel gün ve haftalar ile bayramlarla ilgili sohbetleri de içeren toplam 88 faaliyet yapılmıştır. Eğitim servisi tarafından yapılan etkinlikler ve katılan mahpus sayısının tutulduğu cetvelde, mahpuslar tarafından etkinliklere toplam katılım sayısının 4271 olduğu görülmüştür.
78. Kurum bahçesindeki toprak futbol sahasının ve suni çim beslemeli yürüyüş alanının hafta içi 17'den sonra ve hafta sonları 8'den sonra kullanıldığı ifade edilmiştir. Kurumun arka bahçesinde bulunan açık hava spor ve egzersiz ünitesinde spor aletleri ile masa tenisi seti bulunduğu görülmüş, mahpusların işyurdu için düzenlenen mesai saatleri içerisinde bu alanda spor yapabildikleri bilgisi verilmiştir. Ziyaret anında da mahpuslar tarafından bu alanın aktif olarak kullanıldığı görülmüştür.
79. Kurum İdaresi tarafından hazırlanan halı saha projesinin belgeleri Ziyaret Heyeti tarafından incelenmiş, projenin yetkili makamlardan onay aldığı ve inşaaata başlandığı görülmüştür. Ziyaret tarihinden sonra raporlama sürecinde İdare ile iletişime geçilmiş ve halı saha projesinin tamamlandığı, halı sahanın etrafına kör nokta kalmayacak şekilde kamera monte edildiği öğrenilmiş, bu hususa ilişkin belgeler tarafımıza iletilmiştir.
80. Manevi rehberlik servisinde görev yapan personel tarafından kuruma gelen mahpuslara manevi rehberlik formu doldurtulduğu, bireysel ve toplu görüşmeler yapıldığı bilgisi verilmiştir. Yapılan etkinlikler çizelge olarak tutulmuş ve Ayaş İlçe Müftülüğünden gelen bir müftü ile her ay 3 defa konferans düzenlendiği görülmüştür. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, manevi rehberlik servisine erişimde bir problem yaşanmadığı ve dilekçe vermeden de bire bir görüşme yapılabildiği ifade edilmiştir.

G. Dış Dünya ile İletişim

81. Kurumda kapasitesi 100 kişilik olan açık görüş salonu bulunmaktadır.

82. Kurum İdaresi tarafından açık görüş için bir çizelge hazırlanmıştır. Çizelgeye göre pazartesi ve perşembe günleri arası, her gün 4 koğuş olacak şekilde 1 saatlik açık görüş¹⁰ planlaması yapıldığı görülmüştür.
83. Hasta olan mahpuslara, hekimin uygun görmesi ve Kurum Müdürünün izni ile revirde de açık görüş yaptırılabilirdiği ifade edilmiştir.
84. Kurumda toplam 40 adet ankesörlü telefon bulunmaktadır. İdare tarafından mahpusların, sayı ve sürede herhangi bir sınırlama olmaksızın ankesörlü telefonlardan her gün serbestçe¹¹ telefon görüşmesi yapabildikleri belirtilmiş; mahpuslarla yapılan görüşmelerde de bu husus teyit edilmiştir. Ziyaret sırasında, mahpusların telefon görüşmesini yalnız olarak yaptıkları, infaz ve koruma memurlarının yapılan görüşmeleri duyamayacak uzaklıkta durduğu görülmüştür. İncelemeler kapsamında ankesörlü telefonlar test edilmiş ve telefonların çalışır vaziyette olduğu görülmüştür. Tüberküloz hastası olan mahpusun kullandığı ankesörlü telefonun diğerlerinden ayrıldığı, telefonu sadece söz konusu mahpusun kullandığı öğrenilmiştir.
85. Kurum İdaresi tarafından hazırlanan Ziyaretçi Yaşam Alanı Projesi'ne ait belgeler Ziyaret Heyeti tarafından incelenmiştir. Proje, ziyarete gelen mahpus yakınlarının kullanımına sunulmak üzere dinlenme alanı, mescit ve tuvalet gibi alanları içermektedir. İdare tarafından projenin ihale aşamasının bittiği ve yapım aşamasına geçildiği bilgisi verilmiştir.
86. Kurumun alt katında ve üst katında televizyon izlemek üzere tahsis edilmiş 2 televizyon salonu yer almakta, yatakhane olarak kullanılan odalarda ise televizyon bulunmamaktadır. Televizyon salonlarının, mahpuslar tarafından aktif olarak kullanıldığı ve kapasiteyi karşılayabilecek şekilde tasarlandığı görülmüştür. Yapılan görüşmelerde mahpuslar, televizyon kanallarının yeterli olduğunu, televizyona erişimde herhangi bir kısıtlama olmadığını belirtmişlerdir.
87. Avukat görüşmelerinin yapılması için ayrılan oda, nizamiyenin girişindeki ek binada bulunmaktadır. Yapılan incelemelerde, görüşme odasının mevzuata uygun olarak konuşulanların başkaları tarafından duyulamayacak¹² ancak infaz ve koruma memurları tarafından görülebilecek şekilde tasarlandığı tespit edilmiştir.

H. İşyurtları ve Çalışma Koşulları

88. Kurumda işyurdu faaliyetleri kapsamında ayakkabı üretim atölyesi, çanta üretim atölyesi, saat üretim atölyesi, yöresel ürünler üretim atölyesi ve hobi atölyesi bulunmaktadır. Atölyelerde 49

10 17/6/2005 tarihli ve 25848 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik'in 18'inci maddesinin beşinci fıkrası: "Çocuk kapalı ceza infaz kurumunda bulunan hükümlü ve tutuklu çocuklar ile açık ceza infaz kurumları ve çocuk eğitimevlerinde kalan hükümlüler görüşlerini her zaman açık görüş şeklinde yapar."

17/6/2005 tarihli ve 25848 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik'in 20'nci maddesinin birinci fıkrası: "Hükümlü ile avukatı, meslek kimliğinin ibrazı üzerine, tatil günleri dışında ve çalışma saatleri içinde, bu iş için ayrılan görüşme yerlerinde, konuşulanların duyulamayacağı, ancak; güvenlik nedeniyle görülebileceği bir biçimde, açık görüş usulüne uygun olarak görüştürülür."

11 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 74'üncü maddesinin dördüncü fıkrası: "Açık kurumlar ile çocuk eğitimevlerinde bulunan hükümlüler, ücretli telefonlarla sesli veya görüntülü olarak serbestçe görüşme yapabilirler."

12 AİÖK, AİÖK Standartları, CPT/Inf (2002) 15, para.41: "Avukata erişim hakkı, avukatla özel konuşma hakkını da içermelidir."

mahpusun çalıştığı bilgisi verilmiştir. Ayrıca 9 mahpusun çay ocağında, 26 mahpusun ürün satış mağazalarında, 32 mahpusun ise Sincan Batı Adliyesinde çalıştığı ifade edilmiştir.

89. Atölyelerde çalışan mahpusların, Kurumda iyileştirme faaliyetlerine de katılmak suretiyle İdare ve Gözlem Kurulunun olumlu kararı üzerine ilgili atölyede görevlendirildiği ifade edilmiştir. Mahpusların işyurdu faaliyetlerinde yer almasından önce, psikolog tarafından işe uygun olup olmadığının tespit edildiği ve hekim raporu alındığı bilgisi edinilmiştir.
90. İşyurtlarının, hafta içi 08.30-17.00 saatleri arasında faaliyet gösterdiği, 1 saat dinlenme molası ve 1,5 saat öğle molası verildiği, mevsim şartlarına göre çalışmaların İşyurdu Yönetim Kurulu kararıyla uygun görülen başka gün ve saatlere çekilebileceği ifade edilmiştir.
91. İşyurtlarında çalışan mahpuslara, A sınıfı iş sağlığı ve güvenliği uzmanı tarafından eğitim verilmekte olup eğitime ilişkin sertifika örnekleri ve belgeler incelenmiştir. İş sağlığı ve güvenliği eğitimi kapsamında; işyeri risk analizleri, ilgili koruyucu ekipmanların kullanımı, riskli alanlardaki uyarı levhalarının anlamları, riskten kaçınma bilgilendirmeleri gibi dersler verildiği ifade edilmiştir.
92. Atölyelerde çok sayıda uyarıcı levha olduğu ve yapılan faaliyetin özelliğine göre gerekli malzemelerin yeterli sayıda ve steril şekilde tutulduğu görülmüştür. İdare tarafından ayakkabı üretim atölyesinde, deri malzeme kullanımıyla ortaya çıkan ağır gazın aşağıya inmesi sebebiyle havalandırma sisteminin özel olarak zemine yapıldığı ve bu şekilde zararlı gazların havalandırma yoluyla atölye dışına atıldığı bilgisi verilmiştir.
93. Kurumda işyurtlarında çalışan mahpuslar için çıraklık sistemi uygulanmaktadır. Kurum tarafından tutulan puantaj cetvelinde¹³ mahpusların çıraklığa geçtiği tarihler belirtilmiştir. Mahpusların çalışma ücretlerini mevzuata uygun olarak puantaj usulüne göre aldıklarına dair puantaj cetveli ve sosyal güvenlik kayıtlarının tutulduğu görülmüştür.
94. Görüşülen mahpuslar, genel olarak çalışma saatlerinin uygun olduğunu, sigortalarının yapılması ve ücretlerinin yatırılması konusunda herhangi bir sorun yaşamadıklarını, mola sürelerinin de yeterli olduğunu ifade etmişlerdir.

IV. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

95. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Kurum tarafından, Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmıştır. Bu çerçevede, Kurum

13 27/12/2005 tarihli ve 26036 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İşyurtları Kurumu ve İşyurtlarının İdare ve İhale Yönetmeliği'nin 22'nci maddesinin dokuzuncu fıkrası: "Ücretin tahakkukunda, günlük olarak tutulacak puantaj cetveli esas alınır. Puantaj cetvelinde çalışmanın yapıldığı tarih, çalıştırılan hükümlünün adı ve soyadı ile imzasına yer verilir. Puantaj cetveli, işveren temsilcisi ile işyurdu veya kurum yetkilisi tarafından görevlendirilecek personel tarafından müştereken, 2 nüsha olarak düzenlenir. Cetvelin bir nüshası işverence, diğer bir nüshası ise işyurdu müdürlüğü veya kurum yetkilisince muhafaza edilir."

Müdürünün ve Kurum personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Tavsiyeler

1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

96. Yatakhane olarak kullanılan odalardaki kalabalıklaşmanın önüne geçilebilmesi için mahpusların boş veya daha az mahpus bulunan odalara orantılı olarak yerleştirilmesi,
97. Banyonun mahpusların mahremiyetlerini sağlayacak şekilde düzenlenmesi,
98. Revir biriminde tutulan ilaçların son kullanma tarihlerinin düzenli olarak takip edilmesi ve son kullanma tarihi geçmiş olan ilaçların 2/4/2015 tarihli ve 29314 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Atık Yönetimi Yönetmeliği çerçevesinde Kurumdan çıkartılması,
99. Kurumda görev yapan psikolog tarafından, işyurtlarında çalışan mahpusların mesai saatleri de göz önüne alınarak, mahpuslara yönelik grup çalışması programı hazırlanması, hususları tavsiye edilmektedir.

2. Ankara Büyükşehir Belediyesine Yönelik Tavsiye

100. Ayaş ilçe merkezi ile Kurum arasında ring servisi hizmeti sunulması, hususu tavsiye edilmektedir.

**MALTEPE 2 NO.LU L TİPİ KAPALI
CEZA İNFAZ KURUMU**

ZİYARETİ RAPORU

2024/28

KISALTMALAR

AIÖK / CPT	Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi
BM	Birleşmiş Milletler
M ²	metrekare
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
SEGBİS	Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 8'inci maddesi uyarınca: *"Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir."*
5. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK' in görev ve yetki alanına girmektedir.
6. Anılan görevin icrası kapsamında 6-7/12/2023 tarihlerinde Maltepe 2 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna¹ habersiz ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu Üyesi ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcısı ..., İnfaz ve Koruma Memuru ... ile Kurumumuzun talebi üzerine görevlendirilen Hekim ... ile Psikolog ... yer almıştır.
7. Ziyaret, İdare ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede ilk olarak TİHEK Heyeti tarafından; UÖM, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiştir. Ardından İdareden

1 Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

Kurum hakkında güncel bilgiler, Kurumun mevcut durumu, mahpusların² sayısı ve sınıflandırmalarına ilişkin bilgiler alınmıştır. Mahpusların yerleşim planına ilişkin belge üzerinden, İdarenin dahli olmadan mahpusların bulunduğu koşullar seçilerek buradaki mahpuslarla özel görüşmeler gerçekleştirilmiş ve mahpusların tutuldukları ortam yerinde gözlemlenmiştir. Heyet üyeleri tarafından görüşme gerçekleştirilen mahpuslara; TİHEK ve UÖM hakkında genel bilgi verilmiş, ziyaretin amacı ve kapsamı belirtilmiş, gizliliğe riayet edilerek rapor hazırlanacağı ve Heyet ile yaptıkları görüşmeler nedeniyle herhangi bir misillemeye veya olumsuz tutuma maruz kalmaları durumunda Kurumumuz ile iletişime geçmeleri hususları aktarılmıştır. Görüşmeler sırasında ceza infaz kurumunda çalışan herhangi bir personel koşullarda bulunmamıştır. İncelemeler sırasında sağlık servisi, psikososyal servis, kütüphane, atölyeler, kamera odası, çamaşırhane, kantin, açık ve kapalı görüş alanları, avukat görüşme alanı, personel yemekhanesi ile açık ve kapalı spor salonları ziyaret edilmiştir. Buradaki incelemelerin ardından ziyaret bitiminde İdare ile son bir toplantı yapılmış; ilk tespit ve gözlemler paylaşılmış; ziyaret sonrası hazırlanacak raporun İdare ve ilgili kurumlarla paylaşarak tavsiyelerin takip edileceği ve takip ziyareti de yapılabileceği bilgisi verilmiş olup ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.

8. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 9/1/2023 tarihli ve 2023/3 sayılı kararı ve Başkanlık Makamınının 4/12/2023 tarihli ve 29909 sayılı oluruna istinaden 6-7/12/2023 tarihlerinde Maltepe 2 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini içermektedir.

II. GENEL BİLGİLER

A. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

9. İstanbul ilinin Maltepe ilçesindeki Maltepe Ceza İnfaz Kurumları Kampüsünde yer alan Kurum 9/6/2008 tarihinde faaliyete geçmiştir.
10. Kurum, 29.483 metrekare (m²) alan üzerine 2 katlı olarak inşa edilmiştir.

B. Kurum Personeli

11. Kurumda, 30'u kadın ve 214'ü erkek olmak üzere toplam 244 personel görev yapmaktadır. Ünvan bazında personel sayısı aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

ÜNVAN	SAYI
Kurum Müdürü	1
Kurum İkinci Müdürü	2
İdare Memuru	5
Muhasebe Yetkilisi	1

2 Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumunda özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hüküm özlüleri ifade etmektedir.

İnfaz ve Koruma Başmemuru	13
İnfaz ve Koruma Memuru	194
Diş Hekimi	1
Psikolog	5
Sosyal Çalışmacı	1
Öğretmen	4
Sağlık Memuru	6
Bilgisayar İşletmeni	5
Teknisyen	2
Ambar Memuru	1
Memur	2
Hizmetli	1
TOPLAM	244

12. Kurumda görev yapan personelin, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü ve Eğitim Merkezleri koordinatörlüğünde verilen hizmet içi eğitimleri düzenli olarak aldığı belirtilmiş olup alınan eğitimler arasında insan hakları, kişiler arası iletişim, işkence ve kötü muamele yasağına yönelik eğitimlerin bulunmadığı bilgisi edinilmiştir.

C. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

13. Kurumun kapasitesi 440 olup artırılmış kapasitesi ise 1760'tır. Ziyaret tarihinde Kurumda 1336'sı hükümlü, 130'u hükümsüz ve 722'si tutuklu olmak üzere toplam 2188 mahpus bulunmaktadır.
14. Kurumda bulunan mahpuslardan 5'i fiziksel engelli, 1'i zihinsel engelli olup, 152'si kronik rahatsızlığa sahiptir.
15. Ziyaret tarihinde Kurumda 52 suça sürüklenen çocuk bulunmakta, yabancı ve/veya kadın mahpus bulunmamaktadır.

III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. Fiziksel Koşullar

16. Kurum, A, B, C, D, E ve F blok olmak üzere 6 bloktan oluşmaktadır. D blokta yönetim ofisleri, ziyaret alanları ve eş görüş odaları yer almakta, diğer bloklarda ise mahpuslar kalmaktadır.
17. Kurumda; 4 açık görüş salonu, 45 kapalı görüşme kabini, 4 eş görüşme odası, 7 avukat görüşme odası, 2 doku hasarı ve travma önleyici oda³, 3 yakın gözlem odası, 1 psiko sosyal servis görüşme odası, 6 ses ve görüntü bilişim sistemi (SEGBİS) odası, 6 eğitim dersliği, 4 iş atölyesi, 2 açık spor salonu ile kantin, revir, kütüphane, manevi rehberlik görüşme odası, konferans salonu, kapalı spor salonu, çamaşırhane ve berberhane bulunmaktadır.

3 Yumuşak oda ve süngerli oda olarak da bilinmektedir.

18. Kurumda 28 kişilik 61 koğuş; 5 kişilik 8 koğuş ve 3 kişilik 4 koğuş olmak üzere toplam 73 koğuş bulunmaktadır.
19. Kurumda bulunan 28 kişilik koğuşlar 2 katlı olup içinde mahpusların barınması için toplam 7 oda bulunmaktadır. Koğuşların alt katında; ortak yaşam alanı, mutfak, havalandırma ile ikişer banyo ve tuvalet bulunmaktadır.
20. Kurumda bulunan 5 ve 3 kişilik koğuşlar ise mutfak, havalandırma, banyo ve tuvaletin bulunduğu ortak yaşam alanına açılan 2 odadan oluşmaktadır.
21. Koğuşların içinde yer alan her bir odanın 12,45 m², havalandırmanın 65,19 m² ve ortak yaşam alanının 56,59 m² olduğu bilgisi paylaşılmıştır.
22. Kurumda hasta ve engelli mahpuslar için kullanılan ayrı bir koğuş bulunmamaktadır. Hasta ve engelli mahpusların kalmış olduğu koğuşların banyo ve tuvaletlerinde tutamaç bulunmaması sebebiyle erişilebilir olmadığı gözlemlenmiştir.
23. Kurumda suça sürüklenen çocukların 28 kişilik koğuşlarda kaldığı, bu koğuşlarda mevcudun ziyaret tarihinde en fazla 18 kişi olduğu gözlemlenmiştir. Bu koğuşların her birinin ortak alanında masa tenisi ekipmanları, satranç, görüntülü görüşme kabini, televizyon, masa ve sandalye bulunduğu görülmüştür. Suça sürüklenen çocukların kaldığı bir koğuşun hem banyo kapısında hem de tuvalet kapısında arıza olduğu görülmüş ve bu durum İdare ile paylaşılmıştır. Odaların genel itibarıyla temiz olduğu gözlemlenmiştir.
24. Suça sürüklenen çocukların kaldığı koğuşlar hariç olmak üzere, ziyaret edilen 28 kişilik koğuşlarda genellikle 40'tan fazla mahpusun kaldığı, bu koğuşlardaki odalar 4 kişilik olmasına rağmen en az 6 ve genellikle 7 kişinin aynı odada kaldığı gözlemlenmiştir. Ziyaret sırasında 28 kişilik koğuşların birinde 43 mahpusun kaldığı ve 13 mahpusun koğuşun ortak alanında yerde yattığı, bir başka koğuşta ise 45 mahpus kaldığı ve 15 mahpusun koğuşun ortak alanında yerde yattığı gözlemlenmiştir. Ayrıca, mahpuslara ait dolapların odalarda yer olmadığı için oda dışındaki koridorlara ve ortak alanlara yerleştirildiği, bu durumun da söz konusu alanları daha da daralttığı tespit edilmiştir.
25. Mahpuslara verilen yatakların eski ve yıpranmış olduğu hem Ziyaret Heyetince gözlemlenmiş hem de mahpuslar tarafından dile getirilmiştir. İdare tarafından bu hususun tespit edildiği ve yeni yatakların çocuk mahpuslardan başlanarak dağıtılmaya başlandığı, yeni yatak alımı yapıldıktan sonra yatakların yıpranmaları dikkate alınarak öncelendirilecek şekilde dağıtımın sürmesinin planlandığı ifade edilmiştir. İdarenin çocuk mahpuslara yeni yatak verildiği beyanı, ziyaret sırasında Heyet tarafından görülerek doğrulanmıştır.
26. İdare tarafından, koğuşların temizliğinin koğuşta barınan mahpuslarca ve Kurum kantininden aldıkları temizlik malzemeleri ile yapıldığı belirtilmiştir. Ziyaret sırasında koğuşlarda temizlik malzemeleri bulunduğu ve koğuşların genel itibarıyla temiz olduğu görülse de bir koğuşun yatakhane kısımlarında böcekler olduğu görülmüştür. Mahpuslar tarafından koğuşta bir ay önce

ilaçlama yapıldığı ancak ilaçlamanın yalnızca ortak alanda yapıldığı, yatakların bulunduğu üst katın ilaçlanmadığı ifade edilmiştir.

27. Ziyaret sırasında bazı koşulların duvarlarının yeni boyandığı bazılarının ise sıvalarının döküldüğü gözlemlenmiştir. İdare tarafından koşulların boya ihtiyacının tespit edilip sistematik bir şekilde çalışmaların yapıldığı ifade edilmiştir.
28. Kurumda bulunan 3 eş görüş odasının doğal aydınlatma ve havalandırmaya sahip olduğu, içerisinde birer adet yatak, dolap, masa, sandalye, saç kurutma makinesi ve perde bulunduğu görülmüştür. Odaların genel itibarıyla temiz olduğu gözlemlenmiştir.
29. Kurumda bulunan 2 doku hasarı ve travma önleyici odanın⁴ yumuşak materyalden yapıldığı, yeterli doğal ışık aldığı, ancak odadaki yapay aydınlatmanın korunaklı bir camın arkasına gizlenmemiş bir floresanla sağlandığı ve kişinin bunu kendine zarar vermek için kullanabileceği, odanın köşesinde bir tuvaletin yer aldığı görülmüştür. Odalarda kameraların mevcut olduğu ve söz konusu kameraların tuvaletin bulunduğu alanı da görüntülediği belirlenmiştir.
30. Kurumda 362 adet güvenlik kamerası bulunmaktadır. Kamera sisteminin kayıt arşiv süresinin 90-130 gün aralığında olduğu, kamera görüntülerindeki yoğunluk ve harekete göre değişkenlik gösterdiği ifade edilmiştir. Kapalı spor salonunda, açık spor salonlarında, eğitim birimi dersliklerinde, tekstil atölyelerinde ve bazı koridorlarda kör noktalar bulunduğu tespit edilmiştir.
31. İdare tarafından Kurumda 24 saat temiz suya erişim imkânı bulunduğu ve hijyen koşullarının sağlanması için kota uygulamasının bulunmadığı ifade edilmiştir.
32. Ziyaret edilen bazı koşullarda mahpuslar tarafından sıcak suya her zaman ulaşılabilirdiği belirtilse de bazı koşullarda sıcak suya günde birkaç saat ulaşılabilirdiği ifade edilmiş, İdare tarafından da bu durum doğrulanmıştır.
33. Kurum çamaşırhanesinde 30 kilogram kapasiteli bir adet yıkama ve kurutma makinesi bulunduğu, kapasite fazlalığı nedeniyle çocuk mahpusların kıyafetlerinin makinede yıkanmasının öncelendiği ve sadece hasta mahpusların kıyafetlerinin makinede yıkatıldığı, diğer mahpusların ise kantinden aldıkları deterjanlar ile kıyafetlerini elde yıkadığı İdare tarafından ifade edilmiştir. Ziyaret sırasında girilen her koşulda mahpusların kendi kıyafetlerini leğenlerin içinde elde yıkadığı ve koridorda asarak kuruttuğu gözlemlenmiştir. Mahpuslar tarafından çamaşır yıkamak için yeterli sıcak suyun bulunmaması, elde yıkama ile yeterince temizliğin sağlanmaması ve uyuz hastalığının yayılmasının önüne geçilememesi, çamaşırhanelerin koridorlarda kurutulmasının zaten kalabalık olan koşullarda havalandırmanın olumsuz etkilenmesi hususlarında şikâyette bulunulmuş olup söz konusu hususlar Ziyaret Heyeti tarafından da teyit edilmiştir.
34. Kurumdaki bütün koşullarda havalandırma alanı bulunmaktadır. İdare tarafından havalandırma kapılarının sabah gün doğumuyla birlikte açıldığı ve gün batımına 2 saat kala kapatıldığı ifade edilmiştir. Tek kişilik koşullarda her 5 oda için bir havalandırma bahçesi

4 Yumuşak oda ve süngerli oda olarak da bilinmektedir.

bulunduğu ve odada kalan her mahpusun planlanan saate göre havalandırma bahçesine çıkartıldığı aktarılmıştır. Havalandırmaların kullanımına ilişkin mahpuslardan bir şikâyet alınmamıştır.

35. Kurumun ısıtılması, Maltepe Açık Ceza İnfaz Kurumu Isı Merkezi tarafından merkezi sistem ile sağlanmaktadır. Ziyaret edilen koğuşlarda genel olarak ısınma ile ilgili sorun yaşanmadığı ifade edilmiştir. Bir mahpus tarafından ısınmakta zorluk çekildiği, bunun sebebinin kalabalıklaşma nedeniyle camları açık bırakmak zorunda kalmaları olduğu ifade edilmiştir.

B. Yönetim ve Personelin Tutumu ve Şikâyet Prosedürleri

36. İdare tarafından; Kuruma gelen mahpusların sağlık raporları ve mahkeme evraklarına bakılarak kabul işlemleri tamamlandıktan sonra yanlarındaki eşyaların detaylı aramasının yapılarak tutanak altına alındığı bilgisi verilmiştir. Mahpusun ilk kabulünde, dışarıdan görülemeyeceği ve görüntü kaydeden bir cihazın bulunmadığı bir odada, kişiye önlük verilerek onur kırıcı ve rencide edici bir müdahalede bulunmaksızın önce üst kıyafetlerinin sonra alt kıyafetlerinin kontrolünün gerçekleştirildiği, üst arama tutanağını tutularak işlemlerin tamamlandığı ifade edilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından aramalar sırasındaki muamele konusunda bir şikâyet dile getirilmemiştir.
37. İdare, Kuruma yeni giriş yapmış mahpusların kabul işlemleri gerçekleştirildikten sonra geçici koğuşlara alındığı ve ardından barındırılacakları koğuşa yerleştirildikleri bilgisini vermiştir. Ziyaret edilen koğuşlarda mahpusların suç türleri dikkate alınarak yerleştirildiği ve hükümlüler ile tutukluların ayrı tutulduğu tespit edilmiştir.
38. Mahpusların sayımının, Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik uyarınca kış aylarında ve akşam vakitlerinde koğuş ortak alanında, yaz aylarında ve sabah vakitlerinde ise koğuş havalandırmasında yapıldığı ifade edilmiştir. Bazı mahpuslar tarafından sayım için gelen infaz ve koruma memurlarının koğuş kapısını çok sert kapattığı ve bunun gürültüye sebep olduğu hususu şikâyet edilmiştir.
39. İdare tarafından, sabah sayımı ile beraber mahpusların yazdığı dilekçelerin teslim alındığı, tutanak altına alınarak ilgili yerlere iletildiği ve ilgili kurumlara gönderilen dilekçelerin çıkış numarasının dilekçe sahibine verildiği ifade edilmiştir. Aynı zamanda, mahpuslar tarafından kapalı zarf ile doğrudan Kurum müdürüne ulaştırılan dilekçeler olduğu ifade edilmiş ve müdür tarafından bu dilekçelerin düzenli olarak okunduğu Ziyaret Heyetine bildirilmiştir. Bir mahpus tarafından yakın zamanda kapalı zarfta ilettiği dilekçe hakkında Heyete bilgi verilmiş ve iletilen dilekçenin içeriğinden Kurum müdürünün haberdar olduğu anlaşılmıştır.
40. Kurumda şikâyet kutularının bulunduğu görülmüş, görüşme yapılan mahpuslar tarafından da şikâyet dilekçelerinin İdareye ulaştığı belirtilmiştir.
41. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından, kendilerine karşı işkence ya da kötü muamele konusu olabilecek herhangi bir davranışta bulunulmadığı, genel olarak İdare ve Kurum personelinin kendilerine yönelik tutum ve davranışlarından memnun oldukları belirtilmiştir.

42. Kurumun Hükümlü ve Tutukluların Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik uyarınca, mahpusları ödüllerden faydalandığı görülmüş, Kurum tarafından son 1 yıl içerisinde verilen ödüller ve kaç kişinin bu ödüllere yararlandığı bilgisine aşağıdaki tabloda yer verilmiştir:

UYGULANAN ÖDÜL	YARARLANAN MAHPUS SAYISI
Eş ve aile görüşmesi	104
Kapalı ziyaret yerine açık ziyaret yaptırılması	59
Telefonla görüşme süresi ve sayısının artırılması	259
Haftalık ziyaret sürelerinin uzatılması	21
TOPLAM	443

43. İdare tarafından son 1 yıl içerisinde Kurumda görevli personel hakkında işkence ve kötü muamele iddiası içeren 16 şikâyetin Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER) üzerinden yapıldığı belirtilmiş, şikâyetler sonucunda 1 personel hakkında idari soruşturma yürütülerek personel hakkında disiplin cezası verilmesine yer olmadığına dair karar verildiği bilgisi verilmiştir.

C. Beslenme

44. Kurumda tüketilen yemekler, Adalet Bakanlığı tarafından belirlenen günlük iaşe bedeli göz önünde bulundurularak Maltepe Açık Ceza İnfaz Kurumunda gıda mühendisi gözetiminde hazırlanmaktadır. Kurum personeli ile mahpusların aynı yemeği tükettiği görülmüştür.
45. Görüşme yapılan bazı mahpuslar tarafından yemek kalitesinin, bazı mahpuslar tarafından da yemek miktarının yeterli olmadığı yönünde şikâyetler dile getirilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından, inceleme sırasında öğle yemeği Kurum personeliyle birlikte yenilmiş ve öğle yemeğinin lezzeti, kalitesi ve miktarı yeterli bulunmuştur.
46. İdare tarafından, özel beslenme ihtiyacı olan mahpusların uzman doktor ve diyetisyen tarafından onaylanan raporlarının Maltepe Açık Ceza İnfaz Kurumuna gönderildiği ve bu kişiler için ayrı yemek listelerinin oluşturulduğu ifade edilmiştir. İdare tarafından iletilen belgelerden; diyet yemek menüsü, çölyak yemek menüsü ve vegan yemek menüsü olmak üzere 3 ayrı özel yemek menüsü hazırlandığı görülmüş, her menünün diyetisyen önerisiyle ve gıda mühendisi onayıyla hazırlandığı anlaşılmıştır.
47. Kurumun su ihtiyacı belediye tarafından dağıtımı yapılan şebeke suyundan karşılanmaktadır. Suyun analizlerinin düzenli olarak yaptırıldığı görülmüş ve incelenen son 3 aya ilişkin su analiz raporlarından suyun içilebilir olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca içme suyunun mahpuslar tarafından kantinden satın alınarak da temin edilebildiği belirtilmiştir.
48. Kendileri ile görüşme gerçekleştirilen bazı mahpuslar tarafından, kantinde ürün çeşitliliğinin az ve fiyatların yüksek olduğu ifade edilmiştir. Kurum içerisinde bulunan kantin Ziyaret Heyeti tarafından gezilmiş; ürünlerin son kullanma tarihleri, muhafaza koşulları ve satış fiyatları

incelenmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından, Kurum kantininde gerçekleştirilen incelemede son kullanma tarihi geçmiş herhangi bir ürün bulunmadığı, ürünlerin saklama koşullarının uygun olduğu, fiyatlandırmanın piyasa koşullarına göre makul olduğu, ürün çeşitliliğinin genel olarak yeterli olduğu görülmüştür.

D. Sağlık Hizmetleri

49. Kurum sağlık servisinde genel muayene ve dış muayenesi hizmetleri verilmekte olup 2 hekim, 1 dış hekimi ve 10 personel çalışmaktadır. Dış hekiminin Kurumun kendi personeli olduğu ve tam zamanlı olarak çalıştığı, hekimlerin ise görevlendirmeye Kurumda tam zamanlı olarak (hafta içi 08.00-17.00 saatleri arasında) çalıştığı bilgisi alınmıştır.
50. İdare tarafından günde ortalama 183 hastanın revire çıktığı, son bir ayda revire çıkmak isteyen 3512 hastadan 3400 hastanın revirde muayene olduğu bilgisi paylaşılmıştır. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından dilekçe vermeleri halinde hekimle kısa süre içinde görüşebildikleri ifade edilmiştir.
51. Ziyaret tarihinde Kurumda uyuz hastalığının yaygın olduğu anlaşılmış, ziyaret edilen koğuşlarda uyuz tedavisi yeni biten birçok mahpusla karşılaşılmıştır. Mahpuslar tarafından eski yatakların kullanılması, çamaşırların elde yıkanması ve kurutulması, koğuşların aşırı kalabalık olmasının bu hastalığın tedavisini zorlaştırdığı ifade edilmiştir. İdare tarafından uyuz hastalığı olan mahpusların çamaşırlarının önce hava almayacak şekilde bekletilip daha sonra yüksek ısıda yıkatıldığı, koğuşlarda uyuz taraması yapıldığı ve bir koğuşta uyuz rastlanması halinde tüm koğuşa tedavi uygulandığı belirtilmiştir. İdare tarafından 03/03/2023 tarihinde E ve F Blokte bulunan tüm koğuşların hekim eşliğinde gezildiğine ve tespit edilen uyuz şüphelisi hastaların izole edilerek tedavisine başlandığına ilişkin tutanak Ziyaret Heyeti ile paylaşılmıştır.
52. Kurum hekimi tarafından yapılan değerlendirme üzerine hastaların acil polikliniğine sevk edildiği ve ihtiyaç halinde 112 Acil Çağrı Merkezi ile irtibat kurulduğu belirtilmiştir.
53. Kurum revirinde muayene kayıt defteri tutulduğu ve muayene bilgilerinin kişilerin Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP)'a ve muayene kayıt defterine eksiksiz işlendiği tespit edilmiştir.
54. İdare ve kendileriyle görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından; kronik hastalıkları olan mahpuslar için planlanan tedavilerin aksatılmadan yerine getirildiği, kullanmaları gereken ilaçların Kurum tarafından sağlandığı ve tedavilerinin takibinin yapıldığı ifade edilmiştir.
55. Kurum ilaç biriminde 3 personel çalışmaktadır. Ziyaret sırasında, kontrollü uygulanması gereken ilaçlar ve aşılardan revirde muhafaza edildiği görülmüştür. Kontrole tabi ilaçların tek tek ve imza karşılığında verildiği, diğer ilaçların doktorun belirlediği dozlarda imza karşılığında kutu olarak verildiği belirtilmiştir. Heyet tarafından, kırmızı ve yeşil reçeteli ilaçların ayrı ve kilitli bir dolapta muhafaza edildiği gözlemlenmiştir. İlaçların düzenli takibinin yapılabilmesi için devamlılığı olan ilaçların bitmesine yakın bir tarihte ilacın yeniden temin edilmesi gerektiğine ilişkin uyarı notu bırakıldığı görülmüştür.

56. Ziyaret Heyetinde yer alan hekim tarafından sağlık servisinde yapılan incelemede, serviste acil müdahale için gerekli teçhizatın bulunduğu ifade edilmiştir.
57. Kurumda görevli dış hekimi tarafından muayene, diş temizliği, diş çekimi ve dolgu işlemlerinin gerçekleştirildiği, daha kapsamlı tedaviler için mahpusların hastaneye sevk edildiği belirtilmiştir.
58. Ziyaret Heyeti tarafından sağlık servisinde yapılan incelemede servisin hijyen koşulları bakımından uygun olduğu gözlemlenmiş, ayrıca Ziyaret Heyetinde bulunan hekim tarafından diş tedavisinde kullanılan araç ve gereçlerin sterilizasyonunun uygun bir şekilde yapıldığı değerlendirilmiştir.
59. Kendileri ile görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından hastane sevklerinde gecikmeler yaşanabildiği belirtilmiştir. Sevke ilişkin şikâyetinde bulunan mahpusların sağlık dosyaları incelendiğinde hastaneden randevu alındığı, hastane yoğunluğu sebebiyle randevuların 15 gün kadar sonrasına verildiği görülmüştür. Sevkler ile randevular arasındaki bu sürenin Ziyaret Heyetindeki hekim tarafından olağan olduğu değerlendirilmiştir.

E. Psikososyal Servis Hizmetleri

60. Psikososyal yardım servisinde 1 sosyal çalışmacı, 5 psikolog ve 1 infaz ve koruma memuru görev yapmaktadır. Söz konusu görevliler hafta içi mesai saatleri içerisinde hizmet vermektedir. Psikososyal serviste 1 görüşme odası mevcut olup bireysel görüşmelerin burada yapıldığı bilgisi verilmiştir.
61. Psikososyal servis tarafından, Kuruma yeni gelen mahpuslarla ihtiyaç ve risklerinin belirlenebilmesi amacıyla bireyselleştirilmiş iyileştirme sistemi kapsamında 3 iş günü içinde görüşme gerçekleştirilerek mahpuslara ilişkin araştırma değerlendirme formu (ARDEF) doldurulduğu ve böylece kişilerin genel bilgileri, varsa daha önce yaşadıkları psikolojik rahatsızlıklar, gördükleri tedaviler ve madde bağımlılığı durumu gibi bilgilerin elde edildiği; ortaya çıkan risk ve ihtiyaç durumu doğrultusunda gerekli görülmesi halinde bireysel görüşmeler ve grup çalışmaları gerçekleştirildiği öğrenilmiştir. Psikososyal servis tarafından haftada yaklaşık olarak 160 mahpus ile bireysel görüşme yapıldığı belirtilmiştir.
62. Kurumda uyum sorunu yaşayan, kendine zarar verme riski olan veya farklı bir özel durumu bulunan (madde bağımlılığı, intihar riski vb.) mahpusların takip altında tutulduğu, bu kişilerle hem resen hem de dilekçelerine istinaden görüşülerek psikososyal servis raporu hazırlandığı ve gerekli görülen durumlarda mahpusların aileleri ile ihtiyaçları doğrultusunda görüşmeler gerçekleştirildiği belirtilmiştir.
63. İdare tarafından Kurumda barınan suça sürüklenen çocukların koşullarının psikologlar tarafından belirli aralıklarla ziyaret edildiği ve koğuştaki durumun gözlemlenip çocukların ihtiyaçları hakkında ilgili birimlerle iletişime geçildiği bilgisi verilmiştir. Suça sürüklenen çocukların kaldığı koğuşlarda gerçekleştirilen görüşmelerde bu bilgi teyit edilmiştir.
64. Kendileri ile görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından psikolog ile görüşme taleplerinin gecikme olmaksızın karşılandığı ifade edilmiştir.

65. Kurumda maddi durumu yeterli olmayan mahpusların kıyafet ihtiyacını karşılamak üzere sosyal market bulunduğu görülmüştür.

F. Eğitsel, Kültürel, Sosyal, Sportif ve Mesleki Faaliyetler

66. Kurum eğitim ve öğretim servisi bünyesinde eğitim-öğretim bürosu, manevi rehberlik bürosu ve kütüphane bürosu mevcut olup bu serviste 4 öğretmen, 2 vaiz, 3 din görevlisi ile 3 infaz ve koruma memuru olmak üzere toplam 12 personel görev yapmaktadır.

67. Kurumda yaygın eğitim kapsamında 332 mahpusun eğitimlerine devam ettiği bilgisi alınmıştır. Kurumda okuma yazma kursu verildiği ve kursa devam eden 24 mahpus olduğu İdare tarafından belirtilmiştir.

68. Yaygın öğrenime devam eden mahpusların ders materyallerinin temin edildiği ve sınav takvimlerinin takip edilerek kendilerine bildirildiği İdare tarafından belirtilmiştir.

69. Görüşme yapılan mahpuslar tarafından ders ve sınav takibine ilişkin ve ders materyallerine erişim konusunda genel olarak bir sıkıntı yaşanmadığı, koşu da bulundukları ders kitaplarının sayısında sınırlama olmadığı ifade edilmiştir.

70. Ziyaret tarihinde Kurumda sosyal kültürel faaliyetler kapsamında devam eden kurs olmadığı görülmüştür. Kurum tarafından, 2023 yılında dilekçe başvuru yöntemleri kursu ve grup iletişimi kursu açıldığı; dilekçe başvuru yöntemleri kursuna 79 mahpusun ve grup iletişimi kursuna 12 mahpusun katıldığı bilgisi verilmiştir. Görüşme yapılan mahpuslar tarafından sosyal kültürel faaliyetlerin yeterli olmadığı ifade edilmiş ve faaliyetler düzenlenmesi talep edilmiştir. Ziyaret sonrasında, ziyareti takip eden bir ay içinde suça sürüklenen çocuklara, kapalı spor salonunun 4 defa kullandırılarak fiziksel aktivite yaptırıldığına ve sinema salonunda müzik dinletisi yapıldığına dair belgeler İdare tarafından paylaşılmıştır.

71. Kurum kütüphanesinde 1 infaz ve koruma memuru görev yapmaktadır. İdare tarafından Ziyaret Heyeti ile paylaşılan kitap listesinde toplam 6742 kitap olduğu görülmüştür. Ayrıca mahpusların dilekçe ile talepte bulunmaları halinde 3 farklı Halk Kütüphanesinde bulunan kitaplardan da faydalanabildikleri öğrenilmiştir. Kurum tarafından, 2023 yılı içerisinde ziyaret tarihine kadar Kurum kütüphanesinden 2311, Halk kütüphanesinden 732 mahpusun faydalandığı bilgisi verilmiştir. İdare tarafından mahpuslarca seçilen kitapların 15 günde bir dağıtımının yapıldığı bilgisi paylaşılmıştır.

72. İdare tarafından, mahpusların yanlarında bulundurabilecekleri kitap sayısının dini yayınlar ve ders kitapları hariç 10 kitapla sınırlı olduğu belirtilmiştir. Kendileri ile görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından kitap kotasına ilişkin bir şikâyet iletilmemiştir.

73. İdare tarafından, Kurumda bulunan mahpuslara gazetelerin talebe göre günlük olarak verildiği, Kurumdaki mahpusların dergi talebi olmadığı bilgisi paylaşılmıştır.

74. Kurumda Kuran kursu ve hafızlık çalışmalarının yıl içinde talep doğrultusunda yapıldığı ifade edilmiştir.

75. Kurumda 2 açık spor salonu ve 1 kapalı spor salonu bulunmaktadır. Her koğuşun haftada bir defa 1 saat açık veya kapalı spor salonundan faydalandırıldığı İdare tarafından belirtilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından da açık veya kapalı spor salonlarını haftada bir defa kullandıkları ifade edilmiştir.
76. Kurumda işyurdu bünyesinde faaliyet gösteren terzi atölyesi ve özel sektör ile iş birliği kapsamında faaliyet gösteren 4 ayrı tekstil atölyesi bulunmaktadır. Terzi atölyesinde 57 mahpus ile 2 infaz ve koruma memuru, tekstil atölyelerinde 140 mahpus ile 4 infaz ve koruma memuru çalışmakta olup çalışma saatlerinin 08.30-17.00 olduğu öğrenilmiştir. Ziyaret sırasında çalışan mahpusların maske kullandığı gözlemlenmiştir. Mahpuslar tarafından iş sağlığı ve güvenliği eğitimi aldıkları, ücretlerinin düzenli yattığı ve maske temini konusunda sorun yaşamadıkları ifade edilmiştir.

G. Dış Dünya ile İletişim

77. Kurumda 2 adet 24 kişilik ve 2 adet 27 kişilik olmak üzere toplam 4 açık görüş salonu bulunmaktadır. Açık görüş salonlarının ferah ve temiz olduğu gözlemlenmiştir
78. Kurumda kapalı görüş alanında bulunan 45 kapalı görüşme kabınınin her birinde ziyaretçi ile mahpusun bulunduğu alanın korunaklı camlarla birbirinden ayrıldığı ve alanın temiz olduğu görülmüştür.
79. Kurumda kalan mahpusların ayda bir defa açık görüş ve haftada bir defa kapalı görüş olmak üzere ziyaret edilme haklarını kullandıkları; açık görüş ve kapalı görüş sürelerinin yetişkin mahpuslar için 40 dakika, suça sürüklenen çocuklar için 1 saat 15 dakika olduğu İdare tarafından belirtilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından bu hususlara dair iletilen herhangi bir şikâyet olmamıştır.
80. Kurumda toplam 10 ankesörlü telefon ve 65 görüntülü görüşme cihazı bulunmaktadır.
81. Koğuşlarda bulunan televizyonlarda; film, müzik, belgesel ve haber kanalları dâhil olmak üzere toplam 41 kanal olduğu anlaşılmıştır. Suça sürüklenen çocukların kaldığı bir koğuşta televizyonun bozuk olduğu görülmüş ve bu durum İdare ile paylaşılmıştır.
82. Kurumda 7 avukat görüş odası bulunduğu, odaların içerisinde dışardan görülebilecek şekilde cam bölmelerle ayrıldığı ve odaların ses geçirmediği gözlemlenmiştir.
83. Kurumda 6 adet SEGBİS odası bulunduğu, cihazların aktif olduğu gözlemlenmiştir.

IV. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

84. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Kurum tarafından, Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmıştır. Bu çerçevede, Kurum

Müdürünün ve Kurum personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Tavsiyeler

1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

85. Merkezde görev yapan personelin hizmet içi eğitim müfredatına “insan hakları”, “tutulanlara ve özellikle hassas gruplara yönelik muamele” ile “BM’nin İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Küçültücü Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi (İstanbul Protokolü)” dâhil olmak üzere işkence ve kötü muameleyi önleme, inceleme ve belgelendirme konularının dâhil edilmesi⁵,
86. Hasta ve/veya engelli mahpusların yerleştirildiği koğuşların günlük yaşamı kolaylaştıracak şekilde düzenlenmesi, tuvaletlerin ve banyoların erişilebilir hale getirilmesi⁶,
87. Suça sürüklenen çocukların kaldığı koğuşların arızalı banyo ve tuvalet kapılarının onarılması,
88. Koğuşlarda mahpusların yer yataklarında yatmaları sorununun çözülmesi için mahpuslara karyola/ranza temin edilmesi,
89. Yatakları eskiyen/yıpranan her mahpusa yeni bir yatak verilmesi⁷,
90. Böcek sorunu bulunan koğuşta sistemli ve düzenli olarak ilaçlama yapılması,
91. Boya ihtiyacı bulunan koğuşların/odaların tadilatının en kısa sürede tamamlanması,
92. Doku hasarı ve travma önleyici odalardaki floresan lambaların kişinin kendisine zarar vermesini önleyecek şekilde bir koruma mekanizmasının arkasına gizlenmesi,
93. Doku hasarı ve travma önleyici odalarda mahremiyetin sağlanması amacıyla kameraların tuvaletin bulunduğu alanı görmeyecek şekilde konumlandırılması veya görüntünün tuvaleti gören kısımlarının dijital olarak kapatılması gibi önlemlerin alınması,
94. Hem personel tarafından kötü muameleyle maruz kalma ihtimali bulunan mahpusları, hem de fiziksel olarak kötü muamele yaptıkları veya psikolojik baskı uyguladıkları yönünde haksız suçlamalara maruz kalma ihtimali bulunan personeli bu risklerden koruyacak şekilde; suistimallerin önlenmesi ve belgelendirilebilirliğin sağlanması açısından Kurumda bulunan kör noktalara kamera yerleştirilmesi,

5 Personel ve mahpuslar arasında olumlu bir iletişim kurulmasında personelin almış olduğu veya almadığı eğitim ile bu eğitimin kalitesi ve çeşitliliği de belirleyici faktörlerdir. “Özgürlüğünden mahrum bırakılmış bir kişinin kötü muamele görmesinin engellenmesinde en iyi teminat, hiç şüphesiz, doğru eğitilmiş bir polis veya cezaevi yetkilisidir. Nitelikli görevliler, kötü muameleyle başvurmaksızın görevlerini başarı ile yerine getirebilecekler ve gözaltındaki kişiler ve tutuklularla ilgili temel önlemlere saygı göstereceklerdir.” CPT Standartları, 2. Genel Rapor’dan alıntı [CPT/Inf (92) 3], para. 59.

6 Birleşmiş Milletler, Mahpusların İslahı İçin Asgari Standart Kurallar, Kural 13: “Hapishane idareleri fiziksel, zihinsel ya da diğer engelleri olan mahpusların hapisane yaşamına eşitlik temelinde tam ve etkili bir şekilde erişimini sağlayacak makul barınma koşullarını, tam olarak sağlar ve o koşullarda düzenlemeler yapar.”

7 Birleşmiş Milletler, Mahpusların İslahı İçin Asgari Standart Kurallar, Kural 21: “Her mahpusa, yerel ve ulusal standartlara uygun olan ve verildiği anda temiz bulunan, iyi korunan ve temizliğin sağlanmasına yetecek sıklıkta değiştirilen tek kişilik ve yeterli büyüklükte bir yatak sağlanır.”

95. Özellikle Kurumdaki aşırı kalabalıklaşma, koğuşlarda sıklıkla görülen uyuz salgını ve çamaşırların elde yıkanması zorunluluğu göz önünde bulundurulduğunda koğuşlara sıcak suyun verilme süresinin artırılması,
96. Tüm mahpuslar faydalanabilecek şekilde çamaşırhanedeki makine sayısının artırılması,
97. Koğuşlara sayım için girildiğinde personel tarafından koğuş kapısının çok gürültülü olmayacak şekilde açılıp kapatılmasına özen gösterilmesi,
98. Kurumda yaygın olduğu görülen uyuz salgınına ve diğer bulaşıcı hastalıklara karşı gerekli önlemlerin alınması ve düzenli sağlık taramalarının yapılması,
99. Sosyal ve kültürel faaliyetlerin sayısının ve çeşitliliğinin artırılması⁸,
100. Suça sürüklenen çocukların kaldığı koğuştaki bozuk televizyonun tamir edilmesi, hususları tavsiye edilmektedir.

2. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

101. Kurumda artırılmış kapasitenin dahi üzerinde mahpus bulunduğundan ve bu durum Kurumdaki pek çok sorunun/eksikliğin temel sebebini oluşturduğundan, kalabalıklaşma sorununun çözümüne yönelik çalışmalar yapılması, bu kapsamda Kurumdaki nakil taleplerinin tekrar değerlendirilmesi⁹, hususu tavsiye edilmektedir.

8 Birleşmiş Milletler, Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar, Kural 105: *"Mahpusların ruhsal ve fiziksel sağlıkları için her kurumda eğlendirici ve kültürel faaliyetler düzenlenir."*

9 CPT, 2'nci Genel Rapor, Inf (92)3, para. 46: *"Aşırı kalabalık, CPT'nin görev alanını doğrudan ilgilendiren bir konudur. Bir cezaevindeki bütün hizmetler ve faaliyetler, planlanandan daha çok kişinin olması durumunda olumsuz yönde etkilenecektir; söz konusu tesisteki genel yaşam kalitesi, belki de çok ciddi biçimde düşecektir. Ayrıca cezaevindeki veya cezaevinin bir bölümündeki aşırı kalabalıklaşma, fiziksel açıdan insanlık dışı veya aşağılayıcı düzeye gelebilir."*; para.50: *"CPT, bir kurumda aşırı kalabalık, zayıf bir faaliyet programı ve yetersiz tuvalet/yıkanma imkânını bir arada gördüğünde özellikle endişelenmektedir. Bu tür şartların bir araya gelmesi mahkûmlara çok zarar verebilir."*

ELMADAĞ KADIN AÇIK CEZA İNFAZ KURUMU TAKİP

ZİYARETİ RAPORU

2024/47

KISALTMALAR

km	kilometre
m ²	metrekare
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Projesi

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 13/12/2004 tarihli ve 25685 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Açık ceza infaz kurumları" başlıklı 14'üncü maddesi şöyledir: *"Açık ceza infaz kurumları, hükümlülerin iyileştirilmelerinde, çalıştırılmaları ve meslek edindirilmelerine öncelik verilen, firara karşı engelleri ve dış güvenlik görevlisi bulunmayan, güvenlik bakımından kurum görevlilerinin gözetim ve denetimi ile yetinilen kurumlardır."*
5. Anılan görevin icrası kapsamında 13/10/2023 tarihinde Elmadağ Kadın Açık Ceza İnfaz Kurumuna¹ *habersiz bir takip* ziyareti gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ..., .. ile talep üzerine görevlendirilen Hekim ... ve Psikolog ... yer almıştır.
6. Ziyaret, İdare ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede TİHEK Heyeti tarafından; UÖM, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiştir. İdareden Kurum hakkında güncel bilgiler, Kurumun mevcut durumu, mahpusların sayısı ve sınıflandırmalarına ilişkin bilgiler alınmıştır. İdare ile yapılan görüşmenin ardından Ziyaret Heyeti koğuşların bulunduğu alan ve eklentilerde incelemelerde bulunmuştur. Heyet üyeleri tarafından görüşme gerçekleştirilen mahpuslara; TİHEK hakkında genel bilgi verilmiş, ziyaretin amacı ve kapsamı belirtilmiş, gizliliğe riayet edilerek rapor hazırlanacağı hususu aktarılmıştır. Görüşmeler sırasında infaz ve koruma memurları ile diğer idari personelden herhangi biri görüşme yapılan bölümlere alınmamıştır. Ziyaret bitiminde İdare ile son bir toplantı yapılmış; Ziyaret Heyeti tarafından ilk tespit ve

1 Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

gözlemler paylaşılmış; ziyaret sonrası hazırlanacak raporun İdare ve ilgili kurumlarla paylaşarak tavsiyelerin takip edileceği ve takip ziyareti de yapılabileceği bilgisi verilmiş ve ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.

7. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 9/1/2023 tarihli ve 2023/3 sayılı Kurul kararı ile Başkanlık makamının 21/9/2023 tarihli ve 26975 sayılı olurlarına istinaden 13/10/2023 tarihinde Elmadağ Kadın Açık Ceza İnfaz Kurumuna gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. GENEL BİLGİLER

A. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

8. Kurum, Ankara şehir merkezine 40 kilometre (km), Elmadağ ilçe merkezine 3 km uzaklıkta bulunmaktadır. Kuruma ulaşım Ankara Büyükşehir Belediyesi Elektrik Gaz Otobüs Genel Müdürlüğü (EGO) otobüsleri ve Özel Halk Otobüsleri ile sağlanabilmektedir.
9. 1986 yılında K2 tipi kapalı ceza infaz kurumu olarak inşa edilen Kurum binası bazı eklemelerin ardından Adalet Bakanlığının 30/3/2018 tarihli yazısıyla statüsü değiştirilerek Elmadağ Kadın Açık Ceza İnfaz Kurumu olarak hizmet vermeye başlamıştır.

B. Kurum Personeli

10. Kurumda 49 personel görev yapmaktadır.
11. Personelin ünvan, cinsiyet ve sayılarına göre dağılımı aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

ÜN VAN	KADIN	ERKEK	TOPLAM
Kurum İkinci Müdürü (Vekâleten)	1		1
İdare Memuru		1	1
Öğretmen	1		1
Psikolog	3		3
Diş Hekimi	1		1
Sağlık Memuru		1	1
İnfaz ve Koruma Memuru	24	7	31
Aşçı	1		1
Şoför		2	2
Kalorifer Teknisyeni		1	1
Teknisyen		1	1
Bilgisayar İşletmeni		1	1
Cezaevi Kâtabi	1		1
Sayman		1	1
Memur		1	1
Hizmetli		1	1
TOPLAM	32	17	49

12. Kurum personelinin 6'sı lise, 8'i ön lisans, 35'i lisans mezunudur. Personel; ceza infaz kurumlarında insan hakları, intihar ve adli olgulara yaklaşım, işaret dili, iyi hal uygulamaları, öfke kontrol, psikososyal destek ve müdahale eğitimi gibi çeşitli konularda eğitimler almıştır. Personelin aldığı eğitimler arasında Birleşmiş Milletler (BM) İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İçin El Kılavuzu (İstanbul Protokolü), işkence ve kötü muamele yasağı ile hassas gruplara yaklaşım gibi konuların bulunmadığı görülmüştür.
13. Kurum idari bürolarında görevli tüm personel 08.30-17.30 saatleri arasında, vardiyada görevli personel ise 24 saat çalışma 72 saat istirahat esasına göre görev yapmaktadır.

C. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

14. Toplam kapasitesi 106, anne çocuk ünitesi hariç artırılmış kapasitesi 122 kişi olan Kurumda, ziyaret tarihinde 20 mahpus özel izinde² olmakla beraber 101 kadın mahpus fiili olarak bulunmaktadır.
15. Mahpuslardan 1'i İran, 1'i Türkmenistan vatandaşı olup 1 mahpus ise haymatlos (vatansız) durumdadır.
16. Kurumda 8 hipertansiyon, 3 diyabet, 3 astım, 2 multiple skleroz (MS), 1 epilepsi ve 1 tiroid rahatsızlığı olan mahpus ile 1 engelli mahpus (doğuştan eksik parmak sebebiyle) bulunmaktadır.
17. Kurumda anne yanında kalan 8 çocuk bulunduğu, yaş aralığı değişmekle beraber en küçük çocuğun 1 yaşında olduğu öğrenilmiştir.

III. TESPİT, GÖZLEM ve GÖRÜŞMELER

A. Fiziksel Koşullar

18. Kurum, 8.165 metrekare(m²) açık alan üzerinde yerleşik 2.100 m² kapalı alana sahiptir.
19. Kurum; ana bina, nizamiye ve bahçe kısmından oluşmaktadır.
20. Kurum bahçesinde oturma bankları, çardaklar ve yumuşak zeminli yetişkinlere yönelik spor alanı ile çocuk parkı bulunmaktadır. Bahçede ayrıca mahpusların sebze yetiştirebildikleri bir alan olduğu görülmüştür.
21. Kurum nizamiyesinde açık görüş alanı ve mahpusların Kuruma ilk kabullerinde aramaların yapıldığı odalar bulunmaktadır.
22. Toplam 2 kattan oluşan Kurum ana binasında ise giriş katta koğuşlar ve 1 butik mağaza, 1 mahpus yemekhanesi, 1 çamaşırhane, 1 mescit ve 1 kuaför odası bulunmaktadır. Kurum İdari

2 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Özel İzin" başlıklı 115'inci maddesinin birinci fıkrasına göre ;"Açık kurumlarda bulunanlarla, kapalı kurumda olup da açık kurumlara ayrılmaya hak kazandığı hâlde, nakledileceği kurumun kapasitesi ve/veya hükümlünün yaşı ve sağlığı gibi nedenlerle açık kurumlara gidemeyenler ile çocuk eğitimlerinde bulunanlara, aileleriyle bağlarını sürdürmelerini veya güçlendirmelerini ve dış dünyaya uyumlarını sağlamak amacıyla kurum en üst amirinin önerisi ve Cumhuriyet başsavcılığının onayı ile üç ayda bir, yol hariç yedi güne kadar izin verilebilir. Hastalık veya doğal afet gibi zorunlu hâllerde bu izinler birleştirilerek kullanılabilir."

kısmı da giriş katta olup bu kısımda psikososyal servis, öğretmen odası, çay ocağı ve personel yemekhanesi bulunmaktadır. Üst katta ise derslik olarak da kullanılan 1 konferans salonu, revir ve kütüphane bulunmaktadır.

23. Kurum ana binasında anne çocuk ünitesi, işçi koğuşu ve diğer mahpusların barındırıldığı toplam 10 koğuş bulunmaktadır. Mahpusların koğuşlara yerleştirilmelerinde işçi mahpus olma veya yanında çocuğu bulunma durumunun dikkate alındığı öğrenilmiştir.
24. Anne çocuk ünitesinde 4 koğuş bulunmakta olup her koğuşta 4 yatak mevcuttur. Ziyaret tarihinde 3'ü kullanılmakta olan koğuşlarda kalan toplam kişi sayısı 7'dir. Diğer koğuşlar açısından koğuşların büyüklükleri, koğuşlarda bulunan yatak mevcudu ve kalan mahpus sayısı aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

	Koğuş Büyüklüğü	Yatak Mevcudu	Kalan Mahpus Sayısı
1. Koğuş	113,43 m ²	28	24
2. Koğuş	68,37 m ²	30	17
3. Koğuş	43,18 m ²	16	13
4. Koğuş	32,63 m ²	16	15
5. Koğuş	Butik Mağaza	-	-
6. Koğuş	29,42 m ²	14	12
7. Koğuş	29,96 m ²	18	13

25. Ziyaret tarihinde artırılmış kapasiteyle çalışan Kurumda anne çocuk ünitesi dışında kalan bazı koğuşlar açısından ranzaların neredeyse bitişik şekilde konumlandırıldığı, mahpuslara hareket edecek alan kalmadığı gözlenmiştir.
26. Anne çocuk ünitesinde bulunan 4 koğuşun her birinde 2 adet ranza, kıyafet dolabı ve kullanımda olan 3 odada televizyon bulunduğu, koğuşlardan birinde tüm ünitenin kullanımında olan 1 adet büyük buzdolabı olduğu görülmüştür. Ünitadaki her koğuşta 1 adet klozet, 1 adet alaturka tuvalet, 1 duş ve lavabo bulunmaktadır. Bu koğuşlarda çocuklar için küçük plastik masa ve sandalyeler mevcuttur.
27. Kurumdaki diğer koğuşlarda; her koğuşun kapasite sayısına uygun olacak şekilde ranza ve kıyafet dolabı, banyo ve tuvalet alanı, bulaşık yıkama eviyesi, mermer bir tezgâh ve duvara monte edilmiş dolaptan oluşan bir mutfak alanı mevcuttur. Koğuşlarda bulunan tuvaletlerin hepsinin alaturka şeklinde olduğu ve tuvaletlerde tutunma barı bulunmadığı görülmüştür. İdare engelli ve yaşlı bir mahpus olması durumunda hasta tuvalet sandalyesi kullanıldığını ifade etmiştir.
28. Mahpuslara Kuruma ilk yerleştirilmelerinde 1 adet nevresim takımı, 1 adet yastık, hava şartlarına göre 1 veya 2 adet battaniye, yemek dağıtımında kullanmaları için 1 adet tabldot, 1'er adet kaşık ve çatal verildiği öğrenilmiştir.

29. İdare, Kurumda 24 saat sıcak ve soğuk su bulunduğu ve kota uygulamasının olmadığını ifade etmiş, ziyaret esnasında da sıcak ve soğuk suyun aktığı görülmüştür.
30. Kurumda genel bütçe kapsamında ücretsiz yıkama yapan bir çamaşır makinesinin olduğu ancak ziyaretten yaklaşık 1 ay kadar önce arızalandığı; mahpusların çamaşırhanesinin işyurdu kapsamında faaliyet gösteren çamaşırhanede ücretli şekilde yıkatabildiği öğrenilmiştir. Ziyaret sonrasında İdare tarafından Kuruma yeni bir çamaşır makinesi alındığı ve mahpusların çamaşırhanesinin ücretsiz olarak yıkanmaya başlandığına dair belge ve fotoğraflar tarafımıza iletilmiştir.
31. Kurumda ısınma doğalgaz ile sağlanmaktadır. Görüşme yapılan mahpuslardan ısınmaya yönelik bir şikâyet alınmamış; ziyaret tarihinde kaloriferlerin gece vakti yakılmaya başlandığı öğrenilmiştir.
32. Koşu içlerinin temizliği mahpuslar tarafından, ortak alanların temizliği ise işçi mahpuslar tarafından yapılmaktadır.
33. Kurumda; iç alanları kayıt altına alan 18, dış alanları kayıt altına alan 8 olmak üzere toplam 26 adet güvenlik kamerası bulunmaktadır. Müdür odasında tüm güvenlik kameralarına ait görüntüler; nizamiye bölümünde ise Kurum dışını kayıt altına alan 8 güvenlik kamerasının görüntüleri izlenebilmektedir. Ziyaret Heyeti tarafından geriye dönük izleme yapılmış; Kurum dışı alanları kayıt altına alan güvenlik kameralarına ait kayıtların 4 ay öncesine kadar, Kurum içi alanları kayıt altına alan güvenlik kameralarına ait kayıtların ise 21 gün süreyle saklandığı görülmüştür.

B. Yönetim, Personelin Tutumu ve Şikâyet Prosedürleri

34. Kurum İdaresi, ilk kabul sırasında kolluk kuvvetleri eşliğinde Kuruma getirilen mahpuslardan darp cebir raporu istendiği, raporu bulunmayanlar için Kuruma kabulden sonra sağlık kuruluşundan söz konusu raporun alındığı bilgisini paylaşmıştır. İdare; mahpusların kişisel özellikleri ve adres bilgileri alınarak Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP) üzerine kayıtlarının gerçekleştirildiğini ve her mahpusa Kurumda çekilmiş fotoğrafı bulunan bir hükümlü kimlik belgesi verildiğini ifade etmiştir.
35. İdare tarafından mahpuslar Kuruma ilk geldiklerinde yapılan aramaların 5275 sayılı Kanun'un 36'ncı maddesi³ ve 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 34'üncü maddesi⁴ uyarınca, mahpusun utanma duygusunu ihlal etmeyecek

3 29/12/2004 tarihli ve 25685 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Arama" başlıklı 36'ncı maddesine göre; "Kurumlarda, odalar ve eklentilerinde, hükümlülerin üst ve eşyasında habersiz olarak her zaman arama yapılabilir. Her ay bir kez mutlaka arama yapılır. Aramalar, gerektiğinde dış güvenlik görevlileri veya kolluk kuvvetleriyle veya diğer kamu görevlilerince ortaklaşa gerçekleştirilebilir."

4 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Arama, güvenlik tatbikatı ve sayım" başlıklı 34'üncü maddesinin ilgili kısmı şöyledir: "Hükümlünün üzerinde, kuruma sokulması veya bulundurulması yasak madde veya eşya bulunduğu dair makul ve ciddi emarelerin varlığı ve bunun başka suretle tespitinin olanaksız olması durumunda, kurum en üst amirinin gerekli görmesi hâlinde, detaylı olarak veya beden çukurlarında aşağıda belirtilen usullere göre arama yapılabilir: a) (Değişik:RG-12/11/2021-31657-CK-4773/14 md.) Detaylı arama, hükümlünün utanma duygusunu ihlal etmeyecek şekilde ve görevli dışında kimsenin görmemesini sağlayacak tedbirler alınarak

şekilde ve dışarıdan içeriğinin görünmeyeceği, sadece aramalar için tahsis edilmiş bir odada hükümlü ile aynı cinsiyetten iki personel tarafından gerçekleştirildiği bilgisi paylaşılmıştır.

36. Mahpusun üzerinde Kuruma sokulması veya bulundurulması yasak madde veya eşya bulunduğu dair makul ve ciddi emarelerin varlığı halinde Kurum en üst amirinin talimatı doğrultusunda, detaylı olarak arama yapıldığı, bu arama esnasında önce bedenin üst kısmındaki giysilerin çıkartılıp arandığı, üst kısmındaki giysiler giydirildikten sonra bedenin alt kısmındaki giysiler çıkartılarak arama gerçekleştirildiği ve bu işlemler sırasında hükümlüye tek kullanımlık önlük verildiği İdare tarafından ifade edilmiştir.
37. Ziyaret esnasında nizamiyede hem Kuruma gelen ziyaretçiler tarafından kullanılan hem de mahpusların Kuruma ilk kabulü sırasında kullanılan kadın ve erkek arama odaları bulunduğu görülmüş, odalarda güvenlik kamerasının olmadığı tespit edilmiştir. Kadın arama odasında tek kullanımlık önlüğün bulunduğu belirlenmiş ancak görüşme yapılan mahpusların çoğunluğu tarafından Kuruma ilk geldiklerinde yapılan aramada kendilerine önlük verilmediği ifade edilmiştir.
38. Kurumda sabah 08.30, öğlen 12.00, akşam 17.00, gece 22.00 ve 23.00 saatlerinde olmak üzere günde 5 defa sayım yapıldığı öğrenilmiştir.
39. İdare tarafından Kurum genelinde şikâyet prosedürü olarak dilekçe mekanizmasının işletildiği, mahpusların dilekçelerinin düzenli olarak toplandığı, konusuna ve muhatabına göre tasnif edildiği ve gecikmeksizin işleme alındığı ifade edilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından da dilekçelerinin toplanmasında ve akıbetine ilişkin bilgilendirilmede herhangi bir sorun yaşamadıkları ve taleplerinin imkânlar dâhilinde en kısa sürede yerine getirdiği belirtilmiştir.
40. İdare tarafından Kurumdaki mahpuslara yönelik disiplin prosedürünün 5275 sayılı Kanuna göre yürütüldüğü, mahpusların kınama cezasının dışında bir disiplin cezası alması halinde kapalı ceza infaz kurumlarına gönderildikleri ve Kurumda yürütülen disiplin soruşturmalarının genelde firar sebebiyle olduğu ifade edilmiştir. Firar eyleminin binadan firar, izinden geç dönme veya hiç dönmeme şeklinde gerçekleştirilebildiği, bu eyleme disiplin cezası olarak hücre hapsi cezasının verildiği, firar eden mahpusun yakalandıktan sonra kapalı ceza infaz kurumuna gönderilerek cezasının burada infaz edildiği öğrenilmiştir.
41. İdare; COVID-19 izninden dönmesi gereken 86 mahpustan 35'inin geri dönmediği ve ziyaret tarihi itibarıyla firar durumunda bulunan 35 kişiden 17'sinin yakalanarak haklarında disiplin işlemlerinin başlatıldığı bilgisini paylaşmıştır.
42. Kurumda hakkında şikâyette bulunulan, idari veya adli işlem yürütülen 2 personel bulunduğu, bu kişiler hakkında yürütülen soruşturma nedenlerinin "Görevi ile İlgili Olarak Her Ne Şekilde Olursa Olsun Çıkar Sağlamak" ve "Cinsel Saldırı" olduğu, ilgili soruşturmalar sonucunda bir

gerçekleştirilir. Arama sırasında hükümlüye tek kullanımlık giyim önlüğü verilir. b) Arama sırasında önce bedenin üst kısmındaki giysiler çıkartılır, bedenin alt kısmındaki giysiler üst kısmındaki giysiler giyildikten sonra çıkartılır. Bu giysiler de mutlaka aranır."

personelerle uyarma cezası, diğeri hakkında disiplin cezası verilmesine yer olmadığı kararı verildiği öğrenilmiştir.

C. Beslenme

43. Kurumda mahpuslara kahvaltı, öğle ve akşam yemeği olmak üzere 3 öğün yemek verilmektedir. Anne yanında kalan çocuklar için ayrıca süt, kurabiye, kuruyemiş, bebek bisküvisi gibi ürünlerin sağlandığı öğrenilmiş, bu durum görüşme gerçekleştirilen anneler tarafından da teyit edilmiştir.
44. Kurumda yemek listelerinin Kurum aşçısı ve genel bütçe ambar bürosu tarafından istişare edilerek belirlendiği ve yemeklerin Kurum mutfağında hazırlandığı İdare tarafından ifade edilmiştir. Kurum mutfak kısmında 1 aşçı ve 5 mahpusun görev yaptığı öğrenilmiş, mutfağın temiz olduğu ve buradaki personelin bone kullandığı görülmüştür.
45. Ziyaret Heyeti tarafından yemek numuneleri kontrol edilmek istenmiş ancak Kurumda numune tutulmadığı, numune kaplarının sipariş edildiği ve kapların gelmesiyle numunelerin düzenli olarak saklanacağı ifade edilmiştir. Ziyaret sonrası raporlama sürecinde yemek numunelerinin uygun koşullarda saklanmaya başlandığına dair belge ve fotoğraflar İdare tarafından paylaşılmıştır.⁵
46. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından yemeklerin genel olarak lezzetli ve yeterli olduğu ancak kahvaltı miktarının çok az olduğu ifade edilmiş; yemek listesinde yapılan incelemede bazı günler kahvaltı olarak sadece bal ve tereyağı veya peynir ve zeytin bulunduğu görülmüştür. Kurum İdaresi tarafından söz konusu durumun iâşe bedelinden kaynaklandığı ifade edilmiştir.
47. Ziyaret Heyeti tarafından Kurumda öğle yemeği yenilmiş, öğle menüsünün doyurucu ve yemeklerin lezzetinin yerinde olduğu değerlendirilmiştir.
48. Kurumda diyet beslenmesi gereken bir mahpus olduğunda; hekim tarafından tavsiye edilen diyete uygun olarak kişiye yemek sağlandığı İdare tarafından belirtilmiş, diyet beslenme ihtiyacına göre yemek verildiği hususu mahpuslar tarafından da teyit edilmiştir. Reflü ve gastrit hastalıkları olan mahpusa ait örnek diyet listesi İdare tarafından paylaşılmıştır.
49. Kurumda 1 kantin bulunmaktadır. Mahpuslar tarafından kantinde tuz ve çocuklar için devam sütü veya mama bulunmadığı ifade edilmiş, kantin listesinde yapılan incelemede bu durum teyit edilmiştir. Ziyaret sonrası süreçte İdare tarafından kantinde tuz satılmaya başlandığına dair belgeler paylaşılmış; kantinde satılmayan ürünlerin dış kantin vasıtasıyla temin edildiği belirtilmiştir.

5 26/9/2008 tarihli ve 27009 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Gıda Güvenliği ve Kalitesinin Denetimi ve Kontrolüne Dair Yönetmelik'in "Üretim, işleme, dağıtım aşamalarına dair işyeri sorumlulukları" başlıklı 8'inci maddesinin beşinci fıkrasının (i) bendine göre; "Kamu-özel kurum ve kuruluşları ile mahallinde üretilerek toplu tüketime sunan işyerleri ve yemek fabrikaları, ürettiği yemek partisinin her çeşidinden alınan bir örneği 72 saat uygun koşullarda saklamakla yükümlüdür."

50. Kurum ambarında yapılan incelemelerde; kuru bakliyatlar, yağ, çay gibi ürünlerin uygun şekilde muhafaza edildiği görülmüş ve rastgele seçilen ürünlerde son kullanma tarihi geçen bir ürüne rastlanmamıştır.
51. Mahpusların içme suyu ihtiyaçlarını Kurum kantininde satılan pet şişe sular ile karşıladıkları öğrenilmiştir.
52. İdare tarafından Kurum şebeke suyu analizlerinin Ankara İl Sağlık Müdürlüğü tarafından yapıldığı ve en son analizlerin 6/12/2022 ve 20/7/2023 tarihlerinde yapıldığı ifade edilmiş; paylaşılan raporlarda analiz sonuçlarının 17/2/2005 tarihli ve 25730 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik'e uygun olduğu görülmüştür.

D. Sağlık Hizmetleri

53. Kurum reviri, bir muayene bölümü ve bir diş muayene ünitesinden oluşmaktadır.
54. Revirde; 1 diş hekimi, 1 sağlık memuru, 1 infaz ve koruma memuru hafta içi her gün 08.30-17.30 saatleri arasında görev yapmaktadır. Kurumda kadrolu hekim bulunmamakta, Ankara İl Sağlık Müdürlüğü tarafından görevlendirilen aile hekimi haftada 1 gün yarı zamanlı olarak Kuruma gelmektedir. Yapılan görüşmelerde Kuruma belirli aralıklarla gelen kadın hastalıkları uzmanı olmadığı öğrenilmiştir.
55. Revirde; muayene, ilaç takibi ve dağıtımı, basit tıbbi müdahaleler ile hastane sevk işlemlerine yönelik hizmetler sunulmaktadır.
56. Yapılan incelemelerde revirde; tartı, oksijen tüpleri, şeker ölçüm cihazı, pansuman malzemeleri, sedye, tansiyon aleti ve acil müdahale çantasının bulunduğu görülmüştür. Revir içerisinde ayrıca genel ilaçların bulunduğu bir dolap, kırmızı ve yeşil reçeteli ilaçların muhafaza edildiği kilitli bir dolap ile soğuk muhafaza edilmesi gereken ilaçlar için büyük boy bir buzdolabı bulunmaktadır. Kırmızı ve yeşil reçeteli ilaçların mahpuslara imza karşılığında sadece kullanılacak dozda teslim edildiği öğrenilmiştir.
57. İdare ile yapılan görüşmede hasta mahpusların kullanması gereken ilaçların temininin, tutuklu ve hükümlülerin ilaç temin süreçlerini düzenleyen bir uygulama olan Cezaevleri İlaç Takip Sistemi (CETAS) ile sağlandığı belirtilmiştir.
58. Ziyaret tarihinden geriye doğru son 1 yıl içerisinde; 420 hastane sevki, 289 Kurum revirinde muayene, 89 diş muayenesi gerçekleştirildiği bilgisi edinilmiştir.
59. Acil müdahale gerektiren hallerde 112 Acil Çağrı Merkezinin arandığı ve ambulans gelene kadar mahpusa ilk müdahalenin Kurum sağlık personeline yapıldığı İdare tarafından ifade edilmiştir.
60. Revirdeki diş muayenesi kısmında yapılan incelemelerde; eskimiş olması sebebiyle mevcut diş ünitesinin yerinden söküldüğü görülmüş, yeni ünitenin Kuruma geldiği ancak henüz kurulumunun sağlanmadığı öğrenilmiştir. Raporlama sürecinde yeni diş ünitesinin kurulumunun yapıldığına dair fotoğraflar tarafımızla paylaşılmıştır.

61. Revirde hasta mahpuslara ait dosyaların düzenli tutulduğu, tetkik sonuçları, reçeteler ve raporları içerdiği görülmüştür.
62. Görüşme yapılan mahpuslar tarafından hem aile hekimine hem de dış hekimine talep etmeleri halinde ulaşabildikleri, sağlık hizmetlerine erişimde sorun yaşamadıkları ifade edilmiştir.

E. Psikososyal Servis Hizmetleri

63. Psikososyal serviste fiilen görev yapmakta olan 2 psikolog ve 1 infaz ve koruma memuru bulunmakta olup Kurumda kadrosu bulunan üçüncü psikolog ziyaret tarihinde ücretsiz izindedir. Kurumda sosyal hizmet uzmanı bulunmamaktadır.
64. Psikososyal servis tarafından mahpuslar Kuruma ilk geldiklerinde kendileri ile Kurum kuralları, Kurum adaptasyonu gibi konularda görüşme sağlandığı, kişiler ile Araştırma Değerlendirme Formu (ARDEF) doldurularak bireysel iyileştirme programı oluşturulduğu İdare tarafından ifade edilmiştir.
65. Kurumda madde bağımlılığı olan mahpusların bulunduğu ancak bu kişilerin takiplerinin psikososyal servis tarafından yapılmadığı, konuyla alakalı Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi Programı (SAMBA) çerçevesinde madde bağımlılığına yönelik seminerler ve grup çalışmaları yapıldığı öğrenilmiştir.
66. İntihara meyilli bir mahpus olması, intihar girişimi veya kendine zarar verme eylemi gerçekleşmesi halinde Kurum İntihar ve Kendine Zarar Vermeye Müdahale Ekibi olarak toplandığı ve kişinin yakın takibe alındığı İdare tarafından belirtilmiş, Kurumda son 1 yılda herhangi bir intihar vakasının yaşanmadığı ve mevcut durumda intihar riski taşıyan mahpus bulunmadığı bilgisi edinilmiştir.
67. Psikososyal serviste mahpuslarla yapılan bireysel görüşmelerin kişilerin talebi doğrultusunda gerçekleştiği ancak riskli olarak gözlemlenen ya da diğer birimler tarafından yönlendirilen mahpuslar ile talepleri aranmaksızın görüşme yapılabildiği öğrenilmiştir. Bireysel görüşmelerin genelde maddi yardımlar, mahpusların çocuklarının durumu, kıyafet ihtiyaçları gibi konular çerçevesinde yapıldığı servis çalışanları tarafından ifade edilmiştir.
68. Mahpusların rutin işlemleri için yapılan görüşme haricinde dilekçe yazmaları halinde günlük ortalama 5 mahpus ile görüşme sağlandığı bilgisi paylaşılmıştır.
69. Mahpuslara Kurum konferans salonunun müsait olma durumuna göre çeşitli konularda seminerler verildiği ayrıca öfke kontrol grup çalışması, salıverilme öncesi mahpus gelişim programı gibi çalışmaların yapıldığı öğrenilmiştir. Grup çalışmalarının konusunun duyuru yapılarak mahpuslardan gelen talebe göre en fazla 10-12 kişilik gruplar halinde gerçekleştirildiği servis personeli tarafından belirtilmiştir.
70. Kurumda psikososyal servis tarafından "Elma Butik" isimli bir butik oluşturulmuştur. Psikososyal servis personeli tarafından Kızılay, belediyeler ve bağışçılar ile iletişime geçilerek gelen kıyafet, oyuncak, kırtasiye malzemeleri, hijyen ürünleri, bebek bezleri gibi ürünlerin ihtiyacı olan

mahpuslara ve annesi yanında kalan çocuklara verildiği öğrenilmiştir. Servis personeli butik için kışlık kıyafet, ayakkabı, bebek bezi, hijyenik ped gibi ürünlere ihtiyaç duyulduğunu belirtmiştir.

F. Eğitsel, Kültürel, Sosyal, Sportif ve Mesleki Faaliyetler

71. Kütüphane ve manevi rehberlik biriminden oluşan Kurum eğitim ve öğretim servisinde; 1 öğretmen, 1 vaiz ve 1 memur bulunmaktadır. Manevi rehberlik biriminde Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından görevlendirilen vaiz cuma günleri hariç hafta içi 4 gün 09.00-16.00 saatleri arasında görev yapmakta ve birim çalışmaları Kurum kütüphanesinde gerçekleştirilmektedir. Öğretmen ise hafta içi her gün 08.30-17.30 saatleri arasında Kurumda görev yapmaktadır.
72. Ziyaret tarihinde Kurumdaki 1 mahpus açık öğretim ortaokuluna, 13 mahpus açık öğretim lisesine, 3 mahpus ise açık öğretim fakültesine devam etmektedir.
73. Açık öğretim ortaokuluna ve açık öğretim lisesine kaydı yapılan/kaydı yenilenen mahpusların kitaplarının Elmadağ Halk Eğitimi Merkezi tarafından temin edildiği bilgisi edinilmiştir. Diğer eğitim kademelerindeki mahpusların kitap/yayın talepleri ise ilgili okulun fiziki/elektronik kitap ve ders notu dağıtım uygulaması doğrultusunda gerçekleştirilmektedir. Başka Kurumdan gelen mahpusların daha önce buldukları Kurumdan getirdikleri ders kitaplarının da sayı sınırı olmaksızın Kuruma alındığı ve kendilerine teslim edildiği İdare tarafından belirtilmiştir.
74. Kurumda anne yanında kalan çocuklar için öğretmen talep edildiği ancak Halk Eğitim Merkezinden öğretmen görevlendirilmesi için Kurumda en az 10-12 çocuk bulunması gerekçesiyle talebin reddedildiği İdare tarafından ifade edilmiştir. Annesinin yanında kalan çocuklardan 3 yaşını geçmiş bulunan 4 çocuğun annelerinin izni ile hafta içi her gün saat 09.00 ile 14.00 arasında devlet anaokuluna gittiği öğrenilmiştir.
75. Kurumda bulunan kütüphane 08.30-17.30 saatleri arasında talep eden mahpuslar tarafından kullanılabilir. Kütüphanede din, edebiyat, coğrafya, tarih, psikoloji, felsefe ve ders kitapları gibi çeşitli konularda 1600'den fazla yayın bulunmaktadır. Ziyaret Heyeti tarafından kütüphane incelenmiş olup farklı dillerde yayınların mevcut olduğu görülmüştür. İdare tarafından mahpusların Elmadağ İlçe Halk Kütüphanesinden de faydalanabildiği ve İlçe Halk Kütüphanesinde bulunan kitapların listesinin klasör hâlinde mahpusların ulaşabileceği ortak alanda bulunduğu ifade edilmiş, 24.000'den fazla eser içeren ilgili liste görülmüştür.
76. Mahpusların Kurum kütüphanesinden dilekçe ile talep etmeleri halinde tek seferde 3 kitap alabildikleri, bu kitapları 15 gün süre ile bulundurabildikleri ve sürenin 15 gün daha uzatılabildiği İdare tarafından ifade edilmiş, görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından da durum teyit edilmiştir. Ziyaret tarihi öncesi son 1 yıl içerisinde 113 mahpusun kütüphaneden yararlandığı bilgisi edinilmiştir.
77. Kütüphanede mahpusların eğitim faaliyetleri çerçevesinde kullanılan 6 adet bilgisayar bulunmaktadır. Burada ayrıca mahpusların oynayabileceği satranç takımının bulunduğu da görülmüştür.

78. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün her ay düzenli şekilde çıkardığı Değer ve Diyanet, Diyanet Çocuk, Bilim ve Teknik, Bilim Çocuk dergilerinin Kurum kütüphanesinde mevcut olduğu öğrenilmiştir.
79. Kurumda ziyaret tarihi itibarıyla; Elmadağ Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü iş birliği ile açılan Saça Geçici ve Kalıcı Şekil Verme Teknikleri kursu, Kurum öğretmeni tarafından verilen Yetişkinler Birinci Kademe Okuma Yazma Öğretimi ve Temel Eğitim Programı kursu, manevi rehberlik birimi tarafından verilen Kur'an Okuma kursu ile Tecvitli Kur'an Okuma kursu aktif olarak devam etmektedir. Saça Geçici ve Kalıcı Şekil Verme Teknikleri Kursuna 12, Birinci Kademe Okuma Yazma Kursuna 15, Kur'an Okuma Kursuna 30 ve Tecvitli Kur'an Okuma Kursuna 7 mahpusun devam ettiği İdare tarafından belirtilmiştir.
80. Birinci Kademe Okuma Yazma kursu pazartesi, salı ve cuma günleri olmak üzere haftada 12 saat, Saça Geçici ve Kalıcı Şekil Verme Teknikleri kursu pazartesi, çarşamba ve cuma günleri olmak üzere haftada 24 saat yapılmaktadır. Birinci Kademe Okuma Yazma kursuna katılan mahpuslara; ders kitapları, defter, kalem ve silgi gibi eşyaların ücretsiz olarak verildiği İdare tarafından ifade edilmiştir.
81. Kurumda açık ve kapalı spor salonu bulunmamakta, Kurum bahçesi spor amaçlı kullanılmaktadır. İdare tarafından zaman zaman bahçede voleybol oynandığı ifade edilmiş, Ziyaret Heyeti tarafından da Kurumda voleybol topu olduğu görülmüştür.
82. Kurumda anne çocuk ünitesinde çocuk oyun alanı olarak düzenlenmiş 2 oda bulunmaktadır. Bu odalarda; çocuklar için masa ve sandalyeler, oyuncaklar, çocuk kitapları gibi eşyaların olduğu görülmüş, odalardan birinde bulunan kitaplığın sabitlenmediği tespit edilmiştir. Burada görevli bir öğretmenin bulunmadığı ve buranın kreş olarak kullanılmadığı, bu odaların yanında çocuğu kalan anneler tarafından bireysel şekilde kullanıldığı öğrenilmiştir.

G. Dış Dünya ile İletişim

83. Kurum nizamiye kısmında 45 kişi kapasiteli 1 açık görüş alanı mevcuttur. Açık görüşlerin haftada 4 gün yapıldığı, her mahpusun haftada 1 defa 1,5 saat süreyle açık görüş yapabildiği bilgisi hem İdare hem de mahpuslar tarafından paylaşılmıştır.
84. Kurumdaki mahpusların yılda 4 defa izne gidebildikleri İdare tarafından ifade edilmiş, görüşme gerçekleştirilen mahpuslar da yıl içerisinde izin kullanabildiklerini teyit etmişlerdir.
85. Kurumda 31 adet ankesörlü telefon bulunduğu, mahpusların ücreti karşılığında 08.30 ve 22.00 saatleri arasında telefonları kullanabildiği öğrenilmiştir.⁶ Ziyaret süresince mahpusların telefonları serbestçe kullanabildikleri görülmüştür.
86. Kurumda anne çocuk ünitesinde kullanımda olan 3 odada birer adet ve ortak yaşam alanında 1 adet olmak üzere toplam 4 adet televizyon bulunmaktadır. Ziyaret esnasında televizyonda

6 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Telefonla Görüşme Hakkı" başlıklı 74'üncü maddesinin dördüncü fıkrasına göre: "Açık kurumlar ile çocuk eğitimevlerinde bulunan hükümlüler, ücretli telefonlarla sesli veya görüntülü olarak serbestçe görüşme yapabilirler."

haber, belgesel, müzik, yabancı ve çocuk kanalları olmak üzere çeşitli kanalların bulunduğu görülmüş, İdare tarafından paylaşılan belgelerde kanal sayısının 173 olduğu öğrenilmiştir. Televizyon izlenen ortak yaşam alanının saat 23.00'a kadar kullanılabilirdiği görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından ifade edilmiştir.

87. Görüşme yapılan bazı mahpuslar tarafından kantinde radyo satılması talebinde bulunulmuş, bu durum İdareye iletilmiştir. Ziyaret sonrası iletilen bilgi ve belgelerde; İdare tarafından Kuruma radyo alınabilmesi için ilana çıkıldığı ve İşyurtları Daire Başkanlığınca standartları belirlenen radyolardan numune getirtildiği ancak memurlar tarafından tutulan tutanaklardan söz konusu radyoların Kurumda yalnızca 2 frekans çektiği, odalarda ise frekans çekmediği için radyo alımı yapılmadığı anlaşılmıştır.
88. Kurumda avukat bekleme alanı ve avukat görüşme odası bulunmamakta, avukat ve mahpus görüşmeleri açık görüş alanında yapılmaktadır. İdare mahremiyetin sağlanması için paravan şeklinde bir yapının avukat görüşlerinde kullanıldığını ifade etmiş ancak ziyaret esnasında açık görüş alanının söz konusu paravan kullanılsa bile avukat görüşmesi gerçekleştirilmesi için uygun olmadığı tespit edilmiştir.⁷
89. Kurumda 1 Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) odası mevcuttur.
90. Kurumda Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu (ACEP) Projesi kapsamında görüntülü görüşme sistemi alt yapısı bulunmamaktadır.

H. Kurumda Bulunan İş yurtları ve Çalışma Koşulları

91. Kurumda işyurdu faaliyetleri kapsamında çamaşır, fotoğraf, kuaför atölyeleri ile kantin ve çay ocağı bulunduğu; kantin, kuaför ve çay ocağının her birinde 2 kişi olmak üzere toplam 6 mahpusun görevli olduğu, çamaşır ve fotoğraf atölyesi faaliyetlerinin ise atölye şefi tarafından yürütüldüğü bilgisi İdare tarafından verilmiştir.
92. Kurumda işyurtlarına bağlı olarak çalışan mahpuslara 25/1/2023 - 26/1/2023 tarihleri arasında 16 saatlik iş sağlığı ve güvenliği eğitimi verildiği İdare tarafından belirtilmiştir.
93. Kurumda çay ocağı olarak işyurdu kapsamında faaliyet gösteren "Elma Kafe" ziyaret edilmiş; burada tost, atıştırmalıklar ve çeşitli içeceklerin bulunduğu görülmüş, mahpusların kart ile buradan yiyecek ve içecek alabildikleri öğrenilmiştir.
94. Kurumda iç hizmetlerde (genel bütçe) çalışan 11 mahpus olduğu bilgisi edinilmiştir. Yemekhanede 07.00-18.00 saatleri arasında görev yapan 5 mahpusun haftada 1 gün izin hakkı ve bir günde 3 saat mola hakkı bulunduğu öğrenilmiştir. Personel çay ocağında 08.30-17.30 arasında görev yapan 3 mahpusun haftada 1 gün izin hakkı bulunmaktadır. Revir ve çamaşırhanede görevli olan 1 mahpus haftanın 3 günü 08.30-17.30 saatleri arasında görev

7 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Avukat ve noterle görüşme hakkı" başlıklı 59'uncu maddesinin ikinci fıkrasına göre "Avukat ve noter ile görüşme, meslek kimliklerinin ibrazı üzerine, tatil günleri dışında ve çalışma saatleri içinde, bu iş için ayrılan görüşme yerlerinde, konuşulanların duyulamayacağı, ancak güvenlik nedeniyle görülebileceği bir biçimde yapılır."

yapmaktadır. Temizlik görevini yerine getiren 2 mahpus 08.00-17.00 arasında çalışmakta ve haftada 2 gün izin kullanmaktadır.

95. Genel bütçede çalışan mahpuslarla yapılan görüşmelerde; genel olarak çalışma saatlerinin uygun olduğu, sigortalarının yapılması ve ücretlerinin yatırılması konusunda herhangi bir sorun yaşamadıkları, mola sürelerinin yeterli olduğu, izin almak ve dilekçeyle talep etmek suretiyle Kurumdaki seminer ve konferans gibi faaliyetlere katılabildikleri ifade edilmiştir.

IV. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

96. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Kurum tarafından, Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmıştır. Bu çerçevede, Kurum Müdürünün ve Kurum personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır. Bunun yanı sıra İdare tarafından, Ziyaret Heyetinin paylaştığı ilk tespit ve gözlemlere dair değiştirilmesi ve düzeltilmesi gereken bazı hususların raporlama sürecinde yerine getirilmesi olumlu olarak değerlendirilmiştir.

B. Önceki Ziyarete Verilen Tavsiyelerin Takibi Bağlamında Tespit ve Gözlemler

97. TİHEK tarafından 4/12/2020 tarihinde Elmadağ Kadın Açık Ceza İnfaz Kurumuna habersiz bir ziyaret düzenlenmiştir.⁸ Ziyarete ilişkin gözlem ve tavsiyeler 2021/01 sayılı rapor ile kamuoyuna duyurulmuştur.⁹ Kuruma daha önce verilen tavsiyelerin yerine getirilmesine ilişkin tespitler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tavsiyeler	Tavsiye Verilen Kurum ve Yeri ne Getirilme	Açıklama
Boş koğuşların kullanıma açılarak mahpusların bu koğuşlara dağıtılması yoluyla koğuş mevcutlarının azaltılması,	<i>Kurum İdaresi</i> <i>Yerine Getirilmedi</i>	Kurumda 4'ü anne çocuk ünitesinde bulunan toplam 10 koğuş bulunmaktadır. Anne çocuk ünitesi dışındaki bazı koğuşlar açısından ranzaların neredeyse bitişik şekilde konumlandırıldığı, mahpuslara hareket edecek alan kalmadığı gözlenmiştir.
Kış şartlarında çamaşırların elde yıkanması ve kurutulmasının zorluğu nedeniyle çamaşır makinelerinin tamir ettirilip kullanıma hazır hale getirilmesi,	<i>Kurum İdaresi</i> <i>Yerine Getirildi</i>	Ziyaret tarihi sonrasında İdare tarafından Kuruma yeni bir çamaşır makinesi alındığına ve mahpusların çamaşırlarının ücretsiz olarak yıkanmaya başlandığına dair belge ve fotoğraflar tarafımızla paylaşılmıştır.
Kurumun kadın ceza infaz kurumu olması sebebiyle haftada bir kadın hastalıkları	<i>Kurum İdaresi</i> <i>Yerine Getirilmedi</i>	Kuruma düzenli şekilde ziyaret gerçekleştiren bir kadın hastalıkları uzmanı bulunmamaktadır.

8 Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 2/12/2020 tarihli Başkanlık oluru üzerine düzenlenen ziyaret.

9 Bkz. TİHEK, Elmadağ Kadın Açık Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu.

uzmanının ceza infaz kurumunda görevlendirilmesi için gerekli işlemlerin başlatılması,		
Münhal olan dış hekimliği pozisyonu için dış hekimi görevlendirilmesi konusunda gerekli işlemlerin başlatılması,	<i>Kurum İdaresi</i> <i>Yerine Getirildi</i>	Kurumda kadrolu olarak görev yapan 1 dış hekimi bulunmaktadır.
Gerekli önlemler alınarak, psikososyal servis tarafından yapılması gereken salgın nedeniyle durdurulan grup görüşmelerine devam edilmesi,	<i>Kurum İdaresi</i> <i>Yerine Getirildi</i>	Psikososyal servis tarafından Kurum konferans salonunun müsait olma durumuna göre öfke kontrol grup çalışması, saliverilme öncesi mahpus gelişim programı gibi çalışmaların 10-12 kişilik gruplar halinde gerçekleştirildiği öğrenilmiştir.
Karantina koğuşunda kalan mahpusların mağduriyet yaşamaması için karantina koğuşlarına çağrı butonu yerleştirilmesi,	<i>Kurum İdaresi</i> <i>Tespit Edilemedi</i>	COVID-19 salgını kapsamındaki uygulamalar sona erdiğinden söz konusu tavsiyenin yerine getirilip getirilmediği tespit edilememiştir.
Karantinada bulunan mahpuslara yemeklerin tek kullanımlık kaplarda verilmediği bu sebeple bulaş riskinin azaltılması açısından yemeklerin tek kullanımlık kaplarda verilmesi,	<i>Kurum İdaresi</i> <i>Tespit Edilemedi</i>	COVID-19 salgını kapsamındaki uygulamalar sona erdiğinden söz konusu tavsiyenin yerine getirilip getirilmediği tespit edilememiştir.
COVID-19 salgını nedeniyle büyük ölçüde sekteye uğrayan eğitsel, sosyal, sportif ve kültürel faaliyetlere maske, mesafe, temizlik kuralına uyularak, kurumun geniş bahçesi ve boş odaları kullanılarak devam edilmesi,	<i>Kurum İdaresi</i> <i>Yerine Getirildi</i>	Kurumda ziyaret tarihi itibarıyla; Yetişkinler Birinci Kademe Okuma Yazma Öğretimi ve Temel Eğitim Programı kursu, Saça Geçici ve Kalıcı Şekil Verme Teknikleri Kursu, Kur'an Okuma Kursu ve Tecvitli Kur'an Okuma Kursu aktif olarak devam etmektedir. Kurum bahçesinde yetişkinlere yönelik yumuşak zeminli spor alanı ve çocuk parkı bulunmakta ayrıca bahçede voleybol oynanmaktadır. Kurum kütüphanesinde mahpusların oynayabileceği satranç takımı mevcuttur.
Mahpusların görüşler sırasında yakınları ile uygun şartlarda iletişim kurabilmeleri için fiziki temasın önlenmesi amacıyla özel cam bölüm ile ayrılmış görüş alanına, cam bölmenin her iki tarafında bulunan kişilerin görüşme yapabileceği telefonların konulması,	<i>Kurum İdaresi</i> <i>Tespit Edilemedi</i>	COVID-19 salgını kapsamındaki uygulamalarının birçoğu sona erdiğinden Kurumda görüşler 45 kişi kapasiteli açık görüş alanında gerçekleştirilmektedir.
Avukat görüşme odasının standartlara uygun hale getirilmesi ve uygun bir alanın	<i>Kurum İdaresi</i> <i>Yerine Getirilmedi</i>	Kurumda avukat bekleme alanı ve avukat görüşme odası bulunmamakta, avukat görüşmeleri açık görüş alanında yapılmaktadır.

avukat bekleme odasına dönüştürülmesi,		
Genel bütçe iş kolunda çalışan mahpuslardan personel yemekhanesinde görevli olarak çalışanların maaşlarının ödenmesi için yapılan çalışmaların hızlandırılması ve burada çalışan mahpusların da iş yurtlarında çalışanlar gibi günde 8 saatten fazla çalıştırılmaması,	<i>Kurum İdaresi</i> <i>Yerine Getirildi</i>	İdare tarafından gönderilen bilgi ve belgelerde yemekhanede 07.00-18.00 saatleri arasında görev yapan 5 mahpusun haftada 1 gün izin hakkı ve bir günde 3 saat mola hakkı bulunduğu belirtilmiştir. Ziyaret esnasında yemekhanede görevli mahpuslar ile yapılan görüşmelerde genel olarak çalışma saatlerinin uygun olduğu, sigortalarının yapılması ve ücretlerinin yatırılması konusunda herhangi bir sorun yaşamadıkları, mola sürelerinin de yeterli olduğu ifade edilmiştir.
İmkânlar ölçüsünde mahpuslara verilen kahvaltının iyileştirilmesi,	<i>Kurum İdaresi</i> <i>Yerine Getirilmedi</i>	Görüşme yapılan mahpuslar tarafından yemeklerin genel olarak lezzetli ve yeterli olduğu ancak kahvaltı miktarının çok az olduğu ifade edilmiş; yemek listesinde yapılan incelemede bazı günler kahvaltı olarak sadece bal ve tereyağı veya peynir ve zeytin bulunduğu görülmüştür.
Anne yanında kalan çocuklara paketli gıdalar yerine sadece doğal gıdalar ve 12 aya kadar olan bebeklere formül mama verilmesi,	<i>Kurum İdaresi</i> <i>Kısmen Yerine Getirildi</i>	Anne yanında kalan çocuklar için süt, kurabiye, kuruyemiş, bebek bisküvisi gibi ürünler sağlanmaktadır. Devam sütü veya mama gibi ürünlere yalnızca dış kantin vasıtasıyla erişilebilmektedir.
Salgın döneminde açık görüşlerin risk barındırması ve ulaşım, sokağa çıkma kısıtlamalarından ötürü sekteye uğraması nedenleriyle, Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu (ACEP) kapsamında Sincan Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda başlatılan görüntülü aile görüşmeleri uygulamasının teknik altyapısının yurt genelinde kurulması, bu sisteme Elmadağ Kadın Açık Ceza İnfaz Kurumunun da entegrasyonunun sağlanması,	<i>Adalet Bakanlığı</i> <i>Yerine Getirilmedi</i>	Kurumda Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu (ACEP) bulunmamaktadır.
Kurumda açık bulunan kurum müdürlüğü, sosyal çalışmacı kadrolarına asli atamaların yapılmasının değerlendirilmesi,	<i>Adalet Bakanlığı</i> <i>Yerine Getirilmedi</i>	Kurum Müdürü vekâleten görevini yerine getirmekte, Kurumda görevli sosyal hizmet uzmanı bulunmamaktadır.

C. Tavsiyeler

1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

98. Kurum personeline BM İşkence ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İçin El Kılavuzu (İstanbul Protokolü), işkence ve kötü muamele yasağı ile hassas gruplara yaklaşım gibi konularda eğitim verilmesi,¹⁰
99. Koşullardaki hareket alanının artması için kullanılmayan ranzaların koşullardan çıkartılması ve mahpusların koşullara orantılı olarak yerleştirilmesi,¹¹
100. Koşullarda bulunan tuvalet ve banyolara tutunma barı yaptırılarak engelli bireyler için erişilebilirlik standartlarına uygun hale getirilmesi,
101. Kurum içi alanları kayıt altına alan güvenlik kamera kayıtlarının daha uzun süreli saklanması sağlanabilmesi için çalışmaların başlatılması,
102. Mahpuslar Kuruma ilk geldiklerinde yapılan detaylı aramalarda her mahpusa önlük verilmesi,
103. Kurumda verilen kahvaltı miktarının ve çeşidinin iyileştirilmesi tekiden,
104. Kurumda anne yanında kalan çocuklar bulunması sebebiyle kantinde çocuklar için devam sütü veya mama gibi ürünlerin satılması,
105. Kurum kadın açık ceza infaz kurumu olması sebebiyle belirli süre aralıklarla kadın hastalıkları uzmanının ziyaret gerçekleştirmesi için çalışmaların başlatılması tekiden,
106. Kurumda özellikle kış aylarında kullanılmak üzere kapalı spor salonunun yaptırılması,
107. Kurumun anne çocuk ünitesi kısmında bulunan çocuk oyun odalarındaki kitaplıkların sabitlenmesi,
108. Kurumda avukat görüşmelerinin mevzuata uygun gerçekleştirilebilmesi için gerekli koşulları haiz avukat görüşme alanı ve avukat bekleme alanı oluşturulması tekiden, hususları tavsiye edilmektedir.

2. Kızılay, Elmadağ Kaymakamlığı ve Elmadağ Belediyesine Yönelik Tavsiye

109. Kurumda ihtiyaç sahibi mahpuslara ve anne yanında kalan çocuklara kıyafet ve çocuk bezi gibi eşyaların temin edildiği "Elma Butik" kapsamında mevcut olan eksiklikler için gerekli yardımların yapılması,¹² hususu tavsiye edilmektedir.

10 *"İnsani bir cezaevi sisteminin temel taşı, mahkûmlarla ilişkilerinde doğru yaklaşımın ne olması gerektiğini bilen, işini sadece bir görev değil meslek olarak gören, iyi seçilmiş ve eğitilmiş cezaevi personeli olmuştur."* Bkz. CPT, 11. Genel Rapor, CPT/Inf(2001)16, para.26.

11 *"Hücrenin genel yüzeyi, mahpusların mobilyalar arasında serbestçe hareket etmesine izin verecek şekilde olmalıdır."* AİHM, Ananyev ve Diğerleri/Rusya, B. No:42525/07, 60800/08, 10/01/2012, para. 145-148

12 *Adalet Bakanlığı ve Türk Kızılayı arasında 3/3/2020 tarihinde imzalanan "Adalet Bakanlığı ve Türk Kızılayı Arasında İşbirliği Protokolü" nün 8'inci maddesine göre; "Kurum içi mevzuat gereğince gerekli işlemler yapılarak uygun olduğu belirlenen ihtiyaç sahiplerine protokol kapsamındaki ödemelerin ve aynı yardımların yapılması sağlanır."*

3. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

110. Kurumda açık bulunan kurum müdürlüğü kadrosuna asli atamanın yapılması ve Kurumda sosyal hizmet uzmanı görevlendirilmesi tekiden,
111. Kuruma Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu (ACEP) kapsamında görüntülü görüşme sisteminin kurulmasının sağlanması tekiden, hususları tavsiye edilmektedir.

GAZİANTEP ARABAN K1 TİPİ
KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU
ZİYARETİ RAPORU

2024/54

KISALTMALAR

m ²	metrekare
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
SEGBİS	Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Projesi

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 8'inci maddesi uyarınca: *"Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir."*
5. Anılan görevin icrası kapsamında 22/11/2023 tarihinde Gaziantep Araban K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna¹ habersiz bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ..., ..., ... ile talep üzerine görevlendirilen Hekim ... ve Psikolog ... yer almıştır.
6. Ziyaret, İdare ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede TİHEK Heyeti tarafından UÖM, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiştir. İdareden Kurum hakkında güncel bilgiler, Kurumun mevcut durumu, mahpusların² sayısı ve sınıflandırmalarına ilişkin bilgiler alınmıştır. İdare ile yapılan görüşmenin ardından Ziyaret Heyeti koşulların bulunduğu alan ve eklentilerde incelemelerde bulunmuştur. Heyet üyeleri tarafından görüşme gerçekleştirilen mahpuslara; ziyaretin amacı ve kapsamı açıklanarak TİHEK ve UÖM hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca, ziyaret

1 Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

2 Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hüküm özlüleri ifade etmektedir.

sonucunda gizliliğe riayet edilerek rapor hazırlanacağı ve Heyet ile yaptıkları görüşmeler nedeniyle herhangi bir misillemeye veya olumsuz tutuma maruz kalmaları durumunda Kurumumuz ile iletişime geçmeleri hususları aktarılmıştır. Görüşmeler sırasında ceza infaz kurumunda çalışan herhangi bir personel koğuşlarda bulunmamıştır. Ziyaret bitiminde İdare ile son bir toplantı yapılmış; Ziyaret Heyeti tarafından ilk tespit ve gözlemler paylaşılmış; ziyaret sonrası hazırlanacak raporun İdare ve ilgili kurumlarla paylaşılarak tavsiyelerin takip edileceği ve takip ziyareti de yapılabileceği bilgisi verilmiş ve ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.

7. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 9/1/2023 tarihli ve 2023/3 sayılı kararı ile Başkanlık Makamınının 14/11/2023 tarihli ve 29156 sayılı oluruna istinaden 22/11/2023 tarihinde, Gaziantep Araban K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna³ gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. GENEL BİLGİLER

A. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

8. Kurum Gaziantep iline yaklaşık 65 kilometre mesafede bulunan Araban ilçesinde yer almaktadır.
9. 1988 yılında faaliyete başlayan Kurum, 4.941 metrekare (m²) açık alan üzerine inşa edilmiş olup 1.058 m² kapalı alana sahiptir.

B. Kurum Personeli

10. Kurumda 13 infaz ve koruma memuru, 1 hizmetli olmak üzere toplam 14 personel görev yapmaktadır. İnfaz ve koruma memurlarınının 1'i kadın 12'si erkektir. Kurumda idari görevleri, vekâleten başmemurluk görevini sürdürmekte olan bir infaz ve koruma memuru yerine getirmektedir. Personelin 9'u lisans, 5'i lise mezunudur.
11. İdare tarafından her personelin meslek içi eğitim aldığı bilgisi ifade edilmiş ancak paylaşılan bilgi ve belgelerde personelin birçoğunun yakın zamanda bir eğitime katılmadığı, personel tarafından alınan eğitimler arasında Birleşmiş Milletler (BM) İşkence ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İçin El Kılavuzu (İstanbul Protokolü), işkence ve kötü muamele yasağı ile hassas gruplara yaklaşım gibi konuların bulunmadığı görülmüştür.
12. Kurumda personel 08.00-17.00 saatleri arasında, vardiyada görevli personel ise 12 saat çalışma 24/48 saat istirahat esasına göre görev yapmaktadır.

3 Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

C. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

13. Toplam kapasitesi 60, artırılmış kapasitesi 70 kişi olan Kurumda ziyaret tarihinde 27 hükümlü erkek mahpus bulunmaktadır. Kurumda engelli ve yabancı mahpus mevcut değildir.

III. TESPİT, GÖZLEM ve GÖRÜŞMELER

A. Fiziksel Koşullar

14. Kurum binası idari kısım ve mahpusların kullandığı alandan müteşekkildir. İdari kısımda başmemurluk odası, açık/kapalı görüş alanı, hamam, kütüphane, 2 depo ve infaz kalemi/idare memuru odası yer almaktadır. Mahpusların kullandığı alan koşullar ve havalandırma alanlarından oluşmaktadır.
15. Kurumda her birinin kendine ait havalandırma bahçesi olan toplam 4 koğuş mevcuttur. Ziyaret tarihinde koğuşlardan 3'ü fiili olarak kullanılmaktadır. Koğuşların büyüklükleri, koğuşlarda bulunan yatak ve kalan mahpus sayısı aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

	Koğuş Büyüklüğü	Yatak Sayısı	Kalan Mahpus Sayısı
1. Koğuş	65,08 m ²	12	8
2. Koğuş	99,31 m ²	30	13
3. Koğuş	59,52 m ²	16	-
4. Koğuş	38,40 m ²	8	6

16. Tek kattan oluşan koğuşlarda yatakhane ve ortak yaşam alanı bir arada bulunmaktadır. Koğuşlarda mahpusların kullanımına ait mutfak mevcuttur. Ziyaret esnasında mutfak kısımlarının oldukça eski, bazı mutfaklardaki tezgâhların hasarlı ve kırık olduğu görülmüştür.
17. Kullanımda olan koğuşların ikisinde tuvalet ve banyo birlikte, diğerinde ise ayrıdır. Koğuşlarda bulunan banyo alanlarının dışında Kurumda bir de hamam bulunduğu görülmüş; İdare tarafından kazanın bozuk olması nedeniyle hamamın kullanılmadığı ifade edilmiştir. Tuvalet ve duşun aynı alanda bulunduğu bir koğuşta duş başlığı bulunmadığı, bunun yerine metal bir hortum bulunduğu görülmüş, mahpuslar lavaboda bulunan büyük plastik leğenleri kullanarak banyo yapabildiklerini beyan etmişlerdir. Yapılan incelemelerde; tuvalet ve banyo alanlarının oldukça eski ve bakımsız olduğu ayrıca engelli bireyler için erişilebilirlik standartlarına uygun olmadığı görülmüştür.
18. Her koğuşta buzdolabı, televizyon, soba, kalan mahpus sayısı kadar elbise dolabı ve çekmece bulunmaktadır. Koğuşlarda acil durum butonu mevcuttur.
19. Kurumda sıcak su güneş enerjisi sistemi ile sağlanmaktadır. Sıcak suya yaz aylarında 24 saat erişilebildiği ancak kış aylarında koğuşlarda bulunan sobalarda ısıtılmak suretiyle sıcak su kullanılabilirdiği öğrenilmiştir.

20. Koşuların ısınması kömür sobaları ile sağlanmakta olup bunun için koşulara haftalık ortalama 200 kilogram kömür verildiği öğrenilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar ısınma konusunda bir şikâyetlerinin olmadığını, gerek duymaları halinde fazladan kömür talep edebildiklerini iletmişlerdir.
21. Kurumda 1 adet çamaşır makinası bulunmaktadır. Ziyaret esnasında makinanın eski ve bazı parçalarının kırık olduğu görülmüş, İdare tarafından makinanın oldukça eski olması ve zor çalışması sebebiyle kullanılmadığı ifade edilmiştir. Mahpuslar ile yapılan görüşmelerde nevresim dâhil tüm çamaşırların kendi temin ettikleri temizlik malzemeleri ile kendileri tarafından elde yıkandığı ifade edilmiştir.
22. Her koşu ta bulunan havalandırmalara ait kapıların sabah sayımı ile saat 08.00'da açıldığı, mevsime göre değişmekle beraber hava kararmadan önce yapılan akşam sayımı ile kapandığı İdare ve mahpuslar tarafından ifade edilmiştir.
23. Kurumda yangın tüpleri ve jeneratörün bulunduğu görülmüştür.
24. Kurumda en son 30/3/2021 tarihinde ilaçlamanın yapıldığı bilgisi edinilmiştir. Ziyaret esnasında giriş katta yedek yatak, dolap gibi malzemelerin bulunduğu depo kısmında ölü fareler olduğu görülmüş, Kurum personeli tarafından fare zehri satın alınarak Kurumun çeşitli yerlerine konulduğu ancak yakın zamanda genel bir ilaçlama yaptırılmadığı bilgisi verilmiştir. Ziyaret sonrası süreçte İdare tarafından, 23/1/2024 ve 28/3/2024 tarihlerinde Kurumda ilaçlama yapıldığına dair tutanaklar Kurumumuzla paylaşılmıştır.
25. Kurumda güvenlik kamerası bulunmamaktadır.

B. Yönetim, Personelin Tutumu ve Şikâyet Prosedürleri

26. İdare tarafından, mahpuslar Kuruma ilk geldiklerinde kabul birimi tarafından parmak izi formu ve tutuklu ve hükümlü ilk kabul gözlem formunun doldurulduğu, akabinde infaz birimi tarafından mahpusların Kuruma kayıtlarının gerçekleştirildiği belirtilmiştir.
27. Kurumda geçici koşu bulunmamakta; ilk kabulü gerçekleştirilen mahpuslar uygun koşu ta yerleştirilmektedir.
28. İdare tarafından, mahpuslar Kuruma ilk geldiklerinde ve daha sonra yapılan aramaların 5275 sayılı Kanun'un 36'ncı⁴ maddesi ve 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 34'üncü⁵ maddesi uyarınca yapıldığı ifade edilmiştir.

4 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Arama" başlıklı 36'ncı maddesine göre; "Kurumlarda, odalar ve eklentilerinde, hükümlülerin üst ve eşyasında habersiz olarak her zaman arama yapılabilir. Her ay bir kez mutlaka arama yapılır. Aramalar, gerektiğinde dış güvenlik görevlileri veya kolluk kuvvetleriyle veya diğer kamu görevlilerince ortaklaşa gerçekleştirilebilir."

5 Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Arama, güvenlik tatbikatı ve sayım" başlıklı 34'üncü maddesinin ilgili kısmı şöyledir: "Hükümlünün üzerinde, kuruma sokulması veya bulundurulması yasak madde veya eşya bulunduğuna dair makul ve ciddi emarelerin varlığı ve bunun başka suretle tespitinin olanaksız olması durumunda, kurum en üst amirinin gerekli görmesi hâlinde, detaylı olarak veya beden çukurlarında aşağıda belirtilen usullere göre arama yapılabilir: a) (Değişik: RG-12/11/2021-31657-CK-4773/14 md.) Detaylı arama, hükümlünün utanma duygusunu ihlal etmeyecek şekilde ve görevli dışında kimsenin görmemesini sağlayacak tedbirler alınarak gerçekleştirilir. Arama sırasında hükümlüye tek kullanımlık giyim önlüğü verilir."

Mahpuslar ile yapılan görüşmelerde; başka bir kurumdan gelen mahpuslar yalnızca eşyalarının arandığını, Kuruma ilk kez gelen mahpuslar ise yapılan detaylı aramada kendilerine önlük verildiğini ifade etmişlerdir.

29. Kurumda sabah saat 08.00 ve mevsime göre değişmekle beraber akşam hava kararmadan önce olmak üzere 2 defa rutin sayım yapılmaktadır. Ayrıca genel aramalar, açık ve kapalı görüşler sonrasında da sayım yapıldığı İdare tarafından belirtilmiştir.
30. İdare tarafından mahpusların talep ve şikâyetlerine ilişkin dilekçelerinin sabah sayımı sırasında toplandığı ve aynı gün işleme alındığı, mahpusların talebi üzerine dilekçe çıkış tarih ve numaralarının kendilerine verildiği ifade edilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından da dilekçelerinin toplanmasında ve akıbetine ilişkin bilgilendirilmede herhangi bir sorun yaşamadıkları ve taleplerinin imkânlar dâhilinde en kısa sürede yerine getirildiği belirtilmiştir. Mahpuslar ayrıca bazı taleplerini İdare ve personele şifahen de iletebildiklerini ifade etmişlerdir.
31. İdare tarafından Kurumdaki mahpuslara yönelik disiplin prosedürünün 5275 sayılı Kanuna göre yürütüldüğü ifade edilmiştir. Ziyaret tarihinden geriye dönük olarak son bir yıl içerisinde bir mahpus hakkında "Kurum görevlilerine karşı uygunsuz söz sarf etmek veya davranışta bulunmak" gerekçesiyle disiplin soruşturması açıldığı ve ilgili mahpusa "1 ay bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma cezası" verildiği İdare tarafından gönderilen bilgi ve belgelerden anlaşılmıştır.⁶
32. İdare tarafından ziyaret tarihinden geriye dönük olarak son bir yıl içerisinde Kurumda isyan veya intihar vakası yaşanmadığı belirtilmiştir.
33. Kurumda hakkında şikâyette bulunulan, idari veya adli işlem yürütülen personel bulunmadığı bilgisi edinilmiştir.

C. Beslenme

34. Kurumda bulunan her koğuşa iâşe bedeli uyarınca, Kurumun anlaşmalı olduğu şirket tarafından haftalık olarak çığ gıda temin edildiği ve yemeklerin koğuşlarda bulunan tüple çalışan ocaklarda mahpuslar tarafından pişirildiği öğrenilmiştir.⁷
35. Kurumda kantin bulunmamakta, koğuşlara çığ gıda temin eden anlaşmalı şirket aynı zamanda mahpusların kantin ihtiyacını da karşılamaktadır.
36. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar yemeklerini kendilerinin pişirmelerinden memnun olduklarını, talep fişlerine yazdıkları yiyeceklere ulaşmada sorun yaşamadıklarını ifade

6 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma" başlıklı 40'ıncı maddesinin ilgili bölümü şöyledir: "Bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma cezasını gerektiren eylemler şunlardır: (...) e) Kurum görevlilerine karşı uygunsuz söz sarf etmek veya davranışta bulunmak."

7 17/6/2005 tarihli ve 25848 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik'in "Mutfak teşkilatı olmayan ceza infaz kurumlarındaki gıda maddeleri ve kullanılacak malzemeler" başlıklı 5'inci maddesine göre; "Mutfak teşkilatı bulunmayan ceza infaz kurumlarında, yemek yapılabilecek herhangi bir yerin olmaması durumunda, hükümlülerin kaldıkları koğuş, oda ve eklentilerinde, idare tarafından verilen ve yemek yapmada kullanılacak her türlü gıda maddesi ve malzemesinin yeteri kadar bulundurulmasına izin verilir. ..."

etmişlerdir. Öte yandan mahpuslar tarafından Kuruma getirilen çığ gıda ve kantin ürünlerinin fiyatlarını ürünleri aldıktan sonra öğrenebildikleri ve bazı ürünlerin fiyatlarının yüksek olduğu ifade edilerek kendilerine ürün fiyat listesi verilmesi talep edilmiştir. Konuya ilişkin Kurum İdaresi, ilgili şirket tarafından çığ gıdalara ilişkin fiyat listesinin paylaşıldığını ancak şirketin kantin ürünlerinin fiyatları sık değiştiği için güncel bir liste hazırlanamayacağı hususunu ifade ettiğini belirtmiştir.

37. Mahpusların içme suyu ihtiyaçları kuyu ve şebeke suyundan sağlanmaktadır. Ziyaret Heyeti tarafından incelenen belgelerden; Kurumda su analizinin en son 22/2/2023 tarihinde yapıldığı ve ilgili rapordaki analiz sonuçlarının 17/2/2005 tarihli ve 25730 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik'e uygun olduğu görülmüştür. Ziyaret sonrasında İdare tarafından iletilen bilgi ve belgelerde; 3/12/2023 tarihinde tekrar su analizi yaptırıldığı ve ilgili rapordaki analiz sonuçlarının da bahsi geçen Yönetmelik'e uygun olduğu görülmüştür.

D. Sağlık Hizmetleri

38. Kuruma her hafta pazartesi günleri Araban İlçe Sağlık Müdürlüğü tarafından görevlendirilen aile hekiminin geldiği, Kurumda ayrı bir sağlık servisi bulunmadığı için başmemurluk odasında mahremiyet gereklerine riayet edilerek muayeneleri gerçekleştirdiği ve gerekli durumlarda hastaneye sevk kararı verdiği bilgisi edinilmiştir. Kurumda başmemurluk odası haricinde, içerisinde sedye, masa, ilaç dolabı ve hastalara ait dosyaların tutulduğu dolap bulunan bir oda olduğu görülmüş, söz konusu odada klima/soba bulunmaması sebebiyle yalnızca yatarak muayene gereken hallerde bu odanın kullanıldığı İdare tarafından belirtilmiştir.
39. Kurumdaki bir infaz ve koruma memurunun muayeneler esnasında hekimin yanında bulunduğu ve aynı zamanda sağlıkla ilgili işlemlerin takibini gerçekleştirdiği öğrenilmiştir.
40. Mahpusların dış ile ilgili rahatsızlıklarında Kuruma gelen aile hekimi tarafından hastaneye sevk edildikleri belirtilmiştir.
41. Acil bir durum gerçekleşmesi halinde mahpusların 112 Acil Çağrı Merkezi vasıtasıyla Kurumun karşısında bulunan Araban İlçe Devlet Hastanesine götürüldüğü ifade edilmiştir.
42. Kronik rahatsızlığı olan mahpuslara (diyabet, tansiyon gibi) ilaçlarının kutusuyla teslim edildiği ancak diğer ilaçların sadece kullanılması gereken kadarının infaz ve koruma memurları tarafından mahpuslara verildiği öğrenilmiş, söz konusu husus mahpuslar tarafından da teyit edilmiştir. Mahpuslara teslim edilmeyen ilaçların Kurumda bulunan ilaç dolabında muhafaza edildiği görülmüştür.
43. Kurumda 2023 yılı başından aralık ayına kadar olan süreçte; aile hekimi tarafından 225 muayene ve 29 il/ilçe hastanesine sevk gerçekleştirilmiştir. Söz konusu süreçte 112 Acil Çağrı Merkezi vasıtasıyla hastaneye sevk vakası yaşanmadığı bilgisi edinilmiştir.
44. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından hekime, tedaviye ve ilaçlara erişimde herhangi bir sorun yaşamadıkları ifade edilmiştir.

E. Psikososyal Servis Hizmetleri

45. Kurumun ilçe tipinde olması ve fiziksel koşulların yetersizliği sebebiyle Kurumda psikososyal servis, görevli bir psikolog veya sosyal hizmet uzmanı bulunmamaktadır.
46. Mahpusların psikososyal servis bağlamında bir görüşme gerçekleştirilmesi ihtiyacı doğduğunda Araban İlçe Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğünden yardım alındığı veya Kuruma gelen aile hekimi tarafından hastanelerin psikiyatri servisine sevk gerçekleştirildiği öğrenilmiştir.
47. Mahpuslar ile gerçekleştirilen görüşmelerde, özellikle tahliyeleri yakın olan mahpuslar tarafından, tahliye sonrası süreçte sosyal hayata adaptasyon ve iş bulma gibi konularda yönlendirmeye ihtiyaç duydukları ifade edilmiştir.

F. Eğitsel, Kültürel, Sosyal, Sportif ve Mesleki Faaliyetler

48. Kurumda eğitim ile ilgili konularda görevli bir infaz ve koruma memuru bulunmakta ancak eğitim servisi bulunmamaktadır.
49. Ziyaret tarihinde Kurumdaki 1 mahpus açık öğretim ortaokuluna, 3 mahpus açık öğretim lisesine devam etmektedir. Eğitime devam eden mahpusların kitaplarının Araban İlçe Halk Eğitim Merkezinden temin edildiği öğrenilmiştir.
50. Kurumda içerisinde masa ve sandalyelerin bulunduğu aynı zamanda manevi rehberlik birimi olarak da kullanılan bir kütüphane mevcuttur. Kütüphanede, eğitim ile ilgili konularda görevli olan infaz ve koruma memuru 08.00 - 17.00 saatleri arasında görev yapmaktadır.
51. Yapılan incelemede kütüphanede; din, edebiyat, tarih, ekonomi, sosyoloji, felsefe gibi çeşitli konularda yayınların mevcut olduğu görülmüş, Kurum tarafından gönderilen bilgi ve belgelerde yayın sayısının 1177 olduğu belirtilmiştir. Mahpusların Kurum kütüphanesinden dilekçe ile 3 kitap alabildiği, son 1 yıl içerisinde 157 mahpus tarafından kütüphaneden faydalandığı bilgisi İdare tarafından paylaşılmıştır. Ziyaret Heyeti tarafından "Kütüphane Kitap Teslim Defteri" incelenmiş, defterin düzenli şekilde tutulduğu görülmüştür.
52. Mahpusların aynı zamanda ilçe halk kütüphanesinden de faydalanabildiği öğrenilmiştir. Mahpusların, çeşitli içeriklerde 1369 yayın bulunan ilçe halk kütüphanesinden 15 gün süre içinde 5 kitap ile sınırlı olmak üzere faydalanabildiği bilgisi edinilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından kitaplara kolaylıkla erişebildikleri ifade edilmiştir.
53. Ziyaret tarihinde Kurumda devam eden kurs bulunmamaktadır. Kurumda yalnızca manevi rehberlik birimi tarafından Kur'an-ı Kerim okuma dersleri verilmektedir. Söz konusu dersleri Araban İlçe Müftülüğü tarafından görevlendirilen ve her hafta pazartesi, salı, çarşamba ve perşembe günleri 09:00-16:00 saatleri arasında Kuruma gelen 2 din görevlisi vermektedir. Derslerin kütüphanede yapıldığı ancak kütüphanede soba veya klima bulunmaması sebebiyle kış aylarında koşullarda devam ettiği öğrenilmiştir. Ziyaret esnasında da kış ayı olması sebebiyle kütüphanenin soğuk olduğu değerlendirilmiştir.

54. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslardan Kurumda okuma/yazma veya bağlama gibi çeşitli kursların açılması yönünde talepler alınmıştır.
55. Kurum personeli ve mahpuslar tarafından koğuşların havalandırma alanlarına voleybol filesi gerildiği ve Kurum tarafından tedarik edilen voleybol topları ile voleybol oynandığı ifade edilmiş; ziyaret esnasında havalandırma alanlarında voleybol filesinin bulunduğu görülmüştür. Bu alan haricinde Kurumda açık ve kapalı spor salonu bulunmamaktadır.
56. Kurum kütüphanesinde Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) ve Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından aylık olarak gönderilen dergilerin bulunduğu görülmüştür.

G. Dış Dünya ile İletişim

57. Kurumda ayda 1 defa açık ve 3 defa kapalı görüş yapılmaktadır. Görüş sürelerinin yarım saat ile bir buçuk saat arasında değiştiği İdare tarafından belirtilmiş, görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından görüş sürelerinin kırk dakika ile bir saat arasında değiştiği ifade edilmiştir.⁸
58. Kurumun giriş kısmında 5 kapalı görüş kabini yer almaktadır. Ziyaret esnasında kabinlerin 4'ünde bulunan ahizelerin arızalı olduğu yalnızca 1 kapalı görüş kabiniinde bulunan ahizelerin çalışır durumda olduğu tespit edilmiştir.
59. Kurumda ayrı bir açık görüş alanının bulunmadığı, açık görüşlerin kapalı görüş kabinlerinin yanında bulunan oturma alanlarında yapıldığı bilgisi edinilmiştir.
60. Kurumda 2 adet ankesörlü telefon bulunmaktadır. Haftalık telefonla görüşme süresinin mevzuat çerçevesinde 10 dakika olarak uygulandığı belirtilmiştir.⁹
61. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar İdare tarafından kendilerine aynı haftada ikinci defa 10 dakika telefonla görüşme hakkı veya açık görüş süresinin uzatılması gibi ödüller verildiğini ifade etmişlerdir.¹⁰
62. Kurumda eş görüşme odası bulunmamaktadır.
63. Kurumda kullanımda olan 3 koğuşta da televizyon bulunmaktadır. Ziyaret esnasında televizyonlarda çok sayıda (100+) kanal olduğu görülmüştür.
64. Kurumda avukat görüşme odası bulunmadığı, avukat ve mahpus görüşmelerinin girişte bulunan başmemurluk odasında yapıldığı anlaşılmıştır.

8 17/6/2005 tarihli ve 25848 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik'in "Ziyaret gün ve saatleri" başlıklı 10'uncu maddesinin ikinci fıkrasına göre "Görüş süresi, yarım saatten az, bir buçuk saatten fazla olacak şekilde belirlenemez. Görüş süresi, görüşmenin fiilen başladığı andan itibaren işletilir. Çocuk hükümlü ve tutuklular için ziyaret süresi bir saatten az, üç saatten fazla olmamak üzere belirlenir."

9 Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Telefonla görüşme hakkı" başlıklı 74'üncü maddesinin ilgili kısmı şöyledir: "Konuşma süresi görüşme başladığı andan itibaren on dakikayı geçemez."

10 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Ödüllendirme" başlıklı 51'inci maddesinin üçüncü fıkrasının (c) ve (f) bentlerine göre; "(3) Hükümlülere verilebilecek ödüller şunlardır: c) Haftalık ziyaret süresi iki saate kadar uzatılabilir. f) Haftalık telefonla görüşme süresi veya sayısı iki katına kadar artırılabilir."

65. Kuruma daha önceki süreçte Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) cihazı kurulumunun gerçekleştirildiği ancak söz konusu cihazın arızalanması sonucunda kullanımına son verilerek daha sonra tekrar kurulum yapılmadığı öğrenilmiştir. İdare, SEGBİS görüşmelerinin ilçe adliyesinde gerçekleştirildiğini ifade etmiştir. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar SEGBİS görüşmeleri süresince kelepçeli şekilde tutulduklarını belirtmişlerdir.

IV. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

66. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Kurum tarafından, Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmıştır. Bu çerçevede, Kurum Müdürünün ve Kurum personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Tavsiyeler

1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

67. Kurum personeline BM İşkence ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İçin El Kılavuzu (İstanbul Protokolü), işkence ve kötü muamele yasağı ile hassas gruplara yaklaşım gibi konularda eğitim verilmesi,¹¹
68. Koşullarda bulunan mutfak kısımlarında genel bir tadilat ve yenileme yapılması, özellikle kırık durumda olan mutfak tezgâhlarının yenilenmesi,
69. Koşullarda oldukça eski durumda olan tuvalet ve duş/banyo kısımlarının yenilenmesi ve engelli kullanımına uygun hale getirilmesi,
70. Tuvalet ve duşun aynı alanda bulunduğu koşullarda ayrı bir duş alanı yapılması veya hamamın gerekli tadilatlar ile kullanılabilir hale getirilmesi,
71. Kurumda sıcak suya kış aylarında da erişilebilmesi için gerekli sistemin kurulması,
72. Özellikle battaniye, nevresim gibi eşyaların elde yıkanmasının ve kış aylarında çamaşırların elde yıkanmasının zorluğu göz önüne alındığında Kuruma bir çamaşır makinasının temin edilmesi,
73. Kurumda depo kısmında bulunan fare probleminin de önüne geçmek amacıyla düzenli şekilde ilaçlama yaptırılması,
74. Mahpusların kantin ihtiyacını karşılayan şirket tarafından mahpuslara ürünlerin fiyatını içerir bir liste paylaşılmasının sağlanması,
75. Kurumda güvenlik kamerası kurulumunun gerçekleştirilmesi,

11 *"İnsani bir cezaevi sisteminin temel taşı, mahkûmlarla ilişkilerinde doğru yaklaşımın ne olması gerektiğini bilen, işini sadece bir görev değil meslek olarak gören, iyi seçilmiş ve eğitilmiş cezaevi personeli olmuştur."* Bkz. CPT, 11. Genel Rapor, CPT/Inf(2001)16, para.26.

76. Kuruma ilk kabulü gerçekleştirilen mahpusların Kurumda boş bulunan koğuş veya başka uygun bir yer kullanılarak öncelikle geçici koğuşa yerleştirilmesi,
77. Mahpusların muayeneleri için başmemurluk odası yerine, içerisinde sedye bulunan ve daha uygun koşullara sahip odanın, var olan eksikliklerin giderilerek uygun şekilde muayene odası haline getirilmesi,
78. Kurum kütüphanesinde manevi rehberlik birimi tarafından Kur'an-ı Kerim Okuma dersleri verildiği hususu da göz önüne alındığında, bu alandaki eğitim faaliyetlerinin devam edebilmesi ve söz konusu alanın kış aylarında da aktif olarak kullanılabilmesi amacıyla ısınma için gerekli teçhizatın kurulması,
79. Mahpusların ıslah edilmesi ve topluma kazandırılması amacıyla Kurumdaki kurs sayısının artırılması,¹²
80. Kapalı görüş kabinlerindeki çalışmayan ahizelerin çalışır duruma getirilmesi,
81. Kurumda uygun koşullara sahip bir odanın eş görüşme odası olarak düzenlenmesi,
82. Kurumda uygun bir alanın avukat görüşme alanı olarak belirlenmesi,¹³ hususları tavsiye edilmektedir.

2. Araban İlçe Jandarma Komutanlığına Yönelik Tavsiye

83. SEGBİS görüşmelerini gerçekleştirmek için ilçe adliyesine götürülen mahpusların söz konusu görüşmeler gerçekleşirken kelepçelerinin çıkarılması,¹⁴ hususu tavsiye edilmektedir.

3. Araban İlçe Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğüne Yönelik Tavsiye

84. Ziyaret esnasında görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından ifade edilen, tahliye sonrası süreçte sosyal hayata adaptasyon ve iş bulma gibi süreçlerde kendilerine yönlendirme yapılabilmesi talebinin yerine getirilebilmesi için ceza infaz kurumu ile işbirliği içerisinde gerekli çalışmaların yapılması, hususu tavsiye edilmektedir.

4. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

85. 1988 yılında inşa edilen Kurumun fiziksel koşullar bakımından birçok eksikliğin bulunması, Kurumda psikososyal servis, eğitim servisi, sosyal ve sportif faaliyetleri gerçekleştirecek alanlar

12 Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 27.6: "Spor, oyunlar, kültürel faaliyetler, özel hobiler ve diğer boş zaman uğraşlarına imkân sağlanmalı ve mümkün olduğunca mahpusların bu etkinlikleri organize etmelerine izin verilmelidir."

13 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Avukat ve noterle görüşme hakkı" başlıklı 59'uncu maddesinin ikinci fıkrasına göre "Avukat ve noter ile görüşme, meslek kimliklerinin ibrazı üzerine, tatil günleri dışında ve çalışma saatleri içinde, bu iş için ayrılan görüşme yerlerinde, konuşulanların duyulamayacağı, ancak güvenlik nedeniyle görülebileceği bir biçimde yapılır."

14 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Zorlayıcı araçların kullanılması" başlıklı 50'nci maddesinin ilgili bölümü şöyledir: "Hiçbir hâlde zincir ve demire vurmak tedbir olarak uygulanmaz. Kelepçe ve bedensel hareketleri kısıtlayıcı araçlar; (...)a) Yetkili makamın önüne getirildiğinde çıkarılmak kaydıyla, sevk ve nakil sırasında kaçmayı önlemek için, (...) kullanılabilir."

ve avukat görüşme odası bulunmaması başta olmak üzere Kurumun genel durumunun alıkonulma koşulları üzerinde birçok olumsuz etkisinin olduğu göz önünde bulundurulduğunda; Kurum binasının tadilatının yapılması, yeni bir binanın inşa edilmesi¹⁵ ya da Kurumun kapatılması¹⁶ hususlarının değerlendirilmesi, hususu tavsiye edilmektedir.

-
- 15 Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü "2010 yılında 5 adet, 2011 yılında 7 adet, 2012 yılında 9 adet, 2013 yılında 6 adet, 2014 yılında 5 adet, 2015 yılında 2 adet, 2019 yılında 2 adet, 2020 yılında 1 adet olmak üzere toplam 37 adet ceza infaz kurumuna ek bina ve ek açık yapılmak suretiyle 11,892 kişilik kapasite olmak üzere toplam 196.682 kapasiteli yeni ceza infaz kurumu ve ek bina ve ek açık yapımları tamamlanarak hizmete alınmıştır." <https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/cik-gene-bilgi> (E.T: 5/8/2024)
- 16 Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü "Uluslararası normlara uymayan ve fiziki şartları ve kapasiteleri itibarıyla eğitim ve iyileştirmenin kısıtlı yapıldığı ya da hiç yapılamadığı küçük ilçe ceza infaz kurumlarından; 2006 yılında 20, 2007 yılında 51, 2008 yılında 16, 2009 yılında 22, 2010 yılında 6, 2011 yılında 3, 2012 yılında 8, 2013 yılında 21, 2014 yılında 22, 2015 yılında 15, 2016 yılında 13, 2017 yılında 10 adet, 2018 yılında 7, 2019 yılında 45, 2020 yılında 11, 2021 yılında 14, 2022 yılında 6 adet, 2023 yılında 16 adet olmak üzere toplam 394 ceza infaz kurumu kapatılmıştır. Aynı zamanda çağdaş anlayışa uygun yeni ceza infaz kurumlarının yapılması zorunluluk arz etmektedir. Yukarıda belirtilen açıklamalar doğrultusunda Genel Müdürlüğümüzce 01 Mayıs 2006 yılından bu yana yürütülen çalışmalar çerçevesinde; sağlıklı, güvenli, mekanik, elektronik donanımlı ve rehabilitasyon işlemlerine elverişli yeni ceza infaz kurumu projeleri geliştirilerek 2006-2023 yılları arasında toplam 285 adet yeni ceza infaz kurumu açılmıştır." <https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/cik-gene-bilgi> (E.T: 5/8/2024)

MERSİN E TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU

ZİYARETİ RAPORU

2024/51

KISALTMALAR

ARDEF	Araştırma ve Değerlendirme Formu
BM	Birleşmiş Milletler
m ²	Metrekare
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Kuçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
para.	Paragraf
SEGBİS	Ses ve Görüntülü Bilişim Sistemi
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un *"Kapalı Ceza İnfaz Kurumları"* başlıklı 8'inci maddesi şöyledir: *"Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir."*
5. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
6. Anılan görevin icrası kapsamında 9/11/2023 tarihinde Mersin E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna¹ habersiz bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Başkan Yardımcısı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcısı ... ve Uzman Psikolog ... ile Kurumumuzun talebi üzerine görevlendirilen Hekim ... yer almıştır.

1 Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

7. Ziyaret, İdare ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. TİHEK Heyeti tarafından, Kurum İdaresine UÖM'e, ziyaretin amacına ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiştir. İdareden Kurum hakkında güncel bilgiler, Kurumun mevcut durumu, mahpusların² sayısı ve sınıflandırmalarına ilişkin bilgiler alınmıştır. İdare ile yapılan görüşmenin ardından Ziyaret Heyeti koğuşların bulunduğu alan ve eklentilerde incelemeler gerçekleştirmiştir. İdarenin dahil olmadan farklı gruplardan mahpusların bulunduğu koğuşlar seçilerek buradaki mahpuslarla görüşmeler gerçekleştirilmiş ve mahpusların tutuldukları ortam yerinde gözlemlenmiştir. Heyet üyeleri tarafından görüşme gerçekleştirilen mahpuslara; TİHEK hakkında genel bilgi verilmiş, ziyaretin amacı ve kapsamı belirtilmiş; gizliliğe riayet edilerek rapor hazırlanacağı hususu aktarılmıştır. Görüşmeler sırasında infaz ve koruma memurları ile diğer idari personel koğuşlarda bulunmamıştır. Buradaki görüşmelerin ardından sağlık servisi, psikososyal servis, manevi rehberlik servisi, kütüphane, kamera odası, çamaşırhane, kantin, açık ve kapalı görüş alanları, avukat görüşme odaları, personel yemekhanesi, ziyaretçi odaları, açık ve kapalı spor salonları ziyaret edilmiştir. Ziyaret bitiminde İdare ile son bir toplantı yapılmış; ilk tespit ve gözlemler paylaşılmış, ziyaret sonrası hazırlanacak raporun İdare ve ilgili kurumlarla paylaşılarak tavsiyelerin takip edileceği ve takip ziyareti de yapılabileceği bilgisi verilmiş; ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.
8. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 9/1/2023 tarihli ve 2023/03 sayılı kararı ve Başkanlık makamının 6/11/2023 tarihli ve 28843 sayılı oluruna istinaden 9/11/2023 tarihinde Mersin E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. GENEL BİLGİLER

A. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

9. 17/1/1982 tarihinde faaliyete geçen Kurum, 2010 yılından itibaren aynı kampüs içerisinde açık ve kapalı ceza infaz kurumu olarak hizmet vermeye başlamıştır.
10. Kurum, 52.912 m² arazi üzerine inşa edilmiş olan 12.600 m² kapalı alan ile hizmet vermektedir.
11. Mersin il merkezine 5,2 kilometre uzaklıkta olan Kurum, en yakın toplu taşıma durağına 8 dakika yürüme mesafesindedir.

B. Kurum Personeli

12. Kurumda 303 personel görev yapmaktadır. Personelin tümünün hem açık ceza infaz kurumunda hem de kapalı ceza infaz kurumunda görev yaptığı öğrenilmiştir. Personelin ünvan ve sayı dağılımı ise aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

2 Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hükümlülükleri ifade etmektedir.

ÜN VAN	PERSONEL SAYISI
Kurum Müdürü	1
Kurum İkinci Müdürü	1
İdare Memuru	6
İnfaz ve Koruma Başm emuru	6
İnfaz ve Koruma Memuru	236
Psikolog	4
Diş Hekimi	1
Sağlık Memuru	3
Diyetisyen	1
Sosyal Çalışmacı	3
Öğretmen	2
Memur	3
Cezaevi Kâtibi	4
Sayman	1
Bilgisayar İşletmeni	4
Teknisyen	6
Aşçı	5
Şoför	12
Kaloriferci	1
Hizmetli	3
TOPLAM	303

13. Kurum İdaresi ile yapılan görüşmede, aynı personelin hem açık ceza infaz kurumu hem de kapalı ceza infaz kurumunda görev yapması sebebiyle personel sayısının yeterli olmadığı, işlerde yoğunluk ve aksama yaşandığı ifade edilmiştir.
14. Kurumda gündüz mesai sistemi ve dördü vardiya sistemi³ olmak üzere iki farklı mesai tipi uygulanmaktadır. Gündüz mesai sisteminde görevli personel 08.00–17.00 saatleri arasında, vardiya sisteminde görevli personel ise 08.00–20.00 ile 20.00–08.00 saatleri arasında çalışmaktadır.
15. Kurumda görev yapan personelin belirli dönemlerde Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünce planlanan farklı konularda eğitimlere katıldığı ifade edilmiştir. Kurum personelinin Psikososyal Servis Araştırma ve Değerlendirme Formu (ARDEF), Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi (BİSİS), Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Müdahale (YARDM), Ulusal

3 Dördü vardiya; 08.00-20.00 arası çalışan personelin 24 saat dinlendiği; 20.00-08.00 arası gece çalışan personelin ise 48 saat dinlendiği çalışma sistemini ifade etmektedir.

Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP), Emanet Para ve Kıymetli Eşya İşlemleri Eğitimi, Liderlik ve Yöneticilik, Firar ve Firar Girişimlerini Önleme, Ceza Tehiri ve Bulaşıcı Hastalıklar Sağlık Uygulamaları, İyi Hal Uygulamaları, Asayiş ve İyi Hal Uygulamaları, Kuruma Kabul İşlemleri, Personel Disiplin İşlemleri, Hükümlü Disiplin İşlemleri, Emanet Eşya İşlemleri, Ziyaret Kabul İşlemleri, Mesleki ve Resmi Yazışma Kuralları, Telefonla Görüşürme İşlemleri, Manevi Rehberlik İşlemleri, İlk Yardım Eğitimi, Mektup Okuma İşlemleri, Mesleki Müdahale Teknik ve Taktikleri, İntihar ve İntiharı Önleme, Yangın Söndürme ve Ani Müdahale, İş Sağlığı ve Güvenliği ile Acil Durum ve Kriz Yönetimi Eğitimlerine katıldığı bilgisi verilmiştir. Personelin ayrıca insan haklarına ve kötü muamele ve işkence yasağına ilişkin eğitim aldığı belirtilmiştir.

C. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

16. Ziyaret tarihinde Kurumda 1053 hükümlü, 613 tutuklu ve 153 hükümlü olmak üzere toplam 1819 mahpus bulunmaktadır. Mahpusların 213'ü⁴ yabancı uyrukludur.
17. Kurumda ziyaret tarihinde 10 fiziksel engelli mahpus, 7 zihinsel ve ruhsal engelli mahpus bulunmaktadır.
18. Kurumda, kadın ve çocuk mahpus bulunmamaktadır.

III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. Fiziksel Koşullar

19. Kurumun nizamiye alanında; emanet eşya birimi, ziyaretçi bekleme alanı, personel ve ziyaretçi kayıt işlemleri birimi yer almaktadır.
20. Kurum binası A, B, C, D ve E olmak üzere birbirine bağlantılı 5 bloktan teşekkül ettirilmiştir. Blokların her biri 3 katlıdır.
21. Kuruma personel ve ziyaretçi girişleri A Bloktan yapılmaktadır. A Blok girişinde X-Ray, duyarlı kapı ve 2 adet göz okuma cihazı bulunmaktadır. Duyarlı kapıdan geçiş sırasında gerekli olması halinde kullanılması için galoş bulundurulduğu görülmüştür. A Bloğun zemin katı ortak alanlar, üst katları ise idari işler için ayrılmıştır. B, C, D ve E Bloklarında ortak alanlar ile mahpusların koşulları yer almaktadır.
22. Kurum kapasitesi 1070 kişi sahip olup ziyaret tarihinde Kurumda 1819 mahpus bulunmaktadır. Ziyaret Heyeti tarafından Kurum genelinde yapılan incelemeler neticesinde kalabalıklaşma nedeniyle mahpusların sosyal ve sportif faaliyetlere katılımı ve sağlık hizmetlerinden yararlanması ile genel temizlik hususlarında sorun yaşandığı görülmüştür.
23. Kurumda toplam 76 adet koğuş bulunmaktadır. Koğuşlardan 72 tanesi çift katlı, 4 tanesi ise tek katlı olacak şekilde inşa edilmiştir.

4 Yabancı uyruklu mahpusların 97'si hükümlü ve 106'sı tutuklu statüsündedir.

24. Çift katlı şekilde inşa edilen koğuşların üst katı yatakhane, alt katı ise ortak yaşam alanı olarak tasarlanmıştır. Üst katta metal karyolalar ile metal dolapların bulunduğu; alt katta mutfak alanı, tuvalet ve banyo ile masa ve plastik sandalyeler olduğu görülmüştür. Tek katlı koğuşlarda ise yatakhane ve ortak yaşam alanı aynı bölümdedir.
25. Kurum binasının eski olması nedeniyle binaya zaman içerisinde birçok tadilat ve ekleme yapıldığı öğrenilmiştir. Bu sebeple koğuşların çoğunun farklı genişliğe ve kapasiteye sahip olduğu, koğuş büyüklüğü açısından bir standart bulunmadığı görülmüştür.
26. Kurumdaki koğuşlarda acil durum butonu bulunmamaktadır. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde infaz ve koruma memurlarıyla kapıya vurarak yahut seslenerek iletişime geçtikleri belirtilmiştir.
27. Görüşülen mahpuslardan bazıları odalarında sigara kullanımından rahatsız olduklarını ifade etmişlerdir. Kurum İdaresi tarafından, Kurumun kapasitesi ve oda sayısı göz önünde bulundurulduğunda mahpusların odalara dağıtılmasında sigara kullanımının dikkate alınmasının olanaklı olmadığı belirtilmiştir.
28. B Bloкта bulunan 1 adet koğuş fiziksel engelli ve yaşlı mahpuslara ayrılmıştır. Koğuşun 30 kişilik kapasiteye sahip olduğu, ziyaret tarihinde koğuştaki mevcut mahpus sayısının 27 olduğu görülmüştür. Fiziksel engelli ve yaşlı mahpuslara ayrılan koğuşta diğer koğuşlardan farklı olarak tuvaletin alafranga olduğu ve erişilebilirliğe uygun olarak tasarlandığı görülmüştür
29. Kurumda her koğuşun kendisine ait ayrı havalandırma alanı bulunmaktadır. Havalandırma kapılarının, yaz aylarında sabah saat 07.00'da açıldığı ve akşam saat 19.00'da kapatıldığı; kış aylarında ise sabah saat 07.00'da açıldığı ve akşam saat 17.00'da kapatıldığı belirtilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde havalandırma alanından yararlanmada sıkıntı yaşamadıkları, kapıların açılması ve kapatılması için belirlenen saatlere uyulduğu ifade edilmiştir.
30. Kurumda bulunan koğuşların temizliği, mahpuslar tarafından yapılmaktadır. Kurum İdaresi tarafından temel temizlik malzemelerinin (sabun, yüzey temizleyici, bulaşık deterjanı ve çamaşır suyu) mahpuslarca kantinden satın alındığı ifade edilmiştir. Maddi durumu iyi olmayan mahpusların ise temizlik malzemesi ihtiyaçlarının Kurum bütçesinden karşılandığı bilgisi verilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde temizlik malzemesine erişim konusunda bir sorun yaşamadıkları dile getirilmiştir.
31. Kurumda 4 adet geçici oda⁵ bulunmaktadır. Geçici odalar; üst katında metal karyola ve metal dolaplar ile alt katında mutfak alanı, banyo ve tuvalet olacak şekilde çift katlı inşa edilmiştir. Ziyaret tarihinde geçici odalardan 2 tanesinde tadilat yapıldığı görülmüştür. Görevli personel tarafından geçici odaların her kullanımının ardından işyurdu kapsamında çalışan mahpuslarca temizlendiği belirtilmiştir.

5 Geçici oda; mahpusların Kuruma kabulünün ardından İdare ve Gözlem Kurulu tarafından kalıcı koğuşları belirlenene kadar kaldığı odayı ifade etmektedir.

32. Kurumda 1 adet doku hasarı ve travma önleyici oda⁶ mevcuttur. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede; oda kapısının iç kısmı da dâhil olmak üzere tamamen yumuşak malzeme ile kaplandığı, odadaki tuvaletin alaturka olduğu görülmüştür. Odanın karşılıklı uçlarında, tavana monte edilmiş halde 2 adet güvenlik kamerası bulunmaktadır. Ziyaret Heyeti tarafından kamera kayıtlarının incelenmesi neticesinde, kameraların odadaki tuvalet kısımlarını gördüğü tespit edilmiştir.
33. Ziyaret tarihinde doku hasarı ve travma önleyici odanın temiz tutulduğu ancak doğal ışık ve havalandırma için pencere bulunmadığı, bu nedenle odanın havasız olduğu gözlemlenmiştir. Kurum İdaresi tarafından odanın son 1 yıl içinde kullanılmadığı bilgisi verilmiş, bu husus Ziyaret Heyeti tarafından "Yumuşak Oda Kayıt Defteri"nin incelenmesi sırasında da teyit edilmiştir. Defterin düzenli şekilde tutulduğu ve en son Ceza ve Tevkifvleri Başkontrolörü⁷ tarafından 14/8/2023 tarihinde kontrol edildiği görülmüştür.
34. Kurumda 20 adet tek kişilik koğuş bulunmaktadır. Tek kişilik koğuşların hücreye koyma cezası⁸ alan mahpusların disiplin cezasının yerine getirilmesi için kullanıldığı bilgisi verilmiştir. Tek kişilik koğuşlarda taş malzemedeki karyola yapısının bulunduğu görülmüş, mahpusların tek kişilik koğuşa gelirken beraberlerinde yataklarını taşıdıkları ifade edilmiştir. Tek kişilik koğuşların hepsinde 1 adet tuvalet ve 1 adet lavabo bulunmaktadır. Tuvaletin etrafının yarım bir duvar ile kapatıldığı ve lavaboda hijyen malzemelerinin bulunduğu görülmüştür.
35. Kurumun günlük kullanım ve içme suyu ihtiyacının 4 adet artezyen kuyusundan gelen suyun arıtılmasıyla sağlandığı bilgisi verilmiştir.
36. Kurum İdaresi tarafından soğuk su kullanımında kota bulunmadığı, sıcak suyun ise koğuşlara haftada 2 defa gün boyunca ve kalan günlerde ise 04.00-06.00 saatleri arasında verildiği belirtilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde koğuşlardaki kalabalıklaşma nedeniyle banyo kullanımında sıra bekledikleri ve sıcak suyun verildiği saat aralıklarının yetersiz kalabildiği ifade edilmiştir.
37. Kurum çamaşırhanesinde 1 adet sanayi tipi çamaşır makinesi, 10 adet ev tipi çamaşır makinesi ve 10 adet ev tipi kurutma makinesi bulunmaktadır. Kurum İdaresi tarafından sanayi tipi çamaşır makinesinin haftada 1 gün ücretsiz olmak üzere mahpusların nevresim takımlarının yıkanması için kullanıldığı, mahpusların çamaşırlarının ise ev tipi çamaşır makineleri ve kurutma makinelerinde 30 TL bedel karşılığında yıkanıp kurutulduğu ifade edilmiştir. Yıkanacak nevresim takımlarının ve çamaşırların, sabah sayımında görevli personel tarafından topladığı ve yıkanıp kurutulduktan sonra akşam sayımında teslim edildiği belirtilmiştir.

6 "Yumuşak oda" veya "süngerli oda" olarak da bilinmektedir.

7 01/11/1997 tarihli ve 23157 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Adalet Bakanlığı Ceza İnfaz Kurumları İle Tutukevleri Kontrolörleri Yönetmeliği'nin "Kontrolörlerin Görev Alanı" 8'inci maddesinin birinci fıkrası: "Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevlerinin yönetimine dair tüm işlem ve uygulamalar ile işyurtlarının denetimi kontrolörlerin görev alanını teşkil eder."

8 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 44'üncü maddesinin birinci fıkrası: "Hücreye koyma cezası, hükümlünün eylemlerinin nitelik ve ağırlığına göre bir günden yirmi güne kadar, açık havaya çıkma hakkı saklı kalmak üzere, geceli ve gündüzlü bir hücrede tek başına tutulması ve her türlü temastan yoksun bırakılmasıdır."

38. Kurum kantininde 209 çeşit ürün satılmakta olup kantindeki ürünlerin konsinye sistemi ve doğrudan temin yoluyla alındığı bilgisi verilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından kantinde yapılan incelemeler sonucunda, kullanım/tüketim tarihi geçmiş ürüne rastlanmamış ancak kantindeki ürün çeşitliliği ve miktarının Kurumda bulunan mahpus sayısına oranla yetersiz kaldığı değerlendirilmiştir. Yapılan görüşmelerde de mahpuslar tarafından bu husus dile getirilmiş ve kantindeki ürün çeşitliliğinin az olduğu ifade edilmiştir.
39. Görüşme yapılan mahpuslar tarafından; kantinde iç çamaşırı, çorap, terlik vb. ürünlerin satışı yapıldığı için bu ürünleri dışarıdan temin etmelerine izin verilmediği ileri sürülmüştür. Kurum İdaresi tarafından mevcut mahpus sayısının fazlalığı nedeniyle güvenlik açığı yaşanmaması ve Kuruma yasaklı madde veya eşya sokulmasının önüne geçilmesi için söz konusu uygulamaya gidildiği belirtilmiştir.
40. Görevli personelle yapılan görüşmelerde mahpusların kantinden talep ettikleri ürünleri kantin talep formuna liste halinde yazdığı, kantin talep formlarının görevli infaz ve koruma memurları tarafından her hafta salı günü sabah sayımında toplandığı ve ürünlerin perşembe günü mahpuslara teslim edildiği belirtilmiştir.
41. Kurum İdaresi tarafından kantinde satılan ürünlerin güncel fiyat listesinin haftalık olarak hazırlandığı ve koğuşlardaki televizyonlarda merkezi yayın sistemi ile yayınlandığı ifade edilmiş; Ziyaret Heyeti tarafından koğuşlarda yapılan incelemeler sırasında televizyonda kantin listesinin yayınlandığı görülmüştür. Ziyaret Heyeti tarafından kantinde satılan ürünlerin fiyat listesi incelenmiş; ürün fiyatlarının dış piyasa ile uyumlu olduğu tespit edilmiştir.
42. Kurumda ısınma, altyapısı 2022 yılında tamamlanan doğalgaz sistemi ile çalışan kalorifer petekleri aracılığıyla sağlanmaktadır. Koğuşların hepsinde kalorifer peteklerinin bulunduğu görülmüş, mahpuslarla yapılan görüşmelerde ısınma konusunda sorun yaşanmadığı öğrenilmiştir.
43. Kurumda 100 adet güvenlik kamerası bulunmaktadır. Kurum İdaresi tarafından yumuşak odada bulunan 2 adet kameranın kayıtlarının geriye dönük olarak 3 ay boyunca saklandığı, diğer kameraların kayıtlarının ise geriye dönük 9 ay saklandığı belirtilmiştir.
44. Kameraların görüş açısında Kurum ana koridorları, Kuruma giriş ile çıkışlar ve ortak alanlar bulunmaktadır. Ayrıca kameralar koğuşların yalnızca giriş ve çıkışlarını görüntülemekte, koğuşların ortak yaşam alanı olarak kullanılan kısımlarında ise kamera bulunmamaktadır.
45. Kamera odasında 8'i gece vardiyasında çalışan ve 1'i gündüz mesaisinde çalışan toplam 9 personelin görev yaptığı öğrenilmiştir. Görevli personel tarafından kamera sisteminin yaklaşık 12 yıllık olduğu, bu nedenle kamera sayısının ve kayıt kalitesinin yetersiz kaldığı, kameraların görüş açısı yönünden ise kör noktaların bulunduğu ifade edilmiştir. Kameralardan 4 tanesinin tamamen bozuk olduğu öğrenilmiş, Ziyaret Heyeti tarafından kamera kayıtlarının incelenmesi sırasında koğuşlardan birinin kapısının kamera açısının dışında kaldığı, bazı kameraların görüntülerinde ise karıncalanma ve netlik problemi olduğu görülmüştür.

B. Yönetim, Personelin Tutumu ve Şikâyet Prosedürleri

46. Mahpusların Kuruma giriş ve çıkış işlemleri mahkûm kabul biriminden yapılmaktadır. C Bloкта, koğuş olarak tasarlanmış bir odanın sonradan X-Ray ve duyarlı kapı eklenerek mahkûm kabul birimi olarak düzenlendiği görülmüştür. Kuruma gelen mahpusların kayıtlarının infaz ve koruma memurları tarafından yapıldığı, ardından arama odasında önlük verilerek detaylı üst aramasının⁹ yapıldığı belirtilmiştir. Ziyaret tarihinde arama odasında önlük bulunmadığı görülmüş, görevli personel tarafından önlüklerin ambarda tutulduğu bilgisi verilmiş ve Ziyaret Heyetinin talebi üzerine 1 adet önlük örnek olarak getirilmiştir. Mahkûm kabul birimi girişinde engelli mahpuslar için sedye ve tekerlekli sandalyenin hazır bulundurulduğu görülmüştür.
47. Kuruma kabulü yapılan mahpusların kalıcı koğuşları belirlenene kadar geçici odaya yerleştirildikleri ve burada en fazla 3 gün süreyle tutuldukları dile getirilmiştir. İlk kabul biriminde mahpuslara geçici odalarda kalırken imza karşılığında yatak, nevresim, yastık ve battaniye verildiği; mahpusların kalıcı koğuşlarına verilen eşyalarla birlikte gittiği, ayrıca verilen eşyaların yıpranması halinde eskiyenlerin alınarak yeni eşyanın ilgili mahpusa teslim edildiği ifade edilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde ise Kurum tarafından ilk kabulde kendilerine verilen yatak ile battaniyelerin eskidiği ve yenilenmediği ifade edilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından koğuşlarda yapılan incelemeler sırasında bazı yatakların ve battaniyelerin mahpusların beyan ettiği gibi yıprandığı ve eskidiği görülmüştür.
48. İdare tarafından Kurumda mahpus sayısının kapasitenin üzerinde olması nedeniyle mahpusların odalara yerleştirilmesinde sorun yaşandığı, kalabalıklaşma nedeniyle farklı suç gruplarının aynı koğuşlarda barındırılabilirdiği ifade edilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde aynı uyruklu olan ve aynı dili konuşan yabancı uyruklu mahpusların, suç grupları farklı olmasına rağmen aynı koğuşa yerleştirildiği anlaşılmış, Kurum İdaresi tarafından yabancı uyruklu mahpusların diğer koğuşlarda mahpuslarla iletişim kurmakta zorlandıkları, kendi talepleri üzerine aynı koğuşa yerleştirildikleri dile getirilmiştir.
49. Görevli personel tarafından mahpusların Kuruma kabulü sırasında iyi hal değerlendirmesine ilişkin puan ve kıstasların yazılı olduğu belgelerin imzalatıldığı belirtilmiş, ayrıca koğuşlarda bulunan televizyonlarda iyi hal değerlendirmesine ilişkin bilgilerin yayınlandığı görülmüştür.

9 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Arama, Güvenlik Tatbikatı ve Sayım" başlıklı 34'üncü maddesinin ikinci fıkrasına göre; "a) Detaylı arama, hükümlünün utanma duygusunu ihlal etmeyecek şekilde ve görevli dışında kimsenin görmemesini sağlayacak tedbirler alınarak gerçekleştirilir. Arama sırasında hükümlüye tek kullanımlık giyim önlüğü verilir.

b) Arama sırasında önce bedenün üst kısmındaki giysiler çıkartılır, bedenün alt kısmındaki giysiler üst kısmındaki giysiler giyildikten sonra çıkartılır. Bu giysiler de mutlaka aranır.

c) Detaylı arama sırasında bedene dokunulmaması için gerekli özen gösterilir ve görevli tarafından eldiven kullanılır. Aranan kişinin beden çukurlarında bir şeyin bulunduğu dair makul ve ciddi emarelerin bulunması hâlinde öncelikle, hükümlüden madde veya eşyanın kendisi tarafından çıkartılması istenir, aksi hâlde bunun zor kullanılarak gerçekleştirileceği bildirilir. Beden çukurlarındaki arama, cezaevi tabibi tarafından yerine getirilir.

ç) Detaylı arama, mümkün olan en kısa süre içinde bitirilir ve işlem tutanağa bağlanır, tutanakta arama yapan görevliler ile hükümlünün imzası bulunur. Hükümlünün imzadan kaçınması hâlinde bu durum tutanağa geçirilir."

50. Yapılan görüşmeler sırasında mahpuslar tarafından haklarında iyi hal değerlendirmesi yapılırken yalnızca psikolog ile görüştürüldükleri ileri sürülmüştür. Ziyaret Heyeti tarafından bu husus son görüşmede dile getirilmiş; Kurum İdaresi, iyi hal değerlendirmesi yapan kurulun idari odaların bulunduğu katta toplandığını ve mahpusların buraya gelmek için duyarlı kapıdan geçirilmesi gerektiğini, bunun yerine mahpusların duyarlı kapıdan geçirilmeden yalnızca psikolog ile görüştürülerek haklarında iyi hal değerlendirilmesi yapıldığını ifade etmiştir.
51. Kurumda sabah 08.00 ve akşam saat 19.00'da olmak üzere günde 2 defa sayım yapıldığı; sayımın, mahpusların ayakta sıralı halde durması suretiyle ve doktor raporu ile yatak istirahati olan mahpusların yüzleri görülecek şekilde yapıldığı ifade edilmiştir.
52. Mahpuslar tarafından verilen dilekçelerin, odaların bulunduğu bloktan sorumlu olan personel tarafından sabah sayımı esnasında teslim alındığı; dilekçelerin infaz ve koruma başmemurluğuna getirildikten sonra ilgili birimlere havalesinin yapıldığı, nihayetinde de dilekçelere sayı numarası verilerek UYAP üzerinden ilgili makamlara gönderildiği ifade edilmiştir. Mahpusların talebi doğrultusunda dilekçelerin evrak çıkış numaralarının yazılı veya sözlü olarak tebliğ edildiği belirtilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde Kurum dışı dilekçelerin ilgisine gönderildikten sonra talep etmeleri halinde dilekçeye ilişkin takip numarasının kendilerine bildirildiği ve dilekçelerinin ilgili makamlara gönderilmesinde sorun yaşamadıkları beyan edilmiştir.
53. İdare tarafından son 1 yıl içerisinde işkence ve kötü muamele iddiasıyla Kuruma yahut ilgili makamlara başvuran mahpus bulunmadığı bilgisi verilmiştir.

C. Beslenme

54. Mahpuslara sabah, öğle ve akşam olmak üzere günde 3 öğün yemek verilmektedir. Yemekler Adalet Bakanlığı tarafından belirlenen günlük iâşe bedeli göz önünde bulundurularak Kurum yemekhanesinde hazırlanmaktadır. Kurum yemekhanesinde görevli personelle yapılan görüşmelerde, çalışma şartlarından memnun oldukları ve düzenli aralıklarla sağlık taramasından geçirildikleri ifade edilmiştir.
55. Ziyaret Heyeti tarafından yemek listesi incelenmiş; listede 2 infaz ve koruma memurunun, 1 idare memurunun ve kurum müdürünün imzasının bulunduğu görülmüş ancak listenin diyetisyen kontrolünden geçirilmediği anlaşılmıştır. Kurum İdaresi tarafından yemeklerin miktarı ve çeşitliliğine önem verildiği ve yemek listesinin 1 kişinin günlük olarak alması gereken kalori ihtiyacı gözetilerek hazırlandığı belirtilmiştir. Kurumda çıkan yemeklerin kalori hesabının ise ambar memuru tarafından yapıldığı bilgisi verilmiştir.
56. İdare tarafından özel beslenme ihtiyacı olan mahpuslar için durumlarına uygun yemeklerin hekim raporları çerçevesinde hazırlandığı ifade edilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından diyet yemek tüketmesi gereken mahpuslara ilişkin belgeler incelenmiş, kronik rahatsızlığı olan mahpuslar ile

vegan beslenme tercihinde bulunan mahpusun isim ve koğuş bilgilerinin bulunduğu listenin¹⁰ mutfakta mevcut olduğu ve listede diyabet hastası olan mahpuslara ara öğün hazırlanması gerektiğine dair uyarının bulunduğu görülmüştür. Mutfakta ayrıca çölyak hastası mahpusların tüketebileceği ve tüketemeyeceği yemeklerin listesi bulunmaktadır. Mahpuslarla yapılan görüşmeler esnasında da söz konusu listede ismi bulunan mahpusların Kurumda yapılan diyet yemeği tükettiği görülmüştür.

57. Ziyaret Heyeti tarafından öğle yemeği Kurum yemekhanesinde yenilmiş ve Kurum personeli ile mahpusların aynı yemekleri tükettiği, yemeklerin lezzetli ve doyurucu olduğu gözlemlenmiştir.
58. Görevli personel tarafından Kurum şebekesinden verilen suyun içilebilir nitelikte olduğu ve kantinde pet şişe su satışının da yapılmakta olduğu belirtilmiş, bu husus mahpuslarla yapılan görüşmeler sırasında da doğrulanmıştır.
59. İdare tarafından, Kurumda verilen suyun 6 aylık periyotlarla İl Sağlık Müdürlüğü tarafından denetlendiği bilgisi verilmiştir. İlgili su analiz raporları Ziyaret Heyeti tarafından incelenmiş, analiz sonuçlarının 17/2/2005 tarihli ve 25730 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik'e uygun olduğu anlaşılmıştır.

D. Sağlık Hizmetleri

60. Kurumun revir servisi; muayenelerin yapıldığı hekim odası, dosyalama işleminin yapıldığı sağlık memuru odası ve ilaçların tutulduğu ilaç odası olmak üzere 3 oda şeklinde teşekkül ettirilmiştir.
61. Revir servisinde kadrosu Sağlık Bakanlığında bulunan 2 uzman aile hekimi ile 1 hemşire ve kadrosu Kurumda bulunan 3 sağlık memuru hafta içi mesai saatlerinde görev yapmaktadır. Kurum İdaresi tarafından 6 infaz ve koruma memurunun revir servisinde çalışması için görevlendirildiği ve hafta sonu ile mesai saatleri dışında kalan zamanlarda en az 1 infaz ve koruma memurunun sağlık servisinde görev yaptığı belirtilmiştir.
62. Hekim odasında sedye ve tekerlekli paravan, elektrokardiyografi (EKG) cihazı, şok cihazı, acil müdahale çantası, tansiyon ve şeker ölçümünde kullanılan cihazlar bulunmaktadır. EKG cihazının kalibrasyonun 6 aylık periyotlarla düzenli şekilde yaptırıldığı görülmüştür. Revir servisine ait dosyaların tutulduğu sağlık memuru odasında ise tekerlekli sandalye bulunduğu görülmüş, yürüme güçlüğü çeken mahpusların tekerlekli sandalye ile revir servisine çıkartıldığı ifade edilmiştir.
63. Görevli personel tarafından mahpusların muayene talepli dilekçe vermeleri üzerine, acil durumlarda ise infaz ve koruma memurlarına sağlık personeli ile görüşmek istediklerini söylemeleri halinde revir servisine çıkartıldıkları; günde ortalama 100 civarı mahpusun muayene edildiği ifade edilmiştir.

10 Listede; dispepsi hastası 1 mahpusun, hipertansiyon hastası 3 mahpusun, hipertansiyon ve diyabet hastası 1 mahpusun, reflü hastası 1 mahpusun, hemeroid hastası 1 mahpusun, diyabet hastası 2 mahpusun, çölyak hastası 1 mahpusun ve vegan beslenme tercihinde bulunan 1 mahpusun bilgileri yer almaktadır.

64. Görevli personelden alınan bilgiye göre ziyaret tarihinde Kurumda açlık grevinde olan mahpus bulunmamaktadır. Geçmişte Kurumda yaşanan açlık grevi ya da ölüm orucu gibi durumlarda ilgili mahpusların Adalet Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığına bildirildiği; mahpuslara şeker, şekerli su, limonlu su, meyve suyu gibi besinlerin verildiği ve her gün düzenli olarak kilo, tansiyon ve şeker gibi ölçümlerinin yapıldığı dile getirilmiştir.
65. Kurumda 1 diş hekimi hafta içi mesai saatlerinde hizmet vermektedir. Diş hekiminin odasında diş ünitesi, röntgen cihazı, paketleme makinesi ve otoklav cihazı bulunmaktadır. Ziyaret Heyeti tarafından odada yapılan incelemeler sırasında dolapta tutulan malzemelerin paketli ve steril biçimde saklandığı ancak diş hekimi tarafından en son kullanılan malzemelerin masada bırakıldığı, odanın kullanımının ardından temizlenmediği görülmüştür.
66. Görevli personel tarafından günde ortalama 30 mahpusun diş muayenesi ve tedavisinin yapıldığı, implant ya da protez tedavisi gibi işlemler için ise mahpusların hastaneye sevk edildiği bilgisi verilmiştir.
67. Mahpusların hastaneye sevk işleminin Kurumda görevli hekimler tarafından yapılan muayenenin üzerine gerekli görülmesi halinde gerçekleştirildiği ifade edilmiştir. Mahpuslarla yapılan birebir görüşmelerde kalabalıklaşma nedeniyle hastaneye sevk süreçlerinin uzadığı ifade edilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından bu husus son görüşmede dile getirilmiş, Kurum İdaresi tarafından mahpusların hastaneye sevk işlemlerinin aksamasının nedeninin kapasitenin üstünde mahpus barındırılmasından ötürü Jandarma personeli tarafından yapılan sevk planlamasının yetersiz kalması olduğu ifade edilmiştir.
68. İlaç odasının kilitli tutulduğu, anahtarın ise revir servisinde görevli infaz ve koruma memurlarında olduğu görülmüştür. İlaçların odadaki dolaplarda düzenli ve steril biçimde saklandığı, son kullanma tarihlerine riayet edildiği tespit edilmiştir. Kırmızı ve yeşil reçeteli ilaçların ayrıca kilitli bir dolabın içinde tutulduğu, insülin iğneleri ile soğuk muhafaza edilmesi gereken ilaçların ise medikal buzdolabında saklandığı görülmüştür.
69. Görevli personel tarafından mahpuslara verilmesi gereken ilaçlar ile dozlarının, bizzat sağlık personeline ayarlandığı ve infaz ve koruma memurları aracılığıyla imza karşılığı verildiği ancak kırmızı veya yeşil reçeteli ilaçların doğrudan sağlık personeli tarafından mahpuslara kullanıldığı ifade edilmiştir. Kronik rahatsızlığı bulunduğu dair hekim raporu olan mahpusların ilaçlarının ise kutu ile mahpusa teslim edildiği belirtilmiştir.
70. Hekim tarafından mahpuslara reçete edilen ilaçların temininde genel itibarıyla herhangi bir sorun yaşanmadığı belirtilmiş; söz konusu ilaçların anlaşmalı eczanelerden temin edildiği ve eczaneler için öngörülen kotanın yeterli olduğu ifade edilmiştir.
71. Revirde görevli personel tarafından acil bir durum yaşandığında; 112 Acil Çağrı Merkezinin arandığı ve Kuruma en yakın hastaneden gelen ambulansın en geç 15 dakika içerisinde Kuruma ulaştığı bilgisi verilmiştir.

E. Psikososyal Servis Hizmetleri

72. Kurumun psikososyal servisinde 4 psikolog ve 3 sosyal hizmet uzmanı görev yapmaktadır. Ziyaret tarihinde 1 psikoloğun annelik izninde, 1 psikoloğun ise raporlu olduğu bilgisi alınmıştır.
73. Kuruma yeni gelen mahpuslarla en geç 3 gün¹¹ içerisinde ilk görüşme yapılarak Psikososyal Servis İlk Görüşme Formu ve ARDEF doldurulduğu belirtilmiştir.
74. Görevli personel tarafından mahpusların dilekçeleri üzerine psikososyal servis ile görüştükleri ifade edilmiş, risk grubunda olan mahpusların ise düzenli olarak takip edildiği görülmüştür. Kurumda görevli psikologlar tarafından ayrıca Kurum personeliyle de bireysel görüşmeler yapıldığı ifade edilmiştir.
75. Ziyaret Heyeti tarafından psikososyal serviste tutulan bireysel görüşme formları incelenmiş formlarda ilgili mahpusun madde kullanım öyküsü, kendine zarar verme düşüncesi bulunup bulunmadığı, psikolojik olarak gördüğü tedaviler ve geçmiş sağlık öyküsü bilgilerinin bulunduğu görülmüştür.
76. Psikologlar tarafından yapılan görüşmeler sonucunda nevroitik veya psikotik tedaviye ihtiyaç olduğuna kanaat getirilen mahpuslar Kurum hekimi ile iş birliği içerisinde psikiyatri hekimine yönlendirilmektedir. Ayrıca intihar risk faktörü taşıdığı belirlenen mahpuslar hakkında İntihar ve Kendine Zarar Verme Risk Değerlendirme Toplantıları (Vaka Toplantısı) yapıldığı ifade edilmiştir.
77. Görevli personel tarafından açlık grevi ve ölüm orucuna giren mahpuslara ikna çalışmaları yapıldığı ve söz konusu mahpusların Kurum hekimiyle iş birliği çerçevesinde psikiyatriye sevklerinin gerçekleştirildiği bilgisi verilmiştir.
78. Ziyaret tarihinden geriye doğru son 1 yıl içerisinde 1 mahpusun intihar ettiği ve 25 mahpusun kendine zarar verme davranışı gösterdiği öğrenilmiştir¹².
79. Psikososyal servis tarafından mahpuslara kadına yönelik şiddet, madde bağımlılığı ve aile içi şiddet seminerlerinin düzenlendiği, ziyaret tarihinde "Öfke Kontrol" ve "Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi Programı (SAMBA)" grup çalışmalarının aktif olarak devam ettiği bilgisi verilmiştir.
80. Psikososyal servis tarafından mahpusların yakınları ile iletişime geçilerek ihtiyaçlarına ilişkin bilgi verildiği ifade edilmiş, Ziyaret Heyeti tarafından yakınlarıyla iletişime geçilen mahpusların listesi incelenmiş ve listeye görüşme içeriğinin işlendiği görülmüştür.
81. Manevi rehberlik biriminde Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından görevlendirilen 5 vaiz, pazartesi ve perşembe günleri arasında olmak üzere haftada 4 gün görev yapmaktadır. Manevi rehberlik birimi çerçevesinde her hafta 1 gün Kurumda konferans düzenlendiği ve Kur'an-ı Kerim ve

11 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 55'inci maddesinin beşinci fıkrasının (a) bendine göre "Kuruma gelen her hükümlü kabul odasına alınır. Bu süre içerisinde hükümlünün kuruma uyumuna yönelik yardım yapılarak, gerekli olan bilgiler sözlü ve yazılı olarak kendisine bildirilir. Kabul odasına alınan hükümlü burada en çok üç gün kalır."

12 Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemeler neticesinde mahpusun vefatına ilişkin katta görevli olan infaz ve koruma memurları için adli ve idari soruşturma başlatıldığı, ziyaret tarihinde soruşturmanın devam ettiği anlaşılmıştır.

hafızlık kursu verildiği ifade edilmiştir. Ayrıca mahpusların dilekçeyle talep etmesi halinde bireysel görüşmelerin ve oda ziyaretlerinin gerçekleştirildiği, koğuşlara taziye ziyaretlerinde bulunduğu öğrenilmiştir. Görüşme yapılan mahpuslar tarafından manevi rehberlik birim görevlisiyle talep etmeleri halinde görüşebildikleri, bu konuda herhangi bir problem yaşamadıkları dile getirilmiştir.

82. Ziyaret Heyeti tarafından maddi durumu iyi olmayan mahpuslar için Kızılay'dan kıyafet bağışı alındığına ilişkin belgeler incelenmiş ve ziyaret tarihinden geriye doğru son 1 hafta içerisinde 30 mahpusa bağışlanan kıyafetlerin teslim edildiği görülmüştür.

F. Eğitsel, Kültürel, Sosyal, Sportif ve Mesleki Etkinlikler

83. Kurum eğitim servisine bağılı olarak kütüphane ve sosyal-kültürel kurslar çerçevesinde çalışmalar yapılmaktadır. Eğitim servisinde 2 öğretmen ile 4 infaz ve koruma memurunun hafta içi her gün mesai saatlerinde görev yaptığı öğrenilmiştir.
84. Kurumda aktif olarak eğitim-öğretime devam eden mahpuslara ilişkin sayısal verileri içerir tablo aşağıda yer almaktadır:

ÖĞRENİM KADEMESİ	KİŞİ SAYISI
Açık Ortaokul	30
Açık Lise	153
Açık Öğretim Fakültesi/Anadolu Üniversitesi	1
Açık Öğretim Fakültesi/İstanbul Üniversitesi	2
Açık Öğretim Fakültesi/Atatürk Üniversitesi	3
TOPLAM	189

85. Mahpusların ücretsiz olan ders kitaplarının eğitim birimi tarafından sağlandığı, diğer ders kaynaklarının ise ücreti ilgili mahpus tarafından karşılanmak suretiyle dış kantin yoluyla temin edildiği veya ilgili mahpusun yakınları tarafından tedarik edilerek¹³ eğitim biriminin incelemesinden geçtikten sonra mahpusa teslim edildiği belirtilmiştir. Mahpusların koğuşlarında bulunduracakları ders kitabı sayısında bir sınırlama bulunmamaktadır.
86. Kurum İdaresi tarafından mahpuslara dilekçe ile talepte bulunmaları üzerine Kurum kütüphanesinden ve İl Halk Kütüphanesinden kitap temin edildiği ifade edilmiştir. Kurum Kütüphanesinde Dewey Ondalık Sistemi¹⁴ne göre sınıflandırılmış 10 konu başlığı¹⁵ altında toplam 4.760 kitap bulunmaktadır. Kütüphanede yalnızca Arapça dilinde yabancı kitapların

13 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 77'nci maddesinin birinci fıkrası; "Kapalı ceza infaz kurumlarındaki hükümlü Ocak, Mart, Mayıs, Temmuz, Eylül, Kasım aylarının ilk haftasında ve dinî bayramlarda, her yıl 31 Aralık günü yılbaşı sayılarak yılbaşında veya kendi doğum günlerinde dışarıdan gönderilen ve kurum güvenliği ve kişilerin sağlığı için tehlikeli olmayan bir hediyeyi kabul etme hakkına sahiptir."

14 Dewey Onlu Sınıflandırma Sistemi olarak da bilinmektedir. Kitaplara 10 ana başlık ve bunların alt başlıkları üzerinden belirli numaralar verilen, kitapların alt başlıklara göre raflara dizildiği sınıflandırma sistemidir.

15 10 konu başlığı şöyledir: Genel konular, felsefe ve psikoloji, din, toplum bilimleri, dil ve dil bilim, doğa bilimleri ve matematik, teknoloji, sanat, edebiyat, coğrafya ve tarih.

bulunduğu görülmüştür. İl Halk Kütüphanesinde ise Dewey Ondalık Sistemi'ne göre sınıflandırılmış 7 konu başlığı¹⁶ altında toplam 7.000 kitap bulunmaktadır.

87. Ziyaret Heyeti tarafından mahpuslarla yapılan görüşmeler sırasında her koşulda Kurum kütüphanesi ile İl Halk Kütüphanesinin kitap listelerinin ve dilekçelerin yazımı ile kütüphaneden yararlanılmasına ilişkin kural ve uyarıların yazılı olduğu listelerin bulunduğu görülmüştür. Kütüphane kullanımına ilişkin kural ve uyarıların yazılı olduğu listenin üzerinde mahpusların her 15 günde Kurum kütüphanesinden 2 kitap ve İl Halk Kütüphanesinden 3 kitap talep edebilecekleri belirtilmiş, her koşula 1 adet kitap listesi verildiği ve listelerin tahrip edilmesi halinde masrafı koşultaki mahpuslarca karşılanmak üzere yeni listelerin verileceği yazılmıştır.
88. Kütüphanede yapılan inceleme sırasında mahpusların yazdığı dilekçeler doğrultusunda form doldurularak tutanak tutulduğu ve ilgili dilekçedeki kitapların mahpuslara verilmek üzere ayrıldığı görülmüştür.
89. Gazete veya dergilerin dilekçeyle talep edilmesi halinde; ücreti mahpuslar tarafından karşılanmak koşuluyla, saymanlık birimi tarafından dış kantin aracılığıyla alındığı ve mahpuslara verildiği ifade edilmiştir. Ayrıca kamu kurum ve kuruluşlarına ve Adalet Bakanlığına ait dergi ve gazetelerin ücretsiz olarak temin edildiği bilgisi eklenmiştir.
90. Ziyaret tarihinde Kurum bünyesinde devam etmekte olan 1'inci kademe okuma yazma kursu, bağlama kursu ve terzilik kursu bulunmaktadır. Kurum İdaresi tarafından dekoratif tablo yapımı kursunun da bulunduğu ancak ziyaret tarihinde tablo yapım atölyesinin alt kata taşınmakta olduğu, taşınmanın bitmesinin ardından kursun devam edeceği bilgisi verilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından atölye incelenmiş, mahpusların yaptığı birçok dekoratif tablonun bulunduğu ve atölyedeki malzemelerin görevli personel tarafından alt kata taşındığı görülmüştür.
91. Kurumda aktif olarak devam eden kurslar ve kursa katılan mahpuslara ilişkin sayısal verileri içerir tablo aşağıda yer almaktadır:

Aktif Olarak Devam Eden Kurs	Kişi Sayısı
1'inci Kademe Okuma Yazma	39
Terzilik	24
Bağlama	24
Dekoratif Tablo Yapımı	25
TOPLAM	112

92. Kurum İdaresi tarafından bağlama kursu için 10 adet bağlama temin edildiği, kursu alan mahpusların 2 grup halinde Halk Eğitim Merkezinden gelen öğretmen ile çalıştığı belirtilmiştir. Eğitim öğretim servisinde yapılan incelemede mahpusların 12 kişilik sınıflarda öğretmen eşliğinde bağlama çalıştığı görülmüş, görüşme yapılan mahpuslar kurstan memnun olduklarını belirtmiştir.

16 7 konu başlığı şöyledir: Genel konular, felsefe ve psikoloji, din, fen ve matematik, teknoloji, edebiyat, coğrafya ve tarih.

93. Kurum İdaresi tarafından hafta içi her gün terzilik kursu verildiği ifade edilmiş, mahpusların terzihanede 12 kişilik gruplar halinde öğretmen eşliğinde çalıştıkları görülmüştür. Terzilik kursu alan mahpuslarla yapılan görüşmelerde kurstan memnun oldukları belirtilmiştir.
94. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde Kurumda yeterince kurs olmadığı ve kontenjanının sınırlı olması nedeniyle açılan kurslara katılamayanların bulunduğu dile getirilmiştir.
95. Kurumda açık ve kapalı spor salonu bulunmamaktadır. Kurum kampüsünde halı saha bulunduğu ve eskiden koşu sahalara yönelik hazırlanan çizelge dâhilinde kullanıldığı ancak uygulamanın değiştirildiği, artık mahpuslara halı sahanın kullanılmadığı ifade edilmiştir. Kapalı spor salonu olarak kullanılan basketbol sahasının ise konferans salonuna çevrildiği belirtilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından konferans salonunda yapılan incelemelerde, basketbol potalarının sökülerek salona sahne yerleştirildiği ve çok sayıda sandalye konulduğu görülmüştür.
96. Ziyaret tarihinde Kurum bünyesinde terzi atölyesi, yemekhane ve Kurum iç hizmetleri kapsamında işyurdu faaliyeti yapılmaktadır. İşyurdu faaliyetinde görev alan mahpuslarla yapılan görüşmelerde Kurum İdaresinden ve çalışma şartlarından memnun oldukları dile getirilmiştir.

G. Dış Dünya ile İletişim

97. Kurumda 500 kişilik kapasiteye sahip açık görüş alanı mevcuttur. Açık görüş alanının Kurum binasının 3'üncü katındaki koridora kurulduğu, alanın koridor boyunca yan yana masalar yerleştirilerek ve masaların etrafına sandalyeler dizilerek teşekkül ettirildiği görülmüştür. Masanın sol tarafında ziyaretçilerin, sağ tarafında ise mahpusların yan yana sıralandığı ifade edilmiştir. Açık görüş alanının mahpuslarla ziyaretçilerin mahremiyetini sağlayacak cam vb. malzeme ile ayrılmadığı görülmüş, konuşulanların diğer mahpus ve ziyaretçiler tarafından duyulabileceği tespit edilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde de açık görüş alanını kullanırken mahremiyet kaygısı yaşadıkları ifade edilmiştir. Kurum İdaresi ile açık görüş alanında mahremiyetin sağlanamadığı sorunu paylaşılmış, İdare tarafından Kurumdaki mahpus sayısının fazlalığı nedeniyle açık görüş alanında güvenliğin sağlanabilmesi için söz konusu uygulamanın icra edildiği dile getirilmiştir.
98. Mahpusların her ay 1 saat açık görüş hakkından yararlandırıldığı, açık görüş sırasında mahpusların ve ziyaretçilerin içecek tüketmesine izin verildiği bilgisi verilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından mahpuslarla yapılan görüşmeler sırasında, açık görüş hakkından yararlanma konusunda süre sıkıntısı yaşamadıkları ve kantinden içecek satın alarak açık görüş alanına götürebildikleri dile getirilmiştir.
99. Kurumda 20 adet kabin şeklinde teşekkül ettirilmiş kapalı görüş alanı bulunmaktadır. Kapalı görüş alanında, görüşmelerin kayıt altına alındığına dair uyarının asılı olduğu görülmüştür. Görevli personel tarafından açık görüş haftası dışında kalan 3 hafta boyunca, haftada 1 defa ve 1 saat süreyle kapalı görüş yapıldığı ifade edilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından mahpuslarla

- yapılan görüşmeler sırasında kapalı görüş hakkında yararlanma konusunda süre sıkıntısı yaşamadıkları belirtilmiştir.
100. Kapalı görüş kabinlerinde mahpus ile ziyaretçilerin arasının kırılmaz cam ile ayrıldığı ve görüşlerin ahize ile gerçekleştirildiği görülmüş; Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede söz konusu ahizelerin çalışır vaziyette olduğu tespit edilmiştir. Ancak kapalı görüş alanında ziyaretçiler ve mahpuslar için yeterli sayıda sandalye bulunmamaktadır.
 101. Kurumda 31 adet ankesörlü telefon mevcuttur. Telefonla görüşme süresi, her hafta 10 dakika olacak şekilde uygulanmaktadır. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde telefon görüşmelerinin gerçekleştirilmesi ile ilgili sorun yaşamadıkları ifade edilmiştir.
 102. Kurumda, yurt genelinde "Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu (ACEP) E-Görüş Projesi" kapsamında ceza infaz kurumlarında kurulması planlanan görüntülü görüşme sistemleri teşekkül ettirilmiş olup toplamda 78 adet görüntülü görüşme cihazı bulunmaktadır. İdare tarafından Kuruma gelen mahpusların evraklarının tam olması halinde geçici odalarda buldukları süre içerisinde de görüntülü görüşmeden yararlandıkları iletilmiştir.
 103. Kurumda 4 adet aile görüş odası mevcuttur. Aile görüş odalarında 1 adet çift kişilik yatak ve 1 adet dolap ile tuvalet, banyo ve lavabo bulunduğu; havalandırmanın ise klima yoluyla sağlandığı görülmüştür. Odaların temizliğinin, işyurdu kapsamında çalışan mahpuslarca yapıldığı bilgisi verilmiştir.
 104. Aile görüş odalarının kullanılmasına ilişkin tutanak tutulduğu ifade edilmiş, ilgili tutanaklar Ziyaret Heyeti tarafından incelenmiştir. Tutanakların aylara göre dosyalanarak saklandığı ve düzenli tutulduğu görülmüştür.
 105. Koğuşlardaki televizyonlarda 29 kanal olduğu; kanallardan birinde kantin fiyat listesinin, iyi hal değerlendirme kriterlerinin ve yemek listesinin verildiği görülmüştür. Kurum İdaresince televizyondan her gün film gösterimi yapıldığı ifade edilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde televizyondan yayını verilen kanalların çeşitliliğinden memnun oldukları dile getirilmiştir.
 106. Kurumdaki avukat görüş odasının, birbirinden paravanla ayrılan kabinler şeklinde teşekkül ettirildiği ve 8 adet kabinin bulunduğu görülmüştür. Ziyaret Heyeti tarafından avukat görüşme odasında yapılan incelemede, odada kamera bulunmadığı ancak kabinlerin birbirinden paravanla ayrılması nedeniyle mahpus ile avukatın konuşmasının diğer kimselerce duyulabileceği gözlemlenmiştir.
 107. Kurumda 1 adet noter görüşme odasının mevcut olduğu ve odanın mahpuslar ile noterin arasının kırılmaz cam ile ayrılacak şekilde tasarlandığı görülmüştür. Kurum İdaresi tarafından odada bulunan kırılmaz camın kaldırılacağı ifade edilmiştir.
 108. Kurumda 6 adet SEGBİS odası bulunmaktadır. SEGBİS odalarından yalnızca 5'inin çalışır vaziyette olduğu, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından ek olarak 2

adet SEGBİS odasının kurulacağı bilgisi verilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemeler neticesinde SEGBİS odalarının dışarıya ses geçirmediği tespit edilmiştir.

IV. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

109. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli, ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Kurum İdaresi tarafından Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere erişimi sağlanmış, mahpuslarla bire bir görüşmeler yapılabilmesi için gerekli önlemler alınmış ve gerekli bilgi ve belgelere erişim vakitlice sağlanmıştır. Bu çerçevede, Kurum İdaresi ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Tavsiyeler

1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

110. Aynı kampüs içerisinde bulunan açık ceza infaz kurumu ve kapalı ceza infaz kurumu personelinin birbirinden ayrılarak her personelin yalnızca tek kurumda görevlendirilmesi,
111. Koğuşlara acil durum butonu konulması,
112. Sigara kullanmayan mahpuslara ayrı koğuş tahsis edilmesi,
113. Yumuşak odalarda mahremiyetin sağlanması amacıyla kameraların tuvaletin bulunduğu alanı görmeyecek şekilde konumlandırılması veya görüntünün tuvaleti gören kısımlarının dijital olarak kapatılması gibi önlemlerin alınması,
114. Yumuşak odanın boş olduğu zamanlarda havalandırılmasının sağlanması,¹⁷
115. Kurumdaki koğuşlara sıcak su verilme saat aralığının artırılması,
116. Kamera sisteminin yenilerek kamera sayısının artırılması ve başta koğuş girişleri olmak üzere Kurum genelinde kör nokta kalmayacak şekilde kamera kurulumunun yapılması,
117. Mahpuslara detaylı arama sırasında verilmesi gereken önlüklerin arama odasında tutulması,
118. Mahpusların kullandığı yıpranmış yatak ve battaniyelerinin yenilenmesi¹⁸,
119. Mahpusların suç gruplarına uygun olarak koğuşlara yerleştirilmesi,¹⁹

17 Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 19.1: "Cezaevlerinin bütün bölümleri her zaman gerekli şekilde bakımlı ve temiz tutulmalıdır."

18 Birleşmiş Milletler Mahpusların İslahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Rules), Kural 21: "Her mahpusa, yerel ve ulusal standartlara uygun olan ve verildiği anda temiz bulunan, iyi korunan ve temizliğin sağlanmasına yetecek sıklıkta değiştirilen tek kişilik ve yeterli büyüklükte bir yatak sağlanır."

19 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 24'üncü maddesi: "(1) Hükümlüler; a) İlk defa suç işleyenler, mükerrirler, itiyadî suçlular veya suç işlemeyi meslek edinilenler, b) Akil ve bedensel durumları nedeniyle veya yaşları itibarıyla özel bir infaz rejimine tâbi tutulması gerekenler, c) Tehlike hâli taşıyanlar, d) Terör suçluları, e) Suç örgütlerine veya çıkar amaçlı suç örgütlerine mensup olan suçlular, gibi gruplara ayrılırlar. (2) Hükümlüler ayrıca yaşları, hükümlülük süreleri ve suç türleri itibarıyla da gruplandırılırlar."

120. İyi hal değerlendirme kurulunun mevzuat²⁰ çerçevesinde teşekkül ettirilmesi ve mahpusların iyi hal değerlendirmesinin yapılması için tüm kurul üyelerinin ilgili mahpus ile görüştürülmesi,
121. Kantindeki ürün sayısı ve çeşitliliğinin artırılması,
122. Mahpusların aileleri tarafından gönderilen iç çamaşırı, çorap, terlik vb. eşyaların gerekli kontrollerin yapılmasının ardından mahpuslara teslim edilmesi²¹,
123. Kurum revir servisinde bulunan diş hekimi odasının temiz tutulması ve malzemelerin her kullanımının ardından sterilize edilmesi,
124. Kurum kütüphanesine yabancı dillerde kitap temin edilmesi,
125. Kurumda mevcut olan kurslara daha fazla sayıda mahpusun katılımının sağlanması ve kurs çeşitliliğinin artırılması²²,
126. Kuruma kapalı spor salonu inşa edilmesi,
127. Kurumda bulunan açık futbol sahasının tekrar mahpusların kullanımına sunulması,
128. Açık görüş alanının mahpusların ve ziyaretçilerin mahremiyetini sağlayacak şekilde dizayn edilmesi,
129. Kapalı görüş alanında bulunan sandalyelerin mahpus ve ziyaretçi sayısına orantılı olacak şekilde artırılması,

-
- 20 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 22'nci maddesi: "(1) İdare ve gözlem kurulu; kurum müdürünün başkanlığında, gözlem ve sınıflandırmadan sorumlu ikinci müdür, idare memuru, cezaevi tabibi, psikiyatrist, bir psikolog ve psiko-sosyal yardım servisinde görevli diğer unvanlı bir personel, öğretmen, infaz ve koruma başmemuru ile kurum müdürü tarafından teknik personel arasından seçilen bir görevliden oluşur. (2) Birinci fıkrada sayılan personelin tamamının kurumda bulunmaması hâlinde idare ve gözlem kurulu, mevcut olanlarla oluşturulur. (3) (Ek: RG-12/11/2021-31657-CK-4773/9 md.) 5275 sayılı Kanunun 89 uncu maddesinin üçüncü fıkrası gereğince iyi hâl değerlendirmesi yapacak olan kurula, Cumhuriyet başsavcısı veya belirleyeceği Cumhuriyet savcısı başkanlık eder. Bu kurula birinci fıkrada sayılan üyelerin yanı sıra Cumhuriyet başsavcısı tarafından belirlenen bir izleme kurulu üyesi ile Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı il veya ilçe müdürlükleri tarafından görevlendirilen birer uzman da katılır."
 - 21 5275 sayılı Kanun'un 69'uncu maddesi: "Kapalı ceza infaz kurumlarındaki hükümlü, iki ayda bir kez, ayrıca dinî bayram, yılbaşı veya kendi doğum günlerinde dışarıdan gönderilen ve kurum güvenliği için tehlikeli olmayan bir hediyeyi kabul etme hakkına sahiptir. Çocuk ve altmış beş yaşını tamamlamış hükümlüler ile beraberinde çocuğu bulunan kadın hükümlüler, idare ve gözlem kurulu tarafından alınacak karar doğrultusunda belirtilen zaman dilimi dışında da hediye kabul edebilir." 17/6/2005 tarihli ve 25848 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik'in 8'inci maddesi: "Hükümlülerin koğu, oda ve eklentilerinde üç çift ayakkabı, bir çift terlik, bir adet kemer ve gerektiği kadar iç çamaşırı ve çorap ile aynı tür eşyadan 6 adedi geçmeyecek ve toplamda 30 parçayı aşmayacak şekilde; başörtüsü, fular, içlik, havlu, bornoz, palto, manto, mont, ceket, hırka, pantolon, etek, elbise, eşofman, gömlek, kazak, pijama, tişört, kravat, kaşkol, 25/11/1925 tarihli ve 671 sayılı Şapka İktisâsı Hakkında Kanuna aykırı olmayan bir adet şapka bulundurulmasına izin verilir. Hükümlüler; ceza infaz kurumu dışarıdan getirilmesine izin verilen giyim eşyalarından eskijenlerini, yenileriyle değiştirebilir." Ayrıca Anayasa Mahkemesine göre ceza infaz kurumlarının güvenliğini sağlamak için aileler tarafından tutuklu ve hükümlülere kıyafet teslimine yönelik olarak kısıtlayıcı düzenlemeler yapılması makul olmakla birlikte müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olabilmesi, müdahale için seçilen aracın ceza infaz kurumunun güvenliğinin sağlanması amacıyla ulaşılabilmesi bakımından elverişli olmasına bağlıdır. Bu çerçevede Mahkeme, Kuruma teslim edilen iç çamaşırlarının uygun yöntemlerle denetlenerek mahpusa verilmemesinin kurum ile mahpus arasındaki çatışan menfaatlerin dengelenmesi çabasına girilmeden kurum güvenliğinin sağlanması amacıyla öncelik verilmesi anlamına geleceğini, ceza infaz kurumlarının güvenliğini sağlayacak tedbirlerin alınması konusunda kamusal makamların geniş takdir yetkileri bulursa da alınacak tedbirlerin tutuklu ve hükümlülerin tutulma hâlinin gerektirdiğinin ötesinde fiziksel ve ruhsal bütünlüklerinin bozulmasına neden olmaması gerektiğini vurgulamaktadır. Bkz. Anayasa Mahkemesi, Mehmet Erdoğan, B.No: 2019/18371, 16/11/2022, para.16-17.
 - 22 Nelson Mandela Kuralları, Kural 4.1: "Hapis cezası veya bir kişiyi özgürlüğünden mahrum bırakan benzer tedbirlerin amacı, esas olarak toplumu suçtan korumak ve tekrar suç işlenmesinin önüne geçmektir. Bu amaçlara, sadece hapis cezasının, bu kişilerin serbest bırakıldıktan sonra, mümkün olduğunca, topluma yeniden entegrasyonunun sağlanması ve böylece kanunlara riayet eden ve kendini idame ettirebilen bir hayat sürmesine imkân sağlamak için uygulanması ile ulaşılabilir."

130. Avukat görüşme odasının mahpus ile avukatın konuşmalarının duyulamayacağı şekilde dizayn edilmesi,
131. Noter görüş odasında bulunan kırılmaz camın kaldırılarak mahpusların noter ile mevzuata²³ uygun şekilde görüştürülmesi,
132. Çalışır vaziyette olmayan SEGBİS cihazının tamir edilmesi, hususları tavsiye edilmektedir.

2. Mersin İl Jandarma Komutanlığına Yönelik Tavsiye

133. Hastane sevk raporu düzenlenmiş mahpusların hastane sevklerinin en kısa sürede gerçekleştirilebilmesi için gerekli çalışmalarının yürütülmesi²⁴ hususu tavsiye edilmektedir.

3. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiye

134. Kurumun kapasite üzerinde mevcut barındırıyor olmasından dolayı²⁵ sosyal ve sportif faaliyetlere katılım, sağlık hizmetlerine erişim ile genel temizlik hususlarında sorun yaşadığı göz önüne alındığında kapasite sorununun çözümüne yönelik çalışmalar yapılması, hususu tavsiye edilmektedir.

23 17//2005 tarihli ve 25848 Resmî Gazete'de yayımlanan Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik'in 22'nci maddesi: "Hükümlü ve tutuklular, meslek kimliğinin ibrazı ve göreviyle ilgili olmak koşuluyla, noterle, tatil günleri dışında ve çalışma saatleri içinde, idarenin gözetiminde açık görüş usulü çerçevesinde görüşebilir."

24 Birleşmiş Milletler, Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar, Kural 27: "Özel bir tedaviye ya da ameliyata ihtiyacı olan mahpuslar, uzmanlaşmış kurumlara ya da sivil hastanelere nakledilir. Bir hapisanenin kendi hastane olanakları varsa, mahpuslar uygun tedavi ve bakım için sevk edildiklerinde bu birimler yeterli insan gücü ve donanıma sahip olur."

25 Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesi (AIÖK) 2'nci Genel Rapor, CPT/Inf(92)3, para. 46: "Aşırı kalabalıklaşma, CPT'nin görev alanını doğrudan ilgilendiren bir konudur. Bir cezaevindeki bütün hizmetler ve faaliyetler, planlanandan daha çok kişinin olması durumunda olumsuz yönde etkilenecektir; söz konusu tesisdeki genel yaşam kalitesi, belki de çok ciddi biçimde düşecektir. Ayrıca cezaevindeki veya cezaevinin bir bölümündeki aşırı kalabalıklaşma, fiziksel açıdan insanlık dışı veya aşılayıcı düzeye gelebilir."

TIHEK

**2023 YILINDA HUZUREVLERİ, YAŞLI BAKIM
VE REHABİLİTASYON MERKEZLERİNE
GERÇEKLEŞTİRİLEN ZİYARETLER**

SÜLEYMAN DEMİREL HUZUREVİ
YAŞLI BAKIM ve
REHABİLİTASYON MERKEZİ
ZİYARETİ RAPORU

2023/42

KISALTMALAR

CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın 1'inci maddesine göre Protokolün amacı *"Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 21/2/2001 tarihli ve 24325 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Huzurevleri ve Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği'nin 4'üncü maddesinde; "Huzurevleri" 60 yaş ve üzerindeki yaşlı kişileri huzurlu bir ortamda korumak, bakmak ve bu kişilerin sosyal ve psikolojik gereksinimlerini karşılamak amacıyla kurulan yatılı sosyal hizmet kuruluşları; "Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri" ise yaşlı kişilerin yaşamlarını sağlık, huzur ve güven içinde sürdürmeleri amacıyla, kendi kendilerini idare edebilecek şekilde rehabilitasyonlarının sağlandığı, tedavisi mümkün olmayanların ise sürekli olarak özel bakım altına alındığı yatılı sosyal hizmet kuruluşları olarak tanımlanmıştır.
5. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda huzurevi, yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezlerine ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
6. Anılan görevin icrası kapsamında, Süleyman Demirel Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezine¹ 19/1/2023 tarihinde *habersiz* bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup ziyaret heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ..., ..., ..., Psikolog ... ile Kurumumuzun talebi doğrultusunda Adli Tıp Kurumu tarafından görevlendirilen Adli Tıp Uzmanı yer almıştır.

1 Bundan sonra kısaca "Merkez" olarak ifade edilecektir.

7. Ziyaret, Merkez İdaresi ile yapılan ön görüşme ile başlamıştır. Bu görüşmede ziyaret heyeti tarafından TİHEK'in UÖM kapsamındaki görev ve yetkileri hakkında bilgi verilmiş ve Merkeze ilişkin genel bilgiler edinilmiştir. Sonrasında, ziyaret heyeti tarafından Merkezde kalan sakinlerin yaşam alanlarına sırasıyla gidilmiş ve görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Merkezde kalan sakinler ile yapılan görüşmelere Merkez personeli dâhil edilmemiştir. Akabinde ortak kullanım alanları incelenmiş bu sırada Merkez İdaresi tarafından Merkezin işleyişine ilişkin bilgiler paylaşılmıştır. Tüm görüşmelerin ardından Merkez İdaresi ile kapanış toplantısı yapılmış; ziyaret sonrası hazırlanacak raporun Merkez İdaresi ve diğer ilgili makamlar ile paylaşılarak tavsiyelerin Kurumumuz tarafından takip edileceği ve takip ziyareti yapılabileceği bilgisi verilmiş; ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret tamamlanmıştır.
8. Bu rapor, Başkanlık Makamının 18/1/2023 tarih ve 18334 sayılı olurlarına istinaden Süleyman Demirel Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezine 19/1/2023 tarihinde gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini içermektedir.

II. GENEL BİLGİLER

A. Merkez Hakkında Genel Bilgiler

9. 1997 yılında faaliyete başlayan Merkez, Ankara ili Çubuk ilçesinde yer almaktadır. 18.500 m² kullanım alanına sahip Merkezin 25.000 m² açık alanı bulunmaktadır.
10. Merkez, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Onayı ile 60 yaş ve üzerindeki bireylere hizmet vermektedir.
11. Merkeze kabulde sosyal inceleme raporu dayanak alınarak; kanunen bakmakla yükümlü kimsesi olmayan, sosyal güvenlik kuruluşlarından emekli, dul ve yetim aylığı almayan, yapılacak araştırmalar sonucunda adına kayıtlı menkul ve gayrimenkulü bulunmayan ya da adına kayıtlı gayrimenkulü olup da sağladığı gelirle yaşamını sürdürmeyeceğinin saptanması sonucunda yoksulluk belgesi düzenlenen yaşlılar ile kanunen bakmakla yükümlü kimsesi olup da yükümlülerin ekonomik gücünün yeterli olmadığı saptanan yaşlılar ücretsiz, ekonomik gücü yeterli olup da, sosyal yoksulluk içinde bulunan yaşlılar ise ücretli olarak kabul edilmektedir.
12. Merkez ana binasında yaşlı bakım ve rehabilitasyon hizmeti verilmektedir. Apart birimi olarak adlandırılan, Merkez ana binasından ayrı bir binada huzurevi hizmeti sunulmaktadır.

B. Merkez Personeli

13. Merkezde 159 personel görev yapmakta olup personelin ünvan ve mevcut kadro sayısına göre dağılımı Tablo 1'deki gibidir:

ÜN VAN	MEVCUT KADRO SAYISI
Müdür	1
Müdür Yardımcısı	4

Psikolog	2
Sosyal Çalışmacı	6
Diyetisyen	2
Fizyoterapist	1
Hemşire	2
Acil Tıp Teknisyeni	3
Sağlık Memuru	3
Diğer Sağlık personeli	5
Memur	5
Bilgisayar İşletmeni	2
Teknisyen	2
Hizmetli	4
Bakım Personeli	73
Temizlik Personeli	37
Güvenlik	6
Bahçıvan	1
TOPLAM	159

Tablo 1: Personel Ünvan ve Sayıları

14. Merkez personelinin; 25'i lisans/ön lisans, 61'i lise, 73'ü ortaokul/ilkokul mezunudur.
15. Merkez personeline 2022 yılında "Yaşlılıkta Beslenme, Yaşlılarda Sosyal Rehabilitasyon, Demans ve Alzheimerlı Yaşlılara Yaklaşım, Bası Yarası Çeşitleri ve Yara Bakımı, Sivil Savunma Ekipleri Eğitimi, Temel İlk Yardım Eğitimi, Salgın Hastalıklarda Alınması Gereken Önlemler, Yaya Güvenliği, Toplu Taşımalarda Güvenli Seyahat, Teknoloji Tütün ve Madde Bağımlılığı, Mutfakta ve Serviste Hijyen, Yangın Söndürme Eğitimi, Değerler Eğitimi, Madde Bağımlılığı" konularında eğitimler verilmiştir. Merkez personelinin insan hakları, işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin konularda eğitim almadığı anlaşılmıştır.
16. Merkezde görev yapan idari personel 08:00-17:00 saatleri arasında çalışmaktadır. Diğer personel ise üçlü vardiya sisteminde, 08:00-16:00, 16:00-24:00, 24:00-08:00 saatleri arasında çalışmaktadır.

C. Koruma Altında Bulunan Kişiler

17. Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği'nin 53'üncü maddesindeki kabul koşullarını taşıyanlar, mezkûr Yönetmelik'in 55'inci maddesine² göre Merkeze kabul edilmektedir.

2 21/2/2001 tarihli ve 24325 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği'nin "Yaşlı kabulü" başlıklı 55'inci maddesine göre; "Sosyal inceleme raporu ve düzenlenen diğer belgeler ile birlikte değerlendirilen yaşlı kabul edilir, sıraya alınır ya da reddedilir. Kabulü uygun görülen yaşlının dosyası, yaşlının cinsiyeti, kalmak istediği oda tipi ve başvuru tarihi itibarıyla sıraya konulur. Sırası gelen yaşlıya çağrı yapılır. Çağrıya icabet etmeyen yaşlıya son çağrı yapılır. Gelmemesi durumunda dosya işlemden kaldırılır."

18. Ziyaret tarihinde Merkezde; 131'i kadın, 127'si erkek olmak üzere 258 sakin bulunmaktadır. Merkez sakinlerinin yaş ve cinsiyetine ilişkin dağılımı Tablo 2'deki gibidir.

KADIN		ERKEK		TOPLAM
Yaş Aralığı	Kişi Sayısı	Yaş Aralığı	Kişi Sayısı	Kişi Sayısı
60-64	6	60-64	13	19
65-69	10	65-69	30	40
70-74	13	70-74	35	48
75-79	24	75-79	19	43
80-84	31	80-84	11	42
85-89	22	85-89	10	32
90 ve üstü	25	90 ve üstü	9	34
Toplam	131	Toplam	127	258

Tablo 2: Merkez Sakinlerinin Yaş ve Cinsiyet Dağılımı

19. Merkez sakinlerinden 17'si fiziksel engelli, 7'si zihinsel engelli, 1'i ruhsal engellidir. Ayrıca 34 Merkez sakini 90 yaşının üzerindedir. Ziyaret tarihi itibarıyla 186 sakinin özel bakım ihtiyacı bulunduğu, bu kişilerin takip ve bakımının görevli bakım personeli tarafından yapıldığı belirtilmiştir.
20. Merkezde; 2019 yılında 95; 2020 yılında 109; 2021 yılında 125; 2022 yılında ise 115 sakinin vefat ettiği öğrenilmiştir. Vefatların çoğunlukla doğal ölüm, COVID-19 ve kanser hastalığı gibi nedenlerden kaynaklandığı öğrenilmiştir.
21. Merkeze yeni kabulü yapılan sakinlerin odalara yerleştirilmelerinin kabul öncesi yapılan gözlem sonucuna göre yapıldığı ifade edilmiştir.

III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. Fiziksel Koşullar

22. Merkezde; yemekhane, ortak salon, kütüphane, kafeterya, el işi atölyesi, sinema salonu, bahçe, bocce sahası bulunmaktadır.
23. Merkez ana binasında 117 oda, apart biriminde ise 18 daire bulunmakta olup toplam yatak sayısı 276'dır. Merkezde tek kişilik, çift kişilik ve çoklu³ olmak üzere üç tip oda bulunmaktadır. Tek ve çift kişilik odalar 18 m², çok kişinin kaldığı odalar ise 36 m² 'dir. Odalarda acil durum butonu bulunmadığı görülmüştür.
24. Bazı tek kişilik odalar hariç olmak üzere odalarda tuvalet ve banyo bulunmamaktadır. Merkez sakinleri katlarda bulunan tuvalet ve banyoları ortak kullanmaktadır. Tuvalet ve banyoların genel olarak temiz olduğu, gerekli hijyen maddelerinin bulunduğu gözlenmiştir.

3 Rehabilitasyon ve Apart biriminde yer alan çoklu odalar 4 kişilik kapasiteye sahiptir.

25. Odaların içerisinde yatak, elbise dolabı, televizyon, mini buzdolabı gibi eşyalar bulunmaktadır. Elbise dolabının devrilme riskine karşı duvara sabitlendiği görülmüştür.
26. Isınma merkezi kalorifer sistemiyle sağlanmaktadır. Görüşme yapılan sakinler, Merkezde ısınma ile ilgili herhangi bir sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir.
27. Merkezde sakinlerin kaldıkları odaların doğal ışık aldığı gözlemlenmiştir. Bakım personeli tarafından odaların havalandırıldığı ve sakinlerin bu konuda herhangi bir sorun yaşamadığı öğrenilmiştir. Merkez aydınlatma sisteminde led ışıkların kullanıldığı görülmüştür.
28. Merkezde 24 saat sıcak su bulunduğu bilgisi edinilmiş, sakinlerden sıcak su kullanımına ilişkin şikâyet alınmamıştır.
29. Merkezde yangın alarm sistemi bulunmamaktadır. Yangın söndürme tüplerinin bulunduğu görülmüştür. İdare ile yapılan görüşmede yangın alarm sistemi ile ilgili gerekli çalışmaların yürütüldüğü; yangın merdiveni inşası, yangın söndürme sistemi, çevre duvarı inşası için ödenek talep edildiği ancak ödeneğin halen temin edilmediği öğrenilmiştir.
30. Merkezde yaşlılar ve engel durumu olan sakinler için engelli asansörü ve engelli rampası bulunmakta ancak Merkezin TSE erişilebilirlik belgesi⁴ bulunmamaktadır.
31. Merkezin dış cephesinde, katlarda, kütüphane, yemekhane, idari kısım gibi ortak alanlarda güvenlik kamerası bulunduğu, kayıtların 110 gün süreyle saklandığı gözlemlenmiştir. Odalarda güvenlik kamerası bulunmadığı görülmüştür.

B. İşkence ve Kötü Muamelenin Önlenmesi, Disiplin ve Şikâyet Mekanizmaları

32. Merkezin ziyaret edilmesi sırasında gerçekleştirilen görüşmelerde Merkezde kalan sakinlerin, personel ve idarenin tutum ve davranışlarından memnun olduğu gözlemlenmiş ve bire bir yapılan görüşmelerde; işkence ve kötü muamele iddiasıyla veya bulgusuyla karşılaşılmamıştır.
33. Merkezde kalan sakinlerle yapılan görüşmelerde, istek ve şikâyetlerini İdare ile yüz yüze görüşebildikleri, talep ve şikâyetlere yönetim tarafından geri dönüş yapıldığı öğrenilmiştir. Ayrıca İdare, sakinlerin yazılı olarak verdikleri talep ve şikâyet dilekçelerine en geç 15 gün içinde cevap verildiğini belirtmiştir.
34. Merkezde son 5 yıl içerisinde 6 personel hakkında adli soruşturma, 37 personel hakkında idari soruşturma yürütüldüğü öğrenilmiştir.⁵
35. Son bir yıl içerisinde Merkezde kalan iki sakinin diğer sakinlere şiddet uygulaması nedeniyle disiplin işlemi başlatıldığı ve başka bir merkeze nakledildiği⁶ öğrenilmiştir.

4 7/7/2005 tarihli ve 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun'un "Tanımlar" başlıklı 3'üncü maddesinin (f) ve (g) bentlerine göre: "Erişilebilirlik: Binaların, açık alanların, ulaşım ve bilgilendirme hizmetleri ile bilgi ve iletişim teknolojisinin, engelliler tarafından güvenli ve bağımsız olarak ulaşılabilir ve kullanılabilir olmasını", "Erişilebilirlik standartları: Türk Standardları Enstitüsünün erişilebilirlikle ilgili yayımladığı standartları" ifade eder.

5 6 Bakım Personeli hakkında adli soruşturma; 1 İşçi, 1 Güvenlik Personeli, 1 Teknisyen, 1 kaloriferci, 4 Temizlik Personeli, 29 Bakım Personeli hakkında idari soruşturma yürütülmüştür.

6 Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği'nin "Yaşlıların kuruluşun ayrılığı" başlıklı 56'ncı maddesine göre: "Kuruluşta bakım gören yaşlıların; a) Kendi ya da yakınının isteği ile bir başka yerde yaşamını sürdürmek istemesi,

C. Sağlık, Bakım, Psiko Sosyal Servis Hizmetleri

36. Merkezde acil sağlık müdahalesi gereken durumlarda Merkez sağlık personeli tarafından ilk müdahalenin gerçekleştirildiği ve 112 Acil Çağrı Merkezi'nin arandığı bilgisi edinilmiştir.
37. Merkez İdaresi tarafından, Merkeze ait ambulans bulunmadığı, sağlık kuruluşlarına Merkez araçları ile ulaşım sağlandığı, ayrıca hastane randevularında sakinlerin yakınlarının refakat edebildiği belirtilmiştir.
38. Rutin olarak merkez sakinlerinden rutin kan numuneleri alındığı ve herhangi bir bulaşıcı hastalık olup olmadığına ilişkin tarama yapıldığı belirtilmiştir. Ayrıca Merkeze ilk kabul yapılırken ilgilinin huzurevinde kalıp kalamayacağına dair sağlık raporu istenerek sakinlerin herhangi bir bulaşıcı hastalığının olup olmadığının kontrol edildiği ifade edilmiştir.
39. İdare tarafından, Merkez sakinlerinin sağlık ve ilaç takiplerinin sağlık birimi tarafından gerçekleştirildiği, ilaçların hemşire gözetiminde sakinlere verildiği belirtilmiştir. İlaçların sağlık biriminde bulunan dolapta sakinlerin isimlerine göre gruplandırılarak tutulduğu görülmüştür.
40. Mantar ve uyuz gibi hastalıklarda bulaşın önlenmesi için sakinlerin kişisel bakım ürünlerinin hijyeni, kıyafetlerin düzenli yıkanması ve ütülenmesi hususlarında gerekli dikkat ve özenin gösterildiği belirtilmiştir.
41. Yapılan görüşmelerde sakinlerce; yıkanma, giyinme, tuvalete gitme gibi ihtiyaçlarında yaşlı bakım elemanlarından yardım aldıkları, personelin tutum ve davranışlarından memnun oldukları ifade edilmiştir.
42. Kütüphanede 586 adet basılı yayın bulunduğu öğrenilmiş olup bu yayınların hepsinin Türkçe olduğu, yabancı dilde yayın bulunmadığı görülmüştür. Ayrıca resim ve el işi yapmak isteyen sakinlere tuval, yağlı boya vb. malzemelerin temin edildiği, oyun oynamak isteyen sakinler için bocce, dart tahtası ve satranç takımı gibi materyallerin bulunduğu görülmüştür.
43. Merkez İdaresi tarafından, eğitim öğretim faaliyetleri kapsamında Merkezde halk eğitim merkezince görevlendirilen usta öğreticiler tarafından el işi kursu verildiği, yine sosyal çalışmacılar tarafından Merkezde çeşitli sosyal, kültürel, eğitsel faaliyetler düzenlendiği, Çubuk İlçe Müftülüğü tarafından 15 günde bir görevlendirilen vaiz/vaizelerin erkek ve kadın sakinlere manevi rehberlik faaliyeti düzenlediği ifade edilmiştir. Merkez İdaresi; bocce, el işi atölyesi, gezi, tiyatro, sinema, hobi bahçesi faaliyetleri, piknik gibi etkinliklerin düzenlendiğini belirtmiştir.
44. Ziyaret tarihinde Merkezde genel bir sosyal etkinlikle karşılaşılma olmamakla birlikte bireysel olarak atölyelerden faydalanan Merkez sakinleri olduğu görülmüştür. Merkez sakinleri ile yapılan görüşmelerde, Merkezde düzenlenen etkinliklerin sayısı ve çeşitliliğinin az olduğu ifade edilmiştir. Resim yapan bir Merkez sakini yapılan görüşmede, resimlerinin sergileneceği bir sergi açılması durumunda memnuniyet duyacağını dile getirmiştir.

b)Kendi isteği ile Genel Müdürlüğe bağlı bir başka kuruluşa nakil edilmesi, c)Kuruluşu terk etmesi, d)Kendi isteği dışında bir başka kuruluşa disiplin nedeniyle nakil edilmesi, e)Vefatı durumlarında kuruluşla ilişkisi kesilir."

45. İdare tarafından, Merkez sakinlerinin kendilerini bir nebze de olsa ev ortamında hissetmeleri için belirli uyku saatleri uygulamasının bulunmadığı, sakinlerin Merkez dışında saat 22:00'ye kadar zaman geçirmelerine izin verilebildiği belirtilmiştir.
46. İdare tarafından, Merkezde kalan ve psikolojik değerlendirme sonucu risk grubunda olduğu değerlendirilen sakinler ile Merkezde görev yapan psikologların düzenli olarak görüşme yapmalarına olanak sağlandığı, sağlık servisi ile koordineli olarak sakinlerin psikiyatri servislerine sevklerinin sağlandığı ifade edilmiştir. Bu doğrultuda psikiyatri hekiminin uygun gördüğü ilaçların düzenli kullanımının ve hastane kontrollerinin de yapıldığı belirtilmiştir.
47. Sosyal servis tarafından 2022 yılında; 14 Sosyal İnceleme Raporu, 100 Durum Değerlendirme Raporu, 34 Görüşme Raporu, 19 Disiplin İşlemi, 21 Vaka Tartışma Raporu, 227 Psikososyal Saptama Raporu, 38 diğer mesleki çalışma olmak üzere toplam 453 mesleki çalışma yapıldığı anlaşılmıştır.

D. Beslenme ve Yemekhane

48. Yemekler, yerleşke içinde yer alan mutfakta Merkez personeli tarafından hazırlanmaktadır.
49. Merkezde 08:15-09:30 saatlerinde kahvaltı, 10:00'da ara öğün, 12:30-14:00 saatlerinde öğle yemeği, 15:00 ara öğün, 18:00-19:00 saatlerinde akşam yemeği, 20:00'de ara öğün verilmektedir.
50. Görüşme yapılan sakinler, yemek miktar ve kalitesinin uygun olduğunu dile getirmişlerdir.
51. Merkezde iki diyetisyen görev yapmakta olup yemek listeleri diyetisyenler tarafından hazırlanmaktadır. Ayrıca yemek hazırlama ve dağıtım esnasında yine diyetisyenler tarafından kontroller yapılmaktadır. Hazırlanan gıdalardan alınan numunelerin 72 saat süreyle numune dolabında saklandığı görülmüştür.
52. Yemek dağıtımında eldiven, maske, bone, önlük kullanıldığı görülmüştür.
53. Merkezde tansiyon, diyabet gibi rahatsızlıkları olan sakinler için ayrı menü hazırlandığı belirtilmiştir. Hekim tavsiyesi ile yönlendirilen sakinler için diyalize uygun beslenme, diyabetik diyet, zayıflama diyeti, kilo alma diyeti, hipertansiyon diyeti, kolonoskopi diyeti, iyottan kısıtlı diyet gibi kişiye özel uygun diyet menüleri çıktığı öğrenilmiştir.
54. Merkez sakinlerinin su ihtiyacını, ana ve ara öğünlerde verilen 500 ml ambalajlı pet şişe su ve katlarda bulunan su sebilleri ile karşıladığı görülmüştür.
55. Merkezde bulunan kantinin her gün 08:00-20:00 saatleri arasında sakinlere hizmet verdiği belirtilmiştir.

E. Dış Dünya ile İletişim, Ziyaret ve Ailelerle Etkileşim

56. Merkezde kalan sakinler, başta aileleri olmak üzere dış dünya ile iletişimlerini her katta bulunan telefonlar ve kendi cep telefonları ile sağlamaktadır. Kendi telefonu olmayan sakinler sosyal servis biriminin desteği ile Merkezdeki telefonları kullanabilmektedir.

57. Merkez sakinleri 09:00-20:00 saatleri arasında ziyaret edilebilmekte olup ziyaretler, ziyaret için ayrılan bölümlerde gerçekleştirilmektedir. Yatağa bağımlı sakinlere yönelik ziyaretler ise ilgililerin odalarında yapılmaktadır.

IV. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

58. Merkez İdaresi, ziyaret heyeti ile iş birliği içinde hareket etmiş, Merkezdeki bina ve eklentilerin tümüne erişim sağlanmasında ve Merkez sakinleri ile personel olmadan görüşme yapılmasında azami kolaylık sağlamış; bilgi ve belgelerin paylaşılmasında olumlu bir tutum içerisinde olmuştur.
59. Merkezde kalan sakinlerin, yaşlılığa bağlı fiziksel ve ruhsal iyilik halinin devamının sağlanması ve sosyal hayattan uzak kalmamalarının desteklenmesi için, merkez idaresinin düzenlediği etkinlikler dışında sivil toplum kuruluşları ile yapılacak faaliyet ve etkinliklere ihtiyaç duyulduğu değerlendirilmiştir.

B. Tavsiyeler

1. Merkez İdaresine Yönelik Tavsiyeler

60. Merkezde görev yapan personelin insan hakları, işkence ve kötü muamele gibi konularda eğitim almasının sağlanması,
61. Acil durum butonlarının sayılarının, her sakine bir tane olacak şekilde düzenlenmesi,⁷
62. Merkezde kalan sakinlerin hareket kısıtlılıkları göz önünde bulundurularak gerekli düzenlemelerin yapılması ve Merkezin TSE erişilebilirlik standartlarına uygun hale getirilmesi,
63. Sakinlerin sosyalleşmesi ve boş zamanlarını etkin değerlendirmeleri amacıyla faaliyetlerin sıklığının artırılması, bu faaliyetlerin mümkün olduğu kadar çeşitli olmasına (eğitim, spor, mesleki değeri olan işler vb.) özen gösterilmesi,⁸ bu faaliyetlerde engelli ve yaşlılara yönelik hizmetler veren sivil toplum kuruluşlarıyla iş birlikleri geliştirilmesi,
64. Yaşlılık süreci ve yaşlılığa bağlı gerilemelerin, aktif sosyal yaşam içinde olan kişiler için daha yavaş seyretmesi bilgisinden yola çıkarak, yaşlıların zamanlarını verimli kullanmaları, dış dünya ile yeni bağlantı kurabilmeleri için sivil toplum kuruluşları ile iş birliğine gidilmesi, yapılması planlanan faaliyetlerde sakinlerin taleplerinin önceliklendirilmesi gerektiği, hususları tavsiye edilmektedir.

7 CPT Standartları/Inf(92)3-part2, § 48: CPT ziyaretlerinde personelin dikkatini çekebilecek imkânların (örneğin çağrı sistemi) önemine vurgu yapmaktadır. Çağrı butonunun olmadığı veya çalışmadığı durumlarda da çeşitli olaylara (sakinler arasında şiddet, intihar girişimi, yangın, vs.) zamanında yanıt verilememesi olasılığı oldukça yüksek olabilecektir.

8 CPT Standartları/Inf(92)3-part2, § 33: "Söz konusu tutukuların farklı yapıda, farklı amaçlara yönelik (mesleki değeri bulunan işler, eğitim, spor, dinlenme/sosyal faaliyetler gibi) çeşitli faaliyetlerden yararlanması sağlanmalıdır. Ayrıca zamanlarını nasıl harcayacakları konusunda belli bir derecede seçim haklarını kullanmalıdırlar, böylece kendilerine özerklik ve kişisel sorumluluk hissi kazandırılmalıdır"

**BALIKESİR ÖZEL GÜRE
HUZUREVİ ve YAŞLI BAKIM
MERKEZİ**

ZİYARETİ RAPORU

2023/53

KISALTMALAR

OPCAT

İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol

TİHEK

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu

TSE

Türk Standartları Enstitüsü

UÖM

Ulusal Önleme Mekanizması

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın 1'inci maddesine göre Protokol'ün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. Huzurevi ve Yaşlı Bakım Merkezi; 7/8/2002 tarihli ve 26960 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Özel Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım Merkezleri Yönetmeliği'nin 4'üncü maddesi uyarınca; *"Sağlıklı yaşlılar ile özel bakım yaşlılarına, aynı binanın farklı bölümlerinde yirmi dört saat yatılı hizmet veren en az yirmi kapasiteli sosyal hizmet kuruluşunu"* ifade etmektedir.
5. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda huzurevi, yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezlerine ziyaretler düzenlemek TİHEK'in görev ve yetki alanı kapsamındadır.
6. Anılan görevin icrası kapsamında 1/6/2023 tarihinde Balıkesir Özel Güre Huzurevi ve Yaşlı Bakım Merkezine¹ habersiz bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ... ile talep üzerine görevlendirilen bir hekim ve bir psikolog yer almıştır.
7. Ziyaret, İdare ile yapılan ön görüşme ile başlamıştır. Görüşmede; Ziyaret Heyeti tarafından UÖM ile ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiştir. İdareden Merkezde kalan sakinler, Merkezin günlük işleyişi ve personel hakkında genel bilgiler alınmıştır. Sonrasında Ziyaret Heyeti tarafından katlar ve sakinlerin kaldıkları odalar incelenmiş; daha sonra yemekhane, çamaşırhane ve diğer ortak alanlar ziyaret edilmiştir. İletişim kurulabilecek durumda olan sakinlerle personel olmadan özel görüşmeler yapılmış; sakinlere ziyaretin amacı hakkında bilgi

1 Bundan sonra kısaca Merkez olarak ifade edilecektir.

verilmiş, sakinlerden memnun oldukları ve olmadıkları hususlar hakkında bilgi alınmıştır. Tüm görüşmelerin ardından Merkez İdaresi ile kapanış toplantısı yapılmış; ziyaret sonrası hazırlanacak raporun Merkez İdaresi ve diğer ilgili makamlar ile paylaşılarak tavsiyelerin Kurumumuz tarafından takip edileceği ve takip ziyareti yapılabileceği bilgisi verilmiş; ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret tamamlanmıştır.

8. Bu rapor, 9/1/2023 tarihli ve 2023/3 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu kararı ve TİHEK Başkanlık Makamınının 25/5/2023 tarihli ve 22826 sayılı oluruna istinaden 1/6/2023 tarihinde, Balıkesir Özel Güre Huzurevi ve Yaşlı Bakım Merkezine gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. GENEL BİLGİLER

A. Merkez Hakkında Genel Bilgiler

9. Merkez, Balıkesir'in Edremit ilçesine 15 kilometre uzaklıktadır. Merkeze toplu taşıma araçlarıyla düzenli olarak ulaşım imkânı bulunmaktadır.
10. İdare tarafından Merkezin 2010 yılında inşa edildiği ve 2011 yılında hizmete açıldığı belirtilmiştir. Merkezin toplam arsa alanı 1.610 metrekare, kapalı alanı ise 1.572 metrekaredir.

B. Merkez Personeli

11. Ziyaret tarihinde Merkezde toplam 48 personel görev yapmaktadır. Merkezde görevli personelin dağılımı aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

ÜN VAN	SAYI	CİNSİYET	EĞİTİM DÜZEYİ
Müdür	1	Erkek	Lisans
Hekim	2	Erkek	Lisans
Sosyal Hizmet Uzmanı	1	Kadın	Lisans
Fizyoterapist	1	Erkek	Lisans
Hemşire	9	8 Kadın 1 Erkek	3 Lisans 6 Meslek Lisesi
Büro Personeli	3	1 Kadın 2 Erkek	2 Lisans 1 Lise
Yaşlı Bakım Personeli	25	20 Kadın 5 Erkek	4 Lisans 8 Lise 13 Ortaokul/İlkokul
Aşçı ve Aşçı Yardımcısı	3	2 Kadın 1 Erkek	3 Lise
Temizlik Personeli	3	2 Kadın 1 Erkek	2 Lise 1 Ortaokul/İlkokul

12. Merkezdeki personelin 24 saat esasa dayalı vardiyalı çalışma sistemine göre çalıştığı, meslek elemanlarının² gündüz vardiyasında çalıştığı öğrenilmiştir.
13. Merkez İdaresi tarafından personel sayısının yeterli olduğu ifade edilmiştir.
14. Merkez personelinin, meslek elemanları tarafından verilen hizmet içi eğitimlerin yanı sıra özel bir firmadan da kişiler arası iletişim, hassas gruplara mensup bireylerle iletişim, ilk yardım, hastalıklardan korunma ve iş güvenliği, yangın ve zararlı gazlardan korunma ve kişisel verilerin korunması gibi eğitimler aldığı belirtilmiştir.

C. Koruma Altında Bulunan Kişiler

15. Merkezin huzurevi yaşlı kapasitesi 20, özel bakım yaşlı kapasitesi ise 80 kişidir. Ziyaret tarihinde huzurevi bölümünde 12 kişi, özel bakım bölümünde 78 kişi olmak üzere Merkezde toplam 90 kişi kalmaktadır. Sakinlerin 62'si kadın ve 28'i erkektir. Merkez sakinlerinin yaş aralığının 70-85 arasında olduğu öğrenilmiştir.
16. İdare tarafından, Merkeze kabul işlemlerinin yaşlı bireyin kendisinin veya yakınının talebi üzerine yapılan görüşme sonrası karar verildiği ifade edilmiştir. Bu kapsamda talep edilen fiziki sağlık raporu ile zihinsel ve psikolojik sağlık raporunda; *"Merkez bakımından yararlanabilir, bulaşıcı hastalığı bulunmamaktadır ve alkol ve uyuşturucu bağımlılığı yoktur."* ibaresi arandığı belirtilmiştir. Merkeze kabul işleminin ardından sosyal inceleme raporu ve kuruluş kabul formu hazırlandığı, Merkezden ayrılma işleminin ise alacak/borç durumunun kontrolü yapıldıktan sonra çıkış bildirim formu düzenlenerek yapıldığı belirtilmiştir.
17. İdare, yaşlı bireylerin ücretsiz barınması için Merkez kapasitesinin %3'ü kadar kontenjan bulunduğunu, bu kapsamda yaşlı bireyin veya yakınının Balıkesir Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne veya Edremit İlçe Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğüne dilekçe ile başvuruda bulunduğu gelirden araştırması yapıldığını, araştırma sonrasında Valiliğin onayı ile tüm bakım hizmetlerinden ücretsiz olarak yararlanabildiğini ifade etmiştir. Bu kapsamda Merkezde ücretsiz olarak barındırılan üç yaşlı bireyin bulunduğu ve bu kişilere Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü tarafından aylık olarak harçlık verildiği bilgisi alınmıştır.
18. İdare tarafından şizofreni rahatsızlığı olan yaşlı bireylerin Merkeze kabul edilmediği belirtilmiştir. Merkezdeki sakinlerin genellikle Alzheimer hastası olduğu, zihinsel ve fiziksel yetersizliklerinin bulunduğu belirtilmiştir.
19. Merkezde tekerlekli sandalye kullanan 60 sakin olduğu öğrenilmiştir.

2 Özel Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım Merkezleri Yönetmeliği, m. 4/f *"Meslek elemanı: Kuruluşlarda çalışan sosyal çalışmacı, psikolog, tabip, fizyoterapist, diyetisyen ve hemşireyi"* ifade eder.

III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. Fiziksel Koşullar

20. Merkez; zemin ve giriş kat hariç olmak üzere dört kattan oluşmaktadır. Zemin katın idari işler için ayrıldığı görülmüştür. Giriş katta 12 oda, birinci katta 14 oda, ikinci katta 14 oda, üçüncü katta 11 oda olmak üzere sakinlere ayrılan toplam 51 oda bulunmaktadır. Odalar iki kişilik olup 20 metrekaredir. Merkezde katlar arası geçişlerin asansör ve merdiven aracılığıyla sağlandığı, her katta şifreli otomatik kapının yer aldığı ve kat merdivenlerinde tutunma barının olduğu görülmüştür.
21. Giriş katta bir odanın yaşlı bireylerin kitap okuma ve dini vecibelerini yerine getirmeleri için ayrıldığı görülmüştür.
22. Her katta ortak alan olup ayrıca giriş katta çoklu kullanım alanı ve dördüncü katta kapalı teras bulunduğu görülmüştür.
23. Merkezdeki ortak alanlarda televizyon, koltuk ve masaların olduğu, yaşlı bireylerin bu bölümlerde vakit geçirdiği gözlemlenmiştir.
24. Ziyaret Heyeti tarafından huzurevi bölümünün Merkezin giriş katında, özel bakım bölümünün ise diğer katlarda yer aldığı görülmüştür. İdare tarafından yaşlı bireylerin odalarının özel ve sağlık durumları ile yaş aralıkları dikkate alınarak belirlendiği, gerektiğinde oda değişikliği yapıldığı, odaların cinsiyete göre ayrıldığı, katlarda ise cinsiyet ayrımının bulunmadığı belirtilmiştir. Bununla birlikte evli olan çiftlerin aynı odada kaldıkları aktarılmıştır. Ziyaret esnasında da oda yerleşim durumlarının İdarenin açıklamalarına benzer şekilde olduğu gözlemlenmiştir.
25. Merkezde ziyaret edilen her odada bir banyo ve tuvaletin yer aldığı, kaydırmaz bandın bulunduğu ve odaların temiz olduğu gözlemlenmiştir. Odalarda iki adet korumalı ve/veya havalı yatak, iki adet giysi dolabı, bir adet şifonyer, iki adet komodin, bir adet ayakkabılık dolabı, bir adet buzdolabı, iki adet sandalye, bir adet masa, bir adet klima olduğu görülmüştür. İdare tarafından her yaşlı bireye ait iki adet nevresim takımı, iki adet yorgan, iki adet battaniye, iki adet yatak üstü alez olduğu ifade edilmiş; bu durum Ziyaret Heyeti tarafından da gözlemlenmiştir. İdare tarafından hastanın durumuna göre ayarlanabilir yatak kullanıldığı ve ayrıca 12 adet ayarlanabilir yatağın alınacağı ifade edilmiştir.
26. Ziyaret edilen bazı odaların yatak başlarında acil çağrı butonu olduğu, bazı odaların banyo veya tuvalet kısımlarında acil çağrı butonu olduğu görülmüş; bazı odalarda ise acil çağrı butonu bulunmadığı tespit edilmiştir. Butona basılması durumunda kattaki tabelaya uyarı düştüğü ve personel tarafından ilgili odaya gidildiği gözlemlenmiştir.
27. Her odada bir balkon bulunmakta olup balkondaki korkulukların kısa olduğu, bu durumun balkondan düşme veya intihar gibi olaylara imkân verebileceği değerlendirilmiştir.

28. İdare, Merkezde engellilere yönelik fiziki düzenlemelerin yapıldığını, bu kapsamda engelli rampalarının olduğunu, girişlerin engelli arabalarına göre düzenlendiğini ifade etmiş ve bu durum Ziyaret Heyeti tarafından da gözlemlenmiştir. Ancak İdare tarafından Merkezin, Türk Standartları Enstitüsü (TSE) Erişilebilirlik Belgesi bulunmadığı belirtilmiştir.
29. Merkezde ısınmanın jeotermal kaynaklar³ ile gerçekleştiği, ayrıca ortak kullanım alanları ve odalarda klimaların bulunduğu görülmüştür.
30. Merkez aydınlatma sisteminde lambaların kullanıldığı, bu aydınlatmanın okuma için yeterli olduğu ve odaların doğal ışık aldığı gözlemlenmiştir.
31. Merkez personeli tarafından odaların düzenli olarak havalandırıldığı ifade edilmiş ve Ziyaret Heyeti tarafından odaların havalandırıldığı gözlemlenmiştir.
32. Merkezde yangın alarm sisteminin ve yangın söndürme gereçlerinin bulunduğu görülmüştür. İdare tarafından, Merkezde yangın ve tahliye durumlarına ilişkin yılda bir kez tatbikat uygulandığı belirtilmiştir.
33. İdare tarafından Merkezde 24 saat soğuk ve sıcak suya erişimin mümkün olduğu ifade edilmiş, Ziyaret Heyeti tarafından yapılan kontrolde sıcak ve soğuk su imkânının bulunduğu görülmüştür. Görüşme yapılan sakinler de sıcak ve soğuk suya erişim konusunda herhangi bir sıkıntılarının olmadığını ifade etmiştir.
34. Merkez çamaşırhanesinde bir adet büyük yıkama makinesi, üç adet küçük yıkama makinesi ve bir adet kurutma makinesi olduğu görülmüştür. İdare tarafından sakinlerin çamaşır ve nevresimlerinin ayrı ayrı yıkandığı ve sonrasında odalarına yerleştirildiği ifade edilmiş; ziyaret esnasında da çamaşırların yıkandığı ve katlandığı görülmüştür.

B. İşkence ve Kötü Muamelenin Önlenmesi, Disiplin ve Şikâyet Mekanizmaları

35. Merkez ana giriş kapısı, bahçe, koridor başları, meslek elemanlarının odalarında ve diğer hizmet alanlarında güvenlik kameralarının bulunduğu görülmüştür. İdare tarafından kameraların 15 gün boyunca kayıt aldığı ifade edilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından kamera kayıtları geçmişe dönük olarak izlenmeye çalışılmış ancak kayıtlar açılmadığı için izlenememiştir.
36. Merkez evrak kayıt defteri incelenmiş ve gelen-giden evrakların düzenli olarak kaydedildiği tespit edilmiştir. İdari birimde, sakinlere ait dosyaların katlara ve cinsiyete göre tasnif edildiği gözlemlenmiştir. Ayrıca ilk kabul formları ve hasta bilgilerinin tam olarak işlendiği görülmüştür.
37. İdare tarafından, sakinlerin şikâyet ve taleplerinin günlük olarak yapılan vizitelerde ve kat ziyaretlerinde dinlenerek kayıt altına alındığı; diğer birimlerle görüşmeler yapılarak çözüme kavuşturulduğu ifade edilmiştir. Görüşme yapılan sakinler yönetim ve personelden memnun olduğunu ve herhangi bir şikâyetlerinin olmadığını ifade etmiştir.

3 Yerin derinliklerindeki kayalar içinde biriken ısı enerjisinin akışkanlarca taşınarak rezervuarlarda depolanmasıyla oluşmuş sıcak su, buhar ve kuru buhar jeotermal kaynak olarak ifade edilmektedir.

38. Merkezde, ziyaret tarihinde herhangi bir personel hakkında yürütülen soruşturma olmadığı öğrenilmiştir.
39. İdare tarafından, Merkezde genellikle organ yetmezliği ve kanser gibi sebeplerden kaynaklı vefatların yaşandığı aktarılmıştır. Şüpheli bir ölüm vakasına rastlanılmadığı için otopsi işlemine gerek duyulmadığı belirtilmiştir.

C. Sağlık, Bakım ve Psikososyal Servis Hizmetleri

40. Merkezde iki hekimin yarı zamanlı, dokuz hemşirenin gece nöbeti usulünde çalışarak sağlık hizmet sunduğu; gündüz vardiyasında her katın sorumlu hemşiresi olduğu İdare tarafından ifade edilmiştir. Bununla birlikte Merkeze haftada iki gün nörolog ve psikiyatrist geldiği belirtilmiştir.
41. Merkezde acil sağlık durumlarında öncelikle ilk müdahalenin sağlık personeli tarafından yapıldığı, duruma göre 112 acil servis ambulansının çağırıldığı, rutin sağlık randevuları için ise Merkez aracının kullanıldığı ifade edilmiştir. Ziyaret esnasında bir sakin için ambulans çağırıldığı gözlemlenmiştir.
42. Ziyaret Heyetinde yer alan hekim tarafından Merkezdeki acil çantası kontrol edilmiş; adrenalin, atropin gibi gerekli malzemelerin bulunduğu görülmüştür.
43. Merkezde kalan sakinlerin diş ve göz sağlığı için gezici ekiplerle iletişim kurulduğu, randevu alındığı ve tedavilerinin yapıldığı ifade edilmiştir.
44. İdare tarafından sakinlerin ilaçlarının eczaneler aracılığıyla temin edildiği, ilaçların sakinler adına haftalık olarak ayrıldığı ve kullanımlarının takip edildiği belirtilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından ilaçların sakinlerin adına göre kutularda haftalık olarak ayrıldığı görülmüştür.
45. Merkezde her katta ilaç dolaplarının olduğu, katta kalan yaşlı bireylere ait ilaçların tasnif edildiği ve sargı bezi, tansiyon aleti gibi sağlık ekipmanlarının bulunduğu görülmüştür. Ayrıca her katta ilaçların kullanımına ilişkin kayıt defterinin tutulmakta olduğu görülmüş, personelin ilaçların takibini bu şekilde yaptığı öğrenilmiştir.
46. Merkezde bir nazogastric tüplü⁴, üç perkütan endoskopik gastrostomi tüplü⁵ sakin kalmakta olup Heyet tarafından bu kişiler ziyaret edilmiştir. Heyette yer alan hekim tarafından bu kişilerin tedavilerinin tıbbi standartlara uygun olarak yürütüldüğü belirtilmiştir.
47. İdare tarafından biri ileri seviyede olmak üzere toplam yedi sakinin yatak yarasının mevcut olduğu, bu sakinlere havalı yatak tahsis edildiği, belirli aralıklarla yönlerinin çevrildiği ve pansumanlarının düzenli olarak yapıldığı ifade edilmiştir.

4 Çiğneme ve yutma zorluğu yaşayan hastaların beslenmesini sağlamak amacıyla burundan mideye kadar ilerletilen beslenme sondasıdır.

5 Ağız yoluyla gıda alamayan hastaların beslenmesini sağlamak amacıyla bir alternatif yol olarak karın duvarından geçirilen esnek bir tüpün mideye yerleştirilmesi işlemidir.

48. İdare tarafından sakinlerin sağlık durumlarının takibinin yapıldığı ifade edilmiş, kayıt defterlerinde de takibin yapıldığı görülmüştür. Bununla birlikte kilo takibinin yapılmadığı belirtilmiştir.
49. Merkezde mantar, uyuz gibi bulaşıcı hastalık taraması yapıldığı, vaka tespit edildiğinde tedavisinin yapıldığı belirtilmiştir. Bu kapsamda bulaşıcı hastalıkların yayılımını engellemek amaçlı ortak kullanım alanları başta olmak üzere Merkezde hijyen koşullarına dikkat edildiği ifade edilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından da Merkezin genel olarak temiz olduğu gözlemlenmiştir.
50. Merkezde psikososyal servis işlemlerinin sosyal hizmet uzmanı olan Merkez müdürü ile diğer sosyal hizmet uzmanı tarafından birlikte yürütüldüğü belirtilmiştir. Bu kapsamda yaşlı bireyin Merkeze kabul aşamasından ayrılış aşamasına kadar sosyal, psikolojik, çevresel ve iletişim durumları ile ilgilenildiği, yakınları ile görüşmesinin sağlandığı ifade edilmiştir.
51. Merkezde psikolojik rahatsızlıkları olan veya olabilecek sakinlerin tedavisinin öncelikle Merkeze gelen psikiyatrist ile görüşülerek yapıldığı; gerektiğinde Merkez dışı hizmetlerden de faydalanıldığı ifade edilmiştir.
52. İdare, Merkezdeki özel bakım sakinlerinin öz bakımlarının bakım personeli tarafından yapıldığını belirtmiştir. Huzurevi sakinlerinden sağlık durumu uygun olanların kendi banyosunu yapmak istediklerinde izin verildiği ifade edilmiştir. Görüşme yapılan huzurevi sakinleri de kendi banyolarını yapabildiklerini ve ihtiyaç olduğunda bakım personelerinden yardım aldıklarını belirtmişlerdir.

D. Beslenme

53. Merkezde yemekhane bulunduğu, yemeklerin sakinler ve personele yönelik hazırlandığı görülmüştür. İdare tarafından Merkez hekimi, başhemşire ve aşçının menüyü belirlediği, sakinlerin sağlık durumlarına göre yemeklerin hazırlandığı, numunelerin 72 saat saklandığı ifade edilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından numunelerin, numune dolabında saklandığı görülmüştür.
54. İdare, sakinlere günde üç öğün yemek verildiğini; ara öğünlerde ise meyve, çay, kurabiye, puding gibi yiyecek ve içeceklerin verildiğini belirtmiştir. Sakinlerin yemeklerini katlardaki ortak alanlarda yediği, personelin yardımcı olduğu görülmüştür. Ziyaret Heyeti tarafından da Merkezde çıkan öğle yemeği yenilmiş ve yemeklerin doyurucu olduğu gözlemlenmiştir.
55. İdare tarafından Merkezde kantin olmadığı, dışarıdan yiyecek ve içecek kabul edilmediği, ancak sakinin sevdiği bir yiyecek ve içecek varsa sağlık servisinin görüşü doğrultusunda izin verildiği ifade edilmiştir.
56. Merkezde artırılmış sistemden geçen şebeke suyu kullanıldığı, talep eden sakinlere dışarıdan içme suyu temin edildiği ifade edilmiş; bazı odalarda pet şişe suların olduğu görülmüştür.

E. Faaliyetler ve Günlük Yaşam

57. Ortak alanlarda çeşitli konularda dergi ve romanların yer aldığı kitaplıkların bulunduğu görülmüştür.
58. Merkezin ortak alanlarındaki duvarlarda nostaljik film afişleri, posterler, doğa resimli tabloların asılı olduğu görülmüştür.
59. İdare tarafından Merkezin ortak alanlarında ve kapalı ön bahçede tavla, dama, satranç gibi oyunların oynandığı, sakinlerin el işi becerilerini artırmaya yönelik oyun hamurları gibi etkinlikler yapıldığı belirtilmiştir. Ziyaret esnasında her katta müzik dinletisi olduğu gözlemlenmiş; İdare tarafından belirli aralıklarla bahçede bağlama dinletisi de yapıldığı ifade edilmiştir.
60. İdare tarafından, Edremit Halk Eğitim Merkezi aracılığıyla sonbahar ve kış aylarında boyama ve el sanatları kurslarının yapıldığı; ilkbahar ve yaz aylarında ise çevre gezileri, piknik ve müzik eğlenceleri yapıldığı ifade edilmiştir. Ayrıca meslek elemanları tarafından haftada 3-4 gün sabah saatlerinde sakinlere basit sportif hareketler yaptırıldığı eklenmiştir.

F. Dış Dünya ile İletişim, Ziyaret ve Ailelerle Etkileşim

61. İdare tarafından, Merkez dışından gelen ziyaretçilerin genellikle sakinlerin yakınları olduğu, haftanın yedi günü saat 10.00 ile 16.30 arasında, bir saati geçmemek üzere görüşmelerin yapıldığı ifade edilmiştir. Ayrıca huzurevi sakinlerinin ayda bir hafta izinli olarak evlerine gidebildiği belirtilmiştir. Ziyaret esnasında ise sakinlerin yakınları ile görüşmeler yaptığı gözlemlenmiştir.
62. Merkezde sağlık durumu uygun olanların cep telefonu kullanabildikleri İdarece ifade edilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından huzurevi sakinlerinden bazılarının cep telefonu kullandığı gözlemlenmiştir. Ayrıca Merkezdeki telefon aracılığıyla talep edildiğinde görüntülü görüşme yapılabildiği aktarılmıştır.

IV. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

63. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Merkez tarafından, Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmış, sakinlerle izole görüşmeler yapabilmesi için gerekli önlemler alınmış ve gerekli bilgi ve belgelere erişim vakitlice sağlanmıştır. Bu çerçevede, Merkez İdaresi ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Tavsiyeler

1. Merkez İdaresine Yönelik Tavsiyeler

64. Acil çağrı butonu olmayan oda ve tuvalet/banyolara buton konulması,

65. Kısa balkon korkuluklarının herhangi bir olumsuz duruma sebebiyet vermesini engellemek için gerekli önlemlerin alınması,
66. Erişilebilirliğe yönelik fiziki düzenlemelerin yapıldığı belirtilen Merkez binası için TSE Erişilebilirlik Belgesinin alınması konusunda gerekli işlemlerin yapılması,
67. Merkezdeki güvenlik kameralarının geçmişe yönelik kayıtlarının izlenebilmesi için gerekli çalışmaların yapılması,
68. Merkez sakinlerinin kilo takiplerinin yapılması,
hususları tavsiye edilmektedir.

GAZİANTEP HUZUREVİ YAŞLI
BAKIM ve REHABİLİTASYON
MERKEZİ

ZİYARETİ RAPORU

2024/37

KISALTMALAR

m²

Metrekare

OPCAT

İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol

TİHEK

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu

TSE

Türk Standartları Enstitüsü

UÖM

Ulusal Önleme Mekanizması

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın 1'inci maddesine göre Protokol'ün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 21/2/2001 tarihli ve 24325 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Huzurevleri ve Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği'nin 4'üncü maddesinde; huzurevleri *"60 yaş ve üzerindeki yaşlı kişileri huzurlu bir ortamda korumak, bakmak ve bu kişilerin sosyal ve psikolojik gereksinimlerini karşılamak amacıyla kurulan yatılı sosyal hizmet kuruluşları"*; yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezleri ise *"Yaşlı kişilerin yaşamlarını sağlık, huzur ve güven içinde sürdürmelerini amacıyla, kendi kendilerini idare edebilecek şekilde rehabilitasyonlarının sağlandığı, tedavisi mümkün olmayanların ise sürekli olarak özel bakım altına alındığı yatılı sosyal hizmet kuruluşları"* olarak tanımlanmıştır.
5. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda huzurevi, yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezlerine ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanı kapsamındadır.
6. Anılan görevin icrası kapsamında 21/11/2023 tarihinde Gaziantep Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezine¹ habersiz bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ... ve ... ile Kurumumuzun talebi üzerine görevlendirilen Hekim ... ve Psikolog ... yer almıştır.

1 Bundan sonra kısaca Merkez olarak ifade edilecektir.

7. Ziyaret, Merkez İdaresi ile yapılan ön görüşme ile başlamıştır. Görüşmede Ziyaret Heyeti tarafından UÖM ile ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiştir. İdareden Merkezde kalan sakinler, Merkezin günlük işleyişi ve personel hakkında genel bilgiler alınmıştır. Sonrasında Ziyaret Heyeti tarafından sakinlerin kaldıkları odalar incelenmiş; daha sonra yemekhane, çamaşırhane ve diğer ortak alanlar ziyaret edilmiştir. İletişim kurulabilecek durumda olan sakinlerle personel olmadan özel görüşmeler yapılmış, sakinlere ziyaretin amacı hakkında bilgi verilmiş, sakinlerden memnun oldukları ve olmadıkları hususlar hakkında bilgi alınmıştır. Tüm görüşmelerin ardından Merkez İdaresi ile kapanış toplantısı yapılmış, ziyaret sonrası hazırlanacak raporun Merkez İdaresi ve diğer ilgili makamlar ile paylaşılarak tavsiyelerin Kurumumuz tarafından takip edileceği ve takip ziyareti yapılabileceği bilgisi verilmiş, ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret tamamlanmıştır.
8. Bu rapor, 22/9/2022 tarihli ve 2022/662 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu kararı ve Başkanlık Makamınının 14/11/2023 tarihli ve 29156 sayılı oluruna istinaden 21/11/2023 tarihinde Gaziantep Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezine gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. GENEL BİLGİLER

A. Merkez Hakkında Genel Bilgiler

9. Merkez 1986 yılında kurulmuş, 2017 yılında ise Şahinbey İlçesi Gerciğin Mahallesiindeki yeni binasına taşınmıştır. Şehir merkezine 20 kilometre mesafede bulunan Merkez, 13.043 m²'lik açık alan üzerine inşa edilmiş olup 9000 m²'lik kapalı alana sahiptir.
10. Şehir merkezine uzak olduğu gözlenen Merkezin önünde otobüs durağı olduğu görülmüş, otobüsün 07.55-19.35 saatleri arasında 70 dakikada bir geldiği öğrenilmiştir. Hem görüşme sağlanan sakinler hem de Merkez personeli tarafından otobüs sayısının az olmasından ve şehir merkezinden huzurevine gelen son otobüsün hareket saati olan 18.25'in erken olmasından şikâyet edilmiştir. Konuya ilişkin Merkez tarafından Gaziantep Büyükşehir Belediyesiyle gerekli yazışmaların yapılması talepli Gaziantep Valiliğiyle yapılan yazışma görülmüştür.
11. Merkezin bulunduğu Gaziantep ili de 6 Şubat 2023 depremlerinden etkilenmiş, neticesinde Merkez binasının hasar derecesi bakımından "hafif hasarlı" olarak değerlendirildiği ifade edilmiştir.
12. İdare tarafından, engelli bireylere yönelik fiziki düzenlemelerin yapıldığı belirtilen Merkezin Türk Standartları Enstitüsü (TSE) Erişilebilirlik Belgesi bulunmadığı öğrenilmiştir.

B. Merkez Personeli

13. Ziyaret tarihinde Merkezde toplam 66 personel görev yapmaktadır. Merkez personeli; meslek elemanları (fizyoterapist, psikolog, sosyal çalışmacı, diyetisyen, hemşire), bakım personeli ve temizlik personeli olarak sınıflandırılmakta olup dağılımları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

ÜN VAN	SAYI	CİNSİYET	EĞİTİM DÜZEYİ
Müdür Vekili	1	Erkek	Lisans
Müdür Yardımcısı	2	Erkek	Lisans
Fizyoterapist	1	Kadın	Lisans
Diyetisyen	1	Erkek	Lisans
Hemşire	1	Erkek	Lisans
Psikolog	2	1 Kadın 1 Erkek	Lisans
Sosyal Hizmet Uzmanı	1	Kadın	Lisans
Din Görevlisi	1	Erkek	Lisans
Sağlık Memuru	3	1 Kadın 2 Erkek	1 Lisans 1 Ön Lisans
Yurt Yönetim Memuru	2	1 Kadın 1 Erkek	Lisans
Bilgisayar İşletmeni	2	Erkek	Lisans
Danışma Yönlendirme Memuru	1	Erkek	Lisans
Memur	1	Kadın	Ön Lisans
Destek Personeli	2	Kadın	Lise
Hizmetli	4	Erkek	1 Ön Lisans 2 Lise 1 İlkokul
Yaşlı Bakım Personeli	25	10 Kadın 15 Erkek	3 Lisans 1 Ön Lisans 18 Lise 3 İlkokul
Berber	1	Erkek	Lise
Terzi	1	Kadın	İlkokul
Temizlik Personeli	8	4 Kadın 4 Erkek	Lise
Güvenlik Personeli	4	Erkek	1 Ön Lisans 3 Lise
Kaloriferci	2	Erkek	İlkokul
TOPLAM	66	23 Kadın 43 Erkek	7 İlkokul 34 Lise 6 Ön Lisans 19 Lisans

14. Sağlık personeli dışındaki meslek elemanlarının sabah 08.00 ve akşam 17.00 şeklinde gündüz vardiyasıyla çalıştığı; sağlık personelinin ise 08.00-17.00 saatleri arasında 2 kişi ve 17.00-08.00 saatleri arasında ise 1 kişi nöbetçi kalacak şekilde görev yaptığı öğrenilmiştir. Yine meslek elemanlarının da Merkezde her gece 1 kişi olacak şekilde, nöbetçi amir olarak çalıştıkları belirtilmiştir. Merkezde çalışan meslek elemanı sayısının yeterli olduğu ifade edilmiştir.

15. Merkezdeki bakım personelinin ise üç vardiya şeklinde çalıştığı² ve rotasyona tabi olduğu beyan edilmiştir.
16. Merkezde görev yapmakta olan temizlik personelinin ise tek vardiya şeklinde; 07.00-15.00 saatleri arasında çalıştığı dile getirilmiştir.
17. Merkez personeline yönelik düzenlenen hizmet içi eğitimler ve katılımcı sayısı aşağıdaki tabloda gösterilmiş olup eğitimler arasında işkence ve kötü muamele yasağı başlığı bulunmamaktadır:

Sıra No	Eğitim Konusu	Katılımcı Sayısı
1	Afet Anında Yapılacak Davranışlar İnsan Hakları	50
2	Bakım Standartlarının Önemi	55
3	Bulaşıcı Hastalıklardan Korunma Yolları	55
4	İnsan Hakları	55
5	Kişiler Arası İletişim	45
6	Sağlıklı Beslenme	50
7	Temizlik ve Hijyen	55
8	Yangın ve İlk Müdahale Eğitimi	50
9	Yaşlılar ile Etkili ve Doğru İletişim	55

C. Koruma Altına Alınan Kişiler

18. Merkez, 60 yaş ve üzerindeki bireylere hizmet vermektedir. Başvuruların, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı il müdürlükleri, sosyal hizmet merkezleri veya kolluk kuvvetleri aracılığıyla yapıldığı ve yaşlı bireylerin başvuru sırasına göre Merkeze kabul edildiği ifade edilmiştir.
19. Merkeze kabulde sosyal inceleme raporu dayanak alınarak kanunen bakmakla yükümlü kimsesi olmayan, sosyal güvenlik kuruluşlarından emekli, dul ve yetim aylığı almayan, yapılacak araştırmalar sonucunda adına kayıtlı menkul ve gayrimenkulü bulunmayan ya da adına kayıtlı gayrimenkulü olup da sağladığı gelirle yaşamını sürdüremeyeceğinin saptanması sonucunda yoksulluk belgesi düzenlenen yaşlılar ile kanunen bakmakla yükümlü kimsesi olup da yükümlülerin ekonomik gücünün yeterli olmadığı saptanan yaşlılar ücretsiz, ekonomik gücü yeterli olup da sosyal yoksunluk içinde bulunan yaşlılar ise ücretli olarak kabul edilmektedir.
20. Merkez personeli tarafından Merkezde kendi ihtiyacını karşılayabilen ve kendi ihtiyacını karşılayamayan (özel bakım) olmak üzere 2 grup yaşlı bireye hizmet verildiği bilgisi verilmiştir.
21. Ziyaret tarihinde huzurevi bölümünde 57 kişi, özel bakım bölümünde 52 kişi olmak üzere Merkezde toplam 109 sakin kalmaktadır. Sakinlerin 44'ü kadın ve 65'i erkek olup ziyaret tarihinde Merkezde 73'ü ücretli, 36'sı ise ücretsiz olarak konaklamaktadır. Ziyaret tarihinde Merkezdeki sakinlerin yaş ve cinsiyet dağılımları aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

2 Bakım personelinin vardiya saatlerinin 07.00-15.00, 15.00-23.00 ve 23.00-07.00 şeklinde olduğu öğrenilmiştir.

Yaş Aralığı	Kadın	Erkek
60-70 yaş aralığı	9	18
71-80 yaş aralığı	10	31
81-90 yaş aralığı	21	14
91-100 yaş aralığı	4	2
TOPLAM	44	65

22. Ziyaret tarihinde Merkez'de yabancı uyruklu³ 1 sakin bulunmaktadır.
23. Merkezde 1 evli çift bulunduğu ve bu sakinlerin aynı odada kaldığı belirtilmiştir.
24. Ziyaret tarihinde Merkezde fiziksel engelli 4 erkek ve 3 kadın sakin bulunduğu; 1 sakinin akülü sandalye ile mobilize olduğu, diğer sakinlerin ise yatağa bağımlı halde bulunduğu öğrenilmiştir.

III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. Fiziksel Koşullar

25. Bodrum katı ve giriş kat hariç olmak üzere 2 kattan oluşan Merkezin kapasitesinin 112 kişi olduğu öğrenilmiştir. Merkez genelinde her biri 23 m²'lik alana sahip tek kişi kapasiteli 32 adet ve 35 m² büyüklüğünde iki kişi kapasiteli 40 adet oda bulunmaktadır.
26. Merkezin bodrum katında muhasebe birimi, terzi, berber, arşiv, ambar, teknik servis, çamaşırhane, bocce oyun sahası ve personel giyinme odaları bulunmaktadır.
27. Kurumun girişi düz zemin şeklinde olup engelli bireylerin erişimine uygundur. Giriş katta idari birimlerin yanı sıra konferans salonu, mescit, muayene odası ve erkek özel bakım bölümü yer almaktadır.
28. Merkezin birinci katında sosyal servis birimi, sağlık servisi birimi, revir, diyetisyen, nöbetçi amir odası, huzurevi erkek ve huzurevi kadın bölümü ile kadın özel bakım bölümü bulunmaktadır. Bu katta ayrıca içerisinde mutfak dolapları, ocaklı fırın, mutfak tezgâhı ve evyesinin bulunduğu balkonlu bir ortak mutfak vardır. Görevli personel tarafından buranın kullanılmadığı ve yakın zamanda depoya dönüştürüleceği bilgisi verilmiş; diğer katlarda ise bu tarz bir mutfak alanının olmadığı gözlenmiştir. Merkezin en üst katında ise yemekhane, fizik tedavi birimi ve erkek huzurevi bölümü bulunmaktadır.
29. Merkezde her katta, koridorları birbirine bağlayan noktada 1 ortak alan bulunmaktadır. Oturma grupları ile çevrelenen ortak alanlarda, içinde çeşitli kitapların bulunduğu kitaplıkların da olduğu görülmüştür.
30. Merkezde sigara içen sakinler için ayrı alan bulunmamaktadır. Görevli personel tarafından Merkez içerisinde sigara içilmesinin yasak olduğu; Merkezin bahçesinde ya da odaların balkonlarında içildiği dile getirilmiştir.

3 Söz konusu Merkez sakini, Suriye uyruklu olup özel bakım bölümünde bulunmaktadır.

31. Huzurevi ile bakım ve rehabilitasyon bölümlerinden müteşekkil Merkezde, bölümlerdeki erkek ve kadın sakinler farklı koridorlarda kalmaktadır. İdare tarafından sakinlerin odalarının özel ve sağlık durumları ile yaş aralıkları dikkate alınarak belirlendiği, gerektiğinde oda değişikliği yapıldığı, odaların cinsiyete göre ayrıldığı, katlarda ise cinsiyet ayrımının bulunmadığı belirtilmiştir.
32. Huzurevi bölümündeki odalarda kişi sayısı kadar bazalı yatak, plastik sandalye, ofis tipi sandalye, elbise dolabı, etajer ile televizyon, mini buzdolabı, sehpa, plastik masa bulunduğu gözlenmiştir. Odalarda ayrı bir bölümde teşekkül ettirilen; lavabo, duş alanı ve alafranga tarzda tuvalet ile tuvaletin yanında dikey ve yatay şekilde monte edilmiş tutunma barları olduğu görülmüş ancak duş kısmında tutunma barlarının olmadığı tespit edilmiştir. Yine ziyaret edilen odalardan bazılarındaki tutunma barlarının vidalarının gevşediği ve odalardaki elbise dolaplarının da sabitlenmemiş olduğu gözlemlenmiştir.
33. Özel bakım bölümündeki odalarda ise; hasta yatağı, televizyon, mini buzdolabı, ayarlanabilir hasta yemek masası ile elbise dolabı ve ayrı bir bölümde; alafranga tarzda tuvalet, lavabo ve duş bölümü bulunduğu görülmüştür. Tuvalet ile duş alanlarında, dikey ve yatay şekildeki tutunma barları duvara monte edilmiştir. Özel bakım hastalarının bazılarının normal yatakta yattığı, kendi kendine hareket edemeyen sakinler için ise havalı yatak kullanıldığı görülmüştür.
34. Giriş katında yer alan erkek özel bakım bölümü dışında kalan tüm odalarda balkon bulunmaktadır. Merkez personeli tarafından bazı sakinlerin odasında bulunan balkonlara, sakinlerin ilgilenmesi ve bu yolla hareketliliklerinin artırılması için çiçekli bitkilerin konulduğu ifade edilmiştir.
35. Merkezde huzurevi bölümündeki bazı odalarda mutfak dolapları, tezgâh, evye ve musluktan oluşan bir mutfak bölümünün bulunduğu, bazılarında olmadığı, özel bakım bölümünde ise odaların hiçbirinde mutfak alanının bulunmadığı görülmüştür.
36. Merkezde, meslek elemanları ve idari personel odaları ile yemekhane, mescit gibi ortak alanların girişinde yer alan isimliklerde görme engelli bireyler için Braille alfabesiyle de yazıların bulunduğu görülmüştür.
37. Merkezde katlar arası geçişlerin asansör ve merdiven aracılığıyla sağlandığı, kat merdivenlerinde tutunma barının olduğu görülmüştür. Merdivenlerin başında ve sonunda görme engelli bireyler için hissedilebilir zemin kaplaması yapılmış ancak kaygan zemin şeklindeki merdivenlerde kaydırmaz bant uygulamasının bulunmadığı tespit edilmiştir.
38. Merkezde 3 asansör bulunduğu ancak ziyaret tarihinde bunlardan yalnızca birinin çalışır vaziyette olduğu görülmüştür. Son görüşmede, Merkez İdaresi tarafından tek asansörün yeterli olduğu, herhangi bir sıra oluşmadığı ifade edilmiştir. Konuya ilişkin Merkezde kalan sakinlerden de herhangi bir şikâyet alınmamıştır. Çalışır durumdaki asansörün 20 kişilik kapasiteye sahip ve sedyenin de rahatlıkla girebileceği şekilde geniş olduğu; bu asansörle Merkezdeki tüm katlara erişim sağlanabildiği gözlenmiştir.

39. Merkezdeki odalarda acil çağrı butonu bulunmamaktadır. Durum, son görüşme esnasında Merkez İdaresine bildirilmiş, Merkez Müdürü konuya ilişkin yazışmaların yapıldığını ifade etmiştir. Ziyaret tarihinde söz konusu yazışma evrakı talep edilmiş; en son yazışmanın Gaziantep Valiliği Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ile 12/7/2019 tarihinde yapıldığı tespit edilmiştir.
40. Merkezde gece görüş özelliğine sahip toplam 35 adet kamera bulunmaktadır. Kamera kaydı görüntülerinin müdür odası, nöbetçi amir odası ve güvenlik görevlisi odasından izlenebildiği ve geriye dönük olarak 3 ay süresince saklanabildiği ifade edilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından müdür odasında kamera kayıtları geçmişe dönük olarak izlenmiş ve kameraların, sakinlerin odalarının içini ve özel yaşam alanlarını görüntülemediği anlaşılmıştır. Kayıtların, ziyaret tarihinden geriye doğru en son 24 Ağustos tarihine kadar izlenebildiği dolayısıyla da kamera kaydı görüntülerinin yaklaşık 90 güne kadar saklanabildiği görülmüştür.
41. Merkez genelinde huzurevi bölümündeki bazı odalarda elektrikli şofben bulunduğu ve bu odalarda sürekli olarak sıcak suya erişim olduğu görülmüştür. Görevli personel tarafından şofbenlerin, odada kalan sakinin isteği doğrultusunda ve bedeli ilgili sakinden tahsil edilmek suretiyle taktırıldığı ifade edilmiştir.
42. Huzurevi bölümündeki bazı odalarda ve özel bakım bölümündeki odaların hiçbirinde şofben bulunmamaktadır. Şofbenin bulunmadığı odalarda, salı ve perşembe olmak üzere haftada iki gün; sadece sabah saatlerinde sıcak suya erişim olduğu, geri kalan günlerde ise sıcak suyun akmadığı Merkezde kalan sakinlerce dile getirilmiş, sıcak suyun verilme sıklığı ve süresinin artırılması talep edilmiştir.
43. Ziyaret tarihinin salı gününe denk gelmesi dolayısıyla Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede sıcak suyun aktığı görülmüştür. Durum, son görüşme esnasında Merkez İdaresine de sorulmuş, her hafta salı ve perşembe günleri, sıcak su kazanına her zamankinden daha fazla kömür atılarak sıcak suyun elde edildiği ve sakinlerin banyo yapabilmesi için odalara verildiği belirtilmiştir.
44. Temizlik personeli tarafından sakinlerin odalarının her gün temizlendiği ve çöplerin alındığı belirtilmiştir. Ziyaret tarihinde de Merkezin genel itibarıyla temiz olduğu görülmüş, görüşme sağlanan sakinler tarafından da Merkezin temizliğine ilişkin herhangi bir şikâyette bulunulmamıştır.
45. Merkezde içerisinde 3 adet çamaşır makinesi⁴ ile 3 adet kurutma makinesi⁵ ve 1 adet çarşaf ütüleme makinesi bulunan bir çamaşırhane mevcuttur. Gerek Merkezde kalan sakinlerle gerekse görevli personelle yapılan görüşmelerde, Merkezde bulunan çamaşırhanenin ücretsiz olduğu; sakinlerin çamaşır ve nevresimlerinin ayrı ayrı ve haftalık olarak yıkandığı, özel bakım hastalarının çamaşır ve nevresimlerinin ise kirlenmesi durumunda hemen yıkandığı ve sonrasında odalarına yerleştirildiği veya temizleriyle değiştirildiği öğrenilmiştir.

4 2 adet ev tipi, 1 adet sanayi tipi

5 1 adet ev tipi, 2 adet sanayi tipi

46. Merkez genelinde koridorlarda ve yemekhanede duvara monte şekilde, dirsek temaslı dezenfektan aparatlarının bulunduğu ve içlerinin dolu olduğu görülmüştür.
47. Merkezde odalardaki pencereler sayesinde odaların havadar ve aydınlık olduğu görülmüştür. Gece ise koridorda yer alan lambalar ve özel bakım bölümündeki hastaların yataklarının başında, duvara monte şekilde bulunan gece lambalarının her zaman açık bırakıldığı ve Merkez genelinde oda kapılarının kilitlenmesinin yasak olduğu dile getirilmiştir.
48. Merkezde jeneratör bulunmaktadır. Ziyaret esnasında elektrikler kesilmiş ve jeneratörün çok kısa bir süre içerisinde devreye girdiği gözlenmiştir.
49. Merkezde ısınma, kömür kazanıyla çalışan kalorifer petekleri aracılığıyla sağlanmaktadır. Görüşülen sakinlerce Merkezde kaloriferlerin gece-gündüz yandığı ve ısınma konusunda herhangi bir sorun yaşamadıkları dile getirilmiştir.
50. Merkez kanalizasyon gideri için foseptik tank kullanmaktadır. Ziyaret tarihinde söz konusu tankın taşıdığı ve pis suyun, Merkezin bitişiğinde yer alan boş arsada biriktiği gözlenmiştir. Kaldığı odanın cephesi bu arsayı gören sakinler tarafından, ziyaret tarihinin kış mevsiminde ve havanın soğuk olması nedeniyle hâlihazırda sorun olmadığı ancak yazın, foseptik deponun taşıdığı zamanlarda odalarında çok fazla karasinek ve sivrisinek olduğu dile getirilmiştir.
51. Merkez koridorlarında tavana sabitlenmiş elektrikli sinek öldürücüler mevcuttur. Buna ek olarak Ziyaret Heyetiyle paylaşılan evraktan, Merkezin kapalı ve açık alanlarında her ay düzenli olarak haşere ve kemirgene karşı ilaçlama yapıldığı anlaşılmıştır.
52. Koridorlarda yangın söndürme tüplerinin ve yangın hortumlarını içerir şekilde yangın dolaplarının bulunduğu, ayrıca sakinlerin kaldığı odalar da dâhil olmak üzere Merkez genelinde yangın sensörlerinin olduğu görülmüştür.
53. Merkezin, sakinleri dışarı aktivitelerine götürmek ve hastane randevularına kendi gidemeyecek durumda olan sakinleri sevk etmek amacıyla kullandığı 1 servis aracı bulunmaktadır.

B. Yönetim, Personelin Tutumu ve Şikâyet Prosedürleri

54. Merkez İdaresince Merkezde kalan sakinlerin şikâyet ve taleplerinin günlük olarak yapılan oda ve kat ziyaretlerinde edinildiği, diğer birimlerle görüşmeler yapılarak çözüme kavuşturulduğu, şikâyet ve taleplerin genel itibarıyla oda değişikliği, yemek, harçlık, telefon ile görüşme veya ilaçlar konusunda olduğu belirtilmiştir.
55. Merkezde 1 adet "Dilek, İstek ve Şikâyet Kutusu" olduğu görülmüş, görevli personel tarafından kutunun anahtarının yalnızca Gaziantep Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü görevlilerinde bulunduğu ve ortalama 6 ayda bir İl Müdürlüğünden gelen ekiplerce kutunun açılarak kontrol edildiği, içerisinden çıkanların "Dilek-Şikâyet Defteri"ne kaydedildiği ve çıkan dilekçelerin ivedilikle işleme koyulduğu ancak 2023 yılında kutunun kontrol edilmediği ifade edilmiştir.
56. Merkezdeki vefat sayılarının yıllara göre dağılımı aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Yıl	Vefat Sayıları
2018	12
2019	18
2020	30
2021	25
2022	30
Toplam	115

57. Merkezde 2023 yılının başından ziyaret tarihine kadar olan süreçte ise 16 sakinin vefat ettiği öğrenilmiştir. Ziyaret esnasında incelenen belgelerden; vefatların çoğunlukla doğal ölüm, COVID-19 veya diğer (bulaşıcı olmayan hastalık vs.) nedenlerden kaynaklandığı görülmüştür.
58. Vefat eden ve ölümü adli olay olarak kayıtlara geçen 1 sakin bulunmaktadır. Vakaya ilişkin öncelikle Merkezde tutulan tutanak incelenmiş olup ardından Gaziantep Cumhuriyet Başsavcılığından bilgi talebinde bulunulmuştur. Savcılıktan edinilen bilgiye göre; 2022 yılında yaşanan olaya ilişkin soruşturmanın devamını gerektirir şüpheli bir durumun bulunmadığı anlaşılmış ve 2023/...sayılı karar ile kovuşturmanın yapılmasına yer olmadığına dair karar verilmiştir.
59. Merkezde vefat eden olması durumunda her hâlükârda 112 Acil Çağrı Merkezi'nin arandığı, cenaze hizmetlerine ve sakinin yakınlarına haber verildiği, ardından müteveffanın kaldığı odanın müdür veya müdür yardımcısı (1 idari çalışan), 1 meslek elemanı ve 1 bakım personeli olmak üzere 3 personel tarafından incelenerek eşya tespit tutanağı düzenlendiği ifade edilmiş olup sürecin mevzuata⁶ uygun şekilde yürütüldüğü anlaşılmıştır.
60. Kamera kaydı görüntülerinin incelenmesi esnasında, Merkezde kalan özel bakım hastalarının bulunduğu alanlara özellikle dikkat edilmiş ve rastgele seçim usulüyle belirlenen tarihlerde gece nöbetçi bakım personelinin bu bölümde kalan sakinleri ortalama yarım saatte bir kontrol

6 Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği'nin "Yaşlının vefatında yapılacak işler" başlıklı 60'ncı maddesine göre "Vefat eden yaşlıya ilişkin olarak yapılacak işler aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir.

a) Ölüm raporu düzenlenir.

b) Vefat eden yaşlının üzerinde, odasında, emanet kasasında, emanet eşya deposunda bulunan para, mücevher ve kıymetli kâğıtları ile kişisel eşyaları müdür yardımcısı, sosyal çalışmacı, psikolog, hemşire ve ayniyat saymanı olarak görev yapan personel arasından oluşturulan üç kişilik bir heyet aracılığıyla saptanarak, tutanağa bağlanır.

c) İlgili Sulh Hukuk Hâkimliğine yaşlının kimlik belge örneği, var olan yakınlarının isim ve adresleri, eşya saptama tutanağı ve bulunuyor ise vasiyetnamesinin eklendiği bir yazı ile bildirilir. Tereke tespitine gelen heyete, eşyalar teslim edilir.

d) Vefat eden yaşlının yakınlarına haber verilir ve cenaze teslim edilir.

e) Yakınları bulunmayan ya da yakınları cenazeyi kaldıracak durumda olmayanların cenazeleri teçhiz, tekfin ve defin işleri usulünce yapılır.

f) Tıbbi ve adli sakinleri olan cenazenin, yakınlarına teslimi mer'i usullere göre yapılır.

g) Kuruluşta vefat eden yaşlının nüfus cüzdanının aslı yoksa örneği iştirilerek, düzenlenen ölüm tutanağı on gün içinde yerel nüfus idaresine gönderilir.

h) Sağlığında yazılı ve imzalı olarak kuruluşa bağışladığını bildirdiği eşyalar hariç, vefat eden yaşlının hiçbir eşyası, kuruluş müdürlüğüne alıkonulamaz.

ı) Hastanede ya da izinli iken vefat eden yaşlılar için düzenlenmiş ölüm raporu sağlanarak, dosyasında saklanır.

Kuruluşta var olan eşyaları için, gerekli işlem yapılır."

ettikleri tespit edilmiş, görüntülerde herhangi bir işkence veya kötü muamele bulgusuna rastlanılmamıştır.

61. Ziyaret tarihinde, sakinlere kötü muamele sebebiyle hakkında adli veya idari soruşturma yürütülmekte olan herhangi bir personel bulunmadığı bilgisi edinilmiştir.
62. Huzurevi bölümündeki Merkez sakinleri tarafından Merkez personeliyle rahatlıkla iletişim kurabildikleri, herhangi bir ihtiyaçları olması halinde bakım personeli, meslek elemanı veya doğrudan Merkez Müdürüyle konuşabildikleri ve sorunlarının kısa süre içerisinde çözüme kavuşturulduğu ifade edilmiştir. İletişim kurulabilen özel bakım bölümünde kalan sakinler tarafından da bakım personellerine seslenerek ihtiyaçlarını dile getirdikleri ve personelden memnun oldukları beyan edilmiştir.
63. 2023 yılında Merkez sakinlerinden 4 kişinin uyarı cezası, 1 kişinin oda değişikliği cezası, 1 kişinin ise kuruluş değiştirme cezası aldığı öğrenilmiştir. Raporun yazım sürecinde gelen bilgi-belgeden; kuruluş değiştirme cezası⁷ alan sakinin, Merkezde kalan diğer bir sakinle kavga etmesi neticesinde olaya ilişkin psikososyal servis tarafından durum değerlendirme raporunun hazırlandığı, Vaka Değerlendirme ve Tartışma Toplantısı yapıldığı ve Merkez Disiplin Kurulu tarafından oy birliğiyle "kuruluş değiştirme" cezasının verildiği görülmüştür.

C. Beslenme

64. Ziyaret tarihinde Merkezde aşçı, aşçı yardımcısı, bulaşıkçı ve garson olmak üzere alt işveren (taşeron) firmaya bağlı 7 personelin çalıştığı öğrenilmiştir. Temin edilen malzemelerin Merkez kabul komisyonu tarafından kontrol edilerek alındığı, yemeklerin Merkezde pişirildiği bilgisi verilmiştir.
65. Merkezde sakinlere 3 ana öğün ve 2 ara öğün yemek verildiği ifade edilmiş, en üst katta bulunan yemekhanenin kendi ihtiyacını giderebilen huzurevi bölümündeki sakinler ve personel tarafından ortak kullanıldığı görülmüştür.
66. Yemekhanenin genel olarak temiz, aydınlık ve düzenli olduğu, havalandırmanın pencereler ve tavan klimaları aracılığıyla sağlandığı gözlenmiştir.
67. Duvarla yemekhaneden ayrılan mutfak bölümünde 2 soğuk hava deposu olduğu, depolardan birinde taze sebze ve meyvelerin tutulduğu, diğerinde ise et ve süt gibi hayvansal gıdaların muhafaza edildiği görülmüştür. Ziyaret Heyeti tarafından soğuk hava depolarında yapılan incelemede son tüketim tarihi geçen herhangi bir ürüne rastlanılmamıştır.
68. Kuru gıda deposunun ise yemekhanenin hemen dışında ayrı bir kilitli oda şeklinde teşekkül ettirildiği, kuru bakliyat, sıvıyağ, çay, şeker gibi ürünlerin paketlerinde ve yerden yüksek şekilde

7 Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği'nin "Kuruluş değiştirme" başlıklı 77'nci maddesine göre "Yaşlının kendi isteği dışında bir başka kuruluşa gönderilmesidir. Kuruluş değiştirmeyi gerektiren fiil ve haller aşağıda belirtilmiştir.
a) Oda, kat ve blok değiştirmeyi gerektiren fiil ve halleri bir kez daha tekrarlamak ve yapılan mesleki çalışmalar sonucu olumlu gelişme sağlanamamak,
b) Yaşlı ve personele fiziki saldırıda bulunmak."

konumlandırılan raflarda saklandığı görülmüş, burada da son tüketim tarihi geçen herhangi bir ürün tespit edilmemiştir.

69. Mutfağın hemen yanında, duvarla ayrılan başka bir bölümde bulaşık alanı mevcuttur. Sakinler yemek yedikten sonra bulaşıkların masalardan personel tarafından kaldırıldığı gözlenmiştir.
70. Yemekhanede veya yemekhanenin bulunduğu katta, sakinlerin kullanabileceği herhangi bir lavabo ve tuvalet bulunmamaktadır. Görüşme yapılan Merkez sakinleri tarafından lavabo veya tuvalet ihtiyacı halinde yemekhaneden odalarına gidip gelmeleri gerektiği ve bu durumun da fiziksel anlamda zorluk yaşamalarına sebep olduğu ifade edilmiş; yemekhanenin bulunduğu katta da ayrıca bir lavabo ve tuvaletin teşekkül ettirilmesi talep edilmiştir.
71. Görüşme sağlanan sakinler tarafından yemeklere ilişkin herhangi bir şikâyet alınmamıştır. Ziyaret Heyeti tarafından da Merkezde çıkan öğle yemeği yenilmiş, yemeklerin lezzetli ve doyurucu olduğu değerlendirilmiştir.
72. Personel tarafından yemekhaneye çıkamayacak durumda olan sakinlerin odalarına yemek dağıtımı yapıldığı ve yemeğin bakım personeli tarafından sakinlere yedirildiği gözlenmiştir. Yemekhanede ve odalara yemek servisi yapan personelin, hijyen kurallarına uygun olarak servis sırasında eldiven, saç bonesi ve maske kullandığı görülmüştür.
73. Ziyaret tarihinden geriye doğru 3 günlük yemek numunesinin mutfakta tutulduğu, numunelerin haftalık yemek listesi ile örtüştüğü ve mevzuata⁸ uygun olarak 72 saat süreyle saklandığı gözlenmiştir.
74. Merkezde görevli diyetisyenle görüşme sağlanmış, yemek listesinin kendisi tarafından hazırlandığı, Merkezde tansiyon, diyabet gibi rahatsızlıkları olan sakinlerin olduğu ancak kendilerine hekim tarafından verilen özel bir diyet olmadığından bu sakinler için ayrıca çıkarılan diyet yemek olmadığı öğrenilmiştir. Ancak Merkezdeki diyabet hastalarına şerbetli yerine sütlü tatlı verilmesi gibi uygulamaların olduğu eklenmiştir. Ziyaret tarihinde Merkezde çölyak hastası olan veya vegan/vejetaryen beslenen sakin olmadığı bilgisi verilmiştir.
75. Merkezde şebeke suyu kullanıldığı, şebekeden gelen suyun önce Merkeze ait su deposuna geldiği ve Merkeze su dağıtımının bu depodan yapıldığı ifade edilmiştir. 2023 yılının başından ziyaret tarihine kadar olan süreçte, her ay düzenli olarak Gaziantep Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğüne su analizlerinin yaptırıldığı ve Merkezde kullanılan suyun, "17/2/2005 tarihli ve 25730 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik'e göre uygun" olduğu tespit edilmiştir.
76. Görevli personel tarafından Merkezde kullanılan şebeke suyunun içilebilir olduğu ifade edilmiştir. Görüşülen sakinler tarafından 3 ana öğünün her birinde, yemeğin yanında birer adet 200 mililitrelik pet şişe su verildiği ve parasını kendilerinin ödemesi koşuluyla dışarıdan yine pet

8 26/9/2008 tarihli ve 27009 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Gıda Güvenliği ve Kalitesinin Denetimi ve Kontrolüne Dair Yönetmelik'in 8'inci maddesinin birinci fıkrasının (i) bendi uyarınca "Kamu-özel kurum ve kuruluşları ile mahallinde üretilerek toplu tüketime sunan işyerleri ve yemek fabrikaları, ürettiği yemek partisinin her çeşidinden alınan bir örneği 72 saat uygun koşullarda saklamakla yükümlüdür."

şişe su şeklinde içme suyunun da temin edilebildiği dile getirilmiş, bazı odalarda sakinler tarafından alınan pet şişe suların olduğu görülmüştür.

77. Merkezin bahçeye açılan kapısının girişinde çay ocağı olduğu gözlenmiş, çay ocağında sakinlere ücretsiz şekilde çay servisi yapıldığı öğrenilmiştir.
78. Merkezde kantin bulunmamaktadır. Bu nedenle Merkez genelinde sakinlerden, bakım personeli tarafından iki haftada bir talep toplandığı ve ücreti sakinler tarafından karşılanmak koşuluyla personelin market alışverişi yaptığı, alınanların fiş karşılığında talep eden sakine teslim edildiği öğrenilmiştir.

D. Sağlık ve Bakım Hizmetleri

79. Ziyaret tarihinde Merkezin sağlık servisinde 2 hemşire ve 4 ambulans ve acil bakım teknikeri (paramedik) olmak üzere toplam 6 sağlık memuru görev almaktadır. 1 sağlık memurunun gündüz 08.00-17.00 saatleri arasında sabit olarak çalıştığı, geri kalan 5 personelin ise her gece mutlaka 1 kişi nöbetçi olacak şekilde vardiyalarının değiştiği bilgisi verilmiştir.
80. Sağlık personeli tarafından Merkezde eskiden geçici görevlendirmeye çalışan bir hekim bulunduğu ancak ziyaret tarihinden önceki son bir ayda görevlendirmesinin sona erdiği, görevlendirilmesi için tekrar yazı yazıldığı bilgisi verilmiş, Geriatri (İleri Yaş Sağlığı) bölümünde görev yapan bir hekimin Merkezde görevlendirilmesine ilişkin yazılan yazı Ziyaret Heyetiyle paylaşılmıştır.
81. Sağlık personelinin Merkeze hekimin gelmediği son bir ayda, ihtiyaç halinde sakinlerin Merkeze ait servis aracılığıyla bir sağlık personeli veya bakım personeli eşliğinde Merkezin bağlı olduğu Aile Sağlığı Merkezine götürüldüğü, farklı hekimlerin Merkeze gelebildiği veya görevlendirmesi biten hekimin de gönüllülük esasıyla ara sıra Merkeze geldiği ifade edilmiştir. Hastaneye gidilmesi gerektiğinde ise Sağlık Bakanlığının ALO 182 hattı aranarak veya Merkezi Hekim Randevu Sistemi (MHRS) üzerinden randevu alındığı belirtilmiştir. Sakinlerle yapılan görüşmelerde ise istedikleri zaman hastaneye gidebildikleri, hastaneye sevk konusunda sorun yaşamadıkları beyan edilmiştir.
82. Yaşlı birey Merkeze kabul edildikten hemen sonra kendisine sağlık personeli tarafından dosya açıldığı, hemşire tarafından yaşlı bireyin bedeninde herhangi bir morluk vs. olup olmadığına bakıldığı, muayenenin, muayeneyi gerçekleştiren hemşire, 1 psikososyal servis elemanı ve muayenesi yapılan yaşlı bireyin kendisiyle birlikte tutanak altına alındığı ifade edilmiştir. Bire bir görüşme sağlanan sakinler tarafından Merkeze geldikleri ilk gün veya ertesi gün kan tahlili yapıldığı bilgisi verilmiştir.
83. Merkezin sağlık birimi kısmında sakinlerin geçirdiği hastalıklar ve düzenli kullandığı ilaçları gösterir sağlık takibi kartları, ilk muayene evrakı, tanı ve verilen ilaçları haiz hasta tabelası, periyodik muayene evrakı ve varsa sakinin sağlık kurulu raporlarını içeren sağlık dosyalarının ayrı ayrı ve düzenli şekilde tutulduğu görülmüştür.

84. Kasım 2023 itibarıyla Merkezde psikiyatrik (depresyon, uyku bozukluğu, davranış bozukluğu, anksiyete, psikotik bozukluk ve bipolar bozukluk), demans veya alzheimer rahatsızlığı bulunan 38 sakinin olduğu ve bu kişilerin, takip ve bakımının görevli bakım personeli tarafından yapıldığı belirtilmiştir.
85. Merkezde kalan sakinlere düzenli olarak 6 ayda 1 defa, Merkez sağlık personeli ve Şahinbey İlçe Sağlık Müdürlüğüne görevlendirilen dâhiliye uzmanları tarafından sağlık taraması yapıldığı ve sakinlerin bulaşıcı hastalıklarının olup olmadığına bakıldığı bilgisi verilmiştir.
86. Merkezde daha önce 2 uyuz vakası yaşandığı ancak sağlık personeli tarafından ziyaret tarihinden 1 hafta önce Merkezde uyuz olup olmadığına tespiti için genel bir tarama yapıldığı ve uyuz vakası tespit edilmediği belirtilmiştir.
87. Merkez revirinde kişiye özel oluşturulan raflarda ilgili sakinin ilaçlarının muhafaza edildiği görülmüş ve rastgele seçim usulüyle Ziyaret Heyeti tarafından incelenen ilaçlarda, kullanım tarihi geçen herhangi bir ilaca rastlanılmamıştır. Revirde ayrıca pansuman malzemeleri, son kullanma tarihleri Kasım 2029 olan 6 adet oksijen tüpü, termometre vasıtasıyla sıcaklığı takip edilen buzdolabı bulunmaktadır. Buzdolabı içerisinde, insülin iğneleri ve soğuk muhafaza gerektiren diğer ilaçların bulunduğu görülmüştür.
88. Revir odasında üzerinde tıbbi atık olduğu yazılı olan ve içerisine ev tipi çöp poşetinin konulduğu bir çöp kovası ile enjeksiyon iğnelerinin atıldığı ayrı bir kutu olduğu görülmüş, tıbbi atık kovasının ve diğer kutunun ağzının açık olmasının sakıncalı olduğu ve tıbbi atıkların muhafazası için özel çöp torbaları kullanılması gerektiği, özellikle kan yoluyla bulaşabilecek hastalıklar dolayısıyla gerek çalışanlar gerekse sakinler için risk teşkil ettiği Ziyaret Heyetinde bulunan hekim tarafından dile getirilmiştir.
89. Merkezde bulunan muayene odasında 1 hasta yatağı, 2 serum askısı, tansiyon, şeker ve ateş ölçüm cihazları ile hekim masa ve sandalyesi bulunmaktadır.
90. Merkezde kadrolu şekilde görev yapan 1 fizyoterapist bulunmaktadır. Fizyoterapist odasında parafin kazanı, paravan, sedye, lavabo ve büro tipi masa ve sandalye bulunmaktadır. Ziyaret tarihinde fizyoterapistin izinli olması nedeniyle kendisiyle görüşme sağlanamamıştır.
91. Fizyoterapist odasının tam karşısında ise fizik tedavi odası bulunmaktadır. Odada sedye gibi kullanılan tek kişilik bazalı yatak, paravan, koşu bandı, kondisyon bisikleti, tekerlekli sandalye, pilates topu, temiz çarşaf ve havlular, klima, yürüteç, pedometre, baskül, omuz çarkı, parmak merdiveni, paralel bar, konuşma aynaları, ultrasonik test cihazı, elektro terapi cihazı ve hot pack kazanı⁹ mevcuttur. Ziyaret tarihinde hot pack kazanının bozuk olduğu bilgisi verilmiştir.
92. Acil sağlık durumlarında öncelikle ilk müdahalenin Merkezde görevli sağlık personeli tarafından yapıldığı, duruma göre 112 Acil Çağrı Merkezi'nin arandığı, rutin hastane randevuları için özel bakım hastaları ve kendi gidemeyecek durumda olan huzurevi sakinlerinin Merkez aracılığıyla ve

9 Paslanmaz malzemeden imal edilen hot pack kazanı, içerisinde ısıtılan sıcak su torbalarının bölgesel şekilde uygulanmasıyla kas dokusunun ısıtılması, kas spazmı veya ağrı hissinin azaltılması için kullanılır.

sağlık ya da bakım personeli eşliğinde hastaneye götürüldüğü, huzurevi bölümündeki gidebilecek durumda olan sakinlerin ise kendilerinin gittiği ifade edilmiş, bire bir görüşme sağlanan huzurevi bölümündeki sakinlerin çoğu tarafından da belediye otobüsüne binerek kendi imkânlarıyla hastaneye gittikleri dile getirilmiştir.

93. Merkez İdaresi tarafından en yakın hastanenin, Merkeze yaklaşık 12 kilometre mesafedeki Gaziantep Üniversitesi Şahinbey Araştırma ve Uygulama Hastanesi ile Gaziantep Üniversitesi Tıp Fakültesi Acil Servisi olduğu; ambulans çağırılması halinde geceleri ortalama 15 dakikada geldiği ancak gündüz vakti trafik yoğunluğu olması nedeniyle bu sürenin uzadığı dile getirilmiştir.
94. Merkezde bulunan tek acil müdahale çantasının Merkezin giriş katında, ortak alanda duvara asılı olduğu görülmüş ancak içerisinde yalnızca pamuk ve sargı bezlerinin bulunduğu tespit edilmiştir.
95. Sakinlerin ağız ve diş sağlığı için Gaziantep İl Sağlık Müdürlüğü Evde Sağlık Hizmetleri Koordinasyon Merkezi ile iletişime geçilerek 6 ayda bir rutin kontrollerinin yapıldığı, acil müdahale gerektiren bir durum olduğunda ise randevu alınarak ilgili sakinin hastaneye sevkini sağlandığı ifade edilmiştir.
96. Ziyaret tarihinde kırmızı-yeşil reçeteli ilaç kullanan 2 sakinin olduğu bilgisi verilmiş, söz konusu ilaçların revirde bulunan bir etajerin kilitli çekmecesinde tutulduğu görülmüştür. Sağlık personeli tarafından revir odasının da kapısının her zaman kilitli tutulduğu bilgisi verilmiştir.
97. Sakinlerin ilaçlarının sağlık personeline haftalık olarak üzerinde ilgili Merkez sakininin isminin yazdığı, 7 bölümlü küçük şeffaf kutulara konularak tasnif edildiği ifade edilmiş, bahse konu ilaç kutuları görülmüştür. Özel bakım hastaları ile kırmızı-yeşil reçeteli ilaç kullananlara ilaçların, doğrudan sağlık personeline kullandırıldığı bilgisi verilmiştir. Kendi ihtiyacını karşılayabilecek durumda olan huzurevi bölümündeki sakinlere ise ilaçlarının, tutanakla ve haftalık olarak teslim edildiği belirtilmiştir.
98. Merkezde görüşme sağlanan sakinler tarafından ilaçlarına erişim noktasında sorun yaşanmadığı, ilaçlar reçete edildikten sonra bazen aynı gün bazen de hemen ertesi gün içerisinde ilaçlarının temin edildiği ifade edilmiştir.
99. Merkez İdaresi tarafından ziyaret tarihinde Merkezde, havalı yatak kullanan 4 sakinin olduğu ve hastalarda yatak yarası oluşmaması için ortalama 20 dakikada bir pozisyonlarının değiştirildiği bilgisi verilmiştir.
100. İdare tarafından Merkezdeki özel bakım sakinlerinin öz bakımlarının, bakım personeli tarafından yapıldığı belirtilmiştir. Huzurevi sakinlerinden sağlık durumu uygun olanların kendi banyosunu yapmak istediklerinde izin verildiği ifade edilmiştir. Görüşme yapılan huzurevi sakinleri tarafından da kendi banyolarını yapabildikleri ve ihtiyaç olduğunda bakım personeline yardım aldıkları belirtilmiştir.
101. Merkezde içerisinde 4 adet berber tezgahı, kullanılan makas ve usturayı sterilize etmek için çalışır durumda 1 adet otoklav makinesi, 4 adet berber koltuğu ve temiz havluların konulduğu

1 adet dolap olan bir berber odası mevcuttur. Ziyaret tarihinde Merkezde görevli, hafta içi her gün 08.00-15.00 saatleri arasında hizmet veren 1 berber bulunduğu ve sakal tıraşının 5 TL, saç-sakal tıraşının ise 30 TL bedelle gerçekleştirildiği öğrenilmiştir.

102. Merkezde kadın kuaförü bulunmamaktadır. Kadın sakinlerin kişisel bakımlarının bakım personeli tarafından gerçekleştirildiği, kuaför ihtiyaçlarının ise ortalama ayda bir defa Merkeze gelen ve gönüllülük esasıyla çalışan farklı kuaförlerce giderildiği ifade edilmiş, ziyaret tarihinde, Şahinbey Belediyesi tarafından Merkezde düzenli olarak kuaförlük hizmeti verilmesinin planlandığı belirtilmiş ve belediyeden gelen kuaförlerin yaşlıları ziyaret ettiği görülmüştür.

E. Psikososyal Servis Hizmetleri

103. Merkezdeki psikososyal servis birimi 2 psikolog ve 1 sosyal hizmet uzmanından oluşmaktadır. Bu kapsamda yaşlı bireyin Merkeze kabul aşamasından ayrılış aşamasına kadar sosyal, psikolojik, çevresel ve iletişim durumları ile ilgilenildiği, yakınları ile görüşmesinin sağlandığı ifade edilmiştir.
104. Merkeze kabulü yapılan yaşlı bireyle görüşme gerçekleştirdikleri ve her sakine ayrı bir dosya açıldığı ifade edilmiştir. Dosyaların kabul evrakı, üst yazılar ve kasa evrakı olmak üzere 3 bölümden oluştuğu belirtilmiş, Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede de dosyaların anlatıldığı gibi düzenli tutulduğu; ücretli ve ücretsiz erkek ile kadın sakinler olmak üzere farklı dolap bölümlerinde tasnif edildiği görülmüştür. Yine psikososyal servis personelinin tutulan "Mesleki Rapor Kayıt Defteri" incelenmiş, birim personeli tarafından hangi Merkez sakiniyle ilgili ne yapıldığı ve çalışmayı hangi personelin yaptığı gibi bilgilerin her gün deftere işlendiği tespit edilmiştir.
105. İlk görüşme dışında da Merkez sakinleriyle gerek ortak alanlarda gerekse odalarına giderek görüşme sağladıkları, huzurevi bölümünde kalan sakinlerin de istedikleri zaman birime geldikleri ve kendileriyle görüşme sağlandığı ifade edilmiştir. Yapılan görüşmelerde genellikle oda değişikliği ve harçlık talep edildiği belirtilmiştir.
106. Ziyaret tarihinde Merkezde kalan sakinlere yönelik herhangi bir grup çalışmasının olmadığı öğrenilmiştir.
107. Ziyaret tarihinde Merkez sakinlerinden birinde kleptomani¹⁰ rahatsızlığı olduğu öğrenilmiş olup psikososyal servis personeli tarafından bu sakine ilgilenildiği ve rahatsızlığının kontrol altında tutulmaya çalışıldığı belirtilmiştir.
108. Merkezde kendine zarar verme eğilimi bulunan bir sakine bulunduğu, sigara ve sigara küllerini yüzüne sürdüğü esnada kendisine Merkez personeli tarafından müdahale edildiği, müdahale dolayısıyla saldırganlaştığı ve bunun üzerine sağlık servisine haber verildiğine dair 9/11/2023 tarihli tutanak tutulmuştur. Akabinde de sakinin, huzurevinde kaldığı süre boyunca uyum problemi yaşadığı, kendisiyle iletişim kurulamadığı, kendisine zarar veren davranışlar

10 Gerçekte gerek duyulmayan maddeleri çalma dürtüsü.

sergilemesi, sakinin bakım personeline bağırmaları gibi sebeplerle huzurevi ve rehabilitasyon hizmet modeline uymaması nedeniyle kendisiyle iletişim kurulabilecek uygun kurum ve kuruluşlara yönlendirilmesi ve nakil olması hususunda Merkez sosyal hizmet uzmanı tarafından sosyal inceleme raporu hazırlanmış olup ilgili sakinin nakil süreciyle ilgili yazışmalar yapılmıştır. Söz konusu sakin dışında Merkezde kendine zarar verme eğilimi olan herhangi birinin olmadığı ve hiç intihar vakasının yaşanmadığı bilgisi verilmiştir.

109. Psikososyal servis personeli tarafından aynı zamanda Merkez personeline yönelik eğitimler verildiği, bu kapsamda kuruluş ve toplu yaşam kuralları, iletişim becerileri ve öfke kontrolü eğitimlerinin verildiği ifade edilmiştir.
110. Ziyaret tarihinde ücretsiz kalan sakinlere aylık 825,92 TL harçlık¹¹ verildiği, paranın toplu olarak değil, talep etmeleri halinde imza karşılığı kendilerine teslim edildiği ancak sakinlerin birçok ihtiyacının, zaten Merkez tarafından karşılandığı dile getirilmiştir.

F. Günlük Yaşam ve Faaliyetler

111. Merkezde birinci ve ikinci katlarda bulunan ortak alanlardaki kitaplıkların içerisinde ansiklopedi, tarih kitapları, dünya klasikleri, dini kitaplar ve çeşitli konularda romanların yer aldığı görülmüş, Merkezdeki kitap sayısının 545 olduğu bilgisi verilmiştir. Bununla birlikte İdare tarafından okuma alışkanlığı olan az sayıda sakinin bulunduğu ve sakinlerin bir kısmının da okuma-yazma bilmediği ifade edilmiştir.
112. Merkezin en alt katında bocce sahası, langırt, masa tenisi ve hava hokeyi gibi oyunların oynanabileceği bir spor alanı mevcuttur. Bocce için Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne görevlendirilen bir öğretmen bulunmaktadır. Ziyaret tarihinde Merkezde 8 sakinden oluşan bir bocce takımı olduğu, Türkiye genelinde huzurevleri arasında yapılan bocce turnuvasına katılım sağladıkları ve her sabah 09.00-11.00 saatleri arasında düzenli antrenman yaptıkları öğrenilmiştir. Bu alanın haricinde Merkezin birinci katındaki ortak alanda; birer adet masaj koltuğu, yürüyüş bandı ve kondisyon bisikletinin olduğu ancak ziyaret tarihinde yürüyüş bandının çalışmadığı görülmüştür.
113. Merkezin konferans salonunda 1 adet projeksiyon cihazı, ses sistemi ve 84 adet koltuk olduğu görülmüş ve salonda Merkezde kalan sakinler için film gösterimlerinin yapıldığı bilgisi paylaşılmıştır.
114. Merkezde kadrosu Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına olan ve hafta içi her gün 08.00-17.00 saatleri arasında hizmet veren bir din görevlisi bulunmaktadır. Din görevlisi tarafından mescitte namaz kıldırıldığı, sakinlerin dini konulardaki sorularının cevaplandırıldığı, isteyen sakinlere

11 21/2/2001 tarihli ve 24325 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği'nin "Harçlık" başlıklı 65'inci maddesine göre "Hiçbir yerden geliri olmayan ücretsiz yaşlılara sosyal inceleme raporu dayanak alınarak kuruluş müdürün (Mülga ibare:RG31/7/2009-27305) ... onayı ile onay tarihini takip eden ilk aydan itibaren 2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanunun 1'inci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen gösterge rakamının, her yıl Bütçe Kanunu ile saptanan memur aylıklarına uygulanan katsayı çarpımı sonucu bulunacak miktar üzerinden hiçbir kesinti yapılmaksızın net aylık harçlık verilir."

Kur'an-ı Kerim derslerinin verildiği, güzel ahlak gibi konularda katılmak isteyen sakinlerle Merkezde sohbet etkinliği yapıldığı ifade edilmiştir. Haftada 2 defa Kur'an-ı Kerim tefsiri, Hz. Muhammed'in hayatı, ahiret, ölüm ve sonrası gibi programların düzenlendiği öğrenilmiştir. Sakinler tarafından da din görevlisi ile rahatlıkla iletişim kurabildikleri ve mevlitlerde Merkezde programlar düzenlendiği bilgisi verilmiştir.

115. Merkezde 1 iş ve uğraş atölyesi bulunmaktadır. Atölyede ahşap boyama, mozaik tablo işlemleri, ebru gibi faaliyetler yapıldığı ve çıkan ürünlerin, farklı etkinliklerde sergi açılarak satıldığı bilgisi verilmiştir. Görüşme sağlanan sakinlerce Merkezde el işi kursları açılması halinde katılmak istedikleri dile getirilmiştir. Ziyaret raporunun yazım sürecinde gelen bilgi-belgeden halk eğitim merkezinden görevlendirilen bir öğretmen tarafından talep eden sakinlere atölyede, hafta içi her gün 08.00-17.00 saatleri arasında ebru ve el işi kurslarının verildiği öğrenilmiştir.
116. Merkezin bahçesinde hobi bahçesi olarak tasarlanan ve sebze fidelerinin ekili olduğu bir alan mevcuttur. Merkez İdaresi tarafından bahçenin, sakinlerin fiziksel aktivitelerini artırabilmek amacıyla planlandığı ancak sakinler tarafından hobi bahçesiyle pek ilgilenilmediği ve daha çok sebze toplamak gibi etkinliklere katıldıkları ifade edilmiştir.
117. Merkezde sakinlerin kıyafetleriyle ilgili tadilat ihtiyacını gidermek üzere yine 08.00-15.00 saatleri arasında çalışan bir terzi olduğu ve ücretsiz şekilde hizmet verdiği öğrenilmiştir.
118. Yılın başından ziyaretin yapıldığı tarihe kadar olan süre zarfında, Merkez sakinleri için çok sayıda etkinliğin organize edildiği ve etkinliklerin bazılarında Merkez sakinlerinin yapmış olduğu el işi çalışmalarının sergilendiği öğrenilmiştir¹².
119. Alzheimer/ Demans rahatsızlığı bulunduğu dair nöroloji bölümünden alınmış sağlık raporu olan 2 sakinin Merkezin servis aracıyla düzenli olarak her hafta pazartesi ve perşembe günleri, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Moral Evine götürüldüğü ve Moral Evinde iş-uğraşı atölyeleri, müzik-ney dinletisi, akıl-zekâ oyunları gibi etkinliklere katılımının sağlandığı öğrenilmiştir.

G. Dış Dünya ile İletişim ve Ailelerle Etkileşim

120. Kendi gidebilecek durumda olan sakinlerin Merkez İdaresine haber vererek ve Merkez güvenliğine adını yazdırarak Merkezin hemen önündeki duraktan hareket eden otobüsle şehir merkezine gidebildiği ifade edilmiş, Merkez dışına gününbirlik çıkan sakinler için Merkeze giriş saatinin en son 23.00 olduğu öğrenilmiştir.

12 Merkezde kalan sakinlerle Gaziantep Valisi'nin katılımıyla iftar yemeği, Gaziantep Erikçe Kent Ormanı gezisi, Hatay Erzin Burnaz Plajı gezisi, Adana bocce turnuvası Mardin gezisi, Osmaniye Sabun Çayında piknik, Merkez sakinleri ve stajyer öğrencilerle "Aman Doktor" adlı tiyatro etkinliğinin düzenlenerek sergilenmesi, Şanlıurfa gezisi, Kahramanmaraş Fırın gezisi, Mersin Erdemli Huzurevi bocce turnuvası, Gaziantep Belediye Başkan Yardımcısı'nın da katılımıyla kentteki bir balık lokantasında buluşma etkinliği, Gaziantep İl Müftülüğü tarafından düzenlenen sema gösterisi, ses sanatçıları ve enstrümanlar eşliğinde Dünya Yaşlılar Günü etkinliği, Galle Park sıkma etkinliği yapılmış; Kızılay Haftası'nın kutlanması amacıyla Gaziantep 15 Temmuz Demokrasi Meydanı'nda huzurevinde yapılan el işi çalışmaları sergilenmiştir.

121. Sakinler tarafından bir günden uzun süreyle Merkezden ayrılacakların izin kâğıdı doldurdıkları, bu şekilde yılda toplam izin haklarının 3 ay olduğu ifade edilmiştir.¹³
122. İdare tarafından Merkeze bireysel ziyaretçi kabulünün, haftanın 7 günü saat 08.00 ile 18.00 arasında, 2 saati geçmemek üzere yapıldığı ifade edilmiştir. Merkez sakinleri ile yapılan görüşmelerde sakinlerin ziyaretçileri ile rahatlıkla görüşebildiği, bu konuda herhangi bir sorunla karşılaşmadıkları öğrenilmiştir.
123. Merkeze yapılacak okul, vakıf, üniversite, gönüllü veya sivil toplum kuruluşları gibi grup ziyaretlerinin randevu alınmak suretiyle ve en fazla 30 ziyaretçi olacak şekilde planlanabildiği öğrenilmiştir. İnebilecek durumda olan sakinler için hem bireysel ziyaretlerin hem de grup ziyaretlerinin zemin kattaki ortak alanda gerçekleştirildiği bilgisi edinilmiştir.
124. Merkezde huzurevi bölümünde kendine ait cep telefonu bulunan sakinler mevcuttur. Merkezde kalan sakinlerle yapılan görüşmelerde telefonu olanların günün her saatinde yakınları ile görüşebildiği, telefonu olmayanların ise arama yapmak istediklerinde psikosozal servis personelinin veya Merkezin telefonlarını kullanabildiği öğrenilmiştir.
125. Merkezde sakinlerin kaldığı odaların tamamında ve ortak bölümlerdeki oturma alanlarında televizyon olduğu ve Merkez genelinde uydu yayın hizmetinin sunulduğu dolayısıyla da televizyonlarda çok sayıda kanal olduğu görülmüştür.
126. Merkezin interneti bulunmaktadır ancak sakinlere Merkezin internetinin kullanılmadığı ifade edilmiştir. Huzurevinde kalan sakinlerin bazılarının odalarında modem cihazı olduğu görülmüş, internet ücretinin odada kalan sakinlerce ödendiği bilgisi paylaşılmıştır.

IV. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

127. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Merkez tarafından, Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmış, sakinlerle bire bir görüşmeler yapılabilmesi için gerekli önlemler alınmış ve gerekli bilgi ve belgelere erişim vakitlice sağlanmıştır. Bu çerçevede, Merkez İdaresi ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Tavsiyeler

1. Merkez İdaresine Yönelik Tavsiyeler

128. "Hafif Hasarlı" olarak nitelenen Merkez binasına ilişkin güçlendirme çalışması yapılmasının değerlendirilmesi,

13 Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği'nin "İzin" başlıklı 61'inci maddesine göre; "Yaşlıların izin durumuna ilişkin esaslar aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir.

a) Yaşlılar kuruluş dışına alışveriş ve gezmeye gitmekte sosyal servis sorumlularını haberdar etme koşuluyla serbesttir.

b) Yaşlılara bir yıl içinde sürekli bir ay olmak üzere toplam üç aydan fazla olmamak kaydıyla izin verilir. Zorunlu hallerde yaşlının talebi ve Müdürün onayı ile bu izin süresi uzatılabilir."

129. TSE Erişilebilirlik Belgesi'nin alınması için gerekli işlemlerin yapılması,
130. Sigara kullanan sakinlerin soğuk havalarda dışarı çıkmak zorunda kalmaması için katlarda sigara odalarının teşekkül ettirilmesi¹⁴,
131. Odalardaki banyo alanlarına da tutunma barlarının yerleştirilmesi ve Merkez genelindeki tutunma barlarının düzenli bakım ve onarımlarının yapılması¹⁵,
132. Merkezde sakinlerin kullanımında olan tüm odalardaki dolapların ortam güvenliğinin sağlanması adına duvara sabitlenmesi,
133. Huzurevinde kalan sakinlerin bazılarının odasında mutfak teşkilatı mevcutken bazılarında bulunmadığı göz önüne alındığında Merkez bünyesinde, huzurevi sakinlerinin bulunduğu katlara sakinlerin istedikleri zaman çay, kahve, yemek pişirebilecekleri, bulaşık yıkayabilecekleri birer mutfak tefrişatının yaptırılması¹⁶,
134. Merkezdeki merdivenlere kaydırmaz bant uygulaması yapılması,
135. Merkezde odaların tamamına acil çağrı butonu eklenmesi için yapılan son yazışmanın 2019 tarihli olduğu görüldüğünden buna ilişkin sürecin yeniden başlatılması¹⁷,
136. Odasında şofben bulunmayan sakinlerin haftada yalnızca 2 defa sıcak suya erişebilmesinin yetersiz olduğu değerlendirildiğinden sıcak suyun verildiği gün ve sürenin artırılması,
137. Yemeğini yemekhanede yiyen huzurevi sakinlerinin tuvalet ve lavabo ihtiyacı için sürekli odalarına gidip gelmesinin zorluk yaratacağı değerlendirildiğinden yemekhanenin bulunduğu katta da bir tuvalet ve lavabonun teşekkül ettirilmesi,
138. Revir ve muayene odasındaki atıkların, 25/1/2017 tarihli ve 29959 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliği'ne uygun şekilde tıbbi atık torba ve kovalarında¹⁸ muhafaza edilmesi ve Yönetmelik çerçevesinde Merkezden çıkartılması,

14 Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği'nin "Salonlar, oturma birim ve köşeleri" başlıklı 39'uncu maddesinin üçüncü fıkrası gereği "*Kuruluşlarda olanaklar ölçüsünde, yaşlıların müzik, tiyatro, resim el sanatları ve benzeri etkinlikler yapabilecekleri oda ve birimler ile sigara içme odası oluşturulur.*"

15 Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği'nin "Yaşlı odaları" başlıklı 38'inci maddesinin ikinci fıkrasına göre "*Odalardaki banyo ve tuvaletlere yatay ve düşey ray takılır.*"

16 Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği'nin "Yaşlı mutfağı" başlıklı 40'ıncı maddesine göre "*Katlarda yaşlıların istedikleri zaman çay, kahve, yemek pişirebilecekleri, bulaşık yıkayabilecekleri ufak bir mutfak bulunur. Bu mutfaklarda ocak, eviye, buzdolabı, raf ve dolaplar ile masa ve sandalyeler bulunur. Yaşlıların mutfak araç gereçlerini temiz ve düzenli kullanmaları sağlanır. Mutfak belli aralıklarla haşerelere karşı ilaçlanır.*"

17 Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği'nin "Yaşlı odaları" başlıklı 38'inci maddesinin ikinci fıkrasına göre "*Odalarda yaşlıların yatarken uzanabileceği yükseklikte alarm düzeneği kurulur.*"

18 25/1/2017 tarihli ve 29959 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliği'nin "Tıbbi atıkların ayrılması ve toplanması" başlıklı 10'uncu maddesine göre "*(2)Tıbbi atıkların toplanmasında; yırtılmaya, delinmeye, patlamaya ve taşımaya dayanıklı, orta yoğunluklu polietilen hammaddeden sızdırmaz, çift taban dikişli ve körüksüz olarak üretilen, çift kat kalınlığı 100 mikron olan, en az 10 kilogram kaldırma kapasiteli, üzerinde görülebilecek büyüklükte ve her iki yüzünde siyah renkli "Uluslararası Biyotehlike" amblemi ile "DİKKAT! TIBBİ ATIK" ibaresini taşıyan kırmızı renkli plastik torbalar kullanılır. Torbalar en fazla ¾ oranında doldurulur, ağızları sıkıca bağlanır ve gerekli görüldüğü hallerde her bir torba yine aynı özelliklere sahip diğer bir torbaya konularak kesin sızdırmazlık sağlanır. Bu torbalar hiçbir şekilde geri kazanılamaz ve tekrar kullanılamaz. Tıbbi atık torbalarının içeriği hiçbir suretle sıkıştırılmaz, tıbbi atıklar torbasından çıkarılamaz, boşaltılamaz ve başka bir kaba aktarılamaz. (...)*

(6) Tıbbi atık torbaları biriktirme süresince tıbbi atık kabı ya da kovası içerisinde muhafaza edilir. Tıbbi atık kabı ya da kovasının delinmeye, yırtılmaya, kırılmaya ve patlamaya dayanıklı, su geçirmez ve sızdırmaz, üzerinde siyah renkli "Uluslararası Biyotehlike" amblemi ile siyah renkli "DİKKAT! TIBBİ ATIK" ibaresi taşıyan turuncu renkli plastik malzemeden yapılmış olması zorunludur."

139. Ziyaret tarihinde çalışmadığı tespit edilen fizik tedavi odasındaki hot pack kazanının tamir edilmesine yönelik sürecin başlatılması,
140. Acil müdahale çantası içerisindeki eksik malzemelerin temin edilmesi,
141. Merkezde kuaför bulunmaması nedeniyle kuaförlük hizmetinin gönüllülük esasıyla düzensiz olarak ve sürekli farklı kişiler tarafından verilmesinin uygun olmadığı değerlendirildiğinden kuaför hizmetinde standardizasyon sağlanması,
142. Sakinlerin sosyalleşmesi ve boş zamanlarını etkin değerlendirmeleri amacıyla faaliyetlerin sıklığının artırılması, grup çalışmalarının yapılması, faaliyetlerin mümkün olduğu kadar çeşitli olmasına (eğitim, spor, mesleki değeri olan işler vb.) özen gösterilmesi,
143. Ziyaret tarihinde bozuk olduğu tespit edilen Merkezin birinci katındaki yürüyüş bandının çalışır hale getirilmesi,
hususları tavsiye edilmektedir.

2. Gaziantep Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne Yönelik Tavsiyeler

144. Hâlihazırda Merkezde görev yapmakta olan yaşlı bakım personeline yönelik işkence ve kötü muamele, hassas gruplarla iletişim, kriz yönetimi, öfke kontrolü gibi mesleki niteliği artırıcı hizmet içi eğitimlerin düzenlenmesi,
145. Merkezde bulunan "Dilek, İstek ve Şikâyet Kutusu"nun düzenli aralıklarla kontrol edilmesi,
hususları tavsiye edilmektedir.

3. Gaziantep İl Sağlık Müdürlüğüne Yönelik Tavsiye

146. Merkezde geçici görevlendirmeye hizmet veren hekimin görevlendirme süresi dolduğundan, tercihen Geriatri bölümünde görev yapan bir hekimin Merkezde görevlendirilmesi,
hususları tavsiye edilmektedir.

4. Gaziantep Büyükşehir Belediyesine Yönelik Tavsiyeler

147. Merkez sakinleri ve personel tarafından kullanılan ve şehir merkezi ile Merkez arasında ulaşımı sağlayan otobüslerin sefer sıklığının artırılması ve son sefer saatinin daha geç bir saate çekilmesi,
148. Merkezin kanalizasyon giderinin, Merkezin yakınında bulunan fosseptik tankında biriktiği ve zaman zaman bu tankın taşıdığı bu durumun da özellikle sıcak havalarda, sivrisinek ve karasinek gibi haşerata sebebiyet verdiği anlaşıldığından Merkez binasının olduğu bölgeye kanalizasyon altyapısının yapılması,
hususları tavsiye edilmektedir.

VAN ÖZEL KARDELEN BAKIM MERKEZİ

ZİYARETİ RAPORU

2024/11

KISALTMALAR

OPCAT

İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol

TİHEK

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu

UÖM

Ulusal Önleme Mekanizması

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokol'ün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda engelli bakım merkezlerine ziyaretler düzenlemek TİHEK'in görev ve yetki alanı kapsamındadır.
5. Anılan görevin icrası kapsamında 4/8/2023 tarihinde Özel Kardelen Bakım Merkezine¹, *habersiz* bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ... ve ... ile Kurumumuzun talebi üzerine görevlendirilen bir hekim ve bir psikolog yer almıştır.
6. Ziyaret, İdare ile yapılan ön görüşme ile başlamıştır. Görüşmede; Ziyaret Heyeti tarafından UÖM ile ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiştir. İdareden Merkezde kalan engelliler, Merkezin günlük işleyişi ve personel hakkında genel bilgiler alınmıştır. Sonrasında, iletişim kurulabilen engellilerle personel olmadan özel görüşmeler yapılmış, engellilere ziyaretin amacı hakkında bilgi verilmiş, engellilerin memnun oldukları ve olmadıkları hususlar hakkında bilgi alınmıştır. Akabinde Ziyaret Heyeti tarafından katlar gezilmiş, engellilerin kaldıkları odaların fiziksel koşulları incelenmiştir. Daha sonra yemekhane, çamaşırhane ve diğer ortak alanlar ziyaret edilmiştir. İncelemeler esnasında Merkez Müdürü veya uzman personel Ziyaret Heyetine eşlik etmiş ve Heyete Merkezin işleyişi hakkında bilgi vermiştir. Ziyaret, Merkez İdaresi ile yapılan

1 Bundan sonra kısaca Merkez olarak ifade edilecektir.

son görüşme ile sonlandırılmıştır. Bu görüşmede ziyarete ilişkin edinilen ilk gözlem ve tespitler İdareye iletilmiş olup misillemeye ilişkin bilgilendirme yapılmıştır.

7. Bu rapor, 9/1/2023 tarihli ve 2023/3 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu kararı ve TİHEK Başkanlık Makamınının 25/7/2023 tarihli ve 24820 sayılı oluruna istinaden 4/8/2023 tarihinde, Özel Kardelen Bakım Merkezine gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. GENEL BİLGİLER

A. Merkez Hakkında Genel Bilgiler

8. Merkez, Van'ın Edremit ilçesinde şehir merkezine 2 kilometre uzaklıkta, 12.340 metrekare alan üzerine inşa edilmiş 6.300 metrekare kapalı alandan oluşmakta olup 2019 yılında faaliyete başlamıştır. Merkeze toplu taşıma araçları ile ulaşım mümkündür.
9. Merkez binası 3 blok halinde yapılmış olup ikişer, üçer ve dörder kişilik olan toplam 66 odadan oluşmaktadır. Bu çerçevede Merkezin toplam kapasitesi 230'dur.

B. Merkez Personeli

10. Ziyaret tarihinde Merkezde 114 personel görev yapmaktadır. Merkezde görev yapan personelin unvan bazında sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

UNVAN	MEVCUT PERSONEL SAYISI
Merkez Müdürü	1
Sosyal Çalışmacı	2
Psikolog	3
Sağlık Personeli	11
Bakım Personeli	83
Öğretmen	1
Büro Personeli	1
Temizlik Personeli	9
Aşçı	2
Şoför	1
TOPLAM	114

11. Merkez personelinin genel olarak 24 saat esasına dayalı vardiyalı çalışma sistemine göre çalıştığı, meslek elemanlarının² ise gündüz vardiyasında çalıştığı öğrenilmiştir.
12. Merkez İdaresi tarafından personel sayısının yeterli olduğu ifade edilmiştir.
13. Merkez personeli mevzuat gereği 305 saatlik öz bakım destek programını veya en az 400 saatlik engelli ve hasta bakımı eğitim programlarını tamamlayarak sertifika almıştır. Bunun dışında hizmete yeni başlayan personelin oryantasyon eğitimi ile 3 ay içinde 10 saatlik hizmet içi eğitim aldığı öğrenilmiştir. Bu kapsamda yapılan incelemede tüm çalışanlara yıl içinde Bakım Hizmetleri Kalite Standartları ve Kalite Yönetimi, Erişilebilirlik, Psikososyal Eğitim, Genel Hijyen, Mahremiyet-Etik-İhmal-İstismar, Acil Yardım ve Müdahale Yöntemleri, Düşme Riski-Öfke Kontrolü gibi konularda eğitim planlandığı, öte yandan eğitim başlıkları arasında insan hakları ve kötü muamele yasağına ilişkin doğrudan bir başlık olmadığı görülmüştür.

C. Koruma Altında Bulunan Kişiler

14. Ziyaret tarihinde Merkezde 66'sı kadın, 129'u erkek olmak üzere toplam 195 engelli birey kalmakta olup bu kişilerin 84'ü zihinsel, 84'ü ruhsal ve 27'si bedensel engellidir. Engel grupları ayrı katlarda hizmet almaktadır.
15. Merkezde kalan engelli bireylerin tamamı 19 yaş ve üzerinde, 38'i ise 65 yaş ve üzerindedir.
16. Merkezde kalan engelli bireylerin 130'unun vasisinin bulunduğu, diğerlerinin ise vasi atama işlemlerinin devam ettiği, bu bağlamda Merkezdeki engelli bireylerin tamamının vasisi ya da vasi adayı tarafından Merkeze yatırıldığı öğrenilmiştir.
17. Merkez İdaresi ile yapılan görüşmede engelli bireylerin engel durumlarına ve yaşlarına göre odalara yerleştirildiği, bu çerçevede aynı engel grubu içindeki bireylerin birlikte kalabildikleri, ayrıca talep halinde kat veya oda değişikliği yapılabildiği öğrenilmiştir.
18. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede ziyaret tarihinde 4 engelli bireyin buldukları odada tek kişi kaldıkları tespit edilmiş olup bunlardan 2'sinin diğer engellilere zarar verme ihtimali bulunması, diğer 2'sinin ise bedensel engelli olmaları nedeniyle buldukları odaya tek kişi olarak yerleştirildikleri öğrenilmiştir.

III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. Fiziksel Koşullar

19. Merkez, 3 bloktan oluşmakta olup her blok bedensel, ruhsal ve zihinsel olmak üzere bir engelli grubuna hizmet vermektedir.
20. Merkez, geniş bir alan üzerine inşa edilmiş olup engelli bireylerin vakit geçirebileceği ortak alanlara sahiptir. Bu kapsamda Merkezde bir hobi bahçesi, yumuşak zemine sahip voleybol ve

2 Özel Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım Merkezleri Yönetmeliği, m.4/f "Meslek elemanı: Kuruluşlarda çalışan sosyal çalışmacı, psikolog, tabip, fizyoterapist, diyetisyen ve hemşireyi" ifade eder.

basketbol sahası ile yumuşak zemin üzerinde spor aletlerinin bulunduğu bir alan bulunmaktadır.

21. Bloklardaki her katta 5 yatakhane, 1 ya da 2 ortak alan, banyo ve tuvalet bulunmaktadır. Katlar arası geçiş asansör ve merdiven ile sağlanmakta olup merdiven boşluklarının file ile kapatıldığı ve basamaklarda kaymayı önleyici bantların bulunduğu görülmüştür. İdare ile yapılan görüşmelerde; asansörün personel tarafından şifre ile kullanıldığı ve şifrenin bedensel engelli bireylere de verildiği öğrenilmiştir.
22. Heyet tarafından yapılan incelemede, odalarda genel olarak 4 yatak, 4 bölmeden oluşan bir dolap, 1 etajer, 1 masa ve birkaç sandalye bulunduğu görülmüştür. Yatağa bağımlı engelli bireyler için korumalı ve havalı yatakların kullanıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca bu hastalarda bası yarası oluşmaması için takip formu bulunmakta olup söz konusu formların düzenli bir şekilde tutulduğu anlaşılmıştır.
23. Odalar pencereler aracılığıyla doğal havalandırma ve aydınlatma imkânına sahiptir. Buna ek olarak her odanın yapay aydınlatmaya da sahip olduğu görülmüştür.
24. Odaların ısıtılması kalorifer peteği ile sağlanmaktadır. Merkezde kalan engelli bireylerle yapılan görüşmelerde odaların ısısından memnun oldukları anlaşılmıştır.
25. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede; agresif bir tutuma sahip engelli bireylerin kaldıkları odalarda pencere ve kalorifer peteklerinin fens ile kapatıldığı, odada bulunan priz ve aydınlatma anahtarlarının söküldüğü görülmüştür.
26. Yapılan incelemede odalarda bulunan prizlerde koruyucu kapak bulunmadığı görülmüştür. İdare ile yapılan görüşmede Ziyaret Heyeti tarafından bu durumun özellikle zihinsel engelli bireyler için tehlike teşkil edebileceği belirtilmiştir.
27. Ortak alanlarda genel olarak 1 televizyon, alanı kayıt altına alan 1 güvenlik kamerası, 2 ya da 3 çekyat ve halı bulunduğu, bu alanların pencereler aracılığıyla yeterli doğal aydınlatmaya ve havalandırmaya erişimleri olduğu görülmüştür.
28. Ziyaret Heyeti tarafından oda ve koridorlarda yapılan incelemede engellilerin yaralanmasına neden olabilecek köşe ve sivri uçlarda köşe koruyucu bulunmadığı görülmüştür.
29. Engelliler tuvalet ve duş ihtiyaçlarını katlarda bulunan tuvalet ve banyolarda gidermektedir. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede bu alanların temiz ve geniş olduğu ve bu alanlarda kişisel temizlik malzemelerinin bulunduğu görülmüştür. Öte yandan, tuvaletlerin hepsinde tutamaç gibi engellilerin söz konusu alanları kullanımını kolaylaştıracak ekipmanların bulunmadığı, bazı tutamaçların vidası gevşediği için işlevini kaybettiği ve lavabolardaki kimi muslukların bozuk olduğu anlaşılmıştır.
30. Engellilerin kullandığı oda, tuvalet ve banyolarda genel olarak acil durum butonu bulunmadığı görülmüştür. İdare konuya ilişkin, personelin engellileri sürekli olarak gözetim altında tuttuğunu, bu nedenle acil durum butonuna ihtiyaç duyulmadığını ifade etmiştir. Engellilerle

yapılan görüşmelerde ise ihtiyaç duyduklarında personele seslenmek zorunda kaldıkları, bu durumun diğer engellileri rahatsız edebildiği belirtilmiştir.

31. Merkezde büyük bir çamaşırhane bulunmakta olup burada 1 sanayi tipi kurutma makinesi ile 9 çamaşır makinesinin bulunduğu görülmüştür. Çamaşırhanenin son derece temiz ve düzenli olduğu, bu bağlamda engelli bireylerin çamaşırları ile deterjanların ve diğer ürünlerin düzenli bir biçimde tutulduğu görülmüştür.
32. Çamaşırhanede görevli personel ile yapılan görüşmede Merkezde belirli bir çamaşır yıkama günü olmadığı, ihtiyaç duyulan her an çamaşırların yıkandığı belirtilmiştir. Ayrıca engellilerin kişisel eşyalarının birbirine karışmaması için çamaşırların etiketlendiği, bulaşıcı hastalığı olan bireylerin çamaşırlarının bir makinede ayrı olarak yıkandığı öğrenilmiştir.
33. Merkezde terzihane olarak kullanılan bir bölüm bulunmakta olup burada gerektiğinde engellilerin kıyafetlerine tadilat yapıldığı ve kişisel çamaşırların birbirine karışmaması için isme özel etiketlendiği öğrenilmiştir.
34. Merkezde yangın alarm sisteminin ve yangın söndürme gereçlerinin bulunduğu görülmüştür. İdare tarafından, Merkezde yangın ve tahliye durumlarına ilişkin yılda bir defa tatbikat uygulandığı belirtilmiştir.
35. İdare ile yapılan görüşmede Merkezde 24 saat sıcak suya erişimin mümkün olduğu öğrenilmiştir. Ziyaret sırasında yapılan kontrollerde bu durum teyit edilmiştir. Ayrıca yapılan görüşmelerde engelliler de sıcak suya erişimde herhangi bir sorunla karşılaşmadıklarını bildirmişlerdir.
36. İdare tarafından Merkezde ve odalarda düzenli olarak ilaçlamanın yapıldığı belirtilmiştir. Yapılan incelemede ilaçlama yapıldığına dair evrakların olduğu görülmüştür.
37. Merkez ana giriş kapısı, bahçe, koridor başları, meslek elemanlarının odalarında ve diğer hizmet alanlarında 80 güvenlik kamerası bulunmaktadır. İdare tarafından kameraların 30 gün boyunca kayıt aldığı ifade edilmiştir. Kamera kayıtları Ziyaret Heyeti tarafından kontrol edilmiştir. Yapılan kontrolde kameraların belirtilen süre zarfında kayıt alabildiği ve bu kayıtların izlenebildiği teyit edilmiştir. Ayrıca kameraların konumlarından ve açılarından kaynaklanan kör nokta tespit edilememiştir.

B. İşkence ve Kötü Muamelenin Önlenmesi, Disiplin ve Şikâyet Mekanizmaları

38. Ziyaret esnasında; Merkezde kalan engellilerin kişisel bakımlarının yapılmış olduğu ve ilk bakışta tespit edilebilecek kötü muameleye işaret eden yaralanmalara sahip olmadıkları görülmüştür.
39. Engellilerle yapılan özel görüşmelerde engelliler genel olarak Merkez personelinin kendilerine olumsuz anlamda fiziksel veya sözlü müdahalede bulunmadığını, personelin tutum ve davranışlarından memnun olduklarını ifade etmişlerdir.
40. İdare ile yapılan görüşmede Merkezde engelliler tarafından kullanılmak üzere şikâyet ve öneri kutularının mevcut olduğu, bu kutuların haftalık olarak kontrol edildiği, okuma ve yazma bilmeyen engellilerin ise şikâyetlerini her sabah yapılan kontrollerde şifahen iletildiği

öğrenilmiştir. Bu kapsamda son dönemde İdare'ye ilaçların zamanında teminine ve yemeklerin lezzetine ilişkin şikâyetler geldiği, söz konusu şikâyetlerin engellilerin lehine olacak şekilde çözüme kavuşturulduğu ifade edilmiştir. Ziyaret Heyeti, İdare'nin bahsettiği şikâyetleri ileten engelliler ile birebir görüşerek söz konusu sorunların çözüldüğünü teyit etmiştir.

41. Son 1 yılda kötü muamelede bulunduğu iddiasıyla hakkında idari veya adli soruşturma açılan personel bulunmadığı öğrenilmiştir. Bu husus Van Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü aracılığıyla teyit edilmiştir.
42. Ziyaret Heyeti tarafından güvenlik kamera kayıtları geçmişe dönük olarak incelenmiş olup herhangi bir olumsuz durumla karşılaşılmamıştır.
43. Ziyaret Heyeti tarafından son 1 yılda Merkezde meydana gelen ölümlere ilişkin kayıtlar incelenmiş olup ölümlerin tamamının doğal ölüm olduğu görülmüştür.

C. Sağlık, Bakım ve Psikososyal Servis Hizmetleri

44. Merkezde 11 sağlık personeli ile vardiyalı olarak sağlık hizmeti sunulmaktadır. Bu kapsamda gündüz her katta 1 hemşire bulunduğu ve odaların 3 defa ziyaret edildiği, gece ise odaların 2 saatte bir kontrol edilerek engelli bireylerin takibinin yapıldığı ve ilaçlarının verildiği öğrenilmiştir.
45. Engelli bireylerin belirli aralıklarla, başta dış taraması olmak üzere, sağlık taramasından geçtiği, bu çerçevede Van İl Sağlık Müdürlüğü ile gerekli yazışmaların yapıldığı görülmüştür.
46. Merkezde acil sağlık durumlarında öncelikle ilk müdahalenin sağlık servisinde yapıldığı, ihtiyaç olması halinde 112 Acil Servis aracılığıyla ambulans çağırıldığı ve bu konuda bir problem yaşanmadığı, rutin sağlık randevuları için Merkeze ait 3 aracın kullanıldığı ifade edilmiştir.
47. Engellilerin ilaçları eczaneler aracılığıyla temin edilerek Merkezde bulunan revirde muhafaza edilmektedir. Heyet tarafından revirde yapılan incelemede, engelli bireylerin ilaçlarının 200 bölmeli bir dolapta isme özel olarak saklandığı, soğuk yerde muhafaza edilmesi gereken ilaçların buzdolabında tutulduğu ve kullanımlarının takip edildiği görülmüştür. İlaçların son kullanma tarihleri Heyet tarafından rastgele seçim usulüyle kontrol edilmiş ve tarihi geçmiş bir ilaca rastlanılmamıştır.
48. İdare ile yapılan görüşmede revirde bulunan ilaçlara ve ilaç kayıtlarına yalnız sağlık personelinin, sosyal servis personelinin ve sorumlu müdürün erişiminin bulunduğu belirtilmiştir.
49. Revirde yapılan incelemede engelli bireylerin muayenelerinin yapıldığı bölümün perdeli seperatörle ayrıldığı, bu anlamda söz konusu alanın hasta mahremiyetini korumaya uygun olduğu görülmüştür.
50. Merkezde kalan engellilerin sağlık kayıtlarında yapılan incelemede kilo takip listesi, tansiyon ve şeker ölçümü kayıtları, epilepsi takip formu ve pansuman/enjeksiyon uygulama formu gibi kayıtların düzenli olarak tutulduğu görülmüştür.

51. Merkezde yatağa bağımlı engelliler de bulunmakta olup söz konusu kişilerde bası yarası oluşmaması için personelin bu kişileri düzenli olarak kontrol ettiği ve yatış pozisyonlarını değiştirdiği ifade edilmiştir. Ziyaret Heyetinde bulunan hekim tarafından yapılan kontrollerde bu kişilerde bası yarası bulunmadığı görülmüştür.
52. Merkezde kalan engellilerin kişisel bakımları bireysel ve grup bakım izleme formları aracılığıyla Merkez personeli tarafından takip edilmektedir. Bu kapsamda engellilerin ihtiyaç duyduğu hijyen malzemelerinin Merkez tarafından temin edildiği, duş ihtiyacının personel tarafından düzenli olarak sağlandığı, engellilerin çamaşırlarının her duştan sonra yıkandığı; çarşaf, nevresim, yatak ve yastık kılıflarının ise 15 günde bir değiştirildiği belirtilmiştir. Nitekim engellilerin kaldığı katlarda yapılan incelemede bu işlemlere ilişkin talimatların asılı olduğu görülmüştür.
53. Bunun yanı sıra, tuvalet ihtiyacının giderilmesi, tırnaklarının kesilmesi, saç ve sakal bakımının yapılması, el, ayak ve yüz temizliğinin yapılması gibi konularda yardıma ihtiyaç duyan engellilerin tüm bu ihtiyaçlarının günlük, haftalık ve aylık olarak personel tarafından giderildiği bakım planlarında görülmüştür.
54. Merkezde engelliler için saç ve sakal tıraşı hizmeti verilmektedir. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede, tıraş hizmeti verilen alanın temiz olduğu ve tek kullanımlık jiletlerin kullanıldığı görülmüştür. Öte yandan, makas ve tıraş makinesinin dezenfeksiyonu için sterilizasyon makinesinin bulunmadığı, bu araçların yalnız dezenfektanlarla temizlendiği anlaşılmıştır. Ziyaret Heyeti, Merkezde bulaşıcı hastalığı olan engelliler olduğunun altını çizerek sterilizasyon makinesinin temin edilmesi gerektiğini İdare'ye bildirmiştir.
55. Söz konusu hususlar engellilerle yapılan birebir görüşmelerde gündeme getirilmiş ve engellilerin Merkezde sunulan bakım hizmetlerinden memnun oldukları anlaşılmıştır. Öte yandan, Heyet tarafından yapılan incelemede engellilerin bakımı için kullanılan tırnak makası, tarak ve lif gibi ürünlerin şahsa ait olacak biçimde tasnif edilmedikleri ve toplu olarak muhafaza edildikleri görülmüştür. Merkezde kalan engelliler arasında kişisel bakım ürünleri aracılığıyla bulaşabilecek hastalıklara sahip olan kişiler de olduğu göz önünde bulundurularak, engellilerin bakımında kullanılan kişisel bakım ürünlerinin şahsa özel olarak muhafaza edilmesi gerektiği İdare'ye bildirilmiştir.
56. Merkezde görevli uzman personel ile yapılan görüşmede Merkeze gelen engellilerle ilgili ilk olarak ilk görüşme formu hazırlandığı, bu formda kişinin engel durumunun belirlendiği ve dosyasının oluşturulduğu öğrenilmiştir.
57. Psikososyal serviste tüm engellilerin dosyaları bulunmakta olup engelli bireyler bu dosyalar üzerinden takip edilmektedir. Yapılan incelemede engellilere ait dosyaların düzenli ve sistematik biçimde tutulduğu görülmüştür.

D. Beslenme ve Yemekhane

58. Merkezde, engellilere ve personele günde 3 ana öğün ve 2 ara öğün hazırlanmakta olup menü uzman diyetisyen tarafından belirlenmektedir. Yemeklerin genel olarak yemekhanede yenildiği ancak yemekhaneye gelemeyecek durumda olan engellilerin odalarında personel gözetiminde yemeklerini yedikleri görülmüştür.
59. Ziyaret tarihinde hazırlanan öğle yemeği Ziyaret Heyeti tarafından yenilmiş; yemek çeşitliliği ile lezzetinin yerinde ve doyurucu olduğu değerlendirilmiştir.
60. Yapılan incelemede Merkezde hazırlanan aylık yemek menüsü ile ziyaret tarihinde hazırlanan yemeklerin örtüştüğü anlaşılmıştır. Ayrıca İdare ile yapılan görüşmede, yemek numunelerinin 72 saat saklandığı öğrenilmiş olup söz konusu numuneler Ziyaret Heyeti tarafından görülmüştür.
61. İdare ile yapılan görüşmede; engelli yakınları tarafından getirilen yiyecek ve içeceğin kabul edildiği, buna ek olarak engellilerin sevdiği gıda maddelerinin de İdare tarafından temin edilebildiği öğrenilmiştir.
62. Merkezde 24 saat soğuk suya/şebeke suyuna erişilmektedir. İdare ile yapılan görüşmede şebeke suyunun içme suyu olarak kullanıldığı ve su analizinin düzenli olarak yapıldığı öğrenilmiştir. Su analizine ilişkin evrak Ziyaret Heyeti tarafından incelenmiş olup su analizlerinin düzenli şekilde yapıldığı, analiz sonuçlarında suyun İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik'e uygun olduğu görülmüştür.

E. Faaliyetler ve Günlük Yaşam

63. Merkezde kalan engellilere yönelik hazırlanan günlük yaşam akış çizelgesi Heyet tarafından incelenmiştir. Bu çizelgeye göre günün belirli saatlerinde engellilere yönelik spor, eğitim ve bahçe etkinlikleri düzenlenmektedir.
64. Engellilerin kaldığı katlarda bulunan ortak alanda televizyon, radyo, satranç ve dama gibi eğlence araçları bulunmakta olup engellilerin günün belirli saatlerini burada geçirdiği öğrenilmiştir.
65. Merkezin 2 odası etkinlik sınıfı olarak düzenlenmiş olup buralarda Kurum personeli olan 1 öğretmen tarafından engellilere resim, boyama ve el işi çalışmalarının yaptırıldığı öğrenilmiştir. Odalarda yapılan incelemede çalışmalarda kullanılmak üzere alınmış el işi malzemeleri ve engelliler tarafından yapılan çalışmalar görülmüştür. Ayrıca, engellilerle yapılan görüşmelerde düzenli olarak patlamış mısır ile film izlemek, yürüyüşe çıkmak ve pikniğe gitmek gibi sosyal etkinliklerin düzenlendiği öğrenilmiştir.
66. Merkez ön ve arka olmak üzere 2 bahçeye sahip olup ön bahçede yumuşak zemin üzerinde voleybol ve basketbol sahası ile spor aletlerinin olduğu bir alan bulunmaktadır. Ayrıca bu alanda engelliler ile onları ziyarete gelen yakınları tarafından kullanılmak üzere 4 çardak olduğu görülmüştür. Merkezin arka bahçesinde ise küçük bir sera içinde hobi bahçesi hazırlanmış olup

burada engellilerin sebze yetiştirdiği öğrenilmiştir. Engelliler ile yapılan görüşmelerde söz konusu alanların kendileri tarafından kullanıldığı teyit edilmiştir.

F. Dış Dünya ile İletişim, Ziyaret ve Ailelerle Etkileşim

67. İdare ile yapılan görüşmelerde, Merkezin gün içinde 09.00-17.00 saatleri arasında ziyaretçi kabul ettiği, bu bağlamda engelli bireyler ile ailelerinin Merkezde görüşebildikleri ifade edilmiştir. Ayrıca engellilerin vasilerinin talebiyle ev iznine gönderilebildiği belirtilmiştir.
68. Merkezde kalan bedensel engellilerin İdare'ye izin dilekçesi sunarak Merkezden ayrılabilirdiği, diğer engel gruplarının ise bakım personeli eşliğinde Merkez dışına çıkabildiği öğrenilmiştir. Engellilerle yapılan görüşmelerde bu husus teyit edilmiştir.
69. Engelliler talep etmeleri halinde telefon kullanarak yakınları ile görüşebilmektedir. Ayrıca Merkezde bulunan telefon aracılığıyla görüntülü görüşme imkânı da bulunmaktadır. Nitekim ziyaret sırasında telefon görüşmesi yapan engelliler görülmüştür. Ayrıca engellilerle yapılan görüşmelerde telefonla görüşme yapabildikleri teyit edilmiştir.

IV. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

70. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Merkez tarafından, Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmış, sakinlerle izole görüşmeler yapılabilmesi için gerekli önlemler alınmış ve gerekli bilgi ve belgelere erişim vakitlice sağlanmıştır. Bu çerçevede, Merkez İdaresi ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Tavsiyeler

1. Merkez İdaresine Yönelik Tavsiyeler

71. Merkez personeline insan hakları ve işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin eğitim verilmesi³,
72. Oda ve koridorlarda bulunan prizlere koruyucu kapak, köşe ve sivri uçlara köşe koruyucu takılması⁴,
73. Engellilerin erişilebilirliğini artırmak üzere ihtiyaç duyulan oda, tuvalet ve banyolara tutamaç vb. araçların yapılması, var olan tutamaçların kontrol edilerek işlevselliğinin artırılması⁵,

3 Birleşmiş Milletler Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme'nin 4'üncü maddesine göre: "1. Taraf Devletler ...(i) Engellilerle çalışan meslek sahipleri ve işyeri personelinin bu Sözleşme'de tanınan haklara ilişkin eğitiminin geliştirilmesi ve böylece bu haklarla güvence altına alınan destek ve hizmetlerin iyileştirilmesini taahhüt eder."

4 Engelli Bireylere Yönelik Özel Bakım Merkezleri Yönetmeliği'nin 10'uncu maddesine göre: "...(2) Merkezde elektrik anahtarı, priz, lamba gibi elektrikli aletler, kesici delici aletler ile yanıcı ve yakıcı maddelerin engelli bireyler için tehlike oluşturmasını önleyecek tedbirler alınır."

5 Engelli Bireylere Yönelik Özel Bakım Merkezleri Yönetmeliği'nin 7'inci maddesine göre: " (...) (ğ) Merkez hizmet binasında engelli bireylerin hizmetlere erişilebilirliği sağlanır. (...)"

74. Kullanıcının ihtiyaç duyması halinde acil çağrı butonu olmayan oda ve tuvalet/banyolara butonların eklenmesi⁶,
75. Saç ve sakal tıraşı hizmetlerinde kullanılmak üzere sterilizasyon makinesinin temin edilmesi,
76. Tırnak makası, tarak ve lif gibi kişisel bakım araçlarının kişiye özel olarak kullanılması ve muhafaza edilmesi,
hususları tavsiye edilmektedir.

6 *"Erişilebilir tuvaletlerde kullanıcının yardıma ihtiyaç duyması halinde aktive edebileceği acil durum alarmları yer almalıdır."* Bkz. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Erişilebilirlik Kılavuzu, 2020, s.85, https://www.aile.gov.tr/media/65613/erisilebilirlik_kilavuzu_2021.pdf, E.T.27.11.2023.

MALATYA ENGELSİZ YAŞAM
BAKIM REHABİLİTASYON VE
AİLE DANIŞMA MERKEZİ

ZİYARETİ RAPORU

2024/15

KISALTMALAR

CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının (ı) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin 1'inci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. Engelsiz Yaşam, Bakım ve Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezleri; 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu'nun 3'üncü maddesi uyarınca *"Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri; bedensel, zihinsel ve ruhsal engellilikleri nedeniyle normal yaşamın gereklerine uymama durumunda olan kişilerin, fonksiyon kayıplarını gidermek ve toplum içinde kendi kendilerine yeterli olmasını sağlayan beceriler kazandırmak veya bu becerileri kazanamayanlara devamlı bakmak üzere kurulan sosyal hizmet kuruluşlarıdır."*
5. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda Engelli Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerine ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
6. Anılan görevin icrası kapsamında 16/5/2023 tarihinde Malatya Engelsiz Yaşam Bakım Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezine¹ habersiz bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup Ziyaret Heyetinde; Ulusal Önleme Mekanizması Koordinatörü ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcısı ... ve Sosyal Hizmet Uzmanı ... yer almıştır.
7. Ziyaret, Merkez İdaresi ile yapılan ön görüşme ile başlamıştır. Bu görüşmede Ziyaret Heyeti tarafından TİHEK'in UÖM kapsamındaki görev ve yetkileri hakkında bilgi verilmiş ve Merkeze

1 Bundan sonra kısaca "Merkez" olarak ifade edilecektir.

ilişkin genel bilgiler edinilmiştir. Sonrasında, Ziyaret Heyeti tarafından engelli bireylerin yaşam alanlarına sırasıyla gidilmiş ve engelli bireylerle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Engelli bireyler ile yapılan görüşmelere Merkez personeli dâhil edilmemiştir. Akabinde ortak kullanım alanları incelenmiş bu sırada Merkez İdaresi tarafından Merkezin işleyişine ilişkin bilgiler paylaşılmıştır. Ziyaret, Merkez İdaresi ile yapılan son görüşme ile tamamlanmış, bu görüşmede ziyarete ilişkin ilk gözlem ve tespitler İdareye iletilmiş olup misillemeye ilişkin bilgilendirme yapılmıştır.

8. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 9/1/2023 tarihli ve 2023/3 sayılı kararı ve Başkanlık Makamınının 11/5/2023 tarihli ve 22332 sayılı oluruna istinaden 16/5/2023 tarihinde Malatya Engelsiz Yaşam Bakım Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezine gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. GENEL BİLGİLER

A. Merkez Hakkında Genel Bilgiler

9. 2017 yılında faaliyetlerine başlayan Merkez, 13 yaş ve üzeri kadın ruhsal engelli bireylere yatılı ve gündüzlü bakım hizmeti vermektedir.
10. Merkezde 5 yaşam evi bulunmakta, 4'ü engelli bireylere hizmet vermekte olup 1'i ise 6 Şubat depremi sonrası barınma ihtiyacı bulunan ilde hizmet veren Huzurevi Müdürlüğü personeline tahsis edilmiştir.
11. Merkezde kalan bireyler rehabilitasyon süreçleri tamamlandığında veya vasilerinin talepleri doğrultusunda Merkezden ayrılabilir. Merkeze bağlı umut evi bulunmamaktadır.

B. Merkez Personeli

13. Ziyaret tarihinde Merkezde 85 personelin görev yaptığı öğrenilmiş olup personele ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

ÜN VAN	Mevcut Personel Sayısı
Müdür	1
Müdür Yardımcısı	3
Öğretmen	2
Psikolog	2
Sosyal Hizmet Uzmanı	1
Çocuk Gelişimci	1
Hemşire	9
Doktor	1
Programcı	1
Memur	9
Fizyoterapist	1

Bakıcı Personel	30
Bahçıvan	1
Kaloriferci	2
Büro Personeli	1
Güvenlik Personeli	4
Temizlik Personeli	9
Teknisyen Yardımcısı	1
Toplum Yararına Program kapsamında çalışan ²	6
TOPLAM	85

14. Merkez personelinin; 20'si ön lisans, 28'i lisans ve 37'si lise mezunudur. Merkezde görev yapmakta olan 30 bakıcı personel bakım sertifikasına sahiptir.
15. Merkez personelinin deprem sonrası süreçte uygulanan ve halen devam eden 10 gün Merkezde çalışma, 20 gün Merkez dışında dinlenme şeklinde görev yaptığı öğrenilmiştir.
16. Merkez personelinin; iş sağlığı ve güvenliği, yangın önleme-söndürme, iletişim becerileri, mahremiyet ve etik, engelli hakları, öfke kontrolü, ağız ve diş sağlığı, gıda hijyeni ve sağlıklı besin hazırlama eğitimi aldığı bilgisi verilmiştir.

C. Koruma Altında Bulunan Kişiler

17. Merkez, 48 yatılı bakım ve 5 gündüzlü bakım olmak üzere 53 kişi kapasite ile bakım ve korunma ihtiyacı olan ruhsal engelli bireylere hizmet vermektedir. Merkez İdaresi tarafından acil durumlarda kapasite aşımı yapılabildiği belirtilmiştir.
18. Merkezde, 47 kadın ruhsal engelli birey hizmet almaktadır.
19. Merkezde ayrıca 3 engelli bireyin gündüzlü bakım hizmeti aldığı öğrenilmiştir. Gündüzlü bakım hizmeti alan engelli bireylerin personel eşliğinde ve Merkez aracı ile ikametlerinden alındığı (09.00) yine Merkez aracı ile ikametlerine bırakıldığı (16.00) belirtilmiştir.
20. Mülki amirler, sağlık kuruluşları, köy muhtarları, genel kolluk kuvvetleri ve belediye zabıta memurları, çevrelerinde bulunan engellilerin özel bakım merkezine yerleştirilmesi için Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İl Müdürlüklerine veya Sosyal Hizmet Merkezlerine engelli bireyin rehabilitasyonu amacıyla bildirimde bulunabilmektedir. Ayrıca, diğer kamu kurum ve kuruluşları, vatandaşlar, engelli bireylerin kendileri veya akrabaları da talepte bulunabilmektedir³.

2 Toplum Yararına Programlar; afet, salgın, acil durum dönemlerinde ve diğer mücbir sebeplerde kamu hizmetlerinin desteklenmesi yoluyla özel politika gerektiren gruplar başta olmak üzere işsizlerin çalışma alışkanlık ve disiplinden uzaklaşmalarını engellemek ve bu kişilere geçici gelir desteği sağlamak üzere aktif işgücü hizmetleri kapsamında İŞKUR ile kamu kurum ve kuruluşları iş birliğinde düzenlenen programlardır. Bkz. <https://www.iskur.gov.tr/is-arayan/aktif-isgucu-programlari/toplum-yararına-programlar-typ/>

3 3/9/2010 tarihli ve 27691 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Özürlülerin Bakımı, Rehabilitasyonu ve Aile Danışmanlığı Hizmetlerine Dair Yönetmelik, m.12.

21. Engelli bireylerin Merkeze kabulü için %40 ve üzeri oranda ruhsal engelinin olması gerekmektedir. Merkeze engelli bireylerin kabulü, Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğünün tertip veya nakil kararı ile yapılmaktadır. Ayrıca özel durumlarda kişiye uygun hizmet modeli belirlenene kadar Valilik Makamının Olur'u ile misafir olarak geçici süreliğine engelli birey kabul edilebilmektedir.
22. Engelli bireyin kuruluştan ayrılması vasisinin yazılı talebiyle yapılabilmektedir. Bu taleplerin değerlendirilmesi, Kuruluş Koordinasyon ve Değerlendirme Kurulu⁴ tarafından alınan kararlar neticesinde Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğünün kararı ile yapılmaktadır.
23. Merkezde kalan bütün engelli bireylerin vasisinin olduğu bilgisi alınmıştır.

III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. Fiziksel Koşullar

24. Merkezin, 12.255 m² açık alan ve 4.300 m² kapalı alan olmak üzere toplam 16.515 m² alana sahip olduğu bilgisi edinilmiştir.
25. Merkez kampüs şeklinde inşa edilmiş olup engelli bireyler tek katlı yaşam evlerinde kalmaktadır. İdare ve servislerin bulunduğu idari bina ise iki katlıdır.
26. Yaşam evleri Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığınca hazırlanan tip projeler çerçevesinde tamamı aynı büyüklükte olacak şekilde inşa edilmiştir.
27. Merkezdeki yaşam evleri 4 oda ve 1 salondan oluşmaktadır. Yaşam evlerinde bulunan odalar genel olarak 3 kişi kalacak şekilde tasarlanmış olup her engelli bireyin kişisel yatağı ve dolabı bulunmaktadır. Odaların ortalama 13 metrekare olduğu bilgisi edinilmiştir.
28. Merkezdeki yaşam evlerinde ortak kullanım alanı olarak salon, mutfak, banyo ve tuvalet mevcut olup salonda televizyon ve oturma alanları bulunmaktadır.
29. Merkezin 2017 yılında faaliyete geçtiği göz önünde bulundurulduğunda fiziksel koşullarının genel itibarıyla iyi durumda olduğu, yaşam alanlarının gün ışığı aldığı ve temiz olduğu gözlemlenmiştir. Yapılan görüşmelerde engelli bireyler, yaşam alanlarından memnun olduklarını dile getirmişlerdir.
30. Merkeze ait idari binanın ve engelli bireylerin kaldıkları evlerin ısıtılması doğalgaz yakıtı kullanılan kalorifer sistemi ile sağlanmaktadır. Odalarda yeterli sayı ve büyüklükte kalorifer peteğinin bulunduğu görülmüştür. Yapılan görüşmelerde engelli bireyler ısınmaya ilişkin bir sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir.

4 Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Özürlülerin Bakımı, Rehabilitasyonu ve Aile Danışmanlığı Hizmetlerine Dair Yönetmelik, m.10/1 "Koordinasyon ve değerlendirme kurulu, merkezin özelliğine göre kuruluş müdürü veya görevlendireceği bir kuruluş müdür yardımcısının başkanlığında, merkezde bulunan meslek elemanlarının birer temsilcisinden oluşur. Yeterli meslek elemanı bulunmadığı zaman mevcut mesleki personelden oluşturulur. Kurulun sekreteryası için sosyal serviste görevli bir meslek elemanı görevlendirilir."

31. Merkezin çok amaçlı salonunun depo olarak kullanıldığı, ilde bulunan huzurevinin kapatılmasından dolayı buzdolabı, çamaşır makinası vb. malzemelerin burada saklandığı görülmüştür.
32. Merkez binasının her ay ilaçlanması için bir firma ile sözleşme imzalandığı, her ay düzenli olarak ilaçlandığı incelenen bilgi ve belgelerden anlaşılmaktadır.
33. Merkez İdari binasında 1 çamaşırhane bulunmaktadır. Nevresim takımı, battaniye, yorgan gibi büyük çamaşırların burada yıkandığı öğrenilmiştir. Çamaşırhane sanayi tipi(endüstriyel) 1 çamaşır makinası ve 1 kurutma makinasının bulunduğu görülmüştür. Merkezde nevresimlerin, olağan dışı bir durum olmadıkça haftada 1 defa değiştirildiği, çamaşırların ihtiyaç halinde yıkandığı bilgisi verilmiştir.
34. Engelli bireylerin kıyafetlerinin evlerde bulunan çamaşır makinalarında yıkandığı görülmüştür.
35. Merkezde İdari binanın sığınak kısmının depo olarak kullanıldığı, deterjan, temizlik malzemeleri, hijyen ürünleri vb. mevcut olduğu görülmüştür. Ayrıca 1 deponun ambar olarak kullanıldığı, ambarda çeşitli kırtasiye ve hijyen malzemelerinin bulunduğu görülmüştür.
36. Merkezde 66 adet güvenlik kamerasının bulunduğu, kameraların evlerde yatak odaları, banyo ve tuvalet hariç evin girişi ve diğer alanları izlemede kullanıldığı görülmüştür. Merkeze yeni kameraların alındığı ancak henüz kurulumlarının gerçekleştirilmediği belirtilmiştir. İdare tarafından öncelikli olarak bahçedeki kameraların değişeceği ve sürecin başladığı belirtilmiştir. Merkez yetkilileri tarafından, kamera kayıtlarının geriye dönük 45 gün süreyle saklandığı ifade edilmiştir.
37. Yapılan incelemede, kameranın en son kayıt tarihinin 9/4/2023 olduğu (geriye dönük 36 gün), kayıt süresinin 45 gün olmadığı, bahçedeki kameraların görüntüsünün net olmadığı gözlemlenmiştir.
38. Merkeze ait 2 servis aracı bulunmaktadır. Aynı zamanda bedensel engeli de bulunan bireylerin araç ihtiyaçlarının olması durumunda Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğünden donanımlı araç talep edildiği belirtilmiştir.

B. İşkence ve Kötü Muamelenin Önlenmesi, Disiplin ve Şikâyet Mekanizmaları

39. Ziyaret esnasında gerçekleştirilen görüşmelerde; Merkezde kalan bireylerin, personel ve İdareden memnun olduğu gözlemlenmiş, bir şikâyete rastlanılmamış, herhangi bir işkence ve kötü muamele iddiası veya bulgusuyla karşılanmamıştır.
40. Merkez İdaresi, engelli bireylerin şikâyet ve taleplerini bakıcı personele, sosyal servis personeline veya idari personele sözlü olarak bildirdiğini ancak kendilerine yazılı olarak iletilen herhangi bir şikâyet bulunmadığını belirtmiştir. İdare tarafından şikâyet ve taleplerin engelli bireylerle görüşmeler yapılarak çözüldüğü ifade edilmiştir. Kendileriyle görüşme yapılan engelli bireyler, İdareye istedikleri zaman ulaşabildiklerini ve sorunlarının çözüldüğünü dile getirmişlerdir.

41. Merkezde dilek ve şikâyet kutusu bulunmadığı gözlemlenmiştir.
42. Merkezde öfke kontrol odası olarak adlandırılan bir yumuşak oda bulunmaktadır. Ancak odanın son 2 yıldır kullanılmadığı belirtilmiştir. Ziyaret esnasında gerçekleştirilen görüşmelerde, Merkezde kalan bireyler yumuşak oda kullanımına ilişkin bir beyanda bulunmamıştır.
43. Merkez İdaresi ve İl Müdürlüğünden alınan belgelerden, son bir yılda kötü muamele kapsamında idari ve adli bir vaka yaşanmadığı anlaşılmıştır.

C. Sağlık ve Bakım Hizmetleri

44. Merkezde kalan bireylerin sağlık durumları ve tedavilerinin sağlık birimi personeli tarafından kayıt altına alındığı ve takiplerinin yapıldığı belirtilmiştir.
45. Engelli bireylerin kullandığı ilaçların sağlık personeli tarafından hazırlandığı, ilaçların hemşireler tarafından engelli bireylerin kaldığı evlere dağıtıldığı belirtilmiştir. İlaçların Merkeze haftada 1 defa gelen psikiyatr tarafından düzenlenmesinin yapıldığı öğrenilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından, engelli bireylere ait ilaçların ayrıştırıldığı, engelli bireylere verilen ilaçların doz bilgileri ile birlikte kayıt altına alındığı görülmüştür.
46. Sağlık biriminde 1 doktor ile 9 hemşirenin görev yaptığı belirtilmiştir. Merkezde ayrıca fizyoterapist bulunduğu ancak gereken ekipman ve cihazlar temin edildiğinde fizyoterapi ile ilgili çalışmalara başlanacağı belirtilmiştir.
47. Engelli bireylerin hastaneye gitmesi gereken durumlarda hemşire ve bakıcı personelinin refakat ettiği öğrenilmiştir.
48. Merkezdeki engelli bireylerin sağlık dosyaları ve ilaçlarına erişimin doktor ve hemşire yetkisinde olduğu belirtilmiştir.
49. Merkezde 24 saat esaslı olarak sağlık nöbeti tutulduğu öğrenilmiştir.
50. Merkezde kalan engelli bireyler için belirli aralıklarla Merkez doktoru tarafından diş, göz vb. sağlık taramalarının yapıldığı, Merkeze yakın konumda bulunan hastanelerden randevu alınarak genel sağlık taramalarının yaptırıldığı belirtilmiştir.
51. Merkezde ilk yardım uygulamalarının sağlık servisinde çalışan personel tarafından yapıldığı belirtilmiştir. Ayrıca ilk yardım sertifikası alan personel olduğu da belirtilmiştir. Acil müdahale gerektiren durumlarda sağlık personelinin müdahale ettiği, sağlık personelinin Merkez dışında olması halinde ilk yardım eğitimi almış personelin ilk yardımda bulunduğu, ihtiyaç duyulması halinde ise 112 Acil Çağrı Merkezi üzerinden destek talep edildiği öğrenilmiştir.
52. Merkezde; 2017 yılında 0, 2018 yılında 1, 2019 yılında 0, 2020 yılında 1, 2021 yılında 1, 2022 yılında 4, 2023 yılı ziyaret tarihine kadar olan sürede 1 ölüm vakası yaşandığı öğrenilmiştir. Bu vakalarla ilgili herhangi bir otopsi talebi olmadığı belirtilmiştir.
53. Merkezde 1 engelli bireyin bulaşıcı hastalık (uyuz) şüphesi nedeniyle karantinaya alındığı, Merkeze geldiğinde hastalık şüphesi olduğu ifade edilmiştir.

54. Merkez İdaresi tarafından sunulduğu ifade edilen sağlık hizmetleri Merkezde kalan bireyler ile yapılan özel görüşmelerde Heyet tarafından sorularak teyit edilmiştir. Bu bağlamda Heyete herhangi bir şikâyet iletilmemiştir.

D. Psikososyal Servis ve Bakım Hizmetleri

55. Merkez İdaresi tarafından, engelli bireylere yönelik rehabilitasyon çalışmalarının sağlandığı, engelli bireylerle yapılan görüşmelere göre ihtiyaçların belirlenerek uygulamaların bu çerçevede gerçekleştirildiği, psikolog ile düzenli görüşmelerin gerçekleştirildiği belirtilmiştir.
56. Merkezde 2 grup sorumlusunun bulunduğu, 1 grup sorumlusunun Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü tarafından Merkez dışında görevlendirildiği bu nedenle grup sorumlusu eksik olduğu öğrenilmiştir⁵.
57. Engelli bireylere sunulan bakım hizmetlerine ilişkin Merkez personeli ile yapılan görüşmelerde, engelli bireylerin haftada 2 gün duş aldıkları, ihtiyaç halinde bu sayının artırılabilirdiği, bakıcı personelin engelli bireylere yardımcı olduğu, kişisel temizlik ürünlerinin İdare tarafından sağlandığı, Merkezde 24 saat süreyle sıcak su erişiminin bulunduğu bilgisi alınmıştır. Kendileriyle görüşme yapılan engelli bireyler de kişisel bakım ve temizliğin sağlanması konusunda herhangi bir sorun yaşamadıklarını dile getirmişlerdir.
58. Engelli bireyler odalara yerleştirilirken engel durumu ve yaş gibi hususların dikkate alındığı, aynı yaşam evinde bir arada olmaları nedeniyle bazı engelli bireyler arasında zaman zaman anlaşmazlıklar yaşanabildiği, bu gibi durumlarda, engelli bireylerle görüşmeler gerçekleştirilerek sorunların çözüme kavuşturulduğu öğrenilmiştir.
59. Merkez İdaresi tarafından, Merkeze kabulü gerçekleşen engelli bireylerin öncelikle dosyalarının incelenip kendileriyle ön görüşme yapıldığı, bu doğrultuda yaş ve genel durumlarına en uygun olan yaşam evine ve odaya yerleştirildikleri, uyum sorunu yaşamaları, sağlık durumları veya değişiklik talebinde bulunmaları halinde kalmakta oldukları oda veya gerek görülmesi halinde yaşam evlerinin değiştirilebildiği belirtilmiştir. Engelli bireylerin ailelerinin geçici olarak Merkezde kalabildikleri öğrenilmiştir.
60. Kişilerin sağlık dosyalarının hem psikososyal serviste hem de sağlık servisinde bulunduğu görülmüştür.
61. Koordinasyon ve Değerlendirme Kurulu tarafından yılda 3 defa olmak üzere Koordinasyon Değerlendirme Toplantısı yapıldığı, ihtiyaç halinde ise ilave toplantılar yapılabildiği belirtilmiştir.

5 Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Özürlülerin Bakımı, Rehabilitasyonu ve Aile Danışmanlığı Hizmetlerine Dair Yönetmelik, 35/1-a "Özürlülerin özür türlerine, derecesine, takvim yaşına, eğitim durumuna, gelişimsel düzeyine, rehabilitasyon hedeflerinin birbirine yakınlığına, uygulanacak programın niteliğine, öğretim tekniklerine ve fiziksel koşullara göre mümkün olduğunca en fazla on iki özür lüden gruplar oluşturulur."

E. Beslenme ve Yemekhane

62. Merkezde engelli bireylere günde 3 ana ve 2 ara öğün yemek verildiği bilgisi edinilmiştir. Ana öğünlerin 4 çeşit, ara öğünlerin ise 2 çeşit olduğu belirtilmiştir.
63. Yemek numunelerinin kontrol amacıyla 72 saat süreyle saklandığı görülmüştür.
64. Yemeklerin idari binada yer alan mutfakta hazırlandığı, mutfak bölümünde gıdaların saklandığı bir bölüm olduğu görülmüştür.
65. Merkezde kalan engelli bireylerden fiziksel sağlık sorunu olanların kendi yerlerinde ve bakım personeli refakatinde, fiziksel sağlık sorunu olmayanların ise yaşam evlerinde yer alan yemekhanede yemeklerini yedikleri belirtilmiştir.
66. Yemek listelerinin diyetisyen tarafından hazırlandığı belirtilmiştir. Ayrıca diyabet hastaları için özel menü hazırlandığı öğrenilmiştir.
67. Merkezde kullanılan içme sularının hizmet alınan yemek firması tarafından temin edildiği öğrenilmiştir. Yaşam evlerinin ortak alanlarında su sebillerinin bulunduğu ve engelli bireylerin istedikleri zaman suya erişebildikleri görülmüştür.
68. Merkezde kalan engelli bireylerle yapılan görüşmelerde, Merkez İdaresinin beslenmeye ilişkin verdiği bilgiler teyit edilmiş ve engelli bireylerin beslenme düzeninden ve yemeklerden memnun oldukları gözlemlenmiştir.

F. Faaliyetler ve Günlük Yaşam

69. Merkezde kalan engellilere yönelik hazırlanan günlük yaşam akış çizelgesi Heyet tarafından incelenmiştir. Bu çizelgeye göre günün belirli saatlerinde engellilere yönelik spor, eğitim ve bahçe etkinlikleri düzenlenmektedir.
70. Merkezde kalan engelliler televizyon ve radyoya istedikleri zaman erişebildiklerini belirtmişlerdir.
71. Merkezde kalan 5 engelli bireyin açık öğretim okuluna devam ettikleri belirtilmiştir. Bu bireylerin eğitimlerine ilişkin takiplerinin ilgili grup sorumlusu tarafından yapıldığı öğrenilmiştir.
72. Merkezde kantin/market bulunmamaktadır. Engelli bireylerin kantin/market ihtiyaçlarının ilgili personel aracılığıyla karşılandığı belirtilmiştir.
73. Merkez yetkilileri tarafından, Merkezde kalmakta olan engelli bireylerin yemek, uyku ve ilaç saatleri dışında kalan vakitlerde, sosyal servisin bilgisi ve izni dâhilinde bakıcı personelin refakatinde Merkez dışına çıkabildikleri belirtilmiştir.
74. Merkezdeki bireylerin haftanın 3 günü Merkez dışına spor amaçlı gittikleri belirtilmiştir.
75. Engelli bireylerin gün içerisinde mevsim şartlarına uygun olacak şekilde açık havadan yararlandırıldığı ifade edilmiştir. Ziyaret esnasında engelli bireylerin Merkez bahçesinde vakit geçirmekte olduğu görülmüştür.

76. Merkezde gezi, sportif aktiviteler gibi etkinliklerin olduğu öğrenilmiştir. Merkezde kurs faaliyetlerine depremden dolayı ara verildiği, uygun ilk zamanda tekrar faaliyetlere başlanılacağı ifade edilmiştir.
77. Merkez İdaresi tarafından, engelli bireylere mevsim koşullarına uygun kıyafet temin edildiği, kıyafetlerin birlikte mağazaya gidilen engelli bireyler tarafından seçilerek alındığı belirtilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından engelli bireylerin giymekte oldukları kıyafetlerin mevsim koşullarına uygun, temiz ve iyi durumda olduğu gözlemlenmiştir.

G. Dış Dünyayla İletişim, Ziyaret ve Ailelerle Etkileşim

78. Engelli bireylerin aileleri ile görüşmesi veya aile yanına izinli gitme süreçlerinin sosyal servis ve sağlık servisi görüşleri ve İdarenin onayı ile gerçekleştiği belirtilmiştir.
79. İzinli olarak Merkez dışına aile yanına gidişlerde belli bir rutin olmadığı, talep üzerine değerlendirme yapıldığı belirtilmiştir. Ayrıca Merkez içerisinde, aile yakınlarının talepleri doğrultusunda ve uygun görülen hallerde, genellikle mesai saatleri içerisinde yüz yüze görüşmelerin sağlandığı öğrenilmiştir.
80. Merkezde engelli bireylerin telefonla görüşmelerinin Merkez telefonu aracılığıyla sağlandığı belirtilmiştir. Merkezde görüntülü görüşme imkânı bulunmadığı, bireysel cep telefonu olmadığı ve internet kullanımı bulunmadığı ifade edilmiştir.
81. Kendileri ile görüşme gerçekleştirilen engelli bireyler aileleriyle görüşme konusunda herhangi bir problem yaşamadıklarını, Merkez personelinin bu konuda gerekli desteği sağladığını ifade etmiştir.
82. İdare tarafından evlerde tablet bilgisayar olduğu, tabletlerde oyunların bulunduğu ancak engelli bireylerden çok talep olmadığı ifade edilmiştir. Merkezde engelli bireylerin erişimine uygun internete bağlı bilgisayar ve bilgisayar odası bulunmadığı belirtilmiştir.

IV. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

83. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. İdare tarafından Ziyaret Heyetinin Merkezin bütün bölümlerine girişi ve talep edilen bilgi ve belgelere erişimi konusunda yardımcı olunmuş, engelli bireylerle personel olmaksızın doğrudan görüşme imkânı sağlanmıştır. Bu çerçevede, Merkez İdaresi ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Tavsiyeler

1. Merkez İdaresine Yönelik Tavsiyeler

84. Merkeze alınan yeni kameraların kurulumlarının gerçekleştirilmesi ve geçmişe dönük olarak tutulan kamera kayıt sürelerinin arttırılması,
85. Merkezde engelli bireylerin kolay ulaşabileceği bir noktaya dilek ve şikâyet kutusu yerleştirilmesi,
86. Fizyoterapi sürecinin başlaması için eksik olan ekipmanların tamamlanması,
87. Güvenli internet erişimi olan bilgisayar temininin sağlanması,
88. Merkezin depo olarak kullanılan çok amaçlı salonunun boşaltılarak yeniden kullanıma uygun hale getirilmesi,
89. Merkezde bulunan grup sorumlusu sayısının artırılması, hususları tavsiye edilmektedir.

NEVŞEHİR HACİBEKTAŞ RIFAT KARTAL HUZUREVİ

ZİYARETİ RAPORU

2024/25

KISALTMALAR

CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
TSE	Türk Standartları Enstitüsü
m ²	Metrekare

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın 1'inci maddesine göre Protokolün amacı *"Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının (ı) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin 1'inci fıkrasının (k) bendine göre UÖM, *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 21/2/2001 tarihli ve 24325 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Huzurevleri ve Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği'nin 4'üncü maddesi uyarınca Huzurevi; *"60 yaş ve üzerindeki yaşlı kişileri huzurlu bir ortamda korumak, bakmak ve bu kişilerin sosyal ve psikolojik gereksinimlerini karşılamak amacıyla kurulan yatılı sosyal hizmet kuruluşunu"* ifade etmektedir.
5. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin 1'inci maddesinin (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda huzurevi, yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezlerine ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
6. Anılan görevin icrası kapsamında, Nevşehir Hacıbektaş Rifat Kartal Huzurevine¹ 9/8/2023 tarihinde *habersiz* bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup Ziyaret Heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ... ile Kurumumuzun talebi doğrultusunda görevlendirilen Uzman Hekim ... ve Psikolog ... yer almıştır.
7. Ziyaret, Merkez İdaresi ile yapılan ön görüşme ile başlamıştır. Bu görüşmede Ziyaret Heyeti tarafından TİHEK'in UÖM kapsamındaki görev ve yetkileri hakkında bilgi verilmiş ve Merkeze ilişkin genel bilgiler edinilmiştir. Sonrasında, Ziyaret Heyeti tarafından Merkezde kalan sakinlerin yaşam alanlarına sırasıyla gidilmiş ve görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Merkezde kalan sakinler

1 Bundan sonra kısaca "Merkez" olarak ifade edilecektir.

ile yapılan görüşmelere Merkez personeli dâhil edilmemiştir. Akabinde ortak kullanım alanları incelenmiş, bu sırada Merkez İdaresi tarafından Merkezin işleyişine ilişkin bilgiler paylaşılmıştır. Tüm görüşmelerin ardından Merkez İdaresi ile kapanış toplantısı yapılmış; ziyaret sonrası hazırlanacak raporun Merkez İdaresi ve diğer ilgili makamlar ile paylaşılarak tavsiyelerin Kurumumuz tarafından takip edileceği ve bir takip ziyareti yapılabileceği bilgisi verilmiş; ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret tamamlanmıştır.

8. Bu rapor, 9/1/2023 tarihli ve 2023/3 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu Kararı ve Başkanlık Makamınının 8/8/2023 tarihli ve 25361 sayılı oluruna istinaden 9/8/2023 tarihinde Nevşehir Hacıbektaş Rifat Kartal Huzurevine gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. GENEL BİLGİLER

A. Merkez Hakkında Genel Bilgiler

9. Merkez; ana bina, ek bina A blok ve B blok olmak üzere toplam 3 bloktan oluşmaktadır.
10. 2003 yılında faaliyete geçen Merkez ana binası Nevşehir ili Hacıbektaş ilçesinde yer almakta ve ilçe merkezine yakın konumda bulunmaktadır. Ana binanın kullanım alanı 1.997 m²'dir. Hacıbektaş ilçesinde ana binaya yakın konumda bulunan ek bina A blok 2015 yılında faaliyete açılmış olup kullanım alanı 1.246 m²'dir. A blok ile yan yana bulunan ek bina B blok ise 2023 yılında faaliyete açılmış olup kullanım alanı 1.087 m²'dir.

B. Merkez Personeli

11. Merkezde 56 personel görev yapmaktadır. Merkezde görevli personelin ünvan, cinsiyet ve sayılarına göre dağılımı Tablo 1'deki gibidir:

ÜNVAN	CİNSİYET	SAYI
Müdür	Erkek	1
Müdür Yardımcısı	Erkek	1
Müdür Yardımcısı	Kadın	1
Memur	Erkek	1
Sosyal Çalışmacı	Kadın	2
Psikolog	Kadın	1
Öğretmen	Erkek	1
Öğretmen	Kadın	1
Yurt Yönetim Memuru	Erkek	2
Hemşire	Kadın	2
Hizmetli	Erkek	1
Bekçi	Erkek	1
Diğer Sağlık Personeli	Kadın	1
Danışma Yönlendirme Personeli	Kadın	3

Danışma Yönlendirme Personeli	Erkek	2
Kalorifer Teknisyeni	Erkek	2
Aşçı	Erkek	2
Teknisyen Yardımcısı	Erkek	1
Bakım Personeli	Erkek	8
Bakım Personeli	Kadın	8
Temizlik	Erkek	7
Temizlik	Kadın	3
Güvenlik	Erkek	4
TOPLAM		56

Tablo 1: Personelin İstihdam Türü, Ünvan, Cinsiyet ve Mevcut Kadro Sayılarına göre Dağılımı

- Merkezde bakım ve temizlik personeli 08.00-16.00, 16.00-24.00 ve 24.00-08.00 saatleri arasında; kadrolu ve sözleşmeli memurlar 08.30-16.30 saatleri arasında mesai yapmaktadır.
- Merkez personeli; “Yaşlılık Dönemi Sorunları, Hijyen Eğitimi, Yaşlılık Dönemi Hastalıkları ve Korunma Yöntemleri, Düşme Riski, Acil Durum ve Afet Yönetimi, Yaşlı ile Empati, Yaşlılıkta Beslenme, Huzurevi Kuralları, Yaşlı Bakımı” gibi konularda eğitim almıştır. Merkez personelinin aldığı eğitimler ve bu eğitimlere katılan personel sayısı Tablo 2’deki gibidir:

EĞİTİM İÇERİĞİ	KATILIMCI SAYISI
Yaşlı ile Empati	13
Yaşlılık Süreci	12
Hijyen Eğitimi	21
Düşme Riski	12
İlaç Güvenliği	10
Acil Durum ve Afet Yönetimi	12
Dini Rehberlik	15
Resmi Yazışma Kuralları	3
Yaşlılık Dönemi Hastalıkları ve Korunma Yöntemleri	6
Kuruluş Çalışma Koşulları ve Uyulması Gereken Kurallar	6
Sıfır Atık Hakkında Çalışanların Bilgilendirilmesi	6

Tablo 2: Merkez Personelinin Aldıkları Eğitimler ve Eğitimlere Katılan Personel Sayısı

- Merkez personelinin; insan hakları, kişiler arası iletişim, hassas gruplara mensup bireylerle iletişim ve yaklaşım, BM’nin İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İçin El Kılavuzu (İstanbul Protokolü) dâhil olmak üzere işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme konularında eğitim almadığı görülmüştür.

C. Koruma Altında Bulunan Kişiler

15. Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği'nin 53'üncü maddesindeki² kabul koşullarını taşıyan ve sağlık raporu olarak dilekçe ile başvuran kişiler, haklarında sosyal inceleme raporu düzenlenerek Merkeze kabul edilmektedir.
16. Merkeze kabulde sosyal inceleme raporu dayanak alınarak; kanunen bakmakla yükümlü kimsesi olmayan, sosyal güvenlik kuruluşlarından emekli, dul ve yetim aylığı almayan, yapılacak araştırmalar sonucunda adına kayıtlı menkul ve gayrimenkulü bulunmayan ya da adına kayıtlı gayrimenkulü olup da sağladığı gelirle yaşamını sürdürmeyeceğinin saptanması sonucunda yoksulluk belgesi düzenlenen yaşlılar ile kanunen bakmakla yükümlü kimsesi olup da yükümlülerin ekonomik gücünün yeterli olmadığı saptanan yaşlılar ücretsiz; ekonomik gücü yeterli olan yaşlılar ise ücretli olarak kabul edilmektedir.
17. Ziyaret tarihinde Merkezde; 38'i kadın, 46'sı erkek olmak üzere toplam 84 sakin bulunmaktadır. Sakinlerden 38'i ana binada, 16'sı ek bina A blokta, 30'u ek bina B blokta kalmaktadır. Ek bina A blok ve ek bina B blokta evli çiftlerin bulunduğu öğrenilmiş, bu kişilerin bir arada kaldığı belirlenmiştir.
18. Merkez sakinlerinden 8'i fiziksel, 7'si zihinsel engellidir. Ziyaret tarihi itibarıyla ana binada kalan 6 sakinin; ek bina A blokta kalan 10 sakinin özel bakım ihtiyacı bulunduğu, bu kişilerin ihtiyaç takiplerinin sağlık servisi gözetiminde bakım personeli tarafından yapıldığı öğrenilmiştir.

III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. Fiziksel Koşullar

1. Ana Bina Fiziksel Koşulları

19. Ana binada; 27 adet oda, 2 adet ortak salon, yemekhane, revir, çamaşır odası, kış bahçesi, balkon, berber ve mescit bulunmaktadır. Ortak salonlarda televizyon bulunmakta, ayrıca salonlardan biri el sanatları yapımı veya müzik dinletisi gibi etkinliklerde kullanılmaktadır. Salonların aydınlık olduğu ve havalandırmalarının yeterli olduğu tespit edilmiştir.
20. Ana binada bulunan 27 odanın her birinin büyüklüğü 15 m² 'dir. Odalardan 11'i tek kişilik, 16'sı iki kişilik olarak kullanılmakta olup ana bina kapasitesi toplam 43 kişidir.
21. Odalarda yapılan incelemelerde; odaların yeteri kadar doğal ışık aldığı; odaların içerisinde yatak, elbise dolabı, komodin, televizyon, mini buzdolabı bulunduğu ve ziyaret edilen her odada banyo ve tuvalet kısmının olduğu görülmüştür. Odalarda bulunan elbise dolaplarının gömme dolap

2 21/2/2001 tarihli ve 24325 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği'nin "Kabul koşulları" başlıklı 53'üncü maddesine göre:

"a) Huzurevlerine kabul koşulları: 1)60 yaş ve üzeri yaşlarda olmak, 2)Kendi gereksinimlerini karşılamasını engelleyici bir rahatsızlığı bulunmamak yeme, içme, banyo, tuvalet ve bunun gibi günlük yaşam etkinliklerini bağımsız olarak yapabilecek durumda olmak, 3)Ruh sağlığı yerinde olmak, 4)Bulaşıcı hastalığı olmamak, 5)Uyuşturucu madde ya da alkol bağımlısı olmamak, 6)Sosyal ve/veya ekonomik yoksunluk içinde bulunduğu sosyal inceleme raporu ile saptanmış olmak."

- biçiminde olduğu ancak diğer eşyaların sabitlenmediği, bazı banyo ve tuvaletlerde tutunma barı bulunmadığı ve odalarda acil durum butonu olmadığı tespit edilmiştir.
22. Ana binanın bodrum katında bulunan 6 odanın özel bakım hastalarına ayrıldığı görülmüştür. Ziyaret sırasında özel bakım katında yoğun bir koku olduğu tespit edilmiş ve bu durum İdareyle paylaşılmıştır. İdare konuyla ilgilendiklerini, koku problemini giderebilmek için katın parkelerinin değiştirildiğini ancak kokuyu tamamen gideremediklerini ifade etmiştir.
23. Ana binada; girişte engelli rampası, bina içi merdivenlerde tutunma barı ve merdiven basamaklarında kaymayı önleyecek bantlar ve asansör bulunduğu görülmüştür. Ancak binada bulunan asansörün yalnızca tek kişinin kullanımına uygun, dar ve eski olduğu, iç kapısının tam kapanmadığı, asansöre tekerlekli sandalyenin sığmadığı tespit edilmiştir. Merkezde ziyaret sırasında da sakinlerin genelde merdiveni kullandıkları görülmüş; buradaki engelli veya hasta sakinlerin personel tarafından sandalye ile merdivenden taşındığı öğrenilmiştir. Merkez ana binasının Türk Standartları Enstitüsü (TSE) erişilebilirlik belgesi³ bulunmadığı İdare tarafından belirtilmiştir.
24. Ana binada sabah ve öğleden sonra olmak üzere günde iki defa temizlik yapıldığı bilgisi İdareden alınmış; bu durum sakinler tarafından da teyit edilmiştir. Ana binada odalarda bulunan çarşaf ve yastık kılıflarının haftada bir değiştiği, acil müdahale gerektiği durumlarda anında değişim yapıldığı İdare tarafından ifade edilmiştir.
25. Ana binada ısınma kömür kullanılan kalorifer sistemi ile sağlanmaktadır. Sakinlerle yapılan görüşmelerde ısınma ile ilgili bir şikâyet alınmamıştır.
26. Ana binada kömür kullanılan kalorifer sistemi olması sebebiyle kışları her zaman sıcak su bulunduğu, yazları ise kaloriferlerin yakılmasıyla haftada 2 gün sıcak suya erişilebildiği bilgisi İdare tarafından paylaşılmıştır. Ana binada özel bakım ihtiyacı olan sakinlerin bulunması sebebiyle sıcak suyun her gün olmamasının problem teşkil edebildiği Merkez personeli tarafından belirtilmiştir.
27. Ana binada yangın alarm sisteminin ve yangın söndürme gereçlerinin bulunduğu görülmüştür.
28. Ana binada 24 adet güvenlik kamerası bulunduğu ve bunlara ait kayıtların geriye dönük olarak 60 güne kadar tutulduğu belirlenmiştir.
29. Ziyaret esnasında ana binanın eski olmasından dolayı bakım ve onarıma ihtiyaç duyduğu gözlemlenmiş, bu durum İdare tarafından da teyit edilmiştir.

2. Ek Bina A Blok Fiziksel Koşulları

30. A blokta; 12 adet oda, ortak salon, yemekhane ve cam ile kapatılmış balkon bulunmaktadır.

3 7/7/2005 tarihli ve 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun'un "Tanımlar" başlıklı 3'üncü maddesinin (f) ve (g) bentlerine göre: "Erişilebilirlik: Binaların, açık alanların, ulaşım ve bilgilendirme hizmetleri ile bilgi ve iletişim teknolojisinin, engelliler tarafından güvenli ve bağımsız olarak ulaşılabilir ve kullanılabilir olmasını"; "Erişilebilirlik standartları: Türk Standartları Enstitüsünün erişilebilirlikle ilgili yayımladığı standartları" ifade eder.

31. A blokta bulunan 12 odanın 8'i iki, 4'ü tek kişilik olarak kullanmakta olup bina kapasitesi 20 kişidir. Bu blokta kalan sakinlerin çoğunun özel bakım hastası olduğu İdare tarafından ifade edilmiştir.
32. Bu bloktaki odalarda yapılan incelemelerde; odaların yeterli doğal ışık aldığı; odaların içerisinde yatak, elbise dolabı, komodin, mini buzdolabı, televizyon ve küçük bir mutfak kısmının bulunduğu, ayrıca odalarda banyo ve tuvalet olduğu, banyo ve tuvaletlerde tutunma barının mevcut olduğu görülmüştür. İnceleme yapılan odalarda eşyaların sabitlenmediği ve acil durum butonu bulunmadığı, bazılarında ise komodin eksikliği olduğu belirlenmiştir.
33. Bu bloktaki çoğu sakinin özel bakım hastası olduğu belirtildiğinden bu sakinlerin odalarında yapılan incelemelerde; bazı sakinlerin iki kişi beraber kaldıkları ancak odada mahremiyeti sağlayacak paravan benzeri bir yapı olmadığı tespit edilmiştir. Bu husus İdareyle paylaşıldığında İdare konuyla ilgilenileceğini ve odalara paravan koyabileceklerini ifade etmiştir. Ziyaretin ardından gönderilen bilgi, belge ve fotoğraflardan aynı odada kalan yaşlıların yatakları arasına mahremiyeti sağlayacak şekilde tavandan asılı perde yerleştirildiği ve sorunun çözüme kavuşturulduğu görülmüştür.
34. A blok bina girişinde engelli rampası bulunduğu ve binada 10 kişilik bir asansör olduğu, asansörün tekerlekli sandalye ve kombinasyon sedyenin⁴ girebileceği büyüklükte olduğu görülmüştür. Bu blokta TSE erişilebilirlik belgesi bulunmadığı İdare tarafından belirtilmiştir.
35. A blokta ısınma yakıt olarak kömür kullanılan kalorifer sistemi ile sağlanmaktadır. Sakinlerle yapılan görüşmelerde ısınma ile ilgili bir şikâyet alınmamıştır.
36. A blokta kömür kullanılan kalorifer sistemi olması sebebiyle kışları sıcak suya 24 saat erişim olduğu, yazları da güneş enerji sistemi bulunmasından ötürü 24 saat sıcak suya erişilebildiği İdare tarafından ifade edilmiştir. Blokta kalan sakinlerden sıcak suya erişim hususunda şikâyet alınmamıştır.
37. A blokta yangın alarm sisteminin ve yangın söndürme gereçlerinin bulunduğu görülmüş ancak yemekhanede yer alan yangın söndürme tüpünün boş durumda olduğu tespit edilmiştir.
38. A blokta 14 adet güvenlik kamerası bulunduğu ve bunlara ait kayıtların geriye dönük olarak 50 güne kadar tutulduğu belirlenmiştir.

3. Ek Bina B Blok Fiziksel Koşulları

39. B blokta; 20 adet oda, ortak salon, 2 adet etkinlik odası, mescit, cam ile kapatılmış balkon, açık balkon ve çamaşır odası bulunmaktadır. Etkinlik odalarında yalnızca masa ve sandalye bulunduğu, odalardan birinin ise kamera odası olarak kullanıldığı görülmüştür.
40. B blokta bulunan 20 odanın tek ve çift kişilik olarak kullanıldığı ve odaların büyüklüğünün 20 m² olduğu İdare tarafından ifade edilmiştir.

4 Kombinasyon sedye, hastaların veya yaralıların farklı pozisyonlarda taşınması ve konumlandırılmasına yardımcı olmak için tasarlanmış özel bir tıbbi ekipmandır.

41. Bu bloktaki odalarda yapılan incelemelerde; odaların doğal ışık aldığı; odaların içerisinde yatak, elbise dolabı, komodin, mini buzdolabı, televizyon ve küçük bir mutfak kısmının bulunduğu, ayrıca odalarda banyo ve tuvalet olduğu, banyo ve tuvaletlerde tutunma barının mevcut olduğu görülmüştür. İnceleme yapılan odalarda eşyaların sabitlenmediği ve acil durum butonu bulunmadığı, bazılarında ise komodin eksikliği olduğu belirlenmiştir.
42. Bu blokta bina girişinde engelli rampası olmadığı, bina içinde merdiven kenarlarında tutunma barı bulunmadığı ve binada asansör olmadığı tespit edilmiştir. İdare tarafından burada kendi ihtiyacını karşılayabilen sakinlerin kaldığı, binanın arka girişinin düz giriş olduğu ve giriş için arka kısmın kullanıldığı, asansör için talepte bulunduğu ifade edilmiştir. Sakinlerle yapılan görüşmelerde de asansör talep ettikleri belirtilmiştir. Bu binanın TSE erişilebilirlik belgesi bulunmamaktadır.
43. Ziyaret esnasında ortak alanda bulunan tuvaletin girişinde cinsiyet gösteren tabelanın asılı olmadığı tespit edilmiş, İdare tabelanın asılacağını belirtmiştir. Ziyaret sonrasında gönderilen fotoğraflardan cinsiyet tabelalarının asıldığı anlaşılmıştır.
44. B blokta ısınma yakıt olarak kömür kullanılan kalorifer sistemi ile sağlanmaktadır. Görüşme yapılan sakinlerden ısınmayla ilgili bir şikâyet alınmamıştır.
45. B blokta kömür kullanılan kalorifer sistemi olması sebebiyle kışları sıcak suya 24 saat erişim olduğu, yazları da güneş enerji sistemi bulunmasından ötürü 24 saat sıcak suya erişilebildiği İdare tarafından ifade edilmiştir. Blokta kalan sakinlerden sıcak suya erişim hususunda şikâyet alınmamıştır.
46. B blokta yangın alarm sisteminin ve yangın söndürme gereçlerinin bulunduğu görülmüştür.
47. B blokta 17 adet güvenlik kamerası bulunduğu ve kayıtların geriye dönük olarak 70 güne kadar tutulduğu tespit edilmiş ancak etkinlik odalarında kamera bulunmadığı görülmüştür.

B. Yönetim ve Personelin Tutumu, Disiplin ve Şikâyet Mekanizmaları

48. Merkezde kalan sakinlerle yapılan görüşmelerde, istek ve şikâyetlerini İdareye yüz yüze iletebildikleri, talep ve şikâyetlerine geri dönüş alabildikleri öğrenilmiştir. İdare tarafından da sakinlerin talep ve şikâyetlerini sosyal servise ya da ilgili birime iletebildiği, taleplere en kısa sürede cevap verildiği ifade edilmiştir. Ayrıca Merkez A blokta dilek/şikâyet kutusu olduğu görülmüş ve duvara asılı kamu görevlileri etik davranış rehberi olduğu tespit edilmiştir.
49. Merkezde 2019 yılında vefat eden sakin sayısı 14; 2020 yılında 11; 2021 yılında 11; 2022 yılında 13 ve 2023 yılının Ekim ayına kadar 16'dır. Ölüm nedenlerinin doğal ölüm olduğu, Merkezde sağlık durumu kötüleşen sakinlerin hastaneye sevkinin sağlandığı ve sakinlerin genelde hastanede vefat ettiği bilgisi İdare tarafından paylaşılmıştır.
50. Ziyaret tarihinde hakkında idari işlem yürütülen 1 personel olduğu belirtilmiş ve hakkındaki şikâyet konusunun "Kişinin işe geç gelmesi ve hiç gelmemesi" olduğu bilgisi edinilmiştir.

51. İdare tarafından Merkezde hakkında disiplin soruşturması yürütülmesi gereken bir sakin olduğunda Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği'ne uygun olarak; kurallara uyulmadığında uyarı cezası verildiği, 3 uyarı cezasının ardından isteği dışında oda, kat ve blok değişikliği yapıldığı, devam eden hallerde ise disiplin nakli yapıldığı bilgisi verilmiştir. Ziyaret sonrası raporlama sürecinde Merkezden bir sakinin disiplin sebebiyle naklinin yapıldığı öğrenilmiştir.
52. Merkeze gerçekleştirilen ziyarette; Merkezde kalan sakinlerin İdare ve Merkez personelinin tutum ve davranışlarından memnun olduğu gözlemlenmiş; herhangi bir işkence ve kötü muamele bulgusu veya iddiasıyla karşılaşmamıştır.

C. Beslenme ve Yemekhane

53. Yemekler, Merkez ana binada yer alan yemekhanede 2 aşçı ve 1 yardımcı personel tarafından hazırlanmakta ve buradan ek binalara dağıtılmaktadır.
54. Merkezde ana bina ve ek binalardaki yemekhanelerde saat 08.00'da kahvaltı, 12.00'da öğle yemeği, 17.30'da akşam yemeği, 15.00 ve 19.00'da ara öğün verildiği, yemek saatlerinde sakinlerin duyabilmesi için zil çalındığı öğrenilmiştir. Merkez personeli tarafından özel bakım durumunda olan veya yemekhaneye gidemeyecek durumda olan sakinlerin yemeklerinin odalarına götürüldüğü ifade edilmiş; bu durum Merkez sakinleri tarafından da doğrulanmıştır. Merkezde ana binada çay ocağı olduğu görülmüş, sakinlere ortak alanlarda veya odalarında içmeleri için çay servisi yapıldığı bilgisi İdare tarafından paylaşılmıştır.
55. Ana binada bulunan yemekhanede yapılan incelemelerde; personelin çalışma esnasında eldiven ve bone kullandığı tespit edilmiştir. Soğuk hava depoları ve yiyecek deposunda yapılan incelemelerde tarihi geçen bir gıda ürününe rastlanmamış; hazırlanan gıdalardan alınan numunelerin 72 saat süreyle numune dolabında saklandığı görülmüştür.
56. İdare tarafından Merkezde diyetisyen olmadığı ancak yemeklerin İl Müdürlüğünde görevli diyetisyen tarafından belirlenen listeye göre hazırlandığı, malzeme eksikliği sebebiyle listede bir değişiklik yapılacaksa değişikliğin listeye yazılarak paraflandığı ifade edilmiş; listede yapılan incelemede de değiştirilen yemeklerin olduğu ve bunların paraflandığı görülmüştür.
57. Merkeze gelen ürünlerin mal kabul sorumluları tarafından son kullanma tarihine ve ürünün uygun olup olmadığına bakılarak kabul edildiği İdare tarafından belirtilmiştir.
58. Merkezde sakinlerin birçoğu tansiyon hastası olduğundan yemeklerin bu duruma göre hazırlandığı; diyabet gibi rahatsızlıkları olan sakinlere pirinç yerine bulgur pilavı, tatlı yerine meyve vermek gibi uygulamaların yapıldığı belirtilmiş ancak başka özel bir diyet yemek çıkarılmadığı öğrenilmiştir.
59. Görüşme yapılan sakinler tarafından Merkezde çıkan yemeklerin yağının zaman zaman rahatsız edebildiği, yemeklerde çoğunlukla kuru bakliyat çıktığı ve sık sık tekrara düştüğü ifade edilmiştir. Ziyaret esnasında Merkezde öğle yemeği yenilmiş; yemeklerin miktarının yeterli

olduğu gözlemlenmiştir. Yemek listesi incelendiğinde ise ziyaretin gerçekleştiği ay içerisinde öğle yemeklerinde kuru bakliyatın sıklıkla menüde bulunduğu görülmüştür.

60. Merkezde yapılan incelemelerde içme suyunun 200 mililitrelik ambalajlı şekilde her zaman ulaşılabilir olduğu görülmüş, odalarda da içme suyunun mevcut olduğu tespit edilmiştir.
61. Merkezde kantin bulunmadığı, sakinlerin isteklerini dışarıya çıkararak veya Merkez personeline ileterek karşılayabildikleri İdare tarafından ifade edilmiştir.

D. Sağlık ve Bakım Hizmetleri

62. Merkezde; ana bina ve ek bina B blokta revir bulunduğu görülmüş; ana binada 1 hemşire ve 1 diğer sağlık personeli (paramedik); ek bina B blokta ise 1 hemşire olmak üzere toplam 3 sağlık personelinin çalıştığı tespit edilmiştir.
63. Merkezde kalan sakinlerin genel kontrollerinin Hacıbektaş Devlet Hastanesinde yapıldığı belirtilmiştir.
64. Merkezde yaklaşık bir sene önce fizyoterapistin göreve başladığı ancak ziyaret tarihinden kısa bir süre önce Merkezden ayrıldığı, bu sebeple bazı özel bakım hastalarının fizik tedavilerinin yarım kaldığı öğrenilmiştir.
65. İdare tarafından sakinlerin Merkeze ilk kabullerinde bulaşıcı hastalık taşıyıp taşımadıklarını tespit edebilmek için kendilerinden kan tahlili talep edildiği belirtilmiştir. Sakinlerin Merkeze kabulünden sonra ise sağlık personeli tarafından yılda bir defa rutin kan tahlillerinin yapıldığı, bu tahlillerde genelde Hepatit gibi bulaşıcı hastalıklara bakıldığı, bulaşıcı hastalıklara karşı ortak kullanım alanlarında gerekli temizlik ve ilaçlama rutinine dikkat edildiği ifade edilmiştir.
66. Merkezde acil sağlık müdahalesi gereken durumlarda sakinin genel durumuna ve ateş, nabız, tansiyon, solunum sayısı gibi bulgularına bakıldığı, gerektiğinde 112 Acil Çağrı Merkezi aranarak ambulans çağrıldığı, sevklerin Nevşehir Devlet Hastanesine yapıldığı İdare tarafından belirtilmiştir.
67. Merkeze yılda bir defa İlçe Sağlık Müdürlüğü tarafından görevlendirilen diş hekiminin geldiği ve sakinlerin rutin diş muayenelerini gerçekleştirdiği öğrenilmiştir.
68. İdare, Merkez sakinlerinin sağlık ve ilaç takiplerinin sağlık birimi tarafından gerçekleştirildiği, sakinlerin ilaçlarının personel tarafından tek tek verildiği, sağlık personelinin mesai bitiminden sonra ise ilaç dağıtımının diğer personel tarafından yapıldığı, yalnızca kendi ilaçlarını alabilecek durumda olan yaşlılara ilaçlarının kutuyla verildiği ancak bu sayının çok az olduğu bilgisini paylaşmıştır.
69. Ana binada bulunan revirde yapılan incelemelerde; ağrı kesici, mide koruyucu, merhem gibi genel ilaçların açık dolapta tutulduğu, kişilerin özel ilaçlarının ise isimlerine göre ayrılmış şekilde kilitli dolapta tutulduğu görülmüştür. Bazı kişilerin kilitli dolapta durması gereken özel ilaçlarının da açık dolapta olduğu görülmüş; bu husus sorulduğunda sağlık personeli tarafından, revir

kapısının kilitli olması sebebiyle ilaçlar açık dolapta bulunsa dahi sakinlerin revirdeki ilaçlara erişiminin olmadığı açıklaması yapılmıştır.

70. Ana bina revirde sağlık personeli tarafından; kronik hastalık ilaç raporları, ilaç takipleri, ağız ve diş sağlığı muayene formları, ilk giriş muayeneleri, bireysel bakım formları, engellilik kurul raporları gibi hususların dosyalarda takip edildiği görülmüştür. Revirde pansuman masası, pansuman malzemeleri ve acil müdahale için gerekli ilaçlar, tansiyon aleti ve oksijen tüpünün bulunduğu belirlenmiştir. Ancak burada yapılan incelemelerde Ambu⁵, Airway⁶ gibi acil durum müdahale malzemelerinin eksik olduğu ayrıca hastalar için sedye veya hasta yatağı bulunmadığı, bunlar yerine kanepeler kullanıldığı tespit edilmiştir.
71. Ek bina A blokta revir olmadığı yalnızca müdür yardımcısı odasında tansiyon aleti ve ateş ölçer olduğu görülmüştür. Merkez personeli tarafından buradaki sakinlerin çoğu özel bakım hastası olduğundan acil bir durumda 112 Acil Çağrı Merkezi aranarak ambulans çağırıldığı belirtilmiştir.
72. Ek bina B blokta bulunan revirde yapılan incelemelerde; Merkezde kalanların ilaçlarının isimlerine göre dolapta saklandığı ancak dolabın kilitli olmadığı görülmüştür. Sağlık personeli tarafından psikiyatrik ilaç gibi ilaçların kilitli dolapta tutulduğu, diğer ilaçlar açısından da kutuların sakinlere verilmediği, haftalık ve günlük hazırlanarak ilaçların sakinlere tek tek verildiği belirtilmiştir. Revirde sedye kullanıldığı, acil durum çantası bulunduğu ancak Ambu, Airway gibi bazı acil durum müdahale malzemelerinin bulunmadığı belirlenmiştir. Revirde ayrıca oksijen tüpü bulunduğu ancak ziyaret tarihinde tekrar doldurulması için başka yerde olduğu ifade edilmiştir. Sağlık personeli tarafından bu blokta kalanların tansiyon ve ateşlerinin her gün ölçüldüğü ayrıca ziyaret tarihinden bir ay öncesinde kilo takibine başlanıldığı ancak henüz dosyasının oluşturulmadığı ifade edilmiştir.
73. Merkezde sakinlerle yapılan görüşmelerde ilaçlara erişimde ve hekim kontrollerinde bir sıkıntı yaşamadıkları, hastaneye sevklerinde personelin kendilerine eşlik ettiği öğrenilmiştir. Ayrıca sakinler tarafından; yıkanma, giyinme, tuvalete gitme gibi ihtiyaçlarında bakım elemanlarından yardım aldıkları, personelin tutum ve davranışlarından memnun oldukları ifade edilmiştir.

E. Psikososyal Servis Hizmetleri

74. Merkezde psikososyal serviste 1 psikolog ve 2 sosyal hizmet uzmanı görev yapmaktadır.
75. İdare tarafından Merkezde kalan sakinlere geriatri depresyon testi uygulandığı, depresyon çizelgesinde olan sakinlerin sağlık birimiyle iletişime geçilip psikiyatriye yönlendirildiği ve bu kişilere psikiyatristin uygun gördüğü tedavi planının uygulandığı belirtilmiştir.
76. Merkezde kalan sakinlerin kendilerine zarar verme durumunun söz konusu olmadığı ancak bazı sakinlerin kolonya içme durumunun olabildiği sosyal servis çalışanları tarafından ifade edilmiş;

5 Ambu, nefes almayan veya yeterince nefes almayan hastalara pozitif basınçlı ventilasyon sağlamak için yaygın olarak kullanılan elde tutulan bir cihazdır.

6 Airway, tıbbi bir cihazdır ve çoğunlukla solunum yolunun tıkanmasını engellemek için kullanılır.

bu alışkanlığın önüne geçmek için Merkeze girişte arama prosedürü bulunmadığı halde bu tür davranışı olan sakinler açısından dışarıdan geldiklerinde arama yapılabilirdiği bilgisi edinilmiştir.

F. Günlük Yaşam ve Faaliyetler

77. Merkeзде kütüphane olmadığı ancak ana binada bir adet kitaplık bulunduğu görülmüş, kitaplıkta 195 adet basılı yayın bulunduğu, bunların arasından 20 kitabın Arapça, diğer yayınların ise Türkçe olduğu öğrenilmiştir. Yapılan incelemede kitaplıkta çoğunlukla ansiklopedi ve dini kitapların olduğu tespit edilmiştir. Merkez İdaresiyle yapılan görüşmede Merkeздеki okuryazarlık oranının düşük olduğu öğrenilmiş, sakinlerin çoğunda işitme problemi bulunduğundan okuma yazma kursunun açılmadığı belirtilmiştir. İdare okuma yazması bulunan sakinler için kitap sayısını ve çeşitliliğini artıracaklarını ifade etmiş; Merkeze 3 adet kitaplık siparişi verildiği bilgisini eklemiştir. Ziyaret sonrası raporlama sürecinde kitaplıkların temin edilerek ortak alanlara yerleştirildiği ayrıca bir yazar tarafından Merkeze 30 adet kitap bağışlandığı İdare tarafından bildirilmiştir.
78. Merkeze günlük gazete alınmadığı öğrenilmiş; bu durum İdareye bildirildiğinde İdare günlük gazete alımının sağlanabileceğini ifade etmiştir.
79. Merkez ana binada ortak salonların birinde etkinlik yapıldığı; ek bina A blokta kalan sakinlerin çoğu özel bakım hastası olduğundan burada etkinlik yapılamadığı; ek bina B blokta ise 2 adet etkinlik odası olduğu, odalardan birinin kamera odası olarak kullanıldığı, odalarda aktif olarak etkinlik yapılmadığı anlaşılmış, bu blokta tavla gibi masa oyunlarının oynandığı İdare tarafından ifade edilmiştir. İdare ayrıca Merkeзде sakinler için müzik dinletisi düzenlendiği bilgisini paylaşmıştır. Ziyaret Heyeti tarafından ana binadaki etkinlik odalarının birinde yapılan etkinliklerden kalma el işlerinin ve müzik aletlerinin bulunduğu görülmüş, ek bina B blokta ise masa oyunlarının bulunduğu tespit edilmiştir.
80. Merkeзде; Halk Eğitim Merkezi tarafından görevlendirilen usta eğitimcilerin verdiği el sanatları, ahşap boyama gibi kursların var olduğu ancak ziyaret tarihinde yaz dönemi olması sebebiyle bu kursların tatil edildiği öğrenilmiştir. Ziyaret sonrası raporlama sürecinde; Merkez İdaresi tarafından yeni dönemde saz kursu, el sanatları kursu ve okuma yazma kursu açıldığı bilgisi verilmiştir.
81. Ziyaret tarihinde sakinlerin bir kısmının Bocce turnuvasına katılmak üzere şehir dışında olduğu bilgisi edinilmiş; sene içinde Bocce turnuvası için Kırşehir'in Mucur ilçesinde bulunan Huzurevinde antrenmanlar yapıldığı öğrenilmiştir.

G. Dış Dünya ile İletişim, Ziyaret ve Ailelerle Etkileşim

82. İdare, Merkeзде kalan sakinlerin gün içerisinde imza atarak akşam saat 17.00'a kadar kendileri veya Merkez aracılığıyla dışarı çıkabildiklerini ayrıca bir defada en fazla 30 gün olarak kullanabildikleri yılda toplam 90 güne kadar izinleri olduğunu belirtmiştir. Merkeзде kalan sakinler tarafından da gün içinde dışarı çıkabildikleri ve yıllık izinlerinin olduğu teyit edilmiştir.

83. Merkez sakinlerinin başta aileleri olmak üzere dış dünya ile iletişimlerini telefon aracılığıyla sağladığı; sakinler arasında cep telefonu olanların kendi telefonunu kullandığı, olmayanların ise Merkez telefonunu kullandığı öğrenilmiştir.
84. Sakinlerin yakınlarının hafta içi mesai saatleri içerisinde ziyaret haklarının olduğu, bunun yanı sıra kurum veya kuruluşlardan gelen ziyaretçiler için önceden İl Müdürlüğünden izin alınarak Merkeze ziyaret yapılabildiği öğrenilmiştir.
85. İdare, Merkeze dışarıdan eşya kabul edilmediğini; yalnızca sakinlerin yiyecek ve kıyafet ihtiyaçlarını karşılamak için aldıkları malzemelerin Merkeze kabul edildiği bilgisini paylaşmıştır.

IV. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

86. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Merkez İdaresi, ziyaret heyeti ile iş birliği içinde hareket etmiş, Merkezdeki bina ve eklentilerin tümüne erişim sağlanmasında ve Merkez sakinleri ile personel olmadan görüşme yapılmasında azami kolaylık sağlamış; bilgi ve belgelerin paylaşılmasında olumlu bir tutum içerisinde olmuştur.

B. Tavsiyeler

1. Merkez İdaresine Yönelik Tavsiyeler

87. Merkezde görev yapan personelin; insan hakları, kişiler arası iletişim, hassas gruplara mensup bireylerle iletişim ve yaklaşım, BM'nin İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İçin El Kılavuzu (İstanbul Protokolü) dâhil olmak üzere işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme gibi konularda eğitim almasının sağlanması,
88. Merkezde ana bina ve ek binalarda bulunan odalardaki sabitlenmemiş eşyaların sabitlenmesi,
89. Ana binadaki odalarda tutunma barı bulunmayan banyo ve tuvaletlere tutunma barı yaptırılması,
90. Merkezdeki ana bina ve ek binalarda bulunan her odaya acil durum butonu yerleştirilmesi,⁷
91. Ana binada özel bakım hastaları için kullanılan bodrum katta var olan koku probleminin giderilmesi,
92. Ana binada bulunan küçük, eski ve kapısı tam kapanmayan asansörün yenilenmesi ve ek bina B bloğa asansör yaptırılması,⁸

7 Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği'nin "Yaşlı odaları" başlıklı 38'inci maddesinin ikinci fıkrasına göre; "Odalarda yaşlının yatarken uzanabileceği yükseklikte alarm düzeneği kurulur. ..."

8 Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği'nin "Yaşlıyla İlgili Diğer Bölümler" başlıklı 51'inci maddesinin ikinci fıkrasına göre: "Ayrıca, kuruluşlarda blok ve katlara eşya, insan ve sedye taşımaya uygun asansör ve yaşlıların fiziki özelliklerine uygun yangın merdiveni bulunması esastır."

93. Merkezin her binasında gerekli düzenlemelerin yapılarak Merkezin TSE erişilebilirlik standartlarına uygun hale getirilmesi,
94. Ana binada sıcak suyun her gün erişilebilir hale getirilmesi,
95. Ana binada gerek duyulan bakım ve onarımların gerçekleştirilmesi,
96. Ek bina A blok ve B blokta eksiklik bulunan odalara komodin temin edilmesi,
97. Ek bina A blokta yemekhanede yer alan yangın söndürme tüpünün yenilenmesi ve yangın söndürme tüplerinin düzenli kontrolünün sağlanması,
98. Ek bina B blok bina girişine engelli rampası yapılması, merdiven kenarlarına tutunma barı yerleştirilmesi,
99. Ek bina B blokta bulunan etkinlik odalarına kamera yerleştirilmesi,
100. Merkezde çıkan yemek çeşitliliğinin artırılması, kişilerin özel diyet gereksinimleri gözetilerek daha çok sebze yemeği ve protein oranı yüksek yemeklerin çıkarılması,
101. Ana bina ve ek bina B blok revirde kilitli olarak tutulmayan bazı ilaçların kilitli dolapta muhafaza edilmesi,
102. Merkez ana binada bulunan revire sedye temin edilmesi, ana binada ve ek bina B bloktaki revirde eksik olan Ambu, Airway gibi acil müdahale malzemelerinin temin edilmesi,
103. Sakinlerin sosyalleşmesi ve boş zamanlarını etkin değerlendirmeleri amacıyla faaliyetlerin sıklığının artırılması, bu faaliyetlerin mümkün olduğu kadar çeşitli olmasına (eğitim, spor, el işi faaliyetleri, resim yapma vb.) özen gösterilmesi,
104. Sakinlerin dış dünyadaki gelişmelerden haberdar olabilmeleri amacıyla Merkeze günlük gazete alınması,
hususları tavsiye edilmektedir.

2. Nevşehir Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne Yönelik Tavsiyeler

105. Merkezde özellikle fizik tedavi görme ihtiyacı olan sakinlerin tedavilerine devam edebilmelerinin sağlanabilmesi için fizyoterapist görevlendirilmesi,⁹
hususları tavsiye edilmektedir.

3. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

106. Merkezin tüm bloklarında erişilebilirlik konusundaki eksikliklerin giderilmesi,
hususları tavsiye edilmektedir.

9 Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği'nin "Kuruluş" başlıklı 5'inci maddesinin birinci fıkrasına göre: "Kuruluşların kapasite ve gereksinimine göre Genel Müdürlükçe uygun görülen nitelik ve sayıda müdür, müdür yardımcısı, sosyal çalışmacı, psikolog, tabip, diş tabibi, hemşire, fizyoterapist, diyetisyen, teknisyen, genel idare ve yardımcı hizmetler sınıfından olmak üzere çeşitli personel istihdam edilir."

İSTANBUL OTİZM BAKIM,
REHABİLİTASYON ve AİLE
DANIŞMA MERKEZİ
MÜDÜRLÜĞÜ

ZİYARETİ RAPORU

2024/38

KISALTMALAR

CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/8/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının (ı) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin 1'inci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. Engelsiz Yaşam, Bakım ve Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezleri; 27/5/1983 tarihli ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu'nun 3'üncü maddesi uyarınca *"Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri; bedensel, zihinsel ve ruhsal engellilikleri nedeniyle normal yaşamın gereklerine uymama durumunda olan kişilerin, fonksiyon kayıplarını gidermek ve toplum içinde kendi kendilerine yeterli olmasını sağlayan beceriler kazandırmak veya bu becerileri kazanamayanlara devamlı bakmak üzere kurulan sosyal hizmet kuruluşlarıdır."*
5. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerine ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
6. Anılan görevin icrası kapsamında, 2/11/2023 tarihinde İstanbul Otizm Bakım, Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezi Müdürlüğüne *habersiz takip* ziyareti gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ..., Sosyal Hizmet Uzmanı ..., Uzm. Psikolog ..., İstanbul 1 No.lu Barosu Avukatı ... ile Kurumumuzun talebi üzerine görevlendirilen Hekim ... yer almıştır.
7. Ziyarette ilk olarak Merkez müdür vekili ile bir araya gelinerek Merkez hakkında genel bilgiler alınmış, yapılan görüşmenin ardından Merkez ana binası ve umut evleri gezilmiş, iletişim kurabilen otizimli bireylerle görüşmeler gerçekleştirilmiş, kaldıkları odaların fiziksel koşulları incelenmiştir. Daha sonra, sağlık birimi, sosyal servis ve sosyal faaliyetlerin gerçekleştirildiği

diğer ortak alanlar incelenmiştir. Ziyaret, ilk gözlem ve tespitlerin Merkez İdaresiyle paylaşılmasıyla sona ermiştir.

8. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 9/1/2023 tarihli ve 2023/03 sayılı kararı ve Başkanlık Makamınının 01/11/2023 tarihli ve 28641 sayılı oluruna istinaden 2/11/2023 tarihinde İstanbul Otizm Bakım, Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezi Müdürlüğüne¹ gerçekleştirilen takip ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. GENEL BİLGİLER

A. Merkez Hakkında Genel Bilgiler

9. Merkez 18 yaş ve üzeri otizmlili bireylere hizmet vermek üzere 2011 yılında faaliyetlerine başlamıştır.
10. Ana yerleşkesi Pendik'te olan Merkeze 2020 yılında gerçekleştirilen ziyaret esnasında yatılı hizmet alan otizm spektrum bozukluğu tanılı bireyler bulunmaktayken binanın engelli bakımına uygun olmaması sebebiyle sakinlerin başka kuruluşlara nakledildiği, bu çerçevede, yatılı hizmet alan otizmlili erkeklerin Sakarya'da bulunan Hamit-Fatma Atay Engelsiz Yaşam Bakım Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezine, kadınların da Pendik Engelsiz Yaşam Bakım Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezine 2022 yılı Ocak ayında nakledildikleri öğrenilmiştir.
11. Merkez ana binasında gündüzlü bakım hizmeti verilmeye devam edildiği görülmüştür. Üsküdar ilçesinde Merkeze bağlı olarak faaliyet gösteren umut evlerinde² de yatılı hizmet verilmeye devam edildiği öğrenilmiştir.

B. Merkez Personeli

12. Merkezde görev yapan personelin ünvan ve sayıları aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

ÜN VAN	PERSONEL SAYISI
Müdür	1
Psikolog	3
Sosyal Çalışmacı	2
Öğretmen	1
Hemşire	2
Büro Personeli	1
Teknisyen	2
Bakıcı Personeli	13

1 Bundan sonra kısaca "Merkez" olarak ifade edilecektir.

2 Engelli Bireylere Yönelik Umud Evleri Yönergesinin "Tanımlar" başlıklı 4'üncü maddesinin (e) bendi uyarınca; "Umud Evi: Her ilin sosyal, kültürel açıdan engellilerin kalması için uygun bölgelerinde, tercihen il merkezinde apartman dairesi veya müstakil binalarda 2 ile 6 arasında engelliye hizmet verilen, koordinasyon merkezine ve kuruluşlara bağlı mesken niteliğindeki yatılı ev tipi sosyal hizmet birimlerini" ifade etmektedir.

Temizlik Personeli	6
Hizmetli	1
Danışma Yönlendirme	2
Şoför	2
Yemek şirketi personeli	3
Kaloriferci	1
TOPLAM	40

13. Tabloda yer verilen personel haricinde, Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü tarafından 2'si el sanatları, 1'i spor ve 1'i de özel eğitim alanlarında hizmet veren 4 eğitmenin Merkezin gündüzlü bakım hizmeti veren bölümünde görevlendirildikleri bilgisi edinilmiştir.
14. Merkezde görevli bakıcı ve güvenlik personelinin 24 saat esasına göre çalıştığı belirtilmiştir.
15. Merkezde görevli personelin eğitiminin, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne bağlı Eğitim Hizmetleri Birimi tarafından planlandığı, verilen eğitimlerin personelin ihtiyaçlarına göre önceliklendirildiği belirtilmiştir. Merkezde görevli personelin meslek içi eğitim kapsamında; engelli ve yaşlı hizmetleri genel bilgilendirme eğitimi, davranış şekillendirme uygulamalı davranış eğitimi, otizmli kişiler için birey merkezli planlama eğitimi, AFAD acil durum eğitimi, zorlayıcı davranışlar sergileyen zihinsel engellilerde olumlu davranış desteği eğitimi, bakım kuruluşlarına yönelik düşme ve kazaların nedenleri ve önlenmesi eğitimi, çözüm odaklı terapi eğitimi, ilk yardım eğitimi, Göz Hareketleriyle Duyarsızlaştırma ve Yeniden İşleme (EMDR) 1. düzey eğitimi, ruhsal engelli bireyler için sosyal içerme projesi eğitimi ve birey merkezli planlama eğitimi aldıkları belirtilmiştir. Ayrıca personelin hassas gruplara yaklaşım konusunda yeterli donanım ve bilgiye sahip oldukları Merkez İdaresi tarafından ifade edilmiştir.
16. Merkezde görevli bakıcı personelin öfke kontrolü eğitimi aldığı, bu sayede acil durumlarda yapılan müdahalelerde profesyonel yaklaşım sergilediği, ayrıca engelli bireylerle etkili ve nazik bir iletişimin kurulması, empati kurma, engellilere yönelik özel ihtiyaçların anlaşılması ve gelişimleri konularında da düzenli eğitim aldıkları ifade edilmiştir.
17. Merkez İdaresi tarafından, gündüzlü hizmet biriminde yetişkin otizmli bireylere sunulan rehabilitasyon hizmeti dışında, 18 yaş altı otizmli bireylerin özel ihtiyaçlarına ve gelişimlerine odaklanacak şekilde eğitimlerin planlandığı ve personelin bu alandaki becerilerini geliştirerek bireylere daha etkin ve anlayışlı bir yaklaşımla destek olmalarının amaçlandığı belirtilmiştir.
18. Merkezde görev yapan tüm bakıcı personelin ilk yardım eğitimi aldığı, Merkez sağlık personelleri tarafından düzenli aralıklarla hatırlatma ve güncelleme eğitimleri verildiği, ilk yardım sertifikasına sahip personel bulunduğu ifade edilmiştir.

A. Koruma Altına Alınan Kişiler

1. Gündüzlü Bakım

19. Merkezden hizmet talebi günlük olarak değişebilmekte, talep doğrultusunda hizmet veren sınıf sayısına göre gündüzlü bakım kapasitesi değişkenlik göstermektedir. Ziyaret tarihinde 29'u 18 yaş üstü, 14'ü 18 yaş altı toplam 43 kişi gündüzlü bakım hizmeti almaktadır.

2. Umut Evleri

20. Merkeze bağlı 15 kişi kapasiteli umut evinde otizm spektrum bozukluk tanısına sahip 18 yaş üstü 11 erkek kalmaktadır.
21. Merkezde acil durumlar için valilik onayıyla geçici olarak kapasite artışı yapılabilmektedir. Acil Valilik Onayıyla kabulü yapılan engelli bireylerin, durumlarına uygun bir sosyal hizmet modeli belirlenerek bir kuruluşa yerleştirilmesi için 3 aylık bir süre öngörüldüğü belirtilmiştir.
22. Merkeze bağlı umut evinde kalan 11 otizmli bireyin, vasileri tarafından yapılan başvuru üzerine yapılan değerlendirmeler neticesinde Merkeze kabul edildiği, çok ağır takıntı ve şiddet eğilimi olan kişilerin umut evlerine kabul edilmediği belirtilmiştir. Bireylerin Merkezden vefat, aile yanına dönme/nakil durumları ile ayrıldıkları belirtilmiştir.
23. Ziyaret sırasında Merkezde yatağa bağımlı ya da fiziksel engelli birey olmadığı görülmüştür.

III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. Fiziksel Koşullar

1. Gündüzlü Bakım

24. Merkezin ana binasının kullanım alanı 3.557 metrekare, bahçenin kullanım alanı ise 2.551 metrekaredir. 2020 yılında yapılan yapı denetim ve kontrol teknik denetimi sonucunda binanın statik açıdan risksiz sağlam bina olduğu belgelenmiştir.
25. Merkez ana binasının inşası sırasında otizmli bireylerin ailelerinin, gündüzlü bakım merkezi olarak tasarlanarak inşa edilen ana binada yatılı hizmet verilmesini talep ettiği, bu nedenle binanın işlevinin yatılı hizmet vermeye uygun olacak şekilde değiştirildiği öğrenilmiştir. İşlevi değiştirilerek yatılı hizmet veren Merkezde, odaların ağır otizmli bireylerin neden olduğu hasarlar nedeniyle yıpranması üzerine, muhtemel tehlikeleri azaltmak amacıyla sürekli küçük tadilatlar yapıldığı, binanın rutubet sorunu tespit edilen bölümlerinde ıslah çalışmaları yapıldığı ancak rutubet oluşumunun engellenemediği, 2021 yılında bağışçı desteğiyle ek tadilatlar yapıldığı, ayrıca 3 tane tek kişilik oda yapıldığı belirtilmiştir.
26. Merkez binası, İstanbul Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü tarafından yapılan inceleme sonucunda erişilebilir bulunmamıştır.
27. Merkezde ısıtma, merkezi kalorifer sistemi ile sağlanmaktadır.
28. Merkezde yangın söndürme tüpü, yangın alarmı ve yangın merdiveni bulunmaktadır.

29. Merkezin ana binasında bulunan öfke kontrol odasının tadilat ile yeniden düzenlendiği, odanın kamera ile sürekli izlenebildiği ve ana binada kalan engelli bireylerin nakledilmesi nedeniyle kullanılmadığı idare tarafından belirtilmiştir.
30. Merkezde elektrik kesintilerine karşı jeneratör bulunduğu ve kesinti yaşandığında devreye girdiği belirtilmiştir.
31. Merkezde 2 adet (16+1 koltuk) servis aracı bulunmaktadır.

2. Umut Evleri

32. Merkeze bağlı umut evi 3 katlı olup küçük bir bahçesi de bulunmaktadır.
33. Evin giriş katının ortak alan olarak kullanıldığı görülmüş olup idare ile yapılan görüşmede bireylerin günün büyük çoğunluğunu bu katta geçirdikleri öğrenilmiştir. 2. katta hizmet alan engelli bireylerin yatak odaları bulunmaktadır. 3. katta ise çamaşır odası, kamera odası ve birkaç spor aletinin bulunduğu spor odası olduğu görülmüştür.
34. Umut evlerinin olduğu binanın yapı kontrol değerlendirmesinin henüz yapılmadığı belirtilmiştir.
35. Umut evlerinde kalan otizmli bireylerin kaldıkları odalar minimum 2 kişilik olup tek kalan engelli bulunmamaktadır.
36. Umut evlerinde kalanların birçoğunun otizm spektrum bozukluğu tanısına ek olarak şizofreni, bipolar bozukluk, mental retardasyon gibi ek tanılara da sahip oldukları belirtilmiştir. Bireylerin otizm ve ek tanılarının şiddetine, davranış örüntülerine dikkat edildiği, sahip oldukları stereotip davranışlarına göre oda yerleşimlerinin yapıldığı belirtilmiştir.
37. Bireyler arasındaki uyumsuzluk veya davranış bozuklukları gibi sebeplerle oda/grup değişiklikleri yapılabildiği, grup sorumlusunun gözlemleri ve talepleri sonucunda, Merkez İdaresi ve meslek elemanlarının katıldığı toplantı ile oda veya grup değişikliklerine karar verildiği açıklanmıştır.
38. Odalarda; ranza, yatak ve dolap bulunduğu görülmüştür. Kıyafet ve mevsim koşullarına uygun örtünme eşyasının Merkez tarafından verildiği belirtilmiştir.
39. Çamaşırların her gün yıkandığı, nevresim takımlarının her sabah değiştirildiği ifade edilmiştir.
40. Umut evinin ısınmasının merkezi kalorifer sistemi ile sağlandığı, 24 saat sıcak su erişimi olduğu ifade edilmiştir.
41. Merkezin ve umut evlerinin haşerelere karşı belirli aralıklarla ve ihtiyaç duyuldukça ilaçlandığı belirtilmiş ve buna ilişkin belgeler Heyet tarafından incelenmiştir.
42. Merkez ana binası ve umut evlerinde toplam 120 güvenlik kamerası bulunmaktadır. İdare tarafından kameraların 3 aylık süre ile kayıt saklayabildiği ifade edilmiştir. Kamera kayıtları Ziyaret Heyeti tarafından kontrol edilmiş, kameraların belirtilen süre kadar kayıt saklayabildiği ve bu kayıtların izlenebildiği teyit edilmiştir. Ayrıca kameraların konumlarından ve açılarından kaynaklanan kör nokta tespit edilememiştir.

B. İşkence ve Kötü Muamelenin Önlenmesi, Disiplin ve Şikâyet Mekanizmaları

1. Gündüzlü Bakım

43. Bireylerin aileleri veya vasisinin, Merkeze şikâyetlerini iletebildikleri veya Merkezden bilgi talebinde bulunabildikleri, konu ile ilgili detaylı bir inceleme yapıldığı, inceleme sonucunda herhangi bir ihmal veya suiistimal tespit edilmediyse, aileye yapılan incelemeler hakkında yazılı bilgi gönderildiği ancak inceleme sonucunda olumsuz bir durum tespit edilirse, durumun Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne ve gerektiğinde adli makamlara bildirildiği belirtilmiştir. Ziyaret tarihinden önceki son 1 yıl içinde hiç şikâyet alınmadığı belirtilmiştir.
44. Merkezin hizmete başladığı tarihten ziyaret tarihine kadar olan süre içerisinde engelli bireylere yönelik kötü muamele iddiaları ile açılmış 6 adli ve idari soruşturma olduğu, 5 soruşturmanın personelin kötü muamelede bulunmadığı kararı ile sonuçlandırıldığı, 1 adli soruşturmanın ise devam ettiği belirtilmiştir.
45. Kötü muamele kapsamında yaşanan olaylarla ilgili olarak, İdarenin engelli bireylere karşı uygunsuz ya da nazik olmayan davranışlar sergileyen personele disiplin prosedürleri uygulamanın yanı sıra hizmet içi eğitime tabi tuttuğu da belirtilmiştir. Ayrıca ilgili personelin sürekli gözetim ve denetim altında tutulduğu, olumsuz bir davranış tespit edilmesi halinde müdahale edildiği ve tutanak altına alındığı belirtilmiştir.

2. Umut Evleri

46. İdare tarafından; umut evlerinde kalan engelli bireylerin çoğunluğunun kendilerini ifade edemedikleri, konuşabilen engelli bireylerin de iletişim esnasında tutarsızlık, bazı kelime ve cümlelerin sıkça tekrar edilmesinden dolayı olumsuz bir durum yaşamaları halinde bu durumu şikâyet edemedikleri, bu sebeple bireylerin karşılaşılabilecekleri tüm olumsuzluklara dair önlem olması amacıyla güvenlik kameralarının sürekli takip edildiği belirtilmiştir.
47. Merkezde kalan otizmli bireylerin sergilediği agresif davranışlar ve kendilerine veya bir başka engelli bireye verdikleri zararlar sebebiyle tutulan toplam vukuat tutanağı sayısının 111 olduğu³ ifade edilmiştir. Vukuat gerçekleştiği anda sağlık müdahalesi veya önleyici tedbirlerin uygulandığı, vukuat sonrasında meslek elemanları tarafından uygun görülmesi halinde ilgili personelin uyarılması, engelli bireyin ailesine bilgi verme gibi ek önlemler alınması gibi işlemler gerçekleştirildiği belirtilmiştir.

C. Beslenme

1. Gündüzlü Bakım

48. Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne bağlı başka merkezlerde görev yapan diyetisyenler tarafından yemek listelerinin hazırlandığı, listeler hazırlanırken otizmli bireylerin beslenme

3 2023 yılı Ocak-Kasım ayları arasındaki sayıdır.

ihtiyaçları ve tercihlerinin fiziksel ve zihinsel sağlık haline destek olacak şekilde göz önünde bulundurulduğu belirtilmiştir.

49. İçme suyu ihtiyacının ayda yaklaşık 30 damacana ve 1000 adet 0,5 litrelik ambalajlı su alımı yapılarak karşılandığı belirtilmiştir. İncelenen belgelerden damacana ve ambalajlı su analizlerinin yaptırıldığı ve suların İnsani Tüketim Amaçlı Sular Yönetmeliğine uygun olduğu görülmüştür.
50. Gündüzlü bakım hizmetinden faydalanan engelli bireylerin yemeklerini binanın yemekhanesinde yedikleri belirtilmiştir.

2. Umut Evleri

51. Merkezde yatılı hizmet alan bireylere 3 ana ve 2 ara öğün verilmektedir. Yemekler hafta içi Merkez yemekhanesinde yemek firması personeli tarafından, hafta sonu umut evlerinde bulunan mutfaklarda bakıcı personel tarafından pişirilmektedir. Hafta sonları merkezden günün menüsünde yer alan yiyecekleri hazırlamak üzere gerekli malzemelerin umut evlerine gönderildiği, burada yapılan yemeklerin grup sorumlusu tarafından kontrol edildiği belirtilmiştir. Her öğünde yemek numunelerinin alınarak 72 saat saklandığı belirtilmiştir.
52. Umut evlerinde kalan engelli bireylerin, oturma odalarındaki özel yemek masalarında yemeklerini yedikleri belirtilmiştir.

D. Sağlık ve Bakım Hizmetleri

1. Gündüzlü Bakım

53. Gündüzlü bakım hizmetinden yararlanan engelli bireylerin müdahale gerektiren acil sağlık durumlarında 112 Acil Çağrı Merkezi ekiplerine haber verildiği belirtilmiştir.

2. Umut Evleri

54. Merkezde kalan bireylerin genel sağlık kontrollerinin devlet hastanesine götürülerek yapıldığı, diş ve göz sağlığı kontrollerinin 2 özel hastane tarafından ücretsiz yapıldığı belirtilmiştir.
55. Otizmli bireylerin genellikle şiddeti kişiye göre değişen ajite durumlar yaşayabildikleri, sağlık personelinin aldıkları eğitimler doğrultusunda bu ajite durumların yoğunluğuna göre sakinleşmelerini sağlamak için mahallinde müdahaleler yaptıkları belirtilmiştir. Ayrıca İdarece hazırlanan, her bireyin ihtiyacına göre ayrı bireyselleştirilmiş planların bulunduğu Ziyaret Heyeti tarafından görülmüştür.
56. Merkezde kalan engelli birey ajite halde iken uygulanan tüm mesleki müdahale tekniklerine rağmen yatışma sağlanamazsa, mekanik ve kimyasal kısıtlama yöntemlerinden tespit ve tecrit uygulamalarının ve lüzum hali ilaçlarının kullanımının psikiyatri hekiminin raporu doğrultusunda gerçekleştirildiği belirtilmiştir. Umut evlerinde kalan otizmli bireylerin engellilik düzeylerinden dolayı böyle bir risk bulunmadığı belirtilmiştir.

57. İdare tarafından acil sağlık durumlarında ilk yardım müdahalesinin umut evlerinde görevli personel tarafından yapıldığı, ardından 112 Acil Çağrı Merkezi ekiplerine haber verildiği, ajite ve stres durumlarında gerekirse doktor tarafından reçete edilen lüzum hali ilaçlarının kullanıldığı, ani gelişen sağlık durumu ile ilgili ailenin bilgilendirildiği belirtilmiştir.
58. Engelli bireylerin saç kesimi, tırnak bakımı, banyo yapma gibi öz bakım ihtiyaçlarının bakıcı personel tarafından karşılandığı öğrenilmiştir. Rutin öz bakım ihtiyaçlarının karşılanması için bireylerin ihtiyaçlarına göre detaylı plan hazırlandığı belirtilmiştir.

E. Eğitim, Faaliyetler ve Günlük Yaşam

1. Gündüzlü Bakım

59. Merkezde gündüzlü bakım hizmeti alan otizm spektrum bozukluğu olan bireylerin kişisel bakımlarının yapıldığı, rehabilitasyon hizmeti sunulduğu, akademik olmayan eğitsel, sosyal, kültürel, sportif, el sanatları vb. faaliyetler yapıldığı, ihtiyaç durumunda tıbbi destek sağlandığı, ailenin ya da bakıcı kimsenin kendisine zaman ayırmasına destek olduğu ve ailelere eğitim ve danışmanlık hizmeti sunulduğu belirtilmiştir.
60. Halk Eğitim Merkezi tarafından görevlendirilen eğitimciler tarafından Merkez ana binasında hafta içi her gün el sanatları ve beden eğitimi kursları verildiği, gönüllü ebru sanatı eğitimcisi tarafından haftada bir gün eğitim verdiği, ayrıca 18 yaşından küçük otizmlili bireylere yönelik "birey merkezli çalışma" ve ailelerine aile danışmanlığı hizmeti sunulduğu ifade edilmiştir.

2. Umut Evleri

61. Merkezde engelli bireyler için oluşturulmuş "Günlük Yaşam Rotası" programı incelenmiş ve Umut evlerinde kalan bireylerin eğitim, aktivite, yemek, dinlenme ve uyku saatlerinin bu programa göre belirlendiği görülmüştür. İdare tarafından, programın engellilerin metabolizma ve aktivite düzenlerine göre hazırlandığı belirtilmiştir.
62. Umut evlerindeki yaşam odalarında televizyonların olduğu, engellilerin ulaşamayacağı yüksekliklere monte edildiği görülmüştür. İdare; radyo, gazete, dergi gibi malzemelerin kullanımının toplu yaşam alanlarında bireylerin kendilerine ve birbirlerine zarar verme riski nedeniyle güvenlik önlemi olarak sınırlı olduğunu açıklamıştır.
63. Merkezde, otizmlili bireylerin sosyal yaşama katılımını teşvik etmek için piknik, hayvanat bahçesi-akvaryum gezisi, müze ziyareti, doğa yürüyüşü, toplu taşıma kullanma, yüzme, doğum günü kutlamaları gibi etkinlikler düzenlendiği ifade edilmiştir.
64. Umut evinde kalan çocukların özellikle yaz mevsiminde haftanın büyük çoğunluğunu Merkezde geçirdikleri belirtilmiştir. Kış mevsiminde ise haftada 1-2 defa Merkez ana binasına gelerek gündüzlü bakım hizmetlerinden faydalandıkları belirtilmiştir.
65. Umut evlerinde görev yapan beden eğitimi öğretmeni eşliğinde engellilere spor aletlerinin kullanıldığı ve hava şartlarına göre bahçede de aktiviteler yaptırıldığı belirtilmiştir.

66. Merkezde kalan tüm otizmli bireylere, 31/1/2015 tarihli ve 29253 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan Sosyal Hizmet Kuruluşlarında Bakımı Sağlanan Engelli ve Yaşlı Bireylere Harçlık Ödenmesine İlişkin Yönetmelik’in 6’ncı maddesi uyarınca⁴ harçlık verildiği belirtilmiştir. Harcama tasarrufuna sahip olmadıklarından dolayı engellilerin harçlıklarının Merkez adına açılmış ve sadece müdür ve ilgili grup sorumlusunun erişimi olan bir banka hesabına aktarıldığı, grup sorumlusunun harçlıkları ilgilinin şahsi ihtiyaçları ve gezileri gibi harcamalarda kullandığı ifade edilmiştir.

F. Dış Dünyayla İletişim, Ziyaret ve Ailelerle Etkileşim

1. Gündüzlü Bakım

67. Merkez meslek elemanlarının, hizmet alan otizmli bireyler dışında engelli bireylerin ailelerinden gelen Aile Danışmanlığı taleplerini de karşıladıkları, bu sayede birçok aileye ulaşıldığı ifade edilmiştir.

2. Umut Evleri

68. İdare tarafından; Genel Müdürlük talimatı ve mevzuata uygun olarak Merkezde uygulanan programı aksatmayacak şekilde, aileler ve diğer kişilerin Merkezi ziyaret edebildiği belirtilmiştir. Ayrıca Merkez İdaresinin onayı ile otizmli bireylerin ailelerinin ya da vasilerinin yanına izinli gidebildikleri ifade edilmiştir.
69. Umut evlerinde bulunan sabit hat ile dışarıdan gelen aramaların cevaplanabildiği, kısıtlı düzeyde kendini ifade edebilen bireylerin ailesi tarafından arandığında telefon görüşmesi yaptıkları, diğer ailelerin aynı hat üzerinden, görevlilerden çocukları ile ilgili bilgi alabildikleri açıklanmıştır. Merkezde görüntülü görüşme imkânı olmadığı belirtilmiştir.

IV. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

70. Merkez İdaresi ve çalışanlarının kolaylaştırıcı tutumu ziyaret boyunca devam etmiştir. Ayrıca Merkezin temizliğinin iyi olduğu, personelin görevini özverili bir şekilde yerine getirdiği ve iş birliğine açık olduğu görülmüş, bu bağlamda İdarenin ve personelin tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Önceki Ziyarete Verilen Tavsiyelerin Takibi Bağlamında Tespit ve Gözlemler

71. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu tarafından, 26/11/2020 tarihinde, İstanbul Otizm Bakım, Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezi Müdürlüğüne habersiz bir ziyaret düzenlenmiştir.⁵

4 Ziyaret tarihinde verilen harçlık miktarı 760,62 TL’dir.

5 Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun 2021/571 sayılı ve 24/11/2020 tarihli Başkanlık Oluru üzerine düzenlenen ziyaret

Ziyarete ilişkin gözlem ve tavsiyeler 2021/29 sayılı rapor ile kamuoyuna duyurulmuştur.⁶ Merkeze daha önce verilen tavsiyelerin yerine getirilmesine ilişkin tespitler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

TAVSİYELER	Tavsiye Verilen Kurum ve Yerine Getirilme	AÇIKLAMA
Merkez, 3 Eylül 2010 tarihli ve 27691 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlükte bulunan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Özürlülerin Bakımı, Rehabilitasyonu ve Aile Danışmanlığı Hizmetlerine Dair Yönetmelik kapsamında işlemlerini yürütmektedir. Bilindiği üzere 3 Mayıs 2013 tarihli ve 28636 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren ve “Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Yer Alan Engelli Bireylere Yönelik İbarelerin Değiştirilmesi Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” da özürlü ibareleri engelli olarak değiştirilmiştir. Bununla beraber otizm engelli bireylerin diğer engelli bireylerden daha farklı ihtiyaçlarının olduğu bilgisi birlikte değerlendirildiğine bahse konu Yönetmeliğin (30.07.2006 tarihli ve 26244 sayılı resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe konulan Bakıma Muhtaç Özürlülere Yönelik Resmi Kurum ve Kuruluşlar bakım Merkezleri Yönetmeliği dâhil) güncellenmesi ve otizm engelli bireyler hakkında özel düzenlemeler yapılıp yapılamayacağına çalışma kapsamında değerlendirilmesi,	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına Yerine Getirilmedi	İlgili Yönetmeliklerde “özürlü” kelimesi yerine “engelli” kelimesinin kullanımı üzerine bir değişiklik yapılmamıştır. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından hazırlanan “Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireylere Yönelik II. Ulusal Eylem Planı”nın 4 Nolu hedefinde 2023 - 2025 yılları arasında ihtisaslaşmış otizm bakım, rehabilitasyon ve aile danışma merkezlerinin usul ve esaslarına dair yönetmeliklerin yayınlanacağı yer almaktadır. Bu bağlamda yapılacak değişiklikler takip edilmektedir.
CPT7 tarafından sosyal bakım kuruluşları ile ilgili olarak; işlerinin zorlu doğası göz önünde bulundurulduğunda, sosyal bakım kurumlarındaki koşuhta çalışan personelin, görevlerini üstlenmeden önce sakinlere nasıl insani ve güvenli bir şekilde bakacakları konusunda dikkatlice seçilmesi ve uygun eğitim verilmesinin	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına Yerine Getirildi	Merkez bünyesinde ve çevrimiçi olarak Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının verdiği eğitimlere katılımların sağlandığı belirtilmiştir. Gece vardiyasında çalışan personelin sayı düzenlenmesine dair ihtiyacın, kalan engelli bireylerin başka Merkeze nakil edilmesi nedeni ile giderilmiş olduğu görülmüştür.

6 Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu 2021/29 No.lu, İstanbul Otizm Bakım, Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezi Müdürlüğü Ziyareti Raporu

7 CPT, CPT/İnf (2020) 41 Numaralı Bilgi Notu Para. 17

<p>esas olduğu, görev süresince de eğitimlerin devam etmesi gerektiği, tüm sakinler için yeterli bakım ve güvenli bir ortam sağlanması amacıyla gece vardiyalarında yeterli sayıda koğuştaki çalışan personelin bulunmasına özel dikkat gösterilmesi gerektiği, tükenmişlikten kaçınmak ve yüksek bakım standartlarını sürdürmek için personele gerekli destek ve danışmanlığın sağlanmasının önemli olduğu belirtilmektedir. Bu bağlamda merkez personelinin otizm spektrum bozukluğuna yönelik rehabilitasyon ve müdahale eğitimlerinin yanı sıra ihtiyaç duyulup belirlenecek diğer eğitim konularını da içerir şekilde sürekli eğitime tabi tutulması, olası karantina döneminde ve gece vardiyasında çalışan personel sayısının yeterli düzeyde planlanması ve mesleki tükenmişliğin önlenmesi için personele gerekli destek ve danışmanlığın sağlanması,</p>		<p>Merkezde yatılı hizmet almakta olan engellilerin başka kuruluşlara nakledilmesinden dolayı, gece vardiyasında çalışan personel sayısının artırılmasına ihtiyaç kalmamıştır.</p>
<p>Merkezde görev alacak personelin cinsiyetinin, alana hizmet edecek bilgi birikiminin olması gerekliliğinin yanı sıra merkez sakinlerinin genellikle erkek olmaları nedeniyle, 18 yaş üstü otizm engelli bireylerin güçlü fiziki yapıları nedeniyle kontrollerinin zor olduğundan erkek personel sayısının artırılması gerekliliği,</p>	<p>Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına Tavsiyeye ihtiyaç kalmadı</p>	<p>Merkezde yatılı hizmet alan otizm spektrum bozukluğu olan engelli bireylerin başka bir merkeze nakil edilmeleri nedeni ile bu tavsiyeye ihtiyaç kalmadığı değerlendirilmektedir.</p>
<p>Merkezin erişilebilirlik standartlarına uygun olmaması ve engelli bireylerin ihtiyaçları gözeticilerle daha geniş alanda, fiziki kısıtlama olmaksızın rehabilitasyon çalışmalarının gerçekleştirilmesi için nakil ya da hizmete uygun bina tesisi gibi çözümlerin değerlendirilebileceği,</p>	<p>Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına Kısmen Yerine Getirildi</p>	<p>Merkezde yatılı hizmet alan otizmli bireylerin başka bir merkeze nakledilmeleri sonrasında Merkez ana binasında Gündüzlü Bakım hizmeti vermeye başlanmıştır. Tavsiyemizin engellilerin nakledilmeleri kısmı yerine getirilmiş olup, incelenen belgelere göre Merkez ana binası erişilebilir değildir.</p>

C. Tavsiyeler

1. Merkez İdaresine Yönelik Tavsiyeler

72. Umut evlerinin dayanıklılığa ilişkin olarak yapı denetim ve deprem koşullarına uygun olup olmadığına dair teknik denetim işlemlerinin gerçekleştirilerek sonuçlara göre gerekli çalışmaların yapılması,

73. Merkez ana binasının erişilebilir olması için gerekli düzenlemelerin yapılması,
74. Merkezde kalan otizm spektrum bozukluğu olan engelli bireylerin, aile iletişimlerinin güçlendirilmesi ve rehabilitasyon süreçlerine katkıda bulunulması amacıyla görüntülü görüşme alternatifinin değerlendirilmesi, hususları tavsiye edilmektedir.

2. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına Yönelik Tavsiye

75. Merkez faaliyetlerini, 3/9/2010 tarihli ve 27691 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Özürlülerin Bakımı, Rehabilitasyonu ve Aile Danışmanlığı Hizmetlerine Dair Yönetmelik kapsamında yürütmektedir. Bilindiği üzere otizmlili bireylerin diğer engelli bireylerden daha farklı ihtiyaçlarının olduğu hususu da dikkate alınmak suretiyle Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından 2023-2030 yıllarını kapsamak üzere yürürlüğe konulan “Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireylere Yönelik II. Ulusal Eylem Planı”nın 4 Nolu Hedefi; “OSB olan bireyler ve ailelerine yönelik bağımsız yaşamı destekleyici çeşitlendirilmiş hızlı, etkin yeni nesil bakım hizmetlerinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması” başlığını taşımaktadır. Anılan Hedef kapsamında hayata geçirilmesi öngörülen 4.4. nolu Eylem Alanı “Resmi bakım kuruluşlarının kurumsal kapasitelerinin güçlendirilmesi.” şeklinde belirlenmiş olup bu Eylem Alanı için aşağıda yer alan iki Faaliyet tanımlanmıştır:

“4.4.1. İhtisaslaşmış otizm bakım, rehabilitasyon ve aile danışma merkezlerinin çalışma usul ve esaslarına yönelik yönetmelik yayınlanacaktır.

4.4.2. OSB olan bireylere de hizmet verecek ihtisaslaşmış otizm gündüz bakım, rehabilitasyon ve aile danışma merkezleri açılması için büyükşehir belediyeleri ile iş birliği protokolü yapılacak ve gündüz otizm bakım, rehabilitasyon ve aile danışma merkezi açılması desteklenecektir. 2023 yılı itibarıyla başlayan Eylem Planında ihtisaslaşmış otizm bakım, rehabilitasyon ve aile danışma merkezlerinin çalışma usul ve esaslarına yönelik yönetmeliğin yayımlanması faaliyeti için öngörülen süre 2 yıl olup, bu bağlamda, gerek halihazırda engelli bakım merkezlerine ilişkin olarak yürürlükte olan yönetmeliklerin ve gerek anılan faaliyet kapsamında yürürlüğe konulması öngörülen yönetmeliğe ilişkin çalışmaların tekemmül ettirilmesi yerinde olacaktır.” Diğer taraftan, 6462 sayılı “Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Yer Alan Engelli Bireylere Yönelik İbarelerin Değiştirilmesi Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”la ilgili mevzuatta yer alan sakat, özürlü ve çürük ibareleri engelli ibaresi ile değiştirilmiş olup, revizyon çalışmaları esnasında bu değişikliklerin de ilgili mevzuata işlenmesi tavsiye edilmektedir.

76. Erişilebilirliğe ilişkin mevzuatı düzenleyen Bakanlıklardan biri olan, hizmet verdiği kitle erişilebilirlikle ilgili problemlerin asli muhatabı olan ve aynı zamanda erişilebilirliğe ilişkin denetimleri koordine etme görevi bulunan Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının, kendi bünyesinde engellilere ve yaşlılara yönelik hizmet vermekte olan kuruluşlarının erişilebilirlik

bağlamındaki problemlerinin giderilmesi için Türkiye genelinde çalışmalarını yoğunlaştırması hususları tavsiye edilmektedir.

KOCAELİ KÖSEKÖY BAKIM,
REHABİLİTASYON ve AİLE
DANIŞMA MERKEZİ

ZİYARETİ RAPORU

2024/50

KISALTMALAR

m²

metrekare

TİHEK

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu

OPCAT

İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol

UÖM

Ulusal Önleme Mekanizması

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. Engelsiz Yaşam, Bakım ve Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezleri; 24/5/1983 tarihli ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu'nun 3'üncü maddesi uyarınca *"Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri; bedensel, zihinsel ve ruhsal engellilikleri nedeniyle normal yaşamın gereklerine uymama durumunda olan kişilerin, fonksiyon kayıplarını gidermek ve toplum içinde kendi kendilerine yeterli olmasını sağlayan beceriler kazandırmak veya bu becerileri kazanamayanlara devamlı bakmak üzere kurulan sosyal hizmet kuruluşlarıdır."*
5. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan veya koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda Engelli Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerine ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
6. Anılan görevin icrası kapsamında 8/11/2023 tarihinde Kocaeli Köseköy Bakım ve Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezine¹ habersiz bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcısı ... ve ..., Uzman Psikolog ..., Kocaeli Barosu tarafından görevlendirilen Avukat ... ile Kurumumuzun talebi üzerine görevlendirilen Hekim yer almıştır.

1 Bundan sonra kısaca "Merkez" olarak ifade edilecektir.

7. Ziyaret, Merkez İdaresi ile yapılan ön görüşme ile başlamıştır. Bu görüşmede Ziyaret Heyeti tarafından TİHEK'in UÖM kapsamındaki görev ve yetkileri hakkında bilgi verilmiş ve Merkeze ilişkin genel bilgiler edinilmiştir. Sonrasında, Ziyaret Heyeti tarafından engelli bireylerin yaşam alanlarına sırasıyla gidilmiş ve engelli bireylerle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Engelli bireyler ile yapılan görüşmelere Merkez personeli dâhil edilmemiştir. Akabinde ortak kullanım alanları incelenmiş bu sırada Merkez İdaresi tarafından Merkezin işleyişine ilişkin bilgiler paylaşılmıştır. Ziyaret, Merkez İdaresi ile yapılan son görüşme ile tamamlanmış, bu görüşmede ziyarete ilişkin ilk gözlem ve tespitler İdareye iletilmiş olup misillemeye ilişkin bilgilendirme yapılmıştır.
8. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 9/1/2023 tarihli ve 2023/3 sayılı kararı ve TİHEK Başkanlık Makamınının 31/10/2023 tarihli ve 28459 sayılı oluruna istinaden 16/5/2023 tarihinde Kocaeli Köseköy Bakım ve Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezine gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. GENEL BİLGİLER

A. Merkez Hakkında Genel Bilgiler

9. 12/9/2001 tarihinde Kocaeli ili Kartepe ilçesinde hizmet vermeye başlayan Merkez 26/3/2020 tarihinden itibaren Bakanlığın belirlediği isim ile Köseköy Bakım, Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezi olarak faaliyetlerine devam etmektedir.
10. Merkez, okul, hastane ve alışveriş mağazaları gibi günlük yaşam ihtiyaçlarının karşılanabileceği bir konumda bulunmaktadır.
11. Merkezin aile danışma fonksiyonunun² daha önce hiç kullanılmadığı belirtilmiş ve merkez personelinin de bu hususta bilgi eksikliğinin olduğu gözlemlenmiştir.

B. Merkez Personeli

12. Ziyaret tarihinde Merkezde 58 personelin görev yaptığı bilgisi paylaşılmış olup personele ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

ÜN VAN	MEVCUT PERSONEL SAYISI
Müdür	1
Müdür Yardımcısı	1
Sosyal Hizmet Uzmanı	1
Öğretmen	3
Çocuk Gelişimci	1
Fizyoterapist	2

2 3/9/2010 tarih ve 27691 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Özürlülerin Bakımı, Rehabilitasyonu ve Aile Danışmanlığı Hizmetlerine Dair Yönetmelik'in 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine göre "aile danışma ve rehabilitasyon merkezleri" "Özürlüleri kendi kendine yeterli düzeye getirmek, okul eğitimine hazırlamak ve aile içi uyumu sağlamak amacıyla özürlülere ve ailelerine hizmet sunan gündüzlü sosyal hizmet kuruluşlarını" ifade etmektedir.

Psikolog	1
Hemşire	1
Yurt Yönetim Memuru ³	2
Bilgisayar İşletmeni	1
Din Görevlisi (Yarı zamanlı)	2
Halk Eğitim Öğretmeni (Yarı zamanlı)	2
Güvenlik Görevlisi	3
Bakım Koordinatörü ⁴	1
Yemek Dağıtım Görevlisi	3
Şoför	1
Temizlik Personeli	7
Bakım Personeli	25
TOPLAM	58

13. Merkez personelinin, 1'inin yüksek lisans, 19'unun lisans, 10'unun ön lisans, 14'ünün lise ve dengi, 2'sinin ortaokul ve 8'inin ise ilkokul mezunu olduğu bilgisi paylaşılmıştır. Halk Eğitim Müdürlüğünde kadrosu bulunan el sanatları öğretmeninin ön lisans mezunu olduğu bilgisi edinilmiş olup Merkez tarafından halk dansları öğretmeninin eğitim durumu bilgisi ile Kartepe Müftülüğünden gelen din görevlilerinin eğitim durum bilgisine ulaşılmadığı bildirilmiştir.
14. Merkez bakım personelinin işe alımının Bakanlık tarafından gerçekleştirildiği, söz konusu personelin en az lise mezunu olmasının ve engelli bakım sertifikasının bulunmasının gerektiği belirtilmiştir. Merkezde bulunan tüm bakım personelinin engelli bakım sertifikasının bulunduğu bildirilmiştir.
15. Merkez İdaresi tarafından bakım personeline yönelik yaşam evleri arası rotasyon uygulamasının getirildiği ve uygulamaya ilişkin personelden olumlu dönüş alındığı ifade edilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından söz konusu uygulamanın bakım personeline bıkkınlık/yılgınlık oluşmasını önleme noktasında yardımcı olabileceği değerlendirilmiştir.
16. Merkez müdürünün 2017 yılından bu yana görevine devam ettiği ve işitme engelli öğretmenliği bölümünden mezun olduğu belirtilmiştir.
17. Merkezde grup sorumlusu⁵ olarak 2 Fizyoterapist ve 1 Çocuk Gelişimcisinin görev aldığı belirtilmiştir.
18. Merkez İdaresi tarafından bakım, güvenlik ve temizlik personelinin Merkez ihtiyacını karşılamadığı belirtilmiştir. Bu hususta 2018, 2020, 2021, 2022 ve 2023 yıllarında Bakanlıktan

3 Yurt Yönetim Memurunun Bakanlık tarafından lisans mezunu kişiler arasından istihdam edildiği Merkezde bu görevi icra eden personelin mesai saati dışında merkezde nöbet tuttuğu ve merkezin düzen ve işleyişini sağladığı belirtilmiştir.

4 Bakım koordinatörünün en az lise mezunu olduğu ve bakım personelinin çalışma düzeninden sorumlu olduğu belirtilmiştir.

5 Grup sorumlusunun sorumlu olduğu gruptaki hizmet alanların okul, sağlık, harçlık, gelişim, etkinlik, gelişim durumu, temizlik ve öz bakım kontrolünü ve takibini sağladığı belirtilmiştir.

talepte bulunulduğu fakat taleplerinin karşılanmadığı paylaşılan bilgi ve belgelerden anlaşılmıştır.

C. Koruma Altında Bulunan Kişiler

19. Merkeze kabulün Bakanlık Oluru veya Valilik Oluru ile gerçekleştirildiği belirtilmiştir. Bakanlık aracılığıyla gelen kişilerin, koruma ve tedbir kararı olan ve Çocuklar için Özel Gereksinim Raporu (ÇÖZGER) kriterleri ile belirlenmiş orta veya ağır zihinsel engeli bulunan bireylerden tertibi veya nakli uygun görülenlerden oluştuğu, Valilik aracılığıyla gelen kişilerin ise 2021/06 sayılı Engelli Bireylerin Acil Yerleştirilmesi Genelgesi kapsamında Merkeze yerleştirilmesi uygun görülenlerden oluştuğu ifade edilmiştir.
20. Merkezde mevcut durumda hizmet alan 40 kişiden 37'sinin Bakanlık Oluru ile diğer 3 kişinin ise Valilik Oluru ile geldiği belirtilmiştir.
21. Merkeze kabul edilen kişilerin, 6 ila 21 yaş aralığında koruma ve bakım tedbiri bulunan engelli çocuk ve genç bireylerden oluştuğu, ziyaret tarihinde Merkezde 6-12 yaş aralığında 11, 13-19 yaş aralığında 26, 19 yaş ve üstü 3 kişinin bulunmakta olduğu ifade edilmiştir. Merkezde bulunan 40 engelli bireyden 14'ünün kadın, 26'sının erkek olduğu belirtilmiştir.
22. Merkezde hizmet alan engelli bireylerden 9'unun (nörolojik, kardiyolojik, metabolik, nefrolojik veya göz ile ilişkili) kronik rahatsızlığının bulunduğu ve Merkezde kalan tüm kişilerin engel durumunun zihinsel (orta/ağır) olduğu belirtilmiştir.
23. Merkezde hizmet alan engelli bireyler arasında yatağa bağımlı tedavi gören kimsenin olmadığı belirtilmiştir. Ziyaret esnasında da yatağa bağımlı tedavi gören bir kişiye rastlanmamıştır.
24. Merkezde refakatçisi yanında kalmasına izin verilen engelli yakınının bulunmadığı bilgisi paylaşılmıştır.
25. Merkezde hizmet alanların 32'sinin il dışından, 8'inin Kocaeli ilinden geldiği belirtilmiştir. Bu noktada hizmet alanların aileleri ile görüşmelerinin zor olduğu anlaşılmıştır.
26. Merkezde vaka tartışma ve değerlendirme toplantısı sonucunda6 bir engelli bireyin davranışları nedeniyle tek kişilik odada kalmasına karar verildiği bilgisi paylaşılmıştır. İlgili kişinin 17 yaşında engelli bir erkek çocuk olduğu öğrenilmiş olup kaldığı evde bulunan bir diğer çocuğa zarar verme girişiminde bulunması sebebiyle Ankara Yenimahalle Eğitim ve Araştırma Hastanesinde bir ay süre ile ruhsal teşhis değerlendirmesine alındığı bildirilmiştir. İlgili sürecin sonunda çocuğun ruhsal engel grubu tanısının bulunmadığının anlaşılması üzerine Merkeze döndüğü belirtilmiştir. Söz konusu durum nedeniyle önlem amacıyla engelli bireyin tek kişilik odada uyuduğu belirtilmiş ve uyku saati dışında gruptaki diğer engelli bireylerle birlikte ortak alanı paylaşmakta olduğu ifade edilmiştir.

6 Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Özürlülerin Bakımı, Rehabilitasyonu ve Aile Danışmanlığı Hizmetlerine Dair Yönetmelik m.7/1-j: "Akıl sağlığı problemi yaşayan özürlülere sunulacak hizmetler hususunda il sağlık müdürlükleri, ilçe sağlık grup başkanlıkları ve üniversiteler ile gerekli işbirliği yapılır. Merkezlerde gerek görülmesi hâlinde akıl sağlığı problemi yaşayan özürlülerin güvenliği ve kontrolü için gerekli tedbirlere ilişkin kararlar, koordinasyon ve değerlendirme kurulu tarafından alınır."

27. Merkezde kalmakta olan 18 yaş üstü 7 engelli bireyden, 4'ünün vasisinin bulunduğu, 3'ünün ise vasi atamasına ilişkin işlemlerin devam ettiği belirtilmiştir⁷.
28. Merkezde hizmet alan engelli bireylerin, hizmet alma sürelerinin koruma ve bakım ihtiyaçlarının devam ettiği müddetçe sürdüğü belirtilmiştir. Merkezde en uzun hizmet alan kişinin 18 yaşında erkek engelli birey olduğu 2010 yılından beri Merkeze hizmet aldığı ve 18 yaş üstü engelli bakım merkezi için sıra beklediği belirtilmiştir.
29. Merkeze ayrılmanın ise koruma ve tedbir kararının kalkması, ailenin teslim alması veya başka bir Merkeze nakil olunması hallerinde gerçekleştiği belirtilmiştir.

III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. Fiziksel Koşullar

30. Merkezin 4787 m² açık alan üzerine konumlandığı ve üzerinde 1 idari bina ve 4 yatılı barınma evi olmak üzere 5 bina bulunduğu belirtilmiştir. Binaların kapladığı kapalı alanın 1350 m² olduğu ifade edilmiştir.
31. Merkez kapasitesinin 48 kişi olduğu fakat bakım personeli yetersizliği nedeniyle 4 yaşam evinden birinin hizmete kapatılarak, 3 yaşam evinin aktif olarak kullanıldığı bu sebeple mevcut kapasitenin 36 kişi olduğu belirtilmiştir.
32. Merkezde ihtiyaç durumunda Acil Valilik Onayı ile misafir çocuk kabulü hizmetinin sağlandığı, söz konusu durumda Merkez kapasitesinin üstüne çıkılabildiği ve bu nedenle ziyaret tarihinde 40 kişiye hizmet verilmekte olduğu ifade edilmiştir.
33. Merkezde aktif olarak hizmet veren 3 yaşam evinden 2'si erkek, 1'i kız çocukları için kullanılmaktadır. Yaşam evlerin planlarının aynı olduğu belirtilerek, her evde yatakhane, salon, oyun odası, mutfak-yemek odası, tuvaletler ve banyoların bulunduğu ifade edilmiştir. Mutfak bölümünde bulaşık makinesi, fırın ve ocak, buzdolabı gibi gerekli eşyaların bulunduğu görülmüştür. Kız çocuklarının hizmet aldığı yaşam evinde yer alan iki tuvaletin, klozet tipi olduğu ve yanında tutamaç bulunmadığı gözlemlenmiştir.
34. Her bir evde bulunan 4 yatakhane 2'sinin 18 m², 1'inin 20 m² ve diğerinin 15,75 m² olduğu, salonların her birinin ise 35 m² olduğu bilgisi paylaşılmıştır. Ziyaret Heyeti tarafından Merkeze hizmet alan her engelli bireyin kendine ait bir yatağının ve dolabının bulunduğu gözlemlenmiştir.
35. Kız çocuklarının hizmet aldığı yaşam evinde ayrıca bir oyun odasının bulunduğu ve odanın içerisinde çeşitli oyuncakların bulunduğu görülmüştür. Engelli bireylere ilgili odada oyun oynayıp oynamadıkları sorulmuş ve engelliler tarafından odanın kullanıldığı ifade edilmiştir.

7 Rapor yazım aşamasında konuya dair güncel bilgi istenilmiş süreçlerin halen devam ettiği bilgisi edinilmiştir.

36. Çocukların hizmet aldığı yaşam evlerinin zemininin parke, tuvalet ve banyo zemininin ise fayans olduğu görülmüştür. Temizliğin kolay sağlanması açısından kullanılan malzemenin uygun olduğu değerlendirilmiştir⁸.
37. Yaşam evlerinde bulunan yatak odası, salon, banyo ve tuvalet temizliğinin günde iki defa temizlik personeli tarafından gerçekleştirildiği belirtilmiştir. Ziyaret tarihinde Merkezin genel olarak derli toplu ve temiz olduğu görülmüştür.
38. Her yaşam evinde bir çamaşır odasının bulunduğu ve çamaşır odalarında 2 çamaşır ve 1 kurutma makinesinin bulunduğu görülmüştür. Haftada bir günün çamaşır günü olarak belirlendiği, ayrıca ihtiyaç halinde makinelerin kullanılabilirliği belirtilmiş ve nevresim takımlarının her hafta değiştirildiği ifade edilmiştir. Buna ek olarak Merkezde bir adet sanayi tipi çamaşır makinesinin de bulunduğu görülmüştür.
39. Merkez bahçesinde oyun parkı, üç kamelya ve bir tavuk kümesi bulunduğu görülmüştür. Merkezde hizmet alanların, yaş ve engel durumları dikkate alınarak serbest alanı kullanabildiği belirtilmiştir.
40. Merkezde 2019-2022 yıllarında çeşitli fiziki iyileştirme çalışmalarının gerçekleştirildiği belirtilmiştir. Bu hususta, yaşam evlerinin mutfak dolaplarının ve zeminlerinin yenilendiği, iç boyalarının yapıldığı, idari binada yer alan mutfak dolapları ile bahçede yer alan çocuk oyun parkının yenilendiği ve süs havuzunun tehlike arz etmesi nedeniyle kapatıldığı belirtilmiştir.
41. Merkezin Türk Standartları Enstitüsü (TSE) Erişilebilirlik Belgesinin bulunmadığı ifade edilmiştir.
42. Merkezin resmi olarak gündüz bakım hizmeti vermeye uygun görüldüğü fakat bu konuda bir talep alınmadığı buna ek olarak Merkez fiziki şartları ile personel eksikliğinden kaynaklı olarak bu hizmetin verilemediği ifade edilmiştir.
43. Merkezde bulunan iki erkek yaşam evinin 6 ila 15 yaş ve 15 ila 18 yaş şeklinde ikiye ayrıldığı belirtilmiştir. Merkezde oda yerleştirmelerinin çocukların engel durumları, günlük yaşamda birbirleri ile olan iletişimi, yaşları gibi etkenler dikkate alınarak gerçekleştirildiği ifade edilmiştir. Buna ek olarak, çocuklardan gelen talep veya sağlık sorunları gibi nedenlerle oda değişikliğinin gerçekleştirilebildiği belirtilmiştir.
44. Merkezde duvarları yumuşak beyaz malzeme ile kaplı bir öfke kontrol odası⁹ bulunduğu görülmüştür. Hizmet alanların ajite anlarında ortam değişikliği ve görüşmelerin sonuç vermemesi halinde bu oda aracılığıyla sakinleşmelerinin sağlanmasının hedeflendiği

8 30/7/2006 tarih ve 26244 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Bakıma Muhtaç Özürlülere Yönelik Resmî Kurum ve Kuruluşlar Bakım Merkezleri Yönetmeliği "merkezin fiziksel koşulları" başlıklı 34'üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine göre "Bakıma muhtaç özürünün kullanacağı odalarının tabanı sağlığa zarar vermeyecek, kolay temizlenen bir malzeme ile kaplanmalıdır."

9 "Engelli bireylere hizmet sunan kuruluşlarda, kriz odası/öfke kontrol odası (gözlem, dinlenme vb.) özelliği taşıyabilecek bir alan düzenlenmelidir. Bu alan; her türlü yaralanmayı engelleyici tedbirlerin alındığı, duvar ve zeminin yumuşak materyaller ile kaplı olduğu, gözlemlene düzeneğinin bulunduğu bir alan olmalıdır." (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Engelli ve Yaşlı Bakım Kuruluşlarında Kalite İyileştirme Süreç Yönetimi Rehberi, Ankara, 2022, s.32.)

belirtilmiştir. İlgili odanın ziyaret tarihine kadar hiç kullanılmaması sebebiyle odaya ilişkin gözlem formunun tutulmadığı ve odada bulunan kameranın çalışmadığı anlaşılmıştır.

45. Merkezde bulunan yaşam evlerinin ısıtılmasının doğalgaz yakıtı kullanılan merkezi kalorifer sistemi ile sağlandığı belirtilmiştir. Yaşam evlerinin odalarında yeterli sayı ve büyüklükte kalorifer peteğinin bulunduğu görülmüştür. Yapılan görüşmelerden engelli bireylerin ısınmaya ilişkin bir sorun yaşamadıkları anlaşılmıştır.
46. Merkezde 24 saat sıcak su olduğu bilgisi paylaşılmıştır. Yapılan incelemede sıcak su kontrol edilmiş ve bir sorun olmadığı anlaşılmıştır.
47. Merkezde elektrik kesintilerine karşı bir adet jeneratör bulunduğu belirtilmiştir.
48. Merkezde yangın alarmı ve yangın söndürme tüplerinin bulunduğu görülmüştür.
49. Merkezde 32'si dış ortamı ve 10'u iç kısımları gören 42 güvenlik kamerasının bulunduğu belirtilmiştir. Kamera kayıtlarının geriye dönük olarak üç ay saklandığı ifade edilmiştir. Söz konusu kayıtlara Merkez müdürü ve müdür yardımcısı ile meslek elemanlarının erişebildiği belirtilmiştir. Gerçekleştirilen kamera incelemesinde öfke kontrol odası ile kız çocuklarının kaldığı yaşam evindeki oyun odasında bulunan kameranın çalışmadığı tespit edilmiştir. Buna ek olarak, hizmet alanların yatak odalarında, personel odalarında ve tuvalet ile banyoda kamera bulunmadığı görülmüştür.
50. İhtiyaç halinde kullanmak üzere Merkeze tahsis edilmiş bir aracın olduğu bilgisi paylaşılmıştır.
51. Merkez İdaresi elektrik, su, ısıtma sistemlerinin sürekli arızalanması nedeni ile altyapının yenilenmesini talep ettiklerini bildirmiştir. Buna ek olarak, yaşam evlerinin ışıklandırma ve havalandırma konusunda yetersiz olduğunun düşünüldüğü fakat bu noktadaki eksiklerin Merkez tarafından karşılanması için yeterli maddi kaynağın bulunmadığı belirtilmiştir. Ziyaret esnasında yaşam evlerinin az ışık aldığı ve havasız olduğu heyet tarafından da tespit edilmiştir. Yaşam evlerinde görevli personel tarafından pencerelerin güvenlik nedeni ile kapalı tutulduğu belirtilmiştir.
52. Merkez müdürü, göreve ilk başladığı yıllarda merkezde rutubetin çok fazla olduğunu ve öncelikli çalışmalarını bu yönde yaptıklarını fakat rutubetin tam olarak üstesinden gelemediklerini belirtmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede rutubetin bazı alanlarda halen mevcut olduğu görülmüştür.

B. Yönetim, Personelin Tutumu ve Şikâyet Prosedürleri

53. Merkezde engelli bireylerin şikâyet ve taleplerini sözlü olarak iletmediği, yazılı bir talebin bulunmadığı ifade edilmiştir. Buna ek olarak, Merkezde hizmet alanların şikâyet ve taleplerine dair bir veri kaydının tutulmadığı bu hususta Bakanlığın matbu bir formunun bulunmadığı belirtilmiştir. Merkezde dilek ve şikâyet kutusu bulunduğu gözlemlenmiştir.
54. Merkezde son bir yıl içerisinde bir firar vakasının meydana geldiği, Merkezde hizmet alan iki engelli bireyin anlaşarak Merkeze kaçtığı ve sonrasında içlerinden birinin ailesinin evine

gittiklerinin anlaşıldığı belirtilmiştir. İlgili ailenin Merkeze haber vermesi üzerine emniyet yetkililerinin çocukları Merkeze getirdiği ifade edilmiştir. Söz konusu duruma dair Merkez İdaresi tarafından paylaşılan tutanakların incelemesi gerçekleştirilmiş ve hizmet alan çocukların beraber kaldıkları diğer engelli bireylerin sürekli bağırması ve Merkezde arkadaşlarının olmaması sebepleriyle kaçtıklarını belirttikleri anlaşılmıştır. Merkez İdaresi vaka sonrası yaptığı değerlendirmede çocukların kalmakta olduğu grubu incelemiş, grup içerisinde bulunan 12 engelli çocuktan 7'sinin otizm tanılı olduğunu belirlemiş ve otizm tanılı bireylerde bağırma, kendine vurma gibi eylemlerin sıklıkla gözlemlendiğini, bu durumun engelliliği daha hafif düzeyde olan diğer 5 kişinin yaşam kalitesini düşürdüğünü tespit etmiştir. Fakat Merkezin mevcut durumunda uygun başka bir grubun bulunmaması sebebiyle hizmet alanların ev/oda değişikliğinin gerçekleştirilemediği belirtilmiştir. Merkez psikoloğu çocuklarla yaptığı görüşme sonucunda çocukların günlük rutinine farklı aktivitelerin eklenmesi suretiyle psikososyal iyilik halinin artırılmasının hedeflendiğini belirtmiştir. Söz konusu olayın müdahili iki çocuğun okul dışında haftanın üç günü halk oyunları ve el sanatları atölyesine katılım sağladığı paylaşılan bilgi ve belgelerden anlaşılmıştır.

55. Merkezde görev yapan herhangi bir personel hakkında devam eden adli veya idari soruşturmanın bulunmadığı bilgisi paylaşılmıştır.
56. Ziyaret Heyeti tarafından kendini ifade edebilen engelli bireylerle görüşmeler gerçekleştirilmiş ve çocukların Merkezden genel olarak memnun olduğu anlaşılmıştır.
57. Ziyaret Heyeti tarafından kamera kayıtlarının incelenmesi esnasında bir erkek temizlik personelinin hizmet alan çocuklardan birine karşı sert ve tehditkâr tutumda bulunduğu ve bir çocuğa basit derecede fiziksel müdahalede bulunduğu tespit edilmiştir. Buna ek olarak, söz konusu olayın gerçekleştiği esnada odada bulunan bakım personelinin olayı görmesine karşılık herhangi bir müdahalede bulunmadığı anlaşılmıştır. Merkez İdaresi bu tespit sonrası konu ile ilgili idari soruşturma başlatmış ve ilgili temizlik personeline üç yevmiye ücret kesintisi cezası verildiğini bildirmiştir.

C. Beslenme

58. Merkezde 3 ana ve 1 ara öğün olmak üzere 4 öğün yemek çıktığı belirtilmiştir. Merkezde diyabet teşhisi olmayan fakat kan şekeri testlerinin yüksek çıkması nedeniyle kan şekeri takibi yapılan bir çocuk için diyet menü çıkarıldığı ifade edilmiştir. Merkezde yemeklerin her bir yaşam evinde bulunan yemek odalarında yenildiği belirtilmiştir.
59. Merkezde yemek hizmetinin dışardan sağlandığı ifade edilmiştir. Anlaşmalı yemek şirketinin öğün saatlerinde yemekleri getirip servis ettiği ve içme suyunu da günlük olarak Merkeze getirdiği belirtilmiştir. Yemek menüsü incelenmiş ve öğün yemek içeriklerinin besleyici olduğu görülmüştür. Anlaşmalı yemek şirketi bünyesinde görevli diyetisyenin yemekleri kontrol ettiği bilgisi paylaşılmıştır.

60. Merkezde şirketten gelen yemekleri değerlendirmek için yemek inceleme komisyonunun bulunduğu belirtilmiştir. Komisyonun yemeklerde mevsim meyve ve sebzelerinin kullanımı, protein oranı ve lezzet noktasında inceleme ve değerlendirmede bulunduğu ifade edilmiştir. Merkez personelinin hizmet alanlarla aynı yemeği yediği belirtilmiştir.
61. Yemek numunelerinin yemek şirketi tarafından muhafaza edildiği ifade edilmiştir.
62. Merkezde kalan engelli bireylerle yapılan görüşmelerde, Merkez İdaresinin beslenmeye ilişkin verdiği bilgiler teyit edilmiş ve engelli bireylerin beslenme düzeninden ve yemeklerden memnun oldukları gözlemlenmiştir.

D. Sağlık ve Bakım Hizmetleri

63. Merkezde sağlık personeli olarak kadrolu bir hemşirenin bulunduğu belirtilmiştir. Merkezde sağlık nöbetinin tutulmadığı ifade edilmiştir.
64. Merkezde hizmet alan engelli bireylerin tüm sağlık taramalarının, Anadolu Eğitim ve Sosyal Yardım Vakfı'nın iktisadi işletmesi olan Özel Sağlık Merkezi Hastanesi tarafından bedelsiz olarak gerçekleştirildiği belirtilmiştir.
65. Merkezde hizmet alanların, sağlık durumu ve ilaç bilgisine hemşirenin, grup sorumlularının, sosyal servis birimi çalışanlarının ve nöbet amirlerinin erişim sağlayabildiği belirtilmiştir.
66. Ziyaret Heyetinde bulunan hekim tarafından incelenen sağlık dosyalarının düzenli tutulduğu değerlendirilmiştir.
67. Merkez hemşiresi, engelli bireylerin 6 ayda bir boy ve kilo takiplerinin yapıldığını ve bunların kayıt altına alındığını belirtmiştir. Ziyaret Heyetinde bulunan hekim, takip içeriğini incelemiş ve beden kitle endeksinin de içeriğe eklenmesinin uygun olacağını belirtmiştir.
68. Merkezde hizmet alan engelli bireylerin ilaçlarının, yaşam evlerine ve günlere göre ayrıldığı görülmüştür. Rastgele seçilen ilaçların son kullanım tarihleri incelenmiş ve bir sorun olmadığı anlaşılmıştır. Buna karşılık, ilaç dolabında ilaçlara dair ayrıntılı bir tabloya yer verilmediği tespit edilmiştir.
69. Merkezde acil müdahale gerektiren bir durumun gelişmesi halinde hemşirenin ve ilk yardım sertifikası bulunan personelin müdahalede bulunduğu belirtilmiştir. İlk yardım sertifikası olan personelin normal mesai saatlerinde çalıştığı öğrenilmiştir. Buna ek olarak, yapılan ziyarette Merkezin hastaneye araç ile 10 dakika mesafede bulunduğu öğrenilmiştir.
70. Merkez bünyesinde kuaför veya berber hizmetinin bulunmadığı, ilgili hizmetin Kartepe Belediyesi aracılığıyla gerçekleştirildiği ifade edilmiştir. Merkezde hizmet alan çocuklara ilişkin bakım çizelgesi incelendiğinde saç ve sakal düzeni ile temizliğine dair kayıt tutulduğu görülmüş olup ziyaret tarihinde bu noktada bir soruna rastlanmamıştır. Merkez personeli tarafından, hizmet alan engelli bireyler arasında uyuz ve bit vakalarının önlenmesi amacıyla hizmet alanların saçlarının genelde kısa tutulduğu belirtilmiştir.

71. Merkezde hizmet alan engelli bireylerin haftada 2 ila 3 defa banyo yaptığı ve banyo için gerekli hijyen malzemelerinin Merkez tarafından sağlandığı belirtilmiştir.
72. Merkezde ergenlik döneminde olan kız çocuklarının adet dönemlerinin takibinin yapıldığı buna göre hijyenik ped dağıtımı ve sağlık takibinin sağlandığı ifade edilmiştir. Hijyenik pedlerin Bakanlık tarafından karşılandığı belirtilmiştir. Ziyaret Heyetinde bulunan hekim bu takibin yapılmasının önemli olduğunu belirtmiş ve iyi bir uygulama örneği teşkil ettiği değerlendirilmiştir.
73. Merkezde son beş yıl içerisinde bir ölüm vakası gerçekleşmiştir. Söz konusu olayda, hafif MR Epilepsi (%53) tanısı bulunan bir çocuğun, 25/10/2018 tarihinde Merkezde yoğun epilepsi nöbeti geçirmesi sonucu 112 Acil Servisi aracılığıyla hastaneye kaldırıldığı ve hastanede tedavisi devam ederken 30/10/2018 tarihinde vefat ettiği paylaşılan bilgi ve belgelerden anlaşılmıştır.

E. Psikososyal Servis Hizmetleri

74. Merkezde bir sosyal çalışmacı, bir çocuk gelişimci ve bir psikoloğun bulunduğu belirtilmiştir.
75. Merkez psikososyal servis personeli, hizmet alan engelli çocuklarla çalışma gerçekleştirmek istediklerini fakat bu konuda bilgi eksikliği yaşadıklarını belirtmiştir. Personel çeşitli mesleki eğitim faaliyetlerine katılım sağladıklarını fakat münhasıran engelli çocuklara yönelik eğitim almadıklarını ifade etmiştir.
76. Merkez psikososyal servis personeli "gelişim izleme formu" oluşturduklarını çocuğun gelişim takibini bu form sayesinde takip ettiklerini ve bunun hizmet alanla hangi konuda çalışmalar gerektiği noktasında yol gösterici olduğunu ifade etmiştir.
77. Merkez psikososyal servis personeli, bakım personeline, hizmet alanlara yaklaşım ve çalışma şartlarının zorluklarına karşı baş etme kabiliyetlerinin geliştirilmesi amacıyla öfke kontrolü konusunda eğitim vermek istediklerini fakat bakım personelinin yaşam evlerinde kalanın kendileri olması sebebiyle psikososyal servis personelinin kendilerini anlamadığını belirterek eğitime isteksiz yaklaştığını bu nedenle eğitimlerin verimsiz geçtiğini ve sürdürülebilir olmadığını belirtmiştir. Bu noktada psikososyal servis personeli, bakım personeline yönelik eğitimin Bakanlık aracılığı ile verilmesinin daha uygun olacağı görüşünde olduklarını ifade etmiştir.

F. Günlük Yaşam ve Faaliyetler

78. Merkezde hizmet alan engelli çocuklardan 35'inin, engel raporları ve Rehberlik ve Araştırma Merkezi kararları doğrultusunda uygun okullarda örgün eğitimine devam ettiği, 1'inin örgün eğitime devam etmediği¹⁰, mezun durumda olan 4 engelli bireyin ise haftada bir gün Kocaeli Büyükşehir Belediyesi bünyesinde faaliyet gösteren Cemil Meriç Engelsiz Yaşam Merkezi'nde

10 İlgili hizmet alan bireyin ağır düzeyde engelliliği nedeniyle Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu Raporu ile 7/7/2018 tarih ve 30471 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nin 36'ncı maddesinin altıncı fıkrası gereğince işlem yapılması uygun görülmüştür.

çalıştığı bilgisi paylaşılmıştır¹¹. Buna ek olarak 36 hizmet alan çocuğun destek eğitim kararı doğrultusunda Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinden faydalandığı belirtilmiştir. Hizmet alan çocukların okula ulaşımının servis aracılığıyla sağlandığı belirtilmiştir.

79. Merkeze telefon, tablet gibi elektronik eşyaların kabul edilmediği, dışardan gelen eşya olarak sadece günlük kıyafetin kabul edildiği belirtilmiştir.
80. Merkezde uyku, yemek ve okul saatlerinin belirli olduğu bunun dışında kalan zaman dâhilinde engelli bireylerin televizyon, oyun ve açık hava gibi etkinliklerle sınırlandırılmadığı belirtilmiş ancak gerçekleştirilen kamera incelemesinde çocukların uzun süre boyunca televizyon karşısında hareketsiz oturdukları görülmüştür.
81. Her yaşam evinin salonunda bir adet televizyonun bulunduğu görülmüştür. Bunun dışında hizmet alanlara radyo ve müzik çalar verilerek boş vakitlerinde müzik dinleme imkânı sağlandığı belirtilmiştir. Ziyaret esnasında da bir çocuğun müzik çalar aracılığı ile müzik dinlediği görülmüştür. Buna ek olarak hizmet alanların talep etmeleri veya eğitimleri için gerekli olması halinde gazete, dergi ve kitapların Merkez tarafından sağlandığı ifade edilmiştir.
82. Merkezde çeşitli spor ve sosyal aktivitelerin yapıldığı belirtilmiştir. 2023 yılı etkinliklerine dair tutulan liste incelendiğinde; sinema, doğum günü kutlaması, at ile terapi, iftar yemeği, alışveriş, bowling, vapur gezisi gibi sosyal faaliyetlerin gerçekleştirildiği ve alanda yeteneği olan çocukların masa tenisi ve atletizm spor müsabakalarına katılım sağladığı görülmüştür.
83. Merkez idari binasında bir odanın el işleri etkinlikleri, bir odanın spor etkinlikleri için ayrıldığı ve spor odasında masa tenisi, yürüme bandı, eliptik bisiklet, pilates topu gibi araçların bulunduğu görülmüştür.
84. Merkezde gerçekleştirilen kursların halk dansları ve el sanatları olduğu belirtilmiştir. Bu kursların, Halk Eğitim Merkezi aracılığı ile görevlendirilen halk dansları ve el sanatları öğretmenleri tarafından gerçekleştirildiği ifade edilmiştir. Halk dansları kursunun hafta içi iki gün ve hafta sonu iki gün; el sanatları kursunun ise haftanın her günü gerçekleştirildiği bilgisi paylaşılmıştır.
85. Merkezde hizmet alanların çeşitli ihtiyaçları için Bakanlık bütçesinden yaşlarına göre harçlık gönderildiği belirtilmiştir. Merkez İdaresi tarafından örnek mahiyetinde gönderilen tutanaklar incelendiğinde harçlıkların okul kantini, market, pazar, giyim benzeri ihtiyaçları karşılamak için kullanıldığı anlaşılmıştır.
86. Merkezde bulunan fizyoterapistler, hizmet alan çocuklarla egzersiz etkinliği gerçekleştirmeye çalıştıklarını fakat çocukların komutları algılamakta ve yerine getirmekte zorlanmaları nedeni ile çalışmadan verim alamadıklarını belirtmişlerdir.

11 İlgili merkezde öğrenme güçlüğü yaşayan 17-35 yaş arası kişilerin sanat, müzik, mutfak, doğa ve spor gibi faaliyet atölyelerine katılımının sağlanması yolu ile toplum içinde bağımsız yaşam becerileri kazanmalarına yardımcı olduğu belirtilmiştir.

87. Kız çocuklarının kaldığı evde bir muhabbet kuşunun bulunduğu görülmüştür. Kuşun bakım ve temizliğinin ilgili personel tarafından sağlandığı belirtilmiştir. Çocukların hayvanlarla etkileşiminin olmasının iyi bir uygulama olduğu değerlendirilmiştir.

G. Dış Dünya ile İletişim ve Ailelerle Etkileşim

88. Merkezde bulunan engelli bireylerin, aileleri ile görüşmelerinde (şiddet ve/veya istismar gibi) bir sakınca bulunmadığı müddetçe aileleriyle istedikleri zaman yüz yüze veya telefon aracılığı ile görüşmelerine izin verildiği belirtilmiştir. Buna ek olarak, engellilerin ailelerine ilişkin hazırlanan Sosyal İnceleme Raporu neticesinde uygun görülen ailelerin çocuklarını Merkezden yatılı izinli olarak alma imkânına sahip olduğu ifade edilmiştir.
89. Merkezde engelli bireylerin ailelerinin istedikleri zaman telefon ile Merkeze ulaşabildiği, engellilerin ise haftada bir gün belirlenen saatte yakınlarını arayabildiği belirtilmiştir.
90. Merkezde hizmet alanlardan yakını ile hiç iletişim kurulamayan üç çocuğun olduğu belirtilmiştir. Söz konusu çocuklardan birinin buluntu çocuk¹² olduğu bu sebeple hiçbir yakınının bulunmadığı, diğerinin sadece annesine ait isim bilgisinin mevcut olduğu fakat kişiye ulaşamadığı son çocuğun ise sadece annesine ulaşılabilirliği ve annesinin bir diğer engelli bakım merkezinde kaldığı bilgilerine erişildiği belirtilmiştir.
91. Merkezde hizmet alan çocukların zihinsel orta veya ağır engelinin bulunması sebebiyle internet, bilgisayar ve cep telefonu kullanımına izin verilmediği belirtilmiştir.

IV. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

92. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Merkez tarafından, Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmış, sakinlerle izole görüşmeler yapabilmesi için gerekli önlemler alınmış ve gerekli bilgi ve belgelere erişim vakitlice sağlanmıştır. Bu çerçevede, Merkez İdaresi ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

12 13/4/2001 tarihli ve 24372 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Emniyet Genel Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü/Büro Amirliği Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği "Tanımlar" başlıklı 4'üncü maddesi göre buluntu çocuk "Kanuni mümessili tarafından terk edilmiş veya evinden veya bulunduğu kurumdan kaçmış halde bulunan çocuğu" ifade eder.

B. Tavsiyeler

1. Merkez İdaresine Yönelik Tavsiyeler

93. Merkezde ortopedik engeli olan bireylerin de hizmet alması mümkün olduğundan yaşam evlerinde bulunan tuvaletlere tutamaç eklenmesi¹³ ve Merkezin erişilebilir olmasının sağlanması¹⁴,
94. Öfke kontrol odası ve kız çocuklarının kaldığı yaşam evinde bulunan oyun odasına yeni kamera eklenmesi veya mümkünse tamir edilmesi¹⁵,
95. Merkez bakım personeli ve yaşam evlerinde görevli diğer personele, hizmet alanlara doğru yaklaşım konusunda eğitim verilmesi¹⁶,
96. Hizmet alanların okulda veya etkinlikte olduğu vakitlerde yaşam evlerinin havalandırılması suretiyle temiz hava sirkülasyonunun sağlanması¹⁷,
97. Merkezde yer alan hizmet alanların şikâyet ve talepleri ile sorunun çözümüne dair kayıtların tutulması¹⁸,
98. Merkez bakım personelinin çocuklara karşı gerçekleşen tüm müdahalelere karşı aktif bir tavır içinde olup çocuğu gözetmesi ve bu noktada söz konusu ilgisiz tavrın tekrarlanmaması adına ilgili personelin mesleğin gerekleri noktasında uyarılması¹⁹,
99. Merkezde tutulmakta olan boy ve kilo takip çizelgesine beden kitle endeksine ilişkin verinin de eklenmesi,

13 Bakıma Muhtaç Özürlülere Yönelik Resmî Kurum ve Kuruluşlar Bakım Merkezleri Yönetmeliği'nin 34'üncü maddesinin (d) bendine göre "tuvaletlerin tabanları ve duvarlarının tamamı yıkanmaya elverişli fayans veya mermer gibi malzemeler ile kaplı olmalı, bakıma muhtaç özürlülerin kullanacağı tuvalet ve banyolarda tutamak olmalıdır."

14 "Erişilebilirlik, binaların, açık alanların, ulaşım ve bilgilendirme hizmetleri ile bilgi ve iletişim teknolojisinin engelliler tarafından güvenli ve bağımsız olarak ulaşılabilir ve kullanılabilir olmasıdır. Erişilebilirlik Belgesi ise Valilikler bünyesinde oluşturulan Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Komisyonları tarafından denetlenen umuma açık hizmet veren her türlü yapılar ve açık alanlar ile toplu taşıma araçlarının erişilebilirlik mevzuatına uygun olduğunu içeren komisyonca düzenlenen belgedir. Bakım hizmeti sunan kuruluşlar, yaşlı ve engelli bireylere bağımsız ve güvenli fiziki mekânlar sunulduğunu gösteren erişilebilirlik belgesine sahip olmalıdır." (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Engelli ve Yaşlı Bakım Kuruluşlarında Kalite İyileştirme Süreç Yönetimi Rehberi, Ankara, 2022, s.49.)

15 Kuruluşun genel kullanım alanları (yatak odaları, tuvalet, banyo vb. hariç) güvenlik kamerası ile izlenmelidir. Güvenlik kamerası kayıtları en az 15 gün süreyle saklanmalıdır. (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Engelli ve Yaşlı Bakım Kuruluşlarında Kalite İyileştirme Süreç Yönetimi Rehberi, Ankara, 2022, s.38.)

16 Bakıma Muhtaç Özürlülere Yönelik Resmî Kurum ve Kuruluşlar Bakım Merkezleri Yönetmeliği "Hizmet içi eğitim" başlıklı 26'nı maddesine göre "Merkez, istihdam ettiği personele göreve başladığı tarihten itibaren ilk üç ay içinde bir kez ve göreve başladıktan sonra da yılda en az bir kez olmak üzere her defasında en az kırk beşer saatlik kuramsal ve uygulamalı hizmet içi eğitim verir."

17 Bakıma Muhtaç Özürlülere Yönelik Resmî Kurum ve Kuruluşlar Bakım Merkezleri Yönetmeliği "Merkezde çalışacak personelin görev, yetki ve sorumlulukları" başlıklı 25'inci maddesine göre sağlık personeli "merkez ortamını ısı, ışık, havalandırma, temizlik yönünden değerlendirmek ve gerekli tedbirlerin alınmasını sağlamak"tan sorumludur

18 Kuruluşta hizmet alan ve yakınlarının, sunulan hizmetlerle ilgili her türlü talep ve şikâyetlerinin alınmasına ilişkin düzenlemeler yapılmalıdır. Şikâyet ve taleplere yönelik yapılan çalışmalarla ilgi talep sahibine geri bildirim yapılmalıdır. (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Engelli ve Yaşlı Bakım Kuruluşlarında Kalite İyileştirme Süreç Yönetimi Rehberi, Ankara, 2022, s.34.)

19 Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Özürlülerin Bakımı, Rehabilitasyonu ve Aile Danışmanlığı Hizmetlerine Dair Yönetmelik "Bakım hizmetlerinin kapsamı" başlıklı 28'inci maddesine göre bakım hizmetleri engelli bireyin "tehlikelere karşı korunması ve gözetilmesi"ni de kapsamaktadır.

100. Merkezde sağlık nöbeti tutan personelin bulunmadığı göz önüne alındığında acil durum anında ihtiyaç gelişmesi ihtimali nedeniyle ilaç dolabında hizmet alanların kullandığı ilaçlara dair güncel bir tabloya yer verilmesi ve yatılı kalan personele ilk yardım eğitiminin verilmesi,
101. Merkez ilgili personeli tarafından yaşam evlerinde gerçekleştirilebilecek ev içi aktivitelerin belirlenmesi²⁰,
102. Merkez ilgili personeli tarafından hizmet alanların hareketsiz kalmalarının önüne geçmek amacıyla uygun mevsimlerde merkez bahçesinde oyunlaştırma yolu ile esneme hareketlerinin gerçekleştirilmesi²¹,
hususları tavsiye edilmektedir.

2. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

103. Kurumumuzca UÖM kapsamında yapılan ziyaretlerde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (ASHB) bünyesinde faaliyet gösteren sosyal hizmet kuruluşlarının erişilebilirlik standartlarına uyumu konusunda sık sık sorunlarla karşılaşmakta ve bu durum rapora bağlanmaktadır. Erişilebilirliği düzenleyen ve aynı zamanda erişilebilirliğe ilişkin denetimleri koordine etme görevi bulunan ASHB'nin kendi bünyesinde engellilere yönelik hizmet vermekte olan kuruluşlarının, erişilebilirlik bağlamındaki problemlerinin giderilmesi için Türkiye genelinde çalışmalarını yoğunlaştırması,
104. Merkezin aile danışma özelliğinin efektif olarak kullanılması amacıyla ilgili personele eğitim verilmesi²²,
105. Merkeze ihtiyacı doğrultusunda bakım, güvenlik ve temizlik personelinin görevlendirilmesi²³,
106. Merkezin elektrik, su, ısıtma sistemlerinin yenilenmesi için gerekli ödeneğin sağlanması,

-
- 20 Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Özürlülerin Bakımı, Rehabilitasyonu ve Aile Danışmanlığı Hizmetlerine Dair Yönetmelik 43'üncü maddesinin birinci fıkrasının (ğ) bendine göre çocuk gelişimcisinin görevi "Merkezde bulunan ve müracaat eden özürlü bireylerle ilgili çocuk gelişim ve eğitiminin yöntem ve tekniklerini kullanarak gelişimlerini değerlendirmek, izlemek, mevcut performans düzeyini belirlemek, buna uygun bireysel, grup ve ev eğitim programları hazırlamak, geliştirmek, uygulamak, uygulanmasını denetlemek, programa uygun çevre düzenlemesi yapmak" tır.
 - 21 Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Özürlülerin Bakımı, Rehabilitasyonu ve Aile Danışmanlığı Hizmetlerine Dair Yönetmelik 43'üncü maddesinin birinci fıkrasının (i) bendine göre "Merkezlerde branş öğretmeni kapsamında spor, müzik, resim, sanat eğitimi, el sanatları ve sınıf öğretmenleri görevlendirilir. Öğretmenlerin görev, yetki ve sorumlulukları aşağıda belirtilmiştir: 1) Özürlü bireylere öğretim yöntemi ve tekniklerini kullanarak programlar yapmak, geliştirmek, uygulamak ve mesleki çalışmalar yapmak."
 - 22 4/9/2012 tarih ve 28401 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Gerçek Kişiler ve Özel Hukuk Tüzel Kişileri İle Kamu Kurum ve Kuruluşları Açılacak Aile Danışma Merkezleri Yönetmeliği "Aile danışmanın eğitimi ve nitelikleri" başlıklı 14'üncü maddesinin birinci fıkrasına göre "Sosyal hizmet, psikoloji, sosyoloji, psikolojik danışmanlık ve rehberlik, tıp, hemşirelik ve çocuk gelişimi alanlarından birinde en az dört yıllık lisans programlarından mezun olanlar, Milli Eğitim Bakanlığı, Yükseköğretim Kurulu veya üniversitelerden, biri tarafından uygun görülen en az üç yüz saati teorik ve en az otuz saati süpervizyon eşliğinde olmak üzere yüz elli saati uygulamalı toplam dört yüz elli saatlik aile danışmanlığı alanında bir eğitim programını başarıyla tamamladıktan sonra sertifika alanlar, aile danışmanı unvanı alabilir."
 - 23 Bakıma Muhtaç Özürlülere Yönelik Resmî Kurum ve Kuruluşlar Bakım Merkezleri Yönetmeliği "Zorunlu çalıştırılması gereken personel sayısı" başlıklı 24'üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine göre "Yatılı hizmet veren merkezde, mesai saatleri içinde, merkezde bakılan her yirmi dört bakıma muhtaç özürlü için birer mesleki personel ve bir sağlık personeli ile her altı bakıma muhtaç özürlü için bir bakıcı personel istihdam edilir."

107. Merkezin psikososyal servis personeline engelli çocuklarla çalışmaya yönelik mesleki eğitim verilmesi²⁴,
108. Merkezde hizmet alanların %80'inin il dışından geldiği anlaşıldığından Merkeze görüntülü görüşme imkânı sağlayan bir telefon temin edilmesi,
109. Merkez İdaresinin rutubete ilişkin çalışmalarının çözüm olma noktasında yetersiz kaldığı anlaşıldığından ilgili sorunun giderilmesi hususunda Merkeze destek olunması, hususları tavsiye edilmektedir.

24 Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Özürlülerin Bakımı, Rehabilitasyonu ve Aile Danışmanlığı Hizmetlerine Dair Yönetmelik "Personelin çalışma esasları" başlıklı 42'nci maddesinin dördüncü fıkrasına göre "Merkezlerde görevli tüm personelin hizmet verilen özürlü grubunun ihtiyaç ve özelliklerine göre konunun uzmanı kişi ve kuruluşların desteği ile hizmet içi eğitim programlarına katılması sağlanır."

TIHEK

**2023 YILINDA
GERİ GÖNDERME MERKEZLERİNE
GERÇEKLEŞTİRİLEN ZİYARETLER**

ANKARA AKYURT GERİ
GÖNDERME MERKEZİ TAKİP
ZİYARETİ RAPORU

2024/33

KISALTMALAR

Bkz.	Bakınız
CPT	European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman Degrading Treatment or Punishment (Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Muamelenin veya Cezanın Önlenmesi Komitesi)
m ²	metrekare
OPCAT	Optional Protocol to the Convention Against Torture (İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol)
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokol'ün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının (ı) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin 1'inci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. Geri gönderme merkezleri, kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı ya da koruma altına alındığı yerlerden birisi olup geri gönderme merkezlerinin temel dayanağı 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununda yer almaktadır. Kanun'un "Geri Gönderme Merkezleri" başlıklı 58'inci maddesinde; *"(1) İdari gözetime alınan yabancıların geri gönderme merkezlerinde tutulacağı, (2) Geri gönderme merkezlerinin İçişleri Bakanlığı tarafından işletileceği, Bakanlığın kamu kurum ve kuruluşları, Türkiye Kızılay Derneği veya kamu yararına çalışan derneklerden göç alanında uzmanlığı bulunanlarla protokol yaparak bu merkezleri işletirebileceği, (3) Geri gönderme merkezlerinin kurulması, yönetimi, işletilmesi, devri, denetimi ve sınır dışı edilmek amacıyla idari gözetimde bulunan yabancıların geri gönderme merkezlerine nakil işlemleriyle ilgili usul ve esasların yönetmelikle düzenleneceği"* hükümleri yer almaktadır.
5. 22/4/2014 tarihli ve 28980 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren Kabul ve Barınma Merkezleri ile Geri Gönderme Merkezlerinin Kurulması, Yönetimi, İşletilmesi, İşlettirilmesi ve Denetimi Hakkında Yönetmelik'in 3'üncü maddesinin 1'inci fıkrasının (ç) bendine göre geri gönderme merkezi; *"idari gözetim altına alınan yabancıların barındırılmaları ve kontrol altında tutulmaları amacıyla kurulan ve doğrudan işletilen veya kamu kurum ve kuruluşlarıyla, Türkiye Kızılay Derneği veya kamu yararına çalışan derneklerden göç alanında uzmanlığı bulunanlarla protokol yapılarak işletirilen merkezleri"* ifade etmektedir.
6. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz

düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda geri gönderme merkezlerine ziyaretler düzenlemek TİHEK'in görev ve yetki alanı kapsamındadır.

7. Anılan görevin icrası kapsamında 17/5/2023 tarihinde Akyurt Geri Gönderme Merkezine *haberli* bir takip ziyareti gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ..., Psikolog ... ile Kurumumuzun talebi üzerine görevlendirilen Hekim ... ve Sosyal Hizmet Uzmanı ... yer almıştır.
8. Ziyaret, Akyurt Geri Gönderme Merkezi İdaresi¹ ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Ön görüşmede, Ziyaret Heyeti tarafından ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiş; İdareden Merkezin işleyişi, mevcut durumu, personel ile Merkezde barındırılan yabancılar hakkında bilgiler edinilmiştir. Ön görüşmenin ardından sağlık servisi, spor salonu, ilk kabul odaları, avukat görüşme odaları, kütüphane, derslik, oyun alanı gibi ortak alanlar yerinde incelenmiş; Ziyaret Heyetinin bizatihi belirlediği yabancılar ile Merkez personeli bulunmaksızın heyet hâlinde görüşmeler yapılmıştır. Görüşme gerçekleştirilen yabancılarla, TİHEK ve UÖM görevi hakkında genel bilgiler verilmiş; ziyaretin amacı, kapsamı ve kişisel verilerin gizliliği korunarak ziyaret neticesinde bir rapor hazırlanacağı açıklanmıştır. Ziyaret, İdare ile yapılan son görüşme ile sonlandırılmış ve bu görüşmede ziyarete ilişkin edinilen ilk gözlem ve tespitler İdareye iletilmiştir.
9. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 9/1/2023 tarihli ve 2023/3 sayılı Kararı ile Başkanlık Makamınının 15/5/2023 tarihli ve 22545 sayılı oluruna istinaden 17/5/2023 tarihinde Akyurt Geri Gönderme Merkezine gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. GENEL BİLGİLER

A. Merkez Hakkında Genel Bilgiler

10. Ankara ili Akyurt ilçesinde bulunan Merkez, 3/10/2019 tarihinde faaliyete başlamıştır.
11. Merkezin Akyurt ilçe merkezine uzaklığı 4, Ankara şehir merkezine uzaklığı 38 kilometredir.

B. Merkez Personeli

12. Merkezde ziyaret tarihinde toplam 232 personel görev yapmaktadır. Personelin ünvan ve sayı bilgisi aşağıdaki tabloda belirtilmiştir:

ÜNVAN	MEVCUT PERSONEL SAYISI
Müdür	1
İl Göç Uzmanı	19
Tercüman	4

1 Bundan sonra Akyurt Geri Gönderme Merkezi, kısaca Merkez olarak ifade edilecektir. Ayrıca Merkez İdaresi, İdare şeklinde kullanılacaktır.

Sosyal Çalışmacı	1
Psikolog	3
Hekim	2
Sağlık Personeli	2
Öğretmen	3
Gıda Mühendisi	1
Şoför	4
Temizlik Personeli	25
İç Güvenlik Personeli (Özel Güvenlik)	94
Dış Güvenlik Personeli (Jandarma)	64
Polis Memuru	4
Teknik Personel	4
Teknisyen	1
TOPLAM	232

- İdare tarafından Merkezde 1 kadın jandarma personelinin görev yaptığı ve bu durumun ihtiyacı karşılamadığı ifade edilmiştir.
- Merkezde kadrolu 1 Arapça tercümanının bulunmasının yanı sıra İdare tarafından ihtiyaç hâlinde diğer dillerden tercümanlık için hizmet alımı yapıldığı bilgisi verilmiştir.
- Merkez personelinin aldığı eğitimler ve katıldığı programlar aşağıdaki sıralanmıştır:

SIRA NO.	PERSONELİN ALMIŞ OLDUĞU EĞİTİMLER
1	İnsan Hakları Eğitimi
2	Hassas Gruplara Mensup Bireylerle İletişim Eğitimi
3	İlk Yardım Eğitimi
4	Kriz Yönetimi ve Acil Durumlara Müdahale Eğitim
5	Özel İhtiyaç Sahiplerinin Tespiti ve Hassasiyet Değerlendirme Araçlarının Kullanımı Çalıştayı
6	İnsan Ticareti Mağdurlarının Tespitine Yönelik Eğitim
7	Risk Analiz Eğitimi
8	Mali Mevzuat Eğitimi
9	Sürücü Eğitim Semineri

C. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

- Ziyaret tarihi itibarı ile Merkezde; 155'i kadın, 841'i erkek olmak üzere toplam 996 yabancı bulunmaktadır. Merkezdeki yabancılar arasında 15 aile vardır. Merkezde 54 çocuk, ailesinin yahut yakınının refakati altındadır. Merkezdeki kadınlar arasında 7 hamile, 4 emziren anne yer almaktadır. Merkezde 65 yaş üstü yabancı sayısı ise 4'tür.

17. Ziyaret tarihinde Merkezde görme engelli 2, işitme engelli 1, bedensel engelli 4 olmak üzere toplam 7 engelli birey bulunmaktadır. Engelli yabancılardan 4'ünün, buldukları odalara tek kişi olarak yerleştirildikleri görülmüştür².
18. İdare tarafından Merkezdeki 62 yabancıda kronik hastalık³ bulunduğu bilgisi verilmiştir.
19. Merkezde 54 farklı uyruktan yabancı bulunmaktadır:

Uyruk	Yabancı Sayısı	Uyruk	Yabancı Sayısı
Afganistan	222	Suriye	195
Irak	162	Pakistan	104
Türkmenistan	61	Somali	29
Özbekistan	24	Kırgızistan	27
Fas	25	İran	23
Cezayir	16	Rusya	9
Demokratik Kongo	7	Gana	7
Tunus	7	Azerbaycan	5
Bangladeş	4	Tacikistan	4
Tanzanya	3	Togo	3
Etiyopya	3	Gambiya	3
Gine	3	Güney Afrika	3
Haiti	1	Kongo	3
Birleşik Arap Emirlikleri	1	Amerika Birleşik Devletleri	2
Angola	2	Çin	2
Eritre	2	Filistin	2
Gürcistan	2	İsrail	2
Kazakistan	2	Lübnan	2
Nijerya	2	Sudan	2
Yemen	3	Uganda	3
Burkina Faso	1	Cibuti	1
Endonezya	1	Fildişi Sahili	1
İtalya	1	Kamerun	1
Libya	1	Mali	1
Moğolistan	1	Moritanya	1
Orta Afrika	1	Romanya	1
Ukrayna	1	Ürdün	1

- 2 İdare tarafından; 2 engelli yabancının, engelleri sebebiyle tek kalmasının uygun görüldüğü ifade edilmiştir. Diğer 2 engelli yabancının ise başka kişilere zarar verme potansiyeline sahip olduğu ve bunun sonucunda tek kişi kalacak şekilde yerleştirildiği bilgisi paylaşılmıştır.
- 3 Kalp, şeker, tansiyon, hemoroit, astım, epilepsi, böbrek, romatizma ve gut hastalığı gibi.

III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. Merkeze Kabul ve Yerleştirme

20. Merkez İdaresi tarafından, kabul edilen yabancıların parmak izlerinin tarandığı ve tarama sonucunda önceden kayıt mevcut ise mevcut bilgilerle kaydın düzenlendiği, kayıt mevcut değilse yeni kayıt oluşturulduğu, yasal olarak Türkiye’de bulunma hakkı tespit edilen kişilerin herhangi bir işlem tesis edilmeden Merkeze alınmadığı belirtilmiştir.
21. Merkeze kabul edilecek kişiler için kabul sırasında teslim-tesellüm tutanağı, sınır dışı ve idari gözetim tebligat formu, değerlendirme formu, üst arama tutanağı, emanet alma tutanağı, düzensiz göçmen mülakat formu düzenlenip tebliğ edildiği bildirilmiştir⁴. Ayrıca psikososyal destek personeline ön değerlendirme yapıldığı, özel ihtiyaç sahibi kişilerin belirlendiği, kayıt-kabul işlemi tamamlanan kişilerin güvenlik refakatinde odalarına yerleştirilmesi ile kabul sürecinin tamamlandığı ifade edilmiştir.
22. İdare tarafından; idari gözetim kararı alınan kişilere Merkezde kaldıkları süre boyunca sahip oldukları hakları, sorumlulukları ve geri gönderme prosedürü hakkında tercüman eşliğinde bilgi verildiği aktarılmıştır.
23. Kuruma kabullerin yapıldığı giriş alanındaki bekleme salonunda ve avukat görüşme odalarının bulunduğu alanda Türkçe, Arapça, Farsça, Fransızca, İngilizce ve Rusça olmak üzere 6 farklı dilde bilgilendirici afişlerin yer aldığı görülmüştür. Bilgilendirme panolarındaki afişlerde; adli yardım, telefonla görüşme, ilaç dağıtım günleri, merkezde uyulması gereken kurallar, yangın talimatnamesi, emanet alım günleri, PTT gönderim günleri, kantin saatleri, berber günleri gibi konularda bilgilendirici içerikler olduğu gözlemlenmiştir.
24. Yabancılarla yapılan görüşmelerde; haklarının kendilerine anlatıldığı, ücretsiz avukata erişim hakkının bulunduğu konusunda bilgi verildiği, ulaşabilecekleri numaralar için gerekli yönlendirmelerin yapıldığı ifade edilmiştir.
25. İdare tarafından yabancılar arasında bir kavga durumu yaşandığı takdirde yabancıların odalarının değiştirildiği, ayrıca göç uzmanları tarafından Bakanlığın iç yazışma sistemi üzerinden Göç İdaresi Başkanlığına bildirimde bulunulduğu belirtilmiştir.
26. Yabancılarla yapılan görüşmelerde Merkeze kabul ve yerleştirme sürecinde insan onuru ile bağdaşmayacak bir tutum veya davranışla karşılaştıkları yönünde bir şikâyet alınmamış, incelemeler sonucunda da aksi yönde bir bulguyla karşılaşılmasıdır.

4 Üst araması sonrası kişinin üzerindeki eşyaların emanet odasındaki dolaplara kaldırılarak emanet defterine kaydedildiği, yabancıların eşyaları arasında kullanmak istediği bir eşyası varsa İdarece belirlenen emanet alım günlerinde yabancıların eşyasını kullanabildiği, emanetle alakalı tüm hususların tutanaklara yansıtıldığı bilgisi verilmiştir. Ayrıca emanet işlemlerinin yürütüldüğü alanın çift kamera ile izlendiği tespit edilmiştir.

B. Fiziksel Koşullar

27. Merkez, 31.857 m² açık alan üzerinde, 15.144 m²lik kapalı alanda hizmet vermektedir. Merkezin havalandırma alanı 5.174 m²'dir.
28. Merkezin ortak alanları; sosyal faaliyet odası, televizyon/sinema odası, el sanatları salonu, çocuk oyun odası ve alanı, ibadethane, berber odası, yemekhane ve revirden oluşmaktadır.
29. Merkezin, her yabancı için asgari 4 m² alan düşecek şekilde 1000 kişilik kapasiteye sahip olduğu bilgisi edinilmiştir.
30. Merkezde 6 kişilik, 10 kişilik, 12 kişilik ve 20 kişilik odalar bulunmakta olup toplam oda sayısı 86'dır. Barınma yerlerinin yüksekliği tüm odalar için 4.20 metre olup odaların alan bilgileri aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Oda Kapasitesi	Alan
6 Kişilik Oda	30,8 m ²
10 Kişilik Oda	47,74 m ²
12 Kişilik Oda	50,24 m ²
20 Kişilik Oda	99,84 m ²

31. Odaların her birinde odalara özel tuvalet ve banyo bulunduğu, 20 kişilik odalarda ise 2 ayrı tuvalet ve banyonun mevcut olduğu görülmüştür.
32. Odalarda belirtilen kapasiteyi karşılayacak sayıda ranza tipi yatak ve ortak kullanıma açık dolapların yer aldığı görülmüştür. Merkezde ayrıca, sirkülasyonun arttığı dönemlerdeki ihtiyacı karşılaması adına yer yataklarının da bulundurulduğu, bu yer yataklarının istisnai hâllerde ve kısa zamanlı kullanıldığı bilgisi edinilmiştir. İdarece; mevsim koşullarına uygun örtülerin yabancılara verildiği, kapasiteden fazla battaniyenin (1123 adet battaniyenin) envanterde tutulduğu belirtilmiş, ziyaret sırasında depoda çok sayıda battaniyenin bulunduğu görülmüştür.
33. İdarece; Merkezin düzenli olarak temizlendiği, yabancılara da temizlik personelinin sorumluluğunda hijyen malzemesi verildiği, ayrıca talep edilmesi hâlinde yüzey temizleyici, çamaşır suyu, temizlik bezi, çekpas vb. malzemelerin de sağlandığı bilgisi paylaşılmıştır.
34. İdare tarafından, yabancılara 15 günde bir 100 mililitre şampuan, 50 gram sabun, 1 adet tıraş bıçağı, 6 ay sonra bir defa daha verilmek üzere 75 mililitre diş macunu ve yabancının Merkezde kaldığı tüm süre boyunca kullanması için bir defalığına diş fırçası⁵ dağıtıldığı bilgisi paylaşılmıştır. Yabancılarla yapılan görüşmeler sonucunda belirtilen miktarın yeterli gelmediği, kişisel hijyen malzemelerinin daha sık ve/ya daha çok miktarda dağıtılması gerektiği ifade edilmiştir.
35. Ziyaret Heyetinin yabancılarla yaptığı görüşmelerde bazı yabancının tek bir kıyafete sahip olduğu, başka bir kıyafeti bulunmayan birçok yabancının bulunduğu belirtilmiştir. Durum

5 İdeal diş fırçası değiştirme süresinin 3 ay olduğu ifade edilmektedir. Bkz. <https://sultanbeyliadeah.saglik.gov.tr/TR,224435/dis-fircalama.html>

İdareye bildirildiğinde; İdarenin durumun farkında olduğu, ilgili yönerge⁶ gereği ikinci bir kıyafet sağlama yükümlülüğünün bulunmadığı, buna rağmen eldeki imkânlar ölçüsünde kıyafet sağlamaya çalışıldığı ifade edilmiştir.

36. Ziyaret sırasında Merkezde kalan çocuklarda genel olarak tek bir kıyafete sahip olduğu görülmüştür. Yabancılarla yapılan görüşmelerde, çocuklar için yaş ve cinsiyetlerine uygun daha fazla kıyafet ve oyuncak ihtiyacı olduğu ifade edilmiştir.⁷
37. Odalarda doğal ışık, aydınlatma, havalandırma ve ısınma konusunda bir sorunla karşılaşılmamış; merkezdeki yabancılarla yapılan görüşmelerde de bir şikâyetin bulunmadığı anlaşılmıştır.
38. Merkezde 24 saat sıcak su imkânı mevcut olup yabancılar için saat ya da miktar yönünden su kısıtlamasına gidilmediği görülmüştür. Ancak yabancılarla yapılan görüşmelerde, suyun ısınmasında gecikmeler yaşandığı belirtilmiş, durum İdareye aktarıldığında hidrofor kaynaklı sorunlar yaşanabildiği ifade edilmiştir.
39. Çocuklar için kapalı ve açık oyun alanlarının bulunduğu Merkezde, oyun alanlarındaki mobilyaların çocuklara uygun şekilde tasarlandığı görülmüştür.
40. Merkezde engelli yabancıların özel ihtiyaçlarına cevap verecek biçimde tasarlanmış bir oda mevcut olup aynı zamanda merkezin tüm girişlerinde engelli rampası ve asansörler bulunmaktadır.
41. Merkezde bulunan çamaşırhanede sanayi tipi çamaşır makinelerinin ve bantlı kurutmalı ütü makinesinin kullanıldığı görülmüştür.
42. İdare tarafından Merkezin kapalı alanlarının 30 günde bir ilaçlandığı, ihtiyaç hâlinde lokal ilaçlama uygulamasının da yapıldığı, ayrıca haftada bir defa dezenfeksiyon yapıldığı belirtilmiş; verilen bu bilgi, sunulan evrak üzerinden teyit edilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından daha sık ilaçlama yapılması önerilmiştir. İdare tarafından öneri doğrultusunda ilaçlama süresinin 30 günden 3 haftaya indirildiği bilgisi verilmiş, 3 haftada bir yapılan ilaçlamaların belgeleri paylaşılmıştır.

C. İşkence, Kötü Muamelenin Önlenmesi, Disiplin ve Şikâyet Mekanizmaları

43. Ziyaret Heyeti tarafından Merkezde dilek/şikâyet kutuları aracılığıyla şikâyetlerin alındığı, ayrıca yabancıların katlarda görev yapan kat sorumluları aracılığıyla dilekçelerini iletebildiği bilgisi edinilmiştir. Yabancılarla yapılan görüşmelerde, İdareye rahatça ulaşabildikleri, Merkez Müdürünün gün içerisinde sıklıkla yüz yüze görüşmeler yapmak suretiyle kendilerinin talep ve şikâyetlerini dinlediği ifade edilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından da Merkez yönetimi ile

6 Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün 04/05/2016 tarihli ve E.17795 sayılı yazısıyla Merkezlere dağıtılan "Geri Gönderme Merkezi Yönergesi"nin "Kıyafet" başlıklı 26'ncı maddesinin 2'nci fıkrası, "İhtiyacı olanlara merkez müdürlüğünce kıyafet temin edilir." hükmünü ihtiva etmektedir.

7 Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, Madde 37: "Özgürlüğünden yoksun bırakılan her çocuğa insancıl biçimde ve insan kişiliğinin özünde bulunan saygınlık ve kendi yaşındaki kişilerin gereksinimleri göz önünde tutularak davranılacaktır."

- yabancıların rahat görüşme imkânına sahip olduğu, yabancıların Merkez yönetimine sorunlarını aktarmada zorluk yaşamadığı anlaşılmıştır.
44. İdarece Merkezde dilek-şikâyet kutuları vasıtasıyla 2022 yılında 126; 2023 yılında ziyaret tarihine kadar olan süreçte 56 başvuru alındığı, başvurular için gerekli işlem ve değerlendirmelerin kanuni süre içerisinde⁸ yapıldığı belirtilmiştir.
 45. İdare tarafından 17/3/2023 tarihinde bir yabancıların darp edildiği iddiasıyla yaptığı başvuru sonucu adli soruşturma başlatıldığı ve iki güvenlik görevlisinin görevden uzaklaştırıldığı bilgisi paylaşılmıştır.
 46. Merkezde tek kişilik müşahede odası (yumuşak oda) bulunmaktadır. İdarece öfke krizi geçiren, kendine ve/ya başkalarına zarar verme eğilimi gözlenen yabancıların Merkez personeli gözetiminde en fazla 2 saat müşahede odasında tutulduğu belirtilmiş, gerekli kontrollerin yapılmasının ardından olumlu eğilim gösterenlerin 2 saatlik süre beklenmeksizin yumuşak odadan çıkarıldığı bilgisi paylaşılmıştır. Yumuşak oda kamera görüntülerinin Heyet tarafından izlenmesi sonucunda, olumlu davranış göstermeyen yabancılar için odada kalma süresinin 2 saat daha uzatılabildiği görülmüştür.
 47. Ziyaret Heyeti tarafından Merkezde bulunan 5 yumuşak odadan 3'ünün aktif olarak kullanıldığı öğrenilmiştir. Heyet tarafından yumuşak odalarda yapılan incelemelerde, kapı üstündeki görüşme camının kırılabilir nitelikte olduğu, kapıların elektronik kilidinin çalışmadığı, odayı izleyen kamera bulursa da bazı açların kör nokta oluşturduğu gözlemlenmiştir. Yapılan incelemede ayrıca, duvarların sert köpük ile kaplanmamış olduğu, odanın zemininin beton olarak bırakıldığı, zemine yumuşak malzeme kaplaması yapılmadığı görülmüştür.⁹
 48. Yumuşak odaya giriş ve yumuşak odadan çıkışta Merkezdeki formların doldurularak kayıt tutulduğu, ayrıca bir kayıt defterinin bulunmadığı görülmüştür. Ziyaret tarihi itibarı ile son 1 yıl içerisinde 9 yabancıların yumuşak odaya alındığı öğrenilmiştir.
 49. İdare tarafından geri gönderme merkezleri için yumuşak oda kullanımına ilişkin bir yönetmelik/iç disiplin yönergesi/talimatname benzeri kuralların bulunmadığı bilgisi verilmiştir.
 50. Yabancıların avukatlarıyla görüşebileceği 5 oda bulunmaktadır. Odaların ortadan cam bir paravan ile ayrıldığı; mikrofon ile iletişimin sağlandığı, içerisinde kamera bulunmayan ses yalıtımlı tek kişilik odalar şeklinde tasarlandığı görülmüştür.
 51. İdare tarafından; Merkezde yabancılar için avukat ile görüşme konusunda herhangi bir sınırlandırma bulunmadığı, 2022 yılında avukatlar tarafından Merkeze 501 ziyaret gerçekleştirildiği ve 2412 yabancı ile görüşme yapıldığı bilgisi verilmiştir. 2023 yılında ise ziyaret tarihine kadar 569 avukat ziyaretinin gerçekleştiği ve 1618 yabancı ile görüşme yapıldığı bilgisi

8 3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun'un 7'nci maddesine göre bu süre 30 gündür.

9 Özgürlüğünden mahrum bırakılan kişi için bu tarz bir tecrit uygulamasına gidilmek durumunda kalındığı zaman, özgürlüğünden mahrum bırakılan kişinin güvenliğinin gözetilmesi ve tutulduğu odanın sakinleştirici bir ortam olması gerektiği belirtilmektedir. Bkz. CPT/Inf(2017)6, Strazburg, 2017.

paylaşmıştır. Ayrıca 2023 yılı başından ziyaret tarihine kadar 19 kişinin adli yardım başvurusunda bulunduğu bilgisi verilmiştir.

52. Avukat görüşmelerinde tercüman ihtiyacı olduğu zaman “Baro Tercüman Destek Hattı”nın¹⁰ kullanıldığı ifade edilmiştir.

D. Beslenme

53. Merkezin; yemek, kumanya ve su ihtiyacı özel firmalar tarafından sağlanmaktadır.
54. Merkezdeki yemekhanelerde günlük toplam 2300 kalori ile 2500 kalori aralığında 3 öğün yemek verildiği aktarılmıştır. Menü planlaması için yemek firmasının ay ortasına kadar İdareye taslak menü gönderdiği; Merkezdeki gıda mühendisi tarafından menüdeki her öğünün birbiriyle uyumluluk, kalori ve şartnameye uygunluk kapsamında değerlendirildiği ve menünün belirlendiği, sonrasında menünün yemek firmasıyla ay bitmeden paylaşıldığı bildirilmiştir.
55. Yabancıların özel sağlık durumlarının psikososyal ekip ya da Merkez hekimi/hemşiresi tarafından gıda mühendisine bildirildiği belirtilmiştir. Tansiyon, şeker, kalp vb. hastalıklar sebebiyle özel beslenme ihtiyacı bulunan hastalar için diyet yemek hazırlandığı, dinî ya da başka sebeplerle et tüketmeyen yabancıların vejetaryen/vegan diyetten yararlandığı, ayrıca 3 yaş altı çocuklar için her öğünde süt/mama temin edildiği, bunun yanı sıra ebeveynlerin istekleri doğrultusunda çocukların normal menüden de yararlanmalarının sağlandığı ifade edilmiştir. Ayrıca İdare tarafından hamileler ve çocuklar için akşam öğününden sonra ara öğün tedarik edilmekte olduğu belirtilmiştir.
56. Merkezde her yabancıya günlük bir buçuk litre ambalajlı su verildiği, ayrıca İdare tarafından üç ayda bir analiz ettirilen şebeke suyunun içmeye uygun olduğu ifade edilmiştir. Bu bilgi, Ziyaret Heyetinin yabancılarla yaptığı görüşmelerde teyit edilmiştir.
57. Günlük yemekhane kontrol formuyla ürünlerin gramaj, sıcaklık, kalori değerleri ile organoleptik (koku tat vb.) özelliklerinin kayıt altına alındığı, öğünlerde verilen tüm çeşitlerin ayrı ayrı olmak üzere numune poşetleriyle +4 °C derece sıcaklıkta 72 saat boyunca muhafaza altında tutulduğu görülmüştür.
58. İdare tarafından, hizmet sunan firma personelinin uygun sağlık raporlarına sahip olması ve dağıtım yapan personelin hijyen kurallarına riayet etmesi konularında hassas yaklaşıldığı ifade edilmiştir.
59. Merkezde bulunan kantinin, her gün 09.00’da açılıp gece yarısına kadar hizmet verdiği öğrenilmiştir.
60. Kantinde ürün çeşitliliğinin az olduğu, her üründen bir çeşit olduğu, alternatiflerin satışa sunulmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca yiyecek kategorisinde yalnızca atıştırmalık ürünlerin

10 Türkiye Barolar Birliği ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği iş birliğinde 2018 yılından bu yana faaliyetlerini sürdüren Tercüme Destek Hattı için bkz. www.barobirlik.org.tr/Haberler/turkiye-barolar-birligi-ve-birlesmis-milletlerden-tercume-destek-hatti-79769

satıldığı görülmüş, İdare tarafından yabancıların kullanabileceği buzdolabı olmadığı için bozulup zehirlenme vakalarına yol açabilecek ürünlerin satılmadığı ifade edilmiştir.

61. Kantin ürün fiyat listelerinin yabancıların odalarının bulunduğu kısımlarda uygun yerlere asıldığı görülmüştür. Kantindeki ürün fiyatlarının piyasadaki muadillerine yakın olduğu gözlenmiştir.

E. Sağlık ve Psikososyal Hizmetler

62. Sağlık servisinin “Yabancılar Polikliniği” olarak hizmet verdiği; klinikte Sağlık Bakanlığınca görevlendirilen 1 hekim ve 1 hemşirenin bulunduğu, hekim ve hemşirenin haftanın her günü 08.00-17.00 saatleri arasında görev yaptığı, kliniğin iş yükünün hafifletilmesi amacıyla idari işlerin takibinde özel güvenlik görevlilerinin de çalıştığı belirtilmiştir.
63. Sağlık görevlileri ile yapılan görüşmede, geçmişte Sağlık Bakanlığınca görevlendirilen personelin her ay değiştirildiği, son görevlendirilen hemşire ve hekimin kendi istekleri doğrultusunda daimî şekilde Merkezde görev yaptığı ifade edilmiş; mevcut sağlık görevlilerinin, her ay yapılan görevlendirmeler sonucu hasta takibinde ve göreve uyum sağlamada sorun yaşanmaması adına gönüllü oldukları bilgisi edinilmiştir.
64. İdare tarafından acil sağlık durumlarında ilk yardımın Merkezde yapıldığı, karşılaşılabilecek her durum için gerekli ekipmanın Merkezde bulundurulduğu ifade edilmiştir. Mesai saatleri içinde ilk müdahalenin görevli hekim tarafından yapıldığı; gerekli görülen durumlarda 112 Acil Çağrı Merkezi vasıtasıyla hastaların hastaneye sevk edildiği belirtilmiştir. Ambulansın en geç 5 dakika içinde Merkeze ulaştığı, hastanenin de yakın mesafede olduğu bilgisi verilmiştir.
65. Sağlık servisine ait bir revir bulunduğu görülmüş, revirde çeşitli ilaç gruplarındaki ilaçların hazır tutulduğu, ihtiyaç hâlinde bu ilaçların kullanıldığı ilaçların Merkez adına reçete edildiği ifade edilmiştir. İlaçların kat güvenlik personeli tarafından dağıtıldığı, kronik hastalıklar için özel olarak verilen ilaçların, hasta adına reçete edildiği belirtilmiştir.
66. Revirde yapılan işlemler ve hastaneye sevk talebinde bulunan yabancılar hakkında yapılan tüm işlemlerin revir defterine işlendiği, tutulan defter ve kayıtlarda bilgilerin düzenli olduğu görülmüştür.
67. Sağlık servisindeki en önemli sorunun dış hastalıklarıyla ilgili sevkler olduğu ifade edilmiştir.
68. Yabancılarla yapılan görüşmelerde yabancılar arasında uyuz salgını olduğu ifade edilmiş, Ziyaret Heyetince bu durum İdareye aktarılmıştır. İdarece; çeşitli ülkelerden gelen kişilerin Merkezde bulunması ve artan göç hareketlilikleri ile yüksek sirkülasyon yaşanmasının sonucunda bu tür vakaların oluşabileceği, salgın durumlarının zaman zaman artış gösterebileceği aktarılmıştır.
69. Ziyaret tarihinde Psikososyal Destek Birimi bünyesinde yalnızca bir sosyal çalışmacının olduğu, psikolog bulunmadığı görülmüşse de daha sonra gönderilen bilgi ve belgelerden 5/7/2023 tarihi itibarıyla Merkezde 3 psikoloğun görev yapmaya başladığı bildirilmiştir. Yabancıların Merkeze kabulü esnasında psikososyal destek personeli tarafından; yabancıyı tanımak, durum ve risk değerlendirmesi yapmak, acil ihtiyaçları tespit etmek ve kişinin merkeze uyumunu kolaylaştırmak amacıyla her yabancı için Ön Değerlendirme Formu doldurulduğu, ayrıca ön

değerlendirme görüşmesi sonrası kişiye Merkez kuralları ve imkânları hakkında bilgilendirme yapıp oryantasyon sağlandığı; değerlendirme neticesinde hassas durumda olan kişilerin tespit edilerek detaylı görüşmelerin yapıldığı ve takiplerin sağlandığı bildirilmiştir.

F. Sosyal Faaliyetler, Günlük Yaşam ve Dış Dünya ile İletişim

70. Merkezde bir kütüphane bulunmaktadır. Kütüphanede 881 adet kitap bulunduğu, bunların 346 adedinin yabancı dillerde kitap olduğu; yabancıların mesai saatleri içerisinde Türkçe eğiticisi eşliğinde kütüphaneyi kullanabildiği, odalarında kitap bulundurabildikleri belirtilmiştir. Kütüphaneye yapılan ziyarette, çocuklara hitap eden kitapların bulunmadığı görülmüştür.
71. Akyurt İlçe Halk Eğitim Merkezi tarafından Merkezde resim, el sanatları eğiticilerinin ve bir Türkçe öğretmenin görevlendirildiği görülmüştür. İlgili personelin mesai saatlerinde oluşturdukları düzenli programlarla eğitim verdiği, yabancıların bu faaliyet ve eğitim programlarından yararlandığı gözlenmiştir.
72. Merkezde 3 adet langırt ile 1 adet masa tenisinin olduğu bir oda, televizyon/sinema odası, havalandırma kısmında basket potaları ve voleybol fileleri bulunmaktadır. Yabancılarla yapılan görüşmelerde televizyon/sinema odasının daha sık kullanılmasını talep edilmiş, İdare tarafından talebin değerlendirileceği belirtilmiştir. Langırt, masa tenisi ve spor alanlarının aktif kullanılabilmesi öğrenilmiş olup bu alanlar için yabancıardan herhangi bir talep ve şikâyet alınmamıştır.
73. Merkezde yabancıların en az iki saat olacak şekilde havalandırmadan yararlanabildiği; kahvaltı, öğle yemeği, akşam yemeği sonrasında ve saat 21.00-22.30 arasında havalandırmadan yararlanma imkânları bulunduğu görülmüştür.
74. Merkezde dinî inançlarının gereğini yerine getirmek isteyen yabancılar için talepleri dâhilinde ilgili kişilerle irtibatın sağlandığı, istedikleri dinî materyallerin tedarik edildiği, her inançtan yabancıların kullanması için toplamda 4 ibadethane alanının tahsis edildiği öğrenilmiştir. Merkezde çoğunluğu oluşturan Müslüman yabancılar için ise cuma ve bayram namazlarını kıldırması amacıyla Merkeze bir din görevlisinin görevlendirildiği bilgisi paylaşılmıştır.
75. Merkezde 60 adet ankesörlü telefon bulunmaktadır. Yabancıların, telefonları her gün en fazla 15 dakika kullanabildiği ve kantinde telefon kullanımı için kart satışı yapıldığı bilgisi edinilmiştir. Maddi imkânları olmayan yabancılarla Göç İdaresi Başkanlığı tarafından gönderilen telefon kartlarının ücretsiz olarak verildiği bilgisi paylaşılmıştır. Telefonların uluslararası arama özelliğini ihtiva ettiği bilgisi verilmişse de yabancılarla yapılan görüşmelerde Mali ve Tunus numaralarında kısıtlama olduğu, bu ülkelerden telefonlara ulaşamadığı iddia edilmiştir. Durum İdareye aktarıldığı zaman; sorunun telefon hizmet sağlayıcısından kaynaklandığı, çözüm için yazı yazıldığı ifade edilmiş, belgeler Ziyaret Heyetinin bilgisine sunulmuştur. Ziyaret sonrası gönderilen bilgi ve belgelerden sorunun telefon hizmet sağlayıcısı tarafından çözüldüğü anlaşılmıştır.

76. Yabancıların ziyaretçileriyle görüşebildikleri üç oda bulunmaktadır. İdare tarafından; yabancıların eşi, vasisi, üçüncü dereceye kadar kan ve ikinci dereceye kadar kayın hısımlarıyla görüşme imkânı sağlandığı ifade edilmiştir.
77. Merkezi ziyarete gelmek isteyen Konsolosluk ve Büyükelçilik görevlilerinin ziyaretlerinin, Göç İdaresi Başkanlığı onayına tabi olduğu, 1/1/2022'den ziyaret tarihine kadar olan sürede 22 Konsolosluk ve Büyükelçilik görevlisinin ziyaret gerçekleştirildiği belirtilmiştir.
78. Merkeze sivil toplum kuruluşları ve baroların ziyaretlerinin Göç İdaresi Başkanlığının onayları doğrultusunda gerçekleştirildiği, ancak ankesörlü telefonlarla yapılan görüşmelerde herhangi bir sınırlama yapılmadığı, ziyaret tarihinden itibaren son bir yıl içerisinde yabancılar ile yüz yüze görüşme talebinde bulunan sivil toplum kuruluşu ve baro temsilcisi olmadığı bilgisi paylaşılmıştır.

G. Güvenlik

79. Merkez, tel örgülü emniyet duvarı ile çevrili olup Merkezin iç güvenliği özel güvenlik personeli, dış güvenliği ise jandarma personeli tarafından sağlanmaktadır.
80. İdarece; vardiya değişimleri öncesinde ve sonrasında günde iki defa sayım ve oda kontrolü yapıldığı ifade edilmiştir.
81. Merkezde yabancıların odaları haricinde Merkezin iç ve dış kısımlarını gösteren 305 adet güvenlik kamerası bulunduğu bilgisi paylaşılmıştır. Kamera kayıtlarının 6 ay süreyle geriye dönük olarak izlenebildiği görülmüştür.
82. Elektrik kesintisi hâlinde Merkezde bulunan 2 adet jeneratörün devreye girdiği, jeneratörlerden sağlanan elektrikle kamera kayıtlarının kesintisiz olarak kaydedilmeye devam ettiği bilgisi verilmiştir.
83. Doğal afetler için Merkezde altı ayda bir yenilenen Acil Durum Eylem Planı oluşturulduğu; yangına karşı önlemler bağlamında yangın algılama sisteminin aktif olduğu ve yangın merdiveninin bulunduğu tespit edilmiştir.

IV. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

84. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli, ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek bir iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Merkez İdaresince Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletmeksizin erişimi sağlanmış, yabancılarla izole görüşmeler yapabilmesi için gerekli önlemler alınmış ve gerekli bilgi ve belgelere erişimi sağlanmıştır. Bu çerçevede Merkez İdaresi ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Önceki Ziyarete Verilen Tavsiyelerin Takibi Bağlamında Tespit ve Gözlemler

85. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu tarafından 14/8/2020 tarihinde Akyurt Geri Gönderme Merkezine bir ziyaret düzenlenmiştir. Ziyarete ilişkin gözlem ve tavsiyeler 2020/20 sayılı rapor ile kamuoyuna duyurulmuştur¹¹. Merkeze daha önce verilen tavsiyelerin yerine getirilmesine ilişkin tespitler aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

TAVSİYELER	Tavsiye Verilen Kurum ve Yerine Getirilme	AÇIKLAMA
Özgürlüğünden mahrum bırakılanların Merkeze ilk gelişlerinde tutulma sebepleri, hakları ve yükümlülükleri konusunda bilgilendirmenin, yazılı ve anlayabilecekleri dilde sistematik olarak yapılması, bu amaçla farklı dillerde yazılı ve görsel materyaller hazırlanarak baro iletişim numaralarının görünür yerlere asılması,	Merkez İdaresi <i>Yerine Getirildi</i>	Baro iletişim numaralarının görünür yerlerde, farklı dillerde içeriklerle bulundurulduğu tespit edilmiştir. İdare tarafından gereken bilgilendirmelerin yapıldığı aktarılmıştır. Yabancılarla yapılan görüşmelerde genel olarak yabancıların hak ve yükümlülüklerinin farkında olduğu saptanmıştır.
Covid-19 Pandemisi süreci bağlamında, Merkezde özgürlüğünden mahrum bırakılanlara yönelik küresel anlamda salgının önemiyetinin kavranabilmesi açısından bilinçlendirici eğitimler verilmesi; maske, dezenfektan dağıtımının düzenli bir rutine bağlanması, fiziksel mesafe tedbirlerinin özgürlüğünden mahrum bırakılanlarca uygulanmasının özenle denetlenmesi hususunda hassasiyet gösterilmesi,	Merkez İdaresi <i>Yerine Getirildi</i>	Önerideki gerekliliklerin yerine getirildiği bilgisinin yanı sıra pandeminin üstünden geçen zamana rağmen bilinçlendirici çalışmaların hâlâ görülebilir yerlerde tutulduğu, vaka tespitleri ve sonraki süreçlerde gereken prosedürlerin uygulandığı bilgisi edinilmiştir.
Gerek ortak alanlar gerekse de özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin barındırıldığı özel alanlarda genel bir sinek sorunu olduğu görülmüş olup bu hususun etkin bir plan çerçevesinde gerçekleştirilecek ilaçlama çalışmalarıyla sona ermesinin sağlanması,	Merkez İdaresi <i>Yerine Getirildi</i>	Sorunun çözüldüğü, ayrıca benzer sorunlara karşı tedbirler alındığı müşahade edilmiş olup ilaçlamaların düzenli olarak yapıldığı bilgisi belgeleriyle paylaşılmıştır.
Merkez kütüphanesindeki kitapların çocuk ve yetişkinlere hitap edecek şekilde farklı türlerde ve dillerde çeşitliliğinin artırılması ve kullanıma açılması,	Merkez İdaresi <i>Kısmen</i>	Yetişkinlerin aksine çocuklar için farklı dillerde ve farklı yaş aralıklarına hitap edecek kitap çeşitliliğinin artırılmadığı görülmüştür.
Spor faaliyetlerinin haftada bir yapılması; hobi, eğitim gibi kursların açılması konusunda girişimlerin ivedilikle gerçekleştirilmesinin sağlanması,	Merkez İdaresi <i>Yerine Getirildi</i>	Aradan geçen süre zarfında çeşitli kursların açıldığı, eğitimlerin verildiği ve spor alanlarının aktif kullanımına izin verildiği tespit edilmiştir.

11 Rapor için bkz. <https://www.tihk.gov.tr/public/images/kararlar/941B12.pdf>

Ankesörlü telefon sisteminin ivedilikle Merkez bünyesinde tesis edilmesi ve özgürlüğünden mahrum bırakılanların dış dünya ile iletişim sürelerinin arttırılması,	Merkez İdaresi <i>Yerine Getirildi</i>	Ankesörlü telefon sistemi kurulmuştur. Bazı ülkelere ulaşımda sorun yaşansa da sorun yaşanan ülkelere alternatif erişimlerin sağlandığı müşahede edilmiştir. Ayrıca sorunların çözümü için gerekenlerin yapıldığı paylaşılan bilgi ve belgelerde teyit edilmiştir.
Merkezin fiziksel koşullarına; arızalı kameralara ilişkin tadilat gerektiren işlerin ivedilikle tamamlanması konusunda girişimde bulunulması,	Merkez İdaresi <i>Yerine Getirildi</i>	İzleme sisteminin işler hâle getirildiği görülmektedir.
Özgürlüğünden mahrum bırakılanların talepleri göz önünde bulundurularak kişisel hijyen malzemelerinin dağıtım sıklığını ve miktarının arttırılması,	Merkez İdaresi <i>Yerine Getirilmedi</i>	Dağıtım miktarının, dağıtım sıklığına göre yeterli olmadığı müşahade edilmiştir.
Alıkonuların avukata erişim hakları bağlamında barolarla doğrudan iletişime geçilerek; Merkezde özgürlüğünden mahrum bırakılanlara ve Merkez personeline yönelik adli yardım kapsamında avukatlık hizmeti ve idari gözetim kararına itiraz süreci; uluslararası koruma başvuru prosedürü hususlarında bilgilendirici seminerler verilmesi; adli yardıma erişim süreçlerinin kolaylaştırılması,	Merkez İdaresi <i>Yerine Getirildi</i>	İdarece verilen bilgiler, sunulan istatistik, yabancılarla yapılan görüşmeler sonucunda adli yardıma ulaşma noktasında İdarenin tavsiyeye uyduğu görülmektedir.
Barolarla iş birliği içinde, adli yardıma başvuru prosedürüne ilişkin özgürlüğünden mahrum bırakılanların anlayabileceği çeşitli dillerde kitapçıklar hazırlanarak Merkez bünyelerinde dağıtımının sağlanması ve bu hususun takipçisi olunması,	Merkez İdaresi <i>Yerine Getirildi</i>	İlgili önerideki amaca matuf farklı dillerdeki broşürlerin görünür yerlerde tutulduğu gözlemlenmiştir.
Geri Gönderme Merkezlerinde görev yapmakta olan uzman ve uzman yardımcıları ile meslek elemanları başta olmak üzere bütün personele yönelik olarak hazırlanan eğitim müfredatına işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgeleme eğitiminin dâhil edilmesi,	Göç İdaresi Genel Müdürlüğü <i>Yerine Getirildi</i>	Personele verilen eğitimler çerçevesinde tavsiyelerin göz önüne alındığı tespit edilmiştir.
Merkezde gerçekleşen su kesintileri nedeniyle yaşanabilecek mağduriyetlerin önüne geçebilmek adına Ankara Büyükşehir Belediyesi ile gerekli çalışmaları yürüterek Merkeze şehir şebekesinden düzenli su hizmetinin sağlanması,	Göç İdaresi Genel Müdürlüğü <i>Yerine Getirildi</i>	Sorunun çözüldüğü tespit edilmiştir.
Gerek güvenliğin tesisi gerekse de insan hakları temelli anlayış çerçevesinde sevkler sırasında özgürlüğünden mahrum bırakılanların temel ihtiyaçları açısından personel yetersizliği sebebiyle	Jandarma Genel Komutanlığı	İhtiyacın hâlâ devam ettiği görülmüş, Merkez Yönetimi tarafından özellikle kadın

kısıtlamalar getirilmemesi adına jandarma personel sayısının; bilhassa jandarma kadın personel sayısının arttırılması,	<i>Yerine Getirilmedi</i>	jandarma personeli sayısının artırılması talep edilmiştir.
Merkezde gerçekleşen su kesintileri nedeniyle yaşanabilecek mağduriyetlerin önüne geçebilmek adına Merkeze şehir şebekesinden düzenli su hizmetinin sağlanması için gerekli çalışmaların yapılması,	Ankara Büyükşehir Belediyesi <i>Yerine Getirildi</i>	Sorunun çözüldüğü tespit edilmiştir.

C. Tavsiyeler

1. Merkez İdaresine Yönelik Tavsiyeler

86. Hidrofor sistemi nedeniyle suyun geç ısınması konusunda gereken çalışmaların yapılması,
87. Yabancılara sağlanan kişisel hijyen malzemelerinin yeterli miktara çıkarılması, miktar ve/ya tedarik sıklığının arttırılması,
88. İkinci bir kıyafeti olmayan yabancılara ikinci kıyafetlerin ücretsiz şekilde temin edilmesi,
89. Çocuk yabancılar için yaş ve cinsiyetlerine uygun kıyafet ve oyuncak temin edilmesi,
90. Kantinde yer alan ürün çeşitliliğinin artırılması,
91. Uyuz salgını özelinde gereken tedbirlerin alınması,
92. Televizyon/Sinema odasındaki etkinliklerin arttırılması, hususları tavsiye edilmektedir.

2. Göç İdaresi Başkanlığına Tavsiyeler

93. Yabancılara yönelik Türk dili ve kültürünü tanıtacak, yabancılara ülkede kaldıkları takdirde entegrasyonunu kolaylaştıracak programların oluşturulması,
94. Diş hastalıkları hususunda sevklerin kolaylaştırılması adına Sağlık Bakanlığı ile ortak çalışmaların yapılması,
95. Geri gönderme merkezleri personeline sürekli ve düzenli aralıklarla özgürlüğünden mahrum bırakılanlara yönelik muamele eğitimlerinin verilmesi,
96. Geri gönderme merkezlerinde uyuz hastalığına karşı bilgilendirici ve farkındalık artırıcı çalışmalar yapılması,
97. Bu ziyaret çerçevesinde herhangi bir problem tespit edilmemekle birlikte, İdarenin zapt etme yöntemlerine müracaat etmek durumunda kaldığı zamanlarda; kanunilik, gereklilik ve orantılılık ilkelerinin ve hesap verme yükümlülüğünün gözetilmesi adına zapt etme yöntemine dair ölçütlerin mevzuat ile düzenlenmesi, hususları tavsiye edilmektedir.

3. Jandarma Genel Komutanlığına Tavsiye

98. Merkezde görev yapan kadın jandarma personel sayısının arttırılması, hususu tavsiye edilmektedir.

BURSA GERİ GÖNDERME MERKEZİ

ZİYARETİ RAPORU

2024/34

KISALTMALAR

AİHM	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
BM	Birleşmiş Milletler
CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
m ²	metrekare
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
Para.	paragraf
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UNHCR	Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
YTS	Yabancı Terörist Savaşçı

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in birinci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. Geri gönderme merkezleri, kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı ya da koruma altına alındığı yerlerden biri olup temel dayanağını 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nda bulmaktadır. Kanun'un *"geri gönderme merkezleri"* başlıklı 58'inci maddesinde; *"(1) İdari gözetime alınan yabancıların geri gönderme merkezlerinde tutulacağı, (2) Geri gönderme merkezlerinin İçişleri Bakanlığı tarafından işletileceği, Bakanlığın kamu kurum ve kuruluşları, Türkiye Kızılay Derneği veya kamu yararına çalışan derneklerden göç alanında uzmanlığı bulunanlarla protokol yaparak bu merkezleri işletirebileceği, (3) Geri gönderme merkezlerinin kurulması, yönetimi, işletilmesi, devri, denetimi ve sınır dışı edilmek amacıyla idari gözetimde bulunan yabancıların geri gönderme merkezlerine nakil işlemleriyle ilgili usul ve esasların yönetmelikle düzenleneceği"* hükümleri yer almaktadır.
5. 22/4/2014 tarihli ve 28980 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren Kabul ve Barınma Merkezleri ile Geri Gönderme Merkezlerinin Kurulması, Yönetimi, İşletilmesi, İşlettirilmesi ve Denetimi Hakkında Yönetmelik'in 3'üncü maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendine göre geri gönderme merkezi; *"idari gözetim altına alınan yabancıların barındırılmaları ve kontrol altında tutulmaları amacıyla kurulan ve doğrudan işletilen veya kamu kurum ve kuruluşlarıyla, Türkiye Kızılay Derneği veya kamu yararına çalışan derneklerden göç alanında uzmanlığı bulunanlarla protokol yapılarak işletirilen merkezleri"* ifade etmektedir.
6. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz

düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda idari gözetime alınan yabancıların tutulduğu geri gönderme merkezlerine ziyaret gerçekleştirilmesi de TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.

7. Anılan görevin icrası kapsamında 9/5/2023 tarihinde Bursa Geri Gönderme Merkezine¹ *habersiz* bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu Üyesi ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ... ile talep üzerine görevlendirilen Hekim ... ve Psikolog ... yer almıştır.
8. Ziyaret, ilk olarak Merkez İdaresi ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Ön görüşmede, Ziyaret Heyeti tarafından ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiş; Merkez İdaresinden ise Merkezin işleyişi, mevcut durumu, personel ile Merkezde barındırılan yabancılar hakkında bilgiler edinilmiştir. Ön görüşmenin ardından nizamiye bölümü, revir, avukat-ziyaretçi odası, faaliyet odası, yemekhane ve bahçe gibi ortak alanlar yerinde incelenmiş; Ziyaret Heyetinin belirlediği yabancılar ile Merkez personeli bulunmaksızın görüşmeler yapılmıştır. Görüşme gerçekleştirilen yabancılar, TİHEK ve UÖM görevi hakkında genel bilgiler verilmiş; ziyaretin amacı, kapsamı ve kişisel verilerin gizliliği korunarak ziyaret neticesinde bir rapor hazırlanacağı açıklanmıştır. Ziyaret, Merkez İdaresi ile yapılan son görüşme ile sonlandırılmış ve bu görüşmede ziyarete ilişkin edinilen ilk gözlem ve tespitler İdareye iletilmiştir.
9. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 9/1/2023 tarihli ve 2023/03 sayılı kararı ile Başkanlık Makamınının 2/5/2023 tarihli ve 22117 sayılı oluruna istinaden 9/5/2023 tarihinde Bursa Geri Gönderme Merkezine gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini içermektedir.

II. GENEL BİLGİLER

A. Merkez Hakkında Genel Bilgiler

10. 2002 yılında çocuk yetiştirme yurdu olarak inşa edilmiş olan Merkez, 21/10/2019 tarihinden beri Geri Gönderme Merkezi olarak faaliyet göstermektedir.
11. Merkez, 4.500 m² kapalı ve 3.500 m² açık olmak üzere toplam 8.000 m² alanda hizmet vermektedir.

B. Merkez Personeli

12. Ziyaret tarihi itibarıyla Merkezde 111 personel görev yapmakta olup personelin ünvan ve sayı dağılımı aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

ÜN VAN	SAYI
İl Göç İdaresi Müdür Vekili	1
İl Göç Uzmanı	4
İl Göç Uzman Yardımcısı	3

1 Bundan sonra kısaca Merkez olarak ifade edilecektir.

Şef	1
Memur	1
Polis Memuru	3
Sürekli İşçi	1
Doktor	1
Sağlık Personeli	1
Sosyal Çalışmacı	1
Tercüman	2
Teknik Personel	3
Temizlik Personeli	14
Şoför	1
Güvenlik Personeli	40
Jandarma Personeli	34
TOPLAM	111

13. Merkezde, Göç İdaresi Başkanlığı ve Uluslararası Göç Örgütü (IOM) ile Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) işbirliğinde yürütülen “Geri Gönderme Merkezlerinin Kapasitelerinin Desteklenmesi ve İdari Gözetime Alternatiflerin Geliştirilmesi Projesi” kapsamında 1 Urduca ile 1 Farsça tercümanı görev yapmaktadır.

C. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

14. Merkezde ziyaret tarihi itibarıyla 275 yabancı bulunmaktadır. Bu yabancıların 6’sı çocuk, 44’ü kadın, 225’i erkektir. Merkezde, 65 yaş üstü yabancı ile refakatsiz çocuk bulunmamaktadır. Merkezde kalmakta olan çocuklar ailelerinin refakatinde olup ortalama 10 gündür merkezde bulunmaktadırlar.
15. Ziyaret tarihinde Merkezde; Afganistan, Angola, Azerbaycan, Bangladeş, Cezayir, Etiyopya, Fas, Fildişi Sahili, Filistin, Gabon, Gambiya, Gana, Gürcistan, Haiti, Irak, İran, Kamerun, Kırgızistan, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Komor, Kuzey Makedonya, Küba, Mısır, Liberya, Mali, Moğolistan, Moldova, Myanmar, Nijerya, Özbekistan, Pakistan, Rusya, Sierra Leone, Sudan, Suriye, Tacikistan, Tanzanya, Tayland, Tunus, Türkmenistan, Uganda, Ukrayna ve Ürdün olmak üzere 43 farklı uyruktan yabancı kalmaktadır.

III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. Merkeze Kabul, Yerleştirme ve Bilgilendirme Prosedürleri

16. Merkeze kabul aşamasında öncelikle yabancıнын üst arama işlemi, genel kolluk refakatinde, özel güvenlik görevlileri tarafından gerçekleştirilmekte ve işlem üst arama tutanağına bağlanmaktadır. Arama işlemi, yabancıнын cinsiyeti dikkate alınarak kadın ya da erkek güvenlik görevlilerince Merkezin nizamiye bölümünde yapılmaktadır.
17. Üst aramasının ardından, yabancıнын üzerinden çıkan para, kıymetli eşya ve Merkeze sokulması yasak olan eşyalar, tutanak ile tespit edilerek emanet odasına alınmaktadır. İdare tarafından

yabancıların, Merkezde kaldıkları süre boyunca ihtiyaçları oldukça emanette tutulan paralarını geri alabildikleri, Merkezden çıkış yapacakları zaman da bir form doldurulduktan sonra emanetteki eşyalarını geri aldıkları ifade edilmiştir. Kendileri ile görüşme gerçekleştirilen yabancılar tarafından İdarenin verdiği bilgiler doğrulanmıştır.

18. Emanete alınan eşyalara ilişkin kayıtların 4 nüsha halinde hazırlandığı, 1 nüshanın yabancıya verildiği, 1 nüshanın yabancıнын dosyasında, 1 nüshanın emanet kayıt defterinde, 1 nüshanın da emanet dolabında tutulduğu görülmüştür.
19. Emanet alanında İngilizce ve Türkçe dillerinde alternatif yükümlülüklerle ilişkin bilgilendirici panolar asılı olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca Merkezde çeşitli noktalarda Arapça, Rusça, Türkçe ve Farsça dillerinde Merkez kuralları, verilen hizmetler, uluslararası koruma başvurusu ve sınır dışı işlemlerine ilişkin bilgilendirici afişlerin asılı olduğu görülmüştür.
20. İdare tarafından yabancıların merkeze kabulü sırasında teslim-tesellüm tutanağı, sınır dışı ve idari gözetim tebligat formu, değerlendirme formu, üst arama tutanağı, emanet alma tutanağı ve gerekmesi durumunda düzensiz göçmen mülakat formu düzenlendiği ve düzenlenen formların yabancılarla tebliğ edildiği bilgisi verilmiştir. Ayrıca psikososyal destek personeli tarafından yabancılar ile görüşme gerçekleştirerek Ön Değerlendirme Formu düzenlendiği, görüşme esnasında özel ihtiyacı bulunan kişilerin tespit edildiği öğrenilmiştir. Ziyaret esnasında söz konusu formların örnekleri incelenmiş, kayıtların düzenli biçimde tutulduğu görülmüştür.
21. Merkeze özel ihtiyaç sahibi kişilerin kabul edilmesi halinde yabancıнын durumu değerlendirilerek idari gözetime alternatif tedbirlerin uygulandığı, söz konusu gruplar için idari gözetimin en son çare olarak uygulandığı bilgisi verilmiştir. Ziyaret tarihinde Merkezde engelli birey ve hamile yabancı bulunmadığı görülmüştür.
22. Kayıt işlemleri tamamlanan yabancılar özel güvenlik refakatinde odalarına yerleştirilmektedir. İdare tarafından yabancıların odaya yerleştirilmesinde cinsiyet, aile bağı, özel ihtiyaç durumu ve yabancı terörist savaşçı (YTS) olma şüphesinin dikkate alındığı bilgisi verilmiştir.
23. Merkezde ailelerin birlikte kalabilecekleri bir alan bulunmamakta olup ziyaret esnasında, kız çocukları ile küçük yaş grubunda bulunan erkek çocukların ailenin kadın fertleri ile birlikte kadınlar bölümünde, yaşça daha büyük erkek çocuklarının ise ailenin erkek fertleri ile birlikte erkekler bölümünde tutulduğu görülmüştür. İdare tarafından 18 yaşından küçükler hakkında idari gözetim veya sınır dışı kararı alınmadığı, ancak ebeveynlerin çocuklarını yanlarına almak istemeleri halinde anne veya baba refakatinde Merkeze kabullerinin gerçekleştirildiği, Merkezde tutuldukları süreçte çocuklar için psikososyal destek ve ihtiyaç olması halinde ek gıda, hijyen malzemesi ve kıyafet desteği sağlandığı belirtilmiştir. Kendileri ile görüşme gerçekleştirilen yabancılar tarafından bu husus doğrulanmıştır.
24. İdare tarafından Merkezde YTS şüphelisi yabancı kişiler bulunduğu, bu kişilerin ayrı bölümlerde barındırılmasının tercih edildiği zorunluluk olmamakla beraber erkek yaşam alanlarında diğer yabancılar ile birlikte de kalabildikleri belirtilmiştir. Ziyaret tarihinde, YTS şüphelisi yabancıların

ayrı bir odada barındırıldıkları fakat yanlarında YTS şüphelisi olmayan yabancıların da tutulduğu görülmüştür.

25. İdare tarafından kabul aşamasında yabancıların temel ihtiyaçlara ilişkin durumunun değerlendirildiği ve taleplerinin alındığı, ihtiyaç sahibi kişilere Merkez imkânları dâhilinde kıyafet yardımında bulunduğu ve ücretsiz telefon kartı gibi ihtiyaçlarının giderildiği ifade edilmiştir. Ziyaret esnasında bazı kişilere kıyafet yardımı yapıldığı ve ücretsiz telefon kartı sağlandığı gözlemlenmiştir.

B. Fiziksel Koşullar

26. Merkezde, kadın ve erkeklere tahsis edilmiş iki ayrı bölüm bulunmakta olup, kadınlar bölümünün kapasitesi 50, erkekler bölümünün kapasitesi ise 150'dir.
27. A ve B olarak iki blok halinde faaliyet gösteren Merkezde blokların alt katlarında idari bölümler üst katlarında ise yabancıların barındığı odalar bulunmaktadır.
28. Merkezde ortak kullanım alanı olarak yemekhane, revir, mescit, iki avukat/ziyaretçi odası, bir kapalı çocuk oyun odası, bir açık çocuk oyun parkı, bir faaliyet odası/derslik ile içerisinde sinema izleme alanı ve basketbol teçhizatı yer alan bir bahçe bulunmaktadır.
29. Merkezde yabancılar tahsis edilmiş toplam 16 oda bulunmakta olup her odada tuvalet ve banyo mevcuttur. Odaların havalandırılması pencereler aracılığıyla, ısınma ise doğalgaz ile çalışan kalorifer sistemiyle sağlanmaktadır. Kendileri ile görüşme gerçekleştirilen yabancıardan ısınmaya ilişkin herhangi bir şikâyet alınmamıştır.
30. Merkezde 24 saat süre ile sıcak suya erişim imkânı bulunmakta olup bu konuda yabancıardan herhangi bir şikâyet alınmamıştır.
31. Ziyaret tarihinde odaların yeterli düzeyde gün ışığı aldığı, ayrıca yapay aydınlatmanın bulunduğu gözlemlenmiştir. Ortak kullanım alanlarının aydınlatması ise yapay aydınlatma aracılığıyla sağlanmaktadır. Bazı odalarda pencerelerin açılmamaları için vidalarla sabitlendiği, yalnızca pencerelerin üst kısmında yer alan küçük bölümlerin açılabilirdiği görülmüştür. Kendileri ile görüşme gerçekleştirilen bazı yabancılar, bu durum nedeniyle odalarını yeterli düzeyde havalandıramadıklarını belirtmişlerdir. Söz konusu husus İdareye sorulduğunda, İdare tarafından yabancılar arasında pencereden irtibat kurulmasını engellemek üzere böyle bir uygulamaya gidildiği belirtilmiştir.
32. Merkezde 114 adet iki katlı ranza bulunmaktadır. Ziyaret tarihinde bazı yabancıların yer yatağında yattığı gözlemlenmiştir. İdareden, toplam 75 yabancıların yer yatağında yattığı öğrenilmiştir.
33. Merkezde engelliler için ayrılmış standartlara uygun oda bulunmamaktadır. İdare tarafından, bir odada engelli tuvaleti bulunduğu fakat söz konusu odanın tadilatta olduğu, engelli yabancı kabul edilmesi halinde kişinin durumuna uygun bir Merkeze sevkini sağlandığı belirtilmiştir.

34. Merkezde bir ön kabul odası bulunmakta olup burada yapılan incelemede, iki adet ranza bulunan odanın duvarlarının siyah renge boyalı olduğu görülmüştür. Kendileri ile görüşme gerçekleştirilen bazı yabancılar tarafından, bu odada 14 gün süreyle tutuldukları ifade edilmiştir. İdareye durumun sebebi sorulduğunda, duvarların çabuk kirlenmesini önlemek için böyle bir uygulamaya gidildiği ve söz konusu odanın diğer odalardan herhangi bir farkı bulunmadığı belirtilse de diğer odaların duvarlarında açık renk boya kullanıldığı görülmüştür. Söz konusu odada bir pencere bulunmakta olup doğal aydınlatma ve havalandırma pencere aracılığıyla sağlanmaktadır. İçerisinde tuvalet ve duş bulunan odanın duşunda duş başlığı olmadığı görülmüştür.
35. İdare tarafından Merkezin genel temizliğinin Merkez personeli tarafından gerçekleştirildiği, ayrıca yabancılar temizlik malzemesi sağlandığı ve sağlanan malzemeler ile yabancıların yaşam alanlarında temizlik yapabildiği belirtilmiştir. Nevresim ve yastık kılıflarının haftalık olarak yıkandığı, battaniye ve yastıkların ise 15 günde bir temizleriyle değiştirildiği bilgisi verilmiştir. Kendileri ile görüşme gerçekleştirilen yabancılar tarafından bu konuya ilişkin herhangi bir şikâyet dile getirilmemiştir. Depo alanında, ihtiyaç halinde kullanılmak üzere 20 kişilik temiz nevresim bulunduğu görülmüştür.
36. Merkezde iki ayrı çamaşırhanede toplam dört çamaşır yıkama ve dört çamaşır kurutma makinesi bulunmaktadır. İdare tarafından yabancıların çamaşırlarının haftada bir temizlik personeline toplandığı ve yıkanıp kurutularak kendilerine teslim edildiği bilgisi verilmiştir. Kadın yabancıların kaldığı kısımda ihtiyaç duyduklarında kullanabildikleri çamaşır makinesi bulunduğu görülmüştür. Kendileri ile görüşme gerçekleştirilen bazı erkek yabancılar tarafından çamaşırlarının üç haftadır yıkanmadığı ifade edilmiştir. Çamaşır yıkama defterine bakıldığında, son kaydın 27/04/2023 tarihine ait olduğu ve 22 gündür çamaşırların yıkanmadığı görülmüştür.
37. İdare tarafından Merkeze kabulleri sırasında yabancılar nevresim, yastık, battaniye, havlu, terlik ve şampuan, sabun, diş fırçası ve diş macunundan oluşan hijyen seti verildiği, ayrıca her hafta hijyen seti dağıtımı gerçekleştirildiği bilgisi verilmiştir. Ziyaret edilen odalarda, her yabancıların battaniye ve nevresiminin olduğu görülmüştür. Kendileri ile görüşme gerçekleştirilen yabancıardan bazıları tarafından, hijyen setlerinin iki haftada bir verildiği ve verilen ürünlerin iki hafta için yeterli olmadığı ifade edilmiştir.
38. Kendileri ile görüşme gerçekleştirilen kadın yabancılar, yanlarında tarak bulundurmalarına izin verilmediğini, haftada bir kısa bir süre ile kendilerine verilen tarağı ortak kullanmak durumunda kaldıklarını belirtmişlerdir. İdareye söz konusu durum sorulduğunda, tarağın kesici/delici alet olarak kullanılabilmesi bu nedenle yabancıların yanlarında bulundurmalarına izin verilmediği ifade edilmiştir. Ziyaret sonrasında İdare tarafından Kurumumuza, tarak temininin sağlandığı ve yabancılar dağıtımının gerçekleştirildiği bilgisi verilmiştir.
39. Kendileri ile görüşme gerçekleştirilen bazı kadın yabancılar tarafından yaşama alanlarında ayna bulunmaması nedeniyle aylardır kendilerini göremedikleri ve bu durumun ruhsal durumlarını olumsuz etkilediği ifade edilmiştir. Ziyaret heyetinde bulunan psikolog tarafından kişilerin kendi

yansımalarını görmelerinin öz saygı ve diğer birçok nedenden dolayı oldukça önemli olduğu ifade edilmiştir. İdare tarafından güvenlik nedeniyle odalarda ayna bulunmadığı ancak yabancıların kuaför alanında bulunan aynayı güvenlik görevlisi gözetiminde kullanabileceği belirtilmiştir.

40. Merkez İdaresi tarafından yabancıların kendi kıyafetleri ile Merkeze alındıkları, yanlarında bulunan yedek kıyafetlerin arama yapıldıktan sonra Merkeze kabul edildiği, ayrıca talep edilmesi halinde imkânlar dâhilinde yabancılar kıyafet desteği sağlandığı bilgisi verilmiştir. Merkeze Kızılay, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, Uluslararası Göç Örgütü ve çeşitli sivil toplum kuruluşlarından yardım sağlandığı öğrenilmiştir.
41. Kurumda yardım malzemelerinin tutulduğu bir oda bulunmakta olup Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede, odada ihtiyaç duyan yabancılar kıyafet, terlik, ayakkabı, hijyenik ped, bebek bezi, ıslak mendil, çocuk kıyafetleri, oyuncak, çocuklara yönelik eğitim materyalleri, seccade gibi farklı ürünlerin bulunduğu görülmüştür. Söz konusu odanın hafta içi açık tutulduğu, Merkeze kabulü gerçekleştirilen yabancıların ihtiyaçlarının bu odada bulunan ürünler ile giderildiği öğrenilmiştir.

C. Yönetim, Personelin Tutumu ve Şikâyet Prosedürleri

42. Merkez personeline, Dezavantajlı Gruplarla Çalışma ve İletişim, İnsan Ticareti Mağdurlarındaki Ortak Göstergeler ve Mağdur Destek Hizmetleri, Geri Gönderme Merkezlerinde Kriz Yönetimi ve Acil Durumlara Müdahale konularında eğitim verildiği bilgisi iletilmiştir.
43. İdare tarafından 1 yıllık idari gözetim sürecini tamamlayan yabancılar için idari gözetime alternatif tedbirler uygulanarak bildirim yükümlülüğü getirildiği, bu durumun tercüman eşliğinde yabancılar anlatıldığı ve darp-cebir raporu alınarak merkezdeki idari gözetim sürecinin sonlandırıldığı bilgisi verilmiştir. 2022 yılı içerisinde 1325, 2023 yılının ilk 4 ayında ise 201 yabancıların idari gözetimi 6458 sayılı Kanunun 57/A maddesi uyarınca idari gözetime alternatif tedbirler uygulanarak² sonlandırılmıştır.
44. Merkeze kabulü gerçekleştirilen yabancılar hakkında 2022 yılında 4867, 2023 yılında ziyaret tarihine kadar olan sürede ise 981 sınır dışı kararı alınmıştır. İdare tarafından sınır dışı edilmek üzere kolluk personeli eşliğinde sınır kapılarına veya havalimanlarına götürülen yabancılar Merkezde işkence ve kötü muamele gördüklerine ilişkin herhangi bir başvuru veya şikâyet almadıkları bilgisi verilmiştir.
45. Merkezde 2022 yılında 1892, 2023 yılında ziyaret tarihine kadar geçen sürede ise 422 yabancı gönüllü geri dönüş kapsamında menşe ülkesine ya da üçüncü bir ülkeye gönderilmiştir. İdare tarafından, Merkezde idari gözetim altında bulunan yabancılar, görevli personel tarafından tercüman eşliğinde gönüllü geri dönüş hakkında detaylı bilgilendirmeler yapıldığı ve süreçlerin

2 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun, 57/A maddesinin 1'inci fıkrasında idari gözetime alternatif yükümlülükler; belirli adreste ikamet etme, bildirimde bulunma, aile temelli geri dönüş, geri dönüş danışmanlığı, kamu yararına hizmetlerde gönüllülük esasıyla görev alma, teminat ve elektronik izleme olarak sıralanmıştır.

anlatıldığı, yabancıнын ülkesine geri dönmek ya da üçüncü bir ülkeye gitmek istemesi halinde bunu yazılı olarak İdareye bildirdiği, akabinde yabancı ile birlikte gönüllü geri dönüş formlarının düzenlendiği, formlardaki ilgili maddelerin tercüman eşliğinde yabancıya tek tek okunarak açıklandığı belirtilmiştir.

46. Yabancıların Merkezde kalış süresi, Merkezde tutulma sebebine göre değişiklik göstermekle birlikte ortalama 14 gündür. Ziyaret tarihi itibarıyla en uzun süredir Merkezde tutulmakta olan kişinin 8,5 aydır Merkezde bulunan Pakistan uyruklu bir şahıs olduğu öğrenilmiştir.
47. 2023 yılında ziyaret tarihi itibarıyla 150 yabancı ile insan ticareti mağduru tespit mülakatı gerçekleştirildiği ve 5 insan ticareti mağdurunun tespit edildiği öğrenilmiştir. İnsan ticareti mağduru olduğu tespit edilen yabancıların idari gözetimlerinin ivedilikle sonlandırıldığı ifade edilmiştir.
48. İdare tarafından Merkezde kalan yabancıların öfke/kriz anlarında geçici olarak tutuldukları bir yumuşak oda bulunmadığı, belli bir süre ile ayrı bir odaya alındıkları belirtilmiştir. Ancak ziyaret esnasında Merkezde izolasyon odası olarak adlandırılan bir oda olduğu görülmüş, odanın zemininde yumuşak malzeme kullanıldığı fakat duvarların herhangi bir darbe hasarı önleyici malzeme ile kaplanmadığı tespit edilmiştir. İdare, kişilerin kriz anlarında bu odaya alınabildiklerini ve en fazla dört, genel itibarıyla bir veya iki saat süre ile bu odada tutulduklarını belirtmiştir. Odanın kullanımına ilişkin herhangi bir kayıt tutulmadığı görülmüştür.
49. İdare tarafından Merkezde tutulmakta olan yabancıların dilek ve şikâyetlerini yazılı dilekçe ile ilettikleri, dilekçelerde belirtilen hususların Müdürlük tarafından değerlendirildiği ve ilgisine yazılı cevap verildiği bilgisi verilmiştir. Ayrıca ziyaret esnasında Merkezde yabancıların tutulduğu bütün katlarda barınan talep formu bulunduğu görülmüştür. Formu doldurmak isteyen yabancılar, ortak alanda bulunan kalemleri kullanabilmektedir. 2023 yılında ziyaret tarihi itibarıyla Merkezde yabancı yabancılardan toplam 90 dilekçe alındığı öğrenilmiştir. Ayrıca İdare tarafından memur ile görüşme talepleri doğrultusunda, 2023 yılında ziyaret tarihi itibarıyla toplam 3 bin 287 görüşme sağlandığı belirtilmiştir.
50. İdare, Merkezde barınmakta olan yabancıların merkezin düzenini bozmak amacıyla gruplaşmaları veya yükümlülüklerini yerine getirmemeleri halinde oda ya da blok değiştirme gibi tedbirler uygulandığı, yabancılarla yönelik belirli bir disiplin prosedürü bulunmadığı ancak konu ile ilgili Göç İdaresi Başkanlığı tarafından yürütülmekte olan İdari Gözetim Altında Bulunan Yabancıların Disiplin Süreci konulu mevzuat çalışmasının son aşamada olduğu bilgisini vermiştir.
51. Son bir yıl içerisinde bir güvenlik görevlisi hakkında kötü muamele iddiası ile şikâyette bulunulduğu, ziyaret tarihinde konuya ilişkin adli soruşturmanın devam ettiği öğrenilmiştir. Ziyaret sonrasında İdare'den, söz konusu adli soruşturmanın takipsizlik kararı ile sonuçlandığı ve ilgili personelin farklı bir geri gönderme merkezine tayin olduğu bilgisi alınmıştır.

D. Beslenme

52. Merkezde bir yemekhane bulunmakta olup Merkezde kalan yabancıların ihtiyacı, sabah, öğle ve akşam yemeği olmak üzere 3 öğün şeklinde hizmet alım yöntemi ile karşılanmaktadır.
53. Merkezde görevli bir gıda mühendisi bulunmaktadır. Aylık taslak menü planlamasının yüklenici firma tarafından Merkeze iletildiği ve gıda mühendisi tarafından uyum, kalori ve şartnameye uygunluk kapsamında değerlendirerek menülere son hallerinin verildiği öğrenilmiştir.
54. Görüşme gerçekleştirilen bazı yabancılar genellikle aynı yemeklerin çıktığından yakınmışlardır. Ziyaret Heyetinin geçmişe dönük yemek listelerinde yaptığı incelemede, yemek menülerinde çeşitliliğin sağlandığı görülmüştür. Ziyaret Heyeti inceleme sırasında öğle yemeğini Merkez yemekhanesinde yemiş, yemeklerin lezzeti, kalitesi ve doyuruculuğunun yeterli olduğunu değerlendirmiştir.
55. Yemekhanenin genel itibarıyla temiz ve düzenli olduğu, yemek dağıtımını yapan personelin maske, bone ve eldiven kullandığı görülmüştür.
56. İdare tarafından yemekhanede sunulan her bir yemeğin ilgili mevzuata uygun miktarda ve uygun koşullar altında en az 72 saat süreyle muhafaza altına alındığı bilgisi verilmiş olup Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede üç günlük yemek numunelerinin uygun şekilde muhafaza edildiği görülmüştür.
57. İdare tarafından 3 yaş altı çocuklar için her öğünde süt/mama temin edildiği ve ebeveynlerinin istekleri doğrultusunda normal menüden yararlanmalarının sağlandığı, ayrıca hamile kadınlara ve çocuklara akşam öğününden sonra ara öğün olarak tüketmeleri için meyve ve süt verildiği bilgisi verilmiştir. Kendileri ile görüşme gerçekleştirilen çocuklu yabancılar tarafından bu husus doğrulanmıştır.
58. Yabancıların içme suyu ihtiyacını karşılamak üzere yemek hizmeti veren firma tarafından her bir yabancı için günlük bir buçuk litre içme suyu temin edilmekte olup ayrıca katlarda sıcak ve soğuk su alınabilen sebiller olduğu görülmüştür.
59. Merkezde gezici kantin uygulaması bulunmakta olup yabancılar haftada iki gün gezici kantinden ihtiyaçlarını karşılayabilmektedir. Kantinde gıda ürünleri, kişisel hijyen ürünleri ve telefon kartı satılmaktadır. Satışı gerçekleştirilen ürünlerin fiyatlarının piyasa ile uyumlu olduğu tespit edilmiştir.

E. Sağlık Hizmetleri ve Psikososyal Servis

60. Merkez revirinde mesai saatleri içerisinde görev yapmakta olan 1 hekim ile 1 sağlık memuru bulunmaktadır. Revirde, yabancıların günlük muayeneleri sağlanarak ilaç takiplerinin yürütüldüğü, ileri tetkik gereken durumlarda ilgili sağlık kuruluşuna sevk işlemlerinin gerçekleştirildiği öğrenilmiştir.
61. Yabancılar ilaç teslimi, hafta içi Merkez sağlık personeli tarafından, hafta sonu ise güvenlik görevlileri tarafından gerçekleştirilmektedir. Kendileri ile görüşme gerçekleştirilen yabancıların

büyük çoğunluğu tarafından herhangi bir şikâyet ile revire gittiklerinde kendilerine bir adet ilaç verildiği, devam eden bir ilaç tedavisi uygulanmadığı, ileri tetkik gereken durumlarda dahi hastaneye sevk edilmedikleri belirtilmiştir. İdare tarafından, sevk kararı verilmesi hususunun Merkez doktorunun takdirinde olduğu, bu yönde bir karar olması halinde sevk işlemlerinin gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.

62. Kendisi ile görüşme gerçekleştirilen 8 aylık çocuğu olan bir yabancı tarafından, çocuğunun 6 ay aşılmasının yapılmadığı, aşı takibi ile ilgili olarak kendisi ile herhangi bir iletişim kurulmadığı ifade edilmiştir. Yabancı ile gerçekleştirilen görüşme sonrasında revir personeli Merkezde bulunmadığından ilgili husus kendilerine sorulamamıştır. İdare tarafından yabancıların sağlık durumuna ilişkin takibin revir birimi tarafından yürütüldüğü ifade edilmiştir.
63. İdare, Merkezde sağlık personelinin görev yaptığı saatlerde acil sağlık hizmetinin kendileri tarafından sunulduğunu, sağlık personelinin bulunmadığı vakitlerde ise 112 Acil Çağrı Merkezi ile iletişime geçildiğini ve onların direktifleriyle hareket edildiğini, 112 Acil Çağrı Merkezinin acil bir durum görmediği durumlarda merkezde bulunan araç ile jandarma personelinin sevk ve korumasında hastanenin acil birimine hastanın kabulünün sağlandığını, ambulansın gerekli görülmesi halinde ise bu hizmetin İl Sağlık Müdürlüğüne yerine getirildiğini belirtmiştir.
64. Revirde ihtiyaç halinde kullanılmak üzere iki adet tekerlekli sandalye bulunduğu görülmüştür.
65. Merkezde mesai saatleri dışında çalışan sağlık personeli bulunmamakta olup İdare tarafından mesai saatleri dışında doktor ve sağlık memuru görevlendirilmesi için İl Sağlık Müdürlüğünden talepte bulunulduğu öğrenilmiştir.
66. Ziyaret tarihinde, psikosozal destek biriminde bir sosyal çalışmacı görev yapmakta olup psikosozal destek birimi tarafından yabancıyı tanımak, durum ve risk değerlendirmesi yapmak ve acil ihtiyaçları tespit etmek amacıyla Merkeze kabul esnasında her yabancı için Ön Değerlendirme Formu doldurulduğu, özel bir durumu veya ihtiyacı olduğu tespit edilen yabancılar hakkında ilgili birimin bilgilendirildiği ve takiplerinin sağlandığı belirtilmiştir.
67. Merkezde görevli sosyal çalışmacı tarafından ön değerlendirme sonucunda psikosozal desteğe ihtiyacı olduğu değerlendirilen yabancılar ile yoğun bir şekilde bireysel görüşmeler gerçekleştirildiği, ayrıca grup çalışmaları yapıldığı bilgisi verilmiştir.
68. Kendileri ile görüşme gerçekleştirilen yabancılar tarafından Merkezde daha önce görev yapmakta olan psikolog ile istedikleri zaman rahatlıkla görüşebildikleri ancak söz konusu psikoloğun Merkezden ayrıldığı ifade edilmiştir. İdare tarafından, psikoloğun bir proje kapsamında görevlendirildiği, projenin sonlanmasıyla birlikte görevinin sona erdiği, yakın zamanda iki psikoloğun göreve başlayacağı belirtilmiştir. Ziyaret sonrasında Merkez İdaresi tarafından sunulan belgelerden 1 Haziran 2023 tarihi itibarıyla Merkezde iki psikoloğun göreve başladığı öğrenilmiştir.

F. Sosyal Faaliyetler, Günlük Yaşam ve Eğitim

69. Yabancılar tarafından kahvaltı, öğle ve akşam yemeklerinden sonra olmak üzere günde 3 defa 15-20 dakika süre ile havalandırma alanından faydalanabildikleri belirtilmiştir. Söz konusu husus ziyaret esnasında İdareye sorulduğunda, İdare tarafından yabancıların havalandırma alanından günlük en az bir saat süre ile faydalandırıldığı, bu sürenin bazı günler iki saati bulabildiği belirtilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından kamera görüntüleri incelendiğinde, yabancıların havalandırma alanında bulunma süresinin genel itibarıyla 15 dakikayı geçmediği gözlemlenmiştir.
70. Havalandırma alanında iki adet basket potası bulunduğu, bunun haricinde Kurumda herhangi bir spor faaliyetine ilişkin ekipman bulunmadığı gözlemlenmiştir. İdareye söz konusu husus iletilmiş olup ziyaret sonrasında İdare tarafından konuyla ilgili olarak Bursa Büyükşehir Belediyesi'nden talepte bulunulduğu ve söz konusu talep doğrultusunda havalandırma alanına spor aletleri yerleştirildiği bilgisi verilmiş, havalandırma alanına yerleştirilen spor aletlerine ilişkin fotoğraf Kurumumuza sunulmuştur.
71. Havalandırma alanında, içerisinde iki salıncak ve iki kaydırak olan açık çocuk oyun parkı bulunmaktadır. Ayrıca Merkezde el işi atölyesi sınıfı ve kapalı oyun alanı olarak kullanılan bir oda bulunmakta olup oyun alanı olarak ayrılan kısmın zemini yumuşak malzeme ile kaplanmıştır. Oyun alanında çeşitli oyuncaklar, top havuzu, çocukların kullanımına yönelik masa ve sandalyeler, kutu oyunları ve diğer etkinlik malzemeleri bulunduğu görülmüştür. Bunlara ek olarak, kadın yabancıların bulunduğu kısımda her katta çocuk oyun alanı bulunmaktadır. Kendileri ile görüşme gerçekleştirilen çocuklu yabancılar tarafından diledikleri zaman oyun alanlarını kullanabildikleri belirtilmiştir. Ayrıca çocuklara oyun alanında kullanmaları için boya kalemi verildiği fakat güvenlik nedeniyle kalemlerin odalara çıkartılmasına müsaade edilmediği öğrenilmiştir.
72. Merkez kütüphanesinde Arapça, İngilizce, Farsça ve Rusça dillerinde olmak üzere yaklaşık 500 kitap bulunmaktadır. Merkez İdaresi, yabancıların kütüphaneyi kullanabildiklerini ve kütüphaneden ödünç aldıkları kitapları odalarında bulundurabildiklerini belirtmiştir. Görüşme gerçekleştirilen bazı yabancılar, kütüphane ile ilgili kendilerine bir bilgilendirme yapılmadığını, bazı yabancılar ise kütüphanede Fransızca ve Peştuca dillerinde kitap bulunmadığını bu nedenle kütüphaneden faydalanamadıklarını ifade etmişlerdir.
73. Ziyaret tarihinde Merkezde Halk Eğitim Merkezi tarafından görevlendirilen iki öğretmen bulunmakta olup yabancılarla hafta içi beş gün Türkçe dersi, dört gün ise el sanatları dersi verildiği öğrenilmiştir. Ziyaret sonrasında Merkez İdaresi tarafından Kurumumuza, Türkçe dersine katılım talebi olmadığı için dersin sonlandırıldığı ve resim dersleri vermeye başlandığı bilgisi verilmiştir.
74. Ziyaret esnasında el sanatları dersi gerçekleştirildiği, derse 8 kadın yabancıların katılım sağladığı görülmüştür. İdare tarafından günlük yaklaşık 15 ila 20 arası yabancıların el işi kursuna katılım sağladığı bilgisi verilmiştir.

75. Havalandırma alanında projeksiyon cihazı bulunmakta olup belli günlerde projeksiyon ile film gösterimi gerçekleştirildiği öğrenilmiştir.
76. Kadın yabancıların kaldığı kısımda her katta bir televizyon bulunmakta olup kadınlar istedikleri zaman televizyon izleyebilmektedir. Erkek yabancıların bulunduğu kısımda ise televizyon bulunmamakta olup erkek yabancıların üç günde bir defa bir buçuk saat süreyle ortak alanda televizyon izleyebildikleri öğrenilmiştir. İdareye söz konusu durumun sebebi sorulduğunda, başlangıçta her iki kısımda da televizyon bulunduğu ancak erkek yabancıların bulunduğu kısımdaki televizyonlara yabancılar tarafından zarar verilmesi ve televizyonların çalışamaz duruma gelmesi nedeniyle daha sonra yeni televizyon temin edilmediği ve böyle bir uygulamaya gidildiği belirtilmiştir.
77. Merkezde her katta mescit olarak belirlenmiş bir oda bulunduğu ancak erkek yabancıların kaldığı kısımda bulunan bir mescitte yerde 13 yatak olduğu ve mescit olarak belirlenen odanın yabancı odası olarak kullanıldığı görülmüştür. İdare tarafından Kurumda kapasite üzerinde yabancı bulunması nedeniyle böyle bir uygulamaya gitmek zorunda kalındığı ifade edilmiştir.
78. İdare tarafından farklı dine mensup yabancıların ibadetlerini kısıtlayıcı herhangi bir işlem uygulanmadığı bilgisi verilmiştir. Yabancılarla gerçekleştirilen görüşmeler esnasında bu yönde bir şikâyet alınmamıştır.

G. Dış Dünya ile İletişim

79. İdare tarafından yabancıların, hafta içi mesai saatleri içerisinde 30 dakika süre ile aileleri ve akrabaları ile yüz yüze görüşebildikleri, ayrıca katlarda bulunan ankesörlü telefonlar ile her gün İdarece belirlenen saatlerde telefon görüşmesi gerçekleştirebildikleri belirtilmiştir.
80. Telefon kartları gezici kantinde satılmakla birlikte, Merkez envanterinde olması durumunda İdare tarafından ihtiyaç sahibi yabancılar ücretsiz olarak verilebilmektedir. Kendileri ile görüşme gerçekleştirilen bazı yabancılar tarafından, Merkez idaresi tarafından satışı gerçekleştirilen telefon kartları ile Ukrayna'nın aranmadığı ifade edilmiştir. İdare tarafından Ukrayna'da devam eden savaş nedeniyle telefon bağlantılarında sorun yaşanabildiği, sorunun telefon kartları ile ilgili olmadığı belirtilmiştir.
81. Merkezde, ziyaret tarihi itibarıyla toplam 7 ankesörlü telefon bulunmaktadır. Kendileri ile görüşme gerçekleştirilen bazı yabancılar tarafından ankesörlü telefon sayısının yeterli olmadığı, bazıları tarafından ise katlarında bulunan ankesörlü telefonun bir tuşunun yaklaşık iki aydır çalışmadığı, bu nedenle aramak istedikleri numaraları tuşlayamadıkları ve görüşme gerçekleştiremedikleri ifade edilmiştir. Söz konusu hususlar İdareye aktarılmış olup İdare tarafından konuyla ilgilenildiği, arıza için dört defa teknik destek ekibinin Merkeze geldiği ancak söz konusu telefonun değişmesi gerektiği ifade edilmiştir. Ziyaret sonrasında Kurumumuza sunulan belgeler incelendiğinde, temin edilen yeni ankesörlü telefonlar ile Merkezde bulunan ankesörlü telefon sayısının 12'ye çıkartıldığı öğrenilmiştir.

82. Yabancıların eşleri, vasileri, üçüncü dereceye kadar kan ve ikinci dereceye kadar kayın hısımlarıyla yüz yüze görüşme gerçekleştirebildikleri belirtilmiştir. Kendileri ile görüşme gerçekleştirilen yabancılar tarafından bu konuda bir şikâyet dile getirilmemiştir.
83. Merkezde iki adet avukat görüşme odası bulunmakta olup söz konusu odalar aile görüşmeleri için de kullanılmaktadır.
84. Avukat görüşmelerinin odaların müsait olma durumu doğrultusunda planlandığı, 2022 yılında 2008 görüşme gerçekleştirildiği, 2023 yılında Nisan ayı sonu itibarıyla 1160 avukat görüşmesi sağlandığı öğrenilmiştir. Avukat görüşme defteri kayıtlarının düzenli bir şekilde tutulduğu görülmüştür.
85. Avukat görüşme odalarında çalışır durumda sabit hatlı telefon ile Rusça ve Fransızca dillerinde sözlük bulunduğu görülmüştür. İdare tarafından, odada bulunan telefon aracılığıyla yeminli tercümanlardan destek alınabildiği, ayrıca ihtiyaç halinde yeminli tercümanların Merkeze kabul edildiği bilgisi verilmiştir.
86. Ankesörlü telefonların çevresinde Baro ve 10 farklı konsolosluğun iletişim bilgilerinin yazılı olduğu görülmüştür. İdare tarafından adli destek sürecine ilişkin farklı dillerle bilgilendirici materyallere ihtiyaç duyulduğu, bu ihtiyacın Baroya bildirildiği ancak Baro tarafından dönüş sağlanmadığı ifade edilmiştir. Ayrıca İdare tarafından Baronun adli destek talebinde bulunan yabancılara gerekli desteği sağlama konusunda çekimser davrandığı, yabancıların kimlik belgesi veya maddi durumlarının yetersiz olduğuna dair belgeye sahip olmaması, uluslararası koruma başvurularının henüz sonuçlanmamış olması gibi gerekçelerle destek sağlanmadığı ve bazı durumlarda bu belgeleri sunmanın yabancılar açısından mümkün olmayabildiği belirtilmiştir.
87. Son 1 yılda yabancılar tarafından toplam 25 adli yardım talebinde bulunulduğu, bu taleplerin 22'sinin Baro tarafından herhangi bir görüşme gerçekleştirilmeksizin reddedildiği, 3'ünün ise görüşme gerçekleştirildikten sonra reddedildiği bilgisi verilmiştir.
88. Yabancıların, Göç İdaresi Başkanlığının uygun görmesi halinde hafta içi mesai saatleri içerisinde belirlenen zamanda konsolosluk yetkilileri ve sivil toplum kuruluşları temsilcileri ile yüz yüze görüşebildikleri belirtilmiştir. Bu kapsamda son bir yıl içerisinde Bursa Barosu, Kızılay ve diğer sivil toplum kuruluşu temsilcileri tarafından Merkeze toplam beş ziyaret gerçekleştirildiği ve yabancılarla yüz yüze görüşmeler gerçekleştirildiği öğrenilmiştir.

H. Güvenlik

89. İdare tarafından Kurum dış güvenliğinin jandarma personeli, iç güvenliğinin ise özel güvenlik görevlileri tarafından sağlandığı ancak iç güvenlikteki personel yetersizliği nedeniyle zaman zaman jandarma personelinden iç güvenliğin sağlanmasında da destek alındığı belirtilmiştir.
90. Firar girişimlerinin engellenmesi amacıyla, Merkez çevresi 6 metre yüksekliğindeki duvar, tel ve jiletli teller ile çevrilmiştir. Merkez camları korkuluklar ile güçlendirilmiş, koridor geçişlerine demir parmaklıklar yerleştirilmiştir.

91. Merkezde kahvaltı ile öğle ve akşam yemekleri sonrasında yabancıların sayımı yapılarak yabancılar odalarına alınmaktadır. Odalar, jandarma personelinin katılımıyla aylık olarak detaylı aramaya tabi tutulmaktadır.
92. Merkezde 7/24 kayıt yapan ve kayıt kapasitesi 94 gün olan toplam 60 güvenlik kamerası bulunmaktadır. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede, kameraların genel itibarıyla 94 gün süreyle geriye dönük izlenebildiği, bazı kameralarda bu sürenin daha uzun olduğu gözlemlenmiştir.
93. İdare tarafından kamera sistem odasında sürekli olarak bir görevli personelin bulunduğu belirtilmiştir. Bina dışındaki güvenlik kameraları bahçe ve dış alanları görecektir şekilde, bina içerisindeki güvenlik kameraları ise ortak kullanım alanları, arama noktaları, emanet eşya bölümlerini görecektir şekilde yerleştirilmiştir.
94. Ziyaret heyetinin yaptığı incelemede izolasyon odasında (yumuşak odada) bir adet kamera bulunduğu ve bu nedenle odanın bazı noktalarının kamera aracılığıyla izlenemediği tespit edilmiştir. İdare tarafından, odada daha önce ikinci bir kamera bulunduğunu ancak odada bulunan bir yabancı tarafından kırıldığı, yenisinin takılması için gerekli işlemlerin yürütüldüğü bilgisi verilmiştir. Ziyaret sonrasında İdare ile gerçekleştirilen görüşmede, Merkez kamera sisteminin yenilenmekte olduğu, yumuşak odanın hâlihazırda kullanılmadığı ve ikinci kameranın yerleştirilmediği öğrenilmiştir.
95. Merkezde, elektrik kesintisi, olumsuz hava koşulları ve benzeri durumlarda görüntüleme işlemlerinin aksamaması için jeneratör ve kesintisiz güç kaynağı (UPS) cihazları bulunmaktadır.
96. Merkezde yangın alarm sistemi ve yangın merdiveni olduğu, altı ayda bir yenilenen acil müdahale planları bulunduğu görülmüştür.

IV. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

97. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli, ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek bir iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Merkez İdaresince Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletmeksizin erişimi sağlanmış, yabancılarla izole görüşmeler yapabilmesi için gerekli önlemler alınmış ve gerekli bilgi ve belgelere erişimi sağlanmıştır. Bu çerçevede Merkez İdaresi ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Tavsiyeler

1. Merkez İdaresine Yönelik Tavsiyeler

98. Çocukların yetişkinlerle aynı alanda tutulmaması, ailelerin diğer yabancıardan ayrı bir alanda birlikte kalabilmesi için gerekli fiziksel düzenlemelerin gerçekleştirilmesi, bunun mümkün

olmaması halinde ailelerin bir arada kalabilecekleri farklı bir Kuruma sevk edilme veya diğer alternatif çözümlerin değerlendirilmesi³.

99. Yabancıların odalarında bulunan ve kapatıldığı tespit edilen pencerelerin, odaların yeterli düzeyde havalandırılabilmesini sağlayacak şekilde açılır hale getirilmesi⁴, yabancılar arası irtibatı engellemek üzere farklı tedbirlerin değerlendirilmesi,⁵
100. Tadilatla olduğu belirtilen engelli odasının tadilatının tamamlanması ve tekrar kullanılabilir hale getirilmesi,⁶
101. Yabancıların çamaşırlarının düzenli bir şekilde yıkanmasının sağlanması, ihmale dayalı uzun süreli gecikmelerde ilgili personel hakkında gerekli idari işlemlerin gerçekleştirilmesi,⁷
102. Yabancılar verilen hijyen setinde yer alan kişisel hijyen ürünlerinin, verilen zaman aralığında ihtiyacı karşılayacak miktarda ürün içerecek şekilde sunulması,⁸
103. Kırılmayacak mahiyette plastik benzeri yumuşak malzemeden ayna temin edilerek yabancıların gün içinde erişim sağlayabilecekleri yerlere yerleştirilmesi,
104. Yumuşak odanın yan duvarları ve tavan alanı dâhil olmak üzere her yerinin özel dolgu malzemesi ile kaplanması, kaplamada beyaz, mavi gibi rahatlatıcı etkisi bulunan açık renklerin tercih edilmesi, odanın 24 saat kamera ile izlenmesi, odanın kullanımına ilişkin özel bir kayıt sisteminin oluşturulması,⁹
105. Siyaha boyalı olduğu tespit edilen ön kabul odası duvarlarının, diğer odalara benzer şekilde açık renk ile boyanması,
106. Merkezde sunulmakta olan sağlık hizmetlerinin takibinin sağlanması, eksiklik tespit edilmesi halinde gerekli temaslarda bulunarak sorunların giderilmesine yönelik adımlar atılması¹⁰,

3 6458 sayılı "Geri gönderme merkezlerinde sağlanacak hizmetler" başlıklı 59'uncu maddesinin birinci fıkrasının ç bendi: "Çocukların yüksek yararları gözetilir, aileler ayrı yerlerde barındırılır."

4 CPT, 2002 Ukrayna Ziyareti Raporu, CPT/Inf (2004)34, para. 62: "...Bu merkezlerde yeterli aydınlatma (gün ışığı dâhil), havalandırma ve ısıtma olmalıdır."

5 CPT, 19'uncu Genel Rapor, CPT/Inf(2009)27, para. 79: "...gözetim altında tutulan düzensiz göçmenlerin dış dünya ile anlamlı bir şekilde temas halinde kalmaları için her türlü fırsat tanınmalı ve gözetim tesisi içinde hareket özgürlükleri mümkün olduğunca az kısıtlanmalıdır..."

6 Kabul ve Barınma Merkezleri ile Geri Gönderme Merkezlerinin Kurulması, Yönetimi, İşletilmesi, İşletirilmesi ve Denetimi Hakkında Yönetmelik'in "Merkezlerde verilecek hizmetler" başlıklı 14'üncü maddesinin birinci fıkrası: "Merkezlerde verilecek hizmetler şunlardır: ...d) Özel ihtiyaç sahiplerine uygun alanların tahsis edilmesi..."

7 CPT, 2007 Hırvatistan Ziyareti Raporu, CPT/Inf (2008) 29, para. 37: "...Kuruluşa gelen kişilere, uygun olması halinde, kaldıkları süre boyunca kendi kıyafetlerini giyme ve gerekirse bu kıyafetleri yıkama ve tamir ettirme imkânı sunulmalıdır."

8 CPT, 2011 Yunanistan Ziyareti Raporu, CPT/Inf (2012) 1, para. 38: "İdari gözetim altındaki bütün yabancılar düzenli aralıklarla ücretsiz bir temel temizlik seti (yeterli miktarda sabun, çamaşır deterjanı, tuvalet kâğıdı, şampuan, tıraş malzemeleri ve diş macunu ve diş fırçası) verilmelidir."

9 CPT, 2017 Türkiye Ziyareti Raporu, CPT/Inf(2020)22, para. 79: "...CPT, Türk makamlarına, uygun olduğu hallerde ... geri gönderme merkezlerinde aşağıdakilerin sağlanması için gerekli adımları atmalarını tavsiye etmektedir: Yumuşak odaya yerleştirme kararı bir İdare temsilcisi tarafından alınmalı, doktorun dikkatine sunulmalı ve bir sağlık personeli tarafından düzenli kontrollere tabi tutulmalıdır. Yabancılar mümkün olan en kısa süre için böyle bir odada tutulmalı, yumuşak odaya yapılan her bir yerleştirme için ilgili yabancının adı, tedbirin nedenleri ile başlangıç ve bitiş tarih ve saati, yerleştirmeye karar veren yetkilinin adı, yabancının tutulduğu yer ve sağlık personeli tarafından gerçekleştirilen kontrollerin saatlerinin kaydedildiği özel bir kayıt tutulmalıdır. ..."

10 CPT, 7'nci Genel Rapor, CPT/Inf (97) 10, para. 31: "...İdari gözetim altında bulunanlar için tüm gözetim tesislerinde tıbbi bakıma erişim sağlanmalıdır. İdari gözetim altında bulunanların fiziksel ve psikolojik durumlarına özel dikkat gösterilmelidir."

107. Bütün Merkez personelini kapsayacak şekilde, personele yönelik insan hakları ve işkence ve kötü muamele eğitimleri verilmesi,¹¹
108. Yabancılara verilen havalandırma alanında bulunma süresinin artırılması,¹²
109. Kütüphanede bulunan kitaplarda Fransızca ve Peştuca dâhil olmak üzere dil çeşitliliğinin artırılması, gerekli bilgilendirmeler gerçekleştirilerek yabancıların kütüphanede bulunan kitaplardan haberdar olmalarının sağlanması,¹³
110. Erkek kısmında da kadınlar kısmında olduğu şekilde televizyon bulunmasının sağlanması,¹⁴
111. Yumuşak odaya, kör noktaları bertaraf edecek biçimde ikinci bir kamera yerleştirilmesi hususları tavsiye edilmektedir.

2. Göç İdaresi Başkanlığına Yönelik Tavsiyeler

112. Merkezde kapasite üzerinde yabancı bulunduğundan, kalabalıklaşma sorununu gidermeye yönelik girişimlerde bulunulması,¹⁵
113. Geri gönderme merkezlerinde görev yapan personelin hizmet içi eğitim müfredatına, insan hakları ile işkence ve kötü muamele konularının dâhil edilmesi,¹⁶
114. "İdari Gözetim Altında Bulunan Yabancıların Disiplin Süreci" ile ilgili cezai işlemler hakkında mevzuat çalışmasının hızlandırılarak mevzuat boşluğu nedeniyle yaşanabilecek olumsuzlukların önüne geçilmesi¹⁷

-
- 11 CPT, 7'nci Genel Rapor, CPT/Inf(97)10, para. 29: "Göç nedeniyle gözetim altında tutulanların kaldığı merkezlerdeki personelin görevi özellikle zahmetlidir. Öncelikle, dil engelleri nedeniyle kaçınılmaz olarak iletişim zorlukları olacaktır. İkincisi, tutuklu/gözetim altındaki kişiler herhangi bir suçtan dolayı zanlı olmadıkları halde özgürlüklerinden mahrum bırakılmış olmayı kolay kabul edemezler. Üçüncüsü, farklı uluslara ve etnik gruplara ait gözetim altındaki kişiler arasında gerilim oluşma riski vardır. Sonuç itibarıyla, CPT bu tür merkezlerdeki gözetim personelinin dikkatle seçilmesi ve uygun şekilde eğitilmesi üzerinde önemle durmaktadır. Personelin kişilerarası iletişim konusunda gelişmiş niteliklere sahip olmanın yanı sıra, gözetim altındaki kişilerin ait olduğu farklı kültürleri tanımaları ve en azından bir kısmının gerekli dil becerilerine sahip olması gereklidir. Ayrıca gözetim altında tutulan kişilerde görülen (travma sonrası veya sosyo-kültürel değişikliklerle ilgili) stres tepkilerinin muhtemel semptomlarını tanımak ve bu konuda gerekli adımları atmak konusunda eğitilmelidirler."
 - 12 Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, Sığınmacıların Gözetimine Alınmasına ve Gözetim Alternatiflerine İlişkin Geçerli Kriterler ve Standartlar Hakkında Kılavuz İlkeler, para. 48/8: "Günlük olarak kapalı mekan veya açık hava rekreasyon faaliyetleri yoluyla bir şekilde fiziksel egzersizler yapma imkânı sunulmalıdır."
 - 13 Birleşmiş Milletler, Herhangi Bir Biçimde Tutulan veya Hapsedilen Kişilerin Korunması İçin Prensipler Bütünü, "Eğitsel ve kültürel materyalleri elde etme hakkı" başlıklı 28'inci madde: "Tutulan veya hapsedilen bir kimse, mevcut kamu kaynaklarının imkân verdiği ölçüde ve tutma yerinde veya hapishanede güvenliği ve kamu düzenini sağlamak için gerekli makul sınırlara tabi olarak, makul miktarda eğitsel, kültürel ve basın ürünü ve aracını elde etme hakkına sahiptir."
 - 14 CPT, Gözetim Altında Tutulan Yasa Dışı Göçmenler, CPT/Inf(2017)3, s.5. "Göçmenlerin gözetim altında tutulduğu merkezler bir oturma odası ve radyo/televizyon ve gazete/derginin yanı sıra diğer uygun faaliyet araçlarına (örn. kutu oyunları, masa tenisi, spor), bir kütüphane ve ibadet odasına erişim sağlamalıdır."
 - 15 CPT, 2014 Eski Yugoslav Makedonya Cumhuriyeti Ziyareti Raporu, CPT/Inf (2016) 8, para.113: "...bu tür merkezlerin yeterli şekilde döşenmiş, temiz ve iyi durumda olan ve ilgili kişiler için yeterli yaşam alanı sunan konaklama yerleri sağlaması gerekir."
 - 16 CPT, 19'uncu Genel Rapor, CPT/Inf (2009) 27, para. 77: "CPT, yasa dışı göçmen merkezlerinde çalışan personelin özellikle ağır bir göreve sahip olduğunu yinelemek ister. Sonuçta, bu kişiler dikkatle seçilmeli ve uygun eğitimi almalıdır."
 - 17 CPT, 19'uncu Genel Rapor, CPT/Inf (2009) 27, para. 88: "Özgürlüğü kısıtlayıcı tüm merkezlerde açık ve net bir iç yönetmeliğin olması, gerek yasa dışı göçmenler gerekse personel için yararlıdır. Bu kuralların farklı dillerde hazırlanıp mevcut hale getirilmesi önemlidir. İç yönetmelik, yapısı gereği öncelikle bilgi verici olmalı ve tutukluvatındaki günlük yaşamla ilgili mesele, hak ve görevleri en geniş yelpazede ele almalıdır. İç yönetmelik ayrıca disiplin prosedürlerini içermeli ve tutuklulara işledikleri iddia edilen ihlal konusunu öğrenme ve empoze edilen tüm yaptırımlara karşı bağımsız bir merciyeye müracaat etme hakkı sağlamalıdır. Bu tür bir yönetmeliğin bulunmadığı yerde gayriresmi (ve kontrolsüz) bir disiplin sisteminin gelişmesi riski vardır."

hususları tavsiye edilmektedir.

3. Bursa İl Sağlık Müdürlüğüne Yönelik Tavsiyeler

115. Tüm yabancılara temel sağlık hizmetlerinin etkin ve özenli bir biçimde verilmesine yönelik takibin sağlanması,
116. Merkezde kalmakta olan aşı dönemindeki bebek ve çocukların aşı takibinin titizlikle yürütülmesi^{18 19}
- hususları tavsiye edilmektedir.

4. Bursa Barosuna Yönelik Tavsiyeler

117. Farklı dillerle adli destek sürecine ilişkin bilgilendirici materyaller hazırlanması ve geri gönderme merkezlerine dağıtımının sağlanması,²⁰
118. Adli yardım kapsamında avukatlık hizmeti, idari gözetim kararına itiraz süreci ve uluslararası koruma başvuru prosedürü konularında avukatlara yönelik bilgilendirici seminerler verilmesi yoluyla yabancıların adli yardıma erişim süreçlerinin kolaylaştırılmasına yardımcı olunması²¹,
119. Yabancıların herhangi bir hak kaybı yaşamamaları adına²², geri gönderme merkezlerinde bulunan yabancıların adli destek taleplerine ilişkin süreçlerin etkin biçimde takip edilmesi, yabancılar açısından hak kaybına sebebiyet veren eylemlerde bulunan avukatlara yönelik gerekli disiplin işlemlerinin gerçekleştirilmesi²³
- hususları tavsiye edilmektedir.

-
- 18 CPT, 2017 Türkiye Ziyareti Raporu, CPT/Inf(2020)22, para. 67: "CPT ayrıca, ziyaret edilen geri gönderme merkezlerinde, tarama, aşılama ve yeterli tıbbi ve psikososyal bakım açısından çocukların özel sağlık ihtiyaçlarına çoğu zaman dikkat edilmediği gerçeğinden de endişe duymaktadır. Komite ayrıca, geri gönderme merkezlerinde çocukların bulunmasının, çocuklarda yaygın olarak görülen bulaşıcı hastalıkların (kızamık, suçiçeği, uyuz ve konjonktivit gibi) bulaşma riskini artırdığını hatırlatmak ister."
- 19 09.08.2023 tarihli Sağlık Bakanlığı Taşra Teşkilatı Kadro Standartları ile Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönerge Ek II, A-2(ç) uyarınca "Toplu iskân, göç ve mülteci kabulü gibi durumlarda verilmesi gereken sağlık hizmetlerini ilgili birimler ile diğer resmi ve özel kurum ve kuruluşlarla iş birliği içerisinde planlamak, faaliyet ilkelerini tespit ederek koordinasyon içerisinde yürütülmesini sağlamak" il sağlık Müdürlüğü bünyesinde faaliyet gösteren Göç Sağlığı Birimi'nin görevleri arasındadır.
- 20 CPT, 2017 Türkiye Ziyareti Raporu, CPT/Inf(2020)22, para. 73: "Tüm geri gönderme merkezlerinde, avukatlık ücretini ödeyemeyen yabancı uyruklular için adli yardım sağlanması da dâhil olmak üzere avukatlık hizmetlerinden etkili bir şekilde yararlanılması için uygun adımların atılması tavsiye edilmektedir."
- 21 6458 sayılı Kanunun "Avukatlık hizmetleri ve danışmanlık" başlıklı 81'inci maddesinin ikinci fıkrası: "Avukatlık ücretlerini karşılama imkânı bulunmayan başvuru sahibi ve uluslararası koruma statüsü sahibi kişiye, bu kısım kapsamındaki iş ve işlemlerle ilgili olarak yargı önündeki başvurularında 1136 sayılı Kanunun adli yardım hükümlerine göre avukatlık hizmeti sağlanır."
- 22 CPT, 19'uncu Genel Rapor, CPT/Inf (2009) 27, para. 82: "Bir avukata erişim hakkı, avukatla özel konuşma yapabilme ve ikamet, tutukluluk ve sınır dışı edilme ile ilgili konularda yasal danışmanlığa erişme hakkını içermelidir. Buna göre, yasa dışı göçmeler kendi kendilerine bir avukat atayacak ve ücretini ödeyecek durumda olmadıklarında, yasal yardıma erişimden faydalanabilmelidirler."
- 23 30.03.2004 tarih ve 25418 sayılı Resmî Gazete ile yürürlüğe giren Türkiye Barolar Birliği Adli Yardım Yönetmeliği'nin "Amaç" başlıklı 1'inci maddesinin ikinci fıkrasına göre; "Adli yardımın amacı, bireylerin hak arama özgürlüklerinin önündeki engelleri aşmak ve hak arama özgürlüğünün kullanımında eşitliği sağlamak üzere, avukatlık ücretini ve yargılama giderlerini karşılama olanağı bulunmayanların avukatlık hizmetlerinden yararlandırılmasıdır."

İSTANBUL BİNKİLİÇ GERİ
GÖNDERME MERKEZİ
ZİYARETİ RAPORU

2024/48

KISALTMALAR

Bkz.	Bakınız
CPT	European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman Degrading Treatment or Punishment (Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Muamelenin veya Cezanın Önlenmesi Komitesi)
m ²	metrekare
OPCAT	Optional Protocol to the Convention Against Torture (İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol)
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın 1'inci maddesine göre Protokol'ün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. Geri gönderme merkezleri, kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı ya da koruma altına alındığı yerlerden birisi olup geri gönderme merkezlerinin temel dayanağı 11/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununda yer almaktadır. Kanun'un "Geri Gönderme Merkezleri" başlıklı 58'inci maddesinde; *"(1) İdari gözetime alınan yabancıların geri gönderme merkezlerinde tutulacağı, (2) Geri gönderme merkezlerinin İçişleri Bakanlığı tarafından işletileceği, Bakanlığın kamu kurum ve kuruluşları, Türkiye Kızılay Derneği veya kamu yararına çalışan derneklerden göç alanında uzmanlığı bulunanlarla protokol yaparak bu merkezleri işletirebileceği, (3) Geri gönderme merkezlerinin kurulması, yönetimi, işletilmesi, devri, denetimi ve sınır dışı edilmek amacıyla idari gözetimde bulunan yabancıların geri gönderme merkezlerine nakil işlemleriyle ilgili usul ve esasların yönetmelikle düzenleneceği"* hükümleri yer almaktadır.
5. 22/4/2014 tarihli ve 28980 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren Kabul ve Barınma Merkezleri ile Geri Gönderme Merkezlerinin Kurulması, Yönetimi, İşletilmesi, İşlettirilmesi ve Denetimi Hakkında Yönetmelik'in 3'üncü maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendine göre geri gönderme merkezi; *"idari gözetim altına alınan yabancıların barındırılmaları ve kontrol altında tutulmaları amacıyla kurulan ve doğrudan işletilen veya kamu kurum ve kuruluşlarıyla, Türkiye Kızılay Derneği veya kamu yararına çalışan derneklerden göç alanında uzmanlığı bulunanlarla protokol yapılarak işletirilen merkezleri"* ifade etmektedir.
6. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz

düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda geri gönderme merkezlerine ziyaretler düzenlemek TİHEK'in görev ve yetki alanı kapsamındadır.

7. Anılan görevin icrası kapsamında 9/6/2023 tarihinde İstanbul Binkılıç Geri Gönderme Merkezine *habersiz* bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcısı ..., Sosyal Hizmet Uzmanı ... ve talep üzerine görevlendirilen Hekim ... yer almıştır.
8. Ziyaret, Binkılıç Geri Gönderme Merkezi İdaresi ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Ön görüşmede, Ziyaret Heyeti tarafından ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiş; İdareden Merkezin işleyişi, mevcut durumu, personel ile Merkezde barındırılan yabancılar hakkında bilgiler edinilmiştir. Ön görüşmenin ardından sağlık servisi, spor salonu, ilk kabul odaları, avukat görüşme odaları, derslik, oyun alanı gibi ortak alanlar yerinde incelenmiş; Ziyaret Heyetinin bızatihi belirlediği yabancılar ile Merkez personeli bulunmaksızın heyet hâlinde görüşmeler yapılmıştır. Görüşme gerçekleştirilen yabancılarla, TİHEK ve UÖM görevi hakkında genel bilgiler verilmiş; ziyaretin amacı, kapsamı ve kişisel verilerin gizliliği korunarak ziyaret neticesinde bir rapor hazırlanacağı açıklanmıştır. Ziyaret, İdare ile yapılan son görüşme ile bitirilmiş ve bu görüşmede ziyarete ilişkin edinilen ilk gözlem ve tespitler İdareye iletilmiştir.
9. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 9/1/2023 tarihli ve 2023/3 sayılı Kararı ile Başkanlık Makamınının 7/6/2023 tarihli ve 23388 sayılı oluruna istinaden 9/6/2023 tarihinde İstanbul Binkılıç Geri Gönderme Merkezine¹ gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. GENEL BİLGİLER

A. Merkez Hakkında Genel Bilgiler

10. İstanbul ili Çatalca ilçesinde bulunan Merkez, 7/7/2022 tarihinde faaliyete başlamıştır. Merkezin idari bölümleri, yabancıların kaldığı ana binanın etrafına konumlandırılmış prefabrik yapılardan meydana gelmektedir.
11. Merkezin; Çatalca ilçe merkezine uzaklığı 48, İstanbul il merkezine uzaklığı 97 kilometredir.

B. Merkez Personeli

12. Merkezde ziyaret tarihinde toplam 178 personel görev yapmaktadır. Personelin ünvan ve sayı bilgisi aşağıdaki tabloda belirtilmiştir:

ÜN VAN	MEVCUT PERSONEL SAYISI
Müdür V.	1
İl Göç Uzmanı	8

¹ Bundan sonra İstanbul Binkılıç Geri Gönderme Merkezi, kısaca Merkez olarak ifade edilecektir.

Tercüman	1
Sosyal Çalışmacı	1
Psikolog	1
Hekim	4
Sağlık Personeli	1
Öğretmen	3
Gıda Mühendisi	1
Şoför	7
Temizlik Personeli	4
İç Güvenlik Personeli (Özel Güvenlik)	29
Dış Güvenlik Personeli (Jandarma)	112
Polis Memuru	1
Teknik Personel	1
Memur	3
TOPLAM	178

13. Kadrolu tercüman bulunmayan Merkezde, "Düzensiz Göçmenlerin Yönetimi, Kabulü ve Barınması Konusunda Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün Desteklenmesi Projesi" kapsamında görevlendirilen 1 Arapça tercümanı çalışmaktadır. İdare ile yapılan görüşmede ihtiyaç hâlinde hizmet alımı yapıldığı belirtilmiş, Merkezde Farsça ve Peştuca dilleri başta olmak üzere başka dillerden tercüman ihtiyacının bulunduğu ifade edilmiştir.
14. Merkez personelinin aldığı eğitimler ve katıldığı programlar aşağıda sıralanmıştır:

SIRA NO.	PERSONELİN ALMIŞ OLDUĞU EĞİTİMLER
1	İnsan Hakları Eğitimi
2	Hassas Gruplara Mensup Bireylerle İletişim Eğitimi
3	İlk Yardım Eğitimi
4	Kriz Yönetimi ve Acil Durumlara Müdahale Eğitim
5	Özel İhtiyaç Sahiplerinin Tespiti ve Hassasiyet Değerlendirme Araçlarının Kullanımı Çalıştayı
6	İnsan Ticareti Mağdurlarının Tespitine Yönelik Eğitim
7	Risk Analiz Eğitimi
8	Mali Mevzuat Eğitimi
9	Sürücü Eğitim Semineri

C. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

15. Ziyaret tarihinde Merkezde 429 yabancı bulunmaktadır. 429 yabancı tamamı erkek olup Merkeze kadın yabancı kabul edilmemektedir. Merkezde akraba refakatinde 4 çocuk

bulunmakta, 65 yaş üstü yabancı ise bulunmamaktadır². Merkezdeki yabancı terörist savaşçı şüphelisi sayısı 32'dir.

16. Ziyaret tarihinde Merkezde engelli yabancı bulunmamaktadır.
17. İdare tarafından Merkezdeki 4 yabancıda kronik hastalık³ bulunduğu bilgisi verilmiştir.
18. Merkezde 12 farklı uyruktan yabancı bulunmaktadır. Merkezdeki yabancıların uyruklarına göre dağılımı aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Uyruk	Yabancı Sayısı	Uyruk	Yabancı Sayısı
Afganistan	396	Suriye	12
Çin	3	Irak	3
Lübnan	3	Azerbaycan	2
Kırgızistan	2	Özbekistan	2
Tacikistan	2	Fas	2
Fransa	1	Kazakistan	1
TOPLAM	429	TOPLAM	429

III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. Merkeze Kabul ve Yerleştirme

19. Merkez İdaresi tarafından, Merkeze kabul edilen yabancıların parmak izlerinin tarandığı ve tarama sonucunda önceden kayıt mevcut ise mevcut bilgilerle kaydın düzenlendiği, kayıt mevcut değilse yeni kayıt oluşturulduğu, yasal olarak Türkiye'de bulunma hakkı tespit edilen kişilerin Merkeze alınmadığı belirtilmiştir.
20. Merkeze kabul edilecek kişiler için kabul sırasında teslim-tesellüm tutanağı, sınır dışı ve idari gözetim tebligat formu, değerlendirme formu, üst arama tutanağı, emanet alma tutanağı, düzensiz göçmen mülakat formu düzenlenip tebliğ edildiği bildirilmiştir.⁴ Ayrıca psikososyal destek personelinin ön değerlendirme yapıldığı, özel ihtiyaç sahibi kişilerin belirlendiği ve bu kişiler için detaylı değerlendirme formu düzenlendiği aktarılmış, kayıt-kabul işlemi tamamlanan kişilerin güvenlik refakatinde odalarına yerleştirilmesi ile kabul sürecinin tamamlandığı ifade edilmiştir.
21. İdare tarafından, idari gözetim kararı alınan kişilere Merkezde kaldıkları süre boyunca sahip oldukları hakları, sorumlulukları ve geri gönderme prosedürü hakkında tercüman eşliğinde bilgi verildiği aktarılmıştır.
22. Kuruma kabullerin yapıldığı giriş alanındaki bekleme salonunda ve avukat görüşme odalarının bulunduğu alanda Türkçe, Arapça, Farsça, İngilizce ve Rusça olmak üzere 5 farklı dilde

2 İdare tarafından yaşlı ve özel bakım ihtiyacı olan kişilerin başka merkezlere aktarıldığı ifade edilmektedir.

3 Kalp, şeker, tansiyon vb.

4 Üst araması sonrası kişinin üzerindeki eşyaların emanet odasındaki dolaplara kaldırılarak emanet defterine kaydedildiği, emanetle alakalı tüm hususların tutanaklara yansıtıldığı bilgisi verilmiştir.

bilgilendirici afişlerin yer aldığı görülmüştür. Bilgilendirme panolarındaki afişlerde; adli yardım, telefonla görüşme, ilaç dağıtım günleri, merkezde uyulması gereken kurallar, yangın talimatnamesi, emanet alım günleri, posta gönderim günleri, kantin saatleri, berber günleri gibi konularda bilgilendirici içerikler olduğu gözlemlenmiştir.

23. Yabancılarla yapılan görüşmelerde; haklarının kendilerine anlatıldığı, ücretsiz avukata erişim hakkının bulunduğu konusunda bilgi verildiği; ulaşabilecekleri numaralar için gerekli yönlendirmelerin yapıldığı ifade edilmiştir.
24. İdare tarafından yabancılar arasında bir kavga durumu yaşandığı takdirde yabancıların odalarının değiştirildiği, ayrıca göç uzmanları tarafından Bakanlığın iç yazışma sistemi üzerinden Göç İdaresi Başkanlığına bildirimde bulunduğu belirtilmiştir.
25. Yabancılarla yapılan görüşmelerde, Merkeze kabul ve yerleştirme sürecinde insan onuru ile bağdaşmayacak bir tutum veya davranışla karşılaştıkları yönünde birtakım şikâyetler alınsa da iddialar doğrultusunda kamera görüntülerinde yapılan detaylı incelemeler sonucunda kötü muamele iddialarını destekleyen bir bulguyla karşılaşılmamıştır.

B. Fiziksel Koşullar

26. Merkez, 6000 m² alana sahip ana binası ile toplamda 12.000 m²lik bir alanda faaliyet göstermektedir.
27. Merkezin ortak alanları; havalandırma ve spor alanı, ibadethane, yemekhane, revirden oluşmaktadır.
28. Merkezde 24 oda bulunmakta olup odaların tamamı aynı boyutta ve 16 kişi kapasitelidir. Bu kapsamda Merkez kapasitesinin 384 olduğu ancak toplu sınır dışı işlemlerinin yaşandığı dönemlerde Merkez kapasitesinin artırımına gidilebildiği ifade edilmiştir.
29. Merkezde engelli yabancıların özel ihtiyaçlarına cevap verecek biçimde tasarlanmış bir oda mevcut olup aynı zamanda merkezin tüm girişlerinde engelli rampası ve asansörler bulunmaktadır. Her ne kadar ziyaret tarihi itibarı ile Merkezde engelli bir yabancı bulunmasa da engelli yabancıların özel ihtiyaçlarına tam manasıyla cevap verme noktasında bazı eksiklikler olduğu, tuvalet ve banyolarda engelliler için kolaylaştırıcı aparatların yer almadığı, belirtilen yerlerin tadilat geçirmesi gerektiği görülmüştür.
30. Odalarda tuvalet ve banyo bulunmadığı, her katın ortak kullanımında yeterli sayıda tuvalet ve banyonun mevcut olduğu görülmüştür. Bununla beraber katlardaki tuvaletlerin engelli yabancılar için erişilebilir olmadığı, erişilebilirlik çerçevesinde tadilat gerektirdiği görülmüştür.⁵

5 *"Engelli barınanlara ayrımcılığa maruz bırakılmaksızın, özel ihtiyaçlarına uygun barınma koşul ve yerleri sağlanmalıdır. Tüm hizmetler fiziksel engelli olan barınanların da erişim sağlayabileceği şekilde verilmeli ve gereken tüm kolaylıklar sağlanmalıdır."* Bkz. Göç İdaresi Başkanlığı, Uluslararası Göç Örgütü ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği ortak yayını olan Barınan Hakları Kılavuzu, 2014, s. 44; ayrıca bkz. Monitoring Immigration Detention, 2014, s. 189, <https://www.refworld.org/policy/opguidance/unhcr/2014/en/99608>.

31. Odalarda doğal ışık, aydınlatma, havalandırma ve ısınma konusunda bir sorunla karşılaşılmamış; Merkezdeki yabancılarla yapılan görüşmelerde de bu hususta bir şikâyetin bulunmadığı anlaşılmıştır.
32. Odalarda belirtilen kapasiteyi karşılayacak sayıda ranza tipi yatak ve ortak kullanıma açık dolapların yer aldığı görülmüştür. İdarece mevsim koşullarına uygun örtülerin yabancılarla verildiği bilgisi verilmiş; yapılan görüşmelerde bu durum teyit edilmiştir.
33. İdarece; Merkezin düzenli olarak temizlendiği, ayrıca yabancılarla ilgili personelin gözetiminde temizlik malzemesi verildiği bilgisi paylaşılmıştır.
34. İdare tarafından yabancılarla imza karşılığı kişisel hijyen malzemeleri verildiği, 100 mililitre şampuan, 50 gram sabun, 1 adet tıraş bıçağı, 75 mililitre diş macunu ve bir adet orta sertlikte diş fırçası dağıtıldığı bilgisi paylaşılmıştır. Yabancılarla yapılan görüşmelerde hijyen malzemelerinin miktarına ve kalitesine yönelik bir şikâyet alınmamıştır.
35. Ziyaret Heyetinin yabancılarla yaptığı görüşmelerde bazı yabancıların tek bir kıyafete sahip olduğu, başka bir kıyafeti bulunmayan birçok yabancıların bulunduğu, uzun süre yıkamadan aynı kıyafetleri giymek durumunda kaldıkları belirtilmiştir. Durum İdareye bildirildiğinde; durumun farkında olunduğu, ilgili yönerge⁶ gereği ikinci bir kıyafet sağlama yükümlülüğünün bulunmadığı, buna rağmen eldeki imkânlar ölçüsünde kıyafet sağlamaya çalışıldığı ifade edilmiştir.
36. Merkezde 24 saat sıcak su imkânı mevcut olup yabancılar için saat ya da miktar yönünden su kısıtlamasına gidilmediği görülmüştür.
37. Merkezde bulunan çamaşırhanede 4 adet çamaşır makinesi ve 3 adet kurutma makinesinin kullanıldığı görülmüştür.
38. İdare tarafından Merkezin kapalı alanlarının 30 günde bir ilaçlandığı, ihtiyaç hâlinde lokal ilaçlama uygulamasının da yapıldığı, ayrıca yaz aylarında Çatalca Belediyesince Merkez civarında her gün ilaçlama yapıldığı belirtilmiş; verilen bilgiler, sunulan evrak üzerinden teyit edilmiştir.

C. İşkence, Kötü Muamelenin Önlenmesi, Disiplin ve Şikâyet Mekanizmaları

39. Merkezde havalandırma alanında bulunan dilek/şikâyet kutusu aracılığıyla dilek ve şikâyetlerin alındığı, Merkez Müdürü veya Merkez Müdürünün görevlendirdiği personel tarafından haftalık periyotlar hâlinde her odanın ziyaret edildiği, dilek ve şikâyetlerin bu yolla da alındığı bilgisi edinilmiştir. Yabancılarla yapılan görüşmelerde, bazı yabancılar tarafından İdareye rahatça ulaşamadıkları belirtilse de diğer bazı yabancılar tarafından ise Merkez Yönetiminin ulaşılabilirlik noktasında gereken bilgilendirmeyi ve ziyaretleri yaptığı ancak yabancıların yeterli düzeyde Türkçe bilmemeleri sebebiyle iletişimde zorluk yaşanabildiği ifade edilmiştir.

6 Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün 4/5/2016 tarihli ve E.17795 sayılı yazısıyla Merkezlere dağıtılan "Geri Gönderme Merkezi Yönergesi"nin "Kıyafet" başlıklı 26'ncı maddesinin ikinci fıkrası, "İhtiyacı olanlara merkez müdürlüğünce kıyafet temin edilir." hükmünü ihtiva etmektedir. Ayrıca bkz. TİHEK, Akyurt Geri Gönderme Merkezi Takip Ziyareti Raporu, s. 8.

40. İdarece Merkezdeki dilek-şikâyet kutuları vasıtasıyla 2023 yılında (ziyaret tarihine kadar) 52 başvuru alındığı, başvurular için gerekli işlem ve değerlendirmelerin kanuni süre içerisinde⁷ yapıldığı belirtilmiştir.
41. İdare tarafından son 5 yıl içerisinde işkence ve kötü muamele iddiasıyla başvuruda bulunanın olmadığı ancak 26/2/2020 tarihinde bir yabancıya kötü muamele yapıldığının güvenlik kamerası marifetiyle tespit edilip adli-idari soruşturma başlatıldığı ve ilgili güvenlik görevlilerinin görevden uzaklaştırıldığı bilgisi paylaşılmıştır.
42. Merkezde müşahede odası (yumuşak oda) bulunmamaktadır. İdare tarafından geri gönderme merkezleri için yumuşak odanın gerekliliğine ve kullanımına ilişkin bir yönetmelik/iç disiplin yönergesi/talimatname benzeri kuralların bulunmadığı bilgisi verilmiştir.
43. Yabancıların avukatlarıyla görüşebileceği 3 oda bulunmaktadır. Odaların ortadan plastik malzeme ile bölündüğü; odalarda kamera bulunmasa da ses yalıtımının yetersiz olduğu, diğer odalardan konuşulanların rahatlıkla duyulabildiği, bu koşullarda görüşmelerin gizliliğinin sağlanamayacağı tespit edilmiştir. Ayrıca odaların ferah ve aydınlık olmadığı⁸ da müşahede edilmiştir.
44. İdare tarafından; Merkezde yabancılar için mesai saatleri içerisinde avukat ile görüşme konusunda herhangi bir sınırlandırma bulunmadığı, 2022 yılında avukatlar tarafından Merkeze 277 ziyaret gerçekleştirildiği ve 688 yabancı ile görüşme yapıldığı bilgisi verilmiştir. 2023 yılında ise ziyaret tarihine kadar 368 avukat ziyaretinin gerçekleştiği ve 816 yabancı ile görüşme yapıldığı bilgisi paylaşılmıştır. Ayrıca 2022 yılında 5 kişinin adli yardım başvurusunda bulunduğu ve bu sayede avukata eriştiği; 2023 yılı başından ziyaret tarihine kadar ise adli yardım başvurusunda bulunulmadığı bilgisi verilmiştir. Yabancılarla yapılan görüşmelerde de bu konuda bir sorun yaşanmadığı ifade edilmiştir.
45. Avukat görüşmelerinde tercüman ihtiyacı olduğu zaman "Baro Tercüman Destek Hattı"⁹ kullanıldığı ifade edilmiştir.

D. Beslenme

46. Merkezdeki yemek, kumanya ve su ihtiyacı, özel firmalar tarafından sağlanmaktadır.
47. Merkezdeki yemekhanelerde günlük toplam 2300 kalori ile 2500 kalori aralığında 3 öğün yemek verildiği aktarılmıştır. Menü planlaması için yemek firmasının ay ortasına kadar İdareye taslak menü gönderdiği; Merkezdeki gıda mühendisi tarafından menüdeki her öğünün birbiriyle uyumluluk, kalori ve şartnameye uygunluk kapsamında değerlendirildiği ve menünün

7 10/11/1984 tarihli ve 3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun'un 7'nci maddesine göre bu süre 30 gündür.

8 Belirtilen odalar, yapıları gereği ışık ve hava almaya müsait değildir.

9 Türkiye Barolar Birliği ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği iş birliğinde 2018 yılından bu yana faaliyetlerini sürdüren Tercüme Destek Hattı için bkz. <https://www.barobirlik.org.tr/Haberler/turkiye-barolar-birligi-ve-birlesmis-milletlerden-tercume-destek-hatti-79769>

belirlendiği, sonrasında devam eden ay içerisinde uygulanmak üzere menünün yemek firmasıyla ay bitmeden paylaşıldığı bildirilmiştir.

48. Yabancıların özel sağlık durumlarının psikososyal ekip ya da Merkez hekimi/hemşiresi tarafından gıda mühendisine bildirildiği belirtilmiştir. Tansiyon, şeker, kalp vb. hastalıklar sebebiyle özel beslenme ihtiyacı bulunan hastalar için diyet yemek hazırlandığı, dinî ya da başka sebeplerle et tüketmeyen yabancıların vejetaryen/vegan diyetten yararlandığı ifade edilmiştir.
49. Merkezde her yabancıya günlük bir buçuk litre ambalajlı su verildiği, günlük bir buçuk litre suyun her öğünde 500 mililitrelik bir şişe şeklinde dağıtıldığı, ayrıca İdare tarafından her ay bir defa analiz ettirilen şebeke suyunun içmeye uygun olduğu ifade edilmiştir. Bu bilgi, Ziyaret Heyetinin yabancılarla yaptığı görüşmelerde de teyit edilmiştir.
50. Günlük yemekhane kontrol formuyla ürünlerin gramaj, sıcaklık, kalori değerleri ile organoleptik (koku tat vb.) özelliklerinin kayıt altına alındığı, öğünlerde verilen tüm çeşitlerin ayrı ayrı olmak üzere numune poşetleriyle +4 °C derece sıcaklıkta 72 saat boyunca muhafaza altında tutulduğu görülmüştür.
51. İdare tarafından, hizmet sunan firma personelinin gerekli sağlık raporlarına sahip olması ve dağıtım yapan personelin hijyen kurallarına riayet etmesi konusunun takip edildiği ifade edilmiştir.
52. Merkezde bulunan kantinin, her gün 09.00'da açılıp 23.30'a kadar hizmet verdiği öğrenilmiştir.
53. Kantinde gıda ürünlerinin az sayıda alternatifinin bulunduğu, birkaç çeşit hijyen ürününün satışta olduğu görülmüştür.
54. Kantin ürün fiyat listelerinin yabancıların odalarının bulunduğu kısımlarda uygun yerlere asıldığı görülmüştür. Ziyaret Heyeti tarafından kantinde satılan ürünlerin fiyat listesi incelenmiş; ürün fiyatlarının dış piyasa ile uyumlu olduğu tespit edilmiştir.

E. Sağlık ve Psikososyal Hizmetler

55. Sağlık servisinde İstanbul İl Sağlık Müdürlüğüne görevlendirilen 4 hekim ve 1 hemşirenin bulunduğu, hekimlerin 4 vardiya şeklinde 7/24 sağlık hizmeti sunduğu, hemşirenin hafta içi 08.00-17.00 saatleri arasında görev yaptığı belirtilmiştir.
56. İdare tarafından acil sağlık durumlarında ilk yardımın Merkezde yapıldığı, karşılaşılabilecek her durum için gerekli ekipmanın Merkezde bulundurulduğu ifade edilmiştir. İlk müdahalenin görevli hekim tarafından yapıldığı, gerekli görülen durumlarda 112 Acil Çağrı Merkezi vasıtasıyla hastaların tam teşekkülü hastaneye sevk edildiği belirtilmiştir. Ambulansın 15 dakika içinde tam teşekküllü hastaneye ulaştığı, hastanenin yakın mesafede olduğu bilgisi paylaşılmıştır.
57. Revirde çeşitli ilaç gruplarındaki ilaçların hazır tutulduğu, ihtiyaç hâlinde bu ilaçların kullanıldığı ifade edilmiştir. İlaçların kat güvenlik personeli tarafından dağıtıldığı, kronik hastalıklar için özel olarak verilen ilaçların, hasta adına reçete edildiği belirtilmiştir. Ayrıca psikiyatrik rahatsızlıklara sahip yabancılar için ilaçların sağlık personelinin gözetiminde verildiği bilgisi paylaşılmıştır.

58. Revirde yapılan işlemler ve hastaneye sevk talebinde bulunan yabancılar hakkında yapılan tüm işlemlerin revir defterine işlendiği, tutulan defter ve kayıtlarda bilgilerin düzenli olduğu görülmüştür.
59. Yabancılar tarafından dış hastalıklarıyla ilgili sevklerde zaman zaman sorunların yaşandığı ifade edilmiştir. Ziyaret esnasında evrak üzerinden yapılan incelemede de dış sevklerinin bazen geciktiği tespit edilmiştir.
60. Yabancılarla yapılan görüşmelerde yabancılar arasında uyuz salgını olduğu ifade edilmiş, Ziyaret Heyetinde bulunan hekim tarafından da uyuz belirtilerinin mevcut olduğu ifade edilmiş, bu durum İdareye aktarılmıştır. İdarece; çeşitli ülkelerden gelen kişilerin Merkezde bulunması ve artan göç hareketlilikleri ile yüksek sirkülasyon yaşanmasının sonucunda bu tür vakaların oluşabileceği, salgın durumlarının zaman zaman artış gösterebileceği dile getirilmiştir.
61. Ziyaret tarihinde Psikososyal Destek Birimi bünyesinde bir psikolog ve bir sosyal çalışmacının bulunduğu görülmüştür. Yabancıların Merkeze kabulü esnasında psikososyal destek personeli tarafından; yabancıyı tanımak, durum ve risk değerlendirmesi yapmak, acil ihtiyaçları tespit etmek ve kişinin merkeze uyumunu kolaylaştırmak amacıyla her yabancı için Ön Değerlendirme Formu doldurulduğu ayrıca ön değerlendirme görüşmesi sonrası kişiye Merkez kuralları ve imkânları hakkında bilgilendirme yapıp oryantasyon sağlandığı; değerlendirme neticesinde hassas durumda olan kişilerin tespit edilerek detaylı görüşmelerin yapıldığı ve takiplerin sağlandığı bildirilmiştir.

F. Sosyal Faaliyetler, Günlük Yaşam ve Dış Dünya ile İletişim

62. Merkezde yabancıların 4 grup hâlinde havalandırmaya çıktığı, grupların hafta içi günde 1-2 saat aralığında olacak şekilde havalandırmadan yararlandığı, hafta sonları ise bu sürenin 2 ila 3 saat aralığını bulduğu belirtilmiştir. Merkezdeki yabancılarla yapılan görüşmelerde havalandırma imkânlarına ilişkin bir şikâyet yahut olumsuz eleştiriyi karşılanmamıştır.
63. Merkezin arka bahçesinde bulunan açık spor alanının aktif şekilde kullanıldığı; alanın futbol, basketbol ve voleybol oynamaya uygun olduğu görülmüştür. Bununla beraber Merkezde bağımsız etkinlik ve televizyon odası bulunmamakta olup İdare tarafından yemekhane alanının imkânlar ölçüsünde bu amaçla kullanıldığı ifade edilmiştir. Ziyaretten sonraki süreçte Ziyaret Heyetinin önerisi doğrultusunda televizyon odasının oluşturulduğu gönderilen belge ve fotoğraflardan anlaşılmıştır.
64. Psikososyal Destek Birimi tarafından resim, boyama, maket yapımı, puzzle gibi etkinliklerin organize edildiği bildirilmiş; yapılan etkinliklerin çıktıları Ziyaret Heyeti ile paylaşılmıştır.
65. Merkezde kütüphane bulunmamaktadır. Heyet tarafından ziyaret esnasında kitap temini sağlandığına dair bir emareye rastlanmamış, durum İdareye bildirilmiştir. Bildirimi müteakip sürede İdare tarafından farklı dillerde kitapların temin edildiği, Merkez ortak alanlarındaki görünür noktalara kitapların konumlandırıldığı ve psikososyal destek personelinin kitap taleplerinin karşılandığı ifade edilmiştir.

66. Merkezde dinî inançlarının gereğini yerine getirmek isteyen yabancılar için talepleri dâhilinde gerekli kişilerle irtibatın sağlandığı, istedikleri dinî materyallerin tedarik edildiği, her katta bir adet olmak üzere toplam 3 ibadethane odasının tahsis edildiği öğrenilmiştir. Merkezde çoğunluğu oluşturan Müslüman yabancılar için ise cuma ve bayram namazlarını kıldırması amacıyla Merkeze bir din görevlisinin geldiği bilgisi paylaşılmıştır.
67. Merkezde 40 adet ankesörlü telefon bulunmaktadır. Yabancıların, telefonları her gün en fazla 15 dakika kullanabildiği ve kantinde telefon kullanımı için kart satışı yapıldığı bilgisi edinilmiştir. Maddi imkânı olmayan yabancılar Göç İdaresi Başkanlığı tarafından gönderilen telefon kartlarının ücretsiz olarak verildiği bilgisi paylaşılmıştır. Yabancılarla yapılan görüşmelerde ankesörlü telefonların işleyişi ve kullandırılması konularında herhangi bir şikâyete rastlanmamıştır.
68. Yabancılar ziyaretçileriyle avukat görüşme odası olarak kullanılan 3 odada görüşebilmektedir. İdare tarafından; yabancının eşi, vasisi, üçüncü dereceye kadar kan ve ikinci dereceye kadar kayın hısımlarıyla görüşme imkânı sağlandığı ifade edilmiştir. Ayrıca yabancılarla yapılan görüşmelerde ziyaret süresinin kısıtlı olduğu, 20-25 dakika sürdüğü, sürenin yetersiz olduğu belirtilmiştir. Durum İdareye aktarıldığında, sürelerin ayarlanmasında yoğunluk durumlarının göz önünde tutulduğu ifade edilmiştir.
69. Merkezdeki yabancıların Konsolosluk ve Büyükelçilik görevlileri ile görüşme talepleri sonrası ilgililerin ziyaretleri için resmî yazışma sürecinin yürütüldüğü, sonrasında yüz yüze veya çevrim içi görüşmelerin gerçekleştirildiği, her hafta mutlaka Merkezin Konsolosluk görevlilerince ziyaret edildiği bilgisi paylaşılmışsa da bu ziyaretlere dair istatistiki bir verinin bulunmadığı ifade edilmiştir.
70. Merkeze sivil toplum kuruluşları ve baroların ziyaretlerinin Göç İdaresi Başkanlığının onayları doğrultusunda gerçekleştirildiği ancak ankesörlü telefonlarla yapılan görüşmelerde herhangi bir sınırlama yapılmadığı belirtilmiştir. Ziyaret tarihinden itibaren son bir yıl içerisinde, sadece bir sivil toplum kuruluşu tarafından yabancılar ile yüz yüze görüşme yapıldığı, yapılan tek ziyaretin bu olduğu; baro temsilcilerinden görüşme ve ziyaret talebi gelmediği bilgisi paylaşılmıştır.

G. Güvenlik

71. Merkezin iç güvenliği özel güvenlik personeli, dış güvenliği ise jandarma personeli tarafından sağlanmaktadır.
72. İdarece; sabah, akşam ve vardiya değişimlerinde sayım ve oda kontrolü yapıldığı ifade edilmiştir.
73. Merkezde yabancıların odaları haricinde Merkezin iç ve dış kısımlarında her alanı gösteren güvenlik kameralarının bulunduğu bilgisi paylaşılmışsa da güvenlik kamerası sayısı bilgisi paylaşılmamış, kontrol odasında yapılan incelemede çalışmayan/arızalı güvenlik kameraları ile kör noktaların olduğu görülmüştür. Kamera kayıtlarının 60 gün süreyle geriye dönük olarak izlenebildiği görülmüş, İdare tarafından bu sürenin 6 aya çıkarılmasının planlandığı ifade edilmiştir.

74. Elektrik kesintisi hâlinde Merkezde bulunan güç kaynağı ve jeneratörün devreye girdiği, bu sayede kamera görüntülerinin kesintisiz olarak kaydedilmeye devam ettiği bilgisi verilmiştir.
75. Doğal afetler için Merkezde altı ayda bir yenilenen Acil Durum Eylem Planı oluşturulduğu; yangına karşı önlemler bağlamında yangın algılama sisteminin aktif olduğu ve yangın merdiveninin bulunduğu tespit edilmiştir.

IV. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

76. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli, ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek bir iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Merkez İdaresince Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmış, gerekli bilgi ve belgelere erişimi sağlanmıştır. Bu çerçevede Merkez İdaresi ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Tavsiyeler

1. Merkez İdaresine Yönelik Tavsiyeler

77. Banyo ve tuvalet alanları başta olmak üzere Merkezin engelli bireyler için erişilebilir hâle getirilmesi,
78. İkinci kıyafeti olmayan yabancılara ikinci kıyafetlerin ücretsiz şekilde sağlanması,
79. Kantinde yer alan ürün çeşitliliğinin artırılması,
80. Uyuz salgını özelinde gereken tedbirlerin alınması,
81. Avukat ve görüşme odası olarak kullanılan alanda iyileştirmelerin yapılması, ses yalıtımına sahip ferah ve aydınlık odaların oluşturulması,
82. Merkezde bir kütüphane oluşturulması, bu mümkün değilse koridorlara kitaplıkların yerleştirilmesi,
83. Yabancıların ziyaretçileri ile görüşme süresinin arttırılması,
84. Konsolosluk ve büyükelçilik ziyaretlerine yönelik kayıt ve istatistik tutulması,
85. Güvenlik kameralarının Merkezdeki ortak alanlarda hiçbir kör nokta bırakmayacak ve uzun süreli görüntü saklayabilecek biçimde yenilenmesi hususları tavsiye edilmektedir.

2. Göç İdaresi Başkanlığına Tavsiyeler

86. Merkeze ihtiyaç duyulan dillerde tercüman görevlendirilmesi,
87. Dış hastalıkları hususunda sevklerin kolaylaştırılması adına Sağlık Bakanlığı ile ortak çalışmaların yapılması,

88. Geri gönderme merkezlerinde uyuz hastalığına karşı bilgilendirici ve farkındalık arttırıcı çalışmalar yapılması,
89. İdarenin zapt etme yöntemlerine müracaat etmek durumunda kaldığı zamanlarda; kanunilik, gereklilik ve orantılılık ilkelerinin ve hesap verme yükümlülüğünün gözetilmesi adına zapt etme yöntemine dair ölçütlerin mevzuat ile düzenlenmesi, ayrıca Binkılıç Geri Gönderme Merkezi özelinde yumuşak oda imkânının oluşturulması hususları tavsiye edilmektedir.

TIHEK

**2023 YILINDA TRANSİT GEÇİŞ
MERKEZLERİNE GERÇEKLEŞTİRİLEN
ZİYARETLER**

İSTANBUL HAVALİMANI
TRANSİT GEÇİŞ MERKEZİ
ZİYARETİ RAPORU

2023/46

KISALTMALAR

AIÖK	Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi
BM	Birleşmiş Milletler
CCTV	Closed Circuit Television- Kapalı Devre Televizyon Sistemi
INAD	Inadmissible Passenger- Kabul Edilemez Yolcu
m ²	Metrekare
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
YUKK	Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol'ü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı hükmü uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. Kişilerin özgürlüğünden yoksun bırakıldığı yerlerden birisi olan transit geçiş merkezleri dayanağını 11/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunundan (YUKK) almaktadır. YUKK'un 7'nci maddesine göre; *"(1) Aşağıdaki yabancılar, kabul edilemeyen yolcu kapsamına alınır ve Türkiye'ye girişlerine izin verilmeyerek geri çevrilir: a) Pasaportu, pasaport yerine geçen belgesi, vizesi veya ikamet ya da çalışma izni olmayanlar ile bu belgeleri veya izinleri hileli yollarla edindiği veya sahte olduğu anlaşılanlar, b) Vize, vize muafiyeti veya ikamet izin süresinin bitiminden itibaren en az altmış gün süreli pasaport veya pasaport yerine geçen belgesi olmayanlar, c) 15 inci maddenin ikinci fıkrası saklı kalmak kaydıyla, vize muafiyeti kapsamında olsalar dahi, 15 inci maddenin birinci fıkrasında sayılan yabancılar. (2) Bu maddeyle ilgili olarak yapılan işlemler, geri çevrilen yabancılar tebliğ edilir. Tebligatta, yabancıların karara karşı itiraz haklarını etkin şekilde nasıl kullanabilecekleri ve bu süreçteki diğer yasal hak ve yükümlülükleri de yer alır. (3) Bu madde kapsamındaki yabancılar, işlemleri sonuçlanıncaya kadar sınır kapılarında kendileri için belirlenen alanlarda bekletilir."*
5. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevi ve yetkisini haiz olduğu ifade edilmiştir. Havalimanlarında kabul

edilemez yolcuların (INAD)¹ tutulduğu transit geçiş merkezlerine ziyaret düzenlemek TİHEK'in görev ve yetki alanı kapsamındadır.

6. Anılan görevin icrası kapsamında, 20/1/2023 tarihinde İstanbul Havalimanı Transit Geçiş Merkezine *haberli* bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde Kurum Başkanı Prof. Dr. Muharrem KILIÇ, İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ... ile talep üzerine görevlendirilen Adli Tıp Uzmanı ... ve Psikolog ... yer almıştır.
7. Ziyaret, İstanbul Havalimanı Mülki İdare Amiri... ve Havalimanı Göç İdaresi Başkanlığı Grup Yetkilileri ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede, TİHEK'in UÖM kapsamındaki görev ve yetkileri, ziyaretin amacı ve yöntemi hakkında bilgilendirme yapılmış, İdare'den Merkezin işleyişi, mevcut durumu, personel ve kabul edilemez yolcular ile uluslararası koruma başvurusunda bulunan yolcular hakkında genel bilgiler alınmıştır. Görüşmenin ardından kabul edilmeyen ve uluslararası koruma başvurusunda bulunan yolcuların, Merkezde tutulma süreleri boyunca kaldıkları yolcu bekleme odaları yerinde incelenmiş, görevli personelle görüşülerek ilgili kayıt ve dosyalar kontrol edilmiştir. Ziyaret sırasında Merkezde tutulmakta olan kabul edilmeyen ve uluslararası koruma başvurusunda bulunan yolcularla görüşülmüş, yolculara TİHEK ve UÖM görevi hakkında genel bilgiler verilerek ziyaretin amacı, kapsamı, kişisel verilerin gizliliğinin korunacağı ve ziyaret neticesinde bir rapor hazırlanacağı açıklanarak görevli personel bulunmaksızın özel görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Tüm görüşmelerin ardından Merkez İdaresi ile son görüşme toplantısı yapılmış; ziyaret sonrası hazırlanacak raporun Merkez İdaresi ve diğer ilgili makamlar ile paylaşılarak tavsiyelerin Kurumumuz tarafından takip edileceği ve takip ziyareti yapılabileceği bilgisi verilmiş; ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret tamamlanmıştır.
8. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 9/1/2023 tarihli ve 2023/3 sayılı Kurul kararı ile Başkanlık Makamınının 19/1/2023 tarihli ve 18517 sayılı oluruna istinaden İstanbul Havalimanı Transit Geçiş Merkezine² 20/1/2023 tarihinde gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

9. Merkez, İstanbul Havalimanı Dış Hatlar Terminalinde yer almakta olup 7/4/2019 tarihinden bu yana Göç İdaresi Başkanlığı İstanbul İl Göç İdaresi Müdürlüğü Havalimanı Çalışma Grup Başkanlığına bağlı olarak faaliyet göstermektedir.
10. Havalimanında bulunan Pasaport Kontrol Noktalarında geçerli bir seyahat belgesine sahip olmama, hakkında Türkiye'ye giriş yasağı bulunması, pasaport süresinin yetersiz olması gibi ülkeye kabul edilmeme nedenlerinden herhangi birinin tespit edilmesi halinde gelen yolcu,

1 Hava Yolu Taşıyıcılarının Yükümlülüklerine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik madde 4/1/c: "*Kabul edilmeyen yolcu; ülkeye giriş yapabilmek veya ülkeden transit geçebilmek için sınır kapılarına gelen ancak mevzuatta aranan koşulları taşımadığından ülkeye girişine ya da ülkeden transit geçişine izin verilmeyen kişiyi ifade eder.*"

2 Bundan sonra kısaca Merkez olarak ifade edilecektir.

görevli polis memuru tarafından Havalimanı Çalışma Grup Başkanlığına yönlendirilmekte, burada ülkeye neden kabul edilemeyeceği ile bu süreçteki diğer yasal hak ve yükümlülükleri kendisine tebliğ edildikten sonra parmak izi kaydı alınarak kimlik bilgileri, geldiği ülke ve taşıyıcı hava yolu firması belirlenmektedir. Bu aşamada Kabul Edilmeyen Yolcu Formu ve Bilgi Formu düzenlenerek bir nüshası yolcuya verilmektedir.

11. İlgili mevzuata³ göre kabul edilmeyen yolcuların geri götürülmesinden taşıyıcı havayolu firması sorumludur. Yolcunun taşıyıcı hava yolu firması belirlenerek dönüş uçağı var ise ilgili firma tarafından bileti temin edilip yolcu Kabul Edilmeyen Yolcu Salonuna alınmadan yer hizmetlerine teslim edilerek geri gönderilmektedir. Konaklaması gereken ya da uluslararası koruma başvurusunda bulunan kabul edilmeyen yolcunun üst ve eşya araması yapılarak tutanak altına alınmakta ve eşyaları emanete alınmaktadır. Arama işlemi, yabancının cinsiyeti dikkate alınarak kadın ya da erkek güvenlik görevlilerince yapılmaktadır. Arama işlemlerinin ardından yolcu salonda yer alan ilgili odalara yerleştirilmektedir.
12. 2022 yılı içerisinde ülkemize giriş yapmak üzere İstanbul Havalimanına gelen ve yapılan kontroller sonucunda kabul edilmeyen yolcu olarak bekletilenlerin sayısının 9047 olduğu ve bu kişilerin uluslararası koruma başvurusunda bulunmaması halinde burada ortalama 6 ila 12 saat aralığında kaldığı öğrenilmiştir. 2023 yılı başından ziyaretin gerçekleştirildiği tarihe kadar olan 20 günlük sürede ise 235 erkeğin, 83 kadının, anne ya da babasının refakatinde 13 çocuğun, refakatsiz ise 10 çocuğun kabul edilmeyen yolcu olarak tespit edildiği bilgisi edinilmiştir.
13. Gelen yolcular arasında refakatsiz çocuk bulunması halinde bu çocukların hiçbir şekilde Kabul Edilmeyen Yolcu Bekleme Salonuna alınmadığı, ülkeye girişlerinin yapıldığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bilgi verildiği ve Bakanlığa bağlı ilgili kurumlarda işlemlerine devam edildiği öğrenilmiştir. Bunlara ilave olarak engelli yolcuların işlemlerine de ülke içinde devam edildiği aktarılmıştır.
14. Kabul edilmeyen yolcular arasında hamile kişilerin bulunması halinde bu kişilerin öncelikli olarak hastaneye sevk edildiği, uçuşa elverişli olduklarına dair rapor alınması halinde geldikleri uçakla geri gönderildikleri, uçuşa elverişli olmadıklarının anlaşılması halinde yolcuların bu alanda barındırılmadığı ve işlemlerine ülke içinde devam edildiği bilgisi edinilmiştir.
15. Kabul Edilmeyen Yolcu Bekleme Salonu dört ayrı bölümden oluşmaktadır. Bu bölümlerden iki tanesi kabul edilmeyen yolcular, diğer ikisi ise uluslararası koruma başvurusunda bulunan kişiler için ayrılmıştır. Aynı gün içerisinde ya da birkaç gün içerisinde geri gönderilecek kişilerin kabul edilmeyen yolcu bölümlerinde, uluslararası koruma başvurusunda bulunan ve bunun sonuçlarını bekleyen kişilerin ise uluslararası koruma başvurusunda bulunan kişiler için ayrılmış bölümlerde konaklatıldığı öğrenilmiştir.

3 Hava Yolu Taşıyıcılarının Yükümlülüklerine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik madde 5/2/b: "Taşıyıcılar, kabul edilmeyen yolcuların geri götürülmesinden, gönderilene kadar beslenme, konaklama ve sağlık giderlerinin karşılanmasından sorumludur."

16. Kabul edilmeyen yolcular için ayrılan bölümlerden bir tanesi erkek yolcular diğeri ise kadın yolcular tarafından kullanılmaktadır. Her iki bölüm birbirinden bağımsız olup bölümlerin birbirleri ile bağlantısı bulunmamaktadır. Kabul edilmeyen yolcular için ayrılan her iki bölümde de altışar oda bulunmaktadır. Her iki bölüm de birbirine benzer yapıda inşa edilmiş olup erkek kabul edilmeyen yolcular için ayrılan bölüm 153 m², kadın kabul edilmeyen yolcular için ayrılan bölüm 168 m²'dir.
17. Uluslararası koruma başvurusunda bulunan kişiler için ayrılan bölümlerden bir tanesi erkek yolcular diğeri ise kadın yolcular tarafından kullanılmaktadır. Her iki bölüm birbirinden bağımsız olup bölümlerin birbirleri ile bağlantısı bulunmamaktadır. Uluslararası koruma başvurusunda bulunanlar için ayrılan her iki bölümde de ikişer oda bulunmaktadır. Her iki bölüm de birbirine benzer yapıda inşa edilmiş olup büyüklükleri 45 m²'dir.
18. Yolcuların tutulabileceği başka bir alan bulunmamaktadır. Merkez İdaresi mevcut alanların yeterli olduğunu, günlük ortalama 30 yolcunun kabul edilmeyen yolcu salonlarını kullandığını, (Ziyaretin yapıldığı gün 23 yabancı bulduğu öğrenilmiş, gün içerisinde ayrılışların ve Merkeze kabullerin yapıldığı görülmüştür.) uluslararası koruma başvurusunda bulunanlar için de mevcut alanların yeterli olduğunu belirtmiştir. Ayrıca yolcu sayısında yoğunluk yaşanmaması adına işlemlerin hızlı bir şekilde tamamlanarak kabul edilmeyen yolcuların genellikle geldiği ülkeye veya yolcunun rızası doğrultusunda kabul edilebileceği üçüncü bir ülkeye⁴ geri gönderildiği belirtilmiştir. Yapılan incelemede belirtilen alanların yabancıların kalması için yeterli ve ihtiyaca uygun olduğu gözlemlenmiştir.
19. Kabul edilmeyen yolcular için ayrılan kadın ve erkek bölümlerinin her birinin girişinde yemek yeme alanı olarak da kullanılan ortak kullanım alanı yer almaktadır. Burada yeterli sayıda masa ve sandalye, duvara monte edilmiş bir ankesörlü telefon, su sebili ile bir televizyonun yer aldığı görülmüştür. Bu giriş alanının karşısında iki tuvalet, bir banyo ve iki lavabonun yer aldığı bölüm bulunmaktadır. Bu bölümlerin her birinde, girişin sağında ve solunda yer alan koridorlara açılan altı odanın bulunduğu görülmüştür. Odaların her birinde yatağa dönüştürülebilir tek kişilik ve üç kişilik koltuklar ile yeterli sayıda masa, sandalye ve dolabın bulunduğu görülmüştür.
20. Uluslararası koruma başvurusunda bulunan kişiler için ayrılan kadın ve erkek bölümlerinin her birinde bir giriş bölümünün ve buraya bağlı iki odanın bulunduğu görülmüştür. Giriş bölümünde tuvalet ve banyo, masa ve sandalyeler ile çamaşır makinası, duvara monte edilmiş bir ankesörlü telefon ve su sebili yer almaktadır. Odaların her birinde iki katlı ranzaların ve yatağa dönüştürülebilir tek kişilik koltuklar ile yeterli sayıda masa, sandalye ve dolap ile televizyonun bulunduğu görülmüştür. Ayrıca bu bölümde yer alan kadınlar için ayrılmış odalarda, beşik ve çocuklar için oyuncakların da bulunduğu görülmüştür.

4 Hava Yolu Taşıyıcılarının Yükümlülüklerine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik madde 5/2/a: "Yolcuyu getiren taşıyıcı, yolcunun geldiği ülkeye veya yolcunun rızası doğrultusunda kabul edilebileceği üçüncü bir ülkeye gönderilmesiyle ilgili işlemleri derhal başlatır ve en geç üç gün içinde sonuçlandırır."

21. Merkeze kabul işlemleri tamamlanan her yolcuya, mevsim şartlarına uygun olarak temiz battaniye, nevresim, yastık vb. malzemelerin verildiği, kabul edilmeyen yolcu Merkezden çıkış yaptıktan sonra çarşaf ve nevresimlerin değiştirilerek yıkamaya gönderildiği bilgisi edinilmiştir. Bununla birlikte ziyaret esnasında kabul edilmeyen yolcular için ayrılan kadın ve erkek bölümlerinde temiz battaniye, nevresim ve yastıkların bulunmadığı görülmüş olup Merkez İdaresi, kabul edilmeyen yolcuların talebi halinde bu ürünlerin verildiğini, uluslararası koruma başvurusunda bulunan kişiler için giriş anından itibaren bu ürünlerin verildiğini ve düzenli olarak değiştirildiğini ifade etmiştir.
22. Kabul edilmeyen yolcu bölümünde kalan yabancılar yapılan görüşmelerde, talep halinde battaniyenin verildiğini ancak çarşaf, yastık ve yastık kılıfı gibi ürünlerin verilmeyeceğini belirtmiştir. Bu duruma ilave olarak odalarda yer alan koltukların bazılarının kırık ve çoğunluğunun kirli durumda olduğu görülmüştür.
23. Uluslararası koruma başvurusunda bulunan kişiler için ayrılan bölümlerde kalan yabancılara nevresim, yastık, battaniye gibi ürünlerin verildiği görülmüş olup gerçekleştirilen görüşmelerde yabancılardan konuya dair bir şikâyet edinilmemiştir.
24. Merkez İdaresi tarafından, Havalimanı Çalışma Grup Başkanlığı depolarında çok sayıda temiz ve kullanıma hazır ürünlerin bekletildiği, ihtiyaç halinde buraya getirildiği ifade edilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından, salonların girişinde yer alan dolaplarda çok sayıda ve çeşitlilikte bebek bezi, kâğıt havlu, ıslak mendil gibi malzemelerin bulunduğu görülmüştür.
25. Kabul Edilmeyen Yolcu Bekleme Salonlarında yer alan tüm bölümlerin ısınma, soğutma ve havalandırmaları merkezi havalandırma sistemi ile sağlanmaktadır. Sistemin ayarlanabilir olduğu, her bölümün girişinde yer alan duvara monte edilmiş cihazlardan sağlanabildiği, yabancıların kendi isteklerine göre ısı derecesini ayarlayabildikleri ve odaların sıcak olduğu gözlemlenmiştir.
26. Aydınlatma, floresan lamba panelleriyle sağlanmaktadır. Kabul Edilmeyen Yolcu Bekleme Salonlarında yer alan hiçbir bölümde pencere bulunmadığı, bu sebeple doğal ışık almadığı, yapay aydınlatmanın olduğu görülmüştür.
27. Merkezde tutulmakta olan yolcular, Kabul Edilmeyen Yolcu Salonunun transit alan içerisinde bulunması nedeniyle havalimanı içerisinde serbestçe dolaşma imkânına sahip değildir. Merkez İdaresi tarafından, kabul edilmeyen yolcuların talep etmeleri halinde, uluslararası koruma başvurusunda bulunan yolcuların ise herhangi bir izin almaksızın Kabul Edilmeyen Yolcu Salonunun dışında yer alan koridorlara çıkabildikleri belirtilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen uluslararası koruma başvurusunda bulunan yolcu salonu dışında yer alan koridora günde ortalama bir saat çıkabildiği bilgisini paylaşmıştır.
28. Merkezde, kabul edilmeyen yolcuların genellikle kısa süreler için burada barındırıldığı ve bu sürelerin genellikle 24 saati aşmadığı gözlemlenmiştir. Bununla birlikte uluslararası koruma başvurusunda bulunan kişilerin (Yaklaşık 300 gündür burada kalan bir yabancı yolcu bulunmakta olup kontrol edilen kayıtlarda geçmiş tarihlerde uzun süreli kalan başka yolcuların

da bulunduğu görülmüştür.) ise uzun süreler burada kalabildiği anlaşılmıştır. Merkez İdaresi, bu sorunun çözülmesi adına gerekli çalışmaların başlatıldığını, uluslararası koruma başvurusunda bulunanlar için havalimanı sınırları içerisinde ancak yolcuların açık alandan da yararlanabilecekleri yeni bir binanın inşa edileceğini belirtmiştir. Yeni yapılacak binaya dair proje aşamasının tamamlanmasının beklenildiği, bunun akabinde inşaat çalışmalarının başlayacağı vurgulanmıştır.

29. Odalarda bulunan tuvalet ve banyolarda tuvalet kâğıdı, kâğıt havlu, sıvı sabun gibi temizlik ürünlerinin bulunduğu görülmüştür. Bununla birlikte özellikle erkek bölümlerinde yer alan tuvalet kapılarının anahtar deliklerinin bulunmadığı ve buradan içerinin görülebildiği, bazı tuvaletlerde ise çöp kovalarının bulunmadığı, bunun yerine kullanılan karton kutuların ıslandığı ve kokuya neden olduğu gözlemlenmiştir.
30. Merkezde yer alan tuvalet ve banyolarda 24 saat sıcak suya erişimin bulunduğu bilgisi edinilmiştir. Yapılan incelemede sıcak suyun kısa süre içerisinde aktığı görülmüş olup yolculardan da konuya dair bir şikâyet alınmamıştır.
31. Salonlarda yer alan oda ve koridorların bakım ve temizliğinin görevli personel tarafından günlük olarak yapıldığı öğrenilmiştir. Ziyaret esnasında odaların genel olarak temiz olduğu, ancak banyo ve tuvalet bölümlerinin temiz olmadığı görülmüştür.
32. Merkezde tutulan yolcuların yemek ve içme suyu ihtiyacı, yolcuyu Türkiye'ye getiren havayolu firması tarafından ücretsiz olarak karşılanmaktadır. Yolculara günde üç öğün yemek ve sınırsız içme suyu verildiği, özel beslenme ihtiyacı olan yolcular için ihtiyaca uygun yemeklerin sağlanmakta olduğu, yolcuların kantin veya markete erişim olanağının bulunmadığı, ancak herhangi bir ihtiyaçları olduğunda taşıyıcı havayolu firmasınınca ihtiyaçlarının ücretsiz olarak karşılandığı bilgisi edinilmiştir. Yapılan incelemede yolculara yemek ve su dağıtımlarının yapıldığı görülmüş, yemeklerin havalimanında yer alan restoranlardan sağlandığı, dağıtılan suya ilave olarak bölümlerde su sebillerinin de bulunduğu gözlemlenmiştir. Görüşme gerçekleştirilen yolculardan yemek ve suya erişim konusunda herhangi bir şikâyet edinilmemiştir.
33. Acil tıbbî müdahale gereken durumlarda yolcuya ilk müdahalenin, Havalimanı içinde yer alan hastane doktorları tarafından yapıldığı, yolcunun hastaneye götürülmesi gerekirse polis memuru eşliğinde tedavisi yapılmak üzere hastaneye sevkinin sağlandığı, yolcuların ilaç kullanmaları gerektiğinde ise doktor talimatına göre ilacın güvenlik görevlisi nezaretinde verildiği belirtilmiştir.
34. Ziyaret esnasında kabul edilmeyen yolcu olduğu tespit edilen ve alanda bekletilen bir yolcunun dizi ile ilgili bir sağlık problemi yaşadığı görülmüş, Ziyaret Heyetinde yer alan Adli Tıp Uzmanı tarafından yolcunun mevcut durumu ve sağlık raporları değerlendirilmiş olup yolcunun bekleme alanında tutulmasının uygun olmayabileceği bilgisi İdare ile paylaşılmıştır. İdare, kişinin durumundan haberdar olduklarını, ilgili merciler ile gerekli yazışmaların yapıldığını, en kısa süre içerisinde kişinin alandan çıkartılarak ülkeye girişine izin verileceğini belirtmiştir.

35. Merkez İdaresi tarafından, haftada en az bir gün İstanbul İl Göç İdaresi Müdürlüğünden yolcularla görüşme yapmak üzere psikolog ve sosyal çalışmacının geldiği, yolcuların talebi halinde görüşmeler gerçekleştirdikleri belirtilmiştir.
36. Kabul edilmeyen yolcuların ve uluslararası koruma başvurusunda bulunan kişilerin, Merkezde tutuldukları süre boyunca cep telefonu, bilgisayar, tablet gibi elektronik cihazlarını yanlarında bulundurulabildikleri, bu cihazlar aracılığıyla internete erişim sağlayabildikleri, havalimanının internetinden günlük bir saat ücretsiz olarak yararlanabildikleri belirtilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen yolcuların elektronik eşyalarını kullandıkları görülmüş olup bununla birlikte bazı yolcuların bu durumdan haberdar olmadığı bazılarının ise internete bağlanma konusunda detaylı bilgilendirme yapılmadığı için güçlüğ yaşadığı gözlemlenmiştir.
37. Merkez İdaresi kabul edilmeyen yolcuların konsolosluk ve büyükelçiliklerle irtibata geçebilmeleri adına kendilerine ücretsiz telefon kartı verildiğini belirtmiştir. Ziyaret edilen tüm bölümlerde büyükelçiliklerin telefon ve adres bilgilerinin yazılı olduğu belgelerin ankesörlü telefonların yakınına asılmış olduğu görülmüştür.
38. Tüm odalarda ilgili personelle iletişim kurulabilmesi adına duvara sabit telefonlar ile acil çağrı butonlarının bulunduğu görülmüştür. Bu cihazların personel ile iletişim halinde kullanılacağına dair 11 farklı dilde hazırlanmış bilgilendirme formunun duvarda asılı olduğu ve acil çağrı butonlarının ve telefonların çalıştığı görülmüştür.
39. Merkezde dışardan herhangi bir ziyaretçi kabulüne izin verilmediği, yabancıların avukatlarının ise Havalimanı Mülki İdare Amirinin onayı ile giriş yapabildiği ve yabancı ile görüşebildiği belirtilmiştir.
40. Salonlarda yer alan tüm bölümlerde televizyonların bulunduğu ve televizyonlarda farklı dillerde yayın yapan çok sayıda kanalın bulunduğu görülmüştür.
41. Yapılan incelemelerde, Türkiye'ye kabul edilmeme nedeni, geri dönüş süreci ve geri dönene kadar kişilerin Merkezde tutulacağına ilişkin bilgilerin ilgili yolcuya kabul edilmeyen yolcu formu ile tebliğ edildiği, yabancıların bu konuda bilgilendirildiğine dair İngilizce ve Türkçe dillerinde hazırlanan formları imzalamış olduğu görülmüştür. Bu formlara ilave olarak yabancıların haklarına dair bilgilerin yer aldığı 26 farklı dilde formun mevcut olduğu ifade edilmiştir. Ziyaret sırasında çeşitli dillerde hazırlanmış formların mevcut olduğu görülmüştür. Ayrıca Havalimanı Grup Başkanlığında görev yapan personel tarafından yolcularla haklarına ilişkin bilgilendirici görüşmeler yapıldığı da belirtilmiştir.
42. Havalimanı Çalışma Grup Başkanlığı bünyesinde Arapça, Rusça ve İngilizce dil bilen dört tercümanın görev yaptığı, ayrıca görev yapan uzman, uzman yardımcısı ve diğer personel arasında da yabancı dil bilenlerin bulunduğu ve yabancılarla iletişimin bu kişiler aracılığıyla sağlandığı belirtilmiştir.
43. Merkezde, koridor ve yolcular için ayrılan odaları gösteren güvenlik kameraları bulunmaktadır. Havalimanı Emniyet Şube Müdürlüğü personeline kamera görüntülerinin 24 saat Kapalı Devre

Televizyon Sistemi (CCTV) Odasından takip edilmekte olduğu belirtilmiştir. Yapılan incelemede, koridor ve salonların 24 saat kayıt altına alındığı, kayıtların sistemde geriye dönük olarak 30 gün süreyle saklandığı, elektrik kesintilerine karşı kesintisiz güç kaynağı bulunduğu tespit edilmiştir. Ayrıca farklı tarihlere ait geçmişe dönük güvenlik kamerası kayıtları incelenmiş, işkence ve kötü muameleyle dair herhangi bir davranışa ve bulguya rastlanmamıştır.

44. Tüm bölüm ve odalarda kamera ile izleme yapıldığına dair çeşitli dillerde hazırlanmış görsel ve yazılı bilgilendirici formların duvarda asılı olduğu görülmüştür.
45. Kabul Edilmeyen Yolcu Bekleme Salonunda 24 personelin görev yaptığı, ihtiyaç halinde Havalimanı Grup Başkanlığından da personelin görevlendirilebildiği anlaşılmıştır. Son beş yıl içerisinde herhangi bir personel hakkında işkence ve kötü muameleyle ilişkin şikâyet ya da başvuru alınmadığı ayrıca hakkında idari ve adli bir soruşturmaya konu olan herhangi bir personelin olmadığı belirtilmiştir.
46. Personelin hizmet içi eğitim kapsamında insan hakları ve dezavantajlı gruplarla iletişim konularında eğitim aldığı belirtilmiştir.

III. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

47. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Merkez tarafından, Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmış ve gerekli bilgi ve belgelere erişim vakitlice sağlanmıştır. Bu çerçevede, hem Merkez İdaresi hem 10 de Merkez personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Tavsiyeler

1. Havalimanı Çalışma Grup Başkanlığına Yönelik Tavsiyeler

48. Kabul edilmeyen yolcu bölümünde kısa süreli kalan yabancıların, talep etmesi halinde çarşaf, yastık ve yastık kılıfı gibi ürünlerin verilmesi,
49. Kabul edilmeyen yolcu bölümünde odalarda yer alan kırık koltukların tamir ve bakımlarının sağlanması veya yenileri ile değiştirilmesi ve kirli olan koltukların düzenli aralıklarla temizlenmesi,
50. Kabul edilmeyen yolcu bölümünde erkek odalarında yer alan tuvalet ve banyoların kapı anahtar deliklerinin içeri görülmeyecek şekilde kapatılması, bu bölümlere plastik ya da metal çöp kovalarının yerleştirilmesi,
51. Salonlarda yer alan tüm banyo ve tuvaletlerin düzenli olarak temizliklerinin sağlanması,
52. Uluslararası koruma başvurusunda bulunan yolcuların tutulduğu alana benzer şekilde kabul edilmeyen yolcu biriminde de küçük çocuklar ile bebeklerin kalabilecekleri göz önünde

bulundurularak, çocuklar ve bebekler için oyuncak temini ile belirli bir bölümün oyun alanı olarak tahsis edilmesinin sağlanması,

53. Yabancıların Havalimanı internetine bağlanabilmeleri konusunda gerekli bilgilendirmenin yapılması, bu hususlara dair çeşitli dillerde hazırlanacak bilgi formlarının duvarlara asılması,

2. Göç İdaresi Başkanlığına Yönelik Tavsiye

54. Yolcuların açık havadan, doğal aydınlatmadan ve egzersiz yapma olanaklarından yararlandırılabilmesi adına havalimanı bünyesinde oluşturulacak yeni bina çalışmalarının hızlandırılması, bu yeni binadan uluslararası koruma başvurusunda bulunan kişilerle birlikte 24 saati aşan bekleme süresine sahip kabul edilmeyen yolcuların da yararlandırılması, hususları tavsiye edilmektedir.

**DALAMAN HAVALİMANI
KABUL EDİLEMİYEN YOLCU
BEKLEME ALANI**

ZİYARETİ RAPORU

2024/08

KISALTMALAR

AİHM	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİÖK	Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi
CCTV	Closed Circuit Television - Kapalı Devre Televizyon Sistemi
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
para.	Paragraf
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
YUKK	Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol'ü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsanî veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde UÖM olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Mezkur Kanun'un 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre Ulusal Önleme Mekanizması (UÖM): *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. Kişilerin özgürlüğünden yoksun bırakıldığı yerlerden birisi olan kabul edilemeyen yolcu bekleme alanları dayanağını 11/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'ndan (YUKK) almaktadır. YUKK'un 7'nci maddesine göre; *"(1) Aşağıdaki yabancılar, kabul edilemeyen yolcu kapsamına alınır ve Türkiye'ye girişlerine izin verilmeyerek geri çevrilir: a) Pasaportu, pasaport yerine geçen belgesi, vizesi veya ikamet ya da çalışma izni olmayanlar ile bu belgeleri veya izinleri hileli yollarla edindiği veya sahte olduğu anlaşılanlar, b) Vize, vize muafiyeti veya ikamet izin süresinin bitiminden itibaren en az altmış gün süreli pasaport veya pasaport yerine geçen belgesi olmayanlar, c) 15 inci maddenin ikinci fıkrası saklı kalmak kaydıyla, vize muafiyeti kapsamında olsalar dahi, 15 inci maddenin birinci fıkrasında sayılan yabancılar. (2) Bu maddeyle ilgili olarak yapılan işlemler, geri çevrilen yabancılar tebliğ edilir. Tebligatta, yabancıların karara karşı itiraz haklarını etkin şekilde nasıl kullanabilecekleri ve bu süreçteki diğer yasal hak ve yükümlülükleri de yer alır. (3) Bu madde kapsamındaki yabancılar, işlemleri sonuçlanıncaya kadar sınır kapılarında kendileri için belirlenen alanlarda bekletilir."*
5. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevi ve yetkisini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu kapsamda

havalimanlarında kabul edilemeyen yolcuların¹ tutulduğu kabul edilemeyen yolcu bekleme alanlarına ziyaret düzenlemek TİHEK'in görev ve yetki alanı kapsamındadır.

6. Anılan görevin icrası kapsamında, 6/3/2023 tarihinde Dalaman Havalimanı Kabul Edilemeyen Yolcu Bekleme Alanına² *habersiz* bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ... ile talep üzerine görevlendirilen Hekim ... ve Psikolog ... yer almıştır.
7. Ziyaret, Dalaman Havalimanı Mülki İdare Amiri ve Vali Yardımcısı ... ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede, TİHEK'in UÖM kapsamındaki görev ve yetkileri, ziyaretin amacı ve yöntemi hakkında bilgilendirme yapılmış, İdareden Alanın işleyişi, mevcut durumu, personel ve kabul edilemeyen yolcular ile uluslararası koruma başvurusunda bulunan yolcular hakkında genel bilgiler alınmıştır. Görüşmenin ardından kabul edilemeyen ve uluslararası koruma başvurusunda bulunan yolcuların, Alanda tutulma süreleri boyunca kaldıkları yolcu bekleme odaları yerinde incelenmiş, görevli personelle görüşülerek ilgili kayıt ve dosyalar kontrol edilmiştir. İncelemelerin ardından Alan İdaresi ile son görüşme toplantısı yapılmış; ziyaret sonrası hazırlanacak raporun Alan İdaresi ve diğer ilgili makamlar ile paylaşılarak tavsiyelerin Kurumumuz tarafından takip edileceği ve takip ziyareti yapılabileceği bilgisi verilmiş; ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret tamamlanmıştır.
8. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 9/1/2023 tarihli ve 2023/3 sayılı Kurul kararı ile Başkanlık Makamınının 1/3/2023 tarihli ve 20116 sayılı oluruna istinaden Dalaman Havalimanı Kabul Edilemeyen Yolcu Bekleme Alanına 6/3/2023 tarihinde gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

9. Dalaman Havalimanı Mülki İdare Amirliğine bağlı olan Alan, Dalaman Havalimanı Dış Hatlar Terminalinde 5/7/2018 tarihinden bu yana faaliyet göstermektedir. Alanda Göç İdaresi Başkanlığı'nın yapılanmasının bulunmadığı belirtilmiştir.
10. Dalaman Havalimanı'nda yer hizmeti³ YDA İnşaat, Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi Genel Müdürlüğü tarafından sunulmaktadır. Kabul edilemeyen yolcu olarak değerlendirilen yolcunun

1 YUKK'un 3'ncü maddesinin (y) bendine göre: "*Kabul edilemeyen yolcu: Ülkeye giriş yapabilmek veya ülkeden transit geçebilmek için sınır kapılarına gelen ancak mevzuatta aranan koşulları taşımadığından ülkeye girişine veya ülkeden transit geçişine izin verilmeyen kişiyi ifade eder.*" Hava Yolu Taşıyıcılarının Yükümlülüklerine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine göre: "*Kabul edilemeyen yolcu; ülkeye giriş yapabilmek veya ülkeden transit geçebilmek için sınır kapılarına gelen ancak mevzuatta aranan koşulları taşımadığından ülkeye girişine ya da ülkeden transit geçişine izin verilmeyen kişiyi ifade eder.*" YUKK söz konusu yolculara ilişkin özel düzenlemelere yer veren kanun olduğundan bu raporda YUKK'ta yer alan "kabul edilemeyen yolcu" ifadesi tercih edilmiştir.

2 Bundan sonra kısaca Alan olarak ifade edilecektir.

3 Havalimanları/Havaalanları Yer Hizmetleri Yönetmeliği'nin "Tanımlar" başlıklı 4'üncü maddesinin ilgili kısmı şöyledir: "*(1) Bu Yönetmelikte geçen... ü) Yer hizmetleri kuruluşu: Havalimanlarında/havaalanlarında yer hizmetleri yapmak üzere çalışma ruhsatı alan veya yetkilendirilen kamu ya da özel tüzel kişiliği statüsündeki kuruluşları,... ifade eder.*".

ulaşımını sağladığı havayolu şirketi ile yer hizmeti sunan kuruluş, bu yolcunun tutulma koşullarından sorumludur ve tutulma süresi boyunca gerekli hizmeti sağlamakla mükelleftir⁴.

11. Havalimanında bulunan Pasaport Kontrol Noktalarında geçerli bir seyahat belgesine sahip olmama, hakkında Türkiye'ye giriş yasağı bulunması, pasaport süresinin yetersiz olması gibi ülkeye kabul edilmeme nedenlerinden herhangi birinin tespit edilmesi halinde gelen yolcunun, görevli polis memuru tarafından Havalimanı Çalışma Grup Başkanlığına yönlendirildiği, burada ülkeye neden kabul edilemeyeceği ile bu süreçteki diğer yasal hak ve yükümlülüklerinin kendisine tebliğ edildiği, daha sonra parmak izi kaydı alınarak kimlik bilgileri, geldiği ülke ve taşıyıcı hava yolu firmasının belirlendiği öğrenilmiştir. Bu aşamada Kabul Edilemeyen Yolcu Formu ve Bilgi Formu düzenlenerek bir nüshasının yolcuya verildiği belirtilmiştir. Akabinde yolcunun üst ve eşya aramasının yapılarak tutanak altına alındığı, arama işleminin yabancı cinsiyeti dikkate alınarak kadın ya da erkek güvenlik görevlileri tarafından yapıldığı bilgisi edinilmiştir.
12. İlgili mevzuata⁵ göre kabul edilmeyen yolcuların geri götürülmesinden taşıyıcı havayolu firması sorumludur. Bu kapsamda, ilgili yolcuların bilgilerinin taşıyıcı havayolu firmasına bildirildiği ve dönüş planlamasının firma tarafından yapıldığı belirtilmiştir. Bu süre zarfında yolcunun, uluslararası bir bölge niteliğinde olan Kabul Edilemeyen Yolcu Bekleme Alanına alınarak buradaki Bekleme Salonunda tutulduğu öğrenilmiştir.
13. Bekleme Salonunda bir mülakat odası, kadın yolcular için bir bekleme odası ve erkek yolcular için ayrı bir bekleme odası yer almaktadır. Yolcuların tutulabileceği başka bir alan bulunmamaktadır. Mevcut alan 4 kişi kapasiteli olduğundan, yolcu sayısında yoğunluk yaşanmaması adına işlemlerin hızlıca tamamlanarak kabul edilemeyen yolcuların genellikle geldiği ülkeye veya yolcunun rızası doğrultusunda kabul edilebileceği üçüncü bir ülkeye⁶ geri gönderildiği belirtilmiştir.
14. Erkek ve kadın bekleme odalarının büyüklüğü 20'şer m²'dir⁷.
15. Odalar incelendiğinde; oda içerisinde ayrılmış bir bölümde bir adet lavabo, bir tuvalet ve bir banyonun bulunduğu, geri kalan diğer alanda ise iki adet yatak, bir adet kanep, yeteri sayıda battaniye ile yabancıların eşyalarını koymaları için iki adet küçük raflı dolabın olduğu görülmüştür.

4 Havalimanları/Havaalanları Yer Hizmetleri Yönetmeliği'nin "Sorumluluk" başlıklı 6'ncı maddesinin birinci fıkrası şöyledir: "Bu Yönetmelikte yer alan hükümleri yerine getirmekten havalimanı/havaalanı işletmecileri, yer hizmetleri kuruluşları ile hava taşıyıcıları sorumludur."

5 Hava Yolu Taşıyıcılarının Yükümlülüklerine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 5'inci maddesinin ikinci fıkrasının (b) bendi: "Taşıyıcılar, kabul edilmeyen yolcuların geri götürülmesinden, gönderilene kadar beslenme, konaklama ve sağlık giderlerinin karşılanmasından sorumludur."

6 Hava Yolu Taşıyıcılarının Yükümlülüklerine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 5'inci maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendi: "Yolcuyu getiren taşıyıcı, yolcunun geldiği ülkeye veya yolcunun rızası doğrultusunda kabul edilebileceği üçüncü bir ülkeye gönderilmesiyle ilgili işlemleri derhal başlatır ve en geç üç gün içinde sonuçlandırır."

7 Ziyaret esnasında Bekleme Salonunda yer alan odaların büyüklüğü mesafe ölçer cihazı ile ölçülmüştür.

16. 2022 yılı başından ziyaret tarihi olan 6/3/2023'e kadar olan yaklaşık on beş aylık süre içinde, Alanda 30 farklı uyruktan 73 yolcunun kabul edilemeyen yolcu olarak tutulduğu ifade edilmiştir. Bu yolculardan 31'i kadın, 42'si erkektir.
17. 2022 yılında ülkeye girişine izin verilmeyen kabul edilemeyen yolcular arasında 0-10 yaş arasında 3, 11-17 yaş arasında 6 çocuğun bulunduğu bilgisi edinilmiştir. Bununla birlikte yolcular için ayrılan odalarda bebek alt değiştirme ve bebek emzirme alanının bulunmadığı, çocuklar için oyun alanının tahsis edilmediği ve oyuncak temin edilmediği tespit edilmiştir.
18. Ziyaret tarihinde Bekleme Salonunda kabul edilemeyen yolcu bulunmadığı görülmüş, turizm sezonunda olunmadığından Kabul Edilemeyen Yolcu Bekleme Alanının yoğun olmadığı, bu Alanda son olarak 2023 yılı Şubat ayında İngiltere uyruklu bir yolcunun kaldığı ifade edilmiştir.
19. Alan İdaresi tarafından Kabul Edilemeyen Yolcu Bekleme Alanına kabul işlemleri tamamlanan her yolcuya, mevsim şartlarına uygun olarak temiz battaniye, nevresim, yastık vb. malzemelerin verildiği, kabul edilemeyen yolcu Alandan çıkış yaptıktan sonra çarşaf ve nevresimler değiştirilerek yıkamaya gönderildiği ifade edilmiştir. Ancak ziyaret esnasında odalarda bulunan yatak ve nevresimlerin kirli ve lekeli olduğu görülmüştür.
20. Bekleme Salonunda yer alan oda ve koridorların bakım ve temizliğinden terminal işletmecisi YDA İnşaat, Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi Genel Müdürlüğünün sorumlu olduğu, görevli personel tarafından temizliğin bekleme salonuna yolcu alınmadan önce ve yolcunun ayrılmasının ardından yapıldığı bilgisi edinilmiştir. Ziyaret esnasında odaların ve banyoların temiz olduğu ancak kişisel hijyen malzemelerinin banyoda mevcut olmadığı görülmüştür.
21. Bekleme Salonunda ısıtma ve soğutma, merkezi havalandırma sistemi ile sağlanmaktadır. Merkezi havalandırma sisteminin kalan yolcunun talebine göre personel tarafından ayarlanabilir olduğu görülmüştür.
22. Aydınlatma, floresan lamba panelleriyle sağlanmaktadır. Bekleme Salonunda odalarda ve koridorda pencere bulunmadığı, bu sebeple Salonun doğal ışık almadığı, yalnızca yapay aydınlatmanın olduğu gözlemlenmiştir.
23. Alanda tutulmakta olan yolcular, Bekleme Salonunun Kabul Edilemeyen Yolcu Bekleme Alanı içerisinde bulunması nedeniyle havalimanı içerisinde serbestçe dolaşma imkânına sahip değildir. Yolcular, talep etmeleri halinde bir güvenlik görevlisi ya da polis gözetiminde Bekleme Salonunda bulunan koridora çıkabilmektedir. Ancak bu koridorun da gün ışığı almadığı gözlemlenmiştir.
24. Bekleme odalarında ve odaların içerisinde bulunan banyoda engelli bireylerin kullanımına uygun tutunma barı ve acil çağrı butonu yer almamaktadır.
25. Alanda sıcak suya erişimi sağlayacak sistemin kurulmaması nedeniyle sıcak suya erişim imkânı bulunmadığı görülmüş ve kabul edilemeyen yolcuların duş ihtiyaçlarının soğuk suyla giderilmeye çalışıldığı öğrenilmiştir.

26. Bekleme Salonunda bulunan yolcuların yemek ve içme suyu ihtiyacı, yolcuyu Türkiye'ye getiren havayolu firması tarafından ücretsiz olarak karşılanmaktadır. Yolculara günde üç öğün yemek ve sınırsız içme suyu verildiği, özel beslenme ihtiyacı olan yolcular için ihtiyaca uygun yemeklerin sağlanmakta olduğu, yolcuların kantin veya markete erişim olanağının bulunmadığı ancak herhangi bir ihtiyaçları olduğunda taşıyıcı havayolu firması tarafından ihtiyaçlarının ücretsiz olarak karşılandığı bilgisi edinilmiştir.
27. Acil tıbbî müdahale gereken durumlarda Bekleme Salonunda bulunan yolcuya ilk müdahalenin, Havalimanı içinde yer alan Portklinik doktoru tarafından yapıldığı, yolcunun hastaneye götürülmesi gerekirse polis memuru eşliğinde tedavisi yapılmak üzere hastaneye sevkini sağlandığı, yolcuların ilaç kullanmaları gerektiğinde ise doktor talimatına göre ilacın güvenlik görevlisi nezaretinde verildiği belirtilmiştir.
28. Yolcuların bagajları Bekleme Salonunun koridorunda tutulmakta olup güvenlik sebebiyle yolcuların yanına verilmemektedir. Yolcuların bagajlarından herhangi bir eşyaya ihtiyaçları olması halinde güvenlik görevlisi eşliğinde alabildikleri ifade edilmiştir.
29. Kabul edilemeyen yolcuların, Bekleme Salonunda buldukları süre boyunca cep telefonu, bilgisayar, tablet gibi elektronik cihazlarını yanlarında bulundurulabildikleri, bununla birlikte Bekleme Salonunda internet erişimi sağlayıcısı bulunmadığından internete erişim imkânı olmadığı, ayrıca sabit telefon hatları bulunmadığından yolcuların telefonla görüşme taleplerinin Bekleme Salonunda görevli personel tarafından yerine getirilmeye çalışıldığı, yolcuların Bekleme Salonunda vakit geçirebilmeleri için uluslararası kanal yayınına açık olan televizyonlara ihtiyaç duyulduğu Alan İdaresi tarafından belirtilmiştir.
30. İncelenen kayıtlarda; Türkiye'ye kabul edilememe nedeni, geri dönüş süreci ve geri dönene kadar kişilerin Bekleme Salonunda tutulacağına ilişkin bilgilerin ilgili yolcuya kabul edilemeyen yolcu formu ile tebliğ edildiği, yabancıların bu konuda bilgilendirildiğine dair formu imzalamış olduğu görülmüştür. Formların Türkçe, İngilizce, Almanca, Arapça ve Rusça olmak üzere beş dilde olduğu belirtilmiştir.
31. Bekleme Salonu girişinde, koridorunda ve odalarda yabancı yolcuları bilgilendirici broşür ve tanıtıcı ilan panosu bulunmadığı görülmüştür. İdare tarafından yabancı yolcuları bilgilendirici broşür ve tanıtıcı ilan panosu gibi materyaller için herhangi bir çalışma yapılmadığı belirtilmiştir.
32. Bekleme Salonu koridorunda bir adet güvenlik kamerası bulunmaktadır. Yolcuların konakladığı odaların içerisinde kamera bulunmamaktadır. Havalimanı Emniyet Şube Müdürlüğü personeline kamera görüntülerinin 24 saat Kapalı Devre Televizyon Sistemi (CCTV) Odasından takip edilmekte olduğu belirtilmiştir. Yapılan incelemede, Bekleme Salonundaki koridorun 24 saat kayıt altına alındığı, kayıtların sistemde geriye dönük olarak 30 gün süreyle saklandığı, elektrik kesintilerine karşı kesintisiz güç kaynağı bulunduğu tespit edilmiştir. Ayrıca farklı tarihlere ait geçmişe dönük güvenlik kamerası kayıtlarının bir kısmı incelenmiş, işkence ve kötü muameleyle dair herhangi bir davranış ve bulguya rastlanmamıştır.

33. Kabul Edilemeyen Yolcu Bekleme Alanında hafta içi mesai saatlerinde, Emniyet Şube Müdürlüğü Kabul Edilemeyen Yolcu ve Sınırdışı İşlemleri Büro Amirliğinde görevli üç personel, hafta sonu mesai saatleri içinde ve tüm hafta geceleri birer personelden, dört grup halinde altı polis memurunun sorumlu olarak görev yaptığı, Bekleme Salonunda yolcu bulunması halinde YDA İnşaat, Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi Genel Müdürlüğünün güvenlik personelinin 12/36 çalışma sistemine göre birer kişi ve kalan yolcunun cinsiyetine uygun olmak üzere özel güvenlik personelinin görev yaptığı Alan İdaresi tarafından belirtilmiştir⁸.
34. Kabul Edilemeyen Yolcu Bekleme Alanı personelinin 2022 yılı içerisinde Hudut Kapıları Temel Eğitim Kursu müfredatında yer alan eğitimleri aldığı belirtilmiştir. Öte yandan ilgili personelin hassas gruplara mensup bireylerle iletişim ve yaklaşım ile işkence ve kötü muamele yasağı konularında eğitim almadığı öğrenilmiştir.

III. TAVSİYELER

A. Terminal İşletmecisine (YDA İnşaat, Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi Genel Müdürlüğü) Yönelik Tavsiyeler⁹

35. Özellikle Havalimanının yoğun olduğu dönemlerde Bekleme Salonunun yetersiz kalabileceği göz önünde bulundurulduğunda Kabul Edilemeyen Yolcu Bekleme Alanı bünyesinde yeni Bekleme Salonlarının oluşturulması,
36. Bekleme Salonunda yolcular için ayrılan odalarda bebek alt değiştirme ve bebek emzirme alanlarının oluşturulması; çocuklar ve bebekler için oyuncak temini ile bekleme salonunda belirli bir bölümün oyun alanı olarak tahsis edilmesi¹⁰,

8 Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığına bağlı Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanan Terminal İşletmeciliği Uygulama Esasları Talimatı'nın 25'inci maddesi: "(1)Sınır dışı edilen yolcular ve kabul edilemez yolcularla ilgili işlemler Havalimanı Emniyet Şube Müdürlüğü tarafından yapılır. Yolcular havayolu şirketleri ya da anlaşmalı oldukları yer hizmet kuruluşları tarafından takip edilir. Terminal işletmecisi, bu tür yolcular için gerekli malzemeler (yatak, battaniye vb.) ile donatılmış ıslak hacmi olan yeterli mekân temin eder. (2) Söz konusu yolcuların belirlenen mekânlarda beklemeleri sırasında yeme-içme ihtiyaçları ilgili havayolu ve/veya terminal işletmecisi tarafından aralanındaki anlaşmaya bağlı olarak, haberleşme ihtiyacı ise terminal işletmecisi tarafından karşılanır. Terminalde bekleme süresi boyunca bu yolculara terminal güvenlik görevlileri refakat eder."

9 Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanan Havalimanları Yer Hizmet Türleri ve Detayları Talimatı'nın 6'ncı maddesinde "a) Temsil, b) Yolcu hizmetleri, c) Yük kontrolü ve haberleşme, ç) Ramp, d) Kargo ve posta, e) Uçak hat bakım, f) Uçuş operasyon, g) Ulaşım, ğ) İkrâm servis, h) Gözetim ve yönetim, ı) Uçak özel güvenlik hizmet ve denetimi" şeklinde havalimanı yer hizmet türleri belirtilmiştir. Belirlenen hizmet türlerinin detaylarına ilişkin "Hizmet Detayları" başlıklı Ek-1 belgesinin "Yolcu Hizmetleri" başlıklı 2'nci maddesi uyarınca: "... (6) Kabul edilemez yolcular (INADs), ... Şayet varsa, özel ekipman, özel tesis ve özel eğitilmiş personel ile yukarıda belirtilenlere yardımcı olmak için, taşıyıcı tarafından istendiğinde sağlamak veya düzenlemek" yer hizmetlerini yürüten kuruluşların görev alanı kapsamına alınmıştır.

10 AİÖK'nin "İyi tasarlanmış bir çocuk gözaltı merkezinde, özgürlüğünden mahrum edilen gençler için olumlu ve kişiye özel gözaltı şartları sağlanır. Çocukların uyuma ve yaşama bölümleri yeterli büyüklükte, iyi aydınlatılmış ve havalandırılmış olmanın yanı sıra, yeterli mobilyaya sahip, iyi dekore edilmiş ve yeterli görsel uyarılara sahip olmalıdır. Aksi yönde ciddi güvenlik nedenleri yoksa çocukların makul sayıda kişisel eşyayı yanlarında bulundurulmasına izin verilmelidir." Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf (99)12, para. 29.

37. Yatak, battaniye ve nevresim takımlarının temizliklerinin periyodik olarak yapılması ve hijyenik hale getirilmesi¹¹,
38. Uzun süreli tutulma durumlarında, yolcuların banyo ihtiyaçlarının karşılanabilmesi amacıyla Bekleme Salonunda sıcak suya erişimi sağlayacak sistemin kurulması ve temiz havlu vb. eşyaların hazır bulundurulması¹²,
39. Uzun süre kalan yolcuların bulunduğu koşullar değerlendirildiğinde Alanın temiz hava ve gün ışığı imkânlarına sahip başka bir alana taşınmasının değerlendirilmesi¹³ ya da yolcuların açık ve temiz havaya erişebilecekleri bir alana çıkabilmelerinin sağlanması¹⁴,
40. Bekleme Salonunda yer alan odalar ve odaların içinde bulunan banyolarda engelli bireylerin kullanımına uygun tutunma barı ve acil çağrı butonu gibi düzenlemelerin yapılması¹⁵,
41. Bekleme Salonunda kalan yolcuların aileleriyle iletişim kurabilmeleri adına ankesörlü telefonların konulması,
42. Bekleme Salonunda kalan yolcuların internete bağlanabilmesi için bağlantı noktaları kurulması veya yabancıların Havalimanı internetine bağlanabilmeleri konusunda gerekli bilgilendirmenin yapılması; bu hususlara dair çeşitli dillerde hazırlanacak bilgi formlarının duvarlara asılması,
43. Bekleme Salonunda kalacak yolcuların hakları ve yükümlülükleri konusunda bilgilendirilmesi amacıyla broşür, kitapçık gibi belgelerin hazırlanması ve hazırlanan belgelerin Bekleme Salonu girişine konulacak panolara asılması, hususları tavsiye edilmektedir.

-
- 11 Terminal İşletmeciliği Uygulama Esasları Talimatı'nın 29'uncu maddesi uyarınca; *"Terminal binalarının iç ve dış çevresinin temizliği terminal işletmecileri tarafından yapılır veya sözleşme ile alt yüklenicilere yaptırılır. Sözleşmede belirtilen alt yüklenici faaliyetlerinin tümü terminal işletmecisi tarafından denetlenir ve takip edilir"*.
 - 12 *"Uzun süreli alıkonulan kişiler gerektiğinde temiz ve düzgün şartlarda doğal ihtiyaçlarını karşılayabilmeli ve uygun yıkanma imkânlarına sahip olmalıdır."* Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesi, AİÖK Standartları, Avrupa Konseyi, s. 8.
 - 13 Terminal İşletmeciliği Uygulama Esasları Talimatı'nın 25'inci maddesine göre ; *"Sınır dışı edilen yolcular ve kabul edilemez yolcularla ilgili işlemler Havalimanı Emniyet Şube Müdürlüğü tarafından yapılır. Yolcular havayolu şirketleri ya da anlaşmalı oldukları yer hizmet kuruluşları tarafından takip edilir. Terminal işletmecisi, bu tür yolcular için gerekli malzemeler (yatak, battaniye vb.) ile donatılmış ıslak hacmi olan yeterli mekânı temin eder. Söz konusu yolcuların belirlenen mekânlarda beklemeleri sırasında yeme-içme ihtiyaçları ilgili havayolu ve/veya terminal işletmecisi tarafından aralarındaki anlaşmaya bağlı olarak, haberleşme ihtiyacı ise terminal işletmecisi tarafından karşılanır. Terminalde bekleme süresi boyunca bu yolculara terminal güvenlik görevlileri refakat eder."*
 - 14 AİÖK'nin tavsiyesine göre *"Polis nezaretinde 24 saat veya daha uzun kalan kişilere, mümkünse her gün açık havada egzersiz yapma imkânı verilmelidir."* Bekleme Salonunda pencere bulunmadığı, kabul edilemeyen yolcuların hava almak için sadece Bekleme Salonundaki koridora çıkabildikleri ve bu koridorun da doğal ışık almadığı görülmüştür. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihatlarında yabancıların özgürlüklerinden yoksun bırakılmasına karar verilmesi durumunda tutulma koşullarının insan onuruna saygı ile uyumlu olmasının sağlanması gerekliliğini vurgulamıştır. Ayrıca AİHM tarafından kabul edilemeyen yolcu bekleme alanlarının doğası gereği geçiş bölgesi olması, kısa süreli kullanılmak üzere tasarlanması, temiz hava veya fiziksel egzersiz için açık alan olmaması, dış dünya ile iletişiminin bulunmaması sebebi ile uzun süreli tutulmalara uygun olmadığı değerlendirilmiştir. Mahkeme Riad ve İdiab kararında başvuranların on günden fazla kabul edilemeyen yolcu bekleme alanında tutulmasının onları psikolojik baskı altına aldığını, insan onurunu zedelediğini değerlendirmiş başvuranlara günde sadece üç öğün yemek verilmesinin bu durumu değiştirmediğini belirtmiş, ayrıca tutulma koşullarının başvuranları kendi istekleri ile ülkeyi terk etmek mecburiyetinde bıraktığını tespit etmiştir. Bu halde başvuranların öngörülemez bir süre ile kabul edilemeyen yolcu bekleme alanında tutulmasını insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele teşkil ettiğine karar vermiştir.
 - 15 Terminal İşletmeciliği Uygulama Esasları Talimatı'nın 22'nci maddesi uyarınca; *"Terminal işletmecisi, engelli veya hareket kabiliyeti kısıtlı yolcular için SHT-Engelsiz Talimatına uygun şekilde gerekli düzenlemeleri yapar."*

B. Alan İdaresine Yönelik Tavsiye

44. Kabul Edilemeyen Yolcu Bekleme Alanında görev yapan personelin hizmet içi eğitim müfredatına hassas gruplara mensup bireylerle iletişim ve yaklaşım ile işkence ve kötü muamele yasağına yönelik eğitimler eklenmesi¹⁶, hususu tavsiye edilmektedir.

16 Avrupa Cezaevi Kuralları'nın 81'inci maddesinin dördüncü bendi: *"Bütün personelin eğitimi, uluslararası ve bölgesel insan hakları belge ve standartlarının, özellikle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin ve Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı ya da Onur Kırıcı Muamele veya Cezanın Önlenmesi Sözleşmesinin öğretilmesini ve Avrupa Cezaevi Kurallarının uygulanmasını kapsamalıdır."* Ayrıca Bkz. Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf(97)10, para. 29.

**2023 YILINDA RUH SAĞLIĞI VE
HASTALIKLARI HASTANELERİNE
GERÇEKLEŞTİRİLEN ZİYARETLER**

TRABZON ATAKÖY RUH ve
SİNİR HASTALIKLARI
HASTANESİ TAKİP

ZİYARETİ RAPORU

2024/05

KISALTMALAR

AİHM	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AMATEM	Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi ve Eğitim Merkezi
CİMER	Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi
CPT	Avrupa İşkencenin veya İnsanlık dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi
DSÖ	Dünya Sağlık Örgütü
EKT	Elektro Konvülsif Tedavi
m ²	Metrekare
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
SABİM	Sağlık Bakanlığı İletişim Merkezi
SEGBİS	Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi
SPT	İşkence ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezanın Önlenmesi Alt Komitesi
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
TMK	Türk Medeni Kanunu
TRSM	Toplum Ruh Sağlığı Merkezi
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol'ü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının (ı) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir.
5. Ruh sağlığı ve hastalıkları hastaneleri ağırlıklı olarak psikiyatri, nöroloji ve nöroşirürji uzmanlarının görev yaptığı ve özellikle psikiyatrik ve nörolojik rahatsızlıkların tespiti ve tedavisi için kişilerin alıkonulduğu hastanelerdir. Bu bağlamda ruh ve sinir hastalıkları hastanelerine ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
6. Anılan görevin icrası kapsamında 2/5/2023 tarihinde Trabzon Ataköy Ruh ve Sinir Hastalıkları *habersiz bir takip* ziyareti gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ... ve Psikolog ... ile talep üzerine görevlendirilen Hekim ... ve Psikolog ... yer almıştır.
7. Ziyaret, Hastane İdaresi ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede, TİHEK'in UÖM kapsamındaki görev ve yetkileri, ziyaretin amacı ve yöntemi hakkında kısaca bilgilendirme yapılmış; İdareden Hastanenin işleyişi, mevcut durumu, personel, bir önceki ziyaretten sonra gerçekleştirilen faaliyetler ile Hastanede barındırılanlar hakkında bilgi alınmıştır. Ön görüşmenin ardından idari birimler, yatan hasta servisleri ve diğer servisler yerinde incelenmiş, buralarda kalan hastalar ile Hastane personeli bulunmaksızın özel görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen hastalara, TİHEK ve UÖM görevi hakkında genel bilgiler verilmiş; ziyaretin amacı, kapsamı ve kişisel verilerin gizliliği korunarak ziyaret neticesinde bir rapor hazırlanacağı açıklanmıştır. Ziyaretin devamında rehabilitasyon atölyeleri, kantin, yemekhane,

çamaşırhane gibi bina ve eklentileri de incelenmiştir. Ziyaret, Hastane İdaresi ile yapılan son görüşme ile tamamlanmış, bu görüşmede ziyarete ilişkin edinilen gözlem ve tespitler İdareye iletilmiştir.

8. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 9/1/2023 tarihli ve 2023/3 sayılı Kurul kararı ile Başkanlık Makamınının 26/4/2023 tarihli ve 21953 sayılı olurlarına istinaden 2/5/2023 tarihinde Trabzon Ataköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesine¹ gerçekleştirilen takip ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. GENEL BİLGİLER

A. Hastane Hakkında Genel Bilgiler

9. Hastane, Trabzon'un Çaykara ilçesine bağlı Ataköy Mahallesinde bulunmakta olup Trabzon şehir merkezine 86 kilometre uzaklıktadır.
10. Yaklaşık 3.960 m² kampüs alanında 2003 yılında yapılan revizyon sonrasında Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi olarak faaliyete başlamıştır.²
11. Hastane bahçesinin tel örgülü beton duvarla çevrili olduğu görülmüştür.
12. Hastane, yatan hasta servislerinin yer aldığı 3 katlı A Blok, idari birimlerin yer aldığı 2 katlı B Blok ve sosyal etkinlik faaliyetlerinin düzenlendiği bahçe içerisinde tek katlı ayrı bir binadan oluşan C Bloktan oluşmaktadır.
13. Hastanede; Toplum Ruh Sağlığı Merkezi (TRSM) ve Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi ve Eğitim Merkezi (AMATEM), Tutuklu ve Hükümlü Servisi, Adli Psikiyatri Servisi, Elektro Konvülsif Tedavi (EKT) birimi mevcut değildir.
14. Hastanenin, fiziksel erişilebilirlik açısından TSE Erişilebilirlik Belgesine sahip olduğu bilgisi edinilmiştir.

B. Hastane Personeli

15. Ziyaret tarihinde Hastanede toplam 127 personel görev yapmaktadır. Kadrosu merkezde bulunan 8 personel geçici görevli olarak Kurum dışında çalışmakta, 1 personel ise askerlik vazifesini ifa etmektedir.
16. Mevcut personele ait veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

ÜN VAN	Personel Sayısı	Geçici Görevde Olan Personel Sayısı
Başhekim	1	-
Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Uzmanı	2	-

1 Bundan sonra kısaca Hastane olarak ifade edilecektir.

2 Trabzon İl Sağlık Müdürlüğü Ataköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi Resmi İnternet Sayfası, <https://atakoyrsh.saglik.gov.tr/TR-158285/tarihcemiz.html> (E.T.25.09.2023).

Yönetici	3	-
Pratisyen Hekim	5	-
Hemşire	33	3
Laboratuvar Teknisyeni	2	-
Eczacı	1	-
Sosyal Çalışmacı	1	-
Aşçı	1	-
Diyetisyen	1	-
Eczane Teknikeri	1	-
Psikolog	3	-
Veri Giriş Elemanı	7	2
Teknik Birim Personeli	4	-
Temizlik Personeli	24	3
Güvenlik Personeli	28	1 (askerlik görevini ifa etmekte)
Tıbbi Sekreter	10	-
Klinik Destek Elemanı	5	-
Bilgi İşlem	1	-
Yemekhane çalışanı	3	-
TOPLAM	136	9

- Hastane 24 saat esasına göre hizmet vermektedir. Hastanenin poliklinik hizmetinde, acil servisinde ve yatan hasta servisinde 2 sağlık personeli, sağlık bakım hizmetinin denetiminden sorumlu 1 hemşire, 1 pratisyen hekim, 1 teknik personel, 5 güvenlik görevlisi ve 3 temizlikçi 24 saat esasına dayalı olarak vardiya sistemi ile görev yapmaktadır.
- Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede hastane personelinin insan hakları, İstanbul Protokolünü içeren işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme eğitimi, hassas gruplara mensup bireylerle iletişim eğitimi ile kontrol tespit uygulamaları ve fiziksel kısıtlama prosedürleri vb. eğitimleri aldığı bilgisi edinilmiştir.
- Hastane bünyesinde iç ve dış güvenlikten sorumlu 28 personelin çalıştığı, bu kişilerin mevzuat gereği alınması gereken tüm belgeler ile psikiyatri hastalarına yaklaşım konusunda eğitimler aldığı, hastanede hastaların kaçışını engelleyecek gerekli tüm güvenlik önlemlerinin alındığı Hastane İdaresi tarafından açıklanmıştır.

C. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

- Ziyaret tarihinde Hastanede 9'u kadın, 27'si erkek olmak üzere 36 hasta bulunmaktadır. Yatan hasta servislerinde birinci ve ikinci katların erkek hastalara, üçüncü katın ise kadın hastalara ayrıldığı görülmüştür.

21. Ziyaret tarihinde Hastanede engelli, hamile ya da emziren, ergen, çocuk, yabancı hasta bulunmamaktadır. İl içi ve il dışı gelen adli hastalar, adli olmayan hastalar ile birlikte psikiyatri servisinde tedavi görmektedir.
22. Hastanede yatış süresi kadın hastalar için ortalama 10 gün, erkek hastalar için ise ortalama 12 gündür. Hastanede en uzun yatış süresine sahip olan hasta ise 45 gün kalmıştır.
23. Hastanede acil servis ve ruh sağlığı ve hastalıkları branşlarında poliklinik hizmeti verilmektedir. Hastanede, acil servis ve polikliniklerde psikiyatri uzmanları tarafından yapılan muayenelerde yatarak tedavi görmesi gerektiği değerlendirilen hastaların gönüllü olarak yatarak tedaviyi kabul etme hallerinde yatış işlemleri gerçekleştirilmektedir.
24. Hastanede, acil servis ve polikliniklerde psikiyatri uzmanları tarafından yapılan muayenelerde yatarak tedavi görmesi gerektiği değerlendirilen hastaların gönüllü olarak yatarak tedaviyi kabul etmesi halinde yatış işlemleri gerçekleştirilmektedir. Hastanın kendisi istemediği halde vasisi tarafından yatışı yapılmamakta, böyle bir durumla karşılaşılması halinde Sulh Hukuk Mahkemesinden Türk Medeni Kanunu (TMK)'nın 432'nci maddesi kapsamında zorunlu yatış kararı istenmektedir.
25. Hastanede, istemli (gönüllü) yatışa ilgili uzman hekim tarafından karar verilmektedir. Hastanede tedaviye başlanmadan önce hastalardan ve/ya hastaların vasilerinden onam formu alınması gerekmektedir. İstemli yatışlarda 18 yaş üstü hastaların kendisinden rıza alınmakta, vasisi bulunan hastalarda ise tedaviye başlama onamı hastanın vasisinden alınmaktadır.
26. İstem dışı (zorunlu) yatış söz konusu olduğunda, hasta ile ilgilenen uzman hekim tarafından yatış kararı verilmesi gerektiği, bu kararın sağlık kurulu tarafından onaylanarak kararın Türk Medeni Kanunu (TMK)'nın 432'nci maddesine göre Sulh Hukuk Mahkemesi tarafından verilmek üzere belgelerin mahkemeye gönderildiği belirtilmiştir. Hastanın kendisi istemediği halde vasisi tarafından istemsiz yatışı yapılmamakta, Hastane İdaresi tarafından Mahkeme kararı talep edilmektedir. Ziyaret tarihinde Hastane İdaresi tarafından, Hastaneye gönüllü yatışla gelen ancak istemsiz yatışa dönen hastanın bulunmadığı belirtilmiştir.
27. İstemsiz yatışa/zorla tedavi sürecine itiraz etmek isteyen hastalar söz konusu olduğunda; Hastanede kalan kişilerin psikiyatri hastası olduğuna vurgu yapılarak itirazların göz ardı edildiği ifade edilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından yatışları zorunlu yatışa çevrilen hastaların bekletilmeksizin hasta hakkında mahkeme kararı alınması amacıyla adliyeye sevk edilmesi ya da bu işlevi görmeye yarayacak sesli ve görüntülü duruşmaya imkân veren cihazların Hastaneye kurulmasının gerçekleştirilmesi ve mahkeme kararı henüz gelmeyen hastalar söz konusu olduğunda, hastaların mahkeme kararı sonucuna göre tedavilerine devam edilmesi gerektiği değerlendirilmiştir.
28. Hastane İdaresi tarafından, engelli hastalar söz konusu olduğunda refakatçi kabulüne izin verildiği belirtilmiştir.

III. TESPİT GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. Hastalara Yönelik Muameleler

29. Hastaneye yatışlarda üst araması işleminin yapıldığı, arama işleminde acil birimde görev yapmakta olan pratisyen hekim ve sağlık personelinin görev aldığı ifade edilmiştir. Aramada teslim alınan tüm eşyaların Emanet Eşya Teslim Alma ve İade Tutanağı ile kayıt altına alınarak Hasta Emanet Eşya Birimine teslim edildiği ve söz konusu eşyaların Başhekimlikte bulunan kasada muhafaza edildiği ifade edilmiştir.
30. Edinilen bilgi ve belgelerden son 1 yıl içerisinde hastanede hırsızlık, istismar, taciz, firar gibi vakalar yaşanmadığı, bir firar girişiminin de kolluk kuvvetleri tarafından engellendiği öğrenilmiştir.
31. Yapılan özel görüşmelerde hastalar genel olarak servislerde çalışan personelden memnun olduklarını ifade etmişlerdir. Bununla birlikte bazı hastalar kendilerine yönelik herhangi bir fiziksel müdahalede bulunulmadığını ancak bazı güvenlik görevlilerinin, hemşirelerin ve klinik destek elemanlarının bazen kendilerine karşı sert bir dil kullandığını ifade etmişlerdir.

B. Şikâyet Prosedürleri

32. Hastaların bir konuya veya hususa dair herhangi bir şikâyetlerini yazdıkları dilekçeler ile İdareye doğrudan iletebileceği ya da dilekçelerini yatan hasta servislerinde bulunan dilek ve şikâyet kutuları aracılığıyla da iletebildikleri ifade edilmiştir. Ayrıca şikâyet konusu hususların personele sözlü olarak da doğrudan iletebildiği belirtilmiştir.
33. Hastane İdaresi tarafından son 1 yıl içerisinde hastalar tarafından yapılan herhangi yazılı bir şikâyetin olmadığı ifade edilmiştir. Hastaların genellikle sözlü olarak yemek ve gürültü konularında şikâyette bulunduğu, hasta hakları sorumlusu ve servis sorumluları tarafından şikâyetlerin takibinin yapıldığı belirtilmiştir.
34. Görüşme yapılan hastalar şikâyet prosedürlerine ilişkin olumsuz bir geri bildirimde bulunmamış olup incelenen hasta servislerinde dilek ve şikâyet kutularının bulunduğu görülmüştür.
35. Hastaların ailesi veya yasal temsilcisi tarafından hasta adına hasta hakları birimi, Sağlık Bakanlığı İletişim Merkezi (SABİM) ve Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER) aracılığı ile de şikâyette bulunulabileceği, hasta şikâyetlerinin, hastaların şikâyet ve isteklerine ortalama dönüş süresinin olayın özelliğine göre değişiklik gösterdiği ifade edilmiştir.

C. Fiziksel Koşullar

36. Hastanenin normal kapasitesinin 70 olduğu, yapılan kapasite artışı ile artırılmış kapasitenin 77'ye çıkarıldığı, ziyaret tarihi itibarıyla Hastanenin 36 hasta ile yarı kapasite dolulukla faaliyetlerine devam ettiği anlaşılmıştır.
37. Hastanedeki oda sayıları ve metrekare bilgileri aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Yatan Hasta Servisi	Oda Sayısı	Tespit Odası Sayısı
1. Kat (Erkek)	10	1
2. Kat (Erkek)	11	1
3. Kat (Kadın)	10	1
TOPLAM	31	3

38. Ziyaret esnasında yatan hasta servislerindeki tüm hasta odalarının iki kişilik olduğu, odaların büyüklüklerinin 20 m² olduğu³, hasta odalarında kişiye özel kullanım imkânı sağlayan tuvalet ve banyonun bulunduğu, oda içerisinde sadece hasta yataklarının bulunduğu, odalarda doğal havalandırma ve aydınlatma imkânını sağlayan pencerelerin bulunduğu⁴, bu pencerelerde aynı zamanda korkulukların da bulunduğu, odalarda yeterli sayıda yapay aydınlatmanın mevcut olduğu, ısıtma için odalarda yeterli sayıda kalorifer peteğinin bulunduğu, incelenen hasta odalarında acil durum butonunun olmadığı ve kişisel eşyaların konabileceği herhangi bir dolap, komodin vs. bulunmadığı görülmüştür.
39. Görüşme yapılan hastalar tarafından odalarında dolapların bulunmaması şikâyet konusu olarak dile getirilmiştir. CPT ve Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) standartlarına uygun olarak, dolap bulunmayan odalara yerlerine sabitlenmiş dolapların koyulmasının tedavi sürecinde hastaların güvenlik ve özerklik duygusunun gelişiminde faydalı olabileceği değerlendirilmiştir⁵.
40. Hastaların odalara yerleştirilmesinde refakat ihtiyacı duyulan hastalar için gerekli düzenlemelerin yapıldığı, her serviste engelli odasının mevcut olduğu ve ayrıca hastalar arasında talep halinde ve psikiyatri uzmanının onayı doğrultusunda oda değişikliği yapılabildiği ifade edilmiştir.
41. Hastane İdaresi tarafından hastanenin ortak kullanım alanlarının, odalar ve serviste yer alan diğer bölümlerin günde 4-5 defa, banyo ve lavaboların ise günde 8-10 defa temizlendiği belirtilmiştir. Ancak yapılan incelemede bazı bölümlerin temiz olmadığı gözlemlenmiş, Hastanenin genel temizliğine daha fazla özen gösterilmesi gerektiği değerlendirilmiştir.
42. Ziyaret esnasında erkek engelli odalarındaki banyolarda yer alan klozetlerde destek barının olmadığı ve klozetlerin uzun zamandır temizlenmemiş olduğu görülmüştür. Hastane İdaresi tarafından engelli hasta bulunmadığından dolayı engelli odasının kullanılmadığı ifade edilmiştir. Ayrıca kadın hastaların kaldığı bölümdeki lavaboların klozetlerinin arızalı olduğu, lavabo

3 CPT'nin standartlarına göre ceza infaz kurumu, psikiyatri merkezleri vb. kurum ve kuruluşlarda alıkonulmuş kişilerin yaşam alanları tek kişilik odalar için 6 m², çok kişilik odalarda ise kişi başına 4 m² olması gerekmektedir. Bkz. CPT, "Ceza infaz kurumlarında mahkûm başına düşen yaşam alanı: CPT standartları", CPT/Inf (2015) 44, s.1. Bu bağlamda Hastanenin iki kişilik odaları standartlara uygundur.

4 Bkz. "Olumlu bir tedavi ortamının yaratılması için gerekli koşullar arasında, öncelikle her hastaya yeterli yaşama alanı sağlanmasının yanı sıra yeterli aydınlatma, ısıtma ve havalandırma koşullarının sağlanması ile kurumun tatminkar bir bakım ve onarım seviyesinde olması ve hastane hijyen şartlarına uyum bulunur." CPT, 8. Genel Rapor, CPT/Inf(98)1, para.34.

5 Bkz. "Hastaların odaları ile rekreasyon alanlarının dekorasyonuna özellikle önem verilmesi hastaların görsel uyarımı açısından gereklidir. Hastalara komodin ve dolap sağlanmasında büyük fayda vardır; ayrıca hastaların (fotoğraf, kitap gibi) bazı eşyalarını yanlarında bulundurmalarına izin verilmelidir. Hastaların eşyalarını bulundurmaları için kilitlenebilecek bir mekân sağlanmasını önemi de belirtilmelidir; böylesi bir imkân sağlanmadığında hastanın güvenlik ve özerklik duygusu zedelenebilir." CPT, 8. Genel Rapor, CPT/Inf(98)1, para.34.

lambalarının yanmadığı, kapısı kırık olan hasta odalarının bulunduğu görülmüş, bu hususlar Hastane İdaresine iletilmiştir. Ziyaret sonrası gönderilen bilgi/belge ve fotoğraflardan Hastane İdaresine iletilen söz konusu eksikliklerin giderildiği anlaşılmıştır.

43. Hastanede ısıtmanın kömür yakıtı kullanılan merkezi kalorifer sistemi ile sağlandığı bilgisi edinilmiş, ziyaret sırasında ısının yeterli olduğu gözlemlenmiş ve konuya dair hastalardan bir şikâyet alınmamıştır. Ayrıca hastalara mevsim koşullarına uygun pike, battaniye ve yorgan gibi nevresim takımlarının da verildiği görülmüştür.
44. Ziyaret esnasında hastanenin çamaşırhane bölümünde yapılan incelemede 2 sanayi tipi kurutma, 1 sanayi tipi çamaşır ve 3 ev tipi çamaşır makinasının bulunduğu görülmüştür. İdare tarafından hasta kıyafetleri dışındaki diğer eşyaların hizmet alım usulü ile bir firmaya yıkatıldığı, sanayi tipi çamaşır makinasının çalışmadığı, ev tipi çamaşır makinelerinde ise hastaların kıyafetlerinin yıkandığı ifade edilmiştir.
45. Hastane İdaresi tarafından hastaların yatak çarşafı ile yastık kılıflarının haftada iki defa değiştirildiği belirtilmiştir. Görüşme yapılan hastalar çarşaf ve yatak örtülerinin düzenli aralıklarla değiştirildiğini teyit etmişlerdir.
46. Hastanede tek tip kıyafet uygulamasının bulunmadığı, bu nedenle hastaların kendi kıyafetlerini giydiği görülmüş, ayrıca maddi durumu iyi olmayan hastalara İdare tarafından bağış yoluyla temin edilen kıyafetlerin verildiği bilgisi edinilmiştir⁶.
47. Ziyaret esnasında hastaların bulunduğu katlarda küçük bir deponun olduğu görülmüş, bu depoda bulunan kıyafet, diş macunu ve temizlik ürünlerinin klinik destek personeli tarafından hastalara verildiği bilgisi edinilmiştir.
48. Ziyaret esnasında yedek oksijen tankının koridorda korumalı olmadığı olmadan muhafaza edildiği görülmüştür. Hastane İdaresine daha tankın daha güvenli bir ortamda ve korumalıya sahip olacak şekilde kullanılması önerilmiştir.
49. Hastanede güvenlik kameralarının bulunduğu oda incelendiğinde, hastane içerisini ve bahçesini gösteren toplam 64 güvenlik kamerasının olduğu görülmüştür. Bunların 32 tanesi Hastane dışında, 32 tanesi de Hastane içinde; tespit odası, koridor, yemekhane ve merdiven boşluklarında bulunmaktadır. Her serviste personel odasında bulunan ekranlardan kattaki güvenlik kameralarının canlı olarak izlenebildiği, güvenlik kamera kayıtlarının en az 90 güne kadar geçmişe dönük izlenebildiği görülmüştür. İncelenen kamera görüntülerinde; kamera açılarının net olarak konumlandırılmamasından dolayı kameraların görüntülenen tüm odayı ya da alanın tamamını göstermediği, bazı kameraların eski olması nedeniyle görüntülenen oda ya da alanlarda görüntülerin net olmadığı, kameralarda gece görüşü bulunmaması nedeniyle ışıkların kapatılması halinde ekranların bulanıklaştığı görülmüştür.

6 Bkz. "Kimi psikiyatri kurumlarında gözlemlenen uygulamalarda, hastalara sürekli pijama/gececik giydirilmesinin kişisel kimliğin ve özgüvenin güçlendirilmesine yardımcı olmadığı bilinmelidir; giyimde bireyselleşme tedavinin bir parçası olmalıdır." CPT, 8. Genel Rapor, CPT/Inf(98)1, para.34.

50. Hastanede adresleyebilir yangın algılama sistemi bulunduğu, yangın söndürme tüpü, yangın merdivenleri ve yangın söndürme hortumlarının da mevcut olduğu, acil durumlara ilişkin tahliye planlarının hazır olduğu belirtilmiştir. Ziyaret esnasında idari binada yangın alarm butonlarının bulunduğu görülmüştür.
51. Hastanede hizmet alım yöntemiyle periyodik olarak hastane binası ve eklentilerinin ilaçlandığı, ayrıca gerek görüldüğü takdirde haşere ilaçlaması yapıldığı bilgisi paylaşılmıştır.

D. Kontrol Yöntemleri

52. Hastanede kontrol yöntemi⁷ olarak sadece tespit⁸ uygulanmakta olup tecrit⁹ odası bulunmamaktadır. Toplam 3 tespit odası mevcut olup her tespit odasında bir yatağın bulunduğu görülmüştür. Tespit odalarının gün ışığı aldığı ve kişilerin kısıtlanması için el ve ayak bağları ile yatak kemerleri kullanıldığı görülmüştür.
53. Hastanede tespit altındaki hastaların takibi Hasta Fiziksel Kısıtlama Formu Yakın Gözlem Formu ve Psikiyatri Kliniği Hemşire Gözlemi ve Değerlendirme Formu ile yapılmaktadır. Tespit odasında hasta kalması durumunda 15 dakikada bir gerekli kontrolün yapıldığı, tespit odasında hastaların en fazla 4 saat tutulduğu, odanın 7/24 kamera kaydı ile izlendiği ifade edilmiştir.
54. Hastaya tespit kararı verilmeden önce sözel sakinleştirme yönteminin denendiği, hastanın başka bir hastaya, tedavi ekibine veya kendisine zarar verecek şekilde saldırgan davranışları ve şiddet tehdidi, aşırı gürültü çıkarma veya davranış bozukluğuyla tedavi ortamını bozma, klinikten izinsiz çıkmaya teşebbüs, konfüzyon/deliryum gibi fiziksel kısıtlama nedenlerinden bir veya bir kaç söz konusu olduğunda uzman hekim kararıyla, son çare olarak fiziksel kısıtlamaya gidildiği belirtilmiştir.
55. Tespit odasına alınan hastalar için düzenlenen hasta fiziksel kısıtlama formları incelendiğinde, 02/05/2022 tarihinden 02/05/2023 tarihine kadar olan süreçte 37 hastaya tespit uygulandığı, bu hastalardan 3'üne 1 defa, 11'ine 2 defa, 1'ine 3 defa, 1'ine de 9 defa tespit uygulandığı anlaşılmıştır.
56. Hastane İdaresi tarafından tespit odasında yer alan yatağın yastık ve nevresimlerinin haftada iki defa değiştirildiği, ayrıca ihtiyaca göre her zaman değişim yapılabilirdiği belirtilmiştir. Ancak incelenen tespit odaları kamera görüntülerinde, hastaların odaya alınmasından önce ya da odadan ayrılmalarının akabinde nevresim ve yastık kılıfı benzeri ürünlerin değiştirilmediği görülmüştür.

7 Psikiyatri merkezlerinde hastaların ve çalışanların zarar görmesini önlemek amacıyla kullanılan zorlayıcı yöntemler "Kontrol Yöntemleri" olarak tanımlanmaktadır. Bu yöntemlerden en önemlileri tecrit (izolasyon) ve tespit (fiziksel, mekanik ve kimyasal kısıtlama) olarak belirlenmiştir. Tecrit ve tespit; hapsedilme, hareketsiz bırakma ve izolasyonu içerdiğinden bireysel özgürlükler üzerindeki en büyük kısıtlamalardan sayılmaktadır.

8 Tespit uygulanan hastalar fiziksel, mekanik ve/veya kimyasal yollarla kısıtlanmakta, yumuşak oda diye tabir edilen tecrit odasında tutulmamaktadır.

9 Tecrit; klinik bir durumun kontrol altına alınması için hastanın rızası olmaksızın bir odada kapı kilitleyerek tutulması olayıdır. Tecritle ilgili en önemli özellik hastanın servisteki kalabalıktan ayrı tutulması ve uyaran içermeyen, yumuşak oda olarak tabir edilen bir ortamda bir süre kalmasının sağlanmasıdır.

57. Servislerde bulunan tespit odalarında tespit defterlerinin bulunmadığı, her hasta bazında tespit tutanaklarının tutulduğu ve hasta özelinde bireysel form doldurularak dosyasında saklandığı belirtilmiştir.
58. Ancak, ziyaret esnasında tespit uygulanan bir hastaya ilişkin bireysel kısıtlama formu örneği Ziyaret Heyeti tarafından istenildiği zaman temin edilememiş; yalnızca formun boş hali örnek olarak sunulmuştur. Bununla birlikte incelenmesi için temin edilen bazı tespit tutanaklarında ise doktor imzasının bulunmadığı görülmüştür.
59. Tespit tutanaklarından rastgele seçilen bazı tarih/saatler güvenlik kamerası kayıtları ile karşılaştırılmıştır. İncelenen kayıtlar ile tespit defterinde yer alan kayıtların genel olarak uyumlu olduğu ve hastaların düzenli aralıklarla kontrol edildiği görülmüştür.
60. Hastanede kontrol ve kısıtlama yöntemlerini uygulayan personelin bu konuda eğitim aldığı belirtilmiştir. Yapılan incelemede; uygulamaları yapan personelin düzenli aralıklarla Ajite Hastaya Yaklaşım, Tespit ve Fiziksel Kısıtlama Prosedürü eğitimi aldığı görülmüştür.

E. Tedavi ve Bakım Hizmetleri

61. Hastanede poliklinik hizmeti de verildiği, ruh sağlığı konularında şikâyeti olan hastaların müracaat ettiği polikliniğe başvuran kişi sayısının günde ortalama 10 ile 15 kişi arasında değiştiği ve poliklinik hizmetlerinin hafta içi mesai saatleri arasında hizmet sunumuna açık olduğu ifade edilmiştir.
62. Hastanede acil ünitesinin mevcut olduğu, bu alanda hasta takibi, monitörizasyon, pansuman, enjeksiyon, sütür, EKG hizmetleri verildiği, bu hizmetlere ilaveten mesai saatleri içerisinde laboratuvar tetkikleri gibi gerekli işlemlerin yapıldığı ifade edilmiş; ziyaret esnasında acil ünitesinin aynı zamanda ilk kabul ve arama odası amaçlı kullanıldığı belirtilmiştir.
63. Hastane İdaresi tarafından hastanede bulunan acil müdahale ünitesine dışarıdan hasta kabul edilmediği, bu alanda acil müdahale gereken durumlarda mavi kod ekibi tarafından ilk yardım yapıldığı ifade edilmiştir.
64. Ziyaret esnasında acil müdahale ünitesinde yapılan incelemelerde travma tahtalarının mevcut olduğu, acil müdahale cihazlarının çalışır vaziyette ve tam olduğu, görülmüştür.
65. Hastanenin psikiyatri polikliniğinde depresif bozukluklar, takıntı bozuklukları, madde kullanım bozuklukları, duygu durum bozuklukları, sanılı bozukluklar, uyku bozuklukları, yeme bozuklukları, cinsel işlev bozuklukları, anksiyete bozuklukları, adli psikiyatrik hizmetler, psikotik bozukluklar ve diğer hastalıklarla ayaktan tedavi hizmeti verilmektedir.
66. Hastanenin psikiyatri kliniklerinde ise şizofreni, bipolar bozukluklar, duygu durum bozuklukları, depresyon, obsesif kompansif bozukluklar, kişisel bozukluklar, anksiyete bozukluğu olan hastalara yatarak tedavi hizmeti verilmektedir. Kliniklerde yatış süresince günaydın toplantıları, farmakolojik (ilaç tedavisi), terapiler, psikolojik görüşmeler düzenli olarak yapılmaktadır. Ayrıca M.M.P.I (Minnesota Multiphasic Personality Inventory), S.M.M.T, Kent EGY, SCL-90 psikometrik testleri yapılmaktadır.

67. Hastane İdaresi tarafından hastalardan tedaviye başlamadan önce aydınlatılmış onam formlarının alındığı, hastanın vasisi bulunsa dahi hastaya gerekli bilgilendirmenin yapıldığı ve vasi ile hastadan onam alındığı belirtilmiştir. Hastalar ile yapılan görüşmelerde bu durum teyit edilmiştir.
68. Hastaneye kabul, tedavi süreci ve çıkış prosedürüne ilişkin formların mevcut olduğu, Hastaneye ilk girişte hastalardan imza alınarak bilgilendirme formlarının hasta yakınlarına verildiği belirtilmiştir.
69. Hastanede psikiyatrik hastalıklar arasında (psikoz, nevroz) terapötik amaçlı bir ayırıştırma yapılmadan hastaların aynı servis içinde tedavi edildiği belirtilmiş ve bu husus ziyaret esnasında da gözlemlenmiştir.
70. Hastane İdaresi tarafından tedaviyi reddeden hasta söz konusu olduğunda, hastanın psikotik bozukluğu varsa ve zorunlu yatış ise kendisine enjeksiyon tedavisi yapıldığı belirtilmiştir.
71. Psikiyatrik ilaç tedavisi dışında günlük vizitlerde değerlendirmelerin yapılmakta olduğu, doktorun uygun gördüğü şekilde tedavi yönetiminin revize edildiği, hastalara tanıları ve klinik durumlarına göre uygulanan tedavi yöntemlerinin farklılık gösterdiği, hastalara verilen ilaçlar ve uygulanan diğer tedavi yöntemlerinin hastanın sorumlu hekiminin kontrolünde planlandığı, tedavinin psiko-eğitim ile sonlandırıldığı ifade edilmiştir.
72. Hastaların öz bakımının klinik destek personeli tarafından sürekli olarak takip edildiği, saç-sakal tıraşı için haftada bir gün hizmet alım yöntemiyle Hastaneye berberin geldiği belirtilmiştir.
73. Haftanın 2 günü banyo günü olarak belirlenmiştir. Kadın ve erkek hastalar, banyo günlerinde teker teker banyoya alınıp kendi başlarına banyo yapabilmektedir. Hastalar tarafından banyo günleri dışında istedikleri zaman banyo yapabilmeye imkânının olması talep edilmiştir. Görüşülen hastalar banyoda kullanılmak üzere temizlik ürünlerinin Hastane tarafından ücretsiz olarak temin edildiğini ve bu günlerde kıyafetlerinin değiştirildiğini belirtmiştir.
74. Ziyaret esnasındaki incelemelerde, ecza dolaplarında son kullanma tarihi geçen ilacın bulunmadığı görülmüştür.
75. Hastanın beyanı ve uzman doktorun onayıyla diş taraması, göz taraması gibi sağlık taraması işlemleri için diğer hastanelere konsültasyon ile hastanın sevkinin sağlandığı belirtilmiştir.
76. Hastane İdaresi tarafından hastanede EKT uygulaması yapılmadığı, EKT ihtiyacının hâsıl olması durumunda hastanın başka hastanelere sevkinin yapıldığı ifade edilmiştir.

F. Beslenme

77. Hastanede hastalara günde 3 öğün 4 çeşit yemek verilmekte olup hastalar ve personel aynı yemekleri yemektedir. Yatan hastaların sağlık durumları da göz önünde bulundurularak diyetisyen kontrolünde gerekli kalori hesaplamaları yapılarak menülerin oluşturulduğu ve hastaların durumunun takip edildiği bilgisi edinilmiştir.

78. Yemeklerin hizmet alım yöntemi ile firma personeli tarafından hastanenin birinci katında yer alan mutfakta pişirildiği görülmüştür. Ziyaret Heyeti tarafından mutfakta yapılan incelemede diyetisyen ve 3 yemek şirketi personelinin mutfakta görev yaptığı, genel olarak mutfakın temiz ve düzenli olduğu, mutfakta bulunan kuru ve soğuk hava depoları incelendiğinde, son kullanma tarihi geçen ürün bulunmadığı görülmüştür.
79. Hastaların yemeklerini servislerde yer alan yemekhane bölümünde yedikleri görülmüştür. Ziyaret Heyetince yapılan incelemelerde hasta yemekhanelerinin temiz ve aydınlık olduğu, ortak alanın kamera ile izlendiği, korkulukları bulunan birden fazla pencerelerin olduğu, alanda yeterli masa, sandalye, TV ve lavabo bulunduğu görülmüştür.
80. Hastanede kalan hastalara içme suyunun talep edildikçe verildiği, hasta başına yemek hizmeti alımı kapsamında her öğün 500 ml su sağlandığı, ihtiyaç halinde fazlasının da tedarik edildiği belirtilmiştir.
81. Yapılan görüşmelerde hastaların ve personelin yemeklerden genel olarak memnun oldukları gözlemlenmiş, bununla birlikte hem hastalar hem de personel tarafından, yemek porsiyonlarının az olduğu, kahvaltılarının yumurta vb. protein değeri yüksek besinler eklenerek çeşitlenmesi gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca hastalar tarafından, sabah kahvaltısında yalnızca 1- 2 bardak çay içebilmeye imkân buldukları, Hastane içerisinde kantin bulunmadığından dolayı gün içerisinde istedikleri zaman çay içme imkânının olmadığı ifade edilmiştir.
82. Hastane İdaresi tarafından COVID-19 pandemisi döneminde kantinin kapandığı, mevcut durumda kantin alanının tadilat sürecinde olduğu ancak ihalesinin en kısa sürede yapılacağı, hastaların kantin ihtiyaçlarının personel aracılığıyla bölgedeki marketlerden karşılandığı belirtilmiştir.

G. Eğitim, Faaliyetler ve Günlük Yaşam

83. Hastaların gün içerisinde uymaları gereken belirli rehabilitasyon programının mevcut olduğu, öğlen 13.00-15.00 arasında odalarında dinlenme ve serbest zamanlarının olduğu, bu süre dışında programa uygun olarak hareket etmelerinin beklendiği ifade edilmiştir.
84. Hastane İdaresi tarafından hastaların yaz aylarında 6 saat, kış aylarında 4 saat olmak üzere açık havadan faydalandırıldığı ifade edilmiştir.
85. Hastanede kalan hastalara hastane bahçesinde yer alan sanat atölyesinde halk eğitim merkezi tarafından görevlendirilen eğitici tarafından hastaların isteğine göre farklı faaliyet imkânlarının sağlandığı belirtilmiştir. Atölyede verilen kurslara ilişkin bir kayıt defterinin tutulduğu görülmüştür.
86. Hastane İdaresinden ortak kullanım alanı olan atölyede; bireysel olarak ahşap boyama, ebru, hat etkinliklerinin yapıldığı, grup çalışmalarının olmadığı, kişinin durumuna, yatkınlığına ve becerisine göre bireysel çalışmalar ve etkinliklerin yapıldığı öğrenilmiştir. Atölyede aynı zamanda duvara sabitlenmiş bir TV ünitesi de bulunmaktadır. Burada görevli personel tarafından

hastanın isteğine göre film açıldığı, aynı zamanda sinevizyon yansıtılarak sinema etkinliği düzenlendiği ifade edilmiştir.

87. Hastaların atölyede bulunan kitaplıktan gazete, dergi ve kitaplara erişim sağlayabildiği, yemekhanede bulunan televizyonlar ile de dizi, film, haber izlenebildiği ve müzik dinleyebildiği bilgisi edinilmiştir.
88. Yapılan görüşmelerde hastalar rehabilite faaliyetlerinden memnuniyetlerini dile getirmiş olup konuya dair bir şikâyet alınmamıştır.
89. Hastalar spor yapabilmeleri için eğitmen talebinde bulunmuşlardır. Ziyaret esnasında Hastane bahçesindeki alanın spor yapmaya elverişli olduğu ve içerisinde spor aletlerinin mevcut olduğu görülmüş olup hâlihazırda spor faaliyetlerinde kullanılabilecek alandan daha etkin şekilde istifade edilebileceği değerlendirilmiştir.
90. Hastaların odalarında dini ibadetlerini yerine getirebildikleri belirtilmiş, görüşme yapılan hastalardan bu konu ile ilgili bir şikâyet dile getirilmemiştir.

H. Dış Dünya ile İletişim, Ziyaret ve Ailelerle Etkileşim

91. Hastane İdaresi tarafından hasta yakınları ziyarete geldiğinde hastanın görüşmek istemesi halinde güvenlik nezaretinde görüş sağlandığı belirtilmiştir.
92. Hastaların talep etmesi halinde masrafları kendileri tarafından karşılanarak telefon kartı sağlandığı, ayrıca hasta yakınlarının hastalarla görüşmek istemeleri durumunda dâhili hattan bağlanarak hastalara ulaşabildiği ifade edilmiştir.
93. Kadın servisinde bulunan hastalar, aileleri ile telefonla görüşme imkânlarının bulunduğunu ancak ankesörlü telefonun alt katlarda ve bahçede olduğunu, kadın hasta servis katına da ankesörlü telefon kurulmasını talep etmişlerdir.
94. Hastanede fiziksel düzenlemeler devam ettiği için ziyaretçi odası olarak ayrılmış bir odanın bulunmadığı, boş bir odanın ziyaretçi odası olarak kullanıldığı, bazı durumlarda ise el işi odasının da ziyaretçi odası olarak kullanılabildiği ifade edilmiştir. Yapılacak fiziksel düzenlemelerle ziyaretçi odasının dışarıdan izlenebilecek vaziyette camekânlı bir oda şeklinde dizayn edileceği belirtilmiştir.

IV. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

95. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Ziyaret esnasında Hastanede görev yapan psikiyatri uzmanı tarafından hastalarla yapılmak istenen görüşmeler engellenmeye çalışılmıştır. Psikiyatri uzmanına görevin gerekliliği ve kanuni yetki anlatılmasına rağmen görevin gerektirdiği incelemenin yapılması hususunda zorluk yaşanmıştır. Daha sonra

İdari ve Mali İşler Müdürü ve diğer personelin desteği, iletişime açık tutumları ile birlikte tüm hastalarla görüşmeler sağlanmış ve ziyaret tamamlanmıştır.

B. Önceki Ziyarete Verilen Tavsiyelerin Takibi Bağlamında Tespit ve Gözlemler

96. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu tarafından 12/10/2017 tarihli Başkanlık oluru üzerine, 18/10/2017 tarihinde Trabzon Ataköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesine haberli ve re'sen bir ziyaret düzenlenmiştir. Ziyarete ilişkin gözlem ve tavsiyeler 2018/02 sayılı rapor ile tespit edilerek kayıt altına alınmıştır. Hastaneye daha önce verilen tavsiyelerin yerine getirilmesine ilişkin tespitlere aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tavsiyeler	Tavsiye Verilen Kurum ve Yerine Getirilme	Açıklama
Fiziksel koşullar ve sunulan hizmetlerde iyileştirilmesi gereken bazı hususlar olduğu; özellikle de tespit ve tecrit gibi kişinin özgürlüğünü önemli ölçüde kısıtlayan kontrol yöntemlerinin uygulanmasında daha dikkatli davranılması gerektiği gözlemlenmiştir.	Hastane İdaresi Kısmen	Ziyaret sırasında yapılan görüşmelerde tespit uygulamasının sorumlu psikiyatri uzmanının tıbbi talebi doğrultusunda son çare olarak uygulandığı, hastanede en çok fiziksel tespit uygulamasının yapıldığı, tespit odasında hasta kalması durumunda 15 dakikada bir gerekli kontrolün yapıldığı, tespit odasında hastaların en fazla 4 saat tutulduğu, odanın 7/24 kamera kaydı ile izlendiği ifade edilmiştir. Servislerde bulunan tespit odalarında tespit defterlerinin bulunmadığı, hasta bazında tespit tutanaklarının tutulduğu ve dosyasında saklandığı belirtilmiştir. İncelenen bazı tespit tutanaklarında doktor imzasının bulunmadığı görülmüştür.
Buat kapağı altındaki kabloların olası bir elektrik çarpmasının ve can kaybının önlenmesi için acilen hastanın ulaşamayacağı bir şekle getirilmesi gerekmektedir. Ayrıca gece aydınlatması için tespit odasının lambası da ivedi bir şekilde tamir edilmelidir.	Hastane İdaresi Yerine Getirildi	Erkek hastaların kaldığı tespit odasındaki buat kapaklarının takıldığı, buat kapağı altındaki elektrik kablo kısımlarının kapatıldığı, gece aydınlatması için tespit odasının lambasının değiştirildiği görülmüştür.
Servislerde, özellikle de kadın servisinde bazı odalarda hastaların kişisel eşyalarını koyabilecekleri dolap vb. bir alan tahsis edilmediği görülmüştür. CPT ve DSÖ standartlarına uygun olarak, dolap bulunmayan odalara, yerlerine sabitlenmiş dolapların koyulması önemlidir.	Hastane İdaresi Yerine Getirilmedi	Hastane İdaresi tarafından hastanede kalan hastaların dolapları kaldırıp kırdıkları için odalarda dolap olmadığı, hastaların eşyaları için aşağı katta bir oda tahsis edildiği, burasının emanet/depo olarak kullanıldığı açıklanmıştır.

<p>Hastanede kalmakta olan engelli bireylerin en yüksek sağlık standartlarından faydalanabilmesi için, mümkünse eskimiş olan nevresim takımları ve yataklar yenileriyle değiştirilmelidir. Ayrıca yatak örtülerinin bazılarının yeterince temiz olmadığı gözlemlenmiştir. Esasen haftalık yıkama sayısı yeterlidir; ancak hastaların durumu göz önünde bulundurulduğunda; hastaların yataklarının daha çabuk kirlenmesi mümkündür. Bu gibi durumlar fark edildiğinde veya öğrenildiğinde örtülerin değiştirilmesi gerekmektedir.</p>	<p>Hastane İdaresi</p> <p>Yerine Getirildi</p>	<p>Ziyaret esnasında hastanede kalan engelli hasta bulunmadığı görülmüştür. Hastane İdaresi tarafından yatak çarşafı ve yastık kılıflarının 4 gün ara ile değiştirildiği belirtilmiştir. Görüşme yapılan hastalar çarşaf ve yatak örtülerinin düzenli aralıklarla değiştirildiğini ifade etmişlerdir. Hastanenin çamaşırhane bölümünde yer alan ev tipi çamaşır makinelerinde nevresim takımlarının yıkanabildiği anlaşılmıştır.</p>
<p>Hastaneden alınan bilgilere göre, 1/1/2017-17/10/2017 tarihleri arasında hastaneye fiziksel engeli bulunan hasta alınmamıştır. Ayrıca servisler incelenirken engelli bireylere tahsis edilen odaların boş olduğu gözlemlenmiştir. Oysaki hastanenin fiziki şartları (hem engelli odalarının hem de geniş bir asansörün bulunması) engelli hasta kabulüne uygundur. Bu nedenle hastanenin fiziksel engeli bulunan hastaları kabul etmesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir.</p>	<p>Hastane İdaresi</p> <p>Yerine Getirildi</p>	<p>Ziyaret esnasında hastanede kalan engelli hasta bulunmadığı görülmüş olmakla birlikte her serviste engelli odaları bulunduğu ve engelli hastaların kalabilmesi için asansör mevcut olduğundan dolayı hastanenin fiziksel engeli bulunan hastaları kabul edebileceği değerlendirilmiştir. Hastane İdaresi tarafından engelli hastalar söz konusu olduğunda refakatçi ile kabulüne izin verildiği beyan edilmiştir.</p>
<p>Kadın servisinde kullanılmayan tespit odasında meydana gelen hasarlar derhal giderilmelidir. Tespit, CPT 21/3/2017 tarihli "Yetişkinler için Psikiyatri Merkezleri Kısıtlama Araçları" standartlarına uygun ve gece görüşlü güvenlik kamerası olan tespit odasında uygulanmalıdır.</p>	<p>Hastane İdaresi</p> <p>Yerine Getirildi</p>	<p>Kadın hastaların kaldığı serviste bulunan tespit odasındaki eksik hususların giderildiği, tespit odalarında yapılan incelemede kameraların geçmişe dönük izlenmesinde herhangi bir sorun bulunmadığı ve kameraların gece görüşüne sahip olduğu görülmüştür.</p>
<p>CPT 21/3/2017 tarihli "Yetişkinler için Psikiyatri Merkezleri Kısıtlama Araçları" standartlarına uygun bir biçimde hastanın ve/veya personelin herhangi bir zarar görmemesi için personelin hasta tarafından saldırıya uğrama ya da herhangi bir şekilde tehdit edilme durumunda nasıl davranması gerektiği konusunda bilgilendirilmesi ve şiddet ile başa çıkmak için fiziksel kontrol eğitimi alması gerekmektedir. Özellikle güvenlik personelinin destek alınarak uygulanan mekanik tespit, konuya ilişkin eğitim almış personeller ile yapılması uygun olacaktır.</p>	<p>Hastane İdaresi</p> <p>Yerine Getirildi</p>	<p>Ziyaret sırasında yapılan görüşmelerde tespit uygulamasının sorumlu psikiyatri uzmanının tıbbi talebi doğrultusunda son çare olarak uygulandığı, tespit uygulamasının görevli hemşireler tarafından yerine getirildiği, hastanede en çok fiziksel tespit uygulamasının yapıldığı, tespit odasında hasta kalması durumunda 15 dakikada bir gerekli kontrolün yapıldığı, tespit odasında hastaların en fazla 4 saat tutulduğu, odanın 7/24 kamera kaydı ile izlendiği ifade edilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede hastane bünyesinde iç ve dış güvenlikten sorumlu 28 personelin çalıştığı, bu kişilerin mevzuat gereği alınması gereken tüm belgeler ve psikiyatri hastalarına yaklaşım eğitimlerini aldığı anlaşılmıştır.</p>

<p>Tespit odasındaki çarşaf ve nevresimlerin bir önceki uygulamadan kaldığı ve temiz olmadığı gözlemlenmiştir. Hastalara tespit uygulanmasının ardından derhal çarşaf ve nevresim takımları değiştirilmelidir. Aksi takdirde, bir hastanın kriz geçirmesi durumunda hastanın kendisine veya başkalarına zarar vermemesi için kısıtlanması öncelikli amaç olacağından, kirli çarşaf ve nevresim takımlarının değiştirilmesi söz konusu olmayacak ve hasta hijyenik olmayan koşullarda kısıtlanmış olacaktır.</p>	<p>Hastane İdaresi</p> <p>Yerine Getirilmedi</p>	<p>Tespit odasında yer alan yatağın yastık ve nevresimlerinin Pazartesi ve Perşembe günleri değiştirildiği ayrıca duruma göre sürekli de değişim yapılabildiği belirtilmiştir. İncelenen tespit odası kamera görüntülerinde hastaların odaya alınmasından önce ya da odadan ayrılmalarının akabinde nevresim ve yastık kılıfı benzeri ürünlerin değiştirilmediği anlaşılmıştır.</p>
<p>Hastaların kantin olanağından faydalanabilmesi olumlu olmakla birlikte, hem hastanenin bulunduğu bölge özellikleri hem de çayın ülkemizdeki tüketim alışkanlıklarındaki yeri ve tüketim sıklığı göz önüne alındığında satış fiyatının yüksek olduğu kanaatine varılmıştır. Çay fiyatlarının düşürülmesinin ve makul bir seviyeye indirilmesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir.</p>	<p>Hastane İdaresi</p> <p>Yerine Getirilmedi</p>	<p>Hastane içerisinde kantin bulunmamaktadır. Hastane İdaresi tarafından COVID-19 pandemi döneminde kantinin kapandığı, kantin alanının tadilat sürecinde olduğu ancak ihalesinin en kısa sürede yapılacağı, hastaların kantin ihtiyaçlarının personel aracılığıyla bölgedeki marketlerden karşılandığı belirtilmiştir. Hastalar tarafından gün içerisinde istedikleri zaman çay içme imkânının olmadığı belirtilerek bu problemin çözülmesi talep edilmiştir.</p>
<p>Personel tarafından hastaların resmi tatillerde ve hafta sonlarında sıkıldıkları ifade edilmiştir. Bunun nedeni ise faaliyetlerin büyük bir kısmının resmi tatillerde çalışmayan Halk Eğitim Merkezleri aracılığıyla yapılıyor olmasıdır. Hastaların, resmi tatil günlerinde yapabileceği faaliyetlerin artırılması için gerekli önlemler alınmalıdır.</p>	<p>Hastane İdaresi</p> <p>Kısmen</p>	<p>Hastanede kalan hastalara, hastane bahçesinde yer alan sanat atölyesinde Halk Eğitim Merkezi tarafından görevlendirilen eğitici tarafından hastaların isteğine göre faaliyet ve uğraşı imkânlarının sağlandığı belirtilmiştir. Ancak hastaların sıkılmasını önleyebilmek adına hafta sonu tatillerinde ve resmi günlerde yapılacak faaliyetlerin düzenli bir takvime bağlanmadığı, bu nedenle hastanede sosyal etkinlik kapasitesinin sınırlı kaldığı değerlendirilmiştir.</p>
<p>Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanan "Sağlıkta Kalite Standartları Hastane" adlı çalışmaya göre Kurumda alıkonulan hastaların psikososyal gelişimleri için oluşturulmuş bir rehabilitasyon programı bulunmalıdır ve rehabilitasyon programı kapsamında fiziksel egzersizlerin yaptırılması da gerekmektedir. Bu nedenle Halk Eğitim Merkezleri veya ilgili diğer kurum ve kuruluşlar ile anlaşarak, bir beden hocasının/spor eğitmenin uygun olan hastalara düzenli olarak spor yaptırması gerekli görülmektedir.</p>	<p>Sağlık Bakanlığı</p> <p>Yerine Getirilmedi</p>	<p>Ziyaret esnasında hastane bahçesinde fiziksel aktiviteye uygun spor aletlerinin bulunduğu görülmüştür. Görüşme yapılan hastalar tarafından da spor yapabilmeleri için eğitmen talebinde bulunulmuş olduğu dikkate alındığında; Hastanede hastaların psikososyal gelişimleri için oluşturulmuş bir rehabilitasyon programının bulunmadığı, bu nedenle fiziksel egzersizlerin de yaptırılmadığı anlaşılmıştır.</p>

<p>Kuruma ataması yapılacak olan 1 psikiyatristin daha olması, kurumun bu konudaki eksikliğini giderecektir. Ancak 30/7/2006 tarihli ve 26244 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Bakıma Muhtaç Engellilere Yönelik Özel Bakım Merkezleri Yönetmeliği’nin 28’nci maddesinde belirlenen kriterlere göre Kurumda görevlendirilecek sosyal hizmet uzmanı ve klinik psikolog sayısının artırılması için gerekli adımlar atılmalıdır. Hastaların öz bakımını gerçekleştirecek gerekli nitelikleri taşıyan kalifiye personel sayısının ise acilen artırılması gerekmektedir.</p>	<p>Sağlık Bakanlığı Yerine Getirilmedi</p>	<p>Hastanede her katta görevli 1 klinik destek personeli mevcut olmasına rağmen 24 saat esasına dayalı olarak tam zamanlı çalışabilecek daha fazla sayıda klinik destek personeline ihtiyaç olabileceği ve hastaların ihtiyaçları doğrultusunda sosyal hizmet uzmanı istihdamının talep edilebileceği değerlendirilmiştir.</p>
--	--	--

C. Tavsiyeler

1. Hastaneye Yönelik Tavsiyeler

97. Psikiyatri hastanelerinde çalışmanın stresli bir iş olduğu da göz önünde bulundurularak, özellikle yardımcı personele (hasta bakıcılara, temizlik görevlilerine ve güvenlik görevlilerine) göreve başlamadan ve görev yaptıkları süre içerisinde insan hakları eğitimi verilmesi¹⁰ ayrıca sözlü/psikolojik şiddet dâhil hastalara yönelik her türlü kötü muamelenin kabul edilemez olduğunun ve bu davranışların ağır yaptırımları olduğunun personele açık bir şekilde bildirilmesi, Hastanede kalan hastalara yönelik sert bir dil kullanan personelin özel olarak uyarılması¹¹,
98. Hastanın mahkeme kararı olmaksızın zorunlu yatışının yapılmasının önlenmesi amacıyla hastaların zorunlu yatışına karar verilmesi halinde derhal adliyeye sevkinin sağlanması ya da Hastanenin merkeze ve yerleşim yerlerine uzak olması nedeniyle bu işlemlerin sonuçlanmasında vakit kaybedilmemesi için Hastane içersine sesli ve görüntülü duruşmaya imkân veren cihazların kurulumunun sağlanması için gerekli müracaatların yapılması¹²,

10 Bkz. “Psikiyatri kurumlarındaki personel ajite ve saldırgan hastalara uygulanacak gerek fiziksel olmayan, gerekse elle kontrol teknikleriyle ilgili eğitim almalıdır. Böylesi becerilere sahip olmak, zor durumlarla karşı karşıya kalındığında personelin en uygun yanıtı seçmesini sağlayacak, böylelikle hastaların ve personelin zarar görme riski büyük ölçüde azalacaktır.” CPT, 8. Genel Rapor, CPT/Inf(98)1, para.47.

11 Bkz. “Tüm kategorilerdeki personelin yönetim tarafından gerektiği gibi kontrol edilmesi kötü muamelenin önlenmesine büyük ölçüde katkıda bulunabilir. Hastalara fiziksel ya da psikolojik kötü muamelenin kesinlikle kabul edilemez olduğu ve ciddiyle ele alınacağı mesajı açıkça verilmelidir. Yönetim, daha genel anlamda psikiyatri kurumlarında personelin tedavideki rolünün güvenlik endişelerinin gölgesinde kalmasını önlemelidir.” CPT, 8. Genel Rapor, CPT/Inf(98)1, para.31.

12 Bkz. “İstem dışı yerleştirme kararının alındığı prosedürün, nesnel tıbbi uzmanlığın yanı sıra bağımsızlık ve tarafsızlık garantilerini de içermesi gerekir. Medeni hukuk kapsamında alınan istem dışı yerleştirme kararları, çok sayıda ülkede özellikle bir yetkili yargı organı tarafından psikiyatrik kanaat ışığında alınır. Her halükarda yargının dışında bir yetkili makam tarafından bir psikiyatri kurumuna yerleştirilme halinde, kişinin hukuki işlemlere başvurarak tutulmasının yasallığının hızla bir mahkeme tarafından kararlaştırılmasını talep etme hakkı olmalıdır.” CPT, 8. Genel Rapor, CPT/Inf(98)1, para.52.

99. Hastanenin genel temizlik koşullarının iyileştirilmesi¹³,
100. Odalara acil durum butonu konulması veya hemşire çağrı sistemi yapılması,
101. Hastaların odalarını mümkün olabildiğince kişiselleştirebilmelerine ve mahremiyetlerini koruyabilmelerine olanak verilmesi adına hastaların odalarında bulunabilecek eşyaların yeniden değerlendirilmesi¹⁴ ve 2017 tarihli ziyaret raporunda da tavsiye edildiği üzere, CPT ve DSÖ standartlarına uygun olarak, dolap bulunmayan odalara, yerlerine sabitlenmiş dolapların koyulması tekiden,
102. Çamaşırhane bölümünde bulunan sanayi tipi çamaşır makinesinin tamirinin yapılması, hastaların yıkanan eşyalarının kurutulması için kurutma makinesinin alınması,
103. Korumalığı olmadan muhafaza edilen yedek oksijen tankı için gerekli düzenlemelerin yapılması,
104. Güvenlik kameralarının açılarının görüntü alınan odayı ve/ya alanı tam olarak görecektir şekilde net bir şekilde konumlandırılması, eski teknolojiye sahip olması nedeniyle netliği bulunmayan kameraların gece görüşüne sahip, yeni teknoloji ürünleri ile değiştirilerek yenilenmesi,
105. Hastanenin azaltılan kapasitesi göz önünde bulundurularak oda yerleştirmelerinde psikotik ve nevrotik bozukluk teşhisi olan hastaların aynı serviste tedavi edilmesi uygulamasına son verilerek servislerin terapötik gerekçelerle ayrıştırılması¹⁵,
106. Hastaların tespit odasından ayrılmalarının akabinde nevresim ve yastık kılıfı benzeri ürünlerin temizleri ile değiştirilmesi tekiden,
107. Tespit odasında tutulan kişilere bireysel kısıtlama formu doldurularak hastanın dosyasında saklandığı ifade edilmiş olsa da ziyaret esnasında Heyet Üyeleri tarafından talep edilen bireysel kısıtlama formu örneklerinin ivedilikle temin edilmemesi ve uygulama örneklerinin mazeretsiz bir şekilde paylaşılmamasından dolayı öncelikle tespit odalarının kullanımını gösterir bir tespit kayıt defterinin oluşturulması, oluşturulan tespit kayıt defterlerinin eksiksiz olarak tutulması, kayıtların başlangıç ve bitiş saatlerini doğru yansıtmak şekilde kayda geçirilmesi ve hastanın tespit sırasında düzenli aralıklarla kontrolünün sağlanması¹⁶,

13 Bkz. "CPT hastaların yaşama koşullarını ve gördüğü muameleyi yakından inceler; bu alanlardaki yetersizlikler hızla 'insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele' kapsamına giren durumlara yol açabilir. Hastaların tedavisini ve mutluluğunu kolaylaştıracak maddi koşulları sağlamak, yani psikiyatrik anlamda olumlu bir tedavi ortamı sunmak hedeflenmelidir. Bu sadece hastalar için değil, aynı zamanda psikiyatri kurumlarında çalışan personel için de önem taşır." CPT, 8. Genel Rapor, CPT/Inf(98)1, para.32.

14 Psikiyatri hastanelerinde hastaların odaları ile rekreasyon alanlarının dekorasyonuna özellikle önem verilmesi hastaların görsel uyarımı açısından gereklidir. CPT standartlarına göre, psikiyatri hastanelerinde hastaların tedavilerine ve iyilik hallerine imkân veren fiziksel koşulların sağlanması, yani pozitif bir terapötik ortam oluşturulması gerekmektedir. Council of Europe: Committee for the Prevention of Torture, The CPT standards, 8 March 2011, CPT/Inf/E (2002) 1 - Rev. 2010, para.34.

15 TİHEK, Adana Dr. Ekrem Tok Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi Ziyareti Raporu, Rapor No: 2022/35, 09/08/2022, Ankara, s.27, para.169.

16 Bkz. "İzolasyon asla ceza olarak kullanılmamalıdır. Hastaya (elle kontrol, fiziksel zaptetme gereçleri, izolasyon gibi) fiziksel zaptetme yöntemleri her uygulandığında, bu durum (hastanın dosyasının yanı sıra) özellikle bu amaçla tutulan bir kayıt defterine işlenmelidir. Bu kayıtlar önlemin başlangıç ve bitiş saatlerini, durumun oluşma şartlarını, önleme neden başvurulduğunu, emri ve onayı veren doktorun ismini ve hasta ya da personel arasında yaralanan varsa durumlarını açıklamalıdır. Bu sayede böylesi durumların hem idaresi büyük ölçüde kolaylaşacak, hem de oluşma sıklığı gözden kaçmayacaktır." CPT, 8. Genel Rapor, CPT/Inf(98)1, para.49-50.

108. Hastaların haftada iki defa banyo yapma imkânı bulursa da belirlenen banyo günleri haricinde hastaların ihtiyaç duydukları anlarda banyo yapabilme imkânına sahip olabilmesi için gerekli işlemlerin yapılması,
109. Rehabilitasyon programlarının hastaların üzerindeki pozitif etkisi dikkate alınarak hastaların sıkılmasını önleyebilmek adına hafta sonu tatillerinde ve resmi günlerde yapılacak faaliyetlerin düzenli bir takvime bağlanması ve akabinde sosyal etkinlik kapasitesinin artırılması tekiden¹⁷,
110. Hastalara verilen yemeklerin porsiyonlarının artırılması, yumurta vb. protein değeri yüksek besinler eklenerek kahvaltı öğününde yer alan besinlerin kalitesinin yükseltilmesi ve ürünlerin çeşitlendirilmesi¹⁸,
111. Hastane içerisine kantin açılması için gerekli çalışmaların hızlandırılması,
112. Hastanede kantin bulunmaması sebebiyle çay içemediğinden yakınan hastalar için ana yemek öğünlerinden sonra da çay verilmesi,
113. Hastanede kalan hastaların yakınları ile özel olarak görüşebileceği bir ziyaretçi odasının yapılması,¹⁹
114. Kadın hastaların kaldığı servis katına ankesörlü telefonun yerleştirilmesi, hususları tavsiye edilmektedir.

2. Sağlık Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

115. 6701 sayılı Kanun'un "Kurumun görevleri" başlıklı 9'uncu maddesinin ikinci fıkrasına göre "Kamu kurum ve kuruluşları ile görevliler, birinci fıkranın (j) bendi kapsamındaki ziyaretler sebebiyle gerekli yardım ve kolaylığı göstermek zorundadır." Bu nedenle, Mezkûr Rapor'un 110'uncu paragrafında da ifade edildiği üzere, UÖM olarak görevlendirilen Kurumumuzun kanuni görev ve yetkileri çerçevesinde icra ettiği ziyarette, Heyet Üyelerinin ziyareti gerçekleştirilmesini güçleştiren ve Ziyaret Heyeti üyeleri hakkında tutanak tutacağını söyleyerek tehdit eden Psikiyatri Uzmanı Ö A.'nın ve Hastane İdaresinin ikaz edilerek uyarılması, görevin yapılmasını engellemek maksadıyla direniş gösteren kamu görevlileri hakkında gerekli idari işlemlerin başlatılması²⁰,

17 CPT, özgürlüğünden alıkonulan kişilerin (tercihen genel bir faaliyet programının bir parçası olarak) her gün açık havada en az bir saat egzersiz yapabilmeleri şartını, temel bir önlem olarak genel kabul etmekte ve istisnasız bütün mahkûmlara (ceza olarak hücre hapsinde olanlar dâhil) her gün açık havada egzersiz yapma imkânı verilmesi gerektiğine dikkat çekmekte, mahkûmların içinde buldukları hücredeki fiziksel şartlar ne kadar iyi olursa olsun, açık havadan faydalandırılmaları gerektiğini vurgulamaktadır. Bkz. CPT, 2. Genel Rapor [CPT/Inf(92) 3], para.48.

18 Bkz. "Hastaların beslenmesi, yaşam koşulları kapsamında CPT'nin özellikle üzerinde durduğu bir boyuttur. Yiyecekler yalnızca kalite ve miktar açısından yeterli olmakla kalmamalı, aynı zamanda hastalara tatminkâr koşullarda sağlanmalıdır. Yiyeceklerin doğru ısıda sunulmasını sağlayacak gerekli gereçler bulunmalıdır. Ayrıca yemek düzenlemeleri de düzeyli olmalıdır; bu açıdan hastanın günlük yaşam koşullarına uyum sağlayabilmesi için, bir masada oturarak doğru sofrta takımlarıyla yemek gibi bir eylemin hastaların psiko-sosyal rehabilitasyon programının ayrılmaz bir parçası olduğunun vurgulanması gerekir. Yemek sunumu da göz ardı edilmemesi gereken bir faktördür." CPT, 8. Genel Rapor, CPT/Inf(98)1, para.35.

19 Bkz. "Diş dünya ile temasın korunması kötü muamelenin önlenmesinin yanı sıra tedavi açısından da gereklidir. Hastaların mektup gönderebilmesi ve alabilmesi, telefona erişiminin olması, aileleri ve arkadaşları tarafından ziyaret edilebilmesi gerekir." CPT, 8. Genel Rapor, CPT/Inf(98)1, para.54.

20 Bkz. "CPT doktorların ve hemşirelerin tutumlarına da özenle eğilmelidir. Komite, özellikle hastalarla tedavi amaçlı bir ilişki kurmak için gerçek bir ilginin varlığına ilişkin kanıt aramaktadır. Ayrıca yükü ağır olarak nitelendirilen ya da rehabilitasyon potansiyeli bulunmayan hastaların ihmal durumunda olup olmadığı değerlendirilecektir." CPT, 8. Genel Rapor, CPT/Inf(98)1, para.44.

116. Sağlık Bakanlığı bünyesindeki özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin tutulduğu alıkonulma merkezlerinden biri olan ruh ve sinir hastalıkları hastanelerindeki ziyaretlerde benzeri durumların yaşanmaması amacıyla Kurumumuzun görev ve yetkileri ile ÜÖM ziyaretlerinin içeriği konusunda personelin bilgilendirilerek Heyet Üyelerinin ziyaretini kolaylaştırıcı girişimlerde bulunulması gerektiğinin açıkça telkin edilmesi,
117. Bir ruh sağlığı yarası olmaması nedeniyle, başta kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı olmak üzere, hastaların ve personelin hak ve yükümlülüklerine ilişkin belirsizlikler olduğu gözlemlenmektedir. Bu çerçevede, başta Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi olmak üzere, uluslararası ve ulusal insan hakları standartlar gözetilerek bir mevzuat çalışması yapılması hususunun değerlendirilmesi²¹,
118. Rehabilitasyon faaliyetleri hastaların ruhsal sağlık durumlarının iyileştirilmesi ve gelişimleri adına önemli bir süreç teşkil ettiğinden dolayı Hastanelerin bünyesinde düzenlenen rehabilitasyon faaliyetlerinin artırılması²²,
119. Halk Eğitim Merkezleri veya ilgili diğer kurum ve kuruluşlar ile iş birliği yapılarak, Kurumda görevlendirilecek bir beden hocası/spor eğitmeni ataması yapılması tekiden,²³ hususları tavsiye edilmektedir.

21 TİHEK, Adana Dr. Ekrem Tok Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi Ziyareti Raporu, Rapor No: 2022/35, 09/08/2022, Ankara, s.30, para.179; TİHEK, Manisa Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi Takip Ziyareti Raporu, Rapor No: 2023/50, 28/11/2023, Ankara, s.32, para. 137.

22 Bkz. "Psikofarmakolojik ilaçlar, hastalara yapılan tedavinin önemli bir parçasını oluşturmakla birlikte, tedavide uğraş yolu ile tedavi, grup tedavisi, bireysel psikoterapi, sanat, tiyatro, müzik, kitap okuma ve sporu da içeren rehabilitasyon ve terapi çalışmalarından oluşan geniş bir yelpaze bulunmalıdır. Hastaların uygun donatılmış rekreasyon salonlarına düzenli erişimi sağlanmalı; ayrıca eğitim ve uygun çalışma imkânlarının da sunulması tercih edilmelidir." CPT, 8. Genel Rapor'dan Alıntı [CPT/inf (98) 12], para. 37-38; TİHEK, Manisa Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi Takip Ziyareti Raporu, Rapor No: 2023/50, 28/11/2023, Ankara, s.32, para. 142.

23 Bkz. "Personel kaynakları sayı, kategori (psikiyatrlar, pratisyen hekimler, hemşireler, psikologlar, uğraş yolu ile tedavi uzmanları, sosyal hizmet uzmanları vs) ve deneyim ile eğitim açılarından yeterli olmalıdır. Personel kaynaklarında yetersizlik, sıklıkla 37. Paragrafta [Psikiyatrik tedavi, her hasta için ayrı bir tedavi planının uygulandığı bireysel bir yaklaşıma dayandırılmalıdır. Tedavide uğraş yolu ile tedavi, grup tedavisi, bireysel psikoterapi, sanat, tiyatro, müzik ve sporu da içeren rehabilitasyon ve terapi çalışmalarından oluşan geniş bir yelpaze bulunmalıdır. Hastaların uygun donatılmış rekreasyon salonlarına düzenli erişimi sağlanmalı ve her gün açık havada egzersiz olanağı bulunmalıdır; ayrıca eğitim ve uygun çalışma imkânlarının da sunulması tercih edilmektedir. CPT, çok sıklıkla etkin psiko-sosyal rehabilitasyon tedavisinin temel unsurlarının gelişmemiş ve hatta tamamen yok olduğunu ve hastaya sağlanan tedavinin neredeyse tümüyle farmakoterapiden oluştuğunu görmektedir. Bu durum yeterli sayıda nitelikli personel ve uygun tesisin bulunmamasından kaynaklanabileceği gibi, hastaların nezaret altında bulundurulmasına dayandırılan eskiden kalma bir felsefenin sonucu da olabilir.] tanımlanan türdeki çalışmaların gerçekleştirilmesi çabalarını ciddi biçimde tehlikeye sokacağı gibi, hizmet vermeye çalışan personelin iyi niyeti ve içten gayretlerine karşın hastalar açısından çok riskli durumlara yol açabilir.", CPT, 8. Genel Rapor, CPT/Inf(98)1, para.37,42.

ANTALYA HAVALİMANI
TRANSİT GEÇİŞ MERKEZİ
ZİYARETİ RAPORU

2024/06

KISALTMALAR

BM	Birleşmiş Milletler
INAD	Inadmissible Passenger - Kabul Edilemez Yolcu
m ²	Metrekare
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
YUKK	Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol'ü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının (ı) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'inci maddesinin 1'inci fıkrasının (k) bendine göre UÖM; *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. Kişilerin özgürlüğünden yoksun bırakıldığı yerlerden birisi olan transit geçiş merkezleri dayanağını 11/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK)'dan almaktadır. YUKK'un 7'nci maddesine göre; *"(1) Aşağıdaki yabancılar, kabul edilemeyen yolcu kapsamına alınır ve Türkiye'ye girişlerine izin verilmeyerek geri çevrilir: a) Pasaportu, pasaport yerine geçen belgesi, vizesi veya ikamet ya da çalışma izni olmayanlar ile bu belgeleri veya izinleri hileli yollarla edindiği veya sahte olduğu anlaşılanlar, b) Vize, vize muafiyeti veya ikamet izin süresinin bitiminden itibaren en az altmış gün süreli pasaport veya pasaport yerine geçen belgesi olmayanlar, c) 15 inci maddenin ikinci fıkrası saklı kalmak kaydıyla, vize muafiyeti kapsamında olsalar dahi, 15 inci maddenin birinci fıkrasında sayılan yabancılar. (2) Bu maddeyle ilgili olarak yapılan işlemler, geri çevrilen yabancılar tebliğ edilir. Tebligatta, yabancıların karara karşı itiraz haklarını etkin şekilde nasıl kullanabilecekleri ve bu süreçteki diğer yasal hak ve yükümlülükleri de yer alır. (3) Bu madde kapsamındaki yabancılar, işlemleri sonuçlanıncaya kadar sınır kapılarında kendileri için belirlenen alanlarda bekletilir."*
5. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevi ve yetkisini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda havalimanlarında

kabul edilemez yolcuların (INAD)¹ tutulduğu transit geçiş merkezlerine ziyaret düzenlemek TİHEK'in görev ve yetki alanı kapsamındadır.

6. Anılan görevin icrası kapsamında, 15/3/2023 tarihinde Antalya Havalimanı Transit Geçiş Merkezine² *habersiz* bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ... ile Psikolog ... ve Kurumumuzun talebi üzerine görevlendirilen Hekim ... yer almıştır.
7. Ziyaret, Antalya Havalimanı Mülki İdare Amiri ... ve Havalimanında görev yapan İl Emniyet Müdürlüğü personeli ve Göç İdaresi Başkanlığı Grup Yetkilileriyle yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede, TİHEK'in UÖM kapsamındaki görev ve yetkileri, ziyaretin amacı ve yöntemi hakkında bilgilendirme yapılmış, İdareden Merkezin işleyişi, mevcut durumu, personel ve kabul edilemez yolcular ile uluslararası koruma başvurusunda bulunan yolcular hakkında genel bilgiler alınmıştır. Görüşmenin ardından kabul edilmeyen ve uluslararası koruma başvurusunda bulunan yolcuların Merkezde tutulma süreleri boyunca kaldıkları kadın ve erkek yolcu bekleme odaları yerinde incelenmiş, görevli personelle görüşülerek ilgili kayıt ve dosyalar kontrol edilmiştir. Ziyaret sırasında Merkezde tutulmakta olan kabul edilmeyen ve uluslararası koruma başvurusunda bulunan yolcularla görüşülmüş, yolculara TİHEK ve UÖM görevi hakkında genel bilgiler verilerek ziyaretin amacı, kapsamı, kişisel verilerin gizliliğine ilişkin gerekli detaylar ve ziyaret neticesinde bir rapor hazırlanacağı açıklanarak görevli personel bulunmaksızın özel görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Tüm görüşmelerin ardından Merkez İdaresi ile kapanış toplantısı yapılmış; ziyaret sonrası hazırlanacak raporun Merkez İdaresi ve diğer ilgili makamlar ile paylaşılarak tavsiyelerin Kurumumuz tarafından takip edileceği ve takip ziyareti yapılabileceği bilgisi verilmiş; ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret tamamlanmıştır.
8. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 9/1/2023 tarihli ve 2023/3 sayılı Kurul kararı ile Başkanlık Makamınının 10/3/2023 tarihli ve 20234 sayılı oluruna istinaden Antalya Havalimanı Transit Geçiş Merkezine 15/3/2023 tarihinde gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

9. Merkezde, Dış Hatlara ait iki terminal bulunmakta olup her iki terminal binasında da Kabul Edilemez Yolcu Bekleme Alanları bulunmaktadır. İç Hatlar Terminalinde de bekleme alanı bulunmakta olup bu bekleme alanınının Nisan ve Kasım ayları arasında faaliyet göstermediği öğrenilmiştir. İhtiyaç olduğu zamanlarda ise Nisan ve Kasım ayları arasında İç Hatlar Terminalinin de kullanılabilirdiği bilgisi edinilmiştir.

1 Hava Yolu Taşıyıcılarının Yükümlülüklerine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik madde 4/1/c: "*Kabul edilmeyen yolcu; ülkeye giriş yapabilmek veya ülkeden transit geçebilmek için sınır kapılarına gelen ancak mevzuatta aranan koşulları taşımadığından ülkeye girişine ya da ülkeden transit geçişine izin verilmeyen kişiyi ifade eder.*"

2 Bundan sonra kısaca Merkez olarak ifade edilecektir.

10. Antalya Havalimanı'nda yer hizmeti³ sunan 4 kuruluş bulunmaktadır. Bunlar: TAV İşletme Hizmetleri, Çelebi Yer Hizmetleri, HAVAŞ Yer Hizmetleri ve TGS Yer Hizmetleri'dir. Kabul edilmeyen yolcu olarak değerlendirilen yolcunun ulaşımını sağladığı havayolu şirketi ile anlaşmalı olan yer hizmeti sunan kuruluş, bu yolcunun tutulma koşullarından sorumludur ve tutulma süresi boyunca gerekli hizmeti sağlamakla mükelleftir. Bu hususta kolluk personelinin bir sorumluluğu bulunmamaktadır⁴.
11. Havalimanında bulunan Pasaport Kontrol Noktalarında geçerli bir seyahat belgesine sahip olmama, hakkında Türkiye'ye giriş yasağı bulunması, pasaport süresinin yetersiz olması gibi ülkeye kabul edilmeme nedenlerinden herhangi birinin tespit edilmesi halinde gelen yolcu, görevli polis memuru tarafından Havalimanı Çalışma Grup Başkanlığına yönlendirilmekte, burada ülkeye neden kabul edilemeyeceği ile bu süreçteki diğer yasal hak ve yükümlülükleri kendisine tebliğ edildikten sonra parmak izi kaydı alınarak kimlik bilgileri, geldiği ülke ve taşıyıcı hava yolu firması belirlenmektedir. Bu aşamada Kabul Edilmeyen Yolcu Formu ve Bilgi Formu düzenlenerek bir nüshası yolcuya verilmektedir.
12. İlgili mevzuata⁵ göre kabul edilmeyen yolcuların geri götürülmesinden taşıyıcı havayolu firması sorumludur. Yolcunun taşıyıcı hava yolu firması belirlenerek dönüş uçağı var ise ilgili firma tarafından bileti temin edilip yolcu Kabul Edilmeyen Yolcu Salonuna alınmadan yer hizmetlerine teslim edilerek geri gönderilmektedir. Konaklaması gereken ya da uluslararası koruma başvurusunda bulunan kabul edilmeyen yolcunun üst ve eşya araması yapılarak tutanak altına alınmakta ve eşyaları emanete alınmaktadır. Arama işlemi, yabancının cinsiyeti dikkate alınarak kadın ya da erkek güvenlik görevlilerince yapılmaktadır. Arama işlemlerinin ardından yolcu salonda yer alan ilgili odalara yerleştirilmektedir.
13. 2022 yılı içerisinde Türkiye'ye giriş yapmak üzere Antalya Havalimanına gelen ve yapılan kontroller sonucunda kabul edilmeyen yolcu olarak belirlenen kişi sayısının 1677 olduğu ve bu kişilerin uluslararası antlaşmalarda belirlenen standartlar doğrultusunda mümkün olan en yakın uçuşla geri gönderilmelerine çalışıldığı belirtilmiştir. Alıkonulan kişilerle ilgili tüm işlemlerin Göç İdaresi Başkanlığı ile birlikte yürütüldüğü öğrenilmiştir.
14. Kabul edilmeyen yolculardan 635'inin vizesinin bulunmadığı, 555'inin geçerli dokümanının olmadığı, 464'ünün giriş yasağının bulunduğu ve geri kalan yolcuların da diğer sebeplerden ötürü alıkonulduğu bilgisi edinilmiştir.
15. Kabul edilmeyen yolculardan 929'unun erkek, 748'inin kadın olduğu öğrenilmiştir. Kabul edilmeyen 85 yolcunun 0-10 yaş aralığında, 63 yolcunun 11-17 yaş aralığında, 466 yolcunun 18-

3 Havalimanları/Havaalanları Yer Hizmetleri Yönetmeliği'nin "Tanımlar" başlıklı 4'üncü maddesinin ilgili kısmı şöyledir: "(1) Bu Yönetmelik'te geçen... ü) Yer hizmetleri kuruluşu: Havalimanlarında/havaalanlarında yer hizmetleri yapmak üzere çalışma ruhsatı alan veya yetkilendirilen kamu ya da özel tüzel kişiliği statüsündeki kuruluşları,... ifade eder."

4 Havalimanları/Havaalanları Yer Hizmetleri Yönetmeliği'nin "Sorumluluk" başlıklı 6'ncı maddesinin birinci fıkrası şöyledir: "Bu Yönetmelikte yer alan hükümleri yerine getirmekten havalimanı/havaalanı işletmecileri, yer hizmetleri kuruluşları ile hava taşıyıcıları sorumludur."

5 Hava Yolu Taşıyıcılarının Yükümlülüklerine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik madde 5/2/b: "Taşıyıcılar, kabul edilmeyen yolcuların geri götürülmesinden, gönderilene kadar beslenme, konaklama ve sağlık giderlerinin karşılanmasından sorumludur."

28 yaş aralığında, 535 yolcunun 29-39 yaş aralığında, 301 yolcunun 40-50 yaş aralığında, 150 yolcunun 51-60 yaş aralığında ve 77 yolcunun 60 ve üstü yaşlarda olduğu belirtilmiştir.

16. Gelen yolcular arasında refakatsiz çocuk bulunması halinde bu çocukların hiçbir şekilde Kabul Edilmeyen Yolcu Bekleme Salonuna alınmadığı, ülkeye girişlerinin yapıldığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bilgi verildiği ve Bakanlığa bağlı kurumlarda işlemlerine devam edildiği öğrenilmiştir. Bunlara ilave olarak engelli yolcuların işlemlerine de ülke içinde devam edildiği aktarılmıştır.
17. Kabul edilmeyen yolcular arasında hamile kişilerin de bulunması halinde bu kişilerin öncelikli olarak hastaneye sevk edildiği, uçuşa elverişli olduklarına dair rapor alınması halinde kısa süre burada tutuldukları ve geldikleri uçakla geri gönderildikleri, uçuşa elverişli olmadıklarının anlaşılması halinde yolcuların bu alanda barındırılmadığı ve işlemlerine ülke içinde devam edildiği bilgisi edinilmiştir.
18. Terminal 1'de 22 metrekarelik iki adet dört kişilik oda bulunmaktadır. Terminal 2'de ise 13, 14 ve 19 metrekarelik üç adet dört kişilik oda bulunmaktadır.
19. Terminal 1 ve Terminal 2'de bulunan beş odanın hepsinde bir banyo ve bir lavabo bulunmaktadır. Odalarda kişisel hijyen malzemelerinin bulundurulduğu görülmüştür. Engelli yolcular için ise havalimanı gelen yolcu kısmında engellilerin kullanımına uygun engelli lavabo ve banyonun bulunduğu görülmüştür. Engelli yolcuların kullanımına tahsis edilen tuvalet ve banyoların temiz olduğu gözlenmiştir. Transit geçiş alanında havalimanı işletmecisi firma tarafından banyo, lavabo ve havalandırma sistemlerinin düzenli olarak kontrol edildiği öğrenilmiştir.
20. Terminal 1'de bulunan Kabul Edilmeyen Yolcu Bekleme Alanlarının karşılıklı ve mekânsal olarak birbirlerine simetrik olduğu görülmüştür. Bu odalarda iki katlı birer ranza bulunmaktadır. Terminal 1'de bulunan her iki odada da bir adet telefon bulunmaktadır. Telefonların üzerinde büyükelçilik ve konsolosluk numaralarının olduğu ve İngilizce, Almanca ve Rusça dillerinde bilgilendirici yazıların bulunduğu görülmüştür.
21. Ziyaret tarihinde transit geçiş alanında iki yolcunun bulunduğu bu yolculardan birinin Rusya Federasyonu, diğerinin ise Suriye uyruklu olduğu anlaşılmıştır. Ziyaret Heyeti tarafından Merkezde kalan her iki yolcu ile de görüşmeler gerçekleştirilmiştir.
22. Transit Geçiş Alanında en sık görülen durumların; vize süresi ile ulusal ve uluslararası kuruluşların yolcu hakkındaki kısıtlama kararlarına ilişkin hususlar olduğu öğrenilmiştir. Bu tür durumların genellikle pasaport kontrolü sırasında tespit edildiği ve bu yolcuların ilk işlemleri tamamlanana dek bekleme salonunda tutuldukları bilgisi edinilmiştir.
23. Kabul Edilmeyen Yolcu Bekleme Salonlarında yer alan tüm bölümlerin ısınması ve havalandırmasının merkezi sistem ile sağlanmakta olduğu bilgisi edinilmiştir. Sistemin ayarlanabilir olduğu, her bölümün girişinde yer alan duvara monte edilmiş cihazlar vasıtasıyla yolcuların kendi isteklerine göre ısı derecesini ayarlayabildikleri görülmüştür.

24. Odalarda bulunan tuvalet ve banyolarda tuvalet kâğıdı ve diğer gerekli malzemelerin bulunduğu görülmüştür. Bununla birlikte özellikle erkek bölümlerinde yer alan tuvalet ve banyoların sigara dumanı koktuğu, bazı tuvaletlerde ise çöp kovalarının bulunmadığı gözlemlenmiştir.
25. Merkezde yer alan tuvalet ve banyolarda 24 saat sıcak suya erişimin bulunduğu bilgisi edinilmiştir. Yapılan incelemede sıcak suyun kısa süre içerisinde aktığı görülmüş olup yolculardan da konuya dair bir şikâyet edinilmemiştir.
26. Salonlarda yer alan oda ve koridorların bakım ve temizliğinin görevli personel tarafından günlük olarak yapıldığı öğrenilmiştir. Ziyaret esnasında odaların genel olarak temiz olduğu, ancak banyo ve tuvalet bölümlerinin ve çekyatların yeteri kadar temiz olmadığı görülmüştür.
27. Merkez İdaresi tarafından, Havalimanı Çalışma Grup Başkanlığı depolarında çok sayıda temiz ve kullanıma hazır ürünlerin bekletildiği, ihtiyaç halinde buraya getirildiği ifade edilmiştir.
28. Kabul Edilmeyen Yolcu bekleme alanlarında yapılan incelemelerde ve burada tutulan yolcularla yapılan görüşmelerde; hazır yemek ağırlıklı beslendikleri ifade edilmiştir. Her ne kadar yolcular tarafından bir şikâyet gelmemişse de uzun bir süre boyunca bekleme alanında kalınabileceği göz önünde bulundurularak sağlık açısından sürdürülebilir bir menü planlamasının yapılması gerektiği değerlendirilmiştir. Yolcuların içme su ihtiyaçlarının taşıyıcı havayolu firması tarafından temin edilen ambalajlı sular aracılığıyla karşılandığı bilgisi edinilmiştir.
29. Acil tıbbî müdahale gereken durumlarda yolcuya ilk müdahalenin, Havalimanı içinde yer alan hastane doktorları tarafından yapıldığı, yolcunun hastaneye götürülmesi gerekirse polis memuru eşliğinde tedavisi yapılmak üzere hastaneye sevkinin sağlandığı, yolcuların ilaç kullanmaları gerektiğinde ise ilacın doktor talimatına göre güvenlik görevlisi nezaretinde verildiği belirtilmiştir.
30. Yanında ilaç bulunduran yolcuların ise giriş sırasında detaylı bir şekilde üst ve eşya araması yapıldığı, intihar vb. olayların önlenmesi adına ilaçlarının alınıp saati geldiği zaman kendilerine verildiği öğrenilmiştir.
31. Merkezde, Fransızca, Almanca ve Arapça dillerinde uzman tercümanların görev yaptığı bilgisi edinilmiştir. Antalya Havalimanına her yıl yaklaşık 26 milyon civarında yolcu geldiği ve bu yolcuların çoğunluğunun Rusça konuşan ülkelerden geldiği bilinmektedir. Bu doğrultuda Merkezde Rusça dili için de bir tercüman bulundurulmasının faydalı olacağı değerlendirilmiştir.
32. Yolculara, anladıkları dilde bilgilendirici formlar verildiği ve kolluk görevlileri tarafından da yolculara tutulma ve ülkeye alınmama nedenlerinin detaylı bir şekilde açıklandığı bilgisi verilmiştir.
33. Güvenlik kameralarının kayıt tutma sürelerinin bir ay olduğu ve 24 saat kayıt tuttıkları öğrenilmiştir. Havalimanı Şube Müdürlüğünde bulunan kayıt merkezinde bu bilginin doğruluğu teyit edilmiştir. Kameraların görüntü kalitesinin yüksek olduğu ve kör nokta kalmayacak biçimde tuvalet ve banyo gibi mahrem bölgeler hariç her bölgeyi kapsadığı görülmüştür.

34. Ziyaret Heyeti tarafından farklı tarihlere ait geçmişe dönük güvenlik kamerası kayıtları incelenmiş, işkence ve kötü muameleye dair herhangi bir davranışa ve bulguya rastlanmamıştır.
35. Merkezde yolcuların ortalama kalış sürelerinin değişkenlik gösterebildiği belirtilmiştir. Ziyaret tarihinden önceki bir zamanda Uluslararası Koruma Talebinde bulunan Afganistan uyruklu bir yolcunun talebinin reddedilmesi üzerine yargı yoluna başvurduğu ve mahkeme süreci tamamlanıncaya kadar 8 ay tutulduğu öğrenilmiştir.
36. Merkezde tutulan yolcuların güvenlik gerekçesiyle açık havaya çıkmalarına izin verilmediği ancak kolluk kuvvetlerinin gözetiminde zaman zaman koridorda dolaşmalarına izin verildiği öğrenilmiştir. İlk uçakla dönüşü mümkün olmayan yolcular hakkında Göç İdaresi Başkanlığına bilgi verildiği öğrenilmiştir. Kolluk personeli tarafından da Merkezde bir yolcunun uzun süre tutulmasının kişinin fiziki ve mental sağlığı açısından risk oluşturabildiği, bu nedenle tutulan yolculara ilişkin işlemlerin olabildiğince hızlı bir şekilde sonlandırılmaya çalışıldığı belirtilmiştir.
37. Transit geçiş alanının uluslararası bir alan olması sebebiyle yolcuların avukatlarının bu alana girmesinin mümkün olmadığı ancak yolcuların kişisel cep telefonları ile avukatları ile iletişim kurabilecekleri belirtilmiştir.
38. Bekleme alanlarında internet bağlantısı bulunmadığı anlaşılmıştır. Yolcuların da kişisel cihazlarıyla internete bağlanmalarının her durumda mümkün olamayabileceği değerlendirildiğinde yer hizmetleri sağlayan kuruluşlar tarafından bu alanda kullanılabilmesi amacıyla internet hizmetinin sağlanmasının yolcular için faydalı olacağı değerlendirilmiştir.
39. Görüşme gerçekleştirilen kolluk personeli tarafından son 6 yıldır yolcular tarafından görevli herhangi bir personelin şikâyet edilmediği belirtilmiştir.
40. Personele hizmet içi eğitim kapsamında insan hakları, hassas gruplara mensup bireylerle iletişim ve yaklaşım ve BM İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İçin El Kılavuzu (İstanbul Protokolü) dâhil olmak üzere işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme eğitimleri verildiği öğrenilmiştir. Ayrıca özel olarak risk analizi ve yolcu profili eğitimleri de aldıkları bilgisi edinilmiştir.

III. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

41. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Merkez tarafından, Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmış ve gerekli bilgi ve belgelere erişim vakitlice sağlanmıştır. Bu çerçevede, hem Merkez İdaresi hem de Merkez personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Tavsiyeler

1. Yer Hizmetleri Sağlayan Kuruluşlara Yönelik Tavsiyeler

42. Kabul edilmeyen yolcu bekleme alanlarındaki çekyatların temizliğinin düzenli bir şekilde gerçekleştirilmesi,
43. Kabul edilmeyen yolcular için sağlıklı ve besin değerleri bakımından dengeli menülerin hazırlanması,
44. Bekleme alanlarında kabul edilmeyen yolcuların kullanımı için internet hizmetinin tesis edilmesi, hususları tavsiye edilmektedir.

2. Göç İdaresi Başkanlığına Yönelik Tavsiyeler

45. Bir Rusça tercümanın havalimanında istihdam edilmesi, hususu tavsiye edilmektedir.

ADANA DR. EKREM TOK RUH
SAĞLIĞI ve HASTALIKLARI
HASTANESİ TAKİP

ZİYARETİ RAPORU

2024/30

KISALTMALAR

AIHM	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
CIMER	Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi
CMK	Ceza Muhakemesi Kanunu
CPT	Avrupa İşkencenin veya Gayriinsani veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi
DSÖ	Dünya Sağlık Örgütü
EEG	Elektroensefalografi
EHİS	Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme
EMG	Elektromiyografi
EKT	Elektro Konvülsif Tedavi
m ²	Metrekare
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
SABİM	Sağlık Bakanlığı İletişim Merkezi
SAMBA	Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi Programı
SPT	İşkence ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezanın Önlenmesi Alt Komitesi
TCK	Türk Ceza Kanunu
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
TMK	Türk Medeni Kanunu
TRSM	Toplum Ruh Sağlığı Merkezi
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
TMK	Türk Medeni Kanunu
TRSM	Toplum Ruh Sağlığı Merkezi
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın birinci maddesine göre Protokol'ün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. Ruh sağlığı ve hastalıkları hastaneleri ağırlıklı olarak psikiyatri, nöroloji ve nöroşirürji uzmanlarının görev yaptığı ve özellikle psikiyatrik ve nörolojik rahatsızlıkların tespitinde ve tedavisinde diğer sağlık kuruluşlarına göre daha geniş imkânlarla ve donanıma sahip dal hastaneleridir.
5. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ruh sağlığı ve hastalıkları hastanelerine ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
6. Anılan görevin icrası kapsamında 6-7/12/2023 tarihlerinde Adana Dr. Ekrem Tok Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesine *habersiz bir takip* ziyareti gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ..., Tetkik Hâkimi ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ..., Psikolog ... ile Kurumumuzun talebi üzerine görevlendirilen Uzman Hekim ... ve Hekim ... yer almıştır.
7. Ziyaret, Hastane İdaresi ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede, TİHEK'in UÖM kapsamındaki görev ve yetkileri, ziyaretin amacı ve yöntemi hakkında kısaca bilgilendirme yapılmış; İdareden Hastanenin işleyişi, mevcut durumu, personel, bir önceki ziyaretten sonra gerçekleştirilen faaliyetler ile Hastanede barındırılanlar hakkında bilgi alınmıştır. Ön görüşmenin ardından bağımlılık arındırma merkezleri, Tutuklu ve Hükümlü Servisi, Elektro Konvülsif Tedavi (EKT) Birimi ile diğer servisler yerinde incelenmiş, buralarda kalan hastalar ile Hastane personeli

bulunmaksızın özel görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen hastalara, TİHEK ve UÖM görevi hakkında genel bilgiler verilmiş; ziyaretin amacı, kapsamı ve kişisel verilerin gizliliği korunarak ziyaret neticesinde bir rapor hazırlanacağı açıklanmıştır. Ziyaret kapsamında, kantin, çamaşırhane, uğraşı alanları gibi bina ve eklentileri de ziyaret edilmiş, ayrıca, hastaların iddialarının ve fiziksel kısıtlama defterlerinin tutarlığının kontrol edilmesi amacıyla güvenlik kamerası kayıtları incelenmiştir. Ziyaret, Hastane İdaresi ile yapılan son görüşme ile tamamlanmış, bu görüşmede ziyarete ilişkin edinilen gözlem ve tespitler İdareye iletilmiştir.

8. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 9/1/2023 tarihli ve 2023/3 sayılı kararı ile Başkanlık Makamınının 1/12/2023 tarihli ve 29930 sayılı oluruna istinaden 6-7/12/2023 tarihlerinde Adana Dr. Ekrem Tok Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesine¹ gerçekleştirilen takip ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. GENEL BİLGİLER

A. Hastane Hakkında Genel Bilgiler

9. 1984 yılında hizmet vermeye başlamış olan Hastane, bölge hastanesi niteliğinde olup 16 ilden gelen hastalara hizmet vermektedir.

B. Hastane Personeli

10. Hastanede aktif olarak görev yapan, 264'ü kadın ve 476'sı erkek olmak üzere toplam 740 personel bulunmaktadır.
11. Hastanede mevcut personele ait veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

ÜN VAN	MEVCUT PERSONEL SAYISI
Psikiyatri Uzmanı	20
Çocuk Psikiyatrisi Uzmanı	9
Dâhiliye Uzmanı	1
Nöroloji Uzmanı	3
Çocuk Sağlığı Uzmanı	1
Genel Cerrahi Uzmanı	1
Aile Hekimi	1
Mikrobiyoloji Uzmanı	1
Biyokimya Uzmanı	1
Enfeksiyon Hastalıkları Uzmanı	1
Anestezi Uzmanı	1
Diş Hekimi	2
Hemşire	197
Ebe	3

1 Bundan sonra kısaca Hastane olarak ifade edilecektir.

Psikolog	24
Sosyal Hizmet Uzmanı	14
Çocuk Gelişimcisi	2
Sağlık Memuru	20
Laboratuvar Teknisyeni	15
Anestezi Teknisyeni/Teknikeri	6
Röntgen Teknisyeni/Teknikeri	6
Dil ve Konuşma Terapisti	2
İş ve Uğraşı Terapisti	2
Diğer Teknisyen/Tekniker	4
Memur	9
Hizmetli	15
Tıbbi Sekreter	68
Veri Giriş/Otomasyon Görevlisi	29
Hasta Yönlendirme Görevlisi	19
Temizlik Görevlisi	123
Güvenlik Görevlisi	66
Teknik Personel	13
Diğer Personel	61
TOPLAM	740

- Personelin mesai saatleri 08.00-16.30 arası olup sağlık personelinin nöbet saatleri 16.00-08.00 ve 08.00-08.00 (24 saat) şeklindedir. Temizlik ve güvenlik personeli ise 12 saatlik vardiya usulüyle çalışmaktadır.
- Hastanede görev yapan tüm personele yönelik; hasta hakları ve sorumlulukları, çalışan hakları ve güvenliği, iş sağlığı ve güvenliği, mavi kod uygulaması, ilk yardım ve temel yaşam desteği, bağımlılıkla mücadele, çocuk istismarına yönelik farkındalık, kadına karşı şiddet ile mücadele, engelli bireylere yönelik farkındalık, ilaç yönetimi, fiziksel kısıtlama, hemşirelik bakımı, bulaşıcı hastalıklar gibi konularda eğitimlerin verildiği bilgisi edinilmiştir.
- İdare tarafından, personele yönelik insan hakları ile işkence ve kötü muamelenin önlenmesi konularında eğitimlerin verildiği ifade edilmiş; ayrıca, kendileriyle görüşme yapılan hemşireler tarafından insan haklarına ilişkin Dünya Sağlık Örgütü Kalite Haklar konulu bir uzaktan eğitim modülüne katılım sağlandığı ifade edilmiştir.
- Personele, İstanbul Protokolü kapsamında işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgeleme konusunda herhangi bir eğitim verilmediği bilgisi İdare tarafından verilmiştir.
- İdare ve personel tarafından, Hastanede görev yapan personele, yerine getirdikleri görevin özel zorlukları nedeniyle ihtiyaç duyduklarında psikososyal destek sağlandığı; personelin görüş ve önerilerini iletmeleri için toplantıların düzenlendiği, özel günlerde kutlamaların yapıldığı, motivasyon toplantılarının, yemek ve kahvaltı organizasyonlarının yanında sportif turnuva organizasyonlarının düzenlendiği ifade edilmiştir.

C. Koruma Altına Alınan Kişiler

17. Ziyaret tarihinde, Hastanede yatan hasta sayısı, 323'ü erkek ve 100'ü kadın olmak üzere toplam 423 olup bunlardan 15'i yabancı uyrukludur. Hastanede çocuk ve fiziksel engelli hasta bulunmamaktadır.
18. Hastaların Hastanede ortalama yatış süresi 12 gün olup en uzun süre yatan hastanın 158 gün yatmış olduğu bilgisi edinilmiştir. Türk Ceza Kanunu (TCK)'nın 32'nci maddesi ve Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK)'nın 74'üncü maddesi kapsamında gözlem altına alınan kişiler için olağan yatış süresi en fazla 3 hafta, uzatılmış yatış süresi ise en fazla 3 aydır. İdare tarafından, bu kapsamda gözlem için yatışı yapılan kişilerin gerekli olması durumunda tedavisinin de yapıldığı belirtilmiştir. Bu kişiler için kişinin kendisinden veya bu mümkün değilse ailesinden, aksi halde mahkemeden tedavi için izin talep edildiği ifade edilmiştir.

III. TESPİT GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. Fiziksel Koşullar

19. Hastanenin kurulu olduğu arazi toplam 132,584 m² olup kapalı alanlar ise toplam 37,300 m²'dir.
20. Hastane bünyesinde, 6 erkek ve 4 kadın servisi, 1 erkek ve 1 kadın tutuklu ve hükümlü servisi, 4'ü erkek ve 1'i kadın olmak üzere 5 erişkin bağımlılık arındırma servisi, 2 çocuk bağımlılık arındırma servisi ve 1 yoğun bakım servisi hizmet vermektedir.
21. Hastane, 440'ı psikiyatri servislerinde, 10'u kadın arındırma merkezinde, 74'ü erkek arındırma merkezinde, 15'i çocuk arındırma merkezinde, 24'ü erkek tutuklu ve hükümlü servisinde, 6'sı kadın tutuklu ve hükümlü servisinde ve 6'sı yoğun bakım servisinde olmak üzere toplam 575 yatak kapasitesine sahiptir.
22. Psikiyatri Polikliniği dışında; Çocuk Psikiyatri, Çocuk Sağlığı, Nöroloji, Dâhiliye, Enfeksiyon Hastalıkları, Diş ve Sigara Bıraktırma poliklinikleri de Hastane bünyesinde hizmet veren diğer polikliniklerdir.
23. Hastanede, poliklinikler dışında; biyokimya ve mikrobiyoloji laboratuvarları, radyoloji merkezi, Elektroensefalografi (EEG) ve Elektromiyografi (EMG) üniteleri de bulunmaktadır.
24. Çukurova ve Sarıçam ilçelerinde bulunan 2 Toplum Ruh Sağlığı Merkezi (TRSM) de Hastaneye bağlı olarak hizmet vermekte olup ziyaret tarihinde Çukurova ilçesindeki TRSM'de 667; Sarıçam ilçesindeki TRSM'de ise 546 kayıtlı hastanın bulunduğu bilgisi İdare tarafından paylaşılmıştır.
25. Hastanede, adli gözlem amacıyla barındırılan hastalar için ayrılmış bir bölüm bulunmamakta olup bu statüdeki hastalar diğer hastalarla birlikte barındırılmaktadır.
26. Hastanede bulunan odalara ilişkin sayısal veriler şu şekildedir:

Oda Türü	Sayısı	Alanı
Tek Kişilik Oda	60	14,5 m ²
2 Kişilik Oda	36	15,4 m ²

3 Kişilik Oda	11	31,5 m ²
5 Kişilik Oda	16	30 m ²
6 Kişilik Oda	49	30 m ²
Yoğun Bakım Odası (6 Kişilik)	1	102 m ²

27. Hastanede 5 kişilik ve 6 kişilik odaların bulunmasının, uygun bir tedavi ortamının sağlanması açısından engel oluşturabileceği değerlendirilmiştir².
28. Servislerde yatan hastaların kendilerine veya başkalarına zarar verme riskinin bulunması durumunda hekim kararıyla odalarının değiştirildiği, bağımlılık arındırma merkezlerinde ise oda değişikliği yerine servis değişikliği yapıldığı, hastaların oda değişikliğine yönelik taleplerinin ise hekim tarafından uygun görülmesi durumunda yerine getirildiği bilgileri İdare tarafından verilmiştir.
29. Odaların kapılarının gün içerisinde kilitli tutulmadığı ve hastaların odalarına girip çıkma serbestisine sahip olduğu İdare tarafından ifade edilmiş, Ziyaret Heyeti tarafından da bu durum görülmüştür.
30. Odalardaki yataklarda yatak takımlarının eksiksiz olarak mevcut olduğu ancak yatak süngerlerinin ve yatak takımlarının eskimiş olduğu görülmüştür.
31. İdare tarafından, odaların temizliğinin günde bir defa, banyoların temizliğinin mesai saatleri içerisinde saat başı ve mesai saatleri dışında 2 saatte bir, tuvaletlerin temizliğinin ise yarım saatte bir yapıldığı ve buna ilişkin yazılı bir temizlik planının oluşturulduğu bilgisi verilmiştir. Ziyaret sırasında yapılan incelemelerde odaların, tuvalet-banyoların ve Hastanenin diğer bölümlerinin temiz olduğu görülmüştür.
32. Odalarda genel olarak doğal ışık ve havalandırmanın yeterli olduğu görülmüştür.
33. Odaların ve ortak alanların güvenlik kamerası ile izlendiği görülmüştür. İdare tarafından; servislerde 374 adet, bağımlılık arındırma merkezlerinde 47 adet, tutuklu ve hükümlü servisinde 15 adet, TRSM'lerde ise toplam 19 adet güvenlik kamerasının bulunduğu, güvenlik kamerası kayıtlarının 6 ay süreyle saklandığı, odalarda bulunan güvenlik kameralarının hastaların takibini kolaylaştırmak amacıyla kullanıldığı, görüntülerin kayıt altına alınmadığı bilgileri verilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede, güvenlik kameralarının bazılarının çekim alanı dışında kalan kör noktaların bulunduğu görülmüştür.

2 13/1/1983 tarihli ve 17927 mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Yataklı Tedavi Kurumları İşletme Yönetmeliği'nin 58'inci maddesine göre: "Yataklı tedavi kurumlarında hasta odalarının bir veya iki kişilik olarak düzenlenmesi esastır. Ancak, kurum fizik şartları dikkate alınarak daha fazla hasta kalabilen odalar da düzenlenebilir (...)" ; "CPT ayrıca çok sayıda ülkede gözlemlenen bir eğilim haline gelen psikiyatri kurumlarındaki büyük kapasiteli koşulların kapatılmasını açıkça desteklemektedir; zira bu gibi tesisler modern psikiyatri normlarına hiç uygun değildir. Kalış yapılanmalarının küçük gruplar temelinde oluşturulması, hastaların onurunun korunması/düzeltilmesi için hayati bir faktör olmaktan öte, hastaların psikolojik ve sosyal rehabilitasyonuna ilişkin tüm politikaların anahtar öğesini oluşturmaktadır. Bu tür yapılar ayrıca hastaların tedavi amaçlı kategorilere ayrılmasını da kolaylaştırır." (CPT, 8. Genel Rapor'dan Alıntı, CPT/inf (98) 12, para. 36).

34. Hastanede sedye asansörünün mevcut olduğu, zemin katta bulunan servislerin ve bahçelerin girişinde engelli rampasının ve tutunma barının bulunduğu, Ayrıca, Hastane genelinde toplam 13 engelli odasının bulunduğu görülmüştür.
35. Servis koridorlarında yer alan, hastaların televizyon izleyebildiği ve vakit geçirebildiği alanda 1'er adet kanepede olduğu görülmüş olup kanepelerin sayısının hasta sayısına göre yeterli olmadığı, bu nedenle artırılabilirliği değerlendirilmektedir. İdare tarafından, kanepelerin sayısının artırılması için Adana İl Sağlık Müdürlüğünden ödenek talep edildiği belirtilmiştir.
36. Servislerde sigara odalarının bulunduğu, bu odalarda 30 dakikada bir devreye giren aspiratörün bulunduğu ancak odaların kapısının olmadığı ve bu durumun, sigara dumanının koridora yayılmasına sebebiyet verdiği görülmüştür.
37. Hem erkek hem de kadın hastaların banyo yaptıkları alanlarda mahremiyeti koruyacak şekilde perde ile kapatılabilen giyinme kabinlerinin bulunduğu görülmüştür. İdare tarafından, hastaların bu kabinlerde tek başlarına soyunup giyinmeleri için personelce yönlendirildiği ifade edilmiştir.
38. İdare tarafından, kış mevsiminde haftada 2 gün; yaz mevsiminde ise haftada 3 günün banyo günü olarak belirlendiği, ayrıca özel ihtiyaç durumunda planlanan günler dışında da hastalara banyo yapma imkânının tanındığı belirtilmiş, kendileriyle görüşülen hastalar tarafından da pazartesi ve perşembe günleri olmak üzere haftada 2 gün banyo yapma imkânının olduğu ifade edilmiştir. Hastaların banyo yaptığı sırada banyoda görevli bir hemşirenin bulunduğu, yardıma ihtiyacı olan hastalara hemşirelerce mahremiyetleri gözetilerek yardımcı olunduğu bilgisi edinilmiştir. Kendileriyle görüşme yapılan hastaların bazıları tarafından, banyo yapmaları için 5 dakikalık bir süre verildiği ve banyoyu hızlı yapmalarının istendiği ifade edilmiştir.
39. Hastanenin ısıtılması, doğal gazlı kalorifer sistemi ile sağlanmaktadır. Ayrıca odalarda klima da bulunmaktadır. Yapılan incelemelerde, odaların sıcaklığının yeterli seviyede olduğu görülmüştür.
40. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemelerde, banyolarda kalorifer peteği bulunmadığı görülmüştür. İdare tarafından, banyoların sıcaklığı ile ilgili hastalardan herhangi bir şikâyet alınmadığı belirtilmiştir. Ayrıca, kadın servislerindeki banyolarda tabure mevcutken erkek servislerindeki banyolarda ise mevcut olmadığı görülmüştür.
41. Kadın-2 servisinde banyo giderlerinden kötü bir kokunun yayıldığı gözlemlenmiştir. İdare tarafından, yapılan tadilat çalışmalarına rağmen koku sorununun giderilemediği ifade edilmiştir.
42. Hastaların saç-sakal tıraşı ve bakımı için haftada bir defa berberin geldiği, İdare ve kendileriyle görüşülen hastalar tarafından ifade edilmiştir. Erkek hastaların sakal tıraşlarının özenli bir şekilde yapıldığı ve yüzlerinde herhangi bir yara izinin bulunmadığı görülmüştür.
43. İdarece, Hastanede sıcak suya 24 saat boyunca erişim imkânının mevcut olduğu belirtilmiştir. Kendileriyle görüşme yapılan hastalardan bazıları tarafından, sıcak suyun yalnızca banyo

günlerinde erişilebilir olduğu dile getirilmiş, Ziyaret Heyetince yapılan incelemeyle de bu husus doğrulanmıştır.

44. Hastaların kendi kıyafetlerini giyebildiği görülmüştür. İdare tarafından, hastalara kıyafet verildiği, isteyen hastanın kendi kıyafetlerini giyebildiği ifade edilmiştir. Açık servislerdeki hastaların, kıyafetlerini odalarda mevcut olan dolaplarda bulundurabildiği, kapalı servislerdeki hastaların kıyafetlerinin ise odalarda bulundurulmadığı, serviste hastaların eşyalarının tutulması için ayrılan bir odada saklandığı görülmüş ve talep edilmesi halinde verildiği anlaşılmıştır.
45. İdarece, hastaların çamaşırlarının haftada 3 gün her bir hastanın çamaşırı ayrı filelerde olacak şekilde yıkandığı, her banyodan sonra ve kirlendiğinde temizleriyle değiştirildiği bilgileri verilmiştir.
46. İdare ve kendileriyle görüşme yapılan hastalar tarafından, yatak çarşaflarının ve yastık kılıflarının her hafta pazartesi günü değiştirildiği, bunun dışında kirlenme durumunda ve hasta taburcu olduğunda da değiştirildiği dile getirilmiştir. Hastanede yer alan depo, Ziyaret Heyetince incelenmiş; yatak takımlarının ve kıyafetlerin burada uygun koşullarda ve temiz halde tutulduğu görülmüştür.
47. Hastaların hijyenik ped ihtiyacının Hastane tarafından karşılandığı İdare ve kendileriyle görüşme yapılan hastalarca dile getirilmiştir.
48. Hastanede yangın söndürme tüplerinin ve yangın alarm sensörlerinin mevcut olduğu görülmüştür.
49. Hastane binasının haşerelere karşı düzenli olarak ilaçlandığı belirtilmiş olup Aralık ayına ilişkin ilaçlama belgeleri İdarece tarafımıza iletilmiştir.

B. Yönetim ve Personelin Tutumu

50. Hastaneye ilk girişlerde X-Ray cihazı ile arama yapıldığı, bağımlılık arındırma merkezlerine yatış için gelen hastaların üst aramalarının görevli sağlık personeli tarafından yapıldığı, hastaların eşyalarının bir form ile kaydedilerek emanet eşya bölümüne konulduğu ifade edilmiştir.
51. İdare tarafından, hastaların tedavisine başlanması aşamasında, hastalardan ve yasal temsilcilerinden aydınlatılmış onamın alındığı ifade edilmiştir. İdare tarafından gönderilen belgelerden, bu sürecin işleyişine yönelik olarak "Hastanın Bilgilendirilmesi ve Rızasının Alınması Talimatı" adında yazılı bir düzenlemenin oluşturulduğu görülmüştür. Bunun yanında, hasta ve yakınlarına yapılacak bilgilendirme ve eğitime ilişkin bir formun düzenlendiği ve bu formda hasta hakları ve sorumluluklarına ilişkin konu başlığının da mevcut olduğu görülmüştür. Yapılan görüşmelerde, tedavi süreci ve servis işleyişine ilişkin konularda hastaların yeterli bilgiye sahip olduğu gözlemlenmiştir.
52. Yabancı hastalar için tercüman ihtiyacı söz konusu olduğunda konsolosluktan tercüman görevlendirildiği İdarece belirtilmiştir.

53. Ziyaret tarihinde Hastaneye gönüllü olarak yatan hasta sayısı 261'dir. Muayene olmak amacıyla acil servise veya psikiyatri polikliniklerine başvuran hastalardan, yatarak tedavi edilmelerinin daha uygun olacağı değerlendirilenlere bu hususun bildirildiği, tedavinin süresi, servis koşulları ve yapılacak testler gibi konularda hastanın aydınlatılmış onamının alındığı, hastanın yatışına karar veren hekim ile yatış sürecinde hastayı takip edecek olan hekimin farklı olacağı hususunun da hastaya ayrıca bildirildiği İdare tarafından belirtilmiştir.
54. Ziyaret tarihinde Hastanede Türk Medeni Kanunu (TMK)'nın 432'nci maddesi uyarınca³ istemsiz olarak yatışı yapılan hasta sayısı 162'dir. İstemsiz yatışın uygulanmasında; hastanın iç görüşünün olmaması, ilaç uyumunun bozuk olması, geçmiş tıbbi kayıtları, ailesinden ve diğer kaynaklardan alınan bilgiler gibi unsurların ölçüt alındığı; istemsiz yatış kararı alındıktan sonra, istemsiz yatış onay formunun 2 uzman hekim ve hastanın yakını veya yasal temsilcisi tarafından imzalandıktan sonra kararın adli birimlere iletilmesi ve hastanın tedavi sürecinin başlatıldığı, tedavinin gerekliliğinin ortadan kalktığına 4 hekimden oluşan kurul raporu ile ortaya konulmasıyla da hastanın taburcu edildiği bilgileri İdarece verilmiştir.
55. İstemsiz yatış kararına karşı hasta, hasta yakını veya vasisi tarafından 10 gün içerisinde itiraz edilebilmektedir.
56. İdare, istemsiz yatışlarda hastaların hastalığı ve uygulanacak tedavi hakkında bilgilendirildiğini, ancak hastaların çoğunlukla iç görüşü olmadığını, bu nedenle de bilgilendirmenin ilk aşamada faydalı olmayacağını değerlendirildiğini ve bilgilendirmenin yapılması için hastanın iç görüşünün oluşmasının beklendiğini ifade etmiştir.
57. İdare tarafından, istemsiz yatışlarda tedavi sürecinin sonlandırılmasına karar verildiğinde, hastanın taburcu edilmesi için mahkeme kararının beklenmediği, taburcu işleminin mahkemeye bildirildiği ifade edilmiştir.
58. Yatan hastalardan, tedavisi tamamlanmakla beraber kalacak yeri ve kimsesi bulunmayan veya yakınları tarafından alınmayanların, sosyal hizmet uzmanları tarafından ilgili kurumlara bildirildiği, maddi durumu dolayısıyla yerleşim yerine ulaşım sağlayamayan hastaların ulaşımının Hastane personeli eşliğinde sağlandığı, istemsiz yatış yapılan hastalardan, haklarında henüz mahkeme kararı gelmemiş olanların yatışlarının mahkeme kararı gelinceye kadar devam ettirildiği belirtilmiştir.
59. İdare tarafından, gönüllü yatışlarda hastanın tedavinin sonlandırılmasını talep etmesi halinde, öncelikle hastalığı ile ilgili belirtilerin kendisine ve çevresine zarar verebileceği, yatarak tedavinin gerekliliği ve servis kuralları gibi konularda hastanın bilgilendirildiği, bilgilendirmeye rağmen tedaviyi reddetmesi halinde hastanın taburcu edildiği bilgileri verilmiştir.

3 TMK'nın 432'nci maddesi şu şekildedir: "Akıl hastalığı, akıl zayıflığı, alkol veya uyuşturucu madde bağımlılığı, ağır tehlike arzeden bulaşıcı hastalık veya serserilik sebeplerinden biriyle toplum için tehlike oluşturan her ergin kişi, kişisel korunmasının başka şekilde sağlanamaması hâlinde, tedavisi, eğitimi veya ıslahı için elverişli bir kuruma yerleştirilir veya alıkonulabilir. Görevlerini yaparlarken bu sebeplerden birinin varlığını öğrenen kamu görevlileri, bu durumu hemen yetkili vesayet makamına bildirmek zorundadırlar. Bu konuda kişinin çevresine getirdiği külfet de göz önünde tutulur. İlgili kişi durumu elverir elvermez kurumdan çıkarılır."

60. Hastalarla yapılan görüşmelerde, kendilerine fiziksel şiddet uygulandığına ilişkin herhangi bir iddia dile getirilmemiştir. Hastalar, genel olarak personelin kendilerine yönelik muamele, tutum ve davranışlarından memnun olduklarını dile getirmişlerdir.
61. İdare tarafından, son 1 yılda işkence ve kötü muamele iddiasıyla hakkında adli veya idari soruşturma başlatılan personelin bulunmadığı bilgisi verilmiştir.
62. Görüşme yapılan hastalar tarafından, hastalar arasında tartışma veya fiziksel şiddet söz konusu olması durumunda personelin müdahale ettiği ve aralarının düzeltilmesine çalışıldığı ifade edilmiştir. İdare tarafından, hastaların birbirlerine zarar vermelerinin önlenmesi hususunda hastaların çok kişilik odalarda barınmasını gerekli kılan fiziksel koşulların önemli bir engel oluşturduğu ifade edilmiştir.

C. İşkence ve Kötü Muamelenin Önlenmesi, Disiplin ve Şikâyet Prosedürleri

63. Hastalar, hastaların yakınları veya yasal temsilcileri; hasta hakları birimi, dilek ve şikâyet kutuları, kurumsal e-posta adresi, Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER) ve Sağlık Bakanlığı İletişim Merkezi (SABİM) yoluyla talep ve şikâyetlerini iletme imkânına sahip olup İdare tarafından gönderilen belgelerden, son 1 yıl içerisinde bu kanallardan toplam 561 şikâyetin iletilmiş olduğu anlaşılmıştır.
64. İdare tarafından, hastaların talep ve şikâyetlerini sözlü veya yazılı olarak iletebildiği, ayrıca hasta hakları birim sorumlularının da her hafta servisleri ve poliklinikleri ziyaret ederek hastaların talep ve şikâyetlerini iletmelerini sağladığı ifade edilmiştir. Bunun yanında, her serviste dilek ve şikâyet kutularının bulunduğu görülmüş, bu kutulardaki dilek ve şikâyetlerin her ay düzenli olarak değerlendirildiği ve çözümünün sağlandığı, aciliyeti olanların derhal çözüme kavuşturulduğu bilgileri edinilmiştir.
65. Kendileriyle görüşme yapılan hastalar tarafından, talep ve şikâyetlerini iletmeleri konusunda personelin kendilerine yardımcı olduğu, gerekli bilgilendirmeyi ve kolaylığı sağladığı ifade edilmiştir.
66. 2023 yılı içerisinde Hastanede 1 ölüm ve 11 firar vakasının yaşandığı idarece belirtilmiştir. Söz konusu ölüm olayına ilişkin belge incelenmiş olup doğal ölüm olduğu görülmüştür.
67. İdare tarafından, 2023 yılı içerisinde Hastanede herhangi bir hırsızlık, istismar veya taciz olayının yaşanmamış olduğu belirtilmiştir.

D. Kontrol Yöntemleri

68. Hastanede kontrol yöntemi olarak yalnızca tespit uygulaması gerçekleştirilmekte olup, tecrit (izolasyon) uygulamasına başvurulmamaktadır.
69. Hastanede tespit uygulaması kapsamında fiziksel kısıtlama, el ve ayak bağları ve/veya yatak kemerleri vasıtasıyla yapılmaktadır.

70. Hastanede 15 tespit odası ve 2 izolasyon odası (yumuşak oda) bulunmaktadır. Tespit odalarında güvenlik kamerasının bulunduğu görülmüştür. Öte yandan, tespit odalarındaki yapay aydınlatmanın göz yormayacak şekilde tasarlandığı görülmüştür.
71. Tespit odalarından bazılarında yatak başının yumuşak malzeme ile kaplanmadığı veya yumuşak malzemenin yıpranmış olduğu görülmüştür. Söz konusu husus ziyaret sırasında İdareye iletilmiş ve İdare tarafından gerekli onarımın sağlanacağı ifade edilmiştir.
72. Tespit uygulanan hastalardan birinin yatağa idrarını yaptığı, çarşafın değiştirilmesine rağmen çarşafın altında bulunan ve kirlenen alezin değiştirilmediği güvenlik kamerası kayıtlarından görülmüştür.
73. İzolasyon odalarının zemin ve duvarlarının yumuşak ve beyaz renkli bir malzemeyle kaplandığı, odalarda güvenlik kamerasının bulunduğu, tuvalet ve banyonun bulunmadığı görülmüştür. Hastanede izolasyon uygulamasına başvurulmadığından bu odaların şimdiye dek hiç kullanılmadığı belirtilmiştir.
74. İdare tarafından, fiziksel ve kimyasal tespite ancak zorunlu durumlarda ve son çare olarak başvurulduğu, bu çerçevede; tespit uygulamasından önce eğitimli ve deneyimli hekim, hemşire ve psikologlar tarafından ikna ve telkin yoluyla hastaların tedaviye uyumlarının artırılmasına çalışıldığı, hastanın tüm çabalara rağmen kendisine veya çevresine zarar verme riskinin devam ettiği durumlarda hekim kararıyla tespite başvurulduğu, sürecin güvenlik kameraları ve tespit defterleri ile kayıt altına alındığı ifade edilmiştir.
75. İdare tarafından gönderilen belgelerden, 2022 yılında toplam 1046 hastaya, 2023 yılının ilk 11 ayında ise toplam 1550 hastaya tespit uygulanmış olduğu bilgisi edinilmiştir.
76. İdare tarafından, tespit uygulamasının cezalandırma yöntemi olarak kullanılmasının engellenmesi için, eğitimler ve saha uygulamaları yoluyla ilgili personelin farkındalığının arttırıldığı bilgisi verilmiştir.
77. Kendileriyle görüşme yapılan hastalar tarafından, tespit uygulamasına yalnızca taşkınlık yapıldığında ve hastanın kendisine veya başkasına zarar verme ihtimali bulunduğu ifade edilmiştir.
78. Fiziksel kısıtlama defterlerinin tutarlılığının kontrol edilmesi amacıyla yapılan güvenlik kamerası kayıtları incelemelerinde, fiziksel kısıtlama defterlerindeki kayıtlardan bazılarının güvenlik kamerası kayıtlarıyla süreler açısından uyuşmadığı görülmüştür. Öte yandan, tutuklu ve hükümlü servisindeki fiziksel kısıtlama defterlerinde, tespit sebebi olarak "diğer" seçeneğinin işaretlendiği ve ayrıntılı sebebin belirtilmediği görülmüştür.

E. Sağlık ve Bakım Hizmetleri

79. Hastanede Psikiyatri Polikliniğinde 09.00 ve 15.00 arasında hizmet verilmektedir. Kapalı servis vizitleri ise 08.00-09.00 ve 15.00-17.00 saatleri arasında gerçekleştirilmektedir.

80. Psikiyatrik ilaçların, hekim tarafından belirlenen kullanım şekli ve doz bilgileri doğrultusunda sağlık çalışanları tarafından hastalara verildiği İdare ve kendileriyle görüşülen hastalar tarafından dile getirilmiştir.
81. Gebe ve emziren kadınlarda psikiyatrik ilaç tedavisi için aydınlatılmış onam formunun hazırlanmış olduğu görülmüştür.
82. İlaç tedavisinin yanında, tedaviye yönelik olarak bireysel terapilerin ve grup terapilerinin yapıldığı, bunun yanında günaydın toplantıları, iş ve uğraşı terapileri, sosyal beceri eğitimleri gibi tedaviye yönelik faaliyetlerin de gerçekleştirildiği İdare ve kendileriyle görüşme yapılan hastalar tarafından belirtilmiştir.
83. İdare tarafından, psikologların vizite gelen hekimin yönlendirmesiyle hastalarla görüşmeler yaptığı bilgisi verilmiştir. Kendileriyle görüşme yapılan hastalar da psikologla görüşebildiklerini ifade etmişlerdir.
84. İdare tarafından, tedavi sürecinin başlamasından itibaren hasta yakınlarının da tedavi süreci ile ilgili olarak bilgilendirildiği, hastaneye ulaşım sağlayamayan hasta yakınlarına telefon aracılığıyla da bilgilendirme yapılabildiği belirtilmiştir.
85. Hastalara yönelik olarak girişimsel klinik araştırma ve ilaç deneyi uygulanmadığı, yalnızca girişimsel olmayan, veriye dayanan klinik araştırmaların yapıldığı bilgisi İdarece verilmiştir.
86. Hastalara uygulanan tespit ve EKT uygulamalarına ve hastaların kullandığı ilaçlara ilişkin kayıtlara yalnızca yazılı olarak erişim yetkisi verilmiş olan personel tarafından erişilebildiği bilgisi İdarece verilmiş, bu hususa ilişkin olarak yazılı bir bilgi işlem prosedürünün düzenlenmiş olduğu görülmüştür.
87. İdare tarafından; tedavinin sonlandırılmasında, hastalığın genel gidişatının yanında hastanın genel durumunun, farkındalığının ve ilaç kullanımının dikkate alındığı, tedavinin sonlandırıldığına hekim tarafından hastaya bildirildiği, akabinde hasta yakınlarına da bilgi verilerek hastanın taburcu edildiği bilgileri verilmiştir.
88. İdare tarafından gönderilen belgelerden, taburcu edilen hastanın ve yakınlarının; tedavinin devamı, kullanılması gereken ilaçlar ve TRSM'nin faaliyetleri gibi konular hakkında bilgilendirilmesine ilişkin bir formun düzenlenmiş olduğu görülmüştür.
89. İdarece, taburcu edilen hastanın 15-30 gün içerisinde poliklinik kontrolüne çağrıldığı, ayrıca hastanın takibinin yapılması için aile hekimliği ve il sağlık müdürlüğü gibi kurumlara da bildirim yapıldığı belirtilmiştir.

F. EKT Uygulaması

90. Hastanede EKT uygulaması için ayrı bir bina bulunmakta olup hazırlanma, uygulama ve derlenme aşamalarının her birinin ayrı yerlerde gerçekleştirildiği, ayrıca EKT uygulaması yapılan hastanın uygulama sırasındaki mahremiyetini sağlayacak fiziksel düzenlemenin yapılmış olduğu

görülmüştür. İdare tarafından, uygulama sürecinde ayaktan tedavi gören hastalar ile yatılı tedavi gören hastaların birbiriyle temasının da önlendiği ifade edilmiştir.

91. EKT biriminde; 1 psikiyatri uzmanı, 1 anestezi uzmanı, 1 hemşire ve 6 tekniker görev yapmaktadır.
92. İdare tarafından; EKT uygulamasının, özellikle intihar düşünceleri olan, yemeyi ve içmeyi reddeden, çevresine zarar verme eğilimi olan hastalara ve ilaç kullanamayan gebe hastalara yönelik olarak gerçekleştirildiği bilgisi verilmiştir.
93. Uygulamadan önce hastanın, yakınının veya yasal temsilcisinin; olası yan etkiler ve komplikasyonlar, seans sayısı ve uygulamanın gerekliliği konularında bilgilendirildiği ve onamlarının alındığı, bu kapsamda EKT aydınlatılmış onam formunun yanında genel anestezi aydınlatılmış onam formunun da imzalandığı, ancak hastanın yakınına veya yasal temsilcisine ulaşamadığı veya hastanın yakınlarının, uygulamaya yönelik ön yargıları nedeniyle uygulamayı kabul etmedikleri kimi durumlarda 2 psikiyatri uzmanının kararıyla da uygulamanın gerçekleştirilebildiği İdare tarafından aktarılmıştır⁴.
94. EKT sürecine ilişkin genel bir yazılı prosedürün, ayrıca genel anestezi aydınlatılmış onam formu ve EKT aydınlatılmış onam formunun düzenlenmiş olduğu görülmüştür.
95. İdare tarafından, Hastanede yapılan tüm EKT uygulamalarının anestezi altında yapıldığı bilgisi verilmiştir.
96. İdareden, 2022 yılı içerisinde 1906 yatan hasta ile 760 ayaktan tedavi gören hastaya; 2023 yılı içerisinde ise 3342 yatan hasta ile 979 ayaktan tedavi gören hastaya EKT uygulandığı bilgileri alınmıştır.

G. Bağımlılık Arındırma Merkezi

97. Bağımlılık arındırma merkezi; dördü erkek, biri kadın ve ikisi çocuk hastalara tahsis edilmiş toplam 7 servisten oluşmaktadır.
98. Erişkin servislerinde tek kişilik ve 3 kişilik odalar bulunmakta olup her odada tuvalet ve banyo mevcuttur.
99. Hastaların servislere yerleştirilmesinde; TMK'nın 432'nci maddesi uyarınca istemsiz yatışı yapılan alkol ve madde bağımlılığı, alkol ve karışık madde bağımlılığı, eroin bağımlılığı ve karışık madde bağımlılığı yönünden ayrımların yapıldığı görülmüştür.
100. Hastalara, tedavi süreci ve servis kuralları ile ilgili bilgilendirmenin yapıldığı İdare ve kendileriyle görüşme yapılan hastalar tarafından ifade edilmiş, bunlara ilişkin formların düzenlendiği

4 Sağlık Bakanlığı tarafından çıkarılan 28/11/2006 tarihli ve 9190 sayılı Elektro Konvülsif Tedavi Uygulama Yönergesinin "Elektro Konvülsif Tedavi Uygulama Esasları" başlıklı 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (e) bendine göre: "(...)Hastanın herhangi bir yakınına ulaşamadığı ve tıbbi zorunlulukların olduğu durumlarda EKT tedavisi iki psikiyatri uzmanının kararı belgelenmek koşuluyla uygulanabilir."

görülmüştür. Ayrıca, servislerde duvarlara davranış kurallarını içeren bir metnin asılmış olduğu görülmüştür.

101. İdare tarafından; müzik, spor, mutfak, el işi ve seramik faaliyetlerinin yapıldığı, bu faaliyetlere yönelik eğitimlerin de verildiği ifade edilmiştir. Kendileriyle görüşülen hastalar, faaliyetlere katılımlarının oldukça sınırlı olduğunu ifade etmiştir.
102. Psikososyal faaliyetler çerçevesinde her sabah günaydın toplantılarının, Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi Programı (SAMBA) kapsamında haftada 3 ilâ 4 gün toplantıların yapıldığı, bunların yanı sıra hastalara farkındalık eğitimlerinin verildiği, psikolog tarafından bireysel görüşmelerin de yapıldığı ve çarşamba günleri müftülükten gelen din görevlisi ile sohbet etkinliği yapıldığı İdare ve kendileriyle görüşülen hastalar tarafından belirtilmiştir.
103. Servislerin ortak alanlarında masa tenisi seti, televizyon, masa oyunları ve küçük bir kütüphane bulunmaktadır. Masa oyunlarının ve masa tenisinin 08.00-19.00 saatleri arası oynanabildiği belirtilmiştir. Kütüphanedeki kitapların, bağış yoluyla gelen ve hasta yakınlarınca getirilen kitaplardan oluştuğu öğrenilmiştir. Kitapların sayı ve çeşitlilik açısından yetersiz olduğu görülmüştür.
104. Kendileriyle görüşme yapılan hastalar, gün içerisinde açık havadan sınırsız bir şekilde yararlanabildiklerini ifade etmişlerdir.
105. Servislerde, hastaların akşam saat 20.00'a kadar kullanmasına izin verilen 1'er adet ankesörlü telefon bulunmaktadır. Hastalar tarafından, 1 adet ankesörlü telefonun yetersiz olduğu, telefon sayısının artırılması gerektiği ifade edilmiştir.
106. Hasta yakınları, haftada 1 gün 1,5 saat olacak şekilde ziyarette bulunabilmektedir. Hastanın annesi, babası ve 16 yaşından büyük, soyadı aynı olan kardeşi ziyaretçi olarak kabul edilmektedir.
107. İdare tarafından, tedavi sürecinin takibi amacıyla haftada 3 gün idrar tahlilinin yapıldığı, hastada başkaca bir psikiyatrik rahatsızlık bulunması durumunda ise hastanın psikiyatri servisine sevk edildiği, diğer psikiyatrik hastalıkların tedavi edilmesinden sonra bağımlılık tedavisine devam edildiği ifade edilmiştir.
108. Hastalar çay, kahve gibi içecekleri kantinden temin etmektedir. Kendileriyle görüşme yapılan hastalar, su ısıtıcıları ile çay yapma imkânlarının olduğunu ifade etmişlerdir.
109. Kadın-4 servisine bağlı bir bölüm, kadın bağımlılık arındırma servisi olarak kullanılmaktadır. Ziyaret tarihinde bu serviste yalnızca 1 kadın hasta bulunmakta olup söz konusu hasta, servisteki diğer hastalar ile etkileşim halinde değildir. Serviste hastanın yararlanabileceği bir televizyon bulunmaktadır.
110. Faaliyete başlamış olan çocuk arındırma merkezinde tek kişilik ve 2 kişilik odalar bulunmaktadır. Ortak alan olarak ise yemekhane, mescit, hobi odası, kapalı spor salonu ve açık hava alınmasına imkân veren bir teras katı bulunmaktadır.

111. Çocuk bağımlılık arındırma merkezinde ziyaret tarihinde her biri ayrı odalarda olmak üzere yatılı olarak tedavi gören 3 erkek çocuk bulunmaktadır. Yapılan görüşmelerde, genel olarak koşullardan memnun olunduğu, hobi odasında bulunan konsol oyununu 14.00 ile 16.00 arası oynayabildikleri, bunun dışında satranç, resim ve müzik gibi faaliyet imkânlarının bulunduğu, kendilerini ziyaret eden yakınlarıyla haftada 1 gün görüşebildikleri, bunun yanında telefonla görüşme imkânlarının da bulunduğu ifade edilmiştir.
112. Çocuk bağımlılık arındırma merkezinde, alkol bağımlısı olarak gelen ve delirium halinde olan hastaların ilk müdahale ve tedavilerinin yapılması için hazırlanmış 3 yataklı bir arındırma odası mevcuttur. İdare tarafından, şimdiye kadar bu odaya alınan bir hastanın olmadığı ifade edilmiştir.
113. İdare tarafından, çocuk bağımlılık arındırma merkezinde yatışlar açısından çocuğun kendi onayının yanında velisinin veya vasisinin de onayının alındığı belirtilmiştir.
114. İdarece gönderilen belgelerden, bağımlılık arındırma merkezinde tedavi almaya başlayıp da tedavisi tamamlanan veya tedaviyi kendi isteğiyle sonlandıran ve taburcu edilen hastaların 21 gün; servis kurallarına uymadığı için taburcu edilen hastaların ise 2 ay süreyle servise tekrar yatışının yapılmadığı bilgisi edinilmiştir.

H. Tutuklu ve Hükümlü Servisi

115. Tutuklu ve hükümlü servisi diğer servislerden ayrı bir yerde bulunmaktadır. Bu serviste, ceza infaz kurumlarından sevk edilen hasta mahpusların yatılı psikiyatrik tedavi ve takipleri yapılmaktadır.
116. Servis, kadın mahpuslara ve erkek mahpuslara ayrılmış 2 ayrı bölümden oluşmaktadır. Ziyaret tarihinde serviste 22 erkek mahpus kalmakta olup kadın mahpus bulunmamaktadır.
117. Servisin giriş kısmında, mahpusların servise kabulü sırasında üst aramalarının yapıldığı arama kabini bulunmaktadır. İdare ve mahpuslar tarafından, detaylı arama sırasında önlük kullanıldığı ifade edilmiştir.
118. Tuvalet ve banyoların temiz olduğu görülmüştür. Mahpuslar, haftada 2 gün banyo yapabildiklerini ifade etmişlerdir.
119. Kadın servisinde bulunan tespit odasında güvenlik kamerasının bulunmadığı, ayrıca yatağın yeterince temiz olmadığı görülmüştür. Kadın servisindeki banyonun engelli erişimi için uygun bir biçimde donatılmadığı görülmüştür.
120. Erkek servisinde bulunan tespit odasında güvenlik kamerasının bulunmadığı, tavanda yer alan lambanın mavi renkli ve gözleri rahatsız edecek şekilde ışık yaydığı, ayrıca kemerlerin yıpranmış olduğu görülmüştür.
121. Mahpuslar, yakınlarıyla telefon aracılığıyla görüşebilmektedir. Bunun dışında serviste açık görüş alanının ve 3 adet kapalı görüş kabininin bulunduğu görülmüştür.

122. Mahpuslar, personelin kendilerine yönelik tutum ve davranışlarından memnun olduklarını, talep ve şikâyetlerini iletebildiklerini ifade etmişlerdir.
123. Servis dışında ayrı bir uğraşı alanı ve oluşturulmuş bir faaliyet programı bulunmamakta olup mahpusların gün içerisinde açık havadan yararlanabildikleri ve voleybol oynadıkları bir bahçe bulunmaktadır. Mahpuslar tarafından, bahçeye 08.00 ve 17.00 saatleri arasında çıkabildikleri ifade edilmiştir.
124. Serviste, mahpusların yararlanabileceği yaklaşık 20-30 kitaptan oluşan küçük bir kitaplık bulunduğu görülmüş olup kitap sayısının yeterli olmadığı değerlendirilmiştir.

İ. Beslenme

125. Hastanede her serviste bir yemekhanenin bulunduğu görülmüştür. İdare tarafından, yemeklerin Hastane bünyesindeki mutfakta pişirilerek günde üç öğün olacak şekilde hemşireler ve diğer personel tarafından servislere dağıtıldığı, köpük tabaklar ve plastik tabaklarla hastalara sunulduğu, porsiyon kontrolünün diyetisyenler tarafından yapıldığı, hastaların hava şartlarının müsaade etmesi durumunda bahçede de yemek yiyebildiği ifade edilmiştir. Kendileriyle görüşülen hastalar tarafından, yemekhanenin yatma saatine kadar açık olduğu ve yemeklerin porsiyon ve çeşitlilik bakımından yeterli olduğu dile getirilmiştir.
126. İdarece, özel beslenme ihtiyacı olanlara diyetisyenler tarafından hazırlanan diyet menülerin verildiği, psikiyatrik ilaçların iştah artışına sebep olması nedeniyle tüm hastalara her gün 1 defa ara öğün verildiği ifade edilmiş, söz konusu hususlar kendileriyle görüşülen hastalarca da teyit edilmiştir.
127. Yemek numunelerinin bir dolapta saklandığı görülmüştür. İdare tarafından, numunelerin 72 saat süreyle saklandığı ifade edilmiştir.
128. Hastanede bir kantin bulunmaktadır. Hastaların kantin ihtiyaçlarının günlük olarak görevliler tarafından mobil araçlara ürünler yerleştirilmek suretiyle servisler gezilerek karşılandığı görülmüştür. Ayrıca hastaların, kantinden telefon ile de sipariş verebildikleri öğrenilmiştir.
129. Görüşme yapılan bazı hastalar, kantindeki ürünlerin fiyatlarının yüksek olduğunu ve ürün çeşitliliğinin az olduğunu ifade etmiş, bazı servislerde güncellenmemiş fiyat listelerinin asılı olduğu görülmüştür. Listelerin güncel olmaması nedeniyle hastalar, mevcut listede yer alan fiyatların üzerinde fiyatlarla satış yapılmasından şikâyet etmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemelerde, fiyat listelerinin güncel olmaması nedeniyle böyle bir sorunun olduğu ve hastalara güncel fiyat listesinde belirtilen fiyatın üstünde satış yapılmadığı tespit edilmiştir. Bununla beraber, kantindeki ürünlerden bazılarının fiyatlarının piyasa fiyatlarına göre yüksek olduğu, öte yandan ürün çeşitliliğinin de az olduğu görülmüştür. İdare tarafından, hastalardan bu hususla ilgili olarak alınan şikâyetler hakkında destek kalite birimi tarafından gerekli çalışmalar yapıldığı, ayrıca düzenli olarak fiyat araştırması yapıldığı ifade edilmiştir.

130. Hastalara her öğünde verilen yarım litrelik ambalajlı sularla içme suyunun sağlandığı, ayrıca musluk suyunun da içilebilir olduğu İdare ve görüşme yapılan hastalarca dile getirilmiş, su analiz raporları incelenerek musluk suyunun içilebilir olduğu görülmüştür.
131. Hastalara kahvaltıyla birlikte çay servis edildiği, hastaların diledikleri zaman kantinden çay satın alabildikleri, ücretsiz çayın ise yalnızca kahvaltıyla birlikte verilip tüm öğünlerde verilmediği İdare ve kendileriyle görüşülen hastalar tarafından dile getirilmiştir.
132. Hastane personeli ile yapılan görüşmede, gece nöbetinde yenilmek üzere verilen öğünün porsiyon açısından yetersiz olduğu ifade edilmiştir.

J. Günlük Yaşam, Faaliyetler ve Eğitim

133. İdare tarafından, hastalara günde iki defa ve toplamda en az 1,5-2 saat olacak şekilde personelin gözetiminde bahçeye çıkma imkânı sağlandığı, bunun yanında talepte bulunan veya bahçeye çıkma ihtiyacı olduğu değerlendirilen hastaların da talepleri ve ihtiyaçları dâhilinde bahçeye çıkabildikleri ifade edilmiştir. Kendileriyle görüşülen hastalar da günde ortalama 2 saat süreyle bahçeye çıkabildiklerini doğrulamıştır.
134. Bahçede hastaların oturabileceği çardaklar ve banklar, bunun yanında voleybol oynanabilmesi için file ve voleybol topları, ayrıca basit spor aletleri bulunmaktadır.
135. Hastane kapasitesi nedeniyle, servislerde hastaların ibadet etmeleri için özel bir alanın tahsis edilemediği görülmüştür. Kendileriyle görüşme yapılan hastalar tarafından, ibadetlerini odalarında yaptıkları, ibadet yaparken kendi seccadelerini kullandıkları, kendi seccadeleri yoksa Hastaneden seccade temin edebildikleri ifade edilmiştir. Hastalardan bazıları ise odalarında ibadetlerini yaparken diğer hastalar tarafından rahatsız edildiklerini ifade ederek ibadetlerini yapmaları için bir mescidin tahsis edilmesini talep etmişlerdir.
136. Hastane bahçesinde servislerden ayrı bir alanda uğraşı terapi atölyeleri bulunmaktadır.
137. İdare tarafından gönderilen belgelerden, servislerde yatan hastaların uğraşı terapi atölyelerinden 09.45-11.30 ve 13.30-15.30 saatlerinde yararlandırıldığı bilgisi edinilmiştir. Görüşme yapılan hastalardan bazıları, düzenli olarak bu atölyelerden faydalandıklarını ifade etmişlerdir.
138. Uğraşı terapi atölyelerinde resim, boyama, seramik, ahşap şekillendirme, müzik gibi faaliyetler yapılmaktadır. Atölyelerde halk eğitim merkezlerinden görevlendirilen usta öğreticilerin yanında sağlık personeli de görev almaktadır. İdare tarafından; faaliyetlere katılımın, hekim, psikolog, sosyal hizmet uzmanı ve hemşireler tarafından hastaların ihtiyacına göre belirlendiği, talepte bulunan ve özel yeteneği olan hastaların taleplerinin de dikkate alındığı ifade edilmiştir.
139. Kapalı serviste bulunan hastaların uğraşı faaliyetlerine katılmadığı ifade edilmiştir. Kendileriyle görüşme yapılan hastalardan bazıları da yürüme güçlüğü çekmeleri nedeniyle atölyelerin bulunduğu bölüme erişim sağlayamadıklarını ve bu nedenle uğraşı faaliyetlerine katılmadıklarını ifade etmiştir.

140. Hastaların, servislerde bulunan televizyonlardan yararlanabildiği, televizyonların duvara monte edildiği ve kırılmaz cam ile korunduğu görülmüştür. Bunun yanında, İdare tarafından hastaları rahatsız etmeyecek şekilde kısık seste müzik açıldığı ifade edilmiştir.

K. Dış Dünya ve Ailelerle İletişim

141. İdare ve kendileriyle görüşme yapılan hastalar tarafından, hasta yakınlarının hekim ziyaret saatleri ve hastaların kişisel bakım ihtiyaçlarını karşılamaları için ayrılmış olan zaman diliminin dışında hastaları ziyaret etme imkânına sahip olduğu, ancak hastaların izinli olarak yakınlarının yanına gitmelerine müsaade eden bir uygulamanın bulunmadığı dile getirilmiştir.

142. Hastaların servislerde bulunan telefonlar aracılığıyla yakınlarıyla 08.00 ve 20.00 saatleri arasında her bir görüşme 3 dakika ile sınırlı olmak üzere görüşebildiği, yakınıni aramak isteyen hastaların ise hekimin izni doğrultusunda görüşme yapabildiği, görüntülü görüşme imkânının ise bulunmadığı İdare tarafından ifade edilmiş, söz konusu hususlar hastalarla yapılan görüşmelerle de doğrulanmıştır.

IV. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

143. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlara pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Hastane tarafından, Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmış, hastalarla izole görüşmeler yapabilmeleri için gerekli önlemler alınmış ve gerekli bilgi ve belgelere erişim vakitlice sağlanmıştır. Bu çerçevede, Hastane İdaresi ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Önceki Ziyarete Verilen Tavsiyelerin Takibi Bağlamında Tespit ve Gözlemler

144. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu tarafından 6-7/12/2023 tarihinde Adana Dr. Ekrem Tok Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesine bir ziyaret düzenlenmiştir. Ziyarete ilişkin gözlem ve tavsiyeler 2022/35 sayılı rapor ile kamuoyuna duyurulmuştur.

TAVSİYELER	Tavsiye Verilen Kurum ve Yerine Getirilme	AÇIKLAMA
Hastaneye yapılan ziyaret sırasında, bir güvenlik görevlisinin bir hastaya yönelik fiziksel müdahalede bulunduğu tespit edilmiş, kendilerine sözlü şiddet uygulandığını ifade edenler olmuştur. Bu çerçevede, TCK'da düzenlenen işkence ve kötü muamele suçunun şikâyete tabi olmadığı tekrar hatırlatılarak, işkence ve kötü muamele iddiaları söz konusu olduğunda derhal adli ve idari süreçlerin başlatılması, ayrıca, yapılan idari tahkikat sonucu	<i>Hastane İdaresi</i> <i>Yerine Getirildi</i>	Ziyaret kapsamında hastalarla yapılan görüşmelerde kendilerine fiziksel veya sözlü şiddet uygulandığına ilişkin bir iddiaya rastlanmamış, hastalar personelin kendilerine yönelik tutumlarından memnun olduklarını dile getirmişlerdir. Bir önceki ziyarette tespit edilen kötü muamele bulgularına ilişkin Türkiye İnsan

<p>böylesi muamelede bulunduğu tespit edilen personele, görevine son verilmesi ve/veya iş akdinin sonlandırılması dâhil, eylemlerinin ağırlığı ölçüsünde yaptırım uygulanması tavsiye edilmektedir.</p>		<p>Hakları ve Eşitlik Kurulunun 4/1/2022 tarihli ve 2022/01 sayılı kararı ile yapılan suç duyurusu üzerine başlatılan adli süreç ise devam etmektedir.</p>
<p>İşkence ve kötü muamele yasağı, özgürlüğünden mahrum bırakma durumlarında, üçüncü kişilerin kötü muameleleri de dâhil, bireylerin herhangi bir kötü muameleye maruz kalmaması için gerekli tüm tedbirlerin alınmasını gerektirmektedir. Bu bağlamda, kimi hastaları, onlara zarar verebilecek diğer hastalardan korumak için gerekli usullerin bulunması ile hastaların birbirleriyle yaşadıkları ve şiddete başvurdukları/başvurabilecekleri çekişmelere müdahale edilmesinde uygun prosedürlerin oluşturularak uygulanması hususunda gerekli çalışmaların yapılmasının önem arz ettiği değerlendirilmektedir.</p>	<p><i>Hastane İdaresi</i> <i>Yerine Getirildi</i></p>	<p>Yapılan görüşmelerden ve İdare tarafından verilen bilgilerden, hastaların birbirleri ile yaşadıkları tartışmalara ilişkin olarak uygun prosedürlerin uygulandığı, personel tarafından gerekli müdahalenin yapıldığı anlaşılmıştır.</p>
<p>Hastane tarafından oluşturulan eğitim programına her düzeyde personelin katılımının sağlandığı görülmüştür. Bununla beraber psikiyatri hastanelerinde çalışmanın stresli bir iş olduğu da göz önünde bulundurularak, özellikle yardımcı personele (hasta bakıcılara, temizlik görevlilerine ve güvenlik görevlilerine) göreve başlamadan ve görev yaptıkları süre içerisinde insan hakları eğitimi verilmesi; ayrıca sözlü/psikolojik şiddet dahil hastalara yönelik her türlü kötü muamelenin kabul edilemez olduğunun ve bu davranışların yaptırımları olduğunun personele açık bir şekilde bildirilmesi tavsiye edilmektedir.</p>	<p><i>Hastane İdaresi</i> <i>Yerine Getirildi</i></p>	<p>İdare tarafından, personele yönelik insan hakları ile işkence ve kötü muamelenin önlenmesi konularında eğitimlerin verildiği ifade edilmiş; ayrıca, kendileriyle görüşme yapılan hemşireler tarafından insan haklarına ilişkin DSÖ Kalite Haklar konulu bir uzaktan eğitim modülüne katılım sağlandığı ifade edilmiştir.</p>
<p>Kötü muamelenin önlenmesi amacıyla, Hastanede görev yapan personele, yerine getirdikleri görevin özel zorlukları nedeniyle ihtiyaç duyduklarında psikososyal destek sağlanması ve motivasyon çalışmalarının yapılması gerektiği değerlendirilmektedir.</p>	<p><i>Hastane İdaresi</i> <i>Yerine Getirildi</i></p>	<p>İdare ve personel tarafından, kendilerine psikososyal desteğin sağlandığı, görüş ve önerilerini iletmeleri için toplantıların düzenlendiği ve personelin motivasyonunu artırmaya yönelik toplantılar, yemek organizasyonları gibi faaliyetlerin gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.</p>
<p>Uluslararası standartlara göre etkili şikâyet prosedürleri alıkonulma merkezlerinde kötü muameleye karşı temel güvencelerden birini oluşturmaktadır. Bu kapsamda, hastaların, hastaların yasal temsilcileri ile yakınlarının ve Kurumda görev yapan personelin etkili şikâyet mekanizmaları hakkında açık bir biçimde bilgilendirilmesi hususuna daha fazla özen gösterilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.</p>	<p><i>Hastane İdaresi</i> <i>Yerine Getirildi</i></p>	<p>İdare tarafından, hasta hakları birim sorumlularının her hafta servisleri ve poliklinikleri ziyaret ederek hastaların talep ve şikâyetlerini iletmelerinin sağlandığı ifade edilmiş, ayrıca dilek ve şikâyetlerin de her ay düzenli olarak değerlendirildiği ifade edilmiştir. Kendileriyle görüşülen hastalar da</p>

		şikâyetlerini iletmeleri hususunda personelin kendilerine yardımcı olduğunu, gerekli bilgilendirme ve kolaylığı sağladığını ifade etmişlerdir.
Hastalar, kuruma kabul edildikten sonra mümkün olan en kısa sürede, şikâyet mekanizmalarının yanı sıra hakları, kurum kuralları ve kurumun işleyişi konusunda da açık bir biçimde bilgilendirilmelidir. Ayrıca, hastaların sahip olduğu en temel haklardan bir tanesi, özellikle hasta ve hekim arasındaki eşitsiz ilişki göz önüne alındığında; hastanın uygulanacak tedavi hakkında bilgilendirilmesidir. CPT'nin 3'üncü, 8'inci ve 10'uncu Genel Raporlarında hem gönüllü hem istemsiz yatış durumlarında hastalara sağlık durumlarına ilişkin bütün bilgilerin verilmesi gerektiği belirtilmektedir. Keza SPT, bazı istisnai durumlarda aydınlatılmış onam alınmadan hastalara tedavi uygulanmasına ihtiyaç duyulabilecek olmasına rağmen aydınlatılmış onam hakkının kişinin özerkliğine ve insan onuruna saygı gösterilmesinde temel olduğunu belirtmektedir. Bu kapsamda hastaların sağlık durumu ile içinde buldukları durum gözetilerek, tüm hastalara sistemli olarak kendi durumları ve reçetelenmesi önerilen tedavilere ilişkin bilgi verilmesi ve tedavi planlamasında mümkün olan en geniş ölçüde katılımlarının sağlanması hususunda daha özenli davranılması gerektiği değerlendirilmektedir.	<i>Hastane İdaresi</i> <i>Yerine Getirildi</i>	İdare tarafından, tedavinin başlamasından önce hastalardan ve yasal temsilcilerinden aydınlatılmış onamın alındığı ifade edilmiş, ayrıca "Hastanın Bilgilendirilmesi ve Rızasının Alınması Talimatı" adında yazılı bir düzenlemenin oluşturulduğu, bunun yanında hasta ve yakınlarına yapılacak bilgilendirme ve eğitime ilişkin de bir formun düzenlendiği ve bu formda hasta hakları ve sorumluluklarına ilişkin konu başlığının da mevcut olduğu görülmüştür. Hastalarla yapılan görüşmelerde, hastaların servisin işleyişi ve tedavi süreci hakkında yeterli bilgiye sahip olduğu görülmüştür.
Özgürlüğünden mahrum bırakılan ve psikiyatrik teşhis almış olan bireyler kırılgan bir konumdadır. Hastanede kontrol yöntemlerinin uluslararası hukuk ve Hastane tarafından belirlenen kurallara uygun bir biçimde kullanılmadığı tespit edilmiştir. Tespit uygulamasının istismara yol açma potansiyelinin yüksek olduğu göz önünde bulundurulduğunda; kısıtlamanın ancak uygulanma kriterleri ile süresini, izleme, denetleme, gözden geçirme ve itiraz etme usullerini belirleyen katı bir çerçevede ve her zaman meşruluk, zorunluluk, ölçülülük ve hesap verebilirlik ilkelerine uygun bir şekilde uygulanması gerektiği akılda tutulmalıdır. Kontrol yöntemlerine her başvurulduğunda bütün kısıtlama ilkelerine uygun hareket edilmesine özen gösterilmelidir. Kontrol yöntemlerine ancak güvenlik gerekçesiyle son çare olarak	<i>Hastane İdaresi</i> <i>Yerine Getirildi</i>	Yapılan incelemelerden ve hastalarla yapılan görüşmelerden, tespit uygulamasına keyfi ve cezalandırma amacıyla başvurulmadığı ve tespit uygulamasına ilişkin standartlara genel manada uyulduğu görülmüştür.

başvurulması ve acil durum son bulur bulmaz kısıtlamanın sonlandırılması gerekmektedir.		
CPT'ye göre, mekanik tespit uygulanan hastalar, mümkün olduğu ölçüde, kendi başına yiyecek-içecek alabilmeli ve tuvalet ihtiyacını insan onuruna uygun bir biçimde giderebilmelidir. Tespit uygulanan hastaların tuvalet ihtiyacının uygun bir biçimde giderilmediği gözlemlenmiştir. Tespit altına alınan hastaların, insan onurunun korunması, fiziksel ve ruhsal sağlıklarının korunması. Bu nedenle de tespit uygulanan hastaların tuvalet ihtiyacının insan onuruna uygun bir biçimde giderebilmesi için gerekli önlemlerin alınması tavsiye edilmektedir.	<i>Hastane İdaresi</i> <i>Yerine Getirilmedi</i>	İncelenen güvenlik kamerası görüntülerinde, tespit uygulanan bir hastanın yatağa idrarını yaptığı ve yataktaki alezin değiştirilmediği görülmüştür.
Hastane tarafından kontrol yöntemlerine başvuruyu azaltmak amacıyla stratejiler geliştirilmesinin gerekli olduğu değerlendirilmektedir.	<i>Hastane İdaresi</i> <i>Yerine Getirildi</i>	Hastanede tedavi gören toplam hasta sayısındaki değişim de dikkate alındığında tespit uygulanan hasta sayısında görece bir azalmanın mevcut olduğu, öte yandan tespit uygulamasında ölçülülük ve sonuç olarak uygulanma gibi ilkelere uyulduğu, personele verilen eğitimlerde tespit uygulamasına da yer verildiği görülmüştür.
CPT'ye göre, olumlu bir tedavi ortamının yaratılması için gerekli koşullar arasında, öncelikle her hastaya yeterli yaşama alanı sağlanmasının yanı sıra yeterli aydınlatma, ısıtma ve havalandırma koşullarının sağlanması ile kurumun tatminkar bir bakım ve onarım seviyesinde olması ve hastane hijyen şartlarına uyum bulunur. Hastanede genel olarak yeterli bakım ve onarımın gerçekleştirildiği gözlemlenmiştir. Bununla beraber eskijen yatakların değiştirilmesi, sigara dumanının servis içlerine dağılmasının önlenmesi amacıyla sigara odalarının havalandırma imkânlarının artırılmasının yanı sıra sigara odasına uygun kapıların yapılması, ısıtma sistemi yapılıncaya kadar banyo alanlarının taşıyıcı araçlarla ısınmasının sağlanması, ayrıca özellikle erkek servislerinin ve tutuklu ve hükümlü servislerinin tuvaletlerinin hijyen koşullarının iyileştirilmesi tavsiye edilmektedir.	<i>Hastane İdaresi</i> <i>Kısmen</i>	Yapılan incelemelerde; eskimiş yatak süngerlerinin ve yatak takımlarının mevcut olduğu, sigara odasının kapısının olmadığı, banyo alanlarında kalorifer sisteminin kurulmamış olduğu, tutuklu ve hükümlü servislerinin tuvaletlerinin ise temiz olduğu görülmüştür.
DSÖ, yatılı kurumlarda banyoların hastaların mahremiyetini koruyacak şekilde olması gerektiğini ifade etmektedir. Banyo yapılması sırasında mahremiyete dikkat edilmediğinden yakınan hastalar olmuştur. Bu kapsamda, banyo yapılırken hastaların mahremiyetinin	<i>Hastane İdaresi</i> <i>Yerine Getirildi</i>	Banyolarda, mahremiyeti koruyacak şekilde perde ile kapatılabilen giyinme kabinlerinin bulunduğu görülmüş ve İdare tarafından, hastaların bu kabinlerde tek başlarına soyunup giyinmeleri

korunmasına özen gösterilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.		için personelce yönlendirildiği ifade edilmiştir.
Hastanede kadınlar için pembe, erkekler için mavi olmak üzere tek tip eşofmanlar verilmekte ve hastalar tüm gün aynı kıyafetleri giymekte; kıyafet kalmadığı durumlarda ise hastalara farklı renklerde takım verilmektedir. Ancak CPT'ye göre psikiyatri kurumlarında gözlemlenen uygulamalarda, hastalara sürekli pijama/gecelik giydirilmesinin kişisel kimliğin ve özgüvenin güçlendirilmesine yardımcı olmadığı bilinmelidir; giyimde bireyselleşme tedavi sürecinin bir parçası olmalıdır. Hastaların iç çamaşırları da Hastane tarafından verilmektedir. Bu çerçevede, hastaların kendi iç çamaşırlarını kullanabilmeleri ve sadece ihtiyaç sahibi hastalara iç çamaşırı verilmesinin sağlanması, ayrıca yalnızca banyo günlerinde değil hastaların talepleri ve gerekli hijyen koşulları gözetilerek iç çamaşırlarının temin edilmesi büyük önem arz etmektedir. Ayrıca, hastaların kişisel kimliğinin ve özgüvenlerinin güçlendirilmesi ile terapötik bir ortam oluşturulmasına katkı sunmak amacıyla hastalara tüm gün giyecekleri tek tip eşofmanların verilmesi yerine kendi kıyafetlerini kullanabilmelerinin değerlendirilmesi, Hastane tarafından temin edilecek kıyafetlerin ise gündelik kıyafetler ile uyku kıyafetleri olarak ayrıştırılması, gün içerisinde pijama giymek isteyen hastaların gündelik giysi giymesi konusunda teşvik edilmesi, kıyafetlerin çeşitlendirilmesi ve soğuk havalarda hastaların açık hava imkânından faydalanabilmesi için ceket, mont vb. giysilerin de temin edilmesi tavsiye edilmektedir. Psikiyatri hastanelerinde, hastalara genellikle İdare tarafından kıyafet verildiği, hastaların kendi giysilerini giyemediği gözlemlenmektedir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), yıkandıktan sonra kişilere kendi kıyafetlerinin geri verilmediği ve dolayısıyla hastalarının kişisel kıyafetlerinin bulunmadığı Stanev v. Bulgaristan davasında, bakımevinin barınıcılar arasında yıkanan kıyafetleri değiştirmesinin onlarda, aşağılık duygusu yaratabileceğini ifade etmektedir. CPT'ye göre de "giyimde bireyselleşme tedavi sürecinin bir parçası olmalıdır." Bu çerçevede, psikiyatri hastanelerine yatışı yapılan hastaların kendi kıyafetlerini giyebilmeleri için gerekli önlemlerin alınması ve İdare tarafından giysi verilmesi uygulamasının yalnızca ihtiyaç	<i>Hastane İdaresi</i>	
	<i>Yerine Getirildi</i>	Hastalara İdare tarafından kıyafet verilebildiği, ancak hastaların kendi kıyafetlerini giyme serbestisine sahip olduğu ve tek tip kıyafet uygulamasının söz konusu olmadığı görülmüş, kıyafet hususu ile ilgili hastalardan herhangi bir şikâyet alınmamıştır.

sahipleriyle sınırlandırılması gerektiği değerlendirilmektedir.		
Erkek hastaların tıraşlarının düzenli olarak berber tarafından yapıldığı; ancak berberin iş yoğunluğu nedeniyle özensiz tıraş yaparak hastaların yüzünde yaralara neden olduğu gözlemlenmiştir. Hastaların öz bakımlarının uygun bir biçimde gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğinin takip edilmesi ve bu hususta gerekli önlemlerin alınması tavsiye edilmektedir.	<i>Hastane İdaresi Yerine Getirildi</i>	Hastaların yüzlerinde herhangi bir yara izinin olmadığı görülmüştür ve hastalar tıraşın özenli yapıldığını ifade etmiştir.
Psikofarmakolojik ilaçlar, hastalara yapılan tedavinin önemli bir parçasını oluşturmakla birlikte, tedavide uğraş yolu ile tedavi, grup tedavisi, bireysel psikoterapi, sanat, tiyatro, müzik, kitap okuma ve sporu da içeren rehabilitasyon ve terapi çalışmalarından oluşan geniş bir yelpaze bulunmalıdır. Hastaların uygun donatılmış rekreasyon salonlarına düzenli erişimi sağlanmalı; ayrıca eğitim ve uygun çalışma imkânlarının da sunulması tercih edilmelidir. Ziyaret tarihinde pandemi nedeniyle televizyon izletilmesi haricinde hastalara yönelik faaliyet gerçekleştirilmemekteyken, ziyaretten sonra İdare tarafından faaliyetlerin gerçekleştirilmesi için girişimlerin başlatıldığı ifade edilmiştir. Bu kapsamda, hastaların bağımsız yaşama hazırlanabilmesi için terapötik seçeneklerin geliştirilmesi ve hastaların günlük olarak rehabilite edici psikososyal faaliyetlere dahil edilmesi ile ergoterapinin rehabilitasyon programına dahil edilmesi; ayrıca, özellikle bağımlılık arındırma servislerinin kütüphanelerindeki kitap çeşitliliğinin artırılması tavsiye edilmektedir.	<i>Hastane İdaresi Kismen</i>	Ziyaret tarihinde iş ve uğraş faaliyetlerinin başlamış olduğu görülmüştür. Ancak, bazı hastalar yürüme gücünü çekmeleri nedeniyle atölyelerin bulunduğu bölüme erişim sağlayamadıklarını ifade etmiş, bağımlılık arındırma merkezinde tedavi gören hastalar tarafından ise faaliyetlerin sınırlı olduğu ifade edilmiş, Hastane kütüphanesindeki kitap sayısının ve çeşitliliğinin de yeterli olmadığı görülmüştür.
CPT'ye göre tatminkâr bir faaliyet programı (çalışma, eğitim, spor vs.), mahkûmların iyiliği açısından çok önemlidir; ancak mahkûmların sık sık değiştiği kurumlarda düzenli faaliyetlerin gerçekleştirilmesi de kolay bir mesele değildir. Tutuklu ve hükümlü koğuşlarında tutulan mahpuslar, her gün açık havadan faydalanabildiklerini; ancak kendilerine yönelik faaliyetlerin bulunmadığını ifade etmişlerdir. Bu çerçevede tutuklu ve hükümlü servislerinde tutulan hastalara, sağlık durumlarına uygun olarak, aktivite programları geliştirilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.	<i>Hastane İdaresi Yerine Getirilmedi</i>	Mahpusların gün içerisinde açık havadan yararlanabildikleri ve voleybol oynadıkları bir bahçenin bulunduğu ancak tutuklu ve hükümlü servisine ait ayrı bir uğraş alanının ve uğraş faaliyetlerinin bulunmadığı görülmüştür.
Psikiyatri merkezlerindeki yaşamın normal hayata olabildiğince yakın olması gerekmektedir olup eğlence, dinlenme, eğitim ve spor	<i>Hastane İdaresi Kismen</i>	Hastalara seccade temin edildiği, ancak hastaların ibadet etmesi için bir alanın ayrılmadığı görülmüştür.

<p>olanaklarının yanı sıra dini ibadetler için de gerekli ortam sağlanmalıdır. Bu çerçevede hastaların ibadetlerini yerine getirebilmesi için, mümkünse bir alan ayrılması, talep eden hastalara seccade temin edilmesi tavsiye edilmektedir.</p>		
<p>Hastalara pet şişe ile içme suyu temin edildiği; daha fazla su ihtiyacı olan hastaların içme suyunu musluklardan temin ettiği anlaşılmıştır. Bu kapsamda servislere su sebili yerleştirilmesi dâhil günlük verilen içme suyu miktarının artırılması hususunun değerlendirilmesi tavsiye edilmektedir. Ayrıca hastaların önemli bir kısmı maddi yetersizlikten ötürü çay içemediğinden yakınmıştır. Bu kapsamda, ana yemek öğünlerinden sonra her hastaya ücretsiz çay verilmesi ile bağımlılık arındırma servislerine semaver verilmesi hususunun dikkate alınmasının faydalı olacağı değerlendirilmektedir.</p>	<p><i>Hastane İdaresi</i> <i>Kısmen</i></p>	<p>Ziyaret kapsamında yapılan incelemelerde servislerde su sebili olmadığı görülmüş, ücretsiz çayın ise yalnızca kahvaltıda birlikte verildiği anlaşılmıştır. Bağımlılık arındırma servislerinde, hastalar tarafından su ısıtıcısı ile çay yapma imkânlarının olduğu dile getirilmiştir.</p>
<p>Bağımlılık arındırma servisleri dâhil telefon sayısının ve telefonla arama imkânlarının artırılması ve özellikle ailesi şehir dışında olan hastalar için görüntülü görüşme gibi yollarla hastaların aileleri ve yakınları ile iletişimini sürdürebilmesi ve geliştirebilmesi için yeni yöntemler geliştirilmesi tavsiye edilmektedir.</p>	<p><i>Hastane İdaresi</i> <i>Yerine Getirilmedi</i></p>	<p>Bağımlılık arındırma servislerinde hastaların görüşme yapabileceği birer telefonun bulunduğu ve görüntülü görüşme imkânının bulunmadığı görülmüştür.</p>
<p>Hastane İdaresi tarafından iletilen bilgi ve belgelerde istemsiz yatış kararına itirazın 10 gün içinde hasta yakını veya vasisi tarafından yapılabildiği belirtilmiştir. Bununla beraber TMK'nın 435'inci maddesine göre hastanın kendisinin de istemsiz yatış kararına itiraz hakkı bulunmaktadır. Bu kapsamda, gerekli işlemlerin yapılması için hastaların ve vasilerinin konuya ilişkin açık bir biçimde bilgilendirilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.</p>	<p><i>Hastane İdaresi</i> <i>Yerine Getirildi</i></p>	<p>Hastane İdaresi tarafından, istemsiz yatış kararına karşı hastanın kendisinin de itiraz edebildiği bilgisi verilmiştir.</p>
<p>Bir ruh sağlığı yasası olmaması nedeniyle, başta kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı olmak üzere, hastaların ve personelin hak ve yükümlülüklerine ilişkin belirsizlikler olduğu gözlemlenmektedir. Bu çerçevede, başta EHİS olmak üzere, uluslararası ve ulusal insan hakları standartları gözetilerek bir mevzuat çalışması yapılması gerektiği değerlendirilmektedir.</p>	<p><i>Sağlık Bakanlığı</i> <i>Kısmen</i></p>	<p>Ruh sağlığı yasasına ilişkin mevzuat çalışmalarının devam ettiği, ancak başta EHİS olmak üzere, uluslararası ve ulusal insan hakları standartları gözetilerek çıkarılmış bir ruh sağlığı yasasının bulunmadığı anlaşılmıştır.</p>
<p>Hastaların tedavisini ve mutluluğunu kolaylaştıracak maddi koşulları sağlamak, yani psikiyatrik anlamda olumlu bir tedavi ortamı sunmak büyük önem arz etmektedir. Olumlu bir tedavi ortamı, sadece hastalar için değil, aynı zamanda psikiyatri kurumlarında çalışan personel için de önem taşır. Psikiyatri</p>	<p><i>Sağlık Bakanlığı</i> <i>Yerine Getirilmedi</i></p>	<p>Hastane İdaresi tarafından, hastaların tedavilerinin kolaylaşmasını ve hastalara daha fazla kişiselleştirilmiş alan sağlayacak olan yeni bir ek bina inşasının değerlendirildiği, ancak</p>

<p>hastanelerinde hastaların odaları ile rekreasyon alanlarının dekorasyonuna özellikle önem verilmesi hastaların görsel uyarımı açısından gereklidir. CPT'ye göre hastaların odalarını mümkün olduğunca kişiselleştirebilmelerine ve mahremiyetlerini koruyabilmelerine olanak verilmesi de gerekmektedir. Ayrıca CPT, uygun bir tedavi ortamı ve insana yakışır yaşam koşulları sağlamak için bir hastane ortamında aynı odada en fazla 4 hastanın kalması gerektiğini belirtmektedir. Bu kapsamda hastanede yaşam koşullarının iyileştirilmesi, mevcudu 4 kişiden fazla olan odaların mevcudunun azaltılması ve daha terapötik bir ortam oluşturulması gerektiği değerlendirilmektedir.</p>		<p>yeterli ödeneğin temin edilemediği ifade edilmiştir.</p>
<p>Bağımlılık arındırma servislerinde yatışı yapılan hastaların önemli bir kısmı ile diğer hastalar kantin fiyatlarından yakınmıştır. Hastaların sosyo ekonomik durumları da göz önünde bulundurularak ihale şartnamesinin değerlendirilmesi dâhil bu konuda uygun girişimlerde bulunulması gerektiği değerlendirilmektedir.</p>	<p><i>Sağlık Bakanlığı</i> <i>Yerine Getirilmedi</i></p>	<p>Yapılan incelemelerde kantin fiyatlarının piyasa fiyatlarına göre yüksek olduğu görülmüştür.</p>
<p>Görüşme yapılan personellerden bazıları, gece nöbetine kalan personel için verilen gece kahvaltısının porsiyonlarının doyurucu olmadığından yakınmıştır. Bu kapsamda, Yataklı Tedavi Kurumları İşletme Yönetmeliği'nin 39'uncu ve 89'uncu maddeleri çerçevesinde personele verilen yemek miktarının gözden geçirilmesi hususunun önem arz ettiği değerlendirilmektedir.</p>	<p><i>Sağlık Bakanlığı</i> <i>Yerine Getirilmedi</i></p>	<p>Personel tarafından, gece kahvaltısının porsiyonunun az olduğu dile getirilmiştir.</p>
<p>AİHM'e göre ruhsal engelle ilgili olan ve Sözleşme'nin 5/4'üncü maddesine dayanan prensipler arasında ilgili kişinin, bir mahkemeye erişmesi ve kendisinin bizzat ya da ihtiyaç halinde, bir temsilci vasıtasıyla dinlenilmesi gerektiği yer almaktadır. Keza TMK'nın 437'nci maddesine göre hastaneye zorla yatış kararı verilmeden önce mahkemenin ilgili kişiyi dinlemesi gerekmektedir. Bununla beraber hakkında istemsiz yatış kararı verilen kişilerin genel olarak mahkemeye götürülmediği, söz konusu işlemlerin dosya üzerinden yapıldığı, ayrıca mahkeme kararlarının geç sürelerde verilebildiği gözlemlenmektedir. CPT'nin de belirttiği üzere; ruhsal engeli olan kişilerin hastaneye zorla yatırılmadan önce kişinin bizzat kendisinin hâkim karşısına çıkartılmasının sağlanması; hakkında istemsiz yatış kararı verilen hastalara, ilgili mahkeme kararının bir örneğinin</p>	<p><i>Adalet Bakanlığı</i> <i>Yerine Getirilmedi</i></p>	<p>Hastane İdaresi ile yapılan görüşmede, hakkında istemsiz yatış kararı verilen kişilerin genel olarak mahkemeye götürülmediği ve söz konusu sorunların devam ettiği anlaşılmıştır.</p>

verilmesi ve kişinin kararın nedeni ve temyiz için başvuru süresi ve temyiz makamı hakkında sözlü ve yazılı olarak bilgilendirilmesi ve istemsiz yatış kararlarının ilgili mahkeme tarafından gecikmeksizin incelenmesi gerekmektedir.		
Kontrol yöntemleri uygulanırken söz konusu uygulamanın kayıt altına alınması, önemli bir güvence olarak görülmektedir ve bu yöntemlerin uygulandığı odaların kamera ile izlenmesi, bu güvencelerin bir parçasını oluşturmaktadır. Tutuklu ve hükümlü servisinde bulunan tespit odasında kamera kaydının yapılmadığı anlaşılmıştır. Söz konusu odanın kamera ile izlenmesi için gerekli önlemlerin alınması tavsiye edilmektedir.	<i>Adalet Bakanlığı</i> <i>Yerine Getirilmedi</i>	Tutuklu ve hükümlü servislerinde bulunan tespit odalarında güvenlik kamerası bulunmadığı görülmüştür.

C. Tavsiyeler

1. Hastaneye Yönelik Tavsiyeler

145. Personele, İstanbul Protokolü kapsamında işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgeleme konusunda eğitim verilmesi,
146. Daha olumlu bir tedavi ve barınma ortamının sağlanması adına, eskimiş ve yıpranmış olan yatak süngeri ve yatak takımlarının yenileriyle değiştirilmesi tekiden,
147. Güvenlik kameralarının çekim alanının, kör nokta oluşturmayacak şekilde yeniden düzenlenmesi,
148. Sigara odalarından koridorlara sigara dumanı yayılmasının önlenmesi ve hastaların sağlık ve esenliğinin korunması adına sigara odalarına uygun kapıların yapılması tekiden,
149. Hastalara banyo sırasında yeterince temizlenebilmeleri açısından yeterli sürenin tanınması hususunda personelin bilgilendirilmesi,
150. Kalorifer peteği bulunmayan banyo alanlarına kalorifer tesisatının kurulması tekiden,
151. Kadın servislerindeki banyolarda mevcut olan taburelerin erkek servislerindeki banyolara da konulması ve Kadın-2 servisindeki banyo giderlerinden yayılan kötü kokunun önüne geçilmesi için gerekli tadilatın yeniden yapılması,
152. Sıcak suyun özellikle kış mevsimi şartlarında hastaların yaşam kalitesini artırabilecek önemli bir ihtiyaç olduğu göz önünde bulundurulduğunda, hastaların yalnız banyo günlerinde değil her gün sıcak su imkânından yararlanmasının sağlanması,
153. Hastaların güvenliği açısından, tespit odalarındaki yumuşak malzeme ile kaplanmamış ve yumuşak malzemesi yıpranmış olan yatak başları için gerekli onarımın yapılması,
154. Tespit uygulanan hastaların tuvalet ihtiyaçlarını uygun bir biçimde giderebilme olanağına sahip olmadıkları görülmüştür. Tespit uygulamasının, hastaların insan onurunu, bedensel ve ruhsal sağlıklarını koruyacak bir biçimde uygulanması gereklidir ve bu bağlamda hastaların tuvalet

ihtiyaçlarının insan onuruna uygun bir biçimde giderebilme hakkı söz konusudur⁵. Bu doğrultuda, kendilerine tespit uygulanan hastaların tuvalet ihtiyaçlarını insan onuruna uygun bir biçimde giderebilmesi için gerekli önlemlerin alınması tekiden,

155. Fiziksel kısıtlama defterlerindeki kayıtların süreler açısından gerçek durumu yansıtacak şekilde daha özenli tutulması, öte yandan kısıtlama sebebinin ayrıntılı bir şekilde gösterilmesi⁶,
156. Bağımlılık arındırma merkezinde tedavi gören hastaların uğraşı faaliyetlerine daha fazla katılımının sağlanması ile kütüphanedeki kitap sayısının ve çeşitliliğinin artırılması tekiden,
157. Kadın tutuklu ve hükümlü servisinde yer alan tespit odasındaki yatağın temiz tutulması, ayrıca servisteki banyonun engelli erişimine uygun hale getirilmesi,
158. Erkek tutuklu ve hükümlü servisinde yer alan tespit odasında tavana yerleştirilmiş olan lambanın, hastaların gözlerini rahatsız etmemesini sağlayacak şekilde yerinin değiştirilmesi, odanın mavi ışık yerine farklı renkte bir ışıkla aydınlatılmasının sağlanması ve yıpranmış olan kemerlerin yenileriyle değiştirilmesi,
159. Tutuklu ve hükümlü servisinde tutulan mahpuslara yönelik olarak imkân ve şartlar elverdiği ölçüde faaliyet programlarının geliştirilmesi tekiden,
160. Tutuklu ve hükümlü servisinde yer alan kütüphanedeki kitap sayısının ve çeşitliliğinin artırılması,
161. Servislerde asılmış olan kantindeki ürünlere ilişkin fiyat listesinin güncelliğinin düzenli olarak kontrol edilmesi ve hastalarla güncel listelerin paylaşılması,
162. Servislere su sebili yerleştirilmesi seçeneği de dâhil olmak üzere hastalara günlük olarak sağlanan içme suyu miktarının artırılması⁷, ayrıca maddi durumundan ötürü kantinden çay satın alamayan hastaların durumu dikkate alınarak her öğünden sonra hastalara ücretsiz çay verilmesi hususları tekiden,
163. Hastaların ibadetlerini rahatça yerine getirebilmeleri için ayrı bir ibadet alanının tahsis edilmesi tekiden,
164. Psikiyatri hastalarına yönelik olarak ilaç tedavisinin yanında uğraşı terapisinin ve sosyal faaliyetlerin de tedavi sürecinde önemli bir rol oynadığı dikkate alındığında⁸, hastaların tedavisi ve rehabilitasyonu açısından uğraşı faaliyetlerinden mümkün olduğunca tüm hastaların

5 CPT, Report to the Russian Government on the visit to the Russian Federation carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 19 to 29 October 2018, CPT/Inf (2019) 26, para. 63.

6 "Tecrübeyle sabittir ki zapt etme uygulamalarının ayrıntılı ve eksiksiz kaydının tutulması, hastane idaresinin bu uygulamanın kapsamını takip etmesini ve gerekiyorsa bu yönetime rücu edilmesini azaltacak tedbirler almasını kolaylaştırmaktadır. Bu maksatla, tüm zapt etme uygulamalarının (kimyasal sınırlayıcılar dâhil olmak üzere) kaydedildiği özel bir sicil oluşturulmalıdır. Bu kayıtlar hastanın kişisel sağlık dosyasındaki kayıtlara eklenmelidir. Zapt kayıtlarında uygulamanın başlangıç ve bitiş saatleri, vakaya ilişkin şartlar, uygulamaya müracaat sebepleri, bu uygulamayı kararlaştıran veya onaylayan hekimin adı ile uygulama esnasında hasta ya da personelin başına gelen zararlara yer verilmelidir. Hastalar da bu kayıtlara yorumlarını ekleyebilmeli ve bu hakları da kendilerine bildirilmelidir; talep etmeleri durumunda tüm bu kayıtların bir nüshası hastalara da verilmelidir." (CPT, Psikiyatri kurumlarında yetişkinlere ilişkin zapt etme yöntemleri (Gözden geçirilmiş CPT standartları), CPT/Inf(2017) 6, para. 11.1.)

7 CPT'ye göre psikiyatri hastanelerinde kalan bireylere yeterli miktarda, besleyici ve lezzetli yemekler verilmeli, kişiler temiz içme suyuna da erişebilmelidir. (CPT, 8. Genel Rapor, CPT/inf (98) 12, para. 35.)

8 CPT, 8. Genel Rapor'dan Alıntı, CPT/inf (98) 12, para. 37-38.

faydalanmasının sağlanması, bu bağlamda yürüme gücünü çekmeleri nedeniyle atölyelerin bulunduğu bölüme erişim sağlayamayan hastaların da uğraşı faaliyetlerine katılımını sağlayacak önlemlerin alınması,

165. Bağımlılık arındırma merkezi de dâhil olmak üzere telefon sayısının ve telefonla görüşme olanaklarının artırılması ile özellikle yakınları şehir dışında olup yüz yüze görüşme olanağı kısıtlı olan hastaların yakınları ile iletişiminin güçlendirilmesi için görüntülü görüşme gibi seçeneklerin değerlendirilmesi tekiden,
hususları tavsiye edilmektedir.

2. Adana İl Sağlık Müdürlüğüne Yönelik Tavsiye

166. Servis koridorların bulunduğu alanda daha fazla sayıda kanepelerle oturma alanının artırılması için gerekli ödeneğin temin edilmesi,
hususları tavsiye edilmektedir.

3. Sağlık Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

167. Psikiyatri merkezlerindeki işleyişi ve psikiyatri hastalarına yönelik tedavi süreçlerini düzenleyen, ruh sağlığına yönelik kanun düzeyinde genel ve kapsamlı bir düzenlemenin mevcut olmaması hastaların ve personelin hak ve yükümlülüklerine ilişkin belirsizliklerin önünü açmaktadır. Bu nedenle, başta EHİS olmak üzere, uluslararası ve ulusal insan hakları standartları gözetilerek bir mevzuat çalışması yapılması tekiden,
168. Psikiyatri merkezlerinde hastalara uygun bir tedavi sunumunun sağlanması açısından odalarda mümkün olduğunca az kişinin barındırılması oldukça önemli bir husustur. Zira oda mevcudunun az olması, hastaların yaşam standartlarının artmasının yanında, hastaların kendi aralarında yaşayabilecekleri tartışmaların en aza indirgenmesini de sağlayacaktır. Bu minvalde, hastanede mevcut olan 5 kişilik ve 6 kişilik odaların mevcudunun azaltılması tekiden,
169. Hastane kantinindeki ürün çeşitliliğinin yetersiz olması ve ürünlerden bazılarının piyasa şartlarına göre makul olmayan ölçüde pahalı olması nedeniyle, kantindeki ürünlerin çeşitliliğinin artırılması ve fiyatlarının makul seviyelerde tutulması için ihale şartnamesinin değerlendirilmesi dâhil gerekli çalışmaların yapılması, Hazine ve Maliye Bakanlığı ile yürütülecek ortak bir çalışma ile psikiyatri hastaneleri kantin hizmetlerinin ceza infaz kurumu iş yurtlarından temin edilmesini sağlayacak şekilde 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 3. maddesinde belirtilen istisnalar gibi ilgili mevzuata dâhil edilmesi tekiden,
170. Vardiyaya kalan personele gece nöbetinde yenilmek üzere verilen öğünün miktarının artırılması tekiden,
hususları tavsiye edilmektedir.

4. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

171. Hakkında istemsiz yatış kararı verilen kişilerin genel olarak mahkemeye götürülmediği, istemsiz yatışa ilişkin işlemlerin dosya üzerinden yapıldığı, ayrıca mahkeme kararlarının geç sürelerde verilebildiği görüldüğünden bu kişilerin mahkemeye götürülmesinin sağlanması⁹, ayrıca ruhsal hastalığı olan kişilerin hastaneye zorla yatırılmadan önce kişinin bizzat kendisinin hâkim karşısına çıkartılmasının sağlanması; hakkında istemsiz yatış kararı verilen hastalara, ilgili mahkeme kararının bir örneğinin verilmesi ve kişinin kararın nedeni ve temyiz için başvuru süresi ve temyiz makamı hakkında sözlü ve yazılı olarak bilgilendirilmesi ve istemsiz yatış kararlarının ilgili mahkeme tarafından gecikmeksizin incelenmesi hususları tekiden¹⁰,
172. Tespit uygulamasının kayıt altına alınmasının ve bu kapsamda güvenlik kamerası kayıtlarının hastalar açısından önemli bir güvence teşkil ettiği göz önünde bulundurulduğunda, tutuklu ve hükümlü servisinde yer alan tespit odalarının güvenlik kamerası ile izlenmesinin sağlanması, hususları tavsiye edilmektedir.

9 AİHM'e göre ruhsal engelle ilgili olan ve Sözleşme'nin 5/4'üncü maddesine dayanan prensipler arasında ilgili kişinin, bir mahkemeye erişmesi ve kendisinin bizzat ya da ihtiyaç halinde, bir temsilci vasıtasıyla dinlenilmesi gerektiği yer almaktadır (AİHM, *Zoltan Istvan Megyeri/Almanya*, B. No. 13770/88, 12/5/1992, para. 22.). Ayrıca, 8/12/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 437'nci maddesine göre hastaneye zorla yatış kararı verilmeden önce mahkemenin ilgili kişiyi dinlemesi gereklidir.

10 CPT, Report to the Turkish Government on the visit to Turkey carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 22 November to 4 December 2006, CPT/Inf (2009) 17, para. 60.

BAKIRKÖY PROF. DR. MAZHAR
OSMAN RUH SAĞLIĞI ve SİNİR
HASTALIKLARI EĞİTİM ve
ARAŞTIRMA HASTANESİ
ZİYARETİ RAPORU

2024/49

KISALTMALAR

Bkz.	Bakınız
CİMER	Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi
CPT	Avrupa İşkencenin veya İnsanlık dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi
DSÖ	Dünya Sağlık Örgütü
EKT	Elektro Konvülsif Tedavi
İSMEK	İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
SABİM	Sağlık Bakanlığı İletişim Merkezi
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
TRSM	Toplum Ruh Sağlığı Merkezi
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol'ü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM; *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. Ruh sağlığı ve hastalıkları hastaneleri ağırlıklı olarak psikiyatri, nöroloji ve nöroşirurji uzmanlarının görev yaptığı ve özellikle psikiyatrik ve nörolojik rahatsızlıkların tespitinde ve tedavisinde diğer sağlık kuruluşlarına göre daha geniş imkânlarla ve donanıma sahip dal hastaneleridir.
5. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ruh ve sinir hastalıkları hastanelerine ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
6. Anılan görevin icrası kapsamında 28-29/12/2023 tarihlerinde Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesine *habersiz* bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu Üyesi ..., Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Başkan Yardımcısı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanları ... ve ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ..., ..., ... ve ... ile talep üzerine görevlendirilen Adli Tıp Uzmanı Dr. Öğr. Üyesi ..., Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Uzmanı Hekim ..., Psikolog ... ve ... yer almıştır.
7. Ziyaret, Hastane İdaresi ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede, TİHEK'in UÖM kapsamındaki görev ve yetkileri, ziyaretin amacı ve yöntemi hakkında kısaca bilgilendirme yapılmış; İdareden Hastanenin işleyişi, mevcut durumu, personel ve Hastanede barındırılanlar hakkında bilgi alınmıştır. Ön görüşmenin ardından Tutuklu ve Hükümlü Servisi, Elektro Konvülsif

Tedavi Birimi (EKT), Bağımlılık Arındırma Merkezi, Adli Psikiyatri Servisi ile diğer psikiyatri servisleri yerinde incelenmiş, buralarda kalan hastalar ile Hastane personeli bulunmaksızın özel görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Hastalarla yapılan görüşmelerin ardından, hastaların iddialarının ve fiziksel kısıtlama defterlerinin tutarlığının kontrol edilmesi amacıyla güvenlik kamerası kayıtları kontrol edilmiş ve akabinde ortak alanlarda gerekli incelemeler yapılmıştır. Ziyaret, Hastane İdaresi ile yapılan son görüşme ile tamamlanmış, bu görüşmede ziyarete ilişkin edinilen gözlem ve tespitler İdareye iletilmiştir.

8. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 9/1/2023 tarihli ve 2023/3 sayılı Kurul kararı ile Başkanlık Makamınının 22/12/2023 tarihli ve 30876 sayılı olurlarına istinaden 28-29/12/2023 tarihlerinde Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesine¹ gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. GENEL BİLGİLER

A. Hastane Hakkında Genel Bilgiler

9. 1927 yılından bu yana faaliyet göstermekte olan Hastane, İstanbul'un Bakırköy ilçesinde merkezi bir konumda bulunmaktadır. Hastaneye birçok toplu taşıma aracı ile ulaşım sağlanabilmektedir. Ayrıca Hastaneden saat başı kalkan hasta taşıma araçlarının olduğu öğrenilmiştir.
10. Psikiyatri, nöroloji ve beyin cerrahi alanlarında hizmet veren Hastanenin yerleşkesi 896.253 metrekaredir. Psikiyatri alanında hizmet veren kısmının toplam taban/oturum alanı 19.363 metrekare, toplam kapalı alanı ise 38.149 metrekaredir.
11. Hastanenin en eski binası 1914 yılı, en yeni binası ise 1983 yılı yapımı olup diğer bina ve servislerle birlikte ortalama bina yaşının 50 ilâ 60 yıl civarı olduğu öğrenilmiştir. Hastane 2010 ve 2022 yılları arasında çeşitli tamir ve tadilat işlemlerinden geçerek mevcut haline ulaşmıştır.
12. İdare tarafından, bölge ya da il sınırlaması olmaksızın, içerisinde ruh ve sinir hastalıkları hastanesi bulunan iller de dâhil olmak üzere Türkiye'nin her yerinden hasta kabulü yapıldığı belirtilmiştir.
13. Hastanenin psikiyatri hizmet birimleri 35 servisten oluşmaktadır. Bunların içerisinde kadın ve erkek psikiyatri servisleri, adli psikiyatri servisleri, tutuklu ve hükümlü servisi, çocuk ve ergen psikiyatri kliniği, erişkin ve çocuk bağımlılık arındırma merkezleri, yoğun bakım, acil servis ve poliklinikler bulunmaktadır. Ayrıca 1'i yerleşke içerisinde yer alan 5 Toplum ve Ruh Sağlığı Merkezi (TRSM) bulunmaktadır. Farklı bloklarda bulunan hizmet birimlerinin yerleşke içerisinde dağınık bir bina yapılanması söz konusudur.

1 Bundan sonra kısaca Hastane olarak ifade edilecektir.

B. Hastane Personeli

14. Hastanede görevli toplam personel sayısı 2.034'tür. Ruh sağlığı ve hastalıkları alanında 37 uzman hekim, çocuk ruh sağlığı ve hastalıkları alanında 9 uzman hekim görev yapmaktadır.
15. Mevcut personele ait veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

ÜN VAN	MEVCUT PERSONEL SAYISI
Uzman Hekim	89
Başasistan	7
Eğitim Görevlisi	30
Asistan	257
Diş Hekimi	9
Eczacı	6
Hemşire	548
Ebe	26
Biyolog	2
Psikolog	41
Çocuk Gelişimcisi	2
Sosyolog	1
Sosyal Çalışmacı	15
Diyetisyen	5
Fizyoterapist	4
İş ve Uğraşı Terapisti	2
Laborant	1
Sağlık Memuru	69
Sağlık Teknikeri/Teknisyeni	92
Temizlik Personeli	388
Veri Giriş Personeli	154
Güvenlik Personeli	136
Klinik Destek Personeli	42
Hasta Karşılama Personeli	4
Teknik Personel	53
Bilgi İşlem Personeli	13
Şoför	14
Genel İdari Hizmetler Sınıfı	14
Yardımcı Hizmetler Sınıfı	9
Diğer Hizmet Sınıfları	1
TOPLAM	2.034

16. Hastane 24 saat esasına göre hizmet vermekte olup personel vardiya sistemi ile görev yapmaktadır. Hastaneye bağlı TRSM'de görevli personel ise hafta içi 5 gün 08.00-17.00 saatleri arasında çalışmaktadır.

17. Hastane personeline kişilerarası iletişim, öfke, agresyon ve kriz yönetimi, hasta ve çalışan hakları ve güvenliği vb. eğitimlerin verildiği fakat işkence ve kötü muamelelerin önlenmesine ilişkin eğitimlerin verilmediği bilgisi edinilmiştir.
18. Ziyaret tarihine kadar işkence ve kötü muamele iddiasıyla personel hakkında başlatılan herhangi bir soruşturma veya kovuşturma bulunmamaktadır.

C. Koruma Altına Alınan Kişiler

19. Hastane İdaresi ziyaret tarihlerinde yatılı hasta sayısını 1150 olarak paylaşmıştır. Bu hastaların 325'i kadın, 825'i erkektir. Ziyaret tarihlerinde Hastanede 36 çocuk/ergen, 19 yabancı ve 122 yaşlı hasta kalmaktadır.
20. Hastanede yatış süresi kadın hastalar için ortalama 19,78 gün, erkek hastalar için ise ortalama 17,98 gündür.
21. 2023 yılında psikiyatri polikliniğine başvuran hasta sayısı 405.632, günlük ortalama poliklinik muayene sayısı 1622'dir.

III. TESPİT GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. Fiziksel Koşullar²

22. Hastanenin Psikiyatri servislerinde bulunan oda sayısı 380'dir. 2 ilâ 4 kişilik kapasiteye sahip odaların yüz ölçümü 10 ilâ 18 metrekare arasında değişmektedir.
23. Hastanenin psikiyatri alanında toplam yatak sayısı 1161 olup bunun 385'i adli hastalar için ayrılmıştır. İhtiyaç halinde toplam yatak sayısının %10'u kadar kapasite artırımı yapılabilecek şekilde planlama yapıldığı öğrenilmiştir.
24. Ziyaret edilen servislerde kalabalıklaşma sorunuyla karşılaşılmamıştır.
25. Odalar gün içerisinde kilitli tutulmakta, hastaların ortak alanlarda vakit geçirmeleri beklenmektedir. İdare tarafından hastaların gün içerisinde gözlemlenebilmesi ve sosyalleşebilmeleri için odaların gün içerisinde kilitli tutulduğu ifade edilmiştir. Öte yandan hastaların odalarında dinlenmeleri için gündüz uygun görülen saatlerin servis ekiplerince belirlenerek hastalara kısa süreli odalarında bulunma imkânı tanındığı, ayrıca klinik açıdan odasında gündüz uzun süre dinlenmesi uygun görülen hastaların da odalarında kalabildiği öğrenilmiştir. Kendileriyle görüşme gerçekleştirilen hastalar, odalarının kapılarının gün içerisinde kilitli olmasından yana rahatsızlıklarını dile getirmiştir.
26. Ziyaret edilen servislerde her odada yatak ve yatak takımlarının eksiksiz bir şekilde mevcut olduğu fakat çoğunlukla servislerde dolap, komodin gibi mobilyaların yer almadığı görülmüştür.

2 Bu bölümde yer alan tespitler Hükümlü ve Tutuklu Servisini kapsamamaktadır. Söz konusu Servis bütün yönleriyle ayrı bir bölümde ele alınacaktır.

Odalarında dolap bulunmayan hastalar kıyafetlerini oda dışında bulunan eşya saklama dolaplarında tutabilmektedir.

27. Ziyaret edilen servislerin bazılarında hastaların tespiti alındığı yatakların metal başlıklı olduğu görülmüş ve tespit esnasında hastaların zarar görmemesi için yumuşak malzemeden imal edilen yatakların olması gerektiği son görüşme esnasında İdareye iletilmiştir.
28. İdare tarafından, odaların temizliğinin günde bir defa, banyo tuvalet ve lavaboların temizliğinin günde 2 defa ve kirlendikçe yapıldığı ve buna ilişkin yazılı bir temizlik planının oluşturulduğu bilgisi verilmiştir. Ziyaret sırasında yapılan incelemelerde odaların, tuvalet-banyoların ve Hastanenin diğer bölümlerinin temiz olduğu görülmüştür.
29. Odalarda doğal ışık ve havalandırmanın yeterli olduğu görülmüştür.
30. Psikiyatri servislerinde bulunan ortak kullanım alanları; bahçe, yemekhane, sigara içme odası, televizyon izleme odası, aile görüşme odası ve dinlenme odasıdır.
31. Televizyon izleme odalarında çalışır vaziyette ve kırılmaz cam ile muhafaza altına alınan birer adet televizyon olduğu görülmüştür. Bazı servislerde hasta sayısına oranla koltuk sayısının yetersiz olduğu, çoğu serviste ise mevcut koltukların eski ve yıpranmış olduğu gözlemlenmiştir.
32. Servislerdeki sigara odalarının genellikle bir kapısının bahçeye açıldığı, hastaların bu odaları gün içerisinde istedikleri zaman kullanabildikleri görülmüştür.
33. Üst katlarda bulunan servislerden bahçeye çıkışın yalnızca merdivenle olduğu görülmüş, merdivenlerin oldukça dik olduğu değerlendirilmiştir. İlgili servislerin personelleri tarafından engelli hastaların EKT Servisine ya da polikliniklere tedavi amacıyla gitmeleri gerektiğinde veya bahçeye çıkartılmaları noktasında zorluk yaşandığı, personel ve temizlik görevlilerinin bu durumda olan hastaların tekerlekli sandalyelerini kaldırmak ya da hastayı taşımak zorunda kaldıkları, bina şartlarının engelli hastalar için uygun olmadığı beyan edilmiştir. Özellikle L blokta üst katta bulunan servislerde kalan hastaların yaşlarının ileri olduğu ve içlerinde tekerlekli sandalye kullanan fiziksel engelli bireylerin de olduğu görülmüş, bu hastaların bahçeye indirilemediği ve hava alması için yalnızca bahçeye inen merdivenlerin olduğu kapıya doğru yaklaşıldığı belirtilmiştir.
34. Servislerde hastaların eşyalarının tutulduğu dolapların olduğu, her dolabın üzerinde ait olduğu hastanın isminin yazılmış olduğu fakat bu dolapların kilitlenemediği görülmüştür. Personel tarafından dolapların kilitlenmemesi nedeniyle hastaların birbirlerinin eşyasını alabildiği ifade edilmiştir.
35. Her psikiyatri servisinde yeteri kadar banyo ve tuvalet bulunmaktadır. Ziyaret edilen servislerin çoğunda engelli hastalar için düzenlenmiş banyo ve tuvaletlerin bulunduğu görülmüş olsa da bazı servislerin banyo ve tuvaletlerinin engelli kullanımına uygun olmadığı değerlendirilmiştir. Banyo ve tuvaletlerde yapılan incelemede, bu alanların genellikle temiz ve kullanılabilir durumda olduğu fakat özellikle adli kadın servisindeki banyo duvarlarının rutubetten dolayı döküldüğü görülmüştür. Bununla birlikte banyo ve tuvaletlerde sabun ve peçete gibi hijyen

malzemelerinin çoğunlukla bulundurulduğu tespit edilmiştir. Ayrıca hastaların kendine zarar vermesini önlemek amacıyla duş başlıklarının duvara gömme şeklinde düzenlendiği görülmüştür.

36. İdare tarafından akut servislerde banyoların her gün açık olduğu ve hastaların her gün banyo yapabildikleri; kronik servislerde ise hastalara haftada 2 gün mutlaka banyo yaptırıldığı, ayrıca hastanın banyo ihtiyacı olduğu takdirde banyo yapmasına müsaade edildiği ifade edilmiştir. Kendileriyle görüşme gerçekleştirilen hastalar da bu durumu doğrulamıştır.
37. İdare ve hastalar tarafından 7/24 sıcak suya erişim olduğu ifade edilmiştir.
38. Hastanede 3 ısı merkezi ve 2 ara kazan dairesi bulunmaktadır. Hastanenin ısınması doğalgaz yakıtı kullanılan merkezi ısıtma sistemi ile sağlanmaktadır. Hastalar mevsim koşullarına uygun örtünme eşyasına erişebilmektedir. Kendileriyle görüşme gerçekleştirilen hastalar, ısınmayla ilgili bir sorun yaşamadıklarını dile getirmiştir.
39. Ziyaret esnasında hastaların kendi kıyafetlerini giyebildiği görülmüştür. Bazı hastalar kıyafet sıkıntısı yaşadığını, ailelerinin kıyafet getiremediğini belirtmiştir. İdare tarafından, ihtiyacı olan hastalara kıyafet desteği sağlanmaya çalışıldığı, bağış yoluyla kıyafet alındığı ifade edilmiştir.
40. Hastanede bir çamaşırhane binası bulunmaktadır. Çamaşırların yıkanması hizmet alımı yoluyla gerçekleştirilmektedir. Burada daha çok yatak takımlarının yıkanmakta olduğu ayrıca kronik servislerde kalan hastaların kıyafetlerinin temizliğinin sağlandığı öğrenilmiştir.
41. Servislerde nevresimlerin en geç haftada bir olacak şekilde değiştirildiği ve yıkandığı, kirlenmesi durumunda hafta dolmadan değiştirildiği ifade edilmiştir. Ziyaret edilen servislerden birinde ortak alanda çamaşırların kurutulduğu görülmüştür. Personel tarafından hastaların kendi çamaşırlarını kendilerinin yıkadığı ancak yıkayamayacak durumda olanların çamaşırlarının da yine Kurum tarafından ücretsiz olarak yıkandığı dile getirilmiştir.
42. Hastaların hijyenik ped ihtiyacının bağış yoluyla karşılandığı, bağışın yetersiz kaldığı durumlarda servis personelinin kendi imkânlarıyla temin ettiği İdare ve kendileriyle görüşme yapılan hastalarca dile getirilmiştir.
43. L Bloкта bulunan servislerde çoğunlukla Hastanede çok uzun yıllardır kalan ve özel bakıma ihtiyaç duyan kronik hastaların bulunduğu öğrenilmiş, yapılan ziyarette bu hastaların kıyafetlerinin farklı ve temiz olduğu, kişisel bakımlarının özenle yapıldığı, servislerin oda, banyo ve ortak alanlarının temiz olduğu görülmüştür.
44. Adli erkek servisinin (33. Servis) iki katlı, etrafı tellerle örülü müstakil bir bina şeklinde inşa edilmiş olduğu görülmüştür. Binanın oldukça eski olduğu ve yine diğer servislerde olduğu gibi bahçeye çıkılan merdivenin çok dik olduğu değerlendirilmiştir. İdare tarafından; daha önce merdivenden kendisini aşağı atmaya çalışan bir hastanın olduğu, bunun üzerine merdivenin üstünün Kurumun kendi imkânlarıyla tellerle kapatıldığı ancak genel itibarıyla binanın Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğüne bağlı olması sebebiyle binada yapılacak en küçük tadilat için bile izin

alınması gerektiği, yine de hastaların bahçe alanına çıkması için rampa inşa edilmesine yönelik çalışmalarının olduğu ifade edilmiştir.

45. Adli kadın servisinin (40. Servis) ise tek katlı ve bahçeli olduğu, servisin kısmen ev gibi düzenlendiği ve temiz olduğu görülmüştür.
46. Hastanede yangın söndürme tüplerinin ve yangın alarm sensörlerinin mevcut olduğu görülmüştür.
47. İdare tarafından, Hastanede ayda bir periyodik olarak ilaçlama yapıldığı, ihtiyaç dahilinde firma aranarak aynı gün gelmesinin sağlandığı belirtilmiştir.
48. Hastanede 817 adet iç ve dış ortam güvenlik kamerası bulunmaktadır. İdare tarafından mahremiyet nedeniyle hasta odalarında kamera olmadığı yalnızca gözlem odaları ile ortak alanlarda kamera bulunduğu ifade edilmiştir. Kamera kayıtlarının saklanma sürelerinin genel olarak 2 ay olduğu belirtilmiş olsa da servislere göre kayıt saklama sürelerinin değişebildiği anlaşılmıştır. Spesifik bir olay yaşanması durumunda tutanak tutularak bilgi işlem biriminden kayıt saklama süresinin uzatılmasının talep edildiği belirtilmiştir. Acil servisin kamera kayıtlarının tutulmasına ilişkin mevzuatının olduğu fakat diğer servislere dair böyle bir mevzuatın olmadığı öğrenilmiştir. Ziyaret edilen servislere, ortak alanlarda ve tespit odası veya gözlem odası olarak kullanılan odalarda kamera bulunduğu görülmüştür. L Bloкта yer alan kronik psikiyatri servislerinin hiçbirinde kamera bulunmamaktadır.
49. Hastanenin TSE Erişilebilirlik Belgesi bulunmamaktadır.
50. Hastane İdaresi tarafından verilen bilgilere göre; Hastanedeki mevcut binalar 18/3/2018 tarihli ve 30364 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Bina Deprem Yönetmeliği'ne uygun değildir.

B. Yönetim ve Personelin Tutumu

51. İdare tarafından Hastaneye ilk girişlerde X-Ray cihazı ile arama yapıldığı, bağımlılık arındırma merkezlerine yatış için gelen hastaların üst aramalarının görevli sağlık personeli tarafından yapıldığı, hastaların eşyalarının bir form ile kaydedilerek emanet eşya bölümüne konulduğu ifade edilmiştir.
52. Hastaların öncelikle genel psikiyatri kliniklerine yatışı gerçekleştirilmekte, daha sonra hastanın tıbbi durumuna göre gerekli hallerde erişkin arındırma merkezi, adli servisler veya psikoterapi birimlerine yönlendirilebilmektedir. Erişkin arındırma merkezi, adli servisler veya psikoterapi birimleri doğrudan hasta kabulü de yapmaktadır.
53. Hastaların odalara yerleştirilme süreçlerinin bir prosedürünün bulunduğu, bu prosedür kapsamında hastaların odalara yerleştirilmesi sürecinde ihtiyaçlarının ve izolasyon durumlarının dikkate alındığı belirtilmiştir. Oda değişikliklerinin ise hastanın talebi, hastalar arasında yaşanan anlaşmazlıklar, bulaşıcı hastalık görülmesi hali ve hastaların klinik durumları dikkate alınarak hekim kararı doğrultusunda gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.

54. Yabancı hastalar için tercüman ihtiyacı söz konusu olduğunda Hastanenin diğer birimlerinden tercüman desteği talep edildiği öğrenilmiştir.
55. İdare, istemsiz yatışlarda; tedavi süresince hasta yakınlarının ziyarete gelmemeleri ve hastanın ihtiyaçlarıyla yeterince ilgilenmemeleri, taburcu edilecek hastanın yakınlarına ulaşamaması, ailenin taburculuk sonrası hastası ile ilgilenmesi konusunda destek alınamaması ve sorumluluk almaktan kaçınmaları gibi sorunlarla karşılaşıldığını belirtmiştir.
56. Yatan hastalardan, tedavisi tamamlanmakla beraber kalacak yeri ve kimsesi bulunmayan veya yakınları tarafından alınmayanların, sosyal hizmet uzmanları tarafından ilgili kurumlara bildirildiği ve bir kuruma yerleştirilmeye çalışıldığı ifade edilmiştir.
57. Hastalar, genel olarak personelin kendilerine yönelik tutum ve davranışlarından memnun olduklarını ancak bazı servislerde temizlik personeli ile güvenlik görevlilerinin kendilerini azarlayarak sert bir üslupla konuştuğunu dile getirmiştir.

C. İşkence ve Kötü Muamelenin Önlenmesi, Disiplin ve Şikâyet Prosedürleri

58. Hastalar, hastaların yakınları veya yasal temsilcileri; hasta hakları birimi, kurumsal e-posta adresi, Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER) ve Sağlık Bakanlığı İletişim Merkezi (SABİM) yoluyla talep ve şikâyetlerini iletme imkânına sahip olup İdare tarafından gönderilen belgelerden, 2023 yılı içerisinde bu kanallardan toplam 1967 şikâyetin iletilmiş olduğu anlaşılmıştır.
59. Şikâyetlerin çoğunlukla poliklinik randevularında yoğunluk, İstanbul Büyükşehir Belediyesi şoförlerine yapılan test ücretlerinin yüksek ve sonuç sürelerinin uzun olması, randevu alınan hekime muayene olamamak gibi konular üzerine olduğu öğrenilmiştir.
60. Hasta hakları birimine yapılan şikâyetlere en kısa sürede dönüş yapıldığı, diğer kanallar aracılığıyla yapılan şikâyetlerin ise 15 gün içinde sonuçlandırıldığı ifade edilmiştir.
61. İletilen bilgi ve belgeler üzerinden yapılan incelemede hasta/hasta yakınlarının iletmış oldukları başvurularının Hastane Hasta Hakları Birimi tarafından oluşturulan bir komisyon tarafından düzenli aralıklarla değerlendirildiği ve gerekli iş ve işlemlerin yapıldığı anlaşılmıştır.
62. Servislerde yapılan görüşmelerde genellikle hastalar kendilerine kalem kâğıt verilmediğini, bir sorun yaşadıklarında bunu hemşirelere veya diğer personele sözlü olarak ilettiklerini ifade etmişlerdir. L Bloкта tutulan hastaların çoğunun okuma-yazma bilmediği dolayısıyla kâğıt-kalem taleplerinin olmadığı; sorun veya şikâyetlerini sözlü olarak hemşire ve personele ilettikleri öğrenilmiştir. Ayrıca bu blokta ziyaret esnasında hastaların personelle oldukça samimi oldukları ve rahat iletişim kurabildikleri gözlenmiştir.
63. Erkek Psikiyatri servislerinden birinde görüşülen iki hasta tarafından ziyaretten bir gün önce serviste bir itiş kakış yaşandığı ve güvenlik görevlilerinin bir hastayı darp ettiği iddia edilmiştir. İddia üzerine serviste, söz konusu olayın yaşandığı tahmin edilen saat dilimindeki kamera kaydı görüntüleri izlenmiştir. Görüntülerde; darp edildiği iddia edilen hastanın hemşire odasının önünde beklediği, bir süre konuşarak odanın önünde gezindiği, bu sırada odanın kapısının

kapalı olduğu, bir süre sonra güvenlik görevlilerinin gelerek hastayı tespit odasına götürdükleri, bu sırada hastanın görevlilere direndiği ve 5 güvenlik görevlisi tarafından zor zapt edildiği, hastanın el ve ayak bileklerinden bağlanarak fiziksel tespite alındığı görülmüştür. Tespit defterinde yapılan incelemede hastanın ziyaret tarihinden önceki günden beri aralıklı olarak tespite alındığı anlaşılmıştır. Ziyaret anında da hasta tespite olduğundan yanına gidilerek vücudunda herhangi bir darp izi olup olmadığı heyetteki doktor tarafından kontrol edilmiş ve yapılan muayenede herhangi bir darp izine rastlanmamıştır. Dolayısıyla söz konusu olayda işkence veya kötü muamele teşkil edebilecek herhangi bir uygulamanın olmadığı değerlendirilmiştir.

64. İdare tarafından Hastanede 2023 yılı içerisinde yaşanmış ölüm vakasının olmadığı belirtilmiştir.
65. İdare tarafından 2023 yılı içerisinde Hastanede kayıtlı herhangi bir hırsızlık, istismar, taciz veya firar olayının yaşanmamış olduğu belirtilmiş olsa da ziyaret edilen servislerde zaman zaman hırsızlık olaylarının yaşanabildiği, özellikle adli servislerde firar girişimlerinin olabildiği yapılan görüşmelerden anlaşılmıştır.

D. Kontrol Yöntemleri

66. Hastanede kontrol yöntemi³ olarak yalnızca tespit⁴ uygulaması gerçekleştirilmekte olup, tecrit/izolasyon⁵ uygulamasına başvurulmamaktadır.
67. Hastanede tespit uygulaması kapsamında fiziksel kısıtlama uygulanmakta, bu kısıtlama yöntemi el ve ayak bağları ve/veya yatak kemerleri vasıtasıyla yapılmaktadır.
68. Hastanede 2023 yılı içerisinde 1919 hastaya toplamda 5044 defa fiziksel kısıtlama uygulandığı bilgisi paylaşılmıştır.
69. 2023 yılı içerisinde gerçekleştirilen tespit uygulamasının servislere göre dağılımı aşağıdaki şekildedir:

TESPİT UYGULANAN SERVİS	TESPİT UYGULANAN HASTA SAYISI
Akut Kadın Servisi	594
Akut Erkek Servisi	1002
Erkek Adli Servis	96
Kadın Adli Servis	31
Tutuklu ve Hükümlü Servisi	75
Çocuk Ergen Servisi	121
TOPLAM	1919

3 Psikiyatri merkezlerinde hastaların ve çalışanların zarar görmesini önlemek amacıyla kullanılan zorlayıcı yöntemler "Kontrol Yöntemleri" olarak tanımlanmaktadır. Bu yöntemlerden en önemlileri tecrit (izolasyon) ve tespit (fiziksel, mekanik ve kimyasal kısıtlama) olarak belirlenmiştir. Tecrit ve tespit; hapsedilme, hareketsiz bırakma ve izolasyonu içerdiğinden bireysel özgürlükler üzerindeki en büyük kısıtlamalardan sayılmaktadır.

4 Tespit uygulanan hastalar fiziksel, mekanik ve/veya kimyasal yollarla kısıtlanmakta, yumuşak oda diye tabir edilen tecrit odasında tutulmamaktadır.

5 Tecrit; klinik bir durumun kontrol altına alınması için hastanın rızası olmaksızın bir odada kapı kilitlenerek tutulması olayıdır. Tecritle ilgili en önemli özellik hastanın servisteki kalabalıktan ayrı tutulması ve uyaran içermeyen, yumuşak oda olarak tabir edilen bir ortamda bir süre kalmasının sağlanmasıdır.

70. Hastane, kendi kısıtlama prosedürünü oluşturmuş ve prosedürde; kısıtlama kararının nasıl alınacağına, uygulanacak kısıtlama türlerinin nasıl belirleneceğine, uygulamanın yapılacağı oda ve yatağın niteliklerine ve uygulamaya (örneğin: el ve ayak bağlarının nasıl kullanılacağı ile kısıtlama altındaki hastanın bakımına vb.) dair detaylı bilgiler yer almaktadır. Ayrıca Hastanede tespit altındaki hastanın takip edildiği "Kısıtlama Tedavi Planı ve Takip Formu" kullanılmaktadır.
71. Tespit odası olarak kullanılan odalarda güvenlik kamerasının bulunduğu görülmüştür.
72. Ziyaret esnasında bir erkek psikiyatri servisinde 2 hastanın aynı odada tespite alındığı görülmüştür. Servis yetkililerine tespit uygulamasının hastaların birbirini görmeyecek şekilde gerçekleştirilmesi gerektiği ifade edilmiş, servis yetkilileri tarafından servisin fiziksel durumu nedeniyle tespit odası olarak kullanılabilir başka alan olmadığı gerekçesiyle bu şekilde tespit uygulamak zorunda kaldıkları ancak prosedürün gözden geçirileceği dile getirilmiştir.
73. Tespit uygulamasının en fazla 4 saat sürdüğü, 2 saatte bir hastanın mutlaka mobilize edildiği beyan edilmiştir.
74. L blokta bulunan kronik servislerde, tespit uygulamasının bulunmadığı ve kronik hastalarda tespite gerek duyulmadığı ifade edilmiştir. Bu servislerde yapılan görüşmelerde, hastalar da kendilerine tespit uygulanmadığını ifade etmiştir.
75. İdare tarafından, tespit uygulamasının cezalandırma yöntemi olarak kullanılmasının engellenmesi için eğitimler ve saha uygulamaları yoluyla ilgili personelin farkındalığının artırıldığı bilgisi verilmiştir.
76. Kendileriyle görüşme yapılan hastalar tarafından, tespit uygulamasına hastanın kendisine veya başkasına zarar verme ihtimali bulunduğu ifade edilmiştir.
77. Ziyaret edilen servislerde tutulan tespit kayıt defterleri incelenmiş ve defterlerin genel olarak düzenli tutulduğu görülmüştür. Kayıtlarda tespit uygulamasının ortalama 2 saat kadar sürdüğü, 4 saatten fazla tespit uygulanmadığı görülmüştür. Fiziksel kısıtlama defterlerinin tutarlılığının kontrol edilmesi amacıyla kamera izlemesi yapılmış, görüntülerin tespit kayıt defterindeki tarih ve saatlerle uyumlu olduğu ve hastaların sık sık kontrol edildiği görülmüştür. Ancak incelenen tespit odaları kamera görüntülerinde, hastaların odaya alınmasından önce ya da odadan ayrılmalarının akabinde nevresim ve yastık kılıfı benzeri ürünlerin değiştirilmediği görülmüştür. İdare, kirlenmediği sürece bunların değiştirilmediğini ifade etmiştir. Fakat Heyet tarafından bazı tespit odalarında bulunan yataklarda kirli çarşaf ve yastık kılıflarının kullanıldığı hatta bazılarında kan veya kusmuk gibi lekelerin olduğu tespit edilmiştir.

E. Sağlık ve Bakım Hizmetleri

78. İdare tarafından, hastaların tedavisine başlanması aşamasında, hastalardan ve yasal temsilcilerinden aydınlatılmış onamın alındığı ifade edilmiştir. İdare tarafından gönderilen belgelerden, bu sürecin işleyişine yönelik olarak "Hastanın Bilgilendirilmesi ve Rızasının Alınması Prosedürü" adında yazılı bir düzenlemenin oluşturulduğu görülmüştür. Yapılan görüşmelerde,

hastalar Hastaneye ilk geldiklerinde Hastanenin işleyişi hakkında hemşireler tarafından bilgilendirildiklerini ifade etmişlerdir.

79. İdare tarafından, 2023 yılı içerisinde %25'i şehir dışından olmak üzere toplam 16.252 yatış gerçekleştirildiği, bunların 7888'inin istemli yatış olduğu bilgisi paylaşılmıştır. "Psikiyatri Servisleri İşleyiş Prosedürü" ve "Adli Psikiyatri Servisleri İşleyiş Prosedürü" doğrultusunda "Psikiyatri Klinikleri İstemli Yatış Rıza (Onam) Belgesi" doldurularak istemli yatış yapılmaktadır.
80. Hastanın kendisi istemediği halde vasisi tarafından yatışının yapıldığı durumlar gönüllü yatış kapsamında değildir. Hastanın yatış istemediği ama yatış endikasyonu bulunduğu durumlarda 8/12/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 432'nci maddesi⁶ gereği toplum açısından tehlikeliliği olması halinde başka seçeneklerin değerlendirilmesi de mümkün görünmüyorsa istemsiz olarak hem kendi imzası hem de vasisinin imzası alınarak ve gerekli bilgilendirme yapılarak hastanın yatışı gerçekleştirilmektedir.
81. 2023 yılı içerisinde gerçekleşen hasta yatışlarının 8364'ü istemsiz yatıştır. "Psikiyatri Servisleri İşleyiş Prosedürü" ve "Adli Psikiyatri Servisleri İşleyiş Prosedürü" doğrultusunda "Psikiyatri Klinikleri İstemli Yatış Rıza (Onam) Belgesi" ve "Psikiyatri Bölümleri için Aydınlatılmış Rıza (Onam) Belgesi" doldurularak istemsiz yatış yapılmaktadır. İstemli yatışlarda hastaların yatış işlemleri yapılarak tıbbi müdahalesine vakit geçirilmeden başlanıldığı, kişinin hastaneye yatırılarak koruma ve tedavi altına alınması yönünde "Ahkam-ı Şahsiye Mahkeme Kararı Bildirim Formu" doldurularak görevli mahkemeye gönderildiği, mahkeme tarafından 4721 sayılı Kanunu'nun 432'nci maddesi kapsamında hastaneye gönderilen tedavi kararının, hasta ve vasisine (yoksa yakınına) tebliğ edildiği ve 10 gün içinde itiraz haklarının bulunduğu bildirildiği İdarece ifade edilmiştir. Ayrıca İdare, uygun tedavinin ardından mahkeme kararı gereğince durumu elverir elvermez hastanın taburcu edildiğini, bir üst mahkemeye itiraz edildiği takdirde mahkeme kararına göre kişinin hastaneden çıkarıldığını veya uygun tedavi yapıldıktan sonra uygun görülen zamanda mahkeme kararına gerek olmaksızın hastanın taburcu edildiğini belirtmiştir.
82. İstemli yatışın uygulanmasında; hastanın iç görüsünün olmaması, ilaç uyumunun bozuk olması, geçmiş tıbbi kayıtları, ailesinden ve diğer kaynaklardan alınan bilgiler gibi unsurların ölçüt alındığı; istemsiz yatış kararı alındıktan sonra, istemsiz yatış onay formunun 2 uzman hekim ve hastanın yakını veya yasal temsilcisi tarafından imzalandıktan sonra kararın adli birimlere iletilmesi ve hastanın tedavi sürecinin başlatıldığı, tedavinin gerekliliğinin ortadan kalktığına 4 hekimden oluşan kurul raporu ile ortaya konulmasıyla da hastanın taburcu edildiği bilgileri İdarece verilmiştir.

6 4721 sayılı Kanun'un 432'nci maddesi şu şekildedir: "Akıl hastalığı, akıl zayıflığı, alkol veya uyuşturucu madde bağımlılığı, ağır tehlike arz eden bulaşıcı hastalık veya serserilik sebeplerinden biriyle toplum için tehlike oluşturan her ergin kişi, kişisel korunmasının başka şekilde sağlanamaması hâlinde, tedavisi, eğitimi veya ıslahı için elverişli bir kuruma yerleştirilir veya alıkonulabilir. Görevlerini yaparlarken bu sebeplerden birinin varlığını öğrenen kamu görevlileri, bu durumu hemen yetkili vesayet makamına bildirmek zorundadırlar. Bu konuda kişinin çevresine getirdiği külfet de göz önünde tutulur. İlgili kişi durumu elverir elvermez kurumdan çıkarılır."

83. Hasta veya hasta yakınının sunulan hizmeti reddetmesi durumunda hekim tarafından reddin geçerliliğine ilişkin koşulların sağlanma durumu değerlendirilerek “Hizmet Ret Formu” doldurulmaktadır⁷. Form doldurulurken hastanın bir başkasının etkisi altında kalmadan kendi rızasıyla karar verip vermediği, tedaviyi reddetmesi halinde yaşanması muhtemel sonuçların farkında olup olmadığı gibi kriterler değerlendirilmektedir.
84. Gebe ve emziren kadınlarda psikiyatrik ilaç tedavisi için aydınlatılmış onam formunun hazırlanmış olduğu görülmüştür.
85. Hastanede psikiyatrik ilaç tedavisi dışında EKT, psikoterapi, ergoterapi, iş-üçraşı terapisi, spor aktiviteleri gibi tedavi ve uygulamalar da yapılmaktadır. İdare tarafından hastaların yatış sonrasında tüm servis ekibinin olduğu vizitelerde değerlendirildiği ve burada hastaya en uygun tedavi yönteminin belirlendiği ifade edilmiştir.
86. Hastaların taburcu edilmelerinde hasta ile yapılan görüşmeler, tedavi sürecinde uygulanan testler/ölçekler ve hasta yakını ile yapılan görüşmeler belirleyici olmaktadır. Taburculuk işlemleri sırasında hastaya ve hasta yakınlarına kullanılacak ilaçlar, taburcu olduktan sonra yapılacaklar ve acil durumlarda başvurulabilecek sağlık kuruluşları hakkında bilgi verildiği belirtilmiştir.
87. Hastanın tedavi sürecine vasisi ya da 1. derece yakınları da dâhil edilmektedir. Bilgilendirme ve eğitimlerle ailenin de sürece katılması sağlanmaktadır. Bununla birlikte erişkin psikiyatri servislerinde refakatçi kabulü olmamaktadır. Çocuk ve ergen psikiyatri servislerinde hastanın refakatçi kabulünün, klinik eğitim sorumlusunun onayı ile yapılabildiği öğrenilmiştir.
88. Hastaların sağlık durumları ve kullandıkları ilaçlara ilişkin kayıtlara, ilgili servisin hekim ve hemşireleri ulaşabilmektedir. Yetkilendirmenin yönetiminin “Erişim Yetki ve Kontrol Matrisi” doğrultusunda sağlandığı ifade edilmiştir.
89. Ziyaret esnasında hastalar arasında uyuz vakalarının olduğu görülmüştür. Ziyaret edilen erkek psikiyatri servislerinde rastlanan bu durum⁸ hakkında gerekli tedbirlerin alındığı ve hastaların izole edildiği görülmüş, görevli personel tarafından bu durumdaki hastalarla ilgili enfeksiyon hastalıkları uzmanının talimatı doğrultusunda hareket edildiği belirtilmiştir. Kendilerine uyuz teşhisi konulmuş hastaların ihtiyaçlarını kapıya vurarak personele iletebildiği, ayrıca hastaların kameradan izlenerek takip edildiği personel tarafından ifade edilmiştir.
90. Servislerde hastaların hemşireler tarafından tırnak kesim işlemlerinin yapıldığı, saç sakal kesimlerinin ise hastane berberi tarafından en az haftada 1 olmak üzere ihtiyaç duyuldukça yapıldığı ifade edilmiştir. Psikiyatri servislerinde bulunan hastaların genel olarak bakımlı oldukları görülmüştür.

7 Bu form, 1/8/1998 tarihli ve 23420 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Hasta Hakları Yönetmeliği’nin 25’inci maddesinde yer alan “Kanunen zorunlu olan haller dışında ve doğabilecek olumsuz sonuçların sorumluluğu hastaya ait olmak üzere; hasta kendisine uygulanması planlanan veya uygulanmakta olan tedaviyi reddetmek veya durdurulmasını istemek hakkına sahiptir. Bu halde, tedavinin uygulanmamasından doğacak sonuçların hastaya veya kanuni temsilcilerine veyahut yakınlarına anlatılması ve bunu gösteren yazılı belge alınması gerekir” düzenlemesi doğrultusunda hazırlanmıştır.

8 Ayrıca Hükümlü ve Tutuklu Servisinde de rastlanan bu durum hakkında ilgili bölümde bilgi verilmiştir. Bkz. para. 147.

91. Hastanede kadın hastalar için ayrı bir rehabilitasyon merkezinin bulunduğu öğrenilmiştir. Erkek hastalar için ise buldukları servis içerisinde ortak kullanım alanlarında rehabilitasyon faaliyetlerinin yürütüldüğü belirtilmiştir.
92. Hastanede ergoterapistler ve rehabilitasyon hemşiresi tarafından hastanın işlevselliğine yönelik psiko-eğitim gruplarının düzenlendiği öğrenilmiştir. Aylık ortalama 140 hastaya psiko-eğitim verilmekte olduğu belirtilmiştir.
93. Hasta taburcu edildikten sonra ikamet bölgesinde bulunan TRSM'ye yönlendirilmekte, TRSM hizmetleriyle hastanın taburculuk sonrası ev ziyaretleri devam etmektedir.
94. Hastanenin acil müdahale gereken durumlar için oluşturduğu "Acil Tıbbi Müdahale (Mavi Kod) Prosedürü" bulunmaktadır. Buna göre hastayı ilk bulan sağlık personeli Mavi Kod müdahale ekibi gelinceye kadar hastaya ilk müdahalesini yaparak Mavi Kod çağrısında bulunmaktadır. Mavi Kod müdahale ekibi en kısa sürede olay yerine ulaşarak söz konusu prosedür doğrultusunda müdahale etmektedir. Mavi Kod ekibine ve tüm sağlık çalışanlarına yılda bir defa "Kardiyopulmoner Resüsitasyon" yani kısaca CPR eğitimi⁹ verildiği öğrenilmiştir.

F. EKT Uygulaması

95. Ayrı bir binada farklı bir merkez olarak hizmet veren EKT servisinde, ziyaret sırasında tedavi alan bir hasta bulunmamaktadır.
96. EKT servisinde 1 anestezi uzmanı, 1 psikiyatrist, sayısı değişen asistan ve anestezi teknikerleri bulunduğu ve EKT uygulaması esnasında mutlaka 1 anestezi uzmanı ile 2 anestezi teknisyeninin olduğu bilgisi verilmiştir. Anestezisiz işlem yapılmamaktadır.
97. Servis, hastaların birbirini görmemesini sağlamak amacıyla giriş ve çıkış kapıları farklı yerlerden olacak şekilde düzenlenmiştir. Hasta bekleme alanı, hazırlık odası, uygulama odası ve derlenme odası bulunmaktadır. Hastaların hazırlık odasında damar yolu açılmakta, hemen karşısında bulunan uygulama odasında bir seansta en fazla 3 defa olmak üzere EKT uygulaması yapılmakta ve perdeyle ayrılan derlenme odasında ise hastanın işlem sonrası toparlanması ve anestezi etkisinden kurtulması beklenmektedir. Servis personeli, farklı servislerden hastalara aynı anda EKT uygulanmadığını, randevulu olarak aynı anda tek servisten en fazla 3 veya 4 hasta kabul ettiklerini, günlük 30 ilâ 35 hastaya EKT uyguladıklarını ve hastaların birbirini görmemesine özen gösterdiklerini ifade etmiştir.
98. İdare 2023 yılında EKT uygulanan hasta sayısının 925 olduğu bilgisini vermiştir.
99. Uygulamadan önce hastanın, yakınının veya yasal temsilcisinin; olası yan etkiler ve komplikasyonlar, seans sayısı ve uygulamanın gerekliliği konularında bilgilendirildiği ve onamlarının alındığı, bu kapsamda "Anestezili ve Kas Gevşeticili EKT Rıza (Onam) Belgesi" nin imzalatıldığı ancak hastanın yakınına veya yasal temsilcisine ulaşılamadığı veya hastanın yakınlarının, uygulamaya yönelik ön yargıları nedeniyle uygulamayı kabul etmedikleri kimi

9 CPR, ani kalp durması ya da nefes alamama gibi vakalarda, kişiyi hayata döndürmek amacıyla uygulanan ilk yardım yöntemidir.

durumlarda “Acil EKT Uygulama Bilgilendirme ve Rıza (Onam) Formu” nun 2 psikiyatri uzmanı tarafından imzalanarak uygulamanın gerçekleştirilebildiği İdare tarafından aktarılmıştır.¹⁰

100. Serviste çocuk hastalara da EKT uygulandığı öğrenilmiştir. İdare tarafından, Çocuk ve Ergen Psikiyatri servisinde yatan hastalara, endikasyon bulunması halinde, ilaç tedavisine yanıt alınamayan ya da hızlı yanıt alınması gereken durumlarda birden fazla uzman görüşü alınarak, uluslararası tıp literatüründe de belirtilen kurallar çerçevesinde anestezi EKT uygulaması yapıldığı ifade edilmiştir. Hasta 15-18 yaş aralığında ise kendisinin ve yasal temsilcisinin, hasta 15 yaşından küçük ise hastanın velilerinin her ikisinin de imzasının gerektiği; eğer velilerden yalnızca birinin imzası varsa, bu velinin çocuğun bakımını tek başına üstlendiğini veya diğer velinin rızasının bulunduğunu kanıtlamasının gerektiği belirtilmiştir. 2023 yılı içerisinde 17 çocuk hastaya EKT uygulandığı bilgisi paylaşılmıştır.
101. Merkezde 1 EKT makinesi, 2 anestezi cihazı bulunmaktadır. 2 EKT makinesinin daha talep edildiği öğrenilmiştir. Cihazın her yıl bakımının yapıldığı ifade edilmiştir.
102. Merkezde tıbbi atık yönetmeliğine uygun ayrıştırmanın yapıldığı, buna uygun atık kovaları ve torbalarının uygun şekilde sınıflandırılarak kullanıldığı görülmüştür.
103. Çarşafların her hastadan sonra değiştirildiği ifade edilmişse de yapılan incelemede; çarşafların kirli olduğu ve bir çarşafta kan lekelerinin olduğu görülmüş, çarşafların her kullanımdan sonra değiştirilmediği anlaşılmıştır. Çarşafı değiştirmekten sorumlu servis personelinin yemekte olduğu, geldiklerinde çarşafın değiştirileceği ifade edilmiştir.
104. Serviste kamera sistemi bulunmamaktadır.

G. Beslenme

105. Hastanede 5 diyetisyen görev yapmaktadır. Diyetisyenler tarafından hazırlanan menüler Hastanenin mutfağında pişirilerek günde 3 öğün olacak şekilde servislere dağıtılmaktadır. Her serviste bir yemekhanenin bulunduğu görülmüştür.
106. İdare tarafından günde 2 defa ara öğün verildiği, bu öğünlerin bisküvi-çay veya kek-meyve suyu şeklinde olduğu belirtilmiştir. Bazı servislerde hastalarla yapılan görüşmelerde ara öğünün günde 1 defa akşama doğru verildiği ifade edilmiştir. İdare tarafından sunulan yemek listesinde ara öğüne ilişkin bir kayıt bulunmamaktadır. Hastaların çoğu yemek miktarının yetersiz olduğunu ifade etmiştir.
107. İdare tarafından, 13/1/1983 tarihli ve 17927 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Yataklı Tedavi Kurumları İşletme Yönetmeliği’ne göre mevcut yemekhane şartnamesinin psikiyatri hastalarının ihtiyaçları için yeterli olmadığı, psikiyatri ilaçlarının hastayı acıktırması sebebiyle hastaların ek kalori ihtiyacının olduğu, psikiyatri hastalarının refakatçilerinin olmaması ve dışarıdan ek gıdaya

10 Sağlık Bakanlığı tarafından çıkarılan 28/11/2006 tarihli ve 9190 sayılı Elektro Konvülsif Tedavi Uygulama Yönergesinin “Elektro Konvülsif Tedavi Uygulama Esasları” başlıklı 4’üncü maddesinin birinci fıkrasının (e) bendine göre; “(...)Hastanın herhangi bir yakınına ulaşamadığı ve tıbbi zorunlulukların olduğu durumlarda EKT tedavisi iki psikiyatri uzmanının kararı belgelenmek koşuluyla uygulanabilir.”

erişimleri bulunmaması sebebiyle ruh sağlığı hastaları için yemek ve ek gıdaya ilişkin yönetmeliğin yeniden düzenlenmesinin ve iâşe miktarının artırılmasının hastaların yararına olacağı ifade edilmiştir.¹¹

108. Ziyaret Heyeti tarafından öğle yemekleri ziyaret süresince Kurumda yenilmiş; personelin hastalarla aynı yemekleri tükettiği görülmüştür. Her iki gün de yemekte patates ağırlıklı türlü verildiği ancak genel olarak yemeklerin lezzetinin yerinde ve Heyete sunulan haliyle yemek miktarının yeterli olduğu gözlenmiştir.
109. İdare tarafından diyabet, çölyak, ülser veya tansiyon gibi rahatsızlıkları olan ve özel beslenmeye ihtiyaç duyan hastalar için ayrı yemek çıkarıldığı dile getirilmiş, ziyaret esnasında bu hastalara sefer taslarında ayrı yemek verildiği görülmüştür.
110. Her serviste su arıtma cihazının olduğu, içme suyu ihtiyacının bu cihazlardan karşılandığı görülmüştür. Bunun dışında öğle ve akşam yemeklerinin yanında birer tane 200 ml'lik ambalajlı su verilmektedir.
111. Hastanede kantin bulunmamaktadır ve ziyaret edilen servislerin çoğunda hastalar, diğer ihtiyaçlarını ailelerinin getirmesi halinde temin edebildiklerini ifade etmiştir. İdare tarafından da kantin için birçok defa yazı yazıldığı; yetkinin il sağlık müdürlüğünde olduğu ve kabul edilmediği, kantinin olmayışının sorun teşkil ettiği ifade edilmiştir.
112. Servislerde bulunan yemekhaneler incelenmiş genellikle temiz ve ferah olduğu görülmüştür. Ayrıca bazı servislerin yemekhanelerinde duvara asılı olan yazı tahtasında, servisteki hastalardan özel beslenme ihtiyacı olanların isimleri ve ne tür diyet yemek tükettiklerinin not edildiği görülmüştür.

H. Günlük Yaşam, Faaliyetler ve Eğitim

113. Hastanede kalan hastaların günlük aktiviteleri servislerde görevlendirilen psikologlar tarafından günlük olarak yapılan günaydın toplantısı ile başlamaktadır. Toplantılarda hastaların istek ve şikâyetleri dinlenmektedir.
114. Ziyaret edilen her servisin kendine ait bahçesinin olduğu, bu bahçelerin genellikle hastaların kaçmasını önleyecek şekilde yüksek tellerle çevrili ve oldukça geniş olduğu, içerisinde oturma

11 Yataklı Tedavi Kurumları İşletme Yönetmeliği'nin 90'ıncı maddesi şöyledir: "Hastaların beslenmeleri normal ve rejim yemeği olmak üzere ikiye ayrılır. a) Normal Yemek: Normal yemek verilmesi gereken hastalara hergün sabah kahvaltısı öğle ve akşam yemekleri verilir. Bu yemeklerin grubları, tarifleri ve günlük azami miktarları ek tablolarda gösterilmiştir. Normal iâşe edilen bütün hastalardan, tedavi eden tabib tarafından lüzumlu görülenlere ayrıca ikindi kahvaltısı veya gece sütü gibi ilave öğünler verilebilir. 89. madde gereğince iâşesi gerekenlerin hepsine normal yemek, gece nöbeti tutanlara da gerek görülürse gece kahvaltısı verilir. Kahvaltılarda ekme, çay veya süt dışında en fazla 3 çeşit kahvaltılık verilir. Peynirle yumurta beraber verilmez. Normal yemekler her öğünde üç kaptır. Düzenlenmesinde et, sebze nişastalı gıda maddeleri meyve veya tatlı bulunmasına dikkat edilir. Aynı öğünde iki etli, iki nişastalı veya 2 sebze, aynı günde iki öğün tatlı ve nişastalı yemek verildiği zaman hamur tatlısı verilmez. Öğle yemeği ile akşam yemeği aynı olabileceği gibi, aynı erzakı kullanmak kaydıyla ve üç kabı geçmemek şartıyla akşam yemeğinin bir veya iki türü değiştirilebilir. b) Rejim Yemeği: Hastalara tıbbi zorunluluk veya tedavi gereği olarak verilecek her türlü yemek ve besin maddeleri rejim yemeğine girer. Tedavi ve beslenmeleri özellik gösteren hastalara, tedavi eden tabibin lüzum göstereceği her çeşit yiyecek, tabelalara cins ve miktarları yazılmak şartı ile verilir. Rejim yapması gereken tabib ve kurum personeli rapor almak suretiyle raporlarında belirtilen süre kadar rejim hastaları gibi iâşe edilirler."

alanlarının ve kameriyelerin mevcut olduğu, bazılarında kümes hayvanlarının bulunduğu, ayrıca spor aletlerinin kurulu olduğu görülmüştür.

115. Kendileriyle görüşme gerçekleştirilen hastaların çoğu açık havadan faydalanamadıklarını veya çok kısa süreli faydalanabildiklerini dile getirmiştir. İdare tarafından normal şartlarda hastaların her gün bahçeye çıkabildikleri fakat bahçeye çıkış izninin; hava koşullarına, hastanın sağlık durumuna, klinik şefinin onayına, personel sayısına ve diğer servislerdeki hastalarla karşılaşma ihtimalinin önüne geçilmiş olmasına bağlı olduğu ifade edilmiştir.
116. Hastanede kadınlar için ayrı bir rehabilitasyon merkezi bulunmakta, erkek hastalar için ise her servisin kendi bünyesinde rehabilitasyon faaliyetleri yürütülmektedir. Kadın hastalarla yapılan görüşmelerden resim, müzik, dekoratif el sanatları, dikiş gibi kurslara katılabildikleri anlaşılmıştır. Ayrıca hastalara kadın kuaför tarafından kişisel bakım eğitimi verildiği öğrenilmiştir. Erkek hastalar kendileri için rehabilitasyon etkinliklerinin olmamasından şikâyetçi olmuştur. Ziyaret edilen bazı servislerin personelleri de etkinlik sayısının yetersiz olduğunu, önceden erkek psikiyatri hastaları için ayrı bir rehabilitasyon alanının olduğunu fakat buranın pandemi döneminde kapatıldığını ve tekrar açılmadığını ifade etmiştir. Ayrıca atölye veya kurs faaliyetleri için halk eğitim merkezlerinden öğretmen talep edildiği fakat öğretmenlerin hastalarla çalışmak konusunda isteksiz olması sebebiyle bu tarz faaliyetlerin yeterince düzenlenemediği, bununla birlikte başlanan atölye ve kurs faaliyetlerinin yaz aylarında ve resmi tatillerde öğretmenler gelemediği için kesintiye uğradığı belirtilmiştir. Bazı psikiyatri servislerinde kalan erkek hastaların spor faaliyetlerine katılabildikleri, bu servislerde masa tenisi gibi aktivitelerin yapılabildiği görülmüştür.
117. Hastanın hangi kurs ve faaliyetler için uygun olduğu ergoterapistler ve rehabilitasyon hemşiresi tarafından; hastanın isteği, becerisi, güçlü yanları, ihtiyaçlarına göre belirlenmektedir. Aylık ortalama 120 hastanın kurs ve rehabilitasyon faaliyetine katıldığı ifade edilmiştir.
118. Bazı servislerde isteyen hastalara seccade verildiği, bazı servislerde ise hastanın sağlık durumu nedeniyle hezeyanlara sebep olabileceği gerekçesiyle seccade veya dini kitapların verilmediği öğrenilmiştir. Hastalar naylondan seccadelerinin olduğunu ifade etmiştir. Bazı kadın hastaların başında başörtüsü yerine kullandıkları tek kullanımlık naylon boneler olduğu görülmüştür. İdare tarafından kadın hastaların başörtüsü kullanmalarına izin verilmediği, bunun intihar riskine karşı tedbir amacıyla gerekli görülen bir uygulama olduğu belirtilmiştir.
119. Hastaların, servislerde bulunan televizyonlardan yararlanabildiği, koltuklarda oturarak veya yatarak televizyon izlediği veya uyuduğu görülmüştür.
120. Bazı servislerde kütüphane olduğu, hekimin uygun gördüğü kitapların hastaların istifadesine sunulduğu görülmüştür.

İ. Dış Dünya ile İletişim, Ziyaret ve Ailelerle Etkileşim

121. Hastanede çoğu serviste ankesörlü telefonun olmadığı görülmüştür. Hastaların aileleri servisi aradığı takdirde hastalar ile 5 dakikayla sınırlı olmak kaydıyla her gün görüşebilmektedir. Servislerde telefonla görüşme saatlerinin genellikle 18.00-19.00 arasında olduğu öğrenilmiştir.
122. Adli servislerde ankesörlü telefonların olduğu görülmüş, hastaların aileleri tarafından alınan telefon kartlarıyla 17.30-19.30 saatleri arasında aileleriyle görüşebildikleri öğrenilmiştir. Hastalarla yapılan görüşmelerden aileleriyle telefonda görüşebildikleri anlaşılmıştır.
123. Her serviste hastalar ile ailelerinin yüz yüze görüşmesini sağlamak amacıyla ziyaret günleri belirlenmiştir. Ziyaret günleri servise göre değişiklik göstermekle birlikte genellikle haftada 2 gün hastaların ailelerini görebildiği anlaşılmıştır. Aile görüşmelerinin çoğunlukla servis yemekhanelerinde gerçekleştiği servis personellerince ifade edilmiştir. Hastaların aileleriyle görüşemediklerine ilişkin bir iddiası olmamıştır.

J. Bağımlılık Arındırma Merkezi

124. Hastanede hem yetişkinler, hem de çocuklar için ayrı bağımlılık arındırma merkezleri bulunmaktadır.
125. Erişkin arındırma merkezi olarak kullanılan binanın üst katında opiat¹² bağımlılarının tedavi edildiği B3 servisi, alt katında ise alkol ve madde bağımlılarının tedavi edildiği alkol detoks servisi yer almaktadır. Ayrıca merkeze bağlı olarak hizmet veren özellikli bakım ünitesi ile rehabilitasyon faaliyetlerinin yürütüldüğü "Bağ Evi" bulunmaktadır.
126. Erişkin bağımlılık arındırma merkezinde ortalama yatış süresinin 15-20 gün olduğu, merkezde zorunlu yatış yapılmadığı, tedaviyi sonlandırmak isteyenlerin imza karşılığında taburcu edildiği ifade edilmiştir. Eğer yetkili makamlar tarafından hasta hakkında zorunlu yatış kararı verilirse hastanın psikiyatrik servislere yatışının yapıldığı öğrenilmiştir. Tedavisini tamamlayan hastaların ayaklı tedaviye geçilerek 1 yıl boyunca gününbirlik olarak bağ evinde rehabilitasyon sürecine dahil edildikleri belirtilmiştir.
127. Merkezde puanlama sisteminin olduğu, merkez kurallarına uymayanların bu sisteme göre puanlandırıldığı, 50 puan alan hastanın tedavisine son verildiği, hastalara merkeze geldiklerinde bu konu hakkında bilgi verildiği öğrenilmiş; puanlama tablosunun panoda asılı olduğu görülmüştür. Ayrıca hastaların da bu konuda bilgi sahibi olduğu anlaşılmıştır.
128. Erişkin arındırma merkezinde servislerin hastaların cinsiyetine göre ayrılmadığı, kadın hastaların erkek hastalarla ayrı odalarda kalsalar da aynı ortamda tedavi edildikleri görülmüştür.
129. Erişkin arındırma merkezinin haftalık programı incelenmiş, her gün 06.30'da kalkıldığı, kahvaltıdan sonra ilaç tedavisinin uygulandığı, hafta içi saat 08.00-09.00 arası bağ evinde vakit

12 Opiat (Opioid) haşhaştan elde edilen, morfin içeren, kişiye gevşeme etkisi veren, kişide zamanla bağımlılık oluşturan ağır kesicilerin içinde bulunduğu sınıfın adıdır, düzenli kullanımı Opiat (Opioid) Bağımlılığı ile sonuçlanır. Eroin, kodein, morfin, metadon, buprenorfin (suboxone, subutex) vb. opiat sınıfında yer almaktadır.

geçirildiği, 09.30-10.00 arası günaydın toplantılarının yapıldığı, ardından 12.00'a kadar doktorların vizite saati olduğu, öğle yemeğinden sonra bazı günler bağ evinde rehabilitasyon faaliyetlerine katıldıkları, bazı günler bilinçlendirme faaliyetlerinin yapıldığı, bazı günlerde ise spor aktivitelerinin planlandığı görülmüştür. Yatış saatinin 23.00 olduğu öğrenilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen hastalar günlerinin bu programa uygun şekilde geçtiğini ifade etmiştir. Ayrıca her gün 16.00'dan sonra banyo yapabildiklerini belirtmişlerdir.

130. Merkezde akşam yemeğinden sonra saat 21.00'da bir ara öğün verilmektedir.
131. Serviste çamaşırhane hizmeti bulunmamaktadır. Hastalar çamaşırlarını elde yıkadıklarını veya aile ziyaretinde kirli çamaşırlarını ailelerine verdiklerini ve onlardan temiz çamaşırlarını alabildiklerini ifade etmişlerdir. Yatak takımlarının haftada bir değiştirildiği, kirlendiği takdirde daha erken de değiştirilebildiği öğrenilmiştir.
132. Hastalar 1. derece yakınlarıyla Çarşamba günü 1 saat kadar yüz yüze görüşebildiklerini, ayrıca yakınlarının her gün 17.00-20.00 arası onları arayabildiklerini ifade etmiştir.
133. Merkezde bir kütüphane bulunduğu, hastaların buradan istedikleri kitapları alabildiği görülmüştür.
134. B3 Servisinde yalnızca bir odada kamera bulunduğu alkol detoks servisinde ise hiç kamera bulunmadığı öğrenilmiştir.
135. Özellikle bakım ünitesinde yapılan incelemede 12 yatak kapasitesinin olduğu, bunların 6'sının yoğun bakımda yatan hastalar için düzenlendiği, geri kalan 6 yatağın ise iki normal odaya eşit şekilde paylaştırıldığı görülmüştür. Buraya çoğunlukla alkol komasına girmiş kişilerin getirildiği, daha çok yoğun bakım servisi olarak hizmet verdiği, hastanın durumu normalleştiğinde tedavi olmak istiyorsa bağımlılığına göre uygun servise yerleştirildiği öğrenilmiştir.
136. Özellikle bakım ünitesinde kalma süresinin 2 ilâ 15 gün arasında değiştiği, hasta kendine geldiğinde delirium durumu söz konusuysa psikiyatri acil servisinin onayı olmadan hastanın taburcu edilmediği bilgisi paylaşılmıştır.
137. Özellikle bakım ünitesinde de tespit uygulamasının olduğu, daha çok yoğun bakım bölümünde hastanın yataktan düşmesini önlemek amacıyla göğüs tespiti uygulandığı ancak tespit kayıt defterinin tutulmadığı öğrenilmiştir. Hastanenin Hasta Kısıtlama Prosedüründe; hastanın düşme tehlikesi olması durumunda da kısıtlama uygulanabileceğinin belirtildiği tespit edilmiştir.
138. Bağ evinde yapılan incelemede; İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları (İSMEK) tarafından gönderilen 2 öğretmen tarafından iş-uğraşı atölyelerinin düzenlendiği, spor hocası tarafından halk oyunları eğitimi verildiği, bir spor sahasının bulunduğu ve burada voleybol, basketbol gibi spor aktivitelerinin gerçekleştirildiği ve masa tenisi oynanabildiği öğrenilmiştir. Ayrıca bağ evinde saz ve gitarın da bulunduğu görülmüş, öğretmen bulunduğu saz ve gitar kurslarının verildiği fakat ziyaret tarihinde böyle bir kursun olmadığı öğrenilmiştir. Psikolog tarafından relaksasyon (gevşeme/nefes egzersizi) çalışmalarının yapıldığı, bağ evine gelen servis dışı bağımlılarla müze gezilerinin yapıldığı ve servisteki bağımlılarla mutfak

aktivitelerinin yapılabildiği ifade edilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen hastalar da Bağ Evindeki etkinliklere katılabildiklerini belirtmiştir.

139. Çocuk arındırma servisinde yapılan incelemede personel tarafından servis hakkında bilgi verilmiş fakat servis şefi tarafından Heyetin çocuklarla görüşmesine izin verilmemiştir. Bu durum tutanak altına alınmıştır. Alınan bilgiye göre burada madde bağımlılığı olan çocukların tedavi edildiği, servis kapasitesinin 14 olduğu, ziyaret tarihinde 3 çocuğun bulunduğu, standart tedavinin 2 ay sürdüğü ve zorunlu yatışın olmadığı öğrenilmiştir.
140. Çocuk arındırma servisinin fiziksel koşulları incelenmiş, binanın 3 kattan oluştuğu, eksi 1. katta spor salonunun olduğu, giriş katında yemekhane ile televizyon odası ve hemşire odasının bulunduğu, 1. katta ise hasta odalarının bulunduğu görülmüştür. Hasta odalarının 5 kişilik olduğu fakat en fazla 3 kişi kalındığı personel tarafından ifade edilmiştir. Odalarda eksiksiz olarak yatak ve duvara sabit dolapların olduğu görülmüştür.
141. Söz konusu serviste temiz ve kullanılabilir durumda 6 banyo ve 2 tuvaletin olduğu, içeride sıvı sabun ve peçete bulunduğu görülmüştür.
142. Spor salonunda yapılan incelemede, içerisinde birçok spor aletinin bulunduğu görülmüş, buranın daha çok kışın kullanıldığı öğrenilmiştir.
143. Serviste 22 adet güvenlik kamerasının olduğu, yalnızca hasta yatak odalarında ve spor salonunda kamera bulunmadığı anlaşılmıştır.

K. Tutuklu ve Hükümlü Servisi¹³

144. Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı tarafından imzalanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetim, Dış Koruma, Hükümlü ve Tutukluların Sevk ve Nakilleri ile Sağlık Hizmetlerinin Yürütülmesi Hakkında Protokol (Üçlü Protokol) çerçevesinde hizmet veren serviste, ceza infaz kurumlarından sevk edilen hasta mahpusların¹⁴ yatılı psikiyatrik tedavi ve takipleri yapılmakta ayrıca mahkemeler tarafından 17/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemeleri Kanunu'nun 74'üncü maddesi¹⁵ gereği gözlem altında tutulması talep edilen kişiler barındırılmaktadır.

13 Üçlü Protokol'ün 32'nci maddesinin birinci fıkrası şöyledir: "Hükümlü koğuşu ve servisi; hastane bünyesinde doğrudan güneş alan diğer hasta odaları ile aynı şartları taşıyan, erkek, kadın ve gerekli durumlarda çocuk olmak üzere en az birer odadan oluşan, firara karşı engellerin bulunduğu, dış güvenliğinin jandarma, iç güvenliğinin ise ceza infaz kurumu personeli tarafından sağlandığı, hükümlü ve tutuklulara yatarak tedavi ve rehabilitasyon hizmetleri verilmek üzere ayrılan bölümlerdir. Bu koğuş ve servislerden tutuklular da yararlanır."

14 Bu raporda mahpus kelimesi, ceza infaz kurumlarından tutuklu ve hükümlü servislerine sevk edilerek yatılı psikiyatrik tedavi gören hükümlü, tutuklu ve hüküm özlüleri ifade etmektedir.

15 5271 sayılı Kanun'un 74'üncü maddesi şöyledir: "(1) Fıili işlediği yolunda kuvvetli şüpheler bulunan şüpheli veya sanığın akıl hastası olup olmadığını, akıl hastası ise ne zamandan beri hasta olduğunu ve bunun, kişinin davranışları üzerindeki etkilerini saptamak için; uzman hekimin önerisi üzerine, Cumhuriyet savcısının ve müdafinin dinlenmesinden sonra resmî bir sağlık kurumunda gözlem altına alınmasına, soruşturma evresinde sulh ceza hâkimi, kovuşturma evresinde mahkeme tarafından karar verilebilir. (2) Şüpheli veya sanığın müdafii yoksa hâkim veya mahkemenin istemi üzerine, baro tarafından bir müdafî görevlendirilir. (3) Gözlem süresi üç haftayı geçemez. Bu sürenin yetmeyeceği anlaşılırsa resmî sağlık kurumunun istemi üzerine, her seferinde üç haftayı geçmemek üzere ek süreler verilebilir; ancak sürelerin toplamı üç ayı geçemez. (4) Gözlem altına alınma kararına karşı itiraz yoluna gidilebilir; itiraz, kararın yerine getirilmesini durdurur. (5) Bu madde hükmü, 223 üncü maddenin sekizinci fıkrası gereğince yargılamanın durması kararı verilmesi gereken hâllerde de uygulanır."

145. Servis, Hastane yerleşkesi içerisinde dış güvenliği sağlanmış ayrı bir binada yer almaktadır. Servisin iç güvenliği infaz ve koruma memurları, dış güvenliği ise jandarma personeli tarafından sağlanmaktadır.
146. Serviste ortalama yatış süresinin gözlem için gelenlerde 1 hafta, tedavi için gelenlerde 45 gün olduğu öğrenilmiştir. İdare tarafından ziyaret tarihine kadar serviste en uzun kalan hastanın kalış süresinin 4 yıl olduğu ifade edilmiştir.
147. 1983 yılından bu yana hizmet veren servis binasının eski ve yıpranmış olduğu görülmüştür.
148. Serviste kadın ve erkek mahpuslar için ayrı 2 bölüm bulunmaktadır. Servis; kadın mahpuslar için 8, erkek mahpuslar için 42 yatak kapasitesine sahiptir. Ziyaret tarihinde serviste 7 kadın ve 42 erkek hasta mahpus kalmaktadır.
149. Serviste mesai saatlerinde 1 klinik şefi, 1 uzman doktor, 2 asistan doktor ve 4 hemşire ile infaz ve koruma memurlarının görev yaptığı; gece ise 1 asistan doktor, 1 hemşire ve 1 infaz ve koruma memurunun nöbete kaldığı belirtilmiştir.
150. Serviste arama odası bulunmamaktadır. Birime yatışta üst aramasının bina girişinde müsait olan odalardan birinde yapıldığı öğrenilmiştir. Binanın girişinde duyarlı kapının olduğu fakat X-Ray cihazının bulunmadığı görülmüştür.
151. Ziyaret tarihinde serviste 1 kadın infaz ve koruma memuru bulunmaktadır. Kadın mahpuslar, servise getirildiklerinde üst aramasının kadın infaz ve koruma memuru tarafından yapıldığını ve memurun işlem esnasında eldiven kullandığını ifade etmişlerdir.
152. İdare tarafından odalara yerleştirmede suç ayrımı yapılamadığı ifade edilmiştir. Ayrıca Servise çocuk mahpus da kabul edildiği, fakat çocuklara özgülenmiş bir alan olmaması sebebiyle gelen çocuk mahpusun diğer mahpuslardan ayrı bir odada tutulduğu öğrenilmiştir.
153. Kadınların tutulduğu bölümde 2 yataklı 4 oda ile içerisinde 1 televizyon, 1 masa ve 1 sandalyenin olduğu televizyon odası bulunmaktadır. Ayrıca havalandırma alanının yer aldığı görülmüştür.
154. Kadınların tutulduğu bölümdeki odalarda hastaların eşyalarını koyabilecekleri dolapların olmadığı, duvar içerisinde raf görünümünde boşlukların yer aldığı ve hastaların eşyalarını bu alanlara koydukları görülmüştür.
155. Hastaların kaldığı odaların pencerelerinin içeriden olacak şekilde delikli metal plakalarla kapatılmış olduğu, oda içine yeterince doğal ışığın ve havanın girmediği ve aydınlatmaların çoğunun çalışmadığı görülmüştür. Öte yandan hastaların gün içinde rahatlıkla çıkabildikleri küçük bir havalandırma alanı mevcuttur. Havalandırma alanının kapısının sabah açılıp havanın kararmasıyla kapatıldığı beyan edilmiştir. Görüşme sağlanırken havalandırma kısmında üç adet yatağın temizlendiği ve kurumaya bırakıldığı görülmüştür. Ancak yatakların yere konularak kurutulmasının hijyen koşullarına uygun olmadığı, yataklarda alez kullanılmasının daha pratik ve hijyenik bir çözüm olacağı değerlendirilmiştir.
156. Serviste 1 adet klozet ve 1 adet alaturka tarzda olmak üzere 2 tuvaletin, 1'i bozuk 3 adet lavabonun ve 1 adet duş alanının olduğu ve duş hortumunun, hastaların kendisine zarar

vermesini önlemek amacıyla duvara sabitlendiği görülmüştür. Yapılan görüşmede kadın hastalar, sıcak suyun her zaman olduğunu ve istedikleri zaman duş alabildiklerini ancak tuvalet ve banyonun temiz olmaması nedeniyle duş almak istemediklerini belirtmişlerdir. Heyet tarafından incelenen banyo ve tuvaletlerin oldukça kirli durumda olduğu görülmüş, bu alanların temizliğine yeterince özen gösterilmediği anlaşılmıştır.

157. Kadın bölümünde kalanlar odaların soğuk olduğunu, bazı odalarda ve koridor kısmında kaloriferlerin yanmadığını iddia etmiştir. Yapılan incelemede odalarda kaloriferin yandığı fakat koridordaki kaloriferin yanmadığı tespit edilmiştir. İdare hastanenin ısıtma sisteminin bu servise en son ulaşıyor olması sebebiyle ısı akışının yetersiz kalabildiğini ifade etmiştir.
158. Kendileriyle görüşme gerçekleştirilen kadın hastalar, kendilerine 3 ana ve 1 ara öğün verildiğini ancak yemeklerin doyurucu olmadığını, her Salı ve Cuma günü kantin ihtiyaçlarına ilişkin talepte bulunabildiklerini ve bu ihtiyaçların geldikleri ceza infaz kurumunun kantininden karşılandığını fakat kantinden meyve alamadıklarını ve içme suyunu kantinden temin ettiklerini ifade etmişlerdir. Servis personeli öğle ve akşam yemeklerinde 2'şer bardak su verildiğini belirtmiştir.
159. Kadın hastalar kendi kıyafetlerini kullandıklarını, ihtiyaç halinde ailelerinden Kurum aracılığıyla kıyafet isteyebildiklerini ayrıca kıyafet temin etme imkânı olmayan hasta mahpuslara Kurum tarafından kıyafet verildiğini beyan etmiştir.
160. Haftada 1 gün kadın hastalar için kuaförün geldiği ve kişisel bakımlarının ücretsiz şekilde yapıldığı öğrenilmiş, ziyaretten hemen önce de bu hizmetin verildiği görülmüştür.
161. Birebir görüşülen kadın hastalar, yazılı herhangi bir şikâyet mekanizmasının bulunmadığını; talep ve şikâyetlerini yalnızca sözlü olarak iletebildiklerini dile getirmiştir. Kadınlar bölümünde yalnızca 2 hastaya dilekçe vb. yazması için talep etmeleri halinde kalem ve kâğıt verildiği, geri kalana verilmediği; bu kişilerin talep etmesi halinde dilekçe çıkış numaralarının da gecikmeksizin verildiği hastalarca dile getirilmiştir.
162. Erkek bölümünde yapılan incelemede; toplam 25 oda olduğu, bunların 8 tanesinin tek kişilik gözlem odası olduğu, 17 tanesinin ise çift kişilik oda olduğu görülmüştür. Tek kişilik odalarda kamera bulunmaktadır. Ayrıca bu bölümde 4 banyo ve 4 tuvaletin olduğu ve servisin genel olarak temiz olmadığı görülmüştür.
163. Erkek hastalar, ziyaret günleri dışında her gün banyo yapabildiklerini, sıcak suyun 7/24 olduğunu, şampuan ve sabun gibi hijyen malzemelerinin Hastane tarafından ücretsiz verildiğini belirtmiştir.
164. Serviste bir çamaşır makinesi bulunmadığı, hastaların çamaşırılarını kendilerinin yıkadığı anlaşılmıştır. Nevresimler ise Kurum tarafından yıkanmaktadır. Temizlik malzemesi alamayacak durumda olan kişilere Hastanenin ücretsiz olarak bu tür malzemeleri sağladığı hastalar tarafından ifade edilmiştir.
165. Erkek hastaların bir kısmı ekonomik durumlarının olmadığını, kıyafetlerini yıkadıklarında kuruyana kadar kıyafetsiz kaldıklarını dile getirmiş, konuya ilişkin İdare ellerinden geldiği kadar

- kiyafet vermeye çalıştıklarını; vakıflardan ve kişilerden kiyafet bağışı kabul ettiklerini ancak yetersiz kaldığını belirtmiştir.
166. Erkek bölümünde kalan hastalar arasında uyuz vakalarına rastlanmış, burada bir hastanın vücudundaki yaraların ilerlemiş olduğu görülmüş, hastaya tedavisi için krem verildiği öğrenilmiş fakat Heyette bulunan doktor tarafından söz konusu servisteki sağlık ve hijyen şartlarının kötü olması ve kiyafetlerin dezenfeksiyonunun uygun şekilde sağlanamaması sebebiyle iyileşemediği değerlendirilmiştir.
167. Hastaların doktorla görüşmesi esnasında ve tespit sırasında mutlaka bir infaz ve koruma memurunun da odada bulunduğu, tespit esnasında infaz ve koruma memurunun hastayı tuttuğu ve sağlık personelinin bağladığı hem personel hem de hastalar tarafından dile getirilmiştir. Görevli sağlık personeli tarafından tespit uygulamasının ortalama 2 saat sürdüğü, daha uzun tutulması gerekirse mutlaka 2 saatte bir hastanın çözülerek mobilize edildiği, tuvalet ihtiyacı bulunması durumunda hastanın durumu müsaitse yine çözülerek ihtiyacını gidermesinin sağlandığı ve gerekirse tekrar tespite alındığı ifade edilmiştir. Yine sağlık personeli tarafından hastalara verilmesi gereken ilaçların bizzat sağlık personeline hazırlandığı ve infaz ve koruma memuru eşliğinde kullanıldığı öğrenilmiştir.
168. Revirde yapılan görüşmelerde hastaların kendi odalarında tespite alındıkları ifade edilmiştir. Bu odaların esasında hasta yatak odası olması ve başka hastaların da kalıyor olması sebebiyle tespit odası olarak kullanılmasının uygun olmadığı değerlendirilmiştir.
169. Hastalar serviste tespit uygulandığını, bağlanmadan önce ve çözüldükten sonra sağlık personeli tarafından tespit yapılma sebebinin kendilerine açıklandığını söylemiştir. Ziyaret tarihinde serviste bulunan "Psikiyatri Klinikleri Fiziksel Kısıtlama Kayıt Defteri" incelenmiş ve düzenli şekilde tutulduğu görülmüştür.
170. Hastalar tarafından her ayın son cuma günü aile ile açık görüş; geri kalan 3 hafta boyunca da haftada 1 defa olacak şekilde 30 dakika ile 1 saat arası kapalı görüş haklarının olduğu ifade edilmiştir. Hastaların telefon hakkı bulunmamaktadır.
171. Kendileriyle görüşme gerçekleştirilen hastalar, televizyon izlemek dışında herhangi bir sosyal aktivite olmadığını dile getirmişlerdir. Serviste okumak için az sayıda kitap bulunduğu ve ailelerinin getirmesi halinde incelendikten sonra bu kitapların da kendilerine verildiği belirtilmiştir.
172. Serviste 23 güvenlik kamerası bulunmaktadır. Kayıtların saklanma süresi 2 ay olarak belirtilmiştir. Kadınların kaldığı odaların 3'ünde, televizyon odasında ve havalandırmada 1'er kameranın olduğu fakat 1 odada kameranın bulunmadığı görülmüştür. Hasta odaları ile tespit odasının ayrıştırılması ve sadece tespit odasında kamera bulundurulması, hasta odalarındaki kameraların kaldırılmasının mahremiyet açısından uygun olacağı değerlendirilmiştir.

L. Adli Poliklinik Servisi

173. Adli Poliklinik Servisinde ceza infaz kurumlarından gelen hastaların muayene edildiği, burada ayaklı tedavi uygulandığı, hastanın yatışının gerçekleştirilmesi gerekiyorsa hastanın hükümlü ve tutuklu servisine alındığı öğrenilmiştir. Ayrıca poliklinikte bilirkişilik işlemleri de yapılmakta, kişilerin ceza sorumluluğuna ilişkin raporlar düzenlenmektedir.
174. Bu servise günlük 90 civarında hasta geldiği, burada genelde 09.00-17.00 esasına göre 3 hekim çalıştığı öğrenilmiştir.
175. Adli Poliklinik Servisinin yanında tedaviye gelen tutukluların bekletildiği 8 kişi kapasiteli bir nezarethane odası bulunmaktadır. Nezarethanede koltuk ve engelli sandalyesi bulunduğu görülmüştür. Ayrıca odayı gören bir kamera mevcuttur.

IV. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

176. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Gerçekleştirilen ziyarette çocuk-ergen servisi ile çocuk arındırma servisi de incelenmek istenmiş fakat bu servislerden sorumlu olan hekim tarafından hastalarla görüşme yapılmasına izin verilmemiştir. Kendisine görevin gerekliliği ve kanuni yetki anlatılmasına ve Heyet içerisinde doktor ve psikologların da yer aldığı belirtilmesine rağmen görevin gerektirdiği incelemenin yapılması mümkün olmamıştır. Heyet tarafından ilgili servislerin yalnızca fiziksel koşulları incelenebilmiştir. Bununla birlikte Hastane İdaresi ve diğer servislerde çalışan personel ziyaret boyunca incelemenin gerektiği şekilde yapılabilmesi konusunda destekleyici ve açık bir tutum içerisinde olmuştur.

B. Tavsiyeler

1. Hastane İdaresine Yönelik Tavsiyeler

177. Personele, İstanbul Protokolü kapsamında işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgeleme konusunda eğitim verilmesi,
178. Hastaların gün içerisinde mümkün mertebe odalarına erişimlerine izin verilmesi,¹⁶
179. Hastaların odalarını mümkün olabildiğince kişiselleştirebilmelerine ve mahremiyetlerini koruyabilmelerine olanak verilmesi adına hastaların odalarında bulunabilecek eşyaların yeniden değerlendirilmesi¹⁷ ve Avrupa İşkencenin veya İnsanlık dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya

16 Bkz. "CPT, benzer şekilde hastaların gün boyunca diğer hastalarla birlikte toplu alanlarda bulunmak yerine, diledikleri takdirde odalarına erişimlerine izin verilmesinin giderek artan bir yaklaşım olarak benimsenmesini takdirle karşılamaktadır." CPT, 8. Genel Rapor, CPT/Inf(98)1, para.36.

17 Bkz. "CPT hastaların yaşama koşullarını ve gördüğü muameleyi yakından inceler; bu alanlardaki yetersizlikler hızla 'insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele' kapsamına giren durumlara yol açabilir. Hastaların tedavisini ve mutluluğunu kolaylaştıracak maddi koşulları sağlamak, yani psikiyatrik anlamda olumlu bir tedavi ortamı sunmak hedeflenmelidir. Bu sadece hastalar için değil, aynı zamanda psikiyatri kurumlarında çalışan personel için de önem taşır." CPT, 8. Genel Rapor, CPT/Inf(98)1, para.32.

Muamelenin Önlenmesi Komitesi (CPT) ile Dünya Sağlık Örgütü standartlarına uygun olarak, dolap bulunmayan odalara yerlerine sabitlenmiş dolapların koyulması,¹⁸

180. Hastaların güvenliği açısından, tespit odalarındaki yumuşak malzeme ile kaplanmamış ve yumuşak malzemesi yıpranmış olan yatak başları için gerekli onarımın yapılması,
181. Servislerde ortak alanlarda bulunan koltuk sayısının imkân ölçüsünde hasta kapasitesine göre sayıca artırılması ve yenilenmesi,
182. Öncelikle üst katlarda bulunan servislerden bahçeye çıkışları kolaylaştırıcı düzenlemelerin gerçekleştirilmesini ve engelli kullanımına uygun olmayan banyo ve tuvaletlerin engelli erişimine uygun hale getirilmesini sağlayacak şekilde Hastanenin Türk Standartları Enstitüsü Erişilebilirlik Standartlarına uygun hale getirilmesi,
183. Servislerde hastaların eşyalarını koydukları saklama dolaplarının kilitlenebilir hale getirilmesi,¹⁹
184. Servislerde tadilat yapılması gereken banyoların tadilat işlemlerinin gerçekleştirilmesi,
185. Hastaların tespit odasından ayrılma alanlarının akabinde nevresim ve yastık kılıfı benzeri ürünlerin temizleri ile değiştirilmesi,
186. Servislerde kamera bulunmayan ortak alanlara kamera yerleştirilmesi,
187. Temizlik ve güvenlik personelinin hastalarla iletişim becerilerinin artırılmasına yönelik eğitimlerin düzenli olarak tekrarlanması,
188. Bazı servislerde tespit odası olarak kullanılan alanlarda hastaların birbirini görebildiği anlaşıldığından, tespit odalarının hastaların birbirini göremeyeceği şekilde bağımsız olarak düzenlenmesi,
189. EKT Servisine hastaların mahremiyeti korunacak şekilde kamera sisteminin kurulması,
190. Erişkin Arındırma Merkezinde hastaların cinsiyetine göre servislerin oluşturulması,
191. Özellikli Bakım Ünitesinde tespit kayıt defterinin tutulması,
192. Tutuklu ve Hükümlü Servisinde müstakil bir arama odasının oluşturulması ve çocuklar için bir bölüm ayrılması,²⁰

18 Ayrıca bkz. Bkz. Sağlıkta Kalite Standartları, Hastane Kitabı (Sürüm 6.1), Psikiyatri Hizmetleri Bölümü, SPS02.04 numaralı standart: "Odada kişisel kullanım için dolap, etajer gibi ekipman bulunmalıdır."

19 Bkz. "Hastaların odaları ile rekreasyon alanlarının dekorasyonuna özellikle önem verilmesi hastaların görsel uyarımı açısından gereklidir. Hastalara komodin ve dolap sağlanmasında büyük fayda vardır; ayrıca hastaların (fotoğraf, kitap gibi) bazı eşyalarını yanlarında bulundurmalarına izin verilmelidir. Hastaların eşyalarını bulundurmaları için kilitlenebilecek bir mekan sağlanmasını önemi de belirtilmelidir; böylesi bir imkân sağlanmadığında hastanın güvenlik ve özerklik duygusu zedelenebilir." CPT, 8. Genel Rapor, CPT/Inf(98)1, para.34.

20 Üçlü Protokol'ün 32'nci maddesinin ikinci fıkrası şöyledir: "Akıl ve ruh sağlığı hastanelerinin tümünde en kısa zamanda kadın, erkek ve çocuklar için ayrı ayrı hükümlü koşu açılır. Mevcut olanların ise kapasitesi artırılır. Muayene ve tedavi için getirilen hükümlülerin bekletileceği, lavabo ve tuvaletin bulunduğu yeterli genişlikte bir bekleme alanı oluşturulur."

193. Tutuklu ve Hükümlü Servisinde hastaların kaldığı odaların havalandırma kısmında bulunan plakaların odanın ışık ve hava almasını engellediği değerlendirildiğinden bu plakaların kaldırılması, yerine güvenliği sağlayacak farklı bir uygulamanın geliştirilmesi,²¹
194. Hijyen koşullarının sağlanmasını kolaylaştırmak amacıyla hasta yataklarında alez kullanılması gibi önlemler alınması,
195. Tutuklu ve hükümlü servisindeki banyo ve tuvaletlerin temizliğine özen gösterilmesi ve tamir ve tadilat gerektiren kısımların tadilatının gerçekleştirilmesi,
196. Tutuklu ve hükümlü servisinde karşılaşılan uyuz vakalarına yönelik etkili bir tedavi oluşturulmadığı, bunun da kıyafet hijyeninin sağlanamamasından kaynaklandığı değerlendirildiğinden, bu hastaların çamaşırlarının uygun ısıda yıkanmasının kurum tarafından gerçekleştirilmesi veya temiz kıyafetlerin düzenli olarak bu hastalara sağlanması,
197. Tutuklu ve hükümlü servisinde müstakil tespit odalarının oluşturulması ve sadece bu odalarda güvenlik kamerasının bulundurulması,
198. Hastaların açık hava imkânından daha fazla faydalandırılmasının sağlanması,
199. Rehabilitasyon programlarının hastaların üzerindeki pozitif etkisi dikkate alınarak hastaların sıkılmasını önleyebilmek adına hafta sonu tatillerinde ve resmi günlerde yapılacak faaliyetlerin düzenli bir takvime bağlanması ve akabinde sosyal etkinlik kapasitesinin artırılması,²²
200. Ankesörlü telefonun bulunmadığı servislere imkânlar dâhilinde ankesörlü telefonların yerleştirilmesi,²³
hususları tavsiye edilmektedir.

2. Sağlık Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

201. Kendi kıyafetlerini temin edemeyen hastaların kıyafet ihtiyacı Hastane tarafından yapılan bağışlar sayesinde karşılanmakta, bu ihtiyaç özelinde bir bütçe bulunmamaktadır. Yapılan

21 Üçlü Protokol'ün 32'nci maddesinin birinci fıkrasının ilgili kısmı şöyledir: "Hükümlü koğuşu ve servisi; hastane bünyesinde doğrudan güneş alan diğer hasta odaları ile aynı şartları taşıyan, erkek, kadın ve gerekli durumlarda çocuk olmak üzere en az birer odadan oluşan, (...)". Ayrıca Bkz. "Olumlu bir tedavi ortamının yaratılması için gerekli koşullar arasında, öncelikle her hastaya yeterli yaşama alanı sağlanmasının yanı sıra yeterli aydınlatma, ısıtma ve havalandırma koşullarının sağlanması ile kurumun tatminkar bir bakım ve onarım seviyesinde olması ve hastane hijyen şartlarına uyum bulunur." CPT, 8. Genel Rapor, CPT/Inf(98)1, para.34.

22 CPT, özgürlüğünden alıkonulan kişilerin (tercihen genel bir faaliyet programının bir parçası olarak) her gün açık havada en az bir saat egzersiz yapabilmeleri şartını, temel bir önlem olarak genel kabul etmekte ve istisnasız bütün mahkûmlara (ceza olarak hücre hapsinde olanlar dâhil) her gün açık havada egzersiz yapma imkânı verilmesi gerektiğine dikkat çekmekte, mahkûmların içinde buldukları hücredeki fiziksel şartlar ne kadar iyi olursa olsun, açık havadan faydalandırılmaları gerektiğini vurgulamaktadır. Bkz. CPT, 2. Genel Rapor [CPT/Inf (92) 3], para.48. Ayrıca Bkz. "Psikofarmakolojik ilaçlar, hastalara yapılan tedavinin önemli bir parçasını oluşturmakla birlikte, tedavide uğraş yolu ile tedavi, grup tedavisi, bireysel psikoterapi, sanat, tiyatro, müzik, kitap okuma ve sporu da içeren rehabilitasyon ve terapi çalışmalarından oluşan geniş bir yelpaze bulunmalıdır. Hastaların uygun donatılmış rekreasyon salonlarına düzenli erişimi sağlanmalı; ayrıca eğitim ve uygun çalışma imkânlarının da sunulması tercih edilmelidir." CPT, 8. Genel Rapor'dan Alıntı [CPT/inf (98) 12], para. 37-38; TİHEK, Manisa Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi Takip Ziyareti Raporu, Rapor No: 2023/50, 28/11/2023, Ankara, s.32, para. 142.

23 Bkz. "Diş dünya ile temasın korunması kötü muamelenin önlenmesinin yanı sıra tedavi açısından da gereklidir. Hastaların mektup gönderebilmesi ve alabilmesi, telefona erişiminin olması, aileleri ve arkadaşları tarafından ziyaret edilebilmesi gerekir." CPT, 8. Genel Rapor, CPT/Inf(98)1, para.54.

bağışların yetersiz kaldığı anlaşılmakta olup bu ihtiyaçlar için hastanelere bütçe verilmesi ve hastaların kendi kıyafetlerinin kullanılmasına müsaade edilmesi hususunun değerlendirilmesi,

202. Hastanenin Türkiye Bina Deprem Yönetmeliği'ne uygun hale getirilmesi için gerekli çalışmaların yürütülmesi,
203. Psikiyatri hastalarının kullandıkları ilaçlar sebebiyle ek kalori ihtiyaçlarının olduğu anlaşıldığından, ruh sağlığı hastaları için yemek ve ek gıdaya ilişkin yönetmeliğin yeniden düzenlenmesi ve ek iâşe bedellerinin belirlenmesi,²⁴
204. Hastaneye kantin açılmasına yönelik çalışmalar yürütülmesi,²⁵
205. Tutuklu ve hükümlü servisine gelen çocuk mahpuslar için tüm gün kapalı tutulmalarının önüne geçecek şekilde uygun bir barınma ortamının sağlanması için gerekli çalışmaların yürütülmesi, hususları tavsiye edilmektedir.

3. Milli Eğitim Bakanlığına Yönelik Tavsiye

206. Psikiyatrik teşhis almış bireylere yönelik yatılı veya ayaktan hizmet veren hastane, klinik, servis ve TRSM gibi çeşitli kurumlarda faaliyetlerin Halk Eğitim Merkezleriyle kıymetli bir işbirliği içerisinde yürütüldüğü gözlemlenmektedir. Ancak Halk Eğitim Merkezlerinden gelen öğretmenlerin yaz dönemi ve tatillerde çalışmaması sebebiyle söz konusu kurumlarda faaliyetlerin aksadığı, hatta çok uzun süreler öğretmen olmaması nedeniyle resim, müzik, spor vb. aktivitelerin yapılamadığı görülmektedir. Bu nedenle, söz konusu kurumların özellikleri ve faaliyetlerin önemi göz önünde bulundurulduğunda, Halk Eğitim Merkezleri tarafından yatılı veya ayaktan psikiyatri hizmetleri veren hastane, klinik, servis ve TRSM gibi kurumlarda kurs açılması ve bu kursların devamlılığının sağlanması için gerekli önlemlerin alınması, hususu tavsiye edilmektedir.

4. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiye

207. Hastanede bulunun Tutuklu ve Hükümlü Servisinin fiziki koşullarının hastaların barınması, tedavileri ve iyilik hallerinin sağlanması açısından uygun olmadığı görülmüştür. Bu servisin fiziki şartlarının iyileştirilmesi yönünde çalışmalar yürütülmesi, hususu tavsiye edilmektedir.

24 Bkz. "Hastaların beslenmesi, yaşam koşulları kapsamında CPT'nin özellikle üzerinde durduğu bir boyuttur. Yiyecekler yalnızca kalite ve miktar açısından yeterli olmakla kalmamalı, aynı zamanda hastalara tatminkar koşullarda sağlanmalıdır. Yiyeceklerin doğru ısıda sunulmasını sağlayacak gerekli gereçler bulunmalıdır. Ayrıca yemek düzenlemeleri de düzeyli olmalıdır; bu açıdan hastanın günlük yaşam koşullarına uyum sağlayabilmesi için, bir masada oturarak doğru sofraya takımlarıyla yemek gibi bir eylemin hastaların psiko-sosyal rehabilitasyon programının ayrılmaz bir parçası olduğunun vurgulanması gerekir. Yemek sunumu da göz ardı edilmemesi gereken bir faktördür." CPT, 8. Genel Rapor, CPT/Inf(98)1, para.35.

25 Bkz. Sağlıkta Kalite Standartları, Hastane Kitabı (Sürüm 6.1), Psikiyatri Hizmetleri Bölümü, SPS06.04 numaralı standart: "Hastaların öğün dışı yeme içme ihtiyaçları için gerekli düzenlemeler olmalıdır."

TIHEK

**2023 YILINDA ÇOCUK EVLERİNE
GERÇEKLEŞTİRİLEN ZİYARETLER**

MEVLANA KIZ ÇOCUK EVLERİ
SİTESİ MÜDÜRLÜĞÜ TAKİP
ZİYARETİ RAPORU

2023/57

KISALTMALAR

BM	Birleşmiş Milletler
CPT	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
ÇOKİM	Çocuk Koruma ve İlk Müdahale ve Değerlendirme Birimi
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması
TSE	Türk Standartları Enstitüsü

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsanî veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda çocukların koruma altına alındığı yerlere ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
5. Anılan görevin icrası kapsamında 2/3/2023 tarihinde Mevlana Kız Çocuk Evleri Sitesi Müdürlüğü'ne *habersiz bir takip* ziyareti gerçekleştirilmiş olup ziyaret heyetinde İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcısı ... ve Sosyal Hizmet Uzmanı ... ile TİHEK'in talebi üzerine Konya İl Sağlık Müdürlüğüne görevlendirilen Doktor ... ve Psikolog ... yer almıştır.
6. Çocuk Evleri Sitesi; 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanun'un 12'inci (Ek: 1/2/2007- 5579/1 md.; Değişik: 6/2/2014-6518/14 md.) maddesi uyarınca: *"Korunma ihtiyacı olan çocukların bakımlarının sağlandığı aynı yerleşkede bulunan birden fazla ev tipi sosyal hizmet biriminden oluşan kuruluşlardır."*
7. Ziyaret, Merkez Müdürü ile yapılan ilk görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede UÖM olarak TİHEK'in görev ve yetkileri, ziyaretin amacı, ziyaretin türü ve ziyarette kullanılacak olan yöntem hakkında bilgiler verilmiştir. İdareden, Merkezde bulunan çocuklar, Merkezin günlük işleyişi ve personel hakkında genel bilgiler alınmış, Merkezden talep edilen bilgi ve belgelerin listesi İdareye verilmiştir. Ardından idari binada bulunan sağlık servisi, psikososyal servis ve ortak alanlar ziyaret heyeti tarafından yerinde incelenmiştir. Akabinde Merkezde çocukların kaldıkları evler

sırasıyla ziyaret edilmiş, hâlihazırda Merkezde bulunan tüm çocuklar ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Tüm görüşmelerin ardından Merkez İdaresi ile kapanış toplantısı yapılmış; ziyaret sonrası hazırlanacak raporun Merkez İdaresi ve diğer ilgili makamlar ile paylaşarak tavsiyelerin Kurumumuz tarafından takip edileceği ve tekrar takip ziyareti yapılabileceği bilgisi verilmiş; ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.

8. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 9/1/2023 tarihli ve 2023/03 sayılı Kurul kararı ile Başkanlık Makamınının 28/2/2023 tarihli ve 20027 sayılı oluruna istinaden 2/3/2023 tarihinde, Mevlana Kız Çocuk Evleri Sitesi Müdürlüğüne gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. GENEL BİLGİLER

A. Merkez Hakkındaki Genel Bilgiler

9. Merkez, 10.000 m² açık alan üzerinde 2574 m² kapalı alanda hizmet vermektedir.
10. Merkez, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü Olur'u ile Mehmet Necati Çetinkaya Kız Yetiştirme Yurdu ve Konya Çocuk Yuvası Müdürlüğü kapatılarak, Mevlana Sevgi Evleri Çocuk Yuvası ve Kız Yetiştirme Yurdu Müdürlüğü adı altında birleştirilmiş ve 1/10/2013 tarihinde hizmete başlamıştır. Merkez 2013 yılında kesin kabul yaparak hizmete başlamıştır. Merkezin ismi, 2016 yılında Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğünün onayı ile Mevlana Çocuk Evleri Sitesi Müdürlüğü olarak değiştirilmiştir.
11. Merkez; Çocuk Evleri Sitesi ve Çocuk Koruma ve İlk Müdahale ve Değerlendirme Birimi (ÇOKİM) olarak hizmet vermektedir.
12. Merkezde 1 adet resmi plakalı araç, 1 adet resmi plakalı minibüs ve 1 adet şoförlü kiralık minibüs olduğu öğrenilmiştir.

B. Merkez Personeli

13. Merkezde çalışan personele ilişkin tablo aşağıda yer almaktadır:

ÜN VAN	MEVCUT PERSONEL SAYISI
Müdür	1
Müdür Yardımcısı	2
Sosyal Hizmet Uzmanı	2
Psikolog	1
Çocuk Gelişimcisi	1
Çocuk Eğiticisi	1
Hemşire	2
Öğretmen	4
Din Görevlisi	1

Yurt Yönetim Personeli	1
Bakım Personeli	34
Temizlik Personeli	16
Güvenlik Görevlisi	5
Şoför	2
TOPLAM	73

14. Merkezde yeterli sayıda personel bulunduğu idare tarafından belirtilmiştir.
15. İdari personel ve meslek elemanlarının¹ hafta içi 08.00-17.00 saatleri arasında; Bakım, Temizlik ve Güvenlik personelinin 3 vardiya ile 7 gün 24 saat esası ile çalıştığı ve Grup Sorumlusu olan personelin ise hafta içi 11.00-20.00 saatleri arasında çalıştığı öğrenilmiştir.
16. Merkezde her bir yaşam evinin Grup Sorumlusu (Sosyolog, Psikolojik Danışman ve Rehber ile Çocuk Gelişimci) olarak görev yapan bir meslek elemanı bulunmaktadır.
17. Merkez personeline yönelik yıllık olarak Konya Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü tarafından bir eğitim planı oluşturulduğu ve oluşturulan takvime uygun olarak eğitimlerin düzenli bir şekilde uygulandığı, ayrıca Merkezde her ay düzenli olarak Bakım Personeli, Grup Sorumluları, Sağlık Personeli ve Sosyal Servis Personelinin katıldığı eğitim ve değerlendirme toplantılarının yapıldığı ifade edilmiştir.
18. Merkezde görev yapan personele; çocuk gelişimi, ilk yardım, mahremiyet bilinci kazandırma, uyuşturucu ile mücadele, iş sağlığı ve güvenliği, krize müdahale, yangın ve afet ve acil durum eğitimleri verildiği belirtilmiştir. 2023 yılı hizmet içi eğitim planlaması yapıldığı ve bu kapsamda eğitimlerin devam ettiği öğrenilmiştir.
19. Merkez personelinin insan hakları eğitimi, kişiler arası iletişim ve işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin özel bir eğitim almadığı ifade edilmiştir.
20. Merkezde 2023 yılı hizmet içi eğitim planlaması aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Sıra	Konu	Katılacaklar
1	Afet Farkındalık ve Yangın Farkındalık Eğitimi	Tüm Personel
2	Afetlerde Psikososyal Destek Eğitimi	Meslek Elemanları
3	Krize Müdahale Eğitimi	Tüm Personel
4	En İyi Narkotik Polisi Anne	Bayan Personel
5	Dezavantajlı Gruplarda İkna Ve İletişim	Meslek Elemanları
6	Stres ve Öfke Yönetimi	4D Personel
7	Ergenlik Dönemi Ergenlerle İletişim, Sorunlar ve Çözüm Yolları	Tüm Personel
8	Temel İlk Yardım Eğitimi	4D Personel
9	Problem Çözme Becerilerinin Kazandırılması	Tüm Personel
10	İş Yaşamı Sorunları, Çalışma Arkadaşları ile İletişim	Tüm Personel

1 Psikolojik danışmanlık ve rehberlik, psikoloji, sosyoloji, çocuk gelişimi, öğretmenlik, aile ve tüketici bilimleri ve sosyal hizmet alanlarında eğitim veren kurumlardan mezun meslek mensupları. (5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu, m.3/e).

11	Sosyal Diyalog Eğitimi	Meslek Elemanları
12	İnternetin Bilinçli ve Güvenli Kullanımı Eğitimi	Tüm Personel
13	KMÇ ve İstismar Vakalarında Görüşme Teknikleri	Nöbet Amirleri
14	Resim Analizleri	Meslek Elemanları
15	İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi	Tüm Personel

21. Merkezde 7/24 özel güvenlik personelinin görev yaptığı öğrenilmiştir.
22. Merkezde güvenlik noktasında bulunan ayrı bir odada kameraların bir personel tarafından sürekli izlendiği görülmüştür.

C. Koruma Altına Alınan Kişiler

23. Merkezin Çocuk Evleri Sitesi için 80, ÇOKİM için 12 kişi olmak üzere toplam 92 kişi kapasitesi bulunmaktadır.
24. Ziyaret tarihinde merkezde kayıtlı ve fiilen kalmakta olan 141 çocuk bulunmaktadır. Çocuklardan 36'sının Gaziantep ilinde kaldıkları Merkezin 6 Şubat Kahramanmaraş depreminden sonra kapatılması nedeniyle Merkeze getirildikleri öğrenilmiştir.
25. Ziyaret sonrasında İdare ile yapılan görüşmede, deprem sonrası Merkeze gelen 36 çocuktan çeşitli çalışmalar yapılarak 27 çocuğun aile yanına döndürüldüğü veya başka Merkezlere nakillerinin yapıldığı bilgisi alınmıştır.
26. Merkezde 19 çocuğun zihinsel engelli, 2 çocuğun ise bedensel engelli olduğu öğrenilmiştir.
27. Merkezde erkek çocuklar için yaş aralığı 0-12; kız çocuklar için yaş aralığı 0- 18'dir. 18 yaşını dolduran ve örgün eğitime devam eden kız çocuklarının koruma kararlarının devam ettiği ve Kredi Yurtlar Kurumuna bağlı yurtlarda kaldıkları öğrenilmiştir.
28. Çocukların evlere dağılımının cinsiyet ve yaş durumları dikkate alınarak yapıldığı İdare tarafından belirtilmiştir. Aynı evde kalan ve kardeş olmayan çocuklar arasında en düşük yaş farkı 1 ay, en yüksek yaş farkı 5 yıl 11 aydır².
29. Merkezde bulunan her bir evde ortalama 10 çocuk kalması gerekmektedir³. Merkezde evlerin tamamında, deprem nedeniyle gelen çocuklardan dolayı kapasitenin üzerinde çocuk kaldığı görülmüştür.
30. Merkez kampüsü içerisinde bulunan evlerden biri ÇOKİM olarak ayrılmıştır. Kabul sürecine alınan çocuk hakkında bu birim tarafından kişiye uygun sosyal hizmet modeli belirlenmekte,

2 Çocuk Koruma Hizmetleri Planlama ve Çocuk Bakım Kuruluşlarının Çalışma Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelik'in "Çocuğa Uygun Sosyal Hizmet Modelinin Belirlenmesi ve Yerleştirme" başlıklı 25'inci maddesinin 5'inci fıkrasına göre, "Çocukların birimlere yerleştirilmesinde; aynı evde/yaşam biriminde kalacak yedi yaş ve üzeri çocuklarda yaş farkının en fazla üç olması ve hemcins olması şartı aranır. Aynı evde/yaşam biriminde kalan çocukların tamamının kardeş olması halinde, yaş ve cinsiyet farkı şartı aranmaz. Farklı kardeş grubundan çocuklar olması hâlinde, sadece aynı cinsiyet grubunda olan çocuklar bir arada kalabilir."

3 Çocuk Koruma Hizmetleri Planlama ve Çocuk Bakım Kuruluşlarının Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik'in "Çocuk Bakım Kuruluşları ve Kapasite" başlıklı 8'inci maddesinin 2'nci fıkrasına göre, "Çocuk evleri sitesinde her bir evin kapasitesi en fazla on çocuğa hizmet verilecek şekilde çocukların yaş, cinsiyet ve gelişim özelliklerine göre belirlenir."

hakkında bakım tedbiri uygulanmasına karar verilen çocuk için Merkeze kabul işlemleri yapılmaktadır.

31. Koruma ve bakım altına alınmış çocukların eğitim ve yaş durumlarına göre harçlık aldıkları, harçlıkların Çocuk Koruma Hizmetleri Planlama ve Çocuk Bakım Kuruluşlarının Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik⁴e göre günlük, haftalık veya aylık olarak imza karşılığı grup sorumluları tarafından teslim edildiği öğrenilmiştir. Harçlık miktarları aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Eğitim Düzeyi	Harçlık Miktarı
İlkokula devam eden (1.2.3.4. sınıf)	693,90 TL
Ortaokula devam eden (5.6.7.8. sınıf)	1.040,84 TL
Liseye devam eden (9.10.11.12. sınıf)	1.561,26 TL
Üniversiteye devam eden	2.168,42 TL

32. Merkezde ziyaret tarihi itibarıyla misafir statüsünde çocuk bulunmadığı öğrenilmiştir.

III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. Fiziksel Koşullar

33. Sevgi Evleri Projesi kapsamında, koğuş sistemiyle yürütülen kuruluş bakımı yerine daha küçük birimlerde, aile ortamını andıran yapılar ve ilişki sistemi içerisinde çocukların yaşayacağı küçük villa tipi binalardan oluşan site içerisinde evler yapılmıştır⁵.
34. Merkezde toplam 8 ev bulunmakta olup evlerden 5 tanesi 277 m² büyüklüğünde, 3 tanesi ise 210 m² büyüklüğündedir. 4 ev 10'ar kişi kapasiteli, 3 ev toplam 40 kişi kapasitelidir. ÇOKİM olarak hizmet veren evin ise 12 kişi kapasiteli olduğu öğrenilmiştir.
35. Merkez, iki katlı evlerden oluşmaktadır. Bu evler oda, salon, mutfak, tuvalet ve banyodan oluşmaktadır.
36. Merkezde bulunan evlerde buzdolabı, çamaşır makinesi, mutfak malzemeleri, televizyon, klima, yemek masası, etüt dolapları, kişisel dolaplar, yataklar, kurutma makinesi, bazalar, yorgan, nevresim, yastık, halılar, kişisel temizlik malzemeleri ve gıda malzemelerinin bulunduğu görülmüştür.
37. Çocukların bireysel odaları, evde kalmakta olan çocuk sayısına bağlı olarak 3 veya 4 kişiliktir. Çocukların bireysel odalarında yer alması gereken eşyalarda bir eksiklik tespit edilmemiştir. Ancak deprem sonrası Merkeze gelen çocuklar ile birlikte yaşanan aşırı kalabalıklaşma nedeniyle

4 Çocuk Koruma Hizmetleri Planlama ve Çocuk Bakım Kuruluşlarının Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik'in "Harçlıklar" başlıklı 37'nci maddesinin 4'üncü fıkrasına göre, "Harçlıklar çocuklara grup/ev sorumlusu tarafından çocukların durumu, ihtiyaçları ve talepleri göz önünde bulundurularak günlük, haftalık veya aylık olarak imza karşılığı dağıtılır. Grup/ev sorumlusu tarafından ihtiyaca göre çocuklar adına yapılan harcamalar, çocuğa bir yıl içinde verilen harçlıkları ile varsa diğer gelirleri ve giderleri kayıt altına alınır. Bu kayıtlar her türlü denetimde gösterilmek üzere hazır bulundurulur."

5 <https://www.aile.gov.tr/siirt/kuruluslarimiz/cocuk-evleri-sitesi-mudurlugu/>

- oda ve eşyaların yetersiz kaldığı ve bazı çocukların evlerin salonlarında yer yataklarında yattığı görülmüştür. Merkez İdaresi kısa süre içerisinde bu sorunu çözeceklerini ifade etmiştir.
38. Merkezde; sosyal servis, sağlık servisi ve açık oyun sahası bulunmaktadır. Merkezde sosyal faaliyetlerin gerçekleştirilmesi amacıyla kampüs içerisinde bulunan bir kamelya çevresi cam ile kapatılarak kapalı etkinlik alanına dönüştürülmüştür. Merkez kampüsünde ayrıca hobi bahçeleri olduğu görülmüştür.
 39. Merkez bahçesinde çocukların zaman geçirebilecekleri spor alanları, çardaklar ve atölyeler olduğu görülmüştür.
 40. Merkezde toplantı salonu, oyun alanları ve atölyeler ortak kullanım alanlarıdır. Ayrıca futbol, basketbol, voleybol, masa tenisi ve bocce sporlarının yapılması için alan olduğu görülmüştür.
 41. Merkezde bulunan toplantı salonunda sinema gösterimi, folklor çalışmaları, özel günlerde gösteriler ve etkinliklerin yapıldığı öğrenilmiştir. Merkezde bulunan atölyelerde el işi, flografi, mum, ahşap boyama, çini seramik çalışmaları yapıldığı ifade edilmiştir.
 42. Merkez bahçesinde bulunan ve sosyal faaliyetlerin gerçekleştirildiği kapalı alanların sobalar ile ısıtıldığı, havalandırma için klimanın kullanıldığı öğrenilmiştir.
 43. Merkezde çocukların güvenliğinin sağlanması adına çeşitli fiziksel önlemlerin alındığı gözlemlenmiştir. Merdivenlere file yapıldığı, prizlerde koruyucu bulunduğu, tuvaletlerde kilit sistemi olduğu, çocukların düşmemesi adına materyal, korkuluklar bulunduğu görülmüştür.
 44. Merkezde yangın alarm sisteminin kurulu olduğu görülmüş ve yangın söndürme için gerekli ekipmanlar bulunduğu ifade edilmiştir.
 45. Ziyaret edilen evlerden bazılarında banyonun rutubetli olduğu, kırık duşa kabin ve klozet bulunduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca bazı dolapların sabitlenmediği görülmüştür.
 46. Merkezde jeneratör bulunmadığı tespit edilmiş ve ziyaret tarihinde jeneratör alım sürecinin devam ettiği İdare tarafından belirtilmiştir. İdare ile yapılan görüşmede jeneratör alım sürecinin tamamlandığı bilgisi verilmiştir.
 47. Merkezde ısınma ve sıcak su temininin doğalgaz yakıtı kullanan sistem ile sağlandığı öğrenilmiştir. Merkezde 7 gün 24 saat sıcak su bulunmaktadır. Kendileriyle görüşme yapılan çocuklar ısınma ile ilgili herhangi bir problem olmadığını dile getirmişlerdir.
 48. Merkezde bulunan tüm binaların dış cephelerinin 2022 yılında boyandığı belirtilmiştir.
 49. Merkezin Türk Standartları Enstitüsü (TSE) Erişilebilirlik belgesinin bulunmadığı, TSE Erişilebilirlik standartları için Merkezde keşif yapıldığı, eksikliklerin tespit edildiği ancak henüz tamamlanmadığı öğrenilmiştir.
 50. Merkezde çocukların kaldıkları evlerin tamamı ziyaret edilmiş, evlerin tefrişatının aynı standartlarda yapıldığı görülmüştür.

51. Evlerin genel olarak temiz ve düzenli olduğu; genel temizliğin, temizlik personeli ve bakım personeli tarafından yapıldığı gözlemlenmiş, temizlik hususunda merkezde kalan çocuklara da sorumluluk verildiği öğrenilmiştir.
52. 0-3 yaş grubu çocukların kaldığı evde ev içi kameraların bulunduğu, diğer evlerde mahremiyeti ihlal etmemek adına yalnızca ev girişlerinde kamera bulunduğu görülmüştür.
53. Merkezde bulunan kamera kayıtlarının 6 ay süreyle saklandığı anlaşılmıştır.

B. İşkence ve Kötü Muamelenin Önlenmesi, Disiplin ve Şikâyet Mekanizmaları

54. Ziyaret Heyeti tarafından koruma altına alınan çocuklarla birebir gerçekleştirilen görüşmelerde çocukların genel olarak Merkez personelinden memnun olduğu gözlemlenmiştir. Heyete iletilen herhangi bir işkence ve kötü muamele iddiası olmamış veya Heyet tarafından buna ilişkin bir bulguyla karşılaşılmamıştır.
55. Görüşme yapılan çocuklar tarafından, dilek ve şikâyetlerin yazılı veya sözlü olarak her daim başta grup sorumlularına iletilebildiği ve grup sorumlusu katılımı ile sosyal serviste istek ve şikâyetlerin görüşüldüğü ve taleplerinin kısa sürede çözümlendiği belirtilmiştir. Sosyal servis ve grup sorumlusu tarafından çözüme kavuşturulamayan mevzuların üst yöneticilere bildirildiği ve alınacak ortak karar ile sorunların çözümlendiği İdare tarafından belirtilmiştir.
56. Merkez idari binasına dilek ve şikâyetleri toplamak üzere bir dilek-şikâyet kutusu konulduğu gözlemlenmiştir.
57. Merkezde kötü muamelede bulunduğu iddiasıyla hakkında adli veya idari soruşturma başlatılan 2 personel bulunduğu öğrenilmiş, bahse konu iddialara ilişkin dosya incelemesinde kovuşturmaya yer olmadığına karar verildiği görülmüştür. Ziyaret tarihi itibarıyla hakkında işlem yapılan veya soruşturması devam eden bir personel olmadığı öğrenilmiştir.

C. Sağlık Hizmetleri

58. Merkezin sağlık servisi bulunmaktadır. Merkez sağlık servisinde 2 hemşire görev yapmaktadır.
59. Merkezde mesai saatleri içerisinde meydana gelen ve sağlık servisinin müdahale etme yetkisi çerçevesinde gelişen acil durumlara Merkezde görevli hemşireler tarafından ilk müdahale yapıldığı, tıbbi müdahale gerektiren durumlarda Merkez aracı ile Hastaneye gidildiği veya 112 Acil Servisin arandığı belirtilmiştir. Mesai saatleri dışında oluşan acil durumlarda ise 112 Acil Servis aranarak ekiplerden destek alındığı ifade edilmiştir. Ambulansın Merkeze 4 ila 7 dakika arasında geldiği öğrenilmiştir.
60. Hastane randevularının sağlık servisi tarafından planlandığı ve Merkez araçlarıyla bakım elemanı veya grup sorumluları eşliğinde çocukların hastaneye götürüldüğü öğrenilmiştir.
61. Merkeze yeni gelen çocukların kabul muayenesinin ilk 5 gün içerisinde yapıldığı, doktorun önerdiği bölümler olması halinde ise Meram Tıp Fakültesi, Doktor Ali Kemal Belviranlı Hastanesi, Konya Şehir Hastanesi ve mevcut takibi olan diğer hastanelerde takibinin yapıldığı öğrenilmiştir.

62. Kendileriyle görüşme yapılan çocuklar rahatsızlandıkları takdirde evlerde bulunan grup sorumlusuna durumu bildirerek revirde muayene olabilmektedir. Gerekmesi halinde devlet hastanesinden randevu alındığı İdare tarafından belirtilmiştir. Randevularla ilgili herhangi bir sorun yaşanmadığı bildirilmiştir.
63. Merkezde kalan çocukların kullanmaları gereken ilaçlar, sağlık servisinde kutular halinde hazırlanarak evlere dağıtılmak üzere sabah ve akşam saatlerinde meslek elemanlarından oluşan nöbetçi amirlere teslim edilmektedir.
64. İlk kabul biriminde kalan çocukların muayene edildiği, özel ve yandal gerektiren durumlarda çocukların sevkinin yapıldığı belirtilmiştir.
65. Okula başlayacak çocuklar için göz sağlık kontrolleri ve gözlük kullanan çocuklar ve göz muayenesine ihtiyacı bulunan çocuklara randevu alınıp takiplerinin yapıldığı ifade edilmiştir. Diş kontrolleri sonrası ihtiyaç durumunda tedavilerinin yapıldığı öğrenilmiştir. Merkez İdaresi tarafından, İl Sağlık Müdürlüğü aracılığıyla göz ve diş sağlığı kontrollerinin okul tatili dönemlerinde yaptırılmasının planlandığı belirtilmiştir.
66. Çocukların sağlık dosyalarının Merkez revirinde bulunduğu ve ilgili formların doldurulduğu görülmüştür.

D. Psikososyal Servis Hizmetleri

67. Psikososyal servis birimi, çocuklar ile yapılan ilk görüşme sonrası ilgili formların doldurulup uygulama planının oluşturulduğu, hazırlanan planlamalar doğrultusunda çocuğun ihtiyaçlarının takip edildiği, psikososyal gelişimi ile ilgili çalışmaların yapıldığı, kabul ve ayrılış işlemlerinin gerçekleştirildiği birimdir.
68. İdareden, Merkeze çocuğun kabulünün yapıldığı gün itibari ile Merkez kurallarının anlatıldığı, varsa sorularının cevaplandırıldığı, birlikte kalacağı çocuklarla ve personel ile tanıştırıldığı, Merkezin gezdirilerek tanıtıldığı öğrenilmiştir.
69. İlgili personel tarafından, Merkeze yeni gelen çocuk için grup etkinliği veya grup çalışması yapılarak uyum çalışmalarının yapıldığı ifade edilmiş, ziyaret tarihi itibarıyla Merkezde uyum sorunu yaşayan bir çocuk olmadığı anlaşılmıştır.
70. Uyum sorunu nedeni ile evden ayrılması gereken çocuk olduğunda Kuruluş Koordinasyon Kurulu tarafından alınan kararla farklı eve geçmesi durumunun değerlendirildiği öğrenilmiştir.
71. Merkezde sigara ve cep telefonu kullanımına izin verilmediği belirtilmiştir.
72. Merkezde ziyaret tarihi itibarıyla koruyucu aile hizmet modelinden yararlanan 4 çocuk olduğu bilgisi edinilmiştir.

E. Eğitim, Faaliyetler ve Günlük Yaşam

73. Merkezde kalan çocukların 58'inin örgün eğitime, 18'inin ise açık öğretime devam ettiği öğrenilmiştir.

74. 0-12 yaş grubu çocuklarda okula/kreşe giden çocuk sayısı 44, 13-18 yaş grubu çocuklarda okula devam eden 43 çocuğun bulunduğu öğrenilmiştir. Ayrıca 4 çocuğun üniversitede eğitim öğretim süreçlerine devam ettikleri öğrenilmiştir.
75. Merkezde lise ve üniversite sınavlarına hazırlanan 8 çocuğun olduğu bilgisi alınmıştır.
76. Merkezde okula devam eden öğrencilerin bir kısmının okula erişimlerinin Merkez servisi ile sağlandığı, bir kısmının ise devam ettikleri okulun servisi ile ulaşımlarının sağlandığı öğrenilmiştir. Ayrıca ilçede okula devam eden çocukların okul yakınında bulunan yatılı yurt imkânlarından faydalandırıldığı ve gerekli iş ve işlemlerin ilgili grup sorumluları tarafından yapıldığı öğrenilmiştir.
77. Her evin günlük yaşam planı bulunmakta olup evlerde yapılan işbölümüne çocukların katılımı da sağlanarak sorumluluk bilinçlerinin artırılması amaçlanmaktadır.
78. Merkezde bulunan koruma altındaki çocukların okul sonrası etüt, etkinlik, televizyon izleme ve sosyal faaliyet saatleri belirli bir plan çerçevesinde oluşturulmuştur.
79. Merkezde kalan çocuklar için tekvando, satranç, masa tenisi, ahşap boyama, yüzme, müzik vb. etkinliklerin düzenlendiği ifade edilmiştir.
80. Merkezde 12 yaş ve üzerinde olan çocuklara haftanın belirli günlerinde çarşı ve market izni verildiği ifade edilmiştir.
81. Merkezde 12 yaşa kadar olan çocukların kıyafetlerinin günlük olarak değiştirilerek kirli olan kıyafetlerin bakım personeli tarafından yıkandığı ifade edilmiştir. 13-18 yaş aralığındaki çocukların ise ihtiyaçları olduğu zaman evlerinde bulunan çamaşır makinelerinde elbiselerini yıkayabildikleri belirtilmiştir.

F. Dış Dünya İle İletişim, Ziyaret ve Ailelerle Etkileşim

82. Merkezde koruma ve bakım altında bulunan çocuklara, hafta sonu ve tatillerde ne kadar süre ile izin verileceği ve kimlerle görüşüleceğine, çocuk hakkında verilmiş koruyucu ve destekleyici tedbir kararı ile kişisel ilişki tesisi hakkında verilen mahkeme kararları göz önünde bulundurularak yapılacak sosyal inceleme doğrultusunda kuruluş koordinasyon komisyonu tarafından karar verildiği öğrenilmiştir.
83. Çocuklara psikososyal destek programını aksatmayacak şekilde 1 yıl içinde fasıllı ya da fasılasız olarak 60 güne kadar izin verilebildiği belirtilmiştir. Çocukların aile bağlarının güçlendirilmesi amacıyla, ihtiyaç duyulması halinde, bu sürenin 30 güne kadar daha uzatılabildiği bilgisi alınmıştır. İzin dönüşü çocuk ve ailesiyle izin dönemine ilişkin görüşmelerin yapıldığı, raporlandığı ve dosyasında muhafaza edildiği görülmüştür.
84. Merkezde kalan çocukların sosyal inceleme raporu ile uygun görülmesi halinde tatil süresince yatılı olarak aile yanına gidebildiği, aynı zamanda aile bireylerinden çocuğu ziyaret eden kişilerin olması durumunda; çocuğun grup sorumlusu eşliğinde yüz yüze görüştürüldüğü ifade edilmiştir.

85. Merkeze kabulü yapılan çocukların kabul dosyasının incelendiği ve görüşmeler yapıldığı, bu inceleme ve görüşmeler neticesinde aile üyeleri ile görüşmesinde bir sakınca olmadığı değerlendirilen çocukların haftada 1 gün telefon ile görüştürüldüğü belirtilmiştir. Aile veya çocuktan talep gelmesi durumunda görüşmelerinin sağlandığı ifade edilmiştir.
86. Merkezde, çocuktan ve aileden gelen istek doğrultusunda çocuğun aile üyeleri ile görüştürülebildiği ifade edilmiştir. Bu bağlamda 2 haftada 1 defa yüz yüze görüşmelerin sağlandığı öğrenilmiştir.
87. Merkezde çocuklarla gönüllü olarak ilgilenen kurum, kuruluş ve kişiler bulunmadığı belirtilmiştir.

G. Beslenme

88. Yemek yapımı için kullanılacak malzemelerin Merkez tarafından temin edildiği ve yemeklerin evlerde bakım personelleri tarafından hazırlandığı belirtilmiştir. Görüşme yapılan çocuklarca; yemeklerin yeterli ve lezzetli olduğu ifade edilmiştir.
89. Merkezin 0-18 yaş aralığındaki çocuklara bakım hizmeti vermesi nedeniyle her yaş grubuna özel besinler hazırlandığı ve yaş aralığına göre alınması gereken besinlerin ayrı ayrı planlandığı öğrenilmiştir.
90. Merkezde içme suyu olarak ihale ile hazır bardak su alındığı belirtilmiştir.
91. Kendileri ile görüşme yapılan çocuklar tarafından, mutfaklarını istedikleri zaman kullanabildikleri, malzeme temininde güçlük yaşamadıkları, Merkez bütçesinden karşılanamayan ihtiyaç duydukları ürünleri ise kendi harçlıkları ile karşıladıkları ifade edilmiştir.
92. Merkezde özel beslenme ihtiyacı olan çocuk bulunmadığı belirtilmiştir.
93. Merkezde hazırlanan yemeklerin 72 saat süreyle saklandığı görülmüştür.

IV. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

94. Merkez İdaresi, Ziyaret Heyeti ile iş birliği içinde hareket etmiş, Heyetin bütün birimlere bekletilmeksizin erişimini sağlamış, çocuklarla izole görüşmeler yapılabilmesi için gerekli önlemleri titizlikle almış ve talep edilen bilgi ve belgelere erişimi sağlamıştır.

B. Tavsiyeler

1. Önceki Ziyarete Verilen Tavsiyelerin Takibi Bağlamında Tespit ve Gözlemler

95. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu tarafından, 10/10/2019 tarihinde Mevlâna Çocuk Evleri Sitesi Müdürlüğüne habersiz bir ziyaret düzenlenmiştir⁶. Ziyarete ilişkin tespit, gözlem ve

6 Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun 2019/762 sayılı ve 19/09/2019 tarihli Başkanlık Oluru üzerine düzenlenen ziyaret.

tavsiyeler 2020/14 sayılı rapor ile kamuoyuna duyurulmuştur⁷. Merkeze daha önce verilen tavsiyelerin yerine getirilmesine ilişkin tespitler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tavsiyeler	Tavsiye Verilen Kurum/Yerine Getirilme	Açıklama
Gıda güvenliğinin sağlanması amacıyla gıdaların numunelerin saklanması ve bunun devamlılığının hassasiyetle sağlanması,	<i>Merkez İdaresi/ Yerine Getirildi</i>	Ziyarete yapılan incelemeler neticesinde numunelerin 72 saat süre ile saklandığı görülmüştür.
Çocukların başarı sağladığı ve katılmaya istekli olduğu voleybol, yüzme, basketbol gibi sportif faaliyetlerin daha sıklıkla gerçekleştirilmesi,	<i>Merkez İdaresine/ Yerine Getirildi</i>	Sosyal faaliyetlerin belirli bir plan çerçevesinde yapıldığı, sportif faaliyetler için Merkez kampüsünde alanlar olduğu görülmüştür.
Mahremiyet gözetilerek gerek güvenlik gerekse de acil bir müdahale yapılmasını gerektirecek durumların takibi açısından güvenlik kameralarını izlemek üzere sürekli bir personel görevlendirilmesi,	<i>Merkez İdaresine/ Yerine Getirildi</i>	Merkezde güvenlik noktasında bulunan ayrı bir odada kameraların 1 personel tarafından sürekli izlendiği görülmüştür.
Sağlık servisinde hemşire görevlendirilmesi amacıyla gerekli girişimlerin başlatılması ve bu sürecin ivedilikle tamamlanması,	<i>Merkez İdaresine/ Yerine Getirildi</i>	Merkez Sağlık Servisi Biriminde 2 hemşire görev yapmaktadır.
Merkez kampüsünde yer alan ilk kabul biriminin kampüs dışında ayrı bir birim olarak oluşturulması hususunun değerlendirilmesi,	<i>Konya Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne/ Yerine Getirilmedi</i>	İlk kabul birimi Merkez kampüsünde hizmete devam etmektedir.
Merkezin kapalı etkinlik alanları için fiziksel koşullarının yetersizliği sebebiyle imkânlar dâhilinde bahçe içerisinde bulunan kamelyayı etkinlik alanına dönüştürdüğü gözlemlenmiştir. Aynı şekilde sportif faaliyetlerin gerçekleştirilebilmesi adına imkânlar dâhilinde kapalı bir spor salonu veya alanının oluşturulmasının faydalı olacağı,	<i>Konya Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne/ Yerine Getirildi</i>	Merkezde kalan çocukların spor yapabilecekleri alanların olduğu ve aktif olarak kullanıldığı görülmüştür.

2. Merkez İdaresine Yönelik Tavsiyeler

96. Merkez kampüsü içerisinde yer alan ÇOKİM biriminin farklı bir yere taşınması veya Çocuk Evleri Sitesinde kalan çocuklarla etkileşimi azaltacak bir sistem oluşturulmasını tekiden,
97. Merkez personelinin insan hakları ve çocuk hakları eğitimi, kişiler arası iletişim ile işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin özel bir eğitim alması,

7 Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu 2020/14 No'lu Mevlana Çocuk Evleri Sitesi Ziyareti Raporu, <https://www.tihk.gov.tr/public/images/kararlar/7231C3.pdf>

98. Rutubet olan banyo ile ilgili gerekli önlemlerin alınması, kırık duşa kabin ve klozetin tamirinin yaptırılması,
99. Yaşam evlerinde yer alan ve sabitlenmemiş olan dolap vb. eşyaların sabitlenmesi,
100. Merkezin TSE Erişilebilirlik standartlarına uygun hale getirilmesi,

3. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

101. Merkezin kapasite üstünde çalıştığı düşünülerek kalabalıklaşmadan kaynaklanan personel ve eşya eksiklerinin giderilmesi ile ilgili durumun değerlendirilmesi, hususları tavsiye edilmektedir

**BURSA SIRAMEŞELER ÇOCUK
EVLERİ SİTESİ MÜDÜRLÜĞÜ**
ZİYARETİ RAPORU

2024/13

KISALTMALAR

CMK	Ceza Muhakemesi Kanunu
Km	Kilometre
KOM	Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele
m	Metre
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TEM	Terörle Mücadele
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının (ı) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanununun 2'nci maddesinin 1'inci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. Çocuk Evleri Sitesi; 24/5/1983 tarihli ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanun'unun 12'nci (Ek: 1/2/2007-5579/1 md.; Değişik: 6/2/2014-6518/14 md.) maddesi uyarınca: *"Korunma ihtiyacı olan çocukların bakımlarının sağlandığı aynı yerleşkede bulunan birden fazla ev tipi sosyal hizmet biriminden oluşan kuruluşlardır."*
5. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda çocukların koruma altına alındığı yerlere ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
6. Anılan görevin icrası kapsamında 26/7/2023 tarihinde Bursa Sırameşeler Çocuk Evleri Sitesi Müdürlüğü'ne *haberli* bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup Ziyaret Heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ... , Uzman Psikolog ... , Sosyal Hizmet Uzmanı ... , UNICEF Türkiye görevlileri ... ve ... ile Kurumumuzun talebi üzerine görevlendirilen Hekim ... yer almıştır.
7. Ziyaret, Merkez Müdürü ile yapılan ilk görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede UÖM olarak TİHEK'in görev ve yetkileri, ziyaretin amacı, ziyaretin türü ve ziyarette kullanılacak olan yöntem hakkında bilgiler verilmiştir. İdareden, Merkezde bulunan çocuklar, Merkezin günlük işleyişi ve personel hakkında genel bilgiler alınmış, Merkezden talep edilen bilgi ve belgelerin listesi İdareye verilmiştir. Ardından Merkezde çocukların kaldıkları evler sırasıyla ziyaret edilmiş, hâlihazırda Merkezde bulunan tüm çocuklar ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Akabinde idari binada bulunan

sağlık servisi, psikososyal servis ve ortak alanlar Ziyaret Heyeti tarafından yerinde incelenmiştir. Tüm görüşmelerin ardından Merkez İdaresi ile kapanış toplantısı yapılmış; ziyaret sonrası hazırlanacak raporun Merkez İdaresi ve diğer ilgili makamlar ile paylaşılarak tavsiyelerin Kurumumuz tarafından takip edileceği ve tekrar takip ziyareti yapılabileceği bilgisi verilmiş; ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.

8. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 22/9/2022 tarihli ve 2022/662 sayılı Kurul kararı ile Başkanlık Makamınının 21/7/2023 tarihli ve 24632 sayılı oluru istinaden 26/7/2023 tarihinde, Bursa Sırameşeler Çocuk Evleri Sitesi Müdürlüğüne gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve görüşmelerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. GENEL BİLGİLER

A. Merkez Hakkındaki Genel Bilgiler

9. Bursa ili Osmangazi ilçesinde hizmet veren Merkez, 5762 metrekare kapalı alana ve 7410 m² açık alana sahiptir.
10. Merkez, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü oluru ile Sırameşeler Kız Yetiştirme Yurdu ve Çocuk Yuvası olarak 2010 yılında hizmet vermeye başlamıştır.
11. Merkez; Çocuk Evleri Sitesi ve Çocuk Koruma ve İlk Müdahale ve Değerlendirme Birimi (ÇOKİM) olarak hizmet vermektedir.
12. Merkez kampüsü içerisinde bulunan evlerden biri ÇOKİM olarak ayrılmıştır. Kabul sürecine alınan çocuk hakkında bu birim tarafından kişiye uygun sosyal hizmet modeli belirlenmekte, hakkında bakım tedbiri uygulanmasına karar verilen çocuk için Merkeze kabul işlemleri yapılmaktadır.

B. Merkez Personeli

13. Merkezde çalışan personele ilişkin tablo aşağıda yer almaktadır:

ÜNVAN	MEVCUT PERSONEL SAYISI
Müdür	1
Müdür Yardımcısı	2
Sosyal Çalışmacı	2
Psikolog	2
Çocuk Gelişimcisi	4
Sosyolog	1
Hemşire	4
Öğretmen	6
Çocuk Eğiticisi	1

Diyetisyen	1
Büro Memuru	2
Bilgisayar İşletmeni	2
Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	1
Yurt Yönetim Personeli	1
Teknisyen	2
Hizmetli	6
Bakım Personeli	51
Temizlik Personeli	9
Güvenlik Görevlisi	5
Şoför	1
TOPLAM	104

14. Merkez personelinin; çözüm odaklı terapi eğitimi, çocuk koruma hizmetleri karar destek mekanizmalarının güçlendirilmesi eğitimi, akran zorbalığı ile mücadele eğitimi, ÇOKİM eğitimi, bakım personeline yönelik eğitimler aldığı ancak personelin insan hakları, kişiler arası iletişim ve işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin özel bir eğitim almadığı öğrenilmiştir.
15. Merkez personelinin genel olarak hassas gruplara (bilhassa çocuklara) yaklaşımları konusunda yeterli donanım ve bilgiye sahip olduğu bununla birlikte bakım personelinin krize müdahale anlamında geliştirilmesi amacıyla hizmet içi eğitimlerin planlandığı aktarılmıştır.
16. Merkezdeki İdari personel ve Meslek Elemanlarının hafta içi 08.00-17.00 saatleri arasında; Bakım, Temizlik ve Güvenlik personelinin 7 gün 24 saat esaslı ile çalıştığı öğrenilmiştir.

C. Koruma Altında Bulunan Kişiler

17. Merkezin Çocuk Evleri Sitesi için 90, ÇOKİM için 9 olmak üzere toplam 99 kapasitesi bulunmaktadır.
18. Merkezde 0-12 yaş aralığında kız ve erkek, 13-18 yaş aralığında sadece kız çocuklarına hizmet verilmektedir.
19. Merkeze 6 Şubat 2023 tarihli Kahramanmaraş depremlerinin ardından bölge illerinden gelen erkek çocukların yerleştirildiği, bu nedenle Merkezde barındırılan 13-18 yaş grubu kız çocuklarının ilde hizmet veren başka bir kuruluşa nakledildiği, ziyaret tarihi itibarıyla Merkezde 0-12 yaş kız ve erkek çocuklar ile deprem bölgesinden gelen 13-18 yaş erkek çocuklarının barındırıldığı bilgisi edinilmiştir. Depremde çocukların geldikleri illere nakillerinin yapılmasının ardından 13-18 yaş grubu kız çocuklarının yeniden Merkeze yerleştirileceği öğrenilmiştir.
20. Merkezde kayıtlı 151 çocuk bulunmakta olup bu çocukların; 21'i izinli, 4'ü izinsiz ayrılan, 13'ü kabul işlemleri devam eden, 3'ü hastanede tedavi altında olan, 8'i sosyal etkinlik kapsamında (kampta) Kurum dışındadır. Ziyaret tarihinde Merkezde fiilen 102 çocuk kalmaktadır.
21. Merkezde 30 çocuğun zihinsel engelli, 7 çocuğun hem zihinsel hem de bedensel engelli, 3 çocuğun ise bedensel engelli olduğu öğrenilmiştir.

22. Çocukların evlere dağılımının cinsiyet ve yaş durumları dikkate alınarak yapıldığı İdare tarafından belirtilmiştir. Kardeşlerin aynı evde kalabildiği bununla birlikte yaş ve cinsiyet durumları ile birbirlerini olumsuz etkileme nedenleri göz önüne alınarak kardeşlerin farklı evlerde kalmalarının uygun görülebildiği, farklı evlerde kalan kardeşlerin birbirleri ile görüştürülmelerinin sağlandığı belirtilmiştir.

III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. Fiziksel Koşullar

23. Merkezde 3 katlı toplam 11 ev bulunmaktadır. Evlerin hepsi aynı tarzda yapıya sahip olup 338 m² büyüklüğündedir.
24. Merkezdeki evlerin zemin katı ortak alanlardan, üst katı çocuk odalarından ve çatı katı ise depo, etkinlik odaları ve balkondan oluşmaktadır.
25. Merkezde bulunan her bir evde 3 yatak odası, 2 etüt odası, 1 mutfak, 1 salon, 2 tuvalet ve 2 banyonun bulunduğu görülmüştür. Evlerde buzdolabı, çamaşır makinesi, kurutma makinesi, mutfak malzemeleri, televizyon, klima, yemek masası, etüt dolapları, kişisel dolaplar, yataklar, bazalar, yorgan, nevresim, yastık, halılar, kişisel temizlik malzemeleri ve gıda malzemelerinin bulunduğu görülmüştür. Merkezde çocukların kaldıkları evlerin tamamı ziyaret edilmiş, evlerin aynı standartlarda tefrişatının yapıldığı görülmüştür.
26. Çocukların bireysel odalarının, evde kalmakta olan çocuk sayısına bağlı olarak 3 veya 4 kişilik olduğu öğrenilmiştir. Çocukların bireysel odalarında yer alması gereken eşyalarda bir eksiklik tespit edilmemiştir.
27. Evlerin genel olarak temiz ve düzenli olduğu, genel temizliğin temizlik personeli ve bakım personeli tarafından yapıldığı gözlemlenmiş, temizlik hususunda Merkezde kalan çocuklara da sorumluluk verildiği öğrenilmiştir.
28. Merkezde çocukların güvenliğinin sağlanması adına çeşitli fiziksel önlemlerin alındığı gözlemlenmiştir. Evlerde, pencere kilitleri ve tel korumalık, prizlerde koruyucu, tuvalet kilitleri, çocukların düşmemesi adına materyal korkuluklar ve yangın söndürücü sistemler bulunduğu görülmüştür. Bununla birlikte bazı evlerde elektrik prizlerinin çocukların erişebileceği yükseklikte olduğu, dolapların sabitlenmediği, kalorifer petekleri ile bazı eşyalara (masa, komodin, yatak başlığı gibi eşyaların sivri köşeleri) çocukların korunması adına kaplama yapılmadığı görülmüştür.
29. 0-1 yaş grubu ile 1-3 yaş grubunda bulunan çocukların evlerinde yerlerin yumuşak bir malzeme ile kaplı olduğu, ortak alanlarda çeşitli ve çok sayıda oyuncağın bulunduğu, yatakların kenarlarının korumalı olduğu, nevresim ve yastıkların temiz olduğu gözlemlenmiştir.
30. Ziyaret edilen evlerden bazılarında kapı eşiklerinde bulunan alüminyum yapılı şeritlerin ve parke üzerindeki çivilerin dışarı çıkmış olduğu ve özellikle küçük yaştaki çocukların bulunduğu göz önüne alındığında bu durumun çocukların yaralanmalarına sebebiyet verebileceği

değerlendirilmiştir. Ayrıca bazı evlerin giriş katlarında çok sayıda karıncanın bulunduğu görülmüştür. Merkez İdaresi tarafından düzenli olarak ilaçlama yapıldığı ancak evlerin müstakil olması nedeniyle sorunun çözülemediği ifade edilmiştir.

31. Bazı evlerde tamir ve tadilat gereksiniminin bulunduğu, kırık ve sökülmüş duşa kabinlerin bulunduğu görülmüştür.
32. Merkez bahçesinde çocukların zaman geçirebilecekleri spor alanları, çardaklar, oyun parkı ve yeşil alan bulunduğu görülmüştür.
33. Merkezde içerisinde sağlık servisi, kütüphane, el sanatları atölyesi, konferans salonu ve personel odaları bulunan 2050 metrekare alana sahip 3 katlı 1 idari bina bulunmaktadır.
34. Merkezde ısınma ve sıcak su temininin doğalgaz ile sağlandığı öğrenilmiştir. Merkezde 7 gün 24 saat sıcak su bulunmaktadır. Kendileriyle görüşme yapılan çocuklar ısınma ve sıcak suya erişimle ilgili herhangi bir problem olmadığını dile getirmişlerdir.
35. Havalandırmanın ise tüm kat ve odalarda bulunan pencereler ve ortak alanlarda bulunan klimalar ile sağlandığı görülmüştür.
36. Merkezde yangın alarm sisteminin kurulu olduğu ve yangın söndürme için gerekli ekipmanların bulunduğu görülmüş, kontrol edilen yangın söndürme tüplerinin dolu olduğu ve son kullanım tarihlerinin geçmemiş olduğu tespit edilmiştir.
37. Merkezin Türk Standartları Enstitüsü (TSE) Erişilebilirlik belgesinin bulunduğu belirtilmiş, Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemelerde de Merkezin erişilebilir olduğu gözlemlenmiştir.
38. Evlerin ortak alanlarında ve idari binada toplam 43 güvenlik kamerasının bulunduğu, mahremiyetin sağlanması adına evlerin diğer bölümlerinde kamera bulunmadığı görülmüştür. Kamera kayıtlarının geçmişe dönük olarak 6 aya kadar saklanabildiği öğrenilmiştir. Kamera kayıtlarının Kurum Müdür odasında bulunan televizyondan izlenebildiği bu nedenle kamera görüntülerinin sürekli açık olmadığı ve bir personel tarafından düzenli olarak kontrolünün sağlanamadığı görülmüştür.
39. Merkezde elektrik kesintisi durumunda kullanılan bir jeneratörün bulunduğu öğrenilmiştir.

B. İşkence ve Kötü Muamelenin Önlenmesi, Disiplin ve Şikâyet Mekanizmaları

40. Ziyaret Heyeti tarafından koruma altına alınan çocuklarla birebir gerçekleştirilen görüşmelerde çocukların genel olarak Merkez personelinden memnun olduğu gözlemlenmiştir. Bununla birlikte görüşme gerçekleştirilen bazı çocuklar buldukları evde kendilerinden yaşça büyük olan çocuklar tarafından zorbalığa maruz kaldıklarını, sorumlu bakım personeli tarafından kendilerinden yaşça büyük olan çocukların kendilerini cezalandırmalarına göz yumulduğunu iddia etmiştir. Çocukların belirttiği tarihe ait kamera görüntüleri incelenmek istenmiş, evde bulunan kameranın 3 Temmuz-17 Temmuz arasında hiç kayıt almadığı anlaşılmıştır. Merkez İdaresi tarafından evde klimayla ilgili bir sorun nedeniyle klima ile yan yana duran kamera kablolarına bir çocuk tarafından yanlışlıkla müdahale edilmiş olduğu ve kamera kablosunun

çıkması nedeniyle kayıtlarda aksamaların bulunduğu ifade edilmiştir. Yapılan incelemede kameranın 3 Temmuz tarihinde aldığı son kaydın klimanın yanındaki kablolarla müdahale eden bir çocuğun görüntüleri olduğu anlaşılmıştır. Ancak yaklaşık 14 günlük bir süre boyunca kameranın çalışmadığı Merkez İdaresi tarafından tespit edilememiş ve tespitin ardından herhangi bir tutanak düzenlenmemiştir.

41. Ziyaret Heyeti tarafından anlık olarak incelenen kamera görüntülerinde bir evde bakım personeli ve okul öncesi kız çocuklarının ortak alanda bulunduğu ve kendilerinden yaşça büyük, başka bir evde kalan bir kız çocuğunun da küçük çocukların yanında bulunduğu ve televizyon seyredildiği görülmüştür. Devam eden görüntülerde yaşça büyük olan kız çocuğu tarafından küçük bir kıza zorbalık yapıldığı, bakım personeli tarafından da olayın görmezden gelindiği görülmüştür. Ziyaret Heyeti tarafından bu gibi olaylara şahit olan çocukların da onurunun zedelenebileceği, böyle durumlarda bakım personeli tarafından herhangi bir müdahalede bulunulmamasının diğer çocuklarda da çaresizliğe ve kabullenişe neden olacağı değerlendirilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından akran zorbalığı ile ilgili gerekli önlemlerin gecikmeksizin alınması, özellikle bakım personeli dâhil olmak üzere tüm personelin bu konuda uyarılması, gerekli önlemlerin alınması ve eğitimlerin verilmesi gerektiği Merkez İdaresi ile paylaşılmıştır. Ziyaret sonrasında Merkez tarafından gönderilen bilgi ve belgelerden, konuya dair bakım personeli hakkında gerekli soruşturmanın başlatıldığı ve sürecin devam ettiği anlaşılmıştır.
42. Merkez İdaresi tarafından çocukların herhangi bir şikâyet ya da talepleri olduğunda doğrudan ev sorumluları ve yönetimle konuşabildiği, aynı tarz şikâyetlerin başka çocuklar tarafından da ifade edilmesi halinde İl Müdürlüğünden muhakkik talep edildiği ve şikâyetlerin sonuçlandırıldığı ayrıca çocukların Merkez İdaresi ile ilgili şikâyetlerini konum olarak Merkezin tam karşısında bulunan İl Müdürlüğüne de iletebildiği ifade edilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen çocuklar yapılan görüşmelerde, istek ya da şikâyetlerini öncelikle ev sorumlularıyla görüştiklerini, genellikle istek ve şikâyetlerinin çözüldüğünü ancak daha ciddi ve çözülmeyen durumlarda yönetimle de görüşebildiklerini belirtmiştir.
43. Merkezde son 5 yıl içerisinde hakkında disiplin soruşturması süreci yürütülen 6 personel bulunduğu bu personelden 2'sinin koruması altında hizmet alana yönelik kötü muamelede bulunmak nedeniyle 3 yevmiye kesme cezası ile cezalandırıldığı, 2 personelin hem amirleri tarafından işi ile ilgili verilen emir ve talimatları yerine getirmemekten hem de koruması altında hizmet alana yönelik kötü muamelede bulunmak nedeniyle 3+4 yevmiye kesme cezası ile cezalandırıldığı, 1 personelin şahsi menfaat sağlamak amacıyla koruma altına alınan çocuklardan ödünç para istemek nedeniyle 1 yevmiye kesme cezası ile cezalandırıldığı, 1 personelin ise Ziyaret Heyeti tarafından kamera görüntülerinin izlenmesi sırasında koruması altında bulunan çocuklara büyük bir çocuk tarafından zorbalık yapılmasına şahit olmakla birlikte müdahalede bulunmayan bakım personeli olduğu ve soruşturmanın devam ettiği öğrenilmiştir.

C. Sağlık Hizmetleri

44. Merkezin sağlık servisi bulunmaktadır. Merkez sağlık servisinde 4 hemşire görev yapmaktadır. Ayrıca Merkezde görevli tüm bakım personelinin ve diğer personelin ilk yardım eğitimi aldığı öğrenilmiştir.
45. Merkezde mesai saatleri içerisinde meydana gelen ve sağlık servisinin müdahale etme yetkisi çerçevesinde gelişen acil durumlara Merkezde görevli hemşireler tarafından ilk müdahalenin yapıldığı, tıbbi müdahale gerektiren durumlarda 112 Acil Çağrı Merkezi'nin arandığı ve ambulans talep edildiği belirtilmiştir. Mesai saatleri dışında oluşan acil durumlarda ise hastanenin çok yakın olduğu ve 112 Acil Çağrı Merkezi aranarak ekiplerden destek alındığı ifade edilmiştir.
46. Merkeze yeni gelen çocukların kabul muayenesinin hastanede görevli çocuk hekimleri tarafından yapıldığı öğrenilmiştir.
47. Sağlık servisinde yapılan incelemede çocukların sağlık dosyalarının düzenli bir şekilde tutulduğu, ilaçların steril ve düzenli bir şekilde muhafaza edildiği, çocukların ilaç listelerinin hemşireler tarafından düzenlendiği görülmüştür. Bununla birlikte serviste acil durum çantasının bulunmadığı, acil bir durumda ihtiyaç olabileceği düşünülen malzemelerin (sargı bezi, yara bandı, pamuk vs.) bulunduğu ancak malzemeler arasında acil durum çantasında bulunması gereken tüm malzemelerin (portatif oksijen seti, oksijen maskesi, airway¹, ambu² vs.) bulunmadığı görülmüştür.
48. Merkezde 45 çocuğun psikiyatrik ilaç kullandığı ve hastanede görevli psikiyatristler tarafından düzenli olarak muayene edildiği belirtilmiş, Merkezde ise hemşireler tarafından ilaç takiplerinin yapıldığı öğrenilmiştir.
49. Hastane randevularının sağlık servisi tarafından planlandığı ve Merkez araçlarıyla bakım elemanı veya grup sorumluları eşliğinde çocukların hastaneye götürüldüğü öğrenilmiştir.
50. Çocukların rutin boy ve kilo takip kontrollerinin hemşireler tarafından yapıldığı belirtilmiş, söz konusu kontrol listeleri görülmüştür.
51. İlçe sağlık müdürlüğünden çocukların diş kontrolleri için ekiplerin geldiği, muayenelerin ardından gerekli tedavilerin yapılması adına ilgililerin polikliniklere yönlendirildiği, çocukların dişle ilgili talepleri halinde de hastane randevusu alınarak tedaviye götürüldüğü öğrenilmiştir. Ayrıca Merkez İdaresi tarafından, gözlük kullanan ve görme problemi yaşayan çocukların da rutin göz muayenelerinin takip edildiği ve hastaneden randevu alınarak sağlık kuruluşlarına götürüldüğü belirtilmiştir.

1 Airway, tıbbi bir cihazdır ve çoğunlukla solunum yolunun tıkanmasını engellemek için kullanılır.

2 Ambu, nefes almayan veya yeterince nefes almayan hastalara pozitif basınçlı ventilasyon sağlamak için yaygın olarak kullanılan elde tutulan bir cihazdır.

52. Kendileriyle görüşme yapılan çocuklar rahatsızlandıkları takdirde evlerde bulunan grup sorumlusuna durumu bildirerek revirde muayene olabildiklerini ve gerekmesi halinde devlet hastanesinden randevu alınarak hastaneye götürüldüklerini belirtmiştir.
53. Görüşme gerçekleştirilen çocuklardan biri dişiyle ilgili ortodonti tedavisinde sorun yaşadığını, tedavisinin ilerlemediğini belirtmiştir. Konu ile ilgili görüşme gerçekleştirilen personel, ilgili çocuğun alması gereken tedavinin Bursa ilinde çocuk ortodonti hekimi olmadığı için ilerlemediğini, çocuğun İstanbul, Ankara gibi başka bir ilde tedavi edilmesi gerektiğini ancak başka bir ilde hastane naklinin sağlanması hususunda hekimlerin nakli onaylamadığını belirtmiştir. Ziyaretin son görüşmesi esnasında durum İdareye iletilmiş, konu ile özel olarak ilgilenileceği ifade edilmiştir. Daha sonra Merkez tarafından iletilen bilgi ve belgelerden çocuğun hastane sevklerinin yapıldığı ve tedavisine başlandığı bilgisi edinilmiştir.

D. Psikososyal Servis Hizmetleri

54. Psikososyal servis birimi, çocuklar ile yapılan ilk görüşme sonrası ilgili formların doldurulup uygulama planının oluşturulduğu, hazırlanan planlamalar doğrultusunda çocuğun ihtiyaçlarının takip edildiği, psikososyal gelişimi ile ilgili çalışmaların yapıldığı, kabul ve ayrılış işlemlerinin gerçekleştirildiği birimdir.
55. İdareden, Merkeze çocuğun kabulünün yapıldığı gün itibari ile Merkez kurallarının anlatıldığı, varsa sorularının cevaplandırıldığı, birlikte kalacağı çocuklarla ve personel ile tanıştırıldığı, Merkezin gezdirilerek tanıtıldığı öğrenilmiştir. Bu süreçte çocuğun Merkeze uyum sağlamasına yönelik çalışmalar gerçekleştirildiği, çocuğun uyum sorunu yaşamaması halinde bu durumun nedenleri araştırılarak gerekli mesleki çalışmaların sürdürüldüğü ve gerekirse çocukla ilgili grup değişikliklerinin yapılabildiği bilgisi edinilmiştir.
56. Merkezde psikososyal servis personeli tarafından, hırçın, öfkeli ve benzeri davranış problemi olan çocuklara yönelik özel çalışmalar yapıldığı, bu çocuklara merhamet duygusunu aşılama amacıyla huzurevinde kalan yaşlılarla birlikte çeşitli faaliyetlerin yaptırıldığı belirtilmiştir.
57. İlgili personel tarafından, Merkeze yeni gelen çocuklar için grup etkinliği veya grup çalışması yapılarak uyum çalışmalarının yapıldığı ve her çocuk için bireysel yaşam planlarının hazırlandığı ve dosyalarında tutulduğu ifade edilmiştir.
58. Merkezde ziyaret tarihi itibarıyla gönüllü aile olma talebi bulunmaması nedeniyle gönüllü aile yanına verilen çocuk bulunmadığı bilgisi edinilmiştir.
59. Merkezde ziyaret tarihi itibarıyla koruyucu aile hizmet modelinden yararlanan 29 çocuğun bulunduğu ve 8 çocuğun da koruyucu aileye verilme çalışmalarının devam ettiği ve bu çocukların uyum sürecinde olduğu öğrenilmiştir.
60. Koruma ve bakım altına alınmış çocukların eğitim ve yaş durumlarına göre harçlık aldıkları, harçlıkların grup sorumluları tarafından haftalara bölünerek pazartesi ve cuma günleri çocuklara imza karşılığı teslim edildiği, bu günler dışında ihtiyaç olması durumunda da harçlıkların kontrollü bir şekilde verildiği öğrenilmiştir.

E. Beslenme

61. Merkezde yemek yapımı için kullanılacak malzemelerin yıllık olarak ihale yoluyla temin edildiği ve yemeklerin evlerde bakım personeli tarafından hazırlandığı belirtilmiş, görüşme yapılan çocuklar tarafından yemeklerin yeterli, doyurucu ve lezzetli olduğu ifade edilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından da yemekler 7-12 yaş kız çocuklarının bulunduğu evde çocuklarla birlikte yenilmiş, yemeklerin lezzetli ve doyurucu olduğu değerlendirilmiştir.
62. Çocukların yaşlarına uygun besinlerin evlerde hazırlandığı, 0-18 yaş aralığında çocuklara bakım hizmeti veren bir Merkez olması nedeniyle her yaş grubuna özel besinler verildiği ve yaş aralığına göre alınması gereken besinlerin ayrı ayrı planlandığı öğrenilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından yemek listeleri kontrol edilmiş, her yaş grubuna özel yemek listelerinin diyetisyen tarafından hazırlandığı ve yemeklerin çeşitli olduğu görülmüştür. Ayrıca özel beslenmesi gereken ya da bir hastalığı bulunan her bir çocuk için ayrı ayrı yemek listelerinin oluşturulduğu ve listelerde yemeklerle ilgili çocuk özelinde nelere dikkat edilmesi gerektiğine dair detaylı uyarıların da bulunduğu görülmüştür.
63. Merkezde içme suyunun şebeke suyuna takılan arıtma cihazları ile elde edilen sularla sağlandığı, düzenli olarak arıtma cihazlarının filtre temizliklerinin yapıldığı belirtilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından da gün içerisinde Merkezde çocukların içtiği sulardan içilmiş, suyun tadı, kokusu ve renginde bir sorun olmadığı ve içilebilir durumda olduğu gözlenmiştir. Ayrıca kontrol edilen belgelerden içme suyunun, 17/2/2005 tarihli ve 25730 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmeliği'ne göre standartlara uygun olduğu anlaşılmıştır.
64. Kendileri ile görüşme yapılan çocuklar tarafından, mutfakları istedikleri zaman kullanabildikleri, malzeme temininde güçlük yaşamadıkları, Merkez bütçesinden karşılanamayan ihtiyaç duydukları ürünleri ise kendi harçlıkları ile karşıladıkları ifade edilmiştir.

F. Eğitim, Faaliyetler ve Günlük Yaşam

65. Merkezde koruma ve bakım altına alınan çocukların, Merkeze kabulünün ardından İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü ile yapılan yazışmalar doğrultusunda Merkeze yakın olan okullara kayıtlarının yapıldığı öğrenilmiştir.
66. Çocukların okula ulaşımalarının ilkökul ve ortaokul seviyesindeki çocuklar için okul servisleri ile sağlandığı, ortaöğretim grubundaki çocukların ise belirli bir süre görevli personel ile daha sonra kendi başına toplu taşıma araçları ile ulaşımalarını sağladığı, ulaşım ödeneklerinin Merkez bütçesinden sağlandığı bilgisi edinilmiştir.
67. Merkez İdaresi tarafından; deprem bölgesinden gelen çocuklardan okula gitmek istemeyenlerin bulunduğu, çocukların okula gitmeleri konusunda desteklendiği, okula gitmek istemeyen çocukların çeşitli spor dallarına yönlendirildiği belirtilmiştir.
68. Merkezde üniversite sınavlarına hazırlanan çocukların olduğu bilgisi alınmıştır. Görüşme gerçekleştirilen çocuklar, deprem sonrası buraya gelmelerinin ardından da dershaneye

gönderildiklerini, üniversite sınavına hazırlık konusunda kendilerine yardımcı olduğunu belirtmiştir.

69. Ziyaret edilen evlerde bulunan bazı çocukların üçüncü sınıfa devam etmelerine rağmen okuma yazma bilmedikleri gözlemlenmiştir. Bu çocuklarla ilgili gerekli eğitim-öğretim çalışmalarının yapılması ve düzenli takiplerinin sağlanması gerektiği Merkez İdaresi ile paylaşılmıştır.
70. Merkezde, Halk Eğitim Merkezinden görevlendirilen eğitimcilerin çocuklara dersleri konusunda yardımcı olduğu, özellikle matematik derslerine ağırlık verildiği bilgisi edinilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen çocuklar da matematik, resim ve el sanatları derslerinin devam ettiğini belirtmiştir. Ayrıca yaz aylarında Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından görevlendirilen öğretmenler tarafından değerler eğitimi verildiği bilgisi paylaşılmıştır. Ziyaret tarihinde belirtilen eğitimlerin verildiği gözlemlenmiştir.
71. Merkezde eğitimlerine devam eden çocukların ödev ve araştırma yapmaları için bilgisayar odasının bulunduğu ayrıca her evde de danışman öğretmenin kontrolünde kullanılabilen bir bilgisayarın bulunduğu görülmüştür. Yapılan incelemede bilgisayar odasında bulunan bilgisayarların ve evlerde bulunan bilgisayarların internet bağlantısının olmadığı görülmüştür.
72. Merkezde kalan çocuklar için Merkez dışında da çeşitli kursların düzenlendiği bilgisi edinilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen çocuklar arasında lisanslı olup profesyonel anlamda spor çalışmalarını yürüten çocukların da bulunduğu öğrenilmiş, çocuklar tarafından haftanın 3-4 günü badminton, yüzme, futbol ve bocce kurslarına devam edildiği ifade edilmiştir.
73. Merkez İdaresi tarafından; çocukların genel olarak Merkez içinde etkinlik yapmak istemedikleri, bu nedenle Merkez dışı etkinliklere ağırlık verildiği, ayrıca bir kursa katılmak isteyen ya da eğitim almak isteyen çocuk sayısına bağlı olarak kursların açıldığı, yeteri sayıya ulaşılmaması halinde talep eden çocukların Merkez dışında ilgili kursa gönderildiği belirtilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen çocuklar tarafından, belirli bir alanda yeteneği bulunan çocukların talep ettikleri kurslara gönderilebildiği belirtilmiştir.
74. Yaz döneminde çocukların Gençlik ve Spor Bakanlığı koordinesinde gerçekleştirilen Manisa ve Osmaniye kamplarına katıldığı ayrıca İznik ve Erdek'te bulunan otellerde de yaz tatillerini geçirdikleri öğrenilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen çocuklar tarafından da bu hususlar doğrulanmıştır.
75. Merkezde çocuklarla gönüllü olarak ilgilenen kurum ve kuruluşların bulunduğu ve bu kurum ve kuruluşlarla düzenli olarak eğitim ve etkinliklerin düzenlendiği belirtilmiştir.
76. Merkezde kütüphanenin bir bağışçı tarafından yeni yaptırıldığı, henüz kitap alım sürecinin devam ettiği, aktif olarak kullanılmaya başlanmadığı öğrenilmiştir. Kütüphanede bilgisayarlar, satranç takımları ve çeşitli masa oyunlarının bulunduğu görülmüştür.
77. Merkezde bulunan konferans salonunda sinema gösterimi, özel günlerde gösteriler ve etkinliklerin yapıldığı öğrenilmiştir. Yapılan incelemede konferans salonunda projeksiyon ve ses

sistemlerinin bulunduğu görülmüş bununla birlikte salonda klima bulunmadığı için salonun çok sıcak ve bunaltıcı olduğu gözlemlenmiştir.

78. Merkezde bulunan atölyelerde takı yapma, örgü, keçe iğneleme, ipek koza, yastık işleme, dikiş, ahşap boyama, resim gibi pek çok etkinliğin yapıldığı öğrenilmiştir. Ayrıca engelli çocukların özellikle el kaslarının gelişimine yönelik çalışmaların yapıldığı ve görme engelli çocuklarla seramik ve oyun hamuru çalışmalarının yapıldığı bilgisi paylaşılmıştır. Görüşme gerçekleştirilen çocuklarda Merkezde çeşitli etkinliklerin yapıldığını belirtmiştir. Yapılan incelemede çocuklar tarafından yapılan çok sayıda eserin evlerin ve İdari binanın farklı yerlerinde sergilendiği görülmüştür.
79. Görüşme gerçekleştirilen 7-12 yaş grubundaki kız çocukları oyun parkının 13-18 yaş grubundaki erkek çocukların evlerinin bulunduğu bölümde yer aldığını bu sebeple kendilerinin kullanımına geçici olarak izin verilmediğini bununla birlikte kendilerinin de oyun parkından yararlanmak istediklerini ve hamak talebinde bulduklarını dile getirmişlerdir.
80. Her evin günlük yaşam planının bulunduğu, çocuklara günlük hayatlarını idame ettirebilecek yaşam becerilerini kazanmaları amacıyla ev işlerinde sorumluluk verildiği ve çocukların günlük ev işleri rutinine katılım sağladıkları öğrenilmiştir.
81. Merkezde bulunan koruma altındaki çocukların okul sonrası etüt, etkinlik, televizyon izleme ve sosyal faaliyet saatlerinin belirli bir plan çerçevesinde oluşturulduğu bilgisi edinilmiştir.
82. Görüşme gerçekleştirilen çocuklar tarafından evde yapmış oldukları faaliyetler ile katıldıkları etkinliklerden haftalık olarak puanlama sistemine tabi oldukları, puanlama sistemine göre tablet vs. kullanımlarına izin verildiği bununla birlikte puanlama sisteminde neden eksi ya da artı puan aldıklarının kendilerine bildirilmediği, daha net kriterleri olan puanlama sisteminin uygulanması gerektiği belirtilmiştir.
83. Aynı Merkezde farklı evlerde kalan kardeşler için cumartesi günlerinin görüşme günü olarak belirlendiği, bunun dışında bahçede karşılaşmaları halinde de görüşebildikleri hem İdare hem de çocuklar tarafından belirtilmiştir. Bununla birlikte yapılan incelemelerde kardeşler arasındaki ilişkinin çok sınırlı olduğu gözlemlenmiş, kardeşlerin mümkün olduğunca bir arada tutulmasının, bunun mümkün olmadığı hallerde ise daha sık görüştürülmesinin çocuğun yüksek yararı gereğince daha uygun olacağı değerlendirilmiştir.
84. Merkezde 0-6 yaş grubunda olan çocukların bulunduğu evlerde 2 bakım personeli ve 1 temizlik personelinin bulunduğu, 7-12 ve 13-18 yaş grubundaki çocukların bulunduğu evlerde ise 1 bakım personeli ve 1 temizlik personelinin görev yaptığı öğrenilmiştir. Evlerin genel olarak yemek, temizlik ve bakım işlerinden bu personelin sorumlu olduğu bilgisi edinilmiştir.
85. Merkezde çocukların banyo ihtiyaçlarının küçük çocuklar için haftanın 2 günü belirli bir rutin çerçevesinde ve ihtiyaç halinde her zaman, büyük çocuklar için ise ihtiyaca bağlı olarak her zaman karşılandığı ifade edilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen çocuklar da banyo konusunda bir sorun yaşamadıklarını, istedikleri zaman erişebildiklerini belirtmiştir.

86. Çocukların kıyafetlerinin kaldıkları evde yıkandığı ve kurutulduğu öğrenilmiştir. Yapılan incelemede çocukların kıyafetlerinin temiz, cinsiyetlerine ve mevsime uygun olduğu ve tek tip olmadığı gözlemlenmiştir. Görüşme yapılan çocuklar tarafından da konuya dair bir şikâyetle bulunulmamıştır.

G. Dış Dünya İle İletişim, Ziyaret ve Ailelerle Etkileşim

87. Merkezde koruma ve bakım altında bulunan çocuklara, hafta sonu ve tatillerde ne kadar süre ile izin verileceğine ve kimlerle görüştüreleceğine, çocuk hakkında verilmiş koruyucu ve destekleyici tedbir kararı ile kişisel ilişki tesisi hakkında verilen mahkeme kararları göz önünde bulundurularak yapılacak sosyal inceleme doğrultusunda kuruluş koordinasyon komisyonu tarafından karar verildiği öğrenilmiştir.
88. Çocuklara psikososyal destek programını aksatmayacak şekilde bir yıl içinde fasıllı ya da fasılsız olarak 60 güne kadar izin verilebildiği belirtilmiştir. Çocukların aile bağlarının güçlendirilmesi amacıyla, ihtiyaç duyulması halinde, bu sürenin 30 güne kadar uzatılabildiği bilgisi alınmıştır. İzin dönüşü çocuk ve ailesiyle izin dönemine ilişkin görüşmeler yapıldığı, raporlandığı ve dosyasında muhafaza edildiği görülmüştür.
89. Merkezde kalan çocukların sosyal inceleme raporu ile uygun görülmesi halinde tatil süresince yatılı olarak aile yanına gidebildiği, aynı zamanda aile bireylerinden çocuğu ziyaret eden kişilerin olması durumunda; çocuğun grup sorumlusu eşliğinde yüz yüze görüştürüldüğü ifade edilmiştir.
90. Görüşme gerçekleştirilen çocuklar, aileleriyle görüşmek istediklerini İdareye bildirdiklerinde, İdarenin çocukları kurallara uymaları durumunda aileleri ile görüştüreceklerini belirterek umutlandığını ancak herhangi bir ilerleme olmadığını ve aileleriyle uzun süre görüşemediklerini belirtmişlerdir. Bu durum Merkez İdaresine sorulduğunda, çocukların aileleriyle görüşmemelerinin Merkezden kaynaklı olmadığı, çocukların ailelerinin çocukları ziyarete gelecekleri ya da yanlarına alacaklarına dair umutlandıkları ancak ziyaretlerine gelmemeleri nedeni ile çocukların hayal kırıklığına uğradığı dile getirilmiştir.
91. Merkezde 15 yaş ve üzerinde olan çocuklara haftanın belirli günlerinde çarşı ve market izni verildiği, 15 yaş altı çocukların ise 15 yaş üstü çocuklarla veya personel ile birlikte Merkez dışına gönderildiği bilgisi edinilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen çocuklar tarafından da bu hususlar teyit edilmiştir.
92. Merkeze kabulü yapılan çocukların kabul dosyasının incelendiği ve görüşmeler yapıldığı, bu inceleme ve görüşmeler neticesinde aile üyeleri ile görüşmesinde bir sakınca olmadığı değerlendirilen çocukların haftada bir gün meslek elemanı ya da grup sorumlusu eşliğinde telefon ile görüştürüldüğü belirtilmiştir. Aile veya çocuktan talep gelmesi durumunda görüşmelerin sağlandığı ifade edilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen çocuklar tarafından talepleri halinde aileleri ile telefonda görüşmelerinin sağlandığı, herhangi bir görüşme sınırının bulunmadığı belirtilmiştir.

93. Merkezde cep telefonu kullanımının yasak olduğu öğrenilmiştir. Bununla birlikte deprem bölgesinden gelen çocuklar için bu kuralın geçici olarak askıya alındığı, akşam toplanmak üzere gündüz çocukların cep telefonu kullanımlarına izin verildiği öğrenilmiştir. Ziyaret sırasında deprem bölgesinden gelen çocukların kendilerine ait cep telefonlarını kullanabildikleri görülmüştür. Çocuklar cep telefonlarını kullanabildiklerini ancak Merkezde kablosuz internet ağı bulunmaması nedeniyle kendi operatörlerine bağlı internet paketlerini kullandıklarını ve bunun yetersiz olduğunu, Merkezde kablosuz internet ağının bulunması gerektiğini ifade etmişlerdir.

IV. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

94. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Merkez tarafından, Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere beklenilmeksizin erişimi sağlanmış, çocuklarla izole görüşmeler yapılabilmesi için gerekli önlemler titizlikle alınmış ve talep edilen bilgi ve belgelere erişim vakitlice sağlanmıştır. Bu çerçevede, hem Merkez Müdürünün hem de Merkez personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Tavsiyeler

1. Merkez İdaresine Yönelik Tavsiyeler

95. Merkez personeline düzenli aralıklarla insan hakları, kişiler arası iletişim ve işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin eğitimlerin verilmesi,
96. Çocukların güvenliğinin sağlanması adına, evlerde elektrik prizlerinin küçük çocukların erişemeyeceği yüksekliğe alınması, dolapların duvara sabitlenmesi ve eşyalara koruyucu kaplama yapılması,
97. Merkezde tamir ve tadilat gereksinimi bulunan tüm alanların (kapı eşiklerinde bulunan çıkmış şeritler, parke üzerindeki dışarı çıkmış çiviler, kırık ve sökülmüş duşa kabinler dâhil olmak üzere) kontrol edilmesi ve gerekli düzenlemelerin yapılması,
98. Evlerde genel olarak gözlenen karınca probleminin çözülmesi amacıyla daha etkili bir yöntem uygulanması,
99. Kamera kayıtlarının izlenebildiği ayrı bir odanın oluşturulması ve görevli bir personel tarafından düzenli aralıklarla kontrolünün sağlanması,
100. Güvenlik kameralarına müdahale edilmesi sonucunda oluşabilecek muhtemel problemlerin önlenmesi amacıyla, evlerde bulunan güvenlik kameralarının çocukların müdahale edemeyeceği şekilde konumlandırılması ve kameralarda yaşanabilecek herhangi bir arıza durumunda kontrol sistemlerine gerekli uyarıların bildirileceği bir sistemin kurulmasının sağlanması,

101. Deprem bölgesinden gelen erkek çocuklarının, başta akran zorbalığı olmak üzere oluşabilecek çeşitli olumsuz durumlardan korunmalarını sağlamak amacıyla yaşlarına uygun şekilde evlere yerleştirilmesi,
102. Akran zorbalığı ile ilgili gerekli önlemlerin gecikmeksizin alınması, başta bakım personeli dâhil olmak üzere tüm personelin bu konuda bilinçlendirilmesi, gerekli önlemlerin alınması ve ilgililerin çocuk koruma, çocuk güvenliği, çocukla iletişim konularında eğitimler almasının sağlanması,
103. Sağlık servisinde içinde gerekli malzemeler bulunan acil durum çantasının hazır hale getirilmesi,
104. Üçüncü sınıfta olmasına rağmen okuma yazma bilmeyen çocuklar için gerekli eğitim-öğretim çalışmalarının yapılması,
105. Bilgisayar odasında bulunan bilgisayarlar ile evlerde bulunan bilgisayarların internet bağlantısının çocuklara güvenli ve kontrollü internet kullanım imkânı oluşturmak için gerekli önlemler de alınarak sağlanması,
106. Konferans salonunun yaz aylarında da etkin kullanılabilmesi için salona klima taktırılması,
107. Bahçede bulunan oyun parkının erkek ve kız çocuklar arasında eşit süre ile kullanıma açık tutulması ya da uygun şekilde ve aynı standartlarda bir oyun parkının daha yapılması ve çocukların hamak talebinin yerine getirilmesi,
108. Bakım personeli tarafından uygulanan puanlama sisteminin personelin de görüşü alınarak objektif bir yapıya kavuşturulması ve hangi davranışların artı ve eksi puana sebebiyet verdiğinin çocuklara anlayacakları şekilde belirtilmesi³,
109. Aynı Merkezde farklı evlerde kalan kardeşlerin mümkün olduğunca bir arada tutulması, bunun mümkün olmadığı hallerde ise daha sık görüşmelerinin sağlanması,
110. Aileleri ile görüştürülme konusunda kendilerine ümit verildiğinden şikâyet eden çocuklar için, ümit verilmeksizin gerçekçi çözümlerle çalışmaların devam ettirilmesinin sağlanması,
111. Merkezde, çocukların cep telefonu kullanımının her çocuk özelinde yeniden değerlendirilmesi, hususları tavsiye edilmektedir.

3 6/9/2022 tarihli 31945 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Çocuk Koruma Hizmetleri Planlama ve Çocuk Bakım Kuruluşlarının Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik'in Ödül ve sınırlamalar başlıklı 32'nci maddesi şöyledir. Madde 32:
“(1) Ödül ve sınırlamalar, çocukların psikolojik ve sosyal gelişimini olumlu yönde etkileyecek şekilde yapılır. Çocuğun ödüllendirilmesi veya sınırlandırılmasına yönelik grup/ev sorumlusu tarafından yapılan teklif, kuruluş koordinasyon komisyonunca değerlendirilir.
(2) Eğitim-öğretim dönemleri sonunda teşekkür belgesi alan çocuklara bir harçlık tutarı, takdir belgesi alan çocuklara ve en az il düzeyinde ve resmi olarak düzenlenen akademik, sosyal, kültürel, sanatsal, sportif etkinliklerde ve yarışmalarda dereceye giren çocuklara iki harçlık tutarı kadar ödül verilir. Bu kapsamda ayrıca gezi veya sosyal aktiviteler de düzenlenebilir.
(3) Günlük yaşam kurallarına aykırı davranmayı alışkanlık haline getiren çocuklara psikolojik ve sosyal gelişimini olumsuz etkilemeyecek biçimde sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif etkinliklere katılım ile izin kullanımına ilişkin sınırlamalar uygulanabilir. Kasten kişi veya eşyalarda maddi ve/veya manevi zarara sebebiyet veren çocukların bir aylık harçlığından, kuruluş koordinasyon komisyonu tarafından takdir edilecek oranda kesinti yapılır. Kesinti tutarı harçlık tutarının 3/4'ünü aşamaz.
(4) Ödül ve sınırlamalar ayda bir, yılda ise dört defadan fazla olamaz.
(5) Ödül ve sınırlamalar çocuğa yazılı olarak bildirilir. Sınırlamalar diğer çocuklara duyurulmazken, ödüllendirmeler diğer çocukların da bulunduğu ortamda çocuğu onurlandıracak şekilde açıklanır.”

2. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

112. Çocuk evlerinde kalan çocukların özellikle çocuk ve insan hakları konularında bilinçlenmelerini sağlayacak tarzda eğitim programlarına katılımlarının sağlanması ve bu alanlarda hem çocuklarda hem de personele yönelik bilinçlendirme çalışmalarının yapılması,
113. Dışarıdaki yaşamı, ülke ve dünyanın güncel durumunu takip edebilmeleri, akranlarıyla eşit şartlarda gelişebilmeleri, herkes gibi bilgi ve yeniliklere açık şekilde bir yaşam sürebilmelerinin sağlanması amacıyla ülke genelinde, çocuk evlerinde güvenli ve kontrollü kablosuz internet hizmetinin sunulması,
hususları tavsiye edilmektedir.

TIHEK

**2023 YILINDA ÇOCUK EĞİTİM EVLERİNE
GERÇEKLEŞTİRİLEN ZİYARET**

ANKARA ÇOCUK EĞİTİMEVİ
ZİYARETİ RAPORU

2024/21

KISALTMALAR

OPCAT

İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol

TİHEK

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu

UÖM

Ulusal Önleme Mekanizması

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokol'ün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının (ı) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin 1'inci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 15'inci maddesi uyarınca; *"(1) Çocuk eğitimevleri; çocuk hükümlüler hakkında verilen cezaların, hükümlülerin eğitilmeleri, meslek edinmeleri ve yeniden toplumla bütünleştirilmeleri amaçları güdülerek yerine getirildiği tesislerdir."*
5. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda çocuk eğitimevlerine ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
6. Anılan görevin icrası kapsamında 31/8/2023 tarihlerinde Ankara Çocuk Eğitimevine¹ habersiz bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ..., Uzman Psikolog ... ve Kurumumuzun talebi üzerine görevlendirilen Hekim ... yer almıştır.
7. Ziyaret, Kurum Müdürü ile yapılan ön görüşme ile başlamıştır. Ön görüşmede OPCAT ve UÖM hakkında bilgi verilmiş ve Kurumumuzun 6701 sayılı Kanundan kaynaklanan yetki ve sorumlulukları Kurum İdaresine aktarılmıştır. Görüşmenin ardından Kurumda kalan çocuklarla görüşmeler gerçekleştirilmiş ve çocukların tutuldukları ortam gözlemlenmiştir. Heyet üyeleri tarafından görüşme gerçekleştirilen çocuklara; TİHEK hakkında genel bilgi verilmiş, ziyaretin

1 Bundan sonra "Kurum" olarak ifade edilecektir.

amacı ve kapsamı belirtilmiş, gizliliğe riayet edilerek rapor hazırlanacağı hususu aktarılmıştır. Görüşmeler infaz ve koruma memurları ile diğer idari personel olmaksızın gerçekleştirilmiştir.

8. Çocuklarla görüşmelerin tamamlanmasının ardından sağlık servisi, psikososyal servis, manevi rehberlik servisi, kütüphane, atölyeler, çamaşırhane, kantin, açık ve kapalı görüş alanları, avukat görüşme alanı, yemekhane, ziyaretçi odaları, açık ve kapalı spor salonları ziyaret edilmiştir. Yapılan incelemelerin ve ziyaretlerin ardından Kurum İdaresi ile son görüşme gerçekleştirilmiş ve ziyaret sonlandırılmıştır.
9. Bu rapor, 9/1/2023 tarihli ve 2023/3 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık Makamınının 24/8/2023 tarihli ve 25997 sayılı oluruna istinaden 31/8/2023 tarihinde, Ankara Çocuk Eğitimevine gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. GENEL BİLGİLER

A. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

10. Ankara merkeze yaklaşık 35 kilometre uzaklıkta bulunan Kurum, suça sürüklenmiş çocukları² barındırmak, ıslah etmek ve topluma yeniden kazandırmak amacıyla 2012 yılında Sincan Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü içinde faaliyete geçmiştir.
11. Toplam 40.000 m² alan üzerine kurulu olan Kurumda 25.000 m² kapalı alan, 15.000 m² açık alan bulunmaktadır. İki kat ve beş bloktan oluşan Kurumda suça sürüklenmiş çocukların barındırıldığı, her biri 16 m² olan 144 adet tek kişi kapasiteli oda ve 3 adet engelli odası olmak üzere toplam 147 oda bulunmaktadır.
12. Kurumda 6 atölye, 9 hobi odası, 5 derslik, 2 grup çalışma odası, 1 kütüphane, 1 etüt salonu, 1 konferans salonu, 2 el işi atölyesi, 1 manevi rehberlik dersliği, 1 sağlık birimi, 1 Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBIS) odası, 3 yumuşak oda, 3 televizyon salonu, 1 dinlenme odası, 1 yemekhane, 3 oyun salonu, 1 kapalı spor salonu, 1 açık futbol sahası, 2 açık basketbol ve voleybol sahası, 3 kişisel görüşme odası, 1 avukat görüşme odası, 2 aile görüşü odası, 1 kapalı görüş alanı ve 2 açık görüş alanı bulunmaktadır.

B. Kurum Personeli

13. Ziyaret tarihinde Merkezde 106 personel görev yapmaktadır. Merkezde görev yapan personelin ünvan bazında sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

ÜNVAN	MEVCUT PERSONEL SAYISI
Kurum Müdürü	1
İkinci Müdür	1

2 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nun Tanımlar başlıklı 3'üncü maddesine göre suça sürüklenen çocuk, "Kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiası ile hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan ya da işlediği fiilden dolayı hakkında güvenlik tedbirine karar verilen çocuğu" tanımlamaktadır.

İdare Memuru	1
Bilgisayar İşletmeni	3
Cezaevi Kâtabi	2
Ambar Memuru	1
İnfaz ve Koruma Başmemuru	4
İnfaz ve Koruma Memuru	73
Sosyal Çalışmacı	2
Psikolog	3
Öğretmen	4
Eğitim Uzmanı	1
Sağlık Memuru	2
Teknisyen	2
Hizmetli	2
Sürekli İşçi	4
TOPLAM	106

14. Söz konusu personelin 18'i kadın, 88'i erkek olup Kurum kayıtlarında 4'ünün ilköğretim, 20'sinin lise, 20'sinin ön lisans, 62'sinin ise lisans mezunu olduğu belirtilmektedir.
15. İnfaz ve koruma başmemurları ile infaz ve koruma memurları ikili vardiya sisteminde 08.00-20.00 ile 20.00-08.00 saatleri arasında çalışmaktadır.
16. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan görüşmede Kurum personelinin adaylık memur yetiştirme eğitimi kapsamında Grup Liderliği, Kabul İşlemleri, İş Sağlığı ve Güvenliği, İletişim, İnsan Hakları, İşkence ve Kötü Muamele Yasağına ilişkin eğitim aldığı ancak insan haklarına ve işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin düzenli bir eğitim programı almadığı öğrenilmiştir.

C. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılanlar

17. Ziyaret tarihinde Kurumda suça sürüklenmiş 41 çocuk bulunmakta olup 9'unun izinli³ olduğu öğrenilmiştir.
18. Kurumdaki suça sürüklenmiş çocukların tamamı erkektir. Bu çocuklar arasında 4 yabancı uyruklu⁴ çocuk bulunmaktadır.
19. Kurumdaki çocukların birinde zihinsel engel tanısı mevcuttur. Kronik rahatsızlığı olan çocuk bulunmamaktadır.

3 5275 sayılı Kanun'un "Ödüllendirme" başlıklı 51'inci maddesine göre: "n) Çocuk eğitimevinde kalan hükümlünün hafta sonunda bir gün, kurum idaresinin uygun gördüğü süre kadar, kurum dışına çıkmasına izin verilebilir." Ankara Çocuk Eğitimevi Müdürlüğü İç Yönergesi'nin "Hediye, Yardım ve Ödüllendirme Faaliyetleri" başlıklı 41'inci maddesine göre: "Hükümlü çocuklar 5275 sayılı kanunun Ödüllendirme başlıklı 51'inci maddesinin çocukları ilgilendiren fıkralarının tümüne tabidirler. (...) Ayrıca aile görüşü, ziyaret süresinin uzatılması, haftalık harcama miktarı artırımı, tek kişilik odalarda Tv bulundurma, takdir belgesi ve tavsiye mektubu, çocukların program ve etkinliklerine ailelerinin katılımı, izne gidemeyenlere özel izinle il sınırları içinde gündüz izni verilmesi, hafta sonu kurum dışına çıkma izni, kamuya ait gençlik kampı ve gençlik merkezlerine katılım şeklinde ödüllendirme yöntemleri uygulanabilir."

4 Yabancı uyruklu çocuklar Suriye vatandaşıdır.

20. COVID-19 izninde olan çocuklara Kuruma dönmeleri için 15 Ağustos'a kadar süre verildiği, ziyaret tarihi itibarıyla 7 çocuğun Kuruma dönmeyerek firari duruma düştüğü öğrenilmiştir.

III. TESPİT GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. Fiziksel Koşullar

21. Kurum 5 bloktan oluşmakta olup bunlardan 4'ünde suça sürüklenmiş çocukların odaları diğer blokta ise ortak alanlar bulunmaktadır. Ziyaret Heyetinin çocukların kaldığı odalarda yaptığı incelemede odaların 1 yaşam alanı ile 1 banyo ve tuvaletten oluştuğu görülmüştür.
22. Odaların tamamında karyola, yatak, nevresim takımı, yastık, battaniye, masa ve sandalye gibi temel eşyalar bulunmaktadır. İdare ile yapılan görüşmede çocuklara odaya yerleşmelerinin ardından nevresim takımı, yastık ve battaniyenin verildiği, ihtiyaç halinde ise ivedi olarak değiştirildiği ifade edilmiştir. Çocuklarla yapılan görüşmelerde bu husus teyit edilmiştir.
23. Her oda yeterince doğal ve yapay ışık ile havalandırmaya sahiptir. Ziyaret tarihinde odaların kapıları sabah 08.00'de açılıp akşam 23.00'de kapatılmaktadır. İdare ile yapılan görüşmede Kurumdaki infaz rejiminin açık ceza infaz kurumlarına benzer olduğu, bu nedenle çocukların neredeyse günün tamamında ortak yaşam alanlarına ve bahçeye çıkabildikleri öğrenilmiştir.
24. Kurumun ısıtılması, Sincan Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından sağlanan doğalgaz ile çalışan kalorifer sistemi aracılığıyla sağlanmaktadır. Çocuklar ile yapılan birebir görüşmelerde ısınmaya ilişkin bir sorun yaşanmadığı anlaşılmıştır.
25. İdare, Kurumda her çocuğa günlük 150 litre suyun verildiği, sıcak ve soğuk suya günün her saatinde ulaşılabilirdiği, engelli odalarında su kotasının bulunmadığı bilgisini paylaşmıştır. Çocuklar ile yapılan görüşmelerde suya erişim konusunda herhangi bir sorun yaşanmadığı bildirilmiştir. Heyet tarafından ziyaret sırasında yapılan kontrollerde odaların tamamında suların aktığı görülmüştür.
26. Ziyaret Heyetinin engelli odalarında yaptığı incelemede, bu odaların daha geniş ve ferah olduğu, diğer odalardaki eşyalarla aynı eşyalara sahip olduğu, odanın tuvaletinde ve banyosunda erişilebilirliği sağlamak adına tutamaçların bulunduğu ve engellilerin kullanımına elverişli geniş lavaboların tercih edildiği görülmüştür. Ayrıca, engelli odalarında acil durum butonu olduğu görülmüş olup söz konusu butonlar test edilmiş ve çalışır vaziyette olduğu anlaşılmıştır.
27. Her çocuğun kendi odasının temizliğinden sorumlu olduğu, bunun için çocuklara süpürge, faraş, paspas, çöp kutusu, fırça ve sabun gibi temizlik gereçlerinin ve malzemelerinin verildiği öğrenilmiştir. Odalarda yapılan incelemelerde de odaların genel olarak temiz olduğu görülmüştür. Görevli personel, odasının temizliğini gerektiği gibi yapan çocuklara ödül olarak 2 hafta süre ile odasında kullanmak üzere televizyon verildiğini belirtmiştir.
28. Kurumda İşyurdu Müdürlüğüne bağlı iç ve dış kantin bulunmaktadır. Kantinde yapılan incelemede; ürün çeşitliliğinin ve fiyatların piyasa ile karşılaştırıldığında normal olduğu görülmüştür.

29. Kurumda kalan çocuklar çamaşırlarını katlarda bulunan çamaşır makinelerini ve kurutma makinelerini kullanarak yıkayıp kurutabilmektedir. Ayrıca Kurumda bir çamaşırhane de bulunmakta olup burada çocukların nevresimlerinin yıkandığı ve ütülendiği ifade edilmiştir. Ziyaret sırasında çamaşırhanede yıkanıp ütülenmiş nevresimler görülmüştür.
30. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede katlarda yangın tüplerinin ve yangın söndürme hortumlarının bulunduğu, yangın tüplerinin bakımının yapılmış olduğu ve her yatakhane koridorunun sonunda yangın merdivenin olduğu görülmüştür.
31. Odaların bulunduğu katlar arasında ortak alanlar bulunmaktadır. Bu bölümde yer alan merdiven boşluklarının file ile kapatıldığı görülmüştür.
32. Kurumda 7/24 esasına göre kayıt yapan, harekete duyarlı ve gece görüş özelliğini haiz toplam 187 güvenlik kamerası bulunmakta olup kamera kayıtları 6 ay tutulmaktadır. İlgili personel ile yapılan görüşmede, elektrik kesintisi halinde Kurumda bulunan jeneratörün 2-3 saniye içinde devreye girdiği, dolayısıyla kameraların devamlı olarak çalıştığı öğrenilmiştir.
33. Güvenlik Kontrol Odası olarak ifade edilen ve kamera kayıtlarının takip edildiği oda Ziyaret Heyeti tarafından incelenmiştir. Kamera kayıtlarının bir personel tarafından 7/24 esasına göre izlendiği; ayrıca Kurum Müdür ve Müdür Yardımcılarının da odalarından kamera kayıtlarını izleyebildikleri öğrenilmiştir. Ziyaret sırasında kamera kayıtları Ziyaret Heyeti tarafından incelenmiş ve kayıtların düzenli tutulduğu görülmüştür. Öte yandan, bir kameranın sinyal hatası verdiği görülmüş ve bu durum personele iletilmiştir. İlgili kamerada görülen teknik arızanın giderileceği ifade edilmiştir.

B. Yönetim ve Personelin Tutumu

34. İdare, Kuruma gelen çocukların üst aramalarının 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik kapsamında; sadece görevli kişiler tarafından duyarlı kapılardan ve X-Ray cihazından geçirilerek yapıldığını belirtmiştir. Çocuklarla gerçekleştirilen özel görüşmelerde bu hususlar teyit edilmiş ve herhangi bir olumsuz iddia ile karşılaşılmamıştır.
35. İdareyle yapılan görüşmede, ayda bir defa düzenli olarak genel arama yapıldığı ayrıca ihtiyaç duyulması halinde odalarda kısmi arama yapılabildiği öğrenilmiştir.
36. İdare, Kurumda tek kişilik oda sistemi uygulaması nedeniyle çocukların Kuruma ilk girişlerinden itibaren sürekli kalacakları odalara yerleştirildiklerini, bu bağlamda geçici oda uygulamasına ihtiyaç duyulmadığını ifade etmiştir.
37. Görüşme gerçekleştirilen çocuklar genel olarak infaz ve koruma memurlarının kendilerine yönelik davranışlarından memnun olduklarını, infaz ve koruma memurlarının sorunlarını çözmekte kendilerine yardımcı olduklarını ifade etmiştir.

C. Disiplin ve Şikâyet Prosedürleri

38. İdare, Kurum içi dilekçelerin günlük olarak alınarak ilgili birimlere ulaştırıldığını, çocukların taleplerini günün her saatinde görevlilere iletebildiğini ve ilgili birimlerin çocuklar ile günlük görüşme sağladığı bilgisini vermiştir. Çocuklar, Ziyaret Heyeti ile yaptıkları görüşmelerde, şikâyet ve taleplerini günün her saatinde bildirebildiklerini, bu anlamda herhangi bir sorunla karşılaşmadıklarını ifade etmişlerdir.
39. İdare, sayımların sabah ve akşam olmak üzere günde 2 defa yapıldığını, sayımların mevsim şartlarına göre bazen ortak yaşam alanlarında ve oda içerisinde, bazen de Kurum bahçesinde yapıldığı bilgisini vermiş; görüşme yapılan çocuklar da söz konusu durumu teyit etmiştir.
40. COVID-19 izninin sona ermesiyle birlikte, 1/8/2023 tarihinden itibaren çocukların Kuruma dönmeye başladığı, ziyaret tarihi itibarıyla 12 çocuk hakkında 13 disiplin soruşturması yürütüldüğü ve söz konusu soruşturmalar neticesinde 8 çocuğa kapalı ceza infaz kurumuna iade cezası verildiği öğrenilmiştir. Bu cezalardan 7'sinin firardan, 1'inin ise kurum içinde çocuklar arasında yaşanan kavgadan⁵ kaynaklandığı anlaşılmıştır.
41. Kurumda son 1 yıl içinde çocuklar tarafından şikâyette bulunulan ve hakkında adli işlem yapılan herhangi bir personel bulunmamaktadır.

D. Beslenme

42. Kurumda yemekler günde 3 öğün olarak Sincan Açık Ceza İnfaz Kurumunda pişirilerek getirilmektedir. Çocuklarla yapılan görüşmelerde, çocukların genel olarak yemeklerden memnun olduğu gözlemlenmiştir. Ziyaret sırasında öğle yemeği Kurumda yenilmiş ve öğle yemeğinin lezzeti, kalitesi ve doyuruculuğu Ziyaret Heyeti tarafından yeterli bulunmuştur.
43. Hastalık ve benzeri nedenlerle farklı şekilde beslenme ihtiyacı olan çocuklar için diyetisyen tarafından diyet listesi hazırlandığı, bu listenin yemekleri hazırlayan Sincan Açık Ceza İnfaz Kurumuna gönderildiği öğrenilmiştir. Ziyaret tarihinde Kurumda özel beslenme ihtiyacı bulunan çocuk bulunmamaktadır.
44. Kurumda içme suyunun yemekhanede, ortak yaşam alanlarında ve çay ocağında bulunan su arıtma cihazları ile sağlandığı, ayrıca çocukların ve görevli personelin Kurum kantininden ambalajlı su satın alabildiği öğrenilmiştir.

E. Sağlık

45. Kurumdaki sağlık birimi; memur odası ve muayene odası olmak üzere birbirine bağlı 2 odadan oluşmakta olup memur odasında masa ve sandalye gibi araçlar ile sağlık dosyalarının tutulduğu

5 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Çocuk hükümlüler hakkında uygulanabilecek disiplin cezaları" başlıklı 46'nı maddesine göre: "(...) (8) Kapalı ceza infaz kurumuna iade: Çocuğun, eyleminin nitelik ve ağırlığına göre çocuk kapalı ceza infaz kurumlarına, bulunmadığı hâllerde kapalı ceza infaz kurumlarının çocuklara ayrılan bölümlerine altı ay, bu fıkrada sayılan disiplin eylemlerinin ikinci veya daha fazla tekrarı hâlinde ise bir yıl süre ile iadesidir. (...) Kapalı ceza infaz kurumuna iadeyi gerektiren eylemler şunlardır: (...)a) Kurum içinde veya dışında başkasını neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış şekilde yaralamak ya da yaralayıcı, öldürücü her türlü âlet, silâh ve patlayıcı madde kullanmak suretiyle herhangi bir kimseyi yaralamaya teşebbüs etmek, yaralamak (...) d) Firara teşebbüs etmek veya firar etmek. (...)"

dolaplar bulunmaktadır. Muayene odasında ise 1 adet sedye, 1 adet seperatör, 1 adet EKG cihazı, oksijen tüpleri, acil durum çantası, dolap, mini buzdolabı, sterilizasyon cihazı ve tartı gibi araçların olduğu görülmüştür.

46. Kurumun sağlık biriminde mesai saatlerinde 1 aile hekimi, 1 hemşire ve 2 sağlık personeli görev yapmaktadır. Sağlık Bakanlığı tarafından görevlendirilen aile hekiminin haftada 1 gün Kurumda bulunduğu öğrenilmiştir. Kurum İdaresi ayrıca çocuk psikiyatristi bir doktorun görevlendirilmesine ihtiyaç duyduklarını ifade etmiştir.
47. Sağlık biriminde görevli personel ile yapılan görüşmede, rahatsızlığı olan çocukların ilk muayenesinin birimde yapıldığı, ihtiyaç duyulması halinde çocukların Kampüs Devlet Hastanesine sekinin sağlandığı, hastaneye sevk edilen çocuklara görevli infaz ve koruma memurları ile sağlık memurlarının eşlik ettiği öğrenilmiştir.
48. Acil durumlarda 112 Acil Çağrı Merkezinin arandığı ya da çocuğun Kampüs Devlet Hastanesi Acil Polikliniğe götürüldüğü, bu anlamda sağlık hizmetlerine erişim konusunda herhangi bir sorun yaşanmadığı ifade edilmiştir. Ziyaret tarihinde Kurumda kalan çocuklarla yapılan görüşmelerde çocuklar, sağlık birimine dilekçe ile başvurarak muayene olabildiklerini, ilaçlarının zamanında temin edildiğini, Kurum hekiminin muayene ederken mahremiyete dikkat ettiğini ve herhangi bir sorunla karşılaşmadıklarını belirtmişlerdir.
49. Nitekim sağlık biriminde yapılan incelemede COVID-19 izninin bittiği ve çocukların Kuruma dönmeye başladığı 1/8/2023 tarihinden ziyaret tarihine kadar geçen 1 aylık zaman diliminde toplam 50 çocuğun muayenesinin yapıldığı ya da hastaneye sevk edildiği görülmüştür.
50. Ziyaret tarihinde Kurumda kronik rahatsızlığı bulunan çocuk olmadığı, kronik rahatsızlığı bulunan çocuk olması halinde sağlık birimi tarafından takip edildikleri, kontrol tarihlerinde ilgili branşlara sevklerinin yapıldığı ve ilaçlarının temin edildiği öğrenilmiştir.
51. Ziyaret Heyetinin sağlık biriminde yaptığı incelemede, Kurumda ilaç kullanan çocuklara ait ilaç dolaplarının olduğu ve insülin gibi soğuk ortamda saklanması gereken ilaçların mini buzdolabında tutulduğu görülmüştür. İnceleme sırasında sağlık personeli ile yapılan görüşmede, ilaç kullanan çocukların reçetelerinde uygun görülen dozda ilacı görevli sağlık memurunun nezaretinde imza karşılığında kullandığı ifade edilmiştir. Çocukların imza karşılığında ilaçlarını kullandıkları dosyalarında görülmüştür. Benzer şekilde sağlık hizmeti talebine ilişkin dilekçelerin düzenli olarak arşivlendiği ve yapılan muayene işlemlerinin muayene kayıt defterlerine günlük olarak işlendiği görülmüştür.

F. Psikososyal Servis Hizmetleri

52. Psikososyal serviste; 1 psikolog, 2 sosyal çalışmacı, 4'ü grup lideri olmak üzere 5 infaz ve koruma memuru bulunmaktadır. Servis personeli 08.00-17.00 saatleri arasında görev yapmaktadır.
53. Servis bünyesinde görevli her uzmanın kendine ait bireysel görüşme odası ve 2 grup çalışma odası bulunmaktadır.

54. Psikososyal servisin çalışmalarına ilişkin servis personeli ile yapılan görüşmede, çocukların Kuruma girişlerinin yapılmasının ardından "kurum kabul, psikososyal ve ruhsal durum" formlarının doldurularak (bunlardan ilki Araştırma Değerlendirme Formu [ARDEF]⁶) "ARDIÇ"⁷ adındaki ihtiyaç-risk analiz programı çerçevesinde; tutulmakta olan her bir çocuk için bireyselleştirilmiş iyileştirme programları oluşturulduğu ve söz konusu programların 6 ayda bir düzenli olarak gözden geçirildiği ve yeniden planlandığı bilgisi verilmiştir.
55. ARDEF ve ön görüşme sonucunda servis uzmanları tarafından yapılan değerlendirmelere göre çocukların içinde buldukları sosyo-ekonomik ve psikolojik durumların tespit edildiği ve ortaya çıkan ihtiyaç ve risk analizi sonucunda öfke kontrolü, kişilik gelişimi, güvenli davranış ve bağımlılık grup çalışmalarına yönlendirildiği ifade edilmiştir. Ziyaret tarihi itibarıyla çocukların COVID-19 izninden yeni dönmeye başladıkları, dolayısıyla tüm bu çalışmaların yeni yürütülmeye başladığı anlaşılmıştır.
56. Kurumda kalan çocukların dilediği zaman psikososyal serviste görevli uzmanlarla görüşebildikleri, çocukların genellikle kişisel, ailevi, maddi veya kurumsal sorunlar nedeniyle görüşme talep ettikleri, bunun yanı sıra bazı çocukların bir yetişkinle sohbet etmek isteğiyle de bireysel görüşme talep edebildiği öğrenilmiştir. Çocuklarla yapılan görüşmelerde de çocukların diledikleri zaman psikososyal serviste görevli uzmanlarla görüşebildikleri ve yaklaşımlarından memnun oldukları görülmüştür.
57. Psikososyal serviste görevli uzmanların Kurumdaki temel görev alanlarından birinin kriz durumundaki çocuklara müdahale olduğu öğrenilmiştir. Yapılan görüşmelerde Kurumda kalan çocukların kendilerine hafif düzeyde zarar verme boyutunda kriz geçirebildikleri, bu durumda çocuğun sakinleşmesine öncelik verildiği, sakinleşmesinin ardından bireysel görüşme yapıldığı ve gerekli görülmesi durumunda sağlık birimiyle koordineli olarak psikiyatriye sevkinin sağlandığı öğrenilmiştir. Ancak çocukların özel izinle ailelerinin yanına gidebildiği⁸ ve diledikleri zaman telefon aracılığıyla dış dünya ile iletişim kurabildikleri, dolayısıyla bu tip kriz durumlarının çok nadir yaşandığı belirtilmiştir.
58. Psikososyal serviste görevli uzmanların bağımlılık sorunu olan çocuklarla bağımlılıktan kurtulma sürecinde karşılaşılması muhtemel sıkıntılar hakkında görüşmeler yaptığı, bu süreçte kendisine

6 Hükümlü ve tutuklulara, ceza infaz kurumlarına kabul aşamasında psikolog ve sosyal çalışmacılar tarafından Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi (BİSİS) kapsamında Araştırma Değerlendirme Formu (ARDEF) doldurulmaktadır. Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi (BİSİS) 3 Aşamadan oluşmakta, öncelikle Kurum Kabul biriminde görevli eğitim almış infaz ve koruma memuru tarafından "ARDEF- Kurum Kabul Formu" doldurulmakta, sonra Psiko-Sosyal Yardım Servisinde görevli ve eğitim almış infaz ve koruma memuru tarafından "ARDEF- Psiko-Sosyal Memur" formu doldurulmakta, son olarak da Psiko-Sosyal Yardım Servisinde görevli Psikolog ve/veya Sosyal Çalışmacı tarafından "Psiko-Sosyal Uzman Formu" doldurularak hükümlünün risk ve ihtiyaçları belirlenmekte ve sonucunda her hükümlü tutuklu için bireyselleştirilmiş psiko-sosyal destek ve müdahale programı hazırlanmaktadır. ARDEF'ten çıkan sonuçlar doğrultusunda hükümlü ve tutuklular ihtiyaçlarına uygun bireysel müdahale ya da grup çalışmalarına yönlendirilmektedir. (<https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/yaydm-programi>; E.T: 1/9/2023)

7 Ceza infaz kurumlarında bulunan çocukların topluma kazandırılması için çalışan personelin psiko-sosyal ve yönetim becerilerinin güçlendirilmesi amacıyla geliştirilen bir hizmet içi eğitim programıdır. Ardıç Programı, 2 alt program ve 10 eğitim modülü ve eklerinden oluşmaktadır. (<https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/ardicprogrami>; E.T: 1/9/2023)

8 5275 sayılı Kanun'un "Ödüllendirme" başlıklı 51'inci maddesine göre: "n) Çocuk eğitimevinde kalan hükümlünün hafta sonunda bir gün, kurum idaresinin uygun gördüğü süre kadar, kurum dışına çıkmasına izin verilebilir."

yardımcı olabilecek kurum ve kuruluşlar hakkında bilgi verdiği bildirilmiştir. Öte yandan, çocuk eğitimevlerine tutukluluk sürecini kapalı ceza infaz kurumunda geçirmiş ve hakkında hüküm verilmiş çocuklar geldiği için madde etkisinde olan ya da yoksunluk belirtileri ağır olan çocukların gelmediği, çocukların bu süreci genellikle kapalı ceza infaz kurumlarında atlattığı vurgulanmıştır.

59. Madde bağımlılığından kurtulamamış bir çocuğun Kuruma gelmesi halinde, mahkeme kararı ile tedavi görmesine karar verilmiş çocukların AMATEM'e sevkini gerçekleştirildiği ve bu çocukların takibinin sağlık servisi ile iş birliği içerisinde yapıldığı ifade edilmiştir. Mahkeme kararı doğrultusunda tedavisi tamamlanan çocukların ise serviste görevli uzmanlarca düzenli olarak takip edildikleri ve yapılan görüşmelerin raporlaştırıldığı belirtilmiştir.
60. Maddi durumu yetersiz olan ve yaşamını idame ettirmeye yönelik temel ihtiyaçlarını karşılayacak imkânı olmayan çocukların ihtiyaçlarının Kurumun genel bütçesinden ya da Kuruma verilen bağışlardan karşılanması hususunda psikososyal servisin çalışmalar yürüttüğü ve bu çalışmalar sonucunda mahpuslara verilen yardımların tutanak ile kayıt altına alındığı görülmüştür.
61. İntihar etme veya kendine zarar verme riski bulunan çocukların tespit edilmesinin ardından durumlarının rutin görüşmeler ile takip edildiği, bu süreçte psikososyal servisin, sağlık biriminin ve başmemurluğun koordineli bir biçimde çocuğun günlük yaşantısının takibini yaptığı ifade edilmiştir.

G. Eğitsel, Sosyal, Kültürel, Mesleki ve Sportif Faaliyetler

62. Kurumda kalan çocuklar kurumda bulunan spor alanlarını görevli memur nezaretinde günlük olarak kullanabilmektedir. Söz konusu alanlar Ziyaret Heyeti tarafından ziyaret edilmiş ve kullanıma uygun oldukları görülmüştür.
63. Kurumda çocukların kullanımına ayrılmış ortak alanlarda bilardo, masa tenisi, langirt gibi oyunlar ile televizyonlar bulunmakta olup bu televizyonlarda 28 televizyon kanalının mevcut olduğu anlaşılmıştır. Heyet tarafından yapılan incelemede kanal çeşitliliğinin olduğu ve televizyonların sorunsuz biçimde çalıştığı görülmüştür. Ortak alanların çocukların talebi ve grup liderlerinin oluru ile günün her saatinde kullanılabildiği öğrenilmiştir. Çocuklarla yapılan görüşmelerde de bu husus teyit edilmiştir.
64. Kurumda eğitim faaliyetlerinin yürütüldüğü blokta 2 şark köşesi odası ve oyun konsolu salonları bulunmakta olup çocukların bu alanları günün her saatinde kullanabildiği öğrenilmiştir.
65. Kurum kütüphanesi hafta içi 08.00-17.00 saatleri arasında faaliyet göstermektedir. Kütüphane kitap listesi incelenmiş olup kütüphanede 5175 yayın olduğu görülmüştür. Ayrıca çocukların talep etmesi halinde Sincan Adalet Halk Kütüphanesinde bulunan yayınlardan da faydalanabildiği anlaşılmıştır.
66. Çocukların Kurum kütüphanesinden dilediği zaman dilediği kadar kitabı temin ederek odalarında, kütüphanede ya da ortak alanlarda okuyabildiği belirtilmiştir. Bu çerçevede Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede COVID-19 izninin sona erdiği ve çocukların Kuruma

dönmeye başladığı 1/8/2023 tarihinden ziyaret tarihine kadar geçen zaman zarfında 8 çocuğun 12 yayından faydalandığı görülmüştür.

67. Kurumda kalan çocukların sayısı 29/11/2023 tarihi itibarıyla 98'e çıkmış olup bu çocuklardan 2'si 1. kademe okuma yazma kursuna, 32'si açık öğretim ortaokuluna, 18'i açık öğretim lisesine, 1'i açık öğretim üniversitesine, 16'sı Sincan Adalet Çok Programlı Anadolu Lisesine devam etmektedir.
68. Aktif olarak eğitimine devam eden çocukların ihtiyaç duyduğu kitapların açık öğretim bürolarından temin edilerek ücretsiz olarak kendilerine teslim edildiği öğrenilmiştir.
69. Kurumun eğitim-öğretim servisinde 3 öğretmen, 1 büro personeli, 1 kütüphane memuru ve 1 eğitim birimi personeli bulunmakta olup söz konusu personel hafta içi 08.00-17.00 saatleri arasında çalışmaktadır.
70. Eğitim-öğretim servisinde görevli personel ile yapılan görüşmede Ekim 2023 tarihi itibarıyla Sincan Halk Eğitim Müdürlüğü aracılığıyla okuma-yazma, saç-sakal kesimi, ahşap şekillendirme, bilgisayar işletmenliği, terzi ve halk oyunları kurslarının başlatıldığı, bahçe bakımı ve pastacılık kurslarının da başlatılacağı ifade edilmiştir.
71. Kurumun işyurduna ait berber, terzi, sebze ve meyve ile fotoğraf atölyeleri bulunmakta olup berber atölyesinde Halk Eğitim Merkezinden gelen öğreticilerin Kurumda kalan çocuklara eğitim verdiği, terzi atölyesinde çocukların kıyafet tadilatı ve nevesim dikimi gibi mesleki eğitim faaliyetinin yürütüldüğü, sebze ve meyve atölyesinde ekim ve dikim eğitiminin verildiği, fotoğraf atölyesinin ise çocukların talep etmeleri halinde mesai saatleri içinde kullanılabilirdiği öğrenilmiştir.
72. Ayrıca Kurum İdaresi, Sincan Kampüsünde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Mesleki Eğitim Merkezi aracılığıyla çocukların Sincan Organize Sanayi Bölgesinde asgari ücretin 2/3'ü karşılığında staj yaptıklarını belirtmiştir.⁹
73. Eğitim-öğretim servisinde görevli personel ile yapılan görüşmelerde çocukların toplumla yeniden bütünleşebilmesi amacıyla Kurum içinde ve dışında sosyal ve kültürel faaliyetler yürütüldüğü, bu çerçevede müzelere, sergi salonlarına, ilde bulunan tarihi mekânlara geziler düzenlendiği, huzurevi ziyaretlerinin yapıldığı, tiyatro, futbol ve basketbol etkinliklerine katılım sağlandığı öğrenilmiştir. Kurum içinde ise çeşitli konularda konferansların verildiği, bilgi ve münazara yarışmalarının düzenlendiği, film ve belgesel gösterimlerinin yapıldığı, futbol,

9 19/6/1986 tarihli ve 19139 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu'nun "Ücret ve Sosyal Güvenlik" başlıklı 25'inci maddesine göre: "Aday çırak ve çıraklar ile işletmelerde mesleki eğitim gören, staj veya tamamlayıcı eğitime devam eden öğrencilere işletmeler tarafından ödenecek ücret ve bu ücretlerdeki artışlar, düzenlenecek sözleşme ile tespit edilir. Ancak, işletmelerde mesleki eğitim gören öğrenciler ile mesleki ve teknik ortaöğretim okul ve kurumlarında staj veya tamamlayıcı eğitim gören öğrencilere asgari ücretin net tutarının; yirmi ve üzerinde personel çalıştıran işyerlerinde yüzde otuzundan, yirmiden az personel çalıştıran işyerlerinde yüzde onbeşinden, aday çırak ve çırağa yaşına uygun asgari ücretin yüzde otuzundan, kalfalık yeterliğini kazanan mesleki eğitim merkezi 12'nci sınıf öğrencilerine asgari ücretin yüzde ellisinden aşağı ücret ödenemez." Ankara Çocuk Eğitimevi Müdürlüğü İç Yönergesi'nin "Eğitimin Temel İlkeleri" başlıklı 32'nci maddesine göre: "(...) Hükümlüler mesleki eğitim kapsamında uygulama (staj) eğitimlerini bir iş yerinde yaparlar, Milli Eğitim Bakanlığının ilgili mevzuatları çerçevesinde ücret alırlar ve mesleki eğitimlerini sürdürürler."

basketbol, satranç ve masa tenisi turnuvalarının düzenlendiği ifade edilmiştir. Ayrıca, Kurum içinde doğum günü, kahvaltı ve piknik organizasyonları düzenlenerek çocukların kaynaşmasının amaçlandığı vurgulanmıştır. Çocuklarla yapılan görüşmelerde bu hususlar teyit edilmiş, örneğin ziyaret tarihinden önceki gün 30 Ağustos Zafer Bayramı'na ilişkin bir etkinlik düzenlendiğini belirtmişlerdir. Yine her cuma günü konferans salonunda "Değerler Eğitimi" çerçevesinde belirlenen bir filmin izlendiğini bildirmişlerdir.

H. Dış Dünya İle İletişim, Ziyaret ve Ailelerle Etkileşim

74. Kurumda 13 adet ankesörlü telefon ve ortak yaşam alanlarında Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu (ACEP) projesi kapsamında 15 adet görüntülü görüşme kabini bulunmaktadır. Telefonla görüşmelerin mevzuat çerçevesinde 08.00-23.00 saatleri arasında yapıldığı, görüntülü görüşme uygulamasının ise ziyaret tarihi itibarıyla henüz başlamadığı öğrenilmiştir.
75. Kurum infaz rejimi bakımından açık ceza infaz kurumuna benzer olduğu için görüşmeler açık görüş alanında yapılmakta olup toplam 3 açık görüş alanı bulunmaktadır. Bu alanlardan 2'si sıcak havalarda kullanılmak üzere açık ziyaret alanı olup 1'i ise soğuk havalarda kullanılmak üzere kapalı ziyaret alanıdır. İdare ile yapılan görüşmede her alanda 8 kişinin oturabildiği 8 adet kamelyanın bulunduğu, bu alanlarda çocukların her hafta pazar günü 09.00-16.00 saatleri arasında bir saatten az, üç saatten fazla olmamak kaydıyla yakınlarıyla görüşebildiği öğrenilmiştir. Çocuklarla yapılan görüşmelerde genel olarak görüşmelere ilişkin bir sorun tespit edilememiştir.
76. İdare Kurumda kalan çocukların ailelerinin genelde şehir dışında ve düşük sosyo- ekonomik yapıya sahip aileler olduğunu, bu nedenle hafta sonu açık görüşe gelebilen aile sayısının sınırlı olduğunu, bu durumu telafi etmek için aileleri telefonla arayarak çocuklarla görüştüklerini belirtmiştir. Ayrıca Türk Kızılay'ı ile Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü arasında yapılan protokol kapsamında ekonomik sorunlar nedeniyle ailesi ziyarete gelemeyen veya ailesini ziyarete gidemeyen çocuklara ve ailelerine maddi yardım yapıldığı ifade edilmiştir.
77. Çocuklar yılda 4 defa özel izinle ailelerini ziyarete gidebilmektedir. Çocuklarla yapılan görüşmelerde bu hususa değinilmiş, özel izin kullanarak ailelerini ziyaret edebildiklerini teyit etmişlerdir.
78. Kurumda 1 avukat görüşme odası bulunmaktadır. Çocuklar, avukat görüşme odasında avukatları ile görüştiklerini, bu konuda herhangi bir kısıtlamayla karşılaşmadıklarını beyan etmişlerdir. Ziyaret Heyeti tarafından avukat görüşme odasında yapılan incelemede, odalarda kamera olmadığı ve kurumda kalan çocuklar ile avukatın konuşmasının duyulamayacağı gözlemlenmiştir.

IV. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

79. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlara pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Kurum tarafından, Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmış, çocuklarla izole görüşmeler yapabilmeleri için gerekli önlemler alınmış ve gerekli bilgi ve belgelere erişim vakitlice sağlanmıştır. Bu çerçevede, Kurum İdaresi ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyetimiz tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Tavsiyeler

1. İdareye Yönelik Tavsiyeler

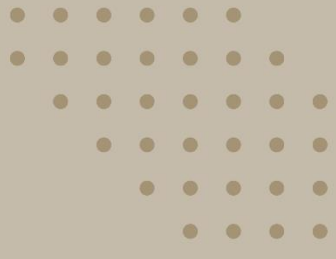
80. Arızalı kameranın tamir edilerek çalışır vaziyete getirilmesi,
81. Başta infaz ve koruma memurları olmak üzere personele insan hakları ile işkence ve kötü muamele yasağı üzerine eğitim verilmesi¹⁰,
hususları tavsiye edilmektedir.

10 “İnsani bir cezaevi sisteminin temel taşı, mahkûmlarla ilişkilerinde doğru yaklaşımın ne olması gerektiğini bilen, işini sadece bir görev değil meslek olarak gören, iyi seçilmiş ve eğitilmiş cezaevi personeli olmuştur.” Bkz. CPT, 11. Genel Rapor, CPT/Inf(2001)16, para. 26.

TIHEK

**2023 YILINDA ADLİYE MAHPUS BEKLEME
ALANLARINA GERÇEKLEŞTİRİLEN
ZİYARETLER**

**ANKARA BATI ADLİYESİ
MAHPUS BEKLEME ALANI
ZİYARETİ RAPORU**

2023/29

KISALTMALAR

m

Metre

OPCAT

İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol

TİHEK

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu

UÖM

Ulusal Önleme Mekanizması

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendine göre; Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görev ve yetkisini haiz olduğu hükme bağlanmıştır.
5. Adliye bekleme alanları, 26/1/2017 tarihli Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetim, Dış Koruma, Hükümlü ve Tutukluların Sevk ve Nakilleri ile Sağlık Hizmetlerinin Yürütülmesi Hakkında Protokol'ün *"Adliyelerde Hükümlü ve Tutuklular İçin Özel Bölüm Yapılması"* başlıklı 8'inci maddesinin *"Duruşmalar için bekletilen hükümlü ve tutukluların korunmalarını sağlamak amacıyla ve bütçe imkânları da dikkate alınarak büyükşehirlerden başlamak üzere adliyelerde; kadın, erkek ve gerekiyorsa çocuk hükümlü ve tutuklular için ayrı ayrı tuvaletli, pencereli ve muhafazalı odalar inşa edilir."* hükmü uyarınca hükümlü ve tutukluların tutulduğu yerlerdir.
6. Anılan görevin icrası kapsamında 19/7/2023 tarihinde Ankara Batı Adliyesi Mahpus Bekleme Alanına *habersiz bir takip* ziyareti gerçekleştirilmiştir. Ziyaret heyetinde İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ... ve ..., Uzman Psikolog ... yer almıştır.
7. Ziyaret ilk olarak Ankara Batı Adliyesi Başsavcı Vekili ile yapılan görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede TİHEK Heyeti tarafından; ulusal önleme mekanizmasına, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiş ve mahpus bekleme alanı ile ilgili genel bilgiler edinilmiştir. Görüşmenin ardından Heyet, Ankara Batı Adliyesi Mahpus Bekleme Alanına geçerek incelemelerde bulunmuştur.

8. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 9/1/2023 tarihli ve 2023/03 sayılı Kurul kararı ile Başkanlık makamınının 18/7/2023 tarihli ve 24485 sayılı oluruna istinaden 19/7/2023 tarihinde, Ankara Batı Adliyesi Mahpus Bekleme Alanına gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

9. Ankara Batı Adliyesinin inşasına 2008 yılında başlanmış ve Adliye binası 2011 yılının mayıs ayında faaliyete geçmiştir.
10. Ankara Batı Adliyesi hizmet binasının -3'üncü katında bulunan Mahpus Bekleme Alanı, polis bekleme alanı ve jandarma bekleme alanı olmak üzere iki ayrı bekleme alanından oluşmaktadır. İdare tarafından, emniyet personelinin polis bekleme alanı olarak belirtilen kısmı kullanmadığı, jandarma bekleme alanınının jandarmanın ihtiyaçları için yeterli olması sebebiyle söz konusu polis bekleme alanınının jandarma tarafından da kullanılmadığı bilgisi verilmiştir.
11. Jandarma bekleme alanı, ceza infaz kurumlarından duruşmaya katılmak için getirilen mahpusların bekletildikleri alandır.
12. Ziyaret sırasında bekleme alanlarında tutulan mahpus bulunmadığı görülmüştür.
13. Ceza infaz kurumundan getirilen mahpuslar ceza infaz kurumlarına ait ring araçlarından indirildikten sonra teker teker bekleme alanına alınmaktadır.
14. Jandarma bekleme alanında beş adet nezarethane odası bulunmaktadır. İki oda 3,33 m x 6,92 m; iki oda 3,50 m x 6,92 m; bir oda ise 5,05 m x 5,30 m en ve boya sahiptir. Odaların yüksekliği 3,95 m'dir. Bu odalarla birlikte jandarma bekleme alanınının karşı bloğunda yer alan ve hâlihazırda kullanımda olmayan polis bekleme alanında da üç adet oda bulunmaktadır. Bu odalardan iki tanesi 3,51 m x 6,92 m; bir tanesi ise 5,05 m x 5,41 m en ve boya sahiptir. Odaların yüksekliği ise 3,95 m'dir.
15. Odaların girişlerinde erkek, kadın ve çocuk nezarethaneleri olduğunu gösterir tabelaların mevcut olduğu gözlemlenmiştir.
16. Bekleme alanında doğrudan duruşma salonuna çıkan asansörler ve merdivenler bulunmaktadır.
17. Nezarethane odalarında yeteri kadar sabit ve dayanıklı oturma yeri olduğu, kullanımda olmayan polis bekleme alanındaki oturma alanlarının yumuşak malzeme ile kaplandığı ve rahatlıkla uyunabilecek özelliğe sahip olduğu ancak jandarma bekleme alanındaki oturma alanlarında herhangi bir yumuşak kaplama malzemesi kullanılmadığı gözlemlenmiştir.
18. Jandarma bekleme alanındaki koridorda, jandarma personelinin oturması için ayrılan koltukların bazılarının kumaşlarının ve süngerlerinin yırtık veya tamamen sökülmüş olduğu gözlemlenmiştir.

19. Havalandırmanın oda kapılarının demir parmaklıklı olması sebebiyle doğal yollarla, ısıtmanın ise koridorlarda bulunan kalorifer petekleri aracılığıyla sağlandığı gözlemlenmiştir.
20. İdare tarafından, nezarethane bölümlerinin yalnızca duruşmaya katılmak üzere bekleyen mahpuslar tarafından ve kısa süreli olarak gündüz saatlerinde kullanılması ve ısıtmanın yeterli olması sebebiyle nezarethane odalarında battaniye veya yastık gibi malzemelerin bulunmadığı bilgisi verilmiştir.
21. Nezarethane odalarında pencere bulunmadığından doğal ışık imkânı bulunmamaktadır. Aydınlatma yalnızca yapay ışıklandırma kullanılarak sağlanmaktadır.
22. İdare, nezarethane temizliğinin, temizlik görevlileri tarafından mahpusların nezarethaneyi boşaltmalarının ardından günlük olarak yapıldığı bilgisini vermiştir. İnceleme sırasında nezarethane odalarının ve koridorların temiz olduğu gözlemlenmiştir.
23. Jandarma bekleme alanında iki adet tuvalet ve iki adet lavabo, polis bekleme alanında ise bir adet tuvalet ve bir adet lavabo bulunmaktadır. Tuvalet ve lavaboların temiz olduğu gözlemlenmiştir. Tuvalet ve lavabolarda engellilerin kullanımı için yapılmış herhangi bir düzenleme olmadığı gözlemlenmiştir. Tuvaletlerde tuvalet kâğıdı bulunmadığı görülmüş, idare tarafından, tuvaletlerin tıkanmasına yol açtığı için tuvalet kâğıdının verilmediği ifade edilmiştir. Jandarma bekleme alanındaki kadınlar lavabosunun sabunluğunun kırılmış olduğu, sabunluktan sabun alınamadığı gözlemlenmiştir. Bir önceki ziyarete ilişkin rapordaki¹ kırık klozet kapaklarının yenilenmesi tavsiyesi doğrultusunda tuvaletlerdeki klozet kapaklarının yenilendiği gözlemlenmiştir.
24. İdare, acil tıbbi müdahale gerektiren durumlarda ilk müdahalenin jandarma personeli tarafından yapıldığı ve 112 Acil Çağrı Merkezinin aranarak ambulans talep edildiği bilgisini vermiştir.
25. Bekleme alanında toplamda 14 adet güvenlik kamerası olduğu, kameraların 24 saat esasına göre kayıt yaptığı ve kayıtlarının 90 gün süreyle tutulduğu tespit edilmiştir. Kamera görüntülerinin geçmişe doğru izlenmesinde herhangi bir sorunla karşılaşmamıştır.
26. Nezarethane odalarının nezarethane koridoruna bakan cephesinin tamamının parmaklık olmaması ve bir kısmının duvar olması nedeniyle koridordan nezarethane kapısına bakıldığında odanın tamamı görülememektedir. Nezarethane odalarının bu şekli dolayısıyla odaların gözlemlenmesi koridora yerleştirilen güvenlik kameraları ile mümkün olmaktadır. Öte yandan, koridordaki güvenlik kameralarının nezarethane içerisini tam olarak görüntüleyemediği; bu sebeple bazı odalarda kameraların görüş açısına girmeyen kör noktaların bulunduğu gözlemlenmiştir. Bir önceki ziyarette de yapılan bu tespit üzerine verilen tavsiyeler doğrultusunda kör noktanın olduğu odalardan birinin içine güvenlik kamerası yerleştirildiği, böylece söz konusu odada kör nokta kalmadığı görülmüştür. Ancak diğer odalarda oda içerisine

1 Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), Ankara Batı Adliyesi Bekleme Alanı Ziyareti Raporu, Rapor No: 2022/26, Ankara, 2022

kamera yerleştirilmediğinden hâlen kör noktalar bulunmaktadır. İdare, bu hususta kamera alımı için ödenek talebinde bulunulabileceğini, talep edilen ödenek karşılandığı takdirde kör noktaların giderileceği bilgisini şifahen paylaşmıştır.

27. Koridorlarda yangın ekipmanları ile yangın söndürme tüplerinin bulunduğu, tüplerin bakımının yapıldığı ve dolu olduğu gözlemlenmiştir.
28. Bir önceki ziyarete ilişkin raporda yer verilen sıvası dökülen duvarların tadilatının yapılması tavsiyesi doğrultusunda gerekli tadilat işlemlerinin yaptırıldığı ve nezarethanenin boya ve sıvasının düzgün olduğu gözlemlenmiştir.
29. Bir önceki ziyarete ilişkin raporda yer verilen tavsiye doğrultusunda jandarma bekleme alanına iki adet, polis bekleme alanına ise bir adet duvar saati yerleştirildiği ve tüm nezarethane odalarının parmaklıklarından saatlerin görülebildiği gözlemlenmiştir.
30. Yetkililer, mahpusların yemek ihtiyaçlarının Sincan Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından hazırlanan kumanyayla sağlandığını, kumanyaların sabah adliyeye gelişler sırasında jandarma personeline teslim edildiğini ve öğle saatlerinde de dağıtımının yapıldığını ifade etmiştir. Ayrıca özel beslenme durumu, rahatsızlığı, alerjisi olduğu bildirilen mahpuslara yönelik kumanya menüsünün özel olarak yeniden düzenlendiği bilgisi paylaşmıştır. Mahpusların içme suyu ihtiyaçlarının da kumanyayla birlikte verilen içme sularıyla karşılandığı ifade edilmiştir.
31. Bir önceki ziyarette görüşme yapılan mahpuslar, adliyeye gelmek için ceza infaz kurumundan erken saatlerde çıkarak kahvaltı saatini, duruşma sürelerinin de uzaması gibi hallerde de ceza infaz kurumuna geç saatte dönülebildiğinden akşam yemeği saatini kaçırabildiklerini ifade etmişlerdir. Bu kapsamda 2022/26 numaralı Ankara Batı Adliyesi Mahpus Bekleme Alanı Ziyareti Raporu'nda bu sorunun ortadan kaldırılmasına yönelik bir çalışma yapılması tavsiyesinde bulunulmuş, İdare de bu tavsiye doğrultusunda ceza infaz kurumuna, adliyeye gelecek mahpus sayısından fazla sayıda kumanya alınarak bu ihtiyacın alınan ek kumanya ile giderildiği bilgisini paylaşmıştır.
32. Ziyaret heyeti tarafından yapılan incelemede jandarma personelinin Adliye Defterini (Tutuklu Teslim ve Tesellüm) usulüne uygun şekilde tuttuğu, defterdeki kayıtların tam olduğu ve günlük olarak jandarma amiri tarafından kontrol edilip imzalandığı gözlemlenmiştir.
33. Nezarethane girişinde mahpuslar için gerekli uyarı ve bilgilendirme yazılarının aslı olduğu gözlemlenmiştir. Ancak bu yazıların yalnızca Türkçe olduğu yabancı dilde bir versiyonunun olmadığı gözlemlenmiştir.

III. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

34. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından, ziyaret heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmış ve

gerekli bilgi ve belgelere erişim vakitlice sağlanmıştır. Bu çerçevede hem Cumhuriyet Başsavcılığı hem de ziyaret edilen bekleme alanlarındaki görevli polis ve jandarma personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Tavsiyeler

1. Önceki Ziyarete Verilen Tavsiyelerin Takibi Bağlamında Tespit ve Gözlemler

35. TİHEK tarafından 17/3/2022 tarihinde Ankara Batı Adliyesi Mahpus Bekleme Alanına bir ziyaret düzenlenmiştir.² Ziyarete ilişkin gözlem ve tavsiyeler 2022/26 sayılı rapor ile kamuoyuna duyurulmuştur.³
36. Kuruma daha önce verilen tavsiyelerin yerine getirilmesine ilişkin tespitler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tavsiyeler	Tavsiye Verilen Kurum/Yerine Getirilme	Açıklama
Nezarethane odalarındaki mevcut kör noktaların ortadan kaldırılması,	<i>Ankara Batı Cumhuriyet Başsavcılığı/ Kısmen yerine getirildi</i>	Kör nokta olan nezarethane odalarından birinin içerisine yerleştirilen güvenlik kamerası ile söz konusu odada kör nokta kalmadığı görülmüştür. Ancak diğer odalarda halen kör noktalar bulunmaktadır.
Lavabo ve tuvaletlerin temizliğine dikkat edilerek sabunluk ve klozet kapağı eksikliğinin giderilmesi, hangi tuvaletlerin hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiğini gösterir işaretlerin asılması,	<i>Ankara Batı Cumhuriyet Başsavcılığı/ Yerine getirildi</i>	Ziyaret sırasında lavabo ve tuvaletlerin hangi cinsiyete tahsis edildiğini gösterir işaretlerin asıldığı, klozet kapaklarının, sabunlukların eklenmiş olduğu, lavabo ve tuvaletlerin temiz olduğu gözlemlenmiştir.
Bekleme salonuna mahpuslarca rahatça görünebilecek saat yerleştirilmesi,	<i>Ankara Batı Cumhuriyet Başsavcılığı/ Yerine getirildi</i>	Polis bekleme alanına bir adet, jandarma bekleme alanına iki adet saat yerleştirilmiş olduğu gözlemlenmiştir.
Sıvası dökülmüş olan yerlerin tadilatının yapılması,	<i>Ankara Batı Cumhuriyet Başsavcılığı/ Yerine getirildi</i>	İdare tarafından son bir yıl içerisinde iki kez alçı-sıva yapıldığı bilgisi paylaşılmış ve bekleme alanlarının alçı- sıvasının düzgün olduğu gözlemlenmiştir.
Cezaevinden adliyeye nakiller sırasında mahpusların öğünlerini	<i>Sincan Açık Ceza İnfaz Kurumu/ Yerine getirildi</i>	Bekleme alanındaki mevcut mahpus sayısından fazla kumanya

2 Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 18/1/2022 tarih ve 2022/43 sayılı kararı ve 16/3/2022 tarihli ve 8574 sayılı Başkanlık oluru üzerine düzenlenen ziyaret.

3 Bkz. TİHEK, Ankara Batı Adliyesi Mahpus Bekleme Alanı Ziyareti Raporu.

kaçırabilme ihtimallerine binaen ilave kumanya sağlanması,		getirilerek bu sorunun çözülmüş olduğu bilgisi paylaşılmıştır.
---	--	---

37. Yukarıdaki açıklamalar çerçevesinde önceki ziyarette verilen tavsiyelerden güvenlik kameralarının kör noktalarının giderilmesi tavsiyesi dışındaki tavsiyelerin yerine getirildiği gözlemlenmiştir.

2. Ankara Batı Cumhuriyet Başsavcılığına Yönelik Tavsiyeler

38. Jandarma bekleme alanındaki nezarethane odalarında kalan kör noktaların giderilmesi için gerekli düzenlemelerin yapılması tekiden,
39. Jandarma bekleme alanındaki mahpusların ve koridorda jandarmanın kullandığı oturma alanlarına daha rahat oturulabilmesi için yumuşak bir malzeme ile kaplanması,
40. Talep eden mahpuslara verilebilmesi için battaniye ve yastık gibi malzemelerin temin edilmesi,
41. Jandarma bekleme alanındaki kadınlar lavabosunun kırık olan sabunluğunun yenilenmesi,
42. Nezarethane girişinde mahpuslar için asılmış olan uyarı ve bilgilendirme yazılarının yabancı dildeki versiyonlarının da eklenmesi,
43. Lavabo ve tuvaletlerin engellilerin kullanımına uygun hâle getirilmesi, hususları tavsiye edilmektedir.

DİYARBAKIR ADLİYESİ NEZARETHANELERİ

ZİYARETİ RAPORU

2024/17

KISALTMALAR

AIÖK	Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
m ²	Metrekare
cm	Santimetre
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendi uyarınca, OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. Adliye nezarethaneleri, 26/1/2017 tarihli Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetim, Dış Koruma, Hükümlü ve Tutukluların Sevk ve Nakilleri ile Sağlık Hizmetlerinin Yürütülmesi Hakkında Protokol'ün *"Adliyelerde Hükümlü ve Tutuklular İçin Özel Bölüm Yapılması"* başlıklı 8'inci maddesinin *"Duruşmalar için bekletilen hükümlü ve tutukluların korunmalarını sağlamak amacıyla ve bütçe imkânları da dikkate alınarak büyükşehirlerden başlamak üzere adliyelerde; kadın, erkek ve gerekiyorsa çocuk hükümlü ve tutuklular için ayrı ayrı tuvaletli, pencereci ve muhafazalı odalar inşa edilir."* hükmü uyarınca hükümlü ve tutukluların tutulduğu yerlerdir.
5. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden yoksun bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu hükmüne bağlanmıştır. Bu bağlamda adliye nezarethanelerine ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
6. Anılan görevin icrası kapsamında, 25/9/2023 tarihinde Diyarbakır Adliyesi Nezarethanelerine habersiz bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ... ile Kurumumuzun talebi üzerine Diyarbakır Valiliği tarafından görevlendirilen Hekim ... ve Psikolog ... yer almıştır.
7. Ziyaret ilk olarak Diyarbakır Adliyesi Cumhuriyet Başsavcı Vekili ile yapılan görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede; TİHEK Heyeti tarafından ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiş, adliye nezarethaneleri ile ilgili genel bilgiler edinilmiştir. Görüşmenin ardından Ziyaret Heyeti, Diyarbakır Adliyesi Nezarethanelerine geçerek incelemelerde bulunmuştur.

8. Bu rapor, 9/1/2023 tarihli ve 2023/03 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu kararı ve Başkanlık makamının 21/9/2023 tarihli ve 26984 sayılı oluruna istinaden 25/9/2023 tarihinde Diyarbakır Adliyesi Nezarethanelerine gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

9. Diyarbakır Adliyesi, 1996 yılında inşa edilmiş ve aynı yıl faaliyete geçmiştir. Adliye binası şehir merkezinde bulunmakta olup toplu taşıma araçlarıyla kolaylıkla ulaşılabilir konumdadır.
10. Diyarbakır Adliyesi Nezarethaneleri¹, adliye hizmet binasının -1'inci katında yer almaktadır. Adliye nezarethanelerinde; yalnızca jandarma nezarethaneleri alanı bulunmakta, ayrıca bir polis nezarethaneleri alanı bulunmamaktadır. Emniyet personeli aracılığıyla getirilen tutulanlar² için de jandarma nezarethaneleri alanı kullanılmaktadır.
11. Adliye nezarethaneleri alanı, giriş bölümü ve bu bölümden ayrılan 2 koridor şeklinde teşekkül ettirilmiştir.
12. Giriş bölümünde komutan odası, personel dinlenme odası, mutfak ve personel yemekhanesi bulunmaktadır. Tutulanların ve mahpusların³ kişisel eşyalarının, komutan odasında bulunan emanet kasasında saklandığı bilgisi verilmiştir.
13. Giriş bölümünden ayrılan koridorlardan birinin erkek nezarethane odalarına, diğerinin ise kadın nezarethane odalarına tahsis edildiği öğrenilmiştir. Ancak koridor girişlerinde erkek, kadın ve çocuk nezarethaneleri tasnifi yapıldığına dair tabelaların bulunmadığı gözlemlenmiştir.⁴ Erkek nezarethane odalarına tahsis edilen koridorda 7 nezarethane odası, kadın nezarethane odalarına tahsis edilen koridorda ise 5 nezarethane odası bulunacak şekilde toplam 12 nezarethane odası bulunmaktadır.
14. Görevli personel tarafından tutulanların/mahpusların nezarethane odalarına yerleştirilirken çocuk olup olmadıklarına, cinsiyetlerine, hasımlık durumlarına ve suç gruplarına bakıldığı, imkânlar ölçüsünde aynı suç grubundan olan tutulanların/mahpusların aynı ya da yakın nezarethane odalarına yerleştirildiği ifade edilmiştir. Ayrıca erkek nezarethane odalarında kalabalıklaşma yaşanabildiği, böyle durumlarda kadın nezarethane odalarının erkek tutulan ve mahpuslar için de kullanılabilirdiği bilgileri eklenmiştir.

1 Bundan sonra kısaca "Adliye Nezarethaneleri" olarak ifade edilecektir.

2 Raporu, emniyet personeli aracılığıyla getirilen özgürlüğünden mahrum bırakılanlar için kısaca "tutulan" ifadesi kullanılmıştır.

3 Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumlarından duruşmalara katılmak üzere Adliye nezarethanelerine getirilen özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hükümlülükleri ifade etmektedir.

4 Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelelerin Önlenmesi Komitesi, AİÖK Standartları, CPT/Inf (2000)13, para. 21: "(...) Avrupa Konseyi'ne üye devletlerde kadınlar, özgürlüğünden mahrum insanların göreceli olarak küçük bir grubunu temsil etmektedir. Bu durum, devletlerin gözetimindeki kadınlar için özel düzenlemeler yapmasını çok maliyetli hale getirdiğinden kadınlar genellikle az sayıdaki yerde (ve bazen evlerinden ve bakmakla yükümlü oldukları çocuklardan uzakta) erkek tutuklular için hazırlanmış (ve bazen erkek tutuklularla paylaşılan) tesislerde tutulmaktadır. Bu şartlar altında, özgürlüğünden mahrum kadınların güvenli ve makul gözetim şartlarında olmasını sağlamak için özel çaba sarf edilmelidir."

15. Ziyaret tarihinde adliye nezarethanelerinde yalnızca duruşmaya getirilen mahpusların bulunduğu, emniyet personeli aracılığıyla getirilen tutulan bulunmadığı görülmüştür. Ziyaret anında bekleyen mahpusların hepsinin erkek olduğu, kadın mahpus veya tutulan olmadığı gözlemlenmiştir. Kadın nezarethane odalarında ise mahpus veya tutulan bulunmamaktadır.
16. Ziyaret Heyeti tarafından lazer metre cihazı aracılığıyla yapılan ölçümler neticesinde, erkek nezarethane odalarının 580×310 cm (17,98 m²) ile 360×320 cm (11,52 m²) arası genişliğinde ve 370 cm yüksekliğinde olduğu tespit edilmiştir⁵. Ziyaret tarihinde erkek nezarethane odalarının tümünün dolu olduğu ve her bir nezarethane odasında 3 ila 7 arası mahpusun bulunduğu görülmüştür. Erkek nezarethane odalarındaki oturma yerinin yeterli gelmediği, mahpusların dönüşümlü olarak oturma yerlerini kullandığı, bu sırada diğer mahpusların ayakta beklediği anlaşılmıştır.
17. Ziyaret Heyeti tarafından lazer metre cihazı aracılığıyla yapılan ölçümler neticesinde, kadın nezarethane odalarının boyutlarının ise 580×365 cm (21,17 m²) genişliğinde ve 370 cm yüksekliğinde olduğu tespit edilmiştir.
18. Erkek nezarethane odalarının her birinde, üstü yumuşak şilte ile kaplı olan 1 adet oturma yeri bulunduğu görülmüştür. Söz konusu nezarethane odalarından 2 tanesinde; oturma yerlerinin üzerinde yer alan yumuşak şiltenin parçalandığı, süngerlerinin dağıldığı, vida ve çivilerin açığa çıktığı gözlemlenmiştir.
19. Kadın nezarethane odalarında ise, karşılıklı olarak konumlandırılmış 2 adet oturma yeri bulunduğu görülmüştür. Oturma yerlerinin üzerinde yer alan yumuşak şiltenin parçalandığı, süngerlerinin dağıldığı, vida ve çivilerin açığa çıktığı gözlemlenmiştir. Nezarethane odalarından birinde ise oturma yerinin yumuşak şilte ile kaplı olmadığı görülmüştür.
20. Görevli personelle yapılan görüşmelerde; kadın tutulanlarla/mahpuslarla kadın personellerin ilgilendiği, mahkemeye gidiş-gelişlerinde yahut tuvalet ihtiyaçları sırasında kadın personelin eşlik ettiği bilgisi verilmiştir.
21. Görevli personel tarafından, suça sürüklenen çocuklara tutuldukları süre boyunca kelepçe takılmadığı⁶ ifade edilmiştir. Ziyaret tarihinde, 3 suça sürüklenen çocuğun; erkek nezarethane odalarına ayrılan koridorun en sonundaki nezarethane odasına, mahpuslardan ayrı olarak ve kelepçesiz şekilde yerleştirildiği görülmüştür. Diğer nezarethane odalarında bulunan mahpusların ise kelepçeli olarak tutuldukları görülmüş ve mahpusların, adliye nezarethanelerine geldikleri andan ceza infaz kurumuna geri döndükleri ana kadar kelepçeli

5 AİÖK, AİÖK Standartları, CPT/Inf (92)3, para.43: "Bir polis hücre (veya bir başka tür gözaltındaki kişinin / mahkûmun kalacağı yer) için makul büyüklüğün ne olduğu zor bir sorudur. Böyle bir değerlendirme yaparken göz önünde bulundurulması gereken birçok faktör vardır. Ancak CPT heyetleri bu konuda genel kuralları belirleme ihtiyacı hissetmişlerdir. Birkaç saatten daha uzun süreli kalışlar için tek kişilik polis hücrelerinin değerlendirilmesinde halen kullanılan (asgari standart değil, arzu edilen düzey olarak görülen) kriterler şunlardır: 7 m² civarında, duvarlar arasında 2 metre veya daha çok, tavan ve taban arasında 2.5 metre mesafe olan yerler."

6 15/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nun 18'inci maddesi: "Çocuklara zincir, kelepçe ve benzeri aletler takılamaz. Ancak zorunlu hallerde çocuğun kaçmasını, kendisinin veya başkalarının hayat veya beden bütünlükleri bakımından doğabilecek tehlikeleri önlemek için kolluk tarafından gerekli önlem alınabilir."

olarak bekledikleri öğrenilmiştir.⁷ Mahpuslar yapılan görüşmelerde, adliye nezarethanelerinde kalma sürelerinin çoğu zaman akşam saatlerine kadar uzadığını ve bu sebeple sürekli olarak kelepçeli halde beklemenin rahatsız edici olduğunu ifade etmişlerdir.

22. Nezarethane odalarında acil çağrı butonu bulunmadığı görülmüş, tutulanların/mahpusların görevli personele seslenmek suretiyle erişebildiği anlaşılmıştır.
23. Adliye nezarethaneleri alanının koridorlarında saat bulunmadığı görülmüş, mahpuslar tarafından nezarethanelerde buldukları süre boyunca zamanı takip edemedikleri belirtilmiştir.
24. Adliye ana hizmet binasının vatandaş girişinde; engelli rampası, engelli asansörü ve görme engelli bireyler için kat planı bulunmaktadır. Ancak engelli asansörünün en üst kat ile zemin kat arasında hizmet verdiği, adliye nezarethanelerinin bulunduğu -1'inci kata gitmediği ve yine adliye nezarethanelerine girişin merdivenlerle sağlandığı, engelli rampası bulunmadığı anlaşılmıştır.
25. Erkek nezarethane odalarına tahsis edilen koridorun sonunda, biri jandarma personelinin kullanımına bırakılmış olan 3 tuvalet ve 2 lavabo bulunmaktadır. Kadın nezarethane odalarına tahsis edilen koridorun sonunda ise 2 tuvalet ve 2 lavabo bulunmaktadır. Ancak tuvaletlerin hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiğine dair tabela bulunmamaktadır. Erkek nezarethanelerinin bulunduğu koridordaki tuvaletlerde ayna olmadığı, kadın nezarethane odalarının bulunduğu koridordaki tuvaletlerde ise 2 adet ayna bulunduğu görülmüştür. Tuvaletlerde sıvı sabunun bulunduğu ancak tuvalet kâğıdının bulunmadığı, bazı tuvaletlerin ise sifonunun bozuk olduğu görülmüştür. Görevli personel, sıvı sabunların bittikçe yenilendiğini, tuvalet kâğıdının ise hiç verilmediğini ifade etmiştir. Tuvaletlerin engelli bireylerin kullanımı için yeterli fiziksel koşullara sahip olmadığı görülmüştür.
26. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde; nezarethane odalarının her zaman kilitli olduğu, tuvalete gitmek istemeleri halinde parmaklıkların ardından seslenerek personeli çağırdıkları, tuvalete gitme taleplerinin görevli personel tarafından gecikmeksizin yerine getirildiği ve personel eşliğinde koridorun sonundaki tuvalete götürüldükleri dile getirilmiştir. Ayrıca bu esnada ve tuvalette iken kelepçelerinin açılmadığını da ifade etmişlerdir.
27. Görevli personel tarafından adliye nezarethaneleri alanında temizlik personeline her gün genel temizlik yapıldığı, cuma günleri ise detaylı temizlik yapıldığı ve temizlik malzemelerinin haftada 2 defa olmak üzere yenilendiği iletilmişse de yapılan incelemeler neticesinde genel olarak nezarethane odalarının ve tuvaletlerin temizliğinin yeterli olmadığı gözlemlenmiştir. Bazı nezarethane odalarında duvarların aşındığı, oda ve tuvaletlerin yerlerinin yeterince temiz olmadığı, kadın nezarethane odalarına tahsis edilen koridordaki odalarda çöplerin bulunduğu görülmüştür.

7 1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 7'inci maddesi: "Yakalanan veya tutuklanarak bir yerden diğer bir yere nakledilen kişilere, kaçacaklarına ya da kendisi veya başkalarının hayat ve beden bütünlükleri bakımından tehlike arz ettiğine ilişkin belirtilerin varlığı hâllerinde kelepçe takılabilir."

28. Nezarethane odalarında havalandırma ve doğal ışık ihtiyacı; tavana yakın şekilde konumlandırılmış, dışarıdan parmaklıklı 2 adet vasistas pencere aracılığı ile sağlanmaktadır. Adliye nezarethanelerinin binanın -1'inci katında bulunması sebebiyle, havalandırmanın ve pencerelerden gelen doğal ışığın yeterli olmadığı gözlemlenmiştir. Yapay aydınlatma olarak ise her odanın tavanında 1 adet lamba bulunduğu ancak yapay aydınlatmanın bazı nezarethane odaları için yeterli olmadığı gözlemlenmiştir.
29. Diyarbakır Adliyesi binasında ısıtma, doğalgaz ile çalışan kalorifer sistemi aracılığıyla sağlanmaktadır. Adliye nezarethanelerinde kalorifer peteklerinin koridor boyunca yan yana konumlandırıldığı, nezarethane odalarında ise kalorifer peteği bulunmadığı görülmüştür. Ziyaret tarihinde nezarethane odalarında bekleyen mahpusların bazılarının, duruşmaları sebebiyle önceki kış aylarında da adliye nezarethanelerinde bulunmuş olduğu öğrenilmiştir. Söz konusu mahpuslar ile yapılan görüşmelerde, ısınma konusunda bir sıkıntı yaşanmadığı ve kış aylarında nezarethane odalarının sıcaklığının yeterli olduğu ifade edilmiştir.
30. Nezarethane odalarında ve koridorlarda, tavana monte edilmiş şekilde yangın sensörlerinin bulunduğu ve koridorların birleştiği ortak alana yangın tüplerinin konulduğu görülmüştür. Ziyaret Heyeti tarafından yangın tüplerinin son kullanma tarihi kontrol edilmiş ve bir sorun ile karşılaşılmamıştır.
31. Ziyaret Heyeti tarafından mahpuslarla yapılan görüşmeler neticesinde; bazı mahpuslara kumanya verilip, içme suyu verilmediği, bazı mahpuslara ise hem kumanya hem de içme suyunun verilmediği anlaşılmıştır. Ziyaret tarihinde; verilen kumanyanın kişi başı 1 adet küçük boy somun ekmek, 20 gramlık tereyağı ile 20 gramlık tahin-pekmez karışımından (yaklaşık 335 kalori) yahut sadece 1 adet küçük boy somun ekmekten (yaklaşık 125 kalori) ibaret olduğu görülmüştür. Nezarethane odalarından yalnızca birinde 1,5 litrelik pet şişe içerisinde 2 adet içme suyu bulunduğu görülmüştür.
32. Mahpusların kantine erişimi bulunmamaktadır. Özellikle nezarethanelerde kalma süresinin uzaması ve sabah erken saatlerde ceza infaz kurumundan çıkılması gibi durumların da söz konusu olabildiği hallerde verilen kumanyaların, mahpusun beslenmesi (ortalama bir kişi için günlük yaklaşık 2500 kalori)⁸ için yeterli olmadığı anlaşılmıştır. Bu hususla ilgili olarak mahpuslar; içme sularını ve kumanyaları buldukları ceza infaz kurumundan getirebildiklerini, ceza infaz kurumu tarafından nakil sırasında kendilerine içme suyu ve kumanya verilmezse adliye nezarethanelerinde de verilmediğini ifade etmişlerdir.
33. Görevli personel ile yapılan görüşmede; daha önceki uygulamanın açık ceza infaz kurumundan düzenli olarak sayıyla içme suyu ve kumanya gönderilmesi şeklinde olduğu, ancak uygulamanın değiştiği ve her mahpusun getirildiği ceza infaz kurumundan kumanyasının ve suyunun gönderilmesi gerektiği beyan edilmiş ve duruşmaların akşam saatlerine kalması durumunda

8 Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlıklı Beslenme Hareketli Hayat Dairesi Başkanlığı, <https://hsqm.saglik.gov.tr/depo/birimler/saglikli-beslenme-ve-hareketli-hayatdb/Dokumanlar/Kitaplar/iscisagligi-is-guvenligi-ve-beslenme.pdf>

mahpusların beslenme ihtiyaçlarında sorunlar yaşanabildiği, kumanyaların yetersiz olabildiği ifade edilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından söz konusu sorun Cumhuriyet Başsavcı Vekiline son görüşmede iletilmiş, Cumhuriyet Başsavcı Vekili tarafından ceza infaz kurumlarına gerekli talimatın verileceği bilgisi paylaşılmıştır.

34. Görevli personelle yapılan görüşmelerde, tutulanların/mahpusların yaşayacağı herhangi bir sağlık sorununda 112 Acil Çağrı Merkezinin arandığı, Adliye Binasına 3 kilometre uzaklıkta hastane bulunduğu ve ambulansın en geç 10 dakika içerisinde ulaştığı bilgisi verilmiştir. Ceza infaz kurumlarından gelen mahpusların hastaneye sevk edilmesinin gerektiği hallerde, personel tarafından tutanak tutularak sevk yapıldığı ve ilgili ceza infaz kurumuna haber verilerek mahpusa hastanede eşlik etmesi için infaz ve koruma memuru talep edildiği belirtilmiştir.
35. Mahpusların, adliye nezarethanelerine nakil araçları ile getirildikleri; 24 kişilik 1 araç, 12 kişilik 6 araç ve 6 kişilik 1 araç olmak üzere toplam 8 adet nakil aracı olduğu bilgisi verilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından adliye nezarethanelerinin çıkışında yer alan nakil araçlarından biri incelenmiş; nakil aracının mahpusların birbirini görmesini engelleyecek şekilde, demir plakalarla birbirinden ayrılan her biri tek kişilik 6 bölümden oluştuğu, her bölümde havalandırmanın bulunduğu görülmüştür.
36. Mahpuslar; 07.00 saatinde ceza infaz kurumundaki odalarından çıkartılarak ceza infaz kurumlarının açık görüş alanında bekletildiklerini, ardından jandarma personeli tarafından teslim alındıklarını, bu esnada kendilerine kelepçe takıldığını ve araçtayken de kelepçelerinin çıkarılmadığını, 08.00-08.30 saatlerinde adliyedeki nezarethane odalarına getirildiklerini ifade etmişlerdir. Görevli personel tarafından ceza infaz kurumlarından getirilen mahpusların sayısının, nakil tarihinden 1 gün önce görevli Jandarma Komutanlığına bildirildiği ve bu kapsamda her mahpus için yeterli sayıda personelin görevlendirildiği ifade edilmiştir.
37. Mahpuslar ile yapılan görüşmelerde görevli personel ile sorun yaşamadıkları, personelin tavrından memnun oldukları, ihtiyaçlarının imkânlar ölçüsünde görevli personelce karşılandığı belirtilmiştir.
38. Adliye nezarethanelerinde, her odada 1 adet ve koridorlarda 3 adet olmak üzere toplam 15 adet güvenlik kamerası olduğu görülmüştür. Görevli personel tarafından kamera kayıtlarının 24 saat kayıt aldığı ve geçmişe dönük olarak 1 ay süreyle saklandığı bilgisi verilmiştir. Adliye nezarethaneleri alanında, koridorların ve nezarethane odalarının 24 saat kamera ile izlenmekte olduğunu belirten bir uyarı yazısı bulunmadığı görülmüştür. Ziyaret Heyeti tarafından kamera kayıtları incelenmiş, kayıtların düzenli ve eksiksiz tutulduğu, kameraların gece görüşüne sahip olduğu anlaşılmıştır. Adliye binasında bulunan jeneratörün olası teknik arıza durumlarında devreye girerek kameraların kayıt almasının sürdürüldüğü bilgisi verilmiştir.
39. Kamera kayıtlarının incelenmesi sırasında, adliye nezarethanelerinde en son bulunan kadın mahpusun adliyeye gelişi ile nezarethane odasında tutulduğu ve mahkemeye götürüldüğü süreç izlenmiş, mahpusun nezarethane odasında kelepçesiz tutulduğu ve tüm nakil süreçlerinde kendisine kadın personelin eşlik ettiği görülmüştür. Ancak kadın mahpusun, erkek

tutulanlar/mahpuslar için tahsis edilen koridordaki nezarethane odalarından birine yerleştirildiği tespit edilmiştir. Buna ek olarak başka tarihe ait bir kamera kaydında ise erkek mahpusun, kadın tutulanlar/mahpuslar için tahsis edilen koridordaki nezarethane odalarından birine yerleştirildiği görülmüştür.

40. Ziyaret Heyeti tarafından, adliye nezarethanelerinde görevli personel tarafından tutulan “Adliye Nezarethanesi Hükümlü/Tutuklu Teslim Defteri” incelenmiştir. Defterin, Jandarma Yüzbaşı tarafından mühürlenerek tasdik edildiği ve defterin başında “Defter Doldurma Talimatı” bulunduğu görülmüştür. Defterin düzenli ve mevzuata uygun tutulduğu tespit edilmiştir.⁹
41. Ziyaret tarihinde adliye nezarethanelerinde emniyet personelinin bulunmadığı, yalnızca ceza infaz kurumlarından getirilen mahpuslar bulunduğu için jandarma personelinin görev yaptığı görülmüştür.

III. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

42. TİHEK’in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Adliye Nezarethaneleri personeli tarafından, Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmıştır. Bu çerçevede, Adliye Nezarethaneleri personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Tavsiyeler

1. Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığına Yönelik Tavsiyeler

43. Jandarma personeli aracılığıyla getirilen mahpuslar ile emniyet personeli aracılığıyla getirilen tutulanların ayrı alanlarda tutulması için gerekli ayarlamaların yapılması,
44. Nezarethane odalarının kadın, erkek ve çocuk olarak tasnif edildiğine dair tabelaların asılması ve yapılan tasnife riayet edilerek tutulanların/mahpusların odalara yerleştirilmesi,
45. Nezarethane odalarındaki tutulan/mahpus sayısının uluslararası standartlara¹⁰ uygun olacak şekilde belirlenmesi ve nezarethane odalarının ortalama genişliklerine göre her bir odada 3’ten fazla tutulan/mahpus bulundurulmaması,

9 1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği’nin 12’inci maddesi: “Gözaltı işlemleri nezarete alınanların kaydına ait deftere yazılmak suretiyle tespit edilir. Denetime tâbi olan bu defterde: a) Kimlik bilgileri; 1) Adı ve soyadı, (...)b) Gözaltına alınmasına esas bilgiler; 1) İsnat edilen suç, gözaltına alınma nedeni, (...) c) Giriş işlemleri; 1) Yakalamanın yeri, tarihi ve saati, 2) Giriş tarihi ve saati, 3) Girişte alınan hekim raporunun verildiği makam, tarihi, sayısı ve özeti, 4) Üst aramasında teslim alınan malzemeler, teslim eden ve teslim alanın imzası,(...) d) Şüpheli ile ilgili işlemler; 1) Haber verilen yakını veya belirlediği kişi, adres ve telefon numarası, 2) Haber verilen diplomatik temsilciliğin adı ve telefon numarası, 6) Tercüman temin edilip edilmediği, tercümanın adı, soyadı ve imzası, 7) Müdafî istediği hakkındaki beyanı ve imzası, (...) 9) Gelen müdafî adı ve soyadı, sicil numarası, geliş saati ve imzası,(...)belirtir. Bu defterde, yukarıda belirtilen zorunlu bilgilerin dışında gerekli görülen diğer bilgilere de yer verilebilir.”

10 Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi, CPT/Inf (2020)24 Türkiye Raporu, para. 30: “CPT alıkonulan kişilerin genellikle çok sıkışık yerlerde tutulduğunu bir kez daha tespit etmiştir. Örneğin, ziyaret edilen bazı kurumlarda, 8 m² büyüklüğündeki hücrelerde aynı anda üç kişi ve 9 m² büyüklüğündeki hücrelerde aynı anda dört kişinin kaldığı

46. Nezarethane odalarındaki oturma yerlerinin yenilenmesi ve tutulan/mahpus sayısı ile orantılı olacak şekilde oturma yeri sayısının artırılması,
47. Nezarethane odalarının kilitli tutulduğu ve güvenliğin demir parmaklıklarla sağlandığı göz önüne alındığında; tutulanların/mahpusların nezarethane odalarında kelepçesiz olarak tutulmaları,
48. Nezarethane odalarına acil durum butonu konulması¹¹,
49. Tutulanların/mahpusların zamanı takip edebilmelerini sağlamak amacıyla koridorlarda saat bulundurulması,
50. Adliye nezarethaneleri alanı girişine engelli bireylerin erişiminin sağlanabilmesi için engelli rampası yapılması veya engelli asansörü kurulması gibi makul düzenlemelerin¹² yapılması¹³,
51. Tuvaletlerin hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiğine dair tabela asılması, erkek nezarethane odalarına tahsis edilen koridordaki tuvaletlere kırılmaz ayna konulması, sifonu bozuk olan tuvaletlerin tamir edilmesi ve tuvalet kağıdı gibi temel hijyen malzemelerinin eksiksiz olarak bulundurulması¹⁴,
52. Tuvaletlerin engelli bireylerin kullanımına uygun hale getirilmesi,
53. Adliye nezarethaneleri alanının temizlik sıklığının artırılması, nezarethane odalarının dışına tutulanların/mahpusların erişebileceği şekilde çöp kovası konulması ve yıpranmış duvarları yenileme çalışması yapılması,
54. Nezarethane odalarının gerekli olan doğal ve yapay ışığı alması için gerekli düzenlemelerin yapılması¹⁵,
55. Tutulanların/mahpusların mahremiyetinin korunması için buldukları alanın 24 saat kamera ile izlenmekte olduğunu belirten uyarı yazılarının eklenmesi, hususları tavsiye edilmektedir.

anlaşılmıştır. Komite, Türk makamlarının alıkonulan kişilerin gece boyunca tutulduğu tüm gözaltı hücrelerinde yeterli yaşam alanı olmasını sağlamak için gerekli adımları atması yönündeki tavsiyesini tekrarlamaktadır; 7 ile 9 m² büyüklükteki hücrelerde aynı anda ikiden fazla kişi kalmamalıdır."

- 11 AİÖK, AİÖK Standartları, CPT/Inf(2002)15-part, para. 48: "Polis nezaretindeki kişilerin her zaman nezaret görevlileriyle kolayca teması geçebilecek durumda olmasını sağlamak için gerekli önlemler alınmalıdır. CPT heyetleri bazen, polis hücrelerinin polis memurlarının normalde bulunduğu ofislerden veya masalardan uzak olduğunu ve gözaltındaki kişilerin polis memurlarının dikkatini çekebilecekleri herhangi bir imkân (örneğin çağrı sistemi) sahip olmadığını gözlemlemiştir. Bu şartlar altında, çeşitli olaylara (gözaltındaki tutulanlar arasında şiddet, intihar girişimi, yangın, vs.) zamanında yanıt verilememesi olasılığı oldukça yüksektir."
- 12 7/7/2005 tarihli ve 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun'un 3'üncü maddesinin 1'inci fıkrasının (j) bendi: "Makul düzenleme; engellilerin insan haklarını ve temel özgürlüklerini tam ve diğer bireylerle eşit şekilde kullanmasını veya bunlardan yararlanmasını sağlamak üzere belirli bir durumda ihtiyaç duyulan, ölçüsüz veya aşırı bir yük getirmeyen, gerekli ve uygun değişiklik ve tedbirleri ifade eder."
- 13 Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi, (2006), 14'üncü madde: "Taraf Devletler engelli kişiler eğer herhangi bir süreç sonunda özgürlüklerinden mahrum edilirse; bunun diğer bireylerle eşit koşullar altında yapılmasını; engellilerin uluslararası insan hakları hukukuna uygun olarak güvencelere sahip olmasını ve makul düzenlemeye ilişkin hükümler dâhil olmak üzere Sözleşme'nin hedefleri ve ilkeleriyle uyumlu muamele görmesini sağlar."
- 14 AİÖK, AİÖK Standartları, CPT/Inf/(2002)8, para. 42: "Nezaretteki kişiler gerektiğinde temiz ve düzgün şartlarda doğal ihtiyaçlarını karşılayabilmeli ve uygun yıkanma imkânlarına sahip olmalıdır."
- 15 AİÖK, AİÖK Standartları, CPT/Inf/(2002) 13, para. 47: "Bütün polis hücreleri, içinde bulundurulan kişi sayısına göre makul büyüklükte olmalı ve gerekli ışıklandırma (uyku süresi hariç, okumaya yetecek kadar ışık) ve havalandırma şartlarına sahip olmalıdır; tercihen hücrelerde doğal ışık olmalıdır."

2. Diyarbakır Ceza İnfaz Kurumlarına Yönelik Tavsiye

56. Mahpusların ceza infaz kurumundan sabah erken saatte çıkmaları ve/veya akşam geç saatlerde ceza infaz kurumuna dönmeleri ihtimalleri göz önünde bulundurularak günlük iaşe bedelleri karşılığı kadar kumanya sağlanması ya da bu sorunu ortadan kaldırmaya yönelik olarak ilgili kurumlar ile iş birliği sağlanması,
hususla tavsiye edilmektedir.

TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

Yüksel Cad. No:23 Çankaya/Ankara

Tel: +90 312 422 78 00

